COMMENTARII IOANNIS BRITANNICI IN IVVENALEM: CVM GRATIA A DVCALI DOMINIO VENETIARVM NEQVIS ALIVS EOS INTRA DECENNIVM IMPRIMAT.

Carmen Pamphili Saxi

Tela, faces, laqueos, horrorem, fulmina, morsus:
Verbera. Clamores, murmura, dicta, sales:
Qui Iuuenalis auet pernoscere funditus, immo
Affectus, animum, pectora, cor, genium
Hunc legat, interpres, non est, sed carminis auctor
Egregii uatis, uita sed egregia.
Carmina non generat, sed gignit aperta, serenat.
Sensa nec exponens lucida, sed generat
Increpat, inuehitur, castigat, corrigit, urget.
Cogit, sollicitat, ducit, agit, stimulat
Prosa canit uatis concentu dulciter huius.
Concentus prosa soluitur & loquitur
Deniq; sunt unus sub uate Británicus ipse est
Collectus numeris clausus & exiguis:
Sub se collectus uates extensus in illo est
Qui legit hunc igitur cautus utrunq; legit.

Ioannes Británicus Brixianus Salutem plurimam dicit Senatui populoq; Brixiano.

Considerãti mihi Amplissimi patres Brixiani homines (ut placet Stoicis) hominũ Causa esse generatos, ut ipsi inter se alius prodesse possit alii, in mentem ueniebat eũ demũ illiberali censendum esse ingenio, qui omnia quæ aut diceret, aut faceret, aut denique cogitaret non ad aliquam aliorum utilitatem, sed ad suum dumtaxat cõmodum referret. Nec immerito. Nam (quod & Plato sensit) illud semper nobis in animo fixum esse debet, nos non solum nobis, sed patriæ & amicis natos esse, ut nõ magis nostra q̃ aliorum cõmoda quærenda sint. Quare patres amplissimi quum in toto ætatis meæ tractu omnia temporum momenta ad percipiendam doctrinam contulerim, uisusq; sim clementia dei nostri eo peruenisse, ut ex his studiis aliquem omnino retulerim fructum, putaui operæ p̃cium me facturum esse, si eum non solum ad meam, sed ad cõmunem omnium in litteris uersantium utilitatem & beneficientiam conferrem. Sed quum multa in hac re litteraria extarent: quæ non magis delectabilia q̃ fructuosa esse uiderentur, in quibusq; non sine aliqua laude uersari possem, existimaui eum mihi poetam interpraetandum cuius doctrina ex omni fere parte ad nostram institutionem esset accõmodata. Iuuenalis igitur satyras etsi temporibus nostris a nõnullis aliis egregie litteratis cõmentatoribus, uel cum magna ipsorum laude enarratæ fuerant aggressi sumus, ꝙ omnino animaduerteremus in toto operæ multa ab iis, siue in curia quadam, siue cõsulta opera præterita esse, ꝙ quæ ipsi fortæ intelligerent eadem & cæteris perspicua arbitrarentur, multaq; etiam longe aliter exposita q̃ sensus auctoris exposceret. hocq; eo libentius fecimus ꝙ Iuuenalem cum esse nouimus poetam, qui ueluti flagello atq; ense peccantium uitia persequens saluberrimo carminis sui stilo docet a semita turpidinum declinandum, honestatẽq; apphendendam, ita ut in scholis (quãdo adolescentes poeticæ instituendi sint) nihil fere utilius fructuosiusue legi queat, ii enim mihi tũ demum probatissimi uidentur auctores, quorum doctrina nõ tam ad uoluptatem q̃ ad institutionem nostram refertur. Confido autem in toto opere præter fortasse tria aut quattuor ad summum loca, quæ aut ingenii mei imbecillitate, aut morum ignoratione ueterum: non intellecta altioribus ingeniis enodanda relinquo, nihil prorsus relictum quod a me nõ sit optime dilucidatum, multaq; etiam longe rectius explicata q̃ ab omnibus aliis qui ante me in poetam scripsere. Quod autem lucubrationes meas uobis Ampl. pa. dicandas esse cẽsuerim, Illud me maxime impulit, ꝙ meminceram superioribus annis quum in Achilleida Statii & Satyras Persii cõmentarios edidissem, uobisq; nũcupauissem alteros, ita uobis placitos fuisse, ut me non mediocris solum laus & gratulatio uestra secuta sit, sed insuper amplissimum mihi munus publico totius senatus consulto decretum fuerit. Qua una liberalitate, ita me uobis prorsus deuinxistis, ut statuerim siquid unquam in his studiis laude dignum perficerem id totum uobis tradere atq; dicare. Et cur non facerem? quum hæc nostra ciuitas bonarum semper artium studiis delectata sit in diesq; uehemẽter delectetur? Quod enim ex hac ciuitate (ut a cultu diuino exordiar) sanctissimi episcopi atq; etiam cardinales? Quot uerbi diuini saluberrimi (ut dicunt) prædicatores? Quot iuriscõsulti uel ueteribus legum conditoribus cõparandi? Quot physici præclarissimi? Quot in omni genere doctrinæ cõsumatissimi uiri prodiere? Sed quid probatissimos ciuitatis mores celebrem, quũ ipse Plinius Iunior fateatur ipsam multum antiquæ uerecundiæ & frugalitatis retinere ac seruare? Labores igitur nostros Ampl. pa. quos forte maiori uoluntate q̃ facultate p̃fecimus uobis afferimus obsecrantes, ut quando nihil sit tam benefactum quod nõ uellicare malignitas possit, eos in tutelam uestram ita recipiatis, ut omnibus perspicuum sit Británicum omniaq; eius opera uobis esse cõmendatissima. Quod si a uobis (ut confidimus) fiet, studium profecto nostrum ad grauiora maxime excitabitur. Vobis autem Domini nostri Iesu christi clementia incolumitatem perpetuam & salutem æternam largiatur. Valete.

¶ Annotationes quędam Ioannis Britannici in Asinum Apuleii & Silvas Statii.

FVeras mihi in alo Dominice bonomine & Gabriel Cimine multa quę apud varios authores, imprimisq; asinum Apuleii. Sermones & Epistolas Horatii, Silvas Statii, & Plauti comoedias vel mendosa, vel parum curiose a cōmentatoribus explicata legebant colligere ac publicare, vt vna cum cōmentariis. Imprimeretur ad cōmunem studiosorū vtilitatem imprimerentur. Verum instantibus ipressoribus, quorum studium nō minus plerūq; ad suum q̃ ad aliorum cōmodum festinat, coactus sum impsentia maiori huius laboris parte supersedere, Nec aliud mihi licuit q̃ paucula quędā apud Apuleium & Papiniū annotare, quę litteratis oino placitura confidimus. Reliqua alias quum plus ocii dabitur prosequemur. Principium igit sumemus ab exordio Apulei de asino aureo. Vbi quęri a multis solet Epigrāma ne sit, Et legendum At ego an vt ego. Quare vt vtrūq; discutiamus nemini vel mediocriter erudito dubium est principium factum eē de epigrāmate ex iambico trimetro qđ octo constat carminibus, sic.

Vt ego tibi sermone isto milesio
Varias fabellas conseram, atq; aures tuas
Beniuolas lepidulo susurro permulceam.
Modo si papyrum ęgyptiam tu argutia
Nilotici calami inscriptam non spreueris
Inspicere, figuras hominum in alias imagines
Conuersas, & in se rursum nexu mutuo

¶ Refectas, vt mireris hic exordior. Legēdūq; esse vt ego, n̄ at ego vt sit sēsus & ordo. Exordior figuras hoium conuersas in alias imagines, vt Apuleius cōuersus fuit in asinū, & rursum in se refectas mutuo nexu, nā & in seipsum ex asino reformatus est & refectus, mutuo nexu hoc est alterna ligatione, vt modo in aliā transeāt imaginē, modo in pristinā redeāt, vt mireris, idest ita cōuersas in alias imagines & rursum in se refectas vt mireris vt possis mirari, quasi dicat mirū tibi videri possit ita cōuerti & rursum in se reformari. Exordior aūt hęc vt ego tibi sermone isto milesio varias fabellas cōseram, sic q; rōnem affert quare exordiat has figuras mutatas, vt suū opus cōponat ex variis fabellis & pinde eū delectet, vt oino legendū sit vt, nō at. Modo si papyrū, hoc est si modo papyrū ęgyptiā nō spreueris ispicere. illud addo fortunasq; superfluum esse atq; ideo tollendū, nā nec versus dictionem patit, nec fortunę hoium in alias mutātur imagines sed tantum figurę.

Illud pterea legit in primo modico securius in quo duo emēdanda eē cōtendimus, fallunt enim q legunt mordico securius quū oino modico securius legēdū sit, vt sit aduerbiū. i. paulo incautius & iprudentius tanq̃ q nihil timerē, qui. n. nihil timet in mādendis cibis secure comedūt, vt sit sensus & ordo. Ego minimo minus interi dum gestio contrūcare modico securius offulā grādiorem polentę caseatę in cōuiuas ęmulos, emendate ēt legendum est inter cōuiuas non in conuiuas.

In eodē q̄ri solet an legi dēat cōnectore illo tuo, quū reuera cōnector is appelliet q eodē vel vehiculo vel naui vehat. & hoc Socrates quē cōnectorē appellat nō naui vectus sit sed pedibus iter cū eo fecerit, quare illic indubitato legendū est cōuentore a cōueniēdo hoc est simul veniendo sicut aduentorē alibi appellat qui aduenit, quem ēt vernaculo sermone Auantorem appellamus quasi q crebro ad officinas n̄ras adueniat.

Apud eundē in primo legit. Plane quod est mihi summe principiū, ego diligēter pensitatis verbis arbitror legendū pcipuū, vt sit sensus & ordo. Fotis emito istis nūmulis foenū & ordeū equo qui me strenue vexit, qđ ē mihi summe pcipuū, hoc est qđ mihi maxię ē curę.

Itē in secūdo legit. Quid quū frequenti sobole spiritus cumulat verticē, vbi quęrit spiritus ne an aliter legendū sit, quare nō ignorandū ab Apuleio capillū spiritū in capite capi p capillo in spirā & reuolutionē multiplicē collecto & cumulato, quēadmodū vidimus in Nūmismate Diuę faustinę cui in capite capillus duplici ordine in gyrum ductus cumulat, a spira deducto vocabulo media pducta sicuti a Tirtę turritus, a crine crinitus. Est aūt spira vt exposuimus apud Iuuenalē collectio funis in orbem, vnde & anguem dicimus collectum in spiram hoc est gyrum & reuolutionē. Et circulum illum eminentē in basi columnę.

In eodē i tertio legit. Specta deniq; q̄ puis q̄q; fictilibus tanta res pcuret Herculis, vbi nos corrigimus herbulis, vt sit sēsus. Specta q̄ puis q̄ fictilibus herbulis tāta res pcuret. seqt. n. anethi modicū cū lauri foliis imissū.

Apud eundē in tertio sic legit. Ain inqt vulpinaris amasio? meq; spōte asciam cruribus meis illidere cōpellis? Siginer meum ipsa lupulis cōsemo Thessalis? vbi mendas duas esse tollendas dicimus vt legatur an inquit vulpinaris non Ain. Item non Signuner neq; saginer, sed sic agnum meum, vt sit sensus. An vulpinaris amasio? meq; cōpellis ascia crura mea ledere. sic agnū meū cōsemo lupulis thessalis, hoc est sic amatorem meum trado meretricibus thessalis. vt recte metaphoricos dixerit lupulis quia agnum noiauerit amatorem.

Apud eundem in tertio sic scribitur. Respicio pilę medię quę stabuli trabes sustinebat, in ipso vere meditulio Hipponę deę simulacrū residens ędiculę, corrigo in ipso fere meditulio.

Apud eundē in quarto vbi de cupidine loquit scriptū est sic. qui malis suis moribus cōtēpta disciplina publica flāmis & sagittis armatus per alienas domos nocte discurrens, vbi quęri solet, qđ tria illa verba significēt cōtempta disciplina publica. Quare vt locus oibus sit pspicuus ita nos intelligimus cupidinem nocte per domos alienas discurrere & adulteria multa cōmittere cōtēpta disciplina publica, idest cōtemptis legibus, qbus cauetur ne tempore noctis cum armis discurratur, neue adulteria & id genus flagitia committantur.

Apud eundē in quinto sic legit. Sed prius iqnit sexties moriar q̃ tuo isto dulcissimo cōnubio caream, vbi nos legendū esse cēties cōtēdimus, & nō sexties, vt sit sensus. Ego me cēties prius neci tradidero, q̃ tuo isto cōnubio caream, vt sit quasi pueruiale dictum. Nā sic dicere solemus, prius miles moriar q̃ tibi iniuriam faciam.

Apud eūdem in sexto vbi mentio fit de curru donato a vulcano veneri sic legit. Lunę tenuātis detrimento cōspicuū ē ipsius auri dāno pciosum, vbi p lunę tenuantis limę legendum esse dicimus. Nam Apuleius ostensurus est currū illū duplici rōne in pcio fuisse, & ipso artificio & materię abundantia, ait ergo currum conspicuū esse detrimento limę tenuantis hoc est detritu ē politione pulcherrimū. pciosum aūt dāno ipsius auri, hoc est iactura magna auri, quasi in in quo multū auri fuerit & veluti magnum damnum.

Apud eundē in. vii. sic scriptū est. Pretereūte me ora to fuerā aggressus, vbi nos p pterenute me pterenntē &

pro oriato orico, vt dicat Hemus se aggressum fuisse ꝓcuratorē principis ꝑtereuntē orico, hoc est pereuntē et transeuntē iuxta oricū. Nā oricū ciuitas ē Macedonię quā totā Hemus se vastasse ꝓdicat. Et hęc vera ē lectio.

Apud eundem in. vii. legitur. Sed plane cōcinnatū solutum ⁊ solitarium ob indicinę ꝓmium occupasse, vbi mendum esse dicimus, vt legendum sit concitatū ⁊ non cōcinnatū. Nā ille deierauit se occupasse, hoc est apphēdisse asinum ⁊ solutū ⁊ solitariū concitatū ad fugam, vt ꝓmium indicinę, hoc est indicii cōsequeret.

Apud eundem in. viii. legitur in profundam Romam cupidinis sese paulatim nesciens ꝑcipitauit, corrigo in profundam ruinam cupidinis, modica enim litterarum mutatione cōmissum est mendum.

Apud eundē in. viii. scriptū est, Arreptū seruulum eius qui cām tāti sceleris luxurię suę ꝑstiterat, vbi duo ita corrigimus vt tollatur eius, ⁊ ꝓ luxurię vxori legatur, vt sit sensus ⁊ ordo Dn̄s eoꝝ arreptū seruū qui cam tanti sceleris ꝑstiterat vxori suę, vt se suspēderet in puteūq̧ se cū īfantulo demitteret alligauit arbori ficulnę.

Apud eundē in. viii. scriptū est, ⁊ ilico me tumida ꝑte deligatū tradidit philebo, vbi nos corrigimus ⁊ ilico me tomicē sparteo deligatū tradidit, ostēdit enim asinus se statim nouo domino traditū fuisse deligatū capistro sparteo. Nam Tomex restem ⁊ funiculū significat Victru. in. vii. ait asseres tomice religādos, ab eodē tomices ex sparto hispanico cōmēdant, qđ vocabulum deduci videt a greco ατ... τομιγγ... i. a sparto.

Apud eundē in. ix. legitur. Asellus iners ⁊ nihilominus morbo destabili caducus, vbi aliq̄ alioq̄n litterati falso exponūt morbū comitialē dici ⁊ morbū caducū, quare putaui illud sciendū morbū illum quo nō modo hoīes ⁊ varia animantia vexātur comitialem dici non caducū. Quū caducus is dicatur q cadat, morbus enim non cadit sed homo, vn̄ dicimus ⁊ poma caduca ꝗ cadant ⁊ bona fortunę caduca, sed nō morbum caducū.

Apud eūdem in ix. legitur magnas ⁊ postremas domino illi fundorum clades annuncians, corrigimus sic magnas ⁊ postremas domino illi filiorum clades annūcians. Nam tres liberi eius occisi fuerant.

Apud eundē in. x. legitur dedi nō venenū sed somniferū mādragorę illū. Quid si legat mādragorę succū.

Apud eundē in. x. legitur, sed bene ꝗ vtrinq̧ secus sermone plato, iactare mediū querit, corrigimus Sed bn̄, ꝗ vtrinq̧ secus sermone plato, facto remediū q̄rit.

Apud eundem in. x. legitur atq̧ hęc omnia perfacile obediebam, nos corrigimus obibam, vt sit sensus, hęc omnia facile faciebam, exequebar.

Apud eundem in eodem, legitur citato ⁊ intorto genere, gesticulatione alacri demonstrabat, lego ego citato ⁊ intorto tunere ⁊ non genere.

Apud eundem in xi. sic scriptū est. Sopor circūfusus oppssit, nec dum satis consperam. Quid si legatur consopiueram. i. nondum cœperam dormire.

Apud Papiniū in prima Sylua legit̄ Nec ferro aut ęre laborat sub genio, lego sed genio, vt sit cōmendatio ipsius Dominani q vt deus magno esset oneri ipsi terrę vt sit sensus Humus nō ferri aut ęris pondere tm̄ ꝑmebatur, quantū pondere genii, hoc est ipsius Domitiani.

Apud eundē in Epithalamio Stellę legitur ⁊ de pietiis vocalem fontibus vndam. Qui locus qa siccis vt aiunt pedibus ꝑterit̄ a cōmētatoribus, visum est lectorē monēdū, poetā itelligere ab ipsis musis nō solū ignē sed ⁊ aquā i nuptiis adhibitā, hocq̧ ex veteri more quo illud custodiebat̄, vt ignis ⁊ aqua adhiberent̄, quia hę duę res humanā vitā maxime cōtinent, vn̄ Valerius flaccus in viii. lib. Ignē pollux vndā q̧ ingalē ꝓtulit.

Apud eundē in Tiburtino Vopisci legitur, an emissas per cuncta cubilia nymphas, nos corrigimus lymphas, vt itelligamus describi lymphas calidas q̄ per parietes cubiculoꝝ mittebant̄ ad calefaciēda cubilia, De qua re ita Sene. ad Lucilliū, Quid loquar suspēsuras balneoꝝ ⁊ impssos parietibus tubos ꝑ quos circūfunderetur calor, quo ima simul ⁊ summa fouentur ęqualiter.

Apud eundem in Soteriis Rutilii gallici, leguntur hęc carmina. Tūc deus, alpini qui iuxta culmina dorsi, Signat apollineos sancto cognomine lucos Respicit (heu tanti pridem securus alumni, ꝓgressusq̧ morans) hinc mecum epidaurea proles. Hunc alti gaudens datur aggredienda facultas Ingētem recreare virum teneamus adorti. Quoꝝ sensus quū aliquātulum obscuritatis habeat visus est mihi ad cōem studiosoꝝ vtilitatem illustrandus Sensus est ergo talis, Apollo q iuxta vercellas ad radices alpium colebatur, vnde vercellę apollineę sunt nominatę a Martiale, sentiens rutilium gallicum ęgrotare ad eum venit vocato secum filio suo ęsculapio, quem ad ꝓstandam ei valitudinē mira hortatur arte. Est autem ordo, Tunc deus qui signat lucos apollineos sancto cognomine iuxta culmina alpini dorsi respicit subaudi Gallicum ęgrotantem, aut quod magis placet ęsculapium, ⁊ ait hinc mecum epidaurea proles hinc inquam subaudi veni, alti gaudens corrigo altus gaudens, vt eum sic laudando ad officium excitet, quasi dicat qui rebus tantum magnis gaudes, nec nisi viris primariis, aut quod non displicet grauibus morbis opitularis. Datur aggredienda facultas, offertur inquit res capienda ⁊ digna viribus tuis quū sit Rutilius vir magnę auctoritatis Teneamus inq̄t adorti recreare ingentem virū, reliqua illa. Heu tanti pridem, dicunt̄ per parēthesim a poeta q̄si qui doleat apollinē tanti alumni fuisse tam imemorem, Totaq̧ hęc oratio est apollinis vsq̧ ad illud carmen. Dixerat inuenimus positos ⁊c. Securus negligens ⁊ parū curās alūnū suū rutiliū, ꝓgressusq̧ morās, hoc est tardans ꝓgressus ad medendum.

Apud eundē in eisdem soteriis legitur, Hunc igitur (si digna loquor) rapiamus iniquo nate ioni, vbi ꝑ Ionem iniquū intelligimus Plutonē, q iniquus est quū tales studeat habere animas. Ionem aūt appellari Plutonē, docet Ausonius sic, aut Iouis Elisii q catamitus erit. Sic etiā Iunonē dicimus ꝓserpinam. Papinius in. ii. li. de glaucia. Iam cōplexa manu crinē tenet infera iuno.

Apud eundem in eodem legitur Neu filus flamma caminos vreret, corrigo vilis flamma.

Apud eundem De pietate abascantii in priscillam leguntur carmina. xiiii. illic Sera quidem tanto quorū sensus quū a cōmētatoribus silentio ꝑtereatur, ⁊ aliquantū egeat interꝑtatione visus est mihi explicandus. Sensus est ergo Scio quidem tardam esse meam cōsolationē, quū annus iam ꝑtierit ex quo abascātius amisit vxorem. Sed tunc inq̄t in recēti dolore solamen erat flere miserias amici, ⁊ cū eo dolere. Quod si voluissem in ipso ꝑmo vulnere quū amisit vxorē consolari eum nullo quidem modo potuissem, imo inquit ne cantus quidē Orphei vel musarum valerent mulcere tantum dolorem. Sicq̧ pietatem Abascantii cōmendat.

Item in eodem legitur, Sic plena maligno afflantur iumenta noto, sic alta senescit imbre seges nimio, lego vineta ⁊ non iumenta.

Apud eundem in epicedio in p̄rem legit̄. Tuus vt mihi vultibus ignis Irrubuit, Cuius loci sensus est tres

inquit

inquit mensis preteriere postq̄ vultus meus rogo tuo cale factus imbuit idest ex quo mortuus es, ⁊ cinerem vidi tuum oculis meis humentibus, quum interea nihil pre dolore potui scribere.

Apud eundem in eodem leguntur, quinq; illa carmina Cur magis incessat superos, quorum sensum ita explicamus. Poeta ostendit non minore se affici dolore amisso patre q̄ aut mater que amisit filium, aut vxor q̄ iuuenem maritum, leguntur q; cū interrogatione. Cur magis incessat superos.i. de diis cōqueratur, ⁊ conuitio afficiat, q̄ ego? Liceat.i. si licet, si non retineatur.

In eodem sic legitur, Et phrygiū silicem. In quo interpretes aiunt poetā intelligere de Hecuba que conuersa fuerit in lapidem, sed quū hoc nullis auctoritatibus possit sustētari arbitror intelligendū de Niobe que vt notum est cōuersa fuit in lapidē sipylum, fuit.n. ex sipylo vrbe Meonię que phrygię contermina est.

In eodem legitur, Saltusq; ingressa viriles non formidata temeraria calcide sappho, lego leucade non calcide, refertur q; ad bistonā. Nam ad templum Acciacum qd' in sinu ambratio est petra prerupta esse ferebatur, vnde qui se dimitterent in mare, amoris flāma leuarētur, id egisse Sappho scribit Strabo ex Menandri auctoritate, ideo temeraria q; se ex leucade deiecerit.

Apud eundem in epicedo in filiū legitur. Mens flumine tāto inferior, cuius loci sensus est. Mens inqt mea inferior tanto flumine.i. que tanto infringitur fletu ⁊ superat, ac p hoc inferior, nihil reperit dignū qd' cantet.

In eodem sic legitur, Infantem lingua Siminum sa libusq; proteruum, corrigo nimium.

Apud eundē in epicedio i Glauciā melioris legitur. Quū tibi quas vestes, que nō gestamina mitis festinabat herus. Ego vero corrigo Quas tibi nō vestes, que non gestamina mitis festinabat herus.

Iam in eodem legitur, Hunc quanquam hectoreos cineres troiāq; perosus Turribus e phrygiis esset missurus Vlysses, corrigo flesset.

Item in eodē legitur. Desertas exutus opes, placet magis vt legatur desertas exosus opes.

Apud eundē in epicedio pileti vrsi legitur. Qualis bellis iam casside visa Parthenopeus erat, corrigo missa, vt sit qualis erat Parthenopeus in bellis casside missa pro demissa, hoc est deposita.

Apud eundē de lachrymis etrusci scriptū est, Et infirma regimen timet ęacon vrna, lego rigidū p regimē.

Apud eundem de coma Earini legitur. Haud vllo cōcussum vulnere torpens De sexu transire iubet corrigo. Haud vllo concussum vulnere corpus.

Apud eundē ad claudia vxorē legitur, cui mite solum trans ęquora vectę. Ipse dionę mōstrauit apollo colūbę, lego Dionea colūba nō dionę colūbę, vt sit augurio colūbę. Cōstat.n. parthenopē sacrā esse augurrū colūbę quū ex calcide delata est in Italiā. vnde in. iiii. libro ad Iulium Menecratē Tu ductor populi longe migrantis apollo, cuius adhuc volucrē leua ceruice sedentem respiciens blande felix eumelis adorat.

Apud eundem in consulatu Domitiani. Mecum altera secula condes Et tibi longeui renocabitur ara parētis, corrigo Ara terenti, vt dicat ipsum Domitianū victurum tamdiu, vt visurus sit alteros ludos seculares q centesimo ⁊ decimo quoq; anno celebrabantur in campo martio. in eo loco qui terentus dictus est. vbi ara fuit diti ⁊ proserpinę consecrata, De quibus Valerius libro secundo. ⁊ festus Pompeius.

Apud eundem in epulo Domitiani legitur. Non cē tum insigne columnis, sed quantę superos celumq; atlā te remisso Sustētare queant, super hoc vicina tonantis regia, vbi duo corrigimus, vt legamus Quante superos non quā te. Et stupet. vbi scriptum est super.

Apud Plautum in Captiuis legitur. Nam hoc pene iniquū e comico coragio Conari subitōtos agere tragoediam, vbi cōmentatores male locum intelligentes alii exponunt desubitōtes vnam esse dictionem eamq; veterem, alii alia multa deliramenta astruūt, nos vero corrigimus Conari desubito nos. vt duę sint dictiones desubito aduerbium, ⁊ nos pronomen, vt sit sensus. Hoc pene iniquū est nos conari desubito agere tragoediam e comico coragio, hoc est statim ex stilo comico transire ad tragicū. Desubito ergo legendū est ⁊ nos, vt fiat distinctio dempta littera.t. Nec mirum aut vna tantum litterę interpositione, aut immutatione, aut ademptione p clara hominū ingenia plerūq; defatigari. Quam multi enim transuersi ferūtur apud Amphytrionē in fine comedię illic. Hęc sola sarcam gestat meanum familiariū, vbi nos in cōmentariis Iuuenalis super eo Sarcophago cōtentus erit, docuimus legendū esse. Hęc sola sana mihi restat mearum familiariū. Occurrebant preterea multa alia apud ipsum auctorem que vt mendosa castigaturus fueram. Verum quū Pylades noster quem grece latineq; apprimedoctum agnoscimus id oneris susceperit. vt omnes eius comoedias solertissima diligētia recēseat, omnesq; versus ad pristinam pedum legem reducat. ac veluti totum auctorem in aliam iam imaginem cōuersum reformet, multisq; adhibitis tum nouis, tum veteribus exemplaribus iam plusq̄ tria milia mendorum ex eo sustulerit, cum noua etiam ⁊ mirabili cōmētatione, omnia mihi silentio pretereunda duxi, quum ipse omnibus cumulatissime sit satisfacturus.

Ad Lectorem.

Lector quū forte in manus absolutos cōmentarios sumpsissemus, eosq; transcursim legeremus offendimus nōnullos ab impressoribus cōmissos errores, sed minutos tn̄. Inter quos illi fuere.

In primo cōmentario vbi mentio fit de victoria vt colitur pax atq; fides victoria virtus scriptū est mutilato sensu. Eam enim filiā. Tu vero scribe. Eam enim filiam fabulant̄ arcades fuisse pallantis qui fuit lycaonis.

Et super illo pensilibus plumis. Nec illud obstandū corrige obstabit.

In secundo vbi de mollicie sacerdotū minerue, scriptum est. Malum ⁊ delicatorum, corrige Mollium.

In tertio scriptū est, Hec tibi que torta venerūt cōditamēta. Tu distingue ⁊ corrige conditameta, ubi metā tortā masculū intelligit quo cōdita coctana mittebant̄.

In sexto ubi de Serpēte argētea fit mētio, scriptū est mutilato ⁊ abscisso sensu. Dextra parte caput canis exoritur māsueta specie blandientis, pars uero laua ceruicis Tu adde, Rapacis lupi capite finit̄, easq; formas aīaliū draco connectit uolumine suo, capite redeunte ad dei dexteram, qua conspicitur monstrum, de quo dracone nūc poeta uidetur intelligere, eundē et serpentē in imagine Isidis extitisse docet Valerius flaccus lib. iiii. argonanticon Aspide cincta comas ⁊ sonanti psona sistro.

In undecimo scriptum est, Sonet enim arce potentiorum aduersus rapinas. Tu corrige solent.

In. xiii. illic, Sed cēses te nūc delicias ponēdū extra conuinia, corrige cōmunia.

item alibi pannū inuenies positum p pannis.

Item in vndecimo scriptum est tirynthis oppidum tu corrige Tiryns.

Tabula

Inquit menses preterere postq; vultus meus rogo tuo calefactus rubuit idest ex quo mortuus es, & cinerem vidi tuum oculis meis humentibus, quum interea nihil pre dolore potui scribere.

Apud eundem in eodem leguntur, quinq; illa carmina Cur magis incessat superos, quorum sensum ita explicamus. Poeta ostendit non minore se affici dolore amisso patre q̃ aut mater que amisit filium, aut vxor q̃ iuuenem maritum, leguntur q; cũ interrogatione. Cur magis incessat superos. i. de diis cõqueratur, & conuitio afficiat, q̃ ego? Liceat. i. si liceat, si non retineatur.

In eodem sic legitur, Et phrygiũ silicem. In quo interpretes auunt poetã intelligere de Hecuba que conuersa fuerit in lapidem, sed quũ hoc nullis auctoritatibus possit fulcitari arbitror intelligendũ de Niobe que vt notum est cõuersa fuit in lapidẽ sipylum, fuit. n. ex sipylo vrbe Meonie que phrygie contermina est.

In eodem legitur, Saltusq; ingressa viriles non formidata temeraria calcide sappho, lego leucade non calcide, refertur q; ad historiã. Nam ad templum Acciacum qd' in sinu ambratio est petra prerupta esse ferebatur, vnde qui se dimitterent in mare, amoris flãma leuarẽtur, id egisse Sappho scribit Strabo ex Menandri auctoritate, ideo temeraria q, se ex leucade deiecerit.

Apud eundem in epicedo in filiũ legitur, Mens flumine tãto inferior, cuius loci sensus est. Mens ingens mea inferior tanto flumine. i. que tanto infringitur fletu & superat, ac p hoc inferior, nihil reperit dignũ qd' cantet.

In eodem sic legitur, infantem lingua Siminum sibilusq; proternum, corrigo ruminum.

Apud eunde in epicedio I Glanciã melioris legitur. Quũ tibi quas vestes, que nõ gestamina miris festinabat herus. Ego vero corrigo Quas tibi nõ vestes, que non gestamina mitis festinabat herus,

Iam in eodem legitur. Hunc quanquam hectoreos cineres troiãq; perosus Turribuse phrygiis esset missurus Vlysses, corrigo flesset.

Item in eodẽ legitur. Desertas exutus opes, placet magis vt legatur desertas exosus opes.

Apud eundẽ in epicedio pileti versi legitur. Qualis bellis iam casside visa Parthenopeus erat, corrigo missa, vt sit qualis erat Parthenopeus in bellis casside missa pro demissa, hoc est deposita.

Apud eundẽ de lachrymis etrusci scriptũ est, Et infernã regimen timet eacon vrna, lego rigidũ p regimẽ.

Apud eundem de coma Earini legitur. Haud vllo cõcussum vulnere torpens De sexu transire iubet corrigo. Haud vllo concussum vulnere corpus.

Apud eundẽ ad claudia vxorẽ legitur, cui mite solum trans equora vecte, Ipse diones mõstrauit apollo colũbe, lego Dionea colũba nõ diones colũbe, vt sit augurio colũbe. Cõstat. n. parthenopẽ secutã esse augurium colũbe quũ ex calcide delata est in Italiã, vnde in. iiii. libro ad Iulium Menecratẽ Tu ductor populi longe migrantis apollo, cuius adhuc volucrẽ leua ceruice sedentem respiciens blande felix eumelis adorat.

Apud eundem in consulatu Domitiani. Mecum altera secula condes Et tibi longeui reuocabitur ara parẽtis, corrigo Ara terenti, vt dicat ipsum Domitianũ victurum tamdiu, vt visurus sit alteros ludos seculares q centesimo & decimo quoq; anno celebrabantur in campo martio in eo loco qui terentus dictus est, vbi ara fuit diti & proserpine consecrata. De quibus Valerius libro secundo, & festus Pompeius.

Apud eundem in epulo Domitiani legitur. Non cẽ non insigne columnis, sed quante superos celumq; atlãte remisso Sustẽtare queant, super hoc vicina tonantis regia, vbi duo corrigimus, vt legamus Quante superos non quã te. Et stupet. vbi scriptum est super.

Apud Plautum in Captiuis legitur. Nam hoc pene iniquũ e comico coragio Conari subitõ tos agere tragœdiam, vbi cõmentatores male locum intelligentes alii exponunt desubitõtes vnam esse dictionem eamq; veterem, alii alia multa deliramenta astruũt, nos vero corrigimus Conari desubito nos, vt due sint dictiones desubito aduerbium, & nos pnomen, vt sit sensus. Hoc pene iniquũ est nos conari desubito agere tragœdiam e comico coragio, hoc est statim ex stilo comico transire ad tragicũ. Desubito ergo legendũ est & nos, vt fiat distinctio dempta littera. t. Nec mirum aut vna tantum littere interpositione, aut imutatione, aut ademptione p clara hominũ ingenia plerũq; defatigari. Quam multi enim transuersi ferũtur apud Amphytrionẽ in fine comedie illic. Hec sola sarcam gestat mearum familiariũ, vbi nos in cõmentariis Iuuenalis super eo Sarcophago cõtentus erit, docuimus legendũ esse. Hec sola sana mihi restat mearum familiariũ. Occurrebant preterea multa alia apud ipsum auctorem que vt mendosa castigaturus fueram. Verum quũ Pylades noster quem grece latineq; apprime doctum agnoscimus id oneris susceperit, vt omnes eius comœdias solertissima diligẽtia recẽseat, omnesq; versus ad pristinam pedum legem reducat, ac velut totum auctorem in aliam iam imaginem cõuersum reformet, multisq; adhibitis tum nouis, tum veteribus exemplaribus iam plusq̃ tria milia mendo4 ex eo sustulerit, cum noua etiam & mirabili cõmẽtatione, omnia mihi silentio pretereunda duxi, quum ipse omnibus cumulatissime sit satisfacturus.

Ad Lectorem.

LEctor quũ forte in manus absolutos cõmentarios sumpsissemus, eosq; transcursim legeremus offendimus nõnullos ab impressoribus cõmissos errores, sed minutos tñ. Inter quos illi sunt.

In primo cõmentario vbi mentio fit de victoria vt colitur pax atq; fides victoria virtus scriptũ est mutilato sensu. Eam enim filiã. Tu vero scribe. Eam enim filiam fabulantũ arcades fuisse pallantis qui fuit lycaonis.

Et super illo pensilibus plumis. Nec illud obstandũ corrige obstabit.

In secundo vbi de mollicie sacerdotũ minerue, scriptum est. Malum & delicatorum, corrige Mollium.

In tertio scriptũ est, Hec tibi que torta venerũt cõditamẽta. Tu distingue & corrige conditameta, ibi metã tortã uasculũ intelligit quo cõdita coctana mittebant.

In sexto vbi de Serpẽte argẽtea fit mẽtio, scriptũ est mutilato & abscisso sensu. Dextra parte caput canis exoritur mãsueta specie blandientis, pars uero laua ceruicis Tu adde. Rapacis lupi capite furit, easq; formas aĩaliũ draco connectit uolumine suo, capite redeunte ad dei dexteram, qua conspicitur monstrum. de quo dracone nũc poeta uidetur intelligere. eundẽ et serpentẽ in imagine Isidis extitisse docet Valerius flaccus lib. iiii. argonauticon Aspide cincta comas & ouanti p sona sistro.

In undecimo scriptum est, Sonet enim arce potentiorum aduersus rapinas, Tu corrige solent.

In. xiiii. illic, Sed cẽses te nũc delicias ponẽdũ extra conuiuia, corrige cõmunia.

Item alibi pannũ inuenies positum p pannis.

Item in vndecimo scriptum est tirynthis oppidum tu corrige Tiryns.

Tabula

SAtyra carmen est, vt Diomedi placet, apud romanos maledicũ, ad hominũ vitia carpenda, comœdię priscę charactere cõpositũ, a qua in hoc tñ differt, q illa iābicis & eiusmodi versibus cõstat, & personis introductis nonę fere comœdię par est, & vitia hominum cum denominatione continet personarum. Hęc aũt idest satyra in exametros assurgit, libertate simplex, Neq enim personas aperte nominat. Priscę comœdię princeps & inuētor fuit Susarion megarēsis Tripodiscius Philini filius, qui quũ prauę mulieri coniūctus esset, abeunte muliere in pompa Dionysiorum theatrum īgressus quattuor cecinit carmina iābica, quę sola ex omnibus eius scriptis extant. Audite populi Susarion hęc dicit filius Philini Megarensis tripodiscius. malum sunt mulieres, sed tamē o populares non adest inuenire domũ sine malo. Sic enim prima comœdia scomma habebat apertũ. Licuit itaq aperte sic vituperare vsq ad tēpora Eupolidis, vnde Horatius Eupolis atq cratinus Aristophanesq poetę, Atq alii quorum comœdia prisca virorum, Si quis erat dignus describi q malus aut fur, Qd mœchus foret, aut sicarius, aut alioquin Famosus multa cũ libertate notabant, Sed quum poetę abuti licentius stilo, & passim lędere ex libidine cœpissent plures bonos, ne quisquā in alterum crimen infamię poneret lata lege per Alcibiadē siluerunt. Ex prisca igitur comœdia quę maiore lasciuit licentia Satyra quę auctore Quintiliano totā nostra est manauit, In qua primus insignē adeptus laudem est Lucilius, qui quosdam vt scribit Fabius ita deditos sibi amatores habuit, vt eum omnibus poetis pferre non dubitaret, quāuis Horatius (non sine tamen suspitione ęmulationis) eum in sermonibus suis lutulentum fluere diceret, & aliquid esse qd tollere posses. Secundus post hunc Horatius qui etiā Lucilio multo tersior ac purus magis habetur, & ad notandos mores magis pręcipuus. Tertius Persius annumeratur qui iudice Fabio multum & verę glorię quis vno libro meruit. Quartus vero Iuuenalis habetur, qui & venustate carminis & satyrę dignitate seruata ita cōmendatur vt si aliis omnino pręponēdus non sit certe vel eis par habendus. Satyram nomē accepisse a variis causis scribunt Diomedes grāmaticus Porphyrio & Acron idest a satyra lance quę inserta variis multisq primitiis in sacra instrebatur, & a copia & saturitate rei satyra vocabatur, Siue a lege satyra q vno rogatu multa simul cōprehendit q scilicet & satyra multa poemata comprehendantur, cuius satyrę legis Lucilius meminit in primo per satyram ędilem factum qui legibus vinat & Salustius in iugurtha. Deinde quasi per satyram sententiis exquisitis in deditionem accipitur. Siue a satyris q similiter in hoc carmine ridiculę res pudendęq dicuntur, quę velut a satyris diis syluestribus proferuntur & fiunt, hocq verisimilius. Nam in comœdia prisca quę in vitia hominum apertius vt dictum est inuehitur, fabulisq & iocis absoluitur, satyri introducti sunt dii syluestres & procaces iocularia & lasciua inter se iactantes. Hi sunt (vt auctor est Pollux) satyrus canus, satyrus pubis, satyrus adolescens, Sylenus pater, Atq id genus personę fictę, a satyris igitur introductis satyra noiata est, quod nomen hęc quę iocis vt diximus nostra est & ab illa antiquiore defluxit accepit seruauitq. Hoc poematis genere Iuuenalis sexdecim scripsit satyras.

Vita Iuuenalis.

IVnius Iuuenalis quibus parentibus natus fuerit pro comperto non habetur. Ex aquino oppido volscorum oriundum fuisse docet ipse in fine tertię satyrę. Et quotiens te Roma tuo refici properantem reddet aquino. Temporibus Traiani satyras suas scripsisse nemo nisi parum peritus diffitetur. Nec audiendi sunt qui existimarunt eum regnante Domitiano floruisse, quum is poeta scribente iam defunctus fuisset, quod abunde satis ipse multis in locis indicat vt illic in secũda satyra. Qualis erat nuper tragico pollutus adulter. Nam quum ait erat nuper, planissime ostēdit eum mortuum fuisse pręterea in tam apertam eius reprehensionem viuentis nõ insurrexisset. Et alibi in eadem satyra, Quum tot abortiuis fœcũdam Iulia vuluam Solueret & patruo similes effunderet offas, vbi intrepide demonstrat ab eo violata fuisse fratris filiam, quod nequaq fecisset si tunc temporis vixisset. Et alibi decessisse apertissime docet Quum iam semianimum laceraret Flauius orbem Vltimus & totto seruires roma Neroni. Et alibi Sed olim Prodigio par est in nobilitate senectus, Vnde fit vt malim fraterculus esse gigantum. Quibus omnibus satis constat post mortem Domitiani poetam scripsisse. Qua vero ętate, quoue loco mortuus fuerit, quum certi nihil habeatur aliis inquirendum relinquimus. Nec aliis assentimur, qui eum a Paride histrione et delitiolo Domitiani in exilium actum fuisse autumant, & ibi mortuum, deq eo intellexisse Sydonium Apollinarem quum ait. Nec qui cō simili deinde casu Ad vulgi tenuem strepentis auram Irati fuit histrionis exul. Neq enim fieri potuit, vt a Paride in exilium missus fuerit, quũ satyras suas (vt diximus) scripserit sub Traiano, & Paris gratia et auctoritate tantum valuerit apud Domitianum. vnde quum Sydonius, nec Iuuenalem, nec alium quenq nominauerit, de quouis alio intelligere potuit.

IVNII Iuuenalis Aquinatis. Satyra Prima.

EMPER ego auditor tantum? nunq̃ ne reponam?
Vexatus totiens rauci theseide codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?

IOANNIS BRITANNICI COMMENTARIA IN SATYRAS IVVENALIS.

Emper ego auditor tantum? Temporibus Iuuenalis magna in vrbe poetaꝝ copia vigebat, qui fere quotidie aliq̃d recitabant. Ad hos audiẽdos rogabãtur & noti & amici. Vñ scribit Tranquillus Augustũ recitantes benigne & patienter audiuisse, nec tantũ carmina & historias, sed & orõnes & dialogos. Horatius item. Hic spõsum vocat, hic auditũ scripta relictis Omnibus officiis. Hoc tñ multis molestum oĩno erat, vñ est illud Plinii, Magnum prouentũ poetaꝝ annus hic attulit, toto mẽse Aprili nullus fere dies fuit quo nõ recitaret aliquis. Iuuat me ꝙ vigent studia, ꝓferunt se ingenia hominũ & ostẽtant, tametsi ad audiendũ pigre coit, pleriq; in stationibus sedent, tẽpusq; audiendo fabulas cõterunt, ac subinde sibi nũciari iubent, an iam recitator intrauerit, an dixerit prefationẽ, an ex magna parte euoluerit librũ. Et paulo inferius. Nunc ociosissimus quisq; multo ante rogatus, & identidem admonitus aut non venit, aut si venit queritur se diem quia nõ perdiderit, perdidisse. Idem etiam indicat. Cor. Tacitus de claris oratoribus loquens de poetis. Rogare vltro & ambire coguntur vt sint qui dignentur audire & ne id quidẽ gratis. Poeta igitur veluti audiendorũ diuturna carminum alienorũ molestia affectus erũpit, nõ tamen tam audiendi fastidium indicans suũ q̃ diutinam ignauiam suam accusans, ꝙ ipse nihil adhuc scripserit, quum & ipse possit scribere. Sed quũ varia sint poematũ genera in quibus versari possit. Satyram ait se velle potius q̃ aliud genus poematis tractare, adhibita ratione ꝙ ampla sibi ad scribendũ suggeratur materia. Principium igitur more satyrico ex abrupto fecit, vt Persius. O curas hominum. Horatius. Qui fit Mecoenas? Semp. hoc dicit quũ ex nimio audiendi fastidio, tum ex diuturno silentio quasi qui magnam etatis sue partem per inertiã absumpserit, quũ nihil interea ipse scripserit. Auditor tantum? Subaudi extrinsecus ero. s. alienorũ scriptorum, & nunquã ego sicut ceteri aliquid scribam & recitabo? Reponam? nõ ignoro a cõmentatoribus hunc locum variis exponi modis, vt alii dicant reponere idem esse quod reficere & resarcire, vt sit sensus, non ne aliquando scribendo resarciam hoc tempus quod aliis audiendis consumpsi, ita enim poete reponere dicunt. Alii vero reponere idem esse quod scribere, scribendo. n. reponimus rem de qua agitur, vnde si talia non scripsisset, haud reposita nobis eẽn & reseruata. Alii inquiunt repono quandoq; est retro appono, & quasi acceptam coenam restituo, vt siquis mihi hodie conuiuiũ apponat, ego cras ei reponam large ac liberaliter. Et in hũc sensum hoc verbo vsus est Iuuenalis, quũ inquit Semper ego auditor tantũ nunq̃ ne reponam? Ignauie enim seipsum accusat, & vt mos satyrorum est ex abrupto incipit. Semper ne eorum que alii apponunt ero auditor, nunq̃ ne ipse aliquid reponam. i. restituam. Que omnia etsi ex aliqua parte conuenire videntur. Ego tamen hoc sum ptũ eẽ a debitore cõtenderim, q quũ preciũ creditori reddit repõere dicit, vnde Seneca in epistola. lxxxii. Ad Luciliũ. Ergo nec qđ debet creditori suo repõere quisq̃ scit alius q̃ sapiens. dñiam. n. facit iter referre & reponere. Nam referre inqt est vltro qđ debeas afferre. Repõere aũt est creditori suo tm̃ reddere quantum debeas. Idem lib. vi. de beneficiis. Ideo nõ est trepidandũ q̃ cito reponamus, loquit. n. de beneficio referendo. vñ Plautus in persa. Des mihi nũmos sexcẽtos quos cõtinuo tibi reponã in hoc triduo, aut quatriduo. In ea significatione est ẽt illud Horatii in epistola ad Mecoenatem. Inspice si possum donata reponere letus, hoc est reddere & restituere. Ergo inquit poeta, quũ alioꝝ poetas audiuerim, eorumq; sim debitor tanq; qui ab eis multa acceperim, nunquã ne eis reponam? nunquã ne eis reddam quantũ acceperim, ac per hoc nunquã ne & ego scribam? Reponere rursus capitur quasi pro renouare & reparare, sicut exposuimus apud Persium in vltima satyra. Nec dicta repone paterna, sed hoc nihil ad rem. Vexatus totiẽs, nam vt diximus nõ sine aliqua animi molestia audiebantur recitantes.

(margin: Reponere)

Theseide. recitatiõe theseidos. i. gestorum thesei, de quibus multa Plutarchus & Diodorus in. v. & Ouidius in meta. Nam Theseus Herculis certaminum Imitator & virtutum animum adiecit ad ea certamina que laudem & gloriam sibi essent allatura. Filius fuit Aegei & Aethre Pitthei filie, aliqui Neptũnum eius fuisse patrem tradunt. Codri, nomẽ est poete sui temporis, quem in tertia satyra pauperem fuisse ostẽdit. Lectus erat Codro procula minor. Rauci, clamosi, vt referas ad fastidium poete, quasi qui nimio eius clamore offensus sit, n. i. Raucus τομεσον est, vt & pro eo qui sit voce magna & sonãti ponatur, vnde Verg. appellat cicadas raucas. i. clamosas & valde strepentes. Ouidius in fastis. Ecce rudens rauco sileni vector asellus, Intempestiuos edidit ore sonos. Verg. Cignos bene canẽtes raucos appellat. Dant sonitum rauci per saxa liquentia cigni. Mart. Perlegat vt tumidus rauca te voce magister. Porphyrio exponens illud in satyris. Rauci male ait Sulcium & Caprium delatores & causidicos fuisse, & ideo raucos appellatos ꝙ cõtentione iudiciorum clamarent. Et pro eo cui vox sit oblisa & confusa nimio clamore, Quintilianus, Et raucas fauces ac latus fatigatum deformi cantico reficere. Solinus de gruibus loquens. Volatus desidia castigat, voceq; cogit agmen. Ea vbi obraucata ẽ succedit alia. Impune ergo mihi? Ergo in-

(margin: Ranci)

Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus ē in tergo nec dum finitus orestes?

quit alius mihi recitauerit togatas, ⁊ alius elegias, ⁊ alius alia, ⁊ ego nō reponam? Sic.n. verbum reponā repetendum est vsq; ad illud. Nota magis nulli domus est sua. Impune, passim ⁊ quū voluit. Nam impune dicit sine punitione, ⁊ que sine punitione fiunt, passim aguntur. Vnde Horatius i vltima epistola. Sed mēte recepta obturem patulas ipune legentibus aures. Et in arte poetica. Ne spisse risum tollant ipune corone. Nam poete dicūtur passim scribere, quū diuersi diuersa scribunt, vnde illud Horatia. Scribimus indocti doctiq; poemata passim. Ille. i. alius. To-

comoe diarū genera ǭtuor gatas. s. comoedias. Erāt.n. togate ⁊ palliate, togate romane erāt ab habitu toge ꝗ romana est, palliate vero grece a pallio, qd̓ grecoꝝ est. Togataꝝ aūt quatuor sunt genera, sunt.n. togate ꝗ ꝑtextate dicunt̄, in qbus Impatores negotia agebāt publica, ⁊ reges Romani vel duces inducunt̄, ꝑsonaꝝ dignitate ⁊ sublimitate tragoediis similes. Pretextate aūt dicunt̄, qa fere regū vel magistratuū in eiusmodi fabulis acta cōprehendunt̄, quoꝝ habitus est pretexta. Secūdum genus togataꝝ tabernarie dicunt̄ humilitate ꝑsonaꝝ, ⁊ argumentoꝝ similitudine comoediis pares, in qbus non magistratus regesue, sed humiles homines ⁊ priuate domus inducunt̄, que qa olim tabulis tegerent̄ cōiter tabernarie sunt appellate. Tertium genus Attellane ab Attella ciuitate Oscoꝝ, in qua primū cepte, argumentis dictisq; iocularibus similes satyricis fabulis grecis. Quartū planipedie ꝗ grece dicunt̄ mimi, dicte ob humilitatē argumēti ac vilitatem actorum, qui nō cothurno, aut socco vtunt̄ in scena, aut pulpito, sed plano pede, vel ideo ꝙ nō ea negocia cōtinent, ꝗ in personaꝝ turribus, aut in coenaculis habitantiū sunt, sed in plano ⁊ humili loco. lege Diomedem grāmaticum, ⁊ Dona. in Teren. Hic alius.

Elegos, elegi versus sunt impariter iuncti, exametro.n. ⁊ pentametro constant. Quis aūt eoꝝ inuentor fuerit, grāmatici authore Horatio certāt, ⁊ adhuc sub iudice lis est. Instituti aūt primo fuerunt deflendo desiderio mortuoꝝ. mox ad amores traducti, sed tñ nomen retinuerūt a flebili cantu, quo olim mortuos deplorabant. nā ελεγος idem est ꝙ luctus. vñ Sa-

Thelephus pho Elegi flebile carmen. Ingens telephus, ingens tragoedia de Telepho. Qui (vt author est Diodo. in quto) Herculis ⁊ Auges filius fuit. Hunc Teutrātus rex Mysie successorem regni instituit, qui quū bello troiano auidius grecos a Mysia arceret, vite implicitus ab Achille ꝑcussus in femore sinistro, consulto oraculo accepit, nullo modo posse sanari, nisi ab eodē repercuteret̄, a quo vulnus accepisset. Ad Achillem ꝑfectus, nouo genere medicine, ⁊ tunc primū excogitate hoc ē rubigine, siue ab aerea, siue a ferrea cuspide fuerit, sanatus est. Ita.n. authore Plinio lib. xxv. ca. iiii. ⁊ xxxiiii. cap. xv. depingebat̄ eam decutiens ex gladio, hinc nata est fabula, ꝙ eadem repercussus est cuspide qua fuerat ab Achille vulneratus. Ouidius Vulnus Achilleo que quondā fecerat hosti, Vulneris auxiliū pelias hasta tulit. Alii vero tradiderūt sa-

natum fuisse non rubigine, sed herbaꝝ remedio per Achillem, vñ Claudia. ad Adrianū. Sanus Achilleis remeauit Telephus herbis. Notat igit̄ sui tpis poetas, qui longo verboꝝ amfractu ⁊ Telephi ⁊ Orestis tragoedias scripsere, apud veteres Actius scripsit fabulā telephi. Orestes scriptus. i. tragoedia de Oreste, cuius magnitudinē tantā fuisse satyrice ostendit, vt ne volumine quidem ipso ꝗuis extrema pagine parte, ⁊ a tergo scripto cōtineret̄. Orestes.n. Agamēnonis mycenaꝝ regis filius ⁊ Clytē- orestes nestre, quū accepisset pr̄em ab expeditiōe iliaca reuersum ab Aegysthoadultero ⁊ Clytemnestra interemptū, sibiq; ab eisdem insidias tēdi, capta opportunitate vtrūq; necauit. Cuius parricidii cōscientia exagitatus in insaniā ⁊ furorē versus, videre sibi videbat̄ mr̄em se ardētibus facibus ⁊ serpētibus atris insequentē. vñ Verg. Armata facibus mr̄em ⁊ serpētibus atris Quū fugit, vltricesq; sedent in limine dire. Cetēꝝ quū monitu Pylade, vt furiis liberaret̄ Apollinis templū ingressus esset, ⁊ inde exire vellet, et furias occurrisse tradit Pacuuius, ad quod respexit Verg. Vltricesq; sedent in limine dire. Omitto quō in tauricā regionē, vbi Iphigenia erat sacerdos Diane ꝑuenerit, indeq; abrepto eius simulachro cum sorore sua in Italiā Aritiam vsq; cōfugerit. de Oreste multe scripte fuerūt tragoedie, vñ verg. Aut Agamēnonius scenis agitatus Orestes. Orestē tragoediā cantauit in Scena Nero, authore Tranqllo. Orestem aūt sic dixit tragoediam de Oreste, vt alibi Atreum. i. tragoediam de Atreo. Cuius ⁊ alueolos ⁊ lenam pignerat Atreus. Plena iam margine. plena etiā exteriore parte pagine, que solet ad ornamentum libri relinqui vacua. Margo aūt capitur pro extremitate oium rerum, vñ dicimus in margine ripe. Pli. loquēs de testudinibus. Sed rostri margines acuti. Apule. lib. iiii. meta. Ripe fluuialis marginē densis arboribus septā video, genere aūt muliebri enunciauit vocabulum, quū ⁊ masculino inueniat̄. Oui. Lōgo margine terraꝝ porrexerat amphitrites. Summi libri. i. magni. Et in tergo. Ostēdit Pli. Iunior in ea epistola, que incipit Pergratum est mihi. ad Macꝝ. ea volumina que etiā in tergo scripta fuissent Opistographa fuisse appellata ab οπισθεν. i. retro ⁊ γραφω scribo. sic.n. scribit. Electoꝝ quoq; cōmenta- opistographū rios centum sexaginta reliquit opistographos qdem ⁊ minutissime scriptos. Vulpia. de bonoꝝ possessione sm̄ tabulas sic ait. Carthe appellatio ⁊ ad nouā carthum defertur ⁊ deleticiā, proinde ⁊ si opistographo quis testatus sit, hinc peti pōt bonoꝝ possessio. Qd̓ ergo scriptum dicit poeta in tergo, greci Opistographon appellauere. Qd̓ ostēdit, ⁊ Porphi. apud Horatium in epistolis his verbis Nemo te ornabit, atq; describet, sed aut carie cōsumeris. aut fient ex te opistographe epistole. Nam apud veteres libri in volumina cōplicabant̄, ita vt interiori tm̄ parte scriberentur, Volumen dicebanturq; volumina ꝙ inuoluerent̄, vnde Iuue. Que psaltria penem Maiorem ꝗ̄ sint duo Cesaris anticatones, ex quo appares libros solitos colligi in volumina.

Nota magis nulli domus est sua, quã mihi lucus
Martis,& eoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani,quid agant vẽti,quas torqueat vmbras
Aeacus,vnde alius furtiuę deuehat aurum

lumina, vñ cõtra dicebant euolui, quũ explicabant. Carpens ergo poeta longas poetaꝝ ambages, in scribendis fabulis ostendit,nõ solum tota volumina interiore parte, sed etiã exteriore cõtra cõsuetudinẽ scribi,quũ libri (vt dixi) in volumina colligerent,nec scriberent in tergo. Qđ & Martia. ostendit alloquẽs librum, Ad salarioꝝ curras scrinia ꝓtinus licebis, Inuersa pueris arande charta. In tergo igit idest exteriore parte mẽbranę. Inde illđ est Sidonii Apollinaris ad Cõstãtinũ iam copiosum te ni fallor pulsat exẽplar. Iam venit ad margines vmbilicoꝝ. Iam tẽps est (vt satyricus ait) Orestem nrm vel supra terga finiri. Nota magis nulli,tam multi inquit tpibus nostris existũt scriptores, qui quotidie opera sua mihi recitent, vt nulli magis nota sit domus sua,ꝙ mihi est lucus martis,& alia huiusmodi fabulamẽta per eos sępe recitata, vt hoc totum ad multitudinẽ recitantiũ referat ,quot audiuerat,simulq; ostendat se etiã posse scribere , qñ docti & indocti passim scribant. Lucus martis, hoc est historia de origine vrbis. Nam in luco Martis sacro ad Albam inclusa Rhea ab Amulio patruo , tanꝙ per spẽm honoris sacerdos electa Romulũ & Remũ vrbis cõditores, incertum stupro, an ex Marte cõceptos enixa est. De hoc multa Iustinus lib. xliii. Liui.primo ab vrbe cõdita,& Diony.primo. Lucus item fuit Martis in ponto,vbi vellus aureum seruabat. Mart. Custodẽ scythici fuisse Luci . Qui aũt Athenis appellatus est Areopagus,nõ lucus,sed Martis villa dicitur. Et ęoliis vicinũ rupibus antrũ.Multi hoc loco dubitant, de quo antro vulcani poeta intellexerit. Nõnulli.n.Hieram putãt vnã ex septẽ insulis Aeoliis itelligi , quas Itali vno vocabulo vulcanias appellant.Nam existimat natura soli ignea , ꝑ occulta cõmertia,aut mutuari Aetnę incẽdia, aut subministrare.Sed quũ oẽs deo igniũ sacratę sint . Hierã volunt Vulcano pręcipue sacratam, quũ plurimũ colle eminẽtissimo nocte ardeat,de hacq; poeta intellexisse veꝝ hoc non ꝓcedit,quũ.n. dicit Antrũ vicinũ rupibus ęoliis,ostẽdit antrũ ipsum inter septem insulas nõ numerari , sed segregari ab eis vicinũq; & ꝓximũ esse,ita vt de Hiera nequaꝙ sit intelligendũ, vñ Nos exponimus antrum vulcani vicinum rupibus ęoliis Aetnã montẽ Sicilię qui vulcano sacer est,& ex quo insulę (vt diximus) aut accipiunt incẽdia,aut ei subministrãt. Estq; vicinus rupibus Aeoliis,qui ẽt Cyclopes tulit,nũc assiduis ignibus flagrat. Sacrũ fuisse vulcano docet Soli.his verbis. Vulcano Aetna sacer est. In Aetnę vertice hiatus duo sunt,crateres nõiati, per quos eructatus erũpit vapor pręmisso prius fremitu per ęstuãtes cauernaꝝ latebras &c. Sic & Valeri. flaccus in.ii. Argonau. Accipe ait bellis mediꝗ, vt puluere pugnę Sit comes Aetnei genitor quę flãmea gessit Dona dei,hoc est vulcani, nã non minus Aetna mons dictus est a poetis domus vulcani, ꝙ Lemnos & insulę Aeolię, vñ Valeri.flaccus Lemnos chara deo,nec fama notior Aetnę, aut Lipares domus. Mõtem aũt Aetnã vicinũ esse Aeoliis testat sic Strabo.

Crateres.

Imminet aũt Aetna Littori catanẽsi & liparitanis insulis,quas pleriq; Aeolias vocãt. Ita vt oĩno de Aetna intelligẽdum sit,de cuius incẽdio rõnibusq; incẽdii multi scripserant ante Iuue.sicut verg. Cuius carmen licet multũ mẽdosum adhuc extat,in quo ꝑpetui ignis multas ostendit rõnes , docetq; a poetis falso traditũ sedem eẽ vulcani, his versibus. Principio nequem capiat fallacia vatũ, Sedes esse dei, tumidisq; e faucibus ignẽ vulcani ruere, & clausis resonare cauernis. Poetę.n.cecinere vulcanũ in antro Aetnę habitare, & ex faucibus suis ignem euomere, vñ Iuue. Aetnã appellauit antrum vulcani. Ait ergo nulli domũ suã magis esse notã,ꝙ sibi est descriptio Aetnę,& eius incendii,qđ est vicinũ rupibus Aeoliis. Insulę aũt Aeolię septẽ sunt numero in freto Sicili.sĩ Ephestię nõiatę.i.vulcanię, Lipare, Hiera, Strõgile, Didyme, Eriphusa, Phœnicusa Euonymos dictę ab Aeolo q ibi tpbus illacis regnauit. Quid agãt venti,quę natura sit ventoꝝ. Horũ enim alii sunt frigidissimi,q̃les a septẽtrione spirant. Ii.n.& reliquos cõpescunt,& nubes abigũt. Alii humidi, vt auster, Africus, & pręcipue auster Italię. Alii sicci,vt Corus & vulturnus. Alii niuales, vt Aquilo & Septẽtrio. Grãdines septẽtrio importat, & Corus. Aestuosus auster. Tepidi vulturnus & Fauonius . Saluberrimus aũt oĩum Aquilo, noxius Auster & magis siccus. Ventus aũt est (vt qdam diffiniũt) authore Seneca aer fluens in vnã ꝑtem, qa nunꝙ aer tam imobilis est, vt nõ in aliqua sit agitatione . Victru. vero sic diffinit, ventus aũt est aeris fluens vnda cũ incerta motus redũdãtia . De ventis igit multi scripserãt, vt Sene.in naturalibus. Veteres quatuor tm̃ seruauere per totidẽ mundi ꝑtes. Ideo nec Home. plures nominat ,mox aũt posterior ętas octo addidit , rõne nimis subtili,& cõscissa. Sunt ergo bini in quatuor cęli ꝑtibus,de qbus abũde lib.ii.Pli. Victru.& Gellius, (vt diximus) Sene.in naturalibus . Ordo autẽ talis est, vt potius inferioribus ꝙ superioribus cõiungant. Platani Frontonis clamant qđ agant venti & cętera. Sicq; ostendit in ędibus Frontonis varia quotidie a poetis recitari. Quas torqueat vmbras Aeacus. Ali qui hũc locum simpliciter accipiunt.i. quę de inferis scribant,apud quos ęacus iudex sit cõstitutus. Cęteꝝ ad id poeta respicit qđ scribit Plato in gorgia suo,sic enim inducit Iouẽ loquẽtem . Cõstitui tres alios meos iudices,duos qdem ex Asia Minoem.s. & Rhadamantũ,vnum vero ex Europa Aeacũ, qui mortuos iudicabũt in triuio,ex quo portant vię,altera ad beatoꝝ insulas,altera ad tartaꝝ,& Asiaticos qdem Rhadamãtus iudicabit,ab Europa igit q venerint Aeacus. Minoi aũt cõmittam, vt iudicet si qd aliis occultũ existat, vt sic iustissime ꝓcedat iudiciũ, rectaq; sit animaꝝ trãsmissio. Ait ergo poeta sibi notum esse ex freqũẽti poetaꝝ recitatiõe, Aeacũ iudicem esse apud inferos,qui aĩas europeas iudicet tm̃. Torqueat,iudicet,& puniat. Ouidi. Noxia mille modis lacerabit vmbra , tuasq; Aeacus in pœnas ingeniosus erit. Vnde alius furtiuę deuehat auꝝ pelliculę.i.expedi-

Pellicul̨e, quantas iaculetur monychus ornos,
Frontonis platani conuulsaq́ marmora clamant
Semper, & assiduo rupt̨e lectore column̨e.
Expectes eadem a summo minimoq́ poeta.
Et nos ergo manum ferul̨e subduximus, & nos
Consilium dedimus Syll̨e, priuatus vt altum

tionẽ argonautaꝝ, videlicet, vñ Iason aureum vellus sustulerit. Cuius rei historia nota est ex Diodoro in. v. Strabo aũt lib. xi. aurei velleris fabulam sic interpretatur. Apud Colchos torrẽtes deferre aurum, qđ barbari pforatis tabulis pellibusq́ villosis excipiunt, vñ fabul̨e ortũ est figmentũ. De argonautis aũt apđ latinos scripsit Vale. flaccus, apđ grecos vero Orpheus prius, mox Apollonius. Furtiųe. i. q̃ furtim & inscio Aeeta subrepta fuit. Nam furtiuũ appellamus qcq̃d furtim surripit. vñ Pli. lib. xix. sic scribit. Rutã furtiuã tantũ pueni re fertilius putauit, sicut apes furtiuas pessime. Quãtas iaculet̃ monychus ornos, pugnã dicit q̃ fuit iter Lapythas & Cẽtauros populos Thessalįe, q̃ historia ita se habet. Quũ. n. (vt diximus in Achilleida) Perithous Hippodamiã duxisset vxorẽ, circũuicinos populos oẽsq́ deos cõuocauit ad nuptias p̃ter Martem. Quare indignatus cẽtauros iam mero calefactos ad rapiendam Hippodamiã cõcitauit aduersus Lapythas, eo certamine ferunt Cẽtauros deletos fuisse. Sed hoc veritas habet. Cẽtauros (vt scribit Stra.) aut funditus a Perithoo deletos fuisse, illoꝝ agro prorsus desolato, aut ipsaꝝ noie gentiũ nusq̃ amplius existente, nec tali eoꝝ cõuentu pdurante, si quid tñ adhuc restat aduanatũ, mẽtione nõ insigniri. Monychus, nomẽ est ppriũ Cẽtauri. Ouid. Fecerat attonitos noua res, heu dedecus ingẽs. Mõychus exclamat. Luca. Aut te iactãtem Monychon ornos dictio est cõposita μονοσ. n. solus dicit̃ & ονυξ vnguis, eqnos. n. pedes Cẽtauri habuisse ferunt̃. Home. aũt s̨epe dat hoc epitheton equis, q̧ solidis sint vngulis & non fissis. Ornos. Orni arbores sunt q̃ maxime in mõtibus pueniunt. verg. Cantan-
fronto. do rigidas deducere mõtibus ornos. Frontonis platani. ptem posuit pro toto. i. ̨edes frontonis. Hic est ille Fronto. de quo & Mart. Vota tui breuiter si vis cognoscere marci Claꝝ militįe Fronto tog̨eq́ decus. militauit sub Tito in euersione Hierosolymoꝝ, nã vnus fuit ex libertis & amicis eius, de quo multa Iosephus li. vii. de bello iudaico. Frontonũ cognomina a fronte sunt dicta, sicut Capitonũ a capite, author est Cice. in primo de natura deoꝝ. Est aũt sensus. In ̨edibus Frõtonis quotidie poet̨e aliq̃d recitant, ita vt tota domus quotidie assiduis clamoribus resonet, ac per hoc sciat qųe a variis poetis tractent̃. Nã nobiles romani ̨edes suas recitãtibus cõmodabant. vñ & alibi Maculonus cõmodat ̨edes. Et Cor. Tacitus de Claris Oratoribus loquẽs de poetis sic scribit. Nã & domũ mutuat̃, & auditorium extruit, & subsellia cõducit, & libellos dispergit &c̃. Per Platanos aũt ̨ediũ luxum & magnificẽtiam ostẽdit. Platanus. n. vmbr̨e gratia ex alieno petebat̃ orbe, tam late. n. rami vagabant̃, vt ẽt in scamnis patulis arboris epularent̃ qndecim cõuiųe adsistẽtibus ẽt ministris vmbr̨e causa alebat̃, vñ illud virg. In. iiii. Georg. Iamq́ ministrãtem platanũ potãtibus vmbras. Tantũq́ honoris postea increuit, vt vino infuso enutriret̃, cõpertũ maxime id pdesse radicibus,

qđ primus excogitauit Hortẽsius. Lege Pli. libro. xii. cap. i. A platano est possessiuũ plataninus, sicut a balano balaninus. Marmora cõuulsa, q̃ assiduo recitãtiũ clamore ex parietibus conuelli & labefactari videt̃. Nam potentioꝝ parietes marmoꝝ crustis integebant̃. Sene. ad Lucillium. Vt parietes adiectis transmaria marmoribus fulgeant, & alibi ad eundẽ. Quid loquar marmora, q̧bus templa, q̧bus domus fulgẽt. Primus aũt fuit Mamurra Formianus p̃fectus fabrorum C̨esaris in Gallia, q̧ Rom̨e crustis marmoreis parietes domus sųe in mõte Celio operuit, author Plyn. Clamant, resonãt, reboant. Column̨e rupt̨e, ita dictũ, vt illud verg. Et cantu querul̨e rumpũt arbusta cicad̨e, & illud Fregit subsellia versu, & illud Soluent̃ risu tabul̨e. Assiduo lectore, assiduo lectoris & recitatoris clamore. Expectes eadem, cũ indignatione legendum, q̧ nõ solum docti scribant, sed ẽt indocti, iuxta illud Horatii. Scribimus indocti doctiq́ poemata passim. Et nos ergo manũ. Sensus est. Quũ docti inq̃t & indocti scribant, possumus ergo & nos scribere, quũ & grãmaticẽ, & Rhetoricen didicerimus. Erit aũt ordo, ergo & nos scribemus. manũ. n. ferul̨e subduximus & cõsiliũ dedimus Syll̨e, potest etiã alius esse sensus vt sit. Ergo & nos iam grãmaticen & Rhetoricẽ didicimus, vt sileamus, & nihil scribamus, quũ oẽs, & docti, & idocti pariter scribant? vt oino sensus sit, nimia indignatione intercisus. Estq́ legendũ ea interrogatione, qua cõtrarium videmur velle facere. q. d. num didici grãmaticen & Rhetoricen, vt sileam, & nihil scribam? vt oino h̨ec extrinsecus subaudiamus. Et ita dictũ est. Et nos ergo manũ, sicut illud Impune ergo mihi. Ferul̨e subduximus. i. subtraximus, ac p hoc iam a grãmaticis eruditi recessimus. Ferul̨e, virg̨e q̃ manus pueroꝝ feriunt̃, de qua Colu. Nec mãibus mitis ferulas, nec cruribus ̨eque, & Ifra Capparis, & tristes hinul̨e ferul̨eq́ minaces. Martia. sic in apophoretis Ingrat̨e nimiũ pueris, grat̨eq́ magr̃is. Est aũt infirmissimũ virgultũ fœniculo perq̃ simile. vñ Pli. folus fœniculo, Inani caule, natura eadem, q̃ anetho, & fructu similis. De hac multa, & Theofra. nulli authore Ply. fruticũ leuitas maior q̃ ferul̨e, ob id gestata baculoꝝ vsum senectuti prebet. Cõsilium dedimus Syll̨e. Ostẽdit (vt diximus) artem oratoriã se etiã didicisse, in qua cũ versaret̃ s̨epe exercitationis grã suasorias declamauit. Nam in scholis suasorįe tractãd̨e pponebant̃ adolescẽtibus. Deliberat Agamẽnon, an Iphigeniã imolet negante Chalcãte nauigari posse. Item deliberant Atheniẽses, an trophea psica tollant Xerse minitãte rediturũ se, nisi tollerent̃. Deliberat Cice. an pmittẽte sabutẽ Anto. orões suas cõburat. Item deliberat Sylla an deponat dictaturã pmittẽte Senatu impunitatẽ. Ait igit̃ Iuue. talem declamãdo suasoriã suasisse Syll̨e, vt dictaturã deponeret, nã dare cõsilium Syll̨e est suadere. Quinti. lib. iii. Quũ Cice. dabimus consiliũ, vt Anto. roget. Priuatus, vt altum dormiret. H̨ec Ferula

erat ratio

Dormiret? stulta est clementia quum tot vbiq̃
Vatibus occurras peritur ę parcere chartę.
Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos aruncę flexit alumnus
Si vacat, & placidi rationem admittitis edam.
Quum tener vxorē ducat spado, neuia thuscū

erat ratio suasionis, vt deposita dictatura quã sibi ipse ad centũ & viginti annos asciuerat tanq̃ grauissimis solutus curis altius dormiret. Nam sylla quũ impiũ eius rogatiõe. Sulpitia trãsferret ad Marium, indignatus ex Asia in Italiam reuersus est, & ante vrbem aduersarioꝝ septuaginta amplius milia ad portã collinam occidit. Ingressus vrbem quatuor milia inermium, nulla seruata fide in villa publica interfici iussit. Marii cineres erutos in Tyberim proiecit. Post tantã hanc crudelitatẽ, p summũ animi & corporis cruciatũ expirauit Puteolis, quũ dictaturam deposuisset, morbus autem quo cõsumptus ẽ, phthiriasis est appellatus .i. pedicularis απω των φθειρων, quos pedes & pediculos vocamus corpore, seipsum erodente, & supplicium sibi gignente, vnde est illud Sereni Sylla quoq̃ infoelix tali langore peresus Corruit, & misero se vidit ab agmine Pasci. Quã foeditatẽ ne visentes intelligerent, somno dissimulabat. De quo Pli. ita scribit lib. vii. Age nõ exitus vitę eius oium pscriptoꝝ ab illo, calamitate crudelior fuit, erodente seipso corpore, & supplicia sibi gignẽte? qd vt dissimulauerit, & supremo somno eius, cui imortuus quodãmodo est, credamus ab vno illo inuidiã gloria victam? ad qd poeta videt alludere, quũ ait, vt altum dormiret, eo genere morbi oñdit Ply. lib. vii. & Apuleus tertio Floridorum Pherecidem oronis psaicę authorem cõsumptũ esse. Aleman ẽt, vt docet idẽ Pli. li. xi. ex clarissimis grecię poetis eadẽ facultate obiit. Priuatus, deposito imperio. Dormiret altũ .i. pfundo somno. Hora. Ter vncti trãnãto tyberim somno, qbus est opus alto. Stulta ẽ clemẽtia. Antipophora est, q̃si aliqs dixerit chartã nõ esse pdendã, & ipse rñdeat. Stulta ẽ hęc clemẽtia .i. stulta & ridicula ẽ benignitas tanti facere, tã modicã chartę iacturã, & ita extenuat nõ sine summa animi modestia vires igenii sui, q̃si sciat paucos

Clementia fore a qbus opus suũ legat. Mart. Scribere versiculos miseras & pdere chartas. Clemẽtia aũt pprie ẽ lenitas superioris aduersus iferiorẽ, & tpantia animi i ptãte vlciscẽdi, author Sene. Peritur ę, quã scio periturã, quũ nemo lecturus sit carmẽ meũ. Quũ tot vbiq̃ vatibus occurras, quũ tam multi poetę passim scribant. Cur tñ hoc potius, rõnẽ affert, q̃re potius Satyrã, q̃ aliud poematis genus sit scripturus, ordo aũt erit, & sensus. Edã .i. dicã & mãifestabo. Cur tñ potius libeat mihi decurrere hoc cãpo. Hoc cãpo, hoc gñe poematis satyrici, sumpta metaphora ab iis q equos & currus agũt p spaciosos cãpos. Magnus allũnus, periphasis

Lucilius est Lucilii, q ex Arũca Rutuloꝝ ciuitate natus, primus apd latinos scripsit satyrã. In eo mira fuit, vt docet Quint. eruditio & libertas, atq̃ ide acerbitas, & abũde salis. natus aũt est anno anteq̃ Carthago inditionẽ Romanoꝝ per Scipionem redacta est, mortuus quo anno Furius Bibaculus poeta natus est Cremonę, & Cymbri superati sunt a mario. Alumnus, is pprie

Alumnus dicit, qui alitur. Plinius Italia alumna oium terraꝝ eadem & parens. Ouid. Pax nutrit cererẽ pacis alumna ceres. Non ignoro ab diuo Augustino noiari Iouem alumnum, q̃si qui oia alat. Pli. item lib. xxiiii. cap. xvii. passiua significatiõe posuit sic. Alia deinde Adamãtidem, Armenię, Capadocięq̃ alumnã. Verum apud authores tali significatione, aut nunq̃, aut rarenter inuenias, vñ falluntur, qui putant Italiam dictam Alumnam a Plinio q alat, quum hoc dicat Italiam tanquã filiam ab oibus terris alimẽta accipere, eã demq̃ tanq̃ matrem oibus pbere, sed quũ hoc longe clarius sit q̃ a nobis indigeat explicari plura non addemus. Flexit equos, perstat i trãslatione, qa dixit cãpo, equos ergo .i. stilum suũ. Si vacat, si ocium est ad audiendum. Dicimus .n. mihi nõ vacat p impsonale, .i. ocium nõ est. Et ego vaco .i. ociosus sum, & habeo ocium. Seneca. Non vacat mihi verba dubie cadentia cõsectari. Et paulo inferius. Non vaco ad istas ineptias, ingens negociũ in manibus est. Vaco item capit pro operã do, vt Cicero vacat diligenter studiis liberalibus. Item vsurpat pro careo, vt ego vaco culpa. Quum tener vxorem, vna est ex rõnibus, quare potius satyram q̃ aliud genus carminis sit scripturus. Est enim sensus & ordo. Difficile est non scribere satyram, quũ tener spado ducat vxorem, & cętera .i. difficulter te cõtineas, quin satyram scribas, sequitur enim. Nam quis tam patiens, & illud facit indignatio versum. Quasi dicat etiam si nolis non possis tibi tẽperare, quominus satyrã scribas. Ducat spado. Indignatio est in libidinẽ mulieꝝ, quę quũ a Domitiano authore Trãq̃llo reuocata eẽt lex Iulia in adulteros, moechis suis nubebãt, ne supplicio afficerẽtur. Inter moechos aũt erãt & spadones. Mart. Q̃d nubis proculina cõcubino. Ne lex Iulia te notare possit. Nõ nubis pculina sed fateris, & alibi. Cur tñ Eunuchos habeat tua Gelia queris. Panniche, vult futui Gelia, nõ parere. Alibi. At prius o mores & spado moechus erat. Alibi. Cum sene cõmunẽ vexat spado. didimus ęglen. Simul ẽt poeta ridet legem ipsam, cui iam excogitata est fraus. Nam quũ reuocata sit ad pudoris sanctitatẽ tuendã, mulieres ipudẽter spadonibus nubebãt, qbus oblectatę fuerãt. Spado aũt & Eunuchus dictiões sunt grecę, idemq̃ significãt, dicit ãt Spado a σπαω qd est auello & anfero, q ab eo testiculi auellant. Vlpia. ait Spadonũ noie eos ẽt cõtineri, qui natura spadones sunt. Eunuchus aũt dicitur απο της ευνης .i. cubili, & εχω custodio, qa id genus hoium adhibebat seruãdis cubilibus regũ & principũ. Tener, nã spadones molles sunt, & effoeminati. Neuia thuscum. Alia indignatio in mulieꝝ impudentiã, q̃ tpibus Domitiani in venatiões & pugnas theatrales descendebãt, vñ Mart. Hęc iam foemina vidimus acta manu. Statius in syluis. Stat sexus rudis, insciusq̃ ferri. Et pugnas capit improbus viriles. Credas ad Thanaim feroq̃ Phasim Thermodõtiacas mouere turmas. Neuia autem nomen est impudicę mulieris, & pro quacũq̃ impudenti muliere ponitur, quę in venationes, & pugnas theatrales descenderet.

Aprum thuscũ, emphasim habet, q̃si qui ceteris esset ferocior. Mart. Thuscę glandis aper populator, ⁊ ilice multa iam piger. Aetholę fama secunda feræ.

Nuda mãma, habitũ expressit procũbentis i vulnera feræ, sic.n. mãmę e sinu exeruntᷣ. Illud aũt est fatuũ, qđ aliqui ad ritum Amaçonũ referunt, quę sibi dextram mamillam adurebãt, simpliciter.n. locus est accipiẽdus. Mamma eadem dicitur ⁊ mamilla ⁊ papilla ⁊ vber. Mãmam item veteres ꝓ matre acceperunt, sicut Tatã pro patre. Mart. Mãmas atq; tatas habet Afra, sed ipsa tataꝝ dici, ⁊ mãmarũ maxima mãma potest.

Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma.
Patricios omnes opibus quum prouocet vnus,
Quo tondẽte grauis iuueni mihi barba sonabat,
Quum pars niliacę plebis, quũ verna canopi
Crispinus tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet ęstiuum digitis sudantibus aurum,

Patricios oẽs. De Cinamo tõsore sui tp̃is intelligit, qui muneribus mulieris locupletatus est, vsq; ad censum equestrẽ, mox dãnatus in Sicilia exulauit, de quo sic Mart. Qui tõsor fueras tota notissimus vrbe. Et post hęc dominę munere factus eques. Sicanias vrbes, Aetneaq; regna petisti Ciname, quũ fugeres tristia iura fori. Qua nũc arte graues tolerabis inutilis annos? Quid faciat infoelix ⁊ fugitiua quies? Non rhetor, non grãmaticus, ludiue magister. Non Cynicus, nõ tu stoicus eẽ potes. Vendere nec vocẽ siculis plausumq; theatris. Qđ superest, iterũ Ciname tõsor eris. Patricios. nobiliores denominatos a p̃ribus. Nam cõdita vrbe Romulus centũ elegit senatores, qbus reip. curam demãdauit, hos patres ob venerationẽ appellauit. Aucta mox ciuitate, reliqui reges numeꝝ senatoꝝ ampliauerũt, eosq; patres cõscriptos appellauere, vñ hoc postea seruatum est, vt Senatores patres cõscripti nominarentᷣ. Qui ergo ex his p̃ribus nascebantᷣ, patricii sunt appellati. Prouocet, possit opibus prouocare, ⁊ se superiorẽ ostendere. Grauis, molesta, ⁊ minime grata, qualis solet eẽ iuuenibus.

Sonabat, tondendo. Quũ pars. Indignatᷣ Iuuenalis Crispinum hoiem Aegyptiũ ex seruili cõditione ad cẽsum equestrẽ esse prouectũ. Nam Domitiano fuit gratissimus, eiusq; consilioꝝ particeps, eũ Iuuenalis, vbiq; insectatᷣ, ⁊ ꝓcipue ea satyra. Ecce iterũ Crispinus, ediuerso Mart. Laudat. Sic placitũ videas semꝑ Crispine tonãtem. Nec te Roma minus q̃ tua Memphis amet. Ordo aũt ẽ. Quũ Crispinus pars niliacę plebis, vt sit expositiue pars. Pars niliacę plebis. i. seruus ex plebe. q. d. ex infimo loco apud Aegyptios natus, hincq; est potissimũ indignatio. Niliacę, Aegyptię. Nilus.n. fluuius est Aegypti. Verna, alumnus. Inter seruũ ⁊ vernã, hoc ĩterest, q̃ serui appellantᷣ, qui in potestatẽ nostram venerunt, aut iure belli, aut ęre cõparati. Vernę vero qui domi ex ancillis nascuntᷣ, nã ⁊ ii in seruitute sunt, omnis.n. Ancillę foetus domini est. Dicti authore Festo, q̃ tp̃e veris nati sunt, q̃ id tp̃s ad fortunam sit valde aptum. Inde dicimus vernaculũ omne qđ intra parietes domesticos alitur, vt gallinam vernaculam, equũ vernaculum, ⁊ linguam vernaculam. Canopi. Canopus ciuitas est Aegypti, dicta authore Strabone a Canopo gubernatore Menelai, qui ibi sepultus est. Quinti.

seruus

Verna

Canopus

docet primo libro antea Canobon ab ęgyptiis vocitatã. Ventilet, hinc pẽdet oĩs poetę fremitus, q̃ homo Aegyptius, ⁊ seruili cõditione, ea sit mollicie, vt annuali ęstiui sint ẽt ei põderosi. Ventilet, q̃si refrigeret annulũ eximẽdo illum e digito, ⁊ in aera leniter iactãdo. Nam vẽtilare est in aerẽ aliquid iactare. Apuleius in Asino aureo. Aureos refulgentes manu mea ventilabã. Inde dicimus ventilare frumentũ, ⁊ ventilabrum instr̃m iactandi frumẽti. Vẽtilare ẽt est ventum facere. Tranquillus in Augusto, atq; ẽt aliquo vẽtilante cubabat. Aurũ ęstiuũ. i. annulos quos tp̃e ęstatis gestabãt, nam eo delitiaꝝ peruenerant Romani, vt annulos haberẽt alios ęstiuos alios hyemales, ac si dicat leuem bratteã, ⁊ filum aureum, nam quod tp̃e ęstatis per leuitatem gestamusᷣ, ęstiuũ appellamus, vt vestes ęstiuas. In annulis autẽ (vt scribit Pli. lib. xxxiii. cap. i.) Alii pondera ⁊ magnitudinem auri ostentabant. Aliis plures q̃ vnum gestare labor erat. Alii bratteas inserebãt leuiore materia, ⁊ ꝓpter casum gẽmarũ totam sollicitudinẽ amputabant, quibus pro annulis vtebantᷣ, per annulum aũt aureum ostendit poeta Crispinũ equest. is fuisse ⁊ census ⁊ dignitatis. Nam annuli (vt scribit Plinius) distinxere alterum ordinem a plebe, vt semel coeperant esse celebres, sicut tunica ab annulis senatum tantũ. Sed annuli plene mẽdium ordinẽ, tertiũq; plebi, ⁊ p̃ribus inseruere. Humero reuocãte lacernas, idest reiectis lacernis in humeros, q̃si nimis ponderosis, tali habitu fuisse, ⁊ Colossum Domitiani ostẽdit Statius in prima Sylua. It tergo demissa Chlamys. Humeri, authore Pli. hominis tm̃ sunt. Armi quadrupedũ. Tyrias, purpureas, nam Tyrus insula fuit Phenicię, ꝓalto mari septingentis passibus diuisa. Nunc vero (authoribus Plinio, ⁊ Quinto Curtio) Alexãdri oppugnãtis operibus cõtinens. Omnis eius nobilitas Cõchylio, atq; purpura cõstat. Lacernas. Lacernę cõficiebantᷣ ex variis coloribus, vnde apud Martialem in distichis loquũtur lacernę coccinę. Si Veneto prasinoue faues, q coccina sumis. Ne fias ista transfuga sorte vide. Item Lacernę beticę loquũtur sic. Non est lana mihi mẽdax, nec mutor aheno. Sic placeant tyrię, me mea tinxit ouis. Lacernę aũt tum albę, tum purpureę sumebantᷣ in spectaculis. Martiã. Spectabat modo solus inter oẽs nigris munus Horatius lacernis. Quum plebs ⁊ minor ordo, maximusq; Sancto cũ duce candidus sederet. Toto nix cecidit repente coelo, Albis spectat Horatius lacernis. Alibi in distichis. Amphitheatrales nos comẽdamur ad vsus, Quũ tegit albentes nostra lacerna togas. Idem in quinto. Edictum dñi deiq; nost. i. Dũ laudat modo phasis in theatro, phasis purpureis rubet lacernis, ⁊ paulo infra. Illas purpureas ⁊ arrogãtes iussit surgere lectius lacernas. Gẽmę maioris. i. ꝓgrandem gẽmam, vt sit descriptio annuli leuioris bratteę, cui lapis ꝓgrandis sit insertus. Appellatione gẽmę intelligimus oẽs

Ventilare

Ventilabri

Lacerna

lapillos

lapillos preciosos. Sabinus tñ ad Vitellium ait. Gēmas esse perlucidę materię, velut Smaragdos, Chrysolitos, Amethysfos. Lapillos aũt cõtrarię superioribus naturę, vt Obsianos. Vedubiētanos. Margaritas aũt nec gēmis, nec lapillis contineri. Nam quis tā patiens, quis.n. inquit possit pati tantam vrbis iniquitatē, vt non moueat ad scribēdum. Est aũt ratio, quare sit difficile nō scribere, quũ etiam alia sint notatu graniora. Vt teneat se, temperet sibi ne scribat. Causidici noua. Hinc maxie mouetur poeta ad scribendā satyrā, q̃ sub Domitiano freq̃ns, & pene publice accusandi rabies existeret, quę omni bello ciuili grauius togatā ciuitatē cōficeret, adeo aures Imperator delationibus patefaciebat, vt nihil ꝑpemodum tutum eēt, ita vt delator delatorem timeret. Vnde sic cōqueritꝰ Plinius in panegyrico de Domitiano. Vidimus delatoꝝ indicium, quasi grassatoꝝ, quasi latronũ, non solitudinē illi nouerant, sed templum, sed forum insederāt, nulla iam testamēta secura, nullus status certus, non orbitas, nō liberi ꝓderant. Multi igitur, inter quos & Causidici, quũ in ea re quęstum & principis grām esse cognoscerent, relictis actionibus forensibus ad delationes se cōferebant, vt Matho, & Pompeius Falco, qui iisdem tꝑibus accusabāt, vt alibi notatur a Iuue. Senior illo Pompeius tenui iugulos aperire susurro. Causidicũ fuisse Pompeiũ ostēdit Plinius epistola, quę incipit. Consulis an existimē te in tribunatu causas agere decere. Notat igitur oēs delatores sub ꝑsona Mathonis, quē ex paupere diuitem factum eē videri vult quęstu delationũ. Pauperem fuisse ostendit, alibi Iuue. Matho deficit. Martia. Parua rogas magnos, sed non dant hęc quoq; magni. Vt leuius pudeat, iam Matho parua roga. Eum alibi Iuuena. ostēdit vilem causidicũ. Dic tibi qui sis Orator vehemēs, an Curtius, an Matho. Lectica, ea ꝓprie dicebatꝰ lectica q̃ gestarētur, non tam primores viri q̃ matronę. Instar cubiculi erat, & Lecticarii dicebantꝰ serui, qui lecticam gestabant humeris, grece exaphorũ dixere lecticam, quę a sex seruis. Octophoꝝ vero, quę ab octo gestaretꝰ. In ea erant & fenestrę, vnde alibi, clausa lectica fenestra. Trāquillus in Augusto. A cœna in lecticulam se lucubratoriā recipiebat. Alibi Iuuenalis. Latis specularibus antrum, nam antrum appellat lecticā, cui specularia adhibebantꝰ. Quēadmodum & nostra ętate vidimus fœminam quidam primariam gallicam gestari lectica ex corio cocto cũ fenestris, adhibitis specularibus vitreis, ea aũt gestabatur non a seruis, sed a duobus equis mediam lecticam intercipiētibus. Lecticam autem velis auleisue circũseptam fuisse docet & Plutarchus in Eumene sic. Quo accepto Eumenes incitatis lecticariis, cui sit delatus, ex vtraq; Lecticę ꝑte summonit auleum, magna lęticia manum protendens. Et Mart. lib. ii. Quem grex togatus sequitur, et capillatus. Recensq; sella linteisq; loris, nam pro lectica sellam poni manifestum est. Noua, nuper cōpa-

Margarita

Gēma

lectica

> Nec sufferre queat maioris pondera gemmę,
> Difficile est satyram non scribere, nam qs iniquę
> Tam patiens vrbis, tam ferreus vt teneat se,
> Causidici noua quum veniat lectica mathonis
> Plena ipso, & post hunc magni delator amici,
> Et cito rapturus de nobilitate comesa
> Quod superest, quē massa timet, quē mũere palpat

rata delationibus, quũ antea eēt pauper. Plena ipso, quasi qui cōmodius gestaretur solus, vt delicatus, & luxuriosus. Delator, de Marco regulo intelligit, qui (vt scribit Plinius in epistolis) Oium bipedum fuit nequissimus. Multorũ enim nobilium sub Domitiano cędes molitus fuerat. Cassios enim & Camerinos accusauit, qui sub Nerone interempti sunt. Et hunc (vt ipse refert) tam Bebius Massa, q̃ Metius Carus valde timebant. Nā Regulo intēperanter lacerāti Herēniũ Senetiōem, rñdit Carus. Quid tibi cum mortuis? Nũqd ego Cassio, aut Camerino molestus sum? quos ille sub Nerone accusauerat. Delator, occultus accusator, nam deferre est occulte accusare. Mart. Ecce reum Carus te detulit, adsit agellus. Magni amici .i. imperatorii, hoc est imperatoris amici & familiaris, nam magna amicitia appellatꝰ imperatoris, vt alibi poeta. In quorũ facie miserę magnęq; sedebat Pallor amicitię, vt oñdat ne amicos quidē imperatoris tutos fuisse a delationibus. Rapturus, absumpturus, nā partem bonorũ delationibus cōsequebantꝰ nobilibus ipsis, aut in exilium eiectis, aut trucidatis ab impatore. Nobilitate comesa, nobilibus absumptis, et laceratis ab impatore. Nam (authore Trāquillo) nihil pensi habuit, quin prędaretꝰ omni modo, bona viuorum, ac mortuoꝝ vsq; quaq;, & accusatore, & crimine corripiebantur. Satis erat obiici qualecũq; factum dictumq; aduersus maiestatē principis. Hinc est, vt alibi cōqueratur poeta. Vnde fit, vt malim fraterculus eē gigantũ. Eius crudelitatē in panegyrico Traiani sic taxat Plinius. Quũ nuper imanissima belua velut quodam specu inclusa, nunc propinquoꝝ sanguinē lamberet, nunc se ad clarissimorũ ciuium strages cędesq; proferret, & cętera. De eius seuicia sic, & Cor. Tacitus in vita Iulii agricolę. ꝓcipue sub Domitiano miseriarũ pars erat, videre & aspici, quũ suspiria nr̃a subscriberentꝰ, quũ denotandis tot hoium palloribus sufficeret seuus ille vultus & rubor a quo se cōtra pudorem muniebat. Quod superest, quod adhuc ab impatore nō est corrosum & correptũ. Massa. Bebiũ Massam intelligit, & ipsum delatorem. Sensus est aũt. Bebius ipse Massa, q delator erat, delatorē timebat, apud principem, qui tātopere delatores fouebat. De Bebio Massa sic Pli. in epistola ad Macrinũ. Legati rursus. inducti, iterũ me iam ꝑsentem aduocatũ postulauerunt, implorātes fidem meā, quā erant contra Bebiũ. Massam experti. De Massa Bebio sic meminit Cor. Tacitus in vita Iulii agricolę. Et Massa Bebius tum reus erat. Mox nostrę duxere Heluidiũ in carcerē manus. Carus, delator & ipse fuit, de quo vt ante diximus Mart. Ecce reum Carus te detulit, adsit agellus. Pli. lib. i. ad Voconiũ (vt paulo ante dictũ est) eius sic meminit. Agnoscis eloquentiam Reguli, lacerat Herenniũ Senectionē, tam intēperāter quidē, vt dixerit ei Metius Carus. Quid tibi cũ mortuis? Nũquid aut Cassio, aut Camerino molestus sum? Palpat,

Carus ẽ a trepido thymele summissa latino.
Quũ te summoneant qui testamenta merentur
Noctibus, in coelum quos euehit optima summi
Nunc via processus vetulę vesica beatę?
Vnciolam proculeius habet, sed gillo deuncem.
Partes quisq; suas ad mensuram inguinis hęres
Accipiat sane mercedem sanguinis, ẽ sic
Palleat vt nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem rhetor dicturus ad aram.

cui munere blandit. Nam palpare, siue palpari idem est qđ blandiri. Horatius Cui male si palpere recalcitrat vndiq; tutus. Lucilius. Hic vbi me videt sublanditur, palpat, caput scabit. Inde dicunt Palpões adulatores. Persius. Ius habet ille sui palpo. Trepido latino. Latinus mimus fuit, cuius Iocis ⁊ vxoris Tymeles mimę plurimũ delectatus est Domitia. vnde Mart. qua Thymelem spectas, derisoremq; latinum. Illa fronte precor carmina nr̃a legas. Nam cõstat authore Donato i andriã Terẽ. viros mulieresq; solitas agere comoedias. Summissa, ad placãdũ.s. nõ ad coitũ. Ait.n. a superiore quem palpat munere nõ coitu. Impudicam tñ etiã extitisse in. vi. satyra innuit illic. Quẽ totiẽs texit perituri cista latini. Oñdit aũt poeta, ne psonã qdem gratã iperatori fuisse tutã a delatiõibus. Nã latinus timẽs delatorẽ, ei clãculo submittebat vxorẽ ad placãdum. Non ignoro a nõnullis, q̃ ętate nr̃a i liberalibus studiis postremas ptes nõ ferũt, longa v̈boꝝ contẽtione disputatũ. Thymelẽ mimã fuisse, q̃ itidẽ vt latinus a Domitia. populoq; fauorabiliter spectaret. Sed nõ vxorẽ latini, q̃ oĩa quũ friuolis fulciant argumẽtis, nihil video, cur adhuc potius vxorẽ latini nõ credã, q̃ aliam mulierẽ. Quũ p̃sertim Iuue. oñdat Zelotypũ fuisse Thymeles. Credibilius.n. est latinũ Zelotypũ fuisse vxoris, q̃ alterius, quę corpus vulgaret. Sed quũ res non magni sit momenti vnicuiq; sua sit existimatio. Illud tñ constat mulieri nomẽ inditum ab arte Scęnica, θυμελη enim pulpitum, siue scęnam significat ⁊ θυμελικος histrionẽ, nam ⁊ ipsa placuit Theatris. Vnde Apuleius in Apologia appellat Choragiũ thymelicum. i. scęnicum apparatũ ⁊ instrumentum, his verbis. quid.n. si Choragium thymelicũ possiderem? num ex eo argumẽtarere etiam vti me cõsuesse Gragidii syrmate histrionis, vbi Choragium accipitur, pro apparatu, siue instrumento scęnarũ. Non me fugit a Fulgẽtio Choragiũ falso interp̃tari funus virginale. Quum te summoneãt. Alia est scribendę satyrę indignatio, q. d. multi vetularũ consuetudine locupletarent. Nam quum vetulis prurientibus officium suum p̃stitissent ab eis postea defraudatis liberis heredes scribebant. Mart. Infectaris anus, o quantum cogit egestas, quibus verbis innuit, talia adulteria, licet iocunda non fuissent, fructuosa tñ extitisse.

Summoneant, a bonis tuis paternis. Noctibus, nocturno cõcubitu. Merent testamẽta. i. bona quę per testm̃ assequũtur. quos euehit. Ordo est, quas vessica vetulę beatę, expositiue optima nũc via summi pcessus euehit in cęlum. Vessica, pruritus ⁊ libido. Vetulę beatę, diuitis ⁊ opulentę. Papinius in Syluis iam se (quisquis is est) inops. Beatus Cõninã ducis esse gloriosum. Proper. Noli nobilibus, noli cõferre beatis. Euehit in cęlũ. i. ad excelsissimos opulentię gradus perducit, ⁊ proinde tanquã dii habent,

Optima nũc via, adiuuandũ gestu, vt sit p irrisionẽ dictum. Sũmi pcessus, summi pgressus ad diuitias. Vnciolam pculeius. Antiqui, vt recitantur apud Persiũ. Pr̃imoniũ in duodecim partes diuiserunt, ita vt noĩe assis totũ cõtineretur, vñ dicit hęredẽ te reliquit ex asse. i. ex toto. As aũt in duodecim ptes diuidit, sextantẽ quę sexta est pars assis. Quadrãtem quę q̃rta. Trientem, q̃ tertia. Quincuns a nũero est vnciaꝝ. Semis dimidium assis. Septunx a septem ⁊ vncia. Bes dempto triente. Dodrãs quadrãte. Dextans sextãte dempto. Deũx dempta vna vncia. Vncia autẽ erat minima pars ⁊ duodecima assis. Est ergo sensus. Adulteros p membri sui q̃litate, ⁊ laboribus accipere p̃mia. Proculeus ergo tanq̃ male mẽtulatus, vnã tñ accipit vnciam pr̃imonii ex testõ. Gilo aũt impẽse Drancus reliquũ pr̃imonii accipit. i. deuncem, qđ est totũ dempta vna vncia, q̃ iam debetur pculeio, per proculeiũ aũt intelligit viꝝ bonũ, ⁊ parũ mentulatũ, per Gilonẽ aũt bene mentulatũ. Quisq; hęres, legendum est irrisione Satyrica, ⁊ adiuuãdum gestu, ęquũ inquit est, vt vnusquisq; pro q̃litate mẽbri laboribusq; suis accipiat partes pr̃imonii. Mercedem, expositio est. Sanguinis, nã semẽ hominis (vt tradũt physici) nihil aliud est, q̃ sanguis cõcoctus, ⁊ ideo mutat colorẽ. Inguinis. Inguen ab authoribus accipit pro parte genitali tam in mare q̃ in fœmina, vñ Mart. Accessi quotiẽs ad opus, mixtisq; mouemur Inguinibus. Trãquillus in Nerone, virorũq;, ac fœminaꝝ ad stipitem deligatoꝝ inguina inuaderet. Cor. Celsus libro. vii. dicit testiculos depẽdere ab inguinibus per singulos neruos. Ouid. in fastis. Et tumidũ cornu durius inguẽ erat. Idẽ in eodẽ. quiq; rubro panidas inguine terret aues.

Palleat, adulteri. n. exhausti sanguine intẽperato coitu pallent nõ minus, q̃ qui pedibus anguẽ calcauere. Vt nudis. Ordo est, ⁊ sic palleat, vt pallet ille qui p̃ssit anguẽ calcibus nudis, aut vt pallet Rhetor dicturus ad aram lugdunẽsem. Ad aram lugdunẽsem, hoc aũt est ex historia. Nam Caligula edidit in gallia lugduni miscellos ludos, ⁊ hoc certamẽ quoq; grecę latineq; facũdię, quo certamine fertur victoribus p̃mia victos cõtulisse, eorũdem ⁊ laudes cõponere coactos. Eos aũt q maxie displicuissent, scripta sua spõgia linguaue delere iussos, nisi ferulis obiurgari, aut flumine pximo mergi maluissent. Qui ergo in hoc certamẽ descẽdebãt, incerti euẽtus rei pallebant. Lugdunũ aũt ciuitas est Gallię, quã nũc vulgo Leonũ appellant, quo ter ⁊ q̃ter ex Italia ⁊ Gallia mercatores singulis annis cõueniũt, mutua tractãtes mercimonia. Eam condidit Numatius Plancus (vt tradit Euse.) vbi Arar Rhodano cõmiscet, ibi fuit tẽplum ab vniuersis gallis cõi impẽsa i honorẽ Augusti Cęsaris extructũ, aderat ⁊ ara dignitatis eximię cũ titulo gentiũ sexaginta, q̃ singulę singulas statuas ibidẽ erexerant,

As

lugdunum

Q uid referam quanta ſiccum iecur ardeat ira
Q uũ populũ gregibus comitũ ꝑmat hic spolia
Pupilli proſtrantis? at hic damnatus inani (tor
Iudicio (quid enim ſaluis infamia nummis?)
Exul ab octaua marius bibit, & fruitur diis
Iratis, at tu victrix prouincia ploras.

rhetor xerant. Lege Straboné in.iiii. Rhetor, pro oratore
poſuit. Nam rhetor appellaẽ, qui Rhetoricam docet.
orator Orator vero, qui ſm artis ꝑcepta loquitur. Quid
referam quãta, alia indignatiõis cauſa, in spoliatores
enim cũ pupilloꝝ, tum ꝓuinciaꝝ inuehitur. Quid
referam? quid dicam, quantũ mihi ꝯſtuent ꝑcordia,
quũ videam quẽdam, qui spoliis pupilli locupleta-
tus, eo delitiaꝝ ꝑue-
nit, vt lectica ma-
gno grege comitũ ſe
quẽte ꝑ vrbẽ geſte-
tur. quẽ autẽ poeta
deſignet, nulla extat
certa hiſtoria. Illudq;
falſum eſt, qd de Ce
cilio claſſico aliqui
tradiderunt. In om
nes spoliatores nullo
modo dici poſſe videẽ, quũ dicat, hic spoliator quaſi
proſtaẽ qui tpibus ſuis oibus eſſet notiſſimus. Proſtantis.
Differẽtia eſt inter ꝓſtare, ⁊ ꝓſtituere. Nam proſtare
verbum eſt neutrũ abſolutũ, ⁊ ſignificat turpitudine
Proſti corporis queſtũ facere. Proſtituere aũt eſt actiuũ, ſi-
tuere gnificatq; qd proprium eſt Lenonis, marem vel fœmi-
proſti nã publice libidini gra queſtus exponere, vñ ⁊ scor-
bulũ tũ ipſum appellamus ꝓſtibulũ, vel ꝙ ꝓſtet, vel ꝙ an
te ſtabula hę ſedeant, quę dicunẽ cõmuni vocabulo
Alica ꝓſtibula, ſicuti ante Alicarię meretrices appellabant
rię in cãpania ſolitę ante piſtrina Alicarioꝝ ꝟſari, quę-
mere ſtus gra. Premat populũ, hinc maxime indignaẽ
trices poeta, ꝙ rapinis pupilli locupletatus, tanto ꝑ vrbẽ fa-
ſtu ⁊ pompa incedat, premat ergo calcet ⁊ vrgeat po-
pulũ quũ geſtatur lectica, vñ ⁊ alibi. Et ingẽti curret
ſuper ora liburno. Gregibus, comitũ, vel clientũ,
Comes vel ſeruoꝝ, nã comitẽ accipere debemus, inquit Vul
pianus de iniuriis, eũ qui comiteẽ ⁊ ſequaẽ. Et (vt ait
labeo) ſiue liberũ, ſiue ſeruũ, ſiue maſculũ, ſiue fœmi-
nam. Et ita comitẽ diffinit, q frequẽtandi cuiuſcũq;
cauſa, vt ſequereẽ deſtinatus eſt. Inter comites vtiq;
⁊ pędagogi erant. At hic dãnatus, Indignatio in
auariciã ſui tpis, cum publicã, tum priuatã. Cõqueri
turq; iudicia vana eẽ ⁊ iniqua. Hocq; maxime ꝓpter
Mariũ priscum hominẽ Beticũ. Hic.n. quũ Africã
prouinciã, cui procõſul ꝑfuerat spoliaſſet, nã ob inno
cẽtes cõdemnãdos iterficiẽdos ẽt pecunias acceperat,
accuſantibus Afris Cornutus Tertullus ſeptingenta
milia, quę acceperat Marius, ęrario inſerẽda cenſuit.
Mario vrbe Italiaq; interdicẽdum. Notat igitur poe-
ta iniquitatẽ ſui tpis, deteſtans maxime auaritiã (vt
dixi) ⁊ priuatã pariter ⁊ publicam, quũ id qd ꝓuin-
cialibus reſtituendũ fuit in ęrariũ ſit delatum. At
hic Marius, adiuuandũ geſtu, ⁊ eo riſu, quo ſolemus
rem nefandã improbare, vt ſit ſenſus. Tantũ abeſt, vt
hic Marius q. condẽnatus eſt, ſollicitudine angaẽ, vt
etiã hilare ⁊ splẽdide viuat, q̃ſi qui talem cõdemna-
tionẽ paruifaciat. Sicq; innuit ex bonis prouincialiũ
apud eum magnã partẽ eſſe relictã. Ordo aũt eſt. At
hic Marius dãnatus inani iudicio ab octaua hora bi
bit exul, reliqua dicunẽ per parẽtheſim. At hic Mari
us ita dictũ a poeta, q̃ſi viueret ꝑſensq; eſſet. Inani
iudicio. Inane iudiciũ appellat qd ꝓuincialibus ni-
hil ꝓfuerit, quũ eis pecunia nõ ſit reſtituta, ſed in ęra-
riũ delata. Quid.n. ſaluis infamia nũmis. Anti-

pophora eſt, q̃ſi aliquis dixerit. Inane iudiciũ nõ eſt
appellandũ o poeta, qñ graui infamia ſit aſperſus, ⁊ ꝑ
inde rñdeat. quid nocet infamia ſaluis nũmis? Ironi
ce aũt enũciandũ ⁊ vultuoſe, vt oſtẽdat hominẽ im-
probũ infamia a vitiis nõ abſterreri. Exul. nã (vt
dictũ eſt) vrbe ⁊ Italia ei interdictũ eſt in biẽnium.
Ab octaua. i. ſtatim poſt octauã horam, nã come
diſſe ante nonã ho-
ram menſę deſtina-
tã hoĩs erat diſſoluti
⁊ luxurioſi. poſt no-
nã igiẽ comedebãt.
Mart. Impat extru-
ctos frãgere nona to
ros. i. lectos diſcubi-
torios, vñ ⁊ Cice. in
vltia epi. noni libri,
ſic scribit. Accubue
ram hora nona. Ab a ⁊ Ab plerũq; pro poſt ponũ A. ⁊
tur. Pli. conceptu decimo die dolores capitis. A. item Ab.
elegãter vſurpaẽ, quũ inter ptes diſſidentes volumus
ſignificare alterutrius ꝓpugnatores, ⁊ amicos, vt qui
a Sylla erant, in Mariũ arma ſumpſerũt, ⁊ qui a me
nõ erunt, ego cõtra illos ero. In alia ẽt ſignificatione
accipiẽ, quũ in ſeruis munus operãq; diſcernit. Nam
quũ Romani ex ſeruis ſuis, aliis vterentur ad iter, vt
mitterẽt eos quo liberet, eos appellauere a pedibus, vt
ita dicerẽt, voca a pedibus, trade hoc a pedibus. A pe-
dibus venerũt, ita vt ſemꝑ extrinſecus intelligaẽ ſer
ui, vt ſit. Serui a pedibus venerũt, ⁊ voca ſuos. s. a pe
dibus, ⁊ ſic reliqua. Mart. Cur non mẽſa tibi poniẽ a
pedibus? i. cur a te mẽſa non poniẽ a pedibus. i. ſeruis
a pedibus, vt ſit datiuus caſus. Eoſdẽ circũpedes appel
lat Cice. tertia actiõe in verrẽ. Circũpedes aũt hoĩes
formoſos ⁊ litteratos ſuos eẽ docebat. Verres inqt Ci-
cero, quũ dicebat ſuos eẽ circũpedes Maleoli fuiſſe ne
gabat, vñ ⁊ poeta in. vi. ſatyra. Admonũ a pedibus. i.
ſeruis a pedibus. Aliis aũt ad litteras exscribẽdas, quũ
dictarẽtur, quiq; libello a ſupplicibus datos exciperẽt,
curãq; haberẽt, illos a manu, hos a libellis dixere. Sue
tonius in Cęſare. Philemonẽ a manu ſeruũ, q necem
ſuã ꝑ venenũ inimicis ꝓmiſerat, nõ grauius q̃ ſim-
plici morte puniit. Idẽ in Auguſto. Gallo a manu ꝙ
pro epiſtola ꝓdita denarios qngentos accepiſſet, crura
effregit. Amanuenſes ẽt eoſdẽ appellauit in Nerone.
Idẽ in Domitia. Epaphroditũ a libellis capitali poe-
na cõdẽnauit. Idem in Claudio. Suspexit Polybiũ a
ſtudiis, q ſępe iter duos cõſules ambulabat, ſed añ oẽs
Narciſſum ab epiſtolis, ⁊ Pallantẽ a rõnibus, hoc eſt
qbus vtereẽ ad ſtudia ſua. hoc eſt q legerẽt ⁊ pcurrẽt,
quũ ſtudiis vacaret, gręci eos Anagnoſtas appellant.
αναγινωσκω.n. idẽ eſt ꝙ lego, ⁊ q scriberẽt epiſtolas,
quiq; oĩum reꝝ rõnes colligerẽt, vt accepti ⁊ expẽſi.
Fruiẽ diis iratis. Ille dicit frui diis iratis, q licet eos
infenſos ſibi ob scelera habeat, nullã tñ ab iis ſentit pu
nitionẽ, ſed interim ꝑ oĩa vitã hilarẽ agit. Marius er-
go licet deos hẽret iratos ob flagitia ſua, tñ ſumma hi
laritate viuebat, nullũ ab iis ſentiens incõmodũ. Idẽ
etiã dictũ eſt a Iunone apud Sene. cõquerẽte. Hercu
lem abuti ira ſua. Supat inquit ⁊ crescit malis, iraq;
nr̃a fruiẽ, in laudes ſuas mea vertit odia. q. d. licet ei
irata ſim, nullũ tñ ex hoc ſentit incõmodũ. Pro-
uincia victrix, quę obtinuiſti, vt Marius damnareẽ.

Prouincia dicit̃ quasi procul victa ab Italia. Nam Italia ꝓuincia non appellat̃, sed quę extra Italiã sunt vñ Pli. Iunior. Italicus ne es, an ꝓuincialis? Pli. li. .iii. de naturali historia scribẽs de Gallia narbonẽsi, Italia inquit verius est, q̃ ꝓuincia. Et idem alibi in .xix. loquẽs de cucumeribus i Italia virides, ⁊ q̃ minimi in ꝓuinciis q̃ maximi ⁊ citrini, aut nigri. Col. lib. iiii. Non prouincialis sed Italicus ager est. Apud Colu. titulus est, de natura ꝓuincialiũ vineaꝝ vbi itelligit oẽs vineas pręter Italicas.

Hęc ego non credam venusina digna lucerna?
Hęc ego nõ agitem? sed quid magis heracleas,
Aut diomedeas, aut mugitum labyrinthi,
Et mare percussum puero, fabrumq; volantem,

Ploras, pecunia nõ restituta tibi. Cõ queritur etiam Salu. in Iugurthino, ꝓuinciales sępe spoliari. his v̾bis. Non peculatus ęrarii factus est, neq; per vim sociis ereptę pecunię, quę q̃q; grauia sunt, tñ pro cõsuetudine iam ꝓ nihilo habent̃. Hęc ego nõ credam. Sẽsus est, ego nõ credam hmõi sęculi nostri scelera digna carmine satyrico, quale Hora. multa lucubratiõe scripsit? Venusina lucerna. i. carmine satyrico, quo maxime Hora. vitia tp̃is sui est insectatus. Venusia aũt ciuitas est in cõfinio Appulię, ⁊ Lucanię. Patria Horatii, qđ ipse oñdit in sermonibus Sequor hũc Lucanus, an Appulus anceps. Nam Venusinus arat finẽ sub vtrũq; colonus, ea sita est in via Appia. Lucerna, carmine lucubrato Agitem, insequar? notem? Sed qd magis, tacitã obiectionẽ diluit. R ñdet. n. iis q possent dicere, longe satius eẽ si scriberẽt fabulę. Quid magis. subaudi scribam ⁊ sectter carmine. Heracleas. i. ęrũnas ⁊ fabulas, de herculeo cõfictas, deqbus multa Diodo. in. v. Heracleas aũt legendũ est non aũt herculeas, ηραχλης. n. gręce dicit̃, Hercules latine, ⁊ possessiuũ Heracleus penultima ꝓducta, hac rõne, q apud grecos Heracleus scribit̃ per diphthõgũ ει, sicut Aeneas, ⁊ Spõdeus, ⁊ Medea, quę diphthõgus cõuertit̃ in e longã, apđ latinos. Heracles aũt interp̃tatur Iunonis gloria, ηρα. n. gręce Iuno latine ⁊ κλεοσ gloria, q̃si Iunone persequẽte magnã sit gloriã adeptus. Aut Diomedeas, fabulas, ⁊ q̃ de Diomede ⁊ sociis eius narrant̃. Nam Diomedes Tidei ⁊ Deiphiles filius Aetolię rex, quũ bello troiano Venerẽ trãsfixa manu vulnerasset conantẽ Aenę filio suo auxiliũ ferre, id passus est incõmodi, vt Venus in vltionẽ sui furorẽ libidinis Aegialę vxori eius imiserit. quę correpta amore Stheneli cuiusdam calamistrati, quẽ Diome. domi tanq̃ bonoꝝ suoꝝ gubernatorẽ reliquerat, cũ eo cõcubuit, ⁊ ab eo adiuta maritũ e bello troiano redeũtem nõ admisit, Ille vero sen ab vxore fugatus, sine pudore vxoris adulteratę in Italiã nauigauit ad Daunũ regem Appulię, vbi Arpos ⁊ Beneuentũ cõdidit. Mox eũ ferũt in insulas q̃ duę sunt Diomedeę appellatę e regione ꝓmõtorii Gargani cõtra Italiã nauigasse, ibiq; nunq̃ visum, socios i fluctibus submersos. Aues eẽ a Pallade cõuersos, q̃ Diomedeę dicũt. De qbus Pli. li. x. ca. xliiii. Oui. Stra. ⁊ Soli. Verg. Et socii amissi petierũt ęthera pẽnis. Fluminibusq; vagant̃ aues, eas iuba cataractas vocat, ⁊ eis eẽ dẽtes oculosq; igneo colore cętero cãdidas tradit. Aut mugitũ labyrinthi. i. fabulã vulgatã de Theseo, de quo multa Diodo. in. v. ⁊ Plutar. i eius vita. Quę fabula ita se hẽt. Androgeus Minois filius, quũ Athẽas cõsensu oium atheniẽsiũ cõcessisset regnãte Aegeo, superetq; Athletas oẽs, in amicitiã venit filioꝝ Pallantis. At Aegeus veritus, ne aliqñ a Pallãtis filiis ꝓp amicitiã Androgei auxilio Minois pelleretur regno, Androgeũ positis insidiis ꝓficiscentẽ Thebas obtrũcat. Minos accepta iniuria bellũ Atheniẽsibus indixit. Supatis iperauit, vt. vii. pueros, totidẽq; v̾gines singulis ãnis Minotauro quoad viueret, vorãdos mitterent, inter hos quũ Theseus mitteret̃, p̃cepit Aegeus gubernatori, si Minotauꝝ superet filius, vt albis velis domũ rediret, nigris si perisset. Theseũ i Cretã delatũ Ariadne Minois filia, eius pulchritudine capta, occidẽdi Minotauri rõnẽ, Labyrinthiq; egressum docuit. Mugitũ igit̃ itellige Minotauri, q in labyrintho Cretẽsi custodiebat̃, quiq; a Theseo fuit iterfectus, erat. n. biformi specie. Labyrinthi. Labyrinthus ędificii genus fuit, qđ itineꝝ ambages, occursusq;, ac recursus iexplicabiles cõtinebat, crebris īditis foribus, ad fallẽdos occursus, redeũdũq; i errores eosdẽ. Labyrinthos q̃tuor docet fuisse Pli. Primũ in Aegypto. Hincq; tradũt Dędalũ sumpsisse exemplar eius Labyrinthi, quẽ fecit in Creta. Sed cẽtesimã tñ portionẽ eius imitatũ. Secũdus hic fuit ab Aegyptio Labyrinthus. Tertius in Lẽno. Quartus in Italia, oẽs lapide polito fornicibus tecti. Et mare percussum puero, h̃ est fabulã cõfictã de Icaro, ⁊ Dędalo eius patre. Dędalus. n. Atheniẽsis fuit (vt scr. Diodo.) Minonis filius ꝑclarus architectus, q a p̃tria fugit, dãnatus ab Areopagitis ob hmõi cędẽ. Talus. n, sororis filius, quũ ab eo erudiret̃. Ingenii acumine rotã primũ figularẽ adinuenit. Mox quũ serpẽtis maxillã inuenisset, secuissetq; modicũ ligni, imitatus serpẽtis dentiũ spissitudinẽ, serrã ferreã excogitauit. Inuenit p̃terea tornũ. Quũ igit̃ pluribus i rebus hoibus ꝓfuisset, ⁊ ꝓinde celebris eius esset apud oẽs fama, ab Dędalo inuidia vrgẽte interẽptus est, q̃si ei turpe eẽt gloria vinci ab adolescẽte. Dãnationẽ igitur fugiẽs in Cretam venit. Minoi ob artem fuit gratus. Labyrinthũ enim authore Plinio ei (vt diximus) extruxit. Sed quum Pasiphę Minois vxor tauri pulcherrimi amore deperiret, ei Dędali arte supposita in boue lignea inclusa, decantatũ fabulis Minotaurũ genuit. Fertur Minos iratus, quũ eum ad suppliciũ quęreret, nec is inueniretur, pręmia inuenientibus ꝓposuisse. Dędalus desperata nauigatione, alas sibi a Pasiphae absconditus fabricauit, ⁊ Icaro filio suo. Sed quũ Icarus altius iter, vt adolescens peteret, liquefacta calore solis cera, laxatisq; alarum compagibus in mare decidit. Pater vero in Siciliam ad regem Crocalum delatus est. Percussum igit̃ mare puero, subaudi Icaro, a quo postea Icarum mare denominatũ cõstat. Fabrũq; volantem, Dędalum. Sed hęc omnia fabulosa sunt. Historia autem hoc habet. Vela Icarũ ⁊ malum antemnãq; Dędalum inuenisse, ⁊ ꝓinde fictum eos volasse supra mare. Dedalus item authore Plinio dicit̃ inuenisse fabricam materiariã, ⁊ in ea serram. Asciã

Perpendiculũ

Venusia.

Dedalus.

Quum leno accipiat moechi bona, si capiendi
Ius nullum vxori, doctus spectare lacunar
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso,
Quum fas esse putet curam sperare cohortis.
Qui bona donauit presepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam puer automedon, nam lora tenebat

Perpēdiculum, Terebram, Glutinū, Ichthiocollam.
Quū leno accipiat. Foedam sui tpis auariciam notat, quo multi mariti pecunię cupiditate ducti vxores suas ab aliis tractari pmittebāt. Idem edocti dissimulare turpitudinis conscientiā, suspiciendo. s. lacunaria, aut stertendo, quū moechus ingrediebaẗ. Idem etiam ab Horatio notatur. Sed iussa corā non sine cōscio Surgit marito, seu vocat institor, seu nauis Hispanię magister. Dedecoꝝ pretiosus emptor. i. qui magno precio emit adulteria. Sēsus est. Cur hęc ego magis fabulamenta secter, quū mihi ad rephēdendū tā multa obscoena occurrant, vt maritus vxoris suę

Leno pudicitiā vendat? Leno accipiat. Domitia. (authore Tranquillo) pbrosis foeminis lecticaꝝ vsum ademit, iusq; capiēdi legata hereditatesq;, nā multi adulteri plerūq; pteritis liberis bona sua relinquebant moechis suis. Sed quū postea p legem Domitiāi moechę adulteroꝝ suoꝝ bona capere nō possent, ea bona maritis, qui tanq̄ vxoꝝ suarū lenones erant relinquebātur. Ait ergo Iuue. Inuenit legi inuētam fraudem.
Leno. i. ipse maritus, qui dissimulato vxoris adulterio eam tractari ab adultero pmittit. Nam leno authore Vlpiano is dicit, qui mulieres quęstuarias pstituit, & is qui alterius negociationis noie hoc genus vitę exercet, vtputa siquis cauponā exercens, in ea corpora q̄stuaria habeat, vt multi solent sub ptextu instrumenti cauponii pstitutas mulieres habere. Si capiendi. i. qa ius capiēdi legata, & hereditates sublatū est vxoribus lege Domitiani. Lacunar. Appellatiōe Lacunaris, & laquearis (nā vtrūq; accipimus in eadem significatione) intelligimus tabulata pensilia coenationū reliquorūq; ędificioꝝ. Sene. lib. xiiii. epistolaꝝ. Nec in hunc vsum pinus aut abies deferebaẗ longo vehiculoꝝ ordine vicis intremētibus, vt ex illa lacunaria auro grauia penderent. Idem in eadem. Hodie vtrū tandem sapientiorē putas, qui versatilia coenationū laquearia, ita coagmētat, vt subinde alia facies, atq; alia succedat, & totiens tecta, quotiēs fercula mutenẗ. Stertere. Differentia est inter stertere & dormire. vt quicūq; stertit dormiat, sed non oīs qui dormit stertat, est enim stertere dormiendo strepitū p nares emittere. Naso vigilanti, qa reuera non dormiat, sed somnū simulet. Quū fas esse putet. Cornelium Fuscū designare videẗ, qui puer aurigę officium pstiterit Neroni. Nam id in grām eius qui eodem aurigādi studio tenebaẗ, multi ex nobilibus faciebant. Putabat. n. Nero pudorē aurigationis suę tolli posse, cęteroꝝ nobilium multitudine aurigantiū, tpibus postea Domitiani cohortium pretorianaꝝ pręfectus, bellum gessit aduersus Dacos, vbi occubuit. Vnde alibi. Et qui vulturibus seruabat viscera Dacis Fuscus marmorea meditatus pręlia villa. Nobilē fuisse Fuscum oñdit Tacitus his verbis. Procurator aderat Cornelius Fuscus ingens ętate, clarus natalibus, post Neronis tēpora senatorio ordine deposito se in ociū quietis cupiditate cōtulit. Sicq; poeta Fuscū notat nō sine sūma indignatione, q quū foedā egerit adolescētiā, audeat postea dignitatibus & honoribus se dignū putare, q̄si poeta innuat hoies tm̄ vitiosos ad honores prouehi & sublimari. Nā (vt diximus) Fuscus pfecturā cohortū ptorianaꝝ adeptus est, quū indignus videri posset, iam foedata adolescētia aurigatione. Alii ēt sunt cōmentatores, q nō de Fusco, sed de Tigillino intelligendū putēt, q Neroni gratissimus fuit, & pfectus cohortis ptorianę, is ętatē suam impudice & libidinosā ęgit. De quo sic scri. Tacitus. Ophonius

Tigillinus Tigillinus obscuris parētibus, foeda pueritia, impudica senecta. pfecturā vigilum & ptorii, & alia pręmia virtutum, q velocius erat vitiis adeptus, crudelitatē mox, deinde auaritiā & virilia scelera exercuit, corrupto ad omne facinus Nerōe, quędā ignaro ausus, postremo eiusdē desertor & pditor. Idē paulo inferius sic ait. Tigillinus accepto apd' Sinuessanas aquas supremę necessitatis nūcio, inter stupra cōcubinaꝝ & oscula, sectis faucibus cōcidit. Idē alibi. Nedum ille scenicus Tigillino. s. cū pellicibus suis comitāte arma cōtra cieret. De eo itē sic Iosephus de bello iudaico. De Nerone refine recusaui quēadmodū dehonestarit imperiū neqssimis hoibus Minphidio & Tigillino, & idignissimis libertoꝝ pmissa re. p. Hinc ergo appet Tigillinū gratissimū fuisse Neroni, & bona sua cōcubinis & pellicibus condonasse, potuit ēt in grām principis aurigare. Sed quū in ambiguo sit, de quo poeta potissimū telligat. Vnusqsq; si neutrū horū pbabile visum fuerit, aliqd per se qd' ad loci explanationē faciat, excogitet. Satis est hūc locū ex iis esse, apud poetā, de qbus adhuc q̄rendum sit. Cohortis. cohors
Cohors pars decima est legionis. Nā in legione decē cohortes eē debere tradunt, q de re militari scripsere. Cōstabatq; eqtibus & peditibus, sed maiore semp peditum numero, lege Vegetiū, & Modestū. Presepibus. i. equis alendis, si ad aurigationē referas, si aūt ad stupra cōcubinarum, pręsepibus expone Lupanaribus, & pellicibus ipsis. Cicero in Pisonem. Verum audis in pręsepibus, audis in stupris, audis in cibo, & vino, melius autem est referas ad aurigatiōem, q bona impenderit alendis equis. Nam sequitur, dum peruolat axe citato. Flaminiam puer Automedon. Dū peruolat, consumpsit inquit bona maiorum, dum in gratiam Neronis aurigat, & aurigę officiū pręstat ipsi Neroni. Qui (authore Trāquillo) Sporum suū augustanū ornamētis excultū lecticaq; vectum, & circa cōuentus mercatusq; grecię, mox Romę, circa sigillaria comitatur est idētidem exosculans. Et licet Tranquillus lectica vectū scribat, potuit tm̄ & curru vehi. Dū peruolat, ppositionē detractā nomini addidit verbo, vt sit dum volat per flaminiā. Flaminiā. i. viā quā Caius Flaminius lepidi collega deuictis liguribus ab Roma Ariminū vsq; strauit. Puer Automedon. i. ipse Fuscus auriga, siue Tigillinus, vt Au-

Ipse lacernatę quum se iactaret amicę.
Nonne libet medio cęras implere capaces
Quadriuio, cum iam sexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda pene chathedra,
Et multum referens de Mecoenate supino
Signator falso, qui se lautum atq; beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat vda?
Occurrit matrona potens, quę molle calenum

tomedonē posuerit p auriga,q Diorei fuit filius,& auriga Achillis, vnde a poetis vsurpari solet pro auriga. Ouidius. Tiphis & Automedon dicar amoris ego.

Ipse tenebat.i. Fuscus, seu Tigillinus. Quum se iactaret, hoc est quū ipse Nero per multa lasciuię blādimenta comitaretur Sporū,& sępe oscularetur. Nam iactare se alicui, est seipsum illi dare, ingerere, insinuare. Amicę lacernatę.i. Sporo, quē ideo appellat amicā lacernatā, qa quū perdite eū amaret, conatus est exectis testibus ēt in muliebrem naturam trāsfigurare, eū etiā cum dote & flāmeo per solēni, nuptiarum celeberrimo officio deductū p vxore habuit, ergo amicam lacernatam genere foeminino poeta per cauillationem appellauit, ac si diceret amicę masculę, hoc est amicę quę vir omnino erat. Nam lacerna vestis ē virilis de qua antea. Tyrias humero reuocante lacernas. Nonne libet medio cęras implere capaces. Aliam affert indignationis causam ad scribēdam satyram. Nonne inquit etiam in quadriuio, & propatulo libeat mihi scribere, quasi loco minime scriptoribus cōuenienti? quū poetę secreta & secessus soleant quęrere. Quū iam Regulus, qui per falsa testamēta est locupletatus tanto fastu vehatur per vrbem, vt petulantius nihil sit. Sicq; poeta cōqueritur in precio & honore, duntaxat illos esse, qui p scelera ad eximias opes puenere, qualis fuit ipse Marcus Regulus, de quo supradiximus illic. Magni delator amici. De eo sic Plinius Iunior, Aspice Regulum, qui ex paupere & tenui, ad tantas opes per flagitia processit, vt ipse mihi dixerit, quum consuleret q̄ cito sexcenties sestertium impleturus, eēt, inuenisse exta duplicata, quibus portēdi milies & sexcenties habiturum,& habebit, si modo, vt coepit aliena testamenta (quod est improbissimū genus) falsis his quorum sunt illa dictauerit. Hunc laudat Marti. Assentando, quū diues & potens esset, vt etiam Plinius docet, eundem etiam testamentorū captatorem ostendit, omniumq; bipedum nequissimum appellat. Non ne libet: nō ne impetus est? Sic Alibi. Vltra Sauromatas fugere hinc libet. Cęras capaces, tabellas ceratas, in qbus antiqui scribere solebāt. Capaces, amplas, & quę multa capiant, quum & materia ampla sit. Quadriuio. quadriuia dicuntur spacia, vnde quatuor vię deflectātur, sicut triuia, vnde tres.

Quadriuia

Quum feratur, hinc ē omnis indignatio. Sexta ceruice, idest Exaphoro, hoc est lectica gestata a sex seruis, q lecticarii (vt diximus) appellabant. Hinc atq; inde patens, idest cuius latus neutra ex parte sit stipatum, quum solus sit in lectica. Nam delicati erat, & luxuriosi solum gestari. vt supra de Mathone causidico. aut re uera patens, idest qui ab vtraq; parte pateret, & conspici posset. Cathedra, idest lectica, quam etiam sellam appellant. Mart. libro quarto in Afrum salutantem. Nec vlla cathedra est, Cui non mane feras irrequietus aue. Pene nuda, pene vacua, quū

Exaphorū

in ea nemo esset pręter eum. Nam & littus nundum in quo nulli sint habitatores appellamus. Papinius in syluis. Nec littora pauper. Nuda tenes.i. vacua, & sine ędificio. Alii autem (quod omnino placet) intelligunt nudam.i. detracto velamento, vt conspiciatur, nam lecticę ita se habebant, vt ab vtroq; latere possent aperiri. Multum referens, multum delitiis moecenatē reddēs, ac si dicat mollis & delicatus, q̄lis fuit Moecenas, eū.n. delicatum fuisse ondit Seneca. bis ⁊bis. Quō Moecenas vixerit notius est q̄ vt narrari nūc debeat, quō ambulauerit, quomodo delicatus fuerit. Non Oratio eius eq; soluta est, q̄ ipse discinctus. Item non statim hęc quum legeris, hoc tibi occurret, hūc esse qui solutis tunicis in vrbe semper incesserit. Nam etiam quum absentis partibus Cęsaris fungeretur signum a discincto petebatur. Alibi Iuuena. Vestem purpuream teneris quoq; Moecenatibus aptam, ab Horatio Malthinus appellatur, μαλ θιν enim grę́ mollem significat. Demissis Malthinus tunicis obambulat.

Supino, molli & delicato. Mart. Nusq̄ delitię supiniores.i. molliores. Supinus item p supbo & erecto ponit. Persi. Italo q; honore supinus Fregerit heminas areti ędilis iniquas. Supinū ēt dicimus quū quis uersa facie ad coelū cubet. Signator. Signatores ait Pedianus eos eē, q aut testamētis, aut causis se subsignabant. Hi aūt testes erant, quos septē esse oportebat, qui testamētis signacula imponebāt, atq; se subscribebāt, nequa fraus fieri posset, possunt autē oēs testes, vt tradit Iustinianus imperator vno annulo signare testamentū. Falso, aduerbium est.i. falso signator, vt sit falsarius signator. Lautum, delicatū, & diuitē. Nam Lauti appellantur, qui in victu delicatiora & electa sectantur, politioriq; cultu domestico viuunt. Exiguis tabulis, modicis testamētis.i. quę modico verborum amfractu cōdita essent, & omnia bona vni relinquerent non adhibita multa scriptione, iuxta qđ dictum est illud in Satyra.xii. Atq; omnia soli Forsan pacuuio breuiter dabit.i. paucis verbis, quū eum relinquat heredem ex asse. Gemma vda.i. annulo signatorio, qui saliua humectatus īprimitur cerę. Nā multi signauere gemma annulo īserta, multi & auro tantum, vt Claudii Cęsaris principatu repertum.

Occurrit matrona potens. Ita dictum, q̄si ei ambulanti occurrat matrona venefica, vel occurrit in mentem mihi venit, vt sit adest etiam matrona venefica, quę reprehendenda est mihi. Et per hanc quācunq; veneficam nonnulli intelligi volunt, quę temporibus poetę veneficia misceret. Alii vero specialiter de Agrippina Claudii vxore, in qua opinione, & nos sumus, intelligi volunt, quę (vt scribit Trāquillus) Claudium maritū medicato sustulit boleto post adoptatum Neronem. Nam poeta ita plerunque de mortuis loquit, ac si viuerent pręsentesq; essent, vt de Crispino, Mario Prisco, Mathōe causidico. Potēs.

vtpote

Porrectura viro miscet sitiente rubetam,
Instituitq́ rudes melior locusta propinquas
Per famam & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus gyaris & carcere dignum
Si vis esse aliquid, probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, pretoria, mensas,
Argentum vetus, & stantem extra pocula caprũ.

vtpote Claudii imperatoris vxor & mater Neronis. Nam matrona semper dicit de nobilioribus. Sueto. in vespasiano sic ait. Agrippinam timens potentem, adhuc apud filium, aut potens, q vt author est Cornelius Tacitus, summá rerum ex arbitrio diu moderata fuerit. Porrectura molle calenum.i.venenum vino inditum. Nam venenum vino misceri tpibus Iuuenalis maxime in vsu erat. Martia. Diceris hac coelebs factus quater esse lagena.i. veneno lagoenę infuso. Molle, lene & suaue: vergil. Tunc & mollissima vina. Calenum, vinum cápanum. a Calibus ciuitate cápanię, de qua verg. lib. vii. Quiq, cales linquunt. Tota.n. campania (authore Plinio) optimi vini est feracissima.

Cales

Rubetam

Rubetam, veneficiũ ex rubeta. Ranę.n. rubetę (vt scribit Plini. lib. viii.) Et in terra, & in humore viuunt plurimis refertę medicaminibus, quę deponere quotidie, & resumere pastu dicunt, venena tñ sibi reseruantes. Idẽ in. xxxii. Sunt quę in vepribus tñ viuunt, ob id rubetaꝝ nomine, quas gręci phrynos vocát, grádissimę cunctarũ geminis veluti cornibus plenę veneficioꝝ. Idem libro. xxv. cap. ix. Sunt & ranis venena rubetis maxime. Viro sitiente, pro sitienti, vt sit casus pro casu. sic Ouidi. & fas omne facit fratre marita soror, p fratri. Et verg. Heret pede pes.i. pedi, & alibi Nec sospite dirũ Optabis nato funus, pro sospiti nato. Locusta. i. ipsa matrona tanq̃ locusta magistra. (Est enim casus noiatiui). Ná locusta mulier fuit veneficii peritissima, quę imperante Nerone velocissimũ & pręsentaneum venenũ coxit, qđ Britanico coenanti dedit, quo gustato statim cócidit. Melior, peritior cęteris. Instituit. docet. Rudes propinquas, rudes alias matronas vicinas. Alludit autem ad historiá. Nam & Nero locustę pro nauata opera impunitaté, prediaq, ampla, sed & discipulos dedit. Efferre, verbum est funebre. Terentius Effertur, Imus, ad sepulchrum venimus. Nigros pꝑter venenũ. Per famam & populum. Endiadyo est. i. per famam populi, nam varius solet esse populi rumor orta veneficii suspitione. Aude aliquid, mira excádescentia hoc dictum, adiuuandũq, est gestu, vt & rei indignitas, & indignatio dicentis exprimatur. Non est inquit mirum, si tam multa flagitia fiunt in vrbe, quum iam nullus sit in precio, nisi qui sit impense sceleratus, vt sit sensus. Si vis in vrbe Roma in aliquo esse precio, aude aliquid dignum carcere, aut exilio. vnde Ply. Iunior ad hác sentẽtiam sic ait. In ea ciuitate in qua iampridem non minora pręmia, imo maiora nequitia, & improbitas, q̃ pudor, & virtus habent. Sicq, poeta improbos tpis sui mores notat. Breuibus gyaris, hoc est paruis insulis, q̃lis est Gyarus vna ex Sporadibus. Nam damnati in insulas modicas relegabátur, tanq̃ ad poenam grauioris exilii. vnde illud in satyra decima, vt gyari clausus scopulis paruaq, seryphо. Titus (authore Tranquillo) Delatores assidue in foro flagellis, ac fustibus cęsos, ac nouissime traductos per Amphiteatri harenam, partim subiici in seruos, ac venire imperauit, partim in asperrima insularũ aduehi. Criminibus debẽt hortos, dupliciter hic locus exponi potest, vt sit sensus. Romani inquit debere uidentur (vt recitauimus ex sententia Plinii) ingentia premia improbis, & sceleratis, vt ex eo pendeat. Aude aliquid breuibus gyaris, vel sic quod magis placet. Si inquit improbus, & nefarius fueris, opes & dignitates adipisceris, nam alii scelerati qui hortos delicatos, magnifica ptoria, & alia huiusmodi bona posidẽt, debent ea omnia criminibus, qa adepti sunt illa per crimina & flagitia. Estq, tráslatio a debitore, qui creditori debet pecuniam mutuo acceptam. Sic enim dicimus idustrię magistri omnem doctrinam tuam debes. Et patrię conseruatio Ciceroni debetur. Vnde est etiam illud Plinianum in septimo. Versum heroicũ pythio oraculo debemus, vt sit sensus. Agnoscimus bñficio oraculi pythii versum heroicum nos habere, & illud in octauo. Corporũ tutela pecori debetur. Tale est illud Iasonis ad Medeam in vii. meta. O cui debere salutẽ confiteor coniunx, erit ergo sensus. Scelerati homines agnoscunt bona quę possident, beneficio scelerum se esse adeptos. Hortos, qui ad amoenitatem tñ, & voluptatem parantur varriis cõsiti arboribus, & numero tm pluratiuo. Hortos magnificentissimos habuit Mecoenas in Exquiliis. Item Lucullus, in quibus Messalina vxor Claudii occisa fuit. Pretoria, hoc loco magnifica in agris ędificia intelligit. vnde Tranquillus in Calligula, in extructione pretorioꝝ atq, villarum. Idem in Tito. Cuncta pretorioꝝ suoꝝ ornaméta, operibus, ac templis destinauit. Mart. Ad lapidem Torquatus habet pretoria quartũ. Pretoriũ etiam appellamus imperatoris tabernaculũ in castris. vnde pręfectus pretorii, & Cohors pretoriana, quę circa pretoriũ vigilaret atq, assideret. Mensas, citreas intelligit, quę tantę erant taxationis, vt tanto auro penderentur. Mart. Accipe foelices athlãtica munera syluas. Aurea qui dederit dona minora dabit, ex athláte enim monte mauritanię mittebátur harum sumptus foemininę, vt docet Plyn. lib. xiii. viris exprobrabant, quũ ipsis luxus margaritaꝝ exprobraretur a viris, eę pcipuo erant in precio, quę caudas pauonũ vndatim imitterẽtur. vñ Seneca de Tranquillitate. Placet mensa nõ varietate macularum cõspicua. Argẽtum vetus. i. pocula argentea antiquis (vt ait Seneca) nominibus artificum nobilia, ea & Archetypa dicebátur αρχαιον enim antiquũ significat, & τυπον formam. Plini. item scribit. Subito ars celandi argenti exoleuit, sola iam vetustate censetur vsq, attritis cęlaturis, vt ne figura quidem discerni possit. Et stãtem extra pocula caprum. Nam varię in poculis figurę excidebátur, maximeq, caper, quod animal sit infensum Baccho. Mart. in. viii. Stat caper in phiala thebani velle

Horti.

Pretorium

SAtyra carmen est, vt Diomedi placet, apud romanos maledicũ, ad hominũ vitia carpenda, comœdię priscę charactere cõpositũ, a qua in hoc tm̃ differt, q illa iãbicis & eiusmodi versibus cõstat, & personis introductis nonę fere comœdię par est, & vitia hominum cum denominatione continet personarum. Hęc aũt idest satyra in exametros assurgit, libertate simplex, Neq enim personas aperte nominat. Priscę comœdię princeps & inuẽtor fuit Susarion megarẽsis Tripodiscius Philini filius, qui quũ prauę mulieri coniũctus esset, abeunte muliere in pompa Dionysiorum theatrum ingressus quattuor cecinit carmina iãbica, quę sola ex omnibus eius scriptis extant. Audite populi Susarion hęc, dicit filius Philini Megarensis tripodiscius. malum sunt mulieres, sed tamẽ o populares non adest inuenire domũ sine malo. Sic enim prima comœdia scoma habebat apertũ. Licuit itaq aperte sic vituperare vsq ad tẽpora Eupolidis, vnde Horatius Eupolis atq cratinus Aristophanesq poetę, Atq alii quorum comœdia prisca virorum, Si quis erat dignus describi q malus aut fur, Qd mœchus foret, aut sicarius, aut alioquin Famosus multa cũ libertate notabant, Sed quum poetę abuti licentius stilo, & passim lędere ex libidine coepissent plures bonos, ne quisquã in alterum crimen infamię poneret lata lege per Alcibiadẽ siluerunt. Ex prisca igitur comœdia quę maiore lasciuit licentia Satyra quę auctore Quintiliano totã nostra est manauit, In qua primus insignẽ adeptus laudem est Lucilius, qui quosdam vt scribit Fabius ita deditos sibi amatores habuit, vt eum omnibus poetis pferre non dubitaret, quãuis Horatius (non sine tamen suspitione ęmulationis) eum in sermonibus suis lutulentum fluere diceret, & aliquid esse qd tollere possis. Secundus post hunc Horatius qui etiã Lucilio multo tersior ac purus magis habetur, & ad notandos mores magis pręcipuus. Tertius Persius annumeratur qui iudice Fabio multum & verę glorię quis vno libro meruit. Quartus vero Iuuenalis habetur, qui & venustate carminis & satyrę dignitate sermatasta cõmendatur vt si aliis omnino pręponẽdus non sit certe vel eis par habendus. Satyram nomẽ accepisse a variis causis scribunt Diomedes grãmaticus Porphyrio & Acron idest a satyra lance quę inferta variis multisq primitiis in sacra inferebatur, & a copia & saturitate rei satyra vocabatur, Siue a lege satyra q̃ vno rogatu multa simul cõprehendit q scilicet & satyra multa poemata comprehendantur, cuius satyrę legis Lucilius meminit in primo per satyram ędilem factum qui legibus vluat & Salustius in iugurtha. Deinde quasi per satyram sententiis exquisitis in deditionem accipitur. Siue a satyris q similiter in hoc carmine ridiculę res pudendęq dicuntur, quę velut a satyris diis syluestribus proferuntur & fiunt, hocq verisimilius. Nam in comœdia prisca quę iis vitia hominum apertius vt dictum est inuehitur, fabulisq & iocis absoluitur, satyri introducti sunt dii syluestres & procaces iocularia & lasciuia inter se iactantes. Hi sunt (vt auctor est Pollux) satyrus canus, satyrus impubis, satyrus adolescens, Sylenus pater, Atq id genus personę fictę, a satyris igitur introductis satyra noiata est, quod nomen hęc quę tota vt diximus nostra est & ab illa antiquiore defluxit accepit seruauitq. Hoc poematis genere Iuuenalis sexdecim scripsit satyras.

Vita Iuuenalis.

IVnius Iuuenalis quibus parentibus natus fuerit pro comperto non habetur. Ex aquino oppido volscorum oriundum fuisse docet ipse in fine tertię satyrę. Et quotiens te Roma tuo refici properantem reddet aquino. Temporibus Traiani satyras suas scripsisse nemo nisi parum peritus diffitetur. Nec audiendi sunt qui extimarunt eum regnante Domitiano floruisse, quum is poeta scribente iam defunctus fuisset, quod abunde satis ipse multis in locis indicat vt illic in secũda satyra. Qualis erat nuper tragico pollutus adulter. Nam quum ait erat nuper, planissime ostẽdit eum mortuum fuisse pręterea in tam apertam eius reprehensionem viuentiũ nõ insurrexisset. Et alibi in eadem satyra, Quum tot abortiuis foecũdam Iulia vuluam Solueret & patruo similes effunderet offas, vbi intrepide demonstrat ab eo violata fuisse fratris filiam, quod nequaq̃ fecisset si tunc temporis vixisset. Et alibi decessisse apertissime docet Quum iam semianimum laceraret Flauius orbem Vltimus & toto seruiret roma Neroni. Et alibi Sed olim Prodigio par est in nobilitate senectus, Vnde fit vt malim fraterculus esse gigantum. Quibus omnibus satis constat post mortem Domitiani poetam scripsisse. Qua vero ętate, quoue loco mortuus fuerit, quum certi nihil habeatur aliis inquirendum relinquimus. Nec aliis assentimur, qui eum a Paride histrione et delitiolo Domitiani in exilium actum fuisse autumant, & ibi mortuum, deq eo intellexisse Sydonium Apollinarem quum ait. Nec qui cõsimili deinde casu Ad vulgi tenuem strepentis auram Irati fuit histrionis exul. Neq enim fieri potuit, vt a Paride in exilium missus fuerit, quũ satyras suas (vt diximus) scripserit sub Traiano, & Paris gratia et auctoritate tantum valuerit apud Domitianum. vnde quum Sydonius, nec Iuuenalem, nec alium quenq̃ nominauerit, de quouis alio intelligere potuit.

IOANNIS BRITANNICI COMMENTARIA IN SATYRAS IVVENALIS.

IVNII Iuuenalis Aquinatis. Satyra Prima.

EMPER ego auditor tantum? nunq̄ ne reponam?
Vexatus totiens rauci theseide codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?

Emper ego auditor tantum? Temporibus Iuuenalis magna in vrbe poetaꝝ copia vigebat, qui fere quotidie aliquid recitabant. Ad hos audiēdos rogabātur ⁊ noti ⁊ amici. Vñ scribit Tranquillus Augustū recitantes benigne ⁊ patienter audiuisse, nec tantū carmina ⁊ historias, sed ⁊ orōnes ⁊ dialogos. Horatius item. Hic spōsum vocat, hic auditū scripta relictis Omnibus officiis. Hoc tñ multis molestum oīno erat, vñ est illud Plinii, Magnum prouentū poetaꝝ annus hic attulit, toto mēse Aprili nullus fere dies fuit quo nō recitaret aliquis. Iuuat me q̄ vigent studia, pferunt se ingenia hominū ⁊ ostētant, tametsi ad audiendū pigre coit, plerique in stationibus sedent, tēpusq̄ audiendo fabulas cōterunt, ac subinde sibi nūciari iubent, an iam recitator intrauerit, an dixerit prefationē, an ex magna parte euoluerit librū. Et paulo inferius. Nunc ociosissimus quisq̄ multo ante rogatus, ⁊ identidem admonitus aut non venit, aut si venit queritur se diem quia nō perdiderit, perdidisse. Idem etiam indicat. Cor. Tacitus de claris oratoribus loquens de poetis. Rogare vltro ⁊ ambire coguntur vt sint qui dignentur audire ⁊ ne id quidē gratis. Poeta igitur veluti audiendorū diuturna carminum alienorū molestia affectus erūpit, nō tamen tam audiendi fastidium indicans suū q̄ diutinam ignauiam suam accusans, q̄ ipse nihil adhuc scripserit, quum ⁊ ipse possit scribere. Sed quū varia sint poematū genera in quibus versari possit. Satyram ait se velle potius q̄ aliud genus poematis tractare, adhibita ratione q̄ ampla sibi ad scribendū suggeratur materia. Principium igitur more satyrico ex abrupto fecit, vt Persius. O curas hominum. Horatius. Qui fit Mecoenas? Semp. hoc dicit quū ex nimio audiendi fastidio, tum ex diuturno silentio quasi qui magnam ętatis suę partem per inertiā absumpserit, quū nihil īterea ipse scripserit. Auditor tantum? Subaudi extrinsecus ero. s. alienorū scriptorum, ⁊ nunquā ego sicut cęteri aliquid scribam ⁊ recitabo? Reponam? nō ignoro a cōmentatoribus hunc locum variis exponi modis, vt alii dicant reponere idem esse quod reficere ⁊ resarcire, vt sit sensus, non ne aliquando scribendo resarciam hoc tempus quod aliis audiendis consumpsi, ita enim poetę reponere dicunt. Alii vero reponere idem esse quod scribere, scribendo. n. reponimus rem de qua agitur, vnde si talia non scripsisset, haud reposita nobis eēn. ⁊ reseruata. Alii inquiunt repono quandoq̄ est retro appono, ⁊ quasi acceptam coenam restituo, vt siquis mihi hodie conuiuiū apponat, ego cras ei reponam large ac liberaliter. Et in hūc sensum hoc verbo vsus est Iuuenalis, quū inquit Semper ego auditor tantū nunq̄ ne reponam? Ignauię enim seipsum accusat, ⁊ vt mos satyrorum est ex abrupto incipit. Semper ne eorum quę alii apponunt ero auditor, nunq̄ ne ipse aliquid reponam. i. restituam. Quę omnia etsi ex aliqua parte conuenire videntur. Ego tamen hoc sumptū eē a debitore cōtenderim, q̄ quū preciū creditori reddit repōere dicit, vnde Seneca in epistola. lxxxii. Ad Luciliū. Ergo nec qđ debet creditori suo repōere quisq̄ scit alius q̄ sapiens. dr̄iam. n. facit īter referre ⁊ reponere. Nam referre inqt est vltro qđ debeas afferre. Repōere aūt est creditori suo tm̄ reddere quantum debeas. Idem lib. vi. de beneficiis. Ideo nō est trepidandū q̄ cito reponamus, loquit. n. de beneficio referendo. vñ Plautus in persa. Des mihi nūmos sexcētos quos cōtinuo tibi reponā in hoc triduo, aut quatriduo. In ea significatione est ēt illud Horatii in epistola ad Mecoenatem. Inspice si possum donata reponere lętus, hoc est reddere ⁊ restituere. Ergo inquit poeta, quū alios poetas audiuerim, eorumq̄ sim debitor tanq̄ qui ab eis multa acceperim, nunquā ne eis reponam? nunquā ne eis reddam quantū acceperim, ac per hoc nunquā ne ⁊ ego scribam? Reponere rursus capitur quasi pro renouare ⁊ reparare, sicut exposuimus apud Persium in vltima satyra. Neu dicta repone paterna, sed hoc nihil ad rem. Vexatus totiēs, nam vt diximus nō sine aliqua animi molestia audiebantur recitantes.

Reponere (marginal note)

Theseide. recitatiōe theseidos. i. gestorum thesei, de quibus multa Plutarchus ⁊ Diodorus in. v. ⁊ Ouidius in meta. Nam Theseus Herculis certaminum imitator ⁊ virtutum animum adiecit ad ea certamina quę laudem ⁊ gloriam sibi essent allatura. Filius fuit Aegei ⁊ Aethrę Pitthei filię, aliqui Neptūnum eius fuisse patrem tradunt. Codri. nomē est poetę sui temporis, quem in tertia satyra pauperem fuisse ostēdit. Lectus erat Codro procula minor. Ranci. clamosi, vt referas ad fastidium poetę, quasi qui nimio eius clamore offensus sit, nā Raucus τομεσον est, vt ⁊ pro eo qui sit voce magna ⁊ sonāti ponatur, vnde Verg. appellat cicadas raucas. i. clamosas ⁊ valde strepentes. Ouidius in fastis. Ecce rudens rauco sileni vector asellus, Intempestiuos edidit ore sonos. Verg. Cignos bene canētes raucos appellat. Dant sonitum rauci per saxa liquentia cigni. Mart. Perlegat vt tumidus rauca te voce magister. Porphyrio exponens illud in satyris, Rauci male ait Sulcium ⁊ Caprium delatores ⁊ causidicos fuisse, ⁊ ideo raucos appellatos q̄ cōtentione iudiciorum clamarent. Et pro eo cui vox sit obtusa ⁊ contusa nimio clamore, quintilianus, Et raucas fauces ac latus fatigatum deformi cantico reficere. Solinus de gruibus loquens. Volatus desidia castigat, voceq̄ cogit agmen. Ea vbi obraucata ē succedit alia. Impune ergo mihi? Ergo in

Rauci (marginal note)

quit alius mihi recitauerit togatas, ⁊ alius elegias, ⁊ alius alia, ⁊ ego nō reponam? Sic.n. verbum reponā repetendum est vsq; ad illud. Nota magis nulli domus est sua. Impune, passim ⁊ quū voluit. Nam impune dicit sine punitione, ⁊ que sine punitione fiunt, passim aguntur. Vnde Horatius i vltima epistola. Sed mēte recepta obturem patulas ipune legentibus aures. Et in arte poetica. Ne spisse risum tollant ipune coronę. Nam poetę dicūtur passim scribere, quū diuersi diuersa scribunt, vnde illud Horatia. Scribimus indocti doctiq; poemata passim. Ille.i.alius. Togatas.s.comoedias. Erāt.n.togatę ⁊ palliatę, togatę romanę erāt ab habitu togę q̄ romana est, palliatę vero grecę a pallio, qd̓ grecoꝝ est. Togataꝝ aūt quatuor

comoediarū genera q̄tuor

sunt genera, sunt.n.togatę q̄ ꝓtextatę dicunt, in qbus Imꝑatores negotia agebāt publica, ⁊ reges Romani vel duces inducunt, ꝑsonaꝝ dignitate ⁊ sublimitate tragoediis similes. Pretextatę aūt dicunt, qa fere regū vel magistratuū in eiusmodi fabulis acta cōprehendunt, quoꝝ habitus est pretexta. Secūdum genus togataꝝ tabernarię dicunt humilitate ꝑsonaꝝ, ⁊ argumentoꝝ similitudine comoediis pares, in qbus non magistratus regesue, sed humiles homines ⁊ priuatę domus inducunt, quę qa olim tabulis tegerent cōiter tabernarię sunt appellatę. Tertium genus Attellanę ab Attella ciuitate Oscoꝝ, in qua primū coeptę, argumentis dictisq; iocularibus similes satyricis fabulis grecis. Quartū planipedię q̄ grece dicunt mimi, dictę ob humilitatē argumēti ac vilitatem actorum, qui nō cothurno, aut socco vtunt in scena, aut pulpito, sed plano pede, vel ideo q̄ nō ea negocia cōtinent, q̄ in personaꝝ turribus, aut in coenaculis habitantiū sunt, sed in plano ⁊ humili loco. lege Diomedem grāmaticum, ⁊ Dona.in Teren. Hic alius.

Elegos, elegi versus sunt impariter iuncti, exametro.n. ⁊ pentametro constant. Quis aūt eoꝝ inuentor fuerit, grāmatici authore Horatio certāt, ⁊ adhuc sub iudice lis est. Instituti aūt primo fuerunt deflendo desiderio mortuoꝝ. mox ad amores traducti, sed tn̄ nomen retinuerūt a flebili cantu, quo olim mortuos deplorabant. nā ελεγοσ idem est q̄ luctus. vñ Sa-

Thelephus pho Elegi flebile carmen. Ingens telephus, ingens tragoedia de Telepho. Qui [vt author est Diodo.in grsio] Herculis ⁊ Anges filius fuit. Hunc Teutrātus rex Mysię successorem regni instituit, qui quū bello troiano auidius grecos a Mysia arceret, vite implicitus ab Achille ꝑcussus in foemore sinistro, consulto oraculo accepit, nullo modo posse sanari, nisi ab eodē repercuteret, a quo vulnus accepisset. Ad Achillem ꝓfectus, nouo genere medicinę, ⁊ tunc primū excogitatę hoc ē rubigine, siue ab aerea, siue a ferrea cuspide fuerit, sanatus est. Ita.n. authore Plinio lib. xxv.ca. iiii. ⁊ xxxiiii. cap.xv. depingebat eam decutiens ex gladio, hinc nata est fabula, q̄ eadem repercussus est cuspide qua fuerat ab Achille vulneratus. Ouidius Vulnus Achilleo quę quondā fecerat hosti, Vulneris auxiliū pelias hasta tulit. Alii vero tradiderūt sanatum fuisse non rubigine, sed herbaꝝ remedio per Achillem, vñ Claudia.ad Adrianū. Sanus Achilleis remeauit Telephus herbis. Notat igit sui tpis poetas, qui longo verboꝝ amfractu ⁊ Telephi ⁊ Orestis tragoedias scripsere, apud veteres Actius scripsit fabulā telephi. Orestes scriptus.i.tragoedia de Oreste, cuius magnitudinē tantā fuisse satyrice ostendit, vt ne volumine quidem ipso q̄uis extrema paginę parte, ⁊ a tergo scripto cōtineret. Orestes.n. Aga-

Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus ē in tergo nec dum finitus orestes?

orestes mēnonis mycenaꝝ regis filius ⁊ Clytēnestrę, quū accepisset p̄rem ab expeditiōe iliaca reuersum ab Aegystho adultero ⁊ Clytemnestra interemptū, sibiq; ab eisdem insidias tēdi, capta opportunitate vtrūq; necauit. Cuius parricidii cōscientia exagitatus in insaniā ⁊ furorē versus, videre sibi videbat m̄rem se ardētibus facibus ⁊ serpētibus atris insequentē. vñ Verg. Armata facibus m̄rem ⁊ serpētibus atris Quū fugit, vltricesq; sedent in limine dirę. Ceteꝝ quū monitu Pyladę, vt furiis liberaret Apollinis templū ingressus esset, ⁊ inde exire vellet, ei furias occurrisse tradit Pacuuius, ad quod respexit Verg. Vltricesq; sedent in limine dirę. Omitto quō in tauricā regionē, vbi Iphigenia erat sacerdos Dianę ꝑuenerit, indeq; abrepto eius simulachro cum sorore sua in Italiā Aritiam vsq; cōfugerit. de Oreste multę scriptę fuerūt tragoedię, vñ verg. Aut Agamēnonius scenis agitatus Orestes. Orestē tragoediā cantauit in Scena Nero, authore Tranqllo. Orestem aūt sic dixit tragoediam de Oreste, vt alibi Atreum.i.tragoediam de Atreo. Cuius ⁊ alueolos ⁊ lenam pignerat Atreus. Plena iam margine. plena etiā exteriore parte paginę, quę solet ad ornamentum libri relinqui vacua. Margo aūt capitur pro extremitate oium rerum, vñ dicimus in margine ripę. Pli.loquēs de testudinibus. Sed rostri margines acuti. Apule.lib.iiii.meta. Ripę fluuialis marginē densis arboribus septā video, genere aūt muliebri enunciauit vocabulum, quū ⁊ masculino inueniat. Oui. Lōgo margine terraꝝ porrexerat amphitrites. Summi libri.i.magni. Et in tergo. Ostēdit Pli. Iunior in ea epistola, quę incipit Pergratum est mihi.ad Macꝝ.ea volumina quę etiā in tergo scripta fuissent Opistographa fuisse appellata ab οπισθεν.i. retro ⁊

opistographū γραφω scribo. sic.n.scribit. Electoꝝ quoq; cōmentarios centum sexaginta reliquit opistographos qdem ⁊ minutissime scriptos. Vulpia.de bonoꝝ possessione sm̄ tabulas sic ait. Carthę appellatio ⁊ ad nouā cartham defertur ⁊ deleticiā, proinde ⁊ si opistographo quis testatus sit, hinc peti pōt bonoꝝ possessio. Qd̓ ergo scriptum dicit poeta in tergo, greci Opistographon appellauere. Qd̓ ostēdit, ⁊ Porphi.apud Horatium in epistolis his verbis Nemo te ornabit, atq; describet, sed aut carie cōsumeris, aut fient ex te opistographę epistolę. Nam apud veteres libri in volumina cōplicabant, ita vt interiori tm̄ parte scriberentur,

Volumen dicebanturq; volumina q̄ inuoluerent, vnde Iuue. Quę psaltria penem Maiorem q̄ sint duo Cęsaris anticatones, ex quo apparet libros solitos colligi in volumina.

Nota magis nulli domus est sua, quã mihi lucus
Martis,⁊ ęoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani,quid agant vẽti,quas torqueat vmbras
Aeacus,vnde alius furtiuę deuehat aurum

lumina;vñ cõtra dicebant euolui, quũ explicabant. Carpens ergo poeta longas poetaꝝ ambages, in scribendis fabulis ostendit,nõ solum tota volumina interiore parte,sed etiã exteriore cõtra cõsuetudinẽ scribi,quũ libri (vt dixi) in volumina colligerent,nec scriberent in tergo. Qđ ⁊ Martia. ostendit alloquẽs librum, Ad salanoꝝ curras scrinia ꝓtinus licebit, Inuersa pueris arande charta. In tergo igit idest exteriore parte mẽbranę. Inde illđ est Sidonii Apollinaris ad Cõstãtinũ iam copiosum te ni fallor pulsat exẽplar. Iam venit ad margines vmbilicoꝝ. Iam tp̃s est (vt satyricus ait) Orestem nr̃m vel supra terga finiri. Nota magis nulli,tam multi inquit tp̃ibus nostris existũt scriptores, qui quotidie opera sua mihi recitent, vt nulli magis nota sit domus sua,q̃ mihi est lucus martis,⁊ alia huiusmodi fabulamẽta per eos sępe recitata, vt hoc totum ad multitudinẽ recitantiũ referat ,quos audiuerat,simulq̃ ostendat se etiã posse scribere , qñ docti ⁊ indocti passim scribant. Lucus martis, hoc est historia de origine vrbis. Nam in luco Martis sacro ad Albam inclusa Rhea ab Amulio patruo , tanq̃ per spẽm honoris sacerdos electa Romulũ ⁊ Remũ vrbis cõditores, incertum stupro, an ex Marte cõceptos enixa est. De hoc multa Iustinus lib. xliii. Liui.primo ab vrbe cõdita,⁊ Diony.primo. Lucus item fuit Martis in ponto, vbi vellus aureum seruabat. Mart. Custodẽ scythici fuisse Luci . Qui aũt Athenis appellatus est Areopagus,nõ lucus,sed Martis villa dicitur. Et ęoliis vicinũ rupibus antrũ. Multi hoc loco dubitant, de quo antro vulcani poeta intellexerit. Nõnulli.n.Hieram putãt vnã ex septẽ insulis Aeoliis itelligi , quas Itali vno vocabulo vulcanias appellant. Nam existimat natura soli ignea , ꝑ occulta cõmertia,aut mutuari Aetnę incẽdia, aut subministrare. Sed quũ oẽs deo igniũ sacratę sint . Hierã volunt Vulcano pręcipue sacratam, quũ plurimũ colle eminẽtissimo nocte ardeat,de hacq̃ poeta intellexisse veꝝ hoc non ꝓcedit,quũ.n. dicit Antrũ vicinũ rupibus ęoliis,ostẽdit antrũ ipsum inter septem insulas nõ numerari , sed segregari ab eis vicinũq̃ ⁊ ꝓximũ esse,ita vt de Hiera nequaq̃ sit intelligendũ, vñ Nos exponimus antrum vulcani vicinum rupibus ęoliis Aetnã montẽ Sicilię qui vulcano sacer est,⁊ ex quo insulę (vt diximus) aut accipiunt incẽdia,aut ei subministrãt. Estq̃ vicinus rupibus Aeoliis,qui ẽt Cyclopes tulit,nũc assiduis ignibus flagrat. Sacrũ fuisse vulcano docet Soli.his verbis. Vulcano Aetna sacer est. In Aetnę vertice hiatus duo sunt,crateres noĩati, per quos eructatus erũpit vapor pręmisso prius fremitu pꝫ ęstuãtes cauernaꝝ latebras ⁊c̃. Sic ⁊ Valeri. flaccus in.ii. Argonau. Accipe ait bellis mediiq̃, vt puluere pugnę Sit comes Aetnei genitor quę flãmea gessit Dona dei,hoc est vulcani, nã non minus Aetna mons dictus est a poetis domus vulcani, q̃ Lemnos ⁊ insulę Aeolię, vñ Valeri.flaccus Lemnos chara deo,nec fama notior Aetnę, aut Lipares domus. Mõtem aũt Aetnã vicinũ esse Aeoliis testat sic Strabo.

Crateres.

Imminet aũt Aetna Littori catanẽsi ⁊ liparitanis insulis,quas pleriq̃ Aeolias vocãt. Ita vt oino de Aetna intelligẽdum sit,de cuius incẽdio rõnibusq̃ incẽdii multi scripserant ante Iuue. sicut verg. Cuius carmen licet multũ mẽdosum adhuc extat,in quo ꝑpetui ignis multas ostendit rões , doceťq̃ a poetis falso traditũ sedem eẽ vulcani, his versibus. Principio ne quem capiat fallacia vatũ, Sedes esse dei, tumidisq̃ e faucibus ignẽ vulcani ruere, ⁊ clausis resonare cauernis. Poetę.n.cecinere vulcanũ in antro Aetnę habitare, ẽ ex faucibus suis ignem euomere, vñ Iuue. Aetnã appellauit antrum vulcanĩ. Ait ergo nulli domũ suã magis esse notã,q̃ sibi est descriptio Aetnę,⁊ eius incendii,qđ est vicinũ rupibus Aeoliis. Insulę aũt Aeolię septẽ sunt numero in freto Sicili. sı Ephestię noiatę.i. vulcanię, Lipare, Hiera, Strõgile, Didyme, Eriphusa, Phœnicusa Euonymos dictę ab Aeolo q ibi tp̃bus illacis regnauit. Quid agãt venti,quę natura sit ventoꝝ. Horũ enim alii sunt frigidissimi,q̃les a septẽtrione spirant. Hi.n.⁊ reliquos cõpescunt,⁊ nubes abigũt. Alii humidi, vt auster, Africus, ⁊ pręcipue auster Italię. Alii sicci, vt Corus ⁊ vulturnus. Alii niuales, vt Aquilo ⁊ Septẽtrio. Grãdines septẽtrio importat, ⁊ Corus. Aestuosus auster. Tepidi vulturnus ⁊ Fauonius . Saluberrimus aũt oium Aquilo, noxius Auster ⁊ magis siccus. Ventus aũt est (vt qdam diffiniũt) authore Seneca aer fluens in vnã ꝑtem, qa nunq̃ aer tam imobilis est, vt nõ in aliqua sit agitatione . Victru. vero sic diffinit, ventus aũt est aeris fluens vnda cũ incerta motus redũdãtia . De ventis igit multi scripserãt, vt Sene.in naturalibus. Veteres quatuor tm̃ seruauere per totidẽ mundi ꝑtes. Ideo nec Home. plures nominat, mox aũt posterior ętas octo addidit , rõne nimis subtili, ⁊ cõscissa. Sunt ergo bini in quatuor cęli ꝑtibus, de qbus abũde lib.i. Pli. Victru. ⁊ Gellius, (vt diximus) Sene.in naturalibus . Ordo autẽ talis est, vt potius inferioribus q̃ superioribus cõiungant. Platani Frontonis clamant qđ agant venti ⁊ cętera. Sicq̃ ostendit in ędibus Frontonis varia quotidie a poetis recitari. Quas torqueat vmbras Aeacus. Ali qui hũc locum simpliciter accipiunt.i. quę de inferis scribant, apud quos ęacus iudex sit cõstitutus. Cęteꝝ ad id poeta respicit qđ scribit Plato in gorgia suo, sic enim inducit Iouẽ loquẽtem . Cõstitui tres alios meos iudices, duos qdem ex Asia Minoem.s. ⁊ Rhadamantũ, vnum vero ex Europa Aeacũ, qui mortuos iudicabũt in triuio, ex quo portant vię, altera ad beatoꝝ insulas, altera ad tartaꝝ, ⁊ Asiaticos qdem Rhadamãtus iudicabit, ab Europa igit q venerint Aeacus. Minoi aũt cõmittam, vt iudicet si qđ aliis occultũ existat, vt sic iustissime ꝓcedat iudiciũ, rectaq̃ sit animaꝝ trãsmissio. Ait ergo poeta sibi notum esse ex frequẽti poetaꝝ recitatiõe, Aeacũ iudicem esse apud inferos, qui aĩas europeas iudicet tm̃. Torqueat, iudicet, ⁊ puniat. Ouidi. Noxia mille modis lacerabit vmbra , tuasq̃ Aeacus in pœnas ingeniosus erit. Vnde alius furtiuę deuehat auꝝ pelliculę.i.expedi-

Pelliculę, quantas iaculetur monychus omos,
Frontonis platani conuulsaq́ marmora clamant
Semper, & assiduo ruptę lectore columnę.
Expectes eadem a summo minimoq́ poeta.
Et nos ergo manum ferulę subduximus, & nos
Consilium dedimus Syllę, priuatus vt altum

tioné argonautaꝝ, videlicet, vñ Iason aureum vellus sustulerit. Cuius rei historia nota est ex Diodoro in.v. Strabo aũt lib.xi. aurei velleris fabulam sic interp̃tatur. Apud Colchos torrẽtes deferre aurum, qd barbari pforatis tabulis pellibusq́ villosis excipiunt, vñ fabulę ortũ est figmentũ. De argonautis aũt apd latinos scripsit Vale. flaccus, apd gręcos vero Orpheus prius, mox Apollonius. Furtiuę, s. est q̃ furtim & inscio Aeeta subrepta fuit. Nam furtiuũ appellamus qcqd furtim surripit̃. vñ Pli. lib. xix. sic scribit. Rutã furtiuã tantũ puenire fertilius putauit, sicut apes furtiuas pessime. Quátas iaculet̃ monychus omos, pugnã dicit q̃ fuit ĩter Lapythas & Cẽtauros populos Thessalię, q̃ historia ita se habet. Quũ.n. (vt diximus in Achilleida) Perithous Hippodamiã duxisset vxoré, circũuicanos populos oẽsq́ deos cõuocauit ad nuptias p̃ter Martem. Quare indignatus cẽtauros iam mero calefactos ad rapiendam Hippodamiã cõcitauit aduersus Lapythas, eo certamine ferunt Cẽtauros deletos fuisse. Sed hoc veritas habet. Cẽtauros (vt scribit Stra.) aut funditus a Perithoo deletos fuisse, illoꝝ agro prorsus desolato, aut ipsaꝝ noie gentiũ nusq̃ amplius existente, nec tali eoꝝ cõuentu pdurante, si quid tñ adhuc restat aduenatũ, mẽtione nõ insigniri. Monychus, nomé est pprium Cẽtauri. Ouid. Fecerat attonitos noua res, heu dedecus ingẽs. Mõychus exclamat. Luca. Aut te iactãtem Monychon omos dictio est cõposita μονοσ.n. solus dicit̃ & ονυξ vnguis, equos.n. pedes Cẽtauri habuisse ferunt̃. Home. aũt sępe dat hoc epitheton equis, q̃ solidis sint vngulis & non fissis. Omos. Omi arbores sunt q̃ maxime in mõtibus pueniunt. verg. Cantan-
fronto. do rigidas deducere mõtibus omos. Frontonis platani, ptem posuit pro toto.i. ędes frontonis. Hic est ille Fronto, de quo & Mart. Vota tui breuiter si vis cognoscere marci Claꝝ militię Fronto togęq́ decus, militauit sub Tito in euersione Hierosolymoꝝ, nã vnus fuit ex libertis & amicis eius, de quo multa Iosephus li. vii. de bello iudaico. Frontonũ cognomina a fronte sunt dicta, sicut Capitonũ a capite, author est Cice. in primo de natura deoꝝ. Est aũt sensus. In ędibus Frõtonis quotidie poetę aliqd recitant, ita vt tota domus quotidie assiduis clamoribus resonet, ac per hoc sciat quę a variis poetis tractent̃. Nã nobiles romani ędes suas recitãtibus cõmodabant. vñ & alibi Maculonus cõmodat ędes. Et Cor. Tacitus de Claris Oratoribus loquẽs de poetis sic scribit. Nã & domũ mutuat̃, & auditorium extruit, & subsellia cõducit, & libellos dispergit &c. Per Platanos aũt ędium luxum & magnificẽtiam ostẽdit. Platanus.n. vmbrę gratia ex alieno petebat̃ orbe, tam late.n. rami vagabant̃, vt ẽt in scamnis patulis arboris epularent̃ qndecim cõuiuę adsistẽtibus ẽt ministris vmbrę causa alebat̃, vñ illud virg. In.iiii. Georg. Iamq́ ministrãtem platanũ potãtibus vmbras. Tantũq́ honoris postea increuit, vt vino infuso enutriret̃, cõpertũ maxime id pdesse radicibus, qd primus excogitauit Hortẽsius. Lege Pli. libro.xii. cap.i. A platano est possessiuũ plataninus, sicut a balano balaninus. Marmora cõuulsa, q̃ assiduo recitãtiũ clamore ex parietibus conuelli & labefactari videntur. Nam potentioꝝ parietes marmoꝝ crustis integebant̃. Sene. ad Lucillium. Vt parietes adiectis transmaria marmoribus fulgeant, & alibi ad eundẽ. Quid loquar marmora, qbus templa, qbus domus fulgẽt. Primus autẽ fuit Mamurra Formianus pfectus fabrorum Cęsaris in Gallia, q Romę crustis marmoreis parietes domus suę in mõte Celio operuit, author Plyn. Clamant, resonãt, reboant. Columnę ruptę, ita dictũ, vt illud verg. Et cantu querulę rumpũt arbusta cicadę, & illud Fregit subsellia versu, & illud Soluent̃ risu tabulę. Assiduo lectore, assiduo lectoris & recitatoris clamore. Expectes eadem, cũ indignatione legendum, q̃ nõ solum docti scribant, sed ẽt indocti, iuxta illud Horatii. Scribimus indocti doctiq́ poemata passim. Et nos ergo manũ. Sensus est. Quũ docti inqt & indocti scribant, possumus ergo & nos scribere, quũ & grãmaticẽ, & Rhetoricen didicerimus. Erit autẽ ordo, ergo & nos scribemus, manũ.n. ferulę subduximus & consiliũ dedimus Syllę, potest etiã alius esse sensus vt sit. Ergo & nos iam grãmaticen & Rhetoricẽ didicimus, vt sileamus, & nihil scribamus, quũ oẽs, & docti, & idocti pariter scribant? vt oino sensus sit, nimia indignatione intercisus. Estq́ legendũ ea interrogatione, qua cõtrarium videmur velle facere. q.d. num didici grãmaticen & Rhetoricen, vt sileam, & nihil scribam? vt oino hęc extrinsecus subaudiamus. Et ita dictũ est. Et nos ergo manũ, sicut illud Impune ergo mihi. Ferulę subduximus.i. subtraximus, ac p hoc iam a grãmati- Ferula
cis eruditi recessimus. Ferulę, virgę q̃ manus pueroꝝ feriunt̃, de qua Colu. Nec mãibus mitis ferulas, nec cruribus ęque, & ĩfra Capparis, & tristes hinulę, ferulęq́ minaces. Martia. sic in apophoretis Ingratę nimiũ pueris, gratęq́ magr̃is. Est aũt infirmissimũ virgultũ fœniculo perq̃ simile. vñ Pli. foliis fœniculo, Inani caule, natura eadem, q̃ anetho, & fructu similis. De hac multa, & Theofra. nulli authore Ply. fruticũ leuitas maior q̃ ferulę, ob id gestata baculoꝝ vsum senectuti prębet. Cõsilium dedimus Syllę. Ostẽdit (vt diximus) artem oratoriã se etiã didicisse, in qua cũ versaret̃ sępe exercitationis gr̃a suasorias declamauit. Nam in scholis suasorię tractãdę pponebant̃ adolescẽtibus. Deliberat Agamẽnon, an Iphigeniã imolet negante Chalcãte nauigari posse. Item deliberant Atheniẽses, an trophea psica tollant Xerse minitãte redituꝝ se, nisi tollerent̃. Deliberat Cice. an pmittẽte salutẽ Anto. orõnes suas cõburat. Item deliberat Sylla an deponat dictaturã pmittẽte Senatu impunitatẽ. Ait igit̃ Iuue. talem declamãdo suasoriã suasisse Syllę, vt dictaturã deponeret, nã dare cõsilium Syllę est suadere. Quinti. lib. iii. Quũ Cice. dabimus consiliũ, vt Anto. roget. Priuatus, vt altum dormiret. Hęc

erat ratio

Dormiret? stulta est clementia quum tot vbiq;
Vatibus occurras periturę parcere chartę.
Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos aruncę flexit alumnus
Si vacat, & placidi rationem admittitis edam.
Quum tener vxorē ducat spado, neuia thuscū

erat ratio suasionis, vt deposita dictatura quā sibi ipse ad centū & viginti annos asciuerat tanq̃ grauissimis solutus curis altius dormiret. Nam sylla quū impiū eius rogatiōe. Sulpitia trāsferret ad Marium, indignatus ex Asia in Italiam reuersus est, & ante vrbem aduersarioꝝ septuaginta amplius milia ad portā collinam occidit. Ingressus vrbem quatuor milia inermium, nulla seruata fide in villa publica īterfici iussit. Marii cineres erutos in Tyberim proiecit. Post tantā hanc crudelitatē, ꝑ summū animi & corporis cruciatū expirauit Puteolis, quū dictaturam deposuisset, morbus autem quo cōsumptus ē, phthiriasis est appellatus. i. pedicularis απω των φθιρων, quos pedes & pediculos vocamus corpore, seipsum erodente, & supplicium sibi gignente, vnde est illud Sereni Sylla quoq; infoelix tali langore peresus Corruit, & misero se vidit ab agmine Pasci. Quā foeditatē ne visentes intelligerent, somno dissimulabat. De quo Pli. ita scribit lib. vii. Age nō exitus vitę eius oīum ꝓscriptoꝝ ab illo, calamitate crudelior fuit, erodente seipso corpore, & supplicia sibi gignēte: qđ vt dissimulauerit, & supremo somno eius, cui imortuus quodāmodo est, credamus ab vno illo inuidiā gloria victam: ad qđ poeta videt alludere, quū ait, vt altum dormiret, eo genere morbi ōndit Ply. lib. vii. & Apuleus tertio Floridorum Pherecidem orōnis ꝓsaicę authorem cōsumptū esse. Aleman ēt. vt docet idē Pli. li. xi. ex clarissimis grecię poetis eadē facultate obiit. Priuatus, deposito imperio. Dormiret altū. i. ꝓfundo somno. Hora. Ter vncti trāsnāto tyberim somno, qbus est opus alto. Stulta ē clemētia. Antipophora est, q̃si aliqs dixerit chartā nō esse ꝑdendā, & ipse rñdeat. Stulta ē hęc clemētia. i. stulta & ridicula ē benignitas tanti facere, tā modicā chartę iacturā, & ita extenuat nō sine summa animi modestia vires īgenii sui, q̃si sciat paucos

Clemētia fore a qbus opus suū legat. Mart. Sribere ꝟsiculos miseras & ꝑdere chartas. Clemētia aūt ꝓprie ē lenitas superioris aduersus īferiorē, & tpantia animi ī ptāte vlciscēdi, author Sene. Peiturę, quā scio periturā, quū nemo lecturus sit carmē meū. Quū tot vbiq; vatibus occurras, quū tam multi poetę passim scribant. Cur tñ hoc potius, rōnē affert, q̄re potius Satyrā, q̃ aliud poematis genus sit scripturus, ordo aūt erit, & sensus. Edā. i. dicā & māifestabo. Cur tñ potius libeat mihi decurrere hoc cāpo. Hoc cāpo, hoc gñe poematis satyrici, sumpta metaphora ab iis q equos & currus

agūt ꝑ spaciosos cāpos. Magnus allūnus, periphrasis

Lucilius est Lucilii, q ex Arūca Rutuloꝝ ciuitate natus, primus apđ latinos scripsit satyrā. In eo mira fuit, vt docet Quint. eruditio & libertas, atq; īde acerbitas, & abūde salis, natus aūt est anno anteq̃ Carthago in ditionē Romanoꝝ per Scipionem redacta est, mortuus quo anno Furius Bibaculus poeta natus est Cremonę, & Cymbri superati sunt a mario. Alumnus, is ꝓprie

Alummus dicit, qui alitur. Plinius Italia alumna oīum terraꝝ eadem & parens. Ouid. Pax nutrit cererē pacis alumna ceres. Non ignoro ab diuo Augustino noīari Iouem alumnum, q̄si qui oīa alat. Pli. item lib. xxiiii. cap. xvii. passiua significatiōe posuit sic. Alia deinde Adamātidem, Armenię, Capadocięq; alumnā. Verum apud authores tali significatione, aut nunq̃, aut rarenter inuenias, vñ fallunt, qui putant Italiam dictam Alumnam a Plinio ꝙ alat, quum hoc dicat Italiam tanquā filiam ab oibus terris alimēta accipere, eādemq; tanq̃ matrem oibus ꝓbere, sed quū hoc longe clarius sit q̃ a nobis indigeat explicari plura non addemus. Flexit equos, perstat ī trāslatione, q̄a dixit cāpo, equos ergo. i. stilum suū. Si vacat, si ocium est ad audiendum. Dicimus. n. mihi nō vacat ꝑ impsonale, i. ocium nō est. Et ego vaco. i. ociosus sum, & habeo ocium. Seneca. Non vacat mihi verba dubie cadentia cōsectari. Et paulo inferius. Non vaco ad istas ineptias, ingens negociū in manibus est. Vaco item capit pro operā do, vt Cicero vacat diligenter studiis liberalibus. Item vsurpat pro careo, vt ego vaco culpa. Quum tener vxorem, vna est ex rōnibus, quare potius satyram q̃ aliud genus carminis sit scripturus. Est enim sensus & ordo. Difficile est non scribere satyram, quū tener spado ducat vxorem, & cętera. i. difficulter te cōtineas, quin satyram scribas, sequitur enim. Nam quis tam patiens, & illud facit indignatio versum. Quasi dicat etiam si nolis non possis tibi tēperare, quominus satyrā scribas. Ducat spado. Indignatio est in libidinē mulieꝝ, quę quū a Domitiano authore Trāq̄llo reuocata eēt lex Iulia in adulteros, moechis suis nubebāt, ne supplicio afficerētur. Inter moechos aūt erāt & spadones. Mart. Qđ nubis proculina cōcubino. Ne lex Iulia te notare possit. Nō nubis ꝓculina sed fateris, & alibi. Cur tñ Eunuchos habeat tua Gelia queris. Panniche, vult futui Gelia, nō parere. Alibi. At prius o mores & spado moechus erat. Alibi. Cum sene cōmunē vexat spado didimus eglen. Simul ēt poeta ridet legem ipsam, cui iam excogitata est fraus. Nam quū reuocata sit ad pudoris sanctitatē tuendā, mulieres īpudēter spadonibus nubebāt, qbus oblectatę fuerāt. Spado aūt & Eunuchus dictiōes sunt grecę, idemq; significāt, dicit āt Spado a σπαω qđ est auello & aufero, ꝙ ab eo testiculi auelant. Vlpia. ait Spadonū noīe eos ēē cōtineri, qui natura spadones sunt. Eunuchus aūt dicitur απο της ευνης. i. cubili, & εχω custodio, q̄a id genus hoīum adhibebat seruādis cubilibus regū & principū. Tener, nā spadones molles sunt, & effoeminati. Neuia thuscum. Alia indignatio in mulieꝝ impudentiā, q̃ tꝑibus Domitia. in venatiōes & pugnas theatrales descendebāt, vñ Mart. Hęc iam foemina vidimus acta manu. Statius in syluis. Stat sexus rudis, insciusq; ferri. Et pugnas capit improbus viriles. Credas ad Thanaim ferumq; Phasim Thermodōtiacas mouere turmas. Neuia autem nomen est impudicę mulieris, & pro quacūq; impudenti muliere ponitur, quę in venationes, & pugnas theatrales descenderet.

Figat aprum, ẽ nuda teneat venabula mamma.
Patricios omnes opibus quum prouocet vnus,
Quo tondẽte grauis iuueni mihi barba sonabat,
Quum pars niliacę plebis, quũ verna canopi
Crispinus tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet ęstiuum digitis sudantibus aurum,

Aprum thuscũ, emphasim habet, q̃si qui cęteris esset ferocior. Mart. Thuscę glandis aper populator, & ilice multa iam piger. Aetholę fama secunda ferę. Nuda mãma, habitũ expressit procũbentis i vulnera ferę, sic.n. mãmę e sinu exeruntur. Illud aũt est fatuũ, qd' aliqui ad ritum Amazonũ referunt, quę sibi dextram mamillam adurebãt, simpliciter.n. locus est accipiẽdus. Mamma eadem dicitur & mamilla & papilla & vber. Mãmam item veteres p matre acceperunt, sicut Tatã pro patre. Mart. Mãmas atq; tatas habet Afra, sed ipsa tatarũ dici, & mãmarũ maxima mãma potest. Patricios oẽs. De Cinamo tõsore sui tpis intelligit, qui muneribus mulierit locupletatus est, vsq; ad censum equestrẽ, mox dãnatus in Sicilia exulauit, de quo sic Mart. Qui tõsor fueras tota notissimus vrbe. Et post hęc dominę munere factus eques. Sicanias vrbes, Aetneaq; regna petisti Ciname, quũ fugeres tristia iura fori. Qua nũc arte graues tolerabis inutilis annos? Quid faciat infoelix & fugitiua quies? Non rhetor, non grãmaticus, ludiue magister. Non Cynicus, nõ tu stoicus eẽ potes. Vendere nec vocẽ siculis plausumq; theatris. Q d' superest, iterũ Ciname tõsor eris. Patricios, nobiliores denominatos a pr̃ibus. Nam cõdita vrbe Romulus centũ elegit senatores, qbus reip. curam demãdauit, hos patres ob venerationẽ appellauit. Aucta mox ciuitate, reliqui reges numerũ senatorũ ampliauerũt, eosq; patres cõscriptos appellauere, vñ hoc postea seruatum est, vt Senatores patres cõscripti nominarent̃. Qui ergo ex his pr̃ibus nascebant̃, patricii sunt appellati. Prouocet, possit opibus prouocare, & se superiorẽ ostendere. Grauis, molesta, & minime grata, qualis solet eẽ Iuuenibus. Sonabat, tondendo. Quũ pars. Indignat̃ Iuuenalis Crispinum hoiem Aegyptiũ ex seruili cõditione ad cẽsum equestrẽ esse prouectũ. Nam Domitiano fuit gratissimus, eiusq; consiliorũ particeps, eũ Iuuenalis, vbiq; insectat̃, & pcipue ea satyra. Ecce iterũ Crispinus, eduerso Mart. Laudat. Sic placitũ videas semp Crispine tonãtem. Nec te Roma minus q̃ tua Memphis amet. Ordo aũt ẽ. quũ Crispinus pars niliacę plebis, vt sit expositiue pars. Pars niliacę plebis. i. seruus ex plebe. q. d. ex infimo loco apud Aegyptios natus, hincq; est potissimũ indignatio. Niliacę, Aegyptię. Nilus.n. fluuius est Aegypti. Verna, alumnus. Inter seruũ & vernã, hoc iterest, q seui appellant̃, qui in potestatẽ nostram venerunt, aut iure belli, aut ęre cõparati. Vernę vero qui domi ex ancillis nascunt̃, nã & ii in seruitute sunt, omnis.n. Ancillę foetus domini est. Dicti authore Festo, q tpe veris nati sunt, q id tps ad foeturam sit valde aptum. Inde dicimus vernaculũ omne qd' intra parietes domesticos alitur, vt gallinam vernaculam, equũ vernaculum, & linguam vernaculam. Canopi. Canopus ciuitas est Aegypti, dicta authore Strabone a Canopo gubernatore Menelai, qui ibi sepultus est. Quinti. docet primo libro antea Canobon ab ęgyptiis vocitatã. Ventilet, hinc pẽdet oĩs poetę fremitus, q homo Aegyptius, & seruili cõditione, ea sit mollicie, vt annuali ęstiui sint ẽt ei põderosi. Ventilet, q̃si refrigeret annulũ eximẽdo illum e digito, & in aera leuiter iactãdo. Nam vẽtilare est in aerẽ aliquid iactare. Apuleius in Asino aureo. Aureos refulgentes manu mea ventilabã. Inde dicimus ventilare frumentũ, & ventilabrum instr̃m iactandi frumẽti. Vẽtilare ẽt est ventum facere. Tranquillus in Augusto, atq; ẽt aliquo vẽtilante cubabat. Aurũ ęstiuũ. i. annulos quos tpe ęstatis gestabãt, nam eo delitiarũ peruenerant Romani, vt annulos haberẽt alios ęstiuos alios hyemales, ac si dicat leuem bratteã, & filum aureum, nam quod tpe ęstatis per leuitatem gestamus, ęstiuũ appellamus, vt vestes ęstiuas. In annulis autẽ (vt scribit Pli. lib. xxxiii. cap. i.) Alii pondera & magnitudinem auri ostentabant. Aliis plures q̃ vnum gestare labor erat. Alii bratteas inserebãt leuiore materia, & ppter casum gẽmarũ totam sollicitudinẽ amputabant, quibus pro annulis vtebant̃. per annulum aũt aureum ostendit poeta Crispinũ equestris fuisse & census & dignitatis. Nam annuli (vt scribit Plinius) distinxere alterum ordinem a plebe, vt semel coeperant esse celebres, sicut tunica ab annulis senatum tantũ. Sed annuli plene mẽdium ordinẽ, tertiũq; plebi, & pr̃ibus inseruere. Humero reuocãte lacernas, idest reiectis lacernis in humeros, q̃si nimis ponderosis, tali habitu fuisse, & Colossum Domitiani ostẽdit Statius in prima Syluа. It tergo demissa Chlamys. Humeri, authore Pli. hominis tñ sunt. Armi quadrupedũ. Tyrias, purpureas, nam Tyrus insula fuit Phenicię, palto mari septingentis passibus diuisa. Nunc vero (authoribus Pliinio, & Quinto Curtio) Alexãdri oppugnãtis operibus cõtinens. Omnis eius nobilitas Cõchylio, atq; purpura cõstat. Lacernas. Lacernę cõficiebant̃ ex variis coloribus, vnde apud Martialem in distichis loquũtur lacernę coccinę. Si Veneto prasinoue faues, q coccina sumis. Ne fias ista transfuga sorte vide. Item Lacernę beticę loquũtur sic. Non est lana mihi mẽdax, nec mutor aheno. Sic placeant tyrię, me mea tinxit ouis. Lacernę aũt tum albę, tum purpureę sumebant̃ in spectaculis. Martia. Spectabat modo solus inter oẽs nigris munus Horatius lacernis. Quum plebs & minor ordo, maximusq;. Sancto cũ duce candidus sederet. Toto nix cecidit repente coelo. Albis spectat Horatius lacernis. Alibi in distichis. Amphitheatrales nos comẽdamur ad vsus, Quũ tegit albentes nostra lacerna togas. Idem in quinto. Edictum dñi deiq; nostri. Dũ laudat modo phasis in theatro, phasis purpureis rubet lacernis, & paulo infra. Illas purpureas & arrogãtes iussit surgere lectius lacernas. Gẽmę maioris. i. pgrandem gẽmam, vt sit descriptio annuli leuioris bratteę, cui lapis pgrandis sit insertus. Appellatione gẽmę intelligimus oẽs lapillos

Ventilare. Ventilabrũ. seruus. Verna. Canopus. Lacerna.

Nec sufferre queat maioris pondera gemmę,
Difficile est satyram non scribere, nam qs iniquę
Tam patiens vrbis, tam ferreus vt teneat se,
Causidici noua quum veniat lectica mathonis
Plena ipso, & post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest, quẽ massa timet, quẽ mũere palpat

lapillos preciosos. Sabinus tñ ad Vitellium ait. Gẽmas esse perlucidę materię, velut Smaragdos, Chrysolitos, Amethyssos. Lapillos aũt cõtrarię superioribus naturę, vt Obsianos. Vedubiẽtanos. Margaritas aũt nec gẽmis, nec lapillis contineri. Nam quis tã patiens, quis.n. inquit possit pati tantam vrbis iniquitatẽ, vt non moueat ad scribẽdum. Est aũt ratio, quare sit difficile nõ scribere, quũ etiam alia sint notatu grauiora. Vt teneat se, temperet sibi ne scribat. Causidici noua. Hinc maxie mouetur poeta ad scribendã satyrã, q sub Domitiano frequens, & pene publice accusandi rabies existeret, quę omni bello ciuili grauius togatã ciuitatẽ cõficeret, adeo aures Imperator delationibus patefaciebat, vt nihil ppemodum tutum eẽt, ita vt delator delatorem timeret. Vnde sic cõqueriẽ Plinius in panegyrico de Domitiano. Vidimus delatorũ indicium, quasi grassatorũ, quasi latronũ, non solitudinẽ illi nouerant, sed templum, sed forum insederãt, nulla iam testamẽta secura, nullus status certus, non orbitas, nõ liberi pderant. Multi igitur, inter quos & Causidici, quũ in ea re questum & principis grãm esse cognoscerent, relictis actionibus forensibus ad delationes se cõferebant, vt Matho, & Pompeius Falco, qui iisdem tpibus accusabãt, vt alibi notatur a Iuue. Senior illo Pompeius tenui iugulos aperire susurro. Causidicũ fuisse Pompeiũ ostẽdit Plinius epistola, quę incipit. Consulis an existimẽ te in tribunatu causas agere decere. Notat igitur oẽs delatores sub psona Mathonis, quẽ ex paupere diuitem factum eẽ videri vult questu delationũ. Pauperem fuisse ostendit, alibi Iuue. Matho deficit. Martia. Parua rogas magnos, sed non dant hęc quoq magni. Vt leuius pudeat, iam Matho parua roga. Eum alibi Iuuena. ostẽdit vilem causidicũ. Dic tibi qui sis Orator vehemẽs, an Curtius, an Matho. Lectica, ea pprie dicebaẽ lectica q̃ gestarẽtur, non tam primores viri q̃ matronę. Instar cubiculi erat, & Lecticarii dicebanẽ serui, qui lecticam gestabant humeris, grece exaphorũ dixere lecticam, quę a sex seruis. Octophorũ vero, quę ab octo gestareẽ. In ea erant & fenestrę, vnde alibi, clausa lectica fenestra. Trãquillus in Augusto. A coena in lecticulam se lucubratoriã recipiebat. Alibi Iuuenalis. Latis specularibus antrum, nam antrum appellat lecticã, cui specularia adhibebanẽ. Quẽadmodum & nostra ętate vidimus foeminam quãdam primariam gallicam gestari lectica ex corio cocto cũ fenestris, adhibitis specularibus vitreis, ea aũt gestabatur non a seruis, sed a duobus equis mediam lecticam intercipiẽtibus. Lecticam autem velis auleisue circũseptam fuisse docẽt & Plutarchus in Eumene sic. Quo accepto Eumenes incitatis lecticariis, cui su delatus, ex vtraq Lecticę p te summouit auleum, magna lęticia manum protendens. Et Mart. lib. ii. Quem grex togatus sequitur, et capillatus. Recensq sella linteisq loris, nam pro lectica sellam poni manifestum est. Noua, nuper cõparata delationibus, quũ antea eẽt pauper. Plena ipso, quasi qui cõmodius gestaretur solus, vt delicatus, & luxuriosus. Delator, de Marco regulo intelligit, qui (vt scribit Plinius in epistolis) Oium bipedum fuit nequissimus. Multorũ enim nobilium sub Domitiano cędes molitus fuerat. Cassios enim & Camerinos accusauit, qui sub Nerone interempti sunt. Et hunc (vt ipse refert) tam Bebius Massa, q̃ Metius Carus valde timebant. Nã Regulo intẽperanter laceranti Herẽniũ Senetiõem, rñdit Carus. Quid tibi cum mortuis? Nũqd ego Cassio, aut Camerino molestus sum? quos ille sub Nerone accusauerat. Delator, occultus accusator, nam deferre est occulte accusare. Mart. Ecce reum Carus te detulit, adsit agellus. Magni amici .i. imperatorii, hoc est imperatoris amici & familiaris, nam magna amicitia appellaẽ imperatoris, vt alibi poeta. In quorũ facie miserę magnęq sedebat Pallor amicitię, vt oñdat ne amicos quidẽ imperatoris tutos fuisse a delationibus. Rapturus, absumpturus, nã partem bonorũ delationibus cõsequebanẽ nobilibus ipsis, aut in exilium eiectis, aut trucidatis ab impatore. Nobilitate comesa, nobilibus absumptis, et laceratis ab impatore. Nam (authore Trãquillo) nihil pensi habuit, quin prędareẽ omni modo, bona viuorum, ac mortuorũ vsq quaq, & accusatore, & crimine corripiebantur. Satis erat obiici qualecũq factum dictumq aduersus maiestatẽ principis. Hinc est, vt alibi cõqueratur poeta. Vnde fit, vt malim fraterculus eẽ gigantũ. Eius crudelitatẽ in panegyrico Traiani sic taxat Plinius. Quũ nuper immanissima belua velut quodam specu inclusa, nunc propinquorũ sanguinẽ lamberet, nunc se ad clarissimorũ ciuium strages cędesq proferret, & cętera. De eius sęuicia sic, & Cor. Tacitus in vita Iulii agricolę, pcipue sub Domitiano miseriarũ parserat, videre & aspici, quũ suspiria nr̃a subscriberenẽ, quũ denotandis tot hoium palloribus sufficeret sęuus ille vultus & rubor a quo se cõtra pudorem muniebat. Quod superest, quod adhuc ab impatore nõ est corrosum & correptũ. Massa. Bebiũ Massam intelligit, & ipsum delatorem. Sensus est aũt. Bebius ipse Massa, q delator erat, delatorẽ timebat, apud principem, qui tãtopere delatores fouebat. De Bebio Massa sic Pli. in epistola ad Macrinũ. Legati rursus inducti, iterũ me iam psentem aduocatũ postulauerunt, implorãtes fidem meã, quã erant contra Bebiũ Massam experti. De Massa Bebio sic meminit Cor. Tacitus in vita Iulii agricolę. Et Massa Bebius tum reus erat. Mox nostrę duxere Heluidiũ in carcerẽ manus, Carus, delator & ipse fuit, de quo vt ante diximus Mart. Ecce reum Carus te detulit, adsit agellus. Pli. lib. i. ad Voconiũ (vt paulo ante dictũ est) eius sic meminit. Agnoscis eloquentiam Reguli, lacerat Herenniũ Senectionẽ, tam intẽperanter quidẽ, vt dixerit ei Metius Carus. Quid tibi cũ mortuis? Nũquid aut Cassio, aut Camerino molestus sum? Palpat,

Marginal notes: Margarita (beside "bus naturę ... Margaritas"); Gẽma (beside "patiens, quis.n."); lectica (beside "Matho. Lectica").

Carus ē a trepido thymele summissa latino.
Quū te summoneant qui testamenta merentur
Noctibus, in coelum quos euehit optima summi
Nunc via processus vetulę vesica beatę?
Vnciolam proculeius habet, sed gillo deuncem.
Partes quisq; suas ad mensuram inguinis hęres
Accipiat sane mercedem sanguinis, ē sic
Palleat vt nudis presfit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem rhetor dicturus ad aram.

cui munere blandit. Nam palpare, siue palpari idem est qđ blandiri. Horatius Cui male si palpere recalcitrat vndiq; tutus. Lucilius. Hic vbi me videt sublanditur, palpat, caput scabit. Inde dicunt Palpões adulatores. Persius. Ius habet ille sui palpo. Trepido latino. Latinus mimus fuit, cuius Iocis ꝛ vxoris Tymeles mimę plurimū delectatus est Domitia. vnde Mart. qua Thymelem spectas, derisoremq; latinum. Illa fronte precor carmina nr̄a legas. Nam cōstat authore Donato i andriā Terē. viros mulieresq; solitas agere comoedias. Summissa, ad placādū.s. nō ad coitū. Ait.n.a superiore quem palpat munere nō coitu. Impudicam tñ etiā extitisse in.vi. satyra innuit illic. Quę totiēs texit perituri cista latini. Ondit aūt poeta, ne ꝑsonā qdem gratā iperatori fuisse tutā a delatiōibus. Nā latinus timēs delatorē, ei clāculo submittebat vxorē ad placādum. Non ignoro a nōnullis, q ętate nr̄a i liberalibus studiis postremas ꝑtes nō ferūt, longa ꝟboꝝ contētione disputatū. Thymelē mimā fuisse, q̄ itidē vt latinus a Domitia. populoq; fauorabiliter spectaret. Sed nō vxorē latini, q̄ oia quū friuolis fulciant argumētis, nihil video, cur adhuc potius vxorē latini nō credā, q̄ aliam mulierē. Quū ꝑsertim Iuue. ondat Zelotypū fuisse Thymeles. Credibilius.n. est latinū Zelotypū fuisse vxoris, q̄ alterius, quę corpus vulgaret. Sed quū res non magni sit momenti vnicuiq; sua sit existimatio. Illud tñ constat mulieri nomē inditum ab arte Scęnica. θυμελη enim pulpitum, siue scęnam significat ꝛ θυμελικος histrionē, nam ꝛ ipsa placuit Theatris. Vnde Apuleius in Apologia appellat Choragiū thymelicum.i.scęnicum apparatū ꝛ instrumentum, his verbis. quid.n. si Choragium thymelicū possiderem? num ex eo argumētarere etiam vti me cōsuesse Gragidii syrmate histrionis, vbi Choragium accipitur, pro apparatu, siue instrumento scęnarū. Non me fugit a Fulgētio Choragiū falso interꝑtari funus virginale. Quum te summoneāt. Alia est scribendę satyrę indignatio, q.s. multi vetularū consuetudine locupletarent. Nam quum vetulis prurientibus officium suum ꝑstitissent, ab eis postea defraudatis liberis heredes scribebant. Mart. Insectaris anus, o quantum cogit egestas, quibus verbis innuit, talia adulteria, licet iucunda non fuissent, fructuosa tñ extitisse.

Summoneant, a bonis tuis paternis. Noctibus, nocturno cōcubitu. Merent testamēta.i. bona quę per testm̄ asseqūtur. quos euehit. Ordo est, quas vessica vetulę beatę, expositiue optima nūc via summi ꝓcessus euehit in cęlum. Vessica, pruritus ꝛ libido. Vetulę beatę, diuitis ꝛ opulentę. Papinius in Syluis iam se (quisquis is est) inops. Beatus Cōninā ducis esse gloriosum. Proper. Noli nobilibus, noli cōferre beatis. Euehit in cęlū.i. ad excelsissimos opulentię gradus perducit, ꝛ proinde tanquā dii habent,

Optima nūc via, adiuuandū gestu, vt sit ꝑ irrisionē dictum. Sūmi ꝓcesfus, summi ꝓgresfus ad diuitias. Vnciolam ꝓculeius. Antiqui, vt recitauimus apud Persiū. Pr̄imoniū in duodecim partes diuiserunt, ita vt noie assis totū cōtineretur, vñ dicit hęredē te reliquit ex asse.i. ex toto. As aūt in duodecim As
ꝑtes diuidit, sextantē quę sexta est pars assis. Quadrātem quę q̄rta. Trientem, q̄ tertia. Quincunx a nūero est vnciaꝝ. Semis dimidium assis. Septunx a septem ꝛ vncia. Bes dempto triente. Dodrās quadrāte. Dextans sextāte dempto. Deūx dempta vna vncia. Vncia autē erat minima pars ꝛ duodecima assis. Est ergo sensus. Adulteros ꝓ membri sui q̄litate, ꝛ laboribus accipere ꝓmia. Proculeus ergo tanq̄ male mētulatus, vnā tm̄ accipit vnciam pr̄imonii ex testō. Gilo aūt impēse Drancus reliquū pr̄imonii accipit.i. deuncem, qđ est totū dempta vna vncia, q̄ iam debetur ꝓculeio, per proculeiū aūt intelligit viꝝ bonū, ꝛ parū mentulatū, per Gilonē aūt bene mentulatū. Quisq; hęres, legendum est irrisione Satyrica, ꝛ adiuuādum gestu, ęquū inquit est, vt vnus quisq; pro q̄litate mēbri laboribusq; suis accipiat partes pr̄imonii. Mercedem, expositio est. Sanguinis, nā semē hominis (vt tradūt physici) nihil aliud est, q̄ sanguis cōcoctus, ꝛ ideo mutat colorē. Inguinis. Inguen ab authoribus accipit pro parte genitali tam in mare q̄ in foemina, vñ Mart. Accessi quotiēs ad opus, mixtisq; mouemur Inguinibus. Trāquillus in Nerone, viroruq;, ac foeminaꝝ ad stipitem deligatoꝝ inguina inuaderet. Cor. Celsus libro. vii. dicit testiculos depēdere ab inguinibus per singulos neruos. Ouid. in fastis. Et tumidū cornu durius inguē erat. Idē in eodē. quiq; rubro pauidas inguine terret aues.

Palleat, adulteri.n. exhausti sanguine intēperato coitu pallent nō minus, q̄ qui pedibus anguē calcauere. Vt nudis. Ordo est, ꝛ sic palleat, vt pallet ille qui ꝓssit anguē calcibus nudis, aut vt pallet Rhetor dicturus ad aram lugdunēsem. Ad aram lugdunēsem, hoc aūt est ex historia. Nam Caligula edidit in gallia lugduni miscellos ludos, ꝛ hoc certamē quoq; gręcę latineq; facūdię, quo certamine ferunt victoribus ꝓmia victos cōtulisse, eorūdem ꝛ laudes cōponere coactos. Eos aūt q maxie displicuissent, scripta sua spōga linguaue delere iussos, nisi ferulis obiurgari, aut flumine ꝓximo mergi maluissent. Qui ergo in hoc certamē descēdebāt, incerti euētus rei pallebant. Lugdunū aūt ciuitas est Gallię, quā nūc vulgo Leonū appellant, quo ter ꝛ q̄ter ex Italia ꝛ Gallia mercatores singulis annis cōueniūt, mutua tractātes mercimonia. Eam condidit Numatius Plancus (vt tradit Euse.) vbi Arar Rhodano cōmiscet, ibi fuit tēplum ab vniuersis gallis cōi impēsa i honorē Augusti Cęsaris extructū, aderat ꝛ ara dignitatis eximię cū titulo gentiū sexaginta, q̄ singulę singulas statuas ibidē erexerant, lugdunum

rhetor xerant. Lege Strabonē in.iiii. Rhetor, pro oratore posuit. Nam rhetor appellat, qui Rhetoricam docet.
orator Orator vero, qui fm artis pcepta loquitur. Quid referam quāta, alia indignatiōis causa, in spoliatores enim cū pupilloꝝ, tum pūnciaꝝ inuehitur. Quid referam? quid dicam, quantū mihi efferuent pcordia, quū videam quēdam, qui spoliis pupilli locupletatus, eo deliciaꝝ puenit, vt lectica magno grege comitū sequēte p vrbē gestetur. Quē autē poeta designet, nulla extat certa historia. Illudq; falsum est, qd de Cecilio classico aliqui tradiderunt. In omnes spoliatores nullo modo dici posse videt, quū dicat; hic spoliator quasi

Quid referam quanta siccum iecur ardeat ira
Quū populū gregibus comitū pmat hic spolia
Pupilli prostrantis? at hic damnatus inani (tor
Iudicio (quid enim saluis infamia nummis?)
Exul ab octaua marius bibit, & fruitur diis
Iratis, at tu victrix prouincia ploras.

prostat qui tpibus suis oibus esset notissimus. Prostantis. Differētia est inter pstare, & pstituere. Nam prostare verbum est neutrū absolutū, & significat turpitudine
Prostituere corporis questū facere. Prostituere aūt est actiuū, significatq; qd propriū est Lenonis, marem vel foeminā publice libidini gr̄a questus exponere, vñ & scor-
prostibulū tū ipsum appellamus pstibulū, vel q pstet, vel q ante stabula hę sedeant, quę dicunt cōmuni vocabulo pstibula, sicuti ante Alicarię meretrices appellabant
Alicarię meretrices in cāpania solitę ante pistrina Alicarioꝝ sessari, quęstus gr̄a. Premat populū, hinc maxime indignat poeta, q rapinis pupilli locupletatus, tanto p vrbē fastu & pompa incedat, premat ergo calcet & vrgeat populū quū gestatur lectica, vñ & alibi. Et ingēti curret super ora liburno. Gregibus, comitū, vel clientū,
Comes vel seruoꝝ, nā comitē accipere debemus, inquit Vulpianus de iniuriis, eū qui comitet & sequat. Et (vt ait labeo) siue liberū, siue seruū, siue masculū, siue foeminam. Et ita comitē diffinit, q frequētandi cuiuscūq; causa, vt sequeret destinatus est. Inter comites vtiq; & pedagogi erant. At hic dānatus, Indignatio in auariciā sui tpis, cum publicā, tum priuatā. Cōqueritur q; iudicia vana eē & iniqua. Hocq; maxime ppter Mariū priscum hominē Beticū. Hic.n. quū Africā prouinciā, cui procōsul pfuerat spoliasset, nā ob innocētes cōdemnādos iterficiēdos ēt pecunias acceperat, accusantibus Afris Cornutus Tertullus septingenta milia, quę acceperat Marius, ęrario inferēda censuit. Mario vrbe Italiaq; interdicēdum. Notat igitur poeta iniquitatē sui tpis, detestans maxime auaritiā (vt dixi) & priuatā pariter & publicam, quū id qd puncialibus restituendū fuit in ęrariū sit delatum. At hic Marius, adinuandū gestu, & eo risu, quo solemus rem nefandā improbare, vt sit sensus. Tantū abest, vt hic Marius q. condēnatus est, sollicitudine angat, vt etiā hilare & splēdide viuat, q̄si qui talem cōdemnationē paruifaciat. Sicq; innuit ex bonis prouincialiū apud eum magnā partē esse relictā. Ordo aūt est. At hic Marius dānatus inani iudicio ab octaua hora bibit exul, reliqua dicunt per parēthesim. At hic Marius ita dictū a poeta, q̄si viueret p̄sensq; esset. Inani iudicio. Inane iudiciū appellat qd puncialibus nihil pfuerit, quū eis pecunia nō sit restituta, sed in ęrariū delata. Quid.n. saluis infamia nūmis. Antipophora est, q̄si aliquis dixerit. Inane iudiciū nō est appellandū o poeta, qñ graui infamia sit aspersus, & p inde rñdeat. quid nocet infamia saluis nūmis? Ironice aūt enūciandū & vultuose, vt ostēdat hominē improbū infamia a vitiis nō absterreri. Exul. nā (vt dictū est) vrbe & Italia ei interdictū est in biēnium. Ab octaua. i. statim post octauā horam, nā comedisse ante nonā horam mensę destinatā hois erat dissoluti & luxuriosi, post nonā igit comedebāt. Mart. Impat extructos frāgere nona toros. i. lectos discubitorios, vñ & Cice. in vltia epi. noni libri, sic scribit. Accubueram hora nona. Ab a & Ab plerūq; pro post ponū- A. & Ab.
tur. Pli. conceptu decimo die dolores capitis. A. item elegāter vsurpat, quū inter ptes diffidentes volumus significare alterutrius ppugnatores, & amicos, vt qui a Sylla erant, in Mariū arma sumpserūt, & qui a me nō erunt, ego cōtra illos ero. In alia ēt significatione accipit, quū in seruis munus operāq; discernit. Nam quū Romani ex seruis suis, aliis vterentur ad iter, vt mitterēt eos quo liberet, eos appellauere a pedibus, vt ita dicerēt, voca a pedibus, trade hoc a pedibus. A pedibus venerūt, ita vt semp extrinsecus intelligant serui, vt sit. Serui a pedibus venerūt, & voca suos. s. a pedibus, & sic reliqua. Mart. Cur non mēsa tibi ponit a pedibus? i. cur a te mēsa non ponit a pedibus. i. seruis a pedibus, vt sit datiuus casus. Eosdē circūpedes appellat Cice. tertia actiōe in verrē. Circūpedes aūt hoies formosos & litteratos suos eē docebat. Verres inqt Cicero, quū dicebat suos eē circūpedes Maleoli fuisse negabat, vñ & poeta in. vi. satyra. Admonū a pedibus. i. seruis a pedibus. Aliis aūt ad litteras exscribēdas, quū dictarētur, quiq; libello a supplicibus datos exciperēt, curāq; haberēt, illos a manu, hos a libellis dixere. Suetonius in Cęsare. Philemonē a manu seruū, q necem suā p venenū inimicis pmiserat, nō grauius q simplici morte puniit. Idē in Augusto. Gallo a manu q pro epistola pdita denarios qngentos accepisset, crura effregit. Amanuenses ēt eosdē appellauit in Nerone. Idē in Domitia. Epaphroditū a libellis capitali poena cōdēnauit. Idem in Claudio. Suspexit Polybiū a studiis, q sepe iter duos cōsules ambulabat, sed añ oēs Narcissum ab epistolis, & Pallantē a rōnibus, hoc est qbus vteret ad studia sua. hoc est q legerēt & pcurrēt, quū studiis vacaret. greci eos Anagnostas appellant. αναγινωσκω.n. idē est q lego, & q scriberēt epistolas, quiq; oium reꝝ rōnes colligerēt, vt accepti & expēsi.

Fruit diis iratis. Ille dicit frui diis iratis, q licet eos infensos sibi obscelera habeat, nullā tñ ab iis sentit punitionē, sed iterim p oīa vitā hilarē agit. Marius ergo licet deos hēret iratos ob flagitia sua, tñ summa hilaritate viuebat, nullū ab iis sentiens incōmodū. Idē etiā dictū est a Iunone apud Sene. cōquerēte. Herculem abuti ira sua. Supat inquit & crescit malis, iraq; nr̄a fruit, in laudes suas mea vertit odia. q. d. licet ei irata sim, nullū tñ ex hoc sentit incōmodū. Prouincia victrix, quę obtinuisti, vt Marius damnaret.

Hęc ego non credam venusina digna lucerna?
Hęc ego nō agitem? sed quid magis heracleas,
Aut diomedeas; aut mugitum labyrinthi,
Et mare percussum puero, fabrumq; volantem,

Provincia dicit quasi procul victa ab Italia. Nam Italia ꝓuincia non appellat, sed quę extra Italiā sunt vñ Pli. Iunior. Italicus ne es, an ꝓuincialis? Pli.li. .iii. de naturali historia scribēs de Gallia narbonēsi, Italia inquit verius est, q̄ ꝓuincia. Et idem alibi in .xix. loquēs de cucumeribus i Italia virides, ⁊ q̄ minimi in ꝓuinciis q̄ maximi ⁊ citrini, aut nigri. Col. lib.iiii. Non prouincialis sed Italicus ager est. Apud Colu. titulus est, de natura ꝓuincialiū vineaꝝ vbi itelligit oēs vineas pręter Italicas. Ploras, pecunia nō restituta tibi. Cō queritur etiam Salu. in Iugurthino, ꝓuinciales sępe spoliari, his ṽbis. Non peculatus ęrarii factus est, neq; per vim sociis ereptę pecunię, quę q̄q̄ gravia sunt, tñ pro cōsuetudine iam ꝓ nihilo habent. Hęc ego nō credam. Sēsus est, ego nō credam hmōi seculi nostri scelera digna carmine satyrico, quale Hora. multa lucubratiōe scripsit? Venusina lucerna .i. carmine satyrico, quo maxime Hora. vitia tpis sui est insectatus. Venusia aūt civitas est in cōfinio Appulię, ⁊ Lucanię. Patria Horatii, qd' ipe ōndit in sermonibus

Venusia.

Sequor hūc Lucanus an Appulus anceps. Nam Venusinus arat finē sub vtrūq; colonus, ea sita est in via Appia. Lucerna, carmine lucubrato Agitem, insequar? notem? Sed qd magis, tacitā obiectionē diluit. Rñdet.n. iis q possent dicere, longe satius eē si scribant fabulę. Quid magis, subaudi scribam ⁊ sectar carmine. Heracleas .i. cātūnas ⁊ fabulas, de hercule cōfictas, de qbus multa Diodo. in .v. Heracleas aūt legendū est, non aūt herculeas, ηρακλης.n. grece dicit, Hercules latine, ⁊ possessiuū Heracleus penultima ꝓducta, hac rōne, q apud grecos Heracleus scribit per diphthōgū ει, sicut Aeneas, ⁊ Spōdeus, ⁊ Medea, quę diphthōgus cōuertit in e longā, apd' latinos. Heracles aūt interpretatur Iunonis gloria, ηρα.n. grece Iuno latine ⁊ κλεος gloria, q̄si Iunone persequēte magnā sit gloriā adeptus. Aut Diomedeas, fabulas, ⁊ q̄ de Diomede ⁊ sociis eius narrant. Nam Diomedes Tidei ⁊ Deiphiles filius Aetolię rex, quū bello troiano Venerē trāsfixa manu vulnerasset conantē Aeneę filio suo auxiliū ferre, id passus est incōmodi, vt Venus in vltionē sui furorē libidinis Aegialę vxori eius imiserit, quę correpta amore Stheneli cuiusdam calamistrati, quē Diome. domi tanq̄ bonoꝝ suoꝝ gubernatorē reliquerat, cū eo cōcubuit, ⁊ ab eo adiuta maritū e bello troiano redeūtem nō admisit. Ille vero sic ab vxore fugatus, sine pudore vxoris adulteratę in Italiā navigavit ad Daunū regem Appulię, vbi Arpos ⁊ Beneuentū cōdidit. Mox eū ferūt in insulas q̄ duę sunt Diomedeę appellatę e regione ꝓmōtorii Gargani cōtra Italiā navigasse, ibiq; nunq̄ visum, socios i fluctibus submersos, I aves eē a Pallade cōuersos, q̄ Diomedeę dicūt. De qbus Pli. li.x.ca. xliiii. Ovi. Stra. ⁊ Soli. Verg. Et socii amissi petierūt ęthera pēnis. Fluminibusq; vagant aves, eas iuba cataractas vocat, ⁊ eis eē dētes oculosq; igneo colore cętero cādidas tradēs. Aut mugitū labyrinthi .i. fabulā vulgatā de Theseo, de quo multa Diodo. in .v. ⁊ Plutar. i eius vita. Quę fabula ita se hēt. Androgeus Minois filius, quū Athēas cōsensu oium atheniēsiū cōcessisset regnāte Aegeo, superaretq; Athletas oēs, in amicitiā venit filioꝝ Pallantis. At Aegeus veritus, ne aliqñ a Pallātis filiis ꝑ amicitiā Androgei auxilio Minois pelleret regno, Androgeū positis insidiis ꝓficiscentē Thebas obtrūcat. Minos accepta iniuria bellū Atheniēsibus indixit. Superatis superavit, vt .vii. pueros, totidēq; ṽgines singulis ānis Minotauro quoad viueret, vorādos mitterent, inter hos quū Theseus mitteret, ꝑcepit Aegeus gubernatori, si Minotauꝝ superaret filius, vt albis velis domū rediret, nigris si periisset. Theseū i Cretā delatū Ariadne Minois filia, eius pulchritudine capta, occidēdi Minotauri rōnē, Labyrinthiq; egressum docuit. Mugitū igit itellige Minotauri, q in labyrintho Cretēsi custodiebat, quiq; a Theseo fuit iterfectus, erat.n. biformi specie. Labyrinthi. Labyrinthus ędificii genus fuit, qd' itineꝝ ambages, occursusq;, ac recursus iexplicabiles cōtinebat, crebris īditis foribus, ad fallēdos occursus, redeūdūq; i errores eosdē. Labyrinthos q̄tuor docet fuisse Pli. Primū in Aegypto. Hincq; tradūt Dędalū sumpsisse exemplar eius Labyrinthi, quē fecit in Creta. Sed cētesimā tm̄ portionē eius imitatū. Secūdus hic fuit ab Aegyptio Labyrinthus. Tertius in Lēno. Quartus in Italia, oēs lapide polito fornicibus tecti. Et mare percussum Dedalus.
puero. hę est fabulā cōfictā de Icaro, ⁊ Dędalo eius patre. Dędalus.n. Atheniēsis fuit (vt scr. Diodo.) Minonis filius ꝓclarus architectus, q a pria fugit. dānatus ab Areopagitis ob hmōi cędē. Talus.n, sororis filius, quū ab eo erudiret. Ingenii acumine rotā primū figularē adinuenit. Mox quū serpētis maxillā inuenisset, secuissetq; modicū ligni, imitatus serpētis dentiū spissitudinē, serrā ferreā excogitavit. Inuenit ꝑterea tornū. Quū igit pluribus i rebus hoibus ꝓfuisset, ⁊ ꝓ inde celebris eius esset apud oēs fama, ab Dędalo invidia vrgēte interēptus est, q̄si ei turpe eēt gloria vinci ab adolescēte. Dānationē igitur fugiēs in Cretam venit. Minoi ob artem fuit gratus. Labyrinthū enim authore Plinio ei (vt diximus) extruxit. Sed quum Pasiphę Minois vxor tauri pulcherrimi amore deperiret, ei Dędali arte supposita in boue lignea inclusa, decantatū fabulis Minotaurū genuit. Fertur Minos iratus, quū eum ad suppliciū quęreret, nec is inueniretur, premia inuenientibus ꝓposuisse. Dędalus desperata nauigatione, alas sibi a Pasiphae abscondi tus fabricauit, ⁊ Icaro filio suo. Sed quū Icarus altius iter, vt adolescens peteret, liquefacta calore solis cera, laxatisq; alarum compagibus in mare decidit. Pater vero in Siciliam ad regem Crocalum delatus est. Percussum igit mare puero, subaudi Icaro, a quo postea Icarum mare denominatū cōstat. Fabrūq; volantem, Dędalum. Sed hęc omnia fabulosa sunt. Historia autem hoc habet. Vela Icarū ⁊ malum antemnāq; Dędalum inuenisse, ⁊ ꝓinde fictum eos volasse supra mare. Dedalus item authore Plinio dicit inuenisse fabricam materianā, ⁊ in ea serram. Asciā

Perpendiculū

Quum lenō accipiat moechi bona, si capiendi
Ius nullum vxori, doctus spectare lacunar
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso,
Quum fas esse putet curam sperare cohortis,
Qui bona donauit presepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam puer automedon, nam lora tenebat

Perpēdiculum, Terebram, Glutinū, Ichthiocollam.
Quū leno accipiat. Foedam sui tpis auariciam no
tat, quo multi mariti pecunię cupiditate ducti vxo-
res suas ab aliis tractari pmittebāt. Idem edocti dissi
mulare turpitudinis conscientiā, suspiciendo. s. lacu-
naria, aut stertendo, quū moechus ingrediebat. Idem
etiam ab Horatio notatur. Sed iussa corā non sine cō-
scio Surgit marito,
seu vocat institor, seu
nauis Hispanię ma
gister. Dedecoꝝ pre
ciosus emptor. i. qui
magno precio emit
adulteria. Sēsus est.
Cur hęc ego magi-
sabulamenta secter,
quū mihi ad reprhē
dendū tā multa ob-
scoena occurrant, vt
maritus vxoris suę
Leno pudicitiā vendat? Leno accipiat. Domitia. (autho
re Tranquillo) pbrosis foeminis lecticaꝝ vsum ade-
mit, iusq; capiēdi legata hereditatesq;, nā multi adul-
teri plerūq; pteritis liberis bona sua relinquebant moe
chis suis. Sed quū postea p legem Domitiāi moechę
adulteroꝝ suoꝝ bona capere nō possent, ea bona ma-
ritis, qui tanq̄ vxoꝝ suarū lenones erant relinquebā-
tur. Ait ergo Iuue. Inuentę legi inuētam fraudem.
Leno. i. ipse maritus, qui dissimulato vxoris adul-
terio eam tractari ab adultero pmittit. Nam leno au
thore Vlpiano is dicit, qui mulieres quęstuarias psti
tuit, & is qui alterius negociationis noie hoc genus vi
tę exercet, vtputa siquis cauponā exercens, in ea cor-
pora q̄stuaria habeat, vt multi solent sub ptextu in-
strumenti cauponii pstitutas mulieres habere. Si
capiendi. i. qa ius capiēdi legata, & hereditates sublatū
est vxoribus lege Domitiani. Lacunar. Appella-
tiōe Lacunaris, & laquearis (nā vtrūq; accipimus in
eadem significatione) intelligimus tabulata pensilia
coenationū reliquorūq; ędificioꝝ. Sene. lib. xiiii. epi-
stolaꝝ. Nec in hunc vsum pinus aut abies deferebat
longo vehiculoꝝ ordine vicis intremētibus, vt ex il
la lacunaria auro grauia penderent. Idem in eadem.
Hodie vtrū tandem sapientiorē putas, qui versatilia
coenationū laquearia, ita coagmētat, vt subinde alia
facies, atq; alia succedat, & totiens tecta, quotiēs fercu-
la mutent. Stertere. Differentia est inter stertere &
dormire, vt quicūq; stertit dormiat, sed non ois qui
dormit stertat. est enim stertere dormiendo strepitū p
nares emittere. Naso vigilanti, qa reuera non dor-
miat, sed somnū simulet. Quū fas esse putet. Cor-
nelium Fuscū designare videt, qui puer aurigę offi-
cium pstiterit Neroni. Nam id in grām eius qui eo-
dem aurigādi studio tenebat, multi ex nobilibus fa-
ciebant. Putabat. n. Nero pudorē aurigationis suę tol
li posse, cęteroꝝ nobilium multitudine aurigantiū,
tpibus postea Domitiani cohortum pretorianaꝝ prę-
fectus, bellum gessit aduersus Dacos, vbi occubuit.
Vnde alibi. Et qui vulturibus seruabat viscera Da-
cis Fuscus marmorea meditatus prelia villa. Nobilē
fuisse Fuscum ośdit Tacitus his verbis. Procurator
aderat Cornelius Fuscus ingens ętate, clarus natali-
bus. post Neronis tēpora senatorio ordine deposito se

in ociū quietis cupiditate cōtulit. Sicq; poeta Fuscū
notat nō sine sūma indignatione, q quū foedā ege-
rit adolescētiā, audeat postea dignitatibus & honori-
bus se dignū putare, q̄si poeta innuat hoies tm̄ vitio-
sos ad honores puhei & sublimari. Nā (vt diximus)
Fuscus pfecturā cohortū ptorianaꝝ adeptus est, quū
indignus videri posset, iam foedata adolescētia auri-
gatione. Alii ēt sunt
cōmentatores, q nō
de Fusco, sed de Ti-
gillino intelligendū
putēt, q Neroni gra
tissimus fuit, & pfe-
ctus cohortis ptoria
nę, is ętatē suam im
pudice & libidinosā
ęgit. De quo sic scri.
Tacitus. Ophonius
Tigillinus obscuris Tigillinus
parētibus, foeda pue
ritia, impudica senecta. pfecturā vigilum & ptorii, &
alia pmia virtutum, q̄ velocius erat vitiis adeptus,
crudelitatē mox. deinde auaritiā & virilia scelera exer
cuit, corrupto ad omne facinus Nerōe, quędā igna-
ro ausus, postremo eiusdē desertor & pditor. Idē pau-
lo inferius sic ait. Tigillinus accepto apd Sinuessanas
aquas supremę necessitatis nūcio, inter stupra cōcu-
binaꝝ & oscula, sectis faucibus cōcidit. Idē alibi. Ne-
dum ille scęnicus Tigillino. s. cū pellicibus suis comi
tāte arma cōtra cieret. De eo itē sic Iosephus de bello
iudaico. De Nerone referre recusaui quēadmodū de
honestarit imperiū neqssimis hoibus Minphidio &
Tigillino, & idignissimis libertoꝝ pmissa re. p. Hinc
ergo appet Tigillinū gratissimū fuisse Neroni, & bo-
na sua cōcubinis & pellicibus condonasse, potuit ēt in
grām principis aurigare. Sed quū in ambiguo sit, de
quo poeta potissimū telligat. Vnusqsq; si neutrū bo
nū pbabile visum fuerit, aliqd per se qd ad loci expla
nationē faciat, excogitet. Satis est hūc locū ex iis esse,
apud poetā, de qbus adhuc q̄rendum sit. Cohortis. cobors
Cohors pars decima est legionis. Nā in legione decē
cohortes eē debere tradunt, q de re militari scripsere.
Cōstabatq; eqtibus & peditibus, sed maiore semp pe-
ditum numero, lege Vegetiū, & Modestū. Presepi-
bus. i. equis alendis, si ad aurigationē referas, si aūt ad
stupra cōcubinarum, presepibus expone Lupanari-
bus, & pellicibus ipsis. Cicero in Pisonem. Verum au-
dis in presepibus, audis in stupris, audis in cibo, & vi-
no. melius autem est referas ad aurigatiōem, q bona
impenderit alendis equis. Nam sequitur, dum perno
lat axe citato. Flaminiam puer Automedon. Dū
peruolat, consumpsit inquit bona maiorum, dum in
gratiam Neronis aurigat, & aurigę officiū prestat ipsi
Neroni. Qui (authore Trāquillo) Sporum sui au-
gustanī ornamētis excultū lecticaq; vectum, & circa
cōuentus mercatusq; gręcię, mox Romę, circa sigilla
ria comitatur est idētidem exosculans. Et licet Tran-
quillus lectica vectū scribat, potuit tm̄ & curru vehi.
Dū peruolat, ppositionē detractā nomini addidit ver
bo, vt sit dum volat per flaminiā. Flaminiā. i. viā
quā Caius Flaminius lepidi collega deuictis liguri-
bus ab Roma Ariminū vsq; strauit. Puer Autu
medon. i. ipse Fuscus auriga siue Tigillinus, vt Au-

Ipse lacernatę quum se iactaret amicę.
Nonne libet medio cęras implere capaces
Quadriuio, cum iam sexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda pene chathedra,
Et multum referens de Mecoenate supino
Signator falso, qui se lautum atq; beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat vda?
Occurrit matrona potens, quę molle calenum

tomedonē posuerit ꝑ auriga, q Diorei fuit filius, ⁊ auriga Achillis, vnde a poetis vsurpari solet pro auriga. Ouidius. Tiphis ⁊ Automedon dicar amoris ego.

Ipse tenebat.i. Fuscus, seu Tigillinus. Quum se iactaret, hoc est quū ipse Nero per multa lasciuię blādimenta comitaretur Sporū, ⁊ sępe oscularetur. Nam iactare se alicui, est seipsum illi dare, ingerere, insinuare. Amicę lacernatę.i. Sporo, quē ideo appellat amicā lacernatā, qa quū perdite eū amaret, conatus est exectis testibus ēt in muliebrem naturam trāsfigurare, eū etiā cum dote ⁊ flāmeo per solēni, nuptiarum celeberrimo officio deductū ꝑ vxore habuit, ergo amicam lacernatam genere foeminino poeta per cauillationem appellauit, ac si diceret amicę masculę, hoc est amicę quę vir omnino erat. Nam lacerna vestis ē virilis de qua antea. Tyrias humero reuocante lacernas. Non ne libet medio cęras implere capaces. Aliam affert indignationis causam ad scribēdam satyram. Non ne inquit etiam in quadriuio, ⁊ propatulo libeat mihi scribere, quasi loco minime scriptoribus cōuenienti? quū poetę secreta ⁊ secessus soleant quęrere. Quū iam Regulus, qui per falsa testamēta est locupletatus tanto fastu vehatur per vrbem, vt petulantius nihil sit. Sicq; poeta cōqueritur in precio ⁊ honore, duntaxat illos esse, qui ꝑ scelera ad eximias opes ꝑuenere, qualis fuit ipse Marcus Regulus, de quo supradiximus illic. Magni delator amici. De eo sic Plinius Iunior. Aspice Regulum, qui ex paupere ⁊ tenui, ad tantas opes per flagitia processit, vt ipse mihi dixerit, quum consuleret q̄ cito sexcenties sestertium impleturus eēt, inuenisse exta duplicata, quibus portēdi milies ⁊ sexcenties habiturum, ⁊ habebit, si modo, vt coepit aliena testamenta (quod est improbissimū genus) falsis his quorum sunt illa dictauerit. Hunc laudat Marti. Assentando, quū diues ⁊ potens esset, vt etiam Plinius docet, eundem etiam testamentorū captatorem ostendit, omniumq; bipedum nequissimum appellat. Non ne libet: nō ne impetus est? Sic Alibi. Vltra Sauromatas fugere hinc libet. Cęras capaces, tabellas cęratas, in qbus antiqui scribere solebāt. Capaces, amplas, ⁊ quę multa capiant, quum ⁊ materia

Quadriuia ampla sit. Quadriuio. quadriuia dicuntur spacia. vnde quatuor vię deflectūtur, sicut triuia, vnde tres.

Quum feratur, hinc ē omnis indignatio. Sexta ceruice, idest

Exaphori Exaphoro, hoc est lectica gestata a sex seruis, q lecticarii (vt diximus) appellabant. Hinc atq; inde patens, idest cuius latus neutra ex parte sit stipatum, quum solus sit in lectica. Nam delicati erat, ⁊ luxuriosi solum gestari. vt supra de Mathone causidico. aut reuera patens, idest qui ab vtraq; parte pateret, ⁊ conspici possit. Cathedra, idest lectica, quam etiam sellam appellant. Mart. libro quarto in Afrum salutantem. Nec vlla cathedra est. Cui non mane feras irrequietus aue. Pene nuda. pene vacua, quū in ea nemo esset pręter eum. Nam ⁊ littus nudum in quo nulli sint habitatores appellamus. Papinius in syluis. Nec littora pauper. Nuda tenes.i. vacua, ⁊ sine ędificio. Alii autem (quod omnino placet) intelligunt nudam.i. detracto velamento, vt conspiciatur, nam lecticę ita se habebant, vt ab utroq; latere possent aperiri. Multum referens, multum delitiis moecenatē reddēs, ac si dicat mollis ⁊ delicatus, q̄lis fuit Moecenas, eū.n. delicatum fuisse oñdit Seneca. bis ꝑbis. Quō Moecenas vixerit notius est q̄ vt narrari nūc debeat, quō ambulauerit, quomodo delicatus fuerit. Non Oratio eius ęq; soluta est, q̄ ipse discinctus. Item non statim hęc quum legeris, hoc tibi occurret, hūc esse qui solutis tunicis in vrbe semper incesserit. Nam etiam quum absentis partibus Cęsaris fungeretur signum a discincto petebatur. Alibi Iuuena. Vestem purpuream teneris quoq; Moecenatibus aptam, ab Horatio. Malthinus appellatur, μαλθιν enim grecā mollem significat. Demissis Malthinus tunicis obambulat.

Supino, molli ⁊ delicato. Mart. Nusq̄ delitię supiniores.i. molliores. Supinus item ꝑ superbo ⁊ erecto ponit. Persi. Italo q; honore supinus Fregerit heminas areti ędilis iniquas. Supinū ēt dicimus quū quis uersa facie ad coelū cubet. Signator. Signatores ait Pedianus eos eē, q aut testamētis, aut causis se subsignabant. Hi aūt testes erant, quos septē esse oportebat, qui testamētis signacula imponebāt, atq; se subscribebāt, nequa fraus fieri posset, possunt antē oēs testes, vt tradit Iustinianus imperator vno annulo signare testamentū. Falso, aduerbium est.i. falso signator, vt sit falsarius signator. Lautum, delicatū, ⁊ diuitē. Nam Lauti appellantur, qui in victu delicatiora ⁊ electa sectantur, politioriq; cultu domestico viuunt. Exiguis tabulis, modicis testamētis.i. quę modico verborum amfractu cōdita essent, ⁊ omnia bona vni relinquerent non adhibita multa scriptione, iuxta qd̄ dictum est illud in Satyra.xii. Atq; omnia soli Forsan pacuuio breuiter dabit.i. paucis verbis, quū eum relinquat heredem ex asse. Gemma vda.i. annulo signatorio, qui saliua humectatus īprimitur cęrę. Nā multi signauere gemma annulo iserta, multi ⁊ auro tantum, vt Claudii Cęsaris principatu repertum.

Occurrit matrona potens. Ita dictum, q̄si ei ambulanti occurrat matrona venefica, vel occurrit in mentem mihi venit, vt sit adest etiam matrona venefica, quę reprehendenda est mihi. Et per hanc quā cunq; veneficam nonnulli intelligi volunt, quę temporibus poetę veneficia misceret. Alii vero specialiter de Agrippina Claudii vxore, in qua opinione, ⁊ nos sumus, intelligi volunt, quę (vt scribit Trāquillus) Claudium maritū medicato sustulit boleto post adoptatum Neronem. Nam poeta ita plerunque de mortuis loquit, ac si viuerent pręsentesq; essent, vt de Crispino, Mario Prisco, Mathōe causidico. Potēs.

vtpote

Porrectura viro miscet sitiente rubetam,
Instituitq; rudes melior locusta propinquas
Per famam & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid brevibus gyaris & carcere dignum
Si vis esse aliquid, probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, pretoria, mensas,
Argentum vetus, & stantem extra pocula caprū.

vtpote Claudii imperatoris vxor & mater Neronis.
Nam matrona semper dicit de nobilioribus. Sueto.
in vespasiano sic ait. Agrippinam timens potentem,
adhuc apud filium, aut potens, q; vt author est Cor-
nelius Tacitus, summā rerum ex arbitrio diu mode-
rata fuerit. Porrectura molle calenum.i. venenum
vino inditum. Nam venenum vino misceri tēporibus
Iuuenalis maxime
in vsu erat. Martia.
Diceris hac coelebs
factus quater esse la
gœna.i. veneno la-
goenę infuso. Mol
le, lene & suaue: ver-
gil. Tunc & mollissi
ma vina. Cale-
Cales num, vinum cāpa-
num. a Calibus ciui
tate cāpanię, de qua
verg. lib. vii. Quiq;
cales linquunt. Tota.n. campania (authore Plinio)
Rube- optimi vini est fertacissima. Rubetam, veneficiū
tam ex rubeta. Ranę .n. rubetę(vt scribit Plini.lib. viii.)
Et in terra, & in humore viuunt plurimis refertę me-
dicaminibus, quę deponere quotidie, & resumere pa-
stu dicunt, venena tm̄ sibi reseruantes. Idē in.xxxii.
Sunt quę in vepribus tm̄ viuunt, ob id rubetaꝝ no-
mine, quas greci phrynos vocāt, grādissimę cunęta-
rū geminis veluti cornibus plenę veneficioꝝ. Idem
libro.xxv.cap.ix. Sunt & ranis venena rubetis maxi-
me. Viro sitiente, pro sitienti, vt sit casus pro casu.
sic Ouidi. & fas omne facit fratre marita soror, p fra-
tri. Et verg. Hęret pede pes.i. pedi, & alibi Nec sospite
dirū Optabis nato funus, pro sospiti nato. Locu-
sta.i. ipsa matrona tanq̄ locusta magistra. (Est enim
casus nōiatiui). Nā locusta mulier fuit venefici pe-
ritissima, quę imperante Nerone velocissimū & prę-
sentaneum venenū coxit, qđ, Britanico cœnanti de-
dit, quo gustato statim cōcidit. Melior, peritior cę
teris. Instituit. docet. Rudes propinquas, rudes
alias matronas vicinas. Alludit autem ad historiā.
Nam & Nero locustę pro nauata opera impunitatē,
prędiaq; ampla, sed & discipulos dedit. Efferre, ver
bum est funebre. Terentius Effertur, Imus, ad sepul
chrum venimus. Nigros ppter venenū. Per fa
mam & populum. Endiadyo est.i. per famam popu-
li, nam varius solet esse populi rumor orta veneficii
suspitione. Aude aliquid, mira excādescentia hoc
dictum, adiuuandūq; est gestu, vt & rei indignitas, &
indignatio dicentis exprimatur. Non est inquit mi-
rum si tam multa flagitia fiunt in vrbe, quum iam
nullus sit in precio, nisi qui sit impense sceleratus, vt
sit sensus. Si vis in vrbe Roma in aliquo esse precio,
aude aliquid dignum carcere, aut exilio. vnde Ply.
Iunior ad hāc sentētiam sic ait. In ea ciuitate in qua
iampridem non minora pręmia, imo maiora nequi
tia, & improbitas, q̄ pudor, & virtus habent. Sicq; poe-
ta improbos tēporis sui mores notat. Breuibus gya-
ris, hoc est paruis insulis, q̄lis est Gyarus vna ex Spo
radibus. Nam damnati in insulas modicas relegabā
tur, tanq̄ ad pœnam grauioris exilii. vnde illud in sa
tyra decima, vt gyari clausus scopulis paruaq; sery-
pho. Titus (authore Tranquillo) Delatores assidue

in foro flagellis, ac fustibus cęsos, ac nouissime tradu
ctos per Amphiteatri harenam, partim subiici in se
nos, ac venire imperauit, partim in asperrima insula
rū aduehi. Criminibus debēt hortos, dupliciter hic
locus exponi potest, vt sit sensus. Romani inquit de-
bere videntur (vt recitauimus ex sententia Plinii)
ingentia premia improbis, & sceleratis, vt ex eo pen-
deat. Aude aliquid
breuibus gyaris, vel
sic quod magis pla-
cet. Si inquit impro
bus, & nefarius fue-
ris, opes & dignitates
adipisceris, nam alii
scelerati qui hortos
delicatos, magnifica
ptoria, & alia huius-
modi bona possidēt,
debent ea omnia cri
minibus, q̄a adepti
sunt illa per crimina & flagitia. Estq; trāslatio a debi-
tore, qui creditori debet pecuniam mutuo acceptam.
Sic enim dicimus idustrię magistri omnem doctri-
nam tuam debes. Et patrię conseruatio Ciceroni de
betur. Vnde est etiam illud Plinianum in septimo.
Versum heroicū pythio oraculo debemus, vt sit sen-
sus. Agnoscimus bn̄ficio oraculi pythii versum he-
roicum nos habere, & illud in octauo. Corporū tutela
pecori debetur. Tale est illud Iasonis ad Medeam in
vii. meta. O cui debere salutē confiteor coniunx, erit
ergo sensus. Scelerati homines agnoscunt bona quę
possident, beneficio scelerum se esse adeptos. Hor- Horti.
tos, qui ad amoenitatem tm̄, & voluptatem parantur
variis cōsiti arboribus, & numero tm̄ pluratiuo. Hor-
tos magnificentissimos habuit Mecœnas in Exqui-
liis. Item Lucullus, in quibus Messalina vxor Clau
dii occisa fuit. Pretoria, h̄ loco magnifica in agris Preto
ędificia intelligit. vnde Tranquillus in Calligula, in rium
extructione pretorioꝝ atq; villarum. Idem in Tito.
Cuncta pretorioꝝ suoꝝ ornamēta, operibus, ac tem-
plis destinauit. Mart. Ad lapidem Torquatus habet
pretoria quartū. Pretoriū etiam appellamus impera-
toris tabernaculū in castris. vnde prefectus pretorii, &
Cohors pretoriana, quę circa pretoriū vigilaret atq;
assideret. Mensas, citreas intelligit, quę tantę erant
taxationis, vt tanto auro rependerentur. Mart. Acci-
pe fœlices athlātica munera syluas. Aurea qui dede
rit dona minora dabit, ex athlāte enim monte mau-
ritanię mittebātur harum sumptus fœmininę, vt do
cet Plyn. lib. xiii. viris exprobrabant, quū ipsis luxus
margaritaꝝ exprobraretur a viris, et pcipuo erant in
precio, quę caudas pauonū vndatim imitterētur. vn̄
Seneca de Tranquillitate. Placet mensa nō varieta-
te macularum cōspicua. Argētum vetus.i. pocu-
la argentea antiquis (vt ait Seneca) nominibus ar-
tificum nobilia, ea & Archetypa dicebātur αρχ εο
enim antiquū significat, & τυπος formam. Plini.
item scribit. Subito ars celandi argenti exoleuit, sola
iam vetustate censetur vsq; attritis cęlaturis, vt ne fi
gura quidem discerni possit. Et stātem extra po-
cula caprum. Nam varię in poculis figurę excidebā
tur, maximeq; caper, quod animal sit infensum Bac
cho. Mart. in. viii. Stat caper in phiala thebani velle

Quem patitur dormire nurus corruptor auarę?
Quem sponsę turpes,& prętextatus adulter?
Si natura negat facit indignatio versum
Qualemcunq̃ potest,quales ego, vel cluuienus.
Ex quo deucalion nymbis tollentibus ęquor
Nauigio montem ascendit,sortesq̃ poposcit,

ta phrixi Cultus,ab hoc mallet vecta fuisse soror. Ea aũt vasa anaglypha sunt appellata ab asperitate & cęlaturis eminẽtibus. Stãtem extra.i. extantẽ & cęlatura eminentẽ. Ouid.in metamor.Sed altius extantem signis,multęq̃ in põdere massę Ingẽtem manibus tollit cratera duabus.verg.in.v. Cratera impressum signis. Quem patiť,alia indignatio scribendę satyrę, turpitudinẽ sui tpis notat. Duo enim reprehendit, & ꝙ Soceri, vt libidinenť nurus suas precio corrumpant,& ꝙ nurus lucri cupiditate soceris suis nefando concubitu obsequantur. Alii vero (qđ non placet) exponunt,reprehẽdi soceros, q pecunia nurus corrũperẽt, vt pueris sui facerent copiá,qbus postea dephẽsis ipsi soceri abuterenť.

Corrũpere. Corruptor,stuprator,nã corrũpere plerũq̃ accipiť ꝑ adulterare & stuprare. Trãquillus in Cęsare.Cõstans opinio ẽ plurimas & illustres fœminas corrupisse. Idẽ in Domitia. Fratres filiam adhuc virginẽ nõ multo post alii collocatá vltro corrupit. Idem in eodẽ. Nec defuerũt, q affirmarẽt corruptũ Domitia. & a Nerua successore mox suo.i.stupratũ.Corrũpere item capiť, quũ aliquẽ precio inducimus ad aliqd inhonestũ faciendũ,vñ dicimus corruptũ eẽ iudicẽ. Corrũpere ẽt dicimus, quũ aliquẽ a virtute in vitia deflectimus, vñ appellamus mores vrbis esse corruptos.i.deprauatos, & a prioribus vestigiis obliquatos. Auarę,quę magis lucro q̃ pudiritię cõsulat. Quem.s.poetaꝝ.

Patiť dormire?silere,& nõ moneri ad Satyrã scribendam? Quem sponsę turpes?quem.s. poetá patiunť dormire,& nõ excitari ad satyram? aliud enim obscœnissimũ vitium sui tpis notat,hoc est viros viris nubẽtes.Nam multi reperiebanť, qui solemni nuptiaꝝ ritu nuberent, qđ & a Nerone factũ fuisse scribit Trãquil.qui ita Doryphoro liberto, vt ipsi Sporus denupsit,voces quoq̃ & eiulatus vim patientium virginum imitatus. Alibi Iuue. quadringẽta dedit Gracchus sestertia dotẽ,& paulo infra Quę causa officii,qd quęris?nubit amicus.Spõsas igiť turpes,intellige viros,qui viris nuberent. Adulter pretextatus. Illud ẽt conqueriť poeta ꝙ pueri in ea ętate, quę ab omni turpitudine, maxime resilire debet,iam adulteria nouerint,qđ & ętate nostra non sine q̃dam naturę iniuria fieri videmus. Prętextatus .i. puer adhuc.

Prętexta, Nam prętexta vestis erat, qua pueri vsq̃ ad quartũdecimũ ętatis suę annũ vtebanť,dicta(authore Macrobio)ꝙ ei purpura prętexereť, amicitiam puerilem prętextatá appellat Mart. Tu mihi simplicibus Mani dilectus ab annis. Et ptexatata cultus amicitia, vt aũt prętexta vtereť ętas puerilis. Institutũ fuit Tarquinii Prisci, q deuictis Sabinis triumphũ egit, filiũq̃ suum annos.xiiii.natum, ꝙ hostem iterfecisset.bulla aurea & prętexta donauit, vñ hęc ingenuoꝝ pueroꝝ insignia esse cœperunt. Quum antea instituto Tulli Hostilii tertii Romanoꝝ regis,prętexta eẽt magistratuũ.Bulla vero gestamẽ triũphantium, sumpto vsu ab ethruscis superatis.Sed de hoc supra Latius dictũ est ex authoritate Macrobii.

Si natura negat. Tam multis inquit,tamq̃ variis cõtaminata est ciuitas vitiis,vt si a natura negatum sit carmen ad ea exagitãda,ipsa tñ animi indignatio carminis faciendi rationem subministret,bene aũt ait,si natura negat. Nam ex sentẽtia Democriti poetica natura magis q̃ arte cõstat. In qua persuasione est & Cicero pro Archia,vbi ait, Cęterarũ rerum studia, & doctrina,& preceptis,& arte constare, poetam natura ipsa valere,& mẽtis viribus excitari,& quasi diuino quodã spiritu inflammari. Est autem sententia generalis, quá tamẽ sibi accõmodat, vt dicat ipsam idignationem, posse vel facile vnicuiq̃ etiam rudi versum subministrare. Qualemcunq̃ potest,scilicet facere etiam si non sit decora elegantia. Quales ego vel cluuienus. Sensus est & ordo. Indignatio facit versum qualemcunq̃ potest,& talem qualem ego facio, vel Cluuienus facit. Satyrice autem meritum suum se nominando extenuat, vt licẽtius Cluuienum notet, vt malum poetam sui temporis. Solent enim poetę breuiter & vrbaniter per transitum homines notare,vt alibi Laufeiam,vt mulierẽ bibacem,& ebriosam notat.quantum Laufeia bibebat. Horatius Damalim, Non multi Damalis meri Bassum threicia vincat amysthide. Ex quo Deucalion. Sẽsus est & ordo. Quęcunq̃ vitioꝝ genera valuerunt inter mortales,ex quo genus humanum instauratum est a tẽpore Deucalionis, votum.s.ira. Timor & cęteri affectus,sunt farrago & materia nostri libelli. Pollicetur se de omni genere vitiorum esse dicturum,quę inter mortales viguerunt,vsq̃ a temporibus Deucalionis.

Deucalion ascẽdit montes,nota est fabula carmine Ouidii.temporibus enim Deucalionis & Pyrrhę Deucalionis & Pyrrhę fabula
eius vxoris diluuium fuit,quo vniuersus orbis submersus est.Deucalion vero solus cum Pyrrha in cacumen montis parnasi fugiens,illic tamdiu fuit,quo ad ęquor desedit. Mox cessante diluuio in planũ descendentes oraculum Themidis de instauratiõe humani generis consuluerunt, acceperuntq̃ ossa matris post terga iacienda, sic enim posse genus humanum recuperari. Quum igitur diu anxii fuissent, vbi nam possent ossa matris inuenire. Demum intellexit Deucalion terram matrem esse omnium rerũ,lapides vero ossa terre dici. Itaque quũ ab vtrisq̃ lapides iacti essent post terga, qui a viro iacti sunt in viros, qui a muliere in fœminas conuersi sunt. Sicq̃ humanum genus est reparatum, veritas vero alia est. Nam vt scribit Iustinus lib.xi. Amphitheonis athenarum regis tẽporibus aquarum illuuies maiorem grecię partem absumpsit,superfuere quos refugia montium cœperunt, aut ad regem Thessalię Deucaliõem ratibus euecti sunt,a quo propterea genus humanum conditum dicitur. Montem,Parnasum. Nymbis tollentibus,hymbribus ęquor augentibus. Nymbi sunt Nymbus pluuia
ꝓprie hymbres repentini,pręcipites & improuisi. Pluuię vero sunt inges. Sortes, oracula Themidis.

Caluerũt

Paulatimq́ anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit pyrrha puellas,
Quicqd agunt hoies, votũ, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.
Et quando vberior vitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos aĩos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca.
Prælia quanta illic dispensatore videbis

Caluerunt anima, sm eos locutus est, qui igneam
animam esse dixerunt. Quicqd agunt homines.
omnes inquit animi affectus quibus hominum mẽ
tes perturbant̃, & sic a ratione discedunt, sunt farrago
votũ & argumentũ operis nostri. Votum, desiderium, &
appetitio alicuius boni, Poeta alibi quid tam dextro
pede concipis, vt te Conatus non pœniteat votiq; per
acti. Timor, opi-
Timor nio magni mali im-
pendentis. Ira, ex
Ira phis quidã (vt scri-
bit Seneca in primo
de Ira) dixerũt iram
breuem insaniã esse,
vnde Hora. Ira bre-
uis furor est. Alii ve
ro (vt scribit Cicero
in Thusculanis) Irã
libidinẽ esse vlciscẽ-
di eius qui videat̃ fe
cisse iniuriã. Sene. in
secundo de Ira, ita
diffinit. Ira est cõcitatio animi ad vltionẽ volũtatis
Volu- indicio ꝓgentis. Voluptas, duplicẽ scimus esse vo
ptas luptatẽ, & honestã, & inhonestã. Honestã, quũ illam
ponimus ad demõstrãdam animi hilarẽ affectionẽ,
vt si dicamus, ex lectiõe Plinii nõ solum fructũ, sed
& mirificã cœpi voluptatẽ. Inhonestã, quũ ex turpi
aliqua re dicimus nos voluptatem summã cœpisse.
Gandi Gaudia, scri. Sene. ad Luciliũ. Gaudiũ nisi sapiẽti
um nõ cõtingere. est. n. vt inqt animi elatio suis bonis vi
ribusq; fidẽtis, vulgo tñ sic loqmur, vt dicamus ma-
gnũ gaudiũ nos ex illius cõsulatu, aut ex nuptiis, aut
ex partu vxoris ꝑcepisse, q̃ adeo nõ sunt gaudia, vt sæ
pe initia futuræ tristitiæ sint, gaudio aũt iunctũ est nõ
desinere, nec in cõtrariũ verti. Itaq; quũ dicit Verg. &
mala mẽtis gaudia, diserte qdem dicit, sed paꝝ ꝓprie.
Nullum. n. malum gaudiũ est, voluptatibus hoc no
men iposuit, & qd̃ voluit expssit. Cice. in. iiii. thuscu.
appellat gaudiũ, quũ animus rõne mouet̃ placide at
q; cõstanter. Quũ autẽ inaniter & effuse aĩus exultat,
tũ illa lætitia gestiẽs, vel nimia dici potest, quã Stoici
ita diffiniuit sine rõne animi elationẽ. Discursus,
animi nostri vagatiões, qbus ad varias rapimur cu-
piditates. Nam hominũ mẽtes rõnis oblitæ transuersæ
feruntur, eaq; cupiunt & appetũt, q̃ plerũq; magis nocẽt
q̃ ꝓsunt. potest ẽt in rebus honestis discursus existere.
Discursus ergo ad a'ium, non ad corpus referas, vt sit.
Ipsi affectus & ꝑturbatiões animi, qbus q̃si qbusdam
furiis mens hois, nũc huc, nũc illuc agitat̃, potest etiã
referri ad labores matutinos salutãdi potẽtiores, ꝑ ver
bum. n. discurrẽdo salutãdi officiũ peragebant. Mart.
Aue li. vii. Discursus varios, vagũq; mane, & fastus & aue
potentioꝝ. Idẽ alibi. Et matutinũ portat ineptus aue,
Sene. in libro de trãq'litate sic scribit. Circũcidẽda ẽ
cõuersatio q̃lis ẽ magnæ parti hoĩum domos & thea-
tra & fora perrãtiũ, vñ sequit̃ Sportula. deinde forũ
iurisq; peritus Apollo atq; triũphales, sed prior mia
magis placet. Farrago, materia & argumentũ, me-
Farra- taphoricos aũt dictũ. N. ĩ Farrago ꝓprie est id. qd̃ ex
go pluribus satis pabuli causa datur iumẽtis, dicta sm
Var. q; primũ in farracea segete seri cœpta. aut q; fer-
ro cæsa sit. Libelli nostri, operis nostri. Et qñ vbe
rior? subaudi fuit, q̃ nũc & ætate nr̃a? ac si dicat nũquã
fuere plura vitia ad rephẽdendũ. Vitioꝝ. i. animi
prauitatũ. Maior sinus, metaphora sumpta a naui
gãtibus, quoꝝ vela quãto maiorẽ explicãt sinũ, tan-
to maiorẽ vim ventoꝝ excipiunt. Alea qñ, suban
di magis vexauit, vel habuit, vel aliqd tale. In alea
sunt talus, Tessera, Alueolus, & oĩa id genus, q̃ in va-
rietate fortunæ consi
stant. Est. n. alea ipse
casus sine euẽtus lu-
di. Pla. in Curculio-
ne, Talos poscit sibi
in manum, ꝓuocat
me in aleam vt ego
ludã. Ouid. de nuce.
Quatuor in nucibus
nõ amplius alea to-
ta ẽ. Mart. Alea par-
ua nuces, & nõ dam
nosa videt̃, vnde ẽ
Alea aliquãdo ꝑ for
tuna & euẽtu ponit̃.
Liui. Nec tã celebrẽ aleã vniuersi certaminis timens,
sic ẽt illud Plinianũ de Cicerõe extra oẽm aleã inge
nii positus. i. extra oẽm sortẽ & euentũ ingenii, vt nõ
possit euenire, vt qsq; sit Cice. ꝑstãtior, vt sit metapho
ra ab alea. i. ludis, q oẽs sunt in fortuna & casu. Apul.
in. iiii. met. Ancipitis machinæ subiit aleam. i. fortu-
nã & dubium euẽtum. Neq;. n. loculis, tanto inquit
studio aleæ tenent̃, vt in ludum descendant, non cũ
modica pecunia, sed tota arca. Loculi. n. capsulæ sunt, Loculi
& receptacula nũmoꝝ & anuloꝝ, & id genus ꝑciosa-
reꝝ. Alibi Gẽmaq; princeps Sardonycus, loculis quæ
custodit̃ eburnis. Hora. in sermo, vt heres iam circum
loculos, & claues lætusq; ouansq; curreret. Apul. in. iiii.
met. Iubet decẽ aureos (vt ipse hẽbat) ex loculis an-
numerari. Fiebant ex ebore & ligno. Mart. Hos nisi de
flaua loculos implere moneta Non decet, argentũ vi
lia ligna ferant. Ii aũt, vt modici in arca cõtinebant̃.
Loculis ẽt alia seruari legimus, vt illud apud Pli. in
vii. Pollicẽ Pyrrhi in dextro pede, cũ reliquo corpo-
re cremari non potuisse tradunt. Cond, tũq; loculo in
tẽplo. Loculo ẽt efferri mortuos. docet diuus Lucas in
euãgelio. Noli flere, & accessit & tetigit loculũ. i. ipsum
pheretrũ. Casum tabulæ, ad dubium ludi euẽtum.
nã huiusmodi ludi, fortunæ, & casu (vt diximus) sunt
subiecti. Casum autẽ a cadendo dicimus, q; oĩs casus
positus sit in fortuna, nã in tabulã iacti tali casu effici
unt. aut Venerẽ, aut Caniculã, aut aliud punctũ, sicq;
cadere dicit̃ punctũ, qd̃ fortuitu non industria venit,
vñ Teren. in Adelphis. Quasi quũ ludas tesseris, si il
lud maxime qd̃ est opus, iactu nõ cadit, illud qd̃ ca
dit forte, id arte, vt corrigas. i. qd̃ euenit. Cice. lib. i. de
diuinatione. quatuor tali iacti casu venerẽ efficiunt,
non ẽt centũ veneres, si quadraginta talos ieceris casu
futuros putas? Idem alibi. Dixi multa de casu, vt ve
nereũ est. Tabulæ, lusoriæ. s. in qua iaciunt̃ tali fri-
tillo, alio vocabulo ipsam tabulam alueolum appel-
lamus. Prælia quãta, an rixas & altercationes, quæ
sæpe inter collusores oriant̃. Vnde est illud apud Trã-
quillũ in Augusto. Nos mi Tiberi quinquatriis satis
iucunde egimus. Lusimus. n. per oẽs dies, foruũq; alea
toriũ calefecimus, frater tuus magnis clamoribus rẽ

Armigero? simplex ne furor sestertia centum
Perdere, & horrenti tunicam nō reddere servo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
Secreto coenavit avus? nunc sportula primo
Limine parva sedet turbę rapienda togatę.

gessit. Ovid. item in tertio de arte amandi, loquēs de ludis. Ira subit deforme malum, luceto cupido. Iurgiaq; & rixę sollicitus q; dolor. Crimina dicuntur, resonat clamoribus ęther, Invocat iratos & sibi qsq; deos. An assiduū ludentium certamē quēadmodū verg. nocturnos cōcubitus prelia vocavit. Dispensatore armigero, existente illic armigero, hoc est servo ar-
Armiger.
migero, q officium prestat dispensatoris dño ludēti. Nam armigeri servi erant, q dñm suum sequētes scutum reliquaq; arma gerebant. Plautus in Casina. Potius q̃ illic servo des armigero nihili atque improbo. Et paulo post eundem scutigerulū appellat sic. Qui (malum) homini scutigerulo dari iubet. Trāquillus in Augusto. Germanoꝝ manuū vsq; ad cladem varianā inter armigeros circa se habuerat. Ait nunc poeta eum fungi officio dispensatoris, vtpote q ludenti dño nūmos subministret. Nam dispensatore servis eligebat,
Dispēsator
qui es dispēsabat ocrāq; habebat vniversę rei domesticę, de quo illic sensit Iuve. Et qui dispenset frangit sibi, eum greci Oeconomō appellant, vñ ab aere dispensando dictus est. Nam pecunia pendebat, vnde & Stipēdium es qđ dabatur militibus dictū, q; stipē
Stipēdium
pendebāt, & sic Dispendiū, q; in dispēdendo solet minus fieri damnū significat, cōtra Cōpendium est lu-
Dispēdium
crum, vñ Dispēdiosus damnosum. Cōpendiosus lu-
Cōpēdium
crosum significat. Simplex ne furor? an nō inquit ille censendus est, extra oēs rōnis terminos, qui centū sustinet sestertia ludo aleę perdere, & servū frigentem negligit, nec vestit? Sestertia. Sestertiū primū fuit quarta pars denarii, quo tpe q̄ndecim decusseris valebat, hoc est decem asses, sit aūt a semis & tertium, eo q; cōtineat i se asses duos & dimidiū tertii, dicimus &t genere masculino sestertios. Horrenti. frigenti. Persius. Scis comitem horridulum trita donare lacerna.

Quis totidem erexit villas, nimiū & multiiugum in extruendis villis luxum notat, nā non vna cōtenti villa plures extruebāt, marmoribusq; adornabant. Villa ꝓprie est ędificium erectū ruri. Pli. Neq; fun-
Villa
dus villam querat, neq; villa fundum. Quis fercula septem, in luxum ciboꝝ & lauticiam privatā insurgit. Sic Sene. Deinde ad cœnas lauticia transfert, & illic cōmendatio ex novitate, & sola ordinis cōmutatione captat. Est ergo sensus & ordo. Quis avus fuit. i. quis ex antiquis, tā luxuriosus, vel in cibis, vel ędificiis, vt nūc pene oēs sunt? ex frugalitate igitur & simplicitate antiquoꝝ damnat luxuriam, & ciboꝝ, & ędificioꝝ sui tpis. Nam frugalitas antiquis fuit (authore Valerio) q̄si quędam mater bonę valletudinis, inimica luxuriosis epulis, & aliena nimię vini abūdantię, & ab omni imoderato veneris vsu aversa. Coenavit secreto? non cōquerit q; in ꝑpatulo nō coenent, qđ ab antiquis factitatū est, qui mos tpibus Iuve. & multo ante desinerat. Sed q; intra privatas ędes mul-
titugę luxuriosęq; & lautę parent coenę. Secreto ergo
Fercula
in domo privata. Septem fercula, varia & diversa ciboꝝ genera, numeꝝ posuit finitū pro infinito. Cō-
mendat Augustus a Trāquillo q; cœnā ternis ferculis, aut quū abundātissime senis ꝑberet. Appellatiōe aūt ferculoꝝ intelligimus epulas generali vocabulo. Horatius. Multaq; de magna superessent fercula coena. Seneca detestās luxum sui tpis. Hodie vtrum tādem sapiētiorem putas, qui versatilia coenationū laquearia ita coagmētant, vt subide alia facies, atq; alia succedat, & totiens tecta quotiēs fercula mutentur, hoc est epulę. Fercula &t appellant quęcūq; feruntur in pompa triumphoꝝ ludis, & sacris, vnde Cice. in officiis. Cavēdum est, ne tarditatibus vtamur ingressu mollioribus, vt similes pompaꝝ ferculis esse videamur. Trāquillus in Cęsare, pontico triumpho inter pompę fercula trium verboꝝ ꝓtulit titulū, veni, vidi, vici. Nūc
Sportula
sportula primo. Cōsueverāt divites Romani, vt liberalitatem, & munificentiā suam ostēderent, ad rectam coenam admittere pauperes clientes a q̄bus comitati fuissent. Rectam aūt coenam intelligo, q; apud divitem splendide & laute coenarent. Sequit. n. Votaq; deponunt q̄q̄ longissima coenę, nam cum dñis coenare cōsueverunt, vñ Trāquillus in Nerone ait, publicę coenę ad sportulas sunt redactę. Sed quū ea cōsuetudo forte fastidiosa videret, rectā coenā revocavit Nero ad sportulam. Postea vero Domitianus sportulam ad coenam rectam, vñ Mart. lib. viii. Promissa est nobis sportula, recta data ē, veꝝ apparet id nō servatum mortuo Domitiano quū poeta hęc scripsit. Dabant igitur obsonia plerūq; & pecunię ex sportula, vñ Trāquillus in Domitiano, ita scribit. Atq; inter spectacula muneris largissimum epulum septimōtiali sacroꝝ quidem die senatui equitiq; panariis plebei sportellis cum obsonio distributis. Martialis. Dat Baiana mihi quadrantes sportula centū. Cęteꝝ sportula non dabat tm̄ ex privato, quātum etiā ex publico vectigali clietibus & pauperibus, dabaturq; etiā in nuptiis. Apuleus in secunda Apologia. Quippe ita placuerat in suburbana villa potius, vt iūgeremur, ne cives denuo ad sportulas cōvolarent. Quum igitur hanc tm̄ pauperes captarent, cōqueritur Iuve. nunc tantam esse Romanoꝝ avaritiam, vt & nobiles divites & magistratus eam quoq; captare nō pudeat. Sportę aūt & Sportellę, & Sportulę nummoꝝ (authore Pediano) erant receptacula, denominatę a sparto herba hiberica ex qua cōficiebant. Plautus in Menechmis. Sportulam cape, atq; argētum, eccos tris nūmos, habes? Veꝝ sportula nō tm̄ pro receptaculo nummoꝝ, quātum &t pro muneribus, quę clientibus (vt diximus) darent ponitur, vt sit continens pro contento.

Nūc hoc tpe, hac ętate nr̄a avarissima. Parva, cōqueritur iminutam esse prioris sportulę liberalitatē. Primo limine. Primo ędium ingressu. Turbę togatę. i. quā viliores & pauperes clientes deberent capere. Nam (vt scribit Asconius) Toga cōis habi-
Toga
tus fuit, & marium, & foeminaꝝ, iuxta qđ appellavit Verg. Romanos gentem togatam. Sed postea ꝑtexta honestoꝝ tm̄ fuit, toga vilioꝝ, vnde pauperes clientes, vt

tes, vt viles quũ ibant salutatum sumebant togam. Mart. Mane vel a media nocte togatus ero. Eiusdẽ distichon est in Apophoretis cui inscriptio est toga. Si matutinos facile est tibi rũpere somnos. Mentita veniet sportula multa toga. Ille tñ, qui sportulam dispartit. Faciem prius inspicit. Hinc apparet sportulam nõ omnibus pauperibus, sed tñ iis cõsueuisse dari, q in officio suis sent circa diuitem, faciem ẽt inuet an ex clientibus sit, qui cũ dño salutauerit.

Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat ne
Suppositus venias, & falso nomine poscas,
Agnitus accipies, iubet a precone vocari
Ipsos troiugenas, nam vexant limen & ipsi
Nobiscum, da pretori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior est, prior inquit ego adsum,
Cur timeam, dubitem ve locum defendere, quãuis
Natus ad euphratẽ, molles quod in aure fenestre

Suppositus, subditicius, & loco alterius positus. Falso noie, expositio est subditicii. Agnitus, ex clientibus domini. Iubet a precone vocari, hinc ẽ ois poete idignatio, ꝙ sportula nũc nobilioribus erogetur, que antea dũtaxat dabatur, vt diximus pauperibus. A precone.

Preco: Preco is dicitur, qui iubente magistratu, clara & elata voce aliquid ad populum enunciat a pcinẽdo. Idem

Curio etiam dicebatur Curio. Mart. in epistola secũdi libri. Epigrãmata curione nõ egent, vt sit epigrãmata nõ egent voce aliena, quũ per seipsa se aperiant & manifestent. Apuleius in primo limine hoc eodem vocabulo vtitur. Non quidem curiosum, sed qui velim scire, vel cũcta, vel certe plurima, vt sit sensus. Non sum quidẽ preco, qui velim que audiuerim vulgare, quo more (vt dixi) clara voce enũciat iubente magistratu ad populũ. Ipsos troiugenas, satyrica indignatione dixit ipsos, q̃si quos rei pudere deberet. Troiugenas, nobiliores q̃si quorum origo sit a troianis, ironicos aũt dictum. Vexant, celebrant, & frequẽtant. Et ipsi. q. d. & ipsi, quos pudor rei absterrere deberet.

Pretor Nobiscum. s. clientibus. Da pretori, verba sunt

Pretorium dispẽsatoris. Veteres oẽm magistratũ cui pareret exercitus pretorem appellauerunt, ꝙ preiret exercitui, teste

Pretoria porta Varrone. a quo & in castris tabernaculũ ducis pretoriũ est appellatũ, & porta pretoria in castris, qua exercitus in prelium educitur, quia initio pretores erant, qui nunc cõsules, & ii bella administrabãt. Eum etiam (vt tradit Liuius libro. v.) pretorem dixerũt, qui ex patribus creatus ius in vrbe diceret, penes quem magistratũ omnis publici priuatiq; iuris potestas, vt & nouũ ius cõdere, & vetera abrogare facultas esset. Idq; ob magistratus honorẽ ius honorariũ est vocatũ. Quũ tamẽ regia illi essent insignia, vt apparatu consulibus par videret, lictores nõ amplius sex habuit, de quo Pompeius de origine iuris sic scribit. Pretor creatus ẽ quũ cõsules auocarent bellis finitimis, neq; eẽt qui in vrbe ius redderet. Isq; vrbanus est dictus, ꝙ in vrbe ius diceret. Post aliquot deinde annos, nõ sufficiente eo pretore, ꝙ multa turba etiam peregrinorum in ciuitatẽ veniret, creatus est & alius pretor, qui peregrinus appellatus est. Capta deinde Sardinia, mox Sicilia, & Hispania, deinde Narbonẽsi prouincia, totidem pretores quot prouincie in ditionẽ venerant creati sunt. Cicero in secũdo de legibus. Iuris disceptator, qui priuata iudicet, iudicarive iubeat pretor esto. Iuris ciuilis custos esto huic potestati pareto.

Tribunus Tribuno. Tribunorum duo extitere genera, tribuni. s. plebis, & tribuni militũ. Tribuni militũ dicti sunt, ꝙ terni ex tribus tribubus. Ramniũ, Lucerũ, Ticiẽsium olim ad exercitum mittebant. Tribunorum aũt militũ officiũ est milites in castris cõtinere, ad exercitationẽ pducere, claues portarũ suscipere, vigilias interdũ circuire, frumẽtationibus cõmilitonũ interesse, frumẽtum pbare, mẽsure fraudem coercere, delicta castigare, principiis freqũẽter interesse, querelas cõmilitonũ audire, valitudinarios inspicere, ex his etiam erãt Tribuni q dicebant erarii ab eo (vt scribit Varro) ꝙ attributa illis erat pecunia, quã militibus redderent. Idq; qđ attributum erat di

Es militare cebatur es militare. De tribunis erariis sic Tranqllus in Cesare. Tribunos erarios, qđ erat tertiũ. s. genus iudicũ sustulit. Tribuni plebis in monte sacro a plebe creati sunt, qui eam defenderent quũ plebs a patribus secessisset, ãno fere. xvii. post reges exactos. De tribunis multa leges apud iuriscõsultos. Liuium, Vegetium, Appianũ, Modestũ, Varronẽ; Festum, Geliũ, & Plutarchum. Sed libertinus prior est, verba sunt Iuue. Libertinũ more satyrico ridẽtis, q magistratui nõ solum seꝗ̃ret, sed etiam pponat, adiuuandũ aũt est pnunciatione, libertinus aũt generaliter est accipiendũ. i. ipsi libertini. Nec minum libertinos eo potẽtie dignitatisq; fuisse pueꝗ̃os. Nam vt scribit Plin. lib. xxxv. cap. xvii. pretoria ornamẽta a senatu decreta sunt iubente Agrippina; Claudii Cesaris libertis, vt cum laureatis fascibus remitterent illo, vnde pedibus cretatis aduenissent, ad qđ oio poeta respexit, vñ sequit. Vincant diuitie sacro nec cedat honori Nuper in hanc vrbem pedibus, qui venerat albis. Prior est, se potiorẽ magistratu facit, sequit enim, prior ego adsum. Libertini dicunt (authore Caio de statu hominũ) q ex iusta seruitute manumissi sunt. Defendere locũ, tueri locũ meum, sicq; poeta moraliter ostẽdit hoies p diuitias efferri in superbiã. Natus, subaudi sum. Ad euphratẽ, in Armenia. i. ex seruili sum cõditione. Nam Euphrates fluuius est (autho-

Euphrates re Strabone) q ex Niphate monte Armenie defluit in mare rubrũ, prius tñ Babyloniã per mediũ diuidit, & Tygri cõiunctus Mesopotamiã facit, illinc serui multi mittebant. Molles, qđ in aure fenestre arguerint. i. quã rem. s. me natum eẽ in Armenia, siue Capadocia, que sunt cõtermine, arguerint molles fenestre. i. oñderint & pbauerint. i. mollia auriũ foramina. Nã in Oriẽte (vt scribit Pli.) lib. xi. cap. xxxvii. viris auriũ gestare in auribus decus existimabat. Idẽ in phemio libri. xii. sic ait loquẽs de vnionibus. Ad hoc excogitata sunt auriũ vulnera. vñ & diuus Hieronymus ad Principiã virginẽ sic. Ille ẽt solent auribus pforatis rubri maris pciosissima grana suspendere, que aũt ad ornamẽta auriũ gestabant Inaures appellate sunt. Pli. lib. ix. cap. lv. Antonia Drusi murae Inauris

Arguerint, licet ipse negem? sed quinq; taberne
Quadringenta parant, qd cōfert purpura maius
Optandum, si laurenti custodit in agro
Conductas coruinus oues? ego possideo plus
Pallante, & licinis, expectent ergo tribuni,
Vincant diuitię, sacro nec cedat honori

nę quā diligebat inaures addidit. Plautus in pœnulo. Quia incedunt cū annulatis auribus. Vnde & in pētateucho Moyę sic scriptū est, dixitq; ad eos Aarō. Tollite inaures aureas de vxorꝝ filiorūq; & filiarum vestrarꝝ auribus & afferte ad me, vñ & Apuleius in libro de dogmate Platonis Platonē quoq; puerū in auribus gestasse aurum sic scribit. Auri tm̄ reliquit, quātum puer nobilitatis insigne i auricula gestauit. Licet ipse negem, etiā si velim ipse negare me ex seruili conditiōe esse & armenū. Sed quinq; taberne, hinc stultā hoīs elationē ostendit, q diuitiis & bonis tm̄ fortūę gloriaṫ. quinq, inquit sunt mihi taberne, quę parant mihi quadringēta, idest quę ex vectigali & prouētu reddunt mihi quadringenta.s. sestertia, quę summa erat census equestris, qui enim eam summā habebāt inter equites romanos numerabantur Tiberii edicto, vt scribit Pli lib.xxxiii.cap.ii. qui constituit ne cui ius gestandi annuli aurei esset, nisi cui ingenuo ipsi, patri, auoq; paterno sestertia quadringēta census fuissent, & lege Iulia theatrali in.xiiii. ordinibus sedēdi.

quinq taberne

Romę autē quędam ędificia quinq; tabernę appellantur iuxta forum. ędem septem dictę sunt, Liuius ab vrbe condita lib.xxxvi. Pluribus simul locis circa forum incēdium ortum. Eodem tempore septem tabernę, quę postea quinq;, & argentarię quę nūc nouem appellanṫ arsere. Quid confert purpura maius, Sensus ē Nobilis ipse qui ꝑ pretextam designaṫ (Nam vt diximus ex authoritate pediani pretexta erat honestorum, idest nobilium, togauiliorum. Et vt ostēdit Plinius pro maiestate puerilię erat pretexta, & curiam, idest senatores distinguebat ab equite) quid cōfert, quid affert? quid inuenit qđ maius optet, q̄ quod ego possideo, si ipse nobilis, qui ꝑ Coruinum designatur, ad paupertatem redigatur? idest quid inuenit ipse nobilis & senator, si pauper sit, qđ maius possit sibi optare, q̄ quod ego possideo, quasi ostendat non solum se censum equestrem, sed etiam senatorium suis opibus superare. Nam quum census equester esset quadringentorū milium, vt diximus senatorius erat (authore Trāqllo) in Augusto octingentorum, quam tum summam quum Augustus ampliasset, duodecies centies sextertium taxauit. Videturq; poeta alludere ad. M. Valerium Coruinum, qui ad cētesimum annum vitam perduxit, exactaq; iam ętate, in agris eos coluit. Purpura, idest pretexta, quę ideo pretexta dicebatur ꝙ purpura authore Macrobio pretexeretur. Purpura autem piscis est, ex genere concharum ex cuius faucibus liquor, vt scribit Plinius, elicitur aptus ad tingendas vestes. Murex item eiusdē generis est, & conchylium, ostrum etiam in eadem significatione accipimus. Virg. Tyrioq; ardebat murice lana. Idem vt gemma bibat, & Sarrano dormias ostro. Iuue. Horum ego non fugiam conchylia, idest vestes purpura tinctas. Si custodit oues, si in paupertatem prolapsus est. Vt pascē

dę sint sibi oues alienę. In agro laurenti. laurentum oppidum fuit ꝑpe lauinium in antiquo latio. Coruinus, nobilis, qualis fuit familia Coruinorum quę cognomen sumpsit a Valerio coruino, qui Consule Camillo Furii Camilli filio singulari dimicans certamine aduersus ꝑferocem gallum eum confecit adiuuāte coruo, qui galeę Valerii insidens vnguibus & rostro i gallum isiliebat, ita vt ꝑta victoria Valerius Corui. sit cognomiatus. Pallante. Pallas ex arcadia fuit (authore Tacito) libertinę conditionis quem vnum & Narcissum alium. libertū adeo dilexit Claud. authore Trāquillo. vt decreto quoq; senatus non ꝑmiis modo ingentibus, sed & quęstoriis, ꝑtoriisq; ornamentis ornari libenter passus sit, tantum ꝑterea acqrere & rapere. vt querente eo quōdam de fisci exiguitate, non absurde sit dictum abūdaturum si a duobus libertis in consortium reciperetur, eum postea Nero veneno sustulisse creditus est, ꝙ imensam pecuniam longa senecta teneret. Nam ei Claudio cōsentiente senatus decreuit sestertium centies quinquagies. Lege epistolam Plinii iunioris ad Montanū. Hic habuit fratrē nomine Felicem, quē Claudius destinauit ad Iudęos, qui & eorum ꝓuinciam cum Samaria & Galileā & pereum procuraret, Iosephus. Et licinis, licinum diuitem fuisse ostendit Persius illic. Nunc licini in campos, nunc Crassi mittit in ędes. Iuuenalis alibi. Dispositis ꝑdiues armis vigilare cohortē seruorum noctu Licinus iubet attonitus pro electro signisq; suis phrygiaq; colūna. Eiusdem sic meminit Sene. in epistolis, vbi notat eos qui assidue suum statum variant. Licinū diuitiis. Apiciū cœnis. Mecœnatem diuitiis prouocat. Eum vnū, vt diximus apud Persium fuisse ex Augusti Libertis principis indulgentia ꝑdiuitem placet intelligere. Scribit enim Tranquillus sic. Multos libertorū in honore & vsu maxime habuit, vt Licinum, Enceladum, aliosq;. Non ignoro Crassum authoribus valerio & Plinio cognomento diuitem primum omnium Romanorum diuitem fuisse. Sed nūc de diuitibus qui pauloante fuissent loquiṫ. Expectent ergo Tribuni, verba sunt Iuuenalis indignantis. Impudentem & petulantem superbiam in homine seruili. Vincant diuitię, adiuuandum pronunciatione & irrisione. Nimirum inquit diuitię ꝑferri debent. Honori sacro, idest tribuno. Nam veteres lata lege sanxerūt, vt tribuni inuiolabiles sacrosanctiq; haberentur, statuendo vt q Tribunū lęsisset, eius caput Ioui sacrum esset, familia ad ędem Cereris venum iret. eum autem hominem sacrum appellauere, quem populus iudicauit ob maleficiū, & qui eum occidit parricidii nō damnatur. Nam lege tribunitia cauetur siquis eum qui sacer sit, occiderit parricida ne sit. Siquis ergo tribunum, vi sacrosanctum violasset morte pœnas pēdebat. Sacrosanctū dicebatur (authore Festo) qđ iure iurando interposito erat institutū, vt siquis violasset

morte

Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis,
Quando quidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas, & si funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas numorum ereximus aras,
Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quęque salutato crepitat concordia nido.

morte poenas penderet. Nuper, idest qui non diu venit in vrbem. Nam nuper dicitur de longiori tempore, vt illud Liuianũ in epistola. Nuper diuitię auaritiã, & abũdantis opes, desiderium per luxum, atque libidinem pereundi perdendiq; oia inuexere. Hoc.n. potuit esse supra centũ annos ex quo luxus & libido vrbem inuasere. Cicero in.ii. de natura deorum. Atque illa mirabilia quod ea quae nuper, idest paucis ante seculis medicorum ingeniis reperta sunt. De breuiore etiã tpe dicimus, vt de anno vel mense, vel diebus paucis vt si dicam Cremonę quę nuper in ditiõem Venetorum venit, studia virtutũ maxime colunt. Pli. M. pperna, & Nuper. L. Volusius Saturninus oium quos in cõsulatu sentẽtia rogauerant supstites fuerũt. Item Cicero in rhetoricis ad Herẽniũ, & quod nuprime dictũ facile memorię mãdat. Pedibus albis, pedibus cretatis. Nam vt scribit Pli. lib. xxxv. cap. xvi. Est quoddam genus cretę, quę argentaria appellat nitorem argenteũ reddẽs est & vilissima, & qua pedes venaliũ seruorum trãsmare aduectorum denotare instituerũt maiores. Vnde Tibullus Barbara gypsatos ferre catasta pedes. Ouidi. in amoribus Ne tu siquis erit capitis mercede retentus. Despice gypsati nomen inane pedis. Quãdo quidem, adiunãdum pronũciatione. i. quãdoquidẽ diuites pro diis ipsis habentur. Maiestas sanctissima, subaudi est, idest colitur, & in maxima est veneratione. Maiestas, appellatur sm Valerium honor sine honore. Magna enim erat Catonis maiestas etiam sine honore. i. sine dignitate aliqua. Ergo maiestas honor est sine amplitudo & dignitas quędam per quam hoiem ipsum in veneratione habemus.

Pecunia, vocatiuus ẽ casus, dicta a pecude quod nota pecudis feriretur, author est Plinius. Funesta, exitiosa. Nam multis exitio est, dum aut paratur per pericula, aut custoditur domi. Vnde poeta alibi. Sed plures nimia cõgesta pecunia cura strãgulat. Vnde & Plinius ait aurũ ad perniciem vitę repertũ. Vt colitur pax. Antiqui enim, vt docet Cicero in.ii. de natura deorum, eas res quarum maior vis erat, vt fidei, mẽtis, virtutis, honoris, pacis, opis, salutis, cõcordię, libertatis, victorię, deorum noie appellauit, quia ius erat tanta vt sine deo regi nõ posset, vnde ipsa res deorum nomẽ obtinuit, quo ex genere cupidinis & voluptatis & Lubentinę veneris vocabula cõsecrata sunt viciosarum rerum, neque naturaliũ, sicque vtilitatũ magnitudine cõstituti sunt ei dii, qui vtilitates quasque gignebãt, atque his quidem nominibus quae paulo ante dicta sunt, quę vis sit in quoque dec arat deo, paci templum erexit magnificẽtissimũ Vespasianus & Titus filius. Author est Plinius, Iosephus, & Tranquillus, Domitianus auxit Papinius in Syluis. Et pacem ppria domo reponit. In eo vasa templi Hierosolymitani & vniuersa donaria constituere, atque vniuersi fere suas illuc diuitias quasi in thesaurũ cõgerebãt, opus fuit cunctorũ tota vrbe maximũ atque pulcherrimũ, temporibus antẽ Cõmodi imperatoris totũ de improuiso exarsit. Herodianus. Atque fides. Numa Põpilius fidei solẽne instituit, ad id sacrariũ flamines bigis curru arcuato vehi iussit, manuque vsque ad digitos inuoluta rem diuinã facere ad quod Virg. respexisse videtur illic Cana fides, significãtes fidem tutandam, sedemque eius etiam in dextris sacratam esse. Fides vt scribit Cice. in partitiõibus ẽ firma opinio. Vnde dicimus fidem xpianã, idest firmam opinionem de xpo, corde ea credimus, quę oculis nõ cernimus. Vnde diuus Augusti. scribit fidem virtutem esse qua creduntur, quę non videntur, dicta vt idem Cicero est author in officiis a fio quod id fieri debeat quod promissum est. Fides item est fida mãdatorum executio. Templum fidei fuisse in capitolio ostendit Cicero in.iii. officiorum his verbis. Qui igitur iusiurandũ violat, is fidem violat, quã in capitolio vicinam Iouis optimi maximi, vt in Catonis orõne est maiores nostri ẽẽ voluerunt. Victoria. Templũ in honore victorię extructũ fuisse ab Arcadibus in colle Auentino docet Diony. in.i. lib. a quibus & sacrificia eidem sunt cõstituta. Eam.n. filiam fabulant arcades fuisse pallantis qui fuit Lycaonis.

Virtus, virtuti & honori. M. Marcellus templum condidit, author est Plutarchus, Valerius & Liuius, Cice. in.ii. de natura deorum. Concordia, Nonnulli in hac psuasione ferunt Concordiã sub imagine Ciconię coli. Inter quos fuit Geor. Meru. pceptor meus vir eruditissimus, qui in Cõmẽtariis suis sic scriptũ reliquit. Ciconia auis est, quę vt Diuus Ambro. scribit Romano vsu pia vocat, ob hanc videlicet cãm quod ciconiarum pulli parẽtibus iam senio cõfectis & longa ętate inualidis, & opem, & alimenta ministrant in mutuã cõpensationẽ. Nam & gręci antipelargosin retributionẽ appellãt, deducto vocabulo a ciconia quã illi pelargon dicunt. Prouerbiũ gręcũ est antipelargin p referre grãm. Vnde in regũ sceptris superne ciconiã figurabãt, infime vero hippopotamũ quippe significantes vim iustitię parere, quando hippopotamus animal sit violentissimũ. Ciconiã aũt esse auẽ piã his verbis idicat Petronius Satyricus. Ciconia ẽt grata pegrina hospita pietatis cultrix, quod & Solinus cõfirmat his verbis. Eximia illis inest pietas. Etenim quãtum temporibus impenderint foetibus educandis, tm̃ & ipsę a pullis suis inuicem aluntur. Angelus vero Politianus in miscellaneis suis scribit Cornicẽ eam esse, qua cõcordię effigies repsentaret; cuius verba hęc sunt. Cornices inquit Helianus gręcus scriptor, qui libro de animalibus tertio de hac aue scribit, inter se fidissimę sunt, & quũ societatem inierint, maximo se opere diligunt. Neque id genus aialia videat quisquam licenter misceri & temere, quin hoc quoque dictitant, q res huiusmodi callent, altera extincta cõparẽ viduã degere. Cęterũ id quoque audio veteres in nuptiis post hymenęũ cornicẽ inuocare, signũque id cõcordię dari iis consuesse, qui liberorum quęrẽdorum gra-

tia convenissent. tum qui sedes avium, & volatus observant, inauspicatum esse captātibus auguria dicūt vnius tantum cornicis obsequium. Sic ille additq, sed in numismatis aureis duobus Faustinę augustę manifestam prorsus imagunculam nup mihi Laurentius medicis ostēdit cum titulo ipso concordię. nō. possem huic opinioni non suffragari, nisi id obstaret q̄ cornix rostro non crepitat qd̄ facit ciconia. Nam vt scribit Plinius, fuere q ciconiis linguas nō esse cōfirmarēt, vnde rostro tm̄ crepitare. Solinius Pliniū secutus sic scribit. Aves istas ferūt linguas non habere, sonum autem quo crepitāt, oris potius q̄ vocis eē. vn̄ Oui. in metamor. Ipsa sibi plaudat crepitāte ciconia rostro, quid de hac historia sentiēdum sit alii diiudicent. Ego ꝓo puto locum simpliciter esse accipiēdum, vt dicat Romę coli cōcordiam, quę quum a nido nostro, hoc est domiciliis nostris discedit, magnos faciat strepitus, nulla ēt illic potest esse quies, vbi concordia non est. Ergo salutato nido, hoc ē destituto domicilio. Nam salutare domum dicimur, & quum venimus, & abimus, vnde dicimus. Ille abiit non salutato hospite. Et ille abiens mihi salutem dixit, hoc est vale, vnde Cicero ad volumnium vltima epistola septimi libri ait. Ego vero multam salutem, & foro dicam & curię tecumq viuam multum, & cum oībus nostris amatoribus. Cōcordię autem ędem a diversis Romanoꝝ extructam fuisse constat, eam. n. vovit Camillus, vt scribit Plutarchus in vita eius his verbis. Postridie autem congregati decreta tulere, vt concordię quē ad modum Camillus voverat, in foro & in contione ingens pro rebus bene gestis templum moliret. De quo Ovidius primo fastoꝝ. Candida te niveo posuit lux proxima tēplo, Qua fert sublimes alta moneta gradus, & paulo infra. Furius antiquū populi superator ethrusci voverat, & voti fecerat ille fidē. Postea vero Gn. ille Flavius scriba Appii Cęci Annio Libertino patre gēitus, qui dies fastos publicavit, ęream fecit in grecostasi, qui tunc supra comitium erat. Inciditq in tabula ęrea eam ędem. ccc. quatuor annis, post capitolinam dedicatā. Hęc Plinius libro. xxxiii. De ea sic Livius libro nono. Flavius scriba ędem concordię in area vulcani summa invidia nobilium dedicavit, ex quo apparet ędem illam cōcordię capitolinam fuisse eam, quam iuxta templum Iunonis monetę, vt dictum est testimonio Ovidii Camillus voverat. Tertium templum concordię Tiberius dedicavit author est Tranquillus. Sed quum summus honos. Avaritiam sui temporis taxat. Sensus enim est. Si divites inquit, & magistratus qui sportulam captavere finito anno computant quantum lucri sibi attulerit sportulę ratio, quid facient comites, quasi dicat in hoc comites magis occupati esse debebunt, vtpote qbus tota vita inde pendeat. Summus honor, pretor & tribunus propter illud da pretori, da deinde tribuno.

Sed quū summus honos finito computet anno
Sportula quid referat, quantū rationibus addat,
Quid faciēt comites, qbus hinc toga, calceus hic
Et panis, fumusq domi? densissima centum (est,
Quadrantes lectica petit, sequiturq maritum
Languida vel pręgnans, & circumducitur vxor.
Hic petit absenti nota iam callidus arte
Ostendens vacuam & clausam pro cōiunge sellam
Galla mea est inquit, citius dimitte, moraris.
Profer galla caput, noli vexare, quiescit,
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum,

Computet, dinumeret & subducat. Quid referat, quid emolumenti afferat. Comites, clientes & togati. Nam vt diximus comites ii dicuntur fm Labeonem qui freqūētandi cuiuscunq causa, vt sequerentur destinati sunt. Hinc, ex ratione sportulę. Toga est & calceus, ex sportula enim omnia sibi coemebāt, quę & ad victū, & cultū pertinerent. Vnde Mart. lib. iii. Sportula nulla dat, gratis convivia recūbis. Dic mihi quid Romę Gargiliane facis? Vnde tibi toga est? & fuscę pensio cellę, vn̄ datur quadrans, vnde vir es chiones? Fumus q domi, satyrice fumū dixit ligna viridia, ex quibus magna vis exit fumi, nam talia pauperi emenda sunt. Densissima lectica, novam captādę sportulę notat artem, multi enim mariti collocatas in lecticis vxores suas, aut languidas, aut pregnātes circunducebant, multi etiā lecticas vacuas simulantes in iis esse coniuges ęgrotas, eoq modo sportulam captabant. Densissima, idest frequens lectica, vt oñdat id fieri a multis nō aūt multis stipata. Cētū q̄drātes. i. sportulam ipsam, ex qua, vt diximus, dabantur interdum nūmi. Martialis, dat Baiana mihi quadrantes sportula centum. Interdum obsonia, vt diximus ex testimonio tranquilli. Sequiturq maritum, scilicet existens in lectica. Maritum, pedibus ꝓcedentē. Hic, alius. Absenti, vxori. Arte nota, fraude iam omnibus manifesta. Sellam, lecticā Tranquillus in Nerone. Interdiu quoq clam gestatoria sella delatus in Theatrum. Idem in Othone. Tunc abditus propere muliebri sella in castra contendit, ac defficientibus lecticariis laxato calceo restitit. Nam instar, vt diximus, cubiculi erat, vt alibi. Namq facit somnium clausa lectica fenestra. Tranquillus in Augusto A coena in lecticulam se lucubratoriam recipiebat. Inquit. s. maritus. Galla mea est. scilicet vxor. Galla item est arbor glandifera. Galla etiam instrumētum est sutorium, cuius ita meminit sutor quidam apud Macrobium, quū interrogaretur quo artificio se tueretur vrbane respondit. Gallam subigo. Galla item nominatus est pater Masinissę regis Masiliorum. Citius dimitte, verba mariti, vt cito dimittat erogata sportula. Moraris, idest si moraris ad dandam sportulam, ait citius dimitte nos, vel moraris cum interrogatiōe & leni increpatione, vt sit maritus qui leniter increpet dispensatorem, q nimis cunctetur ad dandam sportulam.

Galla

Profer galla caput, verba dispensatoris volentis videre, an sit intus galla. Noli vexare, dicit maritus noli vexare, noli inquietare, dormit enim lassa.

Ipse dies. Ignaviā pariter & avaritiā divitum Romanoꝝ carpit, qui hoc modo diem consumerent, vt

clientibus

Sportula, deinde forum, iurisq; peritus apollo,
Atq; triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos ęgyptius aut arabarches,
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt veteres lassiq; clientes,
Votaq; deponunt quãquã longissima coenę.
Spes hoium caules miseris atq; ignis emẽdus.
Optima syluarum interea pelagiq; vorabit

clientibus semp comitãtibus primo sportulam captarent, mox in foꝝ, vt ociosi transirent. Vbi statua fuit Apollinis eborea, vñ sequitur iurisq; peritus Apollo. Et statuę oium triumphales, quę per multũ ocium viserentur, vt per Apollinem & statuas triũphales solum foꝝ intelligas Augusti, in quo omnia hęc erãt. Sicq; per summã indignatiõem diuitũ, vt diximus, notat auaritiã qui circunductis p varia vrbis loca clictibus tam ingrati sint, vt ne quidem eos in coenã quã summus votis sperauerant inuitent, sed eos omni spe coenę destitutos a se amittant.

Distinguitur, diuiditur. Pulchro ordine, Ironicos. Sportula. s. petitur. Deinde foꝝ. s. Augusti, qđ is inter publica & plurima opera extruxit cum ęde Martis vltoris. Fori extruẽdi causa fuit hominum & iudicioꝝ multitudo, quę videbatur nõ sufficiẽtibus duobus etiam tertio indigere. Itaq; festinantius, nec cum perfecta Martis ęde publicatũ est, cautũq;, vt separatim in eo publica iudicia & sortitiones iudicium fierent. Hęc Suetonius. Iurisq; peritus Apollo. forum ipsum Augusti, vt dixi intelligit. Nam ibi statua Apollinis eborea fuit, vt docet Pli. li. vii. cap. liii. Vnde facete poeta peritũ iuris Apollinẽ noiauit, quasi qui assidue lites audiẽdo iuris factus esset peritus. Non placet, vt intelligas de templo Apollinis qđ extructũ fuit (authore Trãquillo) in ea parte palatii, quę a fulmine disiecta fuerat. Vbi colossus erat Apollinis ęreus quinquaginta pedum in bibliotheca templi, sed de foro, vt diximus, Augusti. Ibi enim, & non in templo Apollinis Iura reddebãtur. Et illic erat statua, vt dictum est, Apollinis eburnea, ita vt videret potuisse iura ciuilia discere. Ad qđ etiã respexit Horatius loquens de Garrulo tracto in ius. Sic me seruauit Apollo, idest iudices sedentes in foro Augusti.

Atq; triũphales. s. imagines petunť, ac per hoc ipsum foꝝ Augusti. Nam ibi, authore Trãquillo, statuas oium triumphali effigie in vtraq; fori sui porticu dedicauit. Legimus tñ & in aliis fora ante Augustũ statuas poni solitas, vnde Scipio Nasica (authore Plinio) statuas quas sibi quisq; per ambitionẽ in foro ponebat, sustulit. Inter quas, indignatur poeta, ꝙ inter statuas triumphales quę non solum in foro, sed etiã passim per totã vrbẽ erectę erant Crispinus ęgyptius & cõditionis libertinę statuã triũphalẽ habuerit. Nam de Crispino intelligere oĩno videť quũ sequatur ęgyptius atq; arabarches. Nescio quis, satis cõtumeliose dictũ nescio quis, quasi vilis & ignobilis. Aegyptius aut arabarches, bene autem dixit ęgyptius, aut arabarches. Nam ęgyptus & arabia conterminę sunt, ita vt poeta videať nescire recte discernere patriam eius, dictũq; est cũ contẽptu patrię. q. d. vndecũq; fuerit patria ei fuit barbara, & ipse vir barbarus. Arabarches, arabũ princeps, irrisorie dictũ, aut princeps arabum, hoc est seruoꝝ qui essent Romę ex Arabia, ita etiã Cicero ironicos quẽdam appellat arabarches in quadã epistola ad Atticũ. Vellẽ et te ex theophane respicere, quonã animo in me sit Arabarches. Titulos, imagines cum titulis & inscriptionibus suis. Non tñ meiere fas est, hinc maxime apparet poetę ĩdignatio, est enim sensus. Adeo inquit statua illa Crispini contemnenda est, vt non solum vrina respgenda sit, sed ẽt spurciori re. Tali. n. nota affici solent, quę maxime contẽnũtur, vnde Tarentini alterũ ex legatis Romanorum vrina resperserunt. Nero itẽ, authore Trãquillo, in ludibriũ religiõis Deam Syriam vrina contaminauit. Meiere, dicimus & meieř & mingere. Persius extra meiete, Discedo. Iuuenalis, & fusco iam micturiente a mingo. Horatius, veniant mictũ atq; cacatũ.

Vestibulis, a domo diuitis recedunt, quos comitati sunt p multos labores, hincq; est omnis poetę indignatio. vestibulum aũt quid fuerit docet sic Gellius in noctibus atticis. Qui domos amplas antiquitus faciebant locũ ante ianuam relinquebant, qui inter fores domus & viam medius esset. In eo loco qui dñm eius domus salutatũ venerant priusq̃ admitterentur cõsistebant, & neq; in via stabant, neq; intra ędes erãt. Ab illa grandis loci consistione, & quasi quadã stabulatione vestibula appellata sunt, spatia grandia ante fores ędium relicta in quibus starent qui venissent priusq̃ in domũ intromitterentur, vt ve in cõpositione valde significet. Vt illud Horatii. Ve pallida lecto desiliat mulier. Et apud Varronem in re rustica. Quod quę postea cõcipiunt fiunt vegrandes atq; imbecillę. Persius, vt ramale vetus vegrandi subere coctum. alii vero a vestiendo dictum putant vestibulum ꝙ primas partes ędium vestit, vel a vesta dea, cui oĩs ędium introitus sit consecratus. de vestibulis ẽt sic meminit Vitruuius in. vi. Cõmunia ãt sunt quibus etiã inuocati suo iure de populo possunt venire. Virgi. vestibulum añ ipsum primoq; in limine pyrrhus. Lassi, longa erratione dũ comitanť diuitem. Vestibulũ

Clientes, dicunť quasi colentes qui patricios colant a qbus defendunť, patroni aũt dicti quasi patres. Cliẽtelas & patrocinia instituit Romulus. Veteres, hinc conqueriť maxime Iuuenalis ꝙ in veterẽ clientem & familiarem sint tam ingrati. Deponunt. abiiciunt. Cliens Patronus

Coenę. s. rectę. quãquam longissima. i. quę sibi in aĩo diu aluerũt. Spes hoium. Acclamatio poetę in miseriam clientũ qui diu sperauerant se apud diuitẽ coenaturos. Caules, caulẽ accipimus sępenumero p Brassica, sed generale est vocabulum, significat enim scapũ ipsum in herbis & leguminibus, dicimus enim caulem ciceris, caulem fabę, & caulem betę. i. scapũ ciceris, fabę, & betę. Interea, dum pauperes clientes infoeliciter coenant domi suę. Optima syluarũ. in sordidam gulam romanorum insurgit qui opiparas sibi solis coenas pararent nullo prorsus adhibito nec cliente nec parasito. Vorabit, indignatione satyrica dictum quasi magnus Helluo. caulis

Rex bonum, vacuisq; toris tantũ ipse iacebit,
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis vna comedunt patrimonia mensa.
Nullus iam parasitus erit, sed quis ferat istas
Luxurię sordes? quanta est gula, quę sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natũ,
Poena tamen pręsens, cum tu deponis amictũ
Turgidus, & crudũ pauoné in balnea portas,

Rex Rex bonum, rex alias regnatorem, alias diuitem significat, alias nomen habet, vt hoc loco ad aliquid dictum ad significandos clientes qui ęque, ac parasiti dominum sequuntur vt cœnent. Nam sicut parasitus est regis, & libertus patroni, ita rex est parasiti, & patronus liberti. Vnde Terentius, nemo pro merito gratiã regi refert. Parasitus apud Plautũ in captiuis ita loquit. Nam postq̃ mens est rex potitus hostium, appellat eni parasitus philopolemũ regẽ suum, apud quẽ sępe cœnabat. Terentius alibi regem pro diuite posuit. Regẽ me esse oportuit.i. diuitẽ. Vacuis thoris, lectis discubitoriis. Nam antiq tribus stratis lectis epulabantur. Horatius Sępe tribus videas lectis cœnare quaternos. Terentius, dedit lectulos pedibus iligneis faciendos vbi potetis vos, Martialis Imperat extructos frangere nona thoros. Vacuis, q̃a solus cœnat, vt sordidus. Nam de tot pulchris, hoc dictum est in profundam gulam & luxuriam ciborum, est enim sensus, tam laute tantoq; impendio epulantur diuites Romani vt vna cœna absumant patrimonia. Vnde Seneca in detestationem gulę sic clamat, Nunc conuiuio℞ vigebit furor & foedissimũ patrimoniorum exitium culina. Vna mensa, vna cœna. Orbibus latis, mẽsis citreis orbiculatis, de quibus supra illic. Pretoria mensas. Antiquis.i. q̃ fuissent multo℞ per successiõem domino℞. Vnde Seneca, placet mẽsa nõ varietate maculanũ cõspicua, nec per multas elegantium domino℞ successiones ciuitati nota. Nullus iam parasitus erit. Ita inquit diuitum auaritia adoleuit, vt soli tantum cœnent & laute & delicate, neq; vllo adhibito parasito, qui sępe ioci Parasitus causa a diuitibus in cœnam admittebatur, fit aũt parasitus ἀπὸ παρὰ q̃d est iuxta & σιτος cibus, est enim is qui nobiles & potentes sectatur gratia gulę paratusq; ad omnia assentari, vnde apud Terentium de gnatone parasito. Quicquid dicunt laudo. Si negant nego, aiunt aio. Inde est parasitor verbum. Plautus in Amphytrione. Amanti parasitor, hortor, asto, admoneo, gaudeo. Et ante supparasitabor patri. Sed qs ferat istas? Non cessat conqueri poeta diuites Romanos auaros pariter esse & luxuriosos, auari inquit sunt pauperibus clientibus, quibus nihil dant, luxuriosi vero sibi, qui tam delicatis tãq; speciosis epulis saginãtur, monet autem poeta nihil magis esse vitandum q̃ istam luxurię & sordium turpem societatem. Sordes auariciam, quum nihil dant clientibus. Sordidi appellantur auari. Sumpta metaphora a sordibus vestium, q; non minus hominum vita auaricię morbo cõmaculetur q̃ vestimenta maculis & sordibus. Nã Sordes sordes proprie opponuntur munditiis & lauticię. Vñ Sordere Terentius. Harum videre ingluuiem, sordes, & inopiam salus est adolescẽtulis. Vnde etiã sordere apud Sordidus veteres vsurpatum est pro sordidum esse. Actius in ęgystho. Cui manus materno sordet sanguine sparso. Sordere etiam capit pro eo quod est putere & male olere, vt illud Virgi. Sordẽt tibi munera nostra.i. tibi putent & sordida videnť.i. foeda & immunda, poni autẽ sordidos pro auaris docet sic Cicero ad Aciliũ. Propter quosdam sordidos homines qui beneficia Cęsaris vendunt. Horatius. Sordidus a tenui distabit victus ofella, & alibi. Sordidus ac diues populi contemnere voces. Luxurię, tantę lauticię & tanti apparatus, quum ventrem suum speciosis & multiiugis cibis opimet. Quanta est gula, acclamatio in derisionem gulę, quasi diues nõ possit sibi vẽtrem implere quũ oĩno modicę rei sit capax nisi integrũ aprum sibi apponat. Seruilius Rullus vt scribit Plinius lib. viii. pater eius Rulli qui in Ciceroñis consulatu legem agrariam promulgauit primus Romano℞ solidum aprũ epulis apposuit. Totos, integros. Tiberius tamẽ, auctore Tranquillo, vt parsimoniam publicam exemplo quoq; iuuaret dimidiatum aprũ apposuit. Animal propter conuiuia natum, veluti acclamatio in detestatiõem gulę, quo vno vitio nihil putat homini turpius, & ideo multo carmine ad insectať, quasi inquit aper ob nullam aliam sit natus rem, q̃ vt delicata de se pręberet pulpamenta. Videtur ad id respexisse quod scribit Varro. in. ii. de re rustica. Suillum pecus Adepulandũ donatũ a natura dicunt ad epulandũ. Natũ, quasi ad hoc specialiter genitum & inuentũ. Hora. Natis in vsum lęticię scyphis pugnare thracum est. Poena tamen pñs, quasi punitionem desideret poeta tãtę gulę, sed poena inquit ab eis nõ abest, nã ex nimia repletione cõtrahunt morbos, quibus ẽt moriũť. Tale etiã est dictũ apud Pli. loquentem de ebrietate. Hinc pallor, & genę pendulę, oculo℞ vlcera, tremulę manus effundentes plena vasa. Et quę sit poena pñs funales somni & inquies nocturna. Seneca ad Luciliũ. Multos morbos multa fercula fecerunt. Pręsens, subita & pśentanea, quę non diu sit expectanda. Vñ pśen Pñs tissimum periculũ, pśentissimum venenũ.i. subitũ & pñtaneum, q̃d statim.s. occidat. pñs ẽt significat, non modo q̃d est huius tp̃is, sed etiam alterius. Quintilianus loquens de Ciceroñe iã mortuo ait. Postea vero q̃ triumuirali proscriptione cõsumptus est, passim qui oderant, qui inuidebant, qui ęmulabanť, adulatores etiam pñtis potentię non responsu℞ inuaserũt, ergo pñtis potentię, quę tunc erat pñs vt pteritum respiciat. Quũ tu deponis amictũ, quum in balnea descendis. Nã tunc ex nimia repletione & cibo crudo in balneis vis morbi inopinata obrepit, iuxta aũt balnea locus erat qui grece Apodyteriũ, latine vero spo Apodyteriũ liatoriũ vocabať ἀπὸ λύω.n. idẽ est quod exuo, vbi qui balnea ingressuri erant vestes deponebãt apud Capsariũ, qui, vt scribit Vulpianus, mercede seruanda in balneis vestimenta suscipiebat. Turgidus, nimia repletione. Aemulatio ẽ persiana. Turgidus hic epulis atq; albo ventre lauať. Crudũ pauoné.i. icõ Crudũ coctum non perfectũ in stomacho. Nam crudũ dicimus q̃d ad maturitatẽ non peruenerit, vt poma cruda,

Hinc subite mortes, atq; intestata senectus
It noua, nec tristis per cunctas fabula coenas.
Ducitur iratis plandendum funus amicis.
Nil erit vlterius quod nostris moribus addat
Posteritas, eadem cupient facientq; minores.
Omne in precipiti vitium stetit, vtere velis,
Totos pande sinus, dicas hic forsitan vnde
Ingenium par materia est, vnde illa priorum
Scribendi quodcunq; animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat mutius, an non?

da. Et qd' coctum non sit, vt Caro cruda. Martialis. Accusas rupisq; coquu, tanq; oia cruda attulerit. Crudum item hoiem qui cibu non coficiat. Hora. in sermonibus. Naq; pila lippis inimicu & ludere crudis. Crudu et cibum qui non conficiat in stomacho, in qua significatione hoc loco accipit poeta. Cicero lib. ix. ad petu. Satius est, hic cruditate, q; istic fame. s. perire. Columella in. i. limine. Mox deinde vt apti veniamus ad ganeas quotidiana crudelitate laconicis excoquimus. Plinius igit balneas ardentes his ipibus medici qdam instituerunt, quibus psuasere cibos concoqui, ita vt nemo no minus validus exiret obedientissimi efferunt ad sepulchru. Cicero ad Cassiu. Ferut P. Sylla alii a latronibus interfectu, alii cruditate. i. crapula & cibo non cococto. Cruditates aut scribit Macro. euenire aut qlitate succi, i que cibus vertit, si non sit aptus humori, qui corpus obtinuit, aut ipsius cibi multitudine, non sufficiente natura ad oia que congesta sunt concoquenda. Crudu ergo pauonem appellat que ob nimiam epulaz ingurgitationem cocoquere non potuit. Seneca ondit cruditate capi p nimia repletione qnu ait. Ede citra cruditatem, Bibe citra ebrietate. Et Cice. in Catoe caret ergo senectus & vinolentia & cruditate. Pauone, primus Hortensius augur vt scribit Pli. lib. x. cap. xx. posuit pauonem coena adiiciali. Na ita appellabat coe- Coena adiicialis
na pontificum, authore Festo. De qua Macrobius & Varro de re rustica lib. iii. Primus inquit Hortensius pauones augurali adiiciali coena posuisse dicitur. Eadem etiam adipalem appellauere. In balnea. Na Romai ante coenam, authore Celso, exercebant. post eam exercitatioem balnea ingrediebant. Appianus mentionem facies de Catone sic ait, circa vesperam e balneo ad coenam trasit. Apuleius in. x. lib. de Asino aureo. Qui quum se refecturi clausa cellula balneas petiuisent. Et ide in. viii. Disposita coenula balneas obeut. De hac cosuetudine plura diximus apud Persiu illic. Turgidus hic epulis. Hinc subite mortes, subandi sunt ex nimia epulaz ingurgitatione. Hic moet poeta frugalitate nihil ee nec laudabilius Intestatus
nec vtilius, multosq; ex nimia cibi & crapule intemperantia mori. Intestata, non facto testamento quia morte repentina intereunt. Intestatus aut videtur dici non tantum is qui testamentu non fecit, sed et is qui testamento liberis suis tutores non dederit, quantum enim ad tutela pertinet, intestatus est. Author Paulus de legitimis tutoribus. It noua fabula. i. recens & subitus rumor dissipat per oia conuiuia. Nam in conuiuiis de varus & nouis rebus solet esse sermo. Hora. Fabula quanta fui couiuioz. Nec tristis, sine al. qua doloris significatione, nemo. n. e qui de eo aliqua p se ferat tristitia, quia nihil per testa legauerit, sicq; poeta miseram humane fragilitatis coditionem

ostendit. Ducitur, verbum est funebre. i. ad bustu Ducere fertur. Virgi. Et tristia funera ducunt. Persius. Nerio iam tertia ducitur vxor. Plandedum. In quo magis leticie q; doloris ostendit significatio, quum nihil sit relictum vnde possint tristiciam simulare. Iratis amicis, quia nihil relictum sit. Horatius in sermonibus. Adde iratum patruum, vicinos. Irascunt eni quum omnia per luxu sint absumpta. Persius. Sed coenam funeris heres Negliget iratus q; rem curtaueris. Nil erit vlterius, adeo inquit inter mortales emersere vitia, vt pute nihil addi posse vlterius a posteris. Eade sententia est & Claudiani in Eutropiu. Nil adeo foedum est. quod non exacta vetustas Edid erit, longiq; labor conniferit eui. Moribus, vitiis, est enim vocabulu medium, dicimus eni bonos mores & malos mores. Minores, numero pluratiuo & genere masculino posteri dicuntur. In precipiti, in sublimi, quasi omne vitiu emerserit ex imo in altum. Vtere velis, hortat seipsum poeta ad scribendum, sumpta metaphora a nauigantibus, qui nacti prospez ventum pandunt veloz sinus, quasi dicat explica librum tuum & vtere stilo tuo ad scribendum nactus vberem materiam. Dicas hic forsitan. i. possis fortasse dicere vnde sit mihi ingenium par materie, quasi dicat materia i esse vberiore q; igenio suo possit explicari. Simplicitas, monitore introducit antiqua illam scribendi libertate no esse poetis, que olim fuit & Lucillio & Horatio. Na ante libertatem occupata ab imperatoribus Lucillius mira carminus acerbitate nominatum etia hoium vitia carpsit, de quo sic Horatius. At qui primores populi arripuit populumq; tributim. Persius. Secuit Lucillius vrbem. Te lupe, te muti, & geminu fregit in illis Oe vafer vitium ridenti Flaccus amico Tangit, & admissus circum pcordia ludit. Simplicitas, libertas scribendi, qa simpliciter amoto omni velamento carpebantur vitia deliquentium, nam simpliciter ille dicit qui libere & aperte dicit quod sentit. Prioz. s. poetaz. Cuius. s. simplicitatis. i. libertatis. Non audeo dicere nomen, Ita inquit libertas scribendi periit, vt no audeam eam noiare, quasi nefas sit. Nam ea no audemus noiare que foeda abominadaq; sint, sicq; infoelicem suoz tempoz notat conditione, qnu omnino sublata libertate omnia nutu imperatoz gererent. Quid refert, Adeo inquit tuti fuit Lucillio libere loq & scribere, vt paruipenderit irasceret ne Mutius Scuola an no, q scriptis suis libere esset notatus. libere enim loqui poterat, quia libertas nodu oppressa erat ab Imperatoribus. Quid refert, quid inquit p dest. Ignoscat dictis, idest scriptis & carminibus quibus proscissus erat. Mutius, na Mutiu Scuola insectatus est Lucillius & queda Lupu, vt diximus apud Persium. Secuit Lucillius vrbe. Te Lupe, te muti.

Pone tigillinum, teda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum qui ducit harena.
Qui dedit ergo tribus patruis acōita vehetur
Pensilibus plumis, atq̃ illinc despiciat nos?
Cū veniat cōtra: digito compesce labellū,
Accusator erit qui verum dixerit, hic est.
Securus licet Aenean, rutulumq̃ ferocem
Cōmittas, nulli grauis est percussus achilles,

Pone Tigillinum. Potuit inquit libere ⁊ impune Lucilius notare vitia, q̃a libertas a tyrānis adhuc occupata non erat, veꝝ modo si volueris hominē potētem ⁊ gratū imperatori notare qualis fuit Tigillinus Neroni, non erit tibi tutum, quia afficieris supplicio. Pone, scribe ⁊ nota. Tigillinū .i. hoīem potentem ⁊ gratū imperatori qualis vt dixi fuit ipse Tigillinus Neroni, de Tigillino dictum est supra illic Quum fas eē putet curam sperare cohortis. Teda lucebis ī illa. .i. ardebis quidem viuus, quēadmodum multi imperante Nerone arserunt. Existimo id gēus supplicii designari, de quo Seneca ad Luciliū his verbis. Cogita hoc loco illam tunicam alimentis ignium ⁊ illitam ⁊ intextam, quicquid aliud preter hec cōmenta est seuitia. Qui .n. afficiebanť induti tunicam illā intextam ⁊ illatam fomentis igniū alligati palo aduerebanť. Talem tunicam appellat Iuuenalis molestā illic, tunica punire molesta, aliud genus non absimile supplicii notať a Vulcatio Gallicano in vita Auidii imperatoris his verbis, primus ēt id supplicii genus inuenit vt stipitem grādem poneret pedū octoginta ⁊ centum ⁊ a summo vsq̃ ad imum dānatos ligaret, ⁊ ab imo focum apponeret, incensisq̃ aliis alios fumi cruciatu timore etiam necaret. Teda, illo igne. Nam teda arbor est resinam desudās, ⁊ iō apta ad cōburendum. Ouid. in heroidibus Ardet vt ad magnos picea teda deos. De ea lege Pliniū. Qua stantes ardent, aut quia alligabanť stipiti circūiecto igne, aut quia, vt scribit Seneca, stipes per mediū hominem adigebať, vt per omnes artus emergeret. Et latum media, ordo est. Lucebis illa teda qua ardent stantes qui fumant fixo gutture. Et qua ardet ille qui ducit sulcum latum in media harena. Nam multi in media harena theatri cremabantur. Tranquillus in Caligula, Attellanę poetam ob ambigui loci versiculum media amphitheatri harena igni cremauit. Ducit sulcum, aut quia forte vnco trahebantur, aut ꝙ damnati, ⁊ in media harena alligati stipiti pedibus sulcum faciebant, circum se voluentes terrore ignis admoti. Aliqui legunt deducis vt sit sensus. Si Tigillinum notare volueris afficieris eo supplicio quo ardent stantes. Et frustra laboras, ac si dicat notatio ⁊ reprehensio tua nihil omnino proficit, aras enim sterilem harenam, vt illud. Et littus sterili versamus aratro, vt ad prouerbium illud grecum alludat, quod de iis dici solet qui in difficili re laborant αμμον μετρεις hoc est harenam metiris. Alii vero legunt, ⁊ latum media sulcum qui ducit harena, vt sic expōas. Ardebis in illa teda qua stātes ardent, ⁊ qua ardet ille qui ducit sulcum media harena, vt conueniat primo sensui. Qui dedit ergo tribus. Cum indignatione legendum ⁊ adiuuandū gestu. Est .n. sensus ⁊ ordo. Ergo qui tres patruos suos veneno sustulit vehať pensilibus plumis, vt sit qua

teda

si concessio, idest in delitiis securus viuat ⁊ poetas cōtemnat, quando quidem nulla eis concessa ē libertas notandi viuentium flagitia. De Tigillino autē intelligit, vt sit responsum ad illud pone Tigillinum. Nā is homo olim neq̃ssimus tres patruos veneno, vt scribit Probus, necauit, vt eorū hereditatibus potiretur, subtractisq̃ annulis, ⁊ falso tabulis signatis hereditatis summo scelere consecutus est. Nec illud obstabit ꝙ iam Tigillinus sub othōe mortuus esset. Nā poeta non secus de mortuis loquiť q̃ si viuerent ⁊ p̄sentes essent, vt per taxationē scelerum p̄teritorum moneat recte viuendum esse. Aconita, venena. Nā aconitū olim venenoꝝ ocissimum herba est, quę in saxis Aconitum nasciť, ⁊ vt sensit Oui. spuma cerberi respsa fuit, quū ad superos tractus est ab Hercule, dictum ακονιτον ακονιτον .i. a caute, vnde Oui. Quę quia nascunť dura viuacia caute. Mortales aconita vocāt. Plinius item ait dictū ꝙ in nudis cautibus, quas aconas vocant nascunť, nullo iuxta ne puluere quidē nutriēte. Solinus vero ab Acone portu Heracleę. Pensilibus Pensilia plumis. Lectica in qua erant lecti plumei, pēsilia appellanť oīa quę in aere pendent aut colūnis, aut alia re supposita ⁊ sustentante, ergo ⁊ lectica pēsilis ꝙ seruoꝝ humeris sustenteť. Vuas pensiles dicimus q̃ suspendanť, ⁊ hortos pēsiles qui in sublimi sint. Seruius tñ ait plumas pensiles dici molles. Et contra molles pēsiles, vt illud Virgilii. Pilētis matres in mollibus.

Digito cōpesce labellū, verba sunt monitoris suadentis poetę tacendū esse, affore accusatorem illi qui dixerit veꝝ, vt sit sensus. O Iuuenalis silētiū tibi fac indicas, nā profecto nō deerit tibi accusator si veꝝ scripserit qui voluerit tuis carminibus, qui dicet hic esto Imperator .i. hic est illę qui hoīum vita notat. Qui verum, tacitę occurrit responsioni, potuisset .n. dicere accusabiť tñ qui mendatio vsus fuerit ⁊ falso aliquē notauerit, imo inquit accusabiť ēt qui vera dixerit, vt legendum sit veꝝ ⁊ nō verbū. Securus licet Aeneā. Sensus est. potes inquit sine aliquo periculo tuo historias scribere, quales cōmemoraiť de Aenea ⁊ Turno Rutuloꝝ duce. Committas, vel carmini tuo ⁊ operi mādes, vel qđ magis placet scribēdo cōmittas .i. cōponas ⁊ in certamen deducas. Nā cōmittere est aliquē cū aliquo in certamē deducere. Suetonius in Augusto. Spectauit aūt studiosissime pugiles ⁊ maxime latinos nō legitimos atq̃ ordinarios, mō quos etiam cōmittere cū grecis solebat. Martia. Cū Iuuenale meo q̃ me cōmittere tentas. In qua significatione vr̃ accepisse alibi Iuuenalis quū ait. Committit Vates, quasi dicat in certamen poetas deducit, quasi alter cū altero de virtute carminis certare possit. Cōmittere itē accipiť pro tradere, vt illud. Cōmitto me Committere tuę fidei .i. trado. Et illud Terētianū. Ouem lupo cōmisisti. Cōmittere ēt pro cōfligere ⁊ certare lib. ii. Machabeoꝝ. Rex cōmisit cum Iuda, ⁊ superatus. Qui

ergo

Aut multum quęsitus hylas, vrnamq́ secutus
Ense velut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant pręcordia culpa,
Inde irę ⁊ lachrymę, tecum prius ergo voluta
Hęc, animante tuba galeatum sero duelli
Poenitet, experiar quid concedatur in illos
Quorum flaminia tegitur cinis atq́ latina.

ergo huiusmodi historias ⁊ bella scribunt committunt ⁊ in certamen deducunt Imperatores cum Imperatoribus quum describunt eos simul pugnantes. Nulli grauis est percussus Achilles, nemo inquit offendit si de Achille vulnerato ⁊ huiusmōi historiis scripserit. Achilles aūt percussus fuit a Paride in tēplo Apollinis tymbrei, quum illic amatam Polyxennam vxorem accepturus esset, insidiis enim paridis post simulachrū Apollinis latētis occisus est, fingit id factum Apolline arcum tenente, vnde Virgi. Dardana qui Paridis direxti tela manusq; Corpus in ęacidę. Aut multum q̄situs hylas, subaudi a superioribus grauis est. Nemo inquit offendit̄ si talia a poetis describūt̄. Hylas Thio-
hylę fabula damantis regis Dryopū fuit filius quē Hercules cū argonautis nauigans rapuit, pr̄e eius prius occiso q̄ poscenti sibi cibū denegasset. Sed quū Hercules Hylā ad Ascaniū flumen misisset ad hauriēdā aquā, a tribus Nymphis ob pulchritudinē in fontem raptus ē. Eum diu multūq; q̄situm quū Hercules nō inuenisset, sacra īstituit vbi Hylas solēniter clamaret, ad qd̄ illud dictum est a Virgilio. Hinc adiungit hylā nautę quo fonte relictum Clamassent, vt littus hyla hyla oē sonaret. fictum aūt est nomē a verbo υλαω qd̄ est resono ⁊ latro. Diodorus vero ⁊ Stra. secuti magis historiā scribūt hylā Herculis comitē vnū fuisse ex argonautis, qui in Bithinia iuxta prusiadē vrbē pierit, vbi in memoriā eius festa q̄dam celebrabant, in quibus per mōtes vagi ac saltantes Hylā vocabant. Valerius vero Flaccus lib. iii. argonauticon narrat ab Iunone Herculi infensa, quū is in sylua vna cū Hyla remū sibi q̄reret Dryopem vnā nympharū cōuentam, monitāq; vt Hylam puerū formosissimū q̄ per saltus ⁊ fontē eius vagaret̄ ad se raperet. Idq; vt facilius fieret ceruū suscitauit, quē ilico conspectū Hylas insequit̄ hortāte Hercule, ceruus fugiēs puerū protraxit ad fontem, ⁊ iactatas leuis ipse supfugit vndas, puer amisso ceruo cursuq; defatigatus ad fontem stetit, bibentē Nympha ad se sub aquas traxit, amissum q̄rebat Hercules rursus Hylā, ⁊ rursus hylā per longa reclamās auia. Quęsitus. s. ab Hercule. Ense velut stricto. Dissuasio est ne scribat a terrore periculi īminentis. Solet inquit auditor quē scelerū conscientia exagitat, quotiens a poeta notat̄, affici rubore,
Lucilius q̄ vitia sua detegant̄. proindeq; in rep̄hensorem incēdit̄ ira, qd̄ itētidem ēt accidit tp̄ibus Lucilii quotiēs infremuit in vitia hoīum. Lucilius, qui primus apud latinos vt diximus hoc genus Satyrę scripsit. Et tanta carminis acerbitate multos etiam nominatim est insectatus, vt veluti gladio secuisse vitia dicatur a Persio. Secuit Lucilius vrbem. Te lupe, te muti, ⁊ genuinum fregit in illis. Rubet auditor, sceleris conscientia afficitur rubore ac proinde ad vindictam īflammatur. Mens frigida criminibus, quasi deficiens ⁊ pene mortua criminum conscientia, vt solet corpus frigere cum mortuum est. Pręcordia, precordia dicuntur proprie membranę illę quas greci phrenas appellant, quibus exta homini ab inferiore viscerū parte separant̄, dicta p̄cordia q̄a cordi p̄tēsa sunt, Hęc ex Aristotele de aialibus, a quo ⁊ Plinius eadem, verum largo modo ab authoribus plerunq; accipiuntur pro corde ⁊ iis quę cordi sunt p̄xima. Inde ⁊ lachrymę, subaudi sunt ex reprehensione scelerū suorum, ⁊ hęc ē item dissuasio a terrore periculi consequentis. Sic Persius. Vide sis ne maiorum tibi forte limina frigescant, sonat hic de nare canina littera. Qui enim notantur, ex indignatione iram concipiunt prorumpuntq; in lachrymas. Horati. Qui me cōmonit melius non tangere clamo. Flebit, ⁊ insignis tota cantabitur vrbe, flebit enim quia senuet se notari. Tecum prius, consilium est, quid sit ei agendum. Voluta, cogita ⁊ considera. Hęc, aut quę tibi proposita pericula, aut quę sequuntur scilicet animante tuba. Animante tuba, proponit exemplum alieni incommodi ne idem patiatur, ⁊ sibi caueat. Est enim sensus, militem inq̄t qui se stimulante tuba in aciem immisit, consilii sui poenitet sed sero, quia aut vulneratur, aut interficitur, sicq; apte similitudinem accommodat poetę, ne idem patiatur. Sero pœnitet, sera pœnitentia parū prodest. Duelli, idest belli, vnde ⁊ perduelles apud veteres dicebantur hostes. Ex duello factum est bellum, vt scribit Fabius libro primo. Experiar, ver- perduelles
ba poetę ad monitorem. Si viuos inquit notare sine periculo nō potero, experiar quid mihi liceat in mortuos. Et ita pollicetur se tantum de mortuis dicturū. Vnde illud sciendum a poeta nullum potentem virum nisi nomine mutato fictoq; nominari. Flaminia ⁊ latina, plereq; vię fuerunt celebres, quę ab vrbe procul ducerēt, vt Latina, Appia, Valeria, Aemilia, Flaminia. In duabus autem ex his, scilicet in latina ⁊ Flaminia sepeliebantur mortui, extructis sepulchris ab vtroque latere viarum, vnde extant multa epigrāmata ad viatores. Et Iuuenalis alibi, Cliuosę veheris dum per monumenta latinę. Via latina me- Via latina
dia erat inter Valeriam ⁊ Appiam. Ad Casinum oppidum coniungitur Appię, ab Capua decem ⁊ nouem distans stadiis. Flaminiā strauit. C. Flaminius victor ligurum ē Roma per Thusciam ⁊ vmbriam, vsq; Ariminum. M. vero Lepidus collega Flaminii in consulatu reliquam vsq; Bononiam, ⁊ ex ea in Aquileiam. Hęc Strabo in quinto.

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra Secunda.

Ltra sauromatas fugere hinc libet ē glacialem
Oceanum, quotiens aliquid de moribus audent
Qui curios simulāt, ē bacchanalia viuunt,
Indocti primum, quanꝗ plena omnia gypso
Chrysippi inuenias, nā perfectissimus hoꝝ,
Si quis Aristotelem similē vel pitacon emit,
Et iubet archetypos pluteū seruare cleantas.

Satyra Secunda. Vltra Sauromatas.

Ltra Sauromatas. Hac satyra eos insectatur, qui quū obscoenissime viuāt, dissimulata morum prauitate alios castigant, & quandam prę se ferunt bonitatem. qđ hominū genus est improbissimū. Verum eos in primis tangit, q per summam naturę iniuriā moꝛ mulieꝝ nupserunt. Ait igitur poeta quum talia hominum mōstra ferre nō possit, in aīo sibi eē extremas orbis ptes petere. Libet. impetus ē. Sauromatas, quos latini Sarmatas, gręci (authore Plinio) Sauromatas appellant, populi sunt inhabitātes loca circa meotidē paludem spacio quindecim dieꝝ oceanū versus, regio arboribus vacua est. originē ducunt ex Amaçonibus & scythis. Deis Herodotus lib. iiii. Dionysius Halicarnaseus, Plinius, Lucius Florus, Strabo, Ouidius in pōto suo & tristibus.

Sauromatę

Glacialem oceanum. i. septētrionalem, quasi vbi nulla sint mortalium domicilia. Oceanus aūt appellatur oē mare quod ambit terrā.

Oceanus.

Audent de moribus. subaudi loqui. disserere. aut aliquid tale, tanquam viri boni. Qui curios simulāt. qui simulant se ea esse continentia & bonitate qua fuit Curius Dentatus. qui Terna agri iugera viritim populo diuidens, sibi deinde totidem cōstituit. dicens neminē esse debere cui non tantū sufficeret. Legatis Samnitum aurum offerentibus, quum ipse in foco rapa torreret, malo inquit hęc in fictilibus meis esse, & aurū habentibus imperare. Quum interuertę pecunię arguerentur cadū ligneum quo vti ad sacrificia cōsueuerat in medium protulit. iurauitq; se nihil amplius de preda hostili in domū suam cōuertisse.

Sacra bacchanalia

Bacchanalia viuunt. pro bacchanaliter. nomen pro aduerbio. i. more versantiū in Bacchanalibus. q̄ sacra nocturna in vrbe & clanculo celebrabant a maribus & mulieribus. ibi stupra promiscua ingenuoꝝ & foeminarum erant. pluraq; erant viroꝝ q̄ foeminaꝝ. de iis Liuius lib. ix. de bello macedonico sic. Bacchanalia sacrum grecum & quidem nocturnū sceleꝝ omnium maximū seminariū. Ibi enim horrēda dictu fiebāt.

Indocti primū. quum sint inquit indocti. neque vllam operā prestent virtuti. volunt tñ videri magna eruditione & sapientia. habent enim domū variis philosophoꝝ imaginibus refertam, vt virtutis videantur cultores. Docti enim exornātes bibliothecas suas operam dabant. vt clarissimoꝝ viroꝝ imagines haberent. Vnde Cicero in septimo libro epistolarū ad Fabium Gallum scribit. vt signa sibi emat ad ornandā bibliothecam. Martialis item sic scribit initio noni libri ad Toranium. Aue mi Torani frater charissime. Epigramma quod extra ordinē paginarum est ad Stertinium clarissimum virū scripsimus, qui imaginē meam ponere in bibliotheca sua voluit. Plinius Iunior in epistola ad Iulium Seneꝝ sic scribit. Herēnius Seuerus vir doctissimus magni ęstimat in bibliotheca sua ponere imagines municipum tuoꝝ Cornelii nepotis & Titi attii. petitq; si sunt istic vt esse credibile est exscribendas pingendasq; delegem. Gypso chrysippi. i. statuis chrisyppi ex gypso. Nā ex gypso figurę ducunt. Est aūt. m calci nō absimile, de quo Plinius lib. xxxvi. Chrysippi. chrysippus Solēsis seu vt alii dicunt Tarsensis Apolloni filius. Zenonis siue Cleātis fuit discipulus, vt Valerius vero scribit Cleantis pceptor ingeniosus quidem & acutissimus in omni genere oratiōis, & subtilitate disputādi adeo acer, vt illud iactatum sit deos si dialectica vti vellent non alia vsuros q̄ Chrysippea. De eo multa Laertius & Valerius maximus. Et nos plura recitauimus apud Persium illic. Inuentus chrysippe tui finitor acerui.

Chrysippus

Nam perfectissimus hoꝝ subaudi est. Est autem ironia vt sit sensus. Existimat se perfectissimum omniū, modo sibi emerit statuā aut Aristotelis, aut alterius philosophi ad bibliothecę suę exornationē. Aristotelē. Aristoteles Platonis fuit discipulus peripateticę sectę princeps. Alexandri magni preceptor. Dicimus Aristotelem per e in penultima non Aristotilem, quod docet deriuatio Aristotelicus & non Aristotilicus. Aristotelem similem, idest statuam similem ipsius Aristotelis, hoc est, quę Aristotelem reddat. Pitacon. hic vnus fuit ex septem sapientibus mitylenens. qui a mitylenis summus dux aduersus athenienses singulari certamine phrinnonē ducem rete obuolutū interemit.

Pitacas

Archetypos cleantas, idest antiquas cleātis imagines. Opera enim antiquis nominibus artificū nobilia archetypa sunt appellata, quasi quę principali eēnt forma & figura. αρχος enim principem significat & τυπος formam siue figuram. Ea enim in precio fuisse ostendit (vt diximus in priore satyra) Plinius his verbis. Subito ars cęlandi argenti exoleuit, sola iam vetustate censetur vsq; attritis cęlaturis ne figura discerni possit. Cleantas, accusatiuus est grecus. Cleātes philosophus fuit stoicus qui Zenonis scholę successit, quam postea chrysippo reliquit. Inopia vrgente noctu ex puteis ad irrigandos hortos atheniēsium aquam hausit, qua mercede interdiu st. dus liberalibus vacabat, vnde a grecis phreantles est appellatus, idest hauriens puteos. Nam phrear grece puteum significat latine, & antlao haurio. De hoc Seneca ad Lucilium. Patricius Socrates nō fuit. Cleantes aquā traxit & rigando horto locauit manus.

Cleantes

Pluteum, posuit pro bibliotheca. Sic Persius. Nec pluteum cedit nec demorsos sapit vngues, qua significatione videtur

Pluteus

Fronti nulla fides;quis enim nõ vicus abũdat
Tristibus obscoenis?castigas turpia,quum sis
Inter socraticos notissima fossa cinędos.
Hispida mẽbra quidẽ,ẽ dura per brachia setę
Promittunt atrocem animũ,sed podice leni
Cęduntur tumidę medico ridente mariscę.
Rarus sermo illis,ẽ magna libido tacendi;
Atq̃ supercilio breuior coma,verius ergo
Et magis ingenue peribonius,hunc ego fatis
Imputo,qui vultu morbum incessuq̃ fatetur.

dẽ accepisse Sydonius quum ait. Hic libri affatim in promptu videre te crederes aut grãmaticales pluteos,aut Athenei cuneos,aut armaria extructa bibliopolaꝝ ꝛ bibliothecaꝝ. Festus Pompeius scribit pluteos numero pluratiuo fuisse crates corio crudo intectas,quę solerent opponi militibus opus facientibus,quas militares appellarent. Nunc etiam tabulas significare quibus aliquid prescribitur, possumus ergo itelligere, aut bibliothecas, aut
Plutei pinacothecã.i. reposito
Pinacorium tabulaꝝ pictaꝝ.
theca Nam p totam domũ ostentabant tales imagines tanq̃ bonaꝝ artium cultores,vnde dixit q̃q̃ plẽa oia gypso. Victruuius tñ in Architectura sua lib. v. ostendit pluteũ id esse quod inter superiores, ꝛ inferiores columnas est. Fronti nulla fides, subaudi habenda est. Sic Martialis. Nolito fronti credere,nupsit heri. Talis est sententia Luciani in Timone ουκετι πιςευτεα τωνυν ουδ'ενι παν τισ αχαριστοι και πονηροι. non amplius credendum cuiq̃ pñtium,omnes ingrati ꝛ scelesti. Est enim sensus. Multi seueritate supercilii summam prę se ferunt bonitatẽ,quum turpissimis oino sint moribus,ꝛ ideo inquit fronti fides nulla habenda est.

Quis enim,quis inquit in vrbe locus est q̃ non abundet hoibus seueris eisdemq̃ obscoenis.i.iis qui
Vicus tristi supercilio graues ꝛ censorii videri volunt,quũ sint obscœnissimi ꝛ foedissimis moribus. Vicus, vici in vrbe fuerũt supra mille,dictiq̃ sunt a via, vt scribit Varro,q̃ ab vtraq̃ parte vię sunt ędificia,a vico fit vicinus ꝛ vicinia, vicos etiã appellamus ipsas villas,hoc est pagos. Castigas turpia. hinc omnis est poetę indignatio,q̃ quũ ipse sit foedissimus aliena castiget vitia,vt ostendat id. quod ait Cicero in Salustium,oportere hoiem omni carere vitio qui in alterum paratus est dicere. Notissima fossa, notissimus paticus qui drancis abutaris a quibus fodiaris.

Socraticos cinędos,inter eos qui quum sint patici ꝛ vitiosissimi,de moribus disserunt more Socraticoꝝ,voluntq̃ videri philosophi Socratici. Nam Socrates primus vt recitauimus apud Persium authore Cicerone in Thusc. fuit q̃ e cęlo philosophiam deuocauit,ꝛ in vrbibus collocauit,ꝛ in domos eã.i. introduxit, coegitq̃ de vita ꝛ moribus bonis ꝛ malis quęrere,quum antea philosophi in rerũ natura perscrutanda essent occupati,quum igitur hi de moribus loquerẽtur Socratici videbantur. Cinędos pa
Cinędus ticos ακινεω quod est moueo και αιδ'οια pudẽda.

Hispida mẽbra. Occurrit illis qui possent dicere eos ex cultu corporis videri ꝛ bonos ꝛ seueros. Verũ inqt est mẽbra hirsuta ꝛ pilosa pmittere seueritatẽ in illis,sed reuera cinędi sũt ꝛ turpissimi. Promittũt, pse ferũt. Atrocẽ,seuerũ ꝛ ab oi turpitudine abhorrẽtẽ. Podice,podex capit̃ p circulo ani. Hora.i odis. Hiatq̃ turpis iter aridas nates podex velut crudę bo

nis,ꝛ Ausonius. Sed q̃ ꝛ eliso plãtaria podice vellis.

Leui, depilato. Nã leue appellat̃ quũ hẽt primã longã,quod sine pilis est. Macro. leue aũt est mulieꝝ corpus quasi naturali frigore densẽ. Mariscę tumidę, metaphoricos vlcera,innata ex turpi attritu mariscas appellat. Nec sine rõne. Nam vt author est Mari-sca
Celsus in sede vlcus nascit̃ simile fungo, ꝛ ideo medici fungum appellauere, Iuniores vero ficum, ex genere aũt ficoꝝ est Marisca. Columella ꝛ ex eo Plinius ficos mariscas in loco cretoso serito. Martialis Infanti melimela dato fatuasq̃ mariscas.

Ridente,quia turpitudinis causam nouit.

Rarus sermo, illis subaudi est, idest raro loquunt̃ quo seueriores videant̃, multiloquium enim hominẽ leuitatis arguit. Libido,cupiditas ꝛ magnum tacendi desideriũ. Nam li- Libido
bido pręter tritã illam ꝛ notã significationẽ, hoc est veneris pruritũ,capitur pro cupiditate ꝛ veluti appetitu sine voluntate, vt hoc loco. Et apud Terentium in ecyra,neq̃ libidini tuę aduersabor. Itẽ infra,potiusq̃ aduersum animi tui libidinẽ eẽt cũ illo nupta. Et apud Plinium in. vii. Quis hunc iure foelicẽ dixerit pendentẽ ad libidinẽ inimici, hoc est ad arbitriũ,volũtatẽ ꝛ nutũ inimici. Cicero in Thusc. li. iiii. ita diffinit vocabulum. Altera cupiditas quę recte vel libido dici põt,quę est immoderata appetitio opinati magni boni rõni non obtẽperans, vel cupiditas recte dici potest. Vnde in Rhetoricis ad Herẽnium pro cupiditate. Modestię partibus vtemur si nimias libidines honoris,pecunię,similiũq̃ reꝝ vituperabimus. Atq̃ supercilio breuior coma,incedũt inquit breui capillo vt infamiã vitent,quã solent subire comati. Nam pṽerbiũ fuit apud grecos. Nullus comatus qui idẽ cinędus non sit. Supercilio, Superciliũ Ciliũ
dictũ est,quod sit supra cilium,est aũt cilium extre Super-
mus ambitus genę superioris. In superciliis hominis cilium
pars animi est,negamus annuimus hęc maxime indicant, Fastus superbia hic sedẽ habet. Vñ poeta in carmine obscoeno. Carminis incompti lusus lecture pcaces conueniens latio pone superciliũ. Verius ergo, Minus inqt peribonius reprehẽdendus est,etsi pudicitiã suã vulgo prostituit,id enim facit vrgẽtibus sic fatis quibus aduersari nõ põt. Verius ergo,subaudi facit.i. apertius ꝛ simplicius amota oi simulatione. Imputo,ascribo. Fatis, sm eos loquit̃, vt est apud Senecã qui aiunt,ducũt volẽtẽ fata,nolentẽ trahunt. Fatũ aũt chrysippus authore Gelio ita diffi- Fatum
nit,fatũ est inquit sempiterna quędã ꝛ indeclinabilis series reꝝ ꝛ cathena voluẽs semetipsam,sese ꝛ implicãs per ęternos cõsequentię ordines,ꝛ quibus apta cõnexaq̃ est. Morbũ, vitium ꝛ turpitudinẽ suam. Morbi
Iurisconsulti differentiam facientes inter morbũ et ꝛ vitii
vitiũ tam varia sentiũt,vt nõ facile intellectu relin differẽ
quant significatũ vocabuloꝝ. Modestinus de ver- tia

boꝝ significatione scribit morbū tēporalem esse corporis imbecillitatē, Vitiū vero perpetuum corporis impedimentū veluti si luscus sit, nā luscus vitiosus est, Sabinus vero refert Labeonē q̄d esset morbus ita diffiniuisse, morbus est habitus cuiusq; corporis contra naturā qui vsum eius facit deteriorem, sed morbum alias in toto corpore accidere dicit, alias in parte corporis. Totius corporis morbū esse veluti ēphthisis aut febris, partis autē veluti coecitas aut pedis debilitas, multaq; addunt alia. Demum alii dicunt vitium esse perpetuū morbū cū accessu & discessu, sed hoc si ita est, neq; cęcus neque eunuchus morbosus est cōtra Labeonis sententiam.

Hoꝝ, talium qualis est peribonius. Miserabilis, digna miseratione .i. cuius misereamur. Nam miserabilis est non qui miseretur sed cuius nos miseremur. Ipse furor, ipsa amētia qua vexatur vrgentibus fatis vt prostet. Sed peiores, Sensus est. Improbiores inq̄t sunt ii qui quū obscœne vitā agunt, alioꝝ vitia seuerissime reprehēdunt & insectantur. Talia .s. vitia & turpitudines.

Verbis Herculis .i. grauibus & seueris, qualibus Hercules vsus est quum voluptatē incusando repulit a se, secutus virtutē. Nam Hercules (vt ē author Xenophon) in eo libello quē scripsit de dictis & factis Socratis memoratu dignis, quod & Diuus Basilius recitat, quum adolescens esset diu multumq; dubitauit quā viam teneret virtutis an voluptatis. Ambigēti duę matronę apparuere virtus .s. & voluptas, quarū vtraq; sedulo instabat vt se sequeret. Audita vtriusq; cohortatione mensata grauissimis verbis voluptate virtutē secutus est. Hi ergo quum turpissimi essent de virtute multa disputabant, magnaq; verboꝝ grauitate vitia dānabant, quēadmodum & Hercules voluptatem dānauerat secutus virtutē. Clunem agitant, obscena patiuntur & muliebria. Ego te ceuentem, proponit poeta ridiculam satis cuiusdā Sexti Cinędi castigationē, qui quum Varillum alterū cinędum dissimulata sua ipsius turpitudine grauiter increparet ab eo reprehēsus est, & delusus vt deterior se, sicq; poeta philosophice ostendit oportere alieni vitii correctorē omni prorsus vitio carere, vnde sequitur Loripedē rectus derideat. Est ergo sensus. Varillus infamia tēporibus poetę notissimus, quum a Sexto cinędo reprehenderetur remordens dixit, ego ne te ceuentē verebor quum te non sim deterior. Ceuentem verbum est, in obscenis, & patici motantis clunē.

Cene re Ad q̄d allusit Persius loquens de adulatore. An Romule ceues? Quo deterior te? subaudi sum. Loripedem rectus. Bonus inq̄t malum notet, sed nō malus. Est āt schema prouerbiale quod vsurpari solet in eos qui quum vitiosi sint aliena castigant vitia.

loripes Loripedem. Plinius lib. v. cap. viii. ostendit in India esse loripedes qui anguium modo ingrediantur & serpāt. Vnde loripedem dicimus qui tarde incedat

Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat veniam, sed peiores qui talia verbis
Herculis inuadunt, ē de virtute locuti
Clunem agitant, ego te ceuentē sexte verebor
Infamis varillus ait? quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, ęthiopem albus.
Quis tulerit gracchos de seditione querentes?
Quis cęlum terris non misceat, ē mare cęlo
Si fur displiceat verri? homicida miloni?

& claudicet. Plautus in pœnulo. Nequicq̄ hoc patronos mihi elegi loripedes tardissimos, vbi locum correximus, nam procos scriptū est pro patronos, erit ergo sensus rectus derideat aut trahentē corpus per humum, aut reuera claudicantē obtortis pedibus. Vidētur q; dici a loro q̄ pedes habeant loreos, hoc est molles & obtortos veluti est loꝝ molle & obtortum, quos gręci, authore Plinio. Himantopodas appellarunt. ιμας enim lorū significat siue corigiam, πους pedē. Vñ poeta i satyra .x. Nec sertum rapuit Nero loripedē. Eos q ita serpendo ingrediunt Solinus interpretat flexis cruꝝ nisibus ingredi. Aethiopē, ęthiopia ęthiopia vt docet Pli. lib. v. duplex est, altera circa occasum ad Athlantē mōtē mauritanię, altera circū ortū. Aegypto contermina, ęthiopum qui vicina ęgypti loca incolūt, alii vtrasq; nili ripas insulasq; in Nilo sitas habitant, hi Arabię proximi sunt, Alii mediterraneas tenent regiones versus arabiā sitas. Maior pars ęthiopum nigro colore est, de quibus plurima Diodorus lib. iiii. digna memoratu. Dicti autem sunt ęthiopes (authore Plinio) ab ęthiope Vulcani filio. Alii ꝓ traduut nominatos q̄ sint solis calore adusti ab αιθω quod est vro. Quis tulerit, quis nō indignet si seditiosus vir quales fuerunt Gracchi seditiosum reprehendat? Tiberius enim & C. Gracchi fratres Africani superioris ex filia nepotes vterq; tribuni plebis, quum leges agrarias nō sine nobilitatis indignatiōe tulissent cęsi fuerunt Tiberius in Capitolio a. P. Scipione Nasica fragmēto subselli. Caius in ponte sublicio aut sua aut serui Eupheri manu. Quis coelum terris? quis ira non confundat, & clamet, vt est apud Terentium. O terra o cęlum o maria Neptuni. Sic enim faciunt qui ira vehementer incendunt. Displiceat Verri? C. enim Verres. Cn. Pompeio & M. Crasso cōsulibus in Sicilia quęstor fuit, quā per triēnium nemine succedente tenuit, vbi libidinose, auare, crudeliterq; versatus est, succedente tandē Metello reuersus Romā a Siculis repetundaꝝ est accusatus, cām egit Cicero, cuius actiones adhuc extant. Verrinęq; appellantur. Homicida Miloni, homicidam appellat Milonem q̄ occiderit. P. Clodiū. Nam Miloni cum Clodio summę erant inimicitię, ex eo maxime q̄ Milo Ciceronis erat amicissimus. In eo reducendo enixissime operā nauauerat. Et. P. Clodius restituto Ciceroni infestissimus. In petitione igit consulatus Miloni aduersatus est Clodius, & sępe inter se Milo & Clodius cum suis armatoꝝ factionibus Romę depugnauerant. Proficiscenti pręterea Miloni Lanuuiū, ex quo erat municipio occurrit Clodius circa horam nonā paulo vltra bouillas rediens ab Aricia. Vehebat Clodius equo Milo Rheda cum vxore fausta filia. L. Syllę dictatoris, sequebat eos magnū seruoꝝ agmen, inter quos gladiatores quoq; erant, cum serui Clodii rixam cōmiserunt, ad quē tumul

tum

Clodius accuset moechos? catilina cethegum?
In tabulam syllę si dicant discipuli tres.
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu, qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus, atq; ipsis veneri martiq; timendas,
Quum tot abortiuis foecundam Iulia vuluam
Solueret, & patruo similes effunderet offas?

tum, quum respexisset Clodius minitabundus humerum eius Byrria vnus ex gladiatoribus rumphea traiecit. Clodius vulneratus in tabernam proximam Bouillis delatus est. Milo vt cognouit vulneratum Clodium, quũ sibi periculosius illud etiam viuo eo futurum intelligeret, occiso autem magnum solatiũ esset habiturus etiam si subeunda esset poena extrahi taberna iussit, atq; ita Clodius latẽs extractus multis vulneribus conficit. Cadauer eius in via relictũ, q̃a serui Clodii, aut occisi erant, aut grauiter sancii latebãt. Lege Pediana, Appianũ, Ciceronem pro Milone. Clodius accuset Moechos. Nam Clodius de cuius cęde modo dictum est, quum Pompeiã vxorem Cęsaris perdite amaret, habitu muliebri ingressus est domum Cęsaris, tũc summi pontificis, vbi sacra bonę deę, q̃ quotãnis in domo pontificis celebrari cõsueuerant nocte celebrabant. Inter mulieres primo latuit, deinde quũ p ędes vagaretur cognitus est, sublato a mulieribus clamore fugit, pollutaꝝ cerimoniaꝝ reus factus est. Sed corruptis iudicibus est absolutus, licet testimonio Ciceronis oppugnatus esset, qui affirmauit Clodiũ contendentem se ea die ab vrbe procul abfuisse, domi suę (qđ verum fuerat) fuisse. Inde postea pestiferũ illud in Ciceronem Clodii ortum est odium, nunq̃ enim destitit Clodius Ciceronem insequi, donec eum tribunus plebis vrbe expulit. Catilina cethegũ. Nã L. Catilina vir Patricius inita conspiratione cũ pluribus rem pu. opprimere conatus est. Eius consilium Cicero cõsul prudentia sua discussit. Inter Coniuratos fuit cethegus vir magnę audacię. Ait ergo poeta intollerandum esse, si Catilina coniurator ipse, & coniurationis princeps accuset Cethegum sceleris conscium. In tabulam syllę. Sylla primus fuit qui tabulam proscriptionis proposuit, idq; superatis partibus Marianis, quem postea triumuiri Augustus, Lepidus, & M. Antonius imitati vnusquisq; aduersarios suos proposita tabula proscripsit. Itaq; poeta eos discipulos Syllę appellat, quasi imitatores, q idem qđ Sylla fecerunt. Qualis erat, Domiti tum a crudelitate notat, quem triumuiris comparat, & eis cęde hominũ non absimilem dicit. Qualis erat. Periphrasis est ipsius Domitiani, qui Iuliam Titi fratris filiã, iam Sabino collocatã corrupit, & quidem viuo etiã Tito, mox patre & viro orbatam ardẽtissime palamq; dilexit, vt etiam causa mortis extiterit coactę conceptum a se abigere. Vnde Plinius Iunio: ad Cornelium sic scribit. Domitianum, vt illustraret sęculũ suũ exemplo aliquo seueritatis Corneliam maximillam vestalem virginẽ absentem inauditamq; damnasse incesti, quum ipse fratris filiam incesto non poluisset solum, verum etiam occidisset. Nam vidua abortu periit. Philostratus libro septimo scribit, Iuliam Domitiani ex filia fuisse Neptem. Tragico concubitu, nefando, qualem tragici scribere solent, q stupra, incesta, parricidia, & id genus nefanda flagitia i suis

tragoediis tractant. Reuocarat leges amaras. Nam legem Iuliam quę erat contra adulteros lata ab Augusto, vt mox dicemus reuocauerat. Lege item cauerat nequis mas castraretur. Earum legum meminit sic Martialis. Ludus erat sacrę connubia fallere tedę Ludus & immeritos execuisse mares. Vtraq; tu prohibes Cęsar, populisq; futuris Succurris nasci quos sine fraude iubes. Nec spado iam, nec moechus erit te pręsideq;. quã. At prius o mores & spado moechus erat. Amaras omnibus. Nam depręhẽsi in adulterio ferro puniebãtur ex lege Iulia, vt docet Iustinianus in institutionibus. Ipsi veneri martiq;, quasi qui, & ipsi in adulterio sint deprehensi. Nam venus cum marte cõcubuit. Vulcanus quũ id resciuisset, accusante Sole lectũ tenuissimis & adamantinis retibus cinxit, eosq; in amplexibus iacentes & implicatos aperto cubiculo oĩbus diis prębuit vidẽdos. Abortiuis, abortiuos appellamus immaturos foetus, & ante legitimum tempus editos. Tranquillus in Augu. Illos senatores quos vulgus abortiuos vocabat ad modum pristinum & splendorẽ redegit. Plinius in. xiiii. Aegyptus & ecbolinã habet abortiuos facientem. Abortus etiã inuenitur alia significatione pro ipsa. s. abortione. Vnde Pli. in. vii. Vopiscum vnum appellabant e geminis, qui recenti vtero nasceretur altero interempto abortu. Idem in eodem. Vno abortu duo puerperia egesta. Iulia, Titi fratris filia. Vuluam. De vulua Plinius multa scribit libro vndecimo cap. xxxvii. sic. Quod alio nomine locos appellant hoc in reliquis animalibus vuluã. Hęc viperę & intra se parientibus duplex. Oua generantium annexa pręcordiis. Et in muliere geminos sinus sub vtraq; parte laterũ habet. Funebris quotiens versa spiritum inclusit. Quibus verbis ostendit Plinius in muliere locos, & vuluam dici, idemq; esse, sed in reliquis animalibus vuluam tantum non locos. Est autem vulua cõceptaculum foetus in aluo dicta q foetũ inuoluat, vterus idem est qđ vulua, idq; non solum in mulieribus, sed etiam in reliquis animalibus. Plinius in octauo de asinis loquens. Sed in continens vterus vrinam genitalem reddit ni cogatur in cursum verberibus a coitu. Vuluã Lautę fuisse gulę constat. Horatius in epistolis Obeso Nil melius turdo, nil vulua pulchrius ampla. Sed quũ duplici nomine appellaretur eiecticia, scilicet & porcaria, meliorem putauerunt eiecto partu q̃ edito. Eiecticia vocatur illa. Hęc porcaria. Eiici autem dicitur foetus quũ ante tempus legitimum emittitur. Edi vero quum tempore suo. Eiectio differt ab abortu, q illa grãdioris foetus est. Abortus quem gręci εκτρωμα appellant, intra quadragesimum diem contingat. Quod autem Vergilius dixerit in equo. vterumq; armato milite complent, ideo fecit quia dicturus erat. Scandit fatalis machina muros foeta armis. Offas, id est frusta carnis, & foetus immaturos. Nam offam appellamus quicqđ in tumo em crescit, vnde Iuue

Abortiui
Abortus
vopiscus
vulua
vterus
Offa

Nonne igitur iure ac merito vitia vltima fictos
Contemnunt scauros, & castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum laronia quendam
Clamantem totiens, vbi nunc lex iulia dormis?
Ac quem subridens foelicia tempora quę te
Moribus opposuit, habeat iam Roma pudorem,
Tertius e cęlo cecidit cato, sed tamen vnde
Hęc emis hirsuto spirant opobalsama collo
Quę tibi? ne pudeat dn̄m monstrare tabernę.
Quod si vexantur leges, ac iura, citari

nalis in vltima satyra. Et nigram in facie tumidis li moribus offam. offam porcinā cū cauda offam pe nitam dicebant. Pli. appellat offas amygdalas cōtu sas & in vnum cōuolutas his verbis. Amygdalinū oleum qd' aliqui vocant neopū arefactis, & in offam cōtusis exprimit. Et in. xiii. cap. x. purgatū enim po mum tundunt, seruantq; eius offas. Simules pa trno, Domitiano q (vt dictum est) eá incestauerat. Nōne igitur. Sēsus est. Merito inquit fla gitiosi & scelerati cō temnūt illos, q quū sint vitiosi dissimu lata morum turpitu dine rep̄sentāt Scau ros viros graues & se ueros, nam vbiq; a scriptoribus pro vi ris seueris & graui bus ponunt. Iuue. in satyra. xi. Quum tremerent autē Fa bios, durūq; Catonē & scauros & Fabricios rigidiq; se ueros Cēsoris mores ēt collega timeret. M. n. Aemy liū scaurū summę itegritatis extitisse illud declarat apud Pli. q a Vario Tribuno plebis postulatus q̄si so cios & latiū ad arma coegisset r̄ndit. Scaurus negat, vtri potius credendū putatis? pōt ēt hic locus referri ad histoiā. Nā vt scribit Salusti. Aemylius scaurus ex omnibus cōiuratis nobilis homo fuit, impiger, fa ctiosus, auidus potentię, honoris, diuitiarū, cęterū ca lide vitia sua occultās, vt sit nōne vitiosi hi cōtem nunt iure fictos scauros. i. iprobos & sceleratos, q vita sua nō aliter occultāt q̄. M. Aemylius scaurus occul tauit. Vitia vltima. i. hoies extremorū vitiorum.
Castigata, ab iis qui prę se ferunt quādam morū sanctitatē. Remordent, contra mordent, sumptū a canibus, q alieno lacessiti morsu remordēt. Non tulit. Satis vrbane poeta inducit mulierē, quę virorū vitia insectetur. Laronia. Martialis Laroniá ostē dit fuisse diuitem & viduam. Abnegat & retinet no strum laronia seruū. Respondes orba est, diues, anus, vadua. Clamātem toruum, pro torue, idest terri biliter, nomen pro aduerbio. Lex Iulia. hoc enim clamabat quasi adulteria & cętera flagitia sibi displi cerent. Erat enim, vt dictū est, lex Iulia lata ab Au gusto Cęsare, quę temeratores (vt modo diximus) nuptiarum ferro puniebat. Cuius legis ita meminit Suetonius. Ex integro leges sanxit sumptuariam, & de adulteriis & de impudicitia, de ambitu, de mari tandis ordinibus. Vlpianus quoq; in titulo ad legem Iuliam sic inquit. Hęc lex data est ab diuo Augu sto. Nec mirum appellatam Iuliam quum ab Augu sto sit lata, constat enim ipsum. C. Octauiū ab Iu lio Cęsare testamento ex dimidia parte heredem in stitutum nomen. C. Cęsaris sibi assumpsisse, postea rebus compositis & omnibus prouinciis in certá for mam redactis Augustus quoq; cognominatus est, & mensis sextilis in honorem eius appellatus. vnde & Iulium portum appella Suetonius quem Augu stus efficit apud Baias. Quem portū Virg. in. ii. Ge

orgi. in laudē Augusti Cęsaris sic celebrat. An me morē portus Lucrinoq; addita claustra. Atq; idigna tū magnis stridoribus ęquor. Iulia q̄ ponto longe so nat vnda refuso. Tyrrhenusq; fretis immittitur ęstus auernis. Et Hora. in fine q̄rti libri carminū appellat Edicta Iulia edicta Augusti sic, Nō q p̄fundū da nubiū bibūt edicta rūpēt Iulia. Dormis: quę nō excitaris ad coercen dos adulteros. Ad quē intellige clamā tē. Subridēs, parū ridēs velut idigna bunda. Nam sub in compositiōe pleriq; parum significat, vt subtristis. i. aliquan tulū tristis. Subira tus paululū iratus. Persius subrisit mol le puella. Subridēs subaudi ait. Foeli cia tpa, ironicos di ctū. Opponūt, tāq̄ qui obstes vitiis.
Habeat iā Roma pudorē, Iam pudore inqt Ro ma vincat, ne qd turpe faciat quū exēplū hēat tam p̄batorū virorū, estq; p ironiā p̄nunciādū, est aūt pu dor timor iustę rep̄hēsionis. Tertius e coelo, licet plures vt p̄clare docet Ge. fuerint catones, duo tn̄ ma gni fuere nois, vt grauissimi & seuerissimi, Cato cēso rius, q libros de re rustica edidit, & Cato q post mor tem vticēsis est cognominatus. Cuius tanta apud ci ues ro. authoritas fuit, vt ēt orator qdam in dicēdo, quū vnico testi nō esse credendū diceret, nec si Cato inqt is foret, plerūq; ēt ad res icredibiles q̄ p̄uerbii lo co r̄ndebat. Nec si Cato ipse diceret fidē esse adibēdā. Cęteros quoq; p̄digos atq; luxuriosos, quū qd seuere de cōtinētia loquerent derisiue Catones appellabāt. Et siqs vt scribit Vale. sanctū & egregiū ciuē signifi care volebat sub noie Catonis diffiniebat, recte igit hunc appellat tertiū tanq̄ grauē & seuerū censorē, q̄si cęlitus demissum in terras. Simulq; ad illud alludit qd' Lactātius meminit illos de cęlo cecidisse exsti matos quorū virtus eēt in admiratiōe. Censoriū aūt Catonē ōndit Sene. ad Luciliū nō minus reip. fuisse vtilē q̄ Scipio. alter. n. cū hostibus nr̄is bellum, alter cū moribus gessit. Quū igit dicit Tertius e cęlo ceci dit Cato, p̄uerbialis ē ironia in viros valde seueros alienęq; vitę cēsores. Sed tn̄ vnde. Hęc iterrogatio illuc tēdit, vt ōndat illū esse neqssimū q̄n more cinę dorū & molliū vnguētatus sit. Opobalsama, odo res p̄ciosissimos ex succo balsami, opobalsama. n. di cunt succi balsami. opos. n. succū significat. Xylobal samū aūt appellat balsami lignū. Xylon. n. grece, li gnū significat latine. Carpobalsamū, fructus. Car pos. n. fructū significat. Arbor ipsa balsamū dicit, q̄ vt docet Pli. incisa vitro aut lapide osseis ve cultel lis succū emittit, q oibus odoribus p̄fert, & vni terrarū indeę arbor cōcessa. Hirsuto, hispido & piloso ad dissimulandá mollicié. Dn̄m, Pharmacopolam.
Tabernę, officinę vnguentarię, quā gręci myro polium appellant, dicta taberna q tabulis claudat, vnde & tabernacula dicta sunt, & inde cōtubernales.

Sub

pudor

Balsamum

Opobalsamum

Xylobalsamum

carpobalsamum

Taberna

Ne pudeat.

Ante omnes debet scatinia,respice primum
Et scrutare viros,faciunt hi plura,sed illos
Defendit numerus,iunctęq́ vmbone phalanges.
Magna inter molles concordia,non erit vllum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tedia non lambit cluuiam, nec flora catullam,
Hispo subit iuuenes,ē morbo pallet vtroq́.
Nunqd nos agimus cāś ciuilia iura (mus?
Nouimus? aut vllo strepitu fora vestra moue-

Ne pudeat,ironice dictum & gestu adiuuandum.
Qđ si vexant leges. Sensus est,si existimas inqt
vt grauis cēsor leges eē citandas in adulteria. In pri-
Scati mis lex Scatinia est citāda.q̄ lata fuit contra eos qui
nia lex muliebria patiebant,nā poeta tota satyra insectat ta-
le genus hoīum. vt spurcissimū,q lege Scatinia pu-
niebant quam Scatinius qdam aricinus tulit,cuius
ita meminit Cicero
in tertia philippica,
Qđ aūt municipiū
nō contēnit is q ari
cinū tantope despi-
cit vetustate antiqs-
simū,hinc voconię,
hinc Scatinię leges.
Eius legis sic memi
nit Auso.scribēs in
mollem & effoemi-
natū Scatiniā, me-
tuens nō metuit ti
ciā. Lege Scatinia
quosdam ex vtroq
ordine cōdemnauit Domitia. author Tranquillus.
Alii cōtra pedicones statutam falso cōtendunt no-
menq accepisse ab eo.C. Scatinio, q authore Vale.
lib.vi.vim filio Marcelli inferre ausus est,& accusan
te patre damnatus.Nam leges nomen accipiunt a
latoribus,non autem a reis & sontibus. Et tota indi-
Lex gnatio poetę ē in molles & patiētes muliebria. Le-
ges ac iura.Lex a iure ciuili hoc modo differt, vt lex
sit tanq̄ iuris ciuilis mater.Nam vt scribit Papinia.
Ius ciuile est quod ex legibus, plebiscitis,senatuscō
sultis, decretis principum, authoritate prudentiū ve
Ius ci nit. Est autem ius ciuile quod quisq populus ipse si-
uile bi cōstituit, quasi ius ppriuum ipsius ciuitatis. Iuris
pręcepta hęc sunt, honeste viuere, alterum non lę-
dere, ius suum vnicuiq tribuere. Ius authore Celso
est ars boni & ęqui. Huius studii duę sunt positiones.
Ius pu Ius publicū & priuatū, Publicū ius est qđ ad statum
blicū & reip.spectat. Priuatū qđ ad singulorū vtilitatē. Ius
priua- nōnunquā pro necessitudine ēt dicimus, veluti ē ius
tum cognatiōis vel affinitatis. De iure aūt multa in dige-
stis ex sentētia Vulpiani, Modestini, Pauli, Cai, Mar
tiani, Papiniani, & pcipue Pōponii de origine iuris.
Lex Lex aūt est, vt diffinit Aristoteles in rhetoricis suis
cōis ciuitatis cōsensus, qui scriptis pręcipit qūo vnū-
qdq agendū sit. Nā vt scribit Modest. virtus legis est
iperare, vetare, pmittere, punire. Plura, digna reprę
hensione q̄ mulieres. Sed illos, occurrit tacitę q̄stio
ni, posset.n.dicere, quare nō puniunt si plura scelera
cōmittunt, rńdet illos defendi, qa multi sint, & alterū
alterius viciū occultare, nā qđ malo exēplo fit a mul
tis, solet impunitū esse, & quodāmodo desinit esse pro
bri loco cōmune maledictū malefactū ue. Phalā-
ges iunctę vmbone, sumpta est trāslatio a re militari
Pha- in qua pedites se iuuicē tuent ab hoste. Nam phalāx
lanx vt a Seruio dissentiamus, nō est vt ipse exponit legio
lingua macedonica, licet p quādam similitudinem
apud Virg.in.ii.ita accipiat. Etiam argiua phalanx,
sed pprie phalanx est, quū pedites ita se instruunt ad-
uersus hostē, vt pares oēs cōnexis scutis impetū faci-
ant in hostes. Vn̄ sępe Cęsar in cōmētariis facta pha-
lange. Sed qa hoc primū fuit a Macedonibus inuen-
tū, vt scribit Liuius lib.iii.de bello macedonico. Ideo
phalanx vocabulū est macedonicū, verba sunt Li-
uii. Et cohortes inuicē sub signis quę cuneū macedo-
nū (phalangē ipsi vocant) si possent vi perrūperent
emittebat, vn̄ & Vegetius lib.iii.de re militari osten-
dit phalangē cōstructionē quādam esse militū, quā
modo cuneatā, modo q̄dratā appellat, q̄ instar cunei &
quadratę formę cō-
posita in hostē pro-
grederet. Quitus ēt
Curtius huius rei sic
meminit. Macedōes
phalangem vocant
peditū stabile agmē
vir viro, arma ar-
mis cōserta sunt. Pli
nius lib.vii. ait pha
langas significare fu
stes qbus afri pliuon
cōtra Aegyptios pri
mi fecerūt, phalan-
gius, siue phalan-
gium (nam vtrunq dicitur) est authore Plinio ge-
nus aranei. Vmbone, hoc loco scuto. Vmbo aūt p vmbo
prie p media pte scuti eminētiore capit. Non erit
vllum, non inuenies inquit rē tam nefandā in sexu
foemineo, vt mulier mulierē ineat, qđ inter viros fre
quēti est in vsu, carpit tn̄ Iuue.alibi Lauphea & Me-
dulinā q tribades eēnt inter se. Lenonū ancillas posi-
ta Lauphea corona Prouocat, & tollit pēdentis pmia
coxę, Ipsa Medullinę frictū crissantis adorat. Tale
monstrū libidinis dicit Sappho excogitasse, vn̄ mas-
cula est ap pellata, Hora.in epistolis. Temperat Archi
lochi musam pede mascula Sappho. Tedia nō lā
bit cluuiā. Fellatorē notat q & lambere & lingere alte-
rū dicit. Mart.lingas nō mihi, nam pba & pusilla est.
Mulieres ēt id turpitudinis exercuerūt, philenē.n.no
tat Mart. vndenas vorat in die puellas. Hispo su-
bit iuuenes, nomē fictū infamis. Subit iuuenes.
vtrū ad fallandū, an vt ineat a drancis. Vtroq mor
bo, vtraq turpitudine nefanda, quū & falleret & pedi
caret. Nunqd nos agimus, adeo inquit ipudentes
estis, vt officia ēt muliebria vsurpetis, qđ nos nō faci
mus. Nam nos cās in foro qđ vestrū est nō agimus.
Id.n.turpissimū habebat in mulieribus. Vn̄ impu-
dentię notant Aphrania Licinii Buteonis vxor. Et
Calphurnia & Amesia q cās egerunt, vt scribit Vale.
Causas negocia forēsia. Nā causa, vt finit Apollo
dorus est negotiū oibus suis ptibus spectās ad qōnē,
aut cā est negociū, cuius finis ē cōtrouersia. Isocrates
cām ait eē qōnē finitā ciuilē, aut rerū cōtrouersiā in
personarū finitarū cōplexu. Fora vestra.tua.n.erant
fora, vbi iura reddebant. Papi.in syluis. Nec saltem
tua dicta cōtinentē. Quę trino iuuenis foro tonabas.
Mart.lis te bisdecimę numerantē frigora brumę Cō
terit vna tribus gargiliane foris. De qbus sic Trāql.
in Aug.fori extruēdi cā fuit hoium & iudiciorū mul
titudo q̄ videbat nō sufficiētibus duobus ēt tertio in-
digere, hoz primū appellatū est Romanū, vel vetus
alterū extruxit.C.Cęsar. Papi.in.i.sylua. Cęsarei stat
sede fori. Tertiū, vt dictū est erexit Augustus cum
ęde martis vltoris. Mart.in.vii. foroq triplici sparsus
ante ęquos omnes.i.ante omnes iudices, qui ex equo-

Luctantur paucę, comedunt coliphia paucę,
Vos lanam trahitis, calathisq; peracta refertis
Vellera, vos tenui pręgnantem stamine fusum
Penelope melius, leuius torquetis arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est cur soli tabulas impleuerit hister
Liberto, dederit viuus cur multa puellę.
Diues erit magno quę dormit tertia lecto,
Tu nube, atq; tace, donant archana cylindros.

stri ordine eligebant. Idem in.iii. ad sextum. Causas inquis agã Cicerone disertius ipso. Atq; erit in triplici par mihi nemo foro. Dicta aũt fora a ferẽdo, q; eo lites ferant. Fora item appellamus loca, vbi res venales exponunt. Vñ dicimus forum frumentariũ, forũ olitoriũ, forum vinariũ, vbi frumẽta, olera, ⁊ vina vendunt. (Forũ) Luctant paucę, si forte inquit acciderit, vt mulieres luctent paucę tñ luctantur, neq;.n. negare potuit, nã alibi a Iuue. notant. Endromydas tyrias, aut foemineum ceroma quis nescit, aut quis non vidit vulnera pali. Quẽ cauat assiduis sudibus scutoq; lacessit. Coliphia, vocabulũ est grecũ scribiturq; sic κωλιφιον, ⁊ non forma, vt qdam falso putauerunt diminutiua, significat autẽ panem luctatorũ qui vim comedentiũ mẽbris adderet, κωλον.n. mẽbrũ significat, ⁊ ιφι robur. Plautus in persa, coliphia ne mihi incocta detis. Mart. notans philenẽ impudicissimã. Nec coena prius, aut recũbit anteq̃ septẽ vomuit meros deunces. Ad quos fas sibi putat reuerti. Quam coliphia sexdecim comedit. (coliphium) Vos lanã trahitis, aut carminatis, aut e colo ducitis. Vellera, lanę dicunt ⁊ lanicia a vellendo ⁊ laniãdo, eo q; ante inuentã tonsuram ex oue laniarent vellerẽturq;. Calathis dictio est greca, apud nos non solum significat calicem vinariũ, vt illud Verg. vina nouũ fundam calathis aruisia nectar. Et in distichis Mart. calathi loquunt. Nos satyrus, nos Bacchus amat, nos Ebria tygris Perfusos dñi lambere docta pedes, sed et pro genere cistę ponit. vt hoc in loco. Et verg. in Bucolicis Tibi lilia plenis Ecce ferunt nymphę calathis. (Calathus) Melius penelope torquetis, superatis inquit nendo penelopen ipsam, ⁊ Arachnẽ, vtraq; enĩ lanificii opere laudat. Penelope Icarii, ⁊ polycastę filia vxor Vlyssis summę pudicitię exẽplo fuit seculo suo, lanificio ⁊ telam texẽdo absentiã, ⁊ mariti desiderium solabat ⁊ procos frustrabat, qbus vt tradit Home. in odyssea pmittebat se in matrimoniũ traditurã, quũ absoluta esset tela. Sed qđ interdiu texuerat noctu retexebat, qđ tetigit Ouidius. Nec mihi quęrenti spaciosam fallere noctẽ, lassaret viduas pẽdula tela manus. Arachne, puella fuit Lyda, quę vt ferunt fabulę in lanificio cũ Pallade certauit, ⁊ quũ deam forte superaret ab ea in araneã est conuersa. Hęc authore Plinio. Linum ⁊ retia inuenisse fertur, filius vero Closter fusum.

Horrida, inculta. Quale.s. stamen. Facit pellex. Nam pellices quũ seruierint ab amatoribus desertę ad stamina lanificiumq; sese accõmodãt victum queritãtes. Vnde Horatius in odis de turpi anu. Te lanę prope nobilem Tonsę luceriam non cytharę decent. Pellex proprię appellatur illa quę consuetudinẽ adulterii cum eo habet, cui sit vxor, diciturq; pellex non tantum viri quantum etiam vxoris, vnde Salustius in inuectiuis in Ciceroẽm. (Pellex) Filia matri pellex tibi iucundior atque obsequentior q̃ parenti par est. Dolobella, vt scribit Suetonius, obiiciens Cęsari, q; Nicomedi se obscęne summitteret eum appellat pellicem reginę. Horatius loquẽs de medea sic sribit. Hoc delibutis vlta donis pellicẽ serpente fugit alite. Ouidius in sexto meta. pellex ego facta sororis. Idem in eodem Sed non attollere contra Sustinet hęc oculos pellex sibi visa sororis. Idem in decimo Tu ne eris ⁊ matris pellex, ⁊ adultera patris. Iustinus libro primo per internuncios quęrit a filia q̃ inter regias pellices erat a pellice, fit pellicatus, sicuti a cõcubina concubinatus. In codice.i. vili scamno.i. trunco. Nã vt scribit Theophrastus, ea pars arboris, quę terrę inhęret radix vocatur, supra radicẽ vsq; ad scamnum arboris codex, siue caudex, ⁊ trũcus dicitur, ex scamno exeunt rami, ex ramis surculi. Notum est cur soli. Satis verecunde Laronia eos insectatur, qui drancis abutebantur, qualis fuit Hister pacuuius, qui captatione testamentorũ locupletatus libertum draucum suum reliquit heredem. De histro alibi poeta Mora nulla per Histrion pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras. Scimus inquit quare Hister pacuuius Libertum suum reliquerit solum herẽdẽ. Tabulas.s. testamenti. Nam tabulę numero pluratiuo dicuntur quibus continentur contractus ⁊ conuentiones, vt Tabulę dotis, tabulę vẽditionis, Tabulę emptionis, ⁊ testamẽti. A tabulis fit tabularium ⁊ tablinum, quorum vtrunq; signat locum, vbi actus publici continent. (tabulę tabularium Tablinum) De quo est apud Verg. in Georgicis. Insanũq; forum, aut populi tabularia vidit. Pli. libro.xxxv. cap. secundo. Tablina codicibus implebantur, ⁊ monumentis rerum in magistratu gestarum, dicimus autem Tablinum sicuti figlinum, quod gręci pinacothecam appellant, differentia tamẽ illa est, q; in pinacothecis tabulę pictę, in Tablino rerum, vt diximus, in magistratu gestarum monumenta continebantur. De extructione Tablini ⁊ pinacothecę Victruuius libro sexto. cap. quarto. Cur multa puellę.i. vxori suę adolescenti. vt.s. turpitudinem taceret.

Diues erit magno. Illa inquit ingentia munera consequetur a marito quę tacebit; quum is a drancis inibitur. Tu nube, cum indignatione dictum, q̃si puella auditis virorum sceleribus matrimoniũ aspernetur. Cylindros, lapillos esse oblongos ad ornatum mulierum ostendit Plinius libro.xxxvii. capitulo sexto. (cylindra) Loquens de Beryllis, qui mira longitudine placebant, ⁊ setis elephantorum religabãtur. ait enim sic. Cylindros quidam ex his facere malunt q̃ gemmas, quoniam est summa commendatio in longitudine. Quidam q; angulosos putant statim nasci, ⁊ perforatos gratiores fieri medulla cãdoris exempta, additoque auro repercussa, aut oĩno castigata causa perspicuitatis ad crassitudinem. Cylindros autẽ appellant q;

De nobis post hęc tristis sententia fertur.
Dat veniam coruis, vexat censura columbas.
Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
Stoicidę, quid enim falsi laronia, sed quid
Non facient alii, cum tu multitia sumas
Cretice, & hanc vestem populo mirante perores
In proculas & pollineas, est moecha labulla,
Damnetur si vis etiam corphinia, talem
Non sumet dãnata togam, sed iulius ardet
Aestuo, nudus agas, minus est insania turpis.
En habitum quo te leges, ac iura ferentem

pellant q formati sint ad speciem cylindri, idest columnellę, qua area ęquari solet. Vergili. in primo Georgicorum. Area tum primum ingenti est ęquanda cylindro. nomen autem accepit a volubilitate, nam κυλινδω idem est, quod voluo. Post hęc, scelera vestra quum deberetis vos ipsi de vobis sumere supplicium. Censura, animaduersio & punitio, nam censores moribus ciuitatis pęrant, Cornis, sceleratis, impuris & spurcis quales habẽtur corui, qui foeda sequuntur, & qui ore coire dicuntur. Martia. Corue salutator quare fellator haberis. Columbas, simplices, & bonos quales sunt columbę, vt sit sententia catholica. Stoicidę. Impuri & flagitiosi, qui preferebãt stoicorum integritatem & more stoico de virtute disputabant contendentes virtutem solũ bonum esse, dicti απο της στοας, idest porticu. Zeno enim in porticu athenis primus cœpit docere, ad quem audiendum discipuli eo confluentes quum antea Zenonii dicerentur postea ab ipsa porticu stoici sunt appellati, de qua porticu intellexit Persius noster. Q ueq docet sapiens braccatis illica medis porticus isomnis, vbi plusculade porticu diximus. Stoicidę, secundum formam patronymicam, sicuti Priamidę in prima declinatione.

Quid falsi, subaudi dixit. Sed quid, hoc etiam in molliciem virorum dicit poeta, quos vel orantes in impudicitiam mulierum non pudebat vestes tenuissimas induere, vt corpus etiam transluceret. Vnde Plinius in reprehensionem tantę mollicieì sic ait. Nec puduit has vestes, scilicet bõbicinas, & viros leuitate vsurpare propter onera ęstiua, in tantum a lorica gerenda discessere mores, vt oneri sint etiam vestes. Ait ergo poeta, mulierum impudicitiam accusas quum ipse tu multo magis fores condemnandus, qui ea mollicie aliis sis futurus exemplo? Non facient alii. Argumentum a maiori ad minus. Multicia. Vestes tenuissimas dictas a mollicie, vt quibusdam placet, vt aliis vero a mulcendo, q mulcerent, & gratę essent tenuitate sua, bombicina autem videtur intelligere, de quibus ex Plinii authoritate diximus. Nam bombices telas aranearum modo texunt ad vestem luxumq foeminarum quę bombicina appellantur, tantę tenuitatis, vt denudet foeminam vestis bombicina. De vestibus multiciis sic meminit Flauius vopiscus in Aureliano scribente pręfecto ęrarii. Dabis ad editionem Circensium tunicas multicias viriles decem, lineas ęgyptias viginti. Mãtelia cypria paria duo. Cretice, Aliqui legunt, sed falso Critice. vt dicant. Tu iudex qui in aliena vitia insurgis & notas. Nam κριτησ Iudicem signat. Cicero in epistola ad Dolobellam, vt docet Tranquillus de claris grammaticis. Ego tanq criticus antiquos

Multitia

iudicaturus sum. Sed animaduertendum est syllabę rationem repugnare, vt nullo modo legi possit Criticus, est enim prima syllaba breuis. Horatius in prima epistola secundi libri, vt Critici dicunt, Illud autem apud Martialem in septimo. Aequalis liber est cretice, qui malus est, nomen est proprium, legendumq est Cretice non critice. Cretice igitur legendum est a Creta, quę primam habet syllabam longam. Vt per Creticum intelligat Aeacũ, de quo illic. Quas torqueat vmbras Aeacus, vt sit sensus. Quid non facient alii quum tu, qui tanquã Aeacus iudex & cognitor vitiorũ sumas tales habitus vestium. posset etiam referri ad vnum quemq primarium Romanum quem per Metellum Creticum designaret, vt sit sensus, quid non facient alii quum tu ex primariis & principibus ciuitatis sumas tales vestes. Nam Metellus Creticus is fuit, qui Cretam Imperio Romano adiecit. Perores, Oratione vrgeas, nam peroratio fit in fine oratiõis qua maxime aduersarius vrgetur. In proculas & pollineas, idest in adulteras proculę & pollineę similes. Mirante, cum admiratione contemplante, ac per hoc damnante, vt inhonestum habitum. Est moecha labulla. Sensus ẽ. Labulla & Corphinia, quę adulterę sunt, si adulterii admissi conuincantur in iudicio, maius tamen pręse ferant honestatis studium, non enim talem sumant togam, vt indecentẽ habitum. Mulieres enim conuictę adulterii cogebantur toga virili indutę in publicum procedere. Authores sunt Porphirio & Asconius. Vnde Horatius in sermonibus. quid interest in matrona ancilla peccesue togata. Contra vero stola erat matronarum.

Damnetur, conuincatur adulterii. Talem togam, tam tenuẽ vestem, qualia sunt multicia tua.

Sed Iulius ardet, Introducit Creticum excusantem turpem habitum. Nudus agas, verba poetę, idest nudus eas si te calor vrget, quasi innuat non minus turpe esse vti tali corporis amictu quam nudum agere. Minus est insania turpis, respondet iis qui possent dicere, illum indicatum iri insanum, qui nudus ambulauerit, ait ergo poeta, insania minore est digna reprehensione, quam talis habitus. En habitũ, indignantis sunt verba poetę, & insultantis, quasi dicat, o q̃ dignus habitus in quo te spectarent Prisci Romani illi, qui agricolationi intenti erant, & q paucis annis ante victores pro re. p. crudelia vulnera accepe, o q̃ riderent te, vt ostẽdat illum fuisse futurũ ludibrio & Priscis Romanis, & qui pauloante sua tpa pro re. p. multa pręclara gessissent.

Modo victor. i. paucis annis ante. i. nostris fere tpibus, ac si dicat nostro sęculo, quo & Augusto Cęsare & aliis impantibus populus in rebus bellicis se exercuit.

Vulneribus crudis populus mó victor, & illá
Montanum positis audiret vulgus aratris.
Quid non proclames in corpore iudicis ista
Si videas, quęro an deceant multitia testem?
Acer & indomitus libertatisq; magister
Cretice pelluces, dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures, sicut vt grex totus in agris
Vnius scabie cadit, & porrigine porci,
Vuaq; contacta liuorem ducit ab vna.
Foedibus hoc aliquid qñq; audebis amictu,
Nemo repente fuit turpissimus, accipient te
Paulatim qui longa domi redimicula sumũt
Frontibus, & toto posuere monilia collo,
Atq; bonam tenerę placant abdomine porcę,

Vulneribus crudis, idest p cruda vulnera victor, idest aspera ⁊ crudelia, nam a crudo fit crudelis. Illud vulgus montanum, rudis ille populus, qui priscis fuit temporibus, qui cessantibus bellis agricolationem exercebat, vt de Quintio Cincinato legitur ⁊ aliis ciuibus Romanis. In corpore iudicis. Argumentum est a minore ad maius, quasi dicat si multitia testem non decẽt, multo minus iudicẽ decebunt. Nam quáto qs excellentior est, tanto magis eum decet honestatis esse amplexorem, ⁊ tanq̃ cęteris virtutis speculũ. Quęro an deceant, quasi dicat non decent, si ergo non decẽt testem, minus cõueniũt iudici. Acer ⁊ idomitus. Insultat sepe poeta molli viro Libertatisq; magr̃ qui videat moꝝ grauissimus Censor, ⁊ q in libertatem velit asserere flagitiosos. Ná de animi libertate intelligit non corporis.

Pelluces, tráslucea, compositio est a per ⁊ luceo. sed mutatur r in l, est enim ex corrupto ⁊ integro. Dedit hanc contagio labem, Sumpta est translatio a pestilenti animali, cuius contactu ⁊ consuetudine reliqua animalia facile cõmaculantur. Ergo vitia inqt aliena te in hanc labem deduxerunt, ⁊ plures in dies deducent. Vnde Seneca de Tranquillitate vitę. Serpunt enim vitia ⁊ in proximum quéq; transiliunt ⁊ contactu nocent, vnde ⁊ contagium dictum est ⁊ cõtagio, ⁊ contages, omnis morbus, qui contactu facile contrahitur. Labem, maculam ⁊ vicium. Labes ꝓprie dicitur in vestimentis, sed per translationem vi-

Grex — tia quoq; animi labes appellamus. Sicut grex, ita inquit vitia serpent in vnum quemq;, vt porrigine vnius porci reliquus grex contaminaſ. Qui parum considerate loquuntur, dicunt gregem tãtum de minoribus intelligi animalibus. Quum constet gregẽ indifferenter non solum de omni animalium genere. sed etiam de hominibus dici. Terentius, vt me in gregem vestrum recipiatis. Et alibi Iuuenalis Cum

Scabies — grege chaldeo. Seneca ad Lucilium Elephantorum gregem excelsissimus ducit. Scabie. Scabies auctore Celso est durior cutis rubicunda, ex qua pustulę oriuntur quędam humidiores, quędã sicciores. Exit ex quibusdam sanies fitq; ex iis continuate exulceratio pruriens, serpitq; quibusdam cito, atq; in aliis quidem ex toto desinit, in aliis vero certo tempore anni reuertitur, quo asperior est quoq; prurit magis eo dif-

Porrigo — ficilius tollitur. Porrigine, est autem porrigo morbus quo non solum porci sed ⁊ homines infestantur, de qua sic Cornelius Celsus. Porrigo est vbi inter pilos quędam quasi squãmulę surgunt, hę quoq; acute resoluuntur, ⁊ interdum madent, sępius siccę sunt, fereq; id in capillo fit, rarius in barba, aliquando etiã

in supercilio. Vuaq; cõtacta. Vua enim facile corrumpitur contactu corrupti acini. Foedius hoc aliquid. Futurum inquit est, vt aliquid etiam in posterum turpius facias hoc amictu, hoc est longe etiam indecentius committas q̃ quę per turpem habitum peccasti. Accipient te paulatim. In eam ⁊ tu turpitudinem laberis, qua inter se sacerdotes Minerue viuunt. Sicq; poeta descendit in reprehẽsionẽ sacerdotum, quorum collegium (auctore Trãquillo) Mineruę in Albano Domitia. instituerat. ex quo forte ducti magisterio fungerẽtur, redderentq; eximias venationes, ⁊ ludos scenicos. Horum epulas, Luxum, mollicie scenicam, ⁊ reliqua turpia insectaſ, ostenditq; eos nihil differre a mulieribus colentibus bonam deam, aut a sacerdotibus cotyttia celebrantibus, gulamq; eorum maxime reprehẽdit, qui lautissime epularenſ. Vnde ⁊ a Martiale Dapes Lautę Albanę appellanſ. Deniq; indignaſ ex sacerdotibus quendam cornicini, cuius opera in ludis illis Albanis vtebantur, nupsisse. Omnis ergo poetę fremitus est in turpitudinem ⁊ molliciem sacerdotum Albanorum. Accipient te. s. in cõsortium suũ. Qui longa domi redimicula. ostẽdit eos a mulieribus nõ esse absimiles, quę celebraturę sacra bonę deę sumũt redimicula, idest ornamenta ⁊ vincula capitis conuenientia sexui muliebri, ⁊ monilia aptant collo. Idẽ inquit faciũt isti sacerdotes in Albano, vt more mulierum sacrificia colant bonę deę, ⁊ quod proprium

est mulierum sibi vsurpent. Nam sacra bonę deę fiebát (vt scribit Plutarchus in vita Ciceronis ⁊ Cęsaris) quotannis in domo maximi pontificis pro salute populi Romani. Iis nemini viro interesse licebat, a mulieribus tantum celebrabãtur. Vnde Cicero i oratione in. P. Clodium sic. Hominemq; eum qui puluinaribus Bõę deę stuprum intulerit, eaq; sacra quę viri oculis ne imprudentis quidem aspici fas est, nõ solum aspectu virili, sed flagitio stuproq; violaret. Alii tñ ita interpretantur, non q bonam deam illi sacerdotes colant, sed q illoꝝ ritus ⁊ ludi scenici nihil pene differant a sacris bonę deę, quę mulieres operántur. Deam aũt bonam etiam Maiam ⁊ Terram dixere eandẽq; etiam Faunam, Opem, ⁊ Fatuam. Boná q oium nobis ad victũ bonoꝝ cá est. Faunam q oĩ vsui animantiũ fauet. Opẽ q ipsius auxilio vita constet. Fatuam a fando q infantes partu editi non prius vocem edunt q̃ attigerint terram. Atq; bonam, ordo est. Atq; placant boná deam. Abdomine tenerę porcę. Omnia inquit in sacris bonę deę faciunt quę ad eius cultum pertinent. Ná sus pręgnans ei, vt scribit Macrobius, mactabaſ quę hostia propria est terrę. — Bonę deę sacra; Abdomen

Abdomine

Et magno cratere deam,sed more sinistro
Exagitata procul non intrat foemina limẽ.
Solis ara deę maribus patet,ite prophanę
Clamatur,nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia secreta coluerunt orgia teda

Abdomine.i. sumine. Plini.in.xi. capite.xxxvii. Ait antiquos vocauisse abdomen quod nũc sumẽ, Aristoteles lib.i. de natura aialium de Abdomine ita scribit. Venter infra pectus est parte priore eiusq; radix vmbilicus est, cui radici pars subiecta in latus vtrũq; Ilia dicit̃,quę autem recte subiungit̃ sumen est siue abdomen. Magno cratere. Nã in sacris eius authore Macrob. erat vas vini quod mellarium appellabatur, & vinum Lac dicebat̃. Sed more sinistro. Sed in iis sacris contrario se gerunt ritu. Nam quum sacra a mulieribus tãtum celebrentur, ipsi contra ritum sacrorũ eas excludunt,& soli inter se molles & effoeminati celebrant. More sinistro,more contrario,quum a mulieribus soleant excludi mares,ita vt ne effigies quidem maris eo in loco sit fas conspici. Nam & picturę marium velis integebant, vnde alibi. Testiculi sibi conscius vnde fugit mus. Varro enim tradit eam adeo pudicam fuisse, vt extra gynecenm nunq̃ sit egressa,nec nomen eius i publico fuerit auditum, nec virum vnq̃ viderit, vel a viro visa sit.propter quod nec vir templum eius ingreditur. Ite pphanę,clamatur. Iubent inquit magno clamore mulieres abesse. Prophanę. Sacer & pphanum Sacrũ Prophanus vocabula sunt contraria. Sacrũ enim est (vt Trebatius lib.primo de religionibus refert) quicquid est quod deoꝝ habetur, vnde Virgilius huius diffinitionis memor vbi sacrum nominauit,admonitionẽ deoꝝ pene semper adiecit. Sacra dionę matri diuisq; ferebam. Item sacra Ioui stygio q̃rite icoepta paraui. Prophanum omnes pene consentiunt id esse qd extra phanaticã causam sit,quasi porro a phano ẽ religione secretum. Vnde Cicero ad Herenniũ. Locus q̃r:tur celebris an desertus. Sacer an Prophanus,publicus an priuatus,vbi liquido ostendit vocabula esse opposita. Porphyrio exponens illud Horatii Odi prophanum, vulgus ait Prophanos eos dici qui sacris initiati nõ sunt,qui phanũ intrare non poterant. Gemit hic tibicina. Nam in eius sacris adhibebant̃ modulationes & Tibicinę canentes cornibus. Sed hic inquit non sunt Tibicinę,non sunt mulieres,sed viri tantum. Talia orgia. Ostendit poeta eorũdem sacerdotũ molliciem nihil differre a mollicie sacerdotum deę Cotyttus,est enim sensus. Nõ dissimilia inquit sunt sacrificia quę sacerdotes instituti a Domitiano Mineruę in Albano colunt,ab iis quę feruntur ab Atheniensibus culta, quę Cotyttia appellata sunt. Nam Athenienses instituerãt Cotyttia sacrificia peregrina sumpta a Thracibus,quę nocturnis peruigilationibus celebrarentur. In quibus impudica turpiaq; multa fiebant. De quibus videtur intellexisse Horatius in Epodis. Inultus vt tu riseris Cotyttia vulgata sacrum liberi cupidinis? Canidia enim saga minatur Horatio, quia talia sacrificia ei cõmissa ridens diuulgauerit. Cotyttia autem, vt scribit Porphyrio,sacrum cupidinis esse dicit, quia maleficia hęc quę per infirma sacra fiunt ad amorẽ pertineant, vnde apparet & hos sacerdotes talia sacrificia vt impudica & amorem pertinentia tractare. His ritibus peruigiliisq; deã Cotytto pesse voluerunt, & proinde Cotyttia noiata sunt. Vñ Strabo sic inquit. Athenienses aũt sicuti reliquis in rebus hospitã & externorum studiosi pstiterunt sic & in deis,externa.n.multa suscepere sacra,ita vt i comoediis cõplura & Thracia & Phrygia decantata sint. Eam tñ deã alii Cotytto, alii pro Cotyn appellauere. Vñ Stra.lib.x. Similia inquit sunt q̃ apud thraces celebrant̃ q̃ Cotyttia & Bendidia apud quos & Orphica initiũ habuerũt. Ipsam sane Cotyn, q̃ apud Edonios colit̃ & eius istrumẽta memorat Aeschylus. Sic & Synesius appellat his verbis θαρρον αποφαι νουτον ανδ,α ημισυνον αυτοχ ρημα καὶ πασ.:την της κοτυος. Cõfidens demõstra viꝝ semimarẽ statim sodalẽq; Cotys. quẽ locũ exponẽs Suidas cotyn deã coli ait turpiũ psidẽ. Alibi tñ Idẽ Synesius Cotytto appellat vbi ait ερμη μεν καὶ ηρακλ ι της παλαις τρας εφοροις ουδε κατα μικρον πρεπ:ικο τυττοι δε καὶ τοις αλλ οις αττικοις κονσαλοις νεοκορει Mercurio qdẽ & Herculi palęstrę pfectis neutiq̃ cõgruit. Cotyttoni aũt & aliis apd atticos despicatissimus admistrat.qbus pbis declarauit eũ,de quo agit in epistola foedissimis eẽ moribus q Cotyttoni inseruiat. Cõtra igit̃ hęc nocturna Cotyttia Eupolis poeta Comicus (vt refert ũt qdã cõmẽtatores) Aristophãis scripsit comoediã.quã Baptas appellauit,de q̃ sic Plato meminit, vbi de comoediaꝝ differentiis agit.ισ μεν γουν τον ευπολιν των δηδαξαι τους βαπτας αποπνιγεντα εισ την θαλαττα εισ συσ κατηκε τους βαπτας Scimus inqt Eupolim quũ Baptas fabulã docuerit ab iis ipsis i mare submersum cõtra quos Baptas emiserat. Lucianus quoq; i ea orone,q̃ iscribit̃ ad ieruditũ multos emptitãtẽ libros in hãc sermẽ miam. Dic mihi iqt ẽt ne Aeschinis orõnẽ aduersus Timarchũ legis,an pro oia illa scis & nosti singula? Aristophanẽ pro & Eupolim subsisti Baptas integrã fabulã pellegi Baptę sti? vñ ẽt Probus sic scri. Baptę comoedia inqt fuit i qua Eupolis iducit viros Atheniẽses ad imitationẽ foeminaꝝ saltantes lassare psaltriã Cotytto. Cotytto apud Atheniẽses psaltria quã effoeminati colũt noctu illã adeũtes. De Baptis & Cotytto Angelus Politianus i miscellaneis suis elegãtissime disseruit. Orgia,pprie nũc dñr sacrificia bacchi ὀργιαζο.i.orgia celebro. Vñ Stra.li.x.scri.sic. Plurimi igit̃ grecoꝝ totũ cerimõiale negociũ qd orgia vocãt. Bacchanaleq; & chonicũ & sacroꝝ mysteria libero pr̃i attribuerunt. Cęteꝝ aũ orgia p oĩbus cerimõis capiẽt,vñ idẽ Stra. Cybelẽ pcipuo venerãt̃ honore eius orgia frequẽtantes,orgia putat Euse.de ppãrati͂e euãgelica dcã απο της οργης.i. ira quã aduersus Ioui ceres suscepit veꝝ postea & alioꝝ deoꝝ dcã sũt orgia ipa mysteria, vñ orgia dicius veneris,orgia corybantiũ. Secreta te.i.mystica face,nã noctu talia sacrificia pagebant̃.

Cotytto

Baptę

Orgia

Baptę, sacerdotes molles & effoeminati a quibus Eupolis denominauit comoediam suam a Βαπτο quod significat tingo & lauo, q qui sacris initiabant lauarent aqua calida primum. Aristophanes, primum ex ritu veteri me lauerunt. Lassare. Nam in sacris saltantes fictam fortasse personam Cotyttus lassabant. Probus vt diximus ait fuisse psaltriā quā effoeminati Atheniēses noctu colunt eam adeuntes. Cotytto, accusatiuus ē gręcus. Cecropiam, atticā a Cecrope rege q primus Atheniensium rex regnauit in Attica ante Deucalionis tēpora quem oīs antiquitas fabulata est biformem fuisse, quia primus marē foeminę matrimonio iunxit. Ille supercilium, molliciē adhuc insectaē in iisdē sacerdotibus, qui more mulierum decoris essent studiosi, supercilia enim fuligine denigrabant, qđ solitū fieri ōndit Pli. lib. xxviii. Vbi ait Capilli de fluuia Vrsinus adeps misto Ladano & Iantho continet, alopeciasq; emendat & raritatem supercilioꝝ cum fungis Lucernaꝝ ac fuliginę, quę est in rostris eaꝝ. Producit, extēdit & emēdat. Obliqua acu, calamistro. Pingit oculos .n. sibi tingebāt. Pli. in .xi. Palpebrę ī genis hoī vtrinq;, mulieribus etiā infectę quotidiano tanta est decoris affectatio, vt tingant oculi quoq;. Oui. in arte amandi. Nec pudor est oculos tenui signasse fauilla. Vel ꝓpe te nato lucide Cidne croco, per oculos igit intelli ge genas quę inficiebant. vnde diuus Ciprianus in tractatu habitus virginū de impudicis viris sic scribit. Illi docuerunt & oculos circūducto nigrore fucare, & genas mendacio ruboris inficere & mutare adulterinis coloribus crinē &c. Sic & diuus Hieronymus ad matrē & filiā in gallia commorantes scribit. Oculos stibio linit. Imperator Antoninus secūdus authore Herodiano ꝓcedebat in publicū pictis oculis, genisq; purpureis satis. Ille, alius ex sacerdotibus. Vitreo priapo, nihil inqt omittūt, qđ ad molliciem nequitiāq; pertineat. Nam & poculis inquit vtunt in conuiuio effigians instar inguinū, quā obscoenitatem notat & Pli. lib. xiiii. Loquens de ebrietate. Iā vero quę vasa adulteriis cęlata, tāq̄ per se paꝝ doceat libidines temulentia ita vina ex libidine hauriuntur. Idem etiā in prohemio libri. xxxiii. his verbis. In poculis libidines cęlare iuuit ac per obscoenitates bibere, panibus etiam per obscoenitatē sic formatis vescebant. Martialis Si vis esse satur nostrū potes eē Priapū. Ipsa licet rodas inguina tutus eris. Reticulumq;, tegmen est capitis muliebris a rete dictū, a cuius similitudine est factū, quali & nr̄is tēpibus matronę vtunt & aureis & sericis grece αμπυξ appellaē. De eo sic Lampridius. Matronas aūt regias contētas eē debere vno reticulo atq; inauribus & baccato monili, genere Masculino protulit Plinius lib. xii. Vbi de natura thuris, sic .n. scribit persona adiicaē capiti, densiusue reticulus. Nam apud veteres capillos puellę aut humeris diffluentes, aut reticulo collectos gestare consueuerunt. Propertius. Nec de more comę ꝑlenia colla fluentes.

reticulum

Cecropiam soliti baptę lassare cotytto.
Ille supercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingitq; trementes
Attollens oculos, vitreo bibit ille priapo,
Reticulumq; comis auratum ingentibus iplet
Cęrulea indutus scutulata, aut galbana rasa
Et per iunonem domini iurante ministro.

Scutulata .i. vestes scutulis distinctas, quas galli instituerunt, vnde sic Pli. Pluri mis vero litiis texere quę polymita appellant Alexādria instituit, scutulis diuidere gallia. Cęrulea, color cęruleus inter viridē & nigrū est, proprieq; thallassicus, vnde poetę mare reliquasq; aquas cęruleas appellant. Idem etiam dr̄ color venetus, vñ Vegetius lib. iiii. de re militari scribit nautas veste veneta eē induendos & vela nauium exploratoriarū colore veneto esse tingēda hoc est cęruleo. Nam vt Idem inqt Vegetius similis est fluctibus marinis, ita vt color cęruleus, & venetus & Thalassicus idem sit .i. color similis marinis fluctibus. Thalassam .n. vocant gręci mare. Rasa, vestimenta quę pilo carerent. Nā absolute positū est rasa & numero plurali, apud priscos in vsu fuit Toga rasa & pexa, quę contrarię erant. Nam rasa sine pilis erat, pexa vero villosa. De quibus sic Martialis Rasam tu mihi mitte togā. Et alibi. Togā ve pexā. Plinius item scribit Lanā histrię liburnięq; lino propiorem q̄ lanę esse, alienā pexis & quā sola ars scutulato textu cōmēdat, ita vt bene conueniat togę rasę quę scutulato textu conficiebatur, idest breuibus scutis distinguebaē. Galbana. Galbanū genus est coloris albi, vt aliq putant & sublucidi, qđ molliū & delicatoꝝ fuisse ōndit non solū Iuuenalis sed & Martialis, quū hoiem muliebriter idutū galbanatū appellat, vñ ēt Idem Martia. Mores appellat galbinos .i. molles & effoeminatos. Tunicā galbinā a colore galbano appellat, sic Flauius vopiscus in Aureliano iter hęc fuit tetricus clamyde coccea tunica galbina. Galbanū, itē vt scribit Pli. lib. xii. arbor ē syrię in Amano monte similis ferulę resinā ꝓducens purā & trāslucidam. Suetonius in Galba scribit primū sulpitioꝝ cognominatū Galbā, eo q facibus galbano illitis oppidum hispanię succenderit. Plinius itē lib. xi. propolis est odore graui vt qua pleriq; pro galbano vtanē.

Cerule us

Venetus thalassicus

Rasa Pexa

Galbanum

Et per Iunonē dn̄i. Omnia inqt faciunt q̄ mulierum sunt, vt ēt non per geniū, sed pro Iunonē dn̄i iurēt. Nā placuit qbusdā vt author ē Sene. ad Luci. lib. xix. epistola. cxi. Vnicuiq; nostrū pędagogū dari deū non qdē primariū, sed hunc ifꝰrioris notę ex eorum numero, quos Oui. ait de plebe deos. Stoici vero affirmarunt singulis & geniū & Iunonē dari, vñ & Pli. lib. i. capi. vii. sic inqt. quāobrē maior cęlitū populus ēt q̄ hoium intelligi, pōt quum singuli ex semetipsis totidem deos faciant, Iunones geniosq; adoptando sibi. Ex quo videtur innuere mares consueuisse per deos masculos, foeminas vero per deas iurare, vnde modo poeta ait sacerdotes ipsos more foemineo per Iunonē iurare, sicuti iurat sine imprecatur Quartilla apud Petronium his verbis. Iunonē meā iratā habeā, si vnq̄ me meminerim virginē fuisse. Licet Socrates apud Platonē ī Gorgia, iuret per Iunonem, ita vt de hoc adhuc quęrendum censeam.

Ille

Ille tenet speculum patici gestamen Othonis
Actoris arunci spolium; quo se ille videbat
Armatum, cum iam tolli vexilla iuberet.
Res memoranda nouis annalibus atq; recenti
Historia, speculum ciuilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam;
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panē,

Ille tenet speculum. Ex sacerdotibus īquit alius tam grande habet speculū quo se polit q̄ grande fuit illud Othonis, quo se in acie videbat. De quo ita & Sydonius Apollinaris, post speculi immanis pompā, quo se ille videbat. Hinc turpis q; pulcher Otho. Idē alibi Galbam sternis Otho speculo qui pulcher haberi dū captas, sicq; p̄ trāsitū mollitiē Othōis sugillat, qui vt scri. Trāquill. adeo mollis fuit & mundiciarū mulie-briū studiosus vt vul so corpore & galericu-lo capiti p̄pter raritatē capillorū adaptato & adnexo īcederet & ne mo dignosceret, quin & faciē quotidie rasi-tabat & pane madido. Lacte Asinino line-bat. Idq; īstituit a pri ma lanugine ne bar batus vnq̄ esset. Ge stamen. expositio est, hoc est q̄le solebat gestare Otho studiosissimus formę. Patici Othonis. i. patientis muliebria. Nā (vt scribit Tranquillus) Neroni con-suetudine mutui stupri cōciliatus est. Actoris arū ci spoliū, alia expositio. Hoc aūt Hemistichium Vir-gilianum in dedecus dicit Othonis, qui non iam in gētem hastā more Actoris viri fortissimi portabat, sed ingens speculū vt mollis & effoeminatus, legen-dumq; est Ironicos. q. d. non iam spoliū ablatū hosti quale fuit hasta quā Turnus Actori abstulit. Il-le. s. Otho. Quū iam tolli vexilla iuberet, quū iā in hostes acies dirigeret sublatis signis. Res memo rāda. Acclamatio est i derisum Othōis, vt sit nō me morāda sed supprimēda. Nouis annalibus atq; recē ti historia. Inter ānales & historiā hoc iterest. q; An nales quātū possumus colligere ex verbis Ciceronis & Gelii sunt libri cōtinētes res gestas pluriū ānorū, ob seruato cuiusq; āni ordine, vñ & nomē accepe. nudi aūt sunt & simplices, velutiq; cōmētarii q breuiter rē cō plectētes materiā p̄beant volētibus scribere histo riā, neq; n. affectus mouēt, neq; alacriores ad rē pu. defendendā, neq; segniores ad rem p̄perā faciendā an nales cōmouere p̄nt. Historia vero ē rerū gestarū nar ratio vel demonstratio dicta ab ἱστορέω quod est idē quod narro. vnde Cicero in scd̄o de oratore. Erat hi storia annaliū confectio. res oēs singulorū annorum mandabat l̄ris pōtifex maximus, efferebatq; in albū & p̄ponebat tabulā domi, potestas vt esset populo co-gnoscendi, hiq; annales maximi noīantur. Virgili. itaq; oīum rerū peritissimus inducit Aeneā tanq̄ pō-tificem dicere Et vacet annales nostrorū audire labo-rum. Quum ergo Aeneas vt pontifex inducaē, me-rito annales appellat historiā. Historia (vt scribit Gel lius) qua rōe quoue cōsilio gestę sint res demōstrat. Ex annalibus igiē tanq̄ ex breui nudaq; materia su-mebaē historia, quę rem huberius p̄scribit, quę affe ctuum plena est. Ergo annales id oīno sunt quod hi storię, sed historię nō oīno id quod annales sunt, tāq̄ alterū sit speciale nomen, alterū generale, sicuti q̄d est homo id necessario aīal est, q̄d est aīal non id necesse est vt sit homo. Speculū ciuilis sarcina belli, velu-ti acclamatio in contēptum tantę mollicie q; inter cętera belli machinamenta speculum quoq; gestaret. Belli ciuilis, bellum appellat ciuile quod inter Othonem & Vitellium gestum fuit ad Bebriacum vicum inter Cremonam & Veronam, vbi duabus Otho cladibus acceptis superatus est. De quo bello & loco Plinius meminit libro. x. capi. xlix. Vene-runt in Italiam Be-briacenses bellis ciui-libus transpadum & nouę aues. Nimi-rum, insultatio est in Othonem vt effoe-minatum, quasi di-cat rē facit monstruo sam Otho qui Im-peratores de regno eii cit, & cutem more mu lierum curat & polit quasi contraria. Nam quum ab Galba ado-ptari expectaret, isq; Pisonē p̄tulisset, indignatus ad vimq; cōuersus eū a suis desertū iteremit. Galba autem septimus fuit Im perator qui Neroni successit, nullo gradu contingēs Cęsarum domum, lege Suetonium. De cęde item Galbę & Othonis & pugna Bebriaca meminit Iose-phus de bello iudaico in quinto libro sic. In medio namq; Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho Imperator cum Vitellio imperāte pugnabat, quem germanorū tunc manus elegerat. Habito autē apud Bebriacum galacię p̄lio cum Valente & Cecin na Vitelli ducibus, primo die Otho superauit, altero vitellii milites multisq; trucidatis & aduersę partis au dita victoria Otho apud Brixellum semet occidit, postq̄ biduū tresq; menses imperiū tenuit. Curare cutem, faciē (vt diximus) quotidie rasitare & corpus vellere. Affectare, est aīum habere intētum ad ali quid habendū, vt gigantes Affectauerunt coelū. i. aīum intentum habuerunt ad habendū coelū, & Cę-sar affectat imperiū. i. aīum intētū habet ad h̄ndum imperium. Spoliū palati, pro palatii vbi sedes erat Iperatorū. Nā p̄mus fuit Romulus) authore Liuio in primo) qui palatiū vbi educatus ipse fuerat muniit. Sic. n. dixit quēadmodū alibi purpureus magni ru ctaret scurra palati. Et Petronius. Fama volat sum-miq; petit iuga celsa palati. Ex septem. n. collibus vr bis fuit palatiū. vnde Cicero in officiis ait. Cn. Octa uium p̄claram ędificasse in palatio & plenam digni-tatis domum, & inde domum palatinam appellaue-runt domum Imperatorū. Dictum palatium vel q; ibi pecus pascens balare cōsueuerit & quasi balantiū, vnde Neuius balantium appellat, vel q; palare. i. er-rare pecudes solerent, vel q; ibi Hyperborei filia Palā to habitauerit, quę ex Hercule latinum peperit, vel q; ibi Pallas Euandri filius sepultus fuerit, vel q; eti-am Palatini & Aborigines ex agro rheatino qui ap-pellatur palatium ibi consederint, vel a pale pastora-li dea (vt scribit Solinus). Et extēdere panem scili cet madidū lacte asinino. Nā vt scribit Pli. li. xxviii Cutē in facie erugari & tenerescere & candorē custo diri lacte asinino putāt. Proide poppea vxor Nerōis quocūq; ire cōtegisset secū sexcentas asellas ducebat.

Annales Historia

Bebriacus vicus

Cecinna

Palatium

Q đ nec ĩ assyrio pharetrata semiramis orbe,
Moesta nec acciaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor, aut reuerẽtia mensę.
Hic turpis cybele est, ẽ fracta voce loquendi
Libertas, ẽ crine senex phanaticus albo
Sacrorũ antistes, rarũ ac memorabile magni
Gutturis exemplũ, cõducendusq́ magister,
Quid tñ expectant phrygio quos tps erat iã
More supervacuam cultris abrũpere carnẽ?

Quod nec in assyrio. Fecit inquit Otho ea ad curandã cutem & se molliendũ in castris, quę Nec Semiramis regina Nec Cleopatra fecerunt, vt ostendat ipsum etiã foeminis molliorem extitisse. Mollis.n. ornatus & expolitio cutis virũ non ornat, sed mentẽ eius indicat, vnde est illud Ciceronis in officiis, ergo & a forma remoueat omnis viro nõ dignus ornatus. Ouidius. Sint procul a nobis iuuenes vt foemina compti.

Semiramis

Semiramis, Nini regis assyrioꝝ fuit vxor, magni mulier aĩ, quę occiso marito non ausa tradere imperium filio Nino adhuc impuberi, nec ipsa palã tractare, mutato habitu cũ filio regni moderationem suscepit. Hęc Babylonem condidit, nõ contenta acquisitos a marito terminos tueri, Aethiopiam quoq, suo imperio adiecit. Indis etiam bellum intulit. libidinis adeo impatiens vt adamasse ẽt equũ feraĩ. Ad postremum quum concubitũ filii petiisset, ab eodẽ interfecta est, duos & triginta ãnos post Ninũ regno potita, quo tempore constat fuisse Habraam & Zoroastem magũ apud Bactrios. Orbe assyrio. in ea parte Assyrię, vbi Babylon ẽ. Nam Babylon & Nisibit vrbes Assyrię sunt maximę, quę aũt Assyria antea dicta fuit, postea dicta est Syria terraꝝ maxima & pluribus distincta noibus. De qua abunde Pli. lib. v. Et Stra. xvi. Pharetrata. pharetra armata, quali habitu in bellum descendebat, est.n. pharetra recon ditorium sagittarũ. Cleopatra. ęgypti fuit regina soror illius Ptolomęi, qui Põpeium neci tradidit. Eã p̃mo amauit Iulius Cęsar, ex qua pueꝝ suscepit Cęsarionẽ. Mox eã post mortẽ Iulii Cęsaris. M. Antonius ardenter dilexit, ex q̃ libertos duos suscepit, quos solẽ & lunã appellauit. Eũ postea aduersus Augustũ cũ exercitu p̃ficiscentẽ quatuordecim cũ triremibus secuta est ad Acciũ ꝓmontoriũ, vbi cõmissa pugna vincẽteq, Augusto ipsa prior cũ suis triremibus aufugit in ęgyptũ, quã fugientẽ Antonius relicto exercitu p̃ditus amore cõsecutus est. Sicq, Augustus potitus victoria in ęgyptũ secutus est vtrũq. M. Antonius gladio suo seipsum interemit. Cleopatra ne viua ab Augusto in triũphũ duceret, admotis corpori serpẽtibus mortẽ sibi cõsciuit. lege Plutarchũ. Floꝝ, Strabonẽ, & Sueto. Moesta, quia victa irã Cęsaris Augusti timebat. Carina actiaca, qua pugnauit apud Actiũ ꝓmontoriũ epiri. Hic nullus verbis pudor. Redit poeta ad sacerdotes de quibus coeperat. Ait ergo inter ipsos oia turpia fieri, nec vllum existere pudorem quominus & verbis & factis vtanẽ obscoenis. Nã pudor ẽ veluti obstaculũ ne qđ turpe faciamus, vñ philosophi sic diffiniunt (authore Gellio) pudor est iustę vituperationis siue rep̃hẽsiõis timor. Turpis cybeles. i. oia obscoena fiũt hic. i. inter ipsos sacerdotes, qualia fieri solẽt in sacris cybeleis, vbi turpissima quęq, fiebant, & p̃cipue solẽni die lauationis eius in Almone Fluuio. Nã (vt scribit Augustinus li. ii. capi. iiii. de ciuitate dei) aute deę lectică talia p publicum cãtitabanẽ a nequissimis scenicis, qualia nõ deceret matrẽ ipsoꝝ scenicoꝝ audire, vnde Augustinus subdit illã p̃inde turpitudinẽ obscoenoꝝ dictorũ atq, factoꝝ scenicos ipsos domi suę p̃ludendi causa coram matribus suis agere puderet, quã per publicum agebãt corã deoꝝ matre. spectante & audiente vtriusq, sexus frequẽ quentissima multitudine. Fracta voce. aut molli & effoeminata, aut in oẽm effusa turpitudinẽ. sumpta trãslatione ab equis q fracto & soluto freno toto ipetu feruntẽ. Apuleius lib. viii. de sacerdotibus deę syrię. Fracta rauca & effoeminata voce clamores absonos intollunt. Phanaticus senex. i. Phanaticus sacerdos non absimilis Gallo sacerdoti cybeleio. Nã phanaticus epitheton est galli. i. afflatus numine, nã spiritu quodam videbanẽ agi diuino & futura p̃dicere. vnde Horatius in Satyris. Hunc circũ tonnit gaudens bellona cruentis, & in odis Non dindimene nõ adytis quatit Mentẽ sacerdotũ incola pythius Nec liber ęque. Quũ igiẽ quodã furore diuino aganẽ capui iactãt rotãtq, crines. Lucanus in primo Crinẽq, rotantes sanguineũ populis cecinerunt tristia galli. vnde Liui. lib. xxxvi. sic scribit. L. Scipionis legatus classem in Europã ad Sexton oppugnandã traiecit. Iãq, subeuntibus muros phanatici galli primũ cũ solẽni habitu ante portã occurrerunt. Lymphatus ẽt & lymphaticus vocaẽ insaniens & laruatus. i. dęmonia p̃hatus co spiritu afflatus. Pli. de helleboro. Medeẽ ita comitialibus morbis, vertigini, melancolicis, insanientibus lymphaticis, elephantię albę. Idẽ in viii. ca. liiii. cus Loquens de Api boue. Hi greges repente lymphati futura p̃cinunt. vnde lymphare qđ est vesanũ facere plurum Valerius Flaccus lib. iii Deus ancipitẽ lymphauerat vrbẽ. Sacroꝝ antistes. dñs & magister talium sacrorum. Raꝝ & memorabile magni. Ironicos dictũ, quasi dicat, raro inuenias tam boni exẽpli magistrũ conducendũ mercede ad voluptatẽ gulę. Nã exẽplũ id est qđ nobis ꝓpositũ monet qđ nobis fugiẽdũ imitandũue sit. Est.n. vt diffinit Cice. ad Herẽniũ, alicuius facti aut dicti p̃teriti cũ certi authoris noĩe ꝓpõ. Exẽplũ ẽt dicimus id quo demõstraẽ i rebus venalibus cuiusmodi sit ea res venalis. vñ Cice. ad Herẽniũ. Si merces ipsi q vẽditãt aliũde exẽplũ q̃ritãt mercis, aut si acernos dicãt se tritici hẽre & eoꝝ exẽplũ pugno nõ hñt qđ oñdãt. Quid tñ expectat. ex quo iqe vitã agũt obscoenã & muliebrẽ nec magis indigẽt genitalibus q̃ galli q castrati erãt, q̃nqdẽ nubũt, qđ ergo expectat cur nõ castrenẽ & p oia similes sint cybeleis sacerdotibus, quos i reliqs imitanẽ? More phrygio. more galloꝝ sacerdotũ cybeles, q testa samia, authore Pli. virilitatẽ sibi ãputabãt ad imitationẽ atys pueri, quẽ Cybele ipudice dilexit, q cũ castitatẽ suã deę ꝓmisisset, eãq, cõmisso stupro cũ nympha sangaritide non seruasset, & dea irata suppliciũ de nympha sumpsisset

Assyria
Syria
Pharetra
Cleopatra
Actiũ
Pudor
Cybeleia sacra
Lymphatus
Lymphatici
Exemplum
Galli sacerdotes

Quadringenta dedit gracchus sestertia dotē
Comicini, siue hic recto cantauerit ęre,
Signatę tabulę, dictum foeliciter, ingens
Coena sedet, gremio iacuit noua nupta mariti
O proceres censore opus ē, an aruspice nobis?
Scilicet horreres, maioraq̧ monstra putares,
Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
Segmēta ē longus habitus ē flamea sumit
Arcano qui sacra ferens nutantia loro

sumpsisset, correptus furore ⁊ putās domos rnere solitu
dinē petiit, ⁊ p̄ sūma Dindimi mōtis phrygię discur
rens arrepto lapideo cultro seip̄m castrauit, vn̄ Oui.
Ha peant ptes q̄ nocuere mihi. Ha pereāt dicebat ad
huc, onus inguinis aufert. Nullaq̧ sunt subito signa reli
cta viri. Catullus tn̄ aliter scribit pue⁊ quū ex aqua
Galli fluuiis phrygię bibisset ī furorē ex aquę natura
cōpulsum silice sic ca
strasse. Tādē e monte
in vallē p̄cipitatus ī ar
borē pinū cōuersus ē.
Phrygio. Nā phry
ges troesq̧ p̄pe Idā ha
bitātes, autore Strab.
Deā p̄cipuo veneran
tur honore, eius orgia
frequentantes. Car
nē superuacuā, super
fluā, ⁊ minime neces
sariā, qn̄ oia muliebri
ter agāt, ⁊ nubāt, sicq̧
per irrisionem a poeta
dicūtur. Cultris, nō ferreis, sed lapideis. Nā silice vt
diximus virilia sibi amputabāt. Quadringenta de
dit, Notat poeta mares sui tp̄is quo multi fronte inue
recūda nubebāt, vn̄ Mart. Barbatus rigido nupsit ca
listratus afro Hac qua lege solet nubere virgo viro.
Nupsit ⁊ Nero Doryphoro liberto, ⁊ Neroni Sporus
Author Tranqllus, ōndit ergo ex sacerdotibus Grac
chū nobilē, ⁊ potētē vi⁊ nupsisse oiaq̧ fecisse, q̄ in nu
ptiis ēt virginalibus fieri solēt, vt dotē ēt dederit ma
rito. Quadringēta sestertia, ac si dicat tātā dotē quę
capiat ēt summā eqtis ro. Neq̧ .n. qsq̄ haberi poterat ī
ter equites romanos q summā quadringento⁊ sester
tiū non habuisset. Gracchus, vnus ex sacerdotibus
nobilis ⁊ potens, quales fuerūt Gracchi. Nā graccho
rum familia nobilitate p̄stabat, ⁊ potētia. Sestertia,
Sestertium Sestertiū primū fuit, vt diximus in superiore satyra,
quarta pars denarii, quo tp̄e qndecim decusses is vale
bat, hoc est decē asses, fit aūt a semis ⁊ tertiū eo q̧ cōti
neat in se asses duos ⁊ dimidiū tertii. Declinatur ēt ge
nere masculino Sestertius. Cornicini, siue hic re
cto cantauerit ęre, hoc in infamiā ⁊ dedecus est nubē
tis. Nā ille inquit cui nupsit, fuit aut Cornicē aut Tu
bicē, vt ōndat parē oino ex ea re trahi infamiam. Nā
Tubicen in castris legio habet tubicines, cornicines, buccinato
res. Tubicines ad bellum vocant milites, ⁊ rursum
Cornicen receptui canētes reuocāt. Cornicines, ⁊ buccinatores
erant ornamentum totius legionis in ingressu confli
Buccinator ctus, ⁊ eius reditu. Quotiens ad aliqd opus exituri sūt
milites soli tubicines canunt, ⁊ soli milites ad signa
eo⁊ obtēperāt, quotiēs monēdi sunt signa cornicines
canunt, quotiens pugnatur ⁊ tubicines, ⁊ cornicines
pariter canūt, vn̄ illud ē Ouidii ī metamorphosi. Nō
tuba directi non ęris cornua flexi. Signatę tabulę,
Tabulę subaudi sunt. Nam matrimonium non fiebat sine
publica scriptura, vn̄ Alibi poeta. Si tibi legitimis
Tabularii pactam iunctāq̧ tabellis Non es amaturus. Tabulę
aūt nūero tm̄ plurali dicuntur vēditionum, emptio
Tabularius nū, dotiū, ⁊ id genus contractuum, vnde Tabulariū
locus vbi reponuntur ipsę tabulę, ⁊ Tabularius ipse
tabularum scriptor, ⁊ notator, quem vulgo notariū
appellamus, de quo ēt pauloante diximus. Dictū
foeliciter, subaudi est, vt sit foeliciter cedant nuptię,
ita enim dici solebat in nuptiarū celebratione. Tran
quillus in Domitiano. In reducenda post diuortiū
vxore acclamari audiit libenter Domino ⁊ dominę
foeliciter. Romani enim causa boni ominis, vt docet
Cicero in lib. de diuinatione in omnibus rebus agen
dis quod bonum, faustum, foelix, fortunatumq̧ esset
pręfabantur. Sedet,
Censor ponitur. Censore
opus est. Turpitudinē
rei hac ambigua per
cunctatiōe aggrauat,
quasi dicat flagitium
esse nihilomagis di
gnum castigatione q̄
expiatione. Censo
re, q mores corrigat.
Nam censor p̄erat mo
ribus ciuitatis. De quo
ita Plutarchus in vi
ta pauli ęmylii. Cen
sura maxime oium
magistratuum reuerentię est, plurimęq̧ potestatis, cū
in aliis rebus tum maxime ad morum emendatio
nem. Nam e senatu remouere potest, equitibus aufer
re equos, notare infamia, censum agere, lustrum con
dere. Asconius pedianus Regendis moribus ciuita
tis censores quinto quoque anno creari solebant, hi
prorsus ciues sic notabant, vt qui senator esset eiicere
tur senatu, qui eques ro. equum publicum perderet,
qui plebeius in Ceritum tabulas referretur, ⁊ ęrari
us fieret, ac per hoc non esset in albo centurię suę.
Haruspice, qui sacrificiis expiet tantum naturę Haruspex
portentum. Haruspex enim is dicebatur qui inspe
ctis extis victimę futura predicebat, portentaque sa
crificio expiabat, denominaturque ab haruga, idest
victima, ⁊ haruga ab hara, idest stabulo. Scilicet
horreres, cum ea interrogatione legendum est qua
increpamus male intelligentes, quasi dicat homi
nem nubere multo monstruosius est, quam si bos
agnum pareret, ⁊ mulier vitulum. Segmen Segmēta
ta, ornamenta esse muliebria declarat Valerius ma
ximus libro quinto capite de gratis. Permisit quo
que his purpurea veste ⁊ aureis vti segmentis. Iux
ta quod dixit Seruius segmentum esse monile ⁊ or
namentum gutturis. Quod etiam Sydonius com
probare videtur his verbis. Et illam sarranis ebri
am succis inter crepitantia segmenta palmatam con
uenustauit, quibus verbis ostendit ornamenta esse
quę constarent, aut argento ⁊ auro, aut margaritis,
aut preciosis lapillis crepitātibus. Iuuenalis Et segmē
tatis dormisset paruula cunis. Plinius libro. vii. ōn
dit Segmenta significare circulos his verbis, plura
autem sunt segmenta mundi, quę nostri circulos ap
pellauere, greci paralelos, vocabulum autem dedu
ctum est a secando sicut ⁊ segmina. Longos, mulie flameū
bres. Flamea, flameum veli genus erat coloris lu
thei, quo caput nouę nuptę velabatur. Martialis lib.
xii. Pręluxere facis velarunt flamea vultus. Sacra
ferēs, nobilē eē ōndit sacerdotē, q nupsit. Nam Salii
sacerdotes martis ex nobilioribus tm̄ creabant, sicq̧ ōn
dit poeta eū q in mōte albano sacerdos sacra minervę
ministrabat, ⁊ nupserat antea martis sacerdotē extitisse.

Sudauit clypeis ancilibus, o pater vrbis
Vnde nefas tantum latiis pastoribus, vnde
Hęc tetigit gradiue tuos vrtica nepotes?
Tradit ecce viro clarus genere atq; opibus vir,
Nec galeam quassas, nec terrā cuspide pulsas,
Nec quereris patri? vade ergo & cede seueri
Iugeribus campi quem negligis, officiū cras
Primo sole mihi peragēdum in valle quirini.
Quę causa officii? quid quęris? nubit amicus,
Nec multos adhibet, liceat modo viuere, fient
Fient ista palam, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hęret
Quod nequeūt parere, & ptu retinere maritos
Sed melius quod nil animis in corpora iuris

Qui sudauit clypeis ancilibus, hoc est clypeis, q̄ ancilia sunt appellata. de quibus talis extat historia. Regnante Numa Pompilio e cęlo in terram decidit breue scutum ex ęre. dictum ancile, q; vndiq; esset re-

Ancile cisum, vnde Oui. in fastis. Atq; ancile vocat, qđ ab omni parte recisum est. quaq; oculis spectes angulus ois abest. Et vna vox edita oium potentissimā fore ciuitatē quādiu id in ea seruaret. Rex igitur ne furto locus esset, adhibito fabro Mamurio iussit ad illius similitudinē vndecim alia scuta fieri, simulq; misceri ne cęleste internosci posset, adhibitiq;

Salii sunt sacerdotes Salii duodecim, qui Ancilia ferrent, ac per vrbē irent canentes carmina cum tripudiis solēnique saltatu, vnde & nomen accepere. ii autem Marti erant consecrati, eoꝝ primus pręsul vocabatur, authore Plini. Ancilia autem nomē est tertię declinationis, legitur tñ & anciliū & ancilioꝝ, sed illud rōne analogię, hoc autem authoritate defenditur, sic etiā vectigalium & vectigalioꝝ. Saturnalium & saturnalioꝝ, multaq; ad genus. Arcano loro, q; nulli alii liceret ferre & ptractare q̄ Salio. O pater vrbis, exclamatio est qua & rei indignitas & indignatio poetę exprimit. Pater vrbis. s. mars, ex quo & Ilia rhea Numitoris filia nati sunt Romulus & Remus vrbis conditores. Vnde nefas tm̄? subaudi est. i. tanta morum prauitas vt vir viro nubat? Latiis pastoribus, Romanis, qui a pastoribus originē traxerūt, & qui oīum antea voluptatum ignari fuerūt, vt rudes & agrestes pastores. De quibus scribit sic Varro. Romanum vero populū a pastoribus esse ortum quis non dicit? qs faustulum nescit pastorē fuisse nutricium, qui Romulum & Remū educauit, non ipsos fuisse pastores obtinebit? Sicq; poeta foedam sui tpis molliciem notat. Hęc vrtica, hic libidinis pruritus vt etiam nubant. Gradiue, mars, vel quia gradatim & per ordines eatur in bellum, vel a verbo greco γ;ααλαειν, quod est vibrare, q; in bello hastę vibrentur. Nepotes, posteros. Quereris patri. i. nec quereris apud Iouem patrē tuum de luxuria & mollicie romanorū.

Vade ergo, acri indignatione dictū. Campi seueri, campi martii. in quo comitia fiebant & magistratus creabant, milites q; noui exercebant, vt dicemus illic Aut vulnera pali. Quem negligis, quē minime curare videris. Officiū, Ad irrisionē cōtēptūq; temporꝝ suoꝝ hoc dicit, qbus multi abiecta verecundia nubebāt. Introducta est psona quę ostēdat operā

Officium sibi dandā esse viro nubenti. Officiū, Nemini dubium est officiū dictum esse ab efficiēdo, vt id sit, qđ vnusquisq; teneat efficere, vnde Cicero librū suū de officiis inscripsit, q; ibi doceat qd in omni reꝝ actiōe sit efficiendū. Est ergo sensus, quoddam mihi negocium (quasi debitū & quod teneat efficere) est mihi peragendū. Tranquillus in Caligula. Liuiam horestillam. C. Pisoni nubentē, quum ad officiū & ipse venisset ad se deduci imperauit. Primo sole, primo ortu solis. In valle Quirini, verū ad templū Quirini, de quo meminit Pli. li. xv. ca. xxix. Inter antiqssima namq; delubra habentur Quirini, hoc est ipsius Romuli, an ad portum Quirini. i. Romuli. quo multi conueniebant. Martia. lib. xi. Vicinā pete porticū quirini. Turbā nō hēt ociosiorē Pompeii vel Agenoris puella. Quirinus aūt dictus est ro-

Quirinus mulus siue ab hasta q̄

Quirites quiris a Sabinis dicebat, qua semp armatus

Quirites incedebat, siue a Curibus ciuitate Sabinorū,

Cures quos pcusso foedere in

Acta vrbē recepit, populūq; a Curibus quirites vocauit, ipsiq; post mortē eum pro deo coluerūt qrinūq; appellauerūt, vnde Ouidi. in fastis li. ii. Proxima lux vacua est, at tertia dicta quirino, Qui tenet hoc nomē Romulus ante fuit. Siue q; hasta quiris priscis est dicta Sabinis. Bellicus a telo venit in astra deus. Siue suo regi nomen posuere quirites. Seu quia Romanis vinxerat ille cures. Fient fient, quasi cum suspirio dictū. In acta referri, hoc est vt describantur in libris actorum. Nam negocia tam priuata q̄ publica, hoc est, quę ad rem pub. pertinebant in libris describebantur, qui libri actorum dicebantur, quod probe docet Iuuenalis in nona satyra quum ait. Et libris actorum spargere gaudes Argumenta viri, ex quo liquido apparet acta non dici ipsos libros sed negocia & gesta ipsa q̄ libris mādabantur, vnde Trāquillus in Tiberio. Interim quum in actis senatus legisset dimissos, ac ne auditos quidem quosdam reos. Idem in Cęsare. Fuerat animus coniuratis corpus occisi i thyberim trahere bona publicare, acta rescindere, idest libros quibus gesta Cęsaris continerentur. Idem in Caligula. Quibusdam absentium maritorum nomine repudium ipse misit iussitq; in acta referri. De hoc Huberius in nona satyra dicemus illic. Et libris actorum spargere gaudes Argumenta viri. Interea tormentum ingens. Dum sunt inquit matrimonio coniuncti nullam tamen ex matrimonio capiunt voluptatem, sed ingentem dolorem & animi cruciatum, quia quum nuptię institutę sint gratia prolis, & liberi sint pignus amoris inter virum & vxorem, nequeunt parere & partu mariti amorem retinere. Sed melius, Ironicos, quasi poeta eorum incōmodis gaudeat. Quod nil animus, Sensus est. In animo quidem habent. i. cupiunt concipere, sed natura vetat. Ordo est. Natura nil iuris, nil potentię indulget animis. i. voluntatibus & animi desideriis. Nam eorum animus est, & voluntas vt concipiant. In corpora. s. gignenda in vtero.

Steriles,

Natura indulget, steriles moriuntur, ⁊ illis
Turgida non prodest in pyxide condita lyde,
Nec prodest agili palmas prębere luperco.
Vicit ⁊ hoc mōstrū tunicati fuscina gracchi.

Steriles, sine liberis, dicuntur a στερω, quod est priuo. Turgida Lyde, Aliqui hoc ad araneam referri existimarunt. Alii vero ad mulierem vnguentariam, vt legatur sic versus. Turgida non prodest cōdita pyxide lyde. i. lyde mulier vnguentaria turgida ventricosa non prodest subaudi sterili pyxide condita. i. vnguentis plena, vt sit a condio quartę coniugationis. Qui autem ad araneam referūt ita exponūt, Lyde turgida. i. aranea tumens in ventre cōdita in pyxide. i. inclusa in pyxide non prodest sterili. Scribit enim Pli. lib. xi. ex araneis qui phalangia dicuntur tricenos vermiculos parere, vnde existimatur gestare araneam inclusam pyxide quasi foecunditatis exemplo prodesse sterilibus ⁊ fieri foecundas. Sed quum contra videatur sentire. Idem Plini. xxix. ex authoritate Cecilii. x. vbi sic scribit. Tertium genus est eodem phalangii noie araneus lanuginosus grandissimo capite, quo dissecto inueniri dicuntur intus vermiculi duo, alligatiq mulieribus ceruina pelle ante solis ortum prestant ne cōcipiant, de hoc adhuc ǭrendū cēseo. Lyde, si de aranea intelligis. Arachne puella fuit Lydia, quę cum palade in lanificio ausa concertare, a dea in araneam multis concisa verberibus est conuersa, vnde nunc poeta Lyde posuit pro aranea. Prima autem, vt scribit Plini. lib. vii. reperit linum ⁊ retia. Et eius filius Closter fusos in lanificio.

Pyxide. dictio est grȩca, capit aūt pro vase, vt scribit Quintilianus lib. viii. cuiuscunq materię, quo vase vnguēta, venena, aliaq id genus medicamenta recondunt. Agili luperco. Lupercalia ludi erāt,
Lupercalia in quibus luperci per lasciuiam discurrētes pellibus se inuicem cedebant. De origine lupercalium. Varia ab authoribus traduntur. Sed quod sensu Ouidius in fastis sequemur. Romani inquit beneficii memores, quod lupa nutriēdis infantibus Romulo ⁊ Rhemo prestitit, templum illi ad ficum ruminalem extruxerunt, quod lupercal est appellatum. Venit ad expositos mirum lupa foeta gemellos. Illa loco nomen fecit, locus ipse lupercal. Magna dati nutrix pmia lactis hēt. Eius templi sacerdotes (authore Varrone) luperci dicebant, rem diuinam nudi agebāt, nec in templo solum, sed per vicos vrbis, ac compita discurren-
Luperci tes, sed preter sacerdotes licebat oibus tam viris q̄ mulieribus ludos celebrare, vnde scribit Plutarchus. M. Antoniū nudū in lupercalibus cursu per vrbē fuisse vectum a matronis, ⁊ virginibus oia membra nudatis, nudos autem fuisse lupercos docet ⁊ Virgil. libro viii. ęnei. Hic exultātes salios nudosq lupcos. vt aūt a nudis lupercalia celebrarentur hinc orta est ratio, quum in honorem panos ludorum solēnitas celebraretur pecora romanorum subito a latronibus rapta sunt. Illi abiectis vestibus latrones insecuti animalia recuperarunt, ob rem a nudis prospere gestā permansit cōsuetudo vt nudi lupercalia celebrarent, mense autem februario post brumā celebrabantur. Erat mos vt luperci discurrentes pellibus obuias quasque foeminas verberarent, existimantes talibus verberibus foecundas fieri, vñ ⁊ Crepi sunt dicti (authore Festo) a crepitu pelliculatum quem faciebant verberantes. De his autem Liuius in primo. Plutarchus in Romulo. In. M. Antonio. In Cęsare. In problematis. Varro. Diuus Augustinus. Valerius libro secundo. Vbi de institutis antiquis scribit, sic tradit Lupercaliū mos a Romulo ⁊ Remo inchoatus est, tunc quum letitia exultātes, q iis auus Numitor rex Albanorum eo loco vbi educati erāt, vrbem condere permiserat sub monte palatino hortatu Faustuli educatoris sui, quem Euander Argeis consecrauerat, facto sacrificio, cęsisq capris, epularū hilaritate ac vino largiore prouecti diuisa pastorali turba cuncti omnis pellibus immolatarum hostiarū iocantes gestierunt. Aliqui vero putarunt dicta lupercalia a lupis arcendis, q tali sacrificio (quod in honorem panos dei arcadici celebrabatur) lupi a pecoribus arcerentur. Prębere palmas, verberandas, vt fiant foecūdę. Nam id putabant maxime ad foecunditatem pertinere, vñ Ouidius, Nupta quid expectas, non tu pallentibus herbis, Nec prece nec magico carmine mater eris. Excipe foecundę patienter verbera dextrę. Iam socer optatum nomē habebit aui. Vicit ⁊ hoc mōstrum, Hactenus de sacerdotibus. Nunc vero de nobilitate polluta ludis gladiatoriis ⁊ opera scęnica. Nam temporibus poetę quum Domitianus edidit pugnas virorū ⁊ mulierum multi nobiles illic prestiterunt operam, vnde poeta in satyra octaua in eosdem. Quanti sua funera vendant quid refert, vendunt nullo cogente Nerone. Nam Nero, vt scribunt Tranquillus ⁊ Eusebius, exhibuit ad ferrum quadringentos senatores, sexcentos equites Ro. Domitiani vero tempore nobiles non coacti sed iam antea sub Nerone educati inter ludos scęnicos sponte in theatrū veniebant, quod Iuuenalis conqueritur etiam alibi Cytharoedo principe natus Nobilis hęc vltra quid erit nisi ludus? per Gracchum autem, vt supra diximus, Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem. Nobilem vbiq ⁊ potentem intelligit, alibi. Cum Graccho iussus pugnare secutor. Nam Gracchorum domus nobilitate prestabat ⁊ potentia populari seditione comparata. Dicēdo autem poeta Vicit ⁊ hoc monstrum, ostendit turpius quidem esse virum ad artem scęnicam descendere ⁊ digladiari q̄ nubere, neq enim quicq̄ existimabatur flagitiosius q̄ ludis scęnicis harenaque foedari, vnde vt ignominiosum Iunētus quę probris cooperta fuisset senatuscōsulto scęnicis artibus ⁊ harenę solita est teneri, Tranquillus in Tiberio. Ex iuuentute vtriusq ordinis profligatissimus quisque quominus in opera scęnę harenęq edenda senatusconsulto tenerentur famosam iudicii notam sponte subibant. Vnde Cornelius Tacitus. Cautum senere ne equites Romani ludo ⁊ harena polluerentur. Vicit, superauit Mōstrū rei turpitudine. Hoc monstrum q vir nuberet vi Fusciro. Monstrum appellatur quicquid est preter naturam a monstrando, quod aliquid futurum monstret Retia terrificum. Fuscina, telum erat Retiarii. Nam gladiatorum alter dicebatur Retiarius, alter Mirmillo si Mirmille secutor, Retiarius fuscinam ⁊ rete gestabat, quo lo

Mirmillonē implicitū caperet, vnde inferius cuius nunc munere retia misit. Nam in summitate galeę Mirmillonis, qui aduersus retiariū pugnabat piscis erat effigiatus, in quē Retiarius rete immittēs dicebat

Fuscinula: piscem peto, non te peto, fuscina item instrumentum est ferreū instar tridentis ad capiēdos pisces, a fuscina per diminutionē fit fuscinula, quod i veteri testō numeratᷓ inter receptacula igniū sic, Fuscinulas, tridentes, vncinis et batylla. Et in lib. i. regum sic. Habebat fuscinulam tridentē in manu et mittebat eam in lebetē, et quod leuabat fuscinula sibi tollebat.

Tunica: Tunicati. Tunica vestis erat, authore Marcello, sine manicis, ea vtebanᷓ gladiatores retiarii, vt fortasse ad dimicandū essent expeditiores. Tranquillus in Caligula. Retiarii tunicati quinq; numero gregatim dimicātes sine certamine vllo totidē secutoribus succubuerant quū occidi iuberenᷓ, vnus resumpta fuscina oēs victores

Capitolini: interemit. Generosior Capitolinis. Nam Capitolinoꝝ familia nobilissima fuit ducta origine ab. M. Illo manilio qui capitoliū a gallis obsessum seruauit. Nam quadā nocte clangore anseris excitatus gallos ascēdentes deiecit patronus a ciuibus appellatus, verū postea quū affectati imperii reus factus esset de saxo tarpeio pcipitatus est. Et cautū nequis ex ea familia Mar. appellareᷓ, q is regnū occupare conatus necatusq; est. Marcellis. Marcelloꝝ familia duobus maxime Marcellis claruit, altero quintū cōsule. Altero qui Hannibalem vicit, de qbus Plutarchus. Catulis. Nam et Catuloꝝ familia fuit antiqssima, principiumq; nobilitatis accepit a. Qu. Catulo Luctatio, q primo bello punico trecētis nauibus aduersus Carthaginenses pfectus, inter Siciliam et Africam ad egates insulas sexcentas eoꝝ naues cōmeatibus et aliis oneribus impeditas Duce Himilcone deuicit finemq; bello imposuit. Fuit item. Qu. Catulus Luctatius tēporibus Syllę et Marii, qui triūphante Mario ex Teutonis, ex cimbris ipse triūphum gessit, de quo in octaua satyra pleraq; dicemus, hic ille fuit a quo (vt testatur Cicero in oratione de signis) Capitoliū non solū dedicatū sed etiā magnificentius restitutū q̄ antea fuit, quū incēdio absumptū fuisset quadringentis et qndecim annis post dedicationē eius factam ab Horatio puluillo cōsule, vnde est illud Martia. in. v. Et laudāt Catuli iulia tēpla senes. De quo etiam sic Tranquillus in Cęsare, primo pture die Qu. Catulū de refectione Capitolii ad disquisitionē populi vocauit rogatiōe pmulgata. Paulisq; minoribus, pauli nobilitatē acceperunt ab eo Paulo ęmilio quē pythagorę (authore Plutarcho) discipulū fuisse arbitranᷓ. Ille enim pmus dictus ęmilius αιμυλιασ ομιλιασ .i.

Pauli duo: a colloquio et cōuersatione, cuius lepore grauissimus erat. Duo aūt fuere pauli, qui maxime familiam illustrarunt, quoꝝ alter inito plio apud cānas Duce Varrone maluit mori ex vulnere q̄ fugere quum liceret. Alter vero eius filius persam regem Macedonię deuicit, duxitq; in triūphum cū vxore et liberis. Huius fi-

Lustrauitq; fuga mediam gladiator harenā.
Et capitolinis generosior ē marcellis.
Et catulis paulisq; minoribus, ē fabiis, ē
Oibus ad podiū spectantibus, his licet ipsum
Admoneas, cuius tunc munere retia misit,
Esse aliquos manes ē subterranea regna,

lius a Scipiōe filio Africani superioris adoptatus carthaginē deleuit. Hos igitur posteriores minores intelligimus nō iam virtute, sed tpe, quēadmodū dicimus Scipionē maiorē, et Scipionē minorē. Fabiis. Fami- Fabii
lia fabioꝝ nobilissima fuit, ex ea trecenti et sex Duce Fabio cōsule cōtra veientes pugnarunt, et sępe victoriam reportarunt, tādem hostiū insidiis oēs occisi fuerūt. Oui. in fastis. Vna dies Fabios ad bellum miserat oēs. Ad bellum missos perdidit vna dies. Oibus spectantibus. i. oibus nobilibus qui in podio sedebant et orchestra. Nam (vt scribit Victruui.) In theatris, podium, orchestra, et pulpitū extruebantur. De podio Tranquillus in Nerone. Spectauit primū ex paruis foraminibus, Podiū
deinde toto podio adaperto. De podio lege Victruuiū lib. v. ca. vii. His licet ipsum admoneas, verba sunt poetę ad monitorē introductum. Sensus est. Non est inquit mirum Domitianū polluere nobiles viros ludis scenicis et gladiatoriis et turpiter viuere. Nō enim credit esse inferos vbi manes pro meritis puniunᷓ, potes itaq; o moniter referre imperatori oino inferos esse et supplicia iis statuta qui turpiter vixerint, vt sic Domitianū terreat cuius imperio tam multa flagitiosa fiebant, nullo modo legi pōt Admoneas, sensus enim non pcederet, vult enim Domitianū admoneri esse aliquos manes et c. Vbi poeta cōfutat opinionē eorum qui inferos esse negauerunt. In qua fuit Lucretius et Pythagoras, qui vt scribit Oui. libro vltimo metha. Negabat inferos. O genus attonitū gelidę formidine mortis. Quid styga? quid tenebras et noia vana timetis Materiam vatū falsiq; pericula mundi? Morte carent aię, semperq; priore relicta Sede, nouis domibus viuunt habitantq; receptę. Seneca in libro de cōsolatione ad Martiā. Illa inquit quę nobis inferos faciūt terribiles fabula est. Luserūt ista poetę et vanis nos agitauere terroribus. His. i. verbis sequētibus, videlicet esse aliquos manes. Ipsum, Domitianū. Illud antē attendendum Domitianum nō aliter admoneri q̄ si viueret. Nam poeta mortuos in toto opere (vt diximus) notat quasi viuant, vt sic doceat quid aliis faciendum fugiēdumue sit. Cuius munere. i. gladiatorio. Nam munus pro ludo gladiatorio ponitur, vt munera nunc edunt. Retia misit, Gracchus enim fuit retiarius, qui in Mirmillonem fuscinā et rete tendebat. Manes, inferos, antiqui manes siue lemures appellauerūt animas, quum ex corpore humano mi- Manes
grassent, ex quibus (vt Apuleius scribit) qui poste- Lemures
riorum suoꝝ curam sortitus pacato et quieto numine
domū possidet lar dicitur familiaris. Qui vero pter Lar
aduersa vitę merita nullis bonis sedibus in terra va- Larua
gatione, ceu quodam exilio punitur, inane terricula- Genii
mentum bonis hoibus cęteꝝ noxiū malis, hunc ple- Demones
riq; laruam perhibent. Sed dū in corpore nostro sunt genii et dęmones nuncupanᷓ. Subterranea regna, Inferos qui vt publica est opinio sub terra sunt et in centro terrę. ad quod respexit et Virgilius. Sed nō ante datur telluris operta subire, idest inferna. Diuus

Augustinus

Et contum, & stygio ranas in gurgite nigras,
Atq; vna transire vadum tot milia cymba,
Nec pueri credũt, nisi qui nõdum ęre lauantur.
Sed tu vera puta, curius quid sentit, & ambo
Scipiadę? quid fabritius manesq; camilli?
Quid cremerę legio, & cãnis cõsũpta iuuentus
Tot bellorũ animę quotiens hinc talis ad illos
Vmbra venit? cuperẽt lustrari, si qua darentur
Sulphura cum tedis, & si foret humida laurus.
Illuc heu miseri traducimur, arma quid vltra
Littora iuuernę promouimus & modo captas
Orcadas, ac minima cõtentos nocte britanos?

Augustinus affirmat esse inferos, sed in qua mundi Cõtus porta sint, neminẽ scire arbitratur. Contum, lignũ cuspidatum quo vtuntur nautę ad tentãdum aluei fundum & ducendũ nauẽ, ac per hoc significat Charonta quẽ animas in vlteriorem ripam stygię paludis naue transuehere credidit stulta antiquitas. Virg. Portitor ille Charon, hi quos vehit vnda sepulti. Et ipse ratem conto subigit velisq; ministrat. Et ferruginea subuectat corpora cymba. Ranas nigras, fictio poetica, quasi ibi in palude sint ranę. Vna cymba, vno lembo, vna scapha, sunt enim nauiculę fluuiatiles. Nec pueri credunt. Sensus est. Ita omnes hoc tempore ipii sceleratiq; sunt, vt ne pueri quidẽ credant inferos esse, pter eos qui nondũ lauantur ęre. i. a quibus in thermis non exigitur ęs, qbus facile est vanissima queq; persuaderi. Aere lauantur. i. qui sunt impuberes, ab iis enim quadrans non exigitur in thermis, immo nec lauãtur in publicis thermis. Qui lauabantur quadrantem soluebant, poeta alibi. Cedere siluano porcum, quadrante lauari. Hora. Dum tu quadrante lauatum rex ibis. Sed tu vera puta. o Domitiane nõ fabulosa. s. inferos eẽ.

Curius quid sentit, cum interrogatione leguntur, vt sit sensus. Cuius sententię credis esse hos illustres viros apud inferos, quum vident manes & aias sceleratoꝝ illuc descẽdere? q. d. huius sunt sententię vt cre-curius dant eoꝝ cõtagiõe esse sordidatos & maculatos ac proinde velint lustrari & purgari. Curius, hos noiat, vt viros bonos. Nam. M. Curius exactissimę fuit abstinentię, vtpote qui legatis Samnitũ aurũ offerentibus quũ ipse in foco rapa torreret, malo inqt hęc in fictilibus meis esse & auꝝ habẽtibus imperare. Quũq; interuersę pecunię argueret cadũ ligneũ quo vti ad sacrificia cõsueuerat in mediũ ptulit, iurauitq; se nihil amplius de pda hostili in domũ suã cõuertisse. De Sabinis bis triũphauit. De lucanis ouans vrbẽ introiuit. Pyrrhũ epirotaꝝ regẽ italia expulit. Ambo scipiadę, vtrũ supior & inferior quoꝝ alter carthaginẽ fecit tributariã, alter vero deleuit. An. Cn. & P. Scipiones fratres, q in hispania ingẽtibus plis Hãnonem & Asdrubalẽ fratrẽ Hannibalis ceciderunt, raptaq; erat ipetu hispania nisi fortissimi viri in ipsa victoria ppe cũ totis exercitibus Punica fraude oppressi cecidissent. Lege Liuiũ. xxv. ab vrbe cõdita, forma aũt patronymica dixit Scipiadę p Scipiõibus, hocq; necessitate metri queadmodũ & Vir. Scipiades geminos dixit.

Fabritius Fabritius, Fabritius Licinius honoribus & authoritate oi ciue tpibus suis fuit maior, censu par vnicuiq; pauprimo. Bello tarentino missus ad pyrrhũ legatus Camillus de redimẽdis captiuis frustra vt pri vn desereret ab rege tẽtatus est. ptẽq; sibi iperii oblatã repudiauit. Manesq; Camilli. Furius Camillus patrię amãtissimus fuit. Quũ Ardeę exularet q ei datũ eẽt crimini q albis eqs triũphasset de veiis, & pdam inique diuisisset, dictus absens dictator collectis reliquiis gallos senones capitolium obsidentes improuisos internitione occidit. Populum Roma. migrare veios volentẽ retinuit. Sic & oppidũ ciuibus, & ciues oppido reddidit.

Quid cremerę legio. Trecentos & sex fabios, de quibus pauloante dixi intelligit, qui cum seruis & clientibus aduersus veientes dimicarunt, a quibus insidiis intercepti iuxta Cremeram fluuium thuscię sunt trucidati.

Consumpta cannis. Nam iuxta cannas vicũ appulię quadraginta hominum milia cũ Paulo ęmilio altero consule sunt interempta commissa pugna suasu Varronis collegę. Talis vmbra, qualis erat vmbra Domitiani.

Cuperent lustrari, purgari vt maculati contagione illius. Siqua sulphura, purificabant enim antiqui siquo piaculo essent polluti sulphure, aqua, ouo, igni, & lauro. Apuleius lib. xi. Nauem summus sacerdos teda lucida, ouo & sulphure, solẽnissimas pces de casto pfatus ore q̃purissime purificatã deę nuncupauit. De purgatione ignis sulphuris & aquę. Ouidius. Omnia purgat edax ignis, vitiumq; metallis Excoquit, iccirco cum duce purgat oues. Alibi Terq; senẽ flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat. Tedis, purificationem intelligit quę fit per ignem. Nam teda arbor est resinam ferẽs quę facile ardet. Humida laurus. Plinius lib. xv. scribit, honorem lauris habitum in triumphis, quia suffimentum sit cędis hostium & purgatio (vt tradit Massurius.) Ouidius Nuda sit hinc laurus, lauro sparguntur abunda Omnis quę dominos sunt habitura nouos. Illuc heu miseri. Hoc pendet ex illo versu esse aliquos manes, & subterranea regna, vt sit sensus Domitianum, omnesq; nobiles, qui tam obscoene viuunt meminisse debere inferos omnino esse, & omnes illud traduci, vbi pro delictis puniuntur. Sic & Ouidius. x. metamor. Tendimus huc omnes, hęc est domus vltima. Arma quid vltra. Ex stomacho nobilitatis polutę ludis scęnicis & gladiatoriis, nimiaque mollicie fluentis. Quid inquit prodest armis & virtute nostra extremas orbis partes esse subiectas, quum in vrbe nostra iam neglecta omni honestate ea committuntur vitia, quę in ipsis prouinciis quas vicimus non cõmittuntur, quamuis tamen quidam externus flagitiose viuat, sed hoc inquit est ex commertio nostro. Iuuerna In iuuernę, Iuuerna insula est oceani britannici, de qua Põponius Mella. Orcades Orcadas, orcades inter insulas oceani britannici cõnumerant, dieꝝ (vt scribit Solinus) septẽ totidemq; noctiũ cursu numero tres. Ab orcadibus vsq; tylen qnq; dieꝝ & totidem noctiũ est nauigatio. Modo captas, ex historia est. Nã (vt scri

bit Hieronymus in Cronicis Eusebii.) Claudius imperator de Britannis triumphauit & orcadas insulas imperio Romano adiecit. Britannos. Británia insula vltra oras gallici littoris octingentis & amplius milibus passuum longa porrigitur, vt nomen pene alterius orbis mereretur, a qua oceanus nominatur britannicus. Virgi. Et penitus toto diuisos orbe britannos.

Britannia.

Sed quę nunc populi fiunt victoris in vrbe,
Non faciunt illi quos vicimus, & tamen vnus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Aspice quid faciant commercia, venerat obses,
Hic fiunt homines, nam si mora longior vrbé
Indulsit pueris, non vnquam deerit amator.
Mittentur braccę, cultelli, frena, flagellum.
Sic pretextatos referunt artaxata mores.

Contentos minima nocte. Cęsar in cõmentariis ostendit Britános breuiores habere noctes. Illudque prorsus falsum est, quod alii sensere nullam illic esse noctem ęstiuo solstitio. Sed quę nunc, sensus est. Ea vitia q̄ nos committimus in vrbe nostra, ipsi populi quos vicimus non committunt domi suę, sicq̃ mores sui temporis notat. Populi victoris, scilicet Romani.

Quos vicimus, quasi dicat ipsi prouinciales. Ná prouincia (vt diximus) dicta est quasi procul victa.

Et tamen vnus Armenius Zalates. Astute poeta ostendit mirum non esse si & in prouinciis alia committantur flagitiosa. Nam ex seminario inquit Romano scelerum radices ad reliquos ꝓpagatę sunt populos, per Zalatem autem armenium intelligit & reliquas gentes externas & longinquas contagione romanorum esse corruptas. Armenius Zalates, obses armenius. Est enim nomen proprium obsidis. Nam obsides ex Armenia traditos fuisse romanis scribit Cor. Tacitus. Tradebantur etiam aliunde & pręcipue ex nationibus lóginquis, Tranquillus in Augusto. Quodam autem muneris die parthoꝝ obsides tunc primum missos per harenam mediam ac spectaculum iduxit. Idem in Caligula prę se ferens Dareum puerum ex parthorum obsidibus. Quosdam caligula (vt scribit Idem Tranquillus) obsides dilexisse fertur cõmertio mutui stupri. Mollior, effoemiatior.

Ephebis, nam εφηβος puber dicitur, εφηβεω pubesco, εφηβια ętas est prima adolescentię. Indulsisse, exhibuisse in turpe obsequium. Ardenti tribuno, impatienter amanti. Aspice quid faciant, veluti exclamatio poetę tangentis mores sui seculi.

Obses. Obses, is est qui a patria principibus dari solet cũ honore custodiendus de fide seruáda, vñ Festus Põpeius ait obsidem dictum quasi obfidem. i. ꝓpter fidẽ, q̃a ob fidem patrię pręstandam datur. Hic fiunt homines, ironicos, idest hic fiunt homines scelerati.

Nam si mora longior, sensus est si forte pueri externi diutius Romę manserint statim aderunt qui eos ament, mittantq̃ munera quibus soleant delectari etiam domi suę. Talibus enim rebus facilius q̃ pecunia videntur capi posse. Aliqui ita exponunt. Mittentur Braccę cultelli, pro omittentur & relinquentur vestimenta qualibus in patria vtebantur & studia exercendorum equorum, & virilis disciplina dediscetur, reportabuntq̃ in patriam mores romanos perditissimos, placet magis intelligas ab amatore adolescẽtulis obsidibus mitti talia munera q̃bus in patria sua delectátur, sicq̃ muneribus corruptos in omnem turpitudinem romanam labi, domumq̃ & in patriam tales mores romanos reportare. Braccę. Braccas scri- Braccę
bit Diodorus esse vestes quas galli ad terroré intonsas & varii coloris ferũt. Easdem q̃ grecos anaxiridas vocare, Cor. item Tacitus a Diodoro non dissentiens ait sic. At Cecinna velut relicta post alpes seuitia ac licétia modesta agmine per Italiam incessit. Ornatum ipsius municipia & colonię in superbiam trahebant, q̃ versicolori sagulo braccas barbarum tegmen indutus togatos alloqueret. Braccas, item docet Suetonius in Cęsare vestes esse quũ ait. Gallos Cęsar in triũphum ducit. Idẽ i curia galli braccas deposuerunt, latũ clauũ sumpserunt. Flauius vopiscus in Aureliano iter hęc fuit Tetricus braccis gallicis ornatus. Flagellũ, quo equi excitantur ad cursum, diminutiuum est a flagro.

Sic, per commertia romanorum, & longam moram manendi in vrbe. Mores pretextatos, aut mores Romanos. i. qualibus instructi sunt nobiles Romani quũ pretexta habitus fuerit Romanoꝝ, & vt testaẽ Asconius honestoꝝ, & toga vslioꝝ, vnde Sene. ad Luci. Parem aũt deo pecunia nõ faciet, deus nihil habet, ꝑtexta nõ faciet deus nudus est. Pretextam itẽ diximus vestem fuisse qua puerilis ętas vtereẽ vsq̃ ad quartumdecimum annum. Erat etiam magistratuum, sed non tribunorum, vnde apparet tribunum non fuisse magistratum. Aut mores pretextatos. i. sordidos & obscoenos, vnde Suetonius in Vespasiano. Erat enim dicacitatis plurimę, & sic scurrilis, ac sordidę, vt ne pretextatis quidem verbis abstineret. Nam pretextatum sermonem veteres dixerunt obscœnum ab eo dictum q̃ pretextatis nefas sit obscœno verbo vti. Alii dici existimant q̃ quum in nuptiis a Sponso & sponsa pretextę deponerentur a multitudine puerorum obscœna clamarentur. Macrobius item in secundo Saturnaliũ pretextata verba obscœna eẽ ostẽdit his verbis. Hęc nobis sit litterata leticia & docta cauillatio Vicem planipedis & Subulonis impudica & pretextata verba iacientis. Artaxata, idest in ꝓuincias suas. Artaxata autẽ numero tãtum plurali vrbs est maioris Armenię, sita iuxta araxem fluuium, caput gentis, eo Imperante Nerone Corbulo quũ bellum aduersus Tiridatem regem Armenię gereret delenit ęquauitq̃ solo, quia teneri non poterant sine valido presidio ob magnitudinem mœnium.

Pretextati. — Artaxata.

¶ Explicit Satyra secunda.

Satyra Tertia. Quamuis digressu.

Vamuis digressu. Reprebēsurus poeta hac saty ra varia vrbis vitia illud imprimis cōqueriť nullū esse in vrbe locū viris bonis, sed tm̄ peregrinis maximeq; grecis, seruilibus, assentatoribus. Introducitq; vmbriciū baruspicē sui tpis amicum suū parantē ob prauitatē moꝝ ab vrbe discedere, cui ad notāda vitia dat partes suas. Ait ergo poeta. Quāuis nō possim non cōmoueri q; amicus meus vmbricius ab vrbe discedat, tm̄ habita discessus rōne laudo eius cōsiliū q; relicta vrbe Roma statuat migrare cumas. Confusus, subaudi extrīsec9 sim, vt sit quis sim totus ꝑturbatus ⁊ commotus. **Cōfun do** Nam cōfundi est contristari ⁊ cōmoueri Valerius lib.iii. Alcibiades interrogauit Periclem auunculū qd ita tantā in vultu cōfusionē gereret. Amici,

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra Tertia.

Vamuis digressu veteris cōfusus amici,
Laudo tum vacuis quod sedē figere cumis
Destinet atq; vnum ciuem donare sibyllę.
Ianua baiarum est,ē gratum littus amoeni
Secessus, ego vel prochytam ꝑpono suburrę,
Nam quid tam miserū, tā solū vidimus, vt nō
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula seuę
Vrbis,ē augusto recitantes mense poetas?
Sed quum tota domus rheda cōponitur vna,
Substitit ad veteres arcus, madidāq; capenam,

vmbricii, haruspicem fuisse docet Pli.lib.x.cap.iiii.

Destinet, statuat, paret. Alias mittere significat, vt alibi. Destinat hoc monstrū cymbę linuq; magister pōtifici summo. Destinare itē attribuere, vt marmora destinata sunt tēplo Dianę.i.attributa. Cumis, **Cumę** Cumę in cāpania ciuitas est, quę antiquitate cūctas ⁊ Italię ⁊ Sicilię vrbes antecellit, quā Hippocles cumęus ⁊ megasthenes calcidēsis condiderūt, qua ex re Cumę nūcupanť a Cumęis, q ex Euboia venerant. Nōnulli Cumas ob κυματα.i.fluctus nomē duxisse memorāt, littus.n. ꝓximū frequētibus abūdat tergoribus qbus illisę fremūt vndę. Hęc Strab.lib.v. **Sibylla** Ibi Sacellū authore Solino fuit Sibyllę quę cumęa est cognominata. Vacuis, nō tā plenis boīum q̄ ē Roma, vt sit honesta rō illic habitādi. Sibyllę. Nā illic, vt dixi Sacellū hēbat Sibylla. Nomē est āt officii nō ꝓpriū. Nā antiq; Sibyllas appellauere oēs puellas q̄ numine afflatę deoꝝ cōsilia enūciarēt. σιοσ.n. deū significat ⁊ βουλη cōsiliū quasi σιους βουλη.

Ianua Baiaꝝ.i. Cumę ciuitas est Ianua Baiaꝝ, vt euntibus Baias ab vrbe Roma necesse sit transire Cumis, ⁊ ita est tanq̄ q̄dā ianua q̄ excipiat, ⁊ emittat ꝓficiscētes ad oppidum Baias. Eo multi ro. tpe ęstatis aī cā migrabāt. Ibi.n. erāt calidę aquę ⁊ ad voluptatē ⁊ sanādos morbos accōmodatissimę. Horatius, nullus in vrbe locus Baiis ꝓlucet amoenis. Baias inquit Seneca ad Luciliū, sapiēs vir nunq̄ eliget q̄ diuersoriū vitioꝝ eē coeperūt, illic sibi plurimū luxuria permittit. **Baię** Baię āt ciuitas est cāpanię a socio Vlyssis Baio illic sepulto denoiatę. Silius Italicus. Primores ad sunt capuę docet ille tepētes, vn̄ serāt nomē Baię cōmitēq; dedisse Dulychię puppis stagno sua noia mōstrat. Et gratū littus.i. totus ille tractus littoralis q est inter Baias, ⁊ Cumas amoenissimus est. Nam de Cumęo littore intelligit, quū dicat Cumas eē ianuā baiaꝝ ⁊ littus amoenū. Illud deniq; cōstat oīum sigdē nō mō Italię tm̄ sed pene toto orbe terraꝝ pulcherrimā cāpanię plagā esse, nihil hospitalius mari. Hic illi nobiles portus. Caieta, Misenus, tepētes fontibus Baię, Lucrinus et Auernus, q̄dam maris ostia. Hic amici vitibus montes. Ego vel ꝓchytā ꝑpono suburrę. Antipophora est, q̄ si aliqs dixerit Cumas locū esse desertū ⁊ parū frequentatū ⁊ ipse rn̄deat. Ego ēt ꝓchytam .q.d. vilissimū quēq; locū ꝑpono Suburrę regiōi vrbis.ro. frequentatissimę. Nā ꝓchyta insula est in littore cāpano. de qua ita Plin. Inarimes mons fuit q terrę motū passus alterā fudit insulā, q̄ ꝓchyta ab effusiōe dicta est. Nā ꝓcheo effundo significat. **Pro chyta** Ouid. Inarimē ꝓchytamq; legit. Strab.in.vi. sic scribit. Prochyta ⁊ pithecusę auulsę de terra partes sunt eodē modo ⁊ Capreę. Suburrę, ac si dicat amoeniori ēt loco vrbis. Nā regio erat, vt diximus celebratissima in vrbe. Nam qd tā miseꝝ, rō q̄re pluris faciat hęc loca tā deserta q̄ romā. Nā qd inqt tā solitariū vidimus, vt nō sit lōge melius illic eē q̄ romę, vbi quotidie multa varii gn̄is ꝑicula ⁊ incōmoda oībus imminēt ꝓcipueq; pauꝑibus. Tā solū, tā solitariū ⁊ desertū. Horrere incēdia, q̄ crebra in vrbe videbanť non sine multoꝝ calamitate. Nā iperāte Nerone cētū triginta duę domus. Insulę q̄tuor, sex diebus, vt scribit Seneca arsere. Lapsus assiduos, assiduas ędificiorū ruinas. Seuę vrbis, magnę, aut seuę vbi quotidie seua multa acciderēt. Et augusto recitātes mēse poetas, subaudi extrinsecus audire. Nā ⁊ hoc iter alia vrbis icōmoda cōnumerat, referť.n. ad fastidiū audiēdi poetas passim recitātes, vt dicat. Nihil qdē tā solitariū ē, tāq; desertū quo nō putes eē deterius ꝑpeti vrbis icōmoda, vbi horremus icēdia, deniq; cogimur audire poetas recitātes ēt mēse augusto, q nobis occurrētes velint audiri. Mēse aūt aug. dixit ex stomacho .q.d. eo tpe quo ro. migrāt, vt sit sensus, ciuitas nūq̄ ē adeo ciuibus exhausta qn semꝑ hēat poetas q mense augusto quū oēs fere migrarūt recitatiōe sua te vexēt. Nā vt diximus Initio oꝑis nō sine molestia audiebanť. Tota domus, tota supellex domestica vmbricii. Rheda, genus ē vehiculi, vocabulū ē authore Quin.in.i. gallicū sicut ⁊ petoritū q̄roꝝ altero hoc est Rheda vsus ē Cicero, altero Hora. in satyris. Atq; caballi pascēdi, ducēda petorita. Est āt ⁊ petoritū genus vehiculi, qd vulgo carrū dr̄. Author Porphyrio. Substitit, restitit expectās Rhedā. Ad vete-

Hic vbi nocturnę numa constituebat amicę.
Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudęis, quorum cophinus foenumq́ supellex.
Omnis enim populo mercedē pēdere iussa est
Arbor, & eiectis mendicat sylua camoenis.
In vallem egerię descendimus, & speluncas
Dissimiles veris, quanto prestantius esset
Numē aquę, viridi si margie clauderet vndas
Herba, nec ingenuū violarēt marmora tophū,
Hic tūc vmbritius, qn̄ artibus inqt honestis

Arcus res arcus, Aliq̄ itelligūt arcus quos Romulus cōstru
veteres xerat Latencios, quos postea romani florētes opibus
in marmoreos mutauerūt ne cōditoris sui memoria
ꝑiret, possemus ēt itelligere arcus tergeminoꝝ Oratio
rū, q ad portā capenā erāt, vbi & cāpus eoꝝ erat. Mar.
Capena grādi porta qua pluit gutta, phrygieq́ mr̄is
almo qua lauant ferꝝ, Oratioꝝ qua nitet sacer cam
pus, hocq́ melius, nā
ait vmbritiū substitis
se ad portā capenam,
iuxta q̄ erat cāpus ter
geminoꝝ cum arcu
bus. Locū ēt fuisse ro
mę, q diceret̄ sub ve
teribus, docet Pli. lib.
xxxv. sic Hinc Marci
Crassi oratoris ille le
pos agētis sub veteri
bus quū testis cōpel
latis instaret. Eiusdē
meminit & Plaut. in
Curculione. Sub ve
teribus ibi sunt q dāt,
Capena porta quiq́ accipiūt. Madidāq́ capenam, Capena porta
erat, quę ēt Appia, vt author est Frontinus de aquę
ductibus, dicta est ꝑ quā itur Capuā. Propertius Ar
maq́ quū tulero portę votiua capenę. Madidam,
ideo qa vt scribit ꝓbus sup eā erat aquę ductus. Q̄d
& Martia. cōprobare vr̄ carmine antedicto. Capena
grandi porta qua pluit gutta. Hic, pro illic substi
tit. Vbi nocturnę Numa cōstituebat amicę. Nu
ma Pōpilius secūdus post Romulum rex romanoꝝ
quo efficacissimū deoꝝ metū rudi & Imperitę multi
tudini iculceret, simulauit se cōgressus nocturnos cō
nubiūq́ habere cū Egeria dea, eius monitu nō mo
do rempu. administrare, sed ēt quę acceptissima diis
essent sacra instituere sacerdotesq́ suos cuiq́ deoꝝ ꝓ
ficere. Erat aūt lucus extra portā capenā, quē mediū
ex opaco specu fons perēni rigabat aqua, vbi nym
pha habitare ferebat̄, eo Numa se persepe sine arbitris
velut ad cōgressum deę iferebat, camoenis enim lucū
sacrauit, q eaꝝ sibi cōcilia cū cōiuge sua egeria eēnt, &
soli fidei solēne istituit. Ait nūc poeta lucū illū & de
lubra musis sacrata Iudęis mēdicis locari. Et sic aua
ritiam sui tpis flagellat, quę ꝗs ēt ex tāta inopia exige
ret, & paupertatē oñdit iudęoꝝ, q euersis hierosolymis a
Vespasiano ꝑ orbē ꝓfugi mēdicare cogebant̄, & edicto
Domitiani pulsis vrbe necesse fuit colere syluas.
Amicę nocturnę. Nā noctu cōgressum cū ea si
Cophinus mulabat. Quoꝝ cophinus, subaudi est, adeo inqt
pauperes sunt iudęi, vt nihil aliud habeāt q̄ cophinū
& foenū, nā foeni fasciculū gestabāt & cophinū, vñ i
satyra. vi. cophino foenoq́ relicto. Cophinus aūt vo
cabulū est grecū, apud nos, authore Prisc. corbē signi
ficat. Sydonius de eo ita meminit. Ordinis ses est, vt
ęgyptius Pharao icedat cū diademate, Israhelita cū
cophino. Sacri fontis nemus. Nā fons ex opaco spe
cu mediū, vt diximus, lucū rigabat perēni aqua. Sa
crū aūt fontē appellat, aut qa oēs piter fontes sacri ha
bent̄, vñ Hora. Nūc ad aquę lene caput sacrę, aut qa
Numa, authore Plutar. nō solū camoenis lucū & pra
Delubrum ta quę circū erāt sacrauerat, sed & fontē ipm q sacris
vestalibus ꝟginibus erat cōstitutus. Delubra, Ca
moenis antea ab Numa cōsecrata. Delubrū, Var. lib.
viii. reꝝ diuinaꝝ, vt recitat Macrobi. lib. i. satur. Ait
alios existimare in quo ꝓter ędē sit area assumpta de
um causa, vt est in circo flaminio Iouis statoris. Ali
os in quo loco dei simulacrū dedicatū sit, & adiecit, si
cut locū i quo figerēt cādelā cādelabꝝ appellatū, ita i
quo deū ponerēt noiatū delubrū, de quo ita accepit
Verg. in. ii. At gemi
ni lapsu delubra ad sū
ma dracones effugi
unt, & vt mox simula
crū noiaret subtexuit
Sęuęq́ petūt Tritoni
dis arcē. Sub pedibus
q deę clypeiq́ sub or
be teguntur. Festus ꝓo
sic ait. Delubrū dice
bāt fustē delibratum,
hoc est decorticatum,
quē venerabant̄ pro
deo. Asconius itē Pe
dianus sic scribit. Sūt
ēt q delubra ligna de
librata. i. decoriata pro simulacris deoꝝ more veterū
posita existiment, sed male. Illud tn̄ cōstat. Delubra
poni generaliter ꝓ tēplis, vñ Plini. lib. xxxvi. Durat
Cyzici delubꝝ quo filū aureū cōmissuris oibus poli
ti lapidis subiecit artifex. Omnis arbor iussa est pē
dere mercedē, hinc exit summa indignatio poetę, q
ēt ob auariciā. Loca sacra romani ꝓphanarent locan
do ea Iudęis. Pendere mercedē, soluere. Nā penso
ꝓre & non numerato debitū soluebāt. Populo. s. ro
mano. Ois sylua. i. oēs Iudęi habitantes in sylua.
Eiectis camōenis, qbus lucus erat sacratus. Camoenę camoenę.
aūt dicunt̄ musę quasi canenę a canēdo. In vallē
egerię. i. in lucū, de quo diximus camoenis cōsecra
tū, & in quo simulabat colloquiū habere Numa cū
egeria. Et in spelūcas, in specū de quo dictū est.
Dissimiles veris, Naturalibus nō similes. Nā quę
ex topho antea erant, aucta romanoꝝ luxuria & am
bitione marmoribus sunt adornata. Numē aquę,
fontis. Quanto prestantius esset. i. excellentius & ꝓ
inde ꝓsentius, si i natura sua māsisset, & non marmo
re icrustatū esset, vt oñdat deos rebus humanis non
capi. sed bona synceraq́ hoium voluntate gaudere,
vñ ait Sene. ad Luciliū. Cogita deos quū ꝓpitii eēnt
fictiles fuisse. Clauderet vndas, vestiret. Viola
rent tophū, Nā vis inferri videt̄ topho, qui ex loco
suo detruditur appositis marmoribus. Tophū, To
phus lapis est leuis & cauernosus. Ingenuum, ibi
natum, vñ & Lucretius. Ingenuos appellat fontes ibi Ingenuus.
natos, nec aliunde ductos. Vnde mare ingenuis fon
tes extremaq́ lōge flumina suppeditant, trāslatio est
ab iis q liberi nati sunt. Nam ingenuus dicit̄, qui vt
statim natus est liber est, siue ex duobus igenuis ma
trimonio cōstante editus est, siue ex libertinis duo
bus, siue ex altero libertino & altero igenuo, lege Iusti
nianū. Hic, pro illic. Tūc vmbritius, subaudi
dixit. Quando artibus, Sensus est ex quo nullus
iam locus est viris bonis in vrbe, nec iam vllus fru
ctus sequitur labore:, & oia iam in deterius labunt̄ sta
tui migrare Cumas. Sic & Martialis lib. iii. ostendit
viro bono nullum esse locū in vrbe. quid faciā sua
de, nam

Nullus in vrbe locus, nulla emolumēta laboꝝ,
Res hodie minor ē here quā fuit, atq̃ eadē cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire, fatigatas vbi Dędalus exuit alas,
Dum noua canicies, dū prima & recta senectus,
Dum superest lachesi qd torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo
Cedamus patria, viuant artorius istic
Et catulus, maneant q nigrū i candida vertūt,
Quis facile est ędem cōducere, flumina, portus
Siccādam eluuiē, portandū ad busta cadauer,
Et prębere caput domina venale sub hasta.

de, nam certum est viuere Romę. Si bonus es, casu viuere sorte potes. Viris honestis, viris honestas artes exercētibus. Nulla emolumenta, nulla vtilitas, nullus fructus laborū nostroꝝ est. Res hodie minor est, videnť.n.oīa per pcessum tēpoꝝ in deterius labi, vñ Hora. Dānoso qd nō īminuit dies? Here, p heri. Quintilianus ostēdit magis dicendū here q̃ heri. Inqt enim here nūc e littera terminamus. At veteꝝ comicoꝝ adhuc libris īuenio heri ad me venit, qđ idem in epistolis Augusti quas sua manu scripsit, atque emēdauit dephendeť. Deteret, diminuet ex cōsequenti, qa quę deterunť cōminuuntur. Dędalus exuit alas, cumas intelligit, vbi Dędalus fugiens Minoem cōdidit tēplū Apollini. Virgi. Dędalus vt fama est fugiēs Minoia regna Prępetibus pēnis ausus se credere cęlo. Insuetum per iter gelidas enauit ad arctos. Calcidicaq; leuis tandem superastitit arce. Redditus his pmum terris tibi phoebe sacrauit Remigiū alaꝝ posuitq; īmania tēpla. Dum noua canicies, subaudi est. Canicies homini tātū est & equo. (Author Plinius.) Ordo est. Cedamus patria dū noua canicies. Recta, nō curua. Dū superest, dum ad-

Lachesis huc aliqd vitę mihi superest. Nam lachesis vna est ex tribus parcis, quę vitā humanā summa disponere cōcordia dicunť. Vna.n.eaꝝ diciť nere vitam hoīs. Altera filū ipsum vitę colligere. Tertia abrumpe, vnde bñ poeta dixit qđ torqueat.i.neat. De lachesi sic Martialis. Nil adiicit penso lachesis, fusoq; sororū explicat, & semp de tribus vna necat. Bacillo, paruo baculo. Est aūt diminutiuū & generis neutri. Cicero de finibus bonorū & malorū, vt bacillū aliud est inflexū & incuruatū, aliud ita natū. Apuleius in pmo limine primi libri methamor. Qua bacillū inuersi teli ad occipitiū per inguen subit. Cedamus patria, mira īdignatione dictū. Viuat Artorius, Catulus & artorius noīa sunt vilissimoꝝ hoīum, qui ex humili fortuna ad summas puenerāt opes. Vmbritius nūc cōqueriť in vrbe tales hoīes fauorabiliores esse q̃ honestos. Meminit Eusebius de tpibus cuiusdam Antonii medici Augusti, quem ait naufragio piisse, post victoriā acciacā. Maneant, acri bile dictū, īprobos aūt & versutos hoīes designat, qui virtutē in vitiū, & vitium in virtutē vertūt. Nā per nigrū malū accipere debemus. Horatius, hic niger est hūc tu romane caueto. Albū vero p bono. Persius, Per me eqdē sint oīa ptinus alba, vñ est illud Ouidii de Autolyco in.xi.metha. Candida de nigris, & de candentibus atra. Sicq; poeta oñdit tale genus hoīum gratius esse, vñ & Teren.in phormione. Hic pciū nūc est q recta praua faciunt. Quis facile est ędem cōducere, designat cū portitores, tū alios vilissimaꝝ reꝝ redēptores, qui habenť infames ob vile lucrū qđ sectantur. Non enim eos pudet conducere ędes reficiendas, flumina purganda, & vectigalia portus. Quis, pro quibus. Eluuiem, sordes quę per cloacas, aut flu- eluuies mina labuntur & residere solent, ab eluendo dictę. Nam residentes eluuntur aqua dilabente. Conducere portus.i.portoria redimere, quę in portu exigun- Portitor guntur, vnde & portitores sunt nominati, qui vectigalia exigunt ad portus, qua significatione, ita accipitur illud Virgilianum, portitor ille charon, de hoc huberius dicemus ifra. Quem porrigat ore trientem. Portandum ad busta cadauer. Libitina- Libitinarios rios designat qui cadauera sepeliēda conducebant. Nam in templo libitinę ea vēdi solebant quę ad sepeliendum mortuum fuissent necessaria. Funera enim locabātur, vnde Plinius.xxi.libro. Loquens de Scipione suario. Asses ergo cōtulit populus, ac funus elocauit, iiq; qui vendebāt libitinari dicebantur, polinctores vero qui sepeliebant, vnde Vlpianus de institoria actio- Polinctor. ne. Si libitinarius seruum polinctorem habuerit, isq; mortuū spoliauerit dandā in eum quasi institoriam actionē. Quūq; ex hac re lucrum sectarentur mortē multoꝝ optabant, vnde Seneca de Beneficiis. An tu Aruntiū & Ateium, & cęteros qui captandoꝝ testamentoꝝ artem pfessi sunt, nō putes eadē habere, quę designatores & libitinarii vota? Ad busta. Bustum Bustū proprie dicebatur locus in quo mortuus erat cōbustus, & bustum dicitur quasi bene vstum. Nunc vero busta dicūtur sepulchra. Festus. Et prebere caput. multi enim patiebantur se vendi, quod Martianus in digestis de statu hominum sic ostendit. Serui in dominium nostrum rediguntur, aut iure ciuili, aut iure gentium. Iure ciuili siquis maior.xx.annis se ad precium participandum venire passus est. Iure gentium serui nostri sunt, qui ab hostibus capiuntur, aut qui ex ancillis nostris nascuntur. Plautus in Curculiōe. In Thusco vico, ibi sunt homines, qui ipsi sese venditant. Apud germanos, (vt scribit Tacitus in libro de situ Germanię) hęc consuetudo seruatur, vt quum in alea omnia amiserint extremo ac nouissimo iactu de libertate & corpore contendant, victus voluntariam seruitutem adeat. Sub hasta, nam pu- Sub hasta. blica auctione, in foro ponebatur hasta, quę precipuum erat signum auctionis, eiq; subiiciebantur omnia quę publice venderētur. Vnde valerius libro secundo. Cęterum (authore Plini.) Scipione nassica omnem apparatum operis scenicorum subiectum hastę venire placuit. Tranquillus in Cęsare. Et bello ciuili sup alias donatiōes amplissima prędia ex auctiōibus hastę minimo addixit. Dña, quasi cuius potestati & imperio oia essent subiecta in venditione.

Quondã hic cornicines,& municipalis harenę
Perpetui comites,notęq; per oppida buccę,
Munera nunc edunt,& verso pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuersi
Conducunt foricas,& cur non omnia,cũ sint
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit,quotiens voluit fortuna iocari?
Quid romę faciam?mentiri nescio,librum
Si malus est nequeo laudare,& poscere, motus
Astrorum ignoro,funus promittere patris,

Quondam hic cornicines,Conqueritur Iuuena lis eos qui cornicines,& tubicines non modo Romę, sed etiam in municipiis fuerunt eo diuitiarum peruenisse temporibus suis, vt tanq̃ magnifici & potẽtes viri ludos gladiatorios edant in vrbe,cędantq; quos velint. Nam facile erat eiusmodi homines principum liberalitate locupletari, vt ñ Menecratẽ Cytharoedũ,& Spectilum mirmillonem scribit Trãquillus a Nerone triũphaliũ virorum patrimoniis ędibusq; donatos fuisse. Martialis. Artes vult discere pecuniosas fac discat cytharoedos, aut choraulas.

Hic cornicines,legẽdum est hic, & nõ hi, vt sit.Qui hic cornicines quõdam fuerũt.i. Romę, & comites ppetui harenę municipalis,hoc est & in municipiis. Munera nũc edunt.i.ludos gladiatorios, vt potẽtissimi viri. Perpetui.assidui. Comites harenę municipalis. Nam tubicines nõ solum theatris romanis,sed ẽt municipalibus buccas suas locabant,ludis.n.canẽtes tuba seruiebant. Municipia, vt Gellius diffinit dicta sunt, q̃ quum oino suis iuribus,& legibus viuerent munera
Municipia cum populo Ro.habebant.i.tanq̃ Romani habebantur. Sicq; idem fuisse videntur cum foedere in ciuitatẽ accepti, vnde Cicero in oratione pro Aulo cluentio sic dicit. Equitem Romanũ in municipio suo nobilem. Festus Pompeius sic scribit. Municipes erãt, qui ex aliis ciuitatibus Romam venissent,qbus non licebat magistratum capere,sed tñ muneris ptem, vt fuerunt Cumani. Acerrani. Atellani,qui & ciues Romani erant,& legione merebant,sed dignitates nõ capiebant. Vlpianus iurisconsultus ,ppriẽ inquit municipales appellant muneris participes recepti in ciuitatem, vt munera nobis cũ facerẽt. Sed nũc abusiue municipes dicimus suę cuiusq; ciuitatis ciues, vt si Brixianus sis alios ciues brixianos municipes tuos appelles. Harenam ergo municipalem itelligit, quę in municipiis esset,quę munera cum populo Ro. caperent.

Notę buccę.i.ipsi tubicines, qui etiã buccinatores
Buccinator dicũtur a buccis quas canentes inflant,est enim bucca ea pars oris infra malã quę inflatur. Vnde Horat. Quin Iuppiter ambas iratus buccas inflet. Munera,ludos gladiatorios,nam multi ex infima conditione ad summas opes ,puecti munera gladiatoria ędebant. Martia.lib.iii. Das gladiatores sutorum regulę cerdo.Quodq; tibi tribuit subula,sica rapit. Idem alibi Succẽsus ad vilibus ede munera clamat Sutor cerdo dedit tibi culta Bononia munus. Fullo dedit mutinę,nunc tibi copo dabit. Et verso pollice vulgi, de eisdem tubicinibus intelligit. qui quum arte & quęstu suo locupletati sint,non modo munera edãt gladiatoria suis impensis,sed etiam conciliato sibi fauore populi occidant quem velint,quales multi in seditionibus interempti fuerant a potentioribus.
Popularis Populariter,populo fauẽte, quasi dicat omnibus applaudentibus. Nam popularis is appellatur, q gratus est populo,popularis etiam ciuis,hoc est qui ex eodem est populo,vnde Terẽtianus ille Samio.Obsecro populares ferte misero atq; innocenti auxilium, popularis etiam qui nobilis non est, sed ex plebe. Plautus ,pstat diuitem esse ac popularem,q̃ nobilem & mendicum. Cicero in secundo officiorum,popularibus enim verbis est agẽdum & vsitatis quum loquamur de opiniõe populari. Verso pollice vulgi.i.verso ad se & conciliato fauore vulgi , sequitur enim populariter,idest fauente, vt dixi populo, hoc que ex prouerbio tractum ostendit Plinius libro xxviii. in magicis , pollices inquit quum fauemus ,pmere etiam prouerbio iubemur ,vnde etiam illud est Horatii in epistola ad Lolium. Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum. vbi Porphyrio ait per vtrunq; pollicem intelligi vtranq; manum a parte totum,aut quia qui laudat vehemẽtius manus iungens iungit pollicem cũ ,pximo. Inde reuersi,scilicet a ludis gladiatoriis & cędibus hoium.

Conducunt foricas,ad res viles descendunt.i.fori foricę
cas purgandas.foricę enim sunt latrinę.in quas ven foria
tris excrementa deiicimus. Foria enim(authore Nonio) veteres dixerunt stercora liquidiora, vnde Diomedes Laberius in paniceis, foriolus esse videris, in coleos cacas. Et cur non omnia?subaudi faciunt sordidissima. Quum sint quales ex humili. Quãdoquidem sunt ex numero eorum quos fortuna solet per ludũ ex humili loco ad altiora ,puehere. Quid Romę faciam? verba sunt vmbritii. Mentiri nescio. Antipophora,idest nec simulare,nec dissimulare noui,sicq; cõditionem sęculi sui taxat, quasi aliter agi vita non queat. Librum si malus est, assentari se dicit nescire, quod multi in gratiam diuitum & nobilium faciebãt,qui laudibus alienis delectari laudatores conducebant & coenis & muneribus, vnde Persius. Calidum scis ponere sumen. Et comitẽ horridulũ trita donare lacerna. Et verum inquis amo,& verum mihi dicito De me quis populi sermo? Horati. Laudato carmina vecors. Idem in poetria. Vt pręco ad merces turbam q cogit emẽdas, Assentatores iubet ad lucrũ ire poeta Diues agris diues positis in foenore nummis. Et poscere,per adulationẽ transcribendum, tanq̃ qui mirabiliter placeat. Motus astrorum ignoro, vt possim futuram ,pdicere, hoc aũt dicit, vt oñdat magos & chaldeos qui futuri cognitionem ,psitebãtur & ad genus hoies Romę gratia & authoritate apud oẽs valere,ac ,p hoc dites fieri, vulgo.n.cõsulebant, vnde poeta in sexta satyra. Chaldeis,sed maior erit fiducia, quicquid dixerit astrologus credet a fonte relatum Hamonis, Horatius in odis. Nec babylonios tentaris numeros. Funus promittere patris. Iniquitatem ostẽdit filiorum sui temporis,qui mortem parentum multis plerunq; optabant votis, inquirebantq;

rebantq; a diuinatoribus, vnde Ouidius. Filius ante diem patrios inquirit in annos. Ranarum viscera nunq̃ inspexi, vt ex iis aliquod pararem veneficiũ, sicq; ostendit tale hominum genus in vrbe esse & gratum & fauorabile. Nam ex visceribus ranę, hoc est liene, Iecinore, corde, lingua, & ossiculo multa veneficia fieri posse tradit Plini. li. xxxii. Nam inter alia docet ex ossiculo, qđ sit i sinistro latere amorem concitari & iurgia addito in potionem, venerem alligatum stimulare. Ferre ad nuptam. Alii inquit internũtii sint ad cõciliãda adulteria, ego vero hoc nõ fecero. Nemo.n. erit adulter me ministro.i. sequestro & medio. Mittit. munera intellige & litteras. Mãdat, hoc est verba & mandata. Me ministro, me authore, conciliatore, & internuntio. Cicero in Lelio, vt aut libidinis ministri, aut adiutores essent ad iniurias. Fur erit.i. adulter. Nam & furtum adulterium appellat. Propertius. Noli furta pudica thori. Atq; ideo nulli comes ex eo. Sẽsus ẽ. Et quia tales inquit artes mihi non placent, discedo ab vrbe nulli comes.i. sine comite, ac per hoc solus quasi qui a cunctis repudier, tanq̃ mancus & tanq̃ corpus inutile extincta dextra.i. tãq̃ homo iners, nullius pcii, nullius q; ingenii, vtpote qui nouas viuendi artes vt cęteri non calleã, & ita quod animi est transtulit ad corpus. Extincta ergo dextra.i. extinctis ingenii viribus, legendũq; ẽ extincta dextra non extinctę dextrę. Mancus, dr̃ q̃si manu carens. Nisi conscius, nisi qui secreta diuitis scelera nouit. Feruens, coniunge feruens occultis & tacendis. Aestuat, agitatur taceat ne an pferat vspiam. Nil tibi se debere putat. Non eris inquit gratus neq; acceptus illis, quoꝝ secreta honesta noueris, sed tantũmodo sis quoꝝ scelera tibi nota erunt, afficieris enim muneribus ne secreta eoꝝ reueles. Verri. Sensus est. Ille erit carus viro scelerato & furi qualis fuit verres qui potest furti eum accusare. Nã verres, vt dictum est superiore satyra, questor Siciliam per triennium tenuit, vbi libidinem, auaritiam, crudelitatemq; exercuit, succedente tandem Metello repetũdarum postulatus est a siculis. Eam causam egit Cicero pro siculis. Adhuc extant actiones quę verrinę appellantur. Tanti tibi non sit opaci. Etsi inquit cõscii sceleꝝ diuitis afficiuntur muneribus vt taceant, tamen tu noli quęrere vt diuitis secreta scias, ne semper solicitus sis, & nequeas dormire, veritus ne aliq̃n-

Tagus

do tibi obiiciat q̃ ea patefeceris, quorum eras conscius. Tagi. Tagus hispanię est fluuius auriferas habens harenas. Opaci, vmbrosi propter arborũ

Nec volo, nec possum, ranarũ viscera nunq̃
Inspexi, ferre ad nuptam quę mittit adulter
Quę mãdat norint alii, me nemo ministro
Fur erit; atq; ideo nulli comes ex eo, tanq̃
Mancus & extinctę corpus non vtile dextrę.
Quis nũc diligitur nisi cõscius; & cui feruẽs
Aestuat occultis animus; semperq; tacẽdis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet vnq̃
Participem, qui te secreti fecit honesti.
Carus erit verri, qui verrem tẽpore quo vult
Accusare potest, tanti tibi non sit opaci
Oĩs harena tagi, qđq; in mare voluitur aurũ
Vt somno careas, ponendaq; prẽmia sumas
Tristis, & a magno semper timearis amico.
Quę nũc diuitibus gens acceptissima nostris
Et quos pcipue fugiã propabo fateri
Nec pudor obstabit, non possum ferre q̃rites
Grẽcã vrbẽ, q̃uis quota portio fecis achęę.

densitatem in ripis. Martialis Aestus serenos aureo frangens tago obscuris vmbris arborum. In mare voluit, defertur ex fluminum profluuio. Vt somno careas. Nam dormire nequit solicitus ne aliquo afficiatur incommodo a diuite. Pręmia ponenda, quę postea cogaris ei reddere. Amico magno, diuite & potente. Alibi ante. Magni delator amici. Quę nunc diuitibus. Oñdit poeta in vrbe viros bonos non esse gratos, sed tãtũmodo versutos, assentatores, scelerum ministros, & id genus homines, sed si quęras qui maxime grati sint, sunt inquit gręci. Ii enim acceptissimi sunt diuitibus, & tota ciuitas gręcis referta est. Quos fugiam, deuitem, habeam odio. Nec pudor obstabit, pudor inquit nõ me ipediet quominus aperte dicam, quę sentiam de gręcis. Est.n. ita dictum quasi aliquis monuerit non te pudebit tam insolenter gręcos insectari. Pudor autem est metus iustę reprehensionis. Quirites, Romani. Nam qui orationem habebãt ad populum Romanos quirites appellabant, a Curibus ciuitate Sabinorum sunt dicti quirites, ex qua Acciti Titus Tatius & Numa Pompilius Romę quandoq; regnantes. A quiritibus fit Quiritare quod idem est quod clamare, quo vsus est Apuleius & Plautus. Grecam vrbẽ, mores grecorum, quibus tota ciuitas corrupta est. Quamuis quota portio, quãuis sit minima pars gentis gręcę, ac si dicat gręcorum vitia adeo sunt magna vt vel pauca multitudo eorum possit etiam vrbem corrumpere. Quota, minima. Plinius l. iii. vbi de Italia & Roma mentionem facit. Ipsi de ea iudicauere gręci, genus in gloriam sui effusissimum, quotam partem ex ea appellãdo gręciam magnam. Alibi Iuuenalis. Hęc quota pars scelerum. Martia. libro. viii. Pars quota parrhasię labor est mareoticus aulę. Quotus item nomẽ est quod numerum refert sicut quot. Horatius Tu quotus esse velis rescribe. Plinius lib. xi. capi. xxxvii. Murium iecusculis fibrę ad numerum lunę dierum in mense congruere dicuntur, totidemq; & inueniri quotum eius lumen sit. Martia. lib. ix. Scis quota de libyco littore puppis eat, idest quot naues eant. Fecis, in contemptum est grecoꝝ, q.d. sordidę & vilissimę gentis, sic & Pli. lib. xxix. medicos grecos fecẽ appellat. Ne fecẽ quidem aut inscitiam eius turbę arguamus ipsoruq; intẽperantiam in morbis. Achęę. s̃m gręcã declinationẽ dixit. Nã & Achiuũ dicimus ae diphthongo in i pducta cõuersa, & u digama iterposita. Est ãt dictio deducta ab Achaia quę pars est pelopõnesi incipiẽs ab Isthmo, antea

Pudor

Quirites

Quiritare

Quotus

Achaia

Aegialos vocabat̃ ꝓpter vrbes in littore per ordinem dispositas αιγιαλοσ .n. littus significat. Iampridem in Thyberim. Non solũ inquit greci in vrbem venere, qui diuitibus sunt acceptissimi, sed etiã alię gentes barbarę ex Syria in vrbẽ nouos gentis suę mores innexerunt, sicq̃ vmbritius indignat̃ peregrinos gratiores esse, qui non virtute sed nouis delitiis & artibus placeãt, simulq̃ ostẽdit Romãos, ex quo ad summum diuitiaꝝ culmen peruenere in oẽm ita luxũ ꝓrupisse, vt ex peregrinis oĩa ẽt voluptatum blandimẽta perdiscerent, vnde in sequentibus. Prima peregrinos obscœna pecunia mores Intulit, & turpi fregerũt secula luxu.

Orontes

Orontes, hoc est ipsi Syrii qui ad Orontem habitant. Est enim fluuius qui Syriam ab Antiochia diuidit, dictus ab Oronte qui primus eum ponte iunxit. Legendũq̃ est Syrius non Syrus, prima .n. corripit̃. Tibullus, Alba palestino sancta colũba Syro. Et ante Iuuenalis. Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe. Syrius vero quũ pro sydere põitur primã habet longã. Virgi. Tũ steriles exurere Syrius agros. Thyberim, Romã .s. Linguã, sermonem Syrium quẽ discant Romani. Et mores .s. patrios. Et cum tibicine chordas obliquas, & instrumenta musica quibus placeant. Nã per chordas obliquas intelligimus cytharam cui chordę intendunt̃ obliquę .i. obtortę, aut obliquę pro forma cytharę, vt ostẽdat non solũ tibię sed & cytharę cantũ a barbaris introductũ. Cytharoedi .n. apud Romãos extitere q lyras septicordes eburneas, & quę barbita dicunt̃ intẽdebant. Dionysius. Tympana gentilia, quibus domi suę vtunt̃.

Gẽtilis

Nam gentilis dr̃ eiusdẽ gentis, vt hoc in loco, gẽtiles item dicunt̃ (authore Cice. in topicis) qui inter se eodẽ sunt noĩe ab ingenuis oriundi, quorum maioꝝ nemo seruitutem seruiuit, & qui capite diminuti non sunt. Iussas ꝓstare puellas, ꝑter alia inquit turpia in vrbẽ etiam innexerunt puellas quę stuarias, quę prostant ad circũ maximũ, vbi ędificiũ erat ad id accõmodatũ. Propertius in .ii. lib. Et quas Euphrates, & quas mihi misit Orontes Me capiãt, nolim furta pudica thori. Prostare aũt dr̃ mulier q̃ turpitudine corporis quęstũ facit. Ite, cũ indignatione legendũ. Ite vos ad libidinandũ, quibus gratę sunt meretrices istę barbarę, vel ite vos ad spectandas puellas meretricias saltantes qui delectamini ludis.

Lupa

Lupa, meretrix, quasi quę ad rem non minus sit auida q̃ lupa ad cibũ. Barbara, non gręca sed Syria.

Mytra

Mytra picta, ornamentũ erat capitis non mõ lydioꝝ & Phrygũ sed & Assyrioꝝ. Herodotus loquens de assyriis. Assyrii capita crinita hñtes mytris redimiunt. Virgi. de phrygibus. Et nunc ille paris cũ semiuiro comitatu Meonia mentũ Mytra crinẽq̃ madentem Subnixus rapto potit̃. Ait Seruius pileũ fuisse curuũ, de quo penderet buccaꝝ tegmen. Rusticus ille tuus .s. Romanus, qui superioribus seculis summa frugilitate viuebat & agricolationi intentus erat, ducta origine (vt diximus) a pastoribus sumit trechedimna .i. in gymnasiis versat̃ & palęstra, vbi sumit treche dimna .i. vestes peregrinas post exercitationẽ quum desudauit. Sicq̃ indignatur contagione gręcorum Syrorumq̃ Romanam iuuentutem corrumpi, in Gymnasiisq̃ exerceri, vbi authore Pli. lib. xxxv. ca. xii. ãioꝝ vires perderẽtur, ita enim scribit de mollicie palęstrę, plura de hac parte nõ sum dicturus, non Hercules magis, q̃ de terrę vsu in ceromatis, quibus exercẽdo iuuentus nostra corpora viresq̃ animorum perdidit.

Trechedipna

Trechedipna, vestis ẽ de qua mẽtionem facit Atheneus lib. vi. dipnosophiston quum de parasitis loquitur. Plutarchus itẽ mentionẽ facit in symposiacis. Quirine, Romule de quo supra. In valle quirini. Et ceromatico, idest vncto ceromate, est enim vnguentum athletarum, fit ex oleo & terra in speciem luti, quod ostendit Seneca ad Lucilium loquens de via lutosa. Tãtum luti tota via fuit vt possum videri nihilominus nauigasse. Totum athletarum fatum in illo die perpetiendum fuit A ceromate nos haphe accipit in crypta neapolitana. A ceromate igitur a luto per similitudinem. Martia. lib. v. Et castigatum Libycę ceroma palęstrę, idest ipse palęstrita Anteus ceromate peruunctus castigatus est ab Hercule. De ceromate intellexit Plini. xiiii. Loquẽs de ebrietate vitanda. Ad hec pertinẽt peregrinę exercitationes, & volutatio in ceno, ac pectorosa ceruicis repandę ostentatio, quibus verbis athletarum certamen designauit, nam athletę (vt diximus) luto .i. terra oleo mista vngebantur, quorum mos erat ceruicem dilatare, pectus exporrigere, vnde illud est qd̃ sequitur. Et longum inualidi collum ceruicibus ęq̃t Herculis Anteum procul a tellure tenentis.

Ceroma

Niceteria

Niceteria. Insignia victorię pugillũ, qui in Gymnasio alios vicissent, νικη enim victoriã significat. Hic alta, rediit ad gręcos quos ait ex diuersis gręcię locis in vrbem venire, insrẽtes se domibus diuitum, vbi assentatione aliisq̃ artibus se gratos reddunt.

Sicyõ

Sicyone. Sicyon vrbs est Achaię, item vrbs in Laconia, vnde Laconia dicta est Sicyonia, insula est etiam in mari Aegeo contra Epidaurum, quam altam eẽ & eminentem docet Plinius.

Amidon

Amidone. Amidon insula est inter Sporadas & ciuitas Peonię.

andros

Andro. Andros insula est ex cycladibus cum oppido eiusdẽ nominis, dicta postea cauros deinde antãdros.

Samos

Samo. Samos insula in mari Icario, vbi Iuno maxime colebatur.

Trallis

Trallibus. Trallis oppidũ Phrygię, a quibus fit possessiuum Trallianus. Cicero in oratione pro Flacco. Vidi ego in quodam iudicio nuꝑ Philodotum testem Trallianũ. Ex ãt terręmotu consederũt eo anno, quo Cornelius Gallus Forouiliensis propria manu se interemit.

alabanda

Alabandis. Alabãda oppidum Ionię, quam Apollonius molon cistã inuersam appellauit scorpionum plenam. Nam eorum illic est copia, homines sunt molles, & psaltrię

multę

Iãpridẽ in thyberim syrius defluxit orõtes,
Et linguam & mores, & cũ tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, & ad circum iussas prostare puellas.
Ite qbus grata ẽ picta lupa barbara mytra.
Rusticus ille tuus sumit trechedipna quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta sicyone, ast hic amidone relicta,

Hic andro, ille samo, hic tralibus, aut alabã (dis
Aesquilias dictũq; petũt a vimie collẽ
Viscera magnarũ domuũ, dñiq; futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus, & isęo torrentior, ede quid illum
Esse putes? quẽuis hoiem secũ attulit ad nos.
Grãmaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes
Augur, schoenobates, medicus, magus oia no (uit

multę (vt scribit Strabo) ab Alabandis possessiuũ fit Alabandensis. Cicero in epistola ad Thermum. Quare peto a te, vt & eos & Alabandenses iubeas ecdicos Romam mittere, fit etiam Alabandicus, vt est apud Plinium libro xxxvii. capite. vii. De carbunculis. Alabandicos in orthosia caute nascentes. Vitruuius vero libro. vii. Alabandos vocitat. Exquilias, idest collem exquilinum. Nam in vrbe septem fuere colles, de quibus sic Tibullus Carpite nunc tauri de septem montibus herbas. Exquilię dictę sunt secundum Varronem, aut ab excubiis regiis, aut q̃ excultę sint a rege Tullio, vnde Ouidius in fastis. Adde q̃ excubias vbi rex Romanus agebat. Qui nunc exquilias nomina collis habet. Collem a vimine, idest Viminalem denominatum a Ioue Vimeneo, q̃ ibi arę sint, & ibi nata Vimina fuerint. Festus Pompeius ait portam viminalem & collem appellari, q̃ ibi viminum fuisse sylua videatur. Viscera magnarum domuum, appositio est, hoc est qui artibus suis in diuitum familiaritatem se insinuant, eorumque secreta condiscunt. Dominiq; futuri, tam callidi inquit sunt vt a diuite in amicitiam & familiaritatem recepti quasi domini omnia in domo moderentur. Ingenium velox, ad omnia solers & prõptum. Torrentior isęo. Huberior, copiosior, sumptum a torrente qui magna fertur aquarum hubertate. Nam isęus Orator fuit, de quo Plinius in epistolis ad nepotem secundo libro. Magna isęum fama precesserat, maior inuentus est, summa est facultas, copia, hubertas, dicit semper ex tempore & cętera. Fuit item Isęus alter pręceptor Demosthenis. Ede quid illum? hoc quasi argumenti loco positum ad probandum q̃ versuti sint gręci ad omnia. Ait ergo Dic quid censes, scilicet esse gręcum hominem, quasi dicat, tam astutus tamq; vafer est vt nulla sit prorsus ars quã ipse non profiteatur, secum enim attulit omnem hominem, idest omnia profitetur, quę homo possit facere & scire. Erit enim grammaticus rhetor, vnde est illud apud Senecam in secundo controuersiarum. Hoc autem vitium aiebat Scaurus a gręcis declamatoribus tractum, qui nihil & non promiserint sibi & penetrauerint. Grammaticus, subaudi est. grammaticus autem circa curam sermonis (vt scribit Seneca) versatur, & si latius euagari vult circa historias, iam vt longissime fines suos proferat circa carmina. Rhetor, qui rhetoricam docet & qui pręcepta artis tradit. Orator vero qui secundum pręcepta agit. Geometres primę est declinationis. Estq; is qui numeros mensurasq; persequitur & supputat qua ratione constent cęlestia, quę illis sit vis quęue natura, vnde Horatius de Archyta tarẽtino geometrę perito. Te maris & terrę numeroque carentis harenę Mensorem cohibent Archyta. Aliptes. Is erat qui descendentes in balnea quique palęstritas in Gymnasio vngebat, ab ἀλείφω, quod est vngo vellebatque alas, vnde Seneca ad Lucilium Aliptum cogita tenuem & stridulam vocem, quo sit notabilior subinde exprimentem, nec vnquam tacentem, nisi dum vellit alas & alium pro se clamare cogit. Cicero ad Lentulum ostendit vnctiones illas solitas fieri ab Aliptis ad corroboranda corpora quum ait. Sed vellem non solum salutis meę quemadmodum medici, sed vt Aliptę est, virium & coloris rationem habere voluissent. Augur, qui augur futura prenoscit ex auium obseruatione, vnde aliqui ab auium garritu ductum putant, alii vero ab augendo. Ouidius. Sancta vocant augusta patres, augusta vocantur Templa sacerdotũ rite dicata manu. Huius & augurium dependet origine verbi. Et quodcunque sua Iuppiter auget ope. Schoenobates, ille dicitur qui per funes ambulat σχοῖνος enim funẽ significat & βαίνω ascendo, & vado. Latini vero funambulum dixere, qua dictione vsus est Terentius in Ecyra. Funambuli expectatio accessit. Et populus in funambulo animum occuparat, primus Messala vsus & iã pro latina recepta, pro funambulo dixit Apuleius funerepum, vnde vbique apud ipsum pro funepeus siue funereplus correximus funerepus, vt dictio sit deducta a fune & repo, quod ita scribendum sit innuit Apuleius in primo floridorum, vbi scriptum est Funereplus pro funerepus, vt omnino funerepos appellemus & non funepeos, quum a fune & repo deducatur, sicut dicimus funambulum a fune & ambulo, & pinnirapum a pinna & rapio. Bustirapum a busto & rapio, quo vsus Plautus in pseudolo. Foedifragum a foedere & frango. Legirupam a lege & rumpo, quo Idem Plautus vsus est in pseudulo. Magus, lingua persarum magus est qui nostra sacerdos, qui rite sciat & calleat leges cerimoniarum, fas sacrorum, ius religionum. Siquidem Magiam Plato interpretatur artem esse diis immortalibus acceptam, colendi eos ac venerandi pergnaram piam, scilicet & diuini scientem iam inde a Zoroastre & Oromace authoribus suis nobilem, Cęlitum Antistitam, quippe inter prima regalia docetur, nec vlli temere inter persas concessum est magum esse haud magis q̃ regnare. Et Cice. in primo de diuinatione Et in persis augurant & diuinant magi, qui congregantur in phano cõmentãdi cã atq; inter se alloquendi. Nec quisquã rex Persarũ potest esse, qui non ante maiorũ disciplinam scientiamq; perceperit. More vero vulgari is proprie magus existimatur, qui cõmunione loquendi cum diis immortalibus ad omnia quę velit incredibilia quadam vi cantaminum polleat. Hec ex prima Apuleii Apologia. Gręculus esuriens. Gręculus inquit p̃mente rerum egestate omnium rerũ sciẽtiam profitebitur. In cęlũ iusseris ibit. Affirmabit etiã (si iubeas) se i cęlũ volaturũ, hocq; dicit respiciẽs ad Dędalũ Atheniẽsem, qui (vt diximus prima satyra) volauit p̃ aerea sibi & filio Icaro fabricatis alis.

[Marginal notes: Exquilię; Viminalis; Isęo; Grammaticus; rhetor; orator; geometres; aliptes; augur; Schoenobates; Funerepus; Magus]

Grçculus esuriēs, in cęlū iusseris ibit. (thrax
Ad sūmā nō maurus erat, neq; sarmata, nec
Qui sūpsit pēnas, mediis sed natus athenis.
Horū ego nō fugiam cōchylia? ne prior ille
Signabit, fultusq; thoro meliore recumbet
Aduectus romā, quo prūa ē coctana vēto?
Vsq; adeo nihil est qđ nostra infantia cęlū
Hausit auentini bacca nutrita sabina.

Adsummā, ad collectionē, ad conclusionem. Sic Ciceroin epistolis Summa huius epistolę hęc est. Plinius ad Septitiū claꝝ potes comare apparatius apud multos, nusq̄ hilarius, simplicius, incautius, in summa experere. Non maurus erat, vult probare exemplo Dędali facile esse gręco volare in cęlum. Maurus. Mauritania posita est in extrema parte Africę occidētē versus vbi mōs ē athlas. Sarmata. Latini Sarmatas appellāt, quos greci Sauromatas, populi sunt scythię loca iuxta tanai ꝛ meotidem paludem incolētes, de quibus ante. Thrax. Thraces populi sunt septētrionales, quorum plerique trans amnem Strymonem vsq; ad ponticum ostium atque Hęmum montem habitant. Quidam etiam in propontide siti, plerique vero ad Hellespontum, de quibus abunde Strabo lib. vii. Qui sumpsit pēnas, idest Dędalus. De quo supra Et mare percussum puero fabrumque volantem. Horum ego non fugiam conchylia. Inter alias causas sui ab vrbe discessus vnam hanc pcipuam eē ostēdit ꝙ nequit ferre gręculos, qui nuꝑ ex grecia aduecti ita suis artibus locupletati sunt, vt nunc iter primores vrbis habeant. Nam purpurati incedunt, priores etiam testamenta signāt, honoratiore loco discumbunt. Conchylia, hoc est vestes cōchyliatas, quibus induti in publicum procedunt tanq̄ nobiles Romani. Nam conchylium piscis est, ex genere cōcharum sicut purpura ꝛ murex, ex his autem piscibus eliciebatur liquor ille tam pciosus ad tingendas vestes. Iulius Cęsar (vt scribit Tranquillus) conchyliatę vestis vsum ademit nisi certis personis ꝛ ętatibus. Plinius lib. ix. Conchylia ꝛ purpuras omnis ora atterit, quibus eadem mater luxuria paria pene etiā margaritis pcia fecit, ꝛ infra. Concharum ad purpuras ꝛ conchylia eadem quidem est materia. Alibi in quinto. Mentionem faciens de Tyro. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atq; purpura constat. Conchylium etiam capimus pro omni pisce concha contecto. Seneca libro. xiiii. epistola prima. Quantulum ex tot conchyliis tam longe aduectis per istum stomachum inexplebilem labitur. Ergo per conchylia vestes intellige conchyliatas ꝛ purpureas. Me prior ille, summa indignatione pronunciandum. Signabit. s. testamenta. Fultusq;, sustentatus. Meliore Thoro, meliore ꝛ honoratiore parte triclinii. Nam posita mensa conuiuę duobus aut tribus lectis discūbentes epulabatur. Vnde non solum lectos ipsos, sed ꝛ locum ꝛ Biclinium ꝛ tricliniū appellauere vbi comedebant, a numero lectulorum κλινη enim lectū significat. Aduectus romam, causas vndiq; colligit idignationis, q. s. Romam non venerint honesto aliquo negocio aut nauigio, sed vt rerum viliū mercatores ꝛ illiberalis lucri sectatores, venerūt. n. inquit Romā eo vēto. i. ea naue qua pruna ꝛ coctana aduecta sunt, ac si dicat oneraria ꝛ plena viliū merciū quales ex Syria vehunt, vnde pruna damascena ꝛ coctana veniunt, non autem Romę nati sunt. Sic Papinius in syluis lib. ii. de Glaucia puero loquitur. Nec missus phariis venalis mercibus infans. Pruna, intellige Damascena, quę ex Damasco vrbe Syrię sicca vehebantur. De quibus sic Plinius libro tertiodecimo. Syria peculiares habet arbores. In ficorū autem genere caricas ꝛ minores eius generis, quę coctana vocāt. Item pruna in Damasco mōte nata. Martialis de coctanis. Hęc tibi quę torta venerunt cō dita meta. Si maiora forent coctana, ficus erant. Vsque adeo nihil est, Antipophora, quasi aliquis dixerit, nō ne prodest vos esse natos Romę? ꝛ ipse respondeat, vsq; adeo nihil est, idest minime quidem prodest, idest in tantum nihil est. Hausit cęlum auentini, nutrita sit Romę vbi collis est auentinus, partē posuit pro toto, est autem Auentinus dictus secundum Varrōem, aut ab auibus ꝙ eo se a Thyberi ferrent, aut a rege Auētino Albano, qui ibi sepultus fuit, aut ab aduentu hominum, quod cōmune ibi latinorum templū fuerit, aut ab aduectu. Nam olim paludibus mons erat ab reliquis disclusus. Bacca sabina, cibis italicis, at per hoc Romanis, vt sit species pro genere. Sic Horatius. Quod mare daunię non decolorauere cędes, idest cędes Italicę, ac per hoc Romanę, per baccam autem intellige omnem fructum omneq; esculentum. Nam appellatione baccę intelligimus fructus, qui i arboribus dispersius ꝛ rarius nascuntur, vt sunt fructus lauri, fructus oleę, corni, loti, Myrti, lentisci, similiumq;. Sabina, nam Sabini ꝛ Romani cōmune habuere Imperium. Vnde Romāi quirites sunt appellati, de quibus supra. quid, subaudi dices si aliud de grecis grauius addidero, ꝙ scilicet artificio adulatiōis, quo nihil est turpius oēs excipiūt ꝛ fallaces sunt, de quibus ita Cicero ad Q. fratrem in secundo volumine ad Atticum. Atq; etiam e gręcis ipsis diligenter cauendę sunt quędam familiaritates pter hominum perpaucorū, si qui sunt vetere gręcia digni. Sic vero fallaces sunt permulti ꝛ leues ꝛ diuturna seruitute ad nimiam assentationem eruditi ꝛc. Et longum inualidi collum, hoc sumptum est ex Athletis, quibus mos erat in Gymnasiis collum dilatare. Vnde Seneca libro secundo epistolarum ad Lucilium. Stulta est enim mi Lucili ꝛ minime conueniens litterato viro occupatio exercendi lacertos ꝛ dilatandi ceruicem ac latera firmandi. Plinius lib. xiiii. capi. vltimo loquēs de ebrietate vitanda sic scribit (vt ante diximus) Ad hęc pertinent peregrinę exercitationes, ꝛ volutatio in ceno, ac pectorosa ceruicis repandę ostentatio. Aequat, gręcus inquit adulando, collū etiam inualidi amici, q̄t ꝛ comparat Herculi qui collum dilatabat, quū Antęum lacertis apprehensum sublimem teneret, vt dicat per adulationem viꝝ etiā imbecillum per omnia Herculi fortissimo simillimum. Antęum. Nam Hercules secundum laborem consumans Antęum filium

Mauritania
Thraces
Cōchylium
Purpura Murex
Carica
Coctana
Auētinus
Bacca
Antei fabula

filium terrę in libya hospites palęstra superantem occidit. Nam is quum ab Hercule in palęstra superaretur simulato casu terram matrem suam manibus cōtingebat, a qua vires ei suggerebantur. Hoc cognito Hercules amplexibus hominem ita reuinxit, vt nec manibus, nec pedibus terram contingeret, sicq; coactus est animam reddere. Miratur, plus est q̃ si dixisset laudat, sic enī aliena facta qui assentantur mirantur tanq̄ pclara quedā & noua. Sic Terentianus ille Gnato. Et eorum ingenia admiror. Vocem angustam, exilem, non claram, veluti suffocatā. Qua deterius. Nam talis vox maxime damnabatur, de qua ita scribit Quintilia. libro. xi. Vox autem vltra vires vrgenda non est, nam & suffocatur sępe, & maiore nixu minus clara ē, & interim elisa in illum sonum erūpit, cui gręci nomen ab immaturo gallorum cantu dederunt, quod autem nomen dederint gręci adhuc quęrēdum est, licet nō defuerint qui interpretati fuerint Βραγχον, idest raucitatem, quod quum authoritate careat satisq; insipidum sit nullo modo probādum ducimus.

Ille, scilicet gallus. Quo marito, nam gallinarum est maritus. Hęc eadem. Antipophora, possumus inquit & nos hęc facere quę faciunt gręci p assentationem, sed nobis non tam creditur q̄ illis, ac p hoc inquit, non tam apti sumus ad assentandum. An melior, cum interrogatione legendū, qua ostendit ad omnia esse aptissimum Mimum siue meretricis persona, siue matronę, siue deę sit sustinenda in actione fabularum. Thaida. personam meretricis, qualis est apud Terentium. Agit, nam agi proprie dicuntur fabulę, q quum in scenis repsentātur, non sine & mentis & corporis agitatu pronunciantur, vnde actor qui gestum vultus & corporis agit, vnde tum ipsa pronunciatio, tum oratio quę habeť, tum oratio scripta actio appellatur. Cicero actionem alias quasi sermonem, alias eloquentiam quādam corporis dicit. Idem tamen duas eius partes facit, quę sunt eędem pronunciationis vocem atq; motum. Quintilianus lib. xi. pronunciatio a plerisq; actio dicitur, sed prius nomen a voce sequens a gestu videtur accipere. Comœdus, is est qui fabulas agit. Comicus qui scribit, sic Tragœdus & Tragicus. Dorida, personam doridis deę marinę. Nam Doris oceani & Tethyos fuit filia, vxor autē Nerei, ex quo peperit Thetidem Achillis matrem, omnium etiam nympharum mater dicitur. Nullo palliolo cultam, ornatam nullo velamento. Nam deę marinę nudę fingebantur, Statius in secundo lib. syluarum. Nudamq; per vndas Dorida montani cupierit prendere panes, palliolum autem communis est vestis tam virorum q̄

Agere

Actio

Doris

Palliobum

Quid qđ adulandi gens prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum ceruicibus ęquat
Herculis Antęum procul a tellure tenentis?
Miratur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hęc eadem licet & nobis laudare, sed illis
Creditur, an melior cum thaida sustinet, an cum
Vxorem comœdus agit, vel dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur
Non persona loqui, vacua & plana omnia dicas
Infra ventriculum, & tenui distantia rima.
Nec tamen antiochus, nec erit mirabilis illic

mulierum. Martialis. Hanc volo quę facilis quę palliolata vagatur. Idem alibi, Succida palliolo vellera quinque petit. Suetonius in Claudio. Palliolatus nouo more psedit, vnde palliolatim aduerbium, quo vsus est Plautus Palliolatim amictus sic incessi ludibūdus. Caper grammaticus ostendit velum suis se capitis quum ait, vir ducit, mulier nubit, qui a pallio obnubit caput suum genasq;. Lampridius scribit. Matronas regias contētas esse debere vnico pallio auro sparso. Flauius vopiscus in Aureliano. His accedit q ex palliolo purpureo, quod soli sui temporis imperator obtulerat sacerdos mulier crepūdia filio fecisse perhibetur. Mulier nēpe ipsa videť. Adeo bene inquit mulieres reddit grecus, vt putes mulierem ipsam esse quę loquať non personatum mimum. Nam mimi quo liberius omnia peragerent personas induebant. Tranquillus in Nerone. Tragœdias quoq; cantauit personatus heroum deorūq;, item Heroidum ac dearum personis effectis ad similitudinem oris sui. Est autem persona velamentum oris, dicta a personando, q facit vocem clarescere & resonare. Vox enim non vaga neq; diffusa in vnum tantummodo exitum collecta coactaq; magis canoros clarosq; sonitus facit. Lege Gellium. Aeschylus eam primus inuenit. Horatius. Post hūc personę personę pallęq; repertor honestę Aeschylus & modicis instrauit pulpita tignis. Vacua & plana, tam bene inquit personam mulieris sustinet, vt non solum voce, sed etiam toto corporis habitu videať mulier. Nā veretrum ita habet depressum & planum, vt viri formam habere non censeatur. Respōdet autem iis qui possent dicere quomodo potest personā Doridis nudę sustinere, quum sexum masculum occultare nequeat, immo inquit probe. Nam ita plana & vacua habet omnia inter fęmina, vt mulier indubitanter censeri possit nisi tenuis desit rima. Infra ventriculum, infra ipsum ventrem vbi pubes est. Distātia, quę tantummodo distant a sexu foemineo paruula rima, quasi dicat genitalia viri per omnia similia sunt genitalibus muliebribus, quum sint admodum depressa & inter fęmina abscondita, nisi q in mulieribus tenuis est rima. Nec tamen Antiochus, licet inquit hi omnes fabularum actores foeliciter omnia representent, tamen illic non sunt mirabiles, adeo oībus notum est eos esse agēdi peritissimos. Nam Antiochus. Stratocles, & Demetrius, & Oemus nomina sunt comœdorum. de Demetrio & Stratocle. Quintilianus lib. vndecimo sic. Maximos actores comœdiarum Demetriū & Stratoclem placere diuersis virtutibus vidimus. Sed illud minus mirū q alter deos & iuuenes, & bonos patres seruosq; & matrōas & gra

Aut ſtratocles,aut cum molli demetrius hęmo.
Natio comoeda eſt,rides,maiore cachinno
Concutitur,flet ſi lachrymas conſpexit amici,
Nec dolet,igniculū brumę ſi tempore poſcas,
Accipit endromydem,ſi dixeris ęſtuo,ſudat
Non ſumus ergo pares,melior qui ſemp ē omnī
Nocte dieq; poteſt alienum ſumere vultum,
A facie iactare manus,laudare paratus
Si bene ructauit,ſi lectum minxit amicus,
Si trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo,

nes anus optime, alter acres ſenes,calidos ſeruos,paraſitos,lenones,& oīa agitatoria melius, ſunt enim natura diuerſa. Nam vox quoq; Demetrii iocundior illius acrior erat. De Oemo alibi Iuuenalis. Mollius Oemo quamquā & carpophoro. Natio,iſta greca. Natio autem dicit̄ grecus an barbarus,patria Atheniensis an Lacedęmonius. Cognatio,quibus maioribus,quibus conſanguineis, Cicero author eſt libro.i.Rheto.veterum. Comoeda eſt, ita īquit ad fabulas agendas eſt apta, vt id a natura habere videat̄. Rides,q̄ pati ſint greci ad adulandū oſtendit multis modis. Eſt ergo ſenſus. Si rides ipſe ſtatim tibi applaudendo ridet. Cachino,ſolutiore riſu, ē enim Cachinus riſus immoderatus, a quo eſt Cachino verbū,quo vtat̄ Trāquillus in Veſpaſiano. Nec illam quicq̄ aliud q̄ Cachinaſſe ferunt. Cicero in. iiii. Thuſculana.oſtendit Cachinū eſſe rep̄henſibilem,quū ait, vt ſi ridere conceſſum ſit, vituperetur tamen Cachinatio. Et Cachino nomen tertię declinationis. Nec dolet,quāuis inquit fleat, non tamen dolet,ſunt enim omnia ī eo ficta. Endromydem, veſtis eſt gallica q̄uis nomē ſortita ſit grecū,ad arcendum frigus ſumebat̄. Martialis. Hanc tibi ſequanicę pinguem textricis alumnam. Quę Lacedęmonium barbara nomen habet. Aspera ſed gelido non aſpernenda decēbri. Dona peregrinam mittimus Endromyda. Ea vtebant̄ in gymnaſio & Theatro poſt ludoꝝ exercitationem, ne luſores calefacti refrigeſcerent. Vnde Martialis. Ne madidos intret penetrabile frigus in artus. Neue grauis ſubita te premat iris aqua Ridebis ventos hoc munere tectus & imbres. Non ſumus ergo pares. Ergo inquit quum gens greca adulandi ſit peritiſſima,idq; mihi minime placeat non ſumus pares,ideſt ego lōge ſum diſſimilis a natura grecorum. Alienum ſumere vultum,ſed ille inquit primum in adulatione obtinet locum,qui vultu ſuo ſcit alienos exprimere affectus, vt aliquando in gratiam diuitum triſtitiam gerat,aliquando lęticiam. Tales enim ſunt verſutiſſimi, vnde Terentius vultus quoq; hominum ſingit ſcelus. A facie iactare manus, ſolent enim adulatores vtraq; manu faciem amici adulando demulcere. Videturq; ad id alludere,quod antiquis grecię(vt author eſt Plini.lib.xi.)in ſupplicando mentum attingere mos erat. Laudare paratus, ſenſus eſt. Grecus ad omnia verſutus ſi amicus ructauerit, aut lectū minxerit, aut crepitum ventris emiſerit paratus eſt hęc oīa tanq̄ ſalutaria laudare. Si lectū minxit amicus,locus hic corrigendus eſt,nam legendum ē lectum nō rectū ,eſtq; imitatio Horatiana,q ſic ſcribit in ſermone tertio,cōminxit lectum potus, lectum aūt diſcubitoriū intellige. Si trulla,trua vas eſt ſecundum Varronem,quo aqua e culina in lauacrinam fundebant dicta a traiiciendo, q; per eam aq̄ traiiciatur,a qua Trulla per diminutionem dicta a ſimilitudine truę,quę q; magna & hęc puſilla, inde etiam Truleum aliud vas aquarium,a quo vocabulo deflexit Apicius verbum Detrullare,quod eſt de trulla in trullam diffundere. Trullam item capi pro vaſe potorio ita docet Scęuola iuriſconſultus de auro & argēto legato. Poculum aureum Seię dulciſſimę, quod elegerit fidei heredum committo vt dent, quero quum ī hereditate nō ſint niſi Trullę, Scyphi, modioli phialę, an Seia de his ſpeciebus eligere poſſit, reſpondi quū omnia potui parata pocula dicuntur,poſſe eam ex iis eligere. Plinius lib. xxxvii. capi. ii. Titus Petronius conſularis moriturus inuidia Neronis principis, vt menſam eius exheredaret trullam murrinam.ccc. ſeſtertiis emptam fregit. Horatius in ſatyris. Qui veientanum feſtis potare diebus Campana ſolitus trulla, vappamq; profeſtis. De trulla alio genere vaſis crebra fit mentio a Catone in re ruſtica. Trulla item appellatur inſtrumentū illud quo fabri parietarii vtuntur ad extruendos parietes,tectoriaq; leuiganda & cō plananda, vnde verbum trulisſare apud Victruuium. Quum ergo Trulla pro duplici genere vaſis accipiatur,hinc fit vt diuerſis etiam ſenſibus locus exponatur. Aliqui enim dicunt grecum laudare quū crepitus fit ſordibus alui decidentibus in Trullam, quę inuerſo fundo exciperent. Aliqui laudare quū crepitus fit bibendo inuerſo fundo Trullę. Ego vero neutram ſecutus ſententiam,ita interpretor, vt ex cōſuetudine vetere & quaſi prouerbio dicatur, grecus paratus eſt laudare ſiue recte mingat,ſiue pedat. Nā metaphoricos omnia ſunt accipienda, ideſt ſi Trulla aurea,ideſt venter diuitis dedit crepitum hoc eſt pepedit. Inuerſo fundo. Nam tunc vas dicitur habere fundum inuerſum,quum os ima ſpectat & fundū ſublimia. Vētris ergo os,ideſt anus ima ſpectat, fundum vero ſuperiora. Nam proprie crepitum ventris appellamus ſonitum illum,qui exauditur non emiſſis tamen ſordibus, vbi vero ſonitus nullus exauditur appellamus flatum ventris. Suetonius in Claudio. Dicitur etiam meditatus edictum,quo veniam daret,& flatum crepitumq; ventris in cōuiuio emittendi,quum periclitatum quendam prę pudore ex continentia reperiſſet. Nec mirum quidem eſt Trullam vas poni pro ventre,quando talibus metaphoris crebro vtantur poetę. Nam & carmen extat ex Apollinis oraculo apud Plutarchum in vita Theſei in primo limine,in quo pedem pro membro genitali,& vtrem pro ventre poſuit ſic. Neue prius vir magne pedem,qui prominet vtri ſoluas, cecropidū q̄ ſacram acceſſerim vrbem,quod ſane carmen libēter in medium attulimus,atq; etiam expoſuimus,q; eius ſenſus

Natio
cognatio
Cachinari
Cachinones
Endromys
Trua
Trulla
Truleum
Detrullare
Trulisſare

Preterea sanctum nihil est ē ab inguine tutum,
Non matrona laris, non filia virgo, neq; ipse
Sponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum si nihil est, aulam resupinat amici.
Scire volunt secreta domus, atq; inde timeri
Et quoniam coepit grecorum mentio, transi
Gymnasia, atq; audi facinus maioris abolle.
Stoicus occidit Baream delator amicum,
Discipulumq; senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam gorgonei delapsa est penna caballi.

eius sensus vt obscurus multorum sepe ingenia defatigauit. Preterea sanctum, nulla inquit illic tuta est castitas, vbi grecus versatur. Sanctum, dicitur Sāctū (authore Martiano de re diuina) qđ ab iniuria hominum defensum atq; munitum est, vt hoc loco.i. nihil est quod sit munitum & defensum ab iniuria grecorum. Macrobius etiam ait Sanctum dici sacrū & religiosum & omni obseruatione inuiolatum. Ab inguine, libidine grecorum. Inguen p Inguē parte genitali tam in mare q̄ in foemina accipitur, de quo diximus i prima satyra. Filia virgo, illa proprie dicit virgo que nūq̄ nupsit. Añ pudicus, q pudicus ante erat q̄ grecus i eius domo versaretur. Spōsus leuis adhuc. i. adhuc sine pube, q adhuc inferiora pube non vestiuerit, leuis enim prima producta signat sine pilis. Aulā resupinat amici, si nihil inquit est horū quod agat, resupinat aulam .i. omnia que in domo sunt euoluit & euertit scrutans secreta domini, sequitur enim scire volunt secreta domus. Statius in. vii. Theb. Aut cyrrham tauris Anemoriamq; supinat. i. arat & euoluit. Vnde Actius in Antigōa (vt tradit Marcel.) Quid agis perturbas rem omnem ac resupinas sorori. Statius item in nono Theba. Te quoq; sublimis transnantem flumina curru. Dum socios pharsale petis resupinat ademptis Dorica cuspis equis. i. euertit. Propertius. Nec mora quū totas resupinat cynthia valuas, Resupinare idest peruertit & prosternit. Resupinare item accipit pro erigere & eleuare. Seneca. Qui per pronum eunt resupinant corpora, qui in arduum incumbūt. Plinius loquens de gruibus, ait eas resupinato collo bibere velut per fistulam īfundentes aquam. Et alibi de columbis & turturibus, ita scribit, proprium generis eius & turturum quum bibant, colla non resupinare, large bibere iumentorum modo. Inde timeri, a dominis ne secreta reuelent, ac per hoc consequi eorū gratiam & munera, tales enim dubitantur. Martialis vis fieri diues Bithynice conscius esto. Et quādo cœpit, quandoquidem inquit de grecis facta est mētio, volo Cymnasia, idest certamina gymnica, pre-Gym nasia tereamus quasi que leuiora & tolerabiliora sint pre aliis que ab iis fiunt, sicq; poeta per transitum ostendit exercitationes gymnicas damnandas esse, quarum vsus a grecis in vrbem inuectus iuuētutem Romanam eneruauit. Nam (vt scribit Plinius) Iuuenes se exercendo & vngendo animi vires pdiderūt. Gymnasia (vt docet Cicero in secundo de oratore) instituta sunt a grecis causa exercitationis αγυμναζω qđ est exerceo, in quibus postea philosophi coeperūt disserere & philosophari, vnde & Gymnastica appellat̄ disciplina exercitationis, quā laudat Plato, vnde in qnto de re pu. foeminas quoq; iubet exerceri gymnastica. Maioris abolle, abolla vestis fuit, qua & philosophi vterentur, de qua Martialis loquens de Cynico philosopho. Cerea quem nudi tegit vxor abolla grabati. Abolla Seruius exponens illud Virgilianum Duplicem ex humeris reiecit amictum, ait duplicem amictum esse abolla, qua philosophi & milites vterētur. De qua etiam Horatius intellexisse videtur, quum ait loquens de Diogene. Cōtra quem duplici panno patientia velat. Nonius Mar. ait vestem eē militarem. Iuue. alibi ostendit esse senatoriam. Rapta pperabat abolla Pegasus. Ergo maioris abolle, idest nō militaris, sed philosophice, & ideo maioris & grauioris authoritatis, ve sit audi que fecerit grecus philosophus vir magne authoritatis. Stoicus occidit Bareā, excandescit poeta in perfidiam grecorum, ostendens & eos qui studia sapientie profitētur pecunia corrumpi ad perniciem vel amicorum & familiarium, notatq;. P. Aegnatium qui falso testimonio pecunia corruptus Baream Soranum amicum circūuenit. Nam quū Torius Seuinus eques Romanus Baream Soranū accusasset per calumnias Neroni q̄ detecta coniuratione pisoniana, nihil proconsul in Asia minore ex communi vtilitate fecisset. Immo seditiones in prouincia aluisset. Nero in eum commotus est. Itaq; cognitione senatui mandata, accitaq; Seruilia filia, que & ipsa facta est rea, q̄ pecuniam dilargita esset ad deuotiones & veneficia pro salute patris. Adducti testes sunt, quorum vnus. P. Aegnatius emptus ad opprimendum amicum Baream Soranum falso testimonio oppugnauit. Sorano igitur & Seruilie filie datum est mortis arbitrium, fuerat autem. P. Aegnatius cliens Sorani. Lege Cornelium Tacitum in Nerone. Stoicus, idest. P. Aegnatius Stoice philosophie pfessor. Nam (vt scribit Cornelius) authoritatem Stoice secte pferebat habitu & ore ad exprimendam imaginem honesti exercitus. Stoici denominati απο-της στοας, idest porticu i qua (vt diximus) ante commorantes disputabant. Occidit Baream, falso testimonio.s. Discipulūq; senex, hinc maxime indignatur poeta q̄ magister discipulum oppresserit.

Nutritus in illa, natus in boeotia adꝭ heliconē montem, vbi equus Pegasus Neptuni & Meduse gorgonis (authore Higino) filius, vt alii vero tradant ex Meduse sanguine & ceruice a Perseo resecta procreatus ad Heliconem montem deuolauit, vbi vngula saxum feriens aperuit fontem, qui caballinus latine, grece vero Hippocrene est dictus. Penna caballi, idest Pegasus equus alatus, hic autem est quē Bellerephon (authore Strabone) deprehendit potantem ad pirenem fontem in acrocorintho, quo que Pegasus vsus est ad interficiendā chymeram in Lycia. Plinius

nius ait equos pennatos & cornibus armatos pega/sos vocari, de quibus etiam videtur intellexisse Cicero in oratiõe pro Quintio. O hoiem fortunatum qui eiusmodi nuncios seu pegasos habeat. Non est romano, in ea inquit domo vbi aliquis habitat & cõuersatur grecus, nullus Romanus habitare potest. Nam inde falsis greci criminationibus eliminatur.

ego curo viuere iustus. Et officium tuũ est ire obuius patri. Vnde Terenti. in Andria. Quę sese inhoneste optauit parare diuitias potiusq̃ in patria honeste pauper viuere, ait .n. pauper non pauperẽ. Quare audiendi non sunt qui legunt togatũ quasi verbo absoluto nominatiuus adiungi nõ possit a parte posteriore. Quũ pretor lictorẽ impellat, nam & magistratus nõ

Protogenes, aliqs
Proto grecus, spẽs pro gñe
genei noĩa propria & cõue
nientia grecis, proto
genes aũt interpre/
taẽ quasi primus ge
nitus. Protogenus pi
ctoris meminit Pli.
lib. vii. Diphilus,
Diphi interpretaẽ amicus
lus Iouis. α̕ποτου δι
οσ. i. Ioue & φιλου
amore. Erimãtus,
Erimã dici põt qui lites dis
tus seminando diuinat
ερισ enim lis dicieẽ
& μαντισ diuinus
vates, hoc est q suis
diuinatiõibus lites
disseminat. Facilẽ
stillauit in aurem.

Non est romano cuiquam locus hic, vbi regnat
Protogenes aliquis, vel diphilus, aut erimantus,
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum,
Solus habet; nam quum facilem stillauit in aurẽ
Exiguum de naturę patrięq veneno.
Limine summoueor, perierunt tempora longi
Seruitii, nusquam minor est iactura clientis.
Quod porro officiũ (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? si currit nocte, togatus
Currere; cum pretor lictorem impellat, & ire
Precipitem iubeat dudum vigilantibus orbis,
Ne prior albinam, & modiam collega salutet.
Diuitis hic serui claudit latus ingenuorum
Filius, alter enim quantum in legione tribuni

pudebat vt hereditates captarẽt salutare potissimum viduas diuites & orbos. Sex aũt lictores ptorem. Duodecim consulẽ pcedebant cũ fascibus virgaꝝ & securi colligata. Plutarchus rõnem q̃rens quare fasces virgaꝝ cũ securibus ligarę preferrent ait, signũ fuisse non oportere magistratus iracundiá promptá ac dissolutá esse, aut quia virgarum dissolutio mora & tarditate iram frangit & impetum moderatur.

Imitatio Horatiana, preceptum auriculis hoc instillare memẽto. Limine summoueor, a familiaritate & amicitia diuitis reiicior. Nam a poetis limẽ p amicitia poni docet Seruius illic apud Vırgi. de Turno.
Limẽ Se limine pelli. Seruitii, seruitutis meę, qui tanq̃
p ami seruus in obsequiis & negotiis sui diuitis. Nusq̃ mi
citia nor est iactura cliẽtis, adeo inquit parua habeẽ amissio clientis Romę vt nusq̃ sit minor. Quod porro officiũ, sed ne forte inquit nobis videar nimis blandiri & rõnes nostras nimium tueri q nihil nobis sit, quod agamus in gratiá diuitũ & potentũ. Id tñ nobis pauperibus relictũ est negocii, vt diuitibus officium salutádi occupatis, simus comites nõ sine multo labore & animi anxietate. Sicq õndit pauperis cliẽtis in vrbe difficilẽ esse vitę rõnem, qñ eius labores maximi sint & inanes, estq legendũ cum interrogatione. Quod meritũ pauperis? quod bñficium est, quod possit pauper diuiti pstare, vt inde aliqd vtilitatis cõsequatur. Si currit nocte, subaudi diues vt salutet. Togatus currere. i. hoc est officiũ pauperis currere togatus. i. vt sumpta toga diuitẽ comitetur. Nam diuites ante se habebant (vt diximus) cliẽtes to
Ante gatos, qui appellabanẽ anteambulones. Habebant ẽt
ambu qui pone sequebanẽ, dicebanẽ aũt cliẽtes togati, quia
lones toga erat vilioꝝ, quam in officio salutandi sumebát mane, vnde Martia. lib. iii. ad candidũ. Exigis a nobis operá sine fine togatá. Non eo, libertũ sed tibi mitto meum. Et alibi Mane vel a media nocte togatus ero. Obseruádum est autẽ genus locutionis, vt dicat currere togatus non aũt togatum. Sic etiá apud Virgilium in. xi. de camilla. Et eneadum pmitto occurrere turmę Solaq tyrrhenos equites ire obuia contra. Hocq est ex rõne verę latinitatis, quę in his verbis absolutis a parte posteriore sibi nominatiuũ asciscit, vt

Sed malitia qm̃ partim medicabilis est, partim curari non põt, virgę quod mutari põt corrigunt. Secures aũt quod emẽdari non põt abscindunt. Lictorem, scribit Valgius Ruffus appellatũ a ligando, q Lictor
quũ magistratus populi ro. quẽpiam verberari ius/ vnde
sisset crura eius & manus ligari vincirique a viatore solita sint. Itaq qui ex collegio viatoꝝ officiũ ligandi haberet lictor sit appellatus. Cicero in orõne pro. C. Rabirio. Lictor inquit colliga manus. Festus vero ait a ligando q fasces virgaꝝ ligatos imperantibus magistratibus gerit. Tyroni vero Ciceronis liberto a lino vel licio deriuari placuit. Orbis, orbus dicieẽ
pprie qui & oculis & liberis priuatus est. Et filius etiá Orbus
qui parentibus sit priuatus, Teren. Orbę qui pximi Orbi/
sunt iis nubant. Persius. Quis potior iudex puerisue tas
quis aptior orbis. Inde est orbitas & orbare verbũ, qđ Orbare
est aliqua re chara priuare. Orbis autẽ aut viris aut viduis vigilántibus iá luce appropinquáte. Ne pior albiná, imitatio est Horatii in sermonibus. Ne prior officio quisq̃ rñdeat vrge. Siue aquilo radit terras, seu bruma niualẽ Interiore diem gyro trahit, ire necesse est. Albiná & modiam, anus diuites & orbas. Diuitis hic serui, conqueriẽ poeta iniquá tpoꝝ cõditionẽ incidisse, vt ingenui sint togati, & comites hoium diuitũ libertinę cõditionis. Claudit latus, comitẽ se prebet. Nam illi dicunẽ claudere siue tegere latus q exterius aliquẽ comitanẽ, vt sit honoratior. Horatius in sermonibus, Ne tegam spurco damę latus? Ordo aũt est. Filius ingenuoꝝ claudit latus diuitis serui. i. illius qui nuper seruus fuerat, nunc autem libertinus hiperbolicos autẽ dicit diuitis serui ex nimio stomacho, quasi qui adhuc oleat seruitutem. Hic, s. romę.

Alter enim, ex libertinis inquit sunt aliqui adeo diuites, vt donent caluinę vel catienę moechis quan/

tum

Accipiunt;donat caluinę vel catienę;
Vt semel atq; iterum super illam palpitet,at tu
Cum tibi vestiti facies scorti placet,hęres,
Et dubitas alta chionem deducere sella.
Da testem romę tam sanctum,q̃ fuit hospes
Numinis idęi,procedat vel numa;vel qui
Seruauit trepidam flagranti ex ęde mineruam,
Protinus ad censum,de moribus vltima fiet
Quęstio,quot pascit seruos,quot possidet agri
Iugera,q̃ multa magnaq; paropside coenat.
Quantum quisq; sua nũmorum seruat in arca,
Tantum habet ẽ fidei,iures licet ẽ samothracum
Et nostrorum aras,contẽnere fulmina pauper
Creditur,atq; deos diis ignoscentibus ipsis.
Quid quod materiam prębet,causasq; iocorum
Omnibus hic idem,si foeda ẽ scissa lacerna,

tum Tribuni militares accipiunt ex stipendio. At tu.s.O Iuuenalis,per quem oẽm intelligit romanũ pauperem. Scorti vestiti, vestibus ornati vt pulchrius appareat,vt sic ostendat vix licere pauperi cõducere turpem meretricem. Chionem,nomen meretricis. Chion autẽ gręce niuem significat,in cuius Chion nomen hoc disticho iocatus est Mart.Digna tuo cursis indignaq; nomine dicã. Frigida es, & nigra es, non es,& es chione. Idẽ in tertio de chione.Vnde dat quadrans,vnde vires chiões? Da testem romę,cõquęritur Romę fidem non haberi pauperibus licet viri boni sint,sed diuitibus tã tum licet sceleratis. Est ergo sensus. Si testem pduxeris tã sanctum,tãq; iustũ q̃ fuit Scipio nasica. Numa Pompilius, & Metellus, nulla ei fides habebit nisi diues sit,nam statim percunctant quo cẽsu sit,de moribus ãt (quod primum eẽt inquirendum) nulla fit mentio. Hospes numinis idęi.i.Scipio Nasica,qui hospitio cybelẽ excepit,quã & Rheam & matrem deoꝝ & vestã & deam phrygiã magnam,a locis aũt Idęam & Dindymenam & phylenam & pessinuntiam nolauerunt. Cybelis nomina Curetes Corybantes Gręci ministros eius nũcupant vno vocabulo Curetes,eosdem & corybantes vocãt,lege Strabonẽ. De cuius historia ita Liuius li.xxviii. Oratores ro. Pergamum ad regẽ venerunt. Is legatos comiter acceptos Pessinuntem in Phrygiam deduxit,sacrumq; iis lapidẽ quem matrem deum esse incolę dicebant tradidit, & deportare Romam iussit,quẽ Thyberi aduectũ Scipio Nasica optimus vir a senatu iudicatus per portã capenã duxit in vrbem,eãq; hospicio excepit,qm̃ ita rñsum habebatur vt numen id ab optimo viro reciperet cõsecraretq;,& quum Nasica tẽplum ei vouisset,Metellus incoepit, Augustus perfecit. Vnde Ouidi. Illa sedens plaustro porta est inuecta capena. Sparguntur iunctę flore recente boues. Nasica excepit templi non extitit author. Augustus nũc est, ante Metellus erat. De simulachro cybeles quod cęlitus demissum constat multa scribit Herodianus lib.i. Vel. etiã quasi Numa longe fuerit sanctior Scipione. Numa.n.Põpilius ob inclytam eius religionẽ ex curibus ciuitate Sabinoꝝ accitus est Romam,& creatus rex secundus post Romulum sacra plurima instituit. ędem vestę confecit. Virgines vestales elegit Flamines tres Dialem,Martialem,Quirinalem. Salios martis sacerdotes pontificẽ maximum creauit. Seruauit trepidã. L. Metellum intelligit,qui orbam luminibus exegit senectam amissis incendio,quum ex ęde vestę ardẽti pontifex palladium raperet memorabili causa,sed

euẽtu misero. Tribuit ei (authore Plinio) populus ro. quod nunq̃ vlli alii ab condito ęuo,vt quotiẽs in senatum iret curru veheretur ad curiam magnum et sublime sed pro oculis datũ. Ex ęde flagranti.s.vestę. Mineruã,palladium.i.ipsius deę simulachrũ. Nam Palladem & Mineruam eãdem esse dixere veteres,ipsum aũt palladis simulachrũ Romani occultum,neminiq; vidẽdum colunt,immo tumq; vsq; ad eã diẽ conflagrationis, ex quo ab ilio auectũ fuit. Protinus ad censum, subaudi deuenit, vt interrogẽt q̃tas possideat opes. Quot pascit seruos, hoc autẽ est ex luxu romanoꝝ,qui (vt scribit Pli.) tãtã seruoꝝ multitudinẽ habebat,vt iustum exercitus numerum diceres. Pudentilla uxor Appulei (vt ipse docet in.ii. Apologia) seruos haud minus quadringentis dõauit filiis suis. Quam multa, q̃ magno ciboꝝ luxu coenet. Paropsis enim hoc loco pro vase escario positum est,vt apud authores tam gręcos q̃ latinos sępe vsurpantur αϖαϱαχαι οψ ον, idest ad cibum. Licet proprie paropsis genus sit iuris (authoribus Polluce & Eustachio). Vnde Plau.in pseudolo. Terrestres pecudes,aut cecimandro condio,aut paropside, vbi liquido ostendit Plau.genus esse iuris & condimenti. Paropsis. Iures licet & samothracum, licet inquit pauper per deos iuret peregrinos,& romanos existimatur omnino vti mendacio,ac per hoc esse periurus ,per deos samothraces deos penates intelligit, quos ex Samothracia insula maris ęgei in Phrygiam Dardanus,& ex Phrygia Aeneas in Italiam peruexit. Dionysius Halicarnassens scribit in primo lib.deos penates duos fuisse adolescentes ligneos sedentes,ac pila tenentes veteris artis opera,multaq; subdit de Samothracia ex sententia Callistrati & Satyri. Samothraces dii De diis ipsis intellexit Virg.in secundo. Hos cape fatorum comites, his moenia quęre. Pleraq; etiam de ipsis tradit Macro. Et nostrorum aras, per Iouem, Iunonem et Palladem. Nam ii pręcipue ab Romanis colebantur. Diiq; magni sunt appellati. Contẽnere fulmina,creditur inquit pauper nõ timere deos,ac per hoc securus esse ad periuria. Quid q; materiam. proponit poeta aliam pauperum miseriã q; omnibus sint deridiculo. Hic idem.s.pauper. Exeat inquit,q̃ infoelix sit pauper ab exemplo etiam theatri oñdit. Conqueritur enim q; quum antea in theatro omnes promiscue sederent,theatralem nunc illam spectandi promiscuam licentiam in contemptum pauperũ esse sublatam. Lucius enim Roscius otho tribunus plebis legem tulit, vt in theatro quatuordecim ordi- Roscius otho

nes spectandi gratia equitibus tm̃ romanis darenť,
ii aũt in ordinem equestrem trãsibant quoꝝ census
quadringentoꝝ fuisset sestertium, multi ergo viri bo
ni ⁊ nobiles, qui aut ad integrũ illum censum nõ per
uenissent, aut forte aliquo casu decidissent iubebanť
magno dedecore oibus ſre spectaculis surgere ab iis
qui ſerant. Tota indignatio est in Domitianũ, qui
legem othonis tpoꝝ
vetustate pene abo-
litã restituit, quod
Tranquillus ostẽd. t
bis verbis licentiam
theatralem pmiscuã
iniquitate spectãdi
Pului- inhibuit. De pul-
nus uino equestri .i. ex
Pului- quatuordecim gra-
nar dibus theatri, quę ⁊
eqstria dicebanť. Se
neca in. vii. de bñfi-
ciis Equestria oium
equitum romanoꝝ
sunt. Et idẽ, sed quũ
in theatrum veni si
plena sunt equestria ⁊ iure habeo locũ illic, quia mi-
hi sedere licet, Tranquillus in Caligula. vt equestria
ab infimo quoq occuparenť, popularia dicebanť vbi
plebs sedebat. Tranqllus in Domitiano. Et quia pars
maior intra popularia deciderat. Puluinũ aũt eque-
strem appellat sedilia ipsa theatri ad similitudinẽ for
tasse Puluini plumei, q non aliter in sedilibus requi-
escimus toto corpore sedentes, q̃ in puluinis reposito ca
pite. Nam puluinus dicit quasi pluminus, eo q plu-
mis refertus sit, per diminutionẽ dicimus puluillum,
puluinũ etiam appellamus in hortis partẽ eminẽtio
rem, Columel. in. xi. Spicę alii liratim seri debent, vt
in puluinis positę minus infestenť. vnde fit puluina
tus. Plini. lib. xiii. Preterea cęsum adorso puluinato .i.
eminentiore, dici a nautis puluinũ tiẽ scri. Ser. dor-
sum hoc est harenã duriorẽ q̃ eũtibus ⁊ remeãtibus
fluctibus densať in modũ saxi. A puluino videnť de
duci puluinaria q̃ plerunq p tẽplis ponunť, quũ pprie
dicanť lectuli q sterni in tẽplis cõsueuerunt. Cice. in
orone de aruspicũ rñsis sic. Hoiemq eũ qui puluina
ribus bonę deę stuprũ intulerit. vñ ẽt imperatoribus
tanq̃ diis tribuiť, vt illic apud Iuue. Foeda lupanaris
tulit ad puluinar odorẽ. Surgat, Martialis, q̃drin-
genta tibi non sunt cherestrate, surge Lectius ecce ve
nit. Nam Lectius ⁊ Oceanus tpibus Domitiani prę-
fecti fuerunt seruando ordini. Cuius res .i. ille sur-
gat cuius census. Nõ sufficit legi, nõ tantus est quã
tum iubet lex Roscii Othonis. Et sedeant hic, hoc
dictum ex summa indignatiõe poetę, sedeat inqt hic
in quatuordecim gradibus turpissimus quisq, mo-
do diues sit. Lenonũ pueri, vilissimi quiq, vel ci-
nedi qui lenonibus seruierũt, aut pueri lenonum .i.
filii Lenonũ, nam puer non solum ad ętatem referť,
sed ⁊ pro filio accipiť, vt illud Tuq, puerq, tuus, ⁊ pro
seruo Teren. in Andria conueni puerum chremetis.
Multi .n. ex ignobili conditione ⁊ ad opes summas
⁊ dignitatẽ equestrẽ peruenerant oibus delitiis af-
fluentes. Vnde legimus ap. phi. lib. xiii. cap. iii. quen
dam ex seruis Neronis solitũ vnguento lauari atuta

Si toga sordidula est, ⁊ rupta calceus alter
Pelle patet, vel si consuto vulnere crassum
Atq recens linum ostendit non vna cicatrix,
Nihil habet infoelix paupertas durius in se,
Quam quod ridiculos homines facit, exeat inquit
Si pudor est, ⁊ de puluino surgat equestri
Cuius res legi non sufficit, ⁊ sedeant hic
Lenonum pueri quocunq in fornice nati.
Hic plaudat nitidi pręconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenesq lanistę.

tũ. C. Principẽ qui idem fecerat. Lenones dicũť (au- Leno
tore Vlpiano) qui qęstuaria mãcipia habent, sed ⁊ q
in liberis qęstum hunc exercẽt i eadẽ cã sunt, siue aũt
hoc principaliter negociũ gerunt, siue alterius nego-
ciatiõis accessione vtunť, vtputa si caupo fuerit vel
stabularius ⁊ mancipia talia habuit ministrantia, et
occasione ministerii qęstum faciẽtia. Lenocinium fa- Lenoci
cere nõ minus est, q̃ niũ fa-
corpore qęstũ exerce- cere
re. Fornice, lupa-
nari, ⁊ loco fornica
to, qualia domicilia
solẽt inhabitare scor-
ta. Alibi. Nudũ oli-
do stans fornice mã
cipiũ. Nitidi, lau-
ti ⁊ splẽdidi opibus.
Plaudat, nam spe
ctatores in thea-
tro plausu victori-
bus fauebãt, excipie
bantq in theatrum
pncipes, de qbus bñ
sentiebãt, de quibus
autẽ male sibilo. Vnde Horatius loquens de Auaro.
Populus me sibilat, at mihi plaudo ipse domi, simul
ac nũmos contemplor in arca. Pręconis, pręco a p- Pręco
cinendo est dictus. Est enim is qui clara voce edicta
magistratuum, quiq pcia rerum in publicis vendi-
tionibus pronunciat. Inter pinnirapi, ordo duplex
esse potest, vt sit vnus. Filius nitidi pconis plaudat in
ter iuuenes cultos pinnirapi, ⁊ iuuenes lanistę .i. inter
eos q ex gladiatoribus ad magnas opes puecti sunt, ⁊
nunc sedẽt vt nobiles in quatuordecim, vt exponas
iuuenes p filiis. Alter vero sic. Filius pconis hic plau
dat ⁊ iuuenes pinnirapi ⁊ iuuenes lanistę plaudãt in
ter cultos .i. inter comptos ⁊ nitidos, ac per hoc diuites
Romanos, ⁊ equestris ordinis, pinnirapus autem di- Pinni
ctio est composita ex duobus corruptis ex pinna ⁊ ra rapus
pio sicut apud Plautum in pseudolo Busturapus, si- Busti-
gnatq retiarium alterũ ex gladiatoribus, qui pinnã, rapus
⁊ summitatem galeę Mirmillonis imisso rete capie-
bat, quum cantaret piscem peto nõ te peto, quid me
fugis galle, nam Mirmillonicũ genus armaturę gal-
licum est, ipsiq Mirmillones ante galli vocabantur, Mir-
in quoꝝ galeis piscis effigies inerat, quod genus pu- millo-
gnę institutum fertur a pittaco vno ex septem sapien nes
tibus, qui aduersus phrinonem dimicaturus propter
cõtrouersias finium, quę erant inter atticos ⁊ mityle-
nęos rete occultato impediuit phrinonem. Lanistę, Lani-
genitiuus est casus, lanistę, lanii, laniones denomina stę
ti sunt a laniando, sed ita inter se differunt, vt lanii si Lanii
ue laniones dicanť qui carnes vẽditent populo, easq Lanio
concidant ⁊ lanient, vnde Apuleius lanienam for- nes
mauit vocabulum, quod pro cruciatu ⁊ veluti qua-
dam laniatione sępe posuit. Plautus vero in Epidico
lanienam appellat locum vbi pecudes mactanť a la-
niis his verbis. Defessus sum quęrere per medicinas,
tonstrinas in Gymnasio, atq in foro, per myropolia
⁊ lanienas. Lanistę vero erant qui gladiatoꝝ fami-
lias habebant venales, easq digladiari docebant, vn
de Trãquillus in Cęsare. Tyrones neq in ludo, neq
per lanistas, sed in domibus per equites romanos ac
etiam

Sic libitum vano qui nos distinxit othoni.
Quis gener hic placuit censu minor,atq́ puellę
Sarcinulis impar?quis pauper scribitur heres?
Quando in consilio est ędilibus?agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse quirites.
Haud facile emergunt,quoꝝ virtutibus obstat
Res angusta domi,sed Romę durior illis
Conatus,magno hospitium miserabile,magno
Seruorum ventres,ē frugi coenula magno.
Fictilibus coenare pudet,quod turpe negabit
Translatus subito ad marsos mensamq́ sabellam

etiam senatores armorū peritos erudiebat, dicti ergo lanistę q̄ preces sint hominibus laniandis. Sic libitum,subaudi esse,cum indignatiōe dictum,quasi dicat nulla fuit huius distinctiōis honesta ratio, sed sic
Libuit pro libitū ē. libuit. Sicq́ poeta ostendit contumeliosam diuitum aduersus pauperes superbiam. Est autem libet vnum ex verbis quod apud veteres geminauit preteritum vt libuit libitū est, licuit,licitū est,placuit placitū est, puduit puditū est,nupsit ꝛ nupta est,prādit ꝛ prāsus est, cœnauit ꝛ cœnatus est. Et dicimus libet et libent in forma tantum tertię personę in singulari ꝛ plurali, sic etiam licet ꝛ licent. Vano,stulto ꝛ modicę prudentię,quum id per nimiam ambitionem fecerit. Virgil. Vane ligur,frustraq́ animis elate superbis. Quis gener. Alia est q̄rela paupertatem vbiq́ contēni. Nam si ducēda inquit vxor est,repudiatur gener nisi opibus par sit puellę,sicque ostendit hoīum fortunam non virtutem q̄ri. Censu minor. qui diuitiis non sit par puellę. Quando in consilio est ędilibus,conqueritur poeta pauperem ab omni rei pub. administratione ꝛ cura tanq̄ nulli rei aptum arceri a magistratibus, quando inquit est in consilio ędilibus? quasi dicat. ędiles qui minimi sunt magistratus quiq́ res minimas in vrbe curant, siquid consilio publico facturi sunt pauperem in cōsilium nō admittunt. Nam ędiles pérant mensuris, vt in sequentibus. Et de mensura ius dicere vasa minora frangere. Et minimi erant magistratus adolescentes prima cōmendatione creabantur. Cicero legum secundo. Suntoq́ ędiles curatores vrbis, annonę ludorumq́ solēnium,ollisq́ ad honoris amplioris gradum primus accessus esto. Erit ergo argumentū a minore ad maius,vt sit sensus. Si a minore magistratu pauper contemnitur, multo magis a maiore. Per quod poeta seculum suum iniustitię dānat, quod hoīes tantum ex censu considerandos putet. Hincq́ est illud Plinii in prohemio.xiiii.libri. Postq̄ senator censu legi coeptus,iudex fieri censu,magistratum ducemq́ nil magis exornare q̄ census,pessum ire vitę precia,omnesq́ a maximo bono liberales dictę artes in contrarium cecidere. Agmine facto. dānat ex nimia indignatione cōsilium priscoꝝ pauperum, qui quum per seditionem in montem sacrum secessissent. In vrbem tñ hortatu agrippę redierunt, quū debuissent omnino migrare. Plebs enim quū tributum ꝛ militiam tolerare non posset a patribus secessit in montē,qui postea ob id sacer est dictus. Et quum inde reuocari nequiret Menenius agrippa legatus recitata fabula ęsopi,q̄ ostenduntur artus humani auētre discordasse,moxq́ quum oīa ob discordiam deficerēt in gratiam rediisse,sic populum cum senatu reconciliauit,creatis tñ tribunus plebis qui libertatem suam aduersus superbiam nobilitatis defenderent. Migrasse.ita abiuisse vt nunq̄ redirēt in vrbē,vbi tāto sunt contēptui. Olim.superioribus tēporibus. Facto agmine.oī collecta multitudine vel facto impetu. Nam agmē sermo est polysemus, significat Agmē enim impetū,vt illud Virg. Illi agmine certo Laocoonta petūt. Et multitudinē,vt vocat agmina sensoroꝝ, etiā exercitū incedentē agmē vocamus. Haud facile emergunt. Snia est gn̄alis qua ostendit quū vbiq́ tum maxime romę difficile eē pauperi emergere e miseriis, est āt translatio a naufragis,qbus difficile est ex pfundo emergere in aquaꝝ superficiē. Res angusta domi, tenuis facultas rei domesticę. Virtutibus obstat, impedimēto ē, licet optimis artibus sint instructi. Illis.s.pauperibus. Durior,difficilior. Magno hospitium,ratio est quare ad foelicitatē durior sit conatus romę. Magno,subaudi cōstat,dicimus.n.magno,paruo,plurimo ꝛ minimo absolute, quū verbis significantibus pciū sunt adiuncta,sed non tāto ꝛ quāto,veꝝ tanti ꝛ quāti, pluris ꝛ minoris. Liui.lib.ii.primę decadis. Magno illi ea cunctatio stetit. Valerius,magno vbiq́ virtus ęstimaf. Hospitiū,domus cōducticia. Miserabile,quod te ēt possit ad misericordiā monere. Nā Miserabilis miserabilis ille est,qui sua miseria nos vt sui misereamur monet. Vnde Oui. monet amantē vt se miserabilem puellę ostentet.i.ita plenum erūnaꝝ vt puella eius miserescat, vt voto potiare tuo miserabilis esto. Fictilibus coenare pudet,cōqueriť ita auctum esse per diuitias oium reꝝ luxū, vt pauperes etiā pudeat comare in fictilibus ne sint ludibrio, vt sit sensus,pauperē inquit pudet coenare fictilibus romę, quod negabit esse turpe si ad marsos mensamq́ sabellam se cōtulerit, vbi crassioribus etiā cōtentus erit vestibus, vt offēdat vrbem incolentibus magna ambitione magnoq́ luxu oīno viuendum. Hocq́ melius q̄ vt ad historiam referas, legendumq́ est negabit ꝛ non ne- Cucullus. gauit. Cucullo,genus est vestis villosę ad arcendas pluuias ꝛ frigora. Columella lib.i.cap.viii.cultam vestitamq́ familiā magis vtiliter q̄ delicate habeat munitā diligenter a vēto,frigore,pluuiaq́,quę cuncta prohibenť pellibus manicatis,centonibus confectis vel sagis cucullis. Sidonius eius ita meminit,per quos nocturnalē cucullum,quo mēbra cōfecta ieiuniis inter orandū cubandūq́ dignāter tegare trāsmisi,q̄q̄ non opportune spēs villosa mittaf hyeme finita,iamq́ tpibus ęstatis appropinquātibus. Iulius capitolinus in vita Veri. Vagabaf nocte per tabernas ꝛ lupanaria obtecto capite cucullione vulgari viatorio. Diuus Hieronymus ostendit cucullum tegmen esse capitis,scribens sic de monachis. Edentes autem cucullis capita sua velent, ne alter alterum aspi-

Contentusq́ illic veneto duroq́ cucullo.
Pars magna italię est, si verũ admittimus, in qua,
Nemo togam sumit nisi mortuus ipsa dierum
Festorum herboso colitur si quando theatro
Maiestas, tandemq́ redit ad pulpita notum
Exodium, cum personę pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans,
Aequales habitus illic, similemq́ videbis
Orchestram, & populũ, clari velamen honoris
Sufficiunt tunicę summis ędilibus albę.
Hic vltra vires habitus nitor, hic aliquid plus
Quam satis est, interdum aliena sumitur arca,
Cõmune id vitium est, hic viuimus ambitiosa
Paupertate omnes, quid te moror? omnia Romę

ciat manducantem, ne loqui quidq̃ liceat dum man ducant. Cucullus item genus est auis, de qua Horatius in satyris. Magna compellans voce cucullum. Color venetus Veneto, coloris veneti. Est enim marinis fluctibus similis. Vegetius in re militari. Ne tamen exploratorię naues candore prodantur, colore veneto q marinis fluctibus est similis vela tingunt, nautęq vel per noctem, sed et p diem facilius lateãt exploratores. Eũ colorem aliqui putant illum esse quẽ baluum dicimus, quo vestes viliores tingunt. Martia. Si Toga veneto prasinoq fanes qui coccina sumis? Duro, crassiore lana. Pars magna italię, ostendit poeta longe minori ipensa alibi viui q̃ Romę. Nemo sumit togã, ista non viuit ambitione, vt cliẽtes togati adsint diuitibus salutãtibus vt fit Rõę Nã (vt diximus supra) toga erat viliorũ, quę sumebatur a clientibus quũ ibant ad salutandũ, supra Si curret nocte, togatus currere. Nisi mortuus, nã toga ornabãtur mortui. Mart. Aut pallens toga mortui tribulis. Ipsa dieꝝ festoꝝ, ordo est & sensus. Tu videbis inqt habitus ęq̃les & orchestrã similẽ, & populũ, s. similẽ in municipiis, si qñ maiestas dieꝝ festoꝝ colit theatro herboso &c. i. nullã videbis differentiã inter senatores & plebeios, vt est Romę. Vt oĩa referas ad parẽ habitũ Orchestra vestiũ, vt nulla inter eos sit per vestes distinctio, sed nobiles & plebei sint similes, per orchestrã ãt designat senatores & nobiles. Nam orchestra locus erat in scęna vbi senatores sedebant. De q̃ Victruuius his verbis, I orchestra aũt senatoꝝ sunt sedibus loca designata, & eius pulpiti altitudo sit ne plus pedũ qnq, vti q orchestra sederint spectare possint oĩum agentiũ gestus. Nam scęnici artifices suas per orchestram pstant actiones, sicuti scribit Victruuius in. v. de architectura ορχεομαι apud grecos idẽ est qđ salto. Aeq̃les illic habitus, ęqualia oĩbus vestiméta, ita vt senatores a plebeis habitu vestiũ non distinguant vt fit romę. Vnde ορχηςης. i. saltator, & ορχηστρια saltatrix, & ορχηστρα. i. orchestra. Nã purpura (vt scribit Pli. lib. ix.) distinguit ab eqte curiã Est. n. ptexta senatoꝝ. Ea et fuit magistratuũ. Et pueritię, de qua alibi huberius. Theatro herboso, nã in municipiis theatra in pratis ex cespite plerũq extruebant. Vnde Propertius. Curia p̃texto quę nunc nitet alta senatu. Theatrum Pellitos habuit rustica corda p̃res. Buccina cogebat priscos ad verba q̃rites Centũ illi in prato sępe senatus erat. Nec sinuosa cauo pẽdebãt vela theatro, Pulpita solẽnis non oluere crocos. Theatrũ aũt gręcũ est a θεορουμαι qđ est inspicio, latine spectaculũ dr̃. Ad pulpita, nã e regione theatri extruebant scęnę & pulpita ad cõmodũ spectantiũ lege Victru. Notum exo. sępius recantatũ. Nã (vt scribit Liui. li. vii. Exodium ab vrbe condita) exodia ridicula fuere intexta versibus, quę iuuentus inter se more antiquo iactare cœpit, eaq cõserta sunt fabulis potissimum attellanicis, quod genus ludorum ab oscis acceptum tenuit iuuẽtus. Alibi poeta. Vrbicus exodio risum mouet attellanę. Tranquillus in Tiberio, vnde nota in Attellanico exodio proximis ludis assensu maximo excepta percrebruit, dictũ exodiũ ab εξω του οδου quasi extra viam & cãtilenã instituta & numerum aliorum versuum. Quum rusticus infans, pueri enim qui vna cũ matribus spectabãt ludiones personatos expauescebant, pueros autẽ solitos ferri spectatũ docet Plautus in penulo. Nutricis pueros infantis annuculos domi, vt procurent, neuq spectatũ afferãt. Ne & ipsę sitiãt & pueri pereant fame. Neue esurientes hic quasi hędi obuagiãt. Persona Hiatum, os ipm. Personę, persona indumentum est oris, dictum a personando, q vocẽ in vnum coactam collectamq emittens sonitus clariores magisq sonoros faciat. Eam histriones sumebant in agendis fabulis. Aeschilus primus tragœdis cothurnos, Syrma & personam dedit. De quibus sic Horatius in poetica Post hunc personę, pallęq repertor honestę Aeschilus, & modicis instrauit pulpita tignis. Edocuit magnumq loqui nitidiq cothurno.

Pallentis, terrificę. Sufficiunt tunicę, sensus est in municipiis, non omnes viuunt ea ambitione qua in vrbe, vt omnes habeant in Theatro tunicas albas, sed tantum ędiles qui ludis pręsunt. Romę autem omnes spectantes lacernas habent albas. Martialis. Et plebs & minor ordo maximusq sancto cum duce candidus sederet. Idem in distichis de lacernis. Amphiteatrales nos commendamur ad vsus. Clari velamen honoris, appositio est, scilicet albę tunicę, quę sunt velamen clari honoris, hoc est quę lacernę dantur ędilibus, qui ludis pręsunt. Nam ędiles fuisse in municipiis pauloante ostendimus. Hic vltra vires, tanta inquit in vrbe viuitur ambitione, vt vnusquisq etiam supra vires studeat ornatui.

Nitor, splendor subaudi est. Habitus, vestitus. Hic, scilicet Romę. Aliquid est plus q̃ est satis, tantus est rerum luxus, vt plus etiam faciant q̃ oporteat. Interdum aliena sumitur arca, alibi, vt spectet ludos conducit Oculina vestem, conducit comites, sellam, ceruical amicas. Ambitiosa paupertate, vt quum sumus pauperes velimus videri diuites & alicuius precii. Ambitio Est enim ambitio honoris cupiditas. Omnia cum precio, deest sunt.

Quid

Cum precio,q̃d das vt cosſum aliq̃ñ ſalutes?
Vt te respiciat clauſo veiento labello?
Ille metit barbam,crinẽ hic deponit amati.
Plena domus libis venalibus,accipe,& illud
Fermentũ tibi habe,pręſtare tributa clientes
Cogimur,& cultis augere peculia ſeruis.
Quis timet,aut timuit gelida p̃neſte ruinã,
Aut poſitis nemoroſa inter iuga volſiniis,aut
Simplicibus gabiis,aut proni tyburis arce,
Nos vrbem colimus tenui tibicine fultam

Quid das,conqueritur tantam eſſe diuitum ſuperbiam,vt pauperes in amicitiã ſuã non admittant,niſi per multa munera,per Coſſum aũt & veientonem intelligit nobiliſſimum quemq;.Nam Coſſo℞ familia nobilis fuit.De veientone fabritio autem alibi Iuuenalis.Et quũ mortifero prudens veiento catullo. Alibi accepta rude coepiſſet veiento videri .Fabritii veientonis meminit Plinius l.iiii.epiſtola, vixit ſub Domitiano & Nerua.

Salutes, admittaris vt viſites & ſalutes.

Clauſo labello,ſuperbiam oſtendit potẽtis, qui ne ſalutantem quidẽ reſalutet. Ille metit barbam , eo miſerię ventum eſt inquit, vt ſi forte puer diuitis , aut barbam, aut capillũ deponat,ſtatim pauper in gratiam diuitis mittit munera vt.ſ.diem feſtũ celebret.Nam qui barbam,aut capillum deponebant ſolẽni quodammodo

Barba prima alicui numini dedicabaſ

alicui numini dedicabant. Suetonius de Nerone Inter Buthyſię apparatum barbã primam poſuit conditam in auream pyxidem & p̃cioſiſſimis margaritis adornatam capitolio conſecrauit. Mart. Hos tibi phoebe vouet totos a vertice crines Encolpus dñi Centurionis amor. Idem loquens de Earino liberto Domitiani,qui Aeſculapio crines ſuos in pyxide aurea reconditos miſit ſic ſcribit. Accipe laudatos iuuenis phoebeie crines.quos tibi cęſareus donat habere puer. Et alibi Cõſilium formę ſpeculum dulciſq; capillos Pergameo poſuit dona ſacrata deo. Ille.i.alius diues metit barbam amati.ſ.pueri. Amati,quẽ habet in delitiis. Hic,alius. Plena domus libis.i.ſtatim pauperes vt gratiam dñi ineant donant liba & alia quę puer deinde vendat,& peculium ſibi cõparet & augeat,ſequitur enim cogimur augere peculia ſeruis. Libis,libũ

Libũ

genus erat placentę quod offerebatur diis,dictum a libando. Ouid. Noĩe ab autoris dicunt libamina nomen. Libaq; quod ſanctis pars datur in ſe focis. Mittebant igiť liba quaſi quę die feſto diis offerrent. Cato in re ruſtica docet confecturam eius ſic. Libũ hoc modo facito caſei pondo.ii.in mortario bene diſterat, vbi bene diſtriuerit,farinę ſigilinę libram,aut ſi voles tenerius eſſe ſelibram ſimulaginis ſolum eodem indito,permiſcetoq; cum caſeo bene,ouum vnum addito & vna bene permiſceto inde panem facito , folia ſubdito,in foco calido ſub teſta coquito leniter. Accipe & illud, Accipe inquit & illud malum,vnde tibi ſit indignandum & iraſcendum,ſumpta tranſlatione a fermento quod intumeſcit. Illud fermentum,illam indignatiõem. Pręſtare tributa clientes, & hęc eſt indignatio q̃ etiam clientes & familiares domini coguntur in gratiam eius dare munera ſeruis qui grati ſint ei. Quod & Horati.in ſatyris ſic meminit.Difficiles aditus primos habet,haud mihi deero.Muneribus ſeruos corrumpam,non hodie, ſi excluſus fuero, deſiſtam,tempora quęram. Pecu.ia,peculium ait

Peculium

Vlpianus dictum quaſi puſillam pecuniam,ſiue patrimonium puſillum,quod ſeruus domini permiſſu ſeparatum a rationibus dominicis habet,deducto inde ſiquid domino debeť.Cęterum apud authores peculium pro omni patrimonio identidem capi manifeſtum eſt. Plinius li.xxxiii.Romę ſimulachrum ex ęre factum cereris primũ reperio ex peculio.Sp.Caſſii,quem regnũ affectantẽ pater ipſius interemerat.

Seruis cultis, dilectis a domino.Cicero in paradoxis. An eo℞ ſeruitus dubia eſt,qui cupiditate peculii nullã conditionem recuſant duriſſimę ſeruitutis?

Quis timet,a contrario per comparationem oſtendit cõmodius habitare pauperem foris q̃ in vrbe. Preneſte gelida,ita dixit vt Virgi. Aciẽ pręneſte ſub ipſa Prę-neſte Strani , vt genere foeminino protulerit referens adiectiuum ad vrbem non ad nomen vrbis,quod generis eſt neutri.oppidum eſt, vt ſcribit Strabo in.v.In conſpectu romę ſitum i colle, nomen autem accedit(authore Solino) a Pręneſte Vlyſſis nepote latini filio,vel vt placet feſto q̃ pręſtet montibus is locus quo conditum eſt.vel απο των πρινων,ideſt ab ilicibus quarum magna illic eſt copia.Eam ciuitatem docet Virg. Aedificatã fuiſſe ab Cęculo filio Vulcani. Nec pręneſtinę fundator defuit vrbis Cęculus.gelidam autem appellat,q2 in monte ſita eſt. Volſiniis,oppidum hetrurię.Strabo.Cęterum in mediteranea preter iam dictas vrbes Volſinii extãt Arretiũ, Peruſia,Volſinii, Sutrium. Gabiis, Gabii(authore Strabo.)Extant in via pręneſtina ſiti, Gabiǐ vbi latomię ſunt. Simplicibus, ex hiſtoria ſimplices appellat,q̃ Tarquinius ſuperbus quum virtute ſuperare gabios non poſſet, dolis aggreſſus eſt , quum enim velut poſito bello fundamentis templi faciendis aliiſq; vrbanis operibus intentũ ſe eſſe ſimularet Sextus filius eius qui minimus erat transfugit excõpoſito gabios,patris in ſe ſęuitiam intolerabilẽ cõquerens iam ab alienis in ſuos vertiſſe ſuperbiã, ſe quidẽ inter tela & gladios patris elapſum,nihil vſq; ſibi tutũ niſi apud hoſtes tarquinii credidiſſe. Et ne errarent ĩminere iis bellũ quod poſitũ ſimulať,& per occaſionẽ eũ incautos inuaſu℞. Benigne itaq; a Gabinis excipiť,duxq; conſtituiť aduerſus patrẽ,qui mox monẽte patre primoribus vrbis partim interfectis , partim in exiliũ actis gabios in manũ patris tradidit. Ergo ſimplicitate ſua capti ſunt. Proni tyburis , oppidũ eſt nõ longe ab vrbe roma ſitũ in monte,quod cõditum fuit a tribus fratribus Tyburto,Catillo,& Cora, quos Virg.arginos fuiſſe oñdit.Catilluſq; acerq; Coras argina iuuẽtus.Hora.itẽ.Tybur argeo poſitũ colono.De Tybure ita Strabo lib.v.In romę vero cõſpectu ſunt Tybur,p̃neſte,& Thuſculũ. Tybur quidem Herculeum eſt. Proni,penduli veluti in ſuſpicientes ruituri. Nos.ſ.pauperes. Vrbẽ.i.domos vrbis, Tybur

Fultã,ſuſtẽtatã ac per hoc veterẽ & iã caſus minantem. Tibicine,ſuſtẽtaculo.Nam Tibicines(authore

Magna parte sui, nam sic labentibus obstat
Villicus, & veteris rimę quum texit hiatum.
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum est illic, vbi nulla incendia, nulli
Nocte metus, iā poscit aquā, iā friuola tr s-
Vcalegō, tabulata tibi iā tertia fumant (fert
Tu nescis, nam si gradibus trepidat ab imis
Vltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluuia, molles vbi reddunt oua colūbę.
Lectus erat codro procula minor, vrceoli sex
Ornamētū abaci, necnō & puulus infra (rō,
Cātharus, & recubās sub eodē marmore chi-

Tibicē Festo) i ędificiis dici existimant a similitudine tibi- in ędifi is canentiū, qui vt cantantes sustineant, ita illi ędifi- cia teneant. Itaq; apparet Tibicinē capi pro oī susten tacnlo, vt apud Ouidium in.iiii. fastoꝝ. Hęc modo versabat stantē tibicine telam, a grāmaticis etiam ti bicines appellant particulę quibus versus replentur.

Tibicē in ędificiis

Sic obstat, per sustentacula. Labētibus.s.tectis, quę in eo sunt vt labi videant. Villicus, ser uus ille qui ruris curā habebat villicus appel latus est. Quum texit hiatum. Ordo est & sen sus. Et iubet dormire se curos pēdēte ruina quū texit hiatum veteris ri mę.i. vbi rixiosos parie tes operuit & texit, vt quum particula aduer bium sit tēporis. Pen dente, pro impēdente & iminente. Vbi nulla incendia, eleganter ostē dit in vrbe crebra & hor renda incēdia oriri, nō sine summo pauperum dāno. Nam plerūq; inquit iam cœpto incēdio diues qui inferiores ędiū partes tenet bona sua ab igne trās fert, quum interea pauperē ignis absumit ignaꝝ, vt- pote qui domus superiora incolat. Nam inquilinis & pauperibus supiora domus locabant. Mart. Et tribus habito scalis sed altis. Vcalegō.i. dn̄s domicilii tui, qui subter te habitat in primis tabulatis, alludit autē ad carmē illud Virg. Iam proximus ardet vcalegō.

Villicus

Frinola Friare

Frinola, etiā vilissima queq;, & fragilia a frio ver bo, quod significat aliquid attrectando in puluerem & partes minutas cōuertere, quo verbo sępe vtit Pli. vt est illud in.xiii. vbi loquit de palmis. In ipsa qui dem ęthiopia friatur hęc tāta est siccitas, & farinę mo do spissat in panē. Idem in.xii. Friatum amomū ap pellat.i. contritum. Idem in eodē loquens de ladano. Id quoq; terrenū est friabile. Ab imis gradibus, ab imis scalis, & pmis tabulatis. Tegula sola tuet.i. qui habitat in suprema parte ędium sub tegulis, desi gnat aūt cœnacula, quę superiores partes domus di- cunt, quę inquilinis locari cōsueuerant. Vnde alibi. Rarus venit in cœnacula miles. Columbę, nam in culminibus solēt columbę habitare, & a culminibus sunt denominatę. Lectus erat Codro, ostendit vm britius pauperē vbiq; infoelicem esse exēplo Codri. Nam si pauper inquit bona sua, aut incēdio, aut alia calamitate amiserit neminē inuenit a quo iuuet. At si diues ardeat statim psto sunt qui subueniant. Le ctus, subaudi discubitorius. Nam & vasa cōmemorat pertinētia ad Tricliniuum. Codro, pauper fuit poeta tragicus, de quo initio opis Rauci Theseide Codri.

Cœna- cula

Colū- bę vñ

Procula minor, tam modicus vt vix caperet pro- culam vxorē discūbentem. Vrceoli sex, Vasa sex po toria quę in abaco sena tm̄ reponi oñdit poeta. Vnde Plinius lib.xxxvii. cap.ii. De Pompeii triūpho. Va- sa ex auro & gemmis abacoꝝ nouē. Cicero in.v. Thu sculanarū. Abacoq; q̄plures ornauit argento auroq; cęlato, quibus verbis colligitur abacum mensam esse vbi vasa escaria potoriaue reponerent. Vnde Plini- us eodē libro & capite. Abacis etiā escariisq; vasis in- de expetitis. Et paulo infra eodē capite. Murrina hu- morem putant sub terra calore densari, amplitudine nusq̄ paruos excedunt abacos. Ausonius. Fama est fi ctilibus cœnasse Agathoclea regem. Atq; abacū sa- mio sępe onerasse luto. Abacus item appellat plani- cies superior quadrata capitelli in colūna, cui ad singulos āgulos sub sunt ięuolutę. De quo sic Victruuius. Tāta sit altitudo capituli cum abaco, abaci latitudo ita habeat ratiōem, vt quanta fuerit altitudo tāta duo sint diagonia ab angulo ad angulū. Dictio autem est de- ducta a genitiuo gręco abacos. Capitur itē pro tabula in qua calculato res & geometrę nūeros & figuras designāt. Per- sius. Nec qui abaco nu meros. Eaq; etiā fiebat ex marmore appellabat delphica, sequitur enim sub eodem marmore chiron.i. sub delphica, ita enim ex- ponit Porphirio apud illud Horatianum. Et lapis al bus pocula cum cyatho duo sustinet. De qua mensa delphica, ita meminit Cicero in sexta verrina, Pręte ribo q̧ iste mensas delphicas e marmore, crateras ex ęre pulcherrimas ex omnibus ędibus sacris Syracu- sis abstulit. Cantharus, grecum est vocabulū, estq; genus vasis potorii ansati, de quo sępe apud Plautū fit mentio, vt illic in pseudulo. Datue cātharus, bibi, quod Virg. (authore Macrobio) propriū liberi patris poculum assignat Sileno. Et grauis attrita pendebat cantharus ansa, ponit etiā eodem authore pro genere nauigii. Infra.s. abacum.i. sub abaco & mensa mar morea erat & cantharus. Chiron, aliqui intelligūt Chironē marmore sculptum sustinentē delphicam, sed melius est intelligas opus cōpositū de chirone, vt planius paupertas codri ostendat, qui ne qdem habe ret cōmoda libroꝝ suorum repositoria. Chiron autē cētaurus fuit Saturni ex philyra filius. Nā (vt scri. Aratus) Saturnus quum per thraciā filium Iouē q̄- reret in equum cōuersus cum philyra cōcubuit inde natus chiron, qui priore parte spēm habebat hoīs, po steriore vero equi. Nauigauit (teste Orpheo) cū ar- gonautis, quoꝝ etiam fuit medicus, & vsum multaꝝ herbaꝝ inuenit, inter quas & centaureā. Achillis ma gister fuit. Ad hunc in monte pelio quū diuertisset Hercules & sagittas eius manibus mirabūdus pertra- ctaret e manibus vna sanguine hydrę lernęę tincta in pedem decidit, cuius vulnere quum angeret mise ratione deoꝝ in cęlum post nouē dies est translatus inter astra. Vnde Ouidi. in fastis. Nona dies aderat quum tu iustissime chiron Bis septem stellis corpore cinctus eris. De hoc ergo a poetis fabula cātata erat. Multa etiam apud Achilleida statii diximus. Mu- res opici, hoc autē per lusum dicit quasi rudes & bar- bari, nec qui latine sciant, vnde Sydonius. Turbida

Abacus

Delphica

Cātharus

Chirō

& pceps

Iamq; vetus grecos seruabat cista libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit codrus,qs enim negat?ē tñ illud
Perdidit infoelix totum nihil, vltimus antē
Erūnę cumulus,qd nudū ē frusta rogantem
Nemo cibo,nemo hospitio,tectoq; iuuabat.
Si magna arturi cecidit domus,horrida mr̄
Pullati proceres,differt vadimonia pretor.
Tūc gemimus casus vrbis,tūc odimus ignē,

Opici popu. & pceps & opica translatio,deducto vocabulo ab Opicis populis cāpanię,qui eā regionē priscis tpibus tenuerunt. De qbus Stra.in.v.sic scri. Anthiochus sane reliquit scriptū,hanc olim ab opicis regionē
Osci habitatā fuisse. Istos aūt Ausonios appellatos, iidē etiā vocati sunt osci,de qbus sic festus Pompeius. Opicū quoq; inuenimus pro osco. Opicos ēt populos antiquissimos italię fuisse docet sic Thucidides in .vi. Siculi aūt ex Italia (ibi nāq; habitauere) fugientes opicos in eandē insulā traiecerunt. De opicis item meminit Diony. Halicar. primo lib. Thucididē secutus Opicos ergo siue oscos rudes & incultos fuisse, docet Titinius poeta his verbis. Osce & volsce fabulanť,nam latine nesciunt. Vocabulū ergo vsurpabať ad exprobrandā verę latinitatis ignorantiā,vnde & in.vi.
Opica mulier saty.appellat mulierē opicā quasi latine nescientem illic. Atq; opicę castigat amicę. Verba vnde extat & illud dictū Catonis in grecul os. Nos spurios dicunt & opicoꝝ cognoměto dedecorāt. Ausonius Ennus syriscus inguinū liguritor Opicus magister,sic eū docet
opicus phyllis. Alii dicūt opicos appellari eos,qui grece nesciant.licet latine nō sint indocti, vt p lusum mures poeta appellat opicos,q carmina greca rodebant q̄ nec intelligebāt,in qua opiniōe vř esse Gellius li.x.cap. xvi.vbi sic scri.percūctanti cuipiā qui litteraꝝ & vocū grecaꝝ expers fuit cuiusmā liber & qua de re scriptus esset. Et paulopost subdit. Tūc ille opicus verbis meis inchoatis & incōditis adductus. Nil ha.co. Eo inqt paupertatis redactus erat,vt nihil oino hēret. Et tñ illud nihil totū amiserit,nec inuenerit alicūde calamitati suę subsidiū,adeo paupertas infoelix est. At si iqnit diues aliquo fortunę ipetu de foeliciore statu deiiciať,statim hēt suppetias amicoꝝ paratas. Vltimus aūt erū.cu.sed hoc inqt est oium miserrimum q̄ q̄rendo petēdoq; nihil inuenit. Frusta ro.melius est frusta esse nomē,quam frustra aduerbiū. Si magna arcturi,hinc tota est indignatio poetę, q̄ hoies vel sceleratissimi modo diuites sint magis respiciant q̄ pauperes honesti. Nam supra Illic viuant Arcturius istic & Catulus,maneāt qui nigrū in cādida vertunt,oñdit Arcturiū & catulū vilissimos fuisse & sceleratos hoies,qui p scelera essent locupletati, per Arcturiū igiť diuitē quēq; & facinorosum intelligit.

Horrida mater,subandi est.i.mulieres romanę sq̄li
Pullus dę hunc q̄si cōem casum lugent,queādmodū cōstat & publicas calamitates sępe luxisse. Pullati,subandi sunt.i.atrati,& vestes lugubres induti,pullū.n.nigrū significat. Virgil. Ne maculis infuscet vellera pullis. Tranqllus in Augusto. Sanxitq; ne quis pullatorū
Pullare media cauea sederet. Pullū etiā appellamus nouellū. Hora.in odis. Gaudeat pulla magis atq; myrto,vnde etiā dicimus arbores pullulare, quū ramos nouellos exerunt. Pli.lib.xvi. Senescunt velociter vites aquaticę,sed e radicibus repullulant. Differt va.p̄. Differt dictionē iuris,siue sponsiones sistendi se in iudicio,ac per hoc iura ipsa. Vadimoniū vocabulū quidem occursu frequēs est apud authores, sed difficile Vadimoniū
intellectu, variis.n.modis vsurpari ab scriptoribus dubiū nō est. Videť aliqñ capi posse pro spōsione ad certū diē sistēdi se in iudicio vel p se vel p aduocatos, vt in oŕone Cice.pro quintio dať intelligi, vbi longa est altercatio de vadimoniis,altera pte dicēte fuisse sibi vadimonia deserta, altera vero nequaq̄ a se fuisse facta, q̄ significatiōe vř accepisse Tranqllus in caligula, vbi sic ait, vt litigatoꝝ pleriq; q̄ occurrere absentes ad vadimoniū nō possent cā caderent, quasi ad spōsionē factā sistendi se in iudicio ad diē cōstitutum. Aliqñ pro citatione in ius, Plautus in Curcul. vbi tu es qui me vadatus es vadimoniis venereis.i. q me citasti in iudiciū citationibus venereis. Valeri. lib.iii. Nam quum oppidū badiā circunsederet Scipio tribunal suū adeūtes in ędem quę intra moenia hostiū erat vadimoniū in posteꝝ diem facere iussit. Seneca lib.de ira. Quid si ppter vsurā,aut millesimā valitudinarius foenerator distortis pedibus & manibus ad cōparandum nō relictis clamat,ac per vadimonia asses suos in ipsius morbi accessionibus vindicat,hoc est asciscit & consequiť per citationes & iura forensia, vnde & Porphyrio in Horatium sic scrib. Horatium cōsulit an pmittat attestari iniecta manu extracturus ad ptorem,q̄ vadimonio non paruerit hoc est citationi. Idem Porphyrio alibi refert se incidisse in hoiem molestum, neq; se ab eo auellere potuisse,nisi aduersarius superuenisset,a quo vadimoniū sibi dictum est.i.citatio in ius. Capi etiam videtur pro iurisdictione Liuius lib.tricesimo tertio Pretores quoꝝ iurisdictio erat, tribunalia ad disciplinā publicā posuerunt,eo vadimonia fieri iusserūt, ibiq; eo anno ius dictū est. Gellius li.vii. Tū e militibus q in iure apud eū stabāt interrogauit quispiā ex more in quē diē locūq; vadimoniū pmitti iuberet, vbi liquido apparet vadimoniū poni per iurisdictiōe, vt sit quo die quoue loco velit me dicere. Macro.in primo Satur. Comperēdini dies sunt,qbus vadimoniū licet dicere. Pli.lib.vii. Bebius iudex dum vadimonium differri iubet mortuus est,hoc est dictionē iuris. Seneca lib.vii.episto.ad Luci. Tam ridicule facio q̄ ille quisquis vicisse se putat,quum vadimoniū distulit. Idem li.i. Non videor tibi plus prodesse q̄ quū ad vadimoniū aduocatus descenderem. Apul.vero lib.x.pro effectu posuisse videť quum sic scribit, promissę libidinis flagitat vadimoniū.q.d.effectum.i. vt efficiat quod pmisit. Idem lib.xi. Iamq; dies aderat diuino destinatus vadimonio,hic videť poni vadimonium pro promissione, quasi deus pmisisset ei pristinę formę recuperatiōem. Tunc gemimus.s. ardente arcturio homine diuite. Tunc odi.ignem, Tunc inquit ignē detestamur tanq̄ rē dānificam.

Ardet adhuc,& iã occurrit,q marmora dõet,
Cõferat ipensas, hic nuda & candida signa.
Hic aliqd prçclaꝝ euphranoris,& polycleti.
Hic asianorum vetera ornamenta deorum.
Hic libros dabit & forulos,mediãq minervã
Hic modiũ argẽti,meliora ac plura reponit
Persicus orboꝝ lautissimus,& merito iam,
Suspectus,tanq̃ ipse suas incenderit çdes.
Si potes avelli circensibus,optima sorç

Hic,subaudi ab inferioribus dabit. Signa can-
dida.simulachra marmorea candida. Euphrano-
ris.Euphranor & Polycletus,atheniẽses fuere,de qui-
bus multa Plinius,ambo statuarii mirç celebritatis.
Euphranoris est Alexander paris,in quo laudatur q
omnia simul intelligantur,iudex deaꝝ amator Hele
nç,& tamen Achillis interfector. Lege Plinium li-
bro.xxxiii.capitu. viii.
Vetera ornamenta,
subaudi dabit ab infe-
rioribus, vt dixi.i. quç
antea diu fuerant in tẽ-
plis deoꝝ. Deorum
phe.Huius loci duplex
potest eẽ expositio. Alii
enim deorum phecasia
noꝝ legunt.i. deorum
quos Phecasii sacerdo-
Pheca tes colebant.Nam Phe
sii sacer casios sacerdotes fuisse
dotes ostendit Appianus lib.
v.de bello ciuili loquẽs
sic de.M.Antonio. Cal
ciamẽta candida q̃lia Atheniensiũ sacerdotes & Ale
xandrinoꝝ quos Phecasios vocant deferre cõsueue-
runt. A calciamentis igitur quç phecasia dicebãtur
Pheca appet tales sacerdotes esse denoiatos.Calciamenti me
sia minit Sene.lib.vii.de bñficiis. Pythagoricus qdam
emerat a sutore phecasia. Item ad Luciliũ.Siquẽ pal
liatũ,aut phecasiatũ cõspexeris.Diuus quoq Hiero.
cõtra Iouinianũ.ita inqt de phecasianis. Bactrianis
ad hoc ipsum nutritis obiiciũt senes,q cũ Alexãdri
prçfectus phecasianoꝝ emẽdare voluisset pene ami-
sit prouinciam. Alii vero ex veteri codice quoꝝ sen-
sus magis mihi placet non phecasianoꝝ deoꝝ legen
dum putant,sed hic asianoꝝ, vt hçc particula hic qn
quies,nec ẽt sine ornatu rhetorico repetatur, vt dicat
hic,idest alius dabit signa candida. Alius aliqd prç-
claꝝ Euphranoris, aut Polycleti. Alius vetera orna
menta deoꝝ asianoꝝ. Alius libros & forulos. Alius
modium argenti & cçtera, vt per vetera ornamenta
deoꝝ asianoꝝ itelligamus signa,aut tabellas pictas,
aut vasa aurea siue argentea,quibus rebus deoꝝ tem
pla ornari solent,ac p hoc satyrice ostendit romanos
ob auariciam temploꝝ expilationibus non parcere,
vnde legimus apud Plutarchũ Syllã quç i donariis
ornatissima & preciosissima fuerãt,tum ab epidauro,
tum ab olympia,tum ex Delphis datis ad Amphi-
ctyonas litteris dei pecunias ad se deferri iussisse. Quç
furta quçq expilationes,q̃ & publice & priuatim fierẽt
monet Cicero ad. Q.fratrem his verbis.Prçclaꝝ est
enim summo cum imperio fuisse in Asia menniuum
sic, vt nullum te signũ,nulla pictura,nullũ vas, nul
la vestis,nullum mãcipium,nulla forma cuiusquã,
nulla cõditio pecuniç,qbus rebus abundat ista puin
cia,ab summa integritate cõtinentiaq deduxerit.Cç-
sar(vt scribit Tranqllus) In gallia phana tẽplaq deũ
donis referta expilauit. Et forulos,armaria & reposi
toria libroꝝ. Sueto.in Augusto,libros sibyllinos dele
ctu habito condidit duobus forulis auratis sub pallati
ni Apollinis basi.Fori vero dicunt tabulata nauiũ ab
Fori eo q incessus ferant. Hçc Seruius in Virgili.in.iiii.
Implessentq foros flãmis,ab Apul. vero lib.iiii.capi
tur pro sedilibus vbi sic scrib.Hi simili lauacro refoti
inter foros socioꝝ sese reponũt.Tũc forte ducti mini-
sterium faciũt,estur,ac potatur incõdite. Mediãq
Minervã,mediam statuam Minervç ad exornãdam
bibliothecam. Persicus orboꝝ lautissimus, Persi-
cus,pactius,gallita,& laronia p nobilibus & ditissimis
orbis ponunt. Reponit,reparat,& quasi lucri facit &
recõdit,eadem significa
tiõe posuit Quintilianus
libro.ii.loquens de aia-
libus.Quinetiam repo-
nere in hyemem alimẽ
ta videmus. Si potes
avelli circensibus,notat
populum roma. q ludis
circensibus,ita delecta-
bat,vt nihil illi maiori
curç esse videret, vnde
alibi. Atq duas tñ res
anxius optat pana & cir
censes,alibi. Totam ho-
die Romã circus capit.
Itẽ alibi. Illa mœstitia
est caruisse anno circẽsibus vno. Nam ii ludi q tanta
oium spectabantur delectatione. in Circo maximo
fiebant. Vnde & nomen sortiti sunt. Idem ẽt appellati
sunt Romani & magni. Circo aũt qui maximus dici
tur Tarquinius priscus, vt docet Liuius lib.i.romç pri-
mus locus designauit,in quo ludos longe instructius
opulentiusq fecit q̃ priores reges.Circum aũt maxi- Circus
mũ dictum esse, scribit Varro q circum spectaculis maxi-
çdificatis ibi ludi fiunt & q ibi circum metas fertur mus
pompa,& equi currunt. Maximus autem appellatus vnde
est q amplitudine longe maior esset q̃ circus itimus,
& circus flaminius. Nam(vt scribit Plini.lib.xxxvi.)
longitudine fuit trium stadioꝝ,latitudine vnius,sed
cum çdificiis quaternũ iugeꝝ.Capiebat aũt ducenta
&.lx.milia hoium sedentiũ. Ludi aũt instituti fuerũt
in honorem Cybeles magnç deoꝝ matris,qui voca-
bulo grçco dicti megalenses,latino magni απὸ τῆς
μεγάλης μητρός, hoc est a magna matre. Vnde
est illud apud Iuuena.in.xi.satyra. Interea Megalesia
cç spectacula mappç Idçũ solẽne colũt. Asconius tñ
Pedianus ait. Ludos magnos esse appellatos q ma-
gnis impensis sint dati,tunc pmum ludis ipensa sunt
ducenta milia nũmũ, vel q dils magnis.i. laribus vr
bis Romç dati sint,qbus aiunt raptas sabinas esse, vt
videat pp hoc dicere Virg. Magnis circensibus actis,
nam & circenses ludi sunt,iidem ẽt plebei sunt appel- Ludi
lati,q initio veris stato solẽniq die celebrabant ma- circẽses
gno totius plebis studio & delectatione, vnde ait alibi.
At mihi pace imensç nimiçq licet si dicere plebis.
Et alibi. Atq a plebeis longe megalesia. plebeios aũt
ait Asconius appellatos q exactis regibus p libertate
plebis fecerunt,aut preconciliatione plebis. Ludi etiã Ludi
circenses in honorẽ Cereris celebrabantur, vnde Cor. magni
Tacitus lib.xvi.de Nerone pncipe loquens. Tadem & Ro-
inquit statuere circẽsium ludoꝝ diẽ,qui Cereri cele- mani.
brat,exequi destinata,qa Cçsar rarus egressu domoq,
aut hortis clausus ad ludicra circi ventitabat. Et pau-
lopost,vtq circẽsium cerealium ludicrum pluribus
equitum cursibus celebraret. Ouidi.in.iiii. fastorũ.
Circus erit pompa celeber numeroq deoꝝ. Primaq
ventosis

Aut fabrateriæ domus, aut frusinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum
Hortulus hic puteusq; brevis nec reste movendus
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Vive bidentis amans, & culti villicus horti,
Unde epulum possis centum dare pythagoreis.
Est aliquid quocunq; loco, quocunq; recessu.
Unius sese dominum fecisse lacertæ,
Plurimus hic æger moritur vigilando sed illum
Langorem peperit cibus imperfectus & hærens
Ardenti stomacho, nam quæ meritoria somnum
Admittunt, magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi, rhedarum transitus arcto

vitiosis palma peteret equis. Hic ceteris, ludi nõ est opus indice cã. De quibus et Iuvenalis intellexit. xiiii. saty. illic. Ergo oĩa flore. Et ceteris licet, & cybeles aulæa relinquas, illic ut de iis aliquid luberius dicatur, quattuor exhibebant aurigarũ factiones denoĩatæ a quattuor diversis pãni coloribus, qbus ipsi agitatores induti erant. De quibus sic Sydonius Apollinaris. Micãt colores albus & venetus, virens, rubensq; vestra insignia cõtinent. Ministri ora & lora manu iubasque totas Cogunt flexilibus latere nodis, Hortantur q; obiter, iuvantq; blãdis Vultus plausibus & voluptuosum dictant q̃drupedantibus furorẽ, impellunt, trepidant, trahunt, repugnãt. Ardescunt, saliũt, timẽt, timentur. Nam spectatores diverso currentibus aurigis favebãt studio, aliiq; alium hortabantur ad victoriam, unde est illud, apud Pli. ad Calvisium. Nunc favent pãno, pãnum amant. Et si in ipso cursu non mediocri certamine hic color illuc, hic huc transferat, studium favorq; transibit, et repente agitatores illos, equos illos quos procul noscitant, quorũ clamitant noĩa relinquet, tanta gratia, tãta auctoritas in una vilissima tunica. Quibus verbis ostendit Pli. tanto studio coloribus Romanos diversis favisse, ut non hoĩes sed colores ipsos, quibus induti erant adamarent, ita ut si colorũ mutatio facta eẽt ĩ ipsis agitatoribus & ab una factione ad alteram translata, itidem & favorẽ spectatorum transituũ, ut plane ostendat illos non personis sed coloribus favisse. Prasinæ hoc est viridi factioni Caligula & Nero ita addicti deditiq; fuerũt, ut Caligula cœnarent in stabulo assidue & maneret, viciesq; sestertium agitatori cythico contulerit. Nero vero inter discipulos conquereret quondã tractum Prasinũ agitatorẽ & quũ a magistro obiurgaret de Hectore tracto se loqui ementitus sit. Venetæ p̃o factiõi adeo favit vitelius, ut quosdam de plebe ob id ipm q; venetæ factioni clare maledixerant interemerit. Mart. in distichis de Prasino & veneto mentionem facit. Si veneto prasino ve faves q coccina sumis. Ne fias ista transfuga veste vide. Nã coccinatus pro transfuga haberet qui relictis prasino & veneto ad purpurei panni factionem abiret. Iulius capitolinus in vita Veri sic scribit. Circensium tantam curam habuit, ut frequenter provincialibus litteras cũ eorum & miserit & acceperit. deniq; ẽt p̃sens & cum Marco sedẽs multas a Venetianis passus ẽ iniurias q; turpissime cõtra eos faverit. Nam & volucri equo prasino aureũ simulacrum fecerat quod secum portabat. Duas ẽt Domitianus circensibus grecũ factiones aurati purpureiq; pãni ad quattuor pristinas addidit Trãquillus in Domitiano. Est ergo sensus. Si potes inquit relinquere istos ludos circẽses quibus tota civitas tantopere delectat opime tranquilleq; habitabis in cãpania. Soræ. Sora. Fabrateria & frusino oppida sunt volscorũ in campania a fabrateria fit fabraternus. Tenebras, locum tenebrosum & obscurũ. Sensus est. In aliis Italiæ oppidis tanti tibi poteris parare domum optimã quanti Romæ conducis domiciliũ tenebrosum. Hic, per illic in oppidis. s.

Puteus brevis, nõ profundus, sic etiam dicimus aq̃s breves non altas nõ profundas. Talem puteum p̃cipit. & Columella habendum. Aut fons illachrymet putei non sede profundi. Vive bidentis amans. Satius inquit est agricolationi vacare q̃ habitare intra urbem iter tot urbãdi difficultates & molestias. Ergo amans bidẽtis. i. rei rusticæ & imprimis cultus hortorũ.

Bidentis, Bidens genus est sarculi. Pythagoreis, pythagoras quum carnibus abstinendum doceret legumine oleribusq; vescebatur, ut mortales ad faciliorem assuefaceret victum, & cibos semp parabiles, quod institutum discipuli servanere. De quo plura illic dicemus, Ventri indulsit non oẽ legumen. Faba abstinuisse docet Cicero in primo de divinatione quasi vero & cibo mens non venter infletur.

Est aliquid, venusta suasio, operæp̃cium inquit ẽ alicuius rei, vel vilissimæ dominum se facere, ut oĩo ostẽdat longe melius esse in loco deserto habitare q̃ in urbe.

Unius lac. unius (ut dici solet) vermiculi hocq; melius q̃ ut ad mensuram referas terræ. Plurimus hic æger. Aliud incõmodum affert pauperũ. Plurimi ĩquit moriuntur contracta ægritudine ex noctibus insomnibus. Nam pauperes in ea inquit parte ædium divitis habitãt quæ publicis est proxima viis, ut dormire nõ queant nimio & iumentorũ & plaustrorũ strepitu, sicq; interrupto sæpe somno in ægritudines letiferas incidunt. Hoc etiam conqueritur Mart. Numerare pigri damna quis potest somni, item alibi. Ocia me somnusq; iuvãt, quæ magna negavit Roma mihi. Cibus ĩperfectus, non concoctus in stomacho, qui causa est langoris. Quæ mer. loca meritoria dicunt quæ mercede locantur inquilinis a merendo, unde & tabernæ meritoriæ ipsa stabula dicuntur hoc est cauponæ. Nam mereri est causa q̃stus aliquid operari, unde & meretrices sunt appellatæ q; turpitudine corporis æs merent. Mercesq; p̃mium appellat quod datur pro laboribus susceptis a merendo. Inde ẽt dicuntur pueri meritorii qui aut sponte sua, aut iubẽte dño prostant turpiq; q̃stu æs merent. Unde & Suetonius in caligula appellat vehicula meritoria quæ mercede locantur. Magnis opi. i. divites & potentes dormiunt, q sibi de loco remoto prospiciunt. Inde ca. mor. subaudi est, q. s. non dormiunt. Rhedarũ transitus, rõ somni interrupti. Nã transitus inquit rhedarũ in arcto viarum inflexu adimunt somnũ. Arcto infle. vi. Vici adeo coniuncti obliquiq; erant ut difficilem transitum vehiculis darent. Tacitus arctis itineribus hucq; & illuc & enormibus vicis qualis vetus Roma fuit. Unde Nero auctore Trãquillo. Offensus angustiis & flexuris vicorum incendit urbem, q; aũt vici obliqui essent, docet Livius in fine quinti lib. ab urbe condita his verbis. Fe

In circensibus
Factiones aurigarũ quattuor
Sora
Fabrateria
Fabraternus
Aqua brevis
Bidens
Meritoria
Merces
Meritorii pueri

Vicorum inflexu, & stantis conuitia mandrę
Eripiunt somnos vrso, vitulisq; marinis.
Si vocat officium, turba cedente vehetur
Diues & ingenti curret super ora liburno,
Atq; obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus,
Namq; facit somnum clausa lectica fenestra,
Ante tamen veniet. nobis properantibus obstat
Vnda prior, magno populus pmit agmie lūbos
Qui sequitur, ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam
Pinguia crura luto, planta mox vndiq; magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis hęret.

stinatio curam exemit vicos dirigendi dum omisso sui alieniq; discrimine in vacuo ędificant, ea est causa vt veteres cloacę primo per publicum ductę, nunc priuata passim subeant tecta, formaq; vrbis sit occupatę magis q̃ diuisę similis. Conuicia stantis mādrę, hoc est conuicia quę fiunt mandrę stanti & remorāti, nam genitiuus mandrę stat passiue, genitiui enim ponūtur & actiue & passiue, vt si dicam verbera magistri prosunt pueris, idest verbera quę infligit magister & quia magister agit actiue ponitur genitiuus, passiue vero verbera puerorum, idest quę pueri patiuntur. Conuicia ergo mandrę, idest quę mulio facit in mandram, solent enim muliones multis conuiciis & minis agere iumenta.

Conuicium Cōuicium dicitur auctore Vulpiano vel a concitatione, vel a conuentu hoc est collatione vocum, quum enim plures voces in vnum conferuntur conuicium appellatur quasi conuocium. Fecisse conuicium dicitur non tam is qui vociferatus est, verum is quoque qui concitauit ad vociferationem alios, vel qui submisit vt vociferetur, non tam omne maledictum conuicium est, sed id solum quod cum vociferatione dictum est, & siue vnus, siue plures dixerint conuicium est. Quod in coetu dictum est, quod autem nec in coetu nec vociferatione dicitur, conuicium non proprie dicitur, sed infamandi causa dictum.

Mādra Mandrę, gregis iumentorum stantis, significat enim mandra multitudinem iumentoꝝ. Martia. lib. v. Vixq; datur longas mulorum vincere mandras.

Eripiunt som. vr. Omnes quos adhuc vidi codices legunt Druso, sicq; commentatores Drusum exponunt pro homine somniculoso. Ego vero vrso legendum contenderim, hac maxime ratione, q̃ quum dicat somnum eripi vitulis marinis, recte procedat, vt de aliis beluis quę alte dormiunt loquatur q̃ de homine. Nam vrsi vt scrib. Plini. lib. viii. ca. xxxvi. primis diebus bis septenis tam graui somno pmuntur, vt ne vulneribus quidem excitari queant. Vitulisq; ma. quę phocę dicuntur, quo animali nullum grauiore auctore Pli. premitur somno. Virgi. Sternunt se somno diuersę in littore phocę. Si vocat officium. Aliud ēt incōmodum proponit pauperum. Nam si forte aliquo eundum sit ita officio postulante, diues super ora pauperꝝ lectica fertur sine aliquo eius incōmodo, sed cū magna pauperꝝ pernicie qui a seruis lecticariis cęteraq; seruoꝝ turba prosternunt cōculcanturq; pedibus in luto.

Curret super ora. i. sublimis in lectica vehet supra capita hominum. Vnde Sene. ab Luci. loquens de diuite sic ait. Quos supra capita hoium supraq; turbā delicatos lectica suspendit. Pli. in panegyricis. Traiani luxum & superbiā sui tpis damnās sic scribit. Ante te principes fastidio nostri & quodā ęqualitatis metu vsum pedum amiserant, illos ergo humeri ceruicesq; seruoꝝ super ora nostra vehunt, sic. n. diues, nec solum in vrbe, sed ēt foris gestabat. Seneca itē ad Luci. Non turbā seruorum lecticam tuā per itinera vrbana ac peregrina portantiū. Cice. in. ii. philip. At iste operta lectica latus est per oppidū, vt mortuus. Ingenti li. Ingenti & pcero lecticario. Alibi Tarde venisse liburnus dr. Nā ex liburnia quę dalmatię est contermina magnę staturę mittebant serui. vñ alib. Primus clamante liburno Currite. Atq; obiter. hinc est indignatio vmbritii, q̃ quum ipsi pauperes in itinere luto prouoluant, diues tanto ocio gestet, vt ēt in lectica legat & dormiat. Obiter. i. simul & vna vt sit sēsus. Curret sequit super ora & simul leget aut scribet, sic etiā alibi. Verberat atq; obiter faciem linit & audit amicas, eodē significatu vbiq; accipit. Pli. li. xxxvii. Libet obiter vanitatē magicā hic quoq; coarguere. Idē in eodē. Nec vero id solū agemus, sed ad maiorē vtilitatē vitę, obiter coarguet magoꝝ infanda vanitas. Idē lib. xxxiii. Illud quoq; obiter indicari cōuenit, hoc est simul & vna. Intus. n. vt diximus lectica erat instar cubiculi, vñ Pli. li. vltimo natu. histo. cubiculū viatoꝝ appellat, quod alibi Iuuenalis satyrice appellauit antrū. Ante tñ ve. Licet inquit legat, aut scribat, aut dormiat cū multo ocio, tñ nos ēt pcedet. Vnda, multitudo quę vndā maris imitat in tumultu. Virgi. in. ii. geor. Mane salutantū totis vomit ędibus vndā. Assere du. Asseres ligna dicunt oblonga, vtputa pali, ptice. Vnde Cęsar in. ii. lib. de bello ciuili ait. Asseres. n. pedū duodecim cuspidibus prefixi. Hircius lib. iiii. de bello alexandrino. Asseres remorum vsum obtinebāt. Sueto. in Caligula ad primū tumultum lecticarii cū asseribus accurrerunt. Cato in re rustica. Duobus asserculis appositis parieti quibus gallinę in nidū possint irrepere. Victruuius l. vii. Asseres directi disponant inter se ne plus spacium hñtes pedes binos & hi maxime ex pscos, q̃ abigeni a carie & vetustate celeritate vitiant. Idem lib. v. Deinde insuper sub tegulas asseres ita prominentes vti parietes proiecturis eoꝝ tegant dicti asseresq; assideant parietibus trabibusq; vt Festus scribit. Tignū, Scribit Vulpia. appellatione tigni contineri oēm materiā ex qua ędificiū cōstet, vineęq; necessaria, vnde qdam aiunt tegulā quoq; & lapidē & cemēta cęteraq; si qua in ędificiis sunt vtilia. Tigna. n. a tegendo dicta sunt, hoc amplius & calcē & arenā tignoꝝ appellatione cōtineri, sed in vineis ēt tigni appellatione oia vineis necessaria cōtinent, vtputa ptice, pedamēta vñ ēt fabri tignarii appellant qui ędificia extruūt. Metretā, vas certę cuiusdā mensurę. Martialis. Plurimus hispanas misit tibi nauta metretas. Cato in re rustica, Ahenū vnū hēat qđ capiat metretas triginta Diuus Ioānes in euāgelio scribit sic, erāt lapideę hydrię sex capientes singulę metretas binas vel ternas.

Magna plāta. i. pedibus magnoꝝ militū pculcor & patior. Nā & alibi appellat grādes suras milites ipsos magnos & pceros. Pinguia crura luto, subaudi extrinsecus sunt.

Obiter

asseres

asseres

Tignū

Faber tignarius

Metreta

Nonne vides quanto celebret sportula fumo?
Centum conuiuę, sequitur sua quęq; culina
Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quot recto vertice portat
Seruulus infelix, & cursu ventilat ignem.
Scinduntur tunicę sartę modo, longa coruscat
Sarraco veniente abies, atq; altera pinum
Plaustra vehunt, nutant alte, populoq; minant,
Nam si procubuit qui saxa ligustica portat
Axis, & euersum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus? quis mēbra, qs ossa
Inuenit? obtritum vulgi perit omne cadauer
More animę, domus interea secura patellas
Iam lauat, & bucca foculū excitat, & sonat vnctis

Caliga Clauus Caligares — caligatus sunt. Clauus militis. Milites caligas gestabant clauus multis clauis subfixas, vñ alibi Iuuenalis. Quū duo crura habeas offendere tot caligatos milia clauorum. Claui antē quibus caligę suffigebant caligares dicti sunt. Plinius lib. ix. pisces existunt squamis conspicui crebris atq; pactis clauorum caligarium effigie. Cuius calciamenti ita meminit Iosephus in. vii. de bello Iudaico loquens de cęde Iuliani hecatōtarchi. Calceos nāq; hūs creberrimis atq; acutis (vt cęteri solēt milites) clauis fixos, dum strato saxeis crustis solo occurreret labitur magnoq; cum armorum sono deiectus in tergum fugientes reduxit. Valerius li. ix. loquens de luxuria exercitus regis Antiochi sic scrib. Magna ex parte aureos clauos crepidis subiectos habuit. Caligam Diuus etiam Hieronymus scribens ad Geruntiā ostēdit genus esse calcei quū ait. Apostoli toto orbe peregrini nō ęs in zona nō virgam in manu, non caligas habuere in pedibus. Festus ait Clauata clauata dicunt aut vestimenta clauis intexta aut calciamenta clauis infixa. Quo calciamēti genere nostris etiā tēporibus turci gentes barbarę grecię; stratiotę vtūtur. calceos. n. multis clauis habent suffixos. Heret, figitur. In digito. s. pedis dum calcatur. Nō ne vides, confirmatio est pauperes nimia multitudine in itinere conculcari. Quanto fumo, nonne inquit vides quā ta sit multitudo petentiū sportulā, vt demonstret mirū non esse si pauper in itinere elidat. Nā obsonia quę distribuebant ex sportula miro hoīum cōcursu & studio petebant, vtq; ea calida conseruarent cum foco domū ferebantur a seruis. Seneca ad Lucilium. Tumultus cocorum ipsos cum obsoniis focos transferentium, hoc. n. iam luxuria cōmenta est, ne quis intepescat cibus, ne quid palato iam calloso parum feruet; coenam culina prosequitur, hinc igit ait poeta. Sequit sua quęq; culina. Centū cōuiuę, subaudi adsunt, qui sportulā celebrēt. Corbulo. i. vir fortis & validus qualis fuit Corbulo, is. n. temporibus Neronis rebus in armenia gestis clarus, it de cuius viribus. Cor. Tacitus sic. Ne si ad capiendas copias syriā intrauisset Corbulo oium ora in se verteret. Corpore ingens erat & supra experientiā sapientiāq; etiam validus. Ordo est & sensus Corbulo vir fortis & validus vix ferret tot vasa ingentia & tot res impositas capiti suo, quot portat seruulus infelix recto vertice. Legendū aūt est quot & non quas. Seruulus infe. pathos a mirabili labore. Ventilat, id est cursu facit vētum igni. Scindunt, hoc totū refert ad incōmodum pauperis qui nimia hoīum turba vbiq; cōculcat. Tunicę sar. mō. i. paulo ante domi cōsutę & refectę. Abies, spēm posuit p genere. i. lignū maximū. sic Sene. detestans luxuriā vrbis lib. xiiii. epistola. ii. Nec in hunc vsum pinus aut abies deferebatur longo vehiculorum ordine vicis intrementibus, vt ex illa lacunaria auro grauia penderent. Coruscat, nutat & tremit. Sarraco, Sarraco genus est vehiculi infra in quinta satyra. Frigida circum cūagunt pigri sarraca bootę. Sidonius. Mille graues sarcinę ad pdium ex oppido ductę, nulla sarraca, nulla esseda subuehendis oneribus attrahebant. Nutant alte. s. plaustra vehentia pinū. i. tremūt. deductum ab iis qui capite nutāt. Apu. loquens de asino. Et occipio nutāti capita claudere. Populo, quasi pauperibus. Nam si procubuit, sensus est si forte inquit plaustrum quo magnę lapidū moles vehunt procubuerit super pauperes, ita eorum corpora atterūt, vt nulla quidem inueniātur membra. Axis, partē posuit pro toto. i. plaustrum ipm. Saxa ligustica. i. marmora lunēsia quę in liguria excidebant tantę magnitudinis & ponderis, vt fortuito casu hoīes obtererent. Aemulatio est oratiana. Torquet nūc lapidē, nunc ingēs machina tignū. Tristia robustis luctant funera plaustris. Montē, hyperbole est. i. ingens saxū. Quid superest de cor. q. d. nihil cū interrogatione legendū. More aię, ita corpus pauperis obterit, vt de eo nō plus cōspicias q̄ de aīa, quę nusq̄ apparet. Interea, dū expectat, aut (quod magis placet) naturę concessit. Domus, familia. Secura, nihil de dño timēs, sed sine aliqua cura, quū eū incolumē putet. Iā la. pa. ad rē diuinā faciendā nā patella vas erat fictile sacrificiis faciendis aptū, post. n. rem diuinā lauabant, anteq̄ coenarent, patella ēt accipit p̄o quocūq; vase escario. Persius Quę tibi summa boni? vncta vixisse patella. Ora. Nec modica coenare times holus oē patella, patella aūt & patina dicta sunt a patulo, sunt. n. pprie vasa q̄ patula sunt. Bucca, ea pars oris infra malā q̄ inflat bucca appellat. Vñ Hora. quin iuppiter ambas iratus buccas inflet. Inde fit buccina. i. tuba & buccinator. i. tubicē & bucella siue buccea. i. quātū cibi ore capias. Vnctis stri. De strigilibus multa diximus, apud Persium Illic Puer & strigiles crispini ad balnea defer. Instrumenta. n. erant ferrea qbus in balneis vtebant ad detergendū sudorē a stringēdo. i. radendo dicta, vñ Pli. Dū distringit tergiturq; audiebat aliqd aut dictabat. Scribit Suetonius Augustū lęsisse cutem nimio strigilum vsu. Apuleius in primo limine secundi libri floridorum. Strigilē & ampullam cęteraq; balnei vtēsilia nundinis mercari non inficias eo. Illud obseruandum est a Iuuenale primam produci, quā Persius corripuit illic. Puer & strigiles crispini ad balnea defer. Nec mirum quando etiam alia videmus ab auctoribus diuersis pōi modis. Nam Persius primam syllabam produxit in hoc verbo rudere, quum dixit pecuaria rudere credas, quā Ouidius corripuit, vt rudit a s. abra turpis asella mola. aliqui legunt Strigilibus, & pleno componit lintea gutto per concisionem. i. vt periclis pro periculis. Vnctis. s. oleo, quo minus cutem lederent.

Patella Bucca Buccina Buccinator Buccella

Strigilibus,pleno componit lintea gutto.
Hęc inter pueros varię properantur,at ille
Iam sedet in ripa,tetrumq́ nouitius horret
Porthmęa,nec sperat coenosi gurgitis alnum
Infelix,nec habet quem porrigat ore trientem.
Respice nunc alia,ac diuersa pericula noctis.
Quod spacium tectis sublimibus, vnde cerebrũ
Testa ferit,quotiens rimosa & curta fenestris
Vasa cadunt,quanto percussum pondere signẽt
Et lędant silicem,possisq́ ignauus haberi,
Et subiti casus improuidus,ad coenam si
Intestatus eas.adeo tot fata quot illa
Nocte patent vigiles te pretereunte fenestrę.
Ergo optes votumq́ feras miserabile tecum
Vt sint contentę patulas effundere pelues.
Ebrius ac petulans,qui nullum forte cecidit

Componit,parat. Lintea,quibus corpus madidũ ex balneis siccabant. Gutto,guttus vas ex cornu erat denominatum a gutta,nam guttatim oleum fundebat lauantibus se in balneis. Id etiam prima ęstimatiõe fie, bat ex cornu rhinocerotis,Ide idem dicitur rhinoceros, De hoc Martialis.Gestauit fronte modo me iuuencus, Verũ rhinocerota me putabis.Guttus itẽ vas erat ligneum, quo i sacris vtebant, vinũ guttatim fundens,de quo ita Varro i sacris remãsit guttus & simpuuiũ.

Inter pueros.i.filios more gręco quos παιδίον vocant. In ripa, stygis, quã dicunt animas transire vectas cymba a charonte portitore. Virgi. Corpora viua nefas stygia vectare carina. Nouicius, nouicius appellat in oĩ arte rudis & nouus, & qđ nuprime in uentum sit nouicium dicitur, vnde Pli. lib. xiii.appellauit mensas citreas nouicias bis verbis.Homerus de mẽsis tamen tacuit,& alias nullus ante Ciceronianã vetustior memoria est,ex quo nouicię apparent. Porthmea.i. charontem qui portitor apud inferos est Virgi. portitor ille charon,porthmos.n.significat fretum. Et porthmis porthmidis nauiculam. Et porthmeus transfretatorem hoc est qui hoĩes nauigio traducit Petronius arbiter satyricus. Vix nauita porthmeus sufficiet simulacra viꝝ traducere cymba, vbi locus est emendandus,nam scriptum est protheus pro porthmeus. Nec sperat cenosi, non sperat inquit qui ita mortuus est posse a charonte traiici,hoc ideo quia dicunt animas eoꝝ q insepulti iacuerint vltra stygiam paludem non trãsuehi. Sed illis errandum centum annos circa ripas, eoq́ tpe completo quasi legitimo cursu vitę humanę traduci a charonte, vnde Virgi. Portitor ille charon,hi quos vehit vnda sepulti. Nec ripas dat horrendas,nec rauca fluenti trãsportare prius q̃ sedibus ossa quierunt.'Centũ errant annos, volitantq́ hęc littora circũ. Tunc demum admissi stagna exoptata reuisunt. Alnũ,cymbam quę fit ex alno arbore. Cœnosi gurgitis.i.stygię paludis. Virgili. Turbidus hic cœno vastaq́ voragine gurges Aestuat.

Porrigat ore trientem. Finxerunt gręci auctore Diodoro animas mortuoꝝ ad inferos trãsire vltraq́ stygiã, vt diximus paludem transuehi, vnde ęgyptii id repręsentãtes corpora mortuoꝝ p fluuium & acherusiã paludem ad sepulchrum mittebant. Nauis qua vectabant varis appellabat,hęc apud gręcos epibathra. Obolũ dabant mortuo dandum portitori, cui nomen inditum ẽ ab incolis charon. Huius superstitiosę opinionis meminit,& Apule.lib.vi.de asino aureo his verbis. Apud inferos charon est expetẽs portorium,sic ad ripam vlteriorem sutili cymba deducit commeantes & inter mortuos auaritia viuit. Ex quo manifestissime apparet portitores proprie dici qui portoria & vectigalia exigunt,qua signignificatione ita accepit Virgi.in. vi.quom charontem portitorem appellauit,quasi qui ab oĩbus transeuntibus obolũ exigat,deflexumq́ est vocabulum a portu q ibi portitores considant exigentes vectigalia quę ab ipso portu portoria etiam sunt appellata. Teren.in phor. Sed epistolam audiui delatã esse ad portitores, vbi Donatus docet, portitores esse magistros tributorum qui in portu inferendaꝝ reꝝ & efferẽdarum vectigal exigebãt Plautus in asinaria. Iã ego hunc portitorẽ priuabo portorio. Cicero in.ii.epistolaꝝ ad Atticum. Illa cã publicanorum quantam acerbitatem afferat sociis itel leximus ex ciuibus q nuper in portoriis Italię tollendis non tã de portorio q̃ de nõnullis iniuriis portitoꝝ querebantur. Idem in oratiõe de lege agraria cõtra Rulbum si intolerandum est hos decem uiros, portitores omnibus oĩum pecuniis cõstitui. Idem in primo officioꝝ.primũ improbãt hi q̃stus, qui in odia hoĩum incurrunt, vt portitoꝝ vt foeneratoꝝ. Portitorẽ ẽt dicimus ipsum gerulum a portãdo. Colu.de cultu hor. Mox vbi nubigenę phryxi,nec portitor helles. Trientem, obolũ,capit etiam Triens pro vase potorio. Marti. Quũ potes amethysinos trientes & nigro madeas opimiano. Persius. Calidũq́ trientem excutit e manibus. Respice nunc alia,monet q̃ multa immineant pericula ambulanti,per vrbẽ nocturno tpe. vt sit suasio deserẽdum esse vrbẽ ingrũentibus tot incõmodis. Quod spacium,subaudi sit.i.internallũ a tectis sublimibus ad terram. Nam vt scri. Victruuius quũ arcę cõplanatę recipe nõ possent tantam multitudinem ad habitandũ in vrbe ad auxilium coacti sunt, Romani ad altitudinẽ ędificioꝝ deuenire. Sene.in declamatiõibus cum indignatiõe sic scri. quid in immensam erecti altitudinẽ parietes lucem nõ impediunt? Ergo vmbritius ait, ex altitudine ędificioꝝ formidanda esse pericula ne ex iactu testaꝝ feriat pauper nocturnus. Testa.appellatione testę intelligimus oĩa fragmenta vasoꝝ fictiliũ vt pote. Serię, vrceoli, vrnę, tegulę, & id genus ipsaq́ etiam vasa integra, vt illud. Pictęq́ incũbere testę. testas etiã dicimus cõchas piscium, vnde Pli. Solertia est inaniũ ostreaꝝ testis se cõdere. Curta,aliqua ex parte mutilata. Ignauus,paꝝ prudens. Ad cœnam.i.si forte apud amicũ eas cœnatum. Intestatus, non tñ is (vt diximus supra) qui testm̃ non fecit dr̃ intestatus, sed ẽt auctore paulo de legitimis tutoribus is qui testõ liberis suis tutores non dederit,quantum.n.ad tutelam pertinet itestatus ẽ. Tot fata,tot mortes. Ergo optes, quũ tanta tibi imineant pericula possis ergo optare vt e fenestris tantum in caput tuũ fundant sordes quę matulis excipiunt,modo a reliquis periculis sis tutus. Contentę,subaudi fenestrę. Peluis,vasa pprie sunt ad lauandos pedes,

Marginal notes: guttus; Nouicius; porthmea; porthmeus; Alnũ; Portitor; Portorium; Triens; Testa; Intestatus

Dat poenas,noctem patitur lugentis amicum
Pellidę,cubat in faciem mox deinde supinus.
Ergo non aliter poterit dormire.quibusdam
Somnum rixa facit,sed quãuis improbus annis
Atq; mero feruens cauet hunc, quẽ coccina lena
Vitari iubet,& comitum longissimus ordo,
Multum pręterea flãmarum atq; Aenea lãpas.
Me quem luna solet deducere vel breue lumen
Candelę,cuius dispenso & tempero filum,
Contemnit,miserę cognosce procemia rixę,
Si rixa est,vbi tu pulsas ego vapulo tantum.
Stat contra,stariq; iubet,parere necesse est,
Nam quid agas, cum te furiosus cogat & idem
Fortior,vnde venis exclamat? cuius aceto,

dos pedes,aut docet Varro.Vez. hic ponit pro quocũq;
vase. Ebrius ac petulans, iuuentus inquit Romana
lascina & temulenta tempore nocturno per vrbem va
gatur,obuiosq; pauperes vario vexationis genere affi-
cit,ita vt si forte ea nocte aliquẽ non ceciderit prę dolo
re nequeat dormire. Sicq; petulantiã nimiamq; iuuen
tutis lasciniã notat,peri
culaq; & incõmoda quę
in vrbe patiunt pauperes
oñdit. Legit apud Sue-
tonium. Othonẽ solitũ
vagari noctibus atq; i-
ualidum quẽq; obuio
rum,vel potulentũ cor
ripere ac distento sago
impositũ in sublime ia
ctare. Nero quoq; post
crepusculũ accepto pi-
leo popinas inibat cir-
cũq; vicos vagabat lu
dibundus a coena rede
untes verberare ac repu
gnantes vulnerare doa
cisq; demergere assueue
rat. Patitur noctem.
ordo est, patitur noctẽ
pellidę lugẽtis amicũ.i.
eo afficit dolore q; nul-
lum verberauerit,quo afficiebat Achilles ob cędẽ Pa
trocli,quem Hector vt scribit Homerus vltimo libro
Iliados interemerat,versus est talis de Achille lugente
Patroclum. Nunc lateri incumbens iacut, mox dein
de supinus. Nunc cubat in faciem, nunc recto pectore
surgens. Versat membra Thoro. Pellidę, Achillis fi
lii pellei & thetidis. Amicum,Patroclum. Qui-
busdam somnum rixa facit,lętant enim scelere perpe
trato, sicq; quiete dormiunt. Vnde est illud Salomonis
in prouerbiis,non enim dormiunt nisi quum malefe-
cerint, & non capit somnus ab eis nisi supplantauerint.
Rixa Rixa,inter rixam & altercationẽ hoc interest, alter-
Alter- catio enim est contentio verborum,quę constatant in
catio tentione autem depulsione vt docet Quintilianus in
vi. vnde illud apud Tranquillum in Cęsare. Triduo-
que per irritas altercationes absumpto in prouinciam
abiit,idest per irritas verborum contentiones. Rixa ve
ro ipsa pugna & concertatio. Vnde Iuuenalis ifra. Si ri
xa est vbi tu pulsas,ego vapulo tantum. Hęc tamen ab
auctoribus plerunq; confundunt, vnde est illud apud
Terentium in Ecyra.propterea hęc rixa est, hoc discor
dia cum verborum contentione. Sed quamuis im-
probus. Sensus est. Licet inquit iuuenis sit & mero cale
factus,cauet tamen sibi occurrat potenti & diuiti,qua
si ostendat non esse tamen tanta petulantia vt omnes
pariter feriat,sed tantũ miseros & inopes, sicq; poeta mo
Vestis raliter docet solam paupertatem , vbiq; esse ludibrio.
coccia Cauet,vitat,intactumq; relinquit. Quem cocci-
na lęna,idest hominem coccinatum ac per hoc diui-
tem. Nam vestes coccinę in magno erant precio & no-
bilium, κοκκος enim grece granum latine signifi
ficat & κοκκινος rubrum qui ex grano inficitur. Pli-
nius libro.xxii.capi.ii.ostendit Coccum tanquam her
bam dicatum imperatoriis paludamentis. Ordo co
mitum, hunc hominem potentem & diuitem designat,
q..i multis stipatus cliẽtibus ambulet. Atq; Aenea

lampas,idest candelabrum corinthium quod precio-
sissimum erat,ideoq; tãtum ditioribus dabatur. Vnde
illud est apud Plinium libro. xxxiiii. de candelabris.
Nec pudet tribunum militum ea salariis emere quũ
ipsum nomen a candelarum nomine impositum ap-
pareat, vbi Plinius aperte docet Tribunum pudere de
buisse qui candelabrũ
corinthiũ talento mer-
catus fuerit , quantum
erat auctore Strabone
lib.xi. Tribuni milita-
ris stipendium, idest se
stertii quinquaginta,q;
centum viginti quin-
que libras valeret,qui-
bus videlicet talentum
constat. Aes autem co- Aes co
rinthium dicebat q; rinthiũ
ęquali portione auro &
argento miscebatur. Le
ge Plinium lib.ix.cap.
xl. & lib. xxxiii. capi.ii.
Eius autem misturę in
ueniendę causa fuit in-
cendium ipsius ciuita-
tis Corithi. Nam quũ
ciuitas a.L. Mumio cõ-
sule ex senatusconsul-
to diruta fuisset,quia ibi legati Romanorum violati
fuerant infinitum aurum,argẽtum,ęs, & ferrum in cõ
flagratione incendii confusum est & cõmistum, vnde
fluxit nouum genus metalli, ad cuius similitudinem
mistura eiusmodi ab eo tempore ęs Corinthium vel
vasa corinthia dicuntur. De candelabro corinthio
ita Martia. Nomina candelę nobis antiqua dederunt.
Non norat parcos vncta lucerna patres. M. Varro in-
quit. Candelabra a candela,in iis enim funiculi arden Cande
tes figebantur. Candelę. Bene autem inquit cande- labrũ
lę. Nam vt est auctor Festus candelis pauperes cereis
locupletes vtebantur. Filum,funiculum ipsum cę-
ra obuolutum. Bene autem expressit ridiculam paupe
ris industriam in parsimonia rerum,solent enim pau-
peres digitis extendere candelam quasi non plus sit ar-
surum q̃ ipsi digitis extenderint. Cõtemnit, ordo est.
Ille improbus contemnit me quem luna solet deduce
re & cętera. Cognosce premia,corrigendus est locus,
legendum enim est procemia, non premia, vt & metri
ratio stet, & sensus recte procedat. Nam operępretium
inquit est cognoscere,quale sit pugnę principium. Ne
que enim inchoata est pugna,sequitur enim stat con-
tra,stariq; iubet. Procemia, Initia & principia. Nam Proce-
quod principium latine vel exordium dicitur,maio- mium
re quadam ratione greci videntur procemium nomi
nasse deducto vocabulo a cytharędis qui pauca illa
quę antequã legitimum certamen inchoent emeren-
di fauoris gratia canunt procemium cognominarunt,
πρo enim ante & οιμη cantum significat, vnde & ora-
tores ea quę priusquã causam exordiantur ad conciliã
dos sibi iudicum animos preloquuntur eadem appel-
latione signarunt. Furiosus,quasi furiosus. Cuius
conche tumes, insultat pauperi,quasi qui vilibus vbi
que cibis pascatur,apud quem inquit ventrem tuum
faba impleuisti? contumeliose,superbeq; enunciãdum
est conchis autem ea est quã fabatiam viridem appel-

Cuius conche tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor, & elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem,
Ede vbi consistas, in qua te quero proseucha.
Dicere si tentes aliquid tacitus ve recedas
Tantundem est, pariter feriūt, vadimonia deinde
Irati faciunt, libertas pauperis hec est.
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat
Vt liceat paucis cum dentibus inde reverti
Nec tamen hec tātum metuas, nā qui spoliet te
Non deerit clausis domibus postq̄ omnis vbiq̄
Fixa cathenate siluit compago taberne,
Interdum & ferro subitus crassator agit rem,
Armato quotiens tute custode tenentur
Et pontina palus & gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanq̄ ad vivaria currunt.
Qua fornace graves, qua non incude cathene?
Maximus in vinclis ferri modus, vt timeas ne

lat Apitius, ea condiebatur Liquamine, oleo coriādro viridi, cumino & porro conciso, ingrata est saporis, nisi bene condita fuerit. vnde Martia. in male cenantem. Et bene si cenas conchis inūcta tibi est. Alibi. Si spumet rubra cōchis tibi pallida testa. Inter fabatias. Apitius ait baianas elixas minutatim cōcidēdas cum apio viridi, porro, aceto, oleo liquamine, careno vel passo modico, vnde fit vt putem fabam viridem appellari apud nos corrupto vocabulo bagianam. Aliqui dicunt conchem simpliciter dici fabam que veluti cōcha cortice tegitur, & cū ea coquitur quod non fit in fresa. Sectile porrum. Nam antiqui ita porri naturam distīxerūt, vt alterum secti le, alterum capitatū appellarent. Legito Plinium. Sutor. Sutorem nominavit vt vilem & pauperem. Nam sutor quum absolute enunciatur illum signat qui calceos suit. possumus & eum appellare qui vestes & alia suit si sic coniungamus sutor vestiarius, Sutor pellicarius Sutor vitrearius. Vervecis. Differentia est inter vervecem & arietem, nam aries appellatur qui oves init, vervex vero qui castratus est. quasi q natura sit versa. Sic in porcis verrem dicimus, qui scrophas init. Maialem vero cui testes sint exempti. Item in equis appellamus canterios qui castrati sint, licet Apuleius lib. iiii. & viii. de asino aureo, etiam asinum canterium appellet, quo vocabulo etiam dicimus tigna i edificiis. Victruuius & canterii prominentes ad extremam subgrundationē, supra canterios templa. Caput autem vervecinum in apophoretis inter cetera munera mittebatur pauperibus. Martialis Mollia phrixei secusti colla mariti. Ebrius igitur consuetudinis memor interrogat pauperem per ludibrium, apud quem caput vervecinum cōmederit.

Con-
chis

Porrū
sectile
Porrū
capitatum

Sutor

Ver-
vex
Aries
Verrē
Maia-
lem
Cante
rios

Elixi, aqua & liquore cocti, vel a lixa vt sentit Nonius Mar. i. aqua quā sic veteres appellavere, vel vt placuit Varroni a liquore. Aut accipe calcē, intellige ipm pauperem ab ebrio quum hec diceret percussum fuisse.

Proseucha, locus est vbi solent mendicantes sedere stipem rogantes α προσευχεται quod ē orare. Et ē vocabulum quod forte nusquā alibi invenias apud latinos auctores. Angelus politianus scri. se legisse. apud Cleomedem in secundo libro circularis inspectiōis adversus epicurum disserentem hoc modo. Ex iis nōnulla e lupanaribus ascita quedam simillima his que in cerialibus a foemininis dictitantur, alia vero ex media proseucha, atq; ab iis ipsis qui illic mendicant desumpta.

Proseu
cha

Pariter feriunt, sive respondeas, sive taceas. Irati, q̄si irati veluti accepta gravi iniuria. Vadimonia faciunt. Non satis inquit est q eos graviter ceciderint, sed vltro etiam tanquā graviter lesi vadimonia faciunt, hoc est eos citant vt cōstituto die adsint in iudicio. De vadimoniis abunde dictum est paulo ante. Libertas. pauperis, Ironicos, Immo mera servitus, qui tot malis sit obnoxius. Pulsatus, ordo est, pulsatus & pugnis cōcisus rogat & adorat, vt sibi liceat inde reverti domum.

Compago, Compaginem dicimus & compagem a cōpingendo. i. coniungendo. Ovidius Compagine cere. Iuvenalis. Molli compage soluta.

Cōpa-
go

Crassator. Crassari dicitur supra modum grassari, vnde crassari latrones dicunt vias obsidentes. Agit rem. cōficit, idest latrocinium exercet & homines ferro cedit. Pontina palus, paludem pontinā Strabo scribit fuisse in campania quam destinaverat auctore Suetōio Iulius Cesar siccare, ibi erant loca opportuna latrociniis. Gallinaria pinus, idest sylva gallinaria que auctore Strabone erat i sinu Cumano. Eiusdem nominis est insula de q̄ ita Varro l. iii. de re rustica loquens de gallinis feris. Ab his gallinis dicitur insula gallinaria, que est in mari tusco secundum Italiam cōtra montes ligusticos. Est autem ordo & sensus Crassatores quotiens sylva gallinaria & pontina palus armato presidio tenentur, ad arcenda latrocinia veniūt Romam vbi ferro homines aggrediuntur & spoliant. Sic, quum sibi per custodias non liceat latrocinia in sylvis exercere. Huc, scilicet Romam. Ad vivaria, ad paratam escam. Nam vivaria dicūtur loca, vbi animalia silvestria, pisces, coclee, ostree & id genus conchylia habentur ad saginam. Qua fornace, tanta ē latronum multitudo vt nulla sit fornax in qua nō fabricentur vincula ad eos vinciendos. Qua fornace, idest in qua fornace non fiunt graves cathene. Maximus modus ferri, idest maxia copia & maximus numerus ferri. Nam modus ponitur aliquādo, vt hoc in loco pro copia & mēsura. Valerius in capite de senectute. Masinissa rex Numidie hunc modum excessit, scilicet annorum Tranquillus in Cesare. Frumētum quotiens copia esset etiam sine modo mensuraq; prebuit. Plautus in Aul. Agri reliquit ei non magnum modum Seneca ad Lucilium. Modus certa mensura est.

Crassa
ri

Ponti-
na pa-
lus

Galli-
naria
sylva

Vi-
varia

modus

Marre, genus est ligonis. Columella de cultu hortorum. Contundat marra vel fracti dente ligonis. Poeta in penultima satyra. Marris & vomere lassi Nescierūt primi gladios extendere fabri. Sarcula, ligones a sariendo, idest fodiendo. Nec tu putes esse diminutivum, nam multa sunt que diminutiva videntur & non sunt vt cubiculum. Sarculum, cenaculum, crepitaculum. Stragulum. Foelices proavos, per comparationem priorum temporum quibus reges imperabāt ostendit tempora sua esse infelicia quibus contingat tam multa scelera

Marra
Ligōes
Sarcu-
lum

lera

Vomer deficiat, ne marrę, & sarcula desint.
Foelices proauorum atauos, foelicia dicas
Sęcula quę quondam sub regibus atq; tribunis
Viderunt vno contentam carcere Romam.
His alias poteram & plures subnectere causas.
Sed iumenta vocant, & sol inclinat, eundum est,
Nam mihi commota iamdudum mulio virga
Innuit, ergo vale nostri memor, & quotiens te
Roma tuo refici properantem reddet aquino
Me quoq; ad eluinam cererem vestramq; dianā
Conuelle a cumis, satyrarū ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos veniam caligatus in agros.

lera fieri in vrbe, vt plures non sufficiant carceres ad punitionem reorum, quum vnus tantum olim sufficeret. Nam vt scribit Liuius, Ancus rex, quum res romana aucta foret, & facinora clandestina fierent, ad terrorem increscentis audacię media vrbe. Imminētem foro carcerem ędificauit. Regibus, qui prius imperium tenuerant, septem antē fuere, Romulus, Numma Pompilius, Tullius Hostilius. Ancus Martius. L. Tarquinius Priscus, Seruius Tullius, Tarquinius Superbus. Tribunis, hoc est illis temporibus, quibus reges & Tribuni nō plebis sed militum omnia administrabāt. Tribunos enim intelligit militum, quos Romulus primus creasse fertur, quum tres equitū centurias, quarum opera in omni rei pu. discrimine vteretur adscripsit. Dicti autem Tribuni q temi ex tribus tribubus Ramnensium scilicet Tatiensium, lucerum electi cum exercitu ad expeditiones mitterentur.

Seculum
Secula, appellatur seculum spacium centum annorum, deducta origine a sequendo se, eo q sequatur atq; in se reuol-

Carcer
uatur, auctor est Varro.

Carceres
Carcere, carcer dictus quasi coercer a coercendo. Carceres, vero numero plu. dicuntur loca vnde currus emittūtur ad cursum, possumus tamen & carceres dicere numero plu. pro locis in quibus rei coercentur si plures sunt, sicuti etiam dicimus ędes multas, idest templa multa, licet ędes numero plu. domum significent.

Iumentum
Sed iumenta vocāt, iumenta inquit onusta sunt, vt iam me vocent hinc. Iumentorū appellatione existimo intelligi animalia, quę hominē iuuent dorso suo, vt equum mulum asinum, vnde auctore Vulpiano Iumentorum appellatione boues nō continentur sed pecoris appellatione continebuntur. Idem sensit Martianus de legatis tertio. Iumentis legatis boues non cōtinentur. Cui astipulari videtur & Plinius libro. xvi. vbi ait Folia fraxini iumentis mortifera cęteris ruminantium innocua vbi docet iumenta separari a ruminantibus, de quibus etiam sic lib. xxiii. capite vltimo. Bubus iumentisq; vtilissimum Cicer. Aulus Gelius ait iumenta denominata a iungendo. Columella a iuuando q nostrum laborem vel onera subuectando vel arando iuuent.

Mulio
Mulio is appellatur qui mulos clitellarios siue quadrigarios agit Plinius de viris illustribus. Mulionem exitantem super ipsum corpus carpentum agere pręcepit. Martia. in. ix. Nec pigri rota quassa mulionis. Te properantem refici, idest te cupientem recreari. Imitatio est Oratiana. Me quotiens reficit gelidus degentia riuus.

Aquinum
Aquino, oppidum est Volscorum in via latina iuxta quod labitur Melphis fluuius vt scribit Strabo libro quinto. Tuo, idest patrię tuę. Properantem, festinantem tanquam vrbis incommoda fugientem.

Ceres eluina
Ceres eleusina
Cererem eluinam, opinio est in agro aquinati fontem fuisse eluinum denominatum adhuc enim incolę eluinum fontem appellāt, iuxta quem adhuc quędam templorū vestigia conspiciuntur. Aliqui vero legunt. Me quoq; Eleusinam cererem, vt sit Epitheton Cereris cuius templum fuit in Eleusine ciuitate sita inter fines soli Attici & Megarici, vnde Eleusina appellata est Ceres. De qua sic Apuleius libro vltimo meta. Regina cęli siue tu ceres alma frugum parens originalis quę repertu lętata filię vetustę glandis ferino remoto pabulo miti commostrato cibo nunc Eleusinam glebam percolis. Eius sacrificia non modo illic celebrabātur sed & in Italia diuersis locis. Neapoli culta fuisse docet Papinius in syluis. Hei mihi q tantum patrias ego vertice frondes. Solaque chalcidicę cerealia dona coronę Te sub teste tuli. Vestramque Dianam, quam scilicet illic colitis. Ni pudet illas, scilicet me talem eē adiutorem quasi non idoneum vtpote qui rebus militaribus pes habitum q poeticis aptior esse videar sicq; modestiam suam cōmēdat.

Caliga
Caligati milites
Caligatus, caliga genus fuit calciamēti militaris, vnde caligula imperator germanici filius cognomentum accepit a caliga quia in castris natus est. Vnde est illud apud Ausonium. Caius cognomen caligę cui castra dederunt, a caliga dicti sunt milites caligati alibi poeta in vltima Satyra. Offendere tot caligatos milia clauorum. Nam caligę clauis ferreis vt ante diximus suffigebantur, vnde claui caligares appellabantur. Iustinus lib. xxxviii. loquens de luxuria Antiochi sic scribit. Argenti certe aurique tantum vt etiam gregarii milites caligas auro figerent, proculcarentque materiam, cuius amore populi ferro dimicant. Hanc etiam consuetudinem temporibus nostris vt ante diximus seruant & gręci & turci milites vt calceos multis suffixos clauis gestent. Vmbritius ergo habitu militari ostendit se venturum ad Iuuenalem in agrum aquinatem, vt proinde minus videri non debeat ipsis Satyris si non satis idoneus adiutor visus fuerit quum habitu non poetico sed stratiotico venerit.

Cce iterum Crispinus & est, hic est ille Crispinus Aegyptius q (vt diximus in prima Satyra) ex seruili conditione ad equestrē dignitatem Domitiani indulgētiam prouectus est. Eum poeta vt flagitiosum spurcissimū hominē vbiq; lacerat. Cōtra Marti. semper adulādo laudat Sic Placidum videas semper Crispine tonantē. Nec te roma minus q̄ tua memphis amet. Eum igit Iuue. insectatus & q̄d adulter & stuprator sit notissimus & q̄ gulę indulgētissime obsequat, quoꝝ vitioꝝ alteꝝ ex altero pendet. Hincq; nactus occasionē poeta satyricos aculeos, tum in crudelitatem, tū in gulam Domitiani distringit, cum irridens q̄ infra imperatoriam dignitatem nimium cōtulerit studiū

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra Quarta.

Cce iteꝝ, Crispinus, ē ē mihi sępe vocandus
Ad partes mōstrum nulla virtute redemptum
A vitiis ęger solaque libidine fortis.
Delitias vidue tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorū vectetur in vmbra,
Iugera quot vicina foro, quas emerit ędes?
Nemo malus felix, minime corruptor, ē idem

ad piscem cōdiendum super quo ēt senatoꝝ cōsiliū tētatum fuerit. Hocq; vsq; ad extremum Satyrę cū summa indignatiōe & morsu persequit. Ecce iteꝝ, bene aūt iteꝝ, nam & ante (vt diximus in prima Satyra) taxatus est vt mollis & delicatus. Sępe vocandus, nam & alibi eum notabit vt mollem. Et matutino sudās Crispinus amomo. Ad partes. s. opis mei, sumpta ē trāslatio a comoedis vbi dicunt personę primas & secundas partes agere apud Terentiū in Eunucho, persona Parmenonis primas partes habet. Secūdę sunt cherę. Tertię ad phedriam spectant &. Monstrum, expositio ē. i. Crispinus adeo omnibus inhęsit vitiis, vt tanq̄ naturę quoddam sit monstrum. Nulla virtute, sumpta est metaphora a captiuo, qui ęre se ab hostibus redimit, ne in eorum sit manibus. Ergo Crispinus nulla virtute vnquā potuit se redimere a vitiis quin in eorum esset potestate tanquā seruus, quasi dicat quum in eo essent plura vitia, nulla tamen fuit virtus quę facit vt leuiora vitia esse videantur. Aeger, pusillis viribus & animi & corporis. Fortis, validus. Sola libidine, sola impudicitia. Delicias vidue, nullo inquit adulteri genere abstinet pterquā viduę, vt ostendat illum inconsdiora tantum sectari adulteria nā qui viduas aut anus sequebantur, id lucri gratia faciebant. Martialis. Nunc sectaris anus o quantum cogit egestas. Quid refert igitur, si Crispinus inquit tam foedis moribus est, qd igitur prodest ei possidere diuitias & in tantis vitā suā agere deliciis, quādoquidem nemo malus sit felix. Ita autem de Crispino loquitur ac si viueret quum omnino hęc poeta scribente esset vita functus, neq; enim vt diximus viuos notat, sed mortuos. Quantis porticibus, q̄ magnificis gestatiōibus aut vehatus mulis aut lectica gestetur, nam Romani ad omnem luxum omnemq; profusi intemperantiam gestationes extruebant in hortis vbi aut lectica gestarentur aut in vmbra iumentis veherentur & tempore pluuio. Plinius epistola. iii. ad Caniniū Ruffum. Quę illa mollis & tam gelida gestatio. Idem ad gallam. Gestatio buxo, & rore marino, vbi deficit buxus, ambit. Et paulo inferius eadem epistola. Ad iacet gestationi interiore circuitu vinea tenera & vmbrosa. Iumenta mulas, de iumentis satis superiore diximus satyra. Vicina foro, idest vrbi

Fora

nam forum sępissime ab auctoribus vsurpatur pro vrbe vt illic Cedere nāq; foro iam nō deterius q̄ Aesquilias a feruenti migrare subura, vnde etiam dicimus forum Liuii, forum Iulii, foꝝ Cornelii. forum Voconii hoc est ciuitatē Liuii, Iulii, Cornelii, Vocōii q̄ ibi esset foꝝ idest locus negociationis denominatus ab eoꝝ nominibus qui ea fora custodiēda curarunt, aut re vera hortos intelligit quos ad amoenitatem habebāt potētiores in medio ferme vrbis & vicinos foro. Nemo malus felix, sententia est generalis, quę tamē Crispino accommodat. Est enī sensus, paꝝ prodest crispino in tātis fuisse delitiis quū nemo malus sit felix, neq;. n. vlla in scelere potest esse felicitas, semper. n. malus conscientię stimulis ferit, qui enim bene viuit beatus est & felix, qui male cōtra vñ Eusebius in lib. de pparatione euāgelica sic ait puto neminem qui male viuat, esse felicē. Minime corruptor, idest Crispinus minime est felix, quasi sic epithetom Crispini vt dicat corruptor & icestus. Nam a generalitate ad specialitatem trāsit, idest ad Crispinum. De corruptore diximus prima Satyra illic corruptor auare minus. Idem incestus. i. & idem qui est incestus infelix est. Incestus autem dicit qui stuprum cōmittit, & incesta mulier. Vnde Seneca in declamationibus incesta est etiam sine stupro quę cupit stuprū. Incestū autem genere neutro dicimus ipm stuprū.

Incestus
Incestum

Cum quo, apparet Crispinum cū virgine vestali cōcubuisse, quā moris erat viuam ex Numę Pompilii instituto in subterraneum specum defodi si incesti conuicta esset. Erat autem cubiculū illud subterraneū ad portam collinā cum lecto strato, lucerna ardente, pmitiis reꝝ, quę ad victum spectāt, hoc est pane, aqua & lacte, ne virgo tāta religione sacra dimitti illuc videretur vt fame periret, ipsa viua imposita feretro ferebatur per foꝝ magno silentio & horrore, vbi peruētum erat ad cubiculum illud, deposito feretro, solutis vinculis pontifex arcana quędam pcatus eam educebat, deinde collabat in scalis, quibus in domū descēdebat, & statim se auertebat, tum humus iniiciebat. Stuprpatores eaꝝ in comitio virgis cędebant. Illic. n. iubente Domitiano cęsus fuit Celer eques Romanus, cui Cornelia maximilla obiiciebatur, qui quum verberaret in hac voce pstitit. Quid feci? nihil feci. De iis lege Plutarchum i Numa & Plinium i epistola ad Cornelium Minutianum. Et, Dionysium lib. secundo. Sed non dicit poeta virginem id supplicii fuisse passam, sed tali supplicio cōsueuisse affici quę conuicta fuisset, vnde sequitur subitura terram quasi si accusata conuictaq; fuisset adulterii. Hincq; est indignatio poetę q̄ quum Domitianus auctore philo-

strato

Incestus,cum quo nuper vittata iacebat
Sanguine adhuc viuo terram subitura sacerdos;
Sed nunc de factis lenioribus,ẽ tamen alter
Si fecisset idem,caderet sub iudice morum,
Nam quod turpe bonis titio seioq;,decebat
Crispinũ;quid agas,cum dira ẽ foedior omni
Crimine persona est? mullum sex milibus emit
Aequantem sane paribus sestertia libris
Vt perhibent qui de magnis maiora loquunt.
Consilium laudo artificis,si munere tanto
Pręcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio vlterior magnę si misit amicę,
Quę vehitur clauso latis specularibus antro

strato tres virgines vestales interemerit quia rẽ cum viris habuisse culparetur,quum oporteret eas castas atq; intactas iliensem & ignem perpetuum custodire in Crispino idem scelus dissimulauerit. sequitur e nim, alter si fecisset idem caderet sub iudice morũ.sicq; poeta non tam Crispini nefaria scelera q̃ Domitiani iniquã morum correctionem insectatur. Duplicem in ꝓblematis causam Plutarchus affert. q̃re virgines viuę defoderent, aut q̃ mortuos viuunt quod illis tribuere iniustum iudicarẽt,quę nõ diligenter ac sancte sacrum ignem custodissent. Aut q̃ corpus maximis ac sanctissimis religionibus consecratum interficere & mulieri sacrę manus afferre nefas putauerunt. Rationem igitur inierunt qua subterraneo specu defosso obrutę sua sponte morerentur.

Vitta Vitta,erat enim vitta cõmune quoddã capitis sacerdotale ornamẽtum. Papinius in syluis. Eat enthea vittis atq; hederis redimita cohors,ea etiã capiti victimę in Immolatione adhibebatur. Vnde sic loquitur Si non ille Virgilianus tanq̃ victima aris destinata. Mihi sacra parari. Et salsę fruges & circum tempora vittę. Matronarũ gestamen etiam fuit Oui. Esse procul vittę tenues insigne pudoris. Subitura terram, si cum alio q̃ cũ Crispino incestum cõmisisset. Sed nunc de factis lenioribus,hoc dictum est, vt ostendatur q̃ flagitiosus fuerit Crispinus cuius quãuis grauissimũ hoc fuerit scelus tñ turpiora etiã supsunt. Cadere sub iudice, hinc ostendit q̃ carus principi Crispinus fuerit, quem tanti sceleris reum non punierit, quum alios grauiter puniret si idem fecissent, nam celerem equitem Romanũ vt diximus cui stuprum Cornelię obiiciebatur in comitio virgis cecidit,quũ in hac voce pstaret. Quid feci:nihil feci. Sub iu.mo.cũ indignatione ait iudice moꝝ,q̃si q vitioꝝ iustus non sit vindex, hocq; ex historia dictũ esse vr. Nã suscepta moꝝ correctione licẽtiã theatralẽ promiscuam iniq̃tate spectandi inhibuit, incesta virginum vestalium a patre suo & fratre neglecta varie & seuere coercuit. Tranquillus. quin & Martialis adulando Censorem morum appellat sic. Censor maxime principumq; princeps. Morum.i.vitiorum ẽ enim τὸ μέσον. Nam quod turpe bonis, adeo inq̃t Crispinus gratus erat principi, vt quod in aliis turpe, in Crirpino pulchrum princeps cẽseret. Quid agas, quid facias nisi obiicias hoi scelesto sua scelera, quum sit omnium foedissimus. Foedior omni crimine. ꝓ foeda,vt sit comparatiuũ pro absoluto.i. turpis omni vitio,per omne vitium. Mullum. piscis ẽ marinus,
mullus de quo multa Plinius lib.ix.capi.xvii.dictus a colore
Mullei mulleoꝝ calciamentorum, vt tradit fenestella authore
calcei Plinio. Mullei autem erant calcei regum Albanorum & post patriciorum, a mullando.i. suẽdo dicti auctor Festus. De calceis etiam Mulleis sic in vita Aureliani meminit Vopiscus, Calceos mulleos,& Cereos, & Albos,& hederatios viris omnibus obtulit &c. Gulam aũt Crispini exagitat,qui ex seruili conditione in tantum diuitiarum cumulum sit prouectus, vt mullũ sex milibus nummum emere non dubitauerit. Aequantem sane. Ironicos quasi dicat non est mirum si tot milibus nũmum piscem emit qui pẽdebat libras sex pro numero sestertioꝝ,quũ neget Plinius mullũ inueniri qui pondere duas excedat libras Horatius in satyris ostendit trium librarum inueniri quum ait. Laudas insane trilibrem Mullũ in singula quem minuas pulmenta necesse ẽ. Seneca libro.xv. epistolarum ad Lucilium docet mullum ingẽtis formę pondo quattuor librarum Tiberio imperatori donatum fuisse, quẽ in macellum quum deferri & venire iussisset ab publio Octauio quinq; sestertiis emptũ, ad q̃d poeta hoc loco respexisse videtur. Constat etiam vt Samonicus refert auctore Macro. Asinium celerem virũ consularem mullum vnum septẽ milibus nũmũ mercatum fuisse. Macrobius tradit & Mutianus (vt refert Plinius) mullum octoginta libraꝝ captũ fuisse in mari rubro. Sestertius autem mille nũmos valebat. Nam Sester-
quod ait Plinius Asinium celerem sestertiis octo mul tius
lum emisse. Macrobius tradit precium fuisse octo milium nũmum,dictus autem sestertius quod semis tertius. Varro & Priscianus. Vt perhibent, periphrasis est assentatorum Crispini,qui eum excusantes dicũt mullum fuisse librarum sex. Consilium laudo. Ironia ẽ. Est vero sensus. Si Crispinus emit mullum vt captaret hereditatem aut mitteret amicę,eius cõsilii certe nõ est ratio damnanda,sed in gulam inquit emit suam.

Artificis.i.Crispini. Pręcipuam ceram i tabulis, pręcipuam hereditatem & pręcipuum legatum testamẽ-
ti,quod in tabulis ceratis notabatur, vnde adhuc dicũ tabulę
tur tabulę testamenti, & tabulę dotis,omnisq; conuẽtionis. Senis orbi.idest senis diuitis & sine liberis. Est ratio vlterior Ironicos,quasi dicat ratio ẽ melior, si misit magnę amicę,idest diuiti,aut vt eam captet,aut vt ab ea ametr. Antro clauso. idest lectica quę instar cubiculi vt diximus ante ex testimonio Plinii fiebãt cũ
fenestris, vnde superius Clausa lectica fenestra. Latis lecticę
specularibus,in qua lectica fiunt specularia ad arcen- cũ fene-
dos ventos & lucem accipiẽdam. Nam specularia sunt stris
quę fenestris adhibentur,dicta a speculando quemad specu-
modum & speculũ,quę fieri consueuerunt aut ex char laria
ta,aut tela aut vitro. Seneca libro quarto naturalium. Itaq; quiuis coenationem velis ac specularibus muniant,& hiemem multo igne doment. Idem ad Lucilliũ in epistola.lxxxvii. Quantę autem aliquis rusticitatis damnat Scipionem,quod non in caldarium suum latis specularibus diem admiserat, quod nõ in multa luce decoquebat. Idem lib.xiiii. Quędam nostra demũ prodisse memoria scimus, vt specularium vsum perlucente testa clarum transmittentium lumen. Martialis

Nil tale expectes, emit sibi, multa videmus
Quę miser ē frugi non fecit Apicius, hoc tu
Succinctus patria quōdam Crispine papyro
Hoc precium squamę? potuit fortasse minoris
Piscator quam piscis emi. prouincia tanti
Vendit agros, sed maiores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putamus
Induperatorem, cum tot sextertia partem
Exiguam ē modicę sumptam de margine cęnę
Purpureus magni ructaret scurra palati,
Iam princeps equitum, magna qui voce solebat
vendere municipes fracta de merce siluros?
Incipe Calliope licet hic considere, non est
Cantandum, res vera agitur, narrate puellę
Pierides, prosit mihi vos dixisse puellas,

in. viii. Pallida ne cilicum timeāt pomaria brumam. Mordeat & teneram fortior aura nemus. Hibernis obiecta notis specularia puros Admittunt soles & sine fece diem. Plinius libro. xxxvi. scribit ex auctoritate Iubę in Arabia esse lapidem vitri modo transluciduum quo vtuntur pro specularibus. Idem lib. xv. de pomis seruandis sic scribit Septētrionalibus fenestris sereno die patere. Austros specularibus arcere, quę de lapide speculari intelligas non placet. Emit idest in gulam suam. Hincq; est tota poetę indignatio. Multa videmus, subaudi Crispinum fecisse. Miser & frugi Apicius in comparationē Crispini apicius qui vt scribit Plinius omnium nepotū fuit altissimus gurges, & maius ad omnem luxum īgenium erit miser & modestissimus, hic

Apicius

est ille Apicius de quo ita Seneca Ironicos ad Elbiam matrem. Sed minus beati viuebat dictator noster, qui Sannitum legatos audiuit quum vilissimum cibum in foco versaret, ꝗ Apicius nostra memoria vixit, qui in ea vrbe ex qua aliquando philosophi velut corruptores iuuentutis abire iussi sunt, scientiam Popinę professus disciplina sua seculum infecit, cuius exitum noscere operępreciū est, quum sestertium milies in culinam, congessisset. Quum tot cōgiaria principum & ingens Capitolii vectigal singulis cōmessationibus hausisset, ęre alieno opressus rationes suas tunc primum coactus inspexit, superfuturum sibi sestertium cēties computauit, & velut in vltima fame victurus, in sestertio centies si vixisset, veneno vitam finiuit. Hoc tu succinctus patria, vrget poeta Crispinum hac interrogatione qua solemus delinquentes reprehendere.

Papyrus

Patria papyro, ęgyptia papyro. Aegyptius enim fuit Crispinus vt dictum est. Nam in ęgypto papyrus multa nascit̄, est enim paustris herba, ex qua texuntur nauigia & e libro vela tegetesq; necnō vestes stragulaq; conficiuntur, pręparantur etiam ex ea chartę diuisę acu in prętenues sed ꝗ latissimas phyliras. Hoc pręcium squamę, scilicet emisti, idest hunc piscē tanti emisti? geminauit autem hoc ad maiorem indignationem. Potuit fortasse, hoc est in gulę exaggerationem Crispini. Ostendit enim precium piscis tantum fuisse, vt piscator tantidem nō venderetur.

Prouincia

Prouincia tanti, idest prouincia tanti vendit agros & latifundia, quanti Crispinus emit piscem. Sed Apulia lōge etiam maiores agros vendit, vt sit sensus. In prouinciis hoc est extra Italiam tanti emes agros quanti emit piscē Crispinus, sed in Italia longe etiā maiores emas. Nam prouincia (vt in prima satyra exposuimus) proprie dicitur extra Italiam, quasi procul victa quę & procuratorem accipiebat. Plinius de Gallia Narbonensi loquens. Italia verius ꝗ prouincia Et Plinius. Iunior in epistolis prouincialis es an Italicus? Quales tūc epulas, argumentum a minori ad maius. Si Crispinus inquit Domitiani scurra ausus est tanti sibi piscem emere, quid putemus factum ab ipso imperatore in parandis coenis, sicq; poeta sensim in reprehēsionem gulę Domitiani descēdit. Induperatorem, pro imperatorem, sic alibi, & barbarus induperator, hocq; ideo fit quia imperator stare non potest in versu exametro nec pentametro. Tot sestertia, hinc apparet sex sesteriū fuisse summā. Partem, expositio ē, idest quę sestertia fuissent minima pars coenę vel modicę ipsius imperatoris. De margine, de extremitate, non preciosioribus obsoniis imperatoris, sed de exterioribus & vilioribus tantum, vt ostendat, quantus fuerit pricipis luxus in coenis. Scurra, idest

Scurra

Crispinus, quem in cōtemptum scurram aulicum appellat. Est aūt Scurra qui in gratiam potentum risum captat ab auditoribus non seruata dignitate personę gręci βωμολοχον appellant. Purpureus, propter id Crispinus Tyrias humero reuocante lacernas. Purpureum autem dixit pro purpurato, dicimus enim purpureum pannum, purpureā vestem a colore, purpuratū vero hominem purpurea veste indutum. Palati, pro palatii, sicut ante spolium affectare palati, quod ad palatium referas non placet. ostendit enim Crispinum vt vilissimum hominem officio scurrę fungi. Ructaret, inuidiose, hoc est comederet. Iam princeps equitum, ad censum enim equestrem. Indulgentia Domitiani peruenerat. Municipes, conterraneos, idest ęgyptios. De municipe dictum est ante, & municipalis harenę. De merce fracta, non integra, sed quos minutatim venderet more vilissimi coetarii. Siluros, siluri pisces in Nilo tantū

Silurus

natant & in nilide lacu, iuxta montem inferioris mauritanię. Plinius. Incipe Calliope, in irrisionem Domitiani inuocat musas, vt qui auxilio diuino egeat ad exprimendam piscis magnitudinem, quum a poetis non sint inuocanda numina nisi occurrente aliqua difficili & grandi materia. Calliope, quę bona vox in-

Calliope

terpretatur καλον enim bonum, ο πα vero vocem significat. Licet hic cōsidere. Antipophora ē, possent enim dicere musę noluimus in hac re ficta tempus atterere, & ipse respondeat, potestis profecto hic sedere & immorari. Nam cantandum non est, idest non est more vatum fingendum aliquid. Res enim vera agitur.

Pierides

Pierides, a pieria rupe thessalię quę est eis consecrata, vnde sic Strabo libro. x. Nam pieria & olympus & pimplia & libetrum quondam loca fuere Thracię, vbi musę excultę fuerūt. Dixisse puellas, quod appellauerim puellas hoc mihi apud vos prosit. Nam poetę quasi blādientes musas appellāt modo puellas, modo nymphas hoc est sponsas Virgi. Nymphę noster amor libetrides νυμφη enim sponsam significat.

Quum

Cum iam semianimum laceraret flauius orbẽ
Vltimus,& caluo seruiret Roma Neroni
Incidit adriaci spacium admirabile rhombi
Ante domũ veneris,quã Dorica sustinet Anchõ:
Impleuitq; sinus,neq; enim minor hęserat illis,
Quos operit glacies męotica, ruptaq; tandem
Solibus effundit torpentis ad hostia ponti
Desidia tardos,& longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbę liniq; magister
Pontifici summo,quis enim proponere talem
Aut emęre auderet,cum plena & littora multo
Delatore forent;dispersi protinus algę
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitiuum dicere piscem

Quum iam,quum imperaret inquit Domitianus
crudelissimus accidit vt rhombus mirę magnitudinis
captus fuerit in sinu adriatico iuxta Anchonem, hinc
planissime constat Iuuenalem Satyras suas non scri-
psisse sub Domitiano qui iam mortuus erat. Lacera
ret flauius orbem,ostendit poeta Domitianum eo cru-
delitatis effectũ, vt nõ
modo vrbs, sed vniuer
sus orbis eam senserit.
Fuit.n.vt scribit Tran
quillus non solum ma
gnę,sed & caluicię iopina
tęque seuitię. Caluo
Neroni, idest Domitia
no quem a morum si-
militudine appellat al-
terum Neronem, Sic &
Virgilius paridem no-
minauit pro Aenea Et
nunc ille paris cum se-
miuiro comitatu. Cal
uo, erat enim auctore
Trãquillo adeo caluus
vt caluitio offenderet.
in contumeliamq; suã
traheret sicut alii ioco
vel iurgio obiectaret,
sic & ab Ausonio appel
latur. Secutus Frater,quem Caluum dixit sua Roma
Neronem. Spacium admirabile.idest Rhombus mi-
rę amplitudinis. Est autem Rhombus vt docet Plini-
us ex genere piscium planorum. Martialis. Quamuis
lata gerat patella rhombum. Rhombus latior est tamẽ
Rhõ- patella. Rhombus Item instrumentum est incantato-
bus rium figura quadrata solida,cuius latera omnia sunt
ęqualia,anguli vero obliqui, qui si in terra iactetur,
voluitur ad similitudinem fere cylindri, vtebantur eo
maleficę mulieres & pręcipue in Thessalia ad deducen
dam lunam. Martia. Quę nunc Thessalico lunam de-
ducere rhombo idem Numerare quis pigri dãna pos-
sit somni. Dicere quot ęra verberẽt manus vrbis Quũ
secta colcho luna vapulat Rhombo Propertius Defi-
ciunt magico torti sub carmine Rhombi. De quo rhõ
bo Theocritus in ecloga pharma ceutria sic meminit
inducens mulierem amatorem suum ad se vertere cu-
pientem. χωσ δινειθ᾽ οδε ρομβοσ ο χαλκεοσ εξ
αφροδιτασ ωσ κηνοσ δινοιτο ποτ᾽ αμετερ-
αισι θυρησι,hoc est. Et vt vertitur hic Rhombus ęne-
us,ita ille ex amore ad me vertatur, vnde liquido appa
ret rhombum instrumentum fuisse ęreum non au-
tem, vt quidam putauerunt ex liciis siue filis confe-
ctum. Ante domum veneris.idest ante ędem vene
ris. Ibi enim cultam fuisse venerem ostendit Catullus.
O quę cęruleo creata ponto quę sanctum Idalium vi
rosq; apertos,quęque Anchona Gnidumq; harundi-
nosam colis. Quam Dorica sustinet Anchon. Dori
anchõ cam appellat,quia a Syracusanis cõdita fuit,qui a grę
cis oriundi sunt. Nam quum Dionysii Tyrannidem
fugerent in Italia,in ora gallię cisalpinę,iuxta Cyme-
rium promontorium ipsam vrbem condiderunt. Stra
bo sic inquit libro quinto. vrbes vero habet ex quibus
Anchon greca ciuitas est,a Syracusanis condita Dio-
nysii Tyrannidem fugientibus,sita in promontorio in

clusum complectente portum. Sinus.ipsa retia. Il
lis,coniunge cum minor, vt sit sensus. Rhombus non
erat magnitudine inferior illis,scilicet Rhombis, aut
aliis piscibus,qui ad meoticam paludem nutriuntur.
Nam (vt scribit Plinius) pisces in meotica palude con
glaciata per hiemem fiunt pingues, qua resoluta in põ
tum exeunt. Meoti-
ca, meotis palus est, Meotis
quam efficit Tanais,ea
in pontum effunditur,
auctores Plinius & Me
la & alii geographi.
Rupta solibus,id ẽ esti- Ostia
uo calore resoluta. Ad
ostia, ostia appellamus
fluminũ exitus, vnde
dicimus ostia. Nili &
ostia Tyberina quum
in mare irrũpunt,ostia
autem ponti, idest ad
ostia ipsius paludis quę
exeunt in pontum.
Torpentis, frigore con
glaciati. Desidia tar-
dos,longa mora factos
segnes. Destinat. De Desti-
stinare est statuere, vt nare
Imperator graui sup-
plicio affecit milites,qui destinato die non affuissent,
idest constituto. Destinare item deliberare & quasi men
te agitare, vt hoc loco, vt sit destinat, idest deliberat sub
audi mittere. Tranquillus in Iulio Cęsare. Iam de or-
nanda instruendaq; vrbe. Item de tuendo ampliando-
que Imperio plura ac maiora in dies destinabat. Dici-
mus etiam lapides destinatos templo Martis, Hoc est iã
paratos ad templum martis. Hoc monstrum, hunc
monstruosum piscẽ. Magister,idest piscator. Cym Cym-
bę,nauicula est piscatoria. Lini, idest retis quod ex ba
lino fiat. Pontifici summo, hoc est Domitiano quẽ
Ironicos pontificem summum appellat,hocque ex hi
storia. Nam is vt docet Plinius in epistola ad Cornel.
Minutianum,quum Corneliam Maximillam virgi
nem vestalem incesti ream viuam d. fodere cuperet,
vt seculum suum eiusmodi exemplis illustraret,i vil-
lam albanam reliquos pontifices conuocauit. Et sum-
mi pontificis iure eam absentem & inauditam damna
uit. Nam virginũ vestalium punitores vt scribit Dio-
nysius sunt pontifices. Domitianus ergo tanq̃ pontifex Ponti-
eam damnauit. Pontifices dicuntur a põte & facio. Nã fex vñ
ab iis sublicius est factus primum & restitutus sępe.
Proponere, venum exponere. Quũ plena, ratio est
quare nemo auderet nec vendere nec emere, quia vbi-
que sint delatores. Et littora, idest etiam littora nedũ
alias vrbis loca. Inquisitores algę.i. maris in cuius Alga
littoribus multa alga passim eiecta est. Alga.n.est her- Viua-
ba marina quę ex profundo eiicitur. Agerent, accu rium
sarẽt piscatorem q; piscem essit ex piscatus elapsum ex
viuariis Cęsaris. Viuaria sunt vt diximus supra, vbi
continent vel aues vel pisces vel ferę quę dũtaxat ad
victum spectant. Nam Romani habebant vbi pisces
inclusos pascebant. Plinius de manu pascunt pisces in
pluribus quidem Cęsaris villis, lege & Macrob. apud quẽ
multa de viuariis & saginandis piscibus reperiuntur.

Depastumq̃ diu vinaria Cęsaris,inde
Elapsum veterem ad dominum debere reuerti.
Siquid palfurio,si credimus armillato
Quicquid cõspicuũ,pulchrũq̃ ex ęquore toto ẽ
Res fisci est vbicunq̃ natat,donabitur ergo
Ne pereat,iam letifero cedente pruinis
Autumno,iam quartanam sperantibus ęgris
Stridebat deformis hyems,prędamq̃ recentem
Seruabat,tamen hic propat velut vrgeat auster
Vtq̃ lacus suberant,vbi quãquam diruta seruat.

Cęsaris,Domitiani. Si quid palphurio,sensus est
& ordo,qcquid ex mari est pulchrũ & spciosum, id oẽ ẽ
fisci idest iperatoris si credimus palphurio & armillato
qui in gratiam impatoris per calũnias & sacrilegas in-
terptationes multa fisco vindicabant. Fuit aũt palphu-
rius sura vt auctore est probus consularis viri filius,sub
Nerone luctatus est cũ
virgine lacedęmõia in
agone,postea a Vespa-
siano summotus e Se-
natu transiit ad Stoicã
sectam,in qua cum elo
quentia pcelleret Do-
mitião familiaritate cõ
iunctus,delationẽ acer-
bissime exercuit. De
quo ita meminit Tran
quillus in Domitiano.
Sed ei capitolino etiã i
cunctos ingenti cõsen
su pcãtes vt palphuriũ
surã restitueret pulsum
olim senatu ac tunc de
oratoribus coronatum nullo rñso dignatus tacere tñ
modo iussit voce pconis. Armillatus,de hoc Tran-
Armil lati quilbus sic. Armillatus processit i publicum & eãdem
sententiã habuit. Armillati aũt dicunt qui armillis or
nati sunt. Propertius metaphoricos canes millũ gestã-
tes armillatos appellat. Atq; Armillatos colla molossa
canes. Est.n.armilla torquis argenteus siue aureus quę
Armil sum circa brachiũ gestabat. Armillum vero est auctore Fe
stovas vinarium in sacris. dictũ q armo.i.humero de
Fiscus portaretur. Fisci.i. imperatoris. Nam vt diximus fi-
Confi scare scus receptaculum est nummoꝝ & proprie principis vt
hoc loco etiam poeta accipit.ęrarium vero publicũ est
populiq; ro. quod Plinius euidẽter ostendit in panegy
rico Traiani. At fortasse non eadẽ seueritate fiscũ qua
ęrarium cohibes. Idem in eodẽ locopletabant & fiscũ &
ęrarium non tã voconię & Iulię leges. Quinetiã iuris-
consulti titulo nequid in loco publico fiat hoc idẽ de-
clarant his verbis res fiscales quasi proprię & priuatę pri
cipis sunt. Tranquillus itẽ in Augusto distinguere vĩ
ęrarium a fisco his verbis tertio volumine cõplexus ẽ
Sportę quantũ pecunię in ęrario & fiscis esset. Idem in Vespa-
Sportu lę siano,sunt qui opinentẽũ ad manubias & rapinas ne-
cessitate compulsum summa ęrarii fisciq; lopia, vnde
Sportel lę Tranquillus in Augusto. Nam eam summã & confi-
scatam semp repositaq; habuerat. A nomine fit verbũ
Sacci confiscare.i.ad fiscum principis deferre. Nummoꝝ au
Sacculi tem receptacula erãt Sportę, Sportulę, Sportellę, Sacci,
Sacelli Sacculi, Sacelli. Et crumenę, marticę, marsupia, ita fi-
Crume nę sci,fiscinę,fiscellę. Spartę sunt vtensilia ad maioris sũ
mę pecunias capiendas,auctor Pedianus. Donabit
Mãticę ergo, verba poetę subsanantis talem legum interptatio
Marsu- spia nem. Ne pereat,scilicet piscator, Iam letifero,sen
sus est,etsi iam tempus erat hiemale, vt facile piscis fri-
Fisci gore conseruari posset,tamen piscator veluti vrgẽte au
Fiscinę stro,quo spirante facile corrumpuntur obsonia ad im-
Fiscellę peratorem se ssinat cum pisce. Cedente pruinis,idest
Sparta hiemi,quo tempore maxime cadunt pruinę. dictę aũt
Pruina pruinę quasi peruririnę ab vrẽdo, q i agris omnia vrãt
Autũ- nus atq; absumant. Autumno,Varro putat Autumnũ
dictum ab augẽdo,q; eo tempore pręcipue hominum
es augeantur,coactis agrorum fructibus. Letifero,

mortalibus pernicioso, solet enim Autumnus propter
temporum mutationes esse grauis & pestilens, tunc enĩ
ventus auster flat quo maxime morbi generant, vnde
est illud Horatii, Frustra per autumnos nocentem Cor
pori metuemus austrum. Idem alibi. Pomifero graue
tempus anno. Iam quartanam,in fine enim autũ-
ni solent febres tertianę
in quartanas mutari.
Sperãtibus,declama-
tio per cõtrarium, idest
timentibus Virgi. Nũc
ego si potui tantum spe
rare dolorem. Defor
mis,appellatur a poetis
hyems de formis,q oia
frigore & niuibus defor
mia videantur. Au-
Auster ster, nã vt diximus eo
flante vt docet Plinius
obsonia corrumpũtur.
Horatius, at vos pręsen
tes austri coquite borũ
obsonia,est autem ven
Notus tus qui a meridie flat qui grece notus dicit ἀπὸ τῆς
νοτίδος,idest ab humiditate. Vtq; lacus suberant,
aut ita dictum est,sicut illud apud Cęsarem in tertio
cõmentario. Quod hyems suberat hoc facere neglexe-
runt,aut hypallage est,idest postq̃ piscator lacubus sub
Lacus albani erat qui Albani vocãtur. Nam Alba auctore Diony
sio inter montem excelsum atq; lacum magnum & pro
fundum extructa est ęque distans ab vtriq;, hiq; erãt
tanq̃ muri vix expugnabilem eam reddentes. De lacu
sic Cicero in primo de diuinatione. Quid q in annali
bus habemus veienti bello quum lacus albanus pręe-
ter modum creuisset, quendam ad nos hominem no-
bilem profugisse. Eius etiam meminit Valerius in pri-
mo. Subito lacus albanus solitum stagni modum ex-
cessit. De Lacubus albanis sic etiam meminit Horati-
Lacus Virgi. us Albanos prope te lacus ponet marmoream sub tra
be cypria. Vnde fit vt putem apud Virgilium, in se-
ptimo mendũ esse, vbi ostendit Nisum & Eurialũ per-
acta multoꝝ cęde in castris Rutuloꝝ peruenisse ad lo
cos qui Albani sunt dicti, ita vt ad lacus Albanos nõ
locos legendũ contenderim. Ignem troianum,idest
colit ritus vestę in cuius templo perpetuus ignis aduer-
sabat a sacris virginibus. Troianum. Nã id institu
Ignis troiãs tum seruandi ignis initium habuit a Troianis quum
in Italiam Aeneas penates vexisset & ignẽ ęternũ ve-
stę, vnde Virgi. Sacra suosq; tibi cõmẽdat Troia pena
tes Hos cape fatoꝝ comites. Idẽ alibi, vestãq; potentem
Aeternũq; aditis effert penetralibus ignẽ. Papini. An
tacita vigilet face troicus ignis. Pontifex maximus cu
stos erat virginũ vestalium quę custodiũt ignẽ perpe
tuum vt scribit Plutar. Vnde & Papini. loquẽs de pre
docẽre neapoli, sic ingt. Sub te Dardanius facis explora
tor optę. Nã Fax sine ignis cinere optus seruabat. Quę
vero deã colebãt virgines quatuor a principio erãt eli
gentibus eas regibus ad ea quę cõstituerat Numa legi-
tima, posterius aũt pp̃ter multitudinẽ sacroꝝ ministe-
rioꝝ quę perficiunt sex factę sunt apud deã vitam agẽ
tes. Vnde scribit Trãquillus, testamẽtũ Augusti apud
sex virgines vestales depositũ fuisse. Triginta annos ne
cesse est eas manere innuptas & castas sacrificia pagentes
ex lege, quo in tempore opus est eas decẽ annis discere.
decem

Ignem troianum, ac vestam colit alba minorē:
Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Et cessit, facili patuerunt cardine valuę.
Exclusi expectant admissa obsonia patres.
Itur ad atridem, tunc picens accipe dixit
Priuatis maiora focis, genialis agatur
Iste dies, propera stomachum laxare saginis,
Et tua seruatum consume in sęcula rhombum,
Ipse capi voluit, quid apertius? ē tamen illi
Surgebant cristę, nihil est quod credere de se
Non possit; quum laudatur diis ęqua potestas.
Sed deerat pisci patinę mensura vocantur
Ergo in consilium proceres, quos oderat ille
In quorum facie miserę, magnęq́ sedebat

decem sacra perficere, decem vltimis alias edocere, Le- **Lotos** ge Dionysium libro. Lotos antiquissima arbor fuit in vrbe quę capillata dicebať, ad quā virginum vestaliū capillus deferebať. Pli. lib. xvi. capi. vltimo. Vestam minorem, ad differentiā templi, quod Romę ab Numa Pompilio extructum fuerat nouum & rotundum & maius vt scribit Plutarchus in vita Numę.

Alba diruta, nā post supplicium sumptū de Metio Suffecio Albanoꝝ duce alba īperāte Tullo Hostilio diruta ē. Tēplū tñ deū vt scribit Liuius (ita eni edictum ab rege fuerat) tēperatum est albanis in vrbē Romam admissis mons Celius inhabitandus traditus est, sicq́ Albę ruinis duplicatus est numerus ciuiū. Albam auctore Dionysio condidit Ascanius filius Aeneę. Annos durauit postq̄ cōdita est quīgētos minus tredecim.

Alba Alba, describit antē **Valuę** locum vbi Domitianus quottannis in albano q̄nquatria Mineruę celebrabat cui collegium instituerat sacerdotum. Valuę. i. postes a voluendo q̄ in cardinibus voluantur Propertius de templo Apollinis palatini. Et valuę libyci nobile dentis opus. Patres. i. senatores qui in Albano erant cum imperatore. Ad atridem, ad Domitianum, nam vt Agamennon omnium grecoꝝ ducum voluit imperator appellari. Ita Domitianus non solum dux ducum & princeps principū, sed ēt deus, aut appellauit atridē a crudelitate vt quando Neronem etiam dixerit, ostēdat in omnibus Neroni similem fuisse vt sit Itur ad Atridem. i. ad Nerōem alteꝝ, qui matrem suam interemit Agrippinam, sicut Orestes atrei nepos & Agamēnonis filius matrem suā Clytemnestram. Tunc picens. i. piscator de piceno agro qui rhombum ceperat, aut reuera nomen est propriū sicut apud Marti. scribit in aduersa picens epigrāmata charta. Maiora. i. ꝓciosiora q̄ priuato conueniant homini, quasi dicat digna tantum principibus. Iste dies agatur genialis, hic dies celebretur summa cum voluptate. Nam tunc genio operam dare dicimur quum animi relaxatiōem sequimur. Persius indulge genio, carpamus dulcia nostrū est quod viuimus. Laxare stomachum, hoc dictum est per irrisionem a poeta in exprobrationem gullę, vt sit stomachum tuū extende atq́ imple, nam quę implentur, laxātur, & extenduntˀ.

Sagio Saginis. i. pisce saginato, nam sagino idem est quod **Sagia** pinguefacio, vnde Sagina pro pinguitudine accipitur.

Seruatum in tua secula, aperta & manifesta adulatio quę oibus fere grata esse cōsueuit. Vnde Seneca ad Lucilium. Quicquid in nos adulatio sine pudore congessit, tanq̄ debitum prehendimus, optimos nos esse sapientissimos affirmātibus assentimur, quū sciamus illos multa mētiri adeo quoq́ indulgemus nobis vt laudari velimus in id cui contraria tam maxime facimus. Mitissimum ille se ipsis in suppliciis audit in rapinis liberalissimum, in ebrietatibus ac libidinibus temperatissimum. Sequitur itaq́ vt ideo mutari nolimus, q2 nos optimos esse credimus. Quid apertius? ē s. ista adulatione. Surgebant cristę, translatio a gallis sumpta q̄bus cristę erigunť, quod alacritatis est īdiciū, idest Domitianus licet cognosceret māifestam esse adulationē mira tñ afficiebatur letitia, & sibi placebat talia audiendo. Nihil est, valde enim aures principū adulatiōibus delectanť. Vnde Alexāder Macedo ꝑdicantibus se Iouis esse filium aliquando credidit ita vt quū in India vulnus accepisset, magnū q̄ sentiret dolorē. Oēs i quit iurant me esse ipsius filiū, sed vulnus hoc hominem esse me clamat. Quū laudať diis ęqua potestas, ex historia est. Nā tantę fuit stoliditatis & arrogantię vt quum audiuisset se nominari deum, per libellum statim edixerit ne alia ꝓfatione appellaretur, vnde Martialis in quinto. Edictum domini deiq́ nostri. Et ipse Domitianus quum procuratoꝝ suoꝝ nomine formalē dictaret epistolā sic cepit. Dominus & deus noster sic fieri iubet. Vnde institutum post hac vt ne scripto quidem ac sermone cuiusq̄ appellareť aliter. Sed deerat, in irrisionem principis hoc fingit poeta eius luxum & gulā notans. Deerat. i. tantus erat piscis vt nulla extaret patina quę eum coquendum integrum caperet. Pallor. i. timor ab eo quod ꝓcedit id quod sequiť. Nam timorē pallor sequitur. Multi enim ob principis crudelitatem pallebant, vnde ita scribit Cor. Tacitus in vita Iulii agricolę, vt ante diximus pręcipua sub Domitiano miseriaꝝ pars erat, videre & aspici, quū suspiria nostra subscriberentur, quum denotandis hominum palloribus sufficeret sęuus ille vultus & rubor a quo se cōtra pudorem muniebat. Amicitię magnę. i. imperatorię. Vñ prima Satyra. Magni delator amici. i. impatoris, quā & miseram appellat ab effectu q̄ infelices fierent qui eā sequerenť. Pegasus, iurisconsultus fuit celeberrimus temporibus Vespasiāi a quo & vrbi ꝓfectus fuit vt Pōponius in origine iuris est auctor. Veꝝ illum suspirio quodā satyrico non ꝓfectū vrbis sed villicū appellat Iuuens vrbē Romā iam principū sęuicia ita deformatam atq́ desertā vt iā potius rus q̄ vrbs videri q̄ret, vñ bene subdit. An ne aliud tunc ꝓfectu? quasi dicat nō est miꝝ me villicū appellasse Pegasum, quia tunc ꝓfecti aliud nihil erant q̄ villici, quasi non ciuitatis q̄ iā nulla erat, sed ruris ꝓfecti, qui ꝓprie villici appellanť. Nā Romani inter seruos rei rusticę destinatos villicus appellarunt qui totius villę curā gererent totiq́ familię imperarent. Bubulcos vero quibus cura esset arandi & serendi. Mediastinos vero qui reliqua ruris opera peragerent, vt pote qui scrobes effoderēt, fossas purgarēt, fruges legerent & reliqua id genus opera rustica. Lege Columellā. ꝓfectura aūt vrbis omnia oīno sibi crimia

Pallor amicitię.primus clamante liburno
Currite iam sedit,rapta properabat abolla
Pegasus,attonitę positus modo villicus vrbi.
An ne aliud tunc prefecti?quoꝝ optimus atq́
Interpres legum sanctissimus,omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iustitia,venit ⁊ crispi iucunda senectus,
Cuius erant mores,qualis facundia,mite
Ingenium maria ac terras,populosq́ regenti
Quis comes vtilior?si clade ⁊ peste sub illa
Seuitiam damnare,⁊ honestum ferre liceret
Consilium?sed quid violentius aure tyranni?
Cum quo de pluuiis,aut ęstibus,aut nymboso
Vere locuturi fatum pendebat amici.
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem,nec ciuis erat,qui libera posset
Verba animi proferre,⁊ vitam impendere vero,
Sic multas hyemes,atq́ octogesima vidit
Solstitia.his armis illa quoq́ tutus in aula
Proximus eiusdem properabat acilius eui
Cum iuuene indigno,quē mors tā sęua maneret

Villicus Economus Liburnus

vendicauit nec tantum ea quę inter vrbem admittuntur veꝝ ea quoq́ quę extra vrbē intra Italiam. Lege iurisconsultum lib.i.digestoꝝ οἰκονόμος autem tam pecunię q̄ frugum ⁊ omnium quę dominus possidet dispensator est. Abolla.de abolla dictū in tertia Satyra. Liburno.idest seruo Nomenclatore qui in senatum patres vocaret nā vt diximus añ ex liburnia serui proceręstaturę mittebant ⁊ proinde dominis grati, supinus. Et ingenti curret super ora liburno. Iam sedet.s.imperator. An ne aliud tunc prefecti?s.subaudi erant q̄ villici? Quoꝝ,scilicet prefectorum. Optimus.s.erat. Interpres legū,idest ipse Pegasus legū peritus ⁊ iuris optimus ⁊ sanctissimus erat. Tractāda inermi iusticia,⁊ si inquit sanctissimis erat moribus,tamē seuitiā Imperatoris veritus putabat non omnia sibi agenda vt iusticia postulabat, sed ad nutum ⁊ voluntatem principis omnia eē moderanda,sicq́ moraliter docet principes assentatoribus delectari, assentatoresq́ eis semper presto esse,qui ex stultis fatuos reddunt homines,ergo Iusticia inermis idest debili ⁊ modica. Venit ⁊ crispi.hic est ille Vibius Crispus Orator qui vt scribit Quintilianus delectatiōi natus cuidam auctore Tranquillo interroganti esset ne quis intus cū Cęsare Domitiano,non absurde respondit.Ne musca quidem,vnde poeta iucundam senectutem appellat q̄ facetus esset.Consueuerat.n. Domitianus Initio principatus sui quotidie sibi horarium sumere,nec quicquā amplius q̄ muscas captare, ac stilo peracuto cōfigere. Maria ac terras,sensus est.Crispus moribus principis se optime accōmodabat,vt p omnia assentaretur.Sed nemo vnquā vtilior comes Imperatori fuisset totum orbem regenti,si ei licuisset per seuiciam principis omnia libere loqui.legendumq́ est cum interrogatione. Illa clade ⁊ peste, hoc est Domitiano qui cōmunis erat quędam omnium pernicies. Dānare seuitiā,idest scelera hominum, aut quod magis placet libere accusare ⁊ coarguere.Seuitiam principis,qui more seuissimi tyranni veꝝ audire nolebat, vnde sequitur,sed quid violentius aure tyranni? Cū quo de pluuiis,sensus est.Imminebat mortis periculū amico,siquid forte locuturus de rebus icertis aliquid dixisset,quod eius voluntati fuisset aduersum. Fatum mors pendebat,in ambiguo erat veluti sunt res pendulę in ambiguo, ne cadant. Ille, Crispus. Contra torrentem. Illi dicuntur contra torrentem niti qui contendunt eos vincere quos nequeunt, est autem metaphora prouerbialis ab iis qui contra torrentem natare nituntur,nam si torrens magno impetu ferri consueuit, hoc est nunquam Imperatoris voluntati refragatus est. Nec ciuis erat,efferatam Domitiani crudelitatem ostendit quum nemo esset qui libere loqui auderet. Sic,idest per hanc ingenii comitatem. Octogesima solstitia,idest octoginta annos, quibus in aula principum ē versatus. Nam ⁊ etsi in anno duplex est Solstitium brumale ⁊ ęstiuum,quum tamē absolute ponitur, pro ęstiuo tantum intelligimus,ergo quot solsticia dicimus totidem annos itelligimus. Vt Virgi.Humida Solsticia atq́ hyemes optate serenas Agricolę,hic.n.intelligimus de Solsticio ęstiuo.Sic etiā apud Columellam. Sūt quędam loca quę Solstitiis minus concalescunt, sed frigoribus hyemis Intolerabiliter horrent, ita vt semper Solsticiū absolute positum ęstiuum intelligatur.Contra vero brumale Solsticium non dicimus absolute,sed semper Solsticium brumale. Est autem Solsticium ęstiuum.viii.kalendas Iulii die,quo tempore remeare ad inferiores sol incipit circulos de eo sic Plini. lib. xviii. capite. xxvii. Iulii vero longissima dies totius anni ⁊ nox breuissima Solstitium conficiunt.Hiemale vero.viii. Kalendas Ianuarias die,quo tempore sol altiores incipit circulos petere,dictum autem Solsticium quasi solis statio. Tunc enim sol stare videtur. His armis, sensus hic est ⁊ ordo. Acilius eiusdem ęui properabat, proximus,idest secūdus post Crispum tutus in illa aula his armis,idest pari arte ⁊ paribus moribus ⁊ assentationibus.Hic est ille Acilius glabrio quem postea vt scribit Tranquillus supplicio affecit vna cum saluidieno ⁊ orfito quasi molitores nouarum rerum,fuit etiam iisdem tēporibus Acilius Ruffus vir consularis, de quo Plinius in epistola ad Vrsum.Cēsuit Acilius Ruffus consularis designatus inquisitionem bithynis dādam.

Solstitium

Illa aula,tam ęui principis,est autem Aula sedes ⁊ domicilium imperatoris ⁊ tyranni, vnde fit aulicus,q in Aula versatur,⁊ tyranni est cōtubernalis. Cum Iuuene indigno,aliqui de Eluidio filio Eluidii,quem Domitianus interemit putant intelligendum q̄ quasi scenico exodio sub persona paridis ⁊ Oenones diuortium suum cum vxore tractasset, sed quum plurimos interemerit,nulla extat historia quis fuerit iuuenis qui cum Acilio pperabat. Festinata,in iuuenibus mortem acerbam ⁊ festinatā appellare solemus quasi quę ante tempus sustinet. Vnde festinata legendum est non autem destinata,versus enim nō staret. I enim breuis est in destinata,recte autem poeta mortem vt dixi festinatam

Aula Aulicus

Et domini gladiis tam festinata, sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus.
Vnde fit vt malim fraterculus esse gigantum.
Profuit ergo nihil misero, quod cominus vrsos
Figebant numidas albana nudus harena
Venator, quis enim iam non intelligat artes
Patricias? quis priscum illud miretur acumen
Brute tuum? facile est barbato imponere regi.
Nec melior vultu quãuis ignobilis ibat

stinatam appellat quę iuuenem opprimat, quasi quę celerius festinet q̃ conueniat. Gladiis domini, Domitiani. Sed olim. i. superioribus tẽporibus quibus Domitianus imperabat. Hincq; apparet Iuuenalem Satyras suas non scripsisse sub Domitiano. Sensus est. Tam multos inquit Domitianus efferata quadam crudelitate ciues interemit, vt in prodigio haberetur si quem in vrbe offenderes senem nobilem & Patricium. Prodigiũ autem dicitur auctore Festo velut predicium qđ pdicat. Vnde & Cicero libro. ii. de natura deorum ait, ostẽta, mõstra, portẽta & prodigia dicta q; ostendant, mõstrent portendant predicant. Vnde fit vt malim, quum igitur inqt impator in nobilitatẽ tã atrocitor seuiret (nã vt scri. Eusebius multos in exilium ex nobilibus misit & occidit) maluerim frater culus esse gigantum qui terrę filii fuerunt, idest ignobilis & obscurus q̃ Patricius & nobilis. Nam qui obscuro genere essent orti, quasi quorum parentes ignorarentur, filii terrę appellari consueuerunt quare Lactantius Firmianus libro primo diuinarum institutionum, sic inquit, Minutius Felix in eo libro qui Octauius inscribitur sic est argumentatus Saturnum quum fugatus ẽẽt a filio in Italiãq; venisset cęli filium dictum, q; soleamus eos quoꝝ virtutes miremur aut eos qui repẽtine aduenerint de cęlo cecidisse dicere, terrę autem eos esse filios, qui ignotis parentibus sint nati. Vnde & Tertullianus in Apologetico de Saturno loquens sic scribit. Dictus autem terrę & cęli filius, quia ignoti vel inopinato apparentes de cęlo superuenisse dicuntur, vt terrę filios vulgus vocat quorum genus incertum est. Cicero ad Atticum primo libro. Sed hęc ad te scribam alias subtilius. Nã neq; adhuc satis mihi nota sunt & huic terrę filio nescio cui comittere epistolam tãtis de rebus non audeo. Fraterculus, satis lepide se fraterculum & non fratrem dicit, vtpote q̃ sentiat tantę moli gigantũ se parem non esse. Gigantum, gigantes vt fabulosa prodidit antiquitas ex imis terrę visceribus nati sunt immanissimo corpore qui quum conati essent e sede cęlesti deos deturbare, tam acriter vtrinq; pugnatum est vt dii in ęgyptum vsq; fugati sint, qui demũ parta victoria gigantes perdiderunt. Berosus vero Babylonicus historiam persequens scribit in Syria circa lybanum fuisse Enos vrbem maximam gigantum, qui vniuerso orbi dominabantur ab occasu solis ad ortum. Hi vastitate corporis ac robore confisi inuentis armis omnes opprimebant, libidiniq; inseruientes inuenerunt papiliones & instrumenta musica & omnes delicias. Manducabant homines & procurabant abortus, in eduliumq; preparabant, & commiscebantur matribus, filiabus, sororibus, masculis, & brutis, & nihil erat sceleris quod non admitterent contemptores religionis & deorum, vnde & Macro. li. primo Satur. gentem quãdam impiam vocat, deos negantem, & ideo existimatum deos pellere de cęlesti sede voluisse, horum pedes in draconum volumina desinebant, quod significat

Prodigium

Gigantes

Enos

nihil eos rectum nihil superum cogitasse, totius vitę eorum gressu atq; processu in inferna mergente. Profuit ergo, putabat inquit se per studiũ venationis theatralis quo & ipse imperator maxime delectabatur posse seuitiam eius effugere, ac proinde feras in harena conficiebat vt placeret simulq; se ipsum fatuum ostendebat, qppe q̃ & nudis idẽ efficeret, sed nihil inqt ei hoc profuit, quia tales artes iam nouerat Imperator. In Albana harena, nam & in Albano, vbi quotannis quinquatria Mineruę celebrabat, feras conficiendas exhibuit, ipseq; centenas varii generis confecit auctor Tranquillus. Numidas, lybicos. Nam Numidia pars est Africę Imperio Masinissę clara, dicta Numidia a pascuorum fertilitate, nam νομος pascua, siue pabulum significat, o, igitur conuersa in. v, fit Numidia. Inde Vrsi feroces mittebantur. Plini. libro. viii. sic iqnit Annalibus notatum est Domitium Aenobarbum ędilem curulem Vrsos Numidicos centum & totidem venatores Aethiopas in circo exhibuisse. Miror adiectum Numidicos fuisse, quum in Africa Vrsos non gigni constet. Et miror Plinium negare Vrsos gigni in Africa, cum cęteri scriptores nasci affirment Solinus. Numidici vrsi forma cęteris prestant. Martia. Et freno libyci domantur vrsi. Virgi. libro quinto. Horridus in iaculis & pelle lybissidis vrsę. Idem lib. viii. Effultum spoliis & pelle lybissidis vrsę.

Nudus depositis vestibus vt esset expeditior & quasi per quandam stulticiam. Quis iam, non est inquit opus his artibus principem seduci, qui simulatam nobilium noscit stulticiam. Brute, Brutus vt auunculi sui Tarquinii superbi seuitiam vitaret quum ab eo omnem nobilitatis indolem excerpi interq; cęteros etiã fratrem suum qui vegetioris ingenii erat interfectum animaduerteret, obtusi se cordis esse simulauit, eaq; fallacia maximas virtute suas texit. Ait ergo poeta Rudi illa ętate facile potuisti Brute principes decipere. Sed nunc inquit nemo esset qui artes illas tuas non nosceret. Acumen priscum, hoc est prudentiam & sagacitatem illam priscam, idest qua priscis vsus fuisti temporibus. Imponere, seducere. Nam impono quum datiuo tantum iungitur efficiturq; neutrum idem est quod seduco & decipio. Seneca ad Lucilium. Oculis nostris imponimus, idest oculos nostros decipimus. Plin. epistola ad Proculum. Si modo mihi non imposuit recitatio tua, leges enim suauissime & peritissime, inde pt etiam impostura, idest deceptio. Regi, Tarquinio superbo. Barbato, Nam Romani quadringentis & quadraginta quattuor annis intonsi fuerunt quum tonsores non haberent, eos postea Licinius Mena ex Sicilia in vrbem adduxit. Olim Tonsores non fuisse significant antiquorum statuę q; plęręq; habent capillũ & barbã magnã, auctor Varro lib. ii. de re rustica. Nec melior, nec leuior, sed pari tristicia. Quãuis ignobilis, hinc ostendit nimiam Domitiani crudelitatem, qui in oẽs pariter seuiret, tam nobiles q̃ plebeios.

Numidia

Imponere

Impostura

Rubrius,offensę veteris reus atq; tacendę
Et tamen improbior satyram scribente cinędo.
Montani quoq; venter adest abdomine tardus,
Et matutino sudans crispinus amomo
Quantum vix redolent duo funera,senior illo
Pompeius,tenui iugulos aperire susurro.

Rubrius. Hic rubrius tēporibus fuit Domitiani, vt
ipse ostēdit poeta, sed historia minime est nota quo re-
us fuerit offensę veteris & tacendę. Itaq; de hoc adhuc
querēdum censeo, quę aūt ab aliis afferuntur ex testi
monio Taciti de Rubrio Gallo, alioque Rubrio qui
in cōiuratione pisoniana dēphēsus est nō placent, quū
ad rem poetę minime
sint accōmodata. Et
tamen improbior, licet
inquit Rubrius igno-
bilis eēt & humili loco,
tamen improbior fuit
Nerone ipso, qui saty-
ram scripsit in quintia
num, appellauitq; eum
mollem & effoeminatum,
quum ipse esset
cinędus. Nam nupsit Doryphoro seruo, vt scribit Trā-
quillus, sicut ipsi sporus. Tacitus eum appellat Pytha-
goram, quem Tranquillus Doryphoꝝ, ea forte ratiōe
a Tranquillo Doryphorus appellatur, quę proprio no
Dory- mine dicit Tacitus q; satelles fuerit Domitiani, nā gręphorus
ci dicunt Doryphoꝝ satellitem ab hasta ferenda, q̄ Do
ry gręco vocabulo nominat. Quod aūt Nero in Quin
tianum scripserit, sic ꝓdidit Tacitus. quintianus mol-
li corpore infamis, & a Nerone probroso carmine diffa
matus contumelias vltum ibat. Ergo cynędo scriben
te satyram. i. Nerone qui carmen probrosum scripsit in
quintianum quum & ipse esset cynędus, carmen etiā
Elegiacum scripsit, Marti. lib. ix. Ipse tuas etiam veri-
tus Nero dicitur aures. Lasciuum iuuenis quum tibi
lusit opus. Scripsit etiam Iliada auctores Tranqllus Ta
citus & Eusebius. Mōtani quoq; vēter adest. De Cur
tio montano intelligit, de quo multa apud Tacitum le
guntur eum vilem fuisse causidicum ostendit in. xi. saty
ra. Dic tibi qui sis Orator vehemēt an Curtius an ma
tho. Dictum aūt Satyrice quoq; venter adest, vt osten
dat hoīem corpulentum fuisse, & epulis intētum, vnde
eum in sequentibus ostendit magnam edendi habuis
se peritiam, quum ait nulli maior fuit vsus edendi.
Abdomen Abdomine. Pli. lib. xi. cap. xxxvii. vt diximus in secū
da satyra docet abdomen ab antiquis vocatū, qd̄ nūc
Sumē sumen. Et Crispinus. i. adest. Sudās Amomo Ma
Amomum tutino. i. vnguēto perfusus matutino. Est autem Amo
mum genus fruticis proueniens in Syria cuius vua in
vsu est frutice venoso, palmi altitudine carpiturq; cum
radice. Ex eo vnguentum fit ꝓciosissimum, vnde Pli.
Omnia autem acutiora sunt costo amomo quę maxi
me nares feriunt. Vnguento etiam quod dicebat rega-
Matutinum le, inter alia adbibebat etiam amomum. Matutino,
non placet vt exponā orientali. sed quo mane vngere
tur, matutinum aūt dicimus a matuta dea. i. aurora.
Quantum vix redolent. Inuidiose hoc dicit in Crispi
num quem vbiq; vt luxuriosum & mollem lacerat.
Duo corpora, nā mortuoꝝ corpora perungebant. Pli.
Vnguentoꝝ quoq; honos ad mortuos pertinere coepit.
Persius noster. Ossa inodora dabit. Pompeius, subau
di a superioribus adest. Temporibus Domitiani, mul
ti vt diximus quęstus causa ad delationem se contule
rant. Inter quos & Pompeius. Sed quum temporibus
Domitiani plures extiterint eiusdem nominis. De Pō
peio Ruffo possumus intelligere, de quo ita Pli. in epi
stola ad Cornelium Minutianum. Qui etiam duo cō
sulares Pompeius Ruffus & Libo frugi lęserūt noība-
num testimonio, tanq̄ apud iudicem sub Domitiano
Saluii liberalis accusatoribus affuisset. Damnatus & in
insulam relegatus ē. Licet etiam (vt diximus in prima
Satyra) intelligere de Pompeio Falcone, de quo idem
Pli. Consulis an existimēte in tribunatu causas age-
re decere? Aperire iugulos. Figurata locutio, idest ad
aperiendos iugulos. Iu-
guli autē siue Iugula
vtrunq;. n. legitur apud
ꝓbatissimos auctores,
sunt illa duo ossa quę Iuguli
ab vtroq; humero trās- Iugula
uersa extenduntur su-
pra summitatem pecto
ris vbi desinit collum, &
vbi coniunguntur ve
luti lacunam quādam
efficiunt, quę quo maior est, eo excellētius in homine
ingenium indicat, vnde Zophyrus physognomon, q
se profitebat hominū mores naturasq; ex corpore, ocu-
lis, vultu fronte pernoscere stupidum esse Socratem di
xit, & bardum, q; iugula concaua non haberet, obstru-
ctas eas partes & obturatas esse dicebat. Ibi locus est ma
xime cordi obnoxius. Lucanus. Iugulūq; senilem Con
fodiam hinc fit verbum Iugulo quod non modo gla Iugulare
dio, sed & morbo occidere significat. Celsus lib. iii. Nam
quartana neminem iugulat. De iugulo ita scribit Cel
sus lib. viii. Iugulum vero si transuersum fractum ē,
nonnunq̄ per se rursus recte coit. & nisi mouet sanari si
ne iunctura potest. Nōnunq̄ vero, maximeq; vbi mo
tum est elabit, fereq; id quod a pectore sub id quod ab
humero est in posteriorē partem inclinat. Et paulo ī fra
A dextro vero iugulo si id fractū est ad alam sinistrā,
a sinistro ad dextram. De Iugulo, item sic Aristoteles
lib. i. Cōmunis colli & pectoris pars iugulum est. Iugu
la vero genere feminino signum cęleste esse docet Var
ro in lingua latiali, de quo meminit Plautus in Am-
phitriōe. Neq; iugula neq; vesperugo. Tenui susurro Iugula
minima delatione vt notet Domitianum qui mini-
mam ob rem quocunq; accusante ciues damnabat.
Meditatus ꝓlia villa, hoc est qui in aīo suo ꝓlia per-
tractauerat in villa sua. Aut qui exercuerat ꝓlia in vil Meditari
la tentans quid posset efficere aduersus hostem. Nā me
ditari accipit pro cogitare & mente pertractare, vt illud
Oratii. Nescio quid meditans nugaꝝ. Terentius, Me-
ditata sunt mihi omnia mea incōmoda. Item pro exer
cere. vt illud Quintiliani. Declamatio est forēsiū actio
nū meditatio. i. exercitatio. Plinius in panegyricis Tra
iani. quum in illa meditatione campe militaribus tur
mis imperatoriū puluerem sudoréq; misceres. vbi ac
cepit meditationem pro prolusione, & sic meditari pro
proludere. Sic Virgi. contra proludere accepit pro me-
ditari. Aut sparsa ad pugnam proludit arena. i. preme-
ditatur. Sic Cicero si mecum in hac prolusione nihil
fueris, idest in hac premeditatiōe certaminis Iosippus
de bello Iudaico ait meditationes dici conflictus sine
sanguine, prelia vero meditationes esse cum sanguine.
Et fuscus. subaudi adest. Est eni Cornelius ille fu-
scus qui temporibus Domitiani ꝓtorianę cohortis pre
fectus Bellum gessit aduersus Dacos, a quibus in ꝓlio
est occisus. Lege Tacitum. Martia. de eo ita scribit lib.
vi. Ille sacri lateris custos martisq; togati. Credita cui
summi castra fuere ducis. Hic situs est fuscus licet hoc
fortuna fateri. Non timet hostiles iam lapis iste minas

Et qui vulturibus seruabat viscera dacis
Fuscus marmorea meditatus prelia villa.
Et cum mortifero prudens veiento Catullo,
Qui nunq̃ vise flagrabat amore puelle,
Grande ē cōspicuum nostro quoq̇ tp̄e mōstrū,
Cecus, adulator, dignusq̇ a ponte satelles,
Dignus aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaq̇ deuexe iactaret basia rhede.
Nemo magis rhōbū stupuit, nā plurima dixit
In lenam conuersus, at illi dextra iacebat
Bellua, sic pugnas cilicis laudabat ē ictus,
Et pegma, ē pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit veiento, sed vt phanaticus oestro

Grande lugum Domita Dacus ceruice recepit. Et su mulū victrix possidet vmbra nemus. Vulturibus. Bene autem vulturibus, cadauera .n. adeo auide sequun tur, vt triduo ante aut biduo volare eo, vbi cadauera futura sunt, tradanť. Plini. lib. x. Prudens vegento. Vegentonis ⁊ Catulli Messalini ceci mentionem facit Plini. epistola ad Sempronium Ruffum. Sic cenabat. Nerua cum paucis Vegento recum bebat proximus atque etiam i sinu. Dixi oīa. Quum hominem nominaui incidit sermo de Catullo Messalino qui luminibus orbatus ingenio suo mal a ceci tatis addiderat, non verebatur, non erubescat, non miserabať. Sepius a Domitiano nō secus ac tela que ⁊ ipsa ceca ⁊ improuida feruntur in optimum queq̄ contorquebat. De huius nequitia sanguinariisq̄ sententiis in cōmune omnes super cenam loquebanť. Hinc ergo poeta mortiferum Catullū appellat vt delatorem ⁊ nocentissimum hominem. Vegentonē autem appellat honorifice prudentem, neq̄ .n. vsq̃ apparet eum fuisse malum, sed doctum ⁊ familiarem Nerue, est autem Fabricius ille vegento vir senatorius, de quo in sexta satyra intellexit poeta, vbi ostēdit. Hippiam vxorē eius, relicto marito per impudicitiam gladiatorem abeuntē ab vrbe in egyptum vsq̄ fuisse secutam. Nunq̃ vise, ordo est, qui flagrabat amore puelle nunq̃ vise, erat enim, vt dictum est luminibus orbatus. Grande, expositio est. Satelles dignus, hoc est dignus qui ad pōtes mendicaret, in quibus solent considentes pauperes stipem a transeuntibus petere. Seneca in sublicium pōtem me transfer, ⁊ inter Egenos abige, non ideo tamē me despiciam q̇ in illoꝝ numero cōsedero, qui manū ad stipem porrigunt. Iuuenalis in sequentibus. Nulla crepido vacat nusq̃ pons. Idem alibi inuitatus ad hec aliqui de ponte negabat. Satelles, Ironice Satellitē quasi pōtis custodem appellauit, nam Satelles proprie is appellatur qui ad custodiam principis assistit. Vnde Cecilius Ciprianus in epistola ad Donatū. Exigit poenas pariter de potentiore sublimitas sit licet Satellitum manu septus, ⁊ clausum ac prope tectum latus numeroso stipatore tueatur. Aricinos .i. qui stipem peteret ab iis qui Ariciam vehunť. Nam Aricie que sita est i cliuo in Appia via post albanam mōtē lucus fuit Diane quod Arthemisium appellauere, quo magna populorum multitudo confluebat, propter quod mendici i eo cliuo sedentes mendicabant. Rhede deuexe, est .n. enim cliuus iuxta Ariciam. Martia lis. Debet Aricino conuiua recumbere cliuo. Magis stupuit, q̃ ipse Catullus Messalinus. Sic pugnas cilicis. Cilix nomen fuit Gladiatoris cuius pugnas simili adulatione laudabat. Et Pegma, Pegmata Machinamenta erant lignea, que i triumphoꝝ pompa ferebanť, eo artificio cō pacta, vt per se surgerent veluti ramos exererent. Seneca ad Lucilium de artibus liberalibus. Ludicre sunt artes que ad voluptatem auriū atq̄ oculoꝝ tendunt, his annumeres licet machinatores qui pegmata per se surgentia excogitent ⁊ tabulata tacite in sublime crescentia Martia. Et crescunt media pegmata celsa via. Iosephus item lib. vii. de triumpho Vespasiani ⁊ Titi loquens sic scribit. Maxime aūt erat stupor machinarū que portabanť, sine pegmatum fabricatio, p quorum magnitudine timēdum viribus portantium occurrentes timebant, multa .n. in tertium nidum quartum que surgebāt, ⁊ magnificentia fabrice cum admiratione delectabant. De quibus sic Claudianus de consulatu Manlii Theodosii, vel qui more auium sese iaculātur in auras. Corporaq̄ edificant celeri crescentia nexu. Quoꝝ cōpositam puer augmentatus in artem. Emicet, ⁊ victus plāte vel curribus herēs. Pendula librato sugat vestigia saltu. Mobile pōderibus descendat pegma reductis. Pegma autem dictio est greca q̄ pagamentū significat απο του πηγνυειν quod est pangere. Et pue. s. laudabat residentes in pegmate. Inde rap. i. ex pegmate finitis ludis ablatos aut raptos, mox stupratos. De quibus videť itellexisse. Diuus Augu. lib. ii. sic dicens. Veniebamus nos etiam aliquando adolescentia ad spectacula ludibriaq̄ sacrilegiorum spectabamus arreptitios, audiebamus symphoniacos, ludos turpissimos, que diis deabusq̄ exhibebanť, vbi videť vt diximus per arreptitios intellexisse pueros arreptos ad stupra. Ad velaria. Velaria loca erant vbi vela reponebanť, que ad ornandum theatrū tenebanť. nō sum nescius ⁊ velaria poni ⁊ pro ipsis velis nisi mendum, est apud Papinium in Syluis libro. i. Iam velaria lintea pluebant. Nam illic in plerisq̄ codicibus legitur Bellaria adorea pluebant. Non cedit veiento. id ē in adulatione ⁊ piscis laudatione non cedit Messalino, ac si dicat longe vehementius adulať. Vt phanaticus. Phanatici proprio epitheto dicebanť sacerdotes cybeles siue bellone qui veluti dee numine afflati caput ⁊ comas rotabāt iactabāq̄, futuraq̄ p̄dicebāt. Lucanus in primo. Crinēq̄ rotātes sanguineū populis cecinerunt tristia galli. Quintilianus lib. ix. Iactare caput ⁊ comas rotare phanaticū est. Lāpridius i Heliogabalo. Iactauit aūt caput inter p̄cisos phanaticos ⁊ genitalia sibi deuinxit. Porphirio ita scribit i Oratiū. Affirmat aūt non magis matris magne aut Apollinis numine instinctos furere q̃ eos qui iracundia sunt incitati. Horatius in poetica. Aut phanaticus error, ⁊ iracunda Diana. Idem Enthei etiā dicebanť, quasi diuini ⁊ deo pleni. Papinius in Syluis. Eat Enthea vittis. Atq̄ Hederis redimita cohors. Mart. Spadone quū sis euiratior fluxo. Et cōcubino mollior celeneo. Quem sectus vlulat matris enthee gallus. Nā sacerdotes Cybeles furere correpti in sacris vlulatu requrebant athin, quē olī Cybele amauerat. De sacerdotibus Bellone sic, ⁊ Lactātius libro primo de institutione diuina.

Satelles

Arthemisiū

pegma

Ludicre artes

Vela

Phana

Enthei

Percussus bellona tuo diuinat.ē ingens
Omen habes inquit magni clariq́ triumphi.
Regem aliquem capies, aut de temōe britanno
Excidet aruiragus, peregrina est bellua, cernis
Erectas in terga sudes hoc defuit vnum
Fabricio patriā vt rhombi memoraret ē annos.
Quid nam igit censes? cōciditur. absit ab illo
Dedecus hoc mōtanus ait. testa alta paretur.
Quę tenui muro spaciosum colligat orbem,
Debet magnus patinę subitusq́ promethens.
Argillam atq́ rotā citius properate, sed ex hoc
Tempore iam cęsar figuli tua castra sequantur
Vicit digna viro sententia. nouerat ille
Luxuriam imperii veterem noctesq́ neronis
Iam medias. aliāq́ famem cum pulmo falerno
Arderet, nulli maior fuit vsus edendi
Tempestate mea, circeis nata forent, an

Percussus tuo oestro o bellona. i. tuo furore correptus Oestrum greci, vt autor est festus, appellant furorem οἰστρῶ enim idem est quod insanio. Vnde Oestrum etiam accepere greci pro eo quem latini Asylum dixere. id est Tabanum, est enim genus violentę muscę quę in furorem armēta agit. Virgilius in. iii. georgicorum Est lucos silari circa illicibusq́ virentem Plurimus Alburnum volitans, cui nomen Asylo

Oestrus

Romanum est. Oestrū

Asylus

graii vertere vocantes. Semper acerba sonans quo tota exterrita silnis Diffugiunt armenta. Hic ergo Oestrum pro furore poeta posuit. Statius lib. primo Thebaidos. Tempus erit quum laurigero tua fortier ōestro Facta canam. Idē in Syluis de Genethliaco Lucani. Docto pectore concitauit oestro. Pli. lib. xi. capi. xvi. Nascuntur aliquādo in extremis fauis apes grandiores quę ceteras fugāt Oestrus vocat hoc malum. Et idem capi. xxviii. eiusdem libri. Quibusdam aculeus in ore, vt asylo siue tabanum dici placet, Sene. ad Lucilium, Hunc quem greci oestron vocant. pecora peragentem & totis saltibus dissipātem asylum nostri vocabant. quibus verbis ostendit vocabulū Asylum interiisse, & oestron in vsu remansisse. Bellona. dea est belli. Sensit Apuleius in metamor. sua cybelen. Bellonam & isidem easdem esse deas, eosdemq́ sacerdotes qui suo cruore in earum sacris rem diuinam faciebant. Nam gladiis humeros sibi & lacertos feriētes & capitis agitatione discurrebant & veluti numine deę afflati agebantur, prędicebātq́ futura. Et bellona. vocatiuus est casus, vt sit ordo. Veiento vt phanaticus

diuinare,

percussus tuo oestro o bellona diuinat. Diuinat. ꝑdicit, est enim diuinare quod futurum sit prędicere. Regem aliquem capies. hic argumētatur diuinatq́ eū capturum aliquem regem barbarum & peregrinum. quia piscis scit peregrinus & spinis armatus, vt reges casside cristata armantur. Excidet de temone britanno. idest capietur in bello & de curru deiicietur. Nam britanni curribus vtuntur in bello. vt autor est Cęsar in Commen

Couinus,

tariis. quos couinos autore Pomponio Mela vocabant Lucanus. & docilis rector monstrati belga Couini.

Sudes,

Quod britanni curribus in bello vterentur indicant. & Propertius sic. Hiberniq́ getę. pictoq́ Britannia curru. Et Cor. Tacitus in vita Agricolę loquens de britāniis Quędā nationes & curru preliant. Aruiragus. rex britannię. Sudes metaphoricos appellat pinnas, quum sudes dicantur pali. Hoc defuit vnum fabritio. ita inquit reliqua per assentationem prędixit. vt aliud nihil restaret q̃ vt commemoraret patriam piscis. & quot annos esset natus, sicq́ tantam assentationem apprehensoremq́ eius subsannat. Quidnam igitur censes verba sunt Iuuenalis. quid putas inquit decretū fuisse de pisce coquendo. Conciditur verba persone introducte respondentis. Absit ab illo. verba poetę recitantis sententiam montani. Dedecus hoc. scilicet vt cōcidatur. Testa patella fictilis in qua integer coquatur. Tenui muro. quę summę sit tenuitatis, laus est figuli in conficiendis vasis ea ducere tenuia. Hiperbolicos murum appellauit. quum Murus propriē sit qui publica ambiat. vt ciuitatem. Paries vero priuata, vt domos.

Murus Paries. Prometheus. argilla.

Orbem spaciosum, id est quę spaciosa sit & apprime capax. Debetur prometheus. inueniendus est inquit optimus & prudens figulus. qui fingat patinā. qualis fuit prometheus, qui ex limo hominem finxit inanimatum & insensibilem, sed beneficio minerue in cęlum assumptus ignem ex radiis solis furatus ē eiq́ pectusculo hominis applicans animatum reddidit. Higinus. Ouidi. & Fulgentius. dictum autem voluere promethenm quasi προμηθειαν quod nos latine prouidentiam dicimus. Sapientia enim eloquentiaq́ sua a bestiarum vita in ciuilem homines transformauit. Argillam atq́ rotam. Argilla genus est terrę, vnde finguntur vasa. Rotam. scilicet figularem. Eam inuenit Anacharsis scythes. siue Chorebus Atheniensis, vt Plinius in. vii. & Laertius Diogenes tradunt. Quamuis scribat Sene. ad Lucilium figuli rotam, apud Homerum inueniri. Sententia, scilicet Montani. Digna viro, ac si dicat talis fuit sententia qualis vir. quasi qui cibis optime conditis delectaretur. Corpulentū enim fuisse & magni ventris superius ostendimus. Noctesq́ neronis, non est inquit mirum si tam grauem tulit sententiam de coquendo piscę, quia callebat quid imperatores superiores. & pręsertim Domitius Nero facere consueuerint in parandis obsoniis. Nam Nero (vt autor est Tranquillus) epulas e medio die ad mediam noctem protrahebat. refotus sępe callidis piscinis ac tempore ęstiuo niuatis. Aliamq́ famem. idest quomodo nouam aliā famem posset sibi excitare, quum ex nimia repletione cibi & potus stomachus arderet. ac si dicat nouerat delicatis pulmentariis lautioreq́ apparatu ciborum stomachum refocillandum. Quum pulmo arderet, id est nimia crapula ferueret. Falerno. vino campano austero. Maior vsus edendi. maior peritia in ciborū delectu, q̃ ipsi Montano. qui primo morsu callebat ex quo littorę mitterentur educataq́ fuissent ostrea.

Circei

Circeis. id est in campania iuxta circeos esset nata. Circei enim oppidum est Campanię. Oratius. Ostrea circeis. Miseni oriuntur echini. ordo autem est montanus callebat deprehendere primo morsu an ostrea nata forent Circeis. an ad saxum lucrinum. an edita essent fundo rutu. pino.

Ad saxum

Lucrinum ad saxum,rutupinoue edita fundo
Ostrea callebat primo deprehendere morsu.
Et semel aspecti litus dicebat echini.
Surgitur,ẽ misso proceres exire iubentur
Consilio,quos albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos ẽ festinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid,toruisq; sycambris
Dicturus tanq̃ diuersis partibus orbis
Anxia pcipiti venisset epistola penna,
Atq; vtinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora sęuitię,claras quibus abstulit vrbi
Illustres animas impune,ẽ vindice nullo
Sed periit,postq̃ cerdonibus esse timendus

Ad saxum lucrinum. hoc ẽ in lacu lucrino, nam illic prima fuit ostreo℞ cõmendatio, primusq; Sergius Orata, vt scri. Pli.lib.ix.optimum saporẽ lucrinis adiudicauit,alibi capta in lucrinum aduehebanẽ,vt illic saginarenẽ.Idẽ Plinius auctor. Martialis. Ostrea Tu fiomis stagno saturata lucrino.Lacus autem Lucrinus in campania est. Saxum.i. rupes lucrinas.

Rutupino fundo.i. ex mari britannico, nã ostrea britãnica inuenta fuere post lucria. Plinius lib.ix. Nondũ Britannica seruiebant littora,quũ Orata Lucrina nobilitabat. Ex extremis.n. maris tractibus querebanẽ pisces. Vñ Vitelius in delicatione patinę suę.a Carpathio vsq; freto hispanię p nauarchos ac Triremes pisces conquisiuit. Seneca,non est necesse perscrutari profundũ, nec strage animalium ventrem onerare, nec Conchylia vltimi maris ex ignoto littore eruere. Rutupino. Rutupinum autem Britãnicum significat ab oppido littorali, quod docet Ptolomeus lib.ii. vbi scribit Cantico℞ vrbem esse rutupias

Ostrea Lucãus. At vaga quũ tethis rutupinaque littora feruẽt. Vnda Caledonios neicit turbata britannos. Ostrea, pisces sunt concha inclusi. Oui.lib.v.fasto℞. Ostreaq;

Echynus in conchis tuta fuere suis. Echini. sunt Echini ex genere cãcro℞ in quibus spinę pro pedibus. Ingredi his

Echeneis est in orbem volui. Echinus etiam capiẽ pro theca illa spinosa castanea℞. Echeneis vero piscis est paruus,quã remorã latini dixerunt. Naues velis plenis [illegible]untes retinere dicitẽ,si carinis hęserit,auctor Plini.lib.ix. Lucãus Non puppim retinens euro tendente rudentes. In medijs echineis aquis. Semel aspecti,quem semel aspexisset. Misso,pro dimisso. Concilio senatoribus.

Arx Arcem albanam, bene autem arcem appellauit. Nã vt auctor est Asconius. Arx dicitur vel sedes tyranni vel editus in ciuitate ẽ munitior ad salutem ciuiũ locus,Vnde Virgi. Quo res summa loco panthu. quam prehendimus arcem? Traxerat, hoc verbo ostendit eos inuitos sequi imperatorem ob eius sęuitiam. Secessu.n.albano maxime delectabaẽ. Attonitos,anxios ẽ qui sibi timerent ob eius crudelitatem. Tanquã de Cattis,legendum est de Cattis non getis, ad historiam.n.respicit. Nam de Cattis Dacisq; post varia proe-

Catti lia duplicem triumphum egit. Tranquillus ẽ Eusebius auctores. Statius.lib.i. Sylua℞ Dat Cattis Dacisq; fidem. Eutropius,de expeditionibus Domitiani sic scribit. Expeditiones quattuor habuit, vnã aduersus Sarmatas,alteram aduersus Cattos, duas aduersus Dacos. Sunt autem Catti,populi germanię Sycambris finitimi qui indigentia laborant.auctor est Strabo lib. vii. Eos inchoare ab Hericino saltu scribit Tacitus. Sy-

Sycãbri cambris.germanię sunt populi inter rhenum ẽ Albim flumen siti ad oceanum.de quibus multa Cęsar in cõmentarijs,ẽ Tacitus in libro de situ germanię. Toruis,terribilibus a terrẽdo quasi terui. Epistola anxia, hoc est quę res afferat tristes ẽ calamitosas. Penna pcipiti, hoc est quę per auem esset allata. Nam quum celeriter aliquid nunciandum esset,didicere antiqui auibus litteras alligare,quas volantes perferebant. Plini. de Columbis sic scribit libro decimo. Quin internuncię in magnis rebus fuere,ẽ epistolas annexas ea℞ pedibus obsidione mutinẽsi in castra pertulere.D. Bruto mittente. Quid vallum ẽ vigilum obsidio,atq; ẽt retia amne pretenta profuere Antonio. per cęlum eũte nũcio? Atq; vtinam his potius. vtinam inquit tẽpora imperii sui potius cõsumpsisset i his nugis nec abstulisset nobiles ẽ illustres ciues.

His nugis.his deliberationibus, quales fuerunt de coquẽdo pisce.

Quibus.s. temporibus. Abstulit,necando.s. Illustres aĩas,nobiles ẽ illustres ciues. Complures enim senatores in iis aliquot consulares interemit,ex quibus ciuicam cerealem in ipso asię pro cõsulatu. Saluidienum,Orfitum. Acilium,Glabriõem, quos prius exilio insulari mulctatos iteremit quasi nouarum rerum molitores. Cęteros leuissima quemq; de causa. Aelium Lamiam. Saluium Coccianum, Metium Pomposianum. Salustium Lucullum. Iunium rusticum,ẽ multos alios. Lege Trãquillum de eius sęuitia ẽ Eusebium. Impune,nullo existente qui tantam crudelitatem vlcisceret. Sed periit,postq;. Sensus est. Dum sęuit in nobilitatem hunc ẽ illum necando,nemo inuentus est qui eum interimeret,sed postq; cœpit sanguine plebeio manus suas contaminare,stati inuentus est interemptor. Nam a Stephano Domicillę flauię procuratore parthenioq; cubiculario cęteris conspiratis cunctãtibus est occisus in cubiculo De parthenio tãq; cubiculario Domitiani sic meminit Mart. Musę parthenium rogate vestrum. Admittat timidã breuemq; chartam intra limina sanctioris aule. Nosti Cerdo tempora tu Iouis sereni,lege Tranquillum. Cerdonibus,hoc est plebeis ẽ vilissimis hominibus, nam Cerdo is appellaẽ qui artificio ẽ lucro victum querit κέρδος enim lucrum significat κερδαίνω lucror. Causam autem mortis eius in hunc maxime modum exortam esse docet Philostratus in Apollonio tyaneo. Interfecerat Domitianus clementem vi℞ consularẽ, cui propriam sororem matrimonio desponderat, palam ẽt dixerat post tertiã quartãne diem ipsam quoq; ad vi℞ esse profecturam. Stephanus igiẽ mulieris libertus,cuius nomen figurã visi pridem in cęlo portenti significabat,nam corona gręce Stephanos dr̃,siue de interfecto clemente cogitans siue omnium romano℞ ciuiũ conditione miseraẽ tyrannũ interficere proinde aggressus est,atq; olim Atheniensium libertum fecerant. Is igiẽ breuem gladium in sinistre manus brachio collocans manum tanq̃ fractam multis fasciis circũligauit.inde tyranno a [illegible]ro vbi ius dixerat redeunti obuiam procedens,opus mihi est iquit o rex secreto quodam tibi re-

ferre, audies autem ex me res magnas atq; mirabiles. Quumq; tyrannus colloquium non abnueret in porticum que regie adiacebat illum deduxit. Tunc Stephanus nō est inquit mortuus vt arbitraris inimicissimus tibi demens sed viuit adhuc, egoq; id optime scio, & ipse est qui nunc aduersus te irruit clamantis adhuc regis & ab ea que audierat perturbati Stephanus ab aligato brachio gladium educens femur perfodit vulnere quid ad subitam mortem referendā non sufficiente sed quod diutius cruciatū extinguere tandem possit, quū nullis medicamētis eēt curabile. Ille ꝓo & alio quin robusto corpore & annos etatis quinq; supra quadraginta natus propter vulnus inuime deiectus ē, apphēso q; Stephano superincūbens erue oculos nitebatur, & faciem aureo calice qui forte sacroꝝ causa astabat pertundens Palladem vt sibi ferret auxiliū inuocabat. Audientes autem clamorem corporis custodes aliquo modo illum opprimi cognouerunt vniuersi ignosco accurrētes quū iam pene examinatum offendissent aliquot illatis vulneribus interfecerunt. Hoc nocuit. s. seuiuisse in cerdones & homines tenuis fortune. Madenti cede lamiaꝝ, hoc est cede nobilium. Nā Lamias posuit pro omnibus nobilibus, respexitq; ad historiam. Aelium enim Lamiā interemit ob suspiciosos & veteres & innoxios iocos Auctor Tranquillus. Lamie genus duxerunt ab lamo qui vt tradit Homerus in odyssea Caiete regnauit. Silius. Et regnata lamo caiete Horatius. Aeli vetusto nobilis ab Lamo.

Cœperat, hoc nocuit lamiarum cede madenti.

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra Quinta.

I te propositi nōdū pudet, atq; eadem est mens,
Vt bona summa putes aliena viuere quadra,
Si potes illa pati, que nec sarmentus iniquas
Cesaris ad mensas, nec vilis galba tulisset
Quāuis iurato metuam tibi credere testi
Ventre nihil noui frugalius, hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit aluo,
Nulla crepido vacat? nusq̄ pons? ē tegetis pars
Dimidia breuior? tanti ne iniuria coene,
Tam ieiuna fames cum possit honestius illic

I te propositi. multi temporibus poete amicitias nobilium & diuitum sequebant & vilissimis quibusq; officiis coenas captabant. In quo vite instituto versantem Trebium amicum suum poeta mōet deterretq; ne tale genus vite sectet, ostendens superbe contumeliosq; a diuitibus accipi pauperes. Sicq; notat auariciam sui temporis.

Si te propositi nondum pudet. Ordo est & sensus. O Trebi ego nihil noui frugalius ventre, quasi dicat modicis potes esse contentus. Sed tamē putemus hoc ipm modicum quod potest sufficere inani aluo defecisse tibi, nonne potes mendicare? hoc aūt dico. Si te non pudet propositi tui vt velis sequi mēsas nobilium, & si potes pati que nec Sarmentus nec galba scurre tulissent, quāuis tibi iurato. q. s. nō te pudeat & possis ferre tot cōtumelias non audeam credere. Sicq; ostendit tollerabilius esse mendicare, q̄ contumeliosas sequi mensas nobilium, vbi tāto excipiunt ludibrio. Potest etiam alio modo nec improbāde exponi vt sit sensus & ordo. Ego o Testi metuam tibi credere q̄uis iurato, idest te vt hominem nequā putauero, proindeq; nulla in te tibi fidē habuero, si nōdum te pudet propositi, si adhuc tibi placet sequi mensas nobiliū & pati turpes illas contumelias quas nec Sarmentus nec Galba scurre tulissent. Nā qui talia sectant, contemnēdi oino sunt, nec digni quibus vlla in te etiam iuratis fides habeat, vnde cum indignatione subdit ventre nihil noui frugalius, quasi dicat nullam habes cām hōestā quare hoc vite institutum sequaris, quum natura hominis modicis sit cōtenta, neq; enim est q̄cq̄ frugalius ventre hoc ē moderatus, & quod pauciora q̄rat. Sed quia posset dicere Trebius, quid si illa pauca deficerent, satius est inquit mēdices. Nondum pudet, vt velis mēsas nobiliū seq. Aliena quadra, aliena mensa, & repositorio alieno, nam quadra repositorium appellatur a forma quadratum, vbi icisa reponūt obsonia, quod ostendit Virgi. in eneide. Patulis nec parcere quadris. Fatalis crusti, ac si dicat repositoriis. Capit & quadra p frusto veluti quadrato, vt est apud Martialē. Quum mittis turdūq; mihi quadramq; placentę Bucellas misisse tuas te pontia dicis, quadram ergo. i. frustum placente quadratum. Horatius in epistolis. Et mihi diuiduo findet munere quadra. Seneca de beneficiis. Quis beneficiū dixit quadrā pāis, aut stipem eris abiecti, aut ignis accendendi factam potestatē? Marti. lib. xii. in vaceram. Nec quadra deerat casei tolosani. Nec sarmētus iniquas. Sarmētus eques fuit Romanus scurrilitate notissimus, ac per hoc Augusto Cesari gratissimus, de quo meminit sic Horatius in satyris. Nūc mihi paucis Sarmenti scurre pugnas messiq; ciceri. Musa velli referas. Eius ēt meminit Plutar. in Antoniū. Galba, item scurra. Mart. Ille suo felix Cesare galba vetus, alibi. Qui galbam salibus tuis & ipm posses vincere tectiū caballū. Tibi iurato, hoc est qui iuraueris, In actiua est significatione. Est. n. ex his verbis neutris que antiquitas duplici inflexit pterito, vt prandi pransus, coenaui, coenatus, placui, placitus, nupsi, nupta, iuraui, iuratus, Cicero in officiis. Quū vero iurato sententia dicēda ē. Horatius in epistolis. Per sanctū iuratus dicat osyrim. Credite. Testi, vocatiuus est casus. Necesse est intelligamus Trebiū testamētū vocitatū esse. Nulla crepido nullum saxū nullus locus eminens vbi solent mendici cōsidere. Nā crepido capit pro loco excelso & summitate excelsi loci, vnde Sene. ad Luciliū. Nusq̄ pons, nā in pontibus mēdicare solent paupes, vnde in priore satyra. Dignus a pōte satelles, & alibi inuitatus ad hec aliquis de ponte negabit. Itaq; calligabit si vastā altitudinem in crepidine eius cōstitutus despexerit. Et tegetis pars. Est aūt teges genus straguli non absimile storee, de qua sic Varro in re rustica lib. i. Sic sūt de canabi, lino

Quadra

Crepido

bi.lino iunco.palma.scirpo.vt funes.restes, tegetes. Idē in secundo. Diligentioris tegeticulis subiectis oues ton dere solent.ne qui flocci intereant. Idem in tertio. Sed pro columbariis in pariete mutulos aut palos in ordie supra quos tegeticulę canabine sunt impositę, vnde ₇ poeta in sexta satyra. Ausa palatino tegetem pręferre cubili,hoc est stragulū lu panaris lecto imperato rio. Pli.lib. xiii. ₇ libro papyri vela tegetesqué nec non ₇ vestrem atq; stragula ac funes conte xunt. Tanti ne iniu ria coenę, est ne tanti fa ciēda coena illa iniuria rū plena, vt debeas pa ti tot contumeliis, quū fames tua tam ieiuna possit honestius illic ₇ tremere ₇c. vt legendū sit possit ₇ nō possis quum versus aliter sta re non queat. Famet ieiūna.hoc est,quā vix saciare possis ac p hoc semper videt eē ieiuna.

Et tremere,ē sordes farris mordere canini?
Primo fige loco,quod tu discumbere iussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitię magnę cibus,imputat hūc rex
Et quāuis rarō tamen imputat,ergo duos post
Si libuit mensés neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto,
Vna simus ait,votorum summa,quid vltra
Quęris?habet trebius propter qd rūpere somnū
Debeat ē ligulas dimittere sollicitus ne
Tota salutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubiis,aut illo tempore quo se
Frigida circūagunt pigri sarraca bootę.
Qualis coena tamē?vinum quod succida nollet

Illic.in locis mendicantium. Sordes farris canini.i.panem sordidum caninū, hoc est qui dat canibus. Varro in re rustica panem ordeaciū canibus dandum putat. Primo.fi. lo.propōit incōmoda ₇ cō tumelias quibus afficit in coenis diuitum, putat inqt diues amplissima tibi laboꝝ mercedē rependisse,si tibi vnā dedit coenā. Fige.pone.₇ statue iam ho c. Primo lo.s.contumeliaꝝ. Fructus ami. ordo est cibus ē fructus magnę amicitię.magnam amicitiā appellat diuitis sicut post hunc magni delator amici, ₇ alibi. In quoꝝ facie miserę magnę sedebat pallor amicitię.i.imperatorię ₇ potentis hois. Rex, diues, de quo prima satyra diximus. Rex hoꝝ. Imputat, obiectat Sene.de beneficiis. Ministerium est serui quem conditio sua eo loco posuit, vt nihil eoꝝ quę pstat imputet superiori.

Et quis raꝝ.s.cibum licet inquit te raro vocet ad coenam.id tamen tibi imputat ₇ obiicit. Ergo duos.ordo est. Ergo diues ait simus vna. Tertia culcitra.tertius lectus,ternis enim lectis coenabant antiqui, vnde vt alibi ante diximus triclinium grece appellatur non solū ipsi tres lecti.sed ₇ locus ipse vbi coenabāt.Horatius. Sepe tribus videas lectis coenare quaternos. Culcitra autem appellat quia aut plumis, aut tomento repleatur ₇ inculcetur. Cicero in tertio Tuscula. Eripiamus huic egritudinem?quomodo?collocemus in culcitra plumea. Lampridius in Antonio heliogabalo. Nec cubuit in accubitis facile nisi hiis que pilum leporinum haberent,aut plumas perdicum sub halares sepe culcitras mutās. Votorum summa,exclamatio poetę quasi in vanos clientum labores,tum in sui temporis auaritiam.hec est inquit summa votorum,idest votorum ₇ desideriorum tuorum.merces ₇ retributio. Quid vltra quęris.hec in de: ifum ipsius clientis non ne hoc magnum est premium?quid vltra est quęrendū quū hoc sit satis? Habet trebius. Ironicos legūtur, quum capiat inquit tantum mercedem Trebius habet sane, quod debeat rumpere somnum ₇ sequi diuitem in officio salutandi. Ligulas dimittere sollicitus. Nam qui properabant ad salutandum non poterant se colere. vñ Martialis lib.iii. Horridus vt primo semper te mane salutem Per mediumq; trahat me tua sella lutum. Ligulas. Ligula Festus Pompeius ligulam scribit esse partem quādam in calceo ad similitudinem lingue exertę.hāc properātes demittebāt, erat etiam genus gladii Lingula. Gelius Ligulam item accipimus pro Ligula genere mēsurę ₇ coclearis per diminutionem a lingua eiusdem significationis Plini.lib.xx. capi.xxiii. Sunt qui comitialibus morbis dandum putāt lingue mēsura,est enim instrumētum ad similitudinem coclearis, nisi quia coclear concauum est, lingua vero plana est ₇ oblonga in speciem lingue. Martia.in distichis de ligula diminutiua. Quamuis me ligulam dicant equites, patresq; Dicor ab indoctis lingula grammaticis. Peregerit orbem,officium salutandi perfecerit. Sideribus d.biis. vt adhuc non facile cognosceret an dies ₇ lux vicina foret. Aut illo tempore. idest iam appropinquante die quo tempore plaustrum peregit cursum suum in septētrionem. Propertius. Quum iam Electāt Icarii sidera tarda boues. Frigida sarraca.idest plaustra septemtrionalia. Boo tę.idest bubulci. Nam qui de Astrologia scripserunt. tradunt septem stellas esse in coelo ex quibus duę quę pariles ₇ maxime in vno loco videntur pro bobus habentur. Reliquę vero quinq; figuram plaustri simularent ₇ quod proximum est his signum booten appellari volunt. Pigri.hoc est ex ratione sperę dictū. nam quum modico flectatur gyro circa polum septētrionalem.nec longe discedat, ideo piger vocatur. Vinum.quod succida nollet lana pati. Conqueritur non idem vinum apponi conuiuis.sequitur enim Ipse capillato diffusum consule potat. Eadem etiam est querela apud Plinium in.xiiii. loquentem de Catone redeunte cum triumpho ex Hispania. Non aliud inquit vinum bibi q̄ remiges.in tantum dissimilia istis qui etiam conuiuis.alia q̄ sibimetipsis ministrant, aut procedente mensa subiiciunt. Succida,ea dicitur lana Succida lana succida quę succisa ex oue nondum est lota, dicta a sudore. De quo ita Varro in re rustica lib.ii. Tonsurę tempus inter equinoctium vernum ₇ solsticium, quum sudare inceperint oues,a quo sudore recens lana tonsa succida est appellata. Corybanta videbit,iam inquit putabit de conuiua importuna ministrantium vexatione esse insanum ₇ furentem,quales erant corybantes, Corybantes qui ita sunt appellati,quia inter saltandum capita iactarent quod coryptin dicitur, quos Betarmonas vocat Home. Euge age phęacum Betarmones egregii ad Betarmones sunt. Hinc qui capita saltando iactant ₇ numine aspirantur ₇ furiis agitantur corybantiare dicimus. ii autē Corybantare existimātur iidem fuisse qui ₇ curetes Iouis in Creta

Lana pari, de conuiuia corybanta videbis.
Iurgia preludunt, sed mox et pocula torques
Saucius, et rubra deterges vulnera mappa,
Inter vos quotiens libertorumque cohortem
Pugna saguntina feruet commissa lagena.
Ipse capillato diffusum consule potat,
Calcatamque tenet bellis socialibus vuam,
Cardiaco nunquam cyatum missurus amico.
Cras bibet albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulumque senectus

Curetes educatores, qui quia alendi Iouis curam gesserunt Curetes noiati sunt. Nam dicuntur in ida monte quum Iupiter infans nutriretur ne vox eius vagientis audiretur a saturno tympana et cymbala pulsasse. De quibus multa Strabo in .x. Alii vero tradunt Corybántes dictos esse a pupillis oculorum siue genis quas greci κόραι vocant quod ipsi quum custodes essent Iouis non modo excubare sed etiam apertis oculis dormire cogebantur huic naturam vicio ex fabula vocabulum, vt qui leporum modo somnum caperent oculis patentibus ita nominarentur. Seruius li. iiii. Iurgia, verborum contentiones. Inde est iurgare et obiurgare non sine differentia, vt iurgare sit verbis contendere et veluti altercari. Obiurgare vero reprehendere. Vnde est illud apud Apuleium in prima apologia. Rhetori iurganti, an philosopho obiurganti. Rhetor enim in actione causarum verbis contendit ac perstrepit philosophus vero hominum delicta obiurgat. Preludunt, precedunt tanquam future pugne preludium. Torques, in ministros a quibus pulsatus fuisti. Mappa, genus est mantilis ad vsum mensarum. Hora. in epistolis loquens de conuiuis sic. Varius mappa compescere risum vix poterat. Idem in epistolis. Ne turpe toral ne sordida mappa, corruget nares, et vt alibi in sequentibus dicemus quum publice ostendebatur, erat signum futurorum ludorum circensium. Interea megalesiace spectacula mappe. Rubra, que ex vulnere facta est rubra.

Lagena, vas tam vinarium quam aquarium. Saguntina, hoc est fictili a Sagunto ciuitate hispanie, vnde vasa fictilia pulcherrima mittebantur. Marti. Ficta saguntino Cymbia malo luto. Ea quia fictilia erant et tam quam modici precii apponebant pauperibus conuiuis. Martia. Que non sollicitus teneat seruetque minister. Sume Saguntino pocula ficta luto. Ipse, scilicet diues. Diffusum, expressum, quod postea in vasa diffundi solet in vsum totius anni. Vnde Pli. lib. xiiii. Protopum appellatur a quibusdam mustum sponte defluens antequam calcentur vue, hoc protinus diffusum lagenis suis deferuere passi. Et alibi, vt statim dicemus vina que eo anno diffusa sunt in ducentissimum annum seruata fuerunt. Idem alibi diffusa, ita decimo die obdurerant. Apuleius libro nono de asino aureo. Concurrit vnus e cella vinaria nuncians omne vinum quod olim diffusum fuerat in omnibus doliis feruenti calore rebulire.

Consule capillato, vinum opimianum intelligit. Nam Lucio opimio consule quo tempore Caius Gracchus Tribunus plebis agrarie legis promulgator interemptus est, celi temperies fulsit, quam cocturam vocant solis opere, tanta vini fertilitate et prestantia, vt que eo anno diffusa sunt in ducentesimum annum seruata fuerint, redacta in speciem mellis asperi, ita vt non sit mirum ad tempora vsque Iuuenalis perdurasse, auctor est Plinius libro decimoquarto capite. iiii. Capillato, antiquo, nam antiqui intonsi incedebant et capillati. Calcatam, idest vinum quod exit ex vuis calcatis et pressis. Horatius. Et prelo domitam Caleno, tu bibes vuam.

Bellis socialibus, idest quo tempore fuit bellum sociale, quod ob hanc causam excitatum est. Nam quum senatus auctore Liuio libro. lxx. et lxxi. Impotentiam equestris ordinis in officiis exercendis ferre nollet, omni vi niti cepit, vt ad se iudicia transferrentur. M. Liuius Drusus Tribunus Plebis causam senatus suscepit. Itaque vt maioribus viribus eam tueretur socios et Italicos populos spe ciuitatis Romane sollicitauit. Iisque adiuuantibus per vim legibus agrariis frumentariisque latis legem quoque iudicialem tulit, vt equa parte iudicia penes senatum et equestrem ordinem essent. Quum deinde promissa sociis ciuitas prestari non posset. Irati Italici defectionem agitare ceperunt, propter quod. M. Liuius Drusus etiam senatui inuisus factus velut socialis belli auctor incertum a quo domi occisus est. Contra autem matrem et parentem suam vrbem, omne latium, atque picenum. Aetruria omnis atque campania, postremo Italia conspirauerunt. Eo bello nihil vnquam fuit calamitosius. Amico cardiaco, idest laboranti dolore stomachi καρδίαν enim stomachum dixerunt veteres greci auctore Galeno libro qui inscribitur medicus, vbi sic scribit ὡς ἡ καρδιακὴ διάθεσις οὐκ ἀπὸ τοῦ περὶ καρδίαν εἶναι τὸ πάθος οὕτως ὀνομάζεται ἀλλ᾽ ἐπεὶ καρδίαν οἱ παλαιοὶ τὸν στόμαχον ἐκάλουν, dispositio autem cardiaca non sic denominata est quod dolor circa cor esse contingat, sed quoniam cardian antiqui stomachum vocabant, cardiacis autem vino optimo maxime succurritur, vnde Pli. libro. xxiii. Cardiacorum morbo vnicam spem in vino esse certum est. Id autem morbi genus nihil aliud est quam nimia imbecillitas corporis, quod stomacho languente immodico sudore digeritur. Hec Celsus libro tertio. Seneca ad Lucilium. Bibere et sudare vita Cardiaci est. Plinius ait, cor eius cremari non posse qui tali morbo perierit. De montibus albanis, vinum albanum intelligit predulce. Albane enim vue vbi vicine predulces sunt, vt scribit Plinius libro decimoquarto capite. vi. Et vt scribit Columella in nobilitate vini principatum obtinent vites Marsici surrentemque et Albani, atque cecubini agri. De setinis, diuus Augustus setinum pretulit cunctis, dictum a Setia ciuitate campanie. Martia. Pendula pontinos que spectat Setia campos. Exigua vetulos misit ab vrbe cados. Titulum, inscriptionem, que vasis adhiberi solet. Multa fuligine, multa nigricie. Nam fuligo dicitur nigricies omnis que ex fumo prouenit quasi fumigo. Apuleius in prima apologia. Parietes fuligine deformatos ait, idest fumigatos. Veteris teste, vasis. Horatius. Quo semel imbuta est recens seruabit odorem Testa diu. Nam apud veteres vina vasis fictilibus condebantur, obturabanturque Gypso lege Plinium lib. xiiii. vnde sepe est apud poetas vasa lini, vt illud Terentianum vasa omnia releui, idest aperui remoto gypso, est enim releui precium a relino. Appellatione autem

Marginal notes: Curetes — Iurgare et Obiurgare — Mappa — lagena — Protopum — Cum bello sociali — Cardiacus — Setinum vinum — Fuligo

Deleuit multa veteris fuligine teste.
Quale coronati thrasea heluidiusq; bibebant,
Brutorum ẽ cassi natalibus, ipse capaces
Heliadum crustas ẽ inequales berillos

ne autem teste intelligimus e vasa integra e vasorum fragmenta. Trasea heluidiusq; bibebant, adeo vterq; libertatis studiosus fuit, vt natalem diem Brutorum e Cassii qui patriam a tyrannis liberauerant summa poculorum hilaritate celebraret. Petus Trasea patauinus fuit cui Nero, vt Tacitus scribit infensus valde sufctus est. q; scilicet senatu egressus esset quũ de Agrippina referretur, e q; Iuuenalium ludicro parum expectabilẽ operam prebuisset, ea enim offensio altius penetrabat, quia idem Trasea Patauii. Vnde ortus erat ludis cesticis a Troiano Anthenore institutis habitu tragico cecinerat. Die quoque quo pretor Antistius. Sosianus ob factitata in Neronem probrosa carmina exilio mulctatus est mitiora censuit, obtinuitq;, e quum diuini honores poppeę decernerentur sponte absens funeri non interfuit. Nec poppeam deam credidit, ob quę Nero stimulante Capitone Cossutiano Traseę inimico eum ad necem compulit, venis enim vtriusq; brachii excisis vitam cum sanguine amisit talibus verbis vsum capitonem Cossutianum tradit Tacitus contra Traseam. Frustra Nero Cassium amonitu si gliscere e vigere Brutoꝝ ęmulos passurus es. Nam Cassium longinum iusserat interfici hac vna causa q; in vetere gentili stemmate Cassii percussoris Cęsaris imaginem retinuisset. Trasea autẽ fuit socer Heluidii, de quo ita Tacitus. Heluidius, priscus regione Italię Terracinę municipio, duuio patre, qui ordinẽ primipili duxisset ingenium illustre altioribus studiis iuuenis admodum dedit, non vt plerique vt nomine magnifico segne ocium velaret, sed quo firmior aduersus fortuita rẽ pub. capesseret doctores sapientię secutus est qui sola bona quę honesta, mala tãtum quę turpia, nobilitatem cęteraq; extra animum, neq; bonis, neque malis annumerabat. Questorius adhuc a peto Trasea gener delectus e moribus soceri nihil ęq; ac libertatem hausit ruina soceri in exilium pulsus a Nerone Apolloniam concessit, vt Galbę principatu rediit Marcellum Eprium delatorem Traseę accusare aggreditur. Hic postea Vespasianum in studio libertatis offendit, vt putaret id optante auunculo Claudio pristinum libertatis statum posse reuocari, quo nomine reus ac preter spem absolutus est. Hi ergo duo Trasea e Heluidius Brutorũ ęmuli fuerunt in tuenda libertate. Hęc autem historia inserta est a poeta non tam vt bonum vinum designaret q; inuidiam Domitiani qui vt tradit Suetonius Iunium rusticum necari iussit, quoniam peti Traseę, e Heluidii laudes ediderat, appellaueratq; eos sanctissimos, propterea eadem de causa philosophos omnes ab vrbe expulit, e Heluidium Heluidii filium sustulit. De Trasea e Heluidio sic scribit Cornelius Tacitus in vita Iulii agricolę. Legimus quum Aruleno rustico petus Trasea. Herẽnio senectioni priscus Heluidius laudati essent capitale fuisse neq; in ipsos modo auctores sed in libros quoq; eorum seuitum delegato triumuiris ministerio vt monumenta clarissimorum ingeniorum in comitio ac foro vrerent. Coronati, nam in solẽnibus conuiuiis Romani epulabantur coronati, sumpta consuetudine a Ionibus populis Asię qui vnguenti coronae

Corōati conuiuiis

niumq; in conuiuio dandarum e secundę mensę ponendę consuetudinem haud parua luxurię instrumenta, vt tradit Valerius reppereruñt. Verum eum morem homines prius accepisse videntur a Prometheo, qui quũ ab Ioue vinculis liberatus fuisset in monte caucaso coronam habuisse fertur, vt se victorem impune pecasse diceret. Itaque homines in maxima leticia victoriaq; coronas habere constituerunt. Id q; maxime in exercitationibus conuiuiisq; est custoditum. Lege Higinũ. Brutorum, e Iunii scilicet qui Tarquinium superbum eiecit post stuprum Lucretię. Et Decii qui vna cum reliquis coniuratoribus Iulium Cęsarem in senatu confodit. Cassi, Nam e Cassius vnus fuit ex interfectoribus Cęsaris studio libertatis.

Ipse capaces, Ordo est ipse birrho tenet phialas expositiue capaces crustas heliadum e inequales berillos. Sic q; designat Electrum, ex quo vasa potoria magni precii fiebant, id autem erat aurum vbi quinta argẽti portio inerat. Nam quum omni auro insit argentum vario pondere, alibi dena, alibi nona, alibi octaua parte. Vbicunq; argenti quinta portio idest, electrum vocaẽ. vt scribit Pli. lib. xxxiii. capi. iiii. Ex electro in lindo insula rhodiorum Helena sacrauit calicem Minerue mãme sue mensura. Electri natura est ad lucernaꝝ lumina clarius argento splendere verum hoc loco. id poeta prosequitur quod greci mendaciorum affectatores finxerunt quod nostri postea imitati sunt. Phaetontis fulmine icti sorores fletu mutatas in arbores populos lachrymis Electrum omnibus annis fundere iuxta Eridanum amnem, quem padum vocamus. e Electrum appellatum, quoniam sol vocitatus sit Electros. Quod esse falsum Italię testimonio patet, neq; enim in Italia ex arboribus fluere electrum cõstat, licet Ouidius grecos imitatus dixerit. Deq; ramis electra fluunt quę lucidus amnis. Excipit e nuribus mittit gestanda latinis. Vnde e Martia. lib. iiii. grecos secutus ita dicit. Flentibus Heliadum ramis dum vipera serpit. Fluxit in obstantem succina gemma feram. Quę dum miratur pingui se rore teneri. Cõcreto riguit vincta repẽte gelu. Nã succino siue Electro illo ex arboribus destillãte animalia plerunq; corripi falso poetę nostri tradiderunt, creditum est, quę ita inclusa ꝑpetuo viuere videbanẽ. Mart. in eodem libro. Et latet e lucet phaetontida cõdita gutta, vt videaẽ apis nectare clausa suo. Heliadum igiẽ. i. sororum phaetõtis, quę in arbores populos sm fabulas fletu nimio mutate sunt ex quibus electrum fluat, e inde calices fiãt. Helios. n. sol appellaẽ. Veꝝ fabulam poeta histonę immiscet. neq; enim ex succino illo qđ electrum etiam appellatum est vasa potoria fiebant. quũ id (si Plinio fides habenda est) nusq̃ reperiaẽ, sed ex electro illo, cui quinta argenti portio ines[illegible] vnde sequiẽ. Tibi non cõmittiẽ auꝝ. vnde ma[illegible]. locum accipiũt qui ex succino illo vasa fieri [illegible]erũt quũ nusq̃ inueniri id moneat. vt diximus, q[illegible] ipso Electro multa disserit lib. xxxvii. cap. ii. Inequalesq; berillos. Nã Berilli aliiq; lapides ꝓciosi poculis aureis inserebanẽ. Berilli autem coloris sunt chrystalli sed crassioris, de hoc Marti. e sel is niueum possida vincit ebur, inequales di.

Electꝝ

Berilli

Virro tenet phialas, tibi non cōmittitur aurum
Vel si quando datur custos affixus ibidem
Qui numeret gēmas, vnguesq; obseruet acutos.
Da veniam, pręclara illic laudatur iaspis
Nam birro vt multi gēmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vagine fronte solebat
Ponere zelotypo iuuenis prelatus hyarbę
Tu beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quattuor, ac iam
Quassatum, & rupto poscentē sulphura vitro,
Si stomachus domini feruet vinoq; ciboq;
Frigidior geticis petitur decocta pruinis,
Non eadem vobis poni modo vina querebar,
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula cursor

xx, quia vt testatur Plinius lib. xxxvii. sexangulari forma poliebant, vt color repercussu angulorum excitaretur. Hos autem mittit India. Tibi nō cōmittitur au. hinc apparet phialas illas ex auro non gēmi fuisse.

Virro, nomen fictum diuitis. Qui numeret gemmas. Gemmatos calices intelligit. Nam poculis vt modo diximus aureis gemmę inserebant & pręcipue smaragdi qui scythici dicuntur Plinius procemio libri. xxxiii. Nec hoc fuit satis, turba gemmarum potamus & smaragdis teximus calices, ac temulentię causa tenere Indiam iuuat, Martia. Gemmatum scythicis vt luceat ignibus au. Aspice quot digitos exuit iste calix. Gemmas, inferas scilicet calici.

Da veniam, ironicos, non est inquit mirum si tam accurate custodiunt pocula, nā illic sunt Iaspides preciosi, qui merentur custodiri sicque immoderatam sui temporis luxuriam taxat & nimias delicias. Iaspis. Lapis est q viret & sępe translucet, plurimę ferunt eā gentes & i agro nīo Brixiano maxima est varii generis copia. Sed quū diuerso p sit colo. optima est illa q̄ purpurę quicq̄ hēt, secūda q̄ rosę. Tertia quę smaragdi. Nam multi, tanta īquit ē Lautitię affectatio apud Romanos vt multi lapidibus prętiosis q in digitis gestandi sunt, calices ornent. Quas in vaginę, solebat inquit Aeneas Troianus talibus lapillis non pocula sed vaginam gladii adornare, vt per Aeneam intelligas omnem antiquitatem quā ostēdit a deliciis penitus fuisse abhorrentem, vt sic molliciem sui sęculi damnet, eleganter autem Aeneam nominauit, vtpote a quo Romani originem traxerunt, ac si dicat eos a vestigiis maiorum multum declinasse. In fronte vaginę, in superficię & parte exteriore vagine allusit autem ad illud Virgi. Stellatus iaspide fulua ensis erat. Iuuenis, Aeneas scilicet. Prelatus hiarbę, quem Dido Hiarbę regi Libyę in amore pposuit. Spreto enī Hiarba nupsit Aenee. Zelotypo, qui ita amat vt timeat nequis amore suo fruatur Zelotypus est. Zelotypia diffinitur a Chrysippo ęgritudo animi ex eo pueniens quod timeas ne adsit alteri quod cum nemine velis habere cōmune deductumq; videtur ἀπὸ τοῦ ζυλον. i. amore καὶ τυπτεται. i. feriri eo q Zelotypus assiduo amoris in leo percutiat. Tu beneuentani sutoris. Tu quum voles bibere, calices non habebis aureos sed vitreos deformes. Nam vatinius quidam beneuentanus sutor vitrearius fuit, cuius calices vitrei & deformes erant. Martialis. Vilia sutoris calicem monumenta vatini Accipe, sed nasus longior ille fuit. De vatinio ita scribit Cornelius Tacitus loquens de Nerone apud Beneuentum interim consedit, vbi gladiatorium munus a vatinio celebre edebatur. Vatinius inter foedissima eius aulę ostenta fuit sutrinę alumnus, corpore detorto, facetiis scurrilibus, primo inter contumelias assumptus, dehinc optimi cuius criminatiōe eo vsq; valuit, vt gratia, pecunia, vi nocēdi inter maxios emineret. Poeta autem in contemptum vatinii foedissimi hominis calices eius nominat, magis q̄ alterius opificis. Nomen sutoris, nam calices vatiniani appellabantur a nomine ipsius vatinii. Nasorum quattuor, quattuor rostrorum vt sit descriptio vasis. Nam ita protensis quattuor rostris instar nasorum fingebantur, vnde est illud vt modo diximus. Martia. in distichis. Vilia sutoris calices monumēta vatini. Accipe sed nasus longior ille fuit.

Poscentem sulphura. Nam vitrum ruptum sulphuratis permutabatur. Martia. Qui pallentia sulphurata fractis Permutat vitris. Statius in syluis libro secundo. Quique comminuti permutat vitreis gregale sulphur. Decocta, aqua cocta absolute dicitur decocta. Scribit Plinius lib. xxxi. capi. iii. Neronis principis inuentum esse decoquere aquam, vitroque demissam in niues refrigerare, ita voluptas frigoris contingit sine vitiis niuis. Vnde Marti. Non potare niuē. sed aquam potare rigentem De niue commenta est ingeniosa sitis. Seneca libro decimoquinto ad Lucilium. Quid tu illam ęstiuam niuem non putas callum interioribus obducere? appellat autem niuē ęstiuam, qua decocta refrigerabatur. Didicerunt enim luxuria monstrante Romani vt docet Seneca ad Lucilium, niues tempore ęstatis locis subterraneis conseruare. vnde Plinius libro decimonono. Seruatur algor ęstibus excogitaturq; vt alienis mensibus nix algeat. Pruinis geticis, hoc est scythicis ac per hoc frigidissimis vbi perpetua sunt frigora. Nam getę populi sunt scythię. Nō eadem, ordo est. Ego modo querebar vina poni vobis non eadem, quę ponebantur domino, sed eādem aquā cum diuite non potatis. Vos aliam potatis aquam. frequens est conquestio apud Martialem clientes paribus cum domino non excipi dapibus vt illud in tertio libro in ponticum. Quum vocor ad cenam non iam venalis vt ante. Cur mihi non eadem quę tibi cena datur? Plinius Iunior itidem conqueritur in epistolis. Sic & Plinius senior libro xix. capi. iiii. Heu prodigia ventris, mirum esse non licere carduis pecori vesci, non licet plebei. Aquę quoque separantur, & ipsa naturę elementa vi pecunię discreta sunt. Hi niues illi glaciem potant, poenasq; montium in voluptatem gulę vertunt. Cursor, non delicatus pincerna, sed qui inter seruos est cursor, & qui officium habet eundi quocunq; missus fuerit a domino, ii etiam A pedibus dicebantur Martia. Cursorem sexta tibi ruse remisimus hora. Carmina quem madidum nostra tulisse reor. Idem in. iii. Sed tota foeno cursor oua portabat, nā mira erāt.

pedum

Margin notes: Iaspis. Zelotypus. Decocta. A pedibus.

pedum pernicitate. Spartianus in vita commodi scribit eum cursoribus suis exemplo cupidinũ alas frequẽter apposuisse, eosq; ventorum nominibus sępe vocitasse. Boream alium, alium notum, & item aquilõem aut Circium cęterisque nominibus appellans. Et indefesse atq; inhumaniter faciens cursitare. Getulus, ex getulia africę regione.

Maurus: ossea, idest gibbosus ipse ossuus, nã gibbosi manus & reliqua corporis membra sunt arida & sine pulpa. Nolis occurrere, vereteris enim ne manes essent alicuius qui ex bustis

Monumenta existisset. Monumenta, sepulchra dicta a monendo q̃ moneant nos & maiorũ nostrorũ nos eẽ mortalis, vnde & monumenta dicimus quęcunque nobis memoriam alicuius rei relinquũt. Latinę, de via Latina dictum in calce pmę Satyrę. Flos Asię, idest formosissimus pocillator ex asia. Inde enim pulcherrimi habebantur serui.

Quam fuit Census. Nec mirum tanti seruum emi, quum scribat Plinius libro. vii. capi. xii. M. Antonium duos pueros eximios forma mercatum fuisse ducentis sestertiis. Census Tulli pugnacis, pluris inquit seruos mercantur q̃ fuerint opes Tulli Hostilii tertii Romanorum regis qui Romulo etiam ferocior fuit vnde pugnacem appellauit de eo sic Virgilius in sexto. Cui deinde subibit. Ocia qui rumpet patrię, residesque mouebit Tullus in arma viros & iam desu-

Ancus Martius etta triumphis Agmina quem iuxta sequitur iactantior Ancus. Nam Ancus Martius quartus fuit Rex a Romulo, nepos Nummę pompilii ex filia. ęquitate & religione auo similis. Hi autem pauperes fuere reges.

Et ne te teneam, ne longo verborum anfractu te remorer. Omnia frinola regum Romanorum, tãtum inquit impendunt in emendis seruis, vt omnes regum Romanorum facultates talibus preciis sint inferiores. Omnia sunt frinola, idest nullius fere precii in comparationem eorum quę impenduntur in comparãdis seruis, Nam frinola auctore Festo sunt proprie Vasa fictilia quassa, vnde dicta verba frinola quę minus sunt fide subnixa. De quo vocabulo plura diximus in tertia Satyra illic frinola transfert Vcalegon.

Quod quum ita sit, vt serui scilicet tanti emantur. Tu getulum Ganymedem respice, acsi dicat non est q̃ credas tibi a talibus pocula ministrari, sed respice ganymedem getulum, idest pincernam deformem & nigrum vipote solevstulatum quem supra Cursorem dixit Ganymedem autem Ironice dixit. Nam is puer fuit delicatissimus Troos regis & Galiores filius, quem

Getulus dabit, aut nigri manus ossea mauri,
Et cui per mediam nollis occurrere noctem,
Clinosę veheris dum per monumenta latinę.
Flos asię ante ipsum precio maiore paratus,
Quam fuit ẽ Tulli census pugnacis ẽ Anci
Et ne te teneam romanorum omnia regum
Frinola, qd cũ ita sit tu getulum ganymedem
Respice cum sities, nescit tot milibus emptus
Pauperibus miscere puer, sed forma, sed ętas
Digna supercilio, quando ad te peruenit ille,
Quãdo vocatus adest calidę, gelidęq; minister?
Quippe indignatur veteri parere clienti
Quodq; aliquid poscas, ẽ qd se stãte recumbas.
Maxima quęq; domus seruis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidę iam mucida frusta farinę.
Quę genuinũ agitẽt nõ admittentia morsum.
Sed tener, ẽ niueus, molliq; siligine factus
Seruatur domino, dextram cohibere memento,
Salua sit artocopi reuerentia. finge tamen te

Iuppiter venantem conuersus in aquilam, tulit in cęlum, mensęq; suę remota hebe filia adhibuit pocillatorem. Sed forma sed ętas digna supercilio. Non est inquit mirandum si pauperibus abnuit ministrare, habet enim formam & ętatem dignam fastu & grauitate, nam in supercilio vt auctor est Plinius fastus & superbia sedem habet licet in corde nascantur. Quando ad te peruenit ille, quasi dicat nunquam ad te peruenit. Calidę gelidęque minister. Calda Nam Romani habebant ministratores q domino calidam & gelidam aquam miscebant vrceis quos ministratorios appellabant, de qbus Mart. in vlt. Frigida non deerit non deerit calda petẽti. Sed tu morosa ludere parce siti. Calda autẽ pro calida veteres sunt vsi. Vnde Quintilianus libro primo ita scribit Augustus quoque in epistolis ad. C. Cęsarem scriptis emendatius calidum dicere q̃ caldum mauult, nõ quia id nõ sit latinum, sed quia sit odiosum. Ecce, par- Ecce ticula est qua rem aliquam nouam & recentem ostendimus. Alius subaudi seruus & minister. Mucida, mucore corrupta. Farinę solidę, idest panis solidi & duri, nam aliud nihil est panis q̃ farina adhibito liquore subacta. Agitent, labefaciant. Ge- Gemini nuinum, genuini dentes sunt homini nouissimi, qui circiter vigesimum annum gignuntur multis, & octogesimo, auctor est Pli. dicti q̃ a genis vt scribit Festus pendeant. Molli saligine. Delicatissimus panis conficiebatur ex siligine de quo Seneca sic in epistolis de Panis abstinentia ẽ temperãtia eius. Malum panem inquis, ex siliexpecta, bonus fiet etiam illum tenerum tibi & siligine gine eum fames reddet. Idem de parsimonia victus, vtrum Siligo hic panis sit plebeius an siligineus ad naturam nihil pertinet. Plinius lib. xviii. Siliginem dixerim proprie tritici delicias, candor est, & sine virtute & sine pondere Columella libro secundo. Nec nos tanquam optabilis agricolis fallat siligo. Nam hoc tritici vitium ẽ, & quã- Artocopus uis candore pręstet pondere tamen vincitur. Artocopi, hoc est panis siliginei multo labore confecti vt docet compositio ἄρτος enim panem significat & κόπος laborem, & licet Plinius multa genera panum nominet vt ostrearios, artologanos, Speusticos, furnace or pertichos multosque alios, non tamen Artocopus nomen est proprium panis, sed ipsum intelligit siligineum qui multo labore confectus sit. Gręci tamen ἀρτοκόπον & ἀρτοκόπον pistorem appellant, artoptã Artopta videtur Plautus in Aulularia pro mensa panaria accipere quum ait. Ego hinc artoptam ex proximo vtere

Improbulum, superest illic qui ponere cogat.
Vis tu consuetis audax conuiua canistris
Impleri, panisq; tui nouisse colorem?
Scilicet hoc fuerat propter, quod sępe relicta
Coniuge per montē aduersum gelidasq; cucurri
Aesquilias fremeret sęua quum grandine vernus
Iuppiter, & multo stillaret penula nymbo.
Aspice quam longo distendat pectore lancem
Quę fertur dño squilla, & quibus vndiq; septa
Asparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
Cum venit excelsis manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus cammarus ouo
Ponitur exigua feralis coena patella,
Ipse venafrano piscem perfundit, at hic qui

dam peto a Congrione, alii vero putant & rectius acci pi pro testa vbi panis coqueretur, facta compositione ἀπὸ τοῦ ἄρτου quod est panis & ὀπτάω asso, arto ptę meminit & Plinius libro decimo octauo capite. xi. vbi locus est corrigēdus nam pro artopta artoptesia scri ptum est. Salua sit reuerentia, salua dicitur reueren tia quum non violatur, sed inquit in pane illo reuerentiā nō amittas, vt sit non tangas, quasi cui reuerentia sit habenda. Verba sunt poetę ridentis tam' superbas & contumeliosas coenas diuitum. Finge tamen, hoc est si te finxeris aliquantulum audacem vt apprehendas panem, statim adest' qui te inclamet cogatque deponere eum. Improbulum, audaculum. Vis tu cōsuetis, verba sunt serui increpantis, vis ne panem tuum consuetum cognoscere eoque impleri? legendumque est cum obiurgatoria interrogatione. Et vis legendum est a volo, & non vix. Est enim verisimile vt quem cogat panem deponere, eum etiam acerbe reprehendat. Scilicet Scilicet hoc fuerat, verba sunt Clientis conquerentis pro laboribus suis ęquam mercedem sibi non rependi. Scilicet hoc fuerat, certe inquit hęc tam benigna in coenis tractatio fuerat causa vt tot incommoda sustinerem. Legendumque est cum Ironia. Nā hęc particula scilicet fere semper Ironicos profertur. Vt Persius. Scilicet hoc populo pexusque togaque recensi. Terentius. Id populus curat scilicet. Sępe relicta coniuge, ostendit se sępe antelucano tempore relicta coniuge ex lecto surrexisse vt diuitem comitaretur eū
Exqlię tem salutatum. Exquilias, vnus est ex septem colli
Exqui bus vrbis, dictę exquilię ab excubiis regis, vel ab eo q
lina re exculię essent a rege Tullo, vnde regio exquilina secun
gio da vrbis. Lege Varronem. Fremeret, hinc maxime emergit querela. Iuppiter vernus, idest aer. Nam Iuppiter auctore Varrone aer dicit & coelum. Nym
Nymbus bo, Nymbus proprie appellatur auctore Seneca pluuia repentina maximo cum impetu. Penula, tempore pl[illegible]io sumebatur penula. Aelius Spartianus in primo [illegible] limine sic scribit de Hadriano. Tribunus plebis f[illegible] est, in quo magistratu ad perpetuam tribu[illegible] potestatem omen sibi factum asserit, q penulas amiserat, quibus vti tribuni plę. tempore pluuię solebant, Imperatores autem nunquam, vnde hodie quoque Imperatores sine penulis a togatis videntur, hinc est iocus ille apud Quintilianum. Quum Galla
Penu rogant penulam amico respondit, nō pluit non opus
la est tibi, si pluet ipse vtar. Vulpianus iurisconsultus scri
Penu bit penulam communem esse habitum tam virorum,
lę repe q mulierum. Tradit Lampridius Alexandrum consti
tos. v tuisse vt senatores penulis intra vrbem frigoris causa
Sqlla vterentur quum id vestimenti genus semper itinerarium aut pluuię fuisset. Matronas in vrbem vti vetu

it penulis. Varro in Virgula diuina scribit vt est auctor Marcellus. Non quęrenda est penula homini qui habet virtutem. Penulę autem repertores Lacedęmonios fuisse scribit Tertullianus in apologetico. Aspice, alium lusum ostendit diuitis, cum maxima clien
A spa tis contumelia, sunt enim verba poetę. Aspice in [illegible] qui
rague q̄ grandis Squilla pareatur domino. tibi autem cammarus est cum. Squilla autem genus est piscis ex genere crustatorum. de qua sic Cicero in libro de natura deorum Pinna vero sic enim grece dicitur duabus grandibus patula cōchis cum parua squilla quasi societatem coit comparandi cibi. Horati. Satyra. viii. secundi libri. Afferens squillas inter murena natantes in patina porrecta. De squilla sic scribit Aristotelē libro q̄rto de animalibus. Crusta aūt intectoꝝ genus primū locusta, cui proximum genus alterum est, quem gammarum vocant. Tertium genus Squilla est. Quartum cancer & cętera. Distendat, impleat. Asparagis, asparigi dicti sunt q ex asperis virgultis leguntur, & ipsi scapi asperi sint, non leues nisi dictio sit gręca nam ἀσ-παραγον dicitur hęc Varro. Qua cauda, quasi quę maxime expetitur. Nam in Squilla & locusta cauda optimi habebatur saporis. Fuisse autem lautę gulę docet Suidas qui scribit Apicium eo cibi genere bona consumpsisse, & eius auiditate in africam nauigasse.
Despiciat, deorsum aspiciat quum sublimis a ministro feratur, sequitur enim Excelsis manibus sublata
Cāmarus ministri. Cammarus est ex genere piscium vt diximus crustatorum, cuius meminit & Martialis Concolor in rubra cammare lance rubes. De eo sic & Lampridius in Heliogabalo, primus fecit Isitia de piscibus, primus de ostreis & lithostreis & huiusmodi marinis conchis & locustis & Cammaris & Squillis. Constrictus ouo. Cammari enim immixti ouis coquebantur.
Coena feralis, expositio est, idest coena qualis mortuis dabatur. Vnde Apuleius in quarto Floridorum. Exclamauit viuere hominem, procul ignes amolirentur, rogum demolirentur coenam feral[illegible]m a tumulo ad mensam referrent. Feram enim veteres mortem appellauere. Venafrano, subaudi oleo. Totus enim ager venafranus bonitate olei commendatur. Vnde illud Plinianum Et vulgo principatum in hoc quoq; bono obtinuit Italia toto orbe, maxime agro venafrano, est autem venafrum oppidum campanię. De oleo venafrano Martia. Hoc tibi campani sudauit bacca venafri Vnguentum quotiens sumis & istud olet. Varro in re rustica. quad fur confrram campano, quod triticum appulo, quod vinum falerno, quod oleum venafrano? Pallidus caulis. Nam Brassicę pallescentes fastidium mouebant. Vnde vt viriditatem custodirent cum nitro coquebantur. Martia. Ne pallentes

moueant

Coena feralis — Fera mors — Venafranū oleum — Venafrum oppidū

Pallidus affertur misero tibi caulis olebit
Laternam, illud .n. vestris datur alueolis; quod
Canna micipsarum prora subuexit acuta,
Propter quod Romę cum boccare nemo lauat
Quod tutos etiam facit a serpentibus atris.
Mullus erit domino, quem misit corsica, vel quē
Taurominitanę rupes quando oē peractum ē,
Et iam defecit nostrum mare, dum gula sęuit,
Retibus assiduis, penitus scrutante macello,
Proxima, nec patitur tyrrhenum crescere piscē,
Instruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
Quod captator emat lenas, Aurelia vendat.
Byrrhoni murena datur, quę maxima venit
Gurgite de siculo, nam dum se continet auster
Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas,
Contemnūt mediam temeraria lina carybdim.

moueant fastidia caules. Nitrata viridis brassica fiet aqua. Olebit laternam, idest oleum quale laternis so let indi. Nam in vsum lucernarum pessimum para tur. laternam autem posuit pro lucerna. Vestris alueolis Satyrice appellauit patinas pauperis alueolos. Nam Alueoli dicunt vasa pprie ex ligno excauata sic etiam in sequentibus. (Alueolus) alueolos appellauit. Cu ius & alueolos & lenam pignerat Atreus, vbi locus est corrigēdus nā pro Alueolis Albiolos legitur. Ergo vestris alueolis, idest vestris patinis vilibus & ligneis. Alueolus item capitur pro tabula lusoria. Varro. Quales sunt tesserę quibus in Alueolo luditur. Vocabulum autem deductum est per diminutionem ab Alueo, vnde Valerius lib. octauo. Loquens de Sceuola. Alueo quoque & calculis vacasse interdum dicitur, licet illud etiam diuersa significatione accipiatur, nam & pro vase ligneo ponitur quod alio nomine solium appellamus (Soliū) eo vtebantur in balneis, vnde Cicero in. iiii. Rhetoricorum ad Herennium. Deinde vbi visum est vt in alueum descenderet. Alueus item capitur pro concauitate fluminis, vnde dicimus Alueū Tiberis. Alueum padi. Canna Mycipsarum, idest quod ex Numidia Romam vehitur. Nam Mycipsa Massanissę filius Numidarum fuit rex, qui moriens regnum tribus filiis reliquit Adherbali. Hyempsali & Iugurthę fratris filio, quem in filium adoptauerat. Canna acuta prora, idest nauis. Hoc autem dicit quia vt scribit Plinius libro septimo capite. lvi. naues fiunt vtiles in Nylo ex Papyro, & Scirpo & harundine simulq; ad id respexit q in India harundines sunt tantę proceritatis vt ex singulis internodiis nauiculę fiant quę Alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. Auctores sunt Plinius libro septimo capite secundo. Solinus, Diodorus, Mela. Cum boccare, tantus inquit est foetor olei vt nemo Romę lauetur cum boccare, hoc est cum Numida aliquo. (Boccar) (Massanissa) Boccar autem vt scribit Liuius libro vigesimonono ab vrbe cōdita rex fuit maurorum fuitque temporibus Massanissę regis Numidię, pro quo nunc poeta intelligit omnes Numidas & mauros. Tutos a serpentibus, tanta inquit est vis tetri odoris olei vt serpentes ipsi fugentur.

Mullus erit, piscis est marinus de quo in superiore satyra. (Corsica) (cyrnus) Corsica, insula est in mari ligustico, alio nomine appellata Cyrnus vnde Virgilius in Buccolicis. Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos. Rupes Taurominitanę, hoc est Sicilia ipsa. (Tauromíniū) Nam Tauromininum oppidum est Sicilię non longe a Messana, olim naxus vocitatum auctore Solino. Quando omne, ratio est quare tam ex longinquo petantur pisces, quoniam inquit iam mare nostrum piscibus est exhaustum dum gulę tantopere inseruimus. Vnde & Seneca detestans gulam sic scribit ad Lucilium. Vide quantum rerum per vnam gulam transiturarum permiserit luxuria terrarumque marisque vastatrix Valerius maximus li. ix. Loqns de luxuria sic ait. Inde ab oceāi littoribus attracti pisces. Inde infusę culinis arcę, cēsibusq; edendi & bibendi voluptas repta. Macel (Macellum) lo scrutante, hoc est piscatore maria quęq; vl (Macellarii) Macelcina explorante. Macellum enim posuit pro piscatore. Est autem Macellū locus vbi obsonia vendunt dictū vt sensit Donatus in Terētiū a mactādis pecoribus, vt alii vero tradunt a Macello quodā qui exercebat in vrbe latrocinium quo damnato Cēsores Aemilius & Furius statuerunt vt in domo eius obsonia venderentur a quo Macellarii dicti sunt q obsonia venderent, non autem qui pecora mactarent, ii enim Lanii & Laniones sunt appellati, & Laniena locus vbi mactarent. (Lanii) (Laniones) (Laniena) de quo plura ante.

Nec patitur, scilicet gula. Tyrrhenum, Tuscū, & ma Romanum. Instruit ergo focum, quum mare inquit nostrum piscibus sit exinanitū, ergo ex prouinciis & lōginquis locis petuntur, sicq; poeta gulā sui temporis notat. Quę ēt a Seneca his verbis taxat. Quod dissolutus deliciis stomachus vix admittat ab vltimo petatur Oceano, vomunt vt edant, edūt vt vomāt. Instruit focum, in causa est vt pisces habeant ad coquendum. Illinc, ex prouincia. Lenas, pro auaro captatore ponitur, vt Aurelia pro orba diuite cui multa mitterentur munera, vterque autem fuit temporibus Iuuenalis vt Gallita & Pactius. (Murena) Captator, hoc est qui muneribus alienas opes captat. Aurelia vendat, nam lucri cupiditate munera vendebat. Byrrhoni, ipsi diuiti. Murena. Anguillę similis est, in freto siculo capit. Macrobius lib. iii. Accersebant inquit murenę ad piscinas nostrę vrbis abusq; freto siculo. Lautę habebātur gulę adeo vt Licinii Crassi Murenę sint cognominati q hoc piscę effusissime sunt delectati. Lege Plinium lib. ix. Columellā & Macrobiū lib. iii. Nā dum se continet, non verent inquit piscatores quiescētibus vētis in mari siculo licet periculoso piscari, vt ostēdat nihil intactum relinqui ad indomitā gulā explendam. Auster, austrum posuit pro oībus vētis. In carcere fabulam miscet. Nam venti In Eoliis insulis in quibus temporibus Iliacis Eolus regnabat, in carcere ab eo coerceri dicebantur. Virgilius Eoliam venit, hic vasto rex Eolus antro Luctantes ventos tempestatesque sonoras Imperio premit, ac vinclis & carcere frenat. Lina temeraria, hoc est temerarii piscatores vtentes retibus. Carybdim, in freto quod est inter Italiam & Siciliam scopulus est Scylla item charybdis, mare vorticosum ambo clara fenicia. Caryb-

Vos anguilla manet longę cognata colubrę
Aut glacie aspersus maculis tyberinus & ipse
Vernula riparum pinguis torrente cloaca
Et solitus medię cryptam penetrare suburę.
Ipsi pauca velim facilem si prębeat aurem.
Nemo petit, modicis quę mittebantur amicis
A seneca, quę piso bonus, quę cotta solebat
Largiri, nanq; & titulis & fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria. solum
Poscimus, vt coenes ciuiliter, hoc face & esto
Esto vt nunc multi diues, tibi, pauper amicis,

dis autem peloro promontorio adiuncta est. De Scylla ⁊ charybdi plura referemus in decima quinta Satyra. Cognata colubrę, quasi eiusdem generis, scribit Plinius libro nono capite vigesimo tertio Murenas in terram elapsas serpentibus commisceri, sed de anguilla hoc non legitur apud Plinium verum poeta sequitur opinionem vulgarem qui credit serpentes, ⁊ angues coire cum Anguillis. Aut Tyberinum, lupum piscem intelligit qui in Tyberi stercore pasceretur ⁊ immunda esca inter cloacas vrbis. Et licet hoc loco Iuuenalis Tyberinum piscem vt vilem pauperi apponi dicat. Varro tamen, vt tradit Macrobius, pisci tyberino palmam tribuit his verbis in libro rerum humanarum.xi. Ad victum optima fert ager campanus frumentũ. falernus vinũ. Casinas oleum. Tusculanus ficũ. Mel Tarentinus. Piscē Tyberis. Nam omnes ex hoc amne pisces maximum honorem tenuerunt apud prodigos imprimisq; lupus qui inter duos pontes captus esset, quod etiam Oratius indicare videtur in Satyra quę incipit. Quę, virtus. Lupus hic Tyberinus an alto Captus hiet, pontem inter iactatus, an amnis hostia sub tusci. Columella libro. ix. capi. xvi. Loquens de piscinis sic scribit. Doctaq; ⁊ erudita palata fastidire docuit fluuialem lupum nisi quem tyberis aduerso torrente defatigasset. quibus verbis docet lupum tyberinum in precio fuisse. Verum forte temporibus Iuuenalis talis piscis in precio nõ erat, temporum longinquitate mores, vt fit mutante, sicut ⁊ ętate nostra anguillę. quę temporibus poetę in minima erant ęstimatione, mensis nostris sunt gratissimę. lupos etiã marinos laudat Plinius libro.ix. His verbis luporum laudatissimi qui appellantur lanati candore molliciaq; carnis hũc piscē gręci appellãt λαβρακα Aspsus maculis. Nam lupi pisces maculis variegati inueniebantur ⁊ iiq; minoris ęstimationis, vnde Columella libro.ix. capite.xvii. Vbi de positione piscinę mentionem facit. Tum etiam sine macula (nam sunt ⁊ varii) lupos includamus. Eos nos esse putamus quos vulgo appellant Lucios dictos lupos ab eorum voracitate nam reliquos pisces insectantur, vnde Columella eodem libro lupos rapaces appellat. — Lupus Glacie. per hiemem. videntur enim maculis frigore aspergi. Vernula. alumnus.

Cloaca. nam tota vrbs pensilis erat cloacis corriuatis septē amnibus a. M. agrippa sordes vrbis in tyberim deferentibus. lege Liuium ⁊ Plinium libro. xxxvi. capite. xv. Pinguis cloca torrente hoc est pinguis sordibus fluentibus per Cloacas. Est enim cloaca auctore vlpiano locus concauus per quem colluuies ⁊ immundicię vrbis fluant. Cloacę autem appellatione ⁊ tubi ⁊ fistulę continentur. Ad salubritatem ciuitatum ⁊ ad tutelam pertinet vt cloace purgētur ⁊ reficiãtur. nam ⁊ cœlum pestilens ⁊ ruinas minantur immundicię cloacarum.
Torrente hoc est vt scribit Plinius cursu precipiti torrentium modo fluente. Criptam, cauernam. ⁊ loca riparum excauata, quę piscis depascens perscrutatur. Vnde Lucilius acer ⁊ violentus poeta eum qui a si ligurritorem catillonem appellat, scilicet qui proxime ripas ⁊ stercus insectaretur. Proprie autem Catillones dicebantur qui ad polluctum Herculis vltimi quum venirent. Catillos liguriebãt. — Catillones Crypta autē dicta est a κρυπτω, quod est occulto. Suburę, regio erat vrbis celebratissima de qua alibi ante. eo autem ait pisces stercus sectantes peruenire. Ipsi pauca velim, velim inquit ipsum byrronem paucis alloq; si me velitauscultare. Nemo petit. sensus est, Nemo inquit petit a te viro vt in pauperes clientes tã munificus sis, quã fuerunt Seneca, Piso ⁊ Cotta in amicos suos, quos multis donis prosequebantur. sed vt cœnes ciuiliter ⁊ cõmunibus epulis cũ eis ⁊ non discretis. A Seneca, Senecam diuitem fuisse ⁊ liberalem in amicos scribit Tacitus, apud quem legi est de vita ⁊ nece eius. Piso bonus, multi extitere pisones, verum de. C. pisone illo intelligit qui amicus ⁊ familiaris fuit Senecę. quiq; autor fuit coniurationis in Neronem, a quo dicta est coniuratio illa pisoniana. De eo ita scribit Tacitus. Namq; facundiam tuendis ciuibus exercebat, largitionem aduersus amicos. ⁊ ignotos quoq; comi sermone ⁊ congressu. Vnde a poeta ⁊ liberalis ⁊ bonus appellatur, hic postea obiit detecta coniuratione per Milichium Senini libertum abruptis brachiorum venis. — C. Piso

Cotta. hic est ille Cotta de quo in Satyra. Et spes ⁊ ratio. Quis tibi Mœcenas, quis nunc erit aut proculeius aut fabius. Quis Cotta iterum, quis lentulus alter.
Namq; ⁊ titulis, ideo inquit liberales ⁊ munifici erãt in amicos, quia veteres gloriosius esse in homine putarunt liberalitatem exercere quã dignitates adipisci. Vnde Salustius in Catilinario commendans mores veterum romanorum sic scribit. Magisq; dandis quã accipiendis beneficiis amicitias parabant. Titulis, honoribus qui per titulos ⁊ inscriptiones ostendebantur, Vnde Plinius libro. vii. Loquens de pompeio. Postea ad tota maria ⁊ deinde solis ortus missus hos retulit patrię titulos. Propertius vltima ęlegia. Et domus est titulis vtraq; fulta suis. dest honoribus ⁊ laudationibus. Fascibus. consulatu ⁊ pretura. quę dignitates inter alias pręcipue habebantur, vt per has dignitates omnes intelligas. Consulem ⁊ pretorem lictores pręcedebant cum fascibus virgarum Consulem duodecim. sex vero pretorem.
Cœnes ciuiliter. idest vt bonum ciuem decet communibus, scilicet epulis ⁊ indiscretis. eadem est etiam expostulatio Martialis aduersus ponticum. Cur sine te cœno, quum tecum pontice cœnem? Hoc face ⁊ esto. cum indignatione pronunciandum. face hoc inquit ⁊ tibi concessero vt viuas diues tibi ⁊ parcus amicis vt multi faciunt, sicq; sui temporis homines sordidos taxat.

Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro meleagri
Fumat aper. post hunc raduntur tubera, si ver
Tunc erit & facient optata tonitrua coenas
Maiores, tibi habe frumentum aledius inquit
O libye disiunge boues dum tubera mittas.
Structorem interea (ne qua indignatio desit)
Saltantem spectas & χιερονομουντα volanti
Cultello. donec peragat dictata magistri,
Omnia, nec minimo sane discrimine refert
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur,

Iecur anseris Iecur anseris prodigi & lautę gulę homines inter delicata obsonia iecur anseris statuerunt. Vnde Plinius lib. x. capi. xxii. Iecur fartilibus in magnam amplitudinem crescit, Exemptumq; lactę mulsone augetur. Nec sine causa in questione est. quis primus tantum bonum inuenerit. Scipio an Marcellus vir consularis, an M. Sessius eadem ętate ęques romanus, Mar. libro. xiii. Aspice q̃ tumeat magno iecur ansere maius. Docuit Apicius saginare anseres, fico caricas facie extinguere.

Altilis, Gallinam intelligit. quę alebatur ad saginam, Deliaci cœpere gallinas saginare, vnde pestis exorta opimas aues & suopte corpore vnctas deuorandi. Quod postea lege fania prohibitū est. quia cautū est, nequid volucrum poneretur pręter vnam gallinam quę non esset altilis. Pli. Par, crassitudinę

Dignus ferro meleagri. i. tam prodigosa magnitudine q̃ fuitis quem Meleager calidonius interemit, no

Flauus color. ta est fabula. Flaui. Flauus color vt scribit Gelius est ex albo, ruffo, & viridi concretus, vnde flauam appellamus cererem. alludentes ad frumenta quę in agris flauescere dicuntur quum maturescunt, verum hoc loco flauum intelligimus pulchrum & formosum. sicuti poetę sepe in hac significatione vsurpant, vt ante, Et flauā cui det mandata puellam. Post hunc. scilicet aprū.

Tubera in genere fungorum numerantur, Martia. Rumpimus altricem summo de vertice terram, Tubera bolletis poma secunda sumus. Ea vndiq; terra circūdata nascuntur. nullisq; fibris nixa aut saltem capillamentis, neq; terrę cohęrent, cortice etiam includuntur vt plane nec terram esse possimus dicere. neq; aliud q̃ terrę callum. Laudatissima quę africę crescunt, quum fuerint imbres autumnales & tonitrua crebra tunc nasci dicuntur maxime & tonitribus. nec vltra annum durare, tenerrima autem verno tempore esse. Raduntur vtrum purgantur abraso cortice quum apponuntur. an raduntur. idest euelluntur ex terra sarculis. Si ver tunc erit. Ordo est & sensus. Aledius inquit o lybie habe tibi frumentum, ac si dicat frumentum ego nō curo. modo mihi mitta & tubera. hoc inq̃ dicit. si ver tunc erit scilicet quum tubera apponuntur & si tonitrua optata facient maiores cœnas. Nam tunc vt diximus autore Plinio dicuntur nasci si imbres fuerint autumnales & tonitrua crebra, tenerrima sunt tempore verno. Vnde poeta dixit si ver erit. Aledius inquit. Alediū aliqui dicunt equitem romanum fuisse luxuriosum quē pro homine guloso hic accipit. Disiunge boues. per me inquit frumentum nō feres, Nam ex libya frumēta mittebantur, Vnde Sidonius. Arma calybs frumē

Ciniphii. ta libyes, campanus lacbum, Ouidius in ponto. Cyniphię segetis citius numerabis aristas, Cyniphii enī populi sunt africę. Plinius lib. xv. ostēdit africam frugū fertilem esse his verbis. Oleum ac vinum inuidit tantum africę satisq; glorię in messibus fecit. Columella in quarto de re rustica. Mysia libyam largis aiunt abū dare frumentis.

Structor. Structorem interea. aliam proponit contumeliam, vt vndiq; inquit habeas q̃ doleas structorem peritissimum incidēdorum obsoniorum spectas qui mira manuum reliquiq; corporis agilitate ministret domino. Sicq; conuiuiorum luxuriam lauticiā q; sui temporis flagellat. Quod facit & Seneca his verbis in libro de breuitate vitę. Cōuiuia me hercule non posuerim inter vacantia tempora quum videam q̃ soliciti argētum ordinent q̃ diligenter exoletorum suorum tunicas succingant q̃ suspensi sint. quomodo aper a coquo cęsus exeat quanta celeritate signo dato gladii ad ministeria decurrant, quāta arte scindātur aues in frustra non enormia. q̃ curiose infelices pueruli ebriorum sputa detergāt Structor autem is dicitur qui curā habet struendę mensę. vnde illud est Virgi. Cura penum struere. Saltantem. vt optime agilē χιερονομουντα participiū ē a uerbo χιερονομω quod significat manibus gesticulari. vt sit ordo & sensus, Tu spectas structorem saltantem & manibus gesticulantem. ac per hoc in omnibus agilem. Donec

Chironomō peragat dictata magistri, donec omnia incidendo exequatur quę didicerit a magistro ita vt nihil pretermittat quod ad decoros incidendi gestus pertineat. Nam in vrbe erant qui artem incidendorum rite obsoniorū docerent per varia animalia formata ex ligno vt latius dicemus in Satyra vndecima, Et tota sonat vlmea cœna suburra. Dictata dicuntur numero pluratiuo Dictata quęcunq; in omni genere scientię tam liberalis q̃ ludicrę traduntur discentibus. Horatius ad Lolium. Sic iterat voces & verba cadentia tollit vt puerum sęuo credas dictata magistro Reddere. Persius Ten cirratorum cētum dictata fuisse pro nihilo pendas. Tranquillus in cęsare Turones per senatores armorum peritos erudiebat precibus, enitens, vt disciplinam singulorum susciperent, ipsiq; dictata exercentibus darēt. Deductum est vocabulum a dictare quod est aliquid (vt dixi) in omni genere scientię discendum tradere. Nec minimo sane discrimine refert magnam inquit putant esse Dictare. differentiam quo gestu singula obsonia incidantur decorone an rustico more. Vnde illud est Plinii loq. ē tis de gallinis, Postea culinarum artes inuenerunt, vt clunes spectentur. vt diuidantur in tergora, vt a pede vno dilatatę repositoria occupent. Sic Seneca vt paulo ante diximus ad Lucilium. Alius preciosas aues scindit & per pectus & clunes certis ductibus circumferens eruditam manum in frustra excutit. Et alibi Seneca de breuitate vitę quum videam q̃ suspensi sint quomodo aper a coquo cęsus exeat. quanta celeritate signo dato gladii ad ministeria decurrant quanta arte scindantur aues in frustra non enormia. Duceris planta. Alia dissuasio fugiendas esse tales cœnas. nam illud etiam inquit tibi adest periculum vt si forte velis aliquid intercenandum loqui tanq̃ & tu sis nobilis. ilico foras arriplaris per pedes. Cacus. nota. est hystoria apud Cacus

Duceris planta velut ictus ab hercule cacus
Et ponere foris si quid tentaueris vnquam
Hiscere tāq̃ habeas tria nomina quādo propinat
Birrho tibi sumitq̄ tuis contacta labellis
Pocula quis vestrum temerarius vsq̄ adeo quis
Perditus vt dicat regi bibe, plurima sunt quę
Non audent homines pertusa dicere lena
Quadringenta tibi si quis deus aut similis diis
Et melior fatis donaret homuncio quantus
Ex nihilo fieres quantus birrionis amicus
Da trebio pone ad trebium. vis frater ab illis
Ilibus. o nummi vobis hunc prestat honorem.
Vos estis fratres dominus tamen & domini rex
Si vis tu fieri nullus tibi paruulus aula
Luserit eneas. nec filia dulcior illo
Iucundum & carum sterilis facit vxor amicum.

Liuium. Dionysium. Eutropium. Cacum fuisse pastorem ferocem viribus qui captus pulchritudine boum quas Hercules ex hispania Gerione interempto romā abegerat surripuit eas. quumq̄ auertere eā predam vellet. veritus ne vestigia querentem dominum ad speluncam ducerent auersas boues caudis in speluncam traxit Hercules tali furto elusus quum inde discederet cū reliquo armento & boues quedam ad desiderium (vt fit) relictarum mugissent reddita inclusarum ex spelunca boum vox Herculem conuertit, Cacū in spelunca latitantem magna vi correptum pedibus extraxit, Virgi. Abstractęq̄ boues adiuratęq̄ rapine Celo ostenduntur. pedibusq̄ informe cadauer Protrahitur. Hiscere. loqui. & os aperire ad loquendum quod quū fit ab hio hias, debuit facere hiasco. Tanquā habeas tria nomina. tanquam & tu sis nobilis. Nam nobiles & ciues romani ostendebantur, nomine. prenomine. & cognomine, vt. M. Tullius Cicero. C. Iulius Cesar, Idq̄ multis fuit frequens. Vnde Ausonius de Ternario numero, Tris equitum turme; tria nomia nobiliorum quod alii exponunt tria nomina. id est sis fur, non placet. nā non tria sunt nomina. sed tres tantum litterę. vnde bene Plautus in Aulu. appellat furem hominem trium litterarum. Quę item a Politiano super hoc loco narrantur arguti⁹ sunt excogitata q̃ vt hunc loco conueniant, De nomine. prenomine, & cognomine. ex auctoritate Eutropii apud Persium nonnulla commemorauimus, vbi ostendimus eo tempore quo latius Sabinorum rex vna cum Romulo regnauit, & vnus populus romani & sabini facti sunt. Romanos ad confirmandam coniunctionem nomina sabinorum suis preponere consueuisse nominibus, Et inuicē sabinos romanorum. ita vt per tria nomina intelligendus omnino sit nobilis romanus. qui preter prenomē & nomen asciscebat & cognomen aut a maioribus partum aut ab aliquo accidente acquisitum. Vnde & Quintilianus sic scribit libro. vii. Propria libera quę nemo habet nisi liber prenomen. nomen, cognomen. Quando propinat diues inquit tam superbus est vt nunq̄ tibi poculum suum porrigat ad bibendum. neque tuum accipiat si porrigas. Nam propinare est proprie poculum porrigere & prebere ad bibendum. Martialis, Qui nulli calicem tuum propinas, Humane facis Hermę non superbę, Tranquillus in Tyberio Ignotissimum questure candidatum nobilissimis anteposuit ob epotam in conuiuio propinante se vini amphoram. Hoc est porrigente & prebente. Nec solum propinare ad potionem refertur sed etiam ad alia. vnde Iulius capitollinus in. M. Antonino, vt parte cultri veneno lita vuluam inciderit venenatam partem fratri edendam propinans, Plinius

Hiscere

A sciscebat.

libro. xx, capite. xi. Quidam inquit ad vuluę dolorem radicem cum vino dulci propinant. Vnde & Terentius metaphoricos dixit in Eunucho. Hunc ego vobis comedendum & deridendū propino hoc est trado & prebeo sicuti pocula prebentur bibēda, πινω enim idem est quod bibo. Ordo autem est Birrho quando propinat tibi pocula. Plurima sunt sententia probatissima, per quam ostēdit q̃ infelix sit vbique pauper. Homines inquit qui tegula sunt tributa per hoc pauperes non audent inter diuites loqui habētur enī fatui. Quadringenta venustę mores humani gñis explanat apud quod homines nō pro meritis virtutum. sed p qualitate fortunę tantum sunt fauorabiles. Vt sit sensus, Si tu qui nūc ob paupertatem diuiti es ludibrio. Forte aut deorum, aut alicuius hominis beneficio diuitias magnas sortireris. statim diuiti esses acceptissimus, et statim ille summa beniuolentia complecteretur. Quadringenta scilicet sestertia, quę summa erat equestris ordinis, Martialis. Quadringenta tibi non Homusunt cherestrate, Surge. Lectius ecce venit, Aut lus, similis. ordo est aut homuntio similis diis, scilicet libe Homuralitate. Homuntio, ab homine sunt quattuor di lulus, minutiua homulus. homullulus, homuntio & homun Homūculus. Et melior fatis, qui melior videretur, & tibi cio, magis propitius si tibi id diuitiarum largiretur q̃ ipsa Homūfata hoc est ipsi dii qui te pauperem fecissent, Da tre culus, bio. verba sunt diuitis ad ministrum quem poeta in Ilia, troducit ita locuturum si cliens suus ditaretur. Vis frater attende q̃ beniuola sit inuitatio, Ilibus. ilia autore Celso dicuntur pulpamenta quę inter coxam & pubem imo ventre posita sunt. O nummi, acclamatio poetę subsannantis prauos sui temporis mores. Blanditur inquit nummis. non homini. Dominus, licet Hic inquit diues tam superbus sit in te. facile tamen in omne tibi obsequium flectes. erisq̄ ei dominus & rex nam te vt cliens colet si tibi nulli erunt liberi, Paruulus eneas, id est paruulus filius, allusio est ad illud Virgilianum in quarto eneidos, Si quis mihi paruulus aula luderet eneas. Filia dulcior illo, scilicet filio. Nam parentibus filię sexus imbecillitate sunt magis cordi. Vxor sterilis, vxor inquit quę liberos nullos parit, facit tibi diuitem amicū. Sed tua nunc Mychale, Sed quamuis inquit Mychale vxor tua pariat nunc scilicet quum sis locupletatus, non te penitus aspernabit. sed tecum vna gaudebit tuis liberis, munuscula iubebit afferri. Nunc, dum factus es diues. Nam dum paup̄ est cliens nullam sentit diuitis in se humanitatē nec in filios. Et pueros tres, idest tergeminos potest enim mulier vno partu tres parere, supra prodigiosum est. Plinius libro septimo. Tergeminos

Sed tua nunc michaele pariat licet. & pueros tres
In gremium patris fundat, simul ipse loquaci
Gaudebit nido, viridem thoraca iubebit
Afferri minimasq́ nuces, assemq́ rogatum
Ad mensam quotiens parasitus venerit infans,
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino, sed qualem Claudius edit
Ante illum vxoris, post quem nil amplius edit
Byrrho sibi & reliquis byrrhonibus illa iubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore,
Qualia perpetuus phęacum autumnus hĕbat.
Credere quę possis surrepta sororibus afris.
Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit
Qui tegitur parma, & galea, metuensq́ flagelli
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensę byrrhonem parcere credas

minos nasci certum est Oratorium. Curiatiorumq́, exéplo, supra inter ostéta adducitur. Loquaci nido, loquacibus puerulis vt sunt aviculę garrulę in nido est enim sumptum ab auibus. Thoraca. Thorax gręca est dictio significatq́ pectus. Plinius Thoracem inquit purgant, bilem detrahunt, & plerunq́ capitur pro veste quę forte pectus sinum muniat, vt hoc loco poeta accipit. Suetonius i Augusto. Thorace laneo & foeminalibus & tibialibus muniebatur. Aristoteles libro primo de natura animalium Thoracem eam partē in corpori hominis appellat quę a collo ad pudenda vsq́ trunca ptendit. Minimasque nuces, idest auellanas. Assemq́ rogatum, asses variati fuerunt, nam librales antea fuerant, postea Hannibale vrgente. Qu. Fabio maximo dictatore vnciales facti sunt. In militari stipendio semper denarius pro decem assibus datus est Plinius. Infans parasitus, similis parasito qui libenter mēsas sectetur. Nam parasiti hi dicuntur qui mensas nobilium sectantur causa gulę. Fungi ancipites, periculosi, sunt enim ineunti plerunq́ letales vt docet Plinius. Seneca ad Lucilium Quid tu illos boletos voluptarium venenum nihil occulti operis facere indicas etiam si psentanei non fuerunt. Vilibus amicis, idest infimis & pauperibus. Boletus, ex genere fungorum est, olim Romano palato gratissimus, eo quum Claudius maxime delectaretur ab Agrippina eius vxore p hanc occasionem dato veneno necatus est. Vnde sequitur. Sed qualem Claudius edit De hoc multa Tacitus, & Suetonius. Claudius, quintus fuit Romanorum Imperator pater Britānici. Vxoris. Agrippinę. Agripinas duas extitisse perspicuum est. Ex quarum altera. C. Caligula, ex altera Nero princeps, nati sunt, vterq́ humano generi pniciosissimus. Germāicus ex Agrippina filia Agrippę suscepit filiam Agrippinā, ex qua & Domitio Nerone, natus est Nero princeps, quē Claudius ducta in matrimonium Agrippina sibi filium adoptauit, qui mox sublato opera matris Claudio boleto medicato imperium occupauit. Veritusq́ Britannicum nequandoque apud hominum gratiam paterna memoria preualeret veneno sustulit. Qualia perpetuus, nam antiquitas auctore Plinio lib. xix. capi. iiii. Nihil prius mirata est, q̄ & hesperidum hortos, ac regum Adonis & Alcinoi. Alcinous enim rex fuit phęacum qui hortos habuit perpetuis fructibus virentes auctor est Homerus in septimo. Odyssę. Nam vt ille scribit pirum piro succedebat, & malū malo, vua vuę, & ficus fico. Vnde est illud. Papinii. Vos quoquequi nunquā vacui prodistis ad vbera rami. Autumnus perpetuus, perpetuum dicit autumnum quia perpetuo vt diximus fructibus virerent, sicuti cęterę arbores autumno poma sua ferunt. Phęacum. Corcyrensium. Nam antea insula appellata ē. Corcyra a virgine Corcyra rapta a Neptuno. Ex his natus est phęacus, a quo phęaces sunt denominati. Ex phęaco Alcinous, q Vlyssem in Ithacam deduxit. Sororibus aphris. In eius insula mauritanię finxerunt poetę hortos esse Hesperidū mala aurea ferentes quos custodirēt Aegle. Hortusa, Hesperetusa hesperides & Draco peruigil Hesperi autem ille dicuntur filię fuisse qui Atlātis frater fuit & Iapeti filius. Ea poma Hercules fertur occiso Dracone abstulisse. Fabulosum id totum ostendit Plinius libro quinto capi. primo. His verbis. Nec preter oleastros aliud extat ex narrato illo nemore Minus profecto mirentur portētosa gręcię mendacia de iis prodita &c. Tu scabie frueris mali, pomum inquit tibi datur scabiosum, quale comedit miles in aggere, videtur autem poeta pomum illud intelligere quod milites in aggere castrorum serebant. De quo ita Plinius libro decimoquinto capi. xiiii. Peregrinę sunt Zinziphia & Tuberes, quę & ipsa non pridem venere in Italiam, hęc ex africa. Illa ex Syria. Sextus Papinius, quem consulem vidimus primus vtraq́ attulit. Diui Augusti nouissimis temporibus in castrorum aggeribus sata, baccis similiora q̄ malis, sed aggeribus precipue decora, quoniā & in tecta iam syluę scandunt. De Tuberibus satis in Italia sic Martialis. Non tibi de libycis tuberes & apyrina ramis. De nomentanis sed damus arboribus. Aut reuera omne aliud pomum modici saporis itelligit quod milites plerunq́ deficiente copia comeatus coguntur comedere. Vnde & Celius lib. viii. ad Ciceronem Quid nunc tibi nostri milites qui durissimis & frigidissimis locis, deterrima hieme bellum ambulando confecerūt malis orbiculatis esse pasti videntur. Ait enim ipsum militem rodere pomum in aggere, non autem pomū illic natum. Qui tegitur parma, periphrasis est peditis, cuius arma sunt parma & galea. Ab hirsuta capella, hunc locum variis exponi modis a commentatoribus non ignoro, vt alii dicāt ab hirsuta capella, id ē ab A mento caprino quod hastę vibrandę alligat. Alii a sago cilicio quod ex pilis hircinis texebat, cuius vsus esset & i nauibus & castris, Alii a pharetra quę pelle caprina solet integi ex qua iacula promuntur. Alii a capella hirsuta. i. post tentoriū ex capraꝝ pellibus confectum, quod non placet quasi tentoria non aliis pellibus q̄ caprinis & nō bubulis potius integerent. Ego ꝟo expono ab hirsuta capella. i. ab hirsuto centurione quē ideo capellā appellat ꝙ Centuriones vt homines robusti toto fere corpore hirsuti sint fruticantibusq́ pilis subalis odorē hircinum oleant quod ex sudore nimiisq́ laboribus prouenire solet, tales autem ad militiam ido

Marginal notes: thorax; Asses; Denarius; Parasitus; Fungi; claudius; Agrippinę duę; Alcinous; Phęacum; Zinziphia; Tuberes

Hoc agit vt doleas, nam quę comędia, mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt
Si nescis, vt per lachrymas effundere bilem
Cogaris, pressoq́ diu stridere molari,
Tu tibi liber homo, & regis conuiua videris.
Captum te nidore suę putat ille culinę,
Nec male cóiectat. quis enim tam nudus vt illũ
Bis ferat Hetruscum puero si contingit aurum,
Vel nodus tantum, & signum dę paupere loro?
Spes bene coenandi vos decipit; ecce dabit iam
Semesum leporem, atq́ aliqd de clunibus apri.
Ad nos iam veniet mino altilis; inde parato
Intactoq́ omnes & stricto pane tacetis.
Ille sapit qui te sic vtitur, omnia ferre
Si potes, & debes pulsandum vertice raso
Pręebebis quandoq́ caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

nei putabant. Vnde & Persius. Hic aliqs degente hirco sa centurionum. Iuuena. Sed caput intactum buxo, naresque pilosas Adnotet & grandes miretur Lelius balas. Hocque maxime placet, vt referas illud discit ad magistrum ipsum. Nam Centuriones nouos milites erudiebant. neque enim conuenit militem discere ab amento quasi amentũ dictata tradat, vt dupli ci rõne capellam appel let cẽturionẽ & q odorẽ hircinũ oleat, & hirsutus sit vt capella. Nec mirum capellá hirsutá ca pi pro centurione, quũ alibi in vltima satyra. Bardiacum cucullũ calceũ militarem & suras grãdes põat pro milite & Centurione, quũ ait Bardiacus index datur hęc punire volenti. Calceus & grandes magna ad subsellia surę. Ita vt verus sit sensus per capellam hirsutam designari vt diximus cẽturionem. Iaculũ torquere, nã tyrones in castris variis exercebant modis. Cice. in. ii. offi. Loquens de filio sic ait. magnam laudẽ ab exercitu consequebare, equitando iaculando oĩa militari labore tolerando. Forsitã impensę, birrho inquit tã cõtumeliose te non tractat q impensę parcat sed vt te vrat, nam maximam capit voluptatem ex dolore tuo. Nam quę comędia. Comedię enim & mimi iocis suis plurimum delectant sed ex iis inquit tantam non capit voluptatem quantam capit

mimus ex merore tuo quo ex gula afficeris. Mimus, genus ẽ

Mimographi fabulę parum a comedia distans, vnde mimographi appellant mimoꝝ scriptores. Eoꝝ argumenta maiore

Molares ex parte stuproꝝ continent actus. Laberius eques Ro. Mimos scripsit, donatus a Cęsare quingentis sestertiis

Maxillares & anulo aureo, sessit in quattuordecim. Presso molari, nam ex nimia indignatione dentibus strondimus, molares autẽ vltimi sunt, dẽtium qui contruncatos prioribus cibos atq confractos subigunt & molliunt, Vnde & mollarę vocati sunt idem & maxillares. Molares etiam appellamus lapides quibus frumenta moluntur in pistrinis. Bilem, coleram cuius motu ostendit animi indignatio. Tu tibi liber homo, per sententiá alienam vrbane ostendit hoiem aliquo vitio laborantem ex dogmate Stoico seruũ esse, quum in potestate sit vitii & non sua. Tu inquit per modicam prudentiam putas te libeꝝ esse & conuiuá regis sed ille te seruum gulę

Nidor agnoscit. Nidore, odore. Nam nidor idẽ est qđ odor ex quacunq re proueniens sed maxime & cõbustis. Virgi. Galbaneoq agitare graues nidore chelydros. Idẽ illi ingens barba reluxit nidoréq ambusta dedit. Cice. in pisõ nẽ. paulisp stetimus in illo ganeaꝝ tuarum nidore

Culina atq fumo. Culinę, coquinę. Nam culina dicta est a colendo quasi colina q ibi veteres colerent ignem locupletiorẽ domus, auctor est Nonius. Quis enim tam nudus, sensus est. Quis inquit est aut natus liber,

aut libertinę conditionis tam pauper qui possit ferre talem huius mensę superbiam & contumeliá. q. d. nemo ferat nisi idẽ seruus sit. Ferat bis illũ, vt quũ semel expertus sit, iterũ velit experiri. Si cõtingit auꝝ hetruscũ. i. si

Bulla natus sit liber & ingenuus. Nam Bulla aurea quod insigne erat in speciem cordis dependens a collo gestabatur a pueris vsq ad q̃rtum decimũ ętatis annum. Hetrus cum autem appellat quod Tullius Hostilius tertius Rex Romanorum debellatis Hetruscis sellã curulem, lictoresq & togam pictam atq pretextã, q̃ insignia magistratuum Hetruscorũ erãt primus vt Romę haberentur instituit. Sed p̃textam illo sęculo puerilis nõ vsurpabat ętas, erant enim vt cętera q̃ enumeraui honoris habitus. Sed postea Tarquinius p̃scus de Sabinis triumphũ egit, quo bello filium suũ annos quattuordecim natum q hostem mãu percusserat & pro contione laudauit & bulla aurea p̃textaq donauit, isigniens puerum vltra ãnos fortem p̃miis virilitatis & honoris. Nam sicut pretexta erat magistratuũ, ita Bulla erat gestamen triũphantiũ, quá in triumpho prę se gerebant, inclusis intra eá remediis, quę crederent aduersus inuidiá valentissima. Hic deductus mos vt p̃texta & bulla in vsum puerorũ nobiliũ vsurparent ad omen & vota conciliandę virtutis, ei similis cui primis in annis munera ista cesserunt. Sed bulla aurea cũ pretexta ingenuis tm̃ cõcessa est pueris, libertinoꝝ vero filiis loꝝ tm̃, & p̃texta, quę duo hoc loco poeta tetigit, de bulla & p̃texta legito Macrobiũ in. i. saturnaliũ. & Asconiũ Pedianũ. Altilis, gallina saginata vt dictum est supra.. Minor, imminuta a vernone qui partem eius comedit. Inde, ob eá rẽ, q speretis aliquid ex iis habituros. Ille sapit. Reuera inquit byrrho sapiens est, nec possum nõ laudare qui te ita tractat si potes. i. qñ potes ferre tot contumelias, & debes. s. ferre dictumq ẽ nõ sine stomacho & idignatiõe a poeta. Pulsandũ ver. raso. Eo inqt pp gulá paulatim peruenies vt passurus sis ẽt more parasitoꝝ verbera. Nã parasiti dũ menses nobiliũ sectabant multis verberibus aliisq cõtumeliis afficiebant. Vñ parasitus ille apud Terẽ. i Eunucho. At ego infelix neq ridiculus esse. Neq plagas pati possum. Sic & parasitus plautinus i captiuis ait. Et hic quidẽ hercle nisi q colaphos pperi põt parasitus frãgiq aulas in caput. Vertice raso, quẽ tibi in ludibriũ

flagrũ abraserint. Flagra, plagas illatas tibi per flagrũ, idẽ. n.

Flagellum est flagrũ qđ flagellũ sed hoc per diminutionẽ, illud vero principale. Trangl. in Othone. A prima adolescẽtia pdigus ac peax adeo vt sępe flagris obiurgaret a patre. Illud sciendũ flagrũ & flagellũ vsurpari ab auctoribus nõ solũ p plagis & verberibus, sed ẽt p ipsis instrumentis quibus verberamus. Dignus, totũ cũ idignatione

sione premũciandũ. dignus quidẽ es talibus cõtumeliis ꝛ tali amico a quo ita tracteris q̃ñ a̅lo sis tam seruili.

Credo pudicitiã. Dissuasurus hac satyra poeta amico suo Vrsidio ne ducat vxorẽ ingẽti, vtiẽ arte omnia enim vitia q̃bus genus foemineũ laborat, cõmemorat, nihil omittens quod ad partes dissuasionis pertineat. Deniq̃ monet eũ oẽm vitę potius sortem q̃ connubium apprehendẽdam. Talẽ igitur nactus occasionem adulteria sui tp̃is acerbitate satyrica isectatur, irridensq̃ legẽ Domitiani, q̃ adulteria ꝓhibuerat, tãtã mulieꝝ esse impudicitiam dicit vt ostendat reuoluta seculoꝝ origine ab ętate vsq̃ argentea mortales adulteriis flagrasse. Illẽ autem vnũ monẽdum putaui, vt interpretatorus hanc satyram summa vtatur reuerẽtia, ne adolescentuli, quorum mẽtes facile ad vitia inclinantur turpia audiendo aliquo se flagitio cõtaminent. Pudicitiã moratam i terris. i. mortales diu inter se bñ pudiceq̃ vixisse. Saturno rege. idest sęculo aureo quo tẽpore Saturnus regno ab Ioue filio pulsus Latio cum Iano imperauit, tunc enim ętas aurea fuisse dicitur, quum homines post diluuium cacumina montium tenerent, in speluncisq̃ victitarent pomis. cęterisq̃ fructibus agrestibus contenti. Vnde est illud Lucretii. Sed nemora atq̃ cauos montes syluasq̃ colebant. Et frutices inter condebant squalida membra. Laremq̃. vnusquisq̃ deum domi suę colebat, quem larem familiarem appellabant. eumq̃ pręsidem vocabant, cui canis assisti, ꝛ ipse deus pellibus caninis vestitur, cuius rei rõnem reddit Plutarchus in ꝓblematis ꝛ Apuleius in libro de Dęmonio Socratis plęraq̃ dicit, ẽ nos apud Persium illic. Bullaq̃ succinctis laribus donata pependit. vt autem lares domi colerentur inde ortum docet Seruius. quia apud antiquos mortui in domibus suis sepeliebantur, quos vt deos domesticos colere ceperunt ꝛ venerari, Laresq̃ appellarunt.

ętas aurea

Lar

Culmo. culmus proprie appellatur ipsa palea, vnde culmina domuum sunt appellata, q̃ prius culmis hoc ẽ paleis integerentur. Pellibus vicinarum ferarum, nam rudes illi antiquissimi ex ferarũ pellibus nõ modo lectos sternebant, sed ꝛ vestes sibi conficiebant. Vnde Lucretius. Pellibus ꝛ spoliis corpus vestire ferarum. Propertius. Atq̃ hynuli pellis totos operibat amãtes. Altaq̃ natiuo creuerat herba toro. Non similis tibi, non ea mollicie, nec iis delitiis, nam ꝛ luxu vestium ꝛ margaritarum oblectabatur, vt sępe conqueritur Propertius. Quid iuuat ornato procedere vita capillo. Et alibi. Matrona incedit census induta nepotum. sicq̃ poeta veteres laudando vituperat mores sui temporis.

Culmus culmina

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra VI.

Credo pudicitiam saturno rege moratam
In terris, visamq̃ diu cum frigida paruas
Pręberet spelunca domos, ignemq̃, laremq̃,
Et pecus, ẽ dominos cõmuni clauderet vmbra,
Siluestrẽ montana thorũ cum sterneret vxor
Frondibus, ẽ culmo vicinarumq̃ ferarũ
Pellibus, haud similis tibi cynthia, nec tibi cuius
Turbauit nitidos extinctus passer ocellos,
Sed potanda ferens infantibus vbera magnis,
Et sępe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo, coeloq̃ recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati
Compositiq̃ luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitię veteris vestigia forsam
Aut aliqua extiterãt ẽ sub ioue, sed ioue nõdũ
Barbato, nondum grecis iurare paratis

Cynthia. Propertii fuit amica, Vnde illud cecinit. Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis. Alibi. Cynthia prima fuit, Cynthia finis erit, ea Hostia dicebatur, sed Propertius mutato nomine Cynthiam vocauit, vt auctor Apuleius in prima Apologia. Nec tibi, scilicet o Lesbia amica Catulli, q̃ passerculũ, quẽ in delitiis habebat, quũ amisisset multum fleuit, adeo mollis ꝛ delicata erat. Vnde Catullus. Passer mortuus est meę puellę. Quem plus illa oculis suis amabat. Et infra. Tua nunc opera meę puellę flendo turgiduli rubent ocelli. Ea proprie dicebatur Clodia, vt auctor est idem Apuleius in eadem apologia. Sed ferens sed quę ferret. Horridior, incultior minusq̃ mollis marito suo.

Cynthia

Ructante glandem, qui glande pascebatur. Nam vt diximus rudi illa ętate mortales ante vsum tritici agrestibus pomis vescebantur. Orbe nouo, ętate illa aurea, quum homines essent noui et recens nati. Rupto robore. Quum prima illa ętate homines ante factas domos in speluncis, syluisq̃ more ferarum habitarent, quumq̃ ex arboribus vetustate cauatis tanquam ex domicilio exirent, putabantur ex arboribus esse nati. Quod Virgilius sic prosequitur. Hęc nemora indigenę Fauni nymphęq̃ tenebant. Gensq̃ virum truncis ꝛ duro robore nata. Quis neque mos neque cultus erat. nec iungere tauros, Aut componere opes norant, aut parcere parto. Robore. Robur arbor est glandifera, verum a poetis sępe capitur pro omni ligno, vt est illud. Cape robora pastor. Robur item ponitur pro fortitudine, vnde robustum appellamus corpus, idest forte ꝛ validum. Compositiq̃ luto. Allusio est ad id, quod ex luto Prometheus hominem finxerit. quasi dicat. Ex quo homines cęperunt non ex arboribus nasci, neque ex luto formari, sed ex parentibus procreari ꝛ connubia sunt instituta, adulteria cęperunt committi.

robur

Multa pudicitię. primis inquit temporibus ętatis argenteę cũ Iuppiter regnaret hoĩes sancte ꝛ pudice vixerunt existente adhuc Ioue impubere. Sed iam barbam producente cęperunt paulatim adulteria committi. Vestigia pudicitię. hoc dictum est ex sententia eorum, qui crediderunt pudicitiam deam fuisse honestatis, quę cum inter mortales versaretur, videretq̃ se contemni, stupraq̃ vbiq̃ committi, aufugisse fertur, cũ iusticia in coelum. Vestigia enim dicuntur simulacra impressa pedum, vnde est verbum inuestigare, quasi per vestigia aliquid quęrere. Grecis nondum paratis iurare, idest quum adhuc homines magna viuerent sinceritate

Vestigia

Vestigare

greci ꝑfidi

Per caput alterius cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperto viueret horto.
Paulatim deinde ad superos astrea recessit
Hac comite, atq; due pariter fugere sorores.
Antiquum & vetus est alienũ posthume lectum
Concutere, atq; sacri genium cõtemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit etas,
Viderunt primos argentea secula moechos;
Conuentũ tamẽ & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate paras, iamq; a tonsore magistro
Pecteris, & digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras. vxorem posthume ducis?
Dic qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam saluis tot restibus vllam
Cum pateant alte, caligantesq; fenestre,
Cum tibi vicinum se prebeat emilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud

ritate, nec adhuc essent aliqua periuria, quorum primi videntur fuisse greci inuentores, nam semper perfidos fuisse, & habitos idicat Plautus in asinaria. Cetera que volumus vti, greca mercamur fide. idest statim enumerato precio, quia aliter grecis non creditur. Tullius item in oratione pro Flacco, loquens de grecis sic ait. Testimoniorum religionem & fidem nunquam ista natio coluit. Per caput alterius, sic enim iurare consueuerunt antiqui, vnde & Ascanius sic iurat, apud Virgilium. Per caput hoc iuro, per quod pater ante solebat. Aperto horto. idest cũ vnusquisque viueret horto aperto non clauso, neq; enim fures timebantur verum postea vt scribit Plinius. Sua latrocinatio coepit prefigere aspectus hortorum.

Astrea Astrea, satis vrbane ostendit poeta iusticiam tanquam hominum sceleribus offensam vna cum pudicitia in coelum euolasse. Dea sic & Valerius Flaccus. Terrisq; relictis innocet assiduo saturnia sydera q̃stu. Astrea aũt dicta est iustitia. q. Astrei gigãtis ex aurora filia fuit. Hac comite, idest pudicitia, hoc autem est ex versu Hesiodi, qui scribit pudorem & iustitiam etate antea enea in coelum ascendisse. Due sorores, iusticia enim & pudicitia sorores fuerunt. Antiquum & vetus est, aperte ostendit Vrsidio ducendam non esse vxorem quando iam antiquum sit adulteria committi, sicq; vtitur

genius disuasione a vituperatione rei. Genium sacri fulcri, idest religionem matrimonii, nam Genium deum appellabant, qui vim obtineret rerum omnium gignẽdarum, Aufustius Genius, inquit deorum est filius et parens hominum, ex quo homines gignuntur, propterea genius meus nominatur, quia me genuit. In honorem Genii lectus nuptialis sternebatur, qui genialis nominabatur. Laberius vero ait Geniũ deũ eẽ generis vẽtri parentem, vnde illud est indulge genio, & genialis agatur iste dies. Alii dixerunt genium eẽ vniuscuiusq; loci deum. Apuleius vero ait in libro de deo. Socratis animum humanum, dum in corpore nostro situs est, demonem nuncupari, quam lingua nostra Genium vocare possumus, quoniam is deus, qui est animus suicuiusq;, quanquam sit immortalis, tamen quodã modo cum homine gignitur. De genio plura diximus ex sententia Censorini, apud Persium illic. Funde merum

fulcra genio. Fulcri, idest lecti, nam fulcra dicuntur ipsa
conuẽ- ligna, que lectum fulciant & sustineant, Vnde & Sydo-
tus nius Sellarum equestrium ligna fulcra appellat his ver
coetus bis. Alii sellarum equestrium madefacta sudoribus ful
Spon- cra resupinant. Sacri, venerandi. Conuen-
salia tum, hominum multitudinem & coetum a conuenien
spõsa do, sicut coetus a coeundo. Sponsalia, nuptiarum

contractum, qui fit per stipulationem & sponsionem. spõsus Nam qui vxorem ducturus erat ab eo, vnde ducenda erat, stipulabatur eam in matrimonium ductum iri. Qui daturus erat itidem spondebat daturum, is contractus stipulationum, sponsionum sponsalia dicebãtur. Tum que promissa erat sponsa, appellabatur, qui spoponderat ducturum sponsas. Iam pecteris, iam poliris, et comeris, vt eas cultior ad sponsam. Pignus, annulum, quem sponsus puelle digitum induit. De quo more ita scribit Tertullianus. Aurum nulla norat preterquam vnico digito, quem sponsus oppignerasset pronubo annulo. Plinius tamen libro trigesimotertio scribit temporibus suis solitum annulum mitti ferreum sponse, eumque sine gẽma. Certe sanus eras, ac si dicat nunc sine controuersia desipis, qui de vxore ducenda cogites. Vxorem posthume ducis? ea interrogatione legendum qua ne aliquid fiat, inhibemus. Furie tres Qua Tisiphone, quo furore, qua vesania agitaris? Nam per Tisiphonem omnes furias infernales intelligit. que tres a poetis finguntur ad tormenta scelestę mentis, et insaniam mouendam destinatę. Vnde & Orestes furiis infernalibus fingitur agitatus.

Quibus colubris? idem dixit, nam furiis infernalibus dantur serpentes pro crinibus. Ferre potes? potes ne inquit cogitare de ducenda vxore, quum ad necem multę sint tibi vię? ac si dicat. longe satius esset tradere se neci q̃ connubium appetere. Vnde extat carmen illud crateris e greco in latinum versi ab Erasmo in prouerbiis. Coniugium sequeris, quanta hic te cura sequetur?

Desolatus eris, si sine coniuge eris.
Si tollis sobolem, multo educenda labore est.

Hoc autem est ex prouerbio, quo vti solemus in summa rerum desperatione. Sic & Terentius in phormione, Opera tua res mihi ad restim rediit planissime.

Vllam dominam, facete autem vxorem dominam appellat, quasi que marito imperet. Saluis tot restibus, quum possis vitam tuam laqueo finire. Quum pateant altę fenestrę, vnde te possis precipitare. Caligãtes, que nimia altitudine sua caliginem oculis obiiciant. Aemilius pons, vnde te des precipitem. Aemilius pons Nam pons Aemilius est in via flaminia distans ab vrbe vltra primum lapidem, idem miluius est dictus, Miluius põs quem Scaurus Aemilius. vt auctor est Plinius de viris illustribus in censura fecit. Aut si de multis, sed si inquit tibi nullo modo placet oppetere mortem, non ne putes melius puerum habere, qui tecum dormit? quasi dicat illud vitę institutum ubi magis est tenendum, q̃ ducere vxorem.

Pusio

Nonne putas melius, quod tecū pusio dormit,
Pusio qui noctu non litigat, exigit a te
Nulla iacens illic munuscula, nec q̄ritur quod
Et lateri parcas, nec quantum iussit anheles.
Sed placet Vrsidio lex iulia, tollere dulcem
Cogitat heredem cariturus turture magno
Mullorumq̄ iubis, & captatore macello.
Quid fieri non posse putes, si iungitur vlla.
Vrsidio, si moechorum notissimus olim.
Stulta maritali iam porrigit ora capistro?
Quem totiens texit perituri cista latini?
Quid quod & antiquis vxor de moribus illi?
Queritur, o medici mediam ꝑtundite venam.
Delitias hominis tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cede iuuencam
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.

Pusus Pusa Pusio pusillus Pusio dormit. Illud attendendum est ꝙ dormit, dixit non dormiat. Innuit enim Vrsidium turpiter pueros adamasse. Non possum hoc loco turpe poetę consilium non detestari, qui eo cecitatis peruenerit, vt ea probet, quę ab omni honestate sint penitus soluta. Quare illud maxime interpretantibus poetam seruandum esse censeo, vt quum in talia inciderint, aut illa in totum pretereant, aut siquid dicendum rati fuerint tali molestia legāt, vt auditor a tali turpitudine penitus se auertat.

Pusio, pusum vt auctor est Varro puerum dixerunt, & pusam puellam, vnde pusio pusillus puer, quo vocabulo sepe vtitur Diuus Hieronymus in epistolis ad Furiam de viduitate seruāda sic scribit. An veretis ne proles Furiana deficiat, & ex te parens non habeat pusionem q repteł in pectore. Et alibi ad Saluinam. Nebridius pusio patrem quęrentibus exhibet. Cicero in primo Tusc. Pusionem quendam Socrates interrogat quędam geometrica de dimensione quadrati. Ad ea sic ille respōdit vt puer. Apuleius libro nono. At vero adulter bellissimus ille pusio inclinatam dolio pronam vxorem fabri superincuruatus secure dedolabat. Lateri parcas, ꝙ non coeas, latera enim nimio libidinis vsu offenduntur. Vnde Martia. Rūpis basse latus sed in comatis, vxoris tibi dote quos parasti. Apuleius libro octauo metamo. Sed diu viuas & dominis placeas & meis defectis lateribus consulas. Sunt enim in lateribus renes, quos ait Varro ita dictos quasi riui ab iis obscoeni humoris oriantur.

Quantum iussit, nec tam assiduus sis in coitu q̄ iussit. Sed placet Vrsidio lex Iulia, hęc ironicos legenda sunt. Non est inquit mirum si Vrsidius cogitat de ducenda vxore. nam non vult adulteri damnari, lex enī Iulia lata erat contra adulteros, qua cautum erat, quo Tollerē pacto adulteri deprehensi puniendi essent. Tollere, hoc loco educare. Terentius. Quicquid peperisset, decreuerunt tollere. Valerius libro octauo loquens de. C. Licinio Hoplomacho. Quoniam hereditatem absumere q̄ heredem maluit tollere. Heredem dulcem, dulcem filium. Virg. Nec dulcis natos veneris nec premia noris. Cariturus, quia captatores habētibus liberos munera non mittunt, sed orbis tantum diuitibus. Turture Turture, hoc loco de aue magis intelligendum est q̄ de pisce. Nam turturem lautę gulę indicat fuisse Mart. quū pinguis mihi turtur erit lactuca valebit. Et cocleas tibi habe perdere nolo famem. Item alibi. Aureus immodicis turtur de cluunibus implet. Idem alibi. Et concubino turturum nates donat. Nam quē greci trigōa appellant. i. turturem, latini pastinacam dicunt marinam. In cuius cauda presentissimi veneni radius extat. Magno, pingui & amplo. Mullorūq iubis. i. mullis iubatis & barbatis. Nam vt scribit Plinius. Gemina barba I figuntur labro inferiori, sunt enim pisces marini, de quibus ante dictum est. Et captatore macello, idest omnibus obsoniis, quę in macello veneunt. Nam macel- macellum appellarūt locum, in quo omnia quę ad victū lum pertinebant, vendebantur, de quo plusculа superius.

Captatore, per quod hereditates captantur, nam huiusmodi muneribus captantur diuites orbi. Quid fie. i non posse, quasi dicat si Vrsidius vxorem ducit, putauero omnia vel preter naturam fieri posse, iuxta illud Virgi. Mopso nysa datur, qd non speremus amātes? Iungentur iam griphes equis, euoq sequenti cū canibus timidi veniēt ad pocula damę. Moechoꝝ no. quasi cui ciuitatis adulteria sint manifesta. Ora stul. i. ipse stultus figura est synecdoche. Totiēs texit, q sepe in adulteriis est deprehensus. Cista. Nā adulteri superueniente marito sic solent occultari, vnde Horatius. An turpi clausus in arca, quo te dimisit peccāti cōscius herilis, Contractū genibus tangas caput. Latini, latinus vt diximus in latinus prima satyra mimus fuit temporibus Domitiani, qui quum timeret delatores, ne falsis criminatiōibus apud principem accusaretur, iis vxorem suam Tymelē submittebat. vnde supra. Et a trepido Tymele submissa latino. Ideo poeta ait perituri, quia semper verebatur, ne delationibus periret, vt sit epitheton perpetuum latini.

Quid quod & antiquis, hoc risu & gestu iuuandum Media est. Mediam venam, hoc est haurite sanguinem ex vena vena media, quę ferri solet in delirio. Physici enim tra basilica dunt in brachiis tres esse venas descendentes ab epate, cephali quarum vna basilica, altera cephalica appellatur, tertia ca quę in medio harum est media dicitur siue nigra, siue communis, quę in furore & delirio feriri solet. Delitias hominis, Acclamatio in derisum Vrsidii, q postulet & quęrat mulierem antiqua illa bonitate, quum nō inueniaž. Delicias hois, ac si dicat delicatū hoiem, q putet se extra cōem fortunā ponēdū, vt hēat q̄ alii hr̄e nō possint, vt alibi de Caluino. Te nūc delicias extra cōia censes ponēdū. Tarpeiū limen adora. Sensus est, supplex inqt fac ad aras Iouis & Iunonis accedas quasi gratias acturus, si muliere inueneris pudicā. Tarpeiū. capitolinū. Nā mōs capitolinus vbi ędes erat Iouis, mōs Capito añ Tarpeius dictus ē a virgine vestali Tarpeia q̄ ibi a linus sabinis necata armis & sepulta. eius nois reliqt monu- mons; mētū, inde ēt appellata est rupes & saxū tarpeiū vñ no- Tarpe- xii ꝑcipitabātur, hūc antea montē Saturniū appellatū ius ꝑdiderunt, & ab eo late Saturniā terrā. Aurata. nam Rupes victimę maiores, vt Plini. scribit cornibus auratis dū- tarpeia taxat imolabant. hñ aūt Iunoni aut iuuencā mactādā. Iuno. n. nubētibus ꝑesse dr̄. Virg. Iunoni ante oēs cui vincla iugalia curę, & alibi. Pronuba Iuno. Colebatur itē Iuno iugis in vico iugario, vt est apud Liuiū libro ab vrbe cōdita, qđ scribit Festus ita appellatū ꝙ nubere coniūgeret. Capitis, partē posuit ꝓ toto. i. corpus pudici.

Pauce adeo cereris vittas contingere digne,
Quarū non timeat pater oscula, necte corone
Postibus, & densos per limina necte corimbos
Vnus iberine vir sufficit, ocius illud
Extorquebis vt hec oculo contenta sit vno.
Magna tamē fama est cuiusdam rure paterno
Viuentis, viuat gabiis vt vixit in agro,
Viuat fidenis, & agello cedo paterno,
Quis tamē affirmat, nil actū ī montibus, aut ī
Speluncis, adeo senuerunt Iuppiter & mars,
Porticibus ne tibi monstratur foemina voto
Digna tuo cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, qdq; inde excerpe possis.

Thesmophoria

Thesmophoros

Pauce adeo ce. Tantā inquit libidine mulieres flagrant, vt pauce inueniātur matrone pudice, que digne sint sacra Cereris administrare, per matronas enim castas Thesmophoria. i. sacra cereris legifere celebrabant. vnde ita scri. Diony. in primo. Ei sacrificia faciebant p foeminas & Nephalios hoc est sobrios, vt lex est grecis. Ea autem sacrificia per nouem dies celebrabantur a matronis summa p eos dies castimōia, vnde Ouidius in. x. meta. Primitias frugum dāt spicea serta suarum, pq; nouem noctes Venerē, tactusq; viriles in vetitis numerant. Ceres aūt Thesmophores appellat quasi legifera, θεσμος enim legem significat, prima. n. vt tradunt auctores, inter quos Pli. in vii. & Diodo. in. vi. leges inuenit. De cuius sacris ita Liuius libro. Sacrū anniuersarium Cereris intermissum est, qa nec lugentibus facere id fas est, nec vlla illa tempestate matrona luctus expers fuerat. Diod. quoq; tradit cereris mysteria antiquitate, castimoniaq; apud oēs homines vulgata fuisse. Cicero in Verrinis docet quēadmodū sacra cereris p mulieres castas virgines conficiebat. Pater osc. Nam ex veteri instituto affines occurrentes osculo excipiebant, vñ Plinius libro xiiii. sic scrib. Cato ideo propīquos foeminis osculum dare vt scirent an temetum olerēt, de hoc more item Plutarchus in problematis disputat. Timeat oscula, vt impudica. Vnus iberine, ita loqtur poeta quasi Vrsidius respondeat Iberinam vno viro contentam pronunciatiue legendum. Extorquebis, difficulter obtinebis. Magna tñ fama est, iterum introducit Vrsidium ostendentem in agris quandā inueniri, que honeste viuat. Viuat fidenis, verba Iuuenalis ad Vrsidium, quibus colligit nō tā facile in vrbibus q̄ ī agris pudicitie locū esse, sed tñ & in locis agrestibus & montanis multa p libidinem flagitia cōmitti, legantur aūt p nūciatiue viuat gabiis, vt vixit in agro, ac si dicat, non ita viuat in vrbe vt vixit ruri. Gabiis, ciuitas Latii, vbi vt scribit Dionysius, Romulus & Remus eruditi sunt. Fidenis, vrbs latii. Et agello cedo paterno, & particula indignatiōem sepe exprimit, vt illud virg. Et quisq̄ numen Iunonis adoret? quasi inuitus assentiat in agris caste degi, vt sit concedo quidē ita esse vt dicis q; in agro quedam bene viuat, sed quis tñ affirmet ī agris nihil ipudicū agi? Adeo, intantū, ita ne. Senuerunt Iuppiter & Mars, per Iouem & Martē oēs Moechos intelligit, nam Iuppiter & mars vt ex poetaꝝ monumētis colligitur mulierum maximi fuere stupratores Porticibus ne tibi, percurrit poeta locos, quo frequentes mulieres conueniebant, vt erat porticus Liuie, porticus pompeia. Theatrum. Vnde Ouidius in primo de arte amandi. Tu modo pompeia lentus spaciare sub vmbra. Quum sol herculei terga leonis adit. Nec tibi vitetur que priscis sparsa tabellis porticus, auctoris Liuia nomen habet. Est ergo sensus. Inuenies ne in his locis tantopere celebratis a mulieribus aliquam, que honesta sit & digna voto tuo. Spectacula, theatra, nam & mulieres ad spectandos ludos in theatra confluebāt. vnde Ouidius in eodem. Sic ruit ad celebres cultissima foemina ludos. Spectatum veniunt, veniūt spectētur vt ipse. Cuneis, sedilibus theatri. Nam cunei dicuntur sedes Theatri. Virgi. Nuncius Anchise ad tumulū cuneosq; theatri. Incensas perfert naues Eumelus. Tranqllus in Augusto. Pretextatis cuneum suum & proximum pedagogis assignauit, qdam vero nō vulgares mathematici contēdūt cuneos proprie appellari vias illas (nam multe sunt) qbus itur & l orchestrā, que in ima parte theatri humi posita ē, & in partes theatri superiores. Cuneus ēt dicit̄ quo scindūtur ligna, & ordo in exercitu.

Chironomia

Chironomon, ita inquit mulieres seculi nostri in libidinem sunt profuse, vt vel lascine saltatiōis spectatione pruriant & corrumpant. vnde Ouid. de remedio amoris. Corrūpunt animos cytbare cantusq; lyreq; Et vox & numeris brachia mota suis. Chironomō ledā.

Leda

Leda nomen est fabule nominate a leda matre helene, que chironomia representabatur. i. manuū gesticulatione a χειρ quod est manus, & νομος lex, quibusdā enim veluti prescriptis motibus & nutibus taciti saltabant, quoꝝ alii appellabātur subiti, alii longi, miserabiles alii. De quibus illic sensit Claudianus. Qui letis risum salibus mouisse facetus. Qui nutu manibusq; loquax. Nam omnes fabule auctore Luciano adhibitis tibicinibus in scoena saltabantur, vt Leda, Antiopa, andromache, Cyclops. Tranquillus in Nerone. Ac nouissimo die vouerat histrionem saltaturum. Virgilii Turnum. Cicero in. ii. questionū academicaꝝ. Qui primo inflatu tibicinis Antiopā esse aiunt, aut andromachen Horatius. Pastorem saltaret vti cyclopa rogabat. Iulius capitolinus in Galenis sic scribit. Cyclopa ēt luserūt oēs arenarii ita vt miranda quedam & stupenda mōstrarētur. Ausonius in saltatorem ineptū. Decepte foelix casus inesicut arti. Histrio saltauit qui capanea ruit. idē qui Nioben saltauit saxeus, vt tum spectator verā crediderit nioben. In canace visus multo felicior ipsa, qd' non hic gladio viscera dissecuit. Idē de eodē, Daphnē & niobn saltauit, simius idem ligneus vt daphne, saxeus vt niobe. Trāqllus in caligula Pantomimus. M. nestor tragoediā saltauit.

Tucia

Tucia vesice nō impat. i. Tucia mulier pudica, qualis fuit Tucia virgo vestalis, que cribro sumpta aqua ex tiberi virginitatē suā pbauit. nō tēperat. i. nō cōpescit titillatū libidinis spectādo ludos, ac p h docet mores nō mō turpia audiēdo, sed ēt vidēdo facile vel in bonis corrūpi. Vñ Massiliēses debita laude fraudādi nō sunt, q in scoenā nullū aditū mimis dederūt, quoꝝ argumēta maiore ex parte stuproꝝ cōtinēt actus, ne talia spectādi cōsuetudo ēt imitādi licētiā sumeret. vñ & Diuus Cyprianus ī epistolis suis sic scribit. Adulteriū dicit̄ dū videtur, & que pudica fortasse ad spectaculū matrona pcesserat de spectaculo reuertit̄ ipudica.

Baryllo

Chironomon ledam molli saltante batyllo
Tucia vesicę non imperat, appula gannit
Sicut in amplexu, subitũ ẽ miserabile longum
Attẽdit thymele thymele tum rustica discit.
Ast alię quotiens aulęa recondita cessant,
Et vacuo clausoq́ sonant fora sola theatro,
Atq́ a plebeis longe magalesia, tristes.
Personam, thyrsumq́ tenent, ẽ subligar acci.
Vrbicus exodio risum monet attelanę
Gestibus autonoes, hũc diligit Aelia pauper,
Soluitur his magno comoedi fibula, sunt quę

Batyllo, mimo saltãte ledã chironomõ. i. dũ spectat
Batyllũ mimũ saltãtẽ fabulã ledã vbi molli opus erat
saltatiõe. nã Batyllus vt diximus ĩ cõmẽ. Per. mimus
fuit de quo ⁊ Persi. Trit tñ ad nũeros satyri moueare ba
tylli. Batyllus itẽ puer fuit dilectus ab Anacreõte poeta,
vt oñdit Apule. in floridis. ⁊ Horatius. nõ aliter samio
dñt arsisse batyllo Ana
Batyl/bus creõta teiũ. Batylli item
populi septẽtrionales, au
Batylli ctore Ptolomęo, Batyl/
lũ itẽ istrũm est ferreum
quo vtimur ad vsum
ignis, horatius. Prętextã
⁊ latũ clauũ pruneq́ ba
tyllũ. Appula gã. Si.
in amp. Appula nomẽ
ẽ mulieris, q̃ igi ad pru/
ritũ mouet ⁊ vocis mur
mure libidinẽ exp̃mit,
ac si eẽt ĩ ãplexu hoĩs dũ
spectat talem saltationẽ.
Subi. ordo ẽ. Thymele
attẽdit subitũ ⁊ misabile
⁊ lõgũ, noia. n. sũt vt diximus gestuũ q motu manuũ
fiebat ĩ saltatiõe. Thymele, mulier q̃ saltatiõibus oble
ctabaẽ τυμελη p̃priedicĩ pulpitũ scęna. τυμελικος
bistrio. de thymele ãs ĩ. i. saty. Vberius diximus. Ru
stica, rudis ⁊ imp̃ta an vere rustica ⁊ pagana, vt oñdat
nõ mõ mulieres vrbanas sed ⁊ rusticas spectaculis lasci
uis corrũpi. Attẽdit, diligẽter obs̃uat vt discat. Ast
al. q. Sẽsus ẽ. Quotiẽs ĩgr ludi ⁊ theatrales cessant ⁊ ludi
circẽses sunt lõge a plebeis, hoiesq́ negotiis forẽsibus sũt
occupati, mulieres p̃ multũ ociũ ornamẽta histrionica
cõtrectãt. Est aũt ordo. Alię tristes tenẽt p̃sonã ⁊ thyrsũ
⁊ subligar acci quotiẽs aulęa recõdita cessant, ⁊ quotiẽs
fora sola sonãt clauso theatro, ⁊ quotiẽs Megalesia sũt lõ
ge a plebeis. Aulea re. i. vela ⁊ ornamẽta scęnę, ac p̃
ẽ ipsi ludi scęnici ĩ quoꝝ appatu sunt ipsa aulea ⁊ vela
quũ ad ornatũ tũ ad solẽ arcẽdũ. vñ Hora. ĩ epist. quat
tuor haud plures aulea p̃munẽ in horas. Cessant, sub
mota sũt. Sola fo. s. iudiciaria. nã tria erãt fora romę,
vt docet Trãq. ĩ augusto q quũ duo nõ sufficerẽt, tertiũ
extruxit. Clauso th. finitis ludis, clauso igiẽ Theatro
q̃tũ ad ludoꝝ celebrationẽ, nõ q̃ mulieres nõ ĩgrederẽẽ
⁊ instrũ illa scęnica ptractarẽt, ociosę, taliũq́ reꝝ valde
Mega/lesia studiosę. Megalesia, ludi erãt circẽses q in honorẽ ma
gnę matris celebrabanẽ, dicati a Iunio Bruto qđ docet
Liuius his verbis. Marcus Iunius brutus ędem magnę
mr̃is deũ ĩ palatio dedicauit, ⁊ ludos ob eandẽ dedicatio
nẽ factos megalesia appellauit. μεγαλη. n. magna di/
ciẽ. μεγαλειοσ magnus. Tales ergo ludi magna cũ vo
luptate totius populi celebrabanẽ. De q̃bus Iuue. infra
Interea megalesiacę spectacula mappę Idęũ solẽne co/
lũt, similisq́ triũpho prędo caballoꝝ p̃tor sedet, ac mihi
pace imẽsę nimieq́ licet si dicere plebis. Totã hodie ro/
mã circus capit. Lõge a plę. subaudi sunt. i. quotiẽs
ludi circẽses q in grãm plebis maxime exhibebanẽ sũt
lõge a plebeis. i. p̃fecti sunt, ⁊ plebei a ludis discesserunt,
nã vt diximus initio veris stato soleniq́ die celebrabanẽ
magno totius plebis studio ⁊ delectatiõe. vñ ait. Ac mi
hi pace ĩmensę nimięq́ licet si dicere plebis. Et alibi. nã
q dabat olim impiũ, fasces, legiones, oĩa, nũc se cõtinet
atq́ duas tñ res anxius optat pan ⁊ circenses. Eos plebe/
ios appellauere s̃m Asconiũ Pedianũq́ exactis regi/
bus p̃ libertate plebis fecerũt, aut p̃ recõciliatione plebis.

Tristes, q̃a priuatę sint ea ludoꝝ voluptate. Tenẽt,
p̃tractãt. Personã idumentũ faciei, p̃sona aũt dicta **Perso/na**
ẽ a p̃sonãdo, q̃m tegmen illud oris ⁊ capitis vna tñ vo
cis emittẽdę via p̃uiũ ⁊ magis claros canorosq́ sonitus
facit. Hęc ex Gelio. Thyrsum, hastã ĩuolutã pãpino,
quali vtebanẽ bacchę in sacrificiis liberi p̃ris. Talia. n.
oĩa in theatro cõseruã/
banẽ. Subligar. indu **Subli/gar**
mẽtũ quo histriones ad
velãdas p̃tes corp̃is ĩfe/
riores vtebanẽ. Idẽ sub/ **Subli/gaculũ**
ligaculũ dicebaẽ Cice. ĩ
officiis fuit. Scęnicoꝝ q̃
dẽ mos tantã habet vete
re disciplina verecũdiã,
vt in scęna sine subliga
culo p̃deat nemo. Nã vt
scribit Dionysius certa/
tores scęnici in ludis ver
sabanẽ reliq̃ p̃te corp̃is
nuda circũ pudẽda vela
ti. Acci, nomẽ est hi/
strionis. Vrbicus. Ali
ud vitiũ notat ĩ mulieribus. Capiunẽ inq̃t amore scęni
coꝝ cãtantiũ, Sed quũ ii fibulati vocẽ suã vẽdãt in re/ **Fibula**
citatiõe fabulaꝝ, coguntẽ accepto p̃cio soluere fibulas su
as, vt coeãt cũ eis. Nã cãtores scęnici vt gratiorẽ cõserua
rẽt vocẽ ĩfibulabanẽ duplex aũt fuit fibulę genus. Indu
mentũ. s. quo nõ solũ vtebanẽ ad ĩguina tegẽda, sed vt
ẽt a coitu cõprimerenẽ, vñ est illud Mart. Menopili pe/
nẽ tã grãdis fibula vestit, vt sit comoedis oibus vna sa/
tis. Hũc ego crediderã (nã sępe lauamur in vno) Sollici
tũ voci parcere flacce suę. Dum ludit media populo spe
ctãte palęstra. Delapsa ẽ misero fibula, verpus erat, Et te
nuissimũ filũ siue ęneũ, siue argẽteũ qđ p̃putio ab vtro
q́ latere sup glãdẽ p̃forato addebaẽ. Id aũt fiebat tũ vo
cis cõseruandę, tũ valitudinis gratia qđ docet. Cor. Cel
sus lib. vii. Placet magis ĩtelligamus de hoc gñe fibulę
q̃ de indumẽto, hoc. n. mõ vox magis seruari põt q̃ per
indumentũ, qđ facile ⁊ solui ⁊ deponi põt. Vrbicus,
nomẽ scęnici. Exodio. Exodia vt docet Liuius lib. **Exodia**
vii. ab vrbe cõdita, ẽ vt diximus in. iii. satyra ridicu/
la q̃dam erãt itexta versibus q̃ in scęna cantabanẽ. Ver
ba Liuii hęc sunt. Iuuẽtus histrionibus fabellaꝝ actu re
licto ipsa iter se more antiquo ridicula itexta versibus
iactitare cœpit. vñ exodia, q̃ exodia postea appellata, cõ
sertaq́ fabellis potissimũ attellanis sunt. Ergo exodio at/
tellanę. i. ridiculo ĩserto fabellę attellanę. nã Attellanę fa **Atella/nę fa/bulę**
bulę dictę sunt a ciuitate oscoꝝ attella. Vbi p̃mũ cœptę
argumẽtis dictisq́ iocularibus similes satyricis fabulis
grecis De iis Diomedes ⁊ Donatus in Teren. Gesti/ **Attella**
bus autonoes, dũ p̃sonã autonoes sustinet ĩ agẽda eius fa
bula. Nã autonoe filia fuit cadmi thebaꝝ regis ⁊ mater
Actęonis cõuersi ĩ ceruũ ⁊ a canibus discerpti De Au/ **Auto/noe**
tonoe ergo scripta erat fabula. Hũc diligit, hinc ẽ idi
gnatio poetę q̃ delectata cãtu viri scenici stati ĩ amorẽ
eius inciderit. Aelia paup. i. mulier nobilis ⁊ paup. vt
oñdat nõ minus pauperes mulieres q̃ diuites libidinis
ęstu flagrare. Nã familia Aelioꝝ fuit pauperrima. Eodẽ
.n. tpe sexdecim fuere Aelii Tuberones ĩ vnis ędibus. q
bus vnus tñ fuit fundus ĩ agro veiẽte, ⁊ in circo maxi/
mo ⁊ flaminio spectãdi locus, q̃ q̃dẽ loca ob virtutẽ pu
blice donata possidebant, hęc ex Valerio lib. iiii. capi. de
paupertate. Fibula comoedi, qua vtiẽ comoedus vt di
ctũ est. Soluiẽ ab iis. i. ab aliis mulieribus, ad coitũ.

Chrisogonū cantare vetēt,his pulla tragoedo
Gaudet,an expectas vt quintilianus ametur,
Accipis vxorem de qua cytharoedus echion
Aut galphyrus fiat pater,ābrosiusq; choraules.
Longa per angustos figamus pulpita vicos:
Ornentur postes,& grandi ianua lauro,
Vt testudineo tibi lentule conopeo
Nobilis euryalū,aut mirmillonē exprimat īfās
Nupta senatori comitata est hippia ludium
Ad pharon,& nilum famosaq; moenia lagi,
Prodigia,& mores vrbis damnante canopo.
Immemor illa domus,& coniugis atq; sororis
Nil patriē indulsit,plorantesq; improba natos

Chrysogonū,nomē cytharoedi fictū a poeta respiciente ad chrysogonū illū cytharoedū qui tpibus Alcibiadis in eius naui tanta arte remigiū manus dirigebat vt quū illi remoꝝ pulsum cū Chrysogoni cātu cōiungerēt iocūdā audiētibus redderēt harmoniā. Chrysogonus āt īterptari pōt semenaureū. Nō χρυσὸς aurū γόνος semē significat,cytharoedū. Cātare ve.sunt aliē inqt ī cāne chrysogonus cātet.fa ctus n.est raucus nimia libidinis cōtinuatione. Tragoedo,viro scoenico,vt oñdat mulieres libēter seq coitus viroꝝ īhonestoꝝ,vñ seqi. An expectes vt quītilianus ametur.q.d.mulieres viros sapiētes & doctos nō amāt,vtpote q a tali turpitudine abhorreat.quītilianū āt posuit p oī viro sapiēte & docto. Accipis vxorē.i. vxorē ducis,de q̄ liberos suscipiēt niri cytharoedi.nā Echion & glaphyrus noīa sūt cytharoedoꝝ. Mart. Plaudere nec cano,plaudere nec glaphyro.
glaphyrus Glaphyrus aūt iterpretaṫ fistinus,incūdus,astutus,ornatus,politus. Fiat pr̄,suscipiat liberos. Chorauls Choraules,tibicen q in choro fistula canit,nā χορὸς dr̄ tripudiū,coetus,chorus. αὐλὸς tibia fistula & αὐλέω tibia cano. ambrosia Ambrosius,interptaṫ diuinus & īmortalis. Lōga p angustos.hec oīa p ironiā legēda sūt. Simus inqt leti: in signū leticiē nuptial's ornemus ędes Lauro.vt tibi īfantē pariat vxor tua ex gladiatore. Figamus pulpita innuptiaꝝ.n.celebratiōe talia fieri solebāt p vrbē,vt res ludicras agerēt. Ianua lauro,Nam tota domus in nuptiis ornabaṫ. Apul.in asino aureo li.iiii. Domus tota lauris obsita,tedis lucida cōstrepebat hymeneū. Statius in nuptiis Stellē,Frōde virent postes,& fernēt cōpita flāmis. Infans nobilis.i. q filius tuus putabiṫ ē nobilis quū tn̄ ex gladiatore natus erit. Exprimat,repsentet,referat.similitudine & oibus oris liniamentis gladiatorē. Eurialū,nomen est retiarii alterius ex gladiatoribus,alter.n.mirmillo appellabaṫ.de quibus plura diximus in.ii.saty.illic.Vicit & hoc monstꝝ tunicati muscina gracchi. Tibi lentule,tibi o vesidi posthume q lanista videri poteris quū domus tua repleta erit filiis gladiatoribus.Nam lentulus bartiatus cognominatus lanista fuit caput nobilissimus. Ex cuius ludo quatuor & septuaginta gladiatores pfugerūt,q seruis ad vexillū auxiliumq; vocatis Chryso, Spartaco,& Enomao ducibus crebris exercitus romanos cladibus afflixerūt. Auctores Plutar.in vita.M.Crassi.Liuius lib.xcv.ab vrbe cōdita.L.florus. Appianus alexādrinus.
Conopeum Conopeo,lecto tuo. Nā conopeū velū pprie appellaṫ quo maxime Alexādrini vtunṫ ad arcēdos culices, Extendi.n.circa lectū quaqua versum consueuit,quia ibi ex Nilo culices abūdāt. κώνωψ,ωπος culex dicitur. De quo ita Horatius. Interq; signa turpe militaria. Sol aspicit conopęū. Varro in.ii.de re rusti. Loquēs de mulieribus comitantibus pastores,sic ait. Quę ostendūt foetas nostras quę in conopeis iacent dies aliquot esse muscidas & contēnendas. Testudineo. Nam lecti testudine,citro & ebore ornabanṫ. Nupta senatori,exemplo hippię ostēdit primarias mulieres intemperantię crimine non carere. Nā hippia vxor fabricii veiētonis viri senatori tpibus Domitiani,de quo Plinius meminit in epistola ad Semproniū Ruffum,relicto marito secuta est gladiatorē abeuntē ex vrbe in ęgyptū. De hoc veientone intellexit ante in satyra. Ecce iteꝝ crispinus. Et cū mortifero prudēs veiento catullo. Vir.n. fuit vt diximus senatorius. Neruę familiarissimus. Ludiū, carmen est hypmetrū sicut illud veniet qui pulmētaria cōdiat Virgi. Hęc finis fādi folio quū Iuppiter aureo Ludii & ludiones dicunṫ histriones & viri scęnici a ludo nolati sic ēt ludię dictę sunt mulieres pari modo se in scęnis exercētes. Ad pharon. pharos Pharos īsula est opposita Alexādrie,eiq; ponte iūcta, de qua egregie scribit Cęsar in cōmentariis seu Oppius pro eo. Et Iosippus in quarto de bello iudaico. Eiusdē noīs in ea ē ēt turris, ex qua faces exerunṫ tpe noctis indicantes ibi portum esse nauigantibus. Famosaq; moenia lagi.i. Alexandriā q̄ in ęgypto est vbi & pharos & Nilus sunt, vt illud ostendat mulierē ad ęgypti oras nauigasse. Moenia aūt lagi Alexandriā itelligit. Nā Ptolomeus qui Alexandro successit lagi fuit filius,vñ & Lagidaꝝ impiū cōpit, qd̄ post multos annos mortē Cleopatrę euersum fuit. Famosa,Infamia aut quia vt testaṫ Strabo. Oēs post tertium Ptolomeū male vixerūt delitiis corrupti,oīum vero pessime quartus & septimus & vltimus Auletes, aut qa ibi Pōpeius pfide occisus sit a Ptolomeo,aut quia in ppinquo Canopi sit fossa nocte dieq; cymbaꝝ plena in quibus mulieres & viri īpudēter canunt & lasciuiunt. Sic.n. & Cęsar apud Luca. in.vii.appellat regna famosa ignaua & imbellia quum hortaṫ milites aduersus Pompeianos. Ite per ignauas gentes famosaq; regna. Famosum item ī bonā ptem plerūq; est legere apud auctores Apuleius in.xi.metamor. At ille vię alioquin grauis & sobriē religionis obseruatione famosus. Canopo dam Canopus nante pdigia.i.canopo lasciua nō pbante mores vrbis, vt sit sensus,licet Canopitani lasciue & turpiter viuerent damnabant tn̄ inquit mores romanos & tantam impudicitiā veluti pdigiosam,quasi qui tn̄ flagitiū ipsi nō cōmitterent. Canopus aūt nomen accepit auctore Strabone a Canopo Menelai gubernatore qui ibi sepultus fuit.distat aūt ab Alexandria centū & viginti stadiis.de qua ēt in prima satyra. Nil patrię idulsit.nihil pensi habuit quominus patrię suę dedecori esset,nullum habuit patrię respectū quominus id ageret. debuit enim rōne patrię tanto scelere abstinere. Plorātes,ordo est, Improba reliquit natos plorantes. Vt magis stupeas, magis mireris,publicam aūt romanoꝝ(qd̄ sępe facit) desidiā taxat,qui tantope ludis scęnicis circensibusq; delectarenṫ,quasi dicat illud maxime est mirandū quomodo ēt filios relinqueret ludos circēses relinquere potuerit,ex quibus tantā vniuersi caperent voluptatem.

Paridē,

Paridē,hoc eſt ludos ſcenicos,paris.n. pātomimus fuit tēpibus vt añ diximus Domitiani ei acceptiſſimus. Ludos.ſ.ſcenicos ⁊ circenſes qbus tota ciuitas teneba tur.alibi. Si potes auelli circenſibus. Sed q̄q̄ in ma‑ gnis,licet inqt molliter in domo paterna eſſet educata, contēpſit tñ labores ⁊ maritima tedia. Cunis,Cune

Illa,ſubaudi que maritum ſequitur nauſeat et vo‑ mit. Hec.i.que ſeqtur moechū. Rudētes.funes nauiū dicunt rudētes q̄ flantibus vētis rudere vident. Qua tñ exarſit forma?hac iterrogatiōe acrius lace‑ rat hippiam q̄ nō forma que nulla erat in hoie, ſed q̄a arma tractaret ſecuta ſit gladiatorē. Ludia, nam vt

Rudētes

Vtq; magis ſtupeas,paridē,ludoſq; reliquit,
Sed quāq̄ in magnis opibus, plumaq; paterna
Et ſegmentatis dormiſſet paruula cunis,
Contēpſit pelagus;famam cōtempſerat olim,
Cuius apud molles mima ē iactura cathedras
Tyrrhenos igitur fluctus,lateq; ſonantem
Pertulit ionium conſtanti pectore,quamuis
Mutandum totiens eſſet mare.iuſta pericli
Si ratio eſt,ē honeſta timēt, pauidoq; gelantur
Pectore,nec tremulis posſunt inſiſtere plantis,
Fortē aium pſtant rebus quas turpiter audent,
Si iubeat cōiunx;durū eſt cōſcendere nauem,
Tunc ſentina grauis;tūc ſummus vertitur aer,
Que moechū ſeqt ſtomacho valet, illa maritū
Cōuomit.hec inter nautas ē prandet ē errat
Per puppim,ē duros gaudet tractare rudētes.
Qua tñ exarſit forma?qua capta iuuenta eſt
Hippia?quid vidit propter quod ludia dici
Suſtinuit?nam ſergiolus iam radere guttur
Coeperat,ē ſecto requiem ſperare lacerto.
Preterea multa in facie deformia,ſicut
Attritus galea,mediiſq; in naribus ingens
Gibbus,ē acre malum ſemper ſtillantis ocell
Sed gladiator erat,facit hoc illos hiacyntos;
Hoc pueris, patrieq;,hoc pretulit illa ſorori,
Atq; viro.ferrū eſt quod amant,hic ſergius idē
Accepta rude coepiſſet veiento videri.
Quid priuata domus,qd fecerit hippia curas.

Cune Incunabula Cuni‑na dea Segmē‑ta

⁊ incunabula dicunt le ctuli puerorum,vñ ⁊ Cu‑ ninā deam veteres cole bant q̄ preeſſet cunis ⁊ l fātulis. Segmētatis, ꝗ̄ multis ornate fuiſſet ſegmētis. Nam Segmē‑ ta ornamenta ſunt mu liebria,vt docet Valeri‑ us libro quito capite de gratis, ergo cune tali‑ bus ornate erāt ſegmen‑ tis,aut reuera circulis et gonis qbuſdam diſtincte ⁊ picte. Nā Pli.lib.vi.ca pite.xxxiiii.oſtendit ſeg menta ſignificare circu‑ los his verbis.Plura sūt aūt hec ſegmenta mūdi que noſtri circulos ap‑ pellauere greci palellos, nomen aūt deductū vi detur a ſecando.i. diuidē‑ do ⁊ diſtinguēdo,de ſeg mētis plura diximus an te in ſecunda ſatyra.

Cōtempſit pelagus, neglexit duros labores ⁊ pericula maris.

Famā cōtempſerat olim,Non mirū inqt eā mare cōtempſiſſe,ꝗ̄ iam famā flocciſecerit,vt oñ dat eas mulieres ꝗ̄ pudi citiā ſuam iminuere ad oīa eſſe audaciores: q̄ ho neſtas,nihilq; expaueſce re qd' bonis eēt formida bile. Cuius.ſ.famę.

Ludii Ludio nes Ludię

diximus vt ludii et lu‑ diones dicebant viri ſce nici ita ⁊ mulieres lu‑ dię appellabant. Trāqꝗl lus in Auguſto Hiſtrio nes aut ēt triuiales ex cir co ludios interponebat, aut frequētiſſime areta logas. Nam ſergio‑ lus,rō quare in hoie ni hil eſſet q̄ amaret, nam oēm inqt formam exu erat,barbam.n.totū gut tur veſtientē radebat,ut oſtendat illū grandio‑ ris fuiſſe ętatis. Sed quia gladiator erat placebat admodū,nam tales pu‑ tāt hiacyntos,hoc ē for‑ moſos ⁊ gratioſos qua‑ lis fuit hiacyntus puer dilectus ab apolline, quē tuſpu‑ conſtat ludentē diſco a et Borea irato q̄ magis a‑ pollinē amaret interem ptū,mutatūq; ab Apol line in florem noīs ſui, Sergiolus aūt nomē fu‑ it gladiatoris forma di‑ minutiua p cōtēptum.

Hiacyn

Requiē.i. miſſionē, que gladiatoribus daba tur quū aliquo fuiſſent debili mēbro.Mar.Nu‑ per quū myrino peteret miſſio leſo.donabantur .n.rude. Vñ ſequit hic Sergius idē Accepta ru de coepiſſet veiento vi‑

Minima eſt iactura.i.cuius mīmā putāt eē iacturā ⁊ ⁊ minimū dānū quū eā amiſerint. Molles cathedras .i.apud foeminas ꝗ̄ molliter ⁊ ocioſe ſedent in cathedris nihil opis faciētes. Tyrrhenos fluctus.mare inferū ni ctū q̄ littus tyrrhenū radat. Nā mare a locis ꝗ̄ alluit no‑ mē accipit,vt Siculū q̄a ſiciliā. Rhodiū q̄a rhodū. Ioni um q̄a Ioniā radit. Ioniū.ſ.fluctū a ſupiore. Cō ſtāti,forti ⁊ minime trepido. Iuſta picli, ſi forte inqt nauigādū ſit aliq̄ iuſta ⁊ vtili cā mulieres ſtatim timēt, nequeūtq; ferre nauigationē. Durum eſt,durum ipſe pu‑ tāt ⁊ laborioſum. Tūc quū maritus iubet ⁊ honeſta ē cā nauigatiōis. Sentina,nauis fundū quo tota decur rit aqua a ſentiēdo dicta q̄ maxime putet ⁊ ſentiat. Sa luſtiu.in cati. Hi romā ſicut aqua in ſentinā cōfluxerāt. Cice.in Catone maiore. Alii p foros curſitēt. Alii ſenti nā exhauriāt. Vale.li.ii.cap.de diſciplina militari videt accepiſſe p ipſa aqua ꝗ̄ in fundo nauis corrupta teterri‑ mi ē odoris,vt facile nauigātibus nauſeā moueat,ſic.n. ſcribit. Hac turpi ⁊ erubeſcēda ſentina vacuefactus exer citus noſter. Vertit aer,aeris ꝗ̄dā vertigo oculis oborit.

deri. Sicut attritus galea.i.contuſus multo attritu galeę ⁊ deformatus,ita vt mirū videri poſſit q̄ ab Hippia ſit dilectus. Gibbus.eminētia ⁊ tumor.nam gibbus na ſcitur in quacunq; pte corpis. Sed gladiator erat, ad‑ iuuādum geſtu. Hoc,q̄ eēt gladiator. Hoc pueris patrieq;, pluris inquit,fecit hoc quod gladiator.ſ.eſſet.q̄ filios q̄ patriam q̄ ſororē q̄ maritum,quos oēs p gladia‑ tore contempſit atq; religt. Ferrum eſt quod amant, amant inquit eos q̄ arma ptractēt vt viros ad coitū va lidos. Coepiſſet veiento videri, ſi forte inqt Sergius gladiator rudem accepiſſet.i.miſſionem impetraſſet, ſta tim ab Hippia derelictus eēt ſicut ⁊ veiento maritus,nā illum alterum veiētonē exiſtimaſſet , vt oſtēdat illum tñ placuiſſe q̄a arma tractaret. Accepta rude, Rudis virga erat qua gladiatores ipetrata miſſione donabant, erat.n.ſignum miſſionis artis gladiatorię, Vnde Hora tius metaphoricos ait. Spectatum ſatis et donatum iam rude queris Mecoenas iterum antiquo me includere ludo. Cicero in.ii.philippica. Tam bonus gladiator ru dem tam cito accepiſti,

gibbus

Rudis

Respice riuales diuorum, claudius audi
Que tulerit. dormire virũ quũ senserat vxor
Ausa palatino tegetem preferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos
Linquebat comite ancilla non amplius vna,
Et nigrũ flauo crinẽ abscondente galero
Intrauit calidum veteri centone lupanar.
Et cellam vacuam, atq̃ suã, tunc nuda papillis
Constitit auratis titulum mentita lyciscę,

Respice riuales, vult poeta ostendere nõ modo pri
uatas mulieres, sed & primarias, principumq; vxores in-
temperantes, impudicasq; esse, hocq; probat exẽplo Mes
salinę vxoris Claudii cęsaris, de qua ita scribit Pli. lib.
vii. Cęsaris sacietas in coitu hominis ꝓpe nulla. Messali
na Claudii cęsaris coniux segalẽ existimans palmam,
certã elegit nobilissimã
ex ꝓstitutis ancillã mer
cenarię stipis, eamq; die
ac nocte superauit quin-
to & vicesimo cõcubitu.
Et tacitus. Iã Messali-
na facilitate adulteriorũ
in fastidiũ versa ad in-
cognitas libidines ꝓflue
Riua- bat. Riuales diuorũ,
les cęsares intelligit q̃ rerũ
domini & multi quodam
mõ deorũ habebantur, vñ
extat illud. Diuisum im-
periũ, cũ Ioue Cęsar ha
bet. Põt eẽ alius sensus
& melior, vt hoc dicat. Respice riuales imperatorũ, hoc est
amatores augustarũ, q.n. vxores imperatorũ amãt riuales
sunt, imperatores diui nolant. Diuos.n. dicimus ex hoĩ-
bus factos, quasi q̃ diẽ obierint, vñ diuos imperatores vo
camus. Deos vero ꝑpetuos. Riuales aũt dicũtur proprie
auctore Vulpiano, q ꝑ eũdem riuum aquã ducũt, inter
quos de eius vsu sępe orit̃ cõtẽtio, vñ metaphoricos nõ
solũ amatores dicimus riuales quasi in vnũ amorẽ de-
riuãtes, & de amoris vsu cõtẽdẽtes, sed ẽt in oĩ arte ęmu
los & eiusdẽ rei studiosos. illos dicimus riuales qui pari
aĩorũ affectu ad aliq̃d hñdũ. studiũ suũ cõferunt, vnde
Hora. in poetica. Quin sine riuali teq; & tua solus amares
Claudius. quintus fuit a Iulio cęsare imperator, Britã
nicũ ex Messalina suscepit. ab Agrippina boleto medi
cato sublatus est. Quę tulerit. quãta opprobria passus
sit ex adulteriis Messalinę vxoris suę impudicissimę.
Dormire virũ, ordo ẽ. Meretrix augusta linq̃bat. s. vi
Augu- rũ, quũ senserat eũ dormire. Meretrix augusta, Cęsa
stę rea, nã Cęsarũ vxores dicebant̃ augustę. Linquebat,
Cucul subaudi maritũ domi & in cubili. Tegetẽ, stragulũ
lus lupanaris, de tegete aũt diximus in primo limine quĩtę
Cucul satyrę. Cubili palatino, imperatorio. nã imperatorũ sedes
lio & domiciliũ erat in palalio. Cucullos. cucullus genus
est vestis villosę, de quo abũde diximus l. iii. satyra illic
Veneto duroq; cucullo. idẽ ẽt cucullio dicebat̃. Co-
mite an. quũ ad fornicẽ meretriciũ descẽderet, nã vnã
capilli tñ secũ hẽbat ancillã, vt vulgaris videret foemina. Cri
nigri nẽ nigrũ. nã matronis capillus flauus nõ dabat̃, sed ni-
ger tñ. contra flaua coma meretricibus. iõ Virg. volẽs
oñdere Didonẽ impudicã ait. Nondũ illi flauũ ꝓserpi-
na vertice crinẽ Abstulerat, ergo Messalina ne agnosce
galerus ret̃ galero viciũ texit. Galero. Galerũ siue galerus ge-
nus est pilei. Virg. Et tẽperat astra galero. idẽ. Nec arca-
dii hñ ptegit vmbra galeri, eo peculiariter vtebant̃ põ
tifices, vñ Apuleius in prima Apologia. Veruntamẽ
hęc Diogeni & Antistheni pera & baculus, q̃d regibus
diadema. quod imperatoribus paludamẽtũ, quod ponti-
ficibus galerũ, q̃d lituũ auguribus, vñ & Gelius de fla-
mine Diali. Is solũ galerũ habet albũ. Galero post cre
pusculũ arrepto solitus est Nero popinas inire circumq;
vicos vagari. Auctor Tranq̃llus, a galero fit ꝑ diminu
tionẽ galericulus pro paruo pileo, sed accipit̃ ẽt ꝓ coma
ex alienis capillis compacta instar galeri, qua nõnulli
vtunt̃ ad dissimulãdã capillorũ raritatẽ, q̃d fecit otho,
galeri- de quo ita Trãquil. Vulso corpore galericulo capiti ꝓꝑ
culus raritatẽ capillorũ adaptato & annexo vt nemo dignosce
ret. Eũdem ẽt capillamẽtũ appellauit Tranq̃llus in Ca
ligula his verbis. Ganeas atq; adulteria capillamẽto ce-
latus, & veste lõga noctibus obiret. licet capillamẽtum
alias ꝑ capillo accipiat̃,
vt illud apud Apuleiũ
in. ii. de asino aureo. Tã-
ta est deniq; capillamẽti
dignitas, vt q̃uis auro,
veste, gẽmis, oĩq; cętero
mũdo exornata mulier
incedat, tñ nisi capillũ
distinxerit ornata non
possit videri. Et ꝑ simili
tudinẽ Plinius, reliqq;
auctores in foeniculo,
Anetho, & ferula capilla
mẽta appellãt ipsa folia,
q̃ instar capillorũ sunt. A
galero ẽt denoiat̃ auis
galerita gallico vocabulo, ẽt legioni nomẽ dedit alauda
galeri- vt scribit Pli lib. xi. cap. xxxvii. Varro eũ appellat gale
ta auis ricũ, q̃ in capite habeat apicẽ. Lupanar. fornicẽ mere
alauda triciũ, a lupis dictũ, meretrices.n. dictę sunt lupę q̃ non
auis minus ad q̃stum sunt auidę q̃ lupi ad cibũ. Calidũ,
nimia frequẽtia celebratũ. Veteri centone. i. cũ cen
tone veteri, quo cellã sterneret. Nã centones ex pãnis la
neis diuersorũ colorũ, aut lanis in vnũ cõdẽsatis atq; cõ
sutis cõficiebant̃, in vsum ẽt castrorũ erãt sicut & cilicia,
& Cẽtonarii dicebant̃ q cẽtones cõficerẽt, vñ & in saxis
legimus collegiũ cẽtonariorũ. Strabo lib. vii. de cẽtoni-
bus sic facit mẽtionẽ Nomades etenim tẽtoriis vtũtur,
centonũ instar pilo cõtextis in plaustris vitã degentes.
Cęsar in cõmẽtariis vbi de expugnatione Massilię loq
tur sic ait. Cẽtonesq; iniecerũt, ne aut tela tormẽtis mis
sa tabulationẽ ꝑfringerẽt, aut saxa ex catapultis lateri-
tiũ discuterẽt. De cẽtonibus sic meminit Cato in re ru
sti. Quotienscũq; tunicã aut sagã dabis, prius veterẽ ac-
cipito, vñ centones fiunt. Centones dicuntur carmi-
na, q̃ ex diuersis locis, sensibusq; cõcinnãtur, quales sũt
cẽtrones ꝓbę falconię, quos ex variis versibus Virgilii
cõposuit. Et Ausonius epigrãmaton nõ incelebris scri-
ptor, de versibus Virgilii cẽtronẽ nuptialẽ cõposuit, dif
finiuitq; quid sit huiõi Centro ad Paulũ. Et si pateris vt
centro docerã docẽdus ipse centro q̃d sit absoluã. Variis de locis
sensibusq; diuersis quędã carminis structura solidat̃ in
vnũ versum vt coeãt aut cęsi duo, aut vnus & sequens
cũ medio. Nã duos iunctim locare ineptũ est. Atq;
suã, quã sibi elegit vbi ꝓstaret. Papillis. mãmis nam
dicimus papillas, mãmas, mãmillas, vbera pro eodem.
Auratis, pulchris, vel auro exornatis. Mẽtita ti-
tulũ, nã cellis meretriciis adhibẽtur inscriptiões & noĩa
sua. Martia. Intrasti quotiens inscriptę limina cellę. Se
neca in secũda cõtrouersia. Deducta es I lupanar accepi
sti locũ, ꝓciũ ẽ cõstitutũ. Titulus iscriptus ẽ. Lycisce,
lycisca nomẽ ẽ ꝓpriũ meretricis. Mart. Facere in lyciscã paule
me iubes versus. Britãnice, nã vt dixĩus Britãnicus ex
Messalia & claudio natus ẽ, quẽ prio germãicũ mox bri
tãnicũ cognoiauit, eũ vicesimo ipii die inq; secũdo cõ-
sulatu natũ. sibi puulũ ẽt tũ & militibus ꝑ cõcione ma
nibus suis gestãs & plebi ꝑ spẽctacula gremio aut añ se
retinẽs assidue cõmẽdabat, hũc postea Nero ab Agrip
pina matre edoctus veneno ꝑ locustã tẽperato sustulit
in coena

Ostenditq; tuũ generose britannice ventrem.
Excepit blanda intrantes. atq; ęra poposcit.
Mox lenone suas iam dimittente puellas
Tristis abit, sed qđ potuit tantũ vltima cellam
Clausit; adhuc, ardens rigidę tentigine vuluę,
Et lassata viris nondum satiata recessit.
Obscurisq; genis turpis, fumoq; lucernę
Foeda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmẽq; loquar; coctũq; venenũ
Priuignoq; datũ, faciunt grauiora coactę
Imperio sexus; minimũ libidine peccant.
Optima sed quare cęsonia teste marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam,
Nec pharetras veneris macer ẽ, aut lampade feruet,
Inde faces ardẽt, veniũt a dote sagittę.
Libertas emitur, coram licet innuat atq;
Rescribat, vidua ẽ locuples quę nupsit auaro.
Cur desiderio bibulę sertorius ardet?
Si verum excutias facies non vxor amatur.

in coena. hęc Tranquillus. Ventrẽ tuũ, vbi cõceptus fuisti & editus. Aera, stipem. Seruius rex primus fuit qui ęs signauit, quum antea rudi romę vterent. Signatũ est aũt nota pecudis, vñ dicta pecunia. Hęc ex Plini. Tristis abit, nõ expleta libidine sua. Quod potuit .i. qđ sibi p lenonẽ licuit, nam vt esset oĩum vltima ad egrediendũ non est a lenone denegatũ. Adhuc ardens, adhuc libidine ęstuans. Tentigine, tendore & prurite libidinis ab extendendo, quum virilia extendũtur, vnde in carmie obscoeno. Turpe qdem dictu, sed ne tentigine rũpare. Vuluę, hoc loco abusiue posuit vuluam p parte genitali. De vulua aũt diximus abunde in .ii. satyra. Rigidę, extentę & erectę. Virg. in Buc. Tũ rigidas motare cacumina quercus. Nondum satiata, nã libido nunq̃ satiat & extincta reaccendit, vsu crescit, & vt diximus ex auctoritate Pli. Ceteris satietas in coitu, homini nulla.

[gene] Genis, malis, hoc loco, nã genę proprie dicũtur palpebrę superiores et inferiores q̃ oculos tegũt & tuẽtur. Extremũ ambitum genę superioris antiqui cilium vocauere. vnde & supercilia infra oculos malę homini tñ sunt, quas prisci genas vocabant. Hęc ex Plinio & Cicero. de natura deoꝝ. [supercilium] Obscuris, & fumo lucernę & crebris osculis. [puluinar] Ad puluinar, ad lectũ mariti, Puluinaria proprie sunt lectuli, qui vt scribit Seruius i templis sterni consueuerunt in honorẽ deoꝝ, vnde lectisternia nuncupantur, in illis simulacra deoꝝ recumbentia collocabant. dicta aũt puluinaria quasi pluminaria. plumis .n. aut tomẽto replebãtur, abusiue ergo hĩc in loco puluinar posuit pro lecto, aut qa impatores tanq̃ dii habebant. [lectisternia] [puluinaria] Odorẽ lupanaris, nõ exponas prostibuli sed fornicis meretricii Nã prostibulũ non pro loco accipimus, sed pro ipso scorto. [prostibulũ] Hippomanes carmẽq; loquar, narrabo inquit nunc veneficia, q̃ ab ipsis mulieribus pertractantur, quę ẽt ipsis adulteriis sunt grauiora, legendaq; sunt pnunciatiue. [Hippomanes] Hippomanes, carnucula est, quę magnitudine caricę nascitur in fronte pulli equini colore nigro, qđ statim edito partu foeta deuorat. alioquin partũ ad vbera non admittit, si quis pręreptũ habeat, hoc aũt ẽ amoris veneficium. Hippomanes item ostendit Virg. in .iii. georg. esse virus qđ ab inguine equę defluit, quũ amoris agitat furore. Hic demũ hippomanes vero quod noĩe dicunt Pastores, lentũ distillat ab inguine virus. Hippomanes, quod sepe male legere nouercę. Ex hoc aũt parabãtur multa veneficia, dictũq; videtur ab hippos quod est equus & mania furia & insania quędã, nã tunc legitur quum equę furore agitantur. & amores appetunt, ex quo vocabulũ ẽ equire sicuti subare dicunt sues, quũ libidine incenduntur. De Hippomane multa Aristoteles lib. vi. de natu. ani

malium. & Columella inquit veneno inditũ ẽ nomen Hippomanes q; equę cupidini similẽ mortalibus amorem accendat. Carmen, incantationes & verba malefica quę veneficiis addi solent, vnde Virgi. Hippomanes quod sepe male legere nouercę. Miscuerũtq; herbas & non innoxia verba. Coctumq; venenũ, coquitur enim quum paratur ad necem hominis, vnde Nero coegit (vt scribit Tranquillus) locustam coram se in cubiculo venenum quo sustulit Britanicum coquere, quod iterum, ac sepius recoctum porcello obiecit. [Priuignus.] Priuigno, dictus est priuignus, quod antequam nouerca nubat et in nouam familiam eat progenitus sit. pri enim antiqui auctore Festo ponebant pro prę. Faciunt grauiora, q̃ sint adulteria. Imperio sexus. hoc est infirmitate sexus foeminei, quo ad omne flagitium facile impelluntur. Minimumq; libidine peccant, si reliqua inquit scelera volueris considerare minimum est, quod peccant libidine & re venerea. Optima sed quare Cęsonia? Affirmas inquit Vrsidius o Iuuenalis omnes mulieres esse impudicas. At ego audio Cęsoniam vt bonam & honestam laudari a marito. Sed eam inquit laudat, non quia sit bona, sed q; grandem attulerit dotem. Sicq; ostendit poeta notans auaritiam sui temporis mulieres censeri non ex moribus, sed ex dote & diuitiis. Bis quingenta mille vel sestertia vel talenta. Tanti vocat ille pudicam, ob illam inquit dotem, vxorem suam probat & honestam pudicitiamq; vocat. Nec pharetras veneris macer est, si vxorem inquit suam diligit amor ille non prouenit ex aliquo libidinis ardore, sed a dote quam tulit. Pharetris, idest sagittis cupidinis, qui filius veneris est & pharetratus pingitur, eidem etiam dantur faces quibus amantes incenduntur.

Inde ab mille sestertiis. Libertas emitur. Iuxta illud Plautinum in Asinaria argentum accepi, dote imperium vendidi. dotem accepi libertatem vendidi. Nam maritus qui grandem accepit dotem est veluti vxoris seruus. Coram, potest inquit vxor diues pręsente marito amatoribus suis, & innuere & scribere. [vidua] neque enim is quicquam audet mutire. Vidua est locuples, mulier inquit quę grandem tulit dotem ex arbitrio omnia in domo mariti agit, ac si maritum non haberet, vidua dicta est, q; a viro sit diuisa & separata. Nam iduare hetrusca lingua auctore Macrobio est diuidere, vnde vidua quasi valde idua, idest valde diuisa, aut vidua quasi viro idua, idest diuisa. Cur desiderio, ostendit etiam mulieres diligi non pter pudicitiam, sed pter formam. Si verum excutias, si verum pscruteris. Facies, id forma ipsa & pulchritudo.

Tres rugę subeant,ẽ se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes,oculiq minores,
Collige sarcinulas dicet libertus,ẽ exi
Iam grauis est nobis,ẽ sępe emungeris, exi
Ocyus,ẽ propera,sicco venit altera naso.
Interea calet ẽ regnat,poscitq maritum
Pastores ẽ ouem canusinam, vlmosq falernas
Quantulū in hoc,pueros oēs,ergastula tota
Quodq domi nō est,ẽ habet vicinus ematur.
Mense quidē brumę,cū iam mercator Iason
Clausus,ẽ armatis obstat casa candida nautis,
Grandia tolluntur crystallina,maxima rursus
Myrrhina,deide adamas notissimus.ẽ bereni(ces
In digito factus pciosior,hūc dedit olim
Barbarus incestę dedit hunc agrippa sorori.
Obseruant vbi festa mero pede sabbata reges

Tres rugę subeant.i.si in senectutem declinet,ꝛ iā rugosa fiat. Cutis arida,quę exhausto succo laxior fit ꝛ flaccida. Et sępe emūgeris,ꝙ solet eē molestū. Catullus de amica Formiani sic ait. Nec longis digitis,nec ore sicco. Interea.dū apud maritū est. Calet.nō friget inquit in domo,sed pmpta ꝛ calens ad oia tractanda,vnde sequitur regnat,idest ex arbitrio oia administrat ꝛ imperat.

Ouē canusinā.i.appulam.nam lanam appulā pcipue fuisse nobilitatis indicat Plinius his verbis.Lana aūt laudatissima appula,ꝛ quę in italia gręci pecoris appellaē.alibi italica.

Canusium

Canusiū aūt oppidum est Daunioꝝ in appulia.de

Lana canusina

lana āt canusina ita Plinius.Hispania nigri velleris pcipuas habet,pollentia iuxta alpes. canusiū rutuli,quas erythras

canusinatus

vocant.ερυθρος.n.rubrū significat.hinc ē canusinatus canusinā indutus vestē.Martia.Canusinatus nostro syrus assere sudet. Et Tranql. in Nerone.Canusinatos muliones appellat.

Ager falernus

Vlmos falernas.i.vineta campana. Nā ager falernus in cāpania est dictus,vt scribit Silius italicus a falerno agricola,qui primus eas vites coluisse dicitur. Secūdam nobilitatem falerno vino dedit Augustus,quum setinū vinū cunctis prętulisset.Martialis. Scelus est iugulare falernū,Et dare campano toxica sęua mero. Nigri coloris fuisse indicat Martialis.Candida nigrescant vetulo cristalla falerno.austerum fuisse docet.Persius. Indomitū quod dispumare falernum Sufficiat. Quantulū in hoc.poscat inquit minimū in hoc.i.in prędictis,ac si dicat hoc minimum ē prę aliis quę petet. Oēs pueros,magnum seruoꝝ gregem.s.poscit,quod plus est q̄ prędicta, Ergastula tota.s.poscit.i.seruos oēs ad opus faciendū destinatos in compedibus,vincti.n.tenebanē,vñ alibi.Squalidus in magna fastidit compede fossor. De quibus sic.L.florus. Seruitia(proh nefas) ꝛ ergastula armantur. Plinius.Coli rura ergastulis pessimum est,vt quicquid agiē a desperantibus. Apuleius in prima Apologia.Quindecim hoies liberi populus est,totidē serui familia,totidē vincti ergastulum.

Ergastulū

Ergastulū etiā capitur pro loco in quo serui tenenē in vinculis,vnde illud apud Pliniū.Mox Marius Cinnana dominatione reuocatus ruptis ergastulis exercitū fecit.Columella in primo de re rustica sic. Optime solutis seruis cellę meridiem ęquinoctialem spectantes fient,vinctis q̄ saluberrimū,subterraneum ergastulū,plurimis sitq id angusti illustratū fenestris,atq a terra sic editis,vt nemanu contingi possint.Et idē in eodē. Ergastuli mācipia recognoscant.

Ergastularius

Ab ergastulo fit ergastularius,diciturq it qui ergastulis pręest.de quo ita Columella in primo vt ergastulis magis obnoxii. Ergastulū aūt dictū ē vel απο του εργου.i.ab opere,ꝛ στελλω mitto q ad opus faciendum mitterenē.vel ab εργαζομαι qd̄ significat

ergasterium

operor. Vnde ꝛ Ergasteriū quod significat officinā. Et ergaster operarium,vel ab εἴργω qd̄ est prohibeo,claudo,impedio,detineo. Et habet vicinus.importunitatem,inuidiamq mulieris attende,q̄ doleat se non habere quod habet vicinus. Mense quidē brumę,nauigabit inquit maritus imperāte vxore ēt tpe hiemali,quo ingentia nauigātibus pericula imminent,ꝛ frigora obstant.

brumę

Brumę.pars est ea hyemis,in qua dies sunt breuiores. Mercator Iason,Iasonē posuit pro omni mercatore alludens ad Iasonē Thessalū,qui nauigauit Colchos ad vellus aureū rapiendū. Clausus,subaudi est.i.domi se continet clausum pp frigora ꝛ vētos sęuientes. Casa candida,niuibus candicās,quod indicat hiemē sęuire. Armatis,ad nauigandū paratis ꝛ instructis,nā appellatione armoꝝ intelligimus instrumenta cuiuslibet artis.

crystallum

Crystallina.s.vasa q̄ in magno erant pręcio.Cristallū fit auctore Plinio gelu vehemētiore cōcreto.nec alibi certe q̄ vbi maxime hibernę niues rigēt,glacieq eē certū est,vñ ꝛ nomē gręci dedere.nam κρυον gelu significat στελλω cōtrabo.vñ crystallū gelu cōtractū. Maxima myrrina.i.maxima vasa ex myrrha.Lucanus.Nō erigit ęgros Nobilis ignoto diffusus cōsule bacchus,nō auro mirrhaq bibūt.Mart.Si calidū potas ardēti myrrha falerno Cōuenit ꝛ melior fit sapor inde mero. Oriēs vt tradit Pli myrrhina mittit.humorē subterra putāt calore cōdensari.

Adamas

Adamas notissimus.Adamas maximū in rebus humanis habet pciū inter gēmas,diu nō nisi regibus,ꝛ iis admodū paucis cognitus,ꝛ quo carior teneaē,adamāti.Magi.putāt nomē impositū ab eo ꝙ impetus hoium ꝛ iracūdias domet.Hęc Plini.q multa de Adamāte scribit lib.xxxvii. In digito Berenices.i.q factus ē notus gestatione Berenices sororis Agrippę. Agrippa rex iudeoꝝ,q regnū post mortem Tiberii adeptus est,moriens filiū reliquit agrippā noie septēdecim

Agrippam

annoꝝ ꝛ filias tres Drusillā,Mariā,ꝛ Berenicē,q̄ Herodi patruo iūcta fuit matrimonio.Hęc post mortē Herodis multo tpe vidua fama discurrēte,ꝙ cū fratre coiret,suasit Polemoni regi lycię vt circūcisus eā haberet vxorem. Sic.n.indicabat falsas oblocutiōes posse mōstrari. Hęc ex vlt.lib. Iosephi antiqtatis iudaicę. Ait ergo poeta hūc Agrippā barbaꝝ dedisse adamāta sorori suę icestę vt vnā tm̄ intelligas nō duas Berenices,vt sit ordo. Agrippa barbarus dedit hūc sorori icestę.nec illud moueāt ꝙ bis repetaē.dedit. Nā h̄ sępę fit apd̄ poetas.Virg. Teq adeo decus h̄ ęui te cōsule inibit. Dedit hūc.i.h̄ genus lapilli.i.adamāta. Obseruāt vbi.i.in terra iudeoꝝ,est.n.piphrasis terrę iudaicę,vt sit dedit hunc adamanta sorori suę illic vbi reges obseruāt festa sabbata pede nudo.i.in iudęa.

Sabbatum

Sabbata.Sabbatū lingua iudeoꝝ requiem significat.Nā moses Damascena patria antiq̄ repetita montē Synai occupauit,quo septem dierū ieiunio per deserta Arabię cū populo suo fatigatus quū

tandem

Et vetus indulget senibus clementia porcis
Nulla ne de tātis gregibus tibi digna videtur?
Sit formosa, decens, dives, foecunda vetustos
Porticibus disponat avos intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente sabina,
(Rara avis in terris, nigroq; simillima cygno)
Quis feret vxorem, cui constant omnia? malo
Malo venusinam, q̃ te cornelia mater
Gracchorum, si cum magis virtutibus affers
Grāde supciliū, & numeras cū dote triūphos.
Tolle tuū precor hannibalem, victūq; siphacē

tandem venisset septimum diem more gentis sabbatū .i.diem quietis appellatum in omne ęuū ieiunio seruauit, qm̃ illa dies famem eis erroremq; finierat. De mose aūt meminit Strabo. Corne. tacitus. Trogus. ergo obseruant festa Sabbata.i. celebrant & ieiunio & oīum operū intermissione, quiescūt.n. & ieiunāt. De ieiunio Tranquillus in Augusto. Et rursus ne Iudeus qdem mi Tiberi tā diligenter sabbatis ieiuniū seruat, q̃ hodie ego seruaui. vñ Iudęi dicti sunt Sabbatarii. (**Sabbatarius**) Mero pede.i. nudo. Nā iudęi pedibus nudis sacra sua pagēt. (**Nudipedalia sacra**) quę a Tertulliano & Hieronymo nudipedalia dīr vnde Iosephus in secundo libro belli iudaici sic scribit, Berenice regina vt deo vota solueret pro salute hierosolyma venit, & p more patrio hostiis cęsis, capillisq; derasis nudipes ante tribunal stetit. Egisippus vero in secundo belli iudaici libro tradit Berenicē sororem Agrippę regis ad tēplum religionis cā venisse, atq; Festū psidem Syrię obsecrasse, acerbissima cęde in populū deseuiret, Astabat.n. nudis pedibus religioni inseruiens. Senibus porcis, senescūt ex lege Mosis porci apud iudęos, vt scribit Tacitus, quia iudęi carne porcina abstinent, Vñ Augustus cęsar quum audiuisset inter pueros, quos in Syria Herodes rex iudęoꝝ intra bimatum iussit interfici. filiū quoq; eius occisum, mira vrbanitate fert̃ dixisse Melius est Herodis porcū esse q̃ filiū. Vetus clemētia. vetus iudęoꝝ benignitas, q ex veteri mosis istituto carnem suillam nō comedunt. (**Clementia**) Clemētiam aūt appellat, q quum possint dentibus suis in porcos sęuire non sęuiant. Est.n. clemētia vt diximus in prima satyra ex diffinitione Senecę. Tēperātia aī in ptāte vlciscēdi. Et lenitas supioris aduersus inferiorē. Nulla ne de tātis. alia interrogatio ad Iuue. qua oīno rñdens Iuuenalis concludit, nullā extare mulierē q̃ ab oī parte sit pfecta. Nā licet inqt oia adsint mulieri, q̃ maxime in muliere pfecta esse debent. vt sit formosa, decēs. diues. foecūda. nobili genere, pudica. vno vitio laborabit. qđ oibus his bonis pponderabit erit.n. supba. Foecūda. q̃ pariat, contra dicit̃ Sterilis q̃ nō parit. Porticibus.i. sit nobilis et generosa, nā in atriis Stemata locabātur.i. imagines cerę, maioꝝ ordine digestę in singulis armariis. de qbus multa illic. (**Stemata**) Stemata qd faciūt. Intactior, cōtinētior q̃ fuerint Sabinę mulieres, q̃ anteq̃ a Romanis imperāte Romulo raptę sint in iura maritoꝝ, pudicissimę sunt habitę. Atq; ēt ea probitate, vt quū ex romanis liberos suscepissent, oborto bello ex iniuria raptaꝝ iter Romulum & Tatiū ducē Sabinoꝝ ipsę inter patres & maritos medię intercedentes vtrisq; pacis cōficiendę cām attulerint, .i.n. postea regnū consociarunt, vnāq; ciuitatem ex duabus fecerūt. De his Liuius primo lib. ab vrbe condita. Ouid. in.iii. fasto. Quum raptę veniūt inter patresq; virosq;, Inq; sinu nat. s pignora chara tenent. Vt medium campi scissis tenuere capillis in terra posito poplite genu. Dirimente. diuidente. nā interuentu earum oia sedata sunt. Rara auis in terris, hoc carmē per parenthesim est dictū, estq; velut prohibitum, vñ & Persius. qñ hęc rara auis ē, siquid tñ aptius exit laudari metuam, q.d. raram inuenias, quę bis ornata sit bonis.

Cygno nigro, qa cygni, quę aues sunt marinę. cādidissimi sunt. (**Cygnus**) Quis ferat vxorē cui constant oia? q.d. eam ex tantis bonis insolentē superbāq; fieri. Quis ferat, quis possit ferre & sustinere mores eius, quę postea ita superbiat. Cui cōstant, cui suppetūt & adsunt. Virg. Postq̃ cūcta videt coelo constare sereno. Omnia, qualia p diximus. Malo venusinam, ostēdit poeta mores mediocris mulieris plerunq; esse faciliores, q̃ potentis & nobilis matronę. Malo eni inqt vxorem mulierem appulā, q̃ romanam generosam qlis fuit Cornelia aphricani superioris filia, quę ex Tiberio graccho duos suscepit gracchos. C. & Tiberium. qui eloquētia iuxta popularitate freti leges agrarias reip. perniciosas promulgarunt. Hanc autem poeta in exemplum superbię matronarum nominat q frequenter, vt scribit Plutarchus. Gauderet facta Scipionis patris cōmemorare & iactare. Eam intantum dilexit Gracchus maritus, vt salutem eius suę pretulerit, & ipsa defuncto eo Ptolemęi regis nuptias spreuit. Ex Graccho duodecim suscepit liberos, sed eam fortuna ad duos redegit. Lege Senecam in consolatione Albinę. Malo.s. vxorem.

Si affers supercilium, hoc est si te superbam prestas in tantis virtutibus & bonis tuis. Nam in supercilio hominis grauitas consistit, & sedem habet. vnde poeta ille carmen obscoenum scripturus arcet a se lectorem grauem & seuerum Carminis incompti lusus lecture procaces. Conueniēs latio pone supercilium. Supercilia autem appellamus, quę supra oculos pilis vestita sunt quę natura homini dedisse videtur vt. sudorem a capite et fronte defluentem repellant, in qua opinione est Cicero in libro de natura deorum. (**Supercilium**) Cum magnis virtutibus, nam insignis fuisse probitatis declarat Valerius, q matronę campanę, quę ad eam diuerterat ornamenta sua pulcherrima ostentanti dixerit quum filios suos a schola redeuntes vidisset, & hęc sunt inquit ornamenta mea. Eam etiam magnę fuisse eruditionis Quintilianus ostendit his verbis. Nam Gracchorum eloquentię multum contulisse accepimus Corneliam matrem. cuius doctissimus sermo in posteros quoq; est epistolis traditus. Triumphos, & paternos & maiorum tuorum. Scipio enim pater eius deuicta Carthagine, quam tributariam fecit amplissimum nobilissimumq; egit triumphum. quem Q u. Terentius culeo senator pileatus secutus est. Tolle tuum precor Hannibalem. Aufer inquit istas de maioribus tuis iactationes de victoria hannibalis & Siphacis. N.ā Hānibal quē Carthaginenses multis Scipionis victoriis in desptionē acti in auxiliū publicę salutis ex Italia reuocauerant. ex italia sextodecimo anno discedens. quū pacē p colloquū cum Scipione cōponere tētasset, nec de cōditionibus pacis cōuenisset a Scipione acie victus est, a quo & Syphax Numidię rex, qui se Afris coniūxerat captus est. & cū nobilissimis numidis & infinitis spoliis romam missus fuit.

In castris.& cum tota carthagine migra.
Parce precor pæan.& tu depone sagittas;
Nil pueri faciunt,ipsam configite matrem
Amphion clamat,sed pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum,ipsumq̃ parẽtẽ
Dum sibi nobilior latonę gente videtur,
Atq̃ eadem scropha niobe foecundior alba.
Quę tanti grauitas,quę forma,vt se tibi semp
Imputet?(huius enim rari summiq̃ voluptas
Nulla boni)quotiens animo corrupta superbo
Plus aloes q̃ mellis habet?quis deditus autem
Vsque adeo est,vt non illam q̃ laudibus effert
Horreat,inque dies septẽnis oderit horis?

Historia Carthaginis victę.

Cum tota Carthagine. Discede inq̃t cũ ista tua ia∕ctatiõe carthaginis victę a patre tuo. Cuius historię series ita se habet. Carthaginẽses primũ magnã ptem maris tenuerũt, Inde Siciliã, Sardiniã, Corsicã aliasq̃ insulas ipio occuparũt. Septingẽtis deide annis Romani ex quo vrbẽ romã cõdiderunt Siciliã carthaginẽsibus abstulerunt, inde Sardiniam. Secundo aũt punico bello hibenã oẽm pœni. Italiã oẽm duce Hãnibale depopulati sunt. Romani contra Scipione supiore duce Carthaginẽ ceperunt reddiderũtq̃ tributariã. Post facta sunt foedera q̃ ad quinquaginta vsq̃ annos pdurauerũt. Post tertiũ inchoatũ bellũ, Scipione inferiore duce Carthago subuersa est. Parce precor pæan. Niobe Tantali filia vxor Amphionis thebani quattuordecim filius foecũda mulieres cœpit thebanas increpare sacrificãtes latonę, sibi non Latonę facienda esse sacrificia, seq̃ ei sobolis numero & claritate eẽ anponendã. Apollo & Diana materna cõtumelia indignati filios Niobes ante portã vrbis ludẽtes ad vnũ sagittis cõfixerũt, mater aũt in sypilũ saxũ cõuersa est, auctor Ouidius in meta. De ea sic & Cicero in.iii. Tuscu. Niobe fingit̃ lapidea pp eternum credo in luctu silentiũ. Amphion aũt pater motus pietate quũ filios cerneret sagittis cõfigi clara voce clamauit pce pcor pæan filiis q nihil in te cõmeriti sunt.ipsam

De numero filiorũ niobes

aũt matrẽ q̃ vos iniuria affecit occidite. De numero filiorũ Niobes mira ppemodũ atq̃ adeo ridicula auctore Gellio tradita sunt a gręcis. Nã Home. pueros puellasq̃ eius bis senos fuisse tradidit Eripides bis septenos. Sapho bis nouenos. Bacchillides & Pindarus bis denos qdam alii tres solos fuisse tradiderũt, quoꝝ oium diuersas snias ne vni magis q̃ alii sese addiceret appellatione gregis cõplexus est Iuue. hãcq̃ Niobes fabulã cõmemorat, vt mulieꝝ supbiã notet, quę multoꝝ sępe maloꝝ cã fuit. Or-

Pæan

do aũt est. Amphion clamat, o Pæan pce pcor. Pæan. Bene aũt pæana appellauit. Nã quũ Solis duo maximi effectus sint, alter quo calo e tẽperato mortaliũ vitã iuuat, alter quo iactu radioꝝ nõnunq̃ pestiferũ immittit virus, duo eadẽq̃ cognomina circa singulos effectus ppriis enũciationibus signãt appellãtes deũ ιηι̃ον atq̃ παιᾶνα quę cognomia vtriq̃ effectui sunt apta vt sit ιηι̃ον ἀπὸ τοῦ ἰᾶσθαι idest a sanãdo & pæan ἀπὸ τοῦ παίειν i. a feriendo, sagittis.n. ferire dicit̃ tanq̃ deus sagittarius, qđ ideo fictũ est qa vt scribit Macrobius iactu radioꝝ nõnunq̃ pestiferũ imittit virus. Ideo aũt simulacra Apollinis arcu & sagittis decorant̃, vt p sagittas intelligat̃ vis emissa radioꝝ. Nil pueri faciũt. gręca imitatione pueros p filiis posuit. Horatius. Dicã & Alciden puerosq̃ ledę. Nam queadmodum apud grecos παι̃ς pro puero vt ad ętatem referas ponit̃. Et pro seruo & filio. Ita apud latinos puer pari modo ponit̃. tales gręcorum imitationes ostendit Horatius non esse improbandas si raro & parce fiant, sic enim scribit. Et noua fictaq̃ nuper habebunt verba fidem si gręco fonte cadant parce detorta. qua de re in cõmentariis Horatii copiosius dicemus. Cõtrahit, tendit. Arcus enim cornua contrahunt̃ quum sagitta extẽso neruo mittit̃. Extulit, occidit.

Efferri

Nã efferri pprie dn̄r mortui quũ ad busta ferunt̃. Ipsumq̃ parẽtẽ. Amphionẽ. Hũc tradũt fabulę Iouis

amphion

ex Anthiopa filiũ fuisse quẽ Pli. lib. vii. scri. cytharã inuenisse, primũq̃ cytbara cũ voce cecinisse. vñ fictũ est dulcedine citus ad muros thebanos extruendos saxa traxisse, Horatius Dictus & Amphion thebanę conditor vrbis Saxa mouere sono testudinis & prece blãda ducere quo velit. Dũ sibi. ordo est. Dũ Niobe videt̃ sibi nobilior. Gẽ

latonia

te latonę. apolline & diana q filii fuerũt Iouis & Latonę, vel gente latonę. i. genere & maioribus Latonę q̃ filia fuit Cęi ex gẽte Tyrãnũ. Ouid. in. vi. meta. genitã tytanida Cęo. Alba scro

Alba

pha. Ad scrophã Aeneę respexit quę Lauinii vno partu vt scribit Varro triginta edidit porcellos albos, qđ portẽdebat futuꝝ vt Lauinẽses post triginta annos oppidũ Albã cõderent, quę ab Ascanio ędificata Alba latina lingua, gręca leuca. discretiõis aũt cã distinxit eã ab vrbe altera eiusdẽ nois, figurã vrbis noi adiungẽs, & est velut cõpositũ iã nomẽ ex ambobus Alba longa. i. leuca macra. Hęc Dionysius. huius suis & porcoꝝ simulacra ab Aenea in publico posita fuerunt & corpus matris a sacerdotibus quod in salsura fuerat demonstrabatur. Quę tanti grauitas? Monet poeta hominẽ nulla mulieris grauitate aut forma adduci debere, vt ducat vxorem, a qua quotidie iurgiis cõtumeliisq̃ onerandus sit, sicq̃ ostendit nullã mulierem iuxta dictum Terentianũ inueniri quę vitio careat. Quę grauitas est tibi tãti? idest tanti ne facies grauitatem aut formã in muliere, vt velis quotidianis iurgiis cõtumeliisq̃ esse obnoxius? Imputet se tibi, vt semp tibi insultet. Huius.n. rari boni, licet inquit mulierẽ inuenias grauẽ & formosam, qđ bonũ raꝝ est & magnũ, tñ inde tibi nulla erit voluptas, qa plena erit iurgii & cõtentionũ, quę nunq̃ te sinat esse quietũ. Hęc aũt per parẽthesim legunt̃, vt sit ordo & sensus. Quę grauitas & forma est tibi tanti vt imputet se tibi, quotiens corrupta aio supbo habet plus aloes q̃ mellis. Huius boni. q̃ sit grauis pudica & formosa. Rari, quod raro inuenias vt in muliere sit forma pariter & pudicitia Iuuenalis. Rara est adeo concordia formę Atq̃ pudicitię. Sũmi. neq̃ enim qcq̃ põt eẽ maius in muliere q̃ vt formam pudicitia & honestate venustet. Nulla voluptas, subaudi est. Corrupta, turgẽs. Plus aloes,

Aloe

plus amaritudinis. Nã aloe gustu amara etiã graui odore est. Ex India laudatissima affert̃, sed nascit̃ & in asia. Est.n. frutex qdã. puerbialis est sermo quo vtimur quũ volumus significare plus mali q̃ boni esse. Pli. li. xxvi.

Quis tam deditus, qs tam addictus est vxori suę.

Vt non horreat, vt non habeat odio? Septennis horis, plus etiam q̃ dimidia pte diei adeo importuna est & querula mulier semper viro aduersatrix.

Quedam parua qdem.s.cômemorabo.referã.vel qd tale. Attentionẽ captat,quasi dicat se rẽ parua esse dicturũ. Sed nõ tolerãda maritis. Reprehẽdit mores mulierũ sui tpis,q̃ vt viderent blãde emulatione laydis meretricis verba greca vsurpabãt,qbus ẽt turpia iserebãt. Nõ tolerãda maritis,que mariti vt turpia pati non debent.

Quedã parua qdẽ,sed non tolerãda maritis.
Nam quid rancidius,q̃ quod se non putat vlla
Formosam,nisi que de thusca grecula facta ẽ,
De sulmonensi mera cecropis,omnia grece,
Quum sit turpe magis nostris nescire latine.
Hoc sermone pauent,hoc iram,gaudia,curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta,qd vltra?
Concumbunt grece,donas tamen ista puellis.
Tunc etiam quã sextus ẽ octogesimus annus
Pulsat,adhuc grece?non est hic sermo pudicus
In vetula,quotiens lasciuum interuenit illud
Ζωὴ καὶ ψυχή,modo sub lodice relictis
Vteris in turba,quod enim excitet inguen
Vox blanda,ẽ neq̃?digitos habet,vt tñ oẽs
Subsidant penne.dicas hec mollius hoemo,
Quãq̃ ẽ carpophoro facies tua cõputat ãnos.
Si tibi legitimis pactam iunctamq tabellis
Non es amaturus,ducendi nulla videtur

Quid rãcidius?qd putidius? De tusca, De romana muliere ꝛ latia. cõtermini.n.sunt romani ꝛ tusci. Grecula. Ironicos p diminutionẽ dixit. De sulmonẽsi,de italica. Nam sulmo oppidum est in pelignis.pãria Ouidii a Solemo Aenee socio dictũ. Ouid.in.iiii.fastoꝝ. Se mus ab Iliacis ꝛ post Antenora flammis attulit Aeneas i loca nr̃a deos huius erat solemus phrygia comes,vnus ab Ida A quo Sulmonis moenia nomẽ hñt. Et Silius Italicus. Nomie rheteo Solemus iam dardana origo ꝛ phrygio genus a pauo q sceptra secutus Aenee clarã muris fundauerat vrbem. ꝛ sese dictã Sulmõ celebrata colonis Mox italis,paulatim attrito noie Sulmo. Solmo

Mera,pura, Cecropis,athenienfis a Cecrope q in attica regnauit de quo in secũda satyra illic. Cecropiã soliti bapte lassare cotytto, ꝛ qa grecoꝝ qnq, sunt lingue. Ionica, Dorica, Eolica, cõis ꝛ attica. quaꝝ oium attica elegantissima habeẽ,ideo meram atheniẽsem satyrice appellauit.deridẽs ẽt inane mulierũ studiũ q̃ ẽt in oibus negociis affectẽt sermonẽ grecũ Oia grece,subaudi loquunẽ. Ironicos aũt hec dicuntur,oñditq, turpe ẽt tãtope linguam pegrinã affectari. Hoc sermone.s.greco. Pauẽt,affectus oẽs exẽmũt Quid vltra?subaudi dicã. Cõcũbunt grece,non mõ grecos sermõe,sed ꝛ turpi cõcubitu emulanẽ. Donas tñ ista puellis,sensus est,põt qdem hoc tolerari si puelle faciunt,veꝝ in vetula muliere turpissimũ est,hinc aũt est,ois poete indignatio,ostendit.n.eam anum intra pudicitie terminos nõ contineri,que sermone greco obscoeno vtaẽ ꝛ domi ꝛ foris.Nam oratio vniuscuiusq, interioris sensus indiciũ est. Tunc ẽt:acri reprehensione hec dñr a poeta. Est enim sensus. Tu ne etiã octogenaria grece loqueris?nec te pudet?ordo est. Tunc etiã adhuc grece subaudi loqueris,nõ exponas concũbis.nã de sermone greco conqueritur.sequr enim non est hic sermo pudicus. Illud lasciuũ.s.quod sequiẽ grecum Ζωὴ καὶ ψυχή,idest vita ꝛ aia,sunt enim verba blanda ꝛ meretricia qbus impudice mulieres vtuntur in coitu.Vñ ꝛ Martia.lib.x.reprehẽdit Leliam q grecis verbis vtereẽ in venere.Ζωὴ καὶ ψυχή. Lasciuum cõgeris vsq. Modo relictis modo sub lodice. indignaẽ poeta q anus non modo in cõcubitu domi. sed ẽt foris astante multitudine vtaẽ verbis grecis lasciuis. Relictis modo sub lodice.hoc est vteris in propatulo presente turba verbis relictis modo sub lodice.i.qbus paulo ante vsus fuisti in cubili. Nam lodices opertoria oste- Lodices. dit esse lecti Martialis in distichis. Nudo stragula ne toro paterent, Iuncte nos tibi venimus sorores, coniuncte enim videntur totum lectum operi. quod enim non excitat inguen vox blanda ꝛ nequam. hec omnia coniunctim legantur.ostendit poeta huiusmodi verbis obscoenis pruritum maxime excitari,vnde est illud apud Persium. quum carmina lũbum intrant ꝛ tremulo scalpuntur vbi intima versu. Et nequã, lasciua. A nequã Neq̃tia auctore Gelio nequitia Neq̃ fit. Antiq enim nequã Nuge appellabant hominem nihili,neq, rei neq, frugis bone,vt prodigum, libidinosum, inutilem, improbum,scelestum. Est enim nequitia vt scribit Donatus proprie libidinosa inertia dicta q nihil queat,nullique rei apta sit. Vnde ꝛ nuge q nihil agant vel a non agendo, vnde est illud Terentianum:si illum potest qui alicuius rei est,etiam eum ad nequitiam abducere.

Digitos habet. hoc autem disiunctim a superioribus legendum est. Est autem cõfirmatio dicti precedentis,quasi dicat quid opus est verbis, vox ipsa lasciua habet digitos,idest non minus inguina obscoenis verbis ꝛ lasciuis excitantur q̃ digitoꝝ ꝛ manuum palpatione. Vt tamẽ omnes subsidant penne.licet inquit inguina quiescant ꝛ iaceant, tamen veluti digitis pertractata eriguntur. Est autem metaphora sumpta ab auibus que cõpositis alis ꝛ pẽnis sedent. Dicas hec mollius hemo. Sẽsus est,licet inqt tu vetula hec verba dicas lasciuius etiã q̃ Hemus ꝛ carpophorus comedi qui in scoenis res lasciuas pronunciant,tamen nunq̃ Iuuenuli videberis etate, Nam facies tua te vetulã esse ostendit. Carpophorus Mollius Hemo. Mimi in scoenis lasciua ꝛ mollia plerũq, pronunciant,qbus facile spectatores mouenẽ. Vñ Massilienses auctore Valerio nullũ aditum in scoenã fabulis,que mimi dicunẽ dederũt, q eoꝝ argumenta maiore ex parte stuproꝝ continent actus,ne talia spectandi cõsuetudo,etiã imitandi licentiã sumeret. Si tibi legitimis, Dissuasurus poeta Vrsidio ne ducat vxorem argumento vtitur bipartito, quo eum ita vincit ꝛ ligat vt facile possit intelligere vxorẽ nõ esse ducendam, Ait.n.aut vxorem amaturus es aut non. Si nõ amaturus es quare vis frustra consumere nuptias ꝛ sumptũ facere cum tuo maxime dispendio. Si amaturus es multa patieris incõmoda eius, veluti seruus. Tabellis legitimis,dotalibus Nam tabule siue Tabule. tabelle numero tñ pluratiuo dicunẽ,que oẽs venditionũ,emptionum. Dotũ testamentoꝝ ꝛ id genus contra Tabelle. ctus cõtineant. Legitimus. Nã matrimoniũ est nõ modo per leges diuinas sed ꝛ humanas constitutũ.legitimus enim deducitẽ a lege ꝛ tueor sicut finitimus a fine Legitimus. Aeditimus siue editiuus ab ede ꝛ tueor. Lege Gelium.

Caussa,nec est quare coenam & mustacia perdas
Labente officio,crudis donanda,nec illud
Quod prima pro nocte dat,quū lance beata
Dacicus,ē scripto radiat germanicus auro.
Si tibi simplicitas vxoria, deditus vni
Est animus,submitte caput ceruice parata
Ferre iugū,nullam inuenies quę parcat amanti.
Ardeat ipsa licet.tormentis gaudet amantis
Et spoliis,igitur longe minus vtilis illi
Vxor,quisquis erit bonus optandusq; maritus.
Nil vnquam inuita donabis coniuge, vendes
Hac obstante nihil,nihil hęc si nolet emetur,
Hęc dabit affectus,ille excludetur amicus
Iam senior,cuius barbam tua ianua vidit
Testandi cum sit lenonibus,atq; lanistis
Libertas,& iuris idem contingat arenę,
Non vnus tibi riualis dictabitur hęres,

Coenam,nuptialem.s.quę nō sine magno plerūq,
Mustacia. sumptu parat. Et mustacia. Iuuenalis in genere neutro appellauit mustacea,quę Cato in re rustica in genere ptulit masculino his verbis Mustaceos sic facito,farine siliginee modū vnū musto cōspergito Anisum,cyminū,adipis pōdo duo,casei librā,& de virga lauri derasito,eodē addito, & vbi defrixeris lauri folia subtus addito dū cōcoquet. Et Plinius lib.xv.scribit genus esse lauri quā leniens grāmaticus mustacē appellat q mustaceis subiiceret ad quam alludēs dixit Cicero ad Atticū de bibulo. In eodem Amano coepit laureolā in mustaceo quęrere. Palladius itē ostendit genus eē panis quū ait, Panes ex eo breuissimos ad modum facies musteoꝝ, Caper grāmaticus ait mustacea & mustaceos dici genusq, esse panis. Donāda crudis videnf mustacea iuuare stomachum, ideo ait donāda crudis hoc ē q nō facile concoquūt. Ordo est.donanda crudis labēte officio. Labente officio.s.nuptiaꝝ,nā in fine nuptiaꝝ & cœnę nuptialis donabant mustacea cōuiuis adhuc discūbentibus. Nam ad officiū ille dicit venire qui venit ad nuptiaꝝ celebrationem. Vnde Tranqllus in Caligula. Liuiam horestillā. C.pisoni nubentē quū ad officiū & ipse venisset ad se deduci imparit. Vnde Iuuena.in.ii.satyra loquens de nuptiis ait. Officiū cras primo sole mihi pagendū in valle Quirini quę cā officii? quid quęris? nubit amicus. Nec illud.i.nec est quare pdas illud. Quod dat pro prima nocte.i.munera quę dabant Sponsę a marito pro prima nocte nuptiali, veluti depositę virginitatis premia. Quum lance beata, quum hoc loco aduerbiū est tpis. vt sit quod dat quum Dacicus & germanicus radiat in lance beata & auro scripto. Hoc est in lance diuite ampla & aurea & celata. Nam in poculis imago imperatorū effigiebatur. Dacicus, aut Traianus quo imperante poeta scripsit quē cōstat auctore Dione, Deuicto, Decebalo, Dacoꝝ duce Dacicū appellari cepisse,aut reuera domitianus a dacis quos deuicit Duce Rutilio gallico, Statius in Siluis in Epithalamio stellę, Dacas quę ē gloria maior exuuias laurosq, dabit celebrare recētes. Et alibi. Depositam Dacis pereū
Daci. tibus vrbem pandere. Daci populi sunt qui supra histrū habitant germanię oppositi. Germanicus.'idem Domitianus qui germanos deuicit auctor Tranqllus. Frontinus in primo strategematon. Imperator Cęsar Domitianus Augustus Germanicus eo bello quo victis hostibus cognomen Germanici meruit. Si tibi simplicitas vxoria,altera est pars argumenti. Si vxorius es inquit & simplicitas illa vxoria.i.stolidum illud obsequium vxorium est tibi.i.si tam simplex es vt velis in omnibus obsequi vxori tuę, submitte caput, vt sit ordo submitte caput si est ubi illa simplicitas vxoria.i. si tibi illa

mulierositas.i.cupiditas foeminee voluptatis quam greci vt auctor est Cicero in Tuscul. φιλογυνιαν appellant. Deditus vni est animus.i. si animus tuus est deditus vni,idest soli vxori. Submitte caput.inclina caput.i.seruiendum tibi est,sumpta translatione ab armentis quę iugum ceruicibus excipiunt. Ferre iugum,ferre seruitutem. Amanti.s.uiro hoc est qui eam vehemēter amet,quasi dicat quanto magis a marito amatur tāto magis ei aduersatur & molestia ē & hoc dicit qa precessit. Si tibi simplicitas vxoria .i. si voles eē vxorius. Ardeat ipsa licet.'hoc cum inferioribus rectius cōiungit vt sit ordo vxor gaudet tormētis & spoliis amantis mariti licet ipsa ardeat.i.licet & ipsa impatienter amet maritū. tñ gaudet eius tormentis.nā ei in oibus ē molesta & grauis et inimica rationibus neq, enī parcit spoliis. Tormentis amātis,ac si dicat oibus mariti incōmodis. Igitur longe minus vtilis,sensus est. Vxor q̄to humaniorē habebit maritum,tanto ei dānosior erit & magis importuna.'Ordo est. Vxor erit minus vtilis illi .s.marito qs quis erit bonus & optādus maritus. Hęc dabit affectus. Faciet inqt vt maritus sit affectus.i.ita dispositus vt ipsa volet, hoc est vt prę se ferat letitiā aliquādo tristiciā, interdū metum, nonnunq̄ spem. Nam oportet maritū imperio eius obtemperare. Affectus enī sunt ipsę animi cōmotiones. Cuius barbā.i.quē domus tua vidit cognouitq, a tenera vsq, etate quo tpe coepit barbam emittere. Testandi quū sit,aliud incōmodum pponit Vrsidio vt deterreat eum ne ducat vxorē. Lenonibus inquit & lanistis gladiatoribusq,, quasi dicat viris criminosis & sordidissimis libertas est licetq, ex arbitrio suo testamentū condere, quod tibi non licebit qa vxor volet eos tantū testamento scribi quos voluerit & precipue riuales tuos hoc est amatores suos. Lenonibus. lenones dicunt nō solum qui questuaria man- Lenones.
cipia habuerint, sed & qui in liberis questum hunc exercent in eadem causa sunt. Accipimus & illum Lenonē qui alterius nomine hoc vitę genus exercet, si quis cauponam exercens in ea corpora q̄stuaria habeat, vt multi assolent sub pretextu instrumenti cauponii prostitutas mulieres habere, dicendum est hunc quoq, lenonis appellatione contineri. Hęc Vlpianus. Lanistis, la- Lanistę.
nistę ii dicebantur qui familias habebant gladiatorum quos optime ad digladiandum institutos priuatis publicisq, personis vendebant dicti q viris laniandis pręessent. Harenę,idest ipsis gladiatoribus qui in harena digladiabantur, vnde & harenarii dicti sunt. Nō vnus,sed multi heredes dictabunt ab vxore. Nā dictare dictare
est quum vnus dicit & alter scribit, vñ sunt dictata numero uñ plurali oīa q̄ in quacūq, arte alicui monstrantur, vt dicat. Riualis,amator vt diximus paulo ante.

Pone

Pone crucem seruo, ostendit poeta superbiam vxoris i mportunitatem, que odiosum imperet occidi seruũ vel innocentem. Sunt enim verba vxoris ad maritũ.

Meruit quo crimine seruus, verba mariti, quid inquit seruus cõmeruit vt cruci affigatur? Quis detulit? quis accusauit. Vnde delatores accusatores dicimus occultos.

Delator

se fecisse cloe. Quid pote simplicius? Desperanda tibi alia dissuasio, nullã fore cõcordiam in ea domo vt sit socrus, sed semper lites & iurgia. Salua socru, salua matre vxoris que docet eã spoliare maritũ. Nudi mariti, qui ad paupertatem redigitur neqtia vxoris edocte a socru. Nil rude, nil rusticum, sed politũ & limatum.

Pone crucem seruo, meruit quo crimine seruus
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi
Nulla vnquã de morte hois cũctatio lõga est.
O demens, ita seruus homo est, nil fecerit esto,
Hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas,
Imperat ergo viro, sed mox hec regna relinquit
Permutatq; domos, & flammea conterit, inde
Auolat, & spreti repetit vestigia lecti.
Ornatas paulo ante fores pendentia linquit
Vela domus, & adhuc uirides in limine ramos
Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti
Qinq; p autũnos, titulo res digna sepulchri
Desperanda tibi salua concordia socru,
Illa docet spoliis nudi gaudere mariti.
Illa docet missis a corruptore tabellis
Nil rude, nil simplex rescribere decipit illa
Custodes aut ere domat, tunc corpore sano
Aduocat Archigenen, onerosaq; pallia iactat.
Abditus interea latet, & secetus adulter
Impatiensq; more pauet, & preputia ducit.
Scilicet expectas vt tradat mater honestos.
Aut alios mores q̃ quos habet? vtile porro
Filiolam turpi vetule producere turpem.
Nulla fere causa est, in qua non foemina litem

Audi nulla vnquam, nunquã inqt maritus mors hominis accelerãda est.

Nulla cũctatio, nulla mora, nulla dilatio & longa de morte hominis. Lento enim gradu ad hoĩs necem gradiendum est. Est autem sententia catholica. O demẽs, verba vxoris appellantis maritum fatuum qui putet seruum esse hoĩem, interrogatio est cum reprehensione, ac si dicat putas ne tu seruum hominem?

Ita, hoc modo vt inferis nam illum appellauit hominem quum dixit de morte hominis.

Nil fecerit. Attende superbiam mulieris que etiam imerentem postulet occidi. Sed mox hec regna relinquit. Aliud tractat mulieris vitium, quod aptum est ad dissuadendum ne ducat vxorem. Nihil inquit pensi habet relicto primo marito aliis multis nubere, Scribit Seneca. Mulierẽ que multis nubit multis displicere. Relinquit regna, domicilia mariti vbi veluti domina regnauit. Flammea conterit, crebro nubit. Nã flãmeum genus erat veli coloris lutei quo noue nupte caput cooperiebatur. De quo Plinius sic libro. xxi. capi. viii. Lutei video honorem antiquissimũ in nuptialibus flammeis totum foeminis concessum. A flãmeo flãmearii dicuntur a Plauto in Aulularia qui flãmea conficiũt.

Flammeum

Flammearii

Inde auolat, idest a nouo marito discedit & ad priorem reuertit. Ornatas. s. lauro vt supra ornent postes & grandi ianua lauro. Vela, aulea, peristromata.

Adhuc virides. i. qui adhuc nõ aruerunt, adeo cito ab eo marito auolauit. Sic, crebris matrimoniis.

Crescit numerus. s. maritoꝝ. Sic fiunt octo mariti, sic puenitur ad numerũ octo maritoꝝ concessum. Nam ad octauũ vsq; maritũ licebat nubere, supra aũt adulteriũ putabat. Vnde Martia. tanq̃ adulteram notat lib. vi. Thelesinã que decies nupserat. Aut minus aut certe non plus tricessima lux est. Et nubit decimo iam Thelesina viro. Que nubit totiens non nubit, adultera lege est. Quinq; per autumnos, per quinq; annos.

Titulo res digna sepulchri, Ironicos & pnunciatione adiuuandũ. Titulo sepulchri. i. inscriptione. Nã in sepulchris inscribi solebat quot maritos vxor habuisset. Martialis inscripsit tumulo septem celebrata virorũ

Nil simplex, nil stolidum, sed callidũ & artis plenũ. Decipit illa, ambiguũ vtrũ socrus an vxor decipit custodes. Nã mariti sepe vxoribus suis adhibeant custodes, quos aut simulato langore aliaue ratione decipiebant, aut pecunia corrũpebant. Videnturq; magis oĩa rectius socrui cõuenire, quasi q̃ per eã egritudinem filiã ad se rationabili cã possit accire quum interea ibi adulter lateat expectans filiã. Aere domat, premio corrũpit.

Corpe sano, quũ sit sano, simulata egritudine vocat Archigenẽ. i. medicũ. Archigenẽ posuit p oĩ medico. Nã Archigenes medicus fuit grecus celeberrimus cõtra quẽ Galenus sepissime i libris suis inuectus ẽ. Legẽdũq; ẽ Archigenẽ ut sit actũs atticus vt stet rõ carminis. Onerosaq; pallia iactat, induit inqt socrus vestes onerosas, quales iduũt egroti, eaq; vestiũ ostẽtatione egritudinẽ simulat, vt filiã ad se ipẽ officii traductã adulter ibi abditus ieat. Iactat ergo. i. ostẽdit dũ induit ea. Horatius, Illic dũ se nimiũ qrenti iactat vltorẽ. Interea. dũ medicũ aduocat. Preputias pputium appellat ipsa pellis que glandẽ tegit i mẽbro genitali qd iudei circũcidunt, vñ appellant Apelle ab Horatio. Credat iudeus apella. i. sine pelle. idẽ ẽt recutiti dñr a cute rẽstituta post circũcisionẽ. Scilicet expectas, monet poeta illũ vehemẽter errare q sperat ex ipudica mr̃e nasci posse filiã bene moratã. Vtile porro. Matri inqt inhoneste vtile est obscoenis alere filiam moribus. Inde. n. questũ facit. Nulla fere cã est, Alia dissuasio. Mulierẽ nõ pudere agere causas forẽses, qd vt diximus in secũda satyra ignominiosum erat. Cã autẽ est vt finit Apollodorus auctore Quintiliano negociũ oibus suis ptibus spectãs ad qstionẽ, aut cã est negociũ cuius finis est cõtrouersia. In qua foemina nõ mouerit litẽ, In qua aliqd nõ inueniat de quo possit litigari, ac pinde cãm suscipiat agendi. Manilia. manilia posuit p q̃cũq; muliere litigiosa respiciẽs ad eã Maniliam meretricẽ, q Hostiliũ mancinũ edilẽ curulem lapide nocti percussit. Qua de re Hostilius ei diẽ ad populũ dixit vulnusq; ex eo lapide ostẽtabat. Malia vero ad tribunos plebis prouocauit, apud eos dixit, Mancinum quũ vi irrũperet in edes suas lapidibus depulsum. Hec ex gelio.

Archigenes

Causa

Mouerit, accusat manilia si rea non est.
Componunt ipse per se formantq; libellos,
Principium atque locos celso dictare parate.
Endromydas tyrias, & foemineum ceroma
Quis nescit? aut quis non vidit vulnera pali,
Quem cauat assiduis sudibus scutoq; lacessit,
Atq; omnes iplet numeros dignissima prorsus

Accusat si rea no est. Scimus in iudicio accusatore esse & reu & vtriq; lite cotestari. At ergo poeta si manilia no est rea.i.si ab aliis non est in iudiciu vocata, ipsa alios vocat, sicq; impudentia ostendit mulieris cui necesse est si ab aliis in iudicio non infestat. alios infestare. Hic est verus sensus. Libellos qbus aliqd aut negat, quos greci dicas appellat. V n Terentius, Grandem tibi impingam dicam.i. cam & libellum. Per se, nullo adhibito pragmatico. Na pragmatici sunt illi q litigatibus libellos dictant. De qbus plura in septima satyra illic In foedera pragmaticoꝝ. Principium, exordiu vel insinuationem. Atq; locos, loci dicunt ex qbus argumenta eruunt, vt scribit Cicero lib.ii.de oratore. Et i topicis ait q; qu pruestigare argumeto aliqd volumus locos nosse debeamus. Na qu ois qstio duas habeat ptes, affirmationis vna, altera negationis ex vtraq; pte semper est defensio, hic.n. ptes affirmantis, ille vero negatis defendit, vterq; argumenta ad ptes suas tuedas pquirit que argumeta petunt ex locis & sedibus suis. Sunt.n.loci sedes ipsoꝝ argumetoꝝ, Argumentu aut auctore Quintili.lib.v est ratio prestans pbationem qua colligit aliud p aliud, & que qd est dubium p id qd dubium non est cofirmat. Parate dictare celso, quasi dicat optime oratrices q & possint ipsi Cornelio Celso acutissimo rhetori dare documeta. Na dictare est tradere qd alius aut scribedo, aut alio modo se exercedo excipiat. V n apud Pli.lib.vii.illud est Cesar vero epistolas tantaꝝ reꝝ quaternas pariter librariis dictare Traquillus in Nerone, vt facile appareret non traslatos aut dictate aliquo exceptos. Dictare & dnr magistri qu discipulis legut. Horatius in satyris. An tua demes vilibus i ludis dictari carmina malis. V n dictata dicunt numero tm plurali que tradunt in oi arte imitanda & discedá. Horatius vt pueꝝ suo credas dictata magistro Reddere. Persius. Ten cirratoꝝ centu dictata fuisse pro nihilo pendas? Celsus.n. tpibus Augusti floruit, scripsitq; de re militari, re rustica, medicina rone dicedi, cuius rhetoricen multis in locis danat Quintil. Et lib.xii. scribit eu fuisse mediocri igenio, & tn dignu pposito suo, ex oibus eius scriptis nihil aliud q de medicina nobis relictum est, iniuria enim tepoꝝ reliqua periere.

Dica
Libellus.
Pragmatici
Loci
Dictare
Dictata

Endro. tyrias, alia ite dissuasio ducenda no esse vxorem. notat.n. ipudetia mulieꝝ que oi prius deposita verecudia emulate viros in ludis gymnicis exercent. Soli.n. viri iiq; etia mollissimi in gymnasia descendebat, mulieres vero impudetissime eas artes exercebant sum pto more a lacedemoniis apud quos mulieres nude exercebant cu viris, & nudatio illa virginu apud lacedemonios nihil hebat turpe, verecudia.n. aderat, petulatia aberat, sed simplice quanda cosuetudinem & robustatis studiu efficiebat. Hec Plutarchus in lycurgo, cuius exercitationis meminit & Ouidi. in Heroidibus. More tue getis nitida dum nuda palestra ludis & es nudis foemina mista viris. Endromydas, Endromys vestis erat peregrina crassiore lana logioreq; pilo que ex gallia mittebat, licet nome heret grecu, ea antiq ad arcendum frigus pluuiasq; vtebant. V n poeta ante. Igniculu brumesi tpe poscas. Accipe endromyde. Eam & post certamina athlete iduere solebat ne refrigescerét. Mar. loquens de Endromyde. Hanc tibi seqnice pingue textricis alunna. Que lacedemoniu barbara nomen habet. Sordida sed gelido no aspernada decebri dona peregrina mittimus endromyde, Seu lentu ceroma teris trepidumue trigona, Siue harpasta manu puluerulenta rapis, Plumea seu laxi partiris pondera follis, Siue leuem cursu vincere queris atha ne madidos intret penetrabile frigus in artus, Ne ne grauis subita te premat iris aqua, Ridebis ventos hoc munere tectus & imbres, Nec sic in tyria syndoe tutus eris. Tyrias, purpureas, molles, & no crassas, quales ab aliis sumebant, sic q; sui tpis luxu notat. Foem. cero. qs nescit.i. qs nescit mulieres i gymnasiis exerceri vbi ceromate pungut. Na ceroma vt ante in iii. satyra diximus genus erat vnguenti ex oleo & terra in spém luti quo vngebantur in ludis gymnicis. Aut qs no vidit, notat alia in mulieribus ipudentia que more tyronu in capo martio se exercerét ad palu ibi defixu. Na vt scribit Vegetius de re militari. Tyrones no tm mane sed & post meridie exercebant ad palos, quos singulos singuli defigebat in terra ita vt nutare no possent & sex pedibus eminerét. Cotra illu palu tanq cotra aduersariu tyro nec no & gladiator crate & claua veluti gladio se exercebat & scuto vt nuc qsi caput aut facie peteret, nuc ab lateribus minaret, iterdu cotederet poplites & crura succidere, recederet, insultaret, insiliret & qsi pñte aduersariu sic palu oi ipetu, oi belladi arte tetaret. Sudibus.i. clauis veluti gladio. Scuto, crate q loco scuti vtebant. Na ex vimie scuta texebat. Implet oés nu.i. oia ad plenu pagit q talis exercitatio posceret, sic.n dicimus qu aliqd pfecte factu volumus ondere. Sene. de bnfi. Magnus luctator non q oés numeros nexusq; pdidicit. Dignissima prius, hec dictu est igéti stomacho a poeta, vt sit sensus Hec inqt mulier q calcata oi verecudia se exercet ad palu in capo martio, dignissima qdé é, q meretricio more exerceat ludos florales & est dignissima est q iter ipudicas mulieres numeret qn tam impudenter sese habet. Na meretrices in ludis floralibus qui adhibito sonitu tube & magno populi concursu celebrabant corpora sua nudabant. Flora enim vt diximus ex auctoritate Lactantii apud Persium. Nostra vt floralia possint Aprici meminisse senes, meretrix fuit que cum ingetes opes arte meretricia coparasset populum romanu moriens heredem reliqt cum magna pecunia ex cuius annuo foenore suus natalis dies celebraretur editione ludoru quos appellant floralia. Sed qu senatui flagitiosum videretur ab ipso nomine argumetum sumi, placuit in pudende rei qdam dignitas adderetur. deiq; finxeru esse que floribus presit, eamq; oportere placari vt fruges cum arboribus aut vitibus bene pspereq; florescerent. Eum colore secutus in fastis Ouid. non ignobilem nympha fuisse tradidit, que cloris sit vocitata, eiq; Zephyro nupta quasi dotis loco id accepisse muneris a marito vt heret oium floꝝ ptatem. Celebrabant ergo illi ludi cu oi lascinia conuenientes memorie meretricis. Na pter verboꝝ licetia qbus obscoenitas ois effundit, exuunt & vt diximus vestibus populo flagitate meretrices. Hec Lacta. in pmo diuinaꝝ institutionu.

Endromys.
Floralia.

Tuba,

Florali matrona tuba,nisi siquid in illo
Pectore plus agitat,vereq́ paratur arenę?
Quę prestare potest mulier galeata pudorē?
Quę fugit a sexu,vires amat,hęc tamen ipsa
Vir nolet fieri.nam quantula nostra voluptas,
Quale decus,rerum si coniugis auctio fiat?
Balteus,& manicę,& cristę,crurisq́ sinistri
Dimidium tegmen,vel si diuersa mouebit
Prelia,tum fœlix ocreas vendente puella.
Hę sunt quę tenui sudant in cyclade,quarum
Delitias & panniculus bombicinus vrit.
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeę curuetur pondere,quanta
Poplitibus sedeat,quam denso fascia libro,

Tuba,nam adhibita tuba ludi,vt diximus celebrabantur a meretricibus. Nisi siquid in illo,hoc ironicos est pronunciandum,adiuuandumq́ gestu. Est inquit digna,quę inter meretrices habeatur,nisi forte se pparat ad verum certamen & gladiatoriam,nam vt recitauimus ex sententia Vegetii non modo Tyrones,sed etiam gladiatores ad palum se exercebant,vt p simulatam pugnam,veram dimicandi disciplinam condiscerēt. Verę harenę,verę gladiaturę,quę in harena exhibebatur,vnde & arenarii appellati sunt gladiatores, Quę pstare potest. colligit poeta illam mulierem,quę quasi cōtēpto sexu fœmineo virilia sibi vsurpat officia pudicam esse non posse,legendūq́ est quadā cū exclamatione. Quę fu.a sexu,incerta distinctio,verū superioribus iungaf vt sic dicas,mulier galeata,quę fugit a sexu,quem pudorē pōt prestare.i.quam honestatē potest exhibere? An sic legendum sit.Quę fu a sexu vires amat.i.quę muliebria officia relinqt & virilia sectaf,videtur appetere vires & fortitudinē viri,hoc est vt sit fortitudine virili,vt sit sensus,vellet quidem viro similis esse viribus & fortitudine,sed tn̄ nollet in sexum virilem transire,quum lōge maiorem intelligat esse voluptatē suam q̄ virilē. Fugit a sexu,abhorret a sexu fœmineo.i.repudiat q̄ mulierum sunt,& quę mulieribus conueniunt. Quātula,minima. Quale decus,indignatio est in mulierē arma pertractantē,& in contemptum mariti,ac si dicat q̄ pulchrū,q̄q́ decorum ornamentū videas,si forte instrumenta stratiotica vxoris publica auctione venundanf,vel si acciderit tibi,vt cū aliquo tibi sit pugnandū,tūc .n.eris fœlix puella,hoc est vxore tua vendente ocreas ac per hoc arma sua,poteris,n.iis comparatis armari.or
Ocrę do aūt est. Si fiat auctio rerum coniugis. Ocreas,posuit ocreas pro omnibus armis.sunt aūt ocrę crurū armaturę dictęq́ ocrę quasi ob crus.Titus Liuius in prima decade loquens de Seruio Tullio.Nec de armis q̄c q̄ mutatū,ocrę tn̄ ademptę.legendūq́ est ironicos et gestu adiuuandum,quā e inquit ornamentū rerū videas,si auctio coniugis fiat,si publica auctione Balteus & manicę,reliquaq́ arma vxoris vendanf. Nam auctio appellatur venditio,q̄ publice fit ab auctu precii,qui
auctio fit a circūstantibus,vnde & Actuarium appellatur ad
aucta- ditamētum precii. Plautus in mercatore. Actuarium
rium adiicito,vel mille nūmum plusq̄ poscet. Balteus,cin
balteus gulū militare ex corio a quo arma dependebāt pugna
Mani- toria,dictū ait Varro a bullis,qbus erat distinctū. Ma
cę nicę,quę ad manuum conseruationem gestanf aduersus pugnantes manicę sunt dictę,eas ēt manicas appellamus,qbus manus aduersus vim frigoris muniūtur,vn̄ Pli.ad Marcū. Ad latus notarius cū libro & pugillaribus,cuius manus hieme manicis muniebanf,manicas item dicimus vincula,quę manibus iniiciunf.Vir gi.Manicas atq́ arcta leuari Vincla iubet priamus.

Cristę,quę gestari solent in vertice galeę. Dimidiū teg.hoc aūt dictū ex more ętholo2,q auctore Macro.in bellū vno tn̄modo pede calciato descendebant,quod institutum Virg.imitatus ait lib.vii.de hernicis.vestigia nuda sinistri instituere pedis,crudus tegit altera pero.Dimidium aūt dixit,qa a pede vsq́ ad genu crus tn̄ integebaf reliqua vero pars nuda erat,scuto eā tegēte. Sinistri cru.bene aūt sinistrum ait armari.nā in pugna crus semper sinistrum protendif,ideoq́ munitur. Hę sunt quę te.risu satyrico subsanat mulieres,quas ait in turpi facinore nullū prorsus sentire laborem,in ope honesto sudare,quas inquit vides tam fortiter arma ptractare,illę sunt q̄ vel leuium gestamie vestitum sudant.ac si dicat hic est ille sexus mollis & delicatus,cui ēt leues tunicę sunt onerosę,& tn̄ arma vt leuia sine vllo labore pertractat. Cyclade,vestis est muliebris tenuissima & rotunda vnde no Cyclade
mē,cyclos enim grece circulū significat lat.ne.de cyclade Propertius.Quę modo per viles inspecta est publica noctes.Hęc nunc aurata cyclade signat humū.Lampridius in Alexandro sic scribit.Matronas regias cōtentas esse debere cyclade,quę sex vnciis auri plus nō haberet. Cyclades ēt insulę sunt in mari ęgeo dictę q in orbem & circulū iaceant. Pāniculus bom. Pannus & vestimentū confectum ex bombice co. N.i Bombices ver- Bōbimes sunt in assyria,qui telas araneorum mō texūt ad ces vestem,luxumq́ fœminarum,q̄ bombicina appellātur,eas telas mulieres retorquere,rursusq́ texere,didicere tāta materię tenuitate,vt denudet fœminas vestis bōbicina,vn̄ Mart. Fœmineum lucet sicpper bōbicina corpus. Aspice quo fre. hoc ēt risu satyrico pnunciādū. Aspice inquit q̄ strenue ex disciplina tractandorū armo2 feriat. Palum tanq̄ aduersarium.nā ad palum vt diximus,exercebanf,vnde sequitur. Quando ad palū gemit vxor Asili? Quo fre,qua vociferatiōe,nā vt scribit Cice.in.ii.Tusc.In stadio cursores exclamant q̄ maxime possunt vt se intendant ad firmitatem faciunt idem quum exercentur athletę. Pugiles vero etiā quū feriunt aduersarium iniectis cęstibus ingemiscunt,nō q doleant,animoue succūbant,sed quia in profundēda voce omne corpus intenditur,venitq́ plaga vehementior,hinc igif Iuuenalis ait eam in feriendo fremere,h̄ est voce intonare. Perferat.i.ferat in palū. Ictus monstratos dictatos a magistro. Quanto pondere cur.ac si dicat non est mi2 si valde incuruaf,qa onerosa ē galea. Quāta.q.d.q̄ fortis & valida. Sedeat popli.expssio ferētis ictū,q genibus nitif incuruatis nā poplites pprię dn̄r genuū cōcauitates. Quā dēso fascia popli-
libro.i.aspice q dēso libro.i.denso volumine vestiū fa- tes
scia adsit ipsi mulieri,nam fascia succinctę mulieres ludebant.Martialis. Harpasto quoque subligata ludit.

Et ride scaphium positis cum sumitur armis.
Dicite vos neptes lepidi, cęci ve metelli,
Gurgitis aut fabii, quę ludia sumpserit vnquā
Hos habitus, qñ ad palū gemit vxor asyli.
Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus
In quo nupta iacet, minimū dormitur in illo
Tunc grauis illa viro, tūc orba tygride peior,
Quum simulat gemitus occulti cōscia facti,
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus semp lachrymis, semperq; paratis
In statione sua, atq; ipsis expectantibus illam
Quo iubeat manare modo, tu credis amorem,
Tu tibi tunc curruca places, fletumq; labellis

Scaphium Et ride, hoc ita superioribus coniungitur, vt sit sensus. Aspice & ride quasi quę diuersa faciant. ridiculum enim est eas arma tractare & mox depositis armis in scaphiū mingere. Est.n. scaphium vt Iulius pollux tradit vas foeminaꝝ in quod mingerent. Vulpianus de auro & argēto legato scaphii sic meminit. Scaphia habita vētris causa non puto argēto legato cōtineri. qa argenti numero non hñr. dictio aūt ē a greco deducta. nam σκαφη vas concauum, & peluim significat. Victru. tñ lib. viii. ońdit scaphiū nō solū eē vas ad vsum veneris, sed ēt ad alios vsus aptum his verbis, Scaphiū ęreū aut plūbeum aut peluis ex his qd erit paratū, idq; intrinsecus oleo vngat &c. Et ride, sic.n. poetę ridēdo notant vicia. Hora. in. i. epistola qd puer, ride, mutat coenacula, lectos.

Dicite vos neptes le. Hi tres lepidus, metellus & Fabius gurges fuere viri grauissimi. hoꝝ poeta citat neptes vt mulieres seueras, & ex parētibus seueris natas, rogatq; nunqd tpibus suis talia mulieꝝ extiterint monstra, vt deposito oi pudore i publico ad palū exercerēt, sicq; sui tp:s vicia flagellas ońdēs oīa i deterius labi. Lepidi. de. M. ęmilio lepido itelligit, q prīceps senatus a cēsoribus lectus añq̃ expiraret pcepit filiis lecto se strato sine linteis, sine purpura efferrēt, & reliquū funus ne plusq̃ ęris denos cōsumerēt. imaginū specie. nō sūptibus nobilitari maxioꝝ viroꝝ funera solere. is bis cōsul fuit, pōtifex maxius, & cēsor collega Fuluii flacci ę quū aduersus eū graues inimicitias exercuisset eas vt simul cēsores enūciati sūt i cāpo deposuit. Cęcine intel. Metellū illū intelligit, q orbā luminibus exegit senectā amissis incēdio, quū ex ęde vestę ardēti pōtifex palladiū raperet memorabili cā, sed euētu misero. Tribuit.n. auctore Pli. populus ro. qd nunq̃ vlli alii ab condito ęuo, vt quotiens in senatū iret, curru veherēt ad curiā, magnū & sublime, sed pro oculis datū. de hoc diximus in. iii. satyra. Gurgitis fa. Hic est ille Fabius gurges, qui aliquot matronas ad populū stupri damnatas pecunia mulctauit. ex quo mulctaticio ęre veneris ędē, quę ppe circū est, faciendam curauit, filius autē fuit illius Qu. Fabii cēsoris a quo in quatuor tribus redacta ē turba forēsis. vñ nomē fuit Fabio maximo datū. Iure ergo citat neptes Fabii gurgitis vtpote ex eo natas q vitia mulieꝝ exosus fuerit puniueritq;. Quę lu. quę mimma fecerit id p tātā ipudensiā q, fit a matrōis nostri sęculi. Hos habitus. i. tales habitus athleticos & gladiatorios. s. Quādo ad palū gemit vxor asyli. q. d. maiore verecūdia viuit mima & vxor gladiatoris q̃
asylus matronę nostri tpis, neq;.n. ludia ad palū exercet sicuti matronę. Asylus gladiatoris nomē est. Bene aūt gemit qa vt diximus pugiles quū feriunt aduersariū igemiscunt. nō q, doleant alone succūbant. sed quia in pfundenda voce oē corpus vt dixi intendit. Semp habet lites. Alia dissuasio. Semp inquit lites & iurgia marito sunt sentienda. vt nullus sit ne in lecto quidē locus getis, lis proprie appellat inimicoꝝ cōcertatio. Iurgiū aūt Lis
beniuoloꝝ & ppinquoꝝ. Cice. in li. de rep. Iurgare ergo Iurgiū lex putat inter se vicinos non litigare. Minimū dormit. i. modicū & parum dormit. Tūc grauis illa viro. Aliā notat exquisitā in muliere maliciā. q cū amatore suo quū fuerit, verita ne maritus male de se sentiat, aut suspicet, ipsa vltro maritū p fictas lachrymas accusas, totaq; est in suspirio ē gemitu, vt dissimulata prauitate eū decipiat credentē ex vehemēti in se amore id fieri. Tunc grauis. Ordo est, illa tunc ē grauis & molesta viro accusans eum, & peior tigride orba, quū conscia facti occulti. i. adulteriis sui admissi simulat gemitus, idest simulat suspiria, ac perinde se mariti zelotypam probat. Orba tigride. Tigris animal est quod indi & hircani ferunt velocitatis tremende, & tum maxime ablatis foetibus, sęuit pcipua feritate in littore, quum raptor in naue se contulerit, a celeritate nomen accepit, nam tigris lingua persica sagit- Tigris
tam significat. Aut odit pueros, consuetudine gręca pueros pro seruis, idest insectatur seruos vt adulterii ministros, ostendit quomodo grauis sit viro. nam quo irata ei videatur omnia in domo perturbat, vt grauiter offensa. Aut ficta pellice plorat, aut fingis se plorare p- Pellex
pter pellicem suam. nam pellex ea appellatur, quę cum eo cubat cui vxor sit. de qua plura illic diximus. Residens in codice pellex. In statione sua, hoc est in sede Statio
sua. Nam statio appellatur omnis destinatus ad stan- Stationarii
dum, excubandumq; locus, sępe etiam Statio ponitur pro ipsis custodibus, vt illud apud Tranquillum in Nerone. Sed adiuuante vulgi preces etiam statione militum, quę tunc excubabat, repręsentaturum se pollicitus est, inde etiam dicuntur milites stationarii. Statio item pro ipso officio standi, vt illud apud Valerium. Voluntaria statione & corpora & animos corroborabant. Alibi, Antea senatus assiduam stationem eo loci peragebat. De quo vocabulo pluscula dicemus in vndecima satyra illic, Stationes, omne theatrum. Expectātibus illam, scilicet mulierem & dominam suam. Quomodo iubeat manare, ostendis poeta q̃ facile sit mulieri lachrymas emittere, quę vbi libuit eas fundit nec minus in re ficta q̃ in vera, vnde illud est Ouidii. Credidimus lachrymis, an hę simulare docentur? Hę quoq; habent artes, quaq; iubentur eunt. Terentius. Hęc verba vna me hercle falsa lachrymula extinguet? Tu cre. amo. insultat inscitię mariti nimis creduli, credis inquit hoc fieri, quia te amet? Curruca pla. ignominio- Curruca
se currucam appellat maritum, quasi qui alienos educet liberos pro suis, vxoremq; suā ab aliis possessam amplectat. Nā curruca vt scri. Arist. lib. vi. de natura ani. auis est in cuius nido cuculus parit oua, q̃ curruca vt sua fouet, excludit, & educat. Parit iśe interdum in nidis aliarum auium & oua q̄ ali na repit, edit. maxie vero nidos palūbinū petit, q̄ꝝ oua esu absumēs sua relinqt.

Quę

Exorbes, quę scripta, & quot lectur ę tabellas
Si tibi zelotypę retegantur scrinia moechę,
Sed iacet in serui complexibus aut eqtis dic,
Dic aliquem sodes, dic quintiliane colorem.
Heremus, dic ipsa, olim conuenerat inquit,
Vt faceres tu quod uelles, nec non ego possem
Indulgere mihi, clames licet, & mare coelo
Confundas, homo sum nihil est audacius illis
Deprẽsis, iram atq́ animos a crimine sumũt.
Vnde hęc mõstra tñ, uel de quo fonte reqris?
Prestabat castas humilis fortuna latinas
Quondam, nec uitiis contingi parua sinebat
Tecta labor, somnioq́ breues, & uellere tusco
Vexatę durę q́ manus, ac proximus urbi
Hannibal & stantes collina turre mariti.
Nunc patimur lõgę pacis mala, senior armis

Scrinium

Quę scri. qualia scripta ac si dicat impudica ꝛ amatoria, adiuuandũq; est gestu. Scrinia. Scriniũ ꝓprie appellatur ubi & scripta ꝛ unguenta reponuntur. Pli. lib. xiii. Castris Darii regis expugnatis in reliquo eius apparatu Alexander coepit scrinium unguentoꝝ. Hora. in epistolis. Calamũ ꝛ chartas ꝛ scrinia posco, a scrinio dicuntur scriniarii, qui scriniis prefunt.

Zelotypus
Zelotypia

Moechę. i. uxoris tuę quę moecha est. Zelotypę, quę se zelotypam simulat. nã zelotypus ꝓprie appellari põt, q ita amat ut solicitus sit ne qs amore suo ꝑfruat. Et zelotypia diffinitur, ut ante diximus a Chrysippo ęgritudo animi ex eo proueniens, qđ timeas, ne adsit alteri, qđ cũ nemine uelis habere cõe. Quam diffinitionem sequitur Cicero in quarto Tuscu. sic. Zelotypia ęgritudo est ex eo ꝙ alter quoq; potiat. eo ꝙ ille ipse concupiuerit, uerũq; uocabulũ deduci ἀπὸ τοῦ ζήλου. i. amore καὶ τύπτεσθαι. i. uerberari, ꝙ zelotypus assiduo amoris malleo pulsetur, alii tñ dictum uolunt quia ζηλοτυπέω idem est ꝙ emulor ꝛ inuideo. Sed ia. in seꝛ. com. Ostensurus ẽ muliere non modo ad oĩa uicia esse pronam, sed in flagitio deprehensam mira se etiam audacia defendere. Si inqt forte accidat. ut eam inuenias in complexibus aut serui aut equitis. ita ut ne summus quidem orator eloquentia sua querat rem tueri. ipsa inquit facile ꝛ se statim tuebit. Dic quin. quintilianum posuit poeta pro sũmo oratore. q tẽporibus Domitiani floruit, scripsitq; libros de institutione oratoria, qui ad nos peruenerunt, urbis fuit magister primus, qui mercedem publicã accepit e fisco, ut scribit Eusebius. Docuit etiam nepotes Domitiani. Mart Quintiliane uagę moderator summe iuuentę Gloria romanę Quintiliane togę. Aliquem co. i. dic facti rationem. Nam greci choma appellãt qđ nos colorem. i. rõnem quę factum excusat. unde Quintilianus lib. tertio. Sed dandus illis deformibus color. Seneca in tertio declamationũ. Manifestius est adolescẽtis color. ut dicat se auctoritate patris oppressum. Idẽ in ui. de cõtrouersia. ii. libri. Colore hoc usus est latro pro patre puellę. non misericordia motam sed libidine, ꝛ iđ non est beneficium. Idẽ in sequenti controuersia. Alio colore usus est. dixit. n. non iram illam patris fuisse sed caliditatem. Questio quę sine colore est cõsistere neqt, hoc modo. C. Vatienus sinistrę manus digitos ne bello Italico militaret, abscidit, reus est lęsę reipu. Hic qm̃ color facti non inuenitur, causa nequit consistere, sicq; defensio subuertitur. Vnde iucunde poeta interrogat Quintilianum tanq̃ optimum rhetorem, ut causam hãc defendat ꝛ facti rationem afferat. Heremus, uerba qntiliani. Certe inquit heremus. i. ambigimus quo pacto rem tam euidentem possimus defendere. Dic ipsa, uerba quintiliani. q. d. quum nos id nesciamus dic tu ipsa o mulier. Illud obseruandum est hoc pronomẽ ipse iungi primę personę secundę ꝛ tertię, ut ipse feci, ipse fecisti, ipse fecit. Olim conuenerat, argutã defensio mulieris. Mare coelo. solẽt enim ira perciti ita clamando elementa ciere, ut illud Terentianũ. O coelum o terra o maria Neptuni. Homo sum, crimen a se remouet in sexus imbecillitatem transferens, ut sit homo sum. i. mulier sum, ꝛ proinde nec mirum si aliqñ a recto tramite declino, qñ cuiusq; sit hoĩs errare. Vñ hęc mõstra tñ, forte inqt reqris unde hęc tãta mulieꝝ scelera proueniãt, ex nimio inqt ocio, nimioq; reꝝ luxu hęc sunt, qđ ꝑsequentia indicat. nã cũ romani ꝑpaupertate ꝛ bellis inqt premebant̃ summa in urbe uigebat pudicitia ꝛ ꝓbitas. uñ est illud Salustii in Iugurthino. Metus hostilis in bonis artibus ciuitatẽ retinebat, quare eleganter sequitur prestabat castas ꝛc. Veꝝ iis oĩbus amotis incõmodis luxuria inualuit, mores totius ciuitatis corrupti sunt. Sicq; poeta monet in delitiis pudicitiam honestatẽ. Vñ illud est Oui. Queritur ęgistus quare sit factus adulter. In promptu cã est, desidiosus erat. Labor, nam dum uariis intenti laboribus paupertatẽ tuebãtur uiciis carebant, uñ sapienter dixit Oui. Ocia si tollas periere cupidis artes. Vellere tusco. i. lanificio. Tusco. aut qa in uico tusco lanificiũ exercebatur. Tuscus aũt uicus fuit in urbe quo itur ad uelabrum, ubi consistebant unguẽtarii ꝛ lenones, uñ est illud Hora. in satyris. Vnguentarius ac tusci turbe impia uici, quod magis placet, qa ex ętruria urbi uicina laniciũ habebatur, ut intelligas nõ solũ in uico tusco sed ꝑ totã ciuitatẽ tũc mulieres lanificio, cęterisq; honestis artibus intẽtas fuisse. Ac proximus urbi hãnibal. i. bella q̃lia hãnibal gessit aduersus romanos. Hãnibal aũt post cãnensem cladẽ ad Aniẽnẽ fluuiũ tria millia passuũ ab urbe castrametatus est, quo tpe ploratus auctore Liuio mulieꝝ nõ ex priuatis solũ domibus exaudiebant̃, sed undiq; matronę in publicũ effusę circa deũ delubra discurrebãt crinibus sparsis arã uerẽtes, nixę genibus supinas manus ad coelũ ad deos tẽdentes orantesq; ut urbem romã e manibus hostiũ eriperent. matresq; romanas, ꝛ liberos paruos inuiolatos seruarẽt.

Tuscus

Stãtes in turre collina. Nam senatus censuit ut Hãnibale proximo urbi consules ponerent castra inter portam collinã ꝛ exqlinã. Cõsules senatusq; in castra uenerũt, ibi de sũma rei. p. cõsultatũ. Collinã aũt dictã scribit Varro a uarietate colliũ quã quirinalis habuit collis, ea. n. porta ad Quirinalẽ ducebat. Nũc patimur, ex nimio inqt ocio multa nũc mala patimur. Luxuria. n. urbem inuasit, quę grauius qdem q̃ bellum oẽm honesta expugnauit. Illud sciendũ ulcisci dici de amico ꝛ inimico, ut ulciscar patrẽ meũ, hoc est uindictã sumã de iis qui patrẽ meum leserunt ꝛ ulciscar ꝑcussores patris.

Collina

Luxuria incubuit, victumq; vlciscitur orbem.
Nullũ crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas romana perit, hinc fluxit ad histros,
Et sybaris colles, hinc est rhodos ẽ miletos,
Atq; coronatum, petulans, madidũq; tarẽtum.
Prima peregrinos obscoena pecunia mores
Intulit ẽ turpi fregerunt secula luxu
Diuitię molles, quid enim uenus ebria curat?

Victumq; vlciscitur orbem, sumit inquit vindictam & supplicium de Romanis, qui totum orbem vicerunt, quasi dicat satius fuisset, si totum orbem non superassent, ne luxuria vrbem occuparet. Vlcisci, illud sciendum vlcisci dici de amico & inimico, vt vlciscar patrem meum, hoc est vindictam sumam de his qui patrem meum leserunt, & vlciscar percussores patris. Nullum crimen abest, ex quo inquit ciuitas imperio & opibus aucta est, omne genus sceleris exerceri ceptum est, vnde & Titus Liuius sic scribit i prologo suo. Quanto rerum minus, tanto minus cupiditatis erat. Nuper diuitię auaritiam, & abundantes voluptates desiderium per luxum atq; libidinem pereundi, perdendiq; omnia inuexere. Hinc, non solum inquit mores vrbis per luxum corrupti sunt, sed & alię ciuitates vrbis exemplo luxuriant. Hinc, idest ex Roma. Fluxit, scilicet luxuria. Ad histros, histri ex littore illyrico in Italiam uenienti occurrunt, ab iis ait sextus Pompeius appellatos esse histriones, q̃ primum illinc venerunt, vt inde appareat eos molliter vixisse. Liuius tamen in septimo primę decadis, & Tacitus & Valerius libro secundo de antiquis institutis ludium, qui tusco verbo histrio appellatus est, ex etruria romam pri-

Sybaris mum accitum contendunt. Sybaris, oppidum est Calabrię non longe a Crotone conditum ab Achiuis inter duos amnes cratidem & Sybaridem, a quo cognomen habuit auctor Strabo libro sexto. Bene autem ait luxuriam ad Sybaritas defluxisse. Nam constat eos luxu delitiisq; notabiles fuisse. Vnde Philo hebreus in vita Mosę comoedias inquit & Sybariticas nequitias componentes, hoc est poemata lasciua. Strabo eodem libro scribit Sybaritas adeo luxuria delitiisq; intemperantes defluxisse, vt omni illa foelicitate intra septuaginta dies a crotoniatis exuti fuerint & debellati. De Sybaritis sic & Quintilianus libro tertio. Frugalitas apud Sybaritas forsitan odio foret, vnde apud grecos prouerbium est. συβαριτικη τραπεζα hoc est Sybaritica mẽsa, quod dicebatur de conuiuio laute apparato. Suidas refert Sybaritas instituisse, vt equi ad tibię tantum saltare condiscerent. Et sybaritas luxuriosos appellatos. Hinc rhodos & miletos, casus sunt nominati, idest luxuria rhodia & milesia, hic ẽ. i. ex vrbe Roma nata ẽ. Et exemplo

rhodos vrbis Rhodii & milesii luxuriare didicerunt. Rhodos autem insula est maris lycii cognominata a Rhodo neptuni filia ex sorore Telchinum. Bene autem rhodon & Mileton nominauit, Nam omnes fere populi orientales maximeq; Asiatici omni rerum luxu affluxerunt. vnde est illud Valerii in secundo. Spartana ciuitas seueris simis lycurgi legibus obtemperans aliquandiu ciuium suorum oculos a contemplanda Asia retraxit, ne illecebris eius capti ad delicatius vitę genus prolaberẽtur, audierant enim lautitiam inde & in modicos sumptus et omnia non necessaria volnptatis genera fluxisse, quod & Liuius affirmat libro nono de bello macedõico. Miletos, ciuitas est Ionię patria Thaletis philosophi in Asia minore, eam cõdidit Miletus filius solis & Pasiphaes Ouid. Spõte fugis milete tua, celeriq; carina Aegeas metiris aquas, & in aside terra Moenia constituis positoris habentia nomen. Tarentum, ciuitas Calabrię. Coronatum & ma. hoc ideo dicit, quia ibi conuiuia luxuriosa agitabantur, in quibus sumebantur coronę. Consuetudinem autem coenandi cum coronis Iones primi repperisse traduntur, auctor Valerius in secundo de mollicię tarentinorum sic. Finem profecto fruẽdarum opum, quibus ad inuidiam diu abundaueras Tarentina ciuitas quęsiuisti. Sydonius Ipsaq; periit trepidaueratq; vncta tarentus. Horatius in epistolis. Sed vacuũ tibur placet, aut molle tarentum. idest luxurię vacans. fuerunt enim opulentissimi Tarentini, quod Valerius libro secundo vt diximus docet Macrobius libro tertio saturna. scribit Tarẽtum lingua Sabinorum molle significare, vnde & nux tarentina dicitur, quę ita mollis est vt vix attrectata frangatur, itẽ quidam oues tarentinas dicunt, hoc est molles. Petulans, ad id respexit, quod non modo per superbiã res Romanorum in portu suo captas reddere noluerunt, sed alterum ex legatis, qui a senatu missi fuerant ad eas repetendas vrina respserint. Potest ẽt huius loci alius esse sensus, vt sic legamus. Hinc fluxit ad istos Et Sybaris colles, vt sic exponamus. Hinc, idest ex pace nimio q; ocio & abundantia luxuria Sybaritica, Rhodia, Milesia, & Tartesina fluxit ad istos colles, scilicet vrbis nostrę, quasi cum contemptu dictum ad istos, quasi qui omnem aspernari deberent luxum & molliciem, vt sic intelligamus mores peregrinos a Romanis eẽ acceptos postq̃ diuites & in ocio esse coeperunt, vnde sequitur.

Prima peregrinos obscura pecunia mores Intulit.

Prima peregrinos. Ostendit nimia diuitiarum abundantia vrbis mores corruptos esse, ciuitas enim iã omni orbe subacto in omnem prorupit luxum. Est ergo sensus. Pecunia ipsa, idest ampla patrimonia et diuitię multę suere causa vt mores peregrini & luxus in vrbem inueherentur, vt siquid apud nationes peregrinas ad luxum esset. id omne Romani vsurparent, vnde illud in tertia satyra. Iam pridem in Tyberim syrus defluxit orontes. Et linguam, & mores cum tibicine cordas, Obliquas, nec non gentilia tympana secum. Vexit & ad circum iussas prostare puellas. Ex Asia enim vt docet Liuius libro nono de bello Macedonico. Luxurię peregrinę origo ab exercitu Asiatico inuecta in vrbem est. Inde primum lectos eratos, vestem stragulam preciosam, plagulas, & alia textilia, et quę tum magnificę supellectilis habebantur, monopodia, & abacos Romam adduxerunt. Tunc psaltrię, sambucistrięq; & conuiualia ludiorum oblectamenta aduita epulis, epulę quoque ipsę & cura & sumptu maiore apparari coeptę. Tunc coquus vilissimum antiquis mancipium & ęstimatione & vsu in precio esse. Obscoena pecunia, quę in causa est, vt homines rebus obscoenis indulgeant, & dictum est ex affectu vtentis, nã per se neque bona, neque mala est sic & Virgilius malã falcem appellauit. Quid enim venus ebria curat. Sententia est generalis, prolata tamen nunc propter luxum, intemperantiamq; mulierum, vt sit sensus, nemo

inquit

Inguinis & capitis,quę sint discrimina nescit
Grandia quę mediis iā noctibus ostrea mordet
Quū perfusa mero spumant vnguēta falerno,
Quū bibitur cócha,quū iam vertigine tectū
Ambulat & geminis exurget mēsa lucernis
I nunc & dubita qua sorbeat aera sanna
Tullia,quid dicat notę collactea maurę
Maura pudicitię veterem cum pretent aram
Noctibus hic ponūt lecticas,mictuiūt hic,
Effigiemq́ deę longis syphonibus implent,
Inq́ vices equitant,ac luna teste mouentur.
Inde domos abeunt,tu calcas lucę reuersa

bequit nemo locuples, diuitiisq́ abundans honestatis rationem habet. Omnia enim per summum luxū intemperantiamq́ agit, vt per venerem ebriā intelligas effusum in omnem luxum ocium hominis ebrii.idest diuitiis repleti,qui plenus intemperantię velis ad omnes & animi & corporis defertur voluptates. Inguinis & capitis, mulier inquit quę delicatis repletur cibis, vinoq́ multo inebriatur. vnguētis delibuta preciosis nō discernit tantorerum luxu ratione impediente qd intersit inter fellatiōem & coitum,hoc est turpius ne sit crimen fellationis an coitus,sicq́ multiplicem mulierum sui temporis impudicitiam flagellat,ac si dicat omnia hęc indifferentes agunt, nulla turpitudine abstinent, vnde & Hora. carmine lyrico ostēdit per vinolentiam licitam et illicitam libidinem exerceri. Monet suhonius non lenis euius. Quum fas atq́ nefas exiguo fine libidinum discernunt auidi. Alii aliter sentiunt vt exponant mulieres eo impudentię deuenisse vt nullum faciant discrimen inter honestum & turpe, vt non magis eas pudeat ostendere membra pudibunda q̄ caput quod inter alia membra primum obtinet locū, sed prior sensus magis placet. Ordo aūt est. mulier quę mediis noctibus ostrea mordet,nescit quę sint discrimina inguinis & capitis.i. inter inguen & caput, vt per inguen intelligas naturalē coitum, per caput fellationem. Quum vnguenta perfusa mero falerno spumāt. Mordet,comedit. Ostrea, pisces sunt concha intecti, venerem si comedantur excitant. Vnguenta perfusa.i.immixta vino & epota,nā in tantum vnguentorum luxuria adoleuerat, vt nō solum iis linerentur, sed etiam biberent, vnde Plin. libro xxxi. ita scribit. At hercules iam quidam etiam in potus addunt,tantiq́ amaritudo est vt odore prodigo fruanť, ex vtraq́ parte corporis exteriore.s.& interiore. Quū bibitur concha,hyperbolicos i.grandi poculo. Quū iam vertigine tectum. Videntur enim omnia ebrio in vertiginem agi,congeminariq́ lucernę. Horatius, vt semel icto Accessit furor capiti.numerusq́ lucernis, Seneca ad Lucilium loquēs de ebrio. Adiice illum ignorantem sui,dubia & inexplanata verba,incertos oculos, gradum errantem, vertiginem capitis, tecta ipsa mobilia velut aliquo turbine circumagente totam domum. Cicero in secundo de diuinatione. Nam nauigantibus moueri videntur ea quę stant, & quodam obtutu oculorum duo pro vno lucernę lumina. Quid dicam insanis quid ebrius q̄ multa falsa videātur, vnde est illud Apollonii Tyanei. Videmus enim ebrietate correptos geminam lunam, geminum solem sese videre arbitrari. I nunc & dubita. Honesta est inhibitio per concessionem vt ostendat minime dubitandum esse. Sic & Martia.in octauo. I nunc & dubita vates an diligat ipsos. Iuuenalis alibi. I nunc & ventis animam cōmitte. Quum hęc inqt in mulieribus vitia esse cognoscas dubitabis quo contemptu,quaq́ irrisione habeant aram pudicitię, cū iuxta illam pretereunt. Est ergo cū indignatione legendum. I nunc posthume Vrsidi & dubita qua sanna.i.q̄ oris distorsione tullia rideat aram pudicitię. q.d.non debes dubitare pudicitiam a mulieribus miris modis cōtemni,q̄ precipua veneratione colere deberent. Est enī Sanna irrisio,quę fit quadam oris & nasi distorsiōe, vnde subsannare.i. irridere & notare. Persius. Postic& occurrite sannę. i. irrisione quę fieri solet post terga. Sorbeat aera, idest ore distorto & hianti respiret in contēptum deę. Collactea, hoc loco nomen est propriū. Alias collactea illa ē au ctore Capro,quę eodem lacte nutrita est. Quid dicat,quam multa ignominiosa in ipsam pudicitiam effutiat. Quū preterit,hoc autem dicit quia quum deberet ex vetere instituto arā pretereundo venerari subsannat & irridet,nam apud antiquos hic mos custodiebatur, vt non sine summa veneratione templa preterirentur, vnde est illud apud Apuleium in prima Apologia. Si fanum aliquod pretereat nefas habet adorādi gratia manum labris admouere. Noctibus hic ponunt.s.ad aram pudicitię. Implēt effigiem deę.mingentes deam lotio respergunt q̄ contemnunt vt impudicę & honestatis aduersatrices,sicq́ cum superioribus cōueniunt, magis q̄ intelligas de fellatione dici, vt oñdat poeta mulieres tm̄ ab omni honestate resilire, vt ipsam quoq́ pudicitiam, quam precipue colere deberēt miris modis contemnāt, & sacra quoq́ bonę deę impudicę celebrent. Longis siphonibus. Siphones proprie dicū tur fistulę & tubi & cannę ex quacunq́ materia vnde liquida fluere possunt. Corne.cel. prodest etiam aduersus tardam concoctionem vinum frigidum bibere & post cibum magnā potionem, sed vt supra dixi per siphonē, quibus verbis declarat fistulam & siphonem idem significare,nam pauloante dixerat duos cyathos per tenuem fistulam bibant. Plinius libro secundo de aqua in summa iuga erumpente, quo spiritu acta & terrę pondere pressa siphonum modo emicat. Per siphones igitur longos vesicę meatus intelligit, ex quibus vrina exit. Inde per diminutionem Siphunculi dicuntur. Plinius ad Apollinarem. In hoc fonte crater, circa Siphunculi plures miscent iucundissimum murmur. Et paulo infra. E stibadio aqua velut expressa cubantium pondere Siphunculus effluit, cauato lapide suscipitur.

Inque vices equitant, Hinc appareat deam haberi contemptui, in cuius conspectu turpissima quęq́ pagant. Expressit aūt Tribades mulieres, hoc est fricatrices a τρίβω, quod est frico, sine tero, qualis fuit Sappho, vt ipsa fatetur, & Porphyrio docet, quod genus sceleris primo instituisse dicuntur Lesbię mulieres. Vnde apud Aristotelem λεσβίζειν id agere est. In vices, vt altera alteram ineat. Plinius libro septimo. Androgynos constat vtriusque esse naturę inter se vicibus coeuntes. Alibi Iuuenalis.
Ne faciant vicibus.

Ostrea

Sanna

subsannare

collactea

Siphones

siphunculi

Tribades

androgynos

Coniugis vrinam magnos visurus amicos.
Nota bonę secreta deę, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter vinoq; feruntur
Attonitę, crinemq; rotant vlulante priapo
Męnades, o quantus tūc ille mentibus ardor
Concubitus, q̄ vox saltante libidine, quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens,
Lenonum ancillas posita lausria corona
Prouocat, & tollit pendētis pręmia coxę
Ipsa medullinę frictum crisantis adorat.
Palmam iter dominas virtus natalibus ęquat.
Nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi iam frigidus ęuo
Laumedontiades, & nestoris hernia possit.
Tūc prurigo morę ĩpatiēs, tūc foemina simplex,
Et toto pariter repetitus clamor ab antro,
Iam fas est, admitte viros, dormitat adulter
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo.
Si nihil est, seruis incurritur, abstuleris spem

Coniugis vrinam, quam emisit ante effigiem pudicitię. Magnos visurus amicos, idest ex consuetudine romana amicos salutaturus matutino. Nota bonę secreta deę, ita instruuntur a poeta, quasi dicat minium est quam sint etiam obscoena, quę in sacris bonę deę fiunt a mulieribus, estq; adinuādum gestu. De bona dea dictum est in secūda satyra, Atq; bonam tenerę placant abdomine porcę. Secreta bonę deę. Secreta autem dicit, qa vt auctores sunt Macrobius & Plutarchus in Cęsare & Cicerone, horum sacrorum ritus arcani fuerunt, quumq; celebrarentur, viris interesse non licebat, ea tantum in domo summi pontificis noctu a mulieribus celebrabantur. Quū tibia lūbos, sic illud Persii. Quum carmina lumbum intrant. Nam lasciuo cantu & sono libido maxime excitatur. In iis enim sacris ad tibiam vt ait Plutarchus, saltabāt mulieres multa bacchanalibus similia peragentes, vnde supra. Nullo gemit hic tibicina cornu. Vinoq; feruntur. licet in iis sacris vino vterentur, tamen lactis nomine nuncupatur, & vas mellariū, auctor est Macrobius. Ordo est autem. O quantus ardor concubitus est illis mentibus, quum tibia incitat lūbos & męnades attonitę cornu & vino feruntur. i. agitātur & rapiuntur. Crinemq; rotant, caput agitant.

Vlulante priappo, vult omnino ostendere poeta in sacris bonę deę omnia fere fieri a mulieribus, quę fieri
bacchanalia
consueuerant in bacchanalibus. in quibus vt diximus in secunda satyra. Auctore Liuio. Viri & mulieres non gratia sacrorum sed concubitus conueniebant, nam ibi stupra erant promiscua ingenuorum & foeminarū tum inter se, tum cum maribus, ibi aderant sacerdotes Priapi & Cybeles, multiq; vlulatus cymbalorum & tympanorum, & id genus instrumentorum musicorum, per quod ait poeta vlulante priapo, idest sacerdote Priapi edente sonos & vlulatus musicis instrumentis. hoc autē faciebant ne queritantis vox per vim stuprum patientis exaudiretur. De quibus bacchanalibus sic meminit Diuus Augustinus lib. decimo octauo de ciuitate dei. Et tamen eius velut dei nomine per immundos dęmones bacchanalia sacra, vel potius sacrilegia sunt instituta, de quorum rabiosa turpitudine post tam multos annos sic senatus erubuit, vt in vrbe romana esse probiberet.
menades
Męnades, eas męnades appellat, q; multa bacchanalibus similia peragerent. Nam męnades dicūtur bacchę a μαινομαι quod idem est quod furo. Concubitus. genitiuus est casus. Quę vox, q̄ impudica. Saltante libidine, titillante pruritu & vredine. Quātus torrens. Hyperbolę est, idest quantus discursus spermatis collecti ex nimio haustu vini. Lenonum ancillas. Carpit mulieres tribades sui temporis, conquerituq; quod in iisdem sacris bonę deę, quum corona fornantibus virginitatem daretur, nunc proponatur tribadibus. Lausria, nomen mulieris impudicę & ebriosę, de qua alibi. Quantum Lausria bibebat. Ancillas lenonum, puellas lenonum prostitutas. Prouocat, quasi melius libidinatura. Coxę pendētis, nā quę succumbit, sublimi coxa excipit tribadem incumbentem. Ipsa. s. Lausra. Adorat frictum, hoc aūt dicit, qa genibus incuruatur ad frictum. Medullinę crissantis, mouētis se ad turpitudinē, nam crissari muliebrum est, sicuti ceuere virorum.
crissari ceuere
Palmā inter dominas. virtus natalibus ęquat, quū inter mulieres inquit ceteris in rebus, honestisq; officiis nobilitatis ratio habebatur, ita vt semper nobiliores prepon erentur, in hoc tn̄ obscœno libidinis flagitio victoria & corona tam ignobili q̄ nobili indifferēter dat, put quęq; melius libidinata fuerit, nulla prorsus illic habita ratione nobilitatis, ergo inquit nullum illic habetur discrimen iter mulieres, sed virtus. s. libidinādi & coeundi inter dn̄as. i. quę exercetur inter ipsas mulieres ęquat palmā. i. facit vt ipsa q̄ victrix sit ęquetur natalibus. i. nobilitati. nā per natales numero pluratiuo nobilitatē intelligimus, vn̄ Corne. tacitus loq̄ns de Cornelio fusco ait. Cornelius fuscus ingens ętate. Clarus natalibus. Seneca ad Luciliū. Conditor ille iuris humani nō natalibus nos nec nobium claritate distinxit. Laumedontiades. i. Priamus Laomedōtis filius. p Priamū
natales
autē & Nestora oēs extremę senectutis intelligit, spēmq; p genere posuit. Hernia. gręci Enterocelen & epiplocelen vocāt auctore Celso, quod nos herniā. Est. n. cū
hernia
intestinū aut omētū in sinū Testiculo℞, quem gręci oscheon, latini scrotū appellant descendit. quo vitio senes maxime laborant. Nestoris. nestor nelei regis pyli fuit filius, qui vt tradit Homerus tertiā hoīum ętatem vixit, vnde Ouid. in metamor. Vixi annos bis cētū, nunc tertia viuitur ętas.
oscheō scrotū Nestor
Tūc quum omnia aperte paguntur omni amota simulatione. Prurigo. libidinis excitatio, omnisq; vredo. Tunc foemina simplex. tunc inquit simpliciter oīa agit mulier, neq; turpitudinē aliquo pudoris velamento tegit. Repetitus clamor. a foemina expetente adulterū. A toto antro. ab loco sacrorū occultiore. Iā fas est. verba mulie℞ libidinis ĩpatientiū, vocantiūq; viros intra ędes sacro℞. Dormitat adulter. i. si adulter dormit nec venit illa iubet iuuenē ad se aliū accersi. Cucullo. cucullus genus ē vestis, de quo abunde dictū est in tertia satyra. Veneto duroque cucullo.
cucullus
Si nihil ē. subaudi amātiū. Seruis incurrit, idest ad seruos recurrunt, vt cum eis libidinentur.

Aquarius

Seruorum, veniet conductus aquarius, hic si
Queritur, & desunt hoies, mora nulla p ipsam
Quo minus imposito clunem summittat asello.
Atq; vtinam ritus veteres, & publica saltem
His intacta malis agerentur sacra, sed omnes
Nouerũt mauri, atq; indi, que psaltria penem
Maiorem q̃ sint duo cesaris anticatones
Illuc testiculi sibi conscius vnde fugit mus
Intulerit, vbi velari pictura iubetur
Quecũq; alterius sexus imitata figuram est,
Et qs tũc hoinum cõtẽptor numinis? aut quis
Simpuuium ridere nume, nigrumq; catinũ,
Et vaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat? sed nũc ad quas non claudius aras?
Audio quid veteres olim moneatis amici.

aq̃rius Aquarius, alii tradunt aquarium illum dici q aquã
coquo ministrat, quod hominis est vilissimi. aquariũ
etiam accipi pro eo qui publice aquam vendit, vt Ro-
me & Venetiis hodie fit, vnde Celius ad Ciceronẽ, nisi
ego cũ tabernariis & aquariis pugnarem, ciuitatem ve-
ternus occupasset, vnde & aquarium appellamus signũ
in zodiaco humectum &
hymbricum. nam sole i
eo existẽte pluuie cadũt
i terras. Iulius vero frõ-
tinus de aque ductibus
ostẽdit illum dici aqua-
riũ, qui curã habet aq̃rũ
deducẽdarum per vrbẽ,
sic.n. scribit. cuius rei fra
us aquariorũ est, quos a-
quas ex priuatis ductibus
in priuatorũ vsum deri-
uare dephẽdimus. Alibi
Nouus aũt Anio vicia-
bat ceteras aquas, nam
quum editissimus veni
at & imprimis abundans
defectioni aliarũ succur-
rit imperitia aquariorũ
deducentium in alienos
Aq̃riolus eũ specus. Aquarioli an
tẽ dicebantur mulierũ i-
pudicarũ sordidi asseclę.
Apuleius in secunda apologia. Hisce auditis exacerba-
tus aquariolus iste vxoris sue ita ira extumuit. Atq;
vtinam ritus. Dolet poeta in mulieribus tantam esse li
bidinis vredinem vt deorũ etiam templa profanẽt. Pu
dicitiam contẽnant, in sacris bone dee nulla turpitudi-
ne abstineant. Ritus veteres, Solẽnia vetera sacrorũ
non violarentur. Publica sacra, que pro salute popu
mauri li ro. celebrabantur. Plutarchus. Mauri, Mauritania
tania in extrema est parte Aphrice ad occidentem ad mõtem
Indi Atlantem. Indi, populi sunt ad orientem siti prope
oceani refluxus & solis exortus. est enim sensus, oriẽtales
psaltria pariter & occidentales nationes nouerũt, que psaltria tu
psal- lerit penem maiorem q̃ sint duo anticatones Cesaris il
mus luc. i. vbi sacra bone dee celebrantur. Psaltria, q̃ optel
psalteri me canit a psallo. i. cano, vnde psalmus. i. cantus, & psal
um terium instrumentum musicũ, quas psaltrias greci di-
fidicia xerunt, latini fidicinas appellarunt. Penem, veretrũ
penis Penis dicitur a pendendo. Nam penem auctore Festo
offa pe caudam vocabant, vnde offam porcinam cum cauda
nita offam penitam dicebant, nunc vero penis capitur pro
membro virili, sicuti etiam cauda salax. Duo cesa-
ris anticatones, Cicero libellum in laudem Catõis vti-
censis scripserat, Contra Cesar indignatus duos libros
scripsit, quos appellauit anticatones, de quibus ita Sue-
tonius in Cesare reliquit, & de Analogia duos libros et
Anticatones totidem, in quibus complexus est crimi-
na quamplurima in Catonem. De anticatonibus etiã
Cicero intellexit quadam epistola ad Atticum sic scri-
bens. Qualis futura sit Cesaris vituperatio contra lauda
tiõem meam perspexi ex eo libro, quem Hirtius ad me
misit, in quo colligit vitia Catonis. Vocabulum est au
tem compositum ex greco & latino. Nam dictiones au-
ctore Quintiliano in primo ex peregrino & nostro cõpo
Epito- nuntur, vt Epitogium & Anticato. Epitogium ẽ autem
gium genus vestis quod toge superinduebatur, ex ἐπὶ pre-
positione greca & toga formatum est. Anticato vero ab
ἀντὶ quod est contra, & cato, sic autem duo libri in vo- Anti-
lumen vnum complicati erant & conuoluti specie tere- cato
ti. Vnde & volumina sunt denominata, vt diximus la- volu-
tius in prima satyra. Cui volumini modo penẽ illum men
comparat poeta. Vnde fugit mus, tante pudicitie fe-
rũt bonam deam fuisse,
auctore Macrobio, vt ex
tra gyneceũ nunquã sit
egressa, nec nomen eius
in publico fuerit auditũ
ne virum vnq̃ viderit,
vel a viro visa sit. ppter
quod nec vir templum
eius ingreditur, vñ Ti-
bullus. Sacra dee mari-
bus non adeũda dee. Et
Propertius. Foeminee lo
ca clausa dee fontisq; pi-
andos Impune & nullis
sacra retecta viris, et vt
testatur Seneca, Ita ma-
res ab eius sacris arcebã-
tur, vt picture quoque
aĩalium masculorũ con
tegerentur. Ostendit igi
tur poeta in brutis ma-
iorem esse pudorem q̃ in
mulieribus, quas nõ pu-
deat veretra in sacra bone dee inferre, vnde fugiãt ipsi
mures tanq̃ qui sciant ea sacra omni amota virili figu
ra celebrari consueuisse. Et quis tunc hominum, Vt
sit sensus. Priscis tpibus tanta veneratione colebant dii,
vt nemo vnq̃ ausus sit eorum ritum contemnere. Nũc
autem ita ludibrio habẽtur, vt in oibus tẽplis obscoenis
sima queq; fiant. Numa, qui secũdus post Romu-
lũ rex romanorũ sacra plurima instituit, ędẽ veste con-
fecit, virgines vestales elegit, Flamines tres, Dialẽ, mar
tialem, quirinalem, Salios Martis sacerdotes, in sacris fi
ctilibus vsus est. Simpuuiũ, vas cuius vsus erat in sa
cris dictũ a sumendo, vt scribit Varro. Catinũ, vas Sim-
a capiendo dictum. Patellas fragiles. i. fictiles a fran puuiũ
gendo, nam & patella vas erat quo et vtebantur i sacris, catinũ
vnde scribit Valerius. C. Fabricium Pateliã deorũ & Sa patella
linũ habuisse, Aemiliũ quoq; Pappũ addit quũ here- collis
ditatis noie ea accepisset religiõis cã a se abalienãda nõ vatica
putasse. Vaticano, collis vaticanus est appellatus, qd
eo potitus sit populus romanus, vatum respõso expulsis
etruscis. Sed nũc ad quas non Claudius aras, subau
di accedit. per Claudiũ intelligit oẽm adulterũ, nã Clo
dius vt diximus ex auctoritate Plutarchi in vita Cesa
ris, & Ciceronis in. ii. satyra. Captus amore Põpee vxo-
ris Cesaris sumpto habitu muliebri domũ Cesaris sum
mi pontificis ingressus est, vbi sacra bone dee celebra-
bantur, sicq; ausus est nulla habita sacrorũ reuerẽtia ea
polluere. Sed nũc. i. temporibus nostris. Audio qd
veteres. Intelligo inquit o amici veteres quid nũc mo-
neatis me. i. mulieres custodia in castitate posse contine
ri. Olim. Tria tempora complectitur, presens vt hoc
in loco, & preteritum vt illud Horatii. Olim truncus
eram ficulnus inutile lignum. Futurum vt illud Vir-
gilii. Forsan & hec olim meminisse iuuabit. Olim item
pro interdum, & nonnunquam ponitur, vt illud Hora-
tianum, Vt olim dant crustula blandi Doctores. Olim

Quis custodiet ipsos custodes? Mõet poeta nec mulierem tutam esse a custodibus, quando ab iis ipsa incipiat, Martialis. Sed positis custodibus ingens Turba futurorum est, ingeniosus homo es. Eadem libido. omnes inquit mulieres pauperes iuxta & diuites in libidinem ruunt. Pedibus quę conterit, idest quę lectica non gestatur, sed pedibus suis ambulat, ac per hoc pauper. Nec melior, subaudi ẽ, quã diues mulier. Atrũ, nigrum. Vehitur ceruice, idest gestatur lectica, a seruis syriis. Lõgorum, procerorum, nã lecticarii quęrebant magni & proceri. Vt spectet ludos. Aliud vitiũ notat in mulieribus q, scilicet ambitiosę sint q̃uis pauperes, volunt.n. diuites & nobiles videri. Sellam lecticã intellige quã ideo conducit vt nobilis & potẽs videatur. Sellam antẽ poni pro lectica docuit ante Iuue. Ostendens vacuam & clausam q, con duge sellam. Nutricem, nam inter ancillas Romani diuites & nobiles habebant nutrices liberorum suorum.

Flauus Flauam puellam, Pulchrã. nam vt diximus ante, Poetę flauũ pulchrũ appellant, vñ Oratius, Phillidis flaue decoret parentes. Alibi, Si flaua excutitur Cloe hoc est pulchra.

Hęc tamen argenti. Licet īquit mulier modicas possideat diuitias. tamen quodcunq, argenti paterni supest, Idest quodcunq, relictum est ex censu maiorum suoꝝ donat athletis.

Athle- Athletis, pugilibus, nam αθλος certamen significat αθλεω vero certo. Lenibus, politis & sine pilis, te

Leue ac per hoc iuuenibus. Nam leue dicimus quod est sine pilis. Macrobius, Leue autem est mulierum corpus quasi frigore naturali densetur. Nouissima vasa, quę ei extrema fuerunt ex censu maiorum. Multis res angusta domi, subaudi est. licet inquit mulieres multę sit pauperes nullo tamen paupertatis pudore retinent quo minus sint prodigę, modumq, fortunarum suarum excedant, nam ille dicitur Pudorem paupertatis non habere qui non timet ne reꝑhendatur paupertatis, si qd vltra modum facultatum fecerit, Nam pudor ẽ timor iustę reꝑhensionis. Ad illum modum. ad illam mensuram rerum quam dedit ei paupertas. Non viuit ꝑ qualitate facultatum. Prospiciunt viri, scilicet. prodigi.

Pudor

Recidi- Recidiuus. Recidiua pergama appellat Virg. quę uus post casum sint restituta. Sic nummus recidiuus quasi qui renascatur postquam iam perierit. In vetustis codicibus legitur rediuiuus q, ex vetusto renouatum significare ostendit Festus. Ergo nũmus rediuiuus quasi qui renouetur & reuiuiscat. Exhausta. exinanita. Pullulet. sumpta metaphora a satis quę quũ e terra sine arbore exeunt Pullulare dicuntur deducto vocabulo a pullo. i. nouello. Oratius pullam appellat myrtum quę nouella sit.

Rediui- uus

Pullu- lare

Pone seram, cohibe, sed quis custodiet ipsos
Custodes? cauta est, & ab illis incipit vxor.
Iamq, eadem summis, pariter minimisq, libido
Nec melior pedibus silicem quę cõterit atrum,
Quam quę longorum vehitur ceruice syrorũ.
Vt spectet ludos cõducit oculina vestem,
Conducit comites, sellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam cui det mandata puellã.
Hęc tamen argenti superest quodcunq, paterni
Leuibus athletis, ac vasa nouissima donat.
Multis res angusta domi, sed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec se metitur ad illum
Quẽ dedit hęc, posuitq, modũ, tñ vtile quid sit
Prospiciunt aliqñ viri, frigusq, famemq,
Formica tandem quidam expauere magistra.
Prodiga non sentit pereuntem foemina cẽsum,
Ac velut exhausta recidiuus pullulet arca
Nummus, & e pleno semper tollatur aceruo.
Non vnquã reputant quanti iaꝫ gaudia cõstẽt.
Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
Oscula delectent, & desperatio barbę,
Et quod abortiuo non est opus, illa voluptas
Sũma tamẽ, quod iam calida matura iuuenta
Inguina traduntur medicis, iã pectine nigro.
Ergo expectatos ac iussos crescere primum
Testiculos postquã coeperunt esse bilibres
Tonsoris damno tantũ rapit heliodorus.
Conspicuus longe, cunctisq, notabilis intrat

Non reputant, non considerant quam magno constent voluptates quas capiunt ex libidine sua. Sunt quas. aliam mulierum impudicitiam notat. quod eunuchis delectẽt ea. s. ratione vt voluptates sentiant & non concipiant. vnde illud ẽ Mar. Cur tñ Eunuchos hẽat tua Gelia q̃ris Panice, vult futui gelia non parere.

Imbelles. sunt. n. veluti mulieres. Mollia, quasi muliebria quum Eunuchi sint. Desperatio barbę. Barbam. n. Eunuchi nõ producũt q fieri scribit. Macr. Inopia caloris. Calor. n. est q pilos creat, vñ Eunuchis desunt, quoꝝ naturã nullus negauerit frigidiorẽ esse quam viri.

Et qd abortiuo. Alia rõ quod spadonibus delectent quia nõ concipiant, ac ꝑ hoc abortiuos nõ faciãt, De abortiuo dictũ est in secunda satyra. Illa voluptas Sũma tñ, Est veluti Antipophora, quasi aliqs dixerit q̃ voluptatẽ possũt cape ex huiusmodi Eunuchis quũ sint male mẽtulati, sed sũma inqt est voluptas qa non vtunt Eunuchis nisi q castrati fuerunt in ętate adultiore vt matura hũerit genitalia. Inguina. Ordo ẽ inguina matura. i. q̃ creuerũt ad legitimã mensurã. Traduñt medicis, vt inde testes excidãt. Pectine nigro. i. pubescẽte. Ergo expectatos. mulieres īqt spadõibus delectant, sed eos nõ iubẽt ꝑus castrari q̃ ad ętatẽ maturã ꝑuenerint. Domitianus tñ mares castrari vetuit et Spadonũ q residui erãt apud mãgones Pretia moderatus ẽ, Rapit Heliodorus. nomẽ medici. Interꝑtat donũ solis. Tonsoris dãno, qa nõ lucrabit, nã eũ nõ tõdebit quũ barbã (vt diximus) nõ ꝑducat. Cõspicuus. pẽis magnitudie. nã ī Balneis bñ mẽtulati a cynedis obseruabant. Ordo ãt ẽ e sensus, Spado factus a dña. i. q castratus fuit ipante dña lõge cõspicuus & notabilis cũctis. i. quẽ oẽs vt ꝑcipuũ spadonem notent & obseruent, Intrat balnea & prouocat penis magnitudine ipsum priappum. i. potest certare cũ priappo de magnitudine membri.

Helio- dorus

Custodem

Balnea,nec dubie custodē vitis & horti
Prouocat a domina factus spado. dormiat ille
Cū domina,sed tu iam durū posthume,iamq
Tondendū eunucho bromiū committere noli.
Si gaudet cantu,nullius fibula durat
Vocem vendentis ꝑtoribus,organa semper
In manibus,densi radiant testudine tota
Sardonices,crispo numerantur pectine cordę
Quo tener hedymeles opam ddit,hūc tz, hoc se
Solatur,gratoq indulget basia plectro.
Quędam de numero lamiarū,ac nominis alti
Cum farre & vino ianum vestamq rogabat,
An capitolinam deberet pollio quercum
Sperare,& fidibus promittere. quid faceret plus
Aegrotante viro,medicis quid tristibus erga
Filiolum,stetit ante aram,nec turpe putauit

Custodem vitis & horti,idest priappum qui(ut scri-
Priappus bit Diodorus in quinto)nō solum in vrbium templis
sed in agrestibus quoq locis tanquam vinearum, atq
hortorum custos colitur,fructuum fures castigans, cui
deo sacra cum risu & ludo fiunt,sicuti etiā Dionysio pa-
tri, Nam antiqui fabulantur eum filium fuisse Diony-
sii & veneris, ea ratione
quod qui vino indul-
geant sint natura ad ve-
nerem promptiores. As-
serunt nonnulli priscos
illos quum vellent ho-
minum pudenda occul-
tius nominare priappū
dixisse. Omitto multa
alia quę a Diodoro dif-
fusius perscribuntur.

Dormiat ille cum
domina, Potes in ingt
tolerare, vt Eunuchus
qui castratus fuit ętate
iam adulta dormiat cū
domina,sed quum pue-
ro a te dilecta & iā ma-
turo nequaquam.

Bromius Bromium, puerum
tuum formosum qua-
lis fuit Bacchus q Bro-
mius est appellatus ἀπὸ
τοῦ βρόμου, idest a
crepitu & sonitu qui ei per tonitru contigit quum natus
est. Si gaudet cantu, Varia mulierum studia percur-
rit poeta earum semper flagellans impudicitiam, si mu-
lier inquit cytharedis & cantoribus delectatur nullus ē,
qui durare possit,ita defatigantur continuo cantu.

Nullius fibula durat.i.nullus adolescens ifibulatus
potest tam diutinum canendi laborem perferre. Infibu-
labantur enim adolescentuli(vt diximus paulo añ)in-
terdum valitudinis, interdum vocis conseruandę gra-
tia,frequens enim coitus facit vt adolescens raucescat,
Eius infibulationis rationem hanc scribit eē Celsus vt
cutis quę supra glandem est extendat,noteturq vtrinq
lateribus attramento qua perforatur,si glans a notis li-
bera est. Is locus idoneus fibulę est,tum qua notę sunt
cutis acu filum ducente transuitur,eiusq filis capita in-
ter se deligantur.quottidieq id mouetur donec circa fo-
ramina cicatriculę fiant, vbi hę confirmatę sunt exem-
pto filo fibula additur quę quo melior eo leuior ē, Erat
enim anulus tenuissimus argenteus siue aureus, Alii in-
terpretantur q mulieres pretio corrumpant cytharedos
& cantores ad coitum & sic fibulam soluere cogātur, qđ
falsum est, nam non amat eos mulier vt coeat, sed vo-
luptatem capiat ex cantu,nam in sequentibus ait,sed
cantet potius quam totam peruolet vrbem Supra ve-
ro taxauit eas quę cytharedos amarent ad coitum, Sol-
uitur is magno comoedi fibula sunt quę Chrysogonū
cantare vetent. Ergo poeta notat hic mulierem quę stu-
dio Citharedorum canentium teneretur, Vocem
vendentis pretoribus, Pretores enim qui ludis preerant
Organum adolescentes emebant qui cantica peragerent. Orga-
na.instrumentum est musicū habens autore Festo cor-
Onix das. Densi sardonices, Tota inquit Cithara lapidibus
pretiosis adornata est, Onyx gemma est,cui nomen est
coniunctum cum Sarda alio lapide. Nam vt sudines
ait(autore Plinio) Onyci candor est vnguis humani
similitudine. Item Chrysoliti & Iaspidis & Sardę vn-
de nominis societas oritur, Sardonicē Ptolomeus a Sar- Sardonix
donice monte Indię deriuari scribit.ea vsus est primus
superior aphricanus. Autor est Pli.de quo diximus la-
tius apud Persium. Illic Et natalitia tandem cum sar-
donice albus. Te-
studine, idest Cithara
quam Mercurius pri-
mus Teste Eratosthene
ex Testudine fecit, quā
quę postea Orpheo, si-
ue vt alii volunt Apol-
lini tradidit, quum ab
eo contra dono Cadu-
ceum accepisset. Nu-
merantur, percutiūtur,
nam numerari viden-
tur quum feriuntur ple-
stro. Pectine. Pe- Pectē
cten latine, idest quod
grece dicitur plectrum
quo cordę feriūtur. Vir-
gili. Atque eadem di-
gitis mox pectine pul-
sat eburno. Plectrum Plectrū
aūt dictum ēa πλήττω, quod est percutio,
q cordę eo percutiun-
tur. Quo, scilicet
pectine. Hedymeles, nomen fictum Citharedi, Hedymeles
nam ἡδὺς significat suauem, & μέλος cantum.

Operam dedit, scilicet cantui. Hunc tenet, scili-
cet pectinē. Quędam de numero lamiarum, idest Lamus rex
nobilium & potentiorum, qualis fuit familia lamia quę
nobilissima fuit deducta origine ab Lamo qui formia-
num rex fuit in Campania. De quo Oratius, Heli ve-
tusto nobilis ab Lamo. Quando & priores hinc lamias fe-
runt. Denominatos et nepotum, Per memores, genus
omne fastos cętera. Cum farre & vino, Docet Cato
in re rustica. Cap.c.xxxiii. quo Iano sacrificaret, His ver-
bis, Iano struē commoneto sic. Iane pater te hac strue
commonenda Bonas preces te precor vti sies volens p-
pitius mihi,liberisq meis, Domo, familięq meę, Ma-
ctus hoc ferto, Postea vinum Iano dato sic. Iane pater
uti te strue commonenda bonas preces bene precatus sū
eiusdē rei ergo macte vino iferiori esto, Ouidius in pri-
mo fastorū Ara mihi posita est paruo coniūcta sacello
Hęc adolet flāmis cū strue farra suis. Vestāq rogabat,
De vesta abunde dictū est superioribus satyris, An ca-
pitolina.rogabat inqt mulier quędā de nobilioribus Ia-
nū & vestam facto sacrificio an pollio cytharędus cuius
cantu delectabat futurus esset victor in certamine capi-
tolino. Quercū capitolinā.i.coronā quernā quę da-
bat victori in certamine capitolino. Martia. O cui Tar-
peias licuit cōtingere quercus, & alibi, qđ ꝑ Tarpeię frō-
dis honore pōt. Nam Domitianus autore Tranq. insti-
tuit quinquēnale certamē Capitolino Ioui Triplex musi-
cū, equestre, Gymnicum, & aliq̃to pluriū quam nūc est
coronatoꝝ, Certabāt et prosa oratione grece latineq, ac
pter cytharędos, Chorocytharistę quoq, & Psallocytha-
ristę. Fidibus.s.suis. Quid faceret, Non plus inqt
anxia esset pro salute mariti ęgrotantis, aut filii, q̃ ē pro
cythara hoc est pro ipso cytharędo.

Pro cythara velare caput, dictataq́ verba
Protulit vt mos est, & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quęso, dic antiquissime diuum,
Respondes his iane pater? magna otia cęli,
Non est vt video, non ē quid agatur apud vos.
Hęc de comoedis te consulit, illa tragoedum
Commendare volet, varicosus fiet aruspex.
Sed cantet potius, quam totam peruolet vrbē
Audax. & coetus possit quam ferre virorum.
Cumq́ paludatis ducibus pręsente marito.
Ipsa loqui recta facie, strictisq́ mamillis,
Hęc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid seres, quid traces agant, secreta nouercę,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis viduam pręgnantem fecerit, & quo
Mense, qbus verbis concūbat quęq́ modis quot.
Instantem regi armenio, parthoq́ cometem
Prima videt, famam, rumoresq́ illa recentes
Excipit ad portas, quosdam facit isse niphatem
In populos, magnoq́ illic cuncta arua teneri
Diluuio, nutare vrbes, subsidere terras.
Quocūq́ in triuio, cuicūq́ est obuia narrat.
Nec tamē id vitium magis itolerabile, q̃ quod
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata solet, nam si latratibus alti
Rumpuntur somni, fustes huc ocius inquit
Afferte, atq́ illis dominum iubet ante feriri,
Deinde canem, grauis occursu, teterrima vultu.
Balnea nocte subit, conchas & castra moueri

Velare caput, nam qui rem diuinam faciebant ex veteri instituto caput velabant, vnde apud Virgil. Helenus vates pręcipit sic enee. Purpureo velare comas adopertus amictu, Nequa inter sanctos ignes in honore deorum Hostilis facies occurrat et omnia turbet. Hunc socii morem sacrorum hunc ipse teneto, Hac casti maneant in religione nepotes. De hoc ritu sacrificādi multa scribit Plutarchus in Problematis. Dictataq́ verba, Ab aruspice, scilicet qui vouenti verba dictabat. Vt mos est, scilicet vt haruspex dictet verba quę postea proferat qui votum facit. Aperta agna, ex cuius extis haruspices futura cognoscebāt. Palluit sollicita quid exta portenderent agnę. Dic mihi nunc quęso, hac interrogatione ostendit tales preces indignas esse quę exaudiantur. Antiquissime diuum, nam habitus est antiquissimus deorum vnde illud est Ouidii in primo fastorum. Me chaos Antiqui nam sum res prisca vocabāt. Iane pater, hoc verbum est ex ritu nam in sacris Ianum geminū, Ianuum patrem, Ianū Iunonium inuocabāt, Patrem autē quasi deorum deum, lege Macrobium libro primo Saturna. Magna ocia cęli, subaudi sunt.

Comędus. Tragędus. Hęc de comoedis, Comędi & Tragędi dicuntur, qui comoedias & Tragoedias agunt, Comici & Tragici qui scribunt.

Comicus. Tragicus. Consulit te, scilicet o Iane. Varicosus, in homine vt in Persium diximus Venę tumescentes in varices conuertuntur, nec in cruribus solū sed in toto corpore conspiciuntur. Vnde Celsus ita scribit. Pretor hoc euenit in quorundam ventribus varices sunt quarum quia nulla alia curatio est quam quę in cruribus .eē cōsueuit &c.

Varice. Varices autem dicuntur ex nimia mora standi prouenire Inde illud est Vatini in Ciceronem varicosum gloriantem se humeris Italię ab exilio reportatum, vnde ergo tibi varices? Haruspex igitur quum exta consulit diu stando fit varicosus.

Haruspex. Haruspex dicebat q exta pecudum inspiceret, ex quibus futura prenoscebat ab haruga denominatus, nam haruga dicitur hostia ab ara in qua conditur & seruatur, Hara autē est in qua pecora includuntur.

Haruga. Sed cantet potius. Hinc ostendit poeta mulieres cantoribus, cytharędisq́ delectari; vt diximus, non vt cum eis coeant, sed vt ex cantu voluptatem capiant. Cantet inquit potius & cum cantoribus versetur, quam per vrbem vagetur. sicq́ notat mulieres ambulatrices, quę semper ipudicę habitę sunt Vnde est illud preceptum Catonis in re rustica. Mulier ne sit ambulatrix. Ferre cętus virorum, versari magna audacia cum viris.

Paludamentum. Cumque paludatis. Paludamentū vestis militaris Imperatoria, Apuleius in secūda Apollogia. verūtamē hęc Diogeni & Antisteni pera & baculus, quod regibus diadema quod imperatoribus paludamentum quod pōtificibus Galerum, qd lituum augurihus. Trāquillus in Cęsare. Paludamentū mordicus trahens ne spolio potiretur hostis. Id autem aut album aut purpureū exeuntibus in pręlium dari solebat. Vn̄ Valerius. lib.i. capite d prodigiis. Pulli Crasso traditum est paludamētū, quum in pręlium exeuntibus album aut purpureum dari soleret. Strictisq́ mamillis, ita coarctatis vt in summo nactēt sinu.

Seres. Quid seres, populi sytię primi hominū qui noscant, lanitio syluarū nobiles. ꝑ fusam aqua depectētes frondium caniciē. Coetum reliquorum mortalium fugiunt quū commertia expetāt. Pl.li.vi. Quid traces, populi sep-tētrionales. Regi armenio, parthoq́. vtpote imperii Romani hostibus.

Cometę. Cometē istantē, exitiū minātē, nā cometas gręci vocant. q̃s nos crinitas stellas appellamus horrētes crine sāguineo & comaꝝ mō in vertice hispidas. Plinius.

Niphates. Facit niphatē isse. i. ita rē narrādo disponit, vt faciat niphatē isse in quosdā populos, Niphates fluuius ē armenię, Luca. Armeniusq́ tenēs voluētē saxa niphatē. ē ēt mōs eiusdē nois vt scri. Strabo. Teneri di. i. inūdari & aqs obrui. Nutare vr. terręmotu q̄ti. Subsidere, itrorsū ire, Oui. subsidunt valles. Nec tm̄ id vi. nec illud vitiū vagādi ꝑ vrbē & ꝑscrutādi res nouas grauius est q̄ ꝙ iracūdię & sęuitię vitio laborat. Rape, trahere vi. Vicios hūiles. hoc ē paupes si forte iterruptus fuerit ei sōnus ꝑ canes eoꝝ. Exorata, ēt exorata. Solet cōci. verberare. Illis. s. fustibus. Dn̄m. s. canis. Grauis, terrifica. Balnea no. subit. nā añ coenā lauabant. Cōchas, vasa qbus vtebant i balneis. Et castra, q̄si castra. i. multā supellectilē q̄ secum ferat.

Candet

Nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu,
Cum lassata graui ceciderunt brachia massa,
Callidus & cristę digitos impressit aliptes,
Ac summũ dominę foemur exclamare coegit.
Conuiuę miseri interea somnoq̃ fameq̃
Vrgentur, tandem illa venit rubicundula totũ
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur vrna
Admotum a pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim
Dum redit & terram luto ferit intestino.

Gaudet sudare, gaudet inquit in balneis lauari strepitu magno & ambitioso. vnde titulus epistolę Senecę in. viii. talis est notat tumultuosam balneorũ luxuriã. Graui massa, graui alterum pondere. nam qui balnea ingrediebantur quo facilius sudorem elicerent, ante quam lauarentur se exercebant nunc grauiora onera manibus ferẽdo nũc alteres rotando. quã rẽ Seneca ad Lucilium optime ostendit lib. viii. vbi notat tumultuosã luxuriam balneorũ sic dicens. Quum fortiores exercent et manus plũbo graues iactant quũ aut laborant aut laborã tem imitantur, gemitus audio, quotiens retentum spiritum remiserunt sibilos & acerbissimas respirationes. Idem alibi ad Lucilium loquens de exercitationibus. Cursus & cum aliquo pondere manus mote, ergo graui massa, idest graui altere, qui aliud nihil est quam massa plumbea. Dictus autem alteres ab ἅλλομαι quod est salio nam saltantes susceptis alteribus exercebantur Marti. Alterem facili rotat lacerto. Aliptes, vnctor ab ἀλείφω quod est vngo vngebant enim qui volebant lauari.

Alteres
Aliptes.

Callidus, astutus, nam dum vngit mulierem, genitalia manibus maxime palpat & percutit, Seneca libro. viii. loquens de strepitu balneorum Quum in aliquẽ inertem, ac plebeia vnctione contentum incidi, audio crepitum illisę manus humeris, quę vt plana peruenerit aut concaua ita sonum mutat. Idem in eadem epistola Aliptum cogitã tenuem & stridulam vocem quo sit notabilior exprimentem nec vnquam tacentem nisi dum vellit alas & alium pro se clamare cogit. Cristę, genitalibus. Exclamare, strepitum facere ex percussu manus. Vnde Martialis Et pueri lutulenta de palestra Vncti verbere vapulat magistri. Summum

Femur
Foemina.

femur, summam partem femoris, nam foemur totam coxam appellamus hoc est partem exteriorem & interiorem vno vocabulo Apuleius Libro nono. Metamorphoseos. Nam quidam colonus partem venationis immanis cerui pinguissimum faemur domino illi suo muneri miserat. Foemina vero tantum partes iteriores. Vnde Apule. eodem libro. Nam si faciem tuã mediis eius foeminibus emiseris facile percunctaberis, quam grandem tibi demonstret patientiam, loquebatur autem de Asino, Pli. autem libro. xxviii. Foemina atteri, a lurique equitatu notum est. Apuleius in. x. Illam titione candenti inter media foemina detruso crudelissime necauit plerunque tum foemora capiuntur ab auctoribus pro partibus genitalibus. Conuiuę miseri, hoc est qui illam domi expectãt cum ea cenaturi, vt sit tota ipsa familia. Interea, dum lauatur. Tandem, post longam expectationem. Oenophorum, vas ad ferenda uina οἶνος enim vinum significat & φέρω porto. Sitiens, magna cum siti bibens. Quod tenditur, quod plenum est, vnde & vbera distenta dicimus quę plena sunt. Admotum a pedibus, idest appositum seruis vt pessimum, nam pessimum erat vinum, qui enim vomere volebant, vinum pessimum bibebant, quale dabatur seruis, quod appellabant τρόπιν, quod significat versionem quę, scilicet stomachũ perturbabat. Id verbum est apud Martialem bibit ergo tropin vt vomat. Hoc autem fiebat vt exinanito stomacho maior edendi excitaretur appetentia.

Oenophorũ.

De Apedibus autem diximus in prima satyra illic. Ab octaua Marius bibit. Sextarius alter, idest duo sextarii, Est autẽ Sextarius sexta pars congii. Congius enim sex capit sextarios autor est Prisc. Ducitur, bibitur, Oratius, ducere nectarios succos, Idem in quarto carminum. Sed pressum in calibus ducere liberum si gestas. Ante cibum, idest Ieiuno stomacho, contra vinum optimum vomitum coercet. Oratius Vel quod fluentem nauseã coerceat, Metire nobis cecubum. Vinum inquit Plinius lib. xxiii. ieiunos bibere nouitio inuento inualidissimum est. Et lib. xxix. capite primo potus Ieiunorum, ac vomitiones, & rursus per potationes, ac pilorum euiratio instituta resupinis eorum. Vbi manifeste talia medicinę instituta irridet. Rabidam orexim, idest rabidum appetitum, orexis enim dictio est greca, quę appetitum significat. ὀρέγομαι enim grece, appeto latine, A Galeno i libro qui inscribitur ὅροι ἰατρικοί hoc est diffinitiones quã ad medicinam spectant diffinitur sic ὄρεξίς ἐστι πόθος καὶ ἐπιζήτησις hoc est orexis est desiderium siue appetitus & inquisitio, pro vomitu etiam ponitur Plin. ad priscum de fania egrotante pro vomitu sic scribit. Hoc discrimine implicita est insidens febris tussis. Orexis, summa macies, summa defectio. Iuuena. alibi in sequẽtibus Hinc surgit orexis. Hinc stomacho bilis. nam vinum illum pessimum bibebant vt vomerent. sicq̃ euacuato per vomitum stomacho maior esset edendi appetentia. Vnde Seneca. Vomunt vt edant, edunt vt vomant. Idem Seneca ad Lucilium loquens de intemperantia mulierum. Non minus inquit potant & oleo & mero viros prouocant. Aeque inuitis ingesta visceribus per os reddunt, & vinum omne vomitu remittunt.

Sextarius.
Congius,
Orexis

Dum redit. Sensus est et ordo Sextarius alter ducitur, idest hauritur & bibitur ante cibum facturus rabidam orexim, idest rabidam appetentiam dum redit, scilicet ex stomacho. idest dum remittitur & vomitur. nam sic per vomitum exinanito stomacho appetitus edendi magnus excitatur. Luto intestino, idest vino luteo, quod in intestina hauserat. luto enim positum est pro luteo sic Virgil. croceo mutabit vellera luto, & in sequentibus Iuuena. Incude & luto vulcano ad rhetora misit, Quem locum animaduerti sic legendum & non luteo primam enim habet lõgam. Persius Surgit tibi lutea pellis, Carmen examentrum luteo non admittit duabus extremis longis, & media correpta ergo luto pro luteo, per syncresin. Sicut apud Vir. i sexto Aluo pro alueo, laxatq̃ foros simul accipit aluo. Et teri pro terei i bucolicis. Aut vt mutatos Terei narrauerit artus.

Marmoribus rini properant, aut lata falerno
Peluis olet, nam sic tanq̃ alta in dolia longus
Deciderit serpens bibit, & vomit, ergo maritus
Nauseat, atq; oculis bilem substringit opertis.
Illa tamẽ grauior, quę cũ discũbere coepit.
Laudat Virgilium, periturę ignoscit elissę,
Committit vates, & comparat inde maronem
Atq; alia parte in trutina suspendit homerũ.
Cedunt grammatici, vincũtur, rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec preco loquetur,
Altera nec mulier, verborum tanta cadit vis
Tot pariter pelues, & tintinabula dicas
Pulsari. iam nemo tubas, atq; ęra fatiget.
Vna laboranti poterit succurrere lunę.
Imponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam si docta nimis cupit, & facũda videri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet.

Rini, hiperbolicos quasi rini. Marmoribus per
sola & pauimenta marmorea. Aut lata falernũ pel-
Oleo nis olet, est enim sensus. Vomitus vini aut in terrã ca-
dit aut pleni excipitur. Olet falerno, oleo & accusati-
uo iungitur. Horatius. Pastillos rufillus olet, & ablatiuo
Ouidius. Non arabo noster capillus olet. Bibit & vo
mit. Martialis. Nec coe-
nat prius aut recumbit
q̃ septem vomuit meros
deunces. Tanq̃ lõgus
serpens. Constat. n. serpẽ
tes vini auidissimas esse
auctore Pli. lib. xxii. ca.
xxiii. Et idem sic ait in
decimo serpentes quum
occasio est vinũ precipue
appetunt, quum alioqn
exiguo indigeant potu.
Maritus nauseat, id-
est marito stomacus sub
uertitur, & ad vomitum
mouetur. Nam nausea p
prie appellatur ipsa sto-
machi subuersio, sine ta-
nausea men vomitu, vnde Cor
sex ver ne. cel. libro primo. Si si-
ba i eo ne vomitu nausea fuit.
primę Seneca libro. vii. Nau-
conin- sea enim me segnis hęc
gatiõis sine exitu torquebat quę
bilem mouet nec effun-
dit. Nauseo autẽ vnum
est ex sex verbis desinentibus in eo, quę primę sunt con
iugationis, quę sunt hęc Beo, creo, Meo, Nauseo, Screo,
Laqueo cum compositis. Reliqua vero in eo desinẽtia
secundę sunt coniugationis preter eo & queo cum com-
positis, quę quartę sunt. Bilem substringit, sed cole-
ram inquit compescit conniuendo. Illa tamen gra
uior. Ridendo ait poeta eam maioris eẽ grauitatis quę
etiam in coenis disputet de poetis, Sic Persius. Ecce in-
ter pocula quęrunt Romulidę Saturi quid alia poema
ta narrent. Periturę ignosci Elyssę. ita bene historiã
ait scriptam a Virgilio de nece Didonis, vt non irasca
tur ei q̃ ipsa sibi mortem attulerit, sed ignoscat, laudetq;
vt ab ea recte factum, vt totum sit in laudem Virgilii,
qui causas necis optime descripserit. Solemus enim ira
sci, & nullo modo ignoscere cum quis se interemerit nul
elissa la existente causa honesta. Elyssę. s. Didoni. nam Elissa
Dido nomen fuit proprium. Dido vero poenorum lingua vi
cõmit- raginem significat, quod in ignem se imiserit. Cõ-
tere mittit vates, quasi presentes in certamen deducit, vt al-
ter cum altero concertare possit, nec alter altero sit infe-
rior. Est enim committere idem quod comparare et in
contentiõem adducere. Propertius. Et sua cum antiquę
committit scripta puellę. de cuius significatione vberi-
us illic diximus in prima satyra. Rutulumq; ferocem
trutina committas. Trutina idest statera. Idem enim si-
gnificat. Victruuius libro vndecimo. Id autem ex tru-
tinis, quę staterę dicuntur licet cõsiderare. a trutina fit
verbum trutinor. Persius. Atq; ex porrecto trutinãtur
rhetor verba labello. Cedunt grammatici & rhetores clamo
si sunt, tamen superantur a muliere strepitu vocis.
orator Rhetores. differt rhetor ab oratore, quod ille prece-
pta artis tradit & docet, hic vero secundum precepta ar-
tis loquitur. Nec causidicus, hoc vult intelligi, tantũ
esse mulieris clamorem vt oporteat omnes silere, dum
loquitur etiam qui soleant esse clamosi vt causidici, p-
cones & reliquę mulieres, ac si dicat. si causidici & preco-
nes loquerentur ea dicente non exaudirentur, tantus est
strepitus vocis muliebris, omnes inquit tacebunt quã-
do in Casium loqueren
tur, si ea loquerentur quia
non audirentur.
Tanta vis, tanta co-
pia verborum. Ca-
dit, exit ex ore. Tot
pariter, iudicas vocem
illam tam sonoram tot
pelues esse, & tot tintina- peluis
bula. Peluis, vas
aquarium, in quo va-
ria peluuntur vnde et
nomen. Nemo fa-
tiget tubas, nemo inquit
ad succurrendum lunę
vtatur tubis, neque alio
strepitu quandoquidem
mulier voce sua omnes
vincat strepitus. Lu-
nę laboranti. Nam vt
scribit Plinius libro se-
cundo capite duodeci-
mo. Viri ingentes, inter
quos fuit Stesichorus et
Pindarus crediderunt.
Lunam eclypsim & qua
si mortem pati excantationibus, vnde ne id luna patere
tur dissono crepitu succurrebant. Titus Liuius libro vi
gesimoseptimo ab vrbe condita, prelium non solito mo
do, clamore, ac tumultu est, sed ad aliorum virorum equo
rum, armorumq; sonum disposita in muris campano-
rum imbellis multitudo tantum cum ęris crepitu, qua
lis in defectu lunę silenti nocte fieri solet edidit clamo-
rem, ait ergo poeta tam clamosam esse mulierem vt si-
ne tubis, aliisq; crepitaculis sola facile possit sua voce lu
nę excantationibus laboranti auxiliari. ne excantatio-
nes audiat lunam solere excantari docet Virg. Carmi-
na vel coelo possunt deducere lunã. Imponit finem.
non solum inquit mulier de poetis iudicat, sed ẽt more
philosophi precepta dat de ratione recte viuendi, ergo
& pro etiam imponit finem & modũ rebus honestis. id-
est docet ipsa sapiens & diffinit quid sit honestum q̃ vti
le, quam pulchrum pronunciandum est risu satyrico.
Nam si docta, ex quo inquit sibi vsurpat officiũ vi-
rorum vt more philosophi de virtute & honesto dispu
tet, iudicetq; de poetis. debet ẽt habitum sumere viris sa
pientibus congruũ, & omnia facere quę faciunt philoso
phi & viri litterati. si cupit videri docta & facũda vt quẽ
admodum doctrina viris parem se facit, ita & habitu sit
similis, estq; legendum cum risu, vt manifesta sit sciolę
mulieris irrisio. Crure tenus medio. talem etiam
habitum Oratoris fuisse ostendit Quintilianus libro
vndecimo. Tunicę prioribus oris infra genua paulum
posterioribus ad medios poplites vsque pertinebant.
nam infra mulierum est supra centurionum. Tu-
nicas succingere. aliqui putant legendum esse succide-
re & non succingere. vt maiorem cum viris habeat simi
litudinem. si tunica sit breuiore & succisa.

Cędere

Cędere filuano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona tibi quę iuncta recũbit
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat oẽs
Sed quędam ex libris & non intelligat, odi
Hác ego quę repetit, uoluitq̃ palęmonis artem
Seruata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotosq̃ mihi tenet antiquaria uersus,
Nec curanda uiris opicę castigat amicę

Cędere Syluano porcum, debet inquit oīa facere, quę fieri solent a poetis & viris litteratis, qui quũ loca solitaria quærant & nemora, vbi sine strepitu cõmodius possint scribere, Syluano Siluarũ deo sacrificãt mactantes porcũ, videturq̃ poeta ad id respexisse quũ dixit porcũ mactandũ Syluano. quã vt docet Cato in re ru. Marti syluano in silua interdius in capita singula boum votum faciebant. Sylua nus. Nam marté syluanum appellarũt, cui porcum imolabant. Mulieri ad eam rem diuiná adesse non licebat, neq̃ videre quomodo fieret permittebatur. Vnde nunc poeta videtur per ironiam hortati mulierem ẽt ad sacrificia quę a viris dũtaxat peraguntur. Horatius in epistolis. Syluanũ placari lacte sic docet ab agricolis. Tellurem porco Syluanum lacte piabant. De hoc tñ aliquid certius quęrendũ est. Quadrante lauari, exigua mercede, qualem psoluũt pauperes phi. vnde Horatius in tertia satyra irridens stoicũ vt miserũ & paupem ait, Quadranté balneatori datu*ɔ*, Dũ tu quadrante lauatum Rex ibis. Non habeat dicendi genus, non sit ea eruditione vt ex arte possit dicere, cognoscatq̃ genera dicendi quę tria sunt grande, mediocre, & humile. Sic & Martia. Optat esse vxoré suá, sit mihi ver Enthymema na satur & non doctissima cõiunx. Torqueat enthymema. Enthymema est syllogismus iperfectus, dictũ ab eo quod in mente relinquit obseruatio vnius propositionis, hoc modo. Nõ oportet dari pecunias Eschinii, etenim pisistratus cum cepisset, tyrannum se fecit, relictum est autem in mente. Igitur Eschines quoq̃ capiens pecunias tyrannum se faciet. hac de causa Iuuenalis, curtum dixit enthymema quod totum non sit explicatum, sed quod pars in mente sit relicta. vnde Quintilianus ait. Alii enthymema rhetoricum syllogismum, alii imperfectum syllogismum vocauere, quia nec distinctis nec totidem partibus concluderetur. Enthymema intellectum vnum habet quo omnia mente concepta significat. Enthymema enim idem est quod cogitatio siue cõmentum & cõmentatio. Quattuor esse instrumenta retulerunt antiqui per quę in animis hominum generatur fides, Syllogismum, scilicet inductionem. Enthymema & exemplum, quorum duo dialectices sunt propria Syllogismus atq̃ inductio. reliqua autem rhetorices. Est igitur Enthymema genus argumẽtationis, quo oratores pluribus modis vtuntur, per simile, Contrarium, Complexionem, Conuersionem, Gradationem, Cõmutationem, Diuisionem, Expeditioné, Subiectionem, Compensationem, & frequentationem. per simile aut maius aut minus hoc modo Enthimema fiet. Si iure occisi sunt gracchi & Saturninus qui in pari causa fuit, iure occisus est. Item si mercede dignatur qui militem sit tutatus, nõ ne & qui seruauerit imperatorem? per contrariũ. Eum qué nihil accusas damnas. Bene quem meritum autumas, male mereri iudicas. p complexionem. Si hominibus mala euenerint, non incusandus est deus. Nam si boni sunt in aduersa fortuna fient meliores. Sin mali aut se corrigent, aut iuste puniuntur. Per cõuersionem. Cõplexioni cõtrariũ enthymema efficitur ita vt superiora diluat. hoc modo. Deus vtiq̃ accusandus est, si hominibus mala euenerint. ná si boni sunt, nec castigari debent nec punitiõe dignantur. Si mali in aduersa fortuna non fient meliores. per gradationé hoc pacto enthymema formatur, Industria Scipioni virtuté parauit, virtus gloriá. gloria ęmulationé, inimicitiá ęmulatio. industria. igitur Scipioni parauit inimicos. per commutationem ita quę de Põpeio dicuntur, dici nõ possunt. Quę autẽ dici possunt, nõ dicuntur. per diuisioné. quid ego nũc vobis de meis meritis p dicem? ná ea si meministis, obtundam. Si obliti estis, nihil mihi credetis. per expeditioné siue priuum enumerationem hoc modo. Necesse est quum constet hunc quem tenes fundum, meum fuisse, vt ostendas aut a me illius causam habuisse, aut longo tempoe prescripsisse. Atqui quum eum fundum vacuum possederim nõ potuisti pscribere, nullá ꝑterea a me illius in cám habuisti. Relinquitur ergo eum fundũ ad me ptinere. per subiectioné ita A quo hic ausit suis in ꝑiculis auxiliũ iplorare q patrię salute neglexit? An ab agnatis amicisue, At ii merito illi inimici sunt facti, nec q̃sq̃ eorũ est. qui se huius agnatũ amicũue dici turpe nõ putet. An se cõuertet ad ciues? At illi velut inutilé atq̃ ingratũ optimo iure extra fines eiicient. An imortalis dei fauoré implorabitur? Atq̃ & deus ipse ingrati serui preces reiecit, eũq̃ dãnatũ tortoribus excruciandũ tradidit. per cõpẽsationé. Magnus labor, magna ꝑicula obiiciuntur. At imotalis gloria ex his erit cõsecutura. per frequentationé hoc modo. A quo tádem abest iste vitio, qd est cur indicio eum velutis liberate? Suę pudicitię proditor est, insidiator alienę, cupidus intemperans, petulans, supbus, impius. in parẽtes ingratus. In amicos iniustus. In cognatos in supiores cõtumax, in ęquos & pares fastidiosus, in inferiores crudelis deniq̃ in oẽs itolerabilis. Torqueat, iaculetur in aduersariũ. Rotato sermone. i. celeri & breuibus cõprehẽso. Palemonis, tantę vt testatur Suetonius de claris grámaticis arrogáutię fuit Rhemius hic Palęmon Vincẽtinus vt de se diuinasse diceret Virgilium quũ dixit Tantũ vicine Palęmon vt videlicet poetarũ aliqñ arbiter fieret. Varroné porcũ litterarũ appellabat, lr̃as dicebat secũ eẽ natas & secũ morituras. Antiquaria, q verba ab vsu remota & pene exauctorata scrutantur quasi inde Antiquarius eruditionis famá aucupátes antiquari appellantur. Quintilianus eos irridet sic. Famá eruditionis affectabát, vt quędam soli scire viderentur, Cacoęelos aũt & átiquarios Cacocelus vt diuerso genere vitiosos pari studio spreuit auctore Tranqllo Augustus. Ná Cacoęeli, latine dici posse videntur mali affectatores ęmulatoresq̃. Quintil. li. viii. ait Cacoęelon malá esse affectationé per omne dicendi genus peccantem. Ná tumidas & exilia, & pdulcia, & abundátia, & accersita, & exultátia sub idem nomen cadunt.

Nec curanda viris, illam ẽt inqt odi quę exqsitę est diligentię circa studia, vt ẽt amicę barbarismos (rem sane minimá) castiget, quod viris ẽt negligendũ sit cum

Verba, soloecismum liceat fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi; turpe putat nil
Cum virides gemmas collo circundedit, & cũ
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est quam foemina dives,
Interea foeda aspectu, ridendaq; multo
Pane tumet facies, aut pinguia popeana
Spirat, & hinc miseri viscantur labra mariti.
Ad moechum veniunt lota cute, quãdo videri
Vult formosa domi? moechis foliata parantur
His emitur quicqd graciles huc mittitis indi.

ab amicis tale quid committatur. Opicę, barbarę & veluti incultę latinitatis. vnde illud est Catonis apud Plinium Lib. xxix. graculos insectantis. Nos quoq; dictitant barbaros & spurios nosq; magisq̃ alios opicorum appellatione foedant. De opico dictum in tertia satyra, Et diuina opici rodebant carmina mures. [Solęcismus.] Solęcismum, Solęcismus ē vt docet Cicero ad Herennium quum verbis pluribus consequens verbum superiori non accommodatur. Asinius capito i litteris quas ad clodium tuscum dedit hisce verbis definit. Solęcismus est inquit impar & inconueniens cõpositura partium orationis, quum grecum autem vocabulum sit solęcismus an attici homines qui elegantius locuti sunt vsi eo sint queri solet. Sed nos iquit Aulus Gelius neq; solęcismum neq; barbarismũ apud gręcorum idoneos adhuc inuenimus, Nam sicut barbarõ ita Soloecon dixerunt. Nostri quoq; antiquiores soloecon facile Solęcismum haud scio an vnquam dixerint, quod si ita est neq; in gręca neq; in latina lingua solęcismus probe dicitur, a vetustioribus autem latinis [Stribiligo] Stribiligo dicebatur a versura videlicet et prauitate tortuosę orationis tanquam strebiligo quędam. Nam ςρεβλόω apud grecos torqueo, ac deprauo significat, vnde & Scribilita appellata est, quod in circuitu ad restis [Stribilita.] modum torqueretur vnde a nostris torta appellata est, Martia. Circunlata diu mensis scribilita secundis vrebat nimio sęua calore manus. De Solęcismo aũt multa tum Quintilianus in .i. tum Diomedes grammaticus. Liceat fecisse marito. Non sit inquit tam docta vt intelligat quum maritus incongrue loquit, Sic & Martialis vt diximus optat esse vxorem suam Sit mihi verna satur, & non doctissima coniunx. Nil nõ permittit sibi, mira inquit est mulierum impudentia q̃ omnia sibi licere putant, quandoquidem nec eas pudet circa collum gemmas gestare, & auribus vniones suspendere. Virides gemmas, Smaragdos intelligit quibus ait Plinius nihil comparatum omnino viridius virere. Commisit auribus, idest suspendit. Vnde Se. in. vii. de bñficiis, video vniões nõ singulos singulis comparatos iam enim exercitatę aures oneri ferendo sunt. [Elenchus.] Elenchos, Plin. lib. nono. capi. xxxv. Vniones fastigiata longitudine elenchos appellat hos inquit digitis suspendere & binos ac ternos auribus foeminarum gloria est. Interea foeda aspectu, insurgit poeta in mulieres cutem curantes & faciem expolientes vt adulteris placeant. Interea, idest mulier dum sibi omnia permittit indulgetq; totam faciem domi linit medicamentis & operit, vt tenera & candida cutis fiat, atq; ita a marito amplexu et osculis interea fouetur, quum vero ad moechum proficiscitur deponit linteola et medicamenta, exeritq; curatam faciem, Ordo autem est, Interea facies foeda aspectu, & ridenda tumet multo pane hoc est pane madido lacte asinino. Nam eo lacte cutem in facie erugari et tenerescere, candoremq; custodi-

ri putant autor est. Plin. quod fieri solitum ab othone sic scribit Tranquillus, q pane madido faciem linere cõsueuerit, vbi intelligendum panem fuisse lacte asinino maceratum. sicut diximus illic Et presum in facie digitis extendere panem. Pinguia popeana spirat. [Popea] Alii popeana medicamenta esse intelligũt. i. offas panis madidi lacte asinino vt sit idem bis repetitũ. multo pane tumet facies & piguia popeana spirat. Ego vero vnguenta sic isse interpretor his rationibus & q pigula dixit & spirat. Nam vnguenti est esse pingue & suauis odoris ex pane autẽ macerato lacte asinino, neq; odos vllus habetur neq; pingue. vnguentũ igitur expone preciosissimum quod ipsa popea Neronis vxor adinuenerit vsaq; sit. Nã et vnguentorum vsus fuit apud mulieret vt placerent, sequitur enim Moechis foliata parãtur, vt ita appellata sint popeana a popea, quẽ admodum Cosmiana a Cosmo et Niceroniana a Nicerote confectoribus et magistris. Spirat, fragat & olet.

Et hinc miseri viscantur, hinc maxime idignatur poeta q mulier se polliat, nõ vt marito placeat sed amatori tantum. Nam medicamenta illa e facie non lauat domi parum curans an placeat marito, vnde inquit labra mariti viscantur quum eam osculatur. Lota cute, eluta e vultu medicamentis. Quãdo videri vult formosa domi? cum interrogatione legendum est, vt sit nunquã curat videri formosa apud maritũ. Foliata, vnguenta nardina, nã ea preciosissima habebant, quę ex foliis & spicis nardi fiebant. Vnde Plinius de folio nardi plura dicere par est, vt principali in vnguentis, inde addit Cacumina nardi in aristas se spargunt, iõ gemina dote nardi spicas ac folia celebrant. Idem alibi ait vnguentum regale appellatũ quod parthorum regibus ita temperat. Constat myrobalano costo, amomo, cinamomo, comaco cardamomo, nardi spica, maro myrrha &c. Vnde spicatum vnguentũ dicebat quod ex spicis fieret, De quo Diuus Marcus in euangelio mẽtionem fecit. [Vnguentum spicatum.] Et attulit alabastrũ vnguẽti spicati, vbi loco deprauato legit pistaci, quod oĩno culpa librariorũ factũ ē q parum curiosi pistaci pro spicati trãsmutatis litteris scripsere totidem enim eędemq; litterę sunt in dictione pistaci quę in spicati, itaq; locus est emendandus. quũ vnguentũ dicat spicatum ab ipsis spicis nardi et non pistacum. [Locus deprauatus in euãgelio.] Parant moechis, ac si dicat non iam marito, vult inquit per vnguenta placere et grata esse amatoribus suis, bene aũt ait parant, vnguenta. n. iuncta sũt ad alienã voluptatẽ, et enim q odorẽ gerit ipse non sentit.

His emit. i. ab his mulieribus. Indi mittitis, ex india enim multi ex huiusmodi odoribus habent. vnde sic Plinius de Costo et Nardo loquẽs, Radix et folium indis ex maximo precio. Graciles, Tenues corpore et non pulposi, sic etiam appellauit mauros, Et nigri manus ossea mauri qui ossa tantum habere videntur, quã sint exili et macilento corpore, hocq; ratiõe nimii ęstus, qui macilentię cã est, sicut humor pinguedinis.

A ſ erit

Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit
Incipit agnosci, atque illo tunc lacte fouetur,
Propter quod secum comites educit asellas,
Exul hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quę mutatis inducitur atque fouetur
Tot medicaminibus, coctęq; siliginis offas
Accipit & madidę, facies dicetur an vlcus?
Est opere precium penitus cognoscere toto
Quid faciant agitentq; die, si nocte maritus
Auersus iacuit, periit libraria, ponunt
Cosmetę tunicas, tarde venisse liburnus
Dicitur, & poenas alieni pendere somni
Cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic scutica, sunt quę tortoribus annua pręstent.

Aperit vultum, amotis linteolis et medicamentis. Tectoria, Ironicos integumenta illa medicamentorum, sumpta metaphora a parietibus qui tectoriis cooperiuntur, vt sint pulchriores, nam tectorium appellatur incrustatio illa ex calce quę parietem reddit leuigatiorem, de quo pleraque diximus apud Persium illic. Tectoria linguę. Illo lacte, ad illud respicit quod ait Plinius, vt ante diximus, cutem in facie erugari et tenerescere & candorem custodiri Lacte Asinino, notumque quasdam quottidie septingentas custodito numero fouere. Poppea hoc vxor Neronis principis instituit, balneorum quoque sic solio temperato asinarū gregibus ob hoc eam comitantibus. Exul. tanta inquit est decoris affectatio, vt quocunq; etiam migrandū fuerit in erumnis etiam voluptatibus indulgeat. Axem hyperboreum. i. septentrionales regiones. Solinus scribit Hyperboreos incolere vltra aquilonem, apud quos mundi cardines esse credunt. Domus sunt nemora, in diem arbores victum subministrant. Dicti hyperborei, idest superaquilonares, vetustas enim hyperboreos vocauit incolas locorum quę super scythiam sunt, quasi originem boreę introrsum recedendo transissent. Sed quę mutatis, Ordo est sed facies quę inducitur et fouetur tot medicaminibus mutatis & accipit offas siliginis coctę & madidę, dicetur ne facies an vlcus? Legendum cum interrogatione quasi, dicat vlcus potius dicendum est quam facies, nam & vlcera eodem modo emplastris & medicamentis foueri solent. Offas, coctę siliginis, idest frusta panis cocti & macerati lacte asinino. nam appellatione offae intelligimus frustra panis, carnis, casei & huiusmodi rerū vnde dicimus offam porcinā. i. frustū carnis porcinę. vnde Iuuenalis in satyra secunda Et patruo similes effunderet offas, Persius item appellauit globum carminum offas illic, Carminis offas ingeris, item Plinius inquit amigdalas contusas & in offam redactas. Siliginis, genus tritici ex quo fit panis delicatissimus de quo plura ante. Auersus, ab vxore, si forte inquit maritus nocte cum ea non concubuerit, indignata sęuitiam in seruos exercet. Periit libraria, quum enim maritum animaduertere non possit in familiam sęuit. Libraria autē dicta est a libris quos dominę excriberet. Sic et librarius qui domino excribebat, Vnde Tranquillus in Vespasiano ita scribit, post vxoris excessum Cenidem Antonię libertam & a manu dilectam quondam sibi reuocauit in contubernium &c. Amianus Marcellinus de Amanuensi muliere in decimo octauo sic meminit. Quibus litteris occulte quantum fieri potuit missis, ancilla quam domina dictante perscripserat exemplum ferens chartulam perdidit Plinius libro septimo loquens de Cęsare, Epistolas vero tantarum rerum quaternas pariter librariis dictare aut si nihil aliud ageret septenas. Cicero etiam Ciceronis filius ad Tyronem ita scribit peto a te vt quam celerrime mihi librarius, mittatur maxime quidem grecus, multum enim mihi eripitur operę in excribendis hypomnematis, nisi forte vocabulum deducatur a libra vt libraria ancilla diceretur quę dispartiendis pensis pręesset. Librariam etiam eleganter dicimus, quam greco vocabulo bibliothecam appellamus. Gellius in noctibus atticis libro quinto capite quarto. In libraria ego & paulus consederamus. Cicero in primo de legibus. Cuius loquacitas habet aliquid argutiarum, ne id tamen ex illa erudita grecorum copia. Sed ex librariolis latinis. Ponunt tunicas, idest deponunt vt flagellentur Plautus in Persa, vbi captum est flagrum, dum tunicas ponit quāta afficitur miseria. Cosmetę, ancillę qui dominam ornāt. Nam κοσμεω idem est, quod orno, & κοσμος ornamentum, & κοσμητὴ Cosmeta, idest ornatrix. Tranquillus in Claudio, Inducta teste in senatu hęc inquit matris meę liberta et ornatrix fuit. Tarde venisse, increpatur quia tarde venerit. Liburnus, seruus, nā ex liburnia mittebantur serui robusto & procero corpore, vt diximus illic, Et ingenti curret super ora liburno. Penas alieni somni, idest mariti, qui dormiuit nec vxorem ea nocte attigit. Hic frangit ferulas, in dorso suo ita dictum sicut alibi de Mario Nodosam frangebat vertice suo dum verberabatur. Flagellis, nam tortores in seruos flagellis animaduertebant Seneca ad Lucillium. Audio inquit circa horam tertiam noctis flagellorum sonum, quero quid faciat, dicitur rationes accipere. Romę flagella vendebantur in suburra Mart. Tontrix suburrę faucibus sedet primis Cruenta pendent qua flagella tortorum. Tortoribus, lorariis quos inter seruos habebant & mercede etiam conducebant. Annua pręstant, annua absolute salaria appellamus siue alimenta vnius anni. Vnde Tranquillus in Tiberio, Sed et peculio concesso a patre prębitisque annuis fraudauit per speciem publici iuris. Idem in opusculo de claris grammaticis & rhetoribus loquens de palęmone vicentino Quamquam ex schola quadringenta annua caperet, sic etiam accipimus diurnum pro victu siue mercede vnius diei Seneca in secundo controuersiarum

Margin notes: Tectoriū (beside "dit leuigatiorem"); Hyperborei (beside "nes. Solinus scribit"); Offa. (beside "ueri solent"); Siligo. (beside "Siliginis"); Librariara Librarius. (beside "dicerent quę dispartiendis"); Liburnus (beside "tarde venerit"); Annua (beside "conducebant").

Verberat, atq; obiter faciem linit, audit amicas
Aut latum pictę uestis considerat aurum.
Et cędens longi relegit transuersa diurni
Et cędit donec lassis cędentibus exi
Intonat horrendum, iam cognitione peracta
Pręfectura domus sicula non mitior aula.
Nam si constituit solitoq; decentius optat
Ornari, & properat, iamq; expectatur in hortis
Aut apud isiacę potius sacraria lenę,
Componit crinem laceratis ipsa capillis
Nuda humeros psecas infelix, nudisq; mamillis

consors modo omnis fortunę diurnũ petam. Idem di-
urnum accepit, in cęnaculo dormit. Diurnum item ac
cipitur pro libro in quo singulorum dierũ rationes no-
tantur vt infra. Et cędens longi relegit transacta diur-
ni. Suetonius in Claudio, extat talis scriptura in pleris-
Obiter q; libris ac diurnis titulisq; operum. Obiter, idest si-
mul, vt sit sensus. Verbe
rat & simul faciem linit
& audit amicas de quo
plura alibi in tertia saty
ra. Atq; obiter leget aut
scribet. Plinius lib. xii.
Vt obiter queq; genera
odorum dicantur, idest
simul dicantur. Fa-
ciem linit, medicamen-
tis & fucis excolit. Au
dit amicas, cum amicis
confabulabatur. Cõ
siderat, contemplatur.
Vestis Vestis pictę, vestem
phrigia phrygiam forte intelli-
git quam vt est auctor
Pli. acu facere inuenere
phryges, vnde & phrygiones appellati sunt qui acu ve-
stes pingunt. Possumus etiam intelligere vestem atta-
Vestis licam. Nam attalus rex Asię vestibus aurum intexere
attalica inuenit, vnde Attalicis nomẽ, hęc Plini. Et cędens, ver
berans, hoc est dum verberat. Relegit, iterum & sę-
pius legit & inspicit. Transuersa, consueuisse roma-
nos rationem querere ex seruis suis ostẽdit vt diximus
pauloante Seneca ad Lucillium, Audio inqt circa ho-
ram tertiam noctis flagellorum sonum quero quid fa-
ciat dicitur rationes accipere. Mulier igitur furibunda &
irata recognoscens & diligenter trutinans errata lõgi di
urnii verberat seruum. Diurni, idest libri in quo
vt diximus singulorum dierum rationes notantur. Vn
de Tranqllus in Claudio. Extat talis scriptura in pleris
q; libris ac diurnus titulisq; ope℞. Trãsuersa, ego in
terrigo errata & delicta cõmissa, quum perperã rationes
notauerit, vnde dicimus fertur transuersus, quum non
recte quispiam incedit & a recta via declinet. Et cę
dit donec. Ordo est & sensus. Et cędit hoc est iubet cędi,
donec pręfectura domus hoc est ipsa domina quę tan-
q̃ pręfecturam domus gerit, intonat horrẽdum Exi, las
sis cędentibus iam cognitione peracta. Vbi illud obser-
uandum est Legendum esse pręfectura domus non pro
fectura domo & metri necessitate & ex vetustissimo exẽ
plari. Pręfectura, ironicos. est aũt pręfectura vocabu
lum generale a pręficiendo, vnde pręfecturam vrbis &
pfecturas militares dicemus, quasi sit qdã magistratus
totius domus, nam pfectura legi non põt, prima enim
syllaba breuis est. Docet iurisconsultus lib. i digesto℞.
Oĩa oĩno crimina sibi vendicare vrbis pręfecturã nec
tñ ea quę itra vrbem admittunt, ve℞ quoq; ea quę ex
tra vrbem intra Itali㕠sbant. Horrendum, pro hor
rende, nomen pro aduerbio. Intonat, Clamat in-
quit horrende Exi. Sicula non mitior aula, idest
Phalaride Agrigentinorum tyranno. cuius crudelita-
Phala tem tantam fuisse constat, vt premia nouorum inuen-
ris toribus tormentorum proponeret. cui vt placeret peril-
lus optimus artifex ęneum taurum conflauit vt inclu-
sus reus subiecto igne torqueretur. & vox hominis excla
mantis mugitum bouis imitaretur. Cęterum phala-
ris perillum nouo instrumento inclusum supplicio mor-
tis affecit. Vnde Ouidius, Vt munus munere penser.
Da precor ingenio munera digna meo. dixerat & phala
ris pęne mirande repertor, ipse tuum pręsens imbue di-
xit opus. Iam cognitione peracta, Iam omnibus ra
tionibus diligenter recognitis & excussis. Nam si cõ
stituit. Ordo est. Psecas
infelix componit crinẽ,
si cõstituit domina, sci-
licet cum adultero, et si
optat ornari decentius
solito. Et si properat, & si
iam expectatur in hor-
tis aut potius apud sa-
craria lenę Isiacę.
Nam si constituit,
hac autem particula,
nam rationem ostendit
seuitatis etiã per sequen-
tia. Sacraria, dicun-
tur loca vbi sacra repo- Sacra-
nuntur q̃ etiam in ędifi rium.
cio priuato esse possunt,
& solent qui liberare ea
loca religiosa volunt, sacra inde euocare Locus autem
sacer dicitur sacratus. Hęc Vulpianus titulo de rerũ di-
uisione. Lenę Isiacę. Is ęgyptiorum fuit dea cuius
sacrificia romam translata fuere, in eius Templo maxi
ma dabatur adulteriorum occasio. Ouidius ad aman-
tem ait. Nec fuge miliacę memphitica templa iuuẽcę.
Multas illa facit, quod fuit ipsa Ioui. Scribit Iosephus
libro decimooctauo. antiquitatum iuuenem quẽdam
nomine Mundum, quum impatienter paulinam quã-
dam generosam & pudicam alioquin matronam ama-
ret, sacerdotes Isidis pecunia corrupisse, qui nouo reli-
gionis cõmento mulierem in templum vocarẽt, ii igi-
tur quum fingerent se per noctem cum Osiride collo-
cutos persuasere eam a desiderari. Eam itaque quum in
templum nocte venisset iuuenis tanquam Osiris com
pressit, mox quum petulantius stuprum ei exprobasset,
mulier marito rem detulit, maritus Tiberio. Qui indi
gnatus sacerdotes cum liberta Mundi quę totius faci-
noris fuerat conciliatrix crucibus affixit, templum Isi-
dis euertit. Simulacrum eius in tyberim pręcipitauit.
Iuuenem trãsmare relegauit grauiore supplicio dignũ
non iudicans, q̃ amoris impatiẽtia & furore deliquisset.
Lenę Isiacę, idest lenę quę in templo Isidis mulie-
rem expectat conciliatq; adultera. Templum autẽ Isi- Tẽplũ
dis proximum fuisse campo martio & tyberi ostendit Iu Isidis
uenalis, A meroe portabit aquas vt spargat in ędem Isi
dis, antiquo quę proxima surgit ouili. Componit
crinem, notat superbam mulierem vecordiam, quę quũ
ab ancillis ornarentur, essentq; deformes, offensę ea de-
formitate dum in speculo se inspicerent, ancillas ipsas
pulsarẽt. Idem etiam notat a Martiale in primo. Vnus
de toto peccauerat orbe coma℞ Annulus incerta nõ be
ne fixus acu. Hoc facinus lalage speculo quod viderat
vlta est. Et cecidit sectis icta peclusa comis. Psecas
nomen fictum ancillę. ψεκάζω enim idem est quod
irroro. nam dominum se componentem irrorat sumpsit
autem ex libris metamorphoseon Ouidii vbi eiusdem
nois est ministra Dianę. Laceratis capillis, a domi a.
scilicet. Nuda humeros, idest habens humeros nu-
dos & mamillas discissa veste a domina a qua cęditur.

Altior

Altior hic quare cicinnus? taurea punit
Continuo flexi crimen, facinusq; capilli.
Quid psecas admisit? q̃ nã ẽ hic culpa puellę
Si tibi displicuit nasus tuus? altera leuum
Extendit, pectitq; comas, & voluit in orbem.
Est in consilio matrona, admotaq; lanis
Emerita quę cessat acu, sententia prima
Huius erit, post hanc ętate, atq; arte minores
Censebunt, tanquam famę discrimen agatur,
Aut animę, tanti est quęrendi cura decoris,
Tot pmit ordinibus, tot adhuc cõpagibus altũ
Aedificat caput, andromachen a fronte videbis
Post minor est, aliã credas. cedo si breue parui
Sortita est lateris spacium, breuiorq; videtur
Virgine pygmęa nullis adiuta cothurnis
Et leuis? erecta consurgit ad oscula planta.
Nulla viri interea cura, nec mentio fiet
Damnorum, viuit tanquam vicina marito,
Hoc solo propior, quod amicos coniugis odit.
Et seruos, grauis est rationibus, ecce furentis

Altior hic quare? verba dominę increpantis ancillam. Quod & Seneca notat libro de breuitate vitę his verbis. Quomodo excandescunt siquid extra ordinem iacuit, nisi omnia sua in annulos suos reciderunt. Ci-
Cicinnus cinnus, hoc est capillus annulatus vt dixi modo testimonio Martialis Annulus incerta non bene fixus acu.

Taurea, nomẽ matronę fictum a feritate tauri, sicuti lalage apud Martialem, quę significat vocem, ac per hoc mulierem clamosam et loquacem, aut (qd' magis placet) per Taureã genus lori intelligit. nã hoc vocabulo vtitur et Josephus libro secundo de bello Iudaico sic. prefecti autem militum curabant comprimere tumultũ & pugnaces quosque comprehendentes taureis vlciscebantur, ac vinculis, vnde & Eusebius de temporibus sic scribit. Tarquinius superbus excogitauit vincula, taureas, fustes, latomias, carceres, cõpedes, catenas, exilia. Eadem verba recitat & Eutropius. Erit ergo sensus. Crimen & error ancillę ilico castigatur loro, & verbero. Punit crimen, crimen, idest quod ipsa putat & vocat crimen. Quid psecas, verba poetę subsanantis furẽtem dominã. Hic in hac re. i. quum tu tibi displiceas, indignatur enim & irascitur ancillis q; deformis sit. Altera leuum, sensus est, altera mulier est, quę quum se comit & capillum circa caput digerit, alias de ornatu consulit. Altera leuum, vtrum extendit leuum capillum, an extendit et pectit comas & voluit in leuum orbem. Voluit i orbem, circum caput multinodis reuolutionibus disponit. Est in consilio matrona, hoc est quod dicit, quũ altera extendit, pectitq; comas, statim adhibetur matrona in consilio, nam matronam & ancillam anum quasi per ętatem peritiorem consulit de capitis ornatu, ẽ aũt ordo. matrona & ea quę emerita acu cessat admota lanis
Emeritus est in consilio. Emerita acu. idest iam finito munere fuendi propter ętatem, emeriti enim illi dicuntur q functi sunt munere suo & vacationem habẽt. Tranqllus in Caligula, ceterorum increpita cupiditate cõmoda emeritę militię ad sexcẽtorũ miliũ summam rescidit. Papinius in sylius. Cęsar ab emerito iubeat discedere bello. Cice. in lib. de senectute. Emeritis stipẽdiis libidinis cõtẽtionũ &c. Mulier. n. vetula omisso munere suẽdi vitio ętatis carpendis lanis admonet. vñ Hora. de anu. Te lanę ppe nobilẽ tonsę luceriã nõ cytharę decent. Snia prima huius. s. ancillę vetulę vt peritioris. Minores arte. i. peritia ornandi. Discrimẽ famę, periculum existimationis & vitę. Tãti est quęrendi. i. tanti faciũt studiũ ornandi se. Aedificat, amplificatio est p translationẽ, quasi turrim altã extruat. Andromachen a frõte, procero corpore fuisse andromachen, Hectoris vxorem ostendit Ouidius. Parua vehatur equo, quod erat longissima nunq̃ Thebais hectoreo iũcta reddit equo. A fronte, incessum mulierũ designat, quę ore elato icedũt. ita vt a fronte videant proceręe, & a Tergo minores. Vnde est illud Papinii in epithalmio violantillę. Celsę pcul aspice frontis honores Suggestumq; comę. Est ergo sensus, si a fronte inquit & parte anteriore mulierem spectaueris, altissimam dices et alteram andromachen, ita est capillorum ordo in capite fastigiatus, a tergo vero si videris, cognosces breuem esse, ita vt aliam credas. Cedo si breue parui, iocatur poeta in breuiculã mulierem, cedo inquit, idest dic mihi quomodo facit tam breui statura, quum maritũ vult osculari? erigit se inquit in plantas. erit ergo ordo cedo, idest dic subaudi extrinsecus quomodo facit, quũ vult osculari maritum, si sortita ẽ breue spacium lateris parui, & si videtur breuior virgine pigmęa adiuta nullis cothurnis, & si leuis est, idest minime ponderosa, quum sit pusilla, cõsurgit inqt ad oscul i plãta erecta. hoc est ipsa erecta in plantas, sicq; poeta cauillatur mulieres breuiculas. Adiuta, subleuata. Cothurnis, calciamentis, qualia fiunt ex cortice suberis in vsum mulierum, vt docet Pli. Virgine pigmęa. i. breuis staturę quales sunt, pigmei qui & spithamei dicũ- **Pigmeus**
tur, eo q; ternas spithamas lõgitudine, hoc est ternos dodrantes non excedant, ad extremos Indię fines habitãt **Spitameus**
salubri coelo, semperq; vernanti, montibus ab aquilone oppositis, quos a gruibus infestari Homerus quoq; pdidit. Fama est insidentes arietũ caprarumq; dorsis armatos sagittis veris tempore vniuerso agmine ad mare descendere, & oua pullosq; earũ alitũ consumere, aliter futuris gregibus non resisti. Plinius. Nulla viri cura in terea, dũ hęc inqt curat quomodo se ornet & comas, nullam rerũ domesticarũ curam habet quasi ad eam nihil ptinentium. Nulla cura, subaudi erit. Hoc solo propior. Satyrice dictũ, hac vna re videtur rerum mariti curam habere, q; s. odit amicos eius & seruos, quũ in cęteris rebus quasi ad se nõ spectantibus sit negligentissima. Grauis rationibus, domesticis. s. quum plus ĩpendat q̃ ratio familiaris tolerat. Ecce furentis bellonę matrisq; deũ, stultam superstitionem mulierũ multis carminibus insectatur, quod nimis credulę timeant, quę a sacerdotibus cybeleis & Isiacis horribiliter prenũcientur. Cybele autem ex sententia Apulei, Bellona et **Cybele**
Isis eędem fuere deę. Idemq; sacerdotes trium dearum **Bellona**
sacra peragebant, vnde nunc recte eundem cybeles, bellone, & Isidis chorum inducit. Chorus, coetus. Isis

Bellonę matrisq̨ deũ chorus intrat,ē ingens
Seminir obscoeno facies reuerenda minori,
Mollia qui rupta secuit genitalia testa
Iampridē cui rauca cohors,cui tympana cedũt
Plebeia,ē phrygia vestitur bucca tyara.
Grande sonat,metuiq̨ iubet septēbris,ē austri

Bellonę furentis.i.sacerdotum Bellonę furentiũ. nã
in eius sacris sacerdotes suo cruore sacrificabant,gladi-
os.n.districtos vtraq̨ manu tenentes sectis pariter hũe-
ris ⁊ lacertis, ⁊ capitis rotatione discurrebãt,ē veluti nu
mine deę afflati agebant. vñ supius. Sed vt fanaticus
oestro pcussus Bellona tuo diuinat.Hora.in sermõibus.
Hũc circũm tonuit gau
dens bellona cruẽtis. Ti
bullus.Hęc vbi bellonę
motu est agitata eã tue-
bã Mart.Entheã appel-
lat.i.fanaticã ⁊ numine
afflatam.De sacerdoti-
bus bellonę Lãpridius.
Bellonę seruientes vere
execare brachium pręce
pit studio crudelitatis.
Matrisq̨ deum,cybe
les.De qua Liuius lib xxix.Oratores romani pgamum
ad regẽ venerunt. Is legatos comiter acceptos pessinun
tem in phrygiã deduxit,sacrũq̨ his lapidē, quē matrē
deũ esse incolę dicebant,tradidit, ⁊ deportare romã ius-
sit.hinc sacerdotes galli seruiebant eunuchi,q apud deã
se iactãtes faciebãt cymbalorũ.ferramẽtorũq̨ iactatorũ
Galli ac manuũ sonitũ.Galli aũt sunt cognominati sacerdo-
Pesi- tes deę a gallo fluuio phrygię apud quē orgia colebant,
.nus simulacrũ aũt illud deę facile romanis concessum fuit
cõsanguineos se dictãtibus atq̨ oriũdos ab ęnea phry-
ge. Ipsum simulacrũ coelitus vt aiunt demissum, neq̨
qua sit materia,neq̨ a quo fabricatũ artifice, vt scri.He
rodianus,satis cõstat,neq̨ plane hominũ manibus credi
tur factũ.hoc igit̃ decidisse coelitus ferunt in quẽdam
phrygię agrũ,cui nomen pessinũti a casu eius simula-
cri factũ putant.nã πιπτω cado significat, cuius aori
stus secũdus ē ἔπεσον, vñ pesinus nomē tractũ ē. In
gens seminis.i.antistes sacrorũ ⁊ pfectus gallorũ.ordo ē.
Ingens seminir expositio facies reuerenda minori gran
de sonat. Seminir,qa eunuchus. Facies reuerẽda,
quē cęteri sacerdotes minores venerant. Minori ob
scoeno.i.gallo foedo foeminco. Nã diuus Augustinus
scribit gallos molles contra oẽm virorũ mulierũq̨ vere
cũdiam consecratos madidis vnguento capillis facie de
albata fluentibus mẽbris incessu foeminco p plateas vi
cosq̨ a populis,vñ viuerent,turpiter quęsitasse. Se-
cuit genitalia,virilitatē.n.sibi vt scribit Pli.testa samia
amputabant in monumentũ atys ab dea dilecti.vnde
Oui.venit in exẽplum furor hic,mollesq̨ ministri Cę
dunt iactatis vilia mẽbra comis. Ad quã cõsuetudinē
alludit Mart. Abscissa est quare samia tibi mentula te
sta. Si tibi tam gratus betice cunnus erat. Mollia.pro
priũ est epitheton eunuchorũ,molles.n.sunt veluti foe-
minę, vnde superius. Sunt quas eunuchi imbelles, ac
mollia semp Oscula,delectẽt ⁊ despatio barbę. Rau
ca cohors.i.vocis acutę exilis ⁊ muliebris. nã Eunuchi
auctore Macro.ita acutę sunt vocis, vt sępe mulier an
eunuchus loquatur,nisi videas,ignores. Id facere super
flui humoris abundantiam tradit,qui arteriã,p quam
sonus vocis ascendit,efficiēs crassiorē, angustat vocis
meatũ,⁊ ideo vel foeminis vel eunuchis vox acuta ē,
viris grauis,qbus vocis transitus habet liberũ ⁊ ex inte
gro patentē meatũ.Quinti.lib.xi.ostendit vocē exilem
esse eunuchis his verbis.Ne ad spadonũ ⁊ mulierum ⁊
ęgrorũ exilitatem vox nostra tenuetur. Cui.antisti.i.
Tympana plebeia.i.sacerdotes minores ⁊ plebei. nã

ministri cybeles,qui eã comitanẽ tympana,aliaq̨ istru
menta pulsabant. Ouidius in.iiii. Fastorũ. Aera deę co
mites,raucaq̨ terga mouent,Cymbala pro galeis,p scu
tis Tympana pulsant.Tibia dat phrygos vt dedit ante
modos. Cedunt,venerant. Et cui.s.antistiti. Ve
stitur bucca.i.os vestitur.nam redimicula a pileo depē-
debant. qbus maxillę ⁊
mentum vestiebantur.
Nã bucca pro buccis di Bucca
xit ⁊ proprie bucca, vt
alibi diximus. appellat
ea pars oris, q̃ infra ma
las inflari solet.vñ Ho-
ra.Quin iuppiter am-
bas iratus buccas inflet,
a bucca fit buccea , hoc buccea
est frustulũ alicuius rei
esui apte quantum scili
cet bucca cõmode capit. Augustus in epistola ad Tybe
riũ,auctore Tranq.sic scribit. In balneo demũ post ho
ram primam noctis duas bucceas mãducaui priusquã
vngi inciperē. Inde ẽt fit buccella in eodē significatu, buccel
vt est apud diuum Ioãnē in sacra scriptura sic. Et quũ la
intinxisset panē dedit Iudę Simonis scariothis. ⁊ post
buccellã introiuit in eũ Sathanas.inde ẽt ē buccellatũ
genus cibi castrensis ⁊ frumentacei quo pessenius niger
iubebat cõtẽtos esse debere milites oẽs, vt scribit Spar-
tianus. De buccelato itē meminit Volcatius gallicanus buccel
in vita Auidii impatoris his verbis. Et pręter laridum latum
ac buccellatũ,atq̨ acetũ militē in expeditione portare p
hibuit. Ammianus ẽt marcellinus sic. buccellatum vt
vulgo appellãt humeris imposuit libentiũ militum. A
bucca ẽt fit buccula.quę pars est cassidis q̃ pminēs buc
cas ipsas regit, de qua alibi poeta. Et fracta de casside buccu
buccula pēdens. Tyara.genus pilei quo peculiariter la
Persę vtebanẽ.de quo Herodotus lib. vii. sic,ex qbus q Tyara
militabant si erant persę.hũc in modũ ornati circa capi
ta gestabant pilea,quos vocant tyaras impenetrabilia.
Lunatę formę indicat fuisse Sidonius in panegyrico.
Flectit acheminius lunatum persa tyaram. Seruius quo
q̨ declarans illud Virgilianũ. Sacerq̨ tyaras. Dicit pile
um fuisse phrygiũ.quo ipsi sacerdotes vterenẽ,q i phry
gia prius sunt instituti ipsi matri deũ, vñ nũc dixit . Et
phrygia vestitur bucca tyara. De tyara ita scrib. Diuus
Hieronymus ad fabiolam. Quartũ genus est vestimẽti
rotundũ pileolum,quasi sphera media sit diuisa. ⁊ pars
vna ponaẽ in capite.hoc gręci ⁊ nostri tyaram nõnulli
galerũ vocant non habet acumen in summo,nec totũ
vsq̨ ad comas caput tegit.sed tertiã partē a fronte inop-
tam relinquit,atq̨ ita in occipitio vita constrictus ē, vt
non facile labatur ex capite,est autem bissinum ⁊ sic fa
bre operatum linteolo vt nulla acus vestigia forinsecus
pateant. Grande sonat,miranda predicit ⁊ grãdia,
vt non ad vocem clarã referas,sed ad faciē rei horrẽdã.
nam galli sacerdotes Isiaci p vrbes cũ insignibus suis
vaticinantes fanatico carmine talia populis vẽtura mi
nabanẽ.qualia Sene.in libro de beata vita sic irridet, cũ
sistrum aliquis concutiens ex imperio mentitur , cum
aliquis secando lacertos suos artifex brachia atque hu-
meros suspensa manu cruentat,quum aliqua genibus
per viam repens vlulat,laurumq̨ linteatus senex ⁊ me
dio lucernam die pręferens cõclamat iratum aliquem
deorum , concurritis ⁊ auditis, ac diuinum esse eum
inuicem mutuum alentes stuporem affirmatis.

Lustrauerit

Aduentum,nisi se centum lustrauerit ouis,
Et xerampelinas vestes donauerit ipsi
Vt quicquid subiti,& magni discriminis instat
In tunicas eat,& totum semel expiet annum.
Hybernum fracta glatie descendet in amnẽ,
Ter matutino tyberi mergetur,& ipsis
Vorticibus timidum caput abluet, inde superbi
Totũ regis agrũ,nuda ac tremebunda cruẽtis
Erepet genibus,si candida iusserit io,
Ibit ad ęgypti finem,calidasq́ petitas
A meroe portabit aquas,vt spargat in ędem
Isidis,antiquo,quę proxima surgit ouili.

Lustrauerit,expiauerit. Cẽtum ouis,admittebantur.n.oua ad expiatiões.Ouid.Et veniat q̃ lustret anus lectũq́ locũq́.Preferat,⁊ tremula sulphur ⁊ oua manu, Apuleius lib.xi.de a[...]no aureo loquẽs de naui expiata sic scribit.Sũmus sacerdos tęda lucida ⁊ ouo ⁊ sulphure solẽnissimas p̃ces de casto p̃fatus ore q̃ purissime purificatam deę nũcupauit.

xerampelinę vestes Et xerãpelinas,ad vsum matronarũ scrib. fuisse p̃bus vestes ampe
xerampelinus color lini coloris,q inter coccinũ ⁊ muriceũ medius est,ξηρὸς.n.siccũ significat ἀμπελος vitẽ itaq́ xerãpelinus color is esse existimat,quẽ nũc rosã siccã noiamus.Georgius Merula p̃ceptor meus in cõmẽtariis suis ita scriptũ reliq̃t.Has vestes atrabaticas inuenio latine appellatas his verbis apud suidã. Diebus festis ⁊ in victoria aut astantibus legatis induebant tunicas ⁊ clamydes auro ac purpura variatas,aut
atrabatica vestis alio quouis mõ p̃ciosas,in quotidianis vero cõuẽtibus xerampelinas sic a colore dictas,quas vocabant atrabaticas a colore videlicet,atrum enim nigrum significat. vnde coniicimus xerampelinas nigras fuisse, Hęc ille. Aut vereri intelligit vestes lineas q̃les solent gestare sacerdotes ęgypti.nã de sacerdotibus ⁊ Cybeleis ⁊ Isiacis itelligit,vestes aũt cõficiebant ex genere lini,qđ xylon appellarũt.de quo ita Pli.lib.xix.cap.i. Supior pars ęgypti in arabia vergens gignit fruticẽ.quẽ aliq gossipion vocãt,plures xylon,⁊ iõ lina inde facta xylina p̃uulus est simileq́ barbatę nucis defert fructũ, cuius in exteriore bõbice lanugo n[...]tur. Nec vlla sunt eis in candore molliciaue p̃ferenda.Vestes inde sacerdotibus ęgypti gratissimę,vt intelligas vestes lineas coloris ampelini ⁊ legas xylampelinas,nisi forte rõ metri reclamet.nã xylon primã syllabã hẽt correptã,quę m̃ rõ plerũq́ a poetis cõfundit̃.sensus tñ prior magis placet. Donauerit ipsi.s sacerdoti.Hęc.n.q̃stus gratia faciebãt,vñ Cice. in.i.de diuinatione.Nũc illa testabor nõ me sortilegos, neq́ eos q q̃stus cã ariolent̃ agnoscere,non marsum augurẽ,nõ vicinos aruspices,nõ de circo astrologos,non Isiacos cõiectores,nõ interp̃tes somniorũ,nõ.n.sunt ii, aut sciẽtia aut arte diuini,sed sup̃stitiosi vates impudẽtesq́ arioli,aut inertes,aut insani,aut q̃bus egestas ip̃at, q sibi semitã nõ sapiũt,aliis mõstrant viã,q̃bus diuitias pollicent̃,ab iis dragmas ipsi petũt. Vt qđ qđ subiti vt siqđ mali imineat id totũ eat in tunicas. Magni discriminis,i.p̃iculi. Semel,sola hac lustratiõe. Descendet.s.mulier ita sacerdote iubente. Putabãt.n.se tyberis aqua p̃fundẽtes expiari. Persius.Hęc sancte vt poscas tyberino in gurgite mergis Mane caput,bis terq́ ⁊ noctem flumine purgas. Timidũ caput.i.ipsa timida. Totũ agrũ regis sup̃bi.i.cãpum martiũ q eiecto Tarquinio sup̃bo datus est populo ⁊ Marti cõsecratus. Io candida.s.si sacerdos ex isidis impio iusserit.nõ.n. ipsa dea iubet,sequit̃.n.Credit.n.ipsius dñę se voce moneri. Cãdida,aut pulchra,aut qđ verius est respexit ad id qđ vestibus lineis vterent̃ Isiaci sacerdotes,vt statim dicemus. Io,Inachi Argiuorũ regis filia a phoeni- Fabula Ionis cibus rapta est, vt scribit Herodotus libro primo.Et ab ducta in Aegyptum Osiris eam duxit vxorem, quo mortuo regnum tenuit,dictaque Isis post mortem habita pro dea,eius sacra Romam translata sunt. Templum iuxta Campum martium extructum fuit,sacerdotes vestibus linei induti per vrbem lugentes vagabantur, mox ad letitiam conuersi sacra perficiebant, id erat monumentum Isidis, quę quum ossa Osiridis a fratre Typhone, (vt ferunt) occisi diu quęsita non inuenisset, in maximos prorupit luctus. Vnde commoti Aegyptii tam diu ea multo luctu quęsiuerunt quoad iuxta Syenem inuenerunt, quibus inuentis lachrymas in leticiam verterunt. Ea illic ab Iside mandata sunt sepulturę, de quo plura illic recitabuntur in octaua satyra. Populus quod clamat Osiri inuento, mulieres hęc sacra frequentabant,nephasque iis erat, illis diebus coniungi cum viro, Propertius. Tristia iam redeunt iterum solemnia nobis Cynthia iam noctes est operata nouem. A meroe, multas magnasque insulas ambit nilus, quarum nobilissima est meroe. Aquas calidas.Pars enim illa Aegypti zonę p̃xima est torridę. Portabit,Hyperbolicos dixit.i.ẽt ex parte extrema orbis. Vt spargat, hoc est ex instituto sacri Isiaci, nam in templo Isidis aqua sparsa de Niso dicebatur, quamuis simulata foret. Nam quę exhiberi non poterant, simulabantur, ⁊ habebãtur pro veris. Vnde Virgilius. Sparserat ⁊ latices simulatos fontis auerni. Proxima antiquo ouili, idest loco ita cognominato in Campo martio.Nam Ouile ideo ap- Ouile pellatus est locus in Campo martio, quod ibi greges ouium a Tarquiniis haberentur, fuit enim eorũ ager. Hocque magis placet q̃ vt intelligas de septis hoc est tabulatis, in quibus clauderetur populus tempore comitiorum. Aut enim antiquo ouili,hoc est illi loco,qui in Campo martio antea ⁊ priscis temporibus appellatus est ouile, vbi scilicet greges ⁊ ouilia habuere Tarquinii,quibus postea (vt diximus) expulsis, campus populo datus est et marti consecratus. Inde postea septa illa fabricata fuere, quibus populus claudebatur ad danda suffragia. De quibus sic Spartianus in Hadriano. Romę instaurauit pantheum. Septa, basili- Septa cam Neptuni, Plinius libro sextodecimo loquens de magnitudine arborum, fuit inquit ⁊ memoria nostra in porticibus septorum a Marco Agrippa relicta. De Ouili antiquo in Campo martio intellexit ⁊ Lucanus in primo. Et miserę maculauit ouilia Romę, idest ipsum Campum martium.qui antea habuerat ouilia Tarquiniorum,lege Liuium in prima Decade.Strabo quoque mentionem facit in quinto his verbis. Sylla alios qui arma proiecerant, ad millia tria, vel vt alii quattuor in Campo martio ad ouilia coactos immissis militibus triduo iugulauit.

Credit enim ipsius dominę se voce moneri,
En aĩam & mentẽ,cũ qua dii nocte loquantur.
Ergo hic ꝓcipuũ,summũq̃ meretur honorẽ
Qui grege linigero circũdatus,& grege caluo
Plangentis populi currit derisor anubis.
Ille petit veniam,quotiẽs non abstinet vxor
Concubitu,sacris obseruandisq̃ diebus,
Magnaq̃ debetur violato pena cadurco,
Et mouisse caput visa est argentea serpens
Illius lachrymis,meditataq̃ murmura ꝑstant,
Vt veniam culpę nõ abnuat ansere magno
Scilicet,& tenui popano corruptus osyris.

Credit.n.ipsius dominę se voce moneri,credit inquit quę a sacerdotibus dicuntur a dea ipsa dici ita ab eis persuasa. Voce dominę,Isidis. Et animã & mẽtem,Ironia est in sacerdotem,o quam sanctus inquit est sacerdos quamq̃ dignus cum quo loquatur nocte
anima dea,Anima est qua viuimus,animus vero quo sapi-
Aius pimus.Nam auctore lucretio ea est mens qui & animus.Est enim animus auctore beato Augustino substantia quędam rationis particeps regendo corpori accommodata,vnde est illud Salustianum. Sed dux atq̃ imperator vitę mortalium est animus &c.

Ergo hoc pręcipuũ. Ordo est & sensus. ergo hic Anubis derisor.i.sacerdos Isidis,qui vt antistes grege linigero circundatus currit.i.discurrit,& vagatur per vrbẽ,meretur ꝓcipuum honorem apud mulieres,nam superstitioso quodam metu mulieres sacerdotes ipsos Isidis colebant. Ergo,cũ mulieres inquit credant sacerdotes colloquia cum Iside habere,ergo eos pręcipue colunt. Grege linigero .i.reliquis sacerdotibus indutis vestes vt diximus lineas.De quibus ita Ouidius.Nunc dea linigera colitur celeberrima turba.Martia.Linigeri fugiũt calui sistrataq̃ turba.Suetonius in Othone.Sacra etiã Isidis sępe in linea religiosaq̃ veste propalam celebrauit. Apuleius in vltimo meta.loquens de cerimoniis Isiacis sic scribit. Tunc influunt turbę sacris diuinis initiatę viri foeminęq̃ omnis dignitatis,& omnis ętatis linteę vestis cãdore puro luminosi. Grege Caluo,hoc dicit,quia caput deradebant.Vnde Lampridius de cõmodo impera tore sic scribit Sacra Isidis coluit vt & caput deraderet & Anubin portaret Apuleius in vltimo meta.Illę lympido tegmine crines madidos obuolutę.hi capillum derasi funditus verticem pręnitentes &c. Plangẽtis populi.i.reliquorum sacerdotum,qui lugentes & lintea veste amicti vagabantur per vrbẽ vt diximus in memoriam Isidis. Currit.discurrit vagatur. Derisor,quasi qui nimis credulum populum derideat. Anubis,hoc loco Anubin appellat sacerdotem Isidis,quando nuncius sit inter mulieres & Isidem.nam Anubin ęgyptii colunt vt nuncium inter superos & inferos.De quo sic Apuleius libro vltimo meta.Ille superum commeator & inferum,nunc atra,nũc aurea facie sublimis attollens canis ceruices arduas Anubis lęua caduceum gerens.De eo sic & Diodorus libro secũdo. Deũ q̃ apud ęgyptios Anubis vocãt capite fingunt canino significantes custodem corporis Osiridis & Isidis fuisse, Vnde a Virg.& Ouidio in nono metamor.appellatur latrator Anubis.sic & a Propertio. Ausa ioui nostro latrantẽ opponere Anubin.filium docet Diodorus fuisse Osiridis
anubis physici Anubim mercurium putant. Ille petit.s. sacerdos qui se cum iside colloquium habere simulat.

Veniam.s.mulieri & vxori ab Iside. Concubitu,mariti sui. Violato cadurco,cadurco legendum est non caduceo,nam & syllaba repugnat & sensus non procedit.Caduceus enim primam producit. Ouidius.Tartara iussus adit sumptis caducifer alis.ergo violato cadurco,idest non seruata castitate lecti matrimonialis ꝑ eos dies,quibus sacra Isidis peragebantur. Nã nephas erat vt diximus coniungi marito.id autem nouẽ diebus fiebat,Propertius.Tristia iam redeunt iterum sollẽnia nobis Cynthia iam noctes est operata nouẽ. Nam cadurcum posuit pro lecto,cadurci enim populi sunt gallię apud quos lini pręstantia obtinet palmam in culcitris ob pręcipuum cãdorem,quod docet Plini. libro vigesimo,quum ait,Nullum est candidius linum laneue similius,sic culcitris ꝓcipuã gloriã cadurci obtinẽt, Galliarum,hoc ad tomenta pariter inuentũ. vnde poeta in sequenti satyra. institor hybernę tegetis,niueiq̃ cadurci.i.culcitrę candidę. Ergo violato cadurco violato lecto matrimoniali per eos dies,quibus sacra Isidis celebrabantur,& castitas seruanda erat. Magnaq̃ debetur poena.Ordo est a superiore sic ille petit veniam quotiẽs magna poena debetur violato cadurco. Et mouisse caput.hęc ironicos legenda sunt,& profecto inquit ipse Osiris precibus sacerdotis annuit, Nam visa est serpens argentea mouisse caput,idest assensisse. Serpens argentea,in simulacro enim Sorapis,quem Osiridem appellant,vt scribit Diodorus in primo libro signum erat, vt tradit Macrobius primo Saturnalium Tricipitis animantis,quod exprimit medio eodemq̃ maximo capite leonis effigiem.Dextera parte caput canis exoritur mãsueta specie blandientis,pars vero lęua ceruicis rapacis lupi capite finitur,easq̃ formas animalium draco connectit volumine suo,capite redeunte ad dei dexteram,qua conspicitur monstrum.De quo dracone nunc poeta videtur intelligere.Eundem etiam serpentem i imagine Isidis extitisse docet Valerius Flaccus libro quarto argonauticon Aspide cincta comas & ouanti persona sistro.Vnde etiam in pompa Isiaca gestabatur Serpens in imagine Osiridis,de qua meminit Ouidius.
Caduci
Sorapis

Pigraq̃ labatur circum donaria serpens,Et comes i põpa corniger apis erat.Idem in nono metamor.Sistraq̃ erant.nunq̃q̃ satis quęsitus Osiris,Plenaq̃ somniferis serpens peregrina venenis. Illius lachrymis,scilicet sacerdotis. Meditataq̃ murmura pręstant,cum ironia legenda sunt.Ordo est,murmura scilicet sacerdotis meditata pręstant vt Osiris,scilicet corruptus ansere & popano nõ abnuat veniam culpę. Ansere magno.nã sacerdotes carne bubula & anserina maxime vescebãtur auctor Herodotus lib.ii. Corruptus,quasi more mortaliũ muneribus corruptus sentẽtiã mutet,vt illud apud Persiũ.Quę nisi seductis nequeas cõmittere diuis.

Tenui popano,tenui placẽta.nã vt tradit Domitius in cõmẽtariis suis ex auctoritate Suidę.popanũ est placenta lata tenuis & rotũda.Ea auctore polluce vtebãtur in sacrificiis. Nõ abnuat,non deneget,non recuset. popanum

Culpę crimini mulieris,quę cum viro concubuit.

Quum

Cum dedit ille locum, cophino foenoq́ relicto
Archanam iudęa tremens mēdicat in aurem
Interpres legū solymarū & magna sacerdos
Arboris, ac summi fida internuncia coeli.
Implet & illa manū, sed parcius ęre minuto.
Qualiacūq; voles iudęi somnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum, vel diuitis orbi
Testamētum ingens, calidę pulmone colūbę
Tractato. armenius vel comagenus aruspex.
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri, faciet quod deferat ipse.
Chaldęis sed maior erit fiducia, quicquid

Quum dedit ille locū. Sensus est, vbi inqt Isi dis & Cybeles sacerdotes abiere, presto sunt iudęi, quorū superstitiosis monitionibus credunt mulieres. Nā iudęa mendicat i aurem arcanam. i. arcanis susurris, quos auribus mulierum instillat, & veluti legum interpres iudaicarum quęrit sibi vnde viuat. Cophino foenoq; relicto. i. in silua relicta supellectile in vrbem venit, sic iudęorū paupertatem ostēdit, qui Roma a Domitiano expulsi nemus vrbi vicinū incolebant, vt diximus i tertia satyra illic, nunc sacri fontis nemus & delubra locantur iudęis quorum cophinus, foenūq; supellex, vbi nonnulla de cophino & foeno diximus. Illā adducimus cophinum genus fuisse vt diximus tū in. iii. satyra cistę, quod apertissime docet Mart. in quinto

cophinus

Dum te posse negas nisi lato gelia clauo nubere, nupsisti gelia cistifero, hoc est iudęo. nam & in septimo scribit ad eādē geliam. Nec recutitorum fugis inguina iudęorū. Iosephus in. ii. lib. de bello iudaico canistrum appellat his verbis. Et canistrū circūferentes stipem eius nomine postulabant. Cophinorū etiam pro canistris siue cistis fit mentio i sacra scriptura apud diuum Ioannē. Collegerunt ergo & impleuerunt duodecim cophinos fragmentorū. Iudęi ergo vt mendici & pauperes cophinū gestabant, quo stipem, reliquaq; erogata exciperent, eodem mō & foenū vbi cubitarent, ea. n. erat supellex eorū. Alii putant iudęos non tam ex inopia q̄ veteri superstitione solitos quocūq; migrarent secū ferre cophinū & foenū, vn̄ Sidonius apollinaris ait. Ordinis res est vt ęgyptius Pharao incedat cū diademate, israhelita cū cophino. Dauid rex israhelitarū sic cecinit in psalmo octogesimo αι χειρες αυτου εν τω κοφινω εδουλευσαν. i. manus eius in cophino seruierunt. Tremēs, aut more pauperū tremēs, aut veluti anxia futuri. Interpres, subaudi quasi. Legū solymarū. i. legū iudaicarū, quas iudęi a Moyse acceperunt in monte Sinai, hoc est testamētū vetus, Solymas aūt appellauit, quia quę hierosolyma dicūtur antea solyma vocabant, eā condidit rex cognomento iustus potentissimus chananeorū, q suo ędificatio hierosolyma vocauit, quū antea vt dixi solyma dicerent, hieron eni tēplū significat, eā postea Cleobius rex Iudęorū populo chananeorū pulso colendā suo tradidit, Iosippus. ciuitas aūt fuit iudeorū vetustate, diuitiis multaq; religiōis obseruatione celebratissima, quā Titus secūdo anno principatus Vespasiani septembris mēsis octauo die funditus sustulit, lege Iosephū libro vltimo de bello iudaico Solymi itē populi sunt, vt docet Pli. lib. v. pximi Ciliciae, qui post appellati sunt pisidię, quorū colonia cesarea eadē antiochia. Magna sacerdos arboris. i. siluę & nemoris, de quo supra. Omni. n. populo mercedem pēdere iussa Arbor, & eiectis mendicat silua camoenis, alludit tū ad sacerdotes dodoneos, de quibus Herodotus li. secundo. Implet, & illa manum, aut iudea implet sibi manū predicendo futura, aut illa. s. mulier Romana

Indęi cū cophino

solymi pisidię

implet manum iudeę. Aere minuto, vtputa trientibus, & id genus numismatis. Qualiacunque voles. Hinc iudęorum fallacias ostendit; qui pro mercedis qualitate pręnunciant futura, omnia enim ad consulētis votum confingunt, quod etiam docet Apuleius in secunda Apologia loquens de Caldęis. Somnia vendunt, vt modo bona, modo mala, quę per noctem fingunt se habuisse. Illud autem non placet quod ad somnia referas, quę captarent pro se, vel pro aliis in templo Serapidis in canopo. Neque enim nunc res agitur in Aegypto, nec nunc loquitur de isi de, q̄ a iudęis haud quaquam colebatur, sed de iudęis, qui per noctem fingebāt se somniare futura pro se & pro aliis. Spondet, fidem etiam inquit habent haruspicibus, Syriis, & armeniis, sed maiorem Chaldeis. i. Astrologis. Ordo autem est. Haruspex Armenius vel commagenus spondet amatorem. Spondet. quasi in eius potestate sit ex vera diuinę mentis cognitione. Ingens testamentum, ingentem hereditatem. Calidę columbę, idest recens occisę. Armenius, duę sunt Armenię maior & minor, de quibus multa Plinius libro sexto, & Strabo libro vndecimo, dictam autē Armeniam testatur Strabo ab Armenio quodam ex Armenia Thessalię vrbe, quę inter pheras & larissam iacet, qui cum Iasone Armenia militauit. Minorem autem Armeniam, maioremq; & Comagenam Cappadocia leuo suo latere transit. Commagenus, Commagena pars est Syrię inter montem taurum & Euphratem sita. Haruspex, dictus est vt supra diximus ab Haruga & inspicio. Harugam enim hoc est victimam auctore Donato in Terentium appellauerunt ab hara, idest stabulo. Rimatur, scrutatur. Faciet quod deferat ipse, idest pueros non verebitur ad talia inuestiganda occidere, quod alius si faciat ipse accuset, nam deferre est vt diximus alibi occulte accusare. Chaldeis maior erit fiducia, credunt inquit haruspicibus Armeniis, sed magis Chaldeis, Babylonii, & Syrii Chaldeos appellauere, quos magos persę, Philosophos greci, Prophetas iudei. Aegyptii sacerdotes, Indi Gymnosophistas, nos sapiētes vocamus. Galli druidas auctor Laer. Astrologię peritissimi habebantur, multi diuinatione quadam futura pręd icebant, mala auguriis, sacrisq; & aliis quibusdam incantationibus auertebant, somnia & prodigia interpretabantur. Vnde Tyberius Thrasyllum Chaldeum de futuris maxime consulebat. Eudoxus Platonis auditor in Astrologia iudicio doctissimorum hominum facile princeps scriptū reliqt. in pdictiōe & in notatiōe cuiusq; vitę ex natali die minime esse credendū. quod & Cice. videtur sensisse in lib. de diuinatione, vbi ait. Ad Chaldeorum monstra veniamus. Nominat etiam Panetius, qui vnus ex Stoicis Astrologorum predicta reiecit Archelaum & Cassandrum summos Astrologos hoc predictionis genere non esse vsos.

Armenię duę

Haruspex haruga

Chaldęi Magi philosophi pphetę Gymnosophistę

Dixerit astrologus,credent a fonte relatum
Hammonis,quoniam delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat caligo futuri,
Precipuus tamen horum est,qui sepius exul,
Cuius amicitia conducendaq́ tabella
Magnus ciuis obit,ē formidatus othoni.
Inde fides arti,sonuit si dextera ferro
Leuaq́,si longo castrorum in carcere mansit.
Nemo mathematicus geniū indēnatus hēbit,
Sed qui pene perit,cui vix in cyclada mitti

A fon te relatum Hammonis ex oraculo Iouis hāmonis acceptū. Duplici inqt rōne mulier credit qcqd ab Astrologo dicit ab oraculo Hāmonis pficisci. Tum qa Apollinea oracula cessauere.tū ēt quia humanū genus p seipsum futura noscere nō pōt. Iure ergo tribuit Ioui q̄ predicuntur ab astrologo,qm̄ aliunde futuri rōnē haberi posse non credit. Oraculū Iouis erat in Lybia cyrenaica frequētissimū.qm̄.n.bacchus p lybiā exercitum ductaret.iique penuria aquaꝝ ppemodū siti periret.rogauit Iouem patrem vt sibi ꝛ exercitui subueniret.itaq; aries qdā fortuitu ad milites eius errans puenit,quos qm̄ vidisset in fugam cōuersus est,milites aūt q eū cōspicati fuerant,ꝛ si puluere ꝛ estu pssi vix pgrediebant.arietem tñ sequi coeperūt vsq; ad eū locū,q̄ Iouis hāmonis postea tēplo edificato ē appellatus,quo cū puenissent arietem quē cōsecuti fuerant nusq̄ inuenire potuerūt.sed quod magis his fuerat optandū aque magnā copiam i eo loco nacti sunt,corporibusq; recuperatis libero statim nūciauerunt,qui gauisus exercitū ad eos fines duxit ꝛ iouis hāmonis tēplū cum arietinis cornibus simulacro facto cōstituit in eo tēplo cētū fuisse aras ostēdit.Virg.Tēpla iouis centū latis imania regnis.Centū aras posuit. De quo tēplo videť intellexisse.Mart.illic.Dissimuletq; deū cornibus ara frequēs.vt sit frequēs cornibus hoc ē tēplū quod frequētes.i.cētū habet aras cū simulacris facie arietina dissimulet deū.i.taceat ꝛ nullā de eo mētionem faciat.Illic igiť erat Iuppiter specie arietis,illicq; dabanť rñsa.Vñ lysander Lacedemonioꝝ dux eo pfectus est vt tēpli sacerdotes corrūperet. Alii ferunt Iouē forma arietis ideo in libya coli,q, qm̄ imperū gigantū fugeret deos oēs in egyptū vsq; psequentiū,qm̄ reliqui dii in varia aīalia cōuertissent ipse se mutauerit,vñ ē illud Ouid.in.v.Meta.Dux regis dixit sit iuppiter.vñ recuruis Nunc quoq; formatur libys est cum cornibus Hāmon.de oraculo lege Probū Aemiliū.Hyginum, Diodoꝝ,Herodotū,Straboně. Delphis oracula cessant,Scribit Cice.in.ii.lib.de diuinatiōe.iō delphicum oraculū euanuisse,qđ exhausta sit coelestis cuiusdā spiritus vis.Idē ēt in eodē ait.Preterita pythi tpibus iam apollo versus facere desierat,cur isto mō iā oracula delphis nō edūtur nō mō nostra etate,sed iādiu.Strabo itē lib.ix.sic scribit.Hac itaq; tēpestate neglectui datť non nihil oraculū supioribus annis excellentissimo in honore habitū.Lucanus.Sed silui',postq̄ reges timuere futura, Et superos vetuere loqui.De oraculis deficiētibus sic recitat porphyrius.Ablata ē pythii vox haud reuocabilis vlli Tpibus lōgis etenim iam cessit Apollo Clauibus occlusus siler.ergo rite peractus Discedas patria ꝛ redeas ad limina sacris.Adiciā ꝛ illa que Plutarchus,de deficientibus cōscripsit oraculis.Quū igitur ait hāmonius tacuisset,tunc ego ad cleombrotum dixi.Narra nobis o amice si placet de oraculis de qbus apud nos pclara dicebant.Nunc aūt oia extincta esse videntur ꝛc.lege Eusebiū pamphilū de pparatione euangelica.Oraculū autē auctore Seneca in.i.declamationū,est voluntas diuina hoīs ore enunciata. Delphis,Delphi oppidū est phocidis regiōis pp tēplū Apollinis pythii ꝛ oraculū vetustate insigne. Et genus humanū,qm̄ inquit mortalitas hac vna re dānať,quod futura noscere nō pōt. Caligo,cecitas,ꝛ ignoratio. Precipuus tñ,q̄to inqt scelestior fuerit astrologus,tāto maior ei habebitur fides a muliere. q sepius exul,subaudi fuit.i.qui sceleratissimus,ac p hoc sepe missus in exiliū.Seleucū astrologū signat,cuius cōsilio mors Galbe,vt scribit Tranquil.dilata fuit ab Othone,q eū aggredi conātē in palatio statuerat,sed Seleuci cōsilio res dilata ē in aliud tps.apparet aūt eū ex verbis poete sepe exulasse. Cuius amicitia,nā othonis fuit familiaris. Cōducēda tabella,ironicos ait tabella cōducenda,quasi que damnanda sit.sic supra gutturis exemplū conducendisq; magister,in tabellis autem membranis,que ex syderum ratione colligunt,notantur. Ergo cuius tabella.i.cuius astrologia,que in tabella notatur magnus obit ciuis.i.galba imperator. Obit,iam iugulatus est ad lacum curtii in vrbe. Formidatus othōi,idest quem Otho formidauit,vt sit Othoni p ab othone.Hec fuit cā vt Otho Galbam occideret,Sperauerat enim fore vt a Galba adoptaretur,idq; in dies expectabat.sed postq̄ pisone frugi prelato spe decidit ad vim cōuersus est. Inde fides.ex illa re.s. que sequitur.i.si in vinculis sepe fuerit. Arti,scientie,ꝛ astrologie. Si dextera ꝛ leua sonuit ferr.si manicis ferreis vincte fuere. Longo carcere,diutino. Castrorum,.s.i in castris ab imperatore detentus est in carcere,aut diu fuit in cathenis que castroꝝ sunt carcer. Nemo mathe.Sensus est nullius scientie existimať astrologus nisi sceleratus extiterit ꝛ sepe damnatus. Mathematicus,dici potest latine disciplinabilis,quod ad disciplinā maxime spectāt mathematice,q̄ sunt Geometria,Arithmetica,musica,ꝛ astrologia.He antē mathemata proprie dicuntur,hoc est discipline,qa certiores aliis sunt.Mathematicos vulgus,vt scribit Gellius appellat q ꝛ Chaldei nominātur iidem ēt genethliaci,sunt enim sideralis scientie peritissimi,de quibus modo ante ꝛ alibi vberius. Nō habebit genium.i.non existimabiť alte esse cognitionis ꝛ scientie,nam vt dictum est superius ex auctoritate Apulei.Genius diciť in corpore humano animus virtute pfectus.i.demon bonus,qm̄ is deus,qui est animus suicuiusq; q̄q̄ sit īmortalis,tñ quodāmō cū hoie gignitur.ergo nō habebit geniū.i.nō putabiť esse pfecte virtutis ꝛ scientie. Sed q pene perit,sed ille inquit habebitur verus ꝛ magnus Astrologus,qui tot flagitia cōmiserit,vt vix capitis supplicium euaserit,sed qui pene dānatus occisusq; est. Cui vix in cycladamitti contigit,hoc est,qui vix impetrauit vt relegareť potiusq̄ occidereť.Dānatoꝝ aūt multi in cyclades,aliasq; insulas relegabāť alibi.Aude aliqd breuibus gyaris ꝛ carcere dignū. Cyclades.n.insule sunt duodecim in mari egeo ita dicte,q, in circulū sunt posite,nam κυκλως circulum signat.

Oraculum iouis in Libia

Tēplū Iouis hāmonus

delphi

Mathematicus

Chaldei

Genethliaci

Cydades

Carnisse

Contigit, & parua tandem carnisse crypho,
Consulit ictericę lento de funere matris,
Ante tamē de te tanaquil tua, quando sororem
Efferat & patruos, an sit victurus adulter
Post ipsam, quid. n. dare maius numina pñt.
Hęc tamen ignorat quid sydus triste minetur
Saturni, quo lęta venus se proferat astro.
Qui mensis damno, quę dentur tēpora lucro.
Illius occursus etiam vitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia succina tritas
Cernis ephemeridas, quę nullū cōsulit, & iam.
Consulitur, quę castra viro, patriamq; petente
Non ibit pariter numeris reuocata thrasylli.
Ad primū lapidem vectari cū placet, hora
Sumitur ex libro, si prurit frictus ocelli

Carnisse parua scrypho, idest cui tandem contigit ab exilio reuocari, quum in scryphum insulam esset relegatus, quod sane grauissimum erat exilium tam angusto insulę spacio, tum quod petrosa est & sterilis multum, vt illi obiiciatur hoc fuisse passam, quod illic persus educatus incolas offenso capite Medusę in lapides conuerterit indignatus, qd his adiutoribus Polydectes rex Persei matrem ad nuptias cogere voluerit. Hęc ex Strabone. Est autem vna ex cycladibus. Consulit de lento funere. Mulierum scelera sui temporis insectatur, quę non modo in mortem maritorum, sed etiam parentum & cognatorum inquirerent. Ordo est, tua tanaquil consulit. De lento funere & quando moritura sit mater, cuius funus videatur nimium differri. Ictericę.

Icterus morbo regius

Icterus morbus est quum per totū corpus bilis suffunditur quę interdum nigra interdum flaua est. Plinius libro vigesimosexto. cap. xxxi. morbū regiū appellat, morbū inquit regiū in oculis pcipue mirari est tenuitatem densitatēq; tuniculaꝝ felle subeūte, arquatum etiam appellant a colore arcus celestis. Regium autem ait celsus appellari, quod regio cubiculo apparatu curetur. Varro autem q; mulso preciosissimo remedio curetur. Est autem ab ictero aue denominatus. Nam auis inquit Plinius icterus vocatur a colore, quę si spectetur sanari morbum regium tradunt, auem vero mori, ea esse putatur, quę latine galbula dicit. De te. i. de morte tua. Tua tanaql. ironicos vxor tua mulier sane bona & pudica, qualis fert fuisse tanaquil vxor Tarquinii prisci. quę summę fuit probitatis. scribit enī Varro lanam cum colo & fuso Tanaquilis, quę eadem caia Cecilia vocata est, in tēplo anci Marci durasse vsq; ad tempora sua, factamq; ab ea togam regiam virgulatam in ęde fortunę. qua Seruius Tullius fuerat vsus. Inde factū est vt nubētes virgines comitaret colus cōpta & fusus cum stamine, prima ēt texuit rectā tunicā qua simul cū toga pura tyrones induunt, nouęq; nuptę. Tanaqlē igitur pro exēplo pudicę mulieris & prudētis posuit. Quādo sororē efferat, qñ moritura sit soror. Nā

Efferri

efferri pprie est mortuoꝝ. Terentius. Effertur imus ad sepulchrū venimus. Quid enim maius dare numina possunt, quam vt adulter ei sit superstes. Hęc tamen ignorat, insultat poeta mulieri quę talia tanto scrutetur studio. hoc est quę perniciosa sint suis, nec curet, quę magis in rem suam sint, quid velint sydera aut minentur, aut benigne promittant. Sydus triste saturni,

Sydus saturni

sydus saturni gelidę & rigentis est naturę & quibus in ortu affulserit maleficium & infelicitatem portēdens. Propertius. Et graue saturni sydus in omne caput. & Ouid. in Ibin. Te sira nequicq; placidum spondentia martis. sydera presserunt falcisriq; senis. hoc est saturni. qui cū falce figuratur. Quo astro, qua benignitate, nam veneris sydus, vt docet Cicero in primo de diuinatiōe cōiūctum cum luna salutare est pueris in ortu. eos etiam dicunt gratiosos esse, quibus in ortu affulserit. Memento, sensus est posthume Vrsidi, memento etiam fugere illam, quę Astrologis adeo dedita est, vt iam tanquam talis scientię perita consulat aliis, nihilq; ipsa peragat nisi ex syderum cōputatione. Pinguia succina, nā succina manibus tractabant matrone vt bene olerent. Iuuenalis in nona satyra. En cui tu viridem vmbellā & succina mittas. Succinum autē humor est, qui ex arboribus effluens densatur rigore vel tepore, vnde a succo succinum est nominatum, de quo plura dicemus in nona satyra. Ephemeridas,

Succinum

Sempronius Asellio auctore Gelio libro quinto ait Ephemeridas esse diaria, idest libellos, in quibus singulorum dierum facta continentur, nam ἐφημερὶς diariū dicitur. ἐφημερος quotidianus. Sed hoc loco poeta accepit pro supputatione numerorum in astris quid quoque die immineat, quam libello descriptam habet matrona tanquam astrorum peritissima. Plinius. Crinas massiliensis arte geminata vt cautior, religiosiorq; ad syderum motus ex ephemeride mathematica cibo dando, horasq; obseruando eum auctoritate precessit. Ouidius in amoribus ostendit Ephemeridas diarias proprie esse, idest libros in quibus vt diximus singulorum dierum acta contineantur his versibus. Inter ephemeridas melius tabulasq; iacerent, In quibus absumptas fleret auarus opes. nam hęc consuetudo fuit vt vnusquisq; domesticam rationem sibi totius vitę suę per dies singulos scriberet, in quo appararet quid vnusquisq; de redditibus suis, quid de arte, foenore, lucroue seposuisset, et quem item sumptum, damnumq; fecisset, talem igitur librum Ephemerida appellabant, idest diarium siue diurnum, vt pauloante diximus illic. Relegit transuersa diurni. Non ibit, siue inquit maritus castra siue patriam petierit, eum vxor non sequetur admonita Thrasylli admonita Astrologia quasi ei periculum immineat, si eat. Thrasylli. hic enim est Thrasyllus ille mathematicus celeberrimus, quem vt sapientię professorem contubernio suo admonuit Tyberius auctor Tranquillus est. Numeris. supputationibus & calculationibus, quę diligentissime adhibent ab astrologis ad habendam perfectam futurorum cognitionē.

Ephemeris

Thrasyllus

Ad primum lapidem, etiam si breuissimum iter sit faciendum. nam Romani miliaria per numerum lapidum in viis defixorum colligebāt, vt ad primum ad quintum ad nonum lapidem dicerent, idest ad primū ad quintum, ad nonum miliarium. Vectari, aut vehiculo, aut lectica. Ex libro. ex astrologia. Frictus ocel ordo est. Angulus ocelli frictus idest frictu exasperatus. q. d. de minima re consulit mathematicum.

Angulus inspecta genesi collyria poscit.
Aegra licet iaceat capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo,nisi quam dederit petosiris.
Si mediocris erit spatium lustrabit vtrunq
Metarum,& sortes ducet,frontemq,manumq
Prebebit vati crebrum popisma roganti.
Diuitibus responsa dabit phryx augur,& indus
Conductus dabit astrorũ mundiq peritus.
Atq aliquis senior qui publica fulgura condit.

Collyria Collyria,variis modis.Cor.cel.docet fieri collyria,
idest medicamenta propria oculorum. Oratius oculis
collyria lippis.Collumella tamen ait collyria aluo bo-
Gen. nis cruditate laborantis immittenda. Genesi,idest
hora q̃ genita sit,Nam genesis genituram significat,q̃
maxime mathematici considerant & colligunt ex astro-
logia. Aegra licet ia-
ceat,licet inquit aduer-
sa valitudie laboret nul
lum prorsus putat capi-
endum esse cibum,nisi
prefinita prius hora ab
astrologo. Nisi quã
dederit petosiris,idest ra
Petosiris. tio syderum tradita a
petosiri qui autore Pli.
li.vii.insignis fuit astro
logus rationem autem
dandi cibi egrotis & ob-
seruãdi horas maxime
instituit, vt paulo ante
diximus,Crinas massi
liensis ad syderum motus. Si mediocris erit. muli-
er inquit si mediocris sit conditionis in circum descen-
dit ad sortilegos consulendos qui minoris sunt autorita
tis q̃ astrologi,& proinde minori mercede futura predi-
cunt. Spacium metarum,in circo enim metas du
as fuisse in sublime erectas ostendit Tranquillus in Ce
sare his verbis,nam quo laxius dimicaret,sublate me-
te,inq earum locum,bina castra ex aduerso constituta
erant,idem etiã in Claudio.Circo vero maximo mar-
Mete due in circo. moreis carceribus,auratisq metis,que vtraq & tophina
& lignea fuerant exculta,circum quas & pompa vt inqt
Varro circenses ferebatur,& equi currebant septem enim
curricula vt ex Gellio lib.iii.didicimus erant circensiũ
ludorum solemnia,de quibus itellexit illic Propertius.
haud prius infecto deposcit premia cursu,Septima quã
metã triuerit arte rota,ubi errant qui interptant equos
solitos septies circa metas currere quum poeta intelligat
per septimam rotam septimum cursum. Illic dabãt re-
sponsa diuinatores.Vnde in sequentibus plebeium in
circo positum est & in agere fatum,Nam in circo maxi-
mo circa metas solebant vt tradit & Acron sortilegi cõ-
sidere qui sortes dabant vulgaribus.Nam altioris digni
tatis homines erubescebant fere in iis vulgi circulis ver
sari,vnde Cicero in libro de diuinatione. Quis enim
magistratus,aut quis illustrior vtitur sortibus? Ora. in
satyris ostendit se vt humili loco natum non erubuisse
diuinis assistere,fallacem circum,vespertinumq, perer
ro Sepe forum,assisto diuinis,circum autem fallacem
appellat,q illic sortilatores,diuiniq, homines starent q
suis sortibus,falsisq, diuinationibus consuligres decipe-
rent. Sortes ducet,responsa tumet ex sortibus.Nam
sors capitur pro fortuito cuiusq rei euẽtu, vt quum ex
vrna alione vase aut manibus cõpressis educuntur aut
Sors scripta,aut lapilli aut frustucę,aut alia id genus,quod p-
be docet Plautus in casina, vbi ait situlam huc tecum
efferto & sortis nam in situlam plenam aque sortes li-
gneas pares coniiciebãt,isq victor dicebatur cuius sors
ad ima descenderat,Plautus Nũ ista aut populna sors
aut abiegna est tua?Quid tu curas. quia enim metuo
ne in aqua summa natet. Inde est sortior quod est idẽ,
quod ducere sortem. Plautus coniiciam sortis in situlã
& sortiar tibi & chalino,Plinius libro.ii. Sortem pro for-
tuna ponit sic. Adeoq, obnoxie sumus sortis,vt sors ip-
sa pro deo sit,qua deus probatur incertus,sors etiam pa
trimonium significat,& dei responsum.Sortem item ac
cipimus pro statu & vt sic loquar conditiõe.Oratius in
epistolis ille cubans gaudet mutata sorte.Et in prima sa
tyra.Qui fit mecoenas vt nemo quam sibi sortem.Seu
ratio dederit seu sors ob-
iecerit vlla Contentus
viuat. De sorte ita scri-
bit Cicero lib.ii.de di-
uinatione. quid enim
sors est?idem propemo-
dum quod micare, q̃
talos iacere, quod tesse-
ras.quibus in rebus te-
meritas & casus,non ra-
tio nec consilium valet,
tota inuenta est aut ad
questum,aut ad super-
stitionem,aut ad erro-
rem. Frontem ma-
numq.i.adibit & meto Meto-
poscopos q fronte inspecta futura pdicunt & Chiromã- poscopus
tas q ex manuum incisuris vaticinantur. Crebrum Chiromantis
popysma,crebram pertractationem,nam πο ππυσμ
est manu pertractare adhibito sibilo ad mansuefaciendũ
vt solemus equos indomitos pertractare, vt significet chi
ronomantin diu suspensam tenere mulierem vt diu il
lam manibus pertractet. Diuitibus,mulieribus.

Phryx augur,nã phryges cilices & arabes vt scribit
Cicero in primo de diuinatiõe,auiũ signationibus plu-
rimum obtẽperauerunt quod idẽ factitatũ in vmbria
se accepisse inqt. Et indus,Bragmanas signat,q au- Bragmane.
tore Apuleio ii floridorũ sapientes viri sunt, Indie gẽs
est.quos Strabo lib.xv.scrib.physiologiã & astronomiã
exercere. Eorũ princeps vt scribit philostratus fuit larcas
tpe.quo apollonius Thyaneus discẽdi,visendiq, studio
ad illos se contulerat Atq aliquis senior, subaudi a
superioribus dabit respõsa. Atq aliquis senior,idest
aliquis sacerdos nã quem nos seniorẽ,greci psbyterũ ap
pellant. Publica fulgura,nam priuata & publica ful-
gura extitisse credidit antiquitas.Plynius ceterum exi
stimant non vltra decem annos portendere.priuata pre
terquam in matrimonio primo facta,aut natali die,Pu
blica nõ vltra trigesimum annum,preter quam in de
ductione oppidi. Fulgur autem differt a fulmine q ful
gur est ignis late explicitus. Fulmen vero coactus ignis
terrifico impetu iactus. Fulgura condit, Seneca li. Fulgur
secundo naturalium questionum scribit priscos roma-
nos quum crederent nisi fato fulmina non decadere, ce- Fulmẽ
sis hostiis,extinctisq, aris,adhibito sacerdote, velut in p
curationem malorum illa condere. Condi enim dice-
bantur quum sacerdos dispersos ignes in vnum redi-
geret,& quadam tacita prece terre conderet & consecra-
ret. Vnde Lucanus,aruns dispersos fulminis ignes col-
ligit & terre tacito cum murmure cõdit, Cato in primo
de re rustica. Si de coelo villa tacta sciet,de ea re verba
diuina vti fiant procuret. Eum locum Bidental ap- Bidẽtal
larunt q cesis bidentibus expiatus est. De quo Persius,
Triste iaces lucis,euitandũq, bidẽtal,scribit festus Pom
peius triũ generũ eẽ fulgura. Postularia,Pestifera,Perẽ-
ptalia:postularia votorũ aut sacrificiorũ sptã religionẽ de Fulgura triũ generũ
siderãt.pestifera mortẽ aut exiliũ dnũciãt.Perẽptalia su
periorũ fulgurũ portẽtorũq, signationẽ pimũt vel abolẽt.

Plebeium

Plebeium in circo positū ē & in aggere fatum.
Quę nudis longum ostendit ceruicibus aurū
Consulit ante falas; delphinorumq́ columnas
An saga vendenti nubat caupone relicto
Hę tamen & partus subeunt discrimē,& oēs
Nutricis tolerant fortuna vrgente labores.
Sed iacet aurato vix vlla puerpera lecto,
Tantū artes huius tantū medicamina possunt,
Quę steriles facit,atq́ hoīes in vētre necandos
Conducit,gaude infelix,atq́ ipse bibendum
Porrige quicquid erit,nam si distēdere vellet
Et vexare vterum pueris salientibus esses

Plebeium fatum,hoc refertur ad illud. Spacium metarum. Nam ait responsa,quę dantur plebeis de fato .i.de iis,quę imminent haberi ex diuinatoribus qui in circo versantur,quos Cicero in primo de diuinatione astrologos de circo nominat. Nam fatum autore Seneca in naturalibus est necessitas rerum omnium, actionumq́ quam nulla vis rumpat. Et in aggere,de aggere Tarquinii superbi itelligit de quo ita Plin.in descriptione vrbis Romę, Claudit ab oriente Aggere tarquinii superbi inter ipsa opera mirabili, nāq; eum muris ęquauit, q̄ maxime patebat aditu plano. Quę nudis longum,vilis mulier & infimę conditionis cui nullus fere rubor eē cōsueuit supra vires ornati. Consulit,idest consilium capit a diuinatoribus,an fatis sibi datum sit vt relicto caupōe nubat vendenti saga,idest sagario. sagum enim vestis est militaris. Virg l. virgatis lucent sagulis. Cice. in philippicis scribit saga sumi solere in bello,tumultuq;. Tran-
Sagū quillus in cęsare. Conuiuatum assidue per prouincias
Sagarius. duobus tricliniis,vno quo sagati palliatiue,altero quo togati cum illustrioribus prouinciarum discumberent. Idem in augusto Cornelius centurio reiecto sagulo ostendens gladii capulum, A sago dicuntur sagarii qui saga conficiunt. Sago homines in sublime iactari docet Martia. Ibis ab excusso missus in astra sago. Suetonius in Nerone, Solitus inualidum quemque obuium vel potulentum corripere, ac distento sago impositum in sublime iactare. Alii vero sic exponunt, vt sit periphrasis mulieris prostantis, quę consulit,idest cōsilium dat plebeię interroganti an nubat Sagario. quod autem mulieres prostitutę darent responsa locus ille indicat Plynii de Nerone libro trigessimo, vtinamq; inferos potius & quoscunque de suspitionibus suis deos cō-
Falę suluisset quam lupanaribus,atque prostitutis mendas set inquisitiones eas. Ante falas. falę vt scribit Nonius turres sunt ligneę Ennius libro decimoquito. Malos diffindunt, fiuntq; tabulata, falęq;, ę etiam in circo apud veteres propter spectatores & lignis erigebantur. Festus autem ait falas dictas ab altitudine a phalādo, quod apud ethruscos significat coelum,a falis seruius ait falaricam genus teli denominatam, quod ex turribus mitteretur, quas falas dici manifestum ē, de qua Virgilius nono. Sed magnum stridens contorta falarica venit. Delphinorumq; columnas, Georgius Merula preceptor meus vir litteratissimus credidit ex verbis Ioannis Cassiodori delphinum columnas intelligi Obeliscos circa quos luderent Delphini ait enim sic in circo euripus in gyrum agebatur, reddebatq; imaginem vitrei maris in quem Delphini ęquorei influebant, vbi item erant Obelisci & in primis ille magnus quem diuus augustus in circo maximo constituit, quidam vero tradunt Delphinos duos fuisse fratres nobilissimos sub quorum titulo columnę erectę fuerunt,

verum illud mihi placet vt intelligamus delubrum, Cn. Domitii vbi in marmore erant nereides supra delphinos in circo flaminio. in circis enim versabantur diuinatores vt dictum est. Plinius libro.xxxvi.capi.v.sic scribit. Sed in maxima dignatione Cn. Domitii delubro in circo flaminio Neptunus ipse & Thetis atq; Achilles Nereides supra delphinos & cete & hippocampos sedētes sunt. De delphinibus ita etiā legimus apud Dionem in vita Augusti. Agrippa aquam Romę deficientem corruptis canalibus & proprio sumptu reparauit, & in multis locis vrbis aquęductus adiecit. Preterea omnia ędificia publica, omnesq; vias nihil assumens ex publico refert, cloacas deinde purgauit, & per eas in tyberim subnauigauit, & cū Hippodromo aberrare homines circa numerum cursuum animaduerteret, delphines & opificia in oui speciem constituit, vt per ea circuitus peridromorum ostenderetur. possumus ergo intelligere delphines hos in columnis constitutos fuisse iuxta circum maximum, vbi equi currebant. An nubat, idest consulit an fatis sibi datum sit, vt in relicto caupone nubat Sagario. Caupone, is est qui meritoriam tabernam exercet, que & caupona appellatur & stabulum. Caupo
Caupona etiam dicitur mulier, quę preest tabernę. Caupona.
Hę tamen & partus, inuehitur autem in matronas, mulieresq; diuites quę medicamentis abortus faciunt. Est enim sensus. licet inquit hę plebeę mulieres anxię sint futurorum, & de nubendo diuinatores consulant, tamen concipiunt & pariunt, foetusq; educant matronę vero & potentiores foeminę aut non concipiunt aut eiiciunt conceptum partum medicamentis, in vtero extinctum. Partus discrimen. nam quę pariunt in summo versantur periculo. Fortuna vrgente. rei familiaris angustia cogente, quasi quę ob inopiam liberos nutricibus alendos tradere non possunt. Vix iacet. mulier inquit quę diues & potens est vix vnquam iacet in lecto. quia aut non concipit, aut si concipit abortum facit. Lecto aurato, hoc est quę in magnis sit opibus & delitiis. Tantum artes huius. non est inquit mirum si mulier diues aut non concipiat aut abortus faciat? Nam mira sunt, quę possunt artes mulieris veneficę, q̄ steriles facit matronas, atque conducit pueros necandos in vtero matris, premium enim poscit a matrona vt in ventre necet partum sicq; conducit. idest mercede sumit id operę ad necandos partus. Alibi cōducunt foricas. idest mercede sumunt id laboris. Quę steriles. idest quę suis medicamentis aut mulierem reddit sterilem, aut abortiuum cogit facere. Gaude infoelix. s. marite q̄ abortum faciat. Porrige. s. vxori quicquid erit. s. datum ab alia venefica. Nam si distendere vellet. idest si ad legitimum tempus vellet ferre foetū in vtero, re vera ęthiopem pareret, proindeq; esses pater ęthiopis.

Aethiopis fortasse pater, mox decolor heres
Impleret tabulas, nunq̃ tibi mane videndus.
Transeo suppositos & gaudia votaq; sepe
Ad spurcos decepta lacus, atq; inde petitos
Pontifices salios, scaurorum nomina falso
Corpore laturos, stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus, hos fovet omnes
Involvitq; sinu, domibus tunc porriget altis,
Secretũq; sibi mimum parat, hos amat, his se
Ingerit, vtq; suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic thessala vendit
Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
Et solea pulsare nates, quod desipis inde est,
Inde animi caligo, & magna oblivio rerum
Quas modo gessisti, tñ hoc tolerabile si nõ
Et furere incipias, vt avunculus ille neronis

Aethiopia duplex. Aethiopis, Duplex est ethiopia orientalis & hesperia, de qua alibi plura. Decolor. Decolor heres, Decolor appellatur qui sit colore viciato & qui declinat a priore colore, vnde etiam decolorari dicitur id cuius color viciatur & inficitur Oratius in odis, quod mare daunię, Nõ decoloravere cędes? Seneca in naturalibus Fulmen, aut colorat aut decolorat. Decolorari. Discolor. Discolor vero dicitur diversi coloris, Concolor eiusdẽ coloris. Martia. Concolor in rubra gamare lance rubes. Concolor.

Tabulas, scilicet testamenti. Nunquam tibi mane videndus, idest cui nolles mane occurrere vt mali ominis. Alibi, Et cui per mediam nolles occurrere noctem. Transeo suppositos, occupatio est, notat mulieres, quę aliunde petitos partus maritis supponunt, Sensus est, pretereo inq̃t referre nothos quos mulieres divites ementito partu pro naturalibus & legitimis alunt.

Suppositi. Suppositos, subdititios. Suppositi illi dicuntur qui ex vxore nati nõ sunt, sed pro filiis ficto partu marito supponuntur. Gaudia, idest filios ipsos nothos quos miro gaudio maritus vt suos alit. Vota, idest filios quos multis votis & summo desiderio concupiuit maritus habere. Valerius maximus filios sic vocat his verbis. Venite igitur in manus nostras prospera parentum vota. Decepta, desumpta ab vxoribus decipientibus maritos simulato partu. Decepta ergo expone desumpta & inde capta. Sepe, Ostendit id frequenter a mulieribus factitatum. Ad spurcos lacus, Locum esse ostendit poeta in vrbe vbi pueri incertis nati parentibus exponerentur. Vbi autem fuerint & quare spurci lacus appellarent nusquam meminimus nos legisse. Lacus spurci. Pontifices salios, idest spurios, qui in nobilissimas translati familias pontifices salii creantur. Salii. Salii enim sacerdotes fuere martis qui in comitiis & sacris ancilia gerentes, eademq; gladiolis percutientes circũsiliebant. iiq; ex nobilioribus creabantur. De quibus plura in secunda Satyra retulimus. Scaurorum, speciem pro genere posuit, idest nobilium romanorum quales fuere scauri de quibus in secunda dictum est abunde. Laturos nomina, nam putabuntur filii eorũ nobilium a quibus educabuntur. Fortuna improba, dicimus improbum non solum nota significatione malum, sed nimis avidum nec modico contentum vt illud Virgilianum, Lavit improba teter ora cruor. Et alibi improbum anserem appellat cibi avidum & insaciabilem. hoc vero loco fortunam improbam dicit. i. iniquam, & indignorum fautricem. vnde Plinius li. ii. loquens de fortuna. Sola laudatur, sola arguitur & cũ cõvitiis colitur, Volubilisq; a plerisq; vero & ceca etiam existimata, Vaga, Inconstans, Incerta, Varia, indignorũq; fautrix. Ergo improba hoc est, quę non ex merito, sed Improbus. libidine hominem amplectitur. Stat, adest. Noctu. Talia. n. noctu fere peragi solent. Arridens, aspirãs & blandiens. Altis domibus, idest nobilibus familiis.

Secretum mimum, oblectamentum quoddam, nã mimi non solũ publice in scena, sed & in domibus privatis gesticulatiõibus suis oblectabãt, vnde Livius lib. ix. de bello macedonico, Tunc psaltrię, sambucistrięq; & cõvivialia ludiorũ oblectamẽta addita epulis. His se ingerit, ifũdit, iserit, iplicat. His, s. nothis. Vtq; suos, solent. n. vulgo fortunę dici filii. Alumnos, significat eum qui alitur & aliquando eum qui alit. Alumnus. Hic magicos affert cantus, nunc luebitur in amatoria & excãtationes magicas mulierũ q̃ viros et in furorem cõpellant. Hic .i. alius. Affert. s. mulieri. Cãtus, carmia & excantationes. Magicos, hoc ẽ quibus ipsa magorũ vanitas gloriatur oia posse effici hoies in bestias posse mutari. vñ illud Vir. Carminibus circe socios mutavit Vlyssis. Et messes in alios agros traduci vt illud. Atq; satas alio vidi traducere messes. Qui et elemẽta quoq; concuti, turbari hoiũ mentes, & sepe sine vllo veneni haustu hoies interimi. Lunã e coelo deduci. Carmia vel coelo possunt deducere lunã. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. De mago diximus abuñ in. iii. Satyra. Philtra, grece, latinę amatoria dicũtur φιλτρον amor dr̃. Est. n. amatoriũ qcqd ad amorem conciliandũ datur, q̃uis & furorem sepe moveat, Vñ Ovi. Philtra movent aios, vimq; furoris hñt. Philtra. Thessala, nã in Thessalia vt probe docet Apuleius, i Asino aureo veneficia plurima exercebantur. Nã & Apuleius ipse in Thessalia in asinũ reformatus ẽ, vñ & Plau. in Amphitryone, Ego pol hodie vlciscar illũ thessalũ veneficum q peruerse vertit familię mentẽ meę. Solea, qcqd pedi subiicitur solea dr̃. Cicero i rethoricis, Et solee lignee pedibus indutę sunt, Tranqllus in Nerõe. Soleis mulas argẽteis calciavit. Est et piscis planus. Et solea capitur pro eo ligno sup quo extruitur paries craticius. Solea. Pulsare nates, Persius solea puer obiurgabere rubra. Ter. vtinã tibi cõmitigari caput sandalio videã. Inde est, ex amatoriis. Desipis, a cõi sensu declinas. Animi caligo, offuscatio & cecitas mẽtis, ac p hoc ignorantia. Sic & Seneca. O q̃ta illos caligo mentiũ, q̃ta ignorãtia veritatis exercet. Est aũt caligo nebula densissima ima offuscãs. vñ Tranquillus in Nerone, Deinde tanta coorta caligo est vt despicere nõ posset. Caligo. Tñ hoc tolerabile, si tm̃ sensum & lumen rationis amittas. Si non & furere incipias. i. si non incipias & tu vexari eo furore quo vexatus ẽ caligula imperator, q a Cesonia vxore amatorio medicamento potionatus in furorẽ versus est potioni infuso hippomane. Hippomanes. Vt avunculus ille Nerõis, subaudi a superiore fuernit. s. Caligula, q frater fuit Agrippinę matris Nerõis.

Frontem

Cui totam tremuli frontem cęsonia pulli
Infudit, quę non faciet, quod principis vxor?
Ardebant cūcta; & fracta compage ruebant,
Non aliter quam si fecisset iuno maritum
Insanum; minus ergo nocens erit agrippinę
Boletus, siquidem vnius pręcordia pręssit
Ille senis, tremulumq̄ caput descendere iussit
In cęlum, & longam manantia labra salivam.
Hęc poscit ferrū atq̄ ignes, hęc potio torquet,
Hęc lacerat mixtos equitū cū sanguine patres,
Tanti partus equę tanti vna venefica constat.
Oderunt natos de pellice, nemo repugnet.
Nemo vetet, iamiam privignū occidere fas est.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res
Custodite animas, & nulli credite mensę,

Frontem tremuli equi, idest caruūculam illam, quę caricę magnitudine vt dictum est in fronte pulli equini inheret, quod hippomanes appellat veneficiis aptū.

Quę non faciet. Sensus est. Quę mulier nō faciet quod vxor principis fecit? quasi dicat reliquę mulieres dignioris exemplo commotę idem facere non verebuntur. vnde est illud apud Virgilium in septimo. Neq; enim leue nomen amatę. Ardebant cūcta, Caligula enim autore Tranquillo omne sęuitię genus vel minima offensa exercuit.

Fracta compage. i. omnia sęuissime a caligula fiebant, sumpta translatione a lapsu tectorū, dicimus compagem & compaginem a compingendo, idest coniungendo. vnde & compactam fistulam dixit Virg.

Non aliter. Sensus ē non aliter inquit totus orbis concussus est furēte caligula qui eum regebat quam si Iuppiter versus esset in furorem, cuius nutu omnia regunt̄, sicq; ostendit quanta ex veneficiis mulierum mala eueniant. Boletus aggrippinę. Nam agrippina maritum suum Claudium Boleto medicato, quo genere cibi plurimum delectabat̄, sustulit, fuit enim Agrippina Neronis mater & Caligulę vt diximus soror. Minus nocens, graviora inquit fuere & perniciosa magis vrbi quę Caligula per furorē fecit, quam quę Claudius, nam is statim mortuus est, post acceptum boletum nec illa venena cuiquam fuere perniciosa sicut illa quę data sunt Caligulę quę in causa fuere vt in omnes sęuiret. Vnius senis, non enim fuit causa Boletus vt diximus vt multi per furorem Claudii imperatoris perirent, sed solus Claudius iam senex periit, nam ad sexagessimum & quartum annum peruenerat. Tremulumq; caput, hoc autem est ex hystoria capite enim Claudius fuit tremulo. Trāquillus & remisse quid vel serio agentem multa dehonestabant risus indecens, Ira turpior, Spumante rictu, humentibus naribus, Plectra linguę titubantia, caputq; tum semper tamen in quantulocunque actu vel maxime tremulum. Descendere in coelum, declamauit per contrarium, sic etiam locutus est Seneca postea quam Claudius in coelum descendit, Sic & Statius in sylvis. Nondum stelligerum senior demissus in axem. ita enim poetę plerunque per contrarium declamant vt Alibi Iuuenalis. Iam quartanam sperantibus ęgris, idest timentibus, sic & Virgilius, hunc ego si potui tantum sperare dolorem. Labra manantia, idest fundentia & emittentia. Vnde illud notandum est apud auctores talem inueniri locutionem, fons manat aquam dulcem vt hic & alibi in penultima satyra, cuius manantia fletus ora puellares faciunt incerta capilli. Et ex fonte manat aqua dulcis. Et fons manat aqua dulci, Vnde Plinius libro. xxii. cap. xxii. Caulis fractus copioso lacte manat. Absolute etiam dicimus vlcera manantia. Longam salivam quia vt dixi spumante rictu erat & humentibus naribus. Hęc poscit ferrum, idest homines in furorem per potionem versi arma & ignes ad hominum perniciem poscunt & exercent, hoc autem dicit specialiter propter caligulam qui autore tranquillo equestrem ordinem & senatorium furens laceravit, quod factum fuisse videri vult poeta per potiōem amatoriam vt a superiore dependeat, vt dicat Boletum Agrippinę tātum nocuisse Claudio, potionem vero calligulę perniciosam toti civitati fuisse, ergo hęc potio poscit ferrum, idest hęc potio quam cęsonia dedit caligulę marito, est in causa, vt ferrum poscat & exerceat in cędem hominum, Hęc potio torquet, idest hęc potio est in causa vt homines variis cruciatibus afficiātur & torqueantur a calligula.

Tanti partus equę, hunc locum hucusque omnes quos mihi vidisse contigit codices ita legerunt tanti partus equę quanti vna venefica constat, ita vt nullus prorsus eliceretur sensus. Ego vero attentiore examine carmen & mentem poetę trutinatus animaduerti locum esse depravatum & vtrobiq; legendum tanti vt summa poetę indignatio ostendatur. vt idem sit bis repetitum per diversa verba vt illud tantum artes huius, tantum medicamina possunt, Idem enim est bis repetitum per diversa verba sic etiam illud. Tantum admirari, Tantum laudare disertos, ac si dicat ex his veneficiis & sceleribus mulieris multa mala proveniūt & hęc veneficia magno constant quando incendia & cędes hominum miscent, hocq; totum dictum est propter cęsoniam. Vna venefica, vna cęsonia. Partus equę. i. hippomanes, quod ex fronte pulli equini auelli- Hippomanes.
tur ad veneficia, de quo supra dictum est, quod cęsonia potioni infudit, vnde furore vt diximus correptus est caligula. Oderunt natos de pellice, non indignat̄ poeta q̄ oderint natos ex pellice neque enim mirādum est id posse accidere, sed quod privignos, quod gravius ē necent, est ergo sensus. quasi monitor dixerit odio habent natos ex pellice & ipse veluti assentiens dicat fateor oderunt, & nemo inquit vetet quin oderint nothos. verum illud gravius est. quod privignos interimunt. De pellice dictum est illic quid sit pellex, Residens in codice pellex. Iam iam, non est inquit mirandum, immo neque obstandum q̄ natos ex concubina viri oderint. sed illud gravius est, quod iam privignos quasi licitum necant. Iam iam est fas, iam putat nullum esse nefas occidere privignum sicq; est ironia.

Vos ego pupilli moneo, ostendit matres etiam tantę impietatis inveniri vt propriis filiis non parcant, sed eos nefarie occidant, vt nubant adulteris, quod fecit pōtia, quę filios duos veneno sustulit, vt nuberet adultero.

Amplior res, ampla patrimonia.

Liuida materno feruent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis quicquid porrexerit illa
Que pepit, timidus p̄gustet pocula, pappas.
Fingimus hec, altum satyra sumēte cothurnū.
Scilicet egressi finem legemq̧ priorum.
Grande sophocleo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum rutulis, coeloq̧ latino
Nos vtinam vani, sed clamat pontia, feci,
Confiteor: puerisq̧ meis aconita paraui,
Que deprehensa patent, facinus tn̄ ipsa peregi.
Tu ne duos vna seuissima vipera coena?
Tu ne duos? septem, si septem forte fuissent.
Credamus tragicis qcqd de cholchide torua
Dicitur ē progne, nil contra conor, ē ille

Adipata, pinguia edulia & succulenta quasi adipe condita, vnde Cicero de oratore per translationem adipate dictionis genus appellat .i. pinguis & succi multi. Hec sunt verba Ciceronis. Adsciuerunt suis artibus optimum quoddam & tanq̄ adipate dictionis genus. Liuida aconita dixit ab effectu. & Virg. mortem pallidam .i. que pallorem facit.

Que peperit, ipsa mater. Pregustet, ante
Pregustet gustet, vnde pergustatorem appellamus ministrum, qui primitias ciborum antequā dominus gustat, quo sine suspitione veneni dominus securius epulis fruatur. Pappas, signifi-
pappas cat aliquem natu gran-
pappus diorem, qui dignus sit hac honorifica appellatione, q̄ filii ad parentes vsi sunt. Nā pappas venerationis nomen est, & patrem significat, vnde fortasse & summum pōtificem pappam appellamus, vt patrem, nam & pappos auum etiam significat & papaço innoco auum, vt infantes faciunt, verum hoc mihi magis placet, vt exponas sic. Aliquis timidus pregustet pocula & pappas, vt duo dicat & potionem & cibum, nam vt diximus etiam in Persium illic pappare minutum. Pappa & bua pro cibo & potu vsurpata sunt a pueris, vnde Cato de liberis educandis quum cibum ac potionem buas atq̧ pappas docent, & matrem mā mam & patrem Tatā, vnde & Plautus in epidico sī verbo pappare vsus est sic. Nono liberto opus est quod pappet .i. comedat. Bene autem vsus est vocabulo pueris accommodato, pupillos enim & pueros alloquitur. Vos ego pupilli moneo. Fingimus hec, erunt inquit fortasse qui putabunt nos hec fingere, & tanq̄ tragica fabulamenta prosequi, que de huiusmodi cędibus loquuntur & tractant. Sed nos inquit vera agimus & vtinā non essent, que de matribus dicimus, vera ironicos igitur legendū est. Fingimus hec, vt sit a contrario sensu nō fingimus. Satyra sumente, videmur enim tragici officium vsurpare, qui talia scelerum figmenta scribere cō sueuerunt, vt de Medea, que filios spectante patre Iasone interemit. Et progne que itun filium occisum apposuit marito Thereo. Cothurnum, calciamentum tragici, sed a poetis vsurpatur sepe pro sublimi stilo vt hoc in loco. Virgil. in Bucolicis. Sophocleo tua carmina digna cothurno. Mart Grande cothurnati pone maronis opus. Altum. idest materiam tragicam. res .n. grandes & altas tractant tragoedię. Finem & legem. priorum. idest satyricorum. qui ante me scribentes hunc finem, & hunc terminum tenuere vt stilum suum nō vltra tenderent q̄ ad res veras, minimeq̧ fabulosas, quales tragici scribere consueuerunt. Bacchamur, furore poetico scribimus, qui sine furore quodam scribere nequeunt. Hiatu sophocleo, eo stilo & sublimitate, qua vsus est Sophocles in scribendis tragoediis. quasi dicat, scribimus r s, que specialiter tractantur a tragicis qualis fuit Sophocles, quum de cęde filiorum tractamus facta a matribus. Montibus rutulis ignotum .i. quod quidem carmen nemo vnquam in latio ante me cecinit in satyris suis .i. nūquam fuit auditum in his regionibus tale scelus perpetratum fuisse, quod a poetis celebraretur, vt mater filios proprios necauerit. Rutulis, rutuli
populi sunt latii. quibus Turnus imperauit. Coeloq̧ latino, idem fere dixi. Nam latinus rex regnū habuit finitumum cum Rutulis. Vnde Dionysius libro .i. sic scribit. latino autem qui tūc rex erat cum finitima quadam gente bellum gerēti qui rutuli vocantur, nunciantur &c. Nos vtinam vani, subaudi simus. Sed clamat pontia feci, cuperem inquit hec omnia esse vana, sed pontia fatetur vera esse. Seque duos filios veneno necasse. duos .n. filios veneno sustulit vt adultero nuberet. de q̄ Martialis libro .ii. in galliam sic ait. O mater q̄ nec pontia deterior.

Aconita, venena. est enim herba nascens in saxis cu- aconi-
ius succus vim habet veneni efficacissimi, de quo dixi- tum
mus in prima satyra. Qui dedit ergo tribus patruis aconita. Tu ne duos: insultatio est poetę in impiam matrē. Septē, sensus est. Adeo impia fuisti vt nō solum crediderim te duos filios potuisse occidere, sed ēt septem si septem tibi fuissent. Septē, subaudi occidisses. Credamus tragicis. Sensus est, fabulosa oino sunt que a tragicis scribūtur de matribus que necauerint filios, vt de Medea, & progne sed putemus esse vera. tn̄ in eiusmodi fabulis nulla mater fingitur, que filios aliquo corrupta premio interemerit, sed aut propter iram, aut aliquem duntaxat dolorem. De colchide. Quicquid de Me- medea
dea dicitur a poetis tragicis. Eam .n. ferunt Iasonem aureum vellus ope sua auferentem ex Colchis decepto patre suo Aeeta rege secutam fuisse vsq̧ in Thessaliā, copulatamq̧ matrimonio cū eo decem vixisse annos. susceptis ex eo quattuor liberis, que postea cum accepisset Iasonē se spreta Glaucā siue Creusam filiā Creontis regis connubio͡ꝝ duxisse vxorē ira pcita regiā Creontis cremauit, quo incendio Creon cū glauca absumpti sūt, filios p̄terea suos oēs vno q aufugit excepto Thessalo. in vltionē Iasonis patris iugulauit. Iason vxore & filiis orbatus tantę impatiēs cladis necem gladio sibi cōsciuit.
Colchide, forma ē patronymica Colchi eni. Progne, pādonis regis athenaꝝ filia, vxor Terei Daulia, vt scribit Thucidides in .ii. historiaꝝ: que nūc terre phocidis vocatur, incoluit, tūc a thracibus habitatā. Ea Ityn filium suū interemit, apposuitq̧ epulandū Tereo patri, hocq̧ in vltionē Philomenę sororis a Tereo viciatę, vnde a multis poetaꝝ in cōmemoranda Philomena. Luscinia auis daulias celebratur, Oui. in Sapho. Cōcinit Ismariū daulis ales ityn. Idē in carmine ad Liuiam. Deflet threiciū daulias ales Ityn. Nil contra conor, Dalui
nolo inqt negare id eē verum quod dicitur de Medea & progne. Nam etiam illę ausę sunt immania facinora.

Grandia

Mōſtꝝ Grandia monſtra.i.indigna ſcelera nā monſtrū appellamus quicquid eſt ꝑter naturam,quid enim magis contra naturam ꝗ̄ filium a matre necari? Non ꝓp nummos,vt oſtendat longe intollerabilius eſſe facinus quod lucri cupiditate fit ꝗ̄ ira ꝛ dolore. Minor admiratio,Senſus eſt,illud nobis minus mirandum videri debet etiam ſi ſit nefandum,quod committitē per dolorē ꝛ iracundiā a muliere.ſicq; cum ſeq̄n tibus eſt coniungendū.

dem oēs fecere,ꝑter Hypmneſtrā que lyno ſiue lynceo pepercit. Eriphyle.vxor fuit amphiarai ꝗ̄ capta amore mōilis olim a vulcano elaborati vt illud ab argia polynicis cōiuge hēret,uiꝝ ſuum ne in bellum Thebanū prodiret latentē idicauit,q poſtea in bello thebano hiatu terre cū curru abſumptus ē. Mane clytēneſtram,Senſus eſt,nullus erit vicus vrbis in quo nō offendas mulieres occidētes maritos.ſicuti fecit Clytemneſtra Tyndari ꝛ Lœde filia,que Agamemnonem maritum ſuum ex bello troiano reuerſum adiuuante egyſthibus adultero interemit,nota eſt hyſtoria. Hoc tantum refert,hoc tantum inquit intereſt,quod Clytēneſtra ſecuri maritum ſuū peremit,ſed mulieres romane maritos ſuos tollunt venēo,ſicq; poeta mores ſui tēporis inſectaī. Inſulſam ꝛ fatuā,hypallage eſt,hoc eſt ipſa inſulſa ꝛ fatua,quaſi que minie apta eſſet ad tractāda arma. Tenui pulmone rubete,hoc ē veneficiis

Ira,que ab iniuria deſcendit. Hunc ſexū.s.muliebrem. Feruntur precipites,ſumpta ē tranſlatio ab is q a ſublimi decidūt loco.i.ad oē facinus ſtimulante iracundia conuertuntur.

Vt ſaxa.s.feruntī in precept. Abrupta.auulſa. Quibus.s.ſaxis. Mons ſubtrahitī,videtī.n.parte mōtis labēte,reliqua pars retro cedere. Latus recedit.i.retro cedit,nam vt dixi latus montis aliqua parte auulſa videtur retrocedere. Pendente clino.i.prono ſaxo ꝛ iā caſuro. Illam ego nō

Grandia monſtra ſuis audebant tēporibus,ſed
Non propter nūmos.minor admiratio ſūmis
Debetur monſtris,quotiens facit ira nocentem
Hunc ſexum,rabit iecur incendente feruntur
Precipites,vt ſaxa iugis abrupta,quibus mons
Subtrahitur,clinoq; latus pendente recedit.
Illā ego nō tulerim,ꝗ̄ cōputat,ꝛ ſcelus ingens
Sana facit,ſpectant ſubeūtem fata mariti
Alceſtin,ſimilis ſi permutatio detur
Morte viri cupiant animam ſeruare catelle.
Occurrent tibi multe belides,atq; eriphylle.
Mane cliteneſtram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert,quod tindaris illa bipennē
Inſulſam ꝛ fatuam leua,dextraq; tenebat,
At nunc res agitur tenui pulmone rubete,
Sed tamen ꝛ ferro ſi pregustaret atrides
Pontica ter victi cautus medicamina regis.

tulerim,illa inquit ſceleſtiſſima eſt habenda,que animo minime perturbato,menteq; cogitat ꝛ retractat prius ſcelus ꝗ̄ aggreditī,Sicq; oſtendit ſcelera illa grauiora eſſe ꝗ̄ certa animi deliberatione,ꝗ̄ que aliqua mentis perturbatione ꝑaguntur. Sana,non aliqua animi perturbatione vexata. Spectant,quotidie inquit ſpectant in theatris dum tragœdie aguntur quēadmodum alceſtis in maritum pia fuerit,que ēt pro eo mortem ſubire nō dubitauerit,Sed tamen nulla eſt que alceſtin imitetur hoc eſt que maritum ſuum ſeruet morte ſua,ſed potius animam catelle ſeruaret.Nam alceſtis quum vir ſuus Admetus theſſalie rex graui ꝛ conclamata valitudine laboraret.reſponſumq; eſſet eum mori oportere niſi alius pro ſe moreretur.ipſa ſola ceteris propinquis ꝛ amicis Id recuſantibus pro ipſo mori ſuſtinuit.De qua ſtatius ī ſyluis.ergo Theſſalici coniunx penſare mariti Funus. Hanc fabulam aliter tamen narrat fulgentius. Declinatur autem hec Alceſtis Alceſtidis,alceſtidi,alceſtida,vel alceſtin ſicuti parida vel parin. Spectant,ſubaudi mulieres romane,nō aūt mariti ſpectant,coniunge ergo fata mariti.i.mortem mariti. Similis ſi permutatio.i.ſi poſſint fatum ſuum fato mariti permutare,potius ſeruent animam catelle,quaſi minimi cuiuſq; animalis. Multe belides.i.multe mulieres ꝗ̄ maritos ſuos vt Belides ꝛ clytēneſtra occiderunt.

Bellides. Belides,quiquaginta beli neptes fuerunt,ꝗ̄ vna nocte totidem maritos eoſdemq; patrueles occiderūt Belus.n.egypti rex duos habuit filios Danaū ꝛ egyptū quoꝝ Danaus quinquaginta habuit filias,ꝛ Egyptus totidē filios,Coactus eſt danaus oēs filias dare in mrimōiū filiis egypti,ſed quū vereretī ne a ḡnis ſuis regno eiiceretī,mandauit filiabus vt ꝑmitiali nocte maritos ſuos ſingule necarēt,quod quidem

qualia parantur ex rubeta rana de qua in prima Satyra abunde,illic miſcet ſitiēte rubetā. Agitī,peragitī ꝑficiī. Res.i.ipſa maritoꝝ cedes. Sed tñ ꝛ ferro,exiſtunt inqt ēt ꝗ̄ maritos ferro necent.ſi forte illi cōtra venena aliquod ſūpſerint Antidotū. Atrides.i.ipſe maritus qualis fuit Agamēnō atrei filius. Si ꝑguſta Antidotū ret pontica medicamia.i.antidota q̄lia mithridates rex doti cōpōti ſūmebat aduerſus venena,de quoꝝ cōpoſitiōe Pli.poſitio. lib.xxiii.cap.ix.ſic in Arcanis mithridatis maximi regis deuicti,Gn.Pōpeius īuenit in peculiari cōmentario ipſius manu cōpoſitionē antidoti e duabus nucibus ſiccis.itē ficis totidē,ꝛ rute foliis viginti ſimul tritis,addito ſalis grano ꝛ qui hoc ieiunus ſumat nullum venenum nociturum,Ceteꝝ leneus pompeius ſcribit autore Gellio mithridatem regem ponti ſanguine anatis pōtice immiſto qbuſdam medicamentis remediū aduerſus venenum ſolitū ſumere,adeo vt quū nonnunq̄ ſumeret venenū inter epulas nulla ex parte lederetur,Immo ꝛ eiuſdem generis remedio nomen dedit vt appelletur mithridaticum.Cor.vero celſus li.v.docet Antidotum Mithridatis q̄d quotidie ſumēdo dicitur aduerſus Mithridaticū. venenoꝝ ꝑicula tutū corpus ſuū reddidiſſe multis,variiſq; verum compoſitionibus cōſtare. Ter victi,Nā primo ſuperatus eſt a Sylla mox a Lucullo,deidea Pōpeio.nocturno ꝑlio lucēte luna a tergo hoſtibus,a facie Romanis.qua extrema clade,accepta coactus eſt in regnum confugere,vbi per ſeditionem populariū a pharnace filio in turre obſeſſus venenum ſumpſit,quod quū parum proficeret ad mortem.quia vt diximus aduerſum venena multis ante medicaminibus corpus firmauerat,a milite gallo nomine Bithocco,a quo vt adiuuaretur petierat,interfectus eſt.

Iunii Iuuenalis aquinatis satyra septima.

ET spes & ratio studiorum in
cęsare tantum.
Solus enim tristes hac tempe
state camęnas
Respexit, quum iam celebres
notiq; poetę
Balneolum gabiis, romę conducere furnos
Tentarent, nec foedum alii, nec turpe putarent
Pręcones fieri, quum desertis aganippes
Vallibus esuriens migraret in atria clio.
Nam si piera quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen victumq; machęrę,
Et vendas potius commissa quod auctio vēdit

ET spes & ratio studioꝝ. Hac satyra Telesinū poetā sui tpis alloquit, conquerit urq; poetaꝝ, cęterorūq; scriptoꝝ labores inanes esse, qñquidē pro vigiliis suis a ciuibus Romanis nihil prorsus cōsequant. Sicq; sui tpis auariciā exagitat. Solā aūt spem i Traiano pricipe oñdit, quē hoc pricipio astute laudat & extollit, vt subtiliter eū icendat in oīum scriptoꝝ fauorem. liberalis. n. vt scribit Eutropius in cunctos fuit publice, priuatimq; ditans oēs & honoribus augēs, ob suā in oēs bonitatē p orbē terraꝝ deo pximus nihil non venerationis meruit & viuus ē mortuus, De quo Pli. i Panegyrico sic ait. Quid vitā? qd mores iuuētutis q̄ pncipaliter formas quē honorē dicēdi magistris? quā dignitatem sapientię doctoribus habes? vt sub te spūm & sāguinem & patria receperint studia, q̄ priorū temporū īmanitas exiliis puniebat quū sibi vicioꝝ oīum cōscius princeps inimicas vicus artes nō odio magisq̄ reuerētia relegaret. At tu easdem artes in cōplexu oculis, auribus hēs, pstas. n. q̄cunq; pcipiunt, tūq; eas diligis, q̄tum ab illis pbaris. Vñ illi nullo mō sunt audiēdi q de Domitiano intelligunt. Q̄ uo .n. vlla erat spes poetis hñda in Domitiano quū is Iuuenale Satyras suas scribēte extinctus eēt in pricipio operis docuimus? Essetq; bonoꝝ artiū vt taxauit Pli. inimicus quas ēt nō odio magisq̄ reuerentia relegaret?

Spes studioꝝ .i. quā poetę hñt cōsequendę mercedis ex studiis suis, est .n. spes bonaꝝ reꝝ expectatio. Rō .i. oīs rō qua mouentur ad scribendū in solo cęsare Traiano est posita. eo .n. consilio et aīi rōnem scribunt vt a ciuibus aliqd mercedis & pmii cōsequant. sed falluntur in q̄, nam solus iperator poetas respicit. Est aūt rō motus qdam celer cogitationis acumine & solertia constans q bonū a malo discernit. Seneca vero ita diffinit. Rō nihil aliud est q̄ in corpus humanū pars diuini spūs mersa. Respexit quū iam, impator solus inqt nostris tēporibus respexit poetas & reliquos scriptores a cęteris ciuibus neglectos, quū iam ob egestatem cogitarēt & in vrbe & extra vrbē vilissima queq; subire ministeria ad vitā suā sustentandā. Respexit .i. fauit, nā eos respicere dicimur qbus fauemus Terentius respice me in secūdis rebus tuis quasi dicat & mihi faue & adiuua. Idē. nā Hercle alius nemo respicit nos. Balneolū, vñ victū consequerent. Gabiis, oppidū est in via pnestina centū stadiis distans ab vrbe, autor Strabo. Furnos, vt panē alienum coquerent eoq; mō quęstum facerent. Tentarent, iam consilium caperent. Pręcones, pręconem appellamus non modo qui clara voce ad populū edicta magistratuum pronunciat vt Tranquillus in nerone, Peregrinatione quidem gręcię eleusinis sacris quorum initiatione impii ac scelerati voce
Gabii.
Pręco.
pconis summouerentur interesse non ausus est, sed etiā qui rerum precia in publicis venditionibus pronūciat. Apuleius lib. viii. ad Mercatum producimur, magnaq; voce preconis pretia singulis nunciantes equi, atq; alii Asini opulentis emptoribus pręstinantur. & Mar. lib. primo. Venderet excultos colles quum preco facetus.

Quum migraret, Ordo ē. Respexit quū clio esuriēs migraret in atria, idest quum iā poetę ob egestatem relictis propemodum musis in ędes nobilium migrarent quasi illis famulaturi, vnde in sequentibus. Quem colis & musarum & Apollinis ęde relicta. Mart. iisdem pene verbis in miseriam poetarum sui temporis sic inquit lib. iii. Atria magna colam, vix tres aut quatuor ista Resaluit, pallet cętera turba fame. Clio esuriens, idest ipse poeta extrema fame laborās & mēdicus. Clio vna ē ex musis, nouem fuisse ostēdit Diodorus quę bacchum sequebantur. Desertis vallibus, idest relictis musis & carminibus suis quę dicunt pangere in solitudinibus & locis musis consecratis.

Aganippes, fons est in Bœotia. Ouidius in lib. Metamorphoseon. Hiantea Aganippe. Nam si pieria, Sensus est Si ex studiis & carminibus tuis nullam mercedem consequeris suadeo tibi fias pręco, qualis fuit machęra vt accipiat hoc loco machęrā non pro gladio sed pro proprio nomine pconis. Sequentia enim de pcone dicunt, Estq; suasio plena amaritudinis & indignationis, non ignoro & Machęram nomen esse propriū ducis militum sub ventidio bellum gerente aduersus parthos. Aganippe

Quadrans, dicitur quarta pars assis .i. vncię tres, de quo i prima Satyra pluscula diximus, illic sed gillo Deuncem. quadrās item genus fuit nummi modici pcii vt hoc loco. Oratius. Dum tu quadrāte Lauatum rex ibis, Mart. In vitas centum quadrantibus & bene coenas. In arca pieria, in musis & carminibus tuis nam pierides musę dicūtur a pieria rupe macedonię, de qua sic Strabo in nono. Eos qui Helicona & pieriam & Libethrum & pimplian eiusdem musis consecrarunt Thraces extitisse, pieres autem vocabant, quibus extinctis loca hęc macedones nunc possident. Commissa quod auctio, potest sic exponi vendas potius cōmissa .i. tradita ad vendendum & quod auctio vendit, vt subaudias extrinsecus &, aut sic & vendas potius, quod auctio commissa .s. pręconi vendit stātibus, scilicet Oenophorum & cętera, auctio enim rerum pconi committitur. Ille autem dicitur auctionem facere qui res aut suas aut aliēas publice vendit. Plautus in Sticho, hunc auctionem facere decretum est mihi, foras necesse est quicquid habeo vendere, aut quod .i. quam rem .i. quę cōmissa vendit auctio. Dicitur autem auctio ipsa venditio, quę publicitus fit ab augendo q rerum pretia augentur ab emptoribus seu venditoribus. Quadrans Auctio.

Oenophoꝝ.

Stantibus oenophorũ,tripodes,armaria,cistas,
Alcynoen bacchi,thebas,& terea fausti.
Hoc satius quam si dicas sub iudice vidi
Quod non vidisti,faciant equites asiani
Quãquã & capadoces faciãt,equitesq; bityni
Altera quos nudo traducit gallia talo.
Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
Cogetur post hac,nectit quicunq; canoris
Eloquium vocale modis,laurũq; momordit.
Hoc agite o iuuenes,circũspicit,& stimulat vos
Materiamq; sibi ducis indulgentia querit.
Si qua aliunde putas rerum spectanda tuarum

Oenophorum,vas vinarium.οἶνος vinum φέρω porto. Armaria,vtrum librorum repositoria.i.bibliothecas,Vlpianus de legatis Bibliotheca legata vtrũ armarium solum vel armaria continebantur, an vero libri quoq; contineantur queritur, an promptuaria armaria. Tripodes,mensas hoc loco,que tribus pedibus sustentatur, alias tripodes capiuntur pro vasis Aeneis ad aquas calefaciendas. De quibus Homerus lib.viii. Iliados sic scribit. Recensebo primum septem tripodas nouos nunquam igni admotos cum viginti lebetibus ⁊ ipsis nouis,ac rutilo fulgore radiantibus, Tripodibus viri fortes apud grecos donari solebant, Vnde Horatius. Donarem tripodas premia fortiũ grecorum.vnde ⁊ Agamenõ Achilli dono misit, ⁊ septem tripodas pondere ⁊ arte pares. Vbi expones septem vasa Aenea aquaria ad calefaciendam aquam. Alcynoen bacchi.i. tragoediam scriptã de Alcynoe a Baccho poeta Tragico que vna ex pleiadibus ex neptuno peperit Ireum patrem Orionis vt scribit Higinus a quo Irea oppidũ agri Thebani, Alii Alcyonem legũt.idest tragoediam de alcyone,que quum Ceicis mariti sui cadauer ad litus eiectum vidisset in mare se deiecit,qui ab Amphytrite in aues conuersi in mari per eos dies vt Plinius ⁊ Ouidius scribunt.placido fetificant.faciunt autem septem ante Brumam diebus nidos, ⁊ totidem sequentibus pariunt,qui dies vocãtur Alcyonides Ea auis alio nomine appellatur Alcedo,de qua sic Plautus in poenulo. Iam hercle tu peristi nisi illam mihi tam tranquillã facis q̃ mare est olim, quum ibi Alcedo pullos educit suos. Thebas ⁊ Therea fausti,idest fabulas de thebis ⁊ laio quem vt scribunt Diodorus ⁊ papinius filius Oedipus iteremit mox ducta vxore matre Iocasta grarius ⁊ conscius flagitii perpetrati se ipsum oculis priuauit,nati ex eo etheocles ⁊ polynices per summã discordiam mutuis se vulneribus confoderunt. De his fabula scripta erat a poetis.pcipue a fausto poeta sui temporis.

Terea,idest tragoediam de Tereo marito progner, cui ipsa progne ithim filium epulandũ apposuit in vindictam philomele sororis stuprate.nota est fabula.

Fausti, Satyrice autem ostendit Bacchum ⁊ faustũ viles fuisse poetas, vtpote quorum opera publica auctione venderentur tanquam vilia. Hoc satius,melius inquit est illiberali hoc questu vitam sustentare quam testimonii religionem contemnere, quod Asiani faciunt. Nam Cicero in oratione pro Flacco populis Asie fidem non adhibendam clamat. De iisdem ita etiã scribit ad Q.fratrem Nullum erit genus i familiaritate cauendum magis,propterea q ⁊ omnes vias pecunie norunt,⁊ omnia pecunie causa faciunt, vt ostendat laudabilius esse vili ministerio vitam degere,quam per inhonestas ⁊ malas artes diuitias sibi comparare. Ordo est, hoc satius est quam si dicas sub iudice, idest in iudicio ⁊ ante iudicem vidi,quod non vidisti. Equites Asiani.idest Asiani qui ciuitate donati ad equestrẽ censum per malas artes peruenerunt in vrbe. Traducit,prebet ridendos.quũ nudo pede ambulent, Mart. Desine si pudor est miseram traducere caluam. In eadẽ significatione est ⁊ illud Iuuenalis. In quo se traducebat,idest prebebat se ridendum. Et illud,squalentes traducit auos. Propertius. nec si per totam infamis traduceret vrbem Papinius in syluis nẽpe ego sum q traducor ⁊ Martialis li.vi.Rideris,multoq; magis traduceris afer. Quam nudus medio si spaciere foro. Traducere,

Nudo talo,nudis pedibus aut ob paupertatem,aut quia mos sit patrius nudis pedibus incedere, sed postea Romã traducti, vt dixi sunt malis artibus locupletes. Cappadoces.Cappadocia finitima est Armenie orientem versus, ad austrum vero terminatur cilicio qui dicitur taurus. Cappadocia

Bithynii,Bithyniam ab oriente paphlagões ⁊ Mariandini ⁊ Epicteti pars terminant, A septentrione mare ponticum.ab occidente pro pontis, ad austrum Mysia ⁊ phrygia. Altera gallia,idest gallogrecia, alterã autem appellat propter galliam que in occidente est hispanie ⁊ germanie cõtermina,Gallogrecia autem e galatia dicta est paphlagonibus contermina,eam tenuere galate quorum gentes tres sunt due Tragina ⁊ Tolistobogi a ducibus nominate Tertia a gente, que in celtica est tectosagies. Transitus in asiam dux fuisse videt Leonorius Strabo autor libro.xii. Hi autem sunt galate ad quos scribit Diuus paulus. Laborem indignum studiis. Sensus est,⁊si poete inquit iã destinauerant ad ministeria obsequiaq; seruilia descẽdere omni destituti cõsequende mercedis spe ex laboribus ⁊ studiis suis,tñ cõfidant ⁊ bono sint animo,nam oẽs studiis suis dignam mercedem consequentur,qui mercedem studiis suis dignam non consequit is laborem indignum sustinet. Bithynia Gallogrecia Gallatia.

Eloquium vocale,carmen grande ⁊ sonorum.

Modis,modulationibus. Laurumq; momordit, Imitatio est Oratiana ⁊ Persii, Sepe caput scaberet ⁊ viuos roderet vngues Persius,nec demorsos sapit vngues, Sepe.n.poete in faciendo carmine talia solent facere,laurum aũt ideo dicit corrodi q ⁊ lauro coronant,⁊ in cella plurimã hñt vtpote Apollini consecratam,in cuius tutela sunt ipsi poete.ea ⁊ triumphantes coronabant,Ouidius primo Metamorpho. Arbor eris certe dixit mea sp hẽbunt,Te coma,Te cythare, te nostre laure pharetre, Tu ducibus letis aderis quũ leta triumphũ Vox canet, et longas visent capitolia pompas ⁊c. Hoc agite.s. vt aliquid scribatis,nã tanta principis liberalitas quid aliud sibi querit quam vt materiam aliquam ad scribendum capiatis? querit,quasi dicat prouocat vos ⁊ inuitat vt materiam ad scribendum capiatis. Aliunde.immẽsam sui temporis auaritiam taxat,tota q; hinc est poete indignatio. Est enim sensus potes ocius tua carmina comburere si aliunde tibi q̃ ab Traiano aliqd sperandum putaueris. Tuarum,tuorum studiorum.

Pręsidia, atq̃ ideo crocee membrana tabellę
Impletur, lignorum aliquid posce, ocyus, & quę
Componis dona veneris thelesine marito,
Aut claude, & positos tinea pertunde libellos,
Frange miser calamos, vigilataq̃ prelia dele
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus venias hederis, & imagine macra.
Spes nulla vlterior, didicit nam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Vt pueri Iunonis auem. sed defluit ętas
Et pelagi patiens, & cassidis, atq̃ ligonis.
Tędia tunc subeuntanimos, tunc seque, suamq̃
Terpsichoren odit facunda & nuda senectus.
Accipe nunc artes, nequid tibi conferat iste
Quē colis, & musarū, & apollinis ęde relicta,
Ipse facit versus atq̃ vni cedit homero
Propter mille annos, aut si dulcedine famę
Succensus recites, maculonus cōmodat ędes.

Membrana, paginę ipsę. Tabellę crocee, hoc est, quę tabellis cedrinis coarctatur. Nam tabellę ex cedro libris adhibebantur, quod cedrus autoribus Theophrasto Victruuio & Plinio ęternū duret. Itaq; & simulachra deorum ex ea factitauerunt, Oratius. speramus carmina fingi Posse linenda cedro, & leni seruanda cupresso, & Mart. lib. v. Nunquam grandia nec molesta poscit. Quę cedro decorata purpuraq; Nigris pagina creuit umbilicis.

Marito veneris. i. vulcano qui pro igne accipitur. Thelesine, ad thelesinum vt diximus satyram scribit. Tinea. Tinea, vermis est qui vestes & cartas corrodit maxime. Plinius lib. xi. ca. xxxiiii. ait in lanis & veste puluerē creari tineas. Easdem etiam docet li. xvi. cap. xvi. rodere & ligna, terrestresq; tantum esse. Teredines vero grauissimo ad portionē capite rodere dētibus, sentiriq; tantum in mari, nec aliam putat teredinem pprie dici. Teredo Pertunde, sermo Incompendium redactus. i. sine libros sic reconditos tinea potius pforari, & absumi quā vt mittas ad aliquē, vnde nulla sit tibi spes. Hederis, hedera poetę coronabant Virg. Pastores hedera crescentē ornate poetā. De hoc lege & Pliniū. Imagine macra. Nā non solū poetis sed & fere oibus qui aliquod egregiū facinus edidissent statuę ab antiquis erigebant. Hocq; ab Atheniēsibus manauit qui primi oium Harmodio & Aristogitōi tyrānicidis publice posuerūt statuas, eo āno quo Tarquinius expulsus fuit regno. Excepta deinde ē res autore Pli. ab toto orbe terrarum humanissima ambitione, vnde & poetis imagines nō solū publicitus sed & priuatim a studiosis ponebant. Vnde Mart. ad Auitum statuam sibi ponentem edit carmen subscribēdum. Hoc tibi sub nostra breue carmen imagine viuat, Quam non obscuris iungis auiti viris. Statuarū erigēdarū origo Lactius poeta in ęde camenarum vt scribit Plinius lib. xxxiii. maxima forma statuam sibi posuit quum is breuiculus esset. Statuam item Carthaginenses Apuleio vt ipse testatur in tertio floridorum posuerunt. Macra, macillenta & pallente, nā poetę ex nimio e assiduo studio pallore conficiuntur, & macie.

Auem Iunonis, periphrasis est pauonis. Nam quū Argus. argus Iunonis pastor quem cētū oculos habuisse Ouidius refert a Mercurio interfectus fuisset abscisso capite, argi oculos in cauda pauonis Iuno collocauit, eamque auem in suam tutelam esse voluit. Sed defluit ętas, idest iuuentus ipsa, quę laboribus & bellicis & maritimis agricolationiq; sufficere potuit. Senectus facunda. i. Terpsichore. ipse senex facundus & pauper. Suam Terpsichoren, idest carmina sua. Nam Terpsichore vna ē musarum dicta quod choros oblectet τέρπειν enim τὸ delectationem significat. Tunc se odit, poeta inquit quum ad senectutem peruenit, omni ętate in componēdis carminibus iam attrita seipsum odit, & studia damnat sua. Accipe nunc artes, accipe inquit nunc astucias diuitis Romani quem vt cliens quotidie relicta ęde & musarum & Apollinis sequeris & colis, non sine spe mercedis consequendę ex carmine tuo, relinquis enim comertiū musarum & poetarum qui in ędem musarum autore Porphyrione conueniebant vt disputarēt recitarentq; sua carmina, vn̄ Orati. & satyris. Hęc ego ludo quę neque in ęde sonent certantia iudice Tarpa & huic soli carmine tuo studes placere, sed nequid tibi cōferat, idest nequid tibi premii det, ipse facit versus. idest se quoq; poetā esse ostendit pręstantissimum, hoc autem astute facit quasi nō cōueniat poetę poetā largiri. Nā multi carmina p carminibus & libellos p libellis mittebant, vnde Papinius in hendecasyllabo ad Grippum cauillādo ipsum sic inquit, Est sane iocus iste, quod libellū Misisti mihi grippe pro libello, Quē colis. Nā poetę primariors colebāt, seq; eorū comites pbebāt. Oratius Brutū coluit adolescens, sub quo tribunus militū ciuili bello militauit, Oui. in pōto ad Maximū scribens ostēdit eū cultū fuisse a Celso. Nam tua nō alio colluit penetralia ritu. Terrarum dños q̄ colis ipse deos. Celsus

Musarū & Apollinis ęde relicta. Tēplū Apollinis palatini excitauit Augustus in cuius aditu porticus erat cū bibliotheca librorū tam latinorū quam grecorū autor Tranqllus in Augusto. Tēplū musarū Musarū, tēplū musarū romę extruxit autore Tranqllo in Augusto Martius Philippus vbi vt diximus ex sententia Porphiriōis poetę opa sua recitabāt. Atq; vni cedit Hom. hoc dcm̄ ex psona ipsius diuitis q homero tm̄ se putat cedere nec cuiquā alii. Propter mille annos, rō quare cedat homero, pp vetustatē inqt. Nā multi, quod extremę est demētię in libris tm̄ vetustatem & non meritū considerare cōsueuerūt, vnde ab Oratio dānant sic. Si veteres ita miratur, laudatq; poetas, Vt nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.

Maculonus cōmodat ędes, si forte inqt motus dulcedine glorię aut famę aliquid cupias recitare, hoc tm̄ bn̄ficio te psequit diues, vt tibi domū suā cōmodet vbi recites. aliud aūt nihil dat. nam nobiliores ędes suas poetis opa sua recitantibus cōmodabāt vt in pma Satyra diximus illic, Frōtōis Platani. Inter cōmodatū āt & mutuo datū nō nihil distare docet Agrecius sic Cōmodamus amicorū tpe equū, seruum, vestē, hāc ipsā rem quā dedimus recepturi. Mutuo damus pecuniā triticū vinum & his similia q̄ mutuo data recipe necesse non est. Verum hęc ab autoribus cōfunduntur, nam & pecuniam commodari dicius Ci. ad Caniniū. Quod scribis ad me de drachmis trecētis nihil ē qd i isto gn̄e cuiq̄ possi cōmodare. Cōmodatum Mutuo datū.

Longe

Ac longe ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas,
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis ē magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regum quanti subsellia constent,
Et quę conducto pendent anabathra tigillo,
Quęq; reportādis posita ē orchestra cathedris.
Nos tñ hoc agimus, tenuiq; in puluere sulcos
Ducimus, ē littus tenui versamus aratro,
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoethes, ē ęgro in corde senescit.
Sed autem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui

Longe ferrata.i. valde ferrata. hinc romanorum potentiam pariter ⁊ superbiam ostendit poeta. qui ianuas haberent ferratas instar portarum vrbis, quibus venientes non minore cura excipiebantur q̄ solent excipi intra portas vrbis tempore belli. Prisci vt scribit Plinius lib. xxxiiii. limina ⁊ valuas in tēplis ex ęre factitauere, Vñ illud est apud Virg. in primo Aeneidos. Aera cui gradibus surgebant limina, nexęq; ęre trabes foribus cardo stridebat aenis. Verum etiam priuata opulētia eo modo vsurpata ē. Camillo.n. crimini obiecit Sp. Caruilius quęstor, q̄ ęrata hostia haberet i domo.

Ianua porta. Ianua, inter portam ⁊ ianuam hoc interest, quod ianua proprie est priuatorum, porta vero publica vt vrbis, plerūque tamen confunduntur. Scit dare libertos, qui recitanti applaudant. Sedentes in extrema parte. Nam ex arte in theatro collocabantur qui applauderent, vnde Nero auctore Trāqllo plures ex Alexandria euocauit ⁊ adolescentulos equestris ordinis, ⁊ quinq; amplius milia e plebe robustissimę iuuentutis vndiq; elegit, qui diuisi plausuum genera condiscerent. Ordinis, subselliorum in auditorio. Nemo dabit regum. Ordo est ⁊ sensus, nemo regum, idest diuitum dabit tibi, quantum constant subsellia quę cōduxisti vt sedeant in auditorio, cuius consuetudinis meminit Cornelius Tacitus in libro de claris oratoribus loquens de poetis sic. Nam ⁊ domum mutuatur ⁊ auditorium extruit ⁊ subsellia conducit ⁊ libellos dispergit.

Et quę conducto. Ordo est a superiore.s. nemo dabit quanti constent. Tigillo conducto, idest lignis conductis a te poeta scilicet de tigno dictum est in tertia satyra. Anababthra anabathra, idest gradus vel scalę ἀναβαίνω ascendo, nam gradus struebantur ad pulpita ascendenda. Orchestra. Orchestra, sic etiam subaudi nemo dabit quanti constet orchestra, quę posita est cathedris reportandis. Orchestra locus erat in ima parte theatri vbi honoratiores sedebāt, vnde alibi ante. Similemq; videbis orchestram ⁊ populum. Tradit Victruuius libro quinto. Scenicos artifices per orchestram suas prestare actiones. ὀρχέομαι enim significat salto, vnde ⁊ ὀρχηστής saltator ὀρχηστρία saltatrix, ⁊ ὀρχήστρα, idest orchestra declinatur. Tranquillus in Cęsare. Decius Laberius eques Romanus mimum suum egit, Donatusq; est quingentis sestertiis ⁊ annulo aureo, sessum in quatuordecim e scena per orchestram transiit. Posita est, extructa est. Cathedris reportandis, nam sedilia illic non erant perpetua sicut in theatro, sed temporaria quę a poeta recitatis carminibus soluebantur, ad dominosq; reportabant. Nos tñ hoc agimus, etsi nullū ex nostris laboribus emolumentū consequmur, tñ hoc agimus vt carmina scribamus ⁊ recitemus. Tenuiq; in puluere sulcos ducimus. Metaphora sumpta ab iis, q sterilē agrū colunt iuxta illud Ouidii. Quid harenę semina mādas, Non profecturis littora bobus aras. Ducimus sulcos, versus componimus. In tenui puluere, inter ciues auaros ⁊ steriles, qui nihil dant. Versamus littus. multum scribendo defatigamur. Nam qui littus arat, sterilem sumit operam, salsugine enim littora sterilescunt, vnde prouerbium ortum est, eū arare littus qui inaniter laborat. Aratro tenui, idest stilo nostro tenui ⁊ sterili, ex quo nullus est fructus laboris nostri. Nam si discedas, si velis discedere ne scribas non potes, dulcedine enim glorię teneris, quę te veluti pedicis apprehēdit. Laqueo, pedica, tractum a feris, quę laqueo capiuntur.

Cacoethes, metaphoricos inueteratā scribendi libidinem cacoethes quoddam appellat insanabile. Est.n. vitiū corpori obnoxiū curatiōe difficile, parum absimile a carcinomate, de quo Cornelius Celsus lib. qnto capite de carcinomate sic. Namque pessimum id genus est, fereq; id primum fit quod cacoethes a grecis dicitur, deinde ex eo id carcinoma, quod sine vlcere esti Ergo cacoethes insanabile scribendi, idest inueterata illa scribendi libido, quę non minus animum scribentium obsidet ⁊ angit q̄ cacoenthes corpus. Tenet, vexat, premit. Insanabile, quod ex suo animo nequeunt auellere vlla ratione, licet poeta insanabile dixerit. Celsus tamen curationem his verbis accipere docet. Discedere autem cacoethes, quod curationem recipit a Carcinomate quod non recipit nemo scire potest, de cacoethe sępe Plinius meminit libro trigesimosecūdo generis est neutri vt Hippomanes, nomina enim greca in es correptam desinentia generis sunt neutri, ⁊ vt versus ratio stet, tetrasyllabum scribendum est subsequente ⁊.

Senescit, inueteratur. Aegro, agitato cupidine glorię. Sed vatem egregium. Sensus hic est, multi carmina quidem componunt, poetęq; nominantur, ⁊ hac scribendi consuetudine tenentur. Sed excellens ⁊ egregius poeta esse is non poterit, quem rei familiaris angustia premat, cuius mens non careat anxietate, sicq; docet mentem poetę omnibus curis vacuam esse oportere. Sappho proueniunt vacua carmina mentis opus. Ordo est. Sed animus carens anxietate facit vatem egregium. Cui non sit publica vena, idest ingenium vulgare, ⁊ rude ⁊ commune cum aliis. Soleat deducere. scribere, tractum a mulieribus nentibus, quę pensa deducere dicuntur. Nam deducere est lanam in fila trahere. Plinius loquens de Araneo. Subitq; pariter ac fila deducit. Ouidius ⁊ ipse sic metaphoricos. Ad mea perpetuum deducite tempora carmen. Nihil expositum, nihil commune, nam quę exponuntur cōmunia sunt, sed quod sublime sit, ⁊ quod alii ob sublimitatem attingere non potuerunt.

Communi feriat carmen triuiale moneta.
Hunc qualem nequeo mõstrare,& sentio tantũ
Anxietate carens animus facit,omnis acerbi
Impatiens,cupidus syluarum,aptusq̃ bibẽdis
Fontibus aonidum,neq̃.n.cantare sub antro
Pierio,thyrsum ve potest contingere sana
Paupertas atq̃ ęris inops,quo nocte dieq̃
Corpus eget.satur est quũ dicit horatius ohe.
Quis locus ingenio,nisi cum se carmine solo
Vexant,& dominis cyrrhę,nysęq̃ feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?

Feriat,faciat,metaphora sumpta ab his q̃ monetam feriunt. Triuiale,tenue ꝛ vulgare,quale solent rustici in triuiis cantare. Virg. Non tu in triuiis indocte solebas Stridenti miserum stipula disperdere carmẽ. Moneta cõmuni,communi nota ꝛ stilo vulgatiore. Sic ẽt locutus est Apuleius in prima Apologia. Ea tñ nomina labore meo ꝛ studio ita de grecis prouenere, vt tamen latina moneta percussa sint.i.nota ꝛ latino sermone. Animus carens anxietate.q̃ paupertate non vexet, vt sit sensus. Animus q̃ omnibus curis vacuus est,talem prestas poetã, qualem nequeo mõstrare ꝛ sentio tantum,quasi dicat omnibus numeris perfectum ꝛ cõsummatum. Hunc.i.talem. Impatiens omnis acerbi,qui nullam acerbitatem patiatur. Cupidus syluarum,nam poetę solitudinem amant ꝛ secessus,vt ab omni strepitu ꝛ rerum actione semoti cõmodius scribant. Horatius. Bona pars non vngues ponere

Horatius

curat. Non barbam,secreta petit loca,balnea vitat. Alibi. Scriptorum chorus omnis amat nemus, ꝛ fugit vrbem. Aptusq̃ bibendis fontibus.i.qui a natura feratur ad carmen,nam poetice vt sensit Democritus natura magis q̃ arte constat,vnde Horatius in arte poetica. Ingenium misera quia fortunatius arte Credit. Huic opinioni astipulatur,ꝛ Plato in Phedro sic. Qui aũt absq̃ furore musarum poeticas ad fores accedit cõfidẽs arte quadam poetam bonum se euasurum inanis ipse quidem,atq̃ eius poesis prę illa quę ex furore procedit,quia quidem hec que ex prudentia fit euanescit. Aonidum,musaꝝ.nam Aonia dicta ẽ Beotia ab Aonibus

aonia

gentibus barbaris,quę loca illa prius inhabitauere vbi plurima antra,loca ꝛ fontes musis sunt consecrati, auctor Strabo. Bene aũt ait a fontibus musaꝝ. Poetę.n. vt scribit Plato in Ione de furore poetico aiunt se nobis a fontibus,quibus mel scaturit haurientes ꝛ a musarum viridariis,collibusq̃ decerpentes carmina ad nos transferre,quẽadmodum mel ex floribus apes, ꝛ instar apũ volare se asserunt. Est enim poeta res leuis, volatilis ꝛ sacra,neq̃ poetica prius canere potest,q̃ deo plenus ꝛ extra se positus ꝛ a mente alienatus sit. Neq̃.n.cantare sub antro,nec enim inquit poeta potest vrgente paupertate,licet doctus sit cantare carmina,hocq̃ modo ostendit oportere poetam,reliquosq̃ scriptores oĩum curarũ esse expertes. Sub antro pierio,pieria aũt rupes est in

pieria

macedonia (vt diximus) musis consecrata. vñ ipsę musę dicuntur pierides. Tyrsum contingere, furorem

Pierides

bacchicum concipere,nam eos solos eẽ veros poetas sen

Tyrsus

sit idem Democritus qui insaniunt,quã opinionem tenet ꝛ Plato in dialogo Ionis ꝛ Socratis de furore poetico,in tutela.n.bacchi sunt poetę. Horatius. Vt male sanos adscripsit liber satyris faunisq̃ poetas.nec sine afflatu quodam diuino consistere possunt. Hora. Et excludit sanos helicone poetas Democritus,vnde ꝛ Papinius in Lucani genethliaco. Docto pectora concitatus oestro,ꝛ infra. Et docti furor arduus Lucreti. Ad quod ꝛ Virg. allusit. Insanire libet,quoniam. Tyrsus aũt hasta erat pampinis hederaq̃ inuoluta,quam in sacris bacchę in sublime iactabant, summis vociferationibus ꝛ capitis agitatione,hocq̃ ad imitatiõem Bacchi, qui tyrsum gestabat, vnde illud notissimum. Et tibi tyrsus erat gemmis ornatus ꝛ auro. Sana paupertas.i. pauper poeta, q̃uis sane mentis sit.i.sapiens,nec contrarium ẽ quod ait Democritus oportere poetam esse insanum. Nã illic intelligit oportere agi quodã mentis calore ad carmẽ faciendum. hic autẽ intellig̃t poetam pauperẽ esse ẽ sapientem. Nam sanum dicimus consilium quod sapientiã prę se fert,ergo sanus poeta qui sapiens est ꝛ eruditus. Talis est ferre sententia apud Dionem Chrisostomũ prusiensem his verbis de Homero scribentem. Eos aũt qui nunc in paupertate positi sunt,nihil sani dicere aiunt. Satur est, quasi responsio tacitę obiectioni. Ais o Iuuenalis poetam pauperẽ carmina nõ posse facere sublimia. Atqui Horatius quodam bacchico furore fert, ꝛ carmẽ optimũ facit. Sed satur inq̃t ẽ ꝛ factus diues indulgẽtia moecenatis,a quo multis muneribus est donatus. Dicit ohe, vox est societatẽ designantis, vt testat̃ Donatus, est peculiaris Horati, vt illud importunus amat laudari,donec ohe iam Ad coelum manibus sublatis dixerit vrge. Idẽ trecentos inseris ohe iã satis est. Mart. Ohe iã satis ohe libelle iã peruenimus vsq̃ ad vmbilicum, vbi appare ꝛ semp̃ facietatẽ designarẽ Plautus in Stihico ohe iã satis est. idẽ in Aulularia. Abscede hinc ẽt nunc,etiã nũc,etiam.ohe.q.d. satis ẽ. vox aũt qua bacchantes vtunt̃ grece,sic effert̃ ευοι latine euoe,estq̃ vna dictio sine aspiratiõe. ꝛ cũ duobus diphthõgis. Hora. Euoe recẽti mẽs trepidat metu Plenoq̃ bacchi pectore turbidum letatur euoe parce liber parce graui metuende thyrso. Quis locus ingenio.s. est? vt se p̃ferat ꝛ exerceat? vt sit sensus. Põt inquit poeta ingenium suum facile probare,quũ nulli alii negocio intentus est q̃ musis ipsis. Ordo aũt est. Quis locus est ingenio,nisi quũ nostra pectora vexant se solo carmine? ꝛ cętera. Vexant,exercent se. Solo carmine, nullo alio negocio. Et dominis cyrrhę nysęq̃ feruntur,ducũtur calore quodam Apollineo ꝛ furore bacchico. In tutela enim sunt poetę Apollinis ꝛ Bacchi. Cyrrha autẽ oppidũ est phocidis regionis ad mare locatum non longe a delphis vbi Apollo dabat responsa ob eam rẽ a loci vicinitate dicitur Apollo cyrrheus. Nysęq̃, in Arabia nysa antrum est inter phoenicium nilumq̃ vbi auctore Diodoro a nymphis Bacchus est educatus, cũ ab Ioue illuc per Mercurium missus fuisset, vnde ab Ioue Nisaq̃ Dionysum dixerunt, Nysam etiam vicum esse Helyconis scribit Strabo libro nono. Est ꝛ nysa vrbium indię clarissima ꝛ montium Meros Ioui sacer, ꝛ famam hinc pręcipuam habent liberum in illa gentium in huius specu nutritum auctor Mela. Duas curas,nam vno eodemq̃ tempore mens hominis intenta esse non potest variis studiis.

Sanũ cõsiliũ

Obe

cyrrha

Apollo cyrrheus

Nysa

dionysium

Magnę

Magnę mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitę, currus & equos, faciesq́ deorum
Aspicere, & qualis rutulum confundat erinnys.
Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri,
Surda nihil gemeret, graue buccina, poscimus vt sit
Non minor antiquo rubrenus lappa cothurno,
Cuius & alueolos, & lęnam pignerat atreus.

Magnę mentis opus. Sensus est, oportet inquit illū qui carmine scripturus est bella, quę intercedētibus curribus & equis, deorumq́ personis tractari solent carere oī animi solicitudine. Res.n. poscit mentē magnā & tranquillam. Respicitq́ ad opus Virgilianū. quod ipse poeta haud quaq̄ feliciter scribere potuisset, si his incōmodis laborasset, nec a Moecenate esset multis muneribus donatus. Ordo est. Aspicere currus & equos faciesq́ deorum, & qualis erynnis confundat rutulum ē opus magnę mentis, nec attonitę de lodice paranda.

Magnę mētis opus, quod magnā mentē exposcat. De lodice, dictum est in precedēti satyra de Lodice illic, mō sub lodice relictis vteris in turba. Nec attonitę, anxię & sollicitę de rebus domesticis. Currus & equos, quales describuntur a Virgilio in bello, quod inter se gesserunt Aeneas & Turnus. Vt illic in.xii. Aeneidos. Poscit equos atq́ arma simul, saltuq́ superbus Emicat ī currū, & manibus molitur habenas. Faciesq́ deorum. nam in toto opere varia numina describunt. Aspicere, ingenio suo representare. Qualis erynnis, q̄ horrenda & terribilis. Nam Alecto quę vna est furiarum infernalium excitata per Iunonem ab inferis ad serendā discordiam inter troianos & latinos Turnū hortatur ī somnis vt arma capiat aduersus Aeneam, ne sibi surripiat coniugium Lauinię filię Latini regis. Cuius suasionem quū Turnus contemneret indignata Alecto horrorē ei immisit, tantumq́ perterrefecit, vt solutus somno arma coeperit, hortatusq́ sit iuuentutem latinam aduersus troianos, vt sit illud Virg. Ergo iter ad regē polluta pace latinū inducit primis iuuenū, & iubet arma parari. Tutari Italiam detrudere finibus hostem. Erynnis autē furiam significat. Tres aūt dicuntur furię infernales, q̄ tricerbero deseruire ferunt, Alecto, Thisiphone, & megera.

Furię
tres

Cōfundat rutulum, perturbet & terrore repleat turnum, quum in eū facem coniecerit. Vnde Virg. Sic affata facem iuueni, coniecit, & atro Lumine fumantis fixit sub pectore tędas. Caderent hydri, non potuisset inquit Virgilius canere bellum quod inter Aeneā & Turnum gestū est, vbi Alecto furia infernalis, vt diximus ab Iunone excita ab inferis pastores latinos ad arma suscitat contra Troianos, si cōmoda domestica defuissent ei. Puer. seruus qui ministrabat. Caderēt hydri.i. non describeret vt hydri in capite Alectus erigantur alludens ad id, Et geminos erexit crinibus angues, sed oēs caderent, quia de iis nihil scriberet. Nil gemeret, non potuisset scribere quomodo alecto sua buccina agricolas latinos ad arma excitauerit contra troianos. Surda, quia nihil cecinisset, nec sonū vllū edidisset, sed surda extitisset, Nam surdum nō solum dicimus qui non audit, sed &̄ qui nō audit, vnde Iuuena. alibi. Et cędit verbere surdo. Buccina, alludit ad carmen Virgilii. Tum vero ad vocem celeres qua buccina signum Dira dedit, raptis concurrunt vndiq́ telis Indomiti Agricolę. Buccina.i. tuba a bucca qua inflatus, vnde & Buccinator ipse tubicen. Poscimus vt sit, exigimus inquit vt poetę nostri temporis non sint inferiores carminis dignitate priscis poetis, sed non consideramus id haud q̄q̄ fieri posse, quum egestate laborēt, & anxii sint de cōmodis domesticis & rebus necessariis.

surdus

Bucci
na

Bucci-
nator

Rubrenus lappa, per rubrenū intelligit vnumquēq́ poetam pauperem, nam & is fuit temporibus Iuue. pauperrimus poeta tragicus. Cothurno antiquo, stilo et carminis grauitate antiquorum tragicorum, nam cothurnus calciamentū fuit tragicorum, vt antea diximus. Alueolos, dictum miseratiōe quadā satyrica, legendū est aūt alueolos non albiolos vt alibi. Illud.n. vestris datur Alueolis q̄d canna Micipsarum, vt ostendat vilem etiā supellectilē pignerari a rubreno.i. &̄ vasa escaria, ea aūt fieri ex ligno docet Columella in nono. Sed totū ouorum numerum in alueolū ligneū cōferant, vt intelligas ipsas scutellas ligneas, de quo vocabulo pluscula illic diximus in quinta. quod vestris datur alueolis.

cothurnus
lappa
alueolus

Lena

Lęnam, vestimenti genus habitus duplicis, quod appellatam existimant tuscę, quod grece clamyda. auctor ē Festus. Nonius vero ait vestimentum esse militare, quod super omnia vestimenta sumitur Virgi. Tyrioq́ ardebat murice lęna. Dionysius libro sexto loquens de Castore & polluce sic scribit. Adolescētes dicuntur duo bellicas induti lęnas in foro romano apparuisse, Varro a lana dictā putat. Alii vero ἀπὸ τῆς χλαίνης detractione primę litterę, nam χλαῖνα grece vestimentum est.

pigne-
rare
atreus

Pignerat Atreus, qui hunc locū hactenus exposuere omnes vno ore affirmarunt Atreum nomen esse foeneratoris, qui res poetę pigneraret, quasi pignerare sit pignori accipere & non dare, ita vt nec sensus nec latinitas vlla constet. Est enim pignerare pignori opponere. Terentius. Num potuit filiam meam oppignerare? Tranquillus in Vitelio, vt ex aure matris detractum vnionem pignerauerit ad itineris impensas. Mart. lib. ii. Oppignerauit ad modo mensam Vix octo nūmis annulū vnde cenaret. Itaq́ ego sic hunc locum interpretor, vt Atreus sit tragoedia de Atreo, vt Tereus tragoedia de tereo, vt Orestes tragoedia de oreste, alibi scriptus & in tergo nec dum finitus Orestes, & Thelephus tragoedia de thelepho. quā Atreū Tragoediā Rubrenus Lappa poeta tragicus scripsit, sicut antea Accius auctore Gelio. lib. xiii. vbi ait Acciū diuertisse ad Pacuuiū eiq́ desideranti Atreum tragoediā suam legisse. Priscianus quoq́ sic ait libro nono. Accius in Atreo epularum fictor, scelerum fratris delitor, vt sit sensus. Rubrenum dum Atreum tragoediam scribit eo peruenit paupertatis, vt coactus sit pignerare & vestimenta & vasa escaria, vt sit ipse atreus, idest ipsa tragoedia fuit in causa vt pigneraret reculas suas, vt si diceremus Thebais fuit ī causa vt statius pigneraret res suas dum eam scribit, hic ē verus poetę sensus. Lęnam pignerat Atreus, Ita dictum sicut & illud purpura vendit causidicum, vendūt amethystina, idest purpura est in causa vt causidicus conducatur precio, eoq́ modo a veste purpurea dicitur vendi. Sic etiam illud Valerianum in primo. Sulpitio Apex prolapsus a capite sacerdotium abstulit. idest apex prolapsus fuit in causa vt Sulpitio sacerdotium auferretur.

Angulus inspecta genesi collyria poscit.
Aegra licet iaceat capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit petosiris.
Si mediocris erit spatium lustrabit vtrūq;
Metarum, & sortes ducet, frontē q;, manumq;
Prębebit vati crebrum popisma roganti.
Diuitibus responsa dabit phryx augur, & idus
Conductus dabit astrorū mundiq; peritus.
Atq; aliquis senior qui publica fulgura condit.

Collyria Collyria, variis modis. Cor. cel. docet fieri collyria, idest medicamenta propria oculorum. Oratius oculis collyria lippis. Collumella tamen ait collyria aluo bo-
Gen. uis cruditate laborantis immittenda. Genesi, idest hora q̄ genita sit, Nam genesis genituram significat, q̄ maxime mathematici considerant & colligunt ex astrologia. Aegra licet iaceat, licet inquit aduersa valitudie laboret nullum prorsus putat capiendum esse cibum, nisi prefinita prius hora ab astrologo. Nisi quā dederit petosiris, idest ra-
Petosiris. tio syderum tradita a petosiri qui autore Pli. li. vii. insignis fuit astrologus rationem autem dandi cibi ęgrotis & obseruādi horas maxime instituit, vt p̄uloante diximus, Crinas massiliensis ad syderum motus. Si mediocris erit, mulier inquit si mediocris sit conditionis in circum descendit ad sortilegos consulendos qui minoris sunt autoritatis q̄ astrologi, & proinde minori mercede futura perdiscunt. Spacium metarum, in circo enim metas duas fuisse in sublime erectas ostendit Tranquillus in Cęsare his verbis, nam quo laxius dimicaret, sublatę metę, inq; earum locum, bina castra ex aduerso constituta erant, idem etiā in Claudio. Circo vero maximo mar-
Metę duę in circo. moreis carceribus, auratisq; metis, quę vtraq; & tophina & lignea fuerant exculta, circum quas & pompa vt inquit Varro circenses ferebatur, & equi currebant septem enim curricula vt ex Gellio lib. iii. didicimus erant circensiū ludorum solemnia. de quibus ītellexit illic Propertius. haud prius infecto deposcat premia cursu, Septima quā metā triuerit arte rota, ubi errant qui interp̄tant equos solitos septies circa metas currere quum poeta intelligat per septimam rotam septimum cursum. Illic dabāt responsa diuinatores. Vnde in sequentibus plebeium in circo positum est & in agere forum, Nam in circo maximo circa metas solebant vt tradit & Acron sortilegi cōsidere qui sortes dabant vulgaribus. Nam altioris dignitatis homines erubescebant fere in iis vulgi circulis versari, vnde Cicero in libro de diuinatione. Quis enim magistratus, aut quis illustrior vtitur sortibus? Ora. in satyris ostendit se vt humili loco natum non erubuisse diuinis assistere, fallacem circum, vespertinumq; pererro sępe forum, assisto diuinis, circum autem fallacem appellat, q illic sortilatores, diuiniq; homines starent q suis sortibus, falsisq; diuinationibus consultores deciperent. Sortes ducet, responsa tumet ex sortibus. Nam sors capitur pro fortuito cuiusq; rei euētu, vt quum ex
Sors vrna alioue vase aut manibus cōpressis educuntur aut scripta, aut lapilli aut festucę, aut alia id genus, quod p̄be docet Plautus in casina, vbi ait situlam huc tecum efferto & sortis nam in situlam plenam aquę sortes ligneas pares conniciebāt, isq; victor dicebatur cuius sors ad ima descenderat, Plautus Nū ista aut populna sors aut abiegna est tua? Quid tu curas. quia enim metuo ne in aqua summa natet. Inde est sortior quod est idē, quod ducere sortem. Plautus coniiciam sortis in sitellā & sortiar tibi & chalino. Plinius libro. ii. Sortem pro fortuna ponit sic. Adeoq; obnoxię sumus sortis, vt sors ipsa pro deo sit, qua deus probatur incertus, sors etiam patrimonium significat, & dei responsum. Sortem item accipimus pro statu & vt sic loquar conditiōe. Oratius in epistolis ille cubans gaudet mutata sorte. Et in prima satyra. Qui fit mecoenas vt nemo quam sibi sortem. Seu ratio dederit seu sors obiecerit vlla Contentus viuat. De sorte ita scribis Cicero lib. ii. de diuinatione. quid enim sors est? idem propemodum quod micare, q̄ talos iacere, quod tesseras, quibus in rebus temeritas & casus, non ratio nec consilium valet, tota inuenta est aut ad quęstum, aut ad superstitionem, aut ad errorem. Frontem manumq;, i. adibit & meto- Metoposcopus
poscopos q fronte inspecta futura p̄dicunt & Chiromā- Chiromantis
tas q ex manuum incisuris vaticinantur. Crebrum popysma, crebram p̄tractationem, nam ποππυσμὸς est manu p̄tractare adhibito sibilo ad mansuefaciendū vt solemus equos indomitos p̄tractare, vt significet chironomantin diu suspensam tenere mulierem vt diu illam manibus p̄tractet. Diuitibus, mulieribus.

Phryx augur, n. phryges cilices & arabes vt scribit Cicero in primo de diuinatiōe, auiū signationibus plurimum obtēperauerunt quod idē factitatū in vmbria se accepisse inqt. Et indus, Bragmanas signat, q autore Apuleio ii. floridoȝ sapientes viri sunt. Indię gēs Bragmanę.
est. quos Strabo lib. xv. scrib. physiologiā & astronomiā exercere. Eorū princeps vt scribit philostratus fuit larcas tpe. quo apollonius Thyaneus discēdi, visendiq; studio ad illos se contulerat Atq; aliquis senior, subaudi a superioribus dabit respōsa. Atq; aliquis senior, idest aliquis sacerdos nā quem nos seniorē, greci p̄sbyteȝ appellant. Publica fulgura, nam priuata & publica fulgura extitisse credidit antiquitas. Plynius cęterum existimant non vltra decem annos portendere. priuata pręterquam in matrimonio primo facta, aut natali die, Publica nō vltra trigessimum annum, pręter quam in deductione op̄pidi. Fulgur autem differt a fulmine q fulgur est ignis late explicatus. Fulmen vero coactus ignis terrifico impetu iactus. Fulgura condit, Seneca li. Fulgur
secundo naturalium quęstionum scribit priscos romanos quum crederent nisi fato fulmina non decidere, cę- Fulmē
sis hostiis, extructisq; aris, adhibito sacerdote, velut in p̄curationem malorum illa condere, Condi enim dicebantur quum sacerdos dispersos ignes in vnum redigeret, & quadam tacita prece terrę conderet & consecraret, Vnde Lucanus, aruns dispersos fulminis ignes colligit & terrę tacito cum murmure cōdit, Cato in primo de re rustica. Si de coelo villa tacta sciet, de ea re verba diuina vti fiant procuret. Eum locum Bidental ap- Bidētal
larunt q cęsis bidentibus expiatus eēt. De quo Persius, Triste iaces lucis, euitandūq; bidētal, scribit festus Pompeius triū generȝ eē fulgura. Postularia, Pestifera, Perē-
ptalia: postularia votoȝ aut sacrificioȝ sp̄rta rligionē desiderāt. pestifera mortē aut exiliū d̄nūciāt. Perēptalia sup̄ioȝ fulguȝ portētorūq; signationē p̄imūt vel abolēt. Fulgura triū generȝ

Plebeium

Plebeium in circo positū ē & in aggere fatum.
Quę nudis longum ostendit ceruicibus aurū
Consulit ante falas; delphinorumq̨ columnas
An saga vendenti nubat caupone relicto
Hę tamen & partus subeunt discrimē, & oēs
Nutricis tolerant fortuna vrgente labores.
Sed iacet aurato vix vlla puerpera lecto,
Tantū artes huius tantū medicamina possunt,
Quę steriles facit, atq̨ hoies in vētre necandos
Conducit, gaude infelix, atq̨ ipse bibendum
Porrige quicquid erit, nam si distēdere vellet
Et vexare vterum pueris salientibus esses

Plebeium fatum, hoc refertur ad illud. Spacium metarum. Nam ait responsa, quę dantur plebeis de fato .i. de iis, quę imminent haberi ex diuinatoribus qui in circo versantur, quos Cicero in primo de diuinatione astrologos de circo nominat. Nam fatum autore Seneca in naturalibus est necessitas rerum omnium, actionumq̨, quam nulla vis rumpat. Et in aggere, de aggere Tarquinii superbi itelligit de quo ita Plin. in descriptione vrbis Romę. Claudit ab oriente Aggere tarquinii superbi inter ipsa opera mirabili, nāq̨ eum muris ęquauit, q̄ maxime patebat aditu plano. Quę nudis longum, vilis mulier & infimę conditionis cui nullus fere rubor eē cōsueuit supra vires ornati. Consulit, idest consilium capit a diuinatoribus, an fatis sibi datum sit vt relicto caupōe nubat vendenti saga, idest sagario. sagum enim vestis est militaris. Virg l. virgatis lucent sagulis. Cice. in philippicis scribit saga sumi solere in bello, tumultuq̨. Tranquillus in cęsare. Conuiuatum assidue per prouincias duobus tricliniis, vno quo sagati palliatiue, altero quo togati cum illustrioribus prouinciarum discumberent. Idem in augusto Cornelius centurio reiecto sagulo ostendens gladii capulum. A sago dicuntur sagarii qui saga conficiunt. Sago homines in sublime iactari docet Martia. Ibis ab excusso missus in astra sago. Suetonius in Nerone, Solitus inualidum quemque obuium vel porulentum corripere, ac distento sago impositum in sublime iactare. Alii vero sic exponunt, vt sit periphrasis mulieris prostantis, quę consulit, idest cōsilium dat plebeię interroganti an nubat Sagario, quod autem mulieres prostitutę darent responsa locus ille indicat Plynii de Nerone libro trigessimo, vtinamq̨ inferos potius & quoscunque de suspitionibus suis deos cōsuluisset quam lupanaribus, atque prostitutis mandasset inquisitiones eas. Ante falas, falę vt scribit Nonius turres sunt ligneę Ennius libro decimoquito. Malos diffindunt, fiuntq̨ tabulata, falęq̨, et etiam in circo apud veteres propter spectatores & lignis erigebantur. Festus autem ait falas dictas ab altitudine a phalādo, quod apud ethruscos significat coelum, a falis seruius ait falaricam genus teli denominatam, quod ex turribus mitteretur, quas falas dici manifestum ē, de qua Virgil. in nono. Sed magnum stridens contorta falarica venit. Delphinorumq̨ columnas, Georgius Merula preceptor meus vir litteratissimus credidit ex verbis Ioannis Cassiodori delphinum columnas intelligi Obeliscos circa quos luderent Delphini ait enim sic in circo euripus in gyrum agebatur, reddebatq̨ imaginem vitrei maris in quem Delphini ęquorei influebant, vbi item erant Obelisci & in primis ille magnus quem diuus augustus in circo maximo constituit, quidam vero tradunt Delphinos duos fuisse fratres nobilissimos sub quorum titulo columnę erectę fuerunt, verum illud mihi placet vt intelligamus delubrum. Cn. Domitii vbi in marmore erant nereides supra delphinos in circo flaminio. in circis enim versabantur diuinatores vt dictum est. Plinius libro. xxxvi. capi. v. sic scribit. Sed in maxima dignatione Cn. Domitii delubro in circo flaminio Neptunus ipse & Thetis atq̨ Achilles Nereides supra delphinos & cete & hippocampos sedētes sunt. De delphinibus ita etiā legimus apud Dionem in vita Augusti. Agrippa aquam Romę deficientem corruptis canalibus & proprio sumptu reparauit, & in multis locis vrbis aquęductus adiecit. Pręterea omnia ędificia publica, omnesq̨ vias nihil assumens ex publico refecit, cloacas deinde purgauit, & per eas in tyberim subnauigauit, & cū Hippodromo aberrare homines circa numerum cursuum animaduerteret, delphines & opificia in oui speciem constituit, vt per ea circuitus peridromorum ostenderentur. possumus ergo intelligere delphines hos in columnis constitutos fuisse iuxta circum maximum, vbi equi currebant. An nubat, idest consulit an fatis sibi datum sit, vt in relicto caupone nubat Sagario. Caupone, is est qui meritoriam tabernam exercet, quę & caupona appellatur & stabulum. Caupona etiam dicitur mulier, quę pręest tabernę. Hę tamen & partus, inuehitur autem in matronas, mulieresq̨ diuites quę medicamentis abortus faciunt. Est enim sensus. licet inquit hę plebeę mulieres an humilis sint fortunarum, & de nubendo diuinatores consulant, tamen concipiunt & pariunt, foetusq̨ educant matronę vero & potentiores foeminę aut non concipiunt aut eiiciunt conceptum partum medicamentis, in vtero extinctum. Partus discrimen, nam quę pariunt in summo versantur periculo. Fortuna vrgente, rei familiaris angustia cogente, quasi quę ob inopiam liberos nutricibus alendos tradere non possunt. Vix iacet, mulier inquit quę diues & potens est vix vnquam iacet in lecto, quia aut non concipit, aut si concipit abortiuum facit. Lecto aurato, hoc est quę in magnis sit opibus & deliciis. Tantum artes huius, non est inquit mirum si mulier diues aut non concipiat aut abortus faciat? Nam mira sunt, quę possunt artes mulieris veneficę, q̄ steriles facit matronas, atque conducit pueros necandos in vtero matris, pręmium enim poscit a matrona vt in ventre necet partum sicq̨ conducat, idest mercede sumat id operę ad necandos partus. Alibi cōducunt foricas, idest mercede sumunt id laboris. Quę steriles, idest quę suis medicamentis aut mulierem reddit sterilem, aut abortiuum cogit facere. Gaude infoelix. s. marite q̨ abortum faciat. Porrige. s. vxori quicquid erit. s. datum ab alia venefica. Nam si distendere vellet, idest si ad legitimum tempus vellet ferre foetū in vtero, te vera ęthiopem pareret, proindeq̨ esses pater ęthiopis.

Sagū

Sagarius.

Falę

Campo

Campo

Stabu-

Aethiopis fortasse pater, mox decolor heres
Impleret tabulas, nunq̃ tibi mane videndus.
Transeo suppositos & gaudia votaq; sepe
Ad spurcos decepta lacus, atq; inde petitos
Pontifices salios, scaurorum nomina falso
Corpore laturos, stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus, hos fouet omnes
Innoluitq; sinu, domibus tunc porriget altis,
Secretúq; sibi mimum parat, hos amat, his se
Ingerit, vtq; suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus; hic thessala vendit
Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
Et solea pulsare nates, quod desipis inde est,
Inde animi caligo, & magna ob liuio rerum
Quas modo gessisti, tñ hoc tolerabile si nó
Et furere incipias, vt auunculus ille neronis

Aethio pia duplex. Aethiopis, Duplex est ethiopia orientalis & hespe-ria, de qua alibi plura. Decolor heres, Decolor ap-pellatur qui sit colore viciato & qui declinat a priore co-
Decolor. lore, vnde etiam decolorari dicitur id cuius color vicia-tur & inficitur Oratius in odis, quod mare daunię, Nó
Decolorari. decolorauere cędes? Seneca in naturalibus Fulmen, aut colorat aut decolorat.
Discolor. Discolor vero dicitur diuersi coloris, Concolor eiusdé coloris. Martia. Concolor in rubra
Concolor. gamare lance rubes.

Tabulas. scilicet testamenti. Nunquam tibi mane videndus, idest quinclles mane occurrere vt mali ominis. Alibi, Et cui per mediam nolles occurrere noctem. Transeo suppositos, occupatio est, notat mulieres, quę aliundę petitos partus maritis supponunt, Sensus est, pretereo in-q̃t referre nothos quos mulieres diuites emen-tito partu pro naturalibus & legitimis alunt.

Supposita. Suppositos, subdititios. Suppositi illi dicuntur qui ex vxore nati nó sunt, sed pro filiis ficto partu marito supponuntur. Gaudia, idest filios ipsos nothos quos miro gaudio maritus vt suos alit. Vota, idest filios quos multis votis & summo desiderio concupiuit maritus habere, Valerius maximus filios sic vocat his verbis. Venite igitur in manus nostras prospera parentum vota. Decepta, desumpta ab vxoribus decipientibus maritos simulato partu. Decepta ergo expone desumpta & inde capta. Sepe, Ostendit id frequenter a mulieribus factitatum. Ad spurcos la-
Lacus spurci. cus, Locum esse ostendit poeta in vrbe vbi pueri incertis nati parentibus exponerentur. Vbi autem fuerint & quare spurci lacus appellarent nusquam meminimus nos legisse. Pontifices salios, idest spurios, qui in nobilissimas translati familias pontifices salii creantur.
Salii. Salii enim sacerdotes fuere martis qui in comitiis & sacris ancilia gerentes, eademq; gladiolis percutientes circũsiliebant. iiq; ex nobilioribus creabantur. De quibus plura in secunda Satyra retulimus. Scaurorum, speciem pro genere posuit, idest nobilium romanorum quales fuere scauri de quibus in secunda dictum est abunde. Laturos nomina, nam putabuntur filii eorũ nobilium a quibus educabuntur. Fortuna improba, dicimus improbum non solum nota significatione malum, sed nimis auidum nec modico contentum vt illud Virgilianum, Lauit improba teter ora cruor. Et
Improbus. alibi improbum anserem appellat cibi auidum & insatiabilem. hoc vero loco fortunam improbam dicit. i. iniquam, & indignorum fautricem. vnde Plinius li. ii. loquens de fortuna. Sola laudatur, sola arguitur & cũ cõuitiis colit, Volubilisq; a plerisq; vero & ceca etiam existimata, Vaga, Inconstans, Incerta, Varia, indignorũq; fautrix. Ergo improba hoc est, quę non ex merito, sed libidine hominem amplectit. Stat, adest. Noctu. Talia. n. noctu fere peragi solent. Arridens, aspirãs & blandiens. Altis domibus, idest nobilibus familiis.

Secretum mimum, oblectamentum quoddam, nã mimi non solũ publice in scena, sed & in domibus priuatis gesticulatiõibus suis oblectabãt, vnde Liuius lib. ix. de bello macedonico, Tunc psaltrię, sambucistrięq; & cõuiuialia ludi onũ oblectamẽta addita epulis. His se ingerit. i. sfũdit, isert, iplicat. His, s. nothis. Vtq; suos, solent. n. vulgo fortunę dici filii. Alum-nos, significat eum qui alitur & aliquando eum qui alit. Alumnus. Hic magicos affert cantus, nunc inuehitur in amatoria & excãtationes magicas mulierũ q̃ viros et in furorem cõpellant. Hic. i. alius. Affert. s. mulieri. Cãtus, carmia & excantationes. Magicos. hoc ẽ quibus ipsa magoꝝ vanitas gloriat oia posse effici hoies in bestias posse mutari. vñ illud Vir. Carminibus circe socios mutauit Vlyssis. Et messes in alios agros traduci vt illud. Atq; satas alio vidi traducere messes. qui ẽt elemẽta quoq; concuti, turbari hoĩum mentes, & sepe sine vllo veneno haustu hoies intermi. Lunã e cœlo deduci. Carmia vel cœlo possunt deducere lunã. Frigidus in pratis cantando rumpit anguis. De mago diximus abuñ in. iii. Satyra. Philtra. gręce, latinę amatoria Philtra.
dñr φιλτρον amor dr̃. Est. n. amatoriũ qcqd ad amorem conciliandũ dat. q̃uis & furorem sepe moueat, Vñ Oui. Philtra mouent alos, uimq; furoris hñt. Thessala, nã in Thessalia vt probe docet Apuleius, ĩ Asino aureo veneficia plurima exercebant. Nã & Apuleius ipse in Thessalia in asinũ reformatus ẽ, vñ & Plau. in Amphitryone, Ego pol hodie vlciscar illũ thessalũ veneficum q peruerse vertit familię menté meę. Solea, qcqd pedi subiicit solea dr̃ Cicero i rethoricis, Et solee lignee pedibus indutę sunt, Tranqllus in Nerõe. Soleis mulas argẽteis calciauit. Est ẽt piscis planus. Et solea capit pro Solea.
eo ligno sup quo extruit paries craticius. Pulsare nates, Persius solea puer obiurgabere rubra, Ter. vtinã tibi cõmitigari caput sandalio videã. Inde est, ex amatoriis. Desipis, a cõi sensu declinas. Animi caligo, offuscatio & cęcitas mẽtis, ac p hoc ignorantia, Sic & Seneca. O q̃ta illos caligo mentiũ, q̃ta ignorãtia veritatis exercet. Est aũt caligo nebula densissima ima offuscãs. vñ Tranquillus in Nerone, Deinde tanta coorta caligo est Caligo
vt despicere nõ posset. Tñ hoc tolerabile. si tñ sensum & lumen rationis amittas. Si non & furere incipias. i. si non incipias & tu vexari eo furore quo vexatus ẽ caligula impator, q a Cęsonia vxore amatorio medicamento potionatus in furorẽ versus est potioni infuso hippoma Hippo-
ne. Vt auunculus ille Nerõis, subaudi a supiore fur- manes.
nit. s. Caligula, q frater fuit Agrippinę matris Nerõis.

Frontem

Cui totam tremuli frontem cęsonia pulli
Infudit, quę non faciet, quod principis vxor?
Ardebant cūcta, & fracta compage ruebant,
Non aliter quam si fecisset iuno maritum
Insanum, minus ergo nocens erit agrippinę
Boletus, siquidem vnius pręcordia pressit
Ille senis, tremulumq́ caput descendere iussit
In cęlum, & longam manantia labra salinam.
Hęc poscit ferrū atq́ ignes, hęc potio torquet,
Hęc lacerat mixtos equitū cū sanguine patres,
Tanti partus equę tanti vna venefica constat.
Oderunt natos de pellice, nemo repugnet.
Nemo vetet, iamiam priuignū occidere fas est.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res
Custodite animas, & nulli credite mensę,

Frontem tremuli equi, idest carūculam illam, quę caricę magnitudine vt dictum est in fronte pulli equini inheret, quod hippomanes appellaſ veneficiis aptū.
Quę non faciet, Sensus est. Quę mulier nō faciet quod vxor principis fecit? quasi dicat reliquę mulieres dignioris exemplo commotę idem facere non verebuntur. vnde est illud apud Virgilium in septimo. Neq; enim leue nomen amatę. Ardebant cūcta, Caligula enim autore Tranquillo omne sęuitię genus vel minima offensa exercuit.
Fracta compage. i. omnia sæuissime a caligula fiebant. sumpta translatione a lapsu tectorū, dicimus compagem & compaginem a compingendo. idest coniungendo. vnde & compactam fistulam dixit Virg.
Non aliter. Sensus ē non aliter inquit totus orbis concussus est furēte caligula qui eum regebat quam si Iuppiter versus esset in furorem, cuius nutu omnia regunē. sicq; ostendit quanta ex veneficiis mulierum mala eueniant. Boletus aggrippinę, Nam agrippina maritum suum Claudium Boleto medicato, quo genere cibi plurimum delectabaē. sustulit, fuit enim Agrippina Neronis mater & Caligulę vt diximus soror. Minus nocens, grauiora inquit fuere & perniciosa magis vrbi quę Caligula per furorē fecit, quam quę Claudius, nam is statim mortuus est, post acceptum boletum nec illa venena vnquam fuere perniciosa sicut illa quę data sunt Caligulę quę in causa fuere vt in omnes sęuiret. Vnius senis, non enim fuit causa Boletus vt diximus vt multi per furorem Claudii imperatoris perirent, sed solus Claudius iam senex periit, nam ad sexagessimum & quartum annum peruenerat. Tremulumq; caput, hoc autem est ex hystoria capite enim Claudius fuit tremulo. Trāquillus & remisse quid vel serio agentem multa dehonestabant risus indecens, Ira turpior, Spumante rictu, humentibus naribus, Plectra linguę titubantia, caputq; tum semper tamen in quantulocunque actu vel maxime tremulum. Descendere in coelum, declamauit per contrarium, sic etiam locutus est Seneca posteaquam Claudius in coelum descendit, Sic & Statius in syluis. Nondum stelligerum senior demissus in axem. ita enim poetę plerunque per contrarium declamant vt Alibi Iuuenalis. Iam quartanam sperantibus egris, idest timentibus, sic & Virgilius, hunc ego si potui tantum sperare dolorem. Labra manantia, idest fundentia & emittentia. Vnde illud notandum est apud auctores talem inueniri locutionem, fons manat aquam dulcem vt hic & alibi in penultima satyra, cuius manantia fletus ora puellares faciunt incerta capilli. Et ex fonte manat aqua dulcis. Et fons manat aqua dulci, Vnde Plinius libro. xxii. cap. xxii. Caulis fractus copioso lacte manat. Absolute etiam dicimus vlcera manantia. Longam salidam quia vt dixi spumante rictu erat & humentibus naribus. Hęc poscit ferrum, idest homines in furorem per potionem versi arma & ignes ad hominum perniciem poscunt & exercent, hoc autem dicit specialiter propter caligulam qui autore tranquillo equestrem ordinem & senatorium furens lacerauit, quod factum fuisse videri vult poeta per potiōem amatoriam vt a superiore dependeat, vt dicat Boletum Agrippinę tātum nocuisse Claudio, potionem vero calligulę perniciosam toti ciuitati fuisse, ergo hęc potio poscit ferrum. idest hęc potio quam cęsonia dedit caligulę marito, est in causa, vt ferrum poscat & exerceat in cędem hominum. Hęc potio torquet, idest hęc potio est in causa vt homines variis cruciatibus afficiātur & torqueantur a calligula.
Tanti partus equę, hunc locum hucusque omnes quos mihi vidisse contigit codices ita legerunt tanti partus equę quanti vna venefica constat, ita vt nullus prorsus eliceretur sensus. Ego vero attentiore examine carmen & mentem poetę trutinatus animaduerti locum esse deprauatum & vtrobiq; legendum tanti vt summa poetę indignatio ostendatur, vt idem sit bis repetitum per diuersa verba vt illud tantum artes huius, tantum medicamina possunt, Idem enim est bis repetitum per diuersa verba sic etiam illud. Tantum admirari, Tantum laudare disertos, ac si dicat ex his veneficiis & sceleribus mulieris multa mala proueniūt & hęc veneficia magno constant quando incendia & cędes hominum miscent, hocq; totum dictum est propter cęsoniam. Vna venefica, vna cęsonia. Partus equę. i. hippomanes, quod ex fronte pulli equini auellitur ad veneficia, de quo supra dictum est, quod cęsonia potioni infudit, vnde furore vt diximus correptus est caligula. Hippomanes.
Oderunt natos de pellice, non indignaē poeta q; oderint natos ex pellice, neque enim mirādum est id posse accidere, sed quod priuignos, quod grauius ē necent, est ergo sensus. quasi monitor dixerit odio habent natos ex pellice & ipse veluti assentiens dicat fateor oderunt, & nemo inquit vetet quin oderint nothos. verum illud grauius est, quod priuignos interimunt. De pellice dictum est illic quid sit pellex, Residens in codice pellex. Iam iam, non est inquit mirandum, immo neque obstandum q; natos ex concubina viri oderint. sed illud grauius est, quod iam priuignos quasi licitum necant. Iam iam est fas, iam putat nullum esse nefas occidere priuignum sicq; est ironia.
Vos ego pupilli moneo, ostendit matres etiam tantę impietatis inueniri vt propriis filiis non parcant, sed eos nefarie occidant, vt nubant adulteris, quod fecit pōtia, quę filios duos veneno sustulit, vt nuberet adultero.
Amplior res, ampla patrimonia.

Adipata, pinguia edulia & succulenta quasi adipe condita, vnde Cicero de oratore per translationem adipatę dictionis genus appellat .i. pinguis & succi multi. Hęc sunt verba Ciceronis. Adsciuerunt suis artibus optimum quoddam & tanq̃ adipatę dictionis genus. Liuida aconita dixit ab effectu. & Virg. mortem pallidam .i. quę pallorem facit.

Liuida materno feruent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis quicquid porrexerit illa
Quę pepit, timidus p̃gustet pocula, pappas.
Fingimus hęc, altum satyra sumēte cothurnū.
Scilicet egressi finem legemq̨ priorum.
Grande sophocleo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum rutulis, coeloq̨ latino
Nos vtinam vani, sed clamat pontia, feci,
Confiteor? puerisq̨ meis aconita paraui,
Quę deprehensa patent, facinus tñ ipsa peregi.
Tu ne duos vna sęuissima vipera coena?
Tu ne duos? septem, si septem forte fuissent.
Credamus tragicis qcqd de cholchide torua
Dicitur & progne, nil contra conor, & illę

Quę peperit, ipsa mater.

Pregustet

Pregustet, ante gustet, vnde pergustatorem appellamus ministrum, qui primitias ciborum anteq̃ dominus gustat, quo sine suspitione veneni dominus securius epulis fruatur.

pappas
pappus

Pappas, significat aliquem natu grandiorem, qui dignus sit hac honorifica appellatione, q̃ filii ad parentes vsi sunt. Nā pappas venerationis nomen est, & patrem significat, vnde fortasse & summum pōtificem pappam appellamus, vt patrem, nam & pappos auum etiam significat & papaço innoco auum, vt infantes faciunt, verum hoc mihi magis placet, vt exponas sic. Aliquis timidus pręgustet pocula & pappas, vt duo dicat & potionem & cibum, nam vt diximus etiam in Persium illic pappare minutum. Pappa & bua pro cibo & potu vsurpata sunt a pueris, vnde Cato de liberis educandis quum cibum ac potionem buas atq̨ pappas docent, & matrem māmam & patrem Tathā, vnde & Plautus in epidico s̃ verbo pappare vsus est sic. Nouo liberto opus est quod pappet .i. comedat. Bene autem vsus est vocabulo pueris accommodato, pupillos enim & pueros alloquitur. Vos ego pupilli moneo. Fingimus hęc, erunt inquit fortasse qui putabunt nos hęc fingere, & tanq̃ tragica fabulamenta prosequi, quę de huiusmodi cędibus loquuntur & tractant, Sed nos inquit vera agimus & vtinā non essent, quę de matribus dicimus, vera ironicos igitur legendū est. Fingimus hęc, vt sit a contrario sensu nō fingimus. Satyra sumente, videmur enim tragici officium vsurpare, qui talia scelerum figmenta scribere cōsueuerunt, vt de Medea, quę filios spectante patre Iasone interemit. Et progne quę itin filium occisum apposuit marito Thereo. Cothurnum, calciamentum tragici, sed a poetis vsurpatur sępe pro sublimi stilo vt hoc in loco. Virgil. in Bucolicis. Sophocleo tua carmina digna cothurno. Mart. Grande cothurnati pone maronis opus. Altum. idest materiam tragicam. res .n. grandes & altas tractant tragoedię. Finem & legem. priorum. idest satyricorum, qui ante me scribentes hunc finem, & hunc terminum tenuere vt stilum suum nō vltra tenderent q̃ ad res veras, minimeq̨ fabulosas, quales tragici scribere consueuerunt. Bacchamur, furore poetico scribimus, qui sine furore quodam scribere nequeunt. Hiatu sophocleo, eo stilo & sublimitate, qua vsus est Sophocles in scribendis tragoediis. quasi dicat, scribimus res, quę specialiter tractantur a tragicis qualis fuit Sophocles, quum de cęde filiorum tractamus facta a matribus. Montibus rutulis ignotum .i. quod quidem carmen nemo vnquam in latio ante me cecinit in satyris suis .i. nūquam fuit auditum in his regionibus tale scelus perpetratum fuisse, quod a poetis celebraretur, vt mater filios proprios necauerit. Rutulis, rutuli populi sunt latii, quibus Turnus imperauit. Coeloq̨ latino, idem fere dixi. Nam latinus rex regnū habuit finitimum cum Rutulis. Vnde Dionysius libro .i. sic scribit. latino autem qui tūc rex erat cum finitima quadam gente bellum gerēti qui rutuli vocantur, nunciantur &c. Nos vtinam vani, subaudi sumus. Sed clamat pontia feci, cuperem inquit hęc omnia esse vana, sed pontia fatetur vera esse. Seque duos filios veneno necasse. duos .n. filios veneno sustulit vt adultero nuberet, de q̃ Martialis libro .ii. in galliam sic ait. O mater q̃ nec pontia deterior.

aconitum

Aconita, venena, est enim herba nascens in saxis cuius succus vim habet veneni efficacissimi, de quo diximus in prima satyra. Qui dedit ergo tribus patruis aconita. Tu ne duos? insultatio est poetę in impiam matrē. Septē, sensus est. Adeo impia fuisti vt nō solum crediderim te duos filios potuisse occidere, sed ēt septem si septem tibi fuissent. Septē, subaudi occidisses. Credamus tragicis. Sensus est, fabulosa oino sunt quę a tragicis scribūtur de matribus quę necauerint filios, vt de Medea, & progne. sed putemus esse vera. tñ in eiusmodi fabulis nulla mater fingitur, quę filios aliquo corrupta premio interemerit, sed aut propter iram, aut aliquem duntaxat dolorem. De colchide. quicquid de Medea dicitur a poetis tragicis. Eam .n. ferunt Iasonem aureum vellus ope sua auferentem ex Colchis decepto patre suo Aeeta rege secutam fuisse vsq̨ in Thessaliā, copulatamq̨ matrimonio cū eo decem vixisse annos. susceptis ex eo quattuor liberis, quę postea cum accepisset Iasonē se spreta Glaucā siue Creusam filiā Creontis regis connubio℞ duxisse vxorē ira pcita regiā Creontis cremauit, quo incendio Creon cū glauca absumpti sūt, filios p̃terea suos oēs vno q̨ aufugit excepto Thessalo. in vltionē Iasonis patris iugulauit. Iason vxore & filiis orbatus tantę impatiēs cladis necem gladio sibi cōsciuit.

medea

Colchide, forma ē patronymica Colchi eni. Progne, pādonis regis athena℞ filia, vxor Terei Daulia, vt scribit Thucidides in .ii. historia℞; quę nūc terrę phocidis vocatur, incoluit, tūc a thracibus habitatā. Ea Ityn filium suū interemit, apposuitq̨ epulandū Tereo patri, hocq̨ in vltionē Philomenę sororis a Tereo viciatę, vnde a multis poeta℞ in cōmemoranda Philomena, Lusciana auis daulias celebratur, Oui. in Sapho. Cōcinit Ismariū daulis ales ityn. Idē in carmine ad Liuiam. Deflet threiciū daulias ales Ityn. Nil contra conor, nolo inquit negare id eē verum quod dicitur de Medea & progne. Nam etiam illę ausę sunt immania facinora.

Dalui

Grandia

Grandia monstra suis audebant tēporibus, sed
Non propter nūmos. minor admiratio sūmis
Debetur monstris, quotiens facit ira nocentem
Hunc sexum, rabit iecur incendente feruntur
Precipites, vt saxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clinoq; latus pendente recedit.
Illā ego nō tulerim, q̄ cōputat, ē scelus ingens
Sana facit, spectant subeūtem fata mariti
Alcestin, similis si permutatio detur
Morte viri cupiant animam seruare catellę.
Occurrent tibi multę belides, atq; eriphyllę.
Mane cliténestram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert; quod tindaris illa bipennē
Insulsam ē fatuam lęua, dextraq; tenebat;
At nunc res agitur tenui pulmone rubetę,
Sed tamen ē ferro si pręgustaret atrides
Pontica ter victi cantus medicamina regis.

Mōstꝝ. Grandia monstra .i. indigna scelera. nā monstrū appellamus quicquid est pter naturam, quid enim magis contra naturam q̄ filium a matre necari? Non pp nummos, vt ostendat longe intollerabilius esse facinus quod lucri cupiditate fit q̄ ira & dolore. Minor admiratio. Sensus est, illud nobis minus mirandum videri debet etiam si sit nefandum, quod committit per dolorē & iracundiā a muliere, sicq; cum sequētibus est coniungendū. Ira, quę ab iniuria descendit. Hunc sexū .s. muliebrem. Feruntur precipites, sumpta ē translatio ab is q a sublimi deciduūt loco .i. ad oē facinus stimulante iracundia conuertuntur. Vt saxa .s. feruntur in preceps. Abrupta, auulsa. Quibus .s. saxis. Mons subtrahit, videt .n. patre mōtis labēte, reliqua pars retro cedere. Latus recedit .i. retro cedit, nam vt dixi latus montis aliqua parte auulsa videtur retrocedere. Pendente clino .i. prono saxo & iā casuro. Illam ego nō tulerim, illa inquit scelestissima est habenda, quę animo minime perturbato, menteq; cogitat & retractat prius scelus q̄ aggredit. Sicq; ostendit scelera illa graniora esse q̄ certa animi deliberatione, q̄ quę aliqua mentis perturbatione paguntur. Sana, non aliqua animi perturbatione vexata. Spectant. quottidie inquit spectant in theatris dum tragoedię aguntur quēadmodum alcestis in maritum pia fuerit, quę ēt pro eo mortem subire nō dubitauerit, Sed tamen nulla est quę alcestin imitetur hoc est quę maritum suum seruet morte sua, sed potius animam catellę seruaret. Nam alcestis quum vir suus Admetus thessalię rex graui & conclamata valitudine laboraret, responsumq; esset eum mori oportere nisi alius pro se moreretur, ipsa sola cęteris propinquis & amicis id recusantibus pro ipso mori sustinuit. De qua statius ī syluis, ergo Thessalici coniunx pensare mariti Funus. Hanc fabulam aliter tamen narrat fulgentius. Declinatur autem hęc Alcestis Alcestidis, alcestudi, alcestida, vel alcestin sicuti parida vel parin. Spectant. subaudi mulieres romanę, nō aūt mariti spectant, coniunge ergo fata mariti .i. mortem mariti. Similis si permutatio .i. si possint fatum suum fato mariti permutare, potius seruent animam catellę, quasi minimi cuiusq; animalis. Multę belides .i. multę mulieres q̄ maritos suos vt Belides & clyténestra occiderunt. Belides, quinquaginta beli neptes fuerunt, q̄ vna nocte totidem maritos eosdemq; patrueles occiderūt Belus .n. egypti rex duos habuit filios Danaū & ęgyptū quoꝝ Danaus quinquaginta habuit filias, & Egyptus totidē filios. Coactus est danaus oēs filias dare in mr̄imōiū filiis ęgypti, sed quū vereret ne a gn̄is suis regno eiiceret, mandauit filiabus vt pmitiali nocte maritos suos singulę necarēt, quod qdem oēs fecere, pter Hypmnestrā quę lyno siue lynceo pepercit.

Alcestis.

Bellides.

Eriphyle. Eriphyle, vxor fuit amphiarai q̄ capta amore mōilis olim a vulcano elaborati vt illud ab argia polynicis cōiuge hēret, uiꝝ suum ne in bellum Thebanū prodiret latentē idicauit, q pōstea in bello thebano hiatu terrę cū curru absumptus ē. Mane clyténestram. Sensus est, nullus erit vicus vrbis in quo nō offendas mulieres occidētes maritos. sicuti fecit Clytemnestra Tyndari & Lędę filia, quę Agamemnonem maritum suum ex bello troiano reuersum adiuuante ęgysthibus adultero interemit, nota est hystoria. Hoc tantum refert, hoc tantum inquit interest, quod Clytēnestra securi maritum suū peremit, sed mulieres romanę maritos suos tollunt venēo, sicq; poeta mores sui tēporis insectat. Insulsam & fatuā, hypallage est, hoc est ipsa insulsa & fatua, quasi quę minime apta esset ad tractāda arma. Tenui pulmone rubetę. hoc ē veneficiis qualia parantur ex rubeta rana de qua in prima Satyra abunde, illic miscet sitiēte rubetā. Agit. peragit pficit. Res .i. ipsa maritoꝝ cędes. Sed tū & ferro, existunt inqt ēt q̄ maritos ferro necent, si forte illi cōtra venena aliquod sūpserint Antidotū. Atrides .i. ipse maritus qualis fuit Agamēnō atrei filius. Si pgustaret Antipontica medicamia .i. antidota q̄lia mithridates rex doti cō pōti sūmebat aduersus venena, de quoꝝ cōpositōe Pli. lib. xxiii. cap. ix. sic in Arcanis mithridatis maximi regis deuicti, Gn. Pōpeius īuenit in peculiari cōmentario ipsius manu cōpositionē antidoti e duabus nucibus siccis, itē ficis totidē, & rutę foliis viginti simul tritis, addito salis grano & qui hoc ieiunus sumat nullum venenum nociturum, Cęteꝝ leneus pompeius scribit autore Gellio mithridatem regem ponti sanguine anatis pōticę immisso qbusdam medicamentis remediū aduersus venenum soliū sumere, adeo vt quū nonnunq̄ sumeret venenū inter epulas nulla ex parte lederetur. Immo & eiusdem generis remedio nomen dedit vt appelletur mithridaticum. Cor. vero celsus li. v. docet Antidotum Mithridatis qd̄ quotidie sumēdo dicitur aduersus venenoꝝ picula tutū corpus suū reddidisse multis, variisq; verum compositionibus cōstare. Ter victi, Nā primo superatus est a Sylla mox a Lucullo, deide a Pōpeio, nocturno ꝑlio lucēte luna a tergo hostibus, a facie Romanis. qua extrema clade, accepta coactus est in regnum confugere, vbi per seditionem populariū a pharnace filio in turre obsessus venenum sumpsit, quod quū parum proficeret ad mortem, quia vt diximus aduersum venena multis antemedicaminibus corpus firmauerat, a milite gallo nomine Bithocco, a quo vt adiuuaretur petierat, interfectus est.

Mithridatici.

T spes et ratio studioꝝ. Hac satyra Telesinū poetā sui tpis alloquit, conquerit urq poetaꝝ, ceteroꝝq scriptoꝝ labores inanes esse, qsiquidē pro vigiliis suis a ciuibus Romanis nihil prorsus cōsequant. Sicq sui tpis auaritiā exagitat. Solā aūt spem i Traiano pricipe ondit, quē hoc pricipio astute laudat et extollit, vt subtiliter eū lcendat in oium scriptoꝝ fauorem, liberalis. n. vt scribit Eutropius in cunctos fuit publice, priuatimq ditans oēs et honoribus augēs, ob suā in oēs bonitatē p orbē terraꝝ deo pximus nihil non venerationis meruit et viuus ē mortuus, De quo Pli. i Panegyrico sic ait. Quid vitā? qd mores iuuētutis? q̄ pincipaliter formas quē honorē dicēdi magistris? quā dignitatem sapientię doctoribus habes? vt sub te spūm et sāguinem et patria receperint studia, q priorū tēporū imanitas exiliis puniebat quū sibi vicioꝝ oium cōscius princeps inimicas viciis artes nō odio magisq̄ reuerētia relegaret. At tu easdem artes in cōplexu oculis, auribus hēs, pstas. n. qcunq pcipiunt, tūq eas diligis, qtum ab illis pbaris. V ñ illi nullo mō sunt audiēdi q de Domitiano intelligunt. Q ūo. n. vlla erat spes poetis hñda in Domitiano quū is Iuuenale Satyras suas scribēte extinctus ēēt in pricipio operis docuimus? Esseq bonoꝝ artiū vt taxauit Pli. inimicus quas ēt nō odio magisq̄ reuerentia relegaret?

Spes studioꝝ. i. quā poetę hñt cōsequendę mercedis ex studiis suis, est. n. spes bonaꝝ reꝝ expectatio. Rō. i. ois rō qua mouentur ad scribendū in solo cęsare Traiano est posita. eo. n. consilio et ani rōnem scribunt vt a ciuibus aliqd mercedis et pmii cōsequant, sed fallunt in qt, nam solus iperator poetas respicit. Est aūt rō motus qdam celer cogitationis acumine et solertia constans q bonū a malo discernit. Seneca vero ita diffinit. Rō nihil aliud est q̄ in corpus humanū pars diuini spūs mersa. Respexit quū iam, impator solus inqt nostris tēporibus respexit poetas et reliquos scriptores a cęteris ciuibus neglectos, quū iam ob egestatem cogitarēt et in vrbe et extra vrbē vilissima queq subire ministeria ad vitā suā sustentandā. Respexit. i. fauit, nā eos respicere dicimur qbus fauemus Terentius respice me in secūdis rebus tuis quasi dicat et mihi faue et adiuua, Idē. nā Hercle alius nemo respicit nos. Balneolū, vñ victū consequerent. Gabiis, oppidū est in via pnestina centū stadiis distans ab vrbe, autor Strabo. Furnos, vt panē alienum coquerent eoq mō questum facerent. Tentarent. iam consilium caperent. Pręcones, pręconem appellamus non modo qui clara voce ad populū edicta magistratuum pronunciat vt Tranquillus in nerone, Peregrinatione quidem grecię eleusinis sacris quorum initiatione impii ac scelerati voce

Gabii. Preco.

Iunii Iuuenalis aquinatis satyra septima.

T spes ē ratio studiorum in cęsare tantum.
Solus enim tristes hac tempestate camęnas
Respexit, quum iam celebres notiq poetę
Balneolum gabiis, romę conducere furnos
Tentarent, nec foedum alii, nec turpe putarent
Pręcones fieri, quum desertis aganippes
Vallibus esuriens migraret in atria clio.
Nam si piera quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen victumq machęrę,
Et vendas potius commissa quod auctio vēdit

pconis summouerentur interesse non ausus est, sed etiā qui rerum precia in publicis venditionibus prunciat. Apuleius lib. viii. ad Mercatum producimur, magnaq voce preconis pretia singulis nunciantes equi, atq alii Asini opulentus emptoribus pręstinantur, et Mar. lib. primo. Venderet excultos colles quum preco facetus.

Quum migraret. Ordo ē. Respexit quū clio esuriēs migraret in atria, idest quum iā poetę ob egestatem relictis propemodum musis in ędes nobilium migrarent quasi illis famulaturi, vnde in sequentibus. Quem colis et musarum et Apollinis ęde relicta. Mart. iisdem pene verbis in miseriam poetarum sui temporis sic inquit lib. iii. Atria magna colam, vix tres aut quatuor ista Res aluit, pallet cętera turba fame. Clio esuriens, idest ipse poeta extrema fame laborās et mēdicus. Clio vna ē ex musis, nouem fuisse ostēdit Diodorus quę bacchum sequebantur. Desertis vallibus, idest relictis musis et carminibus suis quę dicunt pangere in solitudinibus et locis musis consecratis.

Aganippes, fons est in Bœotia. Ouidius in lib. Metamorphoseon. Hiantea Aganippe. Nam si pieria, Sensus est Si ex studiis et carminibus tuis nullam mercedem consequeris suadeo tibi sias preco, qualis fuit machęra vt accipias hoc loco macherā non pro gladio sed pro proprio nomine pconis, Sequentia enim de pcone dicunt, Estq suasio plena amaritudinis et indignatiōis, non ignoro et Macheram nomen esse propriū ducis militum sub ventidio bellum gerente aduersus parthos.

Aganippe

Quadrans, dicitur quarta pars assis. i. vncię tres, de quo i prima Satyra pluscula diximus, illic sed gillo Deuncem. quadrās item genus fuit nummi modici pcii vt hoc loco. Oratius. Dum tu quadrāte Lauatum rex ibis, Mart. In vitas centum quadrantibus et bene coenas. In arca pieria, in musis et carminibus tuis nam pierides musę dicūtur a pieria rupe macedonię, de qua sic Strabo in nono. Eos qui Helicona et pieriam et Libethrum et pimpliam eiusdem musis consecrarunt Thraces extitisse, pieres autem vocabant, quibus extinctis loca hęc macedones nunc possident. Commissa quod auctio. potest sic exponi vendas potius cōmissa. i. tradita ad vendendum et quod auctio vendit, vt subaudias extrinsecus et, aut sic et vendas potius, quod auctio commissa. s. pręconi vendit statibus, scilicet Oenophorum cętera, auctio enim rerum pconi committitur, Ille autem dicitur auctionem facere qui res aut suas aut aliēas publice vendit. Plautus in Sucho, hunc auctionem facere decretum est mihi, foras necesse est quicquid habeo vendere, aut quod. i. quam rem. i. quę cōmissa vendit auctio. Dicitur autem auctio ipsa venditio, quę publicitus fit ab augendo q rerum pretia augeātur ab emptoribus seu venditoribus.

Quadrans

Auctio.

Oenophoꝝ,

Stantibus oenophorũ; tripodes, armaria, ciſtas,
Alcynoen bacchi, thebas, & terea fauſti.
Hoc ſatius quam ſi dicas ſub indice vidi
Quod non vidiſti; faciant equites aſiani
Quanquã & capadoces faciãt, equitesq̃ bityni
Altera quos nudo traducit gallia talo.
Nemo tamen ſtudiis indignum ferre laborem
Cogetur poſt hac; nectit quicunq̃ canoris
Eloquium vocale modis, laurũq̃ momordit.
Hoc agite o iuuenes, circũſpicit, & ſtimulat vos
Materiamq̃ ſibi ducis indulgentia quęrit.
Si qua aliunde putas rerum ſpectanda tuarum

Oenophorum, vas vinarium. οἶνος vinum φέρω porto. Armaria, verum librorum repoſitoria. i. bibliothecas, Vlpianus de legatis Bibliotheca legata verũ armarium ſolum vel armaria continebantur, an vero libri quoq̃ contineantur queritur, an promptuaria armaria. Tripodes, menſas hoc loco, quę tribus pedibus ſuſtentatur, alias tripodes capiuntur pro vaſis Aeneis ad aquas calefaciendas. De quibus Homerus lib. viii. Iliados ſic ſcribit. Recenſebo primum ſeptem tripodas nouos nunquam igni admotos cum viginti lebetibus & ipſis nouis, ac rutilo fulgore radiantibus. Tripodibus viri fortes apud grecos donari ſolebant, Vnde Horatius. Donarem tripodas premia fortiũ grecorum. vnde & Agamẽnõ Achilli dono miſit, & ſeptem tripodas pondere & arte pares. Vbi exponet ſeptem vaſa Aenea aquaria ad calefaciendam aquam. Alcynoen bacchi. i. tragoediam ſcriptam de Alcynoe a Baccho poeta Tragico quę vna ex pleiadibus ex neptuno peperit Ireum patrem Orionis vt ſcribit Higinus a quo Irea oppidũ agri Thebani, Alii Alcyonem legũt. ideſt tragoediam de alcyone, quę quum Ceicis mariti ſui cadauer ad littus eiectum vidiſſet in mare ſe deiecit, qui ab Amphytrite in aues conuerſi in mari per eos dies vt Plinius & Ouidius ſcribunt. placido fortificant, faciunt autem ſeptem ante Brumam diebus nidos, & totidem ſequentibus pariunt, qui dies vocãtur Alcyonides Ea auis alio nomine appellatur Alcedo, de qua ſic Plautus in poenulo. Iam hercle tu periſti niſi illam mihi tam tranquillã facis q̃ mare eſt olim, quum ibi Alcedo pullos educit ſuos. Thebas & Therea fauſti. ideſt ſabulas de thebis & laio quem vt ſcribunt Diodorus & papinius filius Oedipus iteremit mox ducta vxore matre Iocaſta grauius & conſcius flagitii perpetrati ſe ipſum oculis priuauit, nati ex eo etheocles & polynices per ſummã diſcordiam mutuis ſe vulneribus confoderunt. De his fabula ſcripta erat a poetis. ꝓcipue a fauſto poeta ſui temporis.

Terea, ideſt tragoediam de Tereo marito progner, cui ipſa progne ithim filium epulandũ appoſuit in vindictam philomelę ſororis ſtupratę. nota eſt fabula.

Fauſti. Satyricę autem oſtendit Bacchum & fauſtũ viles fuiſſe poetas, vtpote quorum opera publica auctione venderentur tanquam vilia. Hoc ſatius, melius inquit eſt illiberali hoc quęſtu vitam ſuſtentare quam teſtimonii religionem contemnere, quod Aſiani faciunt. Nam Cicero in oratione pro Flacco populis Aſię fidem non adhibendam clamat. De iiſdem ita etiã ſcribit ad Q. fratrem Nullum erit genus in familiaritate cauendum magis, propterea q̃ & omnes vias pecunię norunt, & omnia pecunię cauſa faciunt, vt oſtendat laudabilius eſſe vili miniſterio vitam degere, quam per inhoneſtas & malas artes diuitias ſibi comparare. Ordo eſt, hoc ſatius eſt quam ſi dicas ſub indice, ideſt in indicio & ante indicem vidi, quod non vidiſti. Equites Aſiani. ideſt Aſiani qui ciuitate donati ad equeſtrẽ cenſum per malas artes peruenerunt in vrbe. Traducit, prębet ridendos. quũ nudo pede ambulent. Mart. Deſine ſi pudor eſt miſeram traducere caluam, In eadẽ ſignificatione eſt & illud Iuuenalis. In quo ſe traducebat, ideſt prębebat ſe ridendum. Et illud, ſqualentes traducit auos. Propertius. nec ſi per totam infamis traduceret vrbem Papinius in ſyluis nẽpe ego ſum q traducor & Martialis li. vi. Rideris, multoq̃ magis traduceris afer. Quam nudus medio ſi ſpaciere foro.

Traducere,

Nudo talo, nudis pedibus aut ob paupertatem, aut quia mos ſit patrius nudis pedibus incedere, ſed poſtea Romã traducti, vt dixi ſunt malis artibus locupletes. Cappadoces. Cappadocia finitima eſt Armenię orientem verſus, ad auſtrum vero terminatur cilicio qui dicitur taurus.

Cappadocia

Bithynii. Bithyniam ab oriente paphlagões & Mariandini & Epicteti pars terminant, A ſeptentrione mare ponticum. ab occidente pro pontis, ad auſtrum Myſia & phrygia. Altera gallia. ideſt gallogręcia, alterã autem appellat propter galliam quę in occidente eſt hiſpanię & germanię cõtermina. Gallogręcia autem & galatia dicta eſt paphlagonibus contermina, eam tenuere galatę quorum gentes tres ſunt duę Tragina & Toliſtobogi a ducibus nominatę Tertia a gente, quę in celtica eſt tectoſagies. Tranſitus in aſiam dux fuiſſe videt Leonorius Strabo autor libro. xii. Hi autem ſunt galatę ad quos ſcribit Diuus paulus. Laborem indignum ſtudiis. Senſus eſt, & ſi poetę inquit iã deſtinauerant ad miniſteria. obſequiaq̃ ſeruilia deſcẽdere omni deſtituti cõſequendę mercedis ſpe ex laboribus & ſtudiis ſuis, tñ cõfidant & bono ſint animo. nam oẽs ſtudiis ſuis dignam mercedem conſequentur. qui mercedem ſtudiis ſuis dignam non conſequit is laborem indignum ſuſtinet.

Bithynia

Gallogręcia Gallatia.

Eloquium vocale. carmen grande & ſonorum.

Modis. modulationibus. Laurumq̃ momordit, Imitatio eſt Oratiana & Perſii. Sępe caput ſcaberet & viuos roderet vngues Perſius, nec demorſos ſapit vngues. Sępe. n. poetę in faciendo carmine talia ſolent facere, laurum aũt ideo dicit corrodi q̃ & lauro coronant, & in cella plurimã hñt vtpote Apollini conſecratam, in cuius tutela ſunt ipſi poetę. ea & triumphantes coronabant, Ouidius primo Metamorpho. Arbor eris certe dixit mea ſp hẽbunt, Te coma, Te cytharę, te noſtrę laure pharetrę, Tu ducibus letis aderis quũ leta triumphũ Vox canet, et longas viſent capitolia pompas &c. Hoc agite. ſ. vt aliquid ſcribatis, nã tanta principis liberalitas quid aliud ſibi quęrit quam vt materiam aliquam ad ſcribendum capiatis? quęrit, quaſi dicat prouocat vos & inuitat vt materiam ad ſcribendum capiatis. Aliunde, immẽſam ſui temporis auaritiam taxat, tot aq̃ hinc eſt poetę indignatio. Eſt enim ſenſus potes ocius tua carmina combarere ſi aliunde tibi q̃ ab Traiano aliqd ſperandum putaueris. Tuaꝝ reꝝ, tuoꝝ ſtudiorum.

Membrana, paginę ipsę. Tabellę croceę, hoc est, quę tabellis cedrinis coarctatur. Nam tabellę ex cedro libris adhibebantur, quod cedrus autoribus Theophrasto Victruuio & Plinio eternū duret. Itaq; & simulacbra deorum ex ea factitauerunt. Oratius. speramus carmina fingi Posse linenda cedro, & leui seruanda cupresso. & Mart. lib. v. Nunquam grandia nec molesta poscit. Quę cedro decorata purpuraq; Nigris pagina creuit umbilicis.

Presidia, atq; ideo croceę membrana tabellę
Impletur, lignorum aliquid posce, ocyus, & quę
Componis dona veneris thelesine marito,
Aut claude, & positos tinea pertunde libellos,
Frange miser calamos, vigilataq; prelia dele
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus venias hederis, & imagine macra.
Spes nulla vlterior, didicit nam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Vt pueri Iunonis auem. sed defluit etas
Et pelagi patiens, & cassidis, atq; ligonis.
Tedia tunc subeunt animos, tunc seque, suamq;
Terpsichoren odit facunda & nuda senectus.
Accipe nunc artes, nequid tibi conferat iste
Quē colis, & musarū, & apollinis ede relicta,
Ipse facit versus atq; vni cedit homero
Propter mille annos, aut si dulcedine famę
Succensus recites, maculonus cōmodat edes.

Marito veneris. i. vulcano qui pro igne accipitur. Thelesine, ad thelesinum vt diximus satyram scribit. Tinea. Tinea, vermis est qui vestes & cartas corrodit maxime. Plinius lib. xi. ca. xxxiiii. ait in lanis & veste puluerē creari tineas. Easdem etiam docet li. xvi. cap. xvi. rodere & ligna, terrestresq; tantum esse. Teredines vero grauissimo ad portionē capite rodere dētibus, senti riq; tantum in mari, nec aliam putat teredinem pprie dici. Pertunde, sermo incompendium redactus. i. sine libros sic reconditos tinea potius pforari, & absumi quā vt mittas ad aliquē, vnde nulla sit tibi spes. Hederis, hedera poetę coronabant. Virg. Pastores hedera crescentē ornate poetā. De hoc lege & Pliniū. Imagine macra. Nā non solū poetis sed & fere oibus qui aliquod egregiū facinus edidissent statuę ab antiquis erigebant. Hocq; ab Atheniēsibus manauit qui primi oium Harmodio & Aristogitōi tyranicidis publice posuerūt statuas, eo āno quo Tarquinius expulsus fuit regno. Excepta deinde ē res autore Pli. ab toto orbe terrarum humanissima ambitione, vnde & poetis imagines nō solū publicitus sed & priuatim a studiosis ponebant. Vnde Mart. ad Auitum statuam sibi ponentem edit carmen subscribēdum. Hoc tibi sub nostra breue carmen imagine viuat, Quam non obscuris iungis auiti viris. Lactius poeta in ede camenarum vt scribit Plinius lib. xxxiiii. maxima forma statuam sibi posuit quum is breuiculus esset. Statuam item Carthaginenses Apuleio vt ipse testatur in tertio floridorum posuerunt. Macra, macillenta & pallente, nā poetę ex nimio e assiduo studio pallore conficiuntur, & macie.

Teredo

Statuarū erigēdarū origo

Auem Iunonis, periphrasis est pauonis. Nam quū argus Iunonis pastor quem cētū oculos habuisse Ouidius refert a Mercurio interfectus fuisset abscisso capite, argi oculos in cauda pauonis Iuno collocauit, eamque auem in suam tutelam esse voluit. Sed defluit etas, idest iuuentus ipsa, quę laboribus & bellicis & maritimis agricolationiq; sufficere potuit. Senectus facunda. i. ipse senex facundus & pauper. Suam Terpsichoren, idest carmina sua, Nam Terpsichore vna ē musarum dicta quod chorois oblectetur τέρψις enim ιος delectationem significat. Tunc se odit, poeta inquit quum

Argus.

Terpsichore.

ad senectutem peruenit, omni etate in componēdis carminibus iam attrita seipsum odit, & studia damnat sua. Accipe nunc artes, accipe inqt nunc astucias diuitis Romani quem vt cliens quotidie relicta ede & musarum & Apollinis sequeris & colis, non sine spe mercedis consequendę ex carmine tuo, relinquis enim comertiū musarum & poetarum qui in ędem musarum autore Porphyrione conueniebant vt disputarēt recitarentq; sua carmina, vñ Orati. & satyris. Hęc ego ludo quę neque in ęde sonent certantia iudice Tarpa & huic soli carmine tuo studes placere, sed nequid tibi cōferat, idest nequid tibi premii det, ipse facit versus. idest se quoq; poetā esse ostendit prestantissimum, hoc autem astute facit quasi nō cōueniat poetę poetā largiri. Nā multi carmina p carminibus & libellos p libellis mittebant, vnde Pappinius in hendecasyllabo ad Grippum cauillādo ipsum sic inquit. Est sane iocus iste, quod libellū Misisti mibi grippe pro libello. Quē colis. Nā poetę primariorū colebāt, seq; eorū comites pbebāt. Oratius Brutū coluit adolescens, sub quo tribunus militū ciuili bello militauit. Oui. in pōto ad Maximū scribens oñdit eū cultū fuisse a Celso, Nam tua nō alio colnit penetralia ritu. Te rarum dñorū q̄ colis ipse deos. Celsus

Musarū & Apollinis ede relicta. Tēplū Apollinis palatini excitauit Augustus in cuius aditu porticus erat cū bibliotheca librorū tam latinorū quam grecorū autor Tranqllus in Augusto. Musarū, tēplū musarū tomę extruxit autore Tranqllo in Augusto Martius Philippus vbi vt diximus ex sententia Porphiriōis poetę opa sua recitabāt. Atq; vni cedit Hoñ. hoc dcñ ex psona ipsius diuitis q homero tñ se putat cederē nec cuiquā alii. Propter mille annos, rō quare cedat homero, pp vetustatē inqt. Nā multi, quod extremę est demētię in libris tñ vetustatem & non meritū considerare cōsueuerūt, vnde ab Oratio dānant sic. Si veteres ita mirat, laudatq; poetas, Vt nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.

Tēplū musarū

Maculonus cōmodat ędes, si forte inqt motus dulcedine glorię aut famę aliquid cupias recitare, hoc tñ bñficio te psequit diues, vt tibi domū suā cōmodet vbi recites, aliud autē nihil dat. nam nobiliores ędes suas poetis opa sua recitantibus cōmodabāt vt in pma Satyra diximus illic, Frōtōis Platani. Inter cōmodatū āt & mutuo datū nō nihil distare docet A grecius sic Cōmodamus amicorū tpe equū, seruum, vestē, hāc ipsā rem quā dedimus recepturi. Mutuo damus pecuniā triticū vinum & his similia q̄ mutuo data recipe necesse non est. Verum hęc ab autoribus cōfundunt, nam & pecuniam commodari dicius Ci. ad Caniniū. Quod scribis ad me de drachmis trecētis nihil ē qd i isto gñe cuiq̄ possi cōmodarē.

Cōmodatum Mutuo datū.

Longe

Ac longe ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas,
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regum quanti subsellia constent,
Et quę conducto pendent anabathra tigillo,
Quęq; reportādis posita ē orchestra cathedris.
Nos tñ hoc agimus, tenuiq; in puluere sulcos
Ducimus, & littus tenui versamus aratro,
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoethes, & ęgro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui

Longe ferrata.i. valde ferrata. hinc romanorum potentiam pariter ⁊ superbiam ostendit poeta. qui ianuas haberent ferratas instar portarum vrbis, quibus venientes non minore cura excipiebantur q̄ solent excipi intra portas vrbis tempore belli. Prisci vt scribit Plinius lib. xxxiiii. limina ⁊ valuas in tēplis ex ęre factitauere. Vñ illud est apud Virg. in primo Aeneidos. Aerea cui gradibus surgebant limina, nexęq; ęre trabes foribus cardo stridebat aenis. Verum etiam priuata opulētia eo modo vsurpata ē. Camillo. n. crimini obiecit Sp. Caruilius quęstor, q̄ ęrata hostia haberet i domo.

Ianua porta. Ianua, inter portam ⁊ ianuam hoc interest, quod ianua proprie est priuatorum, porta vero publica vt vrbis, plerūque tamen confunduntur. Scit dare libertos, qui recitanti applaudant. Sedentes in extrema parte. Nam ex arte in theatro collocabantur qui applauderent, vnde Nero auctore Trāqllo plures ex Alexandria euocauit ⁊ adolescentulos equestris ordinis, ⁊ quinq; amplius milia e plebe robustissimę iuuentutis vndiq; elegit, qui diuisi plausuum genera condiscerent. Ordinis, subselliorum in auditorio. Nemo dabit regum. Ordo est ⁊ sensus, nemo regum, idest diuitum dabit tibi, quantum constant subsellia quę cōduxisti vt sedeant in auditorio, cuius consuetudinis meminit Cornelius Tacitus in libro de claris oratoribus loquens de poetis sic. Nam ⁊ domum mutuatur ⁊ auditorium extruit ⁊ subsellia conducit ⁊ libellos dispergit.

Et quę conducto. Ordo est a superiore. s. nemo dabit quanti constent. Tigillo conducto, idest lignis conductis a te poeta scilicet de ligno dictum est in tertia satyra. Anabathra, idest gradus vel scalę ἀναβαίνω ascendo, nam gradus struebantur ad pulpita ascendenda.

anabathra orchestra Orchestra, sic etiam subaudi nemo dabit quanti constet orchestra, quę posita est cathedris reportandis. Orchestra locus erat in ima parte theatri vbi honoratiores sedebāt, vnde alibi ante. Similemq; videbis orchestram ⁊ populum. Tradit Vitruuius libro quinto. Scęnicos artifices per orchestram suas pręstare actiones. ὀρχέομαι enim significat salto, vnde ⁊ ὀρχηστής saltator ὀρχηστρία saltatrix, ⁊ ὀρχήστρα, idest orchestra declinatur. Tranquillus in Cęsare. Decius Laberius eques Romanus mimum suum egit, Donatusq; est quingentis sestertiis ⁊ annulo aureo, sessum in quatuordecim e scęna per orchestram transiit. Posita est. extructa est. Cathedris reportandis. nam sedilia illic non erant perpetua sicut in theatro, sed temporaria quę a poeta recitatis carminibus soluebantur, ad dominosq; reportabant. Nos tñ hoc agimus, etsi nullū ex nostris laboribus emolumentū consequimur, tñ hoc agimus vt carmina scribamus ⁊ recitemus. Tenuiq; in puluere sulcos ducimus. Metaphora sumpta ab iis, q sterilē agrū colunt iuxta illud Ouidii. Quid harenę semina mādas, Non profecturis littora bobus aras. Ducimus sulcos, versus componimus. In tenui puluere, inter ciues auaros ⁊ steriles, qui nihil dant. Versamus littus, multum scribendo defatigamur. Nam qui littus arat, sterilem sumit operam, salsugine enim littora sterilescunt, vnde prouerbium ortum est, eū arare littus qui inaniter laborat. Aratro tenui, idest stilo nostro tenui ⁊ sterili, ex quo nullus est fructus laboris nostri. Nam si discedas, si velis discedere ne scribas non potes, dulcedine enim glorię teneris, quę te velut pedicis apprehēdit. Laqueo, pedica, tractum a feris, quę laqueo capiuntur.

Cacoethes, metaphoricos inueteratā scribendi libidinem cacoethes quoddam appellat insanabile. Est. n. vitiū corpori obnoxiū curatiōe difficile, parum absimile a carcinomate, de quo Cornelius Celsus lib. quinto capite de carcinomate sic. Namque pessimum id genus est, si reeq; id primum fit quod cacoethes a grecis dicitur, deinde ex eo id carcinoma, quod sine vlcere est. Ergo cacoethes insanabile scribendi, idest inueterata ilia scribendi libido, quę non minus animum scribentium obsidet ⁊ angit q̄ cacoethes corpus. Tenet. vexat, premit. Insanabile, quod ex suo animo nequeunt auellere vlla ratione, licet poeta insanabile dixerit. Celsus tamen curationem his verbis accipere docet. Discedere autem cacoethes, quod curationem recipit a Carcinomate quod non recipit nemo scire potest, de cacoethe sępe Plinius meminit libro trigesimosecūdo generis est neutri vt Hippomanes, nomina enim gręca in es correptam desinentia generis sunt neutri, ⁊ vt versus ratio stet, tetrasyllabum scribendum est subsequente ⁊.

Senescit, inueteratur. Aegro, agitato cupidine glorię. Sed vatem egregium. Sensus hic est, multi carmina quidem componunt, poetęq; nominantur, ⁊ hac scribendi consuetudine tenentur. Sed excellens ⁊ egregius poeta esse is non poterit, quem rei familiaris angustia premat, cuius mens non careat anxietate, sicq; docet mentem poetę omnibus curis vacuam esse oportere. Sappho proueniunt vacua carmina mentis opus. Ordo est. Sed animus carens anxietate facit vatem egregium. Cui non sit publica vena, idest ingenium vulgare, ⁊ rude ⁊ commune cum aliis. Soleat deducere. scribere, tractum a mulieribus nentibus, quę pensa deducere dicuntur. Nam deducere est lanam in fila trahere. Plinius loquens de Araneo. Subitq; pariter ac fila deducit. Ouidius ⁊ ipse sic metaphoricos. Ad mea perpetuum deducite tempora carmen. Nihil expositum, nihil commune, nam quę exponuntur cōmunia sunt, sed quod sublime sit, ⁊ quod alii ob sublimitatem attingere non potuerunt.

Magnę mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitę, currus & equos, faciesq́ deorum
Aspicere, & qualis rutulum confundat erinnys.
Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri,
Surda nihil gemeret, graue buccina, poscimus vt sit
Non minor antiquo rubrenus lappa cothurno,
Cuius & alneolos, & lęnam pignerat atreus.

Magnę mentis opus. Sensus est, oportet inquit illũ qui carmine scripturus est bella, quę intercedẽtibus curribus & equis, deorumq́ personis tractari solent carere omni animi solicitudine. Res.n. poscit mentẽ magnã & tranquillam. Respicitq́ ad opus Virgilianũ quod ipse poeta haud quaq̃ feliciter scribere potuisset, si his incõmodis laborasset, nec a Moecenate esset multis muneribus donatus. Ordo est. Aspicere currus & equos faciesq́ deorum, & qualis erynnis confundat rutulum ẽ opus magnę mentis, nec attonitę de lodice paranda. Magnę mẽtis opus, quod magnã mentẽ exposcat. De lodice, dictum est in precedẽti satyra de Lodice illic, mõ sub lodice relictis vteris in turba. Nec attonitę, anxię & sollicitę de rebus domesticis. Currus & equos, quales describuntur a Virgilio in bello, quod inter se gesserunt Aeneas & Turnus. Vt illic in. xii. Aeneidos. Poscit equos atq́ arma simul, saltuq́ superbus Emicat l curru, & manibus molitur habenas. Faciesq́ deoꝝ. nam in toto opere varia numina describunt. Aspicere, ingenio suo representare. Qualis erynnis, q̃ horrenda & terribilis. Nam Alecto quę vna est furiarum infernalium excitata per Iunonem ab inferis ad serendã discordiam inter troianos & latinos Turnũ hortatur ĩ somnis vt arma capiat aduersus Aeneam, ne sibi ꝑripiat coniugium Lauinię filię Latini regis. Cuius suasionem quũ Turnus contemneret indignata Alecto horrorẽ ei immisit, tantumq́ perterrefecit, vt solutus somno arma coeperit, hortatusq́ sit iuuentutem latinam aduersus troianos, vñ est illud Virg. Ergo iter ad regẽ polluta pace latinũ inducit primis iuuenũ, & iubet arma parari. Tutati Italiam detrudere finibus hostem. Erynnis autẽ furiam significat. **Furię tres** Tres aũt dicuntur furię infernales, q̃ tricerbero deseruire ferunt, Alecto, Thisiphone, & megera.

Cõfundat rutulum, perturbet & terrore repleat turnum, quum in eũ facem coniecerit. Vnde Virg. Sic affata facem iuueni, coniecit, & atro Lumine fumantis fixit sub pectore tędas. Caderent hydri, non potuisset inquit Virgilius canere bellum quod inter Aeneã & Turnum gestũ est, vbi Alecto furia infernalis. vt diximus ab Iunone excita ab inferis pastores latinos ad arma suscitat contra Troianos, si cõmoda domestica defuissent ei. Puer. seruus qui ministrabat. Caderẽt hydri. i. non describeret vt hydri in capite Alectus erigantur alludens ad id, Et geminos erexit crinibus angues, sed oẽs caderent, quia de iis nihil scriberet. Nil gemeret, non potuisset scribere quomodo alecto sua buccina agricolas latinos ad arma excitauerit contra troianos. **surdus** Surda, quia nihil cecinisset, nec sonũ vllũ edidisset, sed surda extitisset, Nam surdum nõ solum dicimus qui non audit, sed ẽt qui nõ audit, vnde Iuuena. alibi. Et cedit verbere surdo. **Buccina** Buccina, alludit ad carmen Virgilii. Tum vero ad vocem celeres qua buccina signum Dira dedit, raptis concurrunt vndiq́ telis **Buccinator** Indomiti Agricolę. Buccina. i. tuba a bucca qua inflatus, vnde & Buccinator ipse tubicen. Poscimus vt sit, exigimus inquit vt poetę nostri temporis non sint inferiores carminis dignitate priscis poetis, sed non consideramus id haud q̃q́ fieri posse, quum egestate laborẽt, & anxii sint de cõmodis domesticis & rebus necessariis.

Rubrenus lappa, per rubrenũ intellige vnumquẽq́ poetam pauperem, nam & is fuit temporibus Iuue. pauperrimus poeta tragicus. **cothurnus** Cothurno antiquo, stilo et carminis grauitate antiquorum tragicoꝝ, nam cothurnus calciamentũ fuit tragicoꝝ, vt antea diximus. **lappa alneolus** Alneolos, dictum miseratiõe quadã satyrica, legendũ est aũt alneolos non albiolos vt alibi. Illud.n. vestris datur Alneolis q̃d canna Micipsarum, vt ostendat vilem etiã supellectilẽ pignerari a rubreno. i. ẽt vasa escaria, ea aũt fieri ex ligno docet Columella in nono. Sed totũ onoꝝ numerum in alneolũ ligneũ cõferant, vt intelligas ipsas scutellas ligneas, de quo vocabulo plusculã illic diximus in quinta. quod vestris datur alneolis. **Lęna** Lęnam, vestimenti genus habitus duplicis, quod appellatam existimant tuscę, quod grece clamyda. auctor ẽ Festus. Nonius vero ait vestimentum esse militare, quod super omnia vestimenta sumitur Virgi. Tyrioq́ ardebat murice lęna. Dionysius libro sexto loquens de Castore & polluce sic scribit. Adolescẽtes dicuntur duo bellicas induti lęnas in foro romano apparuisse. Varro a lana dictã putat. Alii vero ἀπὸ τῆς χλαίνης detractione primę litterę, nam χλαῖνα grece vestimentum est. **pignerare atreus**

Pignerat Atreus, qui hunc locũ hactenus exposuere omnes vno ore affirmarunt Atreum nomen esse foeneratoris, qui res poetę pigneraret, quasi pignerare sit pignori accipere & non dare, ita vt nec sensus nec latinitas vlla constet. Est enim pignerare pignori opponere. Terentius. Num potuit filiam meam oppignerare? Tranquillus in Vitelio. vt ex aure matris detractum vnionem pigneraueri t ad itineris impensas. Mart. lib. ii. Oppignerauit ad modo mensam Vix octo nũmis annulũ vnde cenaret. Itaq́ ego sic hunc locum interpretor, vt Atreus sit tragoedia de Atreo, vt Tereus tragoedia de tereo, vt Orestes tragoedia de oreste, alibi scriptus & in tergo nec dum finitus Orestes, & Thelephus tragoedia de thelepho. Quã Atreũ Tragoediã Rubrenus Lappa poeta tragicus scripsit, sicut antea Accius auctore Gelio. lib. xiii. vbi ait Acciũ diuertisse ad Pacuuiũ eiq́ desideranti Atreum tragoediã suam legisse. Priscianus quoq́ sic ait libro nono. Accius in Atreo epularum fictor, scelerum fratris delitor, vt sit sensus. Rubrenum dum Atreum tragoediam scribit eo peruenit paupertatis, vt coactus sit pignerare & vestimenta & vasa escaria, vt sit ipse atreus, i. dest ipsa tragoedia fuit in causa vt pigneraret reculas suas, vt si diceremus Thebais fuit ĩ causa vt statius pigneraret res suas dum eam scribit, hic ẽ verus poetę sensus. Lęnam pignerat Atreus, Ita dictum sicut & illud purpura vendit causidicum, vendũnt amethysina, idest purpura est in causa vt causidicus conducatur precio, eoq́ modo a veste purpurea dicitur vendi. Sic etiam illud Valerianum in primo. Sulpitio Apex prolapsus a capite sacerdotium abstulit. idest apex prolapsus fuit in causa vt Sulpitio sacerdotium auferretur.

Non habet infelix numitor, insultat diuiti auaro per ironiā, quē infelicē appellat, quod verā munificētiā nesciat, cū nihil habeat qđ donet poetę viro honesto, multa aūt Quintillę meretrici. Numitor, pro quocūq; nobili & diuite romano ponit, de quo forte & infra. Et capito & numitor vuerint dānante senatu. Leonē pascendū. Nā leones alebātur in delitiis, sequit. n. iam domitum. i. mansuefactū. vnde tēporibus Domitiani leo mansuetus magistrū a quo fuerat educatus lacerauit in theatro. Martialis. Lęserat ingrato leo perfidus ore magistrū. Lāpridius in Heliogabalo de leonibus mansuefactis sic meminit. Habuit leones & leopardos exarmatos in delitiis, quos edoctos per māsuetarios subito ad secundā & tertiā mensam iubebāt accūbere, quos psitacis & phasianis pauit. Constat, per ironiam sunt legēda hęc. Capiunt plus intestina, poeta inquit multo plus q̄ leo. Cōtentus fama, tacitę obiectioni rńdet, posset. n. dici poetas sola contētos esse debere gloria & fama, nec aliud sibi q̄rēdū, ait ergo. ita, si diuites sint qualis fuit Lucanus, is. n. sola fama cōtētus pōt iacere in diuitiis suis, sed Sarrano & Saleio basso pauperibus poetis sit gloria q̄uis magna, qđ tñ illis proderit, si nihil aliud habeāt q̄ gloriā, Lucanum. n. amplissimas habuisse diuitias. Docet Cornelius q scribit Anneū melam Lucani patrē per procurationes administrandis principis negociis adeo locupletatum, vt Nero eius opibus inhians passus sit eū falso crimine coniuratiōis Pisonianę accusatū cōdēnari. Hortis marmoreis, luxū romanorum ostendit, qui hortos suos ēt marmore ornarent, nā eo delitiarum peruenerant, vt non solū ędificia marmore exornarent, sed pedibus ēt gēmas in pauimētis calcarent, vnde & Seneca carpens luxū sui tēporis ita scribit ad Luciliū. Quid cū ad balnea libertinorū peruenero? quantū statuarum, quantū colūnarum est nihil sustinentiū? sed in ornamētū positarum impensę causa. Iaceat, maneat & sit contētus sola fama in hortis marmoreis. i. amplissimis opibus. At sarrano, Sarranus & Saleius Bassus poetę fuere paupes tēporibus Iuuenalis. De saleio basso his verbis tacitus meminit. Quis saleiū nostrum egregiū poetā, vel si hoc honorificentius est pręclarissimum vatē deducit. aut salutat, aut prosequtur, de quo plura in principio vltimę satyrę Persii diximus. Gloria quantalibet. i. sit. Currit ad vocē iocundā, totum hoc a superiore dependet. Est. n. sensus, Non ignoro inquit ex suo carmine magnā ēt Statio gloriā exurgere, qui pręcipuo oīum studio & plausu audit, cū recitat suam Thebaida, tñ ea gloria parum illi proderet, nisi thebaida Paridi pantomimo venderet, fame. n. cōficeretur, nam sequitur. Non tñ inuideas vati quē pulpita pascunt. Sicq; per exemplum statii ostendit gloriā omnino non satis esse pauperi poetę, sine premiis, totus aūt sensus eo fertur vt ostendat carmina quidem Statii

Lucanus diues

Sarranus Saleius bassus

Nō habet infelix numitor, quod mittat amico,
Quintillę quod donet habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne leonem
Iam domitum; constat leniori belua sumptu
Nimirum; & capiunt plus intestina poetę.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, at Sarano, tenuiq; Saleio.
Gloria quantalibet, qđ erit, si gloria tantū est?
Curritur ad vocē iocūdā, & carmen amicę
Thebaidos, lętam fecit, quū statuis vrbem
Promisitq; diem, tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine vulgi
Auditur, sed cum fregit subsellia versu,
Esurit, intactam paridi nisi vēdat aganem.

vniuersis placere, sed nullum extare nisi paridem pantomimum, qui poetā remuneret, ita animum omniū inuasit auaritia, vt in contemptum nobilium dicat, solum paridem pantomimū personam infamem & scenicam inueniri, qui poetis faueat. Curritur, quod omnino gloriosum est, vt ipsum Statium audiant. Iocundam, poetę recitantis. Amicę thebaidos, q̄ omnibus grata est. Statius. Neapolitanus fuit, quod ipse in syluis suis testat. At te nascentē gremio mea prima recepit, Parthenope dulcisq; solo tu gloria nostro. Alius etiā fuit Tholosanus qui in gallia celeberrime rhetoricam docuit auctor Eusebius. Promisitq; diem, recitandi, scilicet. Sed quum fregit. sed profecto inquit fame conficit, & si magna cū laude & gloria carmē suū recitauit, nisi vendat Thebaida paridi pātomimo. Fregit, ita dictum quēadmodū & illud. Et assiduo ruptę lectore columnę. Subsellia, sedilia & scamna auditorii a poeta extructa, nam vt paulo ante diximus illic. Nemo dabit regū q̄nanti subsellia constent. Et in prima satyra. Frōtinus platani, auditoria a poetis apparabant extructis sedilibus. Versu, recitatione versuum. Agauē, vtrū tragoediam de Agaue filia cadmi thebarum conditoris & matre penthei quę bacchabūda cū in celebratiōe sacrorum liberi patris interemit, rata eum esse aprū. vñ Ouidius. Ille mihi feriendus aper. quum ab eo talia sacrificia contemnerentur. De ea igit potuit scribi fabula quę Agaue inscriberet, per tragoedias igitur ostendit poetas pręfecturas & tribunatus promeruisse, pręfectos pelopea facit, philomela tribunos, an quod magis placet ipsum opus Thebanū, in quo de pentheo & Agaue meminit vt referatur ad illud currit ad vocē iocundam & carmē amicę Thebaidos. Intactam expone, quā adhuc nō recitauerat, nō aūt ab aliis nō scriptā, nā pōticus poeta clarus carmine heroico scripsit Thebanū bellū, de quo ita Propertius. Quū tibi cadmeę dicūt pōtice Thebę Armaq; fraternę tristia militię, eiusdē pontici meminit & Ouid. in tristibus. Pōticus heroo, battus quoq; clarus iambis. Scripserūt ergo & pōticus & Statius bellū Thebanū, qđ inter Etheoclē & polynicē fratres gestū fuit tāto odio vt mutuis vulneribus sese confodierint. vñ Statius in. xi. Thebaidos Ite truces animę funestaq; tartara letho polluite, & cūctas herebi cōsumite poenas. Paridi, hic est ille Parit pātomimus, de quo apud Martia. extat epitaphiū. Quisqs flaminiā teris viator, Noli nobile pterire marmor, Vrbe delitię salesq nili, Ars & gratia lusus et voluptas Romani decus & dolor theatri. Atq; oēs veneres, cupidinesq;. Hoc sunt condita, quo paris sepulchro. Eiusdē sic meminit Trangl. in Domitiano, deinde Domitianus vxorē suā Domitiā, ex qua in secūdo cōsulatu filium tulerat. alteroq; anno cōsalutauerat vt augustā eidē Paridis histrionis amore deperditam repudiauit.

Statius neapolitanus statius tholosanus

subsellia

ponticus poeta

Paris pantomimus

De eo

Ille ẽ militię multis largitur honorem,
Semestri vatum digitos circũligat auro.
Q đ nõ dãt proceres, dabit hystrio, tu cameríos,
Et bareas, tu nobilium magna atria curas.
Pręfectos pelopea facit, philomela tribunos.
Haud tñ inuideas vati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi moecenas? qs nũc erit aut ꝓculeius.
Aut fabius, quis cotta iteꝝ, qs lentulus alter?
Tunc par ingenio precium, tũc vtile multis
Pallere, ẽ vinum toto nescire decembri.

De eo ⁊ poeta in pręcedenti satyra, paridem, ludosq; re-
liquit. Fuit aũt non modo Domitiano, sed toti ciuitati
gratissimus, a quo ostẽdit poeta Statiũ salario fuisse su
stentatum, quũ in eius gratiam videretur scribere, nec
a diuitibus quicquam haberet quod speraret, hocq; to-
tum in inuidiam tam principis q̃ ciuium diuitum, cũ
principi cariores essent
histriones q̃ poetę, diui-
tesq; tanta tenerent aua
ritia, vt non inuenirent,
qui pmiũ afficeret scri-
ptores. Illud tñ obseruã
dum alium fuisse pari-
dem pantomimũ occi-
sum a Nerõe quasi gra-
uem aduersariũ. Ille
⁊ militię, quasi aliqs di
xerit, nunqd paris põt
tantum poetis pręstare.
Immo etiam inquit po
test honores largiri mili
tares, sicq; imperatorem
sugillat, qui prò meritis
poetas non ornaret, sed pluris histrionem q̃ poetam fa-
Semestris ceret. Semestri auro, hoc dicit multos etiam vates
ad equestrem dignitatem prouehi per Paridem. Seme
stre aũt aurum intelligimus ipsum annulum quo eq-
tes aureo vterentur, vt sit periphrasis annuli, hoc est foe
mę rotundę. Nam semestris non solum sex mensiũ dici
tur, sed medii etiam mensis, vnde lunam semestrem di
cimus, quum ad mediũ ꝑuenit mensem ⁊ rotunda est.
Sic sensus est manifestus poetę. Apuleius in vltimo de
asino aureo sic. Stellarumq; media semestris luna flam
meos spirabat ignes. Luna ergo semestris hoc est rotun
da, qua similitudine poeta appellauit auꝝ semestre, hoc
est rotũdũ, ac per hoc annulũ ipsum, quasi qui ferat simi
litudinẽ lunę semestris, in qua opinione est ⁊ Probus.
Alii per auꝝ semestre exponunt tribunitiam dignitatẽ
q; tribuni annulũ gestarent, vt ostendit Pli. lib. xxxiii.
⁊ Plinius eius nepos in epistolis pro Caluisio sic. Nunc
rogo semestri tribunatu splendidiorem ⁊ sibi ⁊ auuncu
lo suo facias. Quod non dant proceres. Histrio inqt
dabit poetis quod diuites ꝑ auaritiã nõ dant, sicq; aua-
ritiã sui tpis sugillat, docetq; diuites vt Camerinos ⁊ ba
reas non esse colendos, qñ ab eis nihil sit sperandũ, nam
multi poetę vt dictum est ante, nobiles sequebantur vt
ab eis premium aliquod acciperẽt ex carminibus suis. Ac
cipe nunc artes nequid tibi conferat iste. Quem colis ⁊
musaꝝ ⁊ apollinis ęde relicta. Tu camerinos. per ca-
merinos ⁊ Bareas intelligit nobiles ⁊ potentes. Tu inqt
sequeris ⁊ colis nobiles, sed falleris nihil. n. tibi dant. So
lus Paris histrio ob opera tua ei dicata te pręfectũ ⁊ tri-
bunum facit. Sicq; ostendit poetas per fabulas suas ali-
qñ ad dignitates prouehi, sed tñ illis non eẽ inuidendũ
quoꝝ vita ex arte musica tñ pendeat. Pelopea. i. tra
goedia de pelopea filia Thiestę, cum qua ipse pater con-
cubuerat. ex qua natus est Aegistus. qui agamẽnona ⁊
Atreum interemit. Philomela, tragoedia de philome
la ⁊ progne sororibus, quę itim Tereo patri epulandum
apposuerunt nota est fabula. Haud tñ inuideas, licet
inquit ex carmine suo poetę premia accipiant ex publi-
co, tñ inuidendum non est illis, quum aliũde nihil cõ
sequantur, nec peculiare habeant patrimoniũ. Quẽ
pulpita pascunt, quem pascunt opera recitata in scoenis
ex publico enim premia accipiebant, quum placebant
populo, quibus alebantur. Vnde Terentius ex Eunu-
cho sua quum esset rursus vendita, ⁊ ageretur iterum
pro noua precium accepit octo milium sestertium, vt
innuat poeta miserum esse vitam scriptorum pendere
ex incerto euentu scoenę. Quod autem opera sua ven-
derent poetę, illud nos
Terentianum in Ecyra
docet. Et is qui scripsit
hanc ob eam rem volu
it iterum referre, vt pos
sit iterum vendere. Ca-
merini autem originẽ camerini
habuerunt a Cameri-
no Sulpitio, qui mis-
sus fuit vna cum Spu-
rio posthumio albo, au
lo Manilio Athenas vt
inde inclytas leges So-
lonis acciperent, ⁊ alia-
rum ciuitatum institu
ta, ⁊ iura moresq; nosce
rent. De Barea Sarano
dictum est in tertia Satyra. illic Stoicus occidit Bareã.
Quis tibi Moecenas, poetarum studiosissimum fu-
isse Moecenatem, notius quidem est q̃ vt hoc loco opor
teat indicari. Horatius. O ⁊ pręsidium dulce decus me-
um. Martialis. Ocia de nobit, sed qualia fecerat olim
Moecenas, Flacco Vergilioq; suo, ergo inquit Iuuena-
lis, quem inuenies, quum aliquid scripseris Moecena-
tem, idest tam munificum in poetas quam fuit Moece
nas? Proculeius, eques fuit Romanus, vt scribit Proculeius
Porphyrio, Augusti apprime familiaris, in fratres suos
Scipionem ⁊ Murenam adeo liberalis, vt bona sua cũ
iis ęquis partibus diuiserit, quum bello ciuili spoliati fu
issent. Horatius, Viuet extento proculeius ęuo, Notus in
fratres animi paterni. De proculeio meminit ⁊ Plutar-
chus in Antonio. Fabius, forte intelligit de Fabio
illo, ad quem Ouidius exulans scribit quattuor episto
las in libro de Ponto, tãquam ad eum, qui scriptorum
esset amicus, ⁊ liberalis. Vnde est illud ipsius Ouidii.
Dignus es argento fuluo quoq; dignior auro,
Sed te quum donas ipsa iuuare solent.
Hocq; magis placet q̃ vt intelligas de Fabio maximo q
vendito suo ab Hãnibale captiuos Romanos redemit.
Cotta, cottam bonum virum fuisse ostendit supe-
rius, quę piso bonus, quę cotta solebat largiri. Ad Cot
tam scribit Ouidius in ponto ter, quem amicum si-
bi esse ostendit sic. Quumq; labent alii, iactataq; vela
relinquant, Tu lacerę remanes anchora sola rati. Grata
tua est igitur pietas, ignoscimus illis, Qui cum fortu-
na terga dedere fugę. Tunc par. tempore Moecena-
tis ⁊ Proculei, ⁊ cęterorum qui iisdem fuere tempori-
bus munifici ⁊ liberales, merces dabatur ęqua ingeniis
scribentium. Nescire vinum toto decembri, hoc
dicit propter Saturnalia. quę mense Decembri celebra
bantur. Papinius, Et multo grauidus mero decembder
Sensus igitur est. multis fuisse vtile vino abstinuisse,
quo tempore maxime alii vino indulgebant, idest toto
decembri, ac per hoc totis Saturnalibus, quę per quinq; Saturnalia
vt communior est opinio dies celebrabantur. Martialis
Omnia misisti mihi Saturnalibus vmber
Munera contulerant, quę tibi quinq; dies.
De saturnalibus lege Macro. primo Satur. ⁊ Gelium.

Vester porro labor foecundior historiarum
Scriptores, petit hic plus tpis atqꝫ olei plus,
Namqꝫ oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, ē crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerū nūerus iubet, atqꝫ operū lex.
Que tñ inde seges? terre quis fructus aperte?
Quis dabit historico, q̃tū daret acta legēti?
Sed genus ignauū, qđ tecto gaudet, ē vmbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia prestent
Officia, ē magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tūc cū creditor audit
Precipue vel si tetigit latus acrior illo
Qui venit ad dubiū grandi cū codice nomen.
Tunc immensa caui spirant mendacia folles.
Conspuiturq̄ sinus, veram deprendere messem
Sic libet, hinc centū patrimonia causidicorum,

Vester porro labor. Sensus est. Vos autem qui historias scribitis, plus etiam tēporis consumitis q̃ poete, plus etiam laboris sustinetis etiam cum impensa olei ꝛ iacturа papyri, sed que tum inde est merces? quasi dicat nulla. Ordo autem est. O scriptores historiarum. Foecundior, vberior ꝛ maior. Plus olei, maiorem lucubrationem, alludit ad ꝓuerbium illud, qđ apđ veteres erat frequens in eos, qui longo ꝑuigilio aliqđ frustra lucubrassent, cuius Cicero libro septimo epistolarum sic meminit, Pompeius se profitetur ꝛ oleum ꝛ operam perdidisse, Plautus in poenulo. Tū pol ego ꝛ oleum ꝛ operam perdidi. Nullo modo, sine. Virg. in quarto eneidos. Sed quis erit modus?
Pagīa Pagina, ī libris dicitur a pangendo, qđ in ea versus pangantur vnde ꝛ plante dicuntur pangi, Suetonius ī Galba. Pangi malum placuisset. Plinius lib. xvi. cap. xxvii. Nascenti et depacto surculo natura incuriosius semē dedit. Millesima, nūerosa. Oblita modi, quasi finē nō inueniens, quale est opus Titi liuii quod centum ꝛ quadraginta voluminibus absoluitur.

Operum lex, vt nihil. s. de historia omittatur, neq̄ enim oportet historicum quēadmodum faciunt poete vno aut altero verbo rem tetigisse, sed plene omnia narrasse. Papyro hoc est charta. Nam ex papyro q̃ herba nascitur in palustribus egypti, aut quiescentibus nili aquis preparantur charte diuise acu in pretenues, sed q̃latissimas philyras, ex ea etiam nauigia texunt, ꝛ e libro vela, tegetesq̄, necnon ꝛ vestem ꝛ stragula ac funes.

Que tamē inde seges? que vtilitas tibi est? metaphora est ab agris, Inde ex laboribus scribendarum historiarū. Terre aperte, historie diligenter explicate. Quis dabit historico? vt sit sensus, historicus non tantū emolumenti ex laboribus suis consequitur quantum scribe ꝛ actuario legenti acta publica datur. Legenti acta.
actuarius idest scribe siue actuario. qui verba siue legis siue actorum senatus preconi subiiceret, vt ab eo clare enunciarentur. Ergo actuarii videntur dici qui acta actiōesq̄ describerent, eaq̄ descripta recitarent. De quibus sic Trāquillus in Cesare. Orationē non immerito Augustus existimabat magis ab actuariis exceptam male subsequentibus verba dicentis q̃ ab ipso editam. Ergo qui acta siue priuata, siue publica describerent, actuarii sunt dicti.

Acta Acta dicuntur quecūq̄ publicis monumentis mandantur, vnde in secūda satyra. Cupient ꝛ in acta referri. vbi de vocabulo multa diximus, pluraq̄ dicemus ī nona satyra illic. Et libris actorum spargere gaudes. Sed genus ignauum. obiectio est non esse mirum si historicis nullum sit emolumentum, quum in vmbra semper versentur, quod est ociosorum ꝛ mollium. Vnde Horatius, Poscimur siquid vacui sub vmbra lusimus tecū. Et idem in epistolis. Somno gaudētis ꝛ vmbra. Dic igitur. Ostendit hac interrogatione neq̄ causidicos, qui se longe aliter in forensibus actionibus exercent multū lucrari. Officia ciuilia, actiones causarum ciuilium. Prestent, quid lucri afferant. Libelli comites, quos secum in forum deferunt. Ipsi. s. causidici.

Magna sonant, magno agunt strepitu ꝛ clamore vt videantur cliētum suorum acerrimi defensores. Sed tunc quum creditor audit. Sensus ē. causidicus tunc inquit magna sonat quū creditor eum agentem audit ꝛ precipue inquit magna sonat, si debitor latus eius tetigit tāquam qui eum magis vrgeat ad dicendum vtpote q̄ neget credita, sicq̄ ostendit poeta in iudiciis magis ab debitoribus q̃ creditoribus causidicū vrgeri. Acrior illo, scilicet creditore. Qui. s. debitor. Venit ad nomen dubium, idest ad ambiguum debitū refellendum, quod incertum est ꝛ dubiū quū ipse neget. Nam nomē nomē pro debitore ponitur, ꝛ sepe pro debito. Cicero in oratione pro Roscio. Non refert parua nomina in codices. Immo omnis summas. Idem in Topicis. Non si vxori vir legauit argentum omne quod suum esset. idcirco q̃ in nominibus fuere legata sunt. Idem in epistola ad Atticum, perfeci inquit vt salaminii totum nomen persoluerent, idest debitum. Plaut. in cistellar. Nunc quod reliquum restat volo persoluere, vt expungatur nomen, nequid debeam, idest vt debitum deleatur, pro debitore sic Horatius, Nomina sectat. modo sumpta veste virili Sub patribus duris tyronum. Columella in primo rei rustice. quum vel optima nomina non appellando, fieri mala foenerator Alphius dixisse verissime fertur vbi nomina pro debitoribus accipit. Seneca in primo limine primi libri de beneficiis. Nomina facturi diligēter in patrimonium debitoris inquirimus. Cum codice, vtrum legum, an accepti ꝛ expensi. Tūc. inquā caui folles spirant mendacia, quum creditor audit, vt a superiore dependeat, sicq̄ causidicos taxat, qui lucri cupiditate falsas agūt causas, in quibus effundūt magnas offensas mendacioꝝ. Folles, metaphoricos. i. ora ipsorum causidicorū. Conspuiturq̄ sinus, sputo nimio conspergitur. Verā messem, veꝝ laboris emolumētum ꝛ fructū. Sensus est. Si voles tñ causidicoꝝ ēt q̄ negocium agunt, lucrū ꝛ diuitias considerare, inuenies solū patrimonium Russati lacerte plus valere q̃ patrimonia centum causidicorum, sicq̄ ostendit lōge maius eē lucrū in militia versantiū q̃ litteratoꝝ, ꝛ hoc quidē culpa temporum, quibus auaritia cunctis in rebus dominatur, vt bene conueniat solum patrimonium ꝛ nō solum rus, precessit enim centum patrimonia, ꝛ non centum rura, comparat enim patrimonium patrimonio, vt nullo modo legendum sit rus Sati vt capias satum pro proprio nomine, sed Russati vnica dictione.

Solum

Parte alia solum russati pone lacertę.
Consedere duces, surgis tu pallidus aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice, rūpe miser tēsum iecur, vt tibi lasso
Figantur virides scalarum gloria palmę,

Russati milites. Solum, scilicet patrimonium ꝛ vnicum. Russati lacertę. lacerta nomen militis fictū a poeta. sicut apud Horatium Gallina nomen est proprium gladiatoris. Thrax est gallina syro par. Nā milites Romani vsi sūt in ꝓlio vestibus russatis, quas greci phoeniceas, nos vero coccinas appellamus, sumpta a lacedemoniis consuetudine, qui auctore Valerio tali genere vestiū vsi sunt vt coloris similitudine, vulnerū suoꝝ cruorem occultarēt, ne hostibus aliquid fiducię afferrent, si fuissent vulnerati. de colore russato meminit Seruius lib. viii. vbi exponit pilenta. Erant inquit tunc veneti coloris nō vt nūc russati, qbus nisi caste vtebantur. Romę etiam ꝛ pręneste, vt scribit Hermolaus in septimum librū annotationū Plinii, lapidum monumenta comprobant, in quibus sępe est inueniri Russatos. Purpureis etiam vestibus vsos eē in pręlio ostendit Plutarchus in Eumene sic. Instructa igit̄ acie incedentibus, vt primū auratis in armis ad solem splendor enituit, ac belue cum turribus ꝛ purpureę vestes inspectę sunt. (Is. n. vadētibus in pręliū ornatus est) primi iter cū clamore sistunt. Treuellius itē Pollio in vita diui Claudii. Russas vestes sic meminit. De nostro ęrario priuato dabis huic salarium. Tunicas russas militares annuas. Sago clamydes annuas duas. Flauius vopiscus item sic scribit de veste russa ī Aureliano. Cape igitur tibi pro rebus gestis tunicas ducales russas quattuor. Consedere duces, sumptum est ex lib. xiii. meta. Ouidii. Cōsedere duces ꝛ vulgi stante corona. igitur ostēdit poeta causidicoꝝ labores omnino graues eē, quos non sine magna anxietate exāclant in agēdis causis, sed eorum premia perexigua. Cōsedere duces. i. iudicibus sedētibus pro tribunali tu oras ꝛ causam alienā dicis. Aiax pallidus. i. tu causidice non minus palles quū ad alienam causam tuendam surgis q̄ palluit aiax in causa sua agenda, vbi sedentibus grecorum ducibus tanq̄ iudicibus causam suam agit petens arma patruelis Achillis aduersus Vlyssem. Dicturus pro dubia libertate, oraturus pro eo, cuius libertas in ambiguo est, quū queritur sit ne liber? Nam romę in iudiciis plerūq̄ quesitum est, an is appellandus esset liber, q natus esset ex matre libera, licet ancilla concepisset. Et econtrario si libera concepisset. Deinde ancilla facta peperisset, placuit eū qui nascitur, liberum nasci. Et an is diceret liber, qui non iustis nuptiis, sed vulgo conceptus eēt, placuit etiam eum nasci liberū, quia non debet calamitas matris ei nocere, qui in vtero est. Ex hoc quęsitum est si ancilla pręgnans manumissa sit, deinde ancilla postea facta aut expulsa ciuitate peperit, liberum an seruum pariat, ꝛ tñ rectius probatum est liberꝝ nasci, ꝛ sufficere ei q in ventre est liberam matrem, vel medio tp̄e habuisse. Emergebant igitur sępe romę tales causę vbi de libertate agebat̄. quas tanq̄ magnum aliquid causidici nū sine animi ꝛ corporis labore tuendas suscipiebant, quū multi qui se liberos dicerent, in seruitutem vendicarentur. Talia etiā in causis fictis tractabant̄, vñ Quinti. li. iii. vbi quęrit de statu sic scribit. Ex tempore quęstio ē. An is quē dum addicta est mater peperit. seruus sit natus.

Bubulco iudice, hoc est rustico, ac per hoc legū imperito vt ostendat causidicum ex omni parte habere vnde laboret, ꝛ q̄ causa ad agendum sit difficilis, ꝛ q̄ ante iudicem rudem agitur, qui non sine magno causidici labore causam percipiat, sicq̄ docet causidicum variis modis laborare, ꝛ modica laborum assequi premia. Illud etiam poeta satyrice notat iudices sępe existere, non sine litigantium noxa rudes ꝛ ignaros, quod autem bubulcum iudicem dicat ex historia est. Nam iudices plerunq̄ ex agris in decurias mittebātur. vnde Quintilianus libro quarto sic scribit. Quum iudicē rura plerunq̄ in decurias mittant de eo pronunciaturum quod intellexerit. Valerius libro septimo cap. de repulsis. Tribuum rusticaꝝ sic meminit. Quum Nasica ędilitatē curulem adolescens peteret, manumq̄ cuidam rustico opere duratā more candidatorum tenacius apphendisset, ioci grā tia interrogauit eum non manibus solitus esse ambulare. Quod dictum a circunstantibus exceptum ad populum manauit, causamq̄ repulsę Scipioni attulit. omnes nanq̄ rusticę tribus paupertatem sibi ab eo exprobratā iudicantes iram suam aduersus contumeliosam eius vrbanitatem distrinxerunt. vnde legitur romę tribus fuisse vrbanas ꝛ rusticas. de quibus sic Plinius libro. xviii. Rusticę tribus laudatissimę eorum, qui rura haberent. Vrbanę vero in quas transferri ignominię esset desidię probro. Idem in lib. de viris illustribus sic scribit Gracchus censor libertinos, qui rusticas tribus occuparāt in quattuor vrbanas diuisit. Et Asconius in. ii. verrinaꝝ. Tribus vrbanę rusticęq̄ omnes trigintaquinq̄ numerantur. ex quarum singulis terni eligebantur ad iudicādum, hiq̄ centumuiri dicebantur, licet centum ꝛ quinque essent. Cētūuiri Potuit etiam poeta posuisse bubulcum pomni ciue Romano graui ꝛ seuero, sicut etiam alibi Creticum posuit pro viro nobili, cretice pelluces. Nā C. Attilius bubulcus consul fuit vna cum Tito manlio torquato, quo tēpore Sardinia insula rebellauit auctoribus poenis, vnde mox sardi subacti ꝛ oppressi, fuit item Iunius rusticus, quem Domitianus interemit, q̄ Peti thrasię ꝛ heluidii prisci laudes edidisset, appellaretq̄ eos sanctissimos viros, vt sit sensus. Surgis tu pallidus aiax dicturus ꝓ dubia libertate bubulco iudice, h̄ ē graui ꝛ magno viro iudice q̄lis fuit attilius bubulcus, siue Iunius. Nā iunioꝝ familię bubulcū noiarūt, q bobus optie vtebat̄ Pli. Huic tñ opinioni non ita me addico, vt nolim et posse cū libeat citra reprehensiōem discedere. prior. n. magis placet. Rūpe, insultatio poetę ī vanū causidici laborē. Palmę virides figantur, vt cōsequaris victoriā in iudicio ꝛ dānes reū ad scalas gemonias. Nā scalę gemonię locus erat in vrbe in quem rei vnco trahebātur. Tranquillus nemo punitorum non in gemonias abiectus vncoq̄ tractus. Dictę autē sunt gemonię a gemendo, q̄ non sine gemitu ꝛ lachrymis in eas traherent̄. Vnde plinius li. viii. mentionem faciens de canibus appellat gradus gemitorios his verbis. Testatum est canē nec a corpore recessisse abiecto in gradibus gemitoriis moestos edentem vlulatus. Magna ergo gloria erat causidico damnasse reum ad scalas gemonias. Inde plurima palma fores eius ornabātur. Martialis libro septimo ad Fuscum causidicum. Sic fora mirentur, sic te pallacia laudent. Excolat ꝛ geminas plurima palma fores.

Quod vocis p̃cium, siccus petasunculus, & vas
Pelamidum, aut veteres afrorũ epimenia bulbi
Aut vinum tyberi deuectum, quinq̃ lagenę.
Si quater egisti, si contigit aureus vnus
Inde cadunt partes in foedera pragmaticorũ.
Aemilio dabitur quantum petet, & melius nos
Egimus, huius enim stat currus ab eneus, alti
Quadriiuges in vestibulis, atq̃ ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus, & statua meditatur prelia lusca.
Sic pedo cõturbat, matho deficit, exitus hic est

Petasunculus, diminutiuum a petasone, est autem perna salita quę si vetula est ingrati est saporis. Mart. libro. xiii. Musteus est propera, caros nec differ amicos, Nam mihi cũ vetulo sit petasone nihil. Siccus, aut quia in fumo suspenditur, aut quia vetulus est, & succo exhaustus.

Pelamys. Pelamydum, piscis est qui quum minimus est & foetas redeũtes in mare autũno comitatur cordilla appellatur.

Cordilla. quũ e mari verno tempore pontum intrat limosa ante luto pelamys incipit vocari ἀπὸ τοῦ πηλοῦ. i. a luto quod eruit. Festus sic inquit pelamys genus piscis dictũ quod in luto moretur, quod grece πηλος dicitur. Quũ autem tempus annũ excessit thynnus.

Cybiũ Cybium vero concisa pelamys dicit̃. De hoc pisce Plinius libro. ix. & xxxii. multa scribit, de quo & nos ex auctoritate eius in cõmentariis Persii. Veteres bulbi. i. non recentes, & proinde minus sapidi. Nã vt scribit Plini. Vetustiores iprobant̃ & parui & longi, ẽ enim

Bulbus Bulbus genus oleris de quo multa Plinius lib. ix. cap. iiii. & v. Bulbos Cato imprimis serendos precipit celebrãs megaricos a megaris ciuitate. Vnde Columella. Iam megaris venient genitalia semina bulbi. Bulbos. item scribit Columella libro tertio, esse oculos barundinum. Epimenia, expositio est. Nã ex genere bulborum sunt scylla, & duo genera medicę, masculus albis foliis, foemina nigris, & tertium genus est cibis gratum Epimenium vocatur. Afrorum autem dicit bulbos, quia qui in africa nascuntur maxime vt scribit Plinius laudãtur. Vinũ tyberi deuectum, quasi dicat transmarinum, non romanum, aut campanum quod optimum erat. Quinq̃ lagoenę, cum distinctione legendum, quasi dicat nõ iam multum vinum dabitur, sed quinq̃ duntaxat lagoenę. Est autem lagoena tam aquarium quã vinarium vas, Martia. Et nigra syra defruti lagoena. Talis est etiam locutio apud Plautum in pseudulo. Nisi argentum mihi redditur, viginti minę. Sic etiam locutus est Plinius libro. xiiii. capitu. xiiii. Censores edixerunt nequis vinum grecum amineumq̃ octon:: ęris singula quadrantalia venderet. Si quater egisti si contigit aureus vnus. Laborem causidici magnum esse ostendit cum modico emolumento. Sensus enim est. Si forte causam quater egisti & si ex ea re aureum vnum accepisti eius mercedis pars tibi danda est pragmaticis a quibus adiutus fuisti. Nam pragmatici dicuntur qui causidicis & oratoribus verba Iuris subministrant, de quibus sic Cicero libro primo de Oratore Itaq̃ nõ vt apud grecos infimi homines mercedula adducti ministros se prebent in iudiciis oratoribus ii qui apud illos pragmatici vocant, πρᾶγμα enim negocium causamq̃ significat Plautus in Casina. Enimuero pragmata mox Parechis hoc est negociũ mihi exhibes, nã παρέχειν est exhibere, πραγματευς negociator Quintilianus lib. iii. vbi de statibus disserit, docet pragmaticos a grecis iuris interpretes appellari. Inde, ex eo aureo. In foedera, quia ita pacti sunt. Aemylio dabitur, Illud etiã incõmodum est causidicis, vt inter illos premia ii tantũ capiant qui diuites habent̃ & nobiles, per Aemylium autem intelligimus diuitem & nobilẽ. Huius enim, hec particula semp̃ rei precedẽtis signat causam.

Stat currus ad eneus, statuas habet ĩ quadrigis & nobilis habet̃. Nã apud romanos quũ antiquitus statue maiorum togata effigie ponerentur deinde etiã hastas tenẽtes equestres quoq̃ statue celebrato sunt, postea vero ĩ bigis & quadrigis vnde & triũphales natę, Plinius hęc libro trigesimoq̃rto. ponebantur etiã & causidicis equestres statuę, Mart. libro nono. Tam graue percussis incudibus era resultant. Causidicum medio quũ faber aptat equo. Alii quadriiuges, quaterni equi iuncti curru quadriiuges dicuntur & quadriiugi, & biuges & biugi si bini tñ. In vestibulis, in prima ędium partę, de quo plura illic. Vestibulis abeunt veteres lassiq̃ cliẽtes. Ipse, Aemylius. Bellatore, equo eneo qui videtur pugnas minari. Minatur, intẽtat quasi in hostem, sic papinius de equo domitiani, cursumq̃ minatur. Meditatur prelia, preparare & exercere videtur. Lusca, quia ita se habebat statua vt vnus tñ oculus videret̃ in alterã partẽ obliquato capite, aut (quod magis placet) quia vnũ claudebat oculũ quo certiorẽ inferret ictũ. Nã naturale est vt vno tñ oculo clauso aliqd rectius longe mittat̃, quia plures motus, vt scri. Aristoteles duobus q̃ vno excitant̃ oculo. Et q̃ radii vtriusq̃ oculi nõ sine ꝑturbatõe l idẽ cõcidũt.

Sic pedo conturbat, Sensus est. Pedo causas agit tractat, miscet talis est locutio apud Ciceronẽ lib. i. de natura deoꝝ. Aristote. in tertio de p̃hia lib. multa turba a magr̃o platone dissentiẽs sic, i. ꝑ exiguã mercedẽ & modica munera vt reliq̃ de q̃bus supra. Sed Matho etiam ĩfelicius q̃ deficit, & ꝑpemodũ oĩ ope destituit̃, quẽ exitũ sentit & Tonigillus. i. Tõgil. eundẽ exitũ & finẽ experit̃ quia nihil lucratur, licet variis modis diuitem se ostentet, vt conducatur, quasi innuat hoc accadere iniuria tẽporũ, quibus auaricia bonos mores oppressit, Et tamen inquit hęc falsa opum ostentatio fuit vtilis multis, hominũ enim ingenia ex cultu maxime censentur. Sicq̃ poeta per hos tres causidicos ostẽdit, aut nullum aut sane modicum esse in actionibus causarum emolumentũ. De Mathone causidico diximus in p̃ma satyra. De quo & Martialis. Parua rogas magnos, sed nõ dant hęc quoq̃ magni. vt Leuius pudeat iam matho magna roga. eũ oratorẽ fuisse vilẽ ostendit in satyra. xi. Dic tibi q̃ sis. Orator vehemẽs, an curtius an matho. Exitus hic ẽ tõgilli. i. talis ẽ & finis Tõgilli vt deficiat, modicãq̃ capiat mercedẽ, q̃ vt se ꝑ opes cõmẽdet in balneis lauat̃ rhino cerote comitatus magna hoĩum multitudie, & ꝑ forũ gestat̃ lectica purpura amictus, tanq̃ q̃ emptorus sit seruos aliaq̃ multa p̃ciosa. Exitus, finis. alibi Quis enĩ te deficiẽte crumena. Et crescente gula manet exitus? Alibi Spũs & illũ exitus eripuit. De Tongillo

meminit

Tongilli, magno cum rhinocerote lauari
Qui solet, & vexat lutulenta balnea turba,
Perque forū iuuenes longo ꝑmit assere medos
Empturus pueros, argentum, murrina, villas,
Spondet enim tyrio stlataria purpura filo,
Et tamen hoc ipsis est vtile, purpura vendit
Causidicum, vendūt amethysina. cōuenit illis
Et strepitu & facie maioris viuere census.
Sed finem ipensę non seruat prodiga roma.
Fidimus eloquio, ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nūmos, nisi fulserit anulus igens.
Respicit hoc primum qui litigat; an tibi serui

meminit Martialis Vri Tongillus male dicitur hemytriteo, Noui hominis mores, esurit atq; sitit. Rhinocerote, hoc est vase ex cornu rhinocerotis quo potētiores in balneis vtebant cum oleo, pauperioribus aūt in vsu erat Guttus ex cornu tauri vnde supra. pleno componit lintea gutto. Rhinocerot est anial de quo meminerūt Plinius lib. viii. Diodorus & Solinus, vnū in fronte cornu habet cuius eni nasus dicit κερας cornu, hostis est Elephāto, cornuq; ad saxa elimato se pugnę ꝑparat, in dimicatiōe aluū maxime petēt quā scit esse molliorem, vulgo nūc appellamus alicornum.

Rhinoceros.

Turba lutulenta. i. multitudine comitum qui eum per lutū sūt comitati. Premit Iuuenes. i. oneri est iuuenibus medis, hoc est suis medis dū lectica per forum gestat. Medos, populi sunt cōtermini Persis. illinc mittebant serui robusto & valido corpore. Assere. i. ligno, quo lecticarii serui vtebant ad sustinendam lecticam, Vnde Tranquillus in Galligula. Ad primū tumultū lecticarii cū asseribus in auxilium accurrerūt. Mart. vt canusinatus nostro syrus assere sudet, Iuuenalis alibi ferit hic cubito, ferit assere duro alter. De hoc autem plura diximus in tertia satyra. Empturus pueros, vt diues videat, ostētat se velle emere multa preciosa. Argētū vasa argētea. Murrina, Oriens auctore Plinio li. xxxvii. murrina mittit. Inueniunt enim ibi in pluribus locis nec īsignibus parthici regni. Vocabulū autē deductum est a murra quē humorem putant sub terra calore densari. de qua Lucanus. Nō auro murraq; bibūt. Martia. Si calidum petas ardenti murra falernū. Conuenit & melior fit sapor inde mero. Spondet idest ꝓmittit ostenditq; hoīem esse diuitem qui possit talia emere. Stlataria idest ampla & lata. nā auctoribus festo & Quintiliano in ꝑmo antiqui Stlatū pro latū dixerūt. Stlitē pro litem, vnde & stlatā genus nauigii appellarūt latū magisq̄ altum, Latū clauū videtur designare. Filo tyrio. i. purpureo. Nam vt scribit Plinius lib. nono purpurę vsum Romę semp fuisse constat, sed Romulo in Trabea. Nā toga prętexta & latiore clauo Tulliū hostiliū e regibus. primum vsum manifestū est, vt liquido appareat de lato clauo hoc loco intelligere. Et tamē hoc ipsis est vtile, Sensus est. licet hoc sit ambitiosum hęc ostentare, tamē ipsis aliquā affert vtilitatē quod a clientibus facilius conducunt. Purpura. i. vestis ipsa purpurea in causa est vt causidicus conducatur, ita dictū sicut illud. Et lenam pignerat Atreus. idest Atreus fabula in causa est, vt poeta pigneret vestimenta. ita premit paupertate dū scribit. Amethysina. Vestimēta coloris violacei, nam amethysus Lapis est ꝓciosus de quo Plin. libro. xxxvii. cap. ix. cuius fulgor ille emicans violaceus est, a cuius similitudie dicunt vestes amethysinę. Amethysi Indicę principatū tenent. Illud obseruandū apud auctores grecos nō tam amethystū q̄ amethysum legi quod vocabuli origo maxime docet, est enim facta cōpositio noīt ab a que particula ē ꝓuatiua & εμτυσοσ ebrius. Vnde sic scribit Plinius eodē libro. Causam nominis afferūt q; vsq; ad vini colorem accedens priusq̄ eum degustet in violam desinit, fulgorq; quidā in illa purpurę nō ex toto igneus, sed in vini colorē deficiens, quibus verbis ostendit dici amethysum q; nō penitus colore vini inebriet. Et paulo infra hęc subdit. Magorum vanitas resistere ebrietati amethysos promittit & inde appellatas, ita vt manifesto constet & amethystū & amethysum dici. Et sic amethysina sicut dicimus byssina a bysso. Vnde apud Theophrastū d lapidibus sic legit ὁ δὲ ἀμέθυσον οἰνωπὸν τῇ χρόᾳ hoc est Amethysum aūt colore vini aspectum representat, vbi obseruādum est amethysum simplici s & sine t scribi & genere neutro. Alibi etiāidem in eodē libello sic ἔτι δὲ καὶ ἡ κρύσταλλος καὶ τὸ ἀμέθυσον ἄμφω δὲ διαφανῆ hoc est. ad hęc etiā & chrystalus & amethysum, ambo aūt transparentia. Amethystan etiam dici docet epigrāma illud in. iiii. epigrāmatū, ἁ λίθος ἐς' ἀμέθυστος ἐγὼ δ' ὁ πότας διόνυσος ἢ πειςέτω νήφειν, ἢ μαθέτω μεθύειν. Hic lapis est amethystus, ego aūt bibulus sum dionysius, vel ergo lapis hic psuadent mihi sobriū esse vel ipse discat inebriari. In amethysto insculptus erat bacchus qui loquit sic. Cōuenit illis, nō est inquit mirum si talia per ostentationē faciunt. nā cōuenit illis viuere (si conduci volūt) facie maioris census. Strepitu. referri pōt ad sermonū multitudinē. Facie, ostentatione, licet facies ꝓprie sit ipsa oris spēs qua nobis hoīs qualitas ostendit, ad alia tn̄ methaphoricos referi vt dicamus faciē huius rei. i. speciem huius rei. Salust. in Iugurtha, Cęterū facies totius negocii varia erat. i. spēs. Maioris cēsus, maiorū opū. Sed finem īpensę, vt igitur diuites viderent, & sic conducerent, vltra modū circa corporis ornatū impendebāt, ita moribus vrbis exigentibus. Vnde Seneca ad Luciliū. Nā ego ambitiosus sum, sed nemo aliter potest viuere, non ego sumptuosus sum, sed vrbs ipsa magnas īpēsas exigit. Prodiga, profusa ad sumptū, prodigere enim apud festū est pro cōsumere. Fidimus eloquio Omnes quos hactenus vidimus codices Iuuenalis scriptū manifestissimo habent errore Vt redeant veteres verū Priscianus in libro de diuersis vsibus omnium orationis partium disputans de verbo fido docet legendū esse Fidimus eloquio, hunc enim versum allegat seculi autem sui stultitiam notat, quum in causidicis diuitię tātū & non virtutes considerentur. Est enim sensus Confidimus nos nostra eloquentię fore gratos ac per hęc cōductum iri, sed fallemur nam si Cicero nunc adsit a nemine ducentis nummis conducatur nisi anulos habeat aureos, nisi in illius manibus inspecti fuerint anuli preciosi, quasi soli diuites sint sapientes & diserti, vt ostendat homines non de vestibus, sed de virtutibus esse censendos.

Murrina.

Amethysina

Octó,decem comites post te,an sit sella,togati
Ante pedes,ideo conducta paulus agebat
Sardonice,atq; ideo pluris quã cossus agebat,
Quam basilus,rara in tenui facundia panno,
Quãdo licet flentem basilo deducere matrem?
Quis benedicentem basilum ferat?accipiat te
Gallia vel potius nutricula causidicorum
Aphrica,si placuit mercedẽ imponere linguę.
Declamare doces o ferrea pectora vecti,
Quum perimit sęuos classis numerosa tyrãnos.
Nã quęcũq; sedẽs modo legerat,hęc eadẽ stans
Proferet,atq; eadem cantabit versibus iisdem.
Occidit miseros crambe repetita magistros
Quis color?& quod sit cãę gẽns,atq; vbi sũma

Octo/phorũ. Octo serui.qui lecticã ferant, vnde octophorũ & exaphorũ, phorum quę ab octo & sex seruis fertur appellatur. Mar-
Exa/phorũ. tialis li.vi. Laxior Exaphoris tua sit lectica licebit Idẽ libro.iiii.Quum tibi non essent sex milia ceciliane, Ingenti late vectus es Exaphoro.de Octophoro Trãquillus in Caligula.eum enim adeo delicate incessisse scribit, vt octophoro veheretur. Decem comites.post te.i.cliẽtes, qui te sequantur. An sit sella.vtrum vbi sedeat, an lectica qua gestetur.
Sella. Nam sella accipi pro lectica manifestũ est. Iuuenalis in prima satyra ostẽdens Vacuã & clausam pro cõiuge sellam. Togati ante pedes.i. anteambulones togati qui per ambitionẽ diuitem pręcedebant. Mart. lib.iii. Centum miselli iam valete quadrantes Anteambulonis cõgiarium lassi. Idem Sum comes ipse tuus tumidi q; anteambulo regis. Ideo.quia animaduerteret istas ostẽtationes opum esse vtiles. Agebat.
Onix. causam dicebat. Sardonice. Onycẽ scribit Plinius gẽmam esse cui cum sarda nomen sit cõiunctũ (est enĩ alius lapis) scribit etiam Porphyrio Onycem, marmoreã ampullã significare. Onyci enim cãdor est vnguis humani similitudine. Item Chrysoliti & iaspidis & Sardę.vnde nominis societas oritur, Sardonycẽ Ptolemęus a Sardonyce monte Indię deriuari tradit, ergo sardonyce.i.annulo sardonyce ornato. Conducta.nã vestes & comites conducebãtur. Pluris.maiore emolumento cõducitur. Basilus,& Cossus.nomina pauperum causidicorũ. Rara in tenui facũdia pãno. nõ mirum est inquit si cossus & Basilus raro conducuntur ad agendas causas,putat enim vulgus sub sordido amictu facundiã nõ habitare hoc igitur modo poeta hominum stulticiam taxat,quũ homines de vestibus (vt diximus) non sint censendi. quando licet basilo. vult ostẽdere grauiores causas non cõmitti causidicis pauperibus,licet sint diserti. Est enim sensus.Quando licet basilo deducere matrem.i.agere causam difficilẽ vbi maxime sit iudicum miseratio captãda per multas matris lachrymas.i.mulieris viduę cuius filii circũueniant. Quis ferat.licet inquit sit causidicus disertissimus,tamen quia pauper est,non auditur a iudicibus,non conducitur a litigantibus. Benedicentem diserte dicentẽ vnde Rhetoricẽ dicimus esse bñdicẽdi scientiam.idest beneloquẽdi. Nam quũ orator sit vir bonus necesse est semper bene hoc est recte dicat quũ bene dicere nõ possit auctore Quintiliano in.ii.nisi bonus, vt benedicere ad mores referat, alii vero ad pcepta artis hoc est loqui sm artis pcepta. Est enĩ benedicere sm Ciceronẽ in oratore,sciẽter & perite & ornate dicere. Accipiat te. Sensus est,si vis inquit agende causas lucrari, fac petas galliam aut aphricam vbi magnis patroni premiis afficiũtur. Declamare doces.miseretur rhetorum qui adolescentulos per declamationes exerceãt summo cum labore & modico emolumento. Est enim declamatio vt (in-
Decla/matio. quit Quintilianus libro decimo) forensium actionum meditatio. Nam in scholis ponebantur certa quędam discipulis quę themata dicimus, quibus sic exercebantur, vt domestica illa exercitatione ad veras litium causas instructiores descenderent. Declamationes ante Ciceronem (vt scribit Seneca) vocabant thesis.deinde controuersias nominarunt & declamationes. Est enim ordo. Tu doces vecti ex positiue pectora ferrea, idest patientissima declamare, est autem interposita acclamatio in nimiam patiẽtiam rhetoris qui quotidie tot adolescentes & doceat & audiat. Nam quecũq; sedens. ratio quare sit patientissimus. Sedens legerat scilicet classis puerorum. Classis numerosa scilicet puerorum declamantium ordo. Classis autem dicebatur vt ostẽdit Quin-
Classis tilianus libro primo discipulorũ multitudo,quibus in ordinem distributis preceptores secundum ingenii vires ordinem dicendi dabant,& ita superiore loco quisq; declamabat. vt pręcedere profectu videbat illic ingẽs palmę contentio,ducere vero classem multo pulcherrimum. Nec de hoc semel decretum erat tricesimus dies reddebat 'victo certaminis potestatem. Quum perimit. Tunc inquit sunt ferrea & patientissima pectora, quũ classis numerosa perimit sęuos tyrãnos idest quũ audis discipulos se declamationibus exercentes, quibus tyrannorum cędes cõtinẽtur. Crambe repetita. Angelus Politianus vir ętate nostra sine controuersia graphice eruditus contendit Crambe legendum esse, expressumq; esse a Iuuenale adagium illud grecum δὶς κράμβη θάνατος quo significatur bis positam crambem mortem esse, est enim crambe (vt ostendit Plini.) genus brassicę, vt fastidium, videlicet sępius repetitę controuersię denotaret, quum vulgo quoq; recalfacta brassica iam in prouerbium fastidii concesserit, erit ergo dictum per prouerbium Declamatio sępe repetita fastidio pręceptores cõficit. Quod sane prouerbium vsurpari potest, vbi aliquid sępe repetitum nobis fastidium gignit. quis color? ordo est, omnes volunt nosce quis color & quod sit genus causę &c. Quis color. volunt inquit discipuli noscere omnia quę pertineant ad declamationum exercitationem & quis sit color qui in declamationibus queritur de quo superius disseruimus Dic quintiliane colorem hoc est quę sit ratio excusans factum. Nam color vt diximus ante est ratio quę factũ excusat, vt Orestes quum fatetur se occidisse matrem nisi attulerit facti rationem peruenit defensionem. ergo affert rationem, quę nisi intercederet ne causa quidem esset. Illa enim inquit patrem meum occiderat, ergo ratio ea est quę continet defensionem, sine qua causa non consisteret. Inuenta ratione, firmamentum quęrẽdum est idest quod accusationem continet & quod affertur

Questio,quę veniant diuersa parte sagittę,
Nosse volunt omnes,mercedem soluere nemo
Mercedē appellas,qd enim scio?culpa docentis
Scilicet arguitur,quod lęua in parte mamillę
Nil salit arcadico iuueni,cuius mihi sexta
Quaqz die miserum dirus caput hānibal īplet,
Quicqd idest de quo deliberat,an petat vrbē
Acannis,an post nymbos & fulmina cautus
Circumagat madidas a tempestate cohortes.
Quantū uis stipulare,& protinus accipe qd do,
Vt totiens illum pater audiat,ast alii sex

contra rationem defensionis hoc modo. Quum vsus fuerit Orestes ratione hoc pacto,iure occidi. Illa enim patrem meum occiderat, vtetur firmamento accusator hoc modo. Sed non abs te occidi neq, indemnatam pœnas pendere oportuit. Ex ratione defensionis & ex firmamēto accusationis iudicii questio nascatur oportet quā iudicationem appellamus. Quum ergo poeta ait Quis color intelligit quę ratio sit rei. Quum ait quę veniant diuersa parte sagittę, firmamentū intelligit, quod affertur contra rationē defensionis, quod ideo appellat sagittas, q eo quasi acutis sagittis reus vrgeatur. Genus causę, an demonstratiuum an deliberatiuum an iudiciale, aut causę genus honestum, turpe, dubium, humile, admirabile. Causa autem est vt finit Apollodorus negocium omnibus suis partibus spectans ad questionem, aut causa est negocium, cuius finis est controuersia. Summa questio. in causa plures possunt esse questiones, sed summa illa appellatur, vnde summus nascitur status, & in qua res maxime vertitur, quam aliqui auctore Fabio generalē questionem, vel caput generale appellauerunt. Quę sagittę. sumptum a sagittariis idest quod sit firmamentū, quod ab accusatore affertur, vt diximus ad euertendā rationem defensionis, aut reuera intelligit firmissima argumenta grauissimasq, accusationes, vt illud. Nūc etiā audes in horum conspectum venire proditor patrię, proditor inquā patrię venire audes in horum conspectū. Vehementer enim aduersarium vrget feritq, quasi aliquod telum sępius perueniat in eadem partem corporis

Causa.

Mercedem appellas? verba sunt poetę ad rhetorem. i. si laboris tui mercedem petis, discipulus respōdet quid scio? Culpa docentis scilicet. statum inquit accusat magister quum ad discendū tardus sit discipulus. ideo ironicos pronunciatur. In lęua parte. vbi sedes est cordis, vnde omnis est intellectus, nam vt auctor est Plinius libro. xi. Cor homini est tm̄ infra lęuam papillā, quū in ceteris animalibus in medio pectore sit. Nil salit. Nihil sapientię sit, Nam nōnulli philosophorum in corde, vt scribit Fulgentius sapientiam esse dixerūt, Sed hoc verbo salit ad id respexit q cordi precipuus est calor & palpitatio. Nam vt scribit Aristoteles de natura animalium cor homini animalium vni palpitat, quia homo solus spe rei futurę expectationeq, moueat. Arcadio iuueni. i. tardo, & asinino. Nā in arcadia optimi progenerantur vt apud Persium docuimus illic, vt arcadię pecuaria rudere credas, quod alii sentiant iuueni arcadico idest nobili, q romani ab Euandro rege arcadię originem duxerint, proindeq, in testimonium originis antiquę in calceis lunam gestarē: vt docet Plutarchus non probo, hinc enim exit indignatio, q inique preceptor accusetur, quum asinus doceri nequeat, quasi in potestate preceptoris sit etiam tardo & asino. virtutis cognitionem ingerere. Sicq, poeta ostendit sterilia nullo labore vinci. Possumus etiā & melius p iuuenem archadicum intelligere. rudem & imperitum. Constat enim Arcades rudes esse & agrestes. vnde philostratus. libro. viii. sic scribit. Non enim exteris grecis sapientiores sunt arcades, vt aliquid plusquā alii in extis ostendant, immo vero rudis sunt atq, agrestes & suibus simillimi, cum ob alia multa, tamen q arborum fructibus vt plurimum turgent, vnde prouerbium est, apud grecos αρκάδιον βλαςημα idest arcadicum germen. Sexta quaq, die dirus Hannibal implet caput miserum. Ordo est. Cuius Hannibal dirus implet mihi caput sexta quaq, die quicquid id est de quo deliberat, vt sit sensus. Cuius suasoria de hannibale sexta qq, die mihi non sine magna animi molestia & fastidio audienda est. Nam in scholis rhetorum preter Declamationes & controuersias suasorię quoq, proponebantur discipulis in quibus se exercerent. Talis ergo suasoria erat de Hannibale. Deliberat Hannibal an post victoriam canensem ducat exercitum ad vrbem Maherbale prefecto equitum suadente, pollicenteq, ei cœnam in capitolio die quinto. Et an relicta vrbe quā armis premebat reducat copias in Appulliam repulsus bis ab imbre quum esset ad tertium lapidem. Circūagat. idest reducat. Sillius, cunctantem & vana minantem circumagit, castrisq, ducem succedere cogit. A tempestate. nā duplici tempestate quum iam ad tertiū lapidem exercitū duxisset repulsus est vt scribit Liuius.

Quantum vis stipulare. verba sunt dispensatoris discipulum preceptori tradentis, idest pete & roga, Columella Fœnoris tui cyluine quod stipulanti spoponderam tibi reliquam pensiunculam percipe, vnde & stipulatio est verborum conceptio, quibus is qui interrogat daturum facturūne id quod interrogatus est respondet, vt das ne capram sanam? do. Protinus accipe quod do. idest tantum cape quantum tecum paciscor & quantū teneor dare ex conuentione nostra. Vt totiens illū. accedebāt enim patres ad magistros, quum filii in scholis declamarent. Pers, Atq, oculos memini tingebam paruus oliuo, Grandia si nollem morituri verba catonis Discere, ab insano multū laudanda magistro, Quę pater adductis sudans audiret amicis. Audiebantur autem certis diebus vt modo dixit poeta Quaq, die sexta, vnde ita Quintilianus in. x. Obstat huic frequens turba discipulorum & cōsuetudo classium certis diebus audiendarum, non nihil etiam persuasio patrum numerātium potius declamatiōes q̄ estimantiū. Ast alii sex & plures. hęc a poeta cum indignatiōe & miseratiōe quadam proferunt, vt sit sensus, Grauis profecto labor est, exigua autem merces docentium declamare, & multi tamē id muneris obeunt, verum multi alii ex iis intelligentes in huiusmodi munere docendi tenuem esse questū relictis declamationibus, quę in scholis & locis priuatis exercebant, in forum descēdunt vbi agant veras causas, sed melius inqt poeta sibi cōsulerēt si aliū viuēdi tramitē ingrederētur. Alii sex & plures. i. multi.

Stipulari.

Stipulatio.

Et plures vno conclamant ore sophistę,
Et veras agitant lites raptore relicto,
Fusa venena silent,malus ingratusq maritus,
Et quę iam veteres sanant mortaria cęcos.
Ergo sibi dabit ipse rudem,si nostra mouebũt
Consilia,ẽ vitę diuersum iter ingredietur
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab vmbra
Summula ne pereat,qua vilis tessera venit
Frumenti,quippe hęc merces lautissima,tenta
Chrysogonus quanti doceat,vel pollio quantĩ
Lautorum pueros artem scindens theodori,

Sophistę Sophistę. Sophistę apud antiquos idẽ fuere apud antiquos qui rhetores ⁊ declamatores dicũtur, verũ postea cepti sunt dici,q artẽ deceptoriam, quę sophistice dicit exercent, vnde ⁊ Boetius interpretaẗ sophisticen cauillatoriã. Quinti.li.xi.ostẽdit ⁊ antisophistas declamatores fuisse his verbis, Vrbane Flauius Virginius interrogauit de quodã suo antisophista quot milia passuũ declamasset. Antisophistę aũt dñr inter se cõcertãtes,nomẽ cõpositum ex αντι quod est contra ⁊ σοφιςης. Cice.in academicis ait Sophistas appellari, q ostẽtationis, aut quęstus cã philosophanẗ,q fallacibus cõclusionibus vtũtur, vnde sophismata eo auctore fallaces conclusiunculę appellãtur, cui ita astipulaẗ Plato ĩ lib.qui inscribiẗ Sophista. Sophista inquit est qui in sermonibus contradicere sibi ipsi disputantẽ cogit,qui ⁊ ironici pars est,ab imitatore opinoso veniẽs. phantastici itẽ generis ab imaginaria facultate pfluẽs, non diuinę sed humanę effectionis determinata progenies,ex eorũq numero,qui verbis quasi qbusdã pstigiis miꝝ in modũ decipiũt auditores. Idẽ in eodẽ ait sophista pstigiator ⁊ imitator qdam ẽ dicẽdus,vnus quidẽ ẽ ex iis qui allucinationibus ⁊ pstigiis falliũt. Vno ore, vno modo,quum oẽs idem agunt, vt conferant se ad agendas veras cãs. Raptore relicto.i. declamatione omissa de raptore.i.stupratore. Nam in scholis talis proponebaẗ declamatio. Rapta raptoris aut nuptias indotatas,aut mortẽ optet,vna nocte quidã duas rapuit,altera mortẽ optat,altera nuptias. Hanc tractat Seneca in primo declamationũ. Itẽ alia est declamatio. Rapta, raptoris mortẽ,aut indotatas nuptias optet. Rapta pducta nuptias optauit. Iuuenis raptorem se negauit. Conuictus est,illa mortem petiit raptor contradicit. Fusa venena silent.i.declamatio omittitur, vbi actio ẽ veneficii,qualis septima est declamatio apud Senecã lib. tertio.de veneno dato filio furenti,quę sic incipit. Filio furenti,⁊ sua membra lanianti pater venenum dedit. Accusatur ab vxore malę tractationis, vnde sequitur malus,ingratusq maritus. potest etiam ingratus maritus ita exponi,vt intelligamus aliam declamationẽ, quę est huiusmodi. Torta a tyranno vxor nunquid de viri tyrãnicido sciret,perseuerauit negare,postea eius maritus tyrannũ occidit, Intra quinquẽnium non parientẽ noĩe sterilitatis dimisit,agit illa ingrati. Et mortaria,subaudi a superiore silent.i.declamatio omittitur filii conterentis in mortario medicamenta ad sanãdos cęci patris oculos,quę nouerca venena esse dixit,⁊ pater credidit,testamentũq mutauit. Ait ergo poeta tales de-

Rudis clamationes a sophistis relinqui,⁊ veras cãs agi. Dabit sibi rudem,imponet sibi finẽ agendi causas in foro, est aũt rudis virga qua donabantur gladiatores, quum missionem artis impetrabant auctor Priscianus, Horatius,spectatum satis ⁊ donatum iam rude quęris Moecenas iterũ antiquo me includere ludo, Et supra Accepta rude coepisset veiento videri. Oui. Et me donari iã rude tempus erat. Eiusdem fit mentio apud Cicerõem in secunda Antonianarum. Tam bonus gladiator rudem tam cito coepisti,inde Rudiarii,q missionem artis gladiatorię impetrarunt,quo vocabulo vti Tranquillus in Tiberio. Rudem tamen Cato in re rustica generaliter capit pro virga, vt illic. Duabus rudibus versato,inde per diminutionem rudicula. Diuersum, contrarium superiori, Ab vmbra rhetorica,a declamationibus quę in scholis aguntur. Ad pugnã, ad verum certamen, id est ad veras lites ⁊ causas forenses. Summula ne pereat,hęc videtur esse ratio quare in forum descẽdat ad agẽdas veras causas,ne sũma scilicet ⁊ census decrescat,propter quẽ tesseram habuit frumentariam , apparet tesseram dari consueuisse pro qualitate census, dabatur autem populo per tesseram frumentum. Tranquillus in Augusto. Ac ne plebs frumentationum causa freqũetius a negociis auocaretur ter in anno quaternorũ mensium tesseras dare destinauit. Dabãtur ⁊ pecunię per tesseras. Tranquilius in eodem. Frumentumq in annonę difficultatibus sępe leuissimo interdum nullo precio viritim admensus est.tesserasq nummarias duplicauit. Tessera
Tessera etiam erat preceptum ducis quo vel ad aliquod opus,vel ad bellum monebatur. Vegetius auctor libro sexto capite septimo. Vergili It bello tessera signum.

Quippe hęc merces lautissima. Ironice, idest hęc est merces amplissima quę datur Romę. Tenta Chrysogonus quanti doceat. Inquire inquit ⁊ vestigia quanti Cytharoedi filios nobilium doceant fidibus, vt ostendat longe vberius esse Cytharoedorum lucrum q̃ Sophistarum ⁊ causidicorum. Sic igitur poeta sui temporis cęcitatem ⁊ stultitiam notat, quum studia litterarum arti musicę postponantur.paruoq in precio habeantur,quod ⁊ Martialis notat libro quinto. Artes discere vult pecuniosas, fac discat Cytharoedos aut choraulas. Chrysogonus.de hoc ⁊ satyra sexta. Chrysogonum cantare vetent,fuit enim Cytharoedus. Pollio.de eo illic diximus. An capitolinam deberet pollio quercum, est autem nomen Cytharoedi,ostendit igitur Cytharoedos maiorem ex laboribus suis mercedem consequi quam rhetores. Tenta igitur ait,idest si tentare volueris, inuenies eorum mercedem esse maiorem. Pueros lautorum,filios diuitum et Scindere primorum. Scindens, lacerans ⁊ deridens, nam Pollio inquit deridet artem Rhetoricam , quum plus ipse lucretur in arte sua. Scindere enim est contumelia verborum lacerare. Tranquillus in Augusto, Antonio honorifice salutato Augustum seuissimo conuicio coram prosciderunt. Theodori, hic est de quo Quintilianus sic libro tertio. Theodorus gadareus q se dici maluit Rhodiũ,quẽ studiose quũ in eam insulã secessisset dicitur Tyberius audiuisse, de hoc meminit et Tranquil. in tyberio,docuit aũt rhodi precepta Rhetorices per id tempus , quo tyberius Rhodum secessit,

vbi

Balnea sexcentis,& pluris porticus in qua
Gestetur dominus quotiēs pluit,an ne serenum
Expectet,spargatq̧ luto iumenta recenti?
Hic potius,nāq̧ hic mūdę nitet vngula mulę.
Parte alia longis numidarum fulta columnis
Surgat,& algentem rapiat coenatio solem.
Quanticunq̧ domus,veniet qui fercula docte
Componat,veniet qui pulmētaria condiat.
Hos inter sumptus sestertia quintiliano
Vt multum duo sufficient,res nulla minoris
Constabit patri quam filius,vnde igitur tot

vbi circa scholas ⁊ auditoria professorum assiduus fuit
Gadares ⁊ imprimis Theodorum audiuit. Gadareus autem di-
ctus est a Gadaribus ciuitate Syrię quā iudei sibi vendi
carūt.Vnde ⁊ Strabo quum de Gadaribus loqueretur
ait hinc fuit Theodorus orator qui ętate nostra viguit.
Strabo autem scribit se tēpibus tyberii floruisse Theodo-
ri ēt cuiusdam Gadarei
meminit ⁊ Iosephus li-
bro primo Belli iudaici
incertum antē an hunc
intelligat. Nicetes ⁊ Hi-
bracas ⁊ Theodorus ⁊
plusio nobilissimi artis
rhetoricę greci precepto-
res habiti sunt quo tem
pore Augustus bellum
gessit aduersus Antoni
um ⁊ Cleopatram. Euse
bius auctor. Balnea
sexcentis. Sensus est nō
cunctabunt diuites Ro
mani ⁊ balnea ⁊ alia ę-
dificia summis impen-
sis erigere,circa autē fili
orum eruditionem erunt parcissimi. Balnea sexcen-
tis.s.sestertiis.s.extruunt a diuitibus,nec eiusmodi par'
cunt impensis.Vnde Seneca ad Lucilium. At nunc qs
est qui sic lauari sustineat.pauper sibi videt ⁊ sobrius ni
si parietes magnis ⁊ pciosis orbibus refulserunt. nisi Ale
xandrina marmora numidicis crustis distincta sunt.ni
si illis vndiq̧ operosa ⁊ in picturę modum variata cir-
cūlisio prętexit,nisi vitro absconditē camera, nisi thasi-
us lapis quondam rerum in aliquo spectaculum sēplo
piscinas nostras circūdedit,in quas multa sudatione cor
pora exaniniata demittimus,nisi quā argentea epitonia
fuderint,⁊ adhuc plebeias fistulas loquor. quid quum
ad balnea libertinorum peruenero? quātū statuarum?
quantum columnarum est?nihil sustinentium, sed in
ornamentum positarum impensę causa?quātum aqua
rum per gradus cum frigore labentium? In qua ge'
stet dominus,tanta erat vrbis luxuria vt porticus habe
rent ⁊ loca quas gestationes appellauere,in quibus ęsti-
uo,pluuioq̧ tempore ad amœnitatem vel gestarentur a
Gestatio seruis vel veherentur iumentis,de quibus sic Plinius iu
nior ad Caninium Ruffum.Quid agit Euripus viri
dis ⁊ gēmeus?quid subiectus ⁊ seruiens lacus?Quid illa
mollis ⁊ tam frigida gestatio? Idem ad Apollinarem,
Ambit hunc ambitio pressis, variisq̧ tonsis viridibus,
inclusa ab iis gestatio in modum circi,quę buxū multi
formem huiusmodi ⁊ recētes manu arbusculas circuit,
Sydonius de gestatione sic meminit. Prediorum iis vi-
ra contermina,domicilia vicina,quibus interiecta ge-
statio lassat peditem,nec sufficit equitaturo.Gestatio itē
alia significatione accipitur pro potatione,scilicet Sene'
ca in secundo libro epistolarum Gestatio ⁊ corpus con-
cutis ⁊ studio non officit,possis legere,possis dictare,pos
sis loqui,possis audire,quorum nihil nec ambulatio ve
tat fieri ⁊c. An ne serenum expectet.luxurię Roma
nę per Ironiam insultat,debet ne inquit spectare donec
serenat,quo minus gestet. Hic potius.s. gestetur in
porticu. Parte alia.magnificentiam pariter ⁊ luxu
riam vrbis ostendit vbi porticus columnis marmoreis
⁊ iis numidicis ędificabantur.M.Lepidus Catuli in cō
sulatu collega primus omnium,vt scribit Plinius lib.

xxxvi.Limina ex numidico marmore in domo posuit
magna rephensione,id autem erat variarū maculis pur
pureis,vnde Statius in syluis.Sola nites flauis noma-
dum decisa metallis purpura. Surgat.surgere vide
as. Coenatio.locus vbi coenabant, quod triclinium Coenatio
grȩci appellant.Plinius Iunior,iunctaq̧ ei quotidiana
amicorumq̧ coenatio. Coenaculum
hoc est locus vbi coena
bant. idem etiam coe-
naculum dicebatur,sed
postq̄ (ut scribit Varro)
in supiore parte domus
coenitare coeperunt,su-
perioris domus vniuer-
sa coenacula sunt appel
lata, vnde in sequenti-
bus. Rarus venit in coe
nacula miles. Solem
algentem.hoc est vt ha
beat lumē ab sole hiber
no,ita vt possit eā hiber
ni solis totus propemo-
dū cur sus hilarare. Nā
antiqui pro temporum
⁊ regionū qualitate ędificia vt docent ⁊ victruuius.pal
ladius ⁊ Columella erigebant vs fenestrę ęstiuo tpe ad
septētrionem vergerent.solem auersarent.hiberno vero
solem raperent, vn̄ Plin.iunior ita scribit de domo sua
nouocomensi. Incipit porticus an̄ medium diem hiber
na,inclinato die ęstiua,hac adeūtur dietę duę quarum
in altera cubicula quattuor.altera tria vt circuis sol aut
sole vtunt,aut vmbra. De positiōe ędificii sic Columel
la in primo Vrbana rursus in hibernaculi ⁊ ęstiua sic
digerat vt spectent hiemalis spis cubicula brumalē oriē
tem,coenationes ęquinoctialem occidētem. Rursus ęsti
ua cubilia spectens meridiem ęquinoctialem sed coe'
nationes eiusdem temporis prospectent hibernum oriē
tem. Quanticunq̧ domus. Non minoris inquit cō
ducetur coquus quā domus extruetur illa marmorea.
q̄si dicat i ędificiis, extruēdi paradisq̧ coqs ⁊ epulis grā
dem pecunię summam non verebuntur impendere,sed
magistris qualis fuit Quintilianus exiguam sane mer
cedem dabunt. Nam(vt scribit Plinius lib.ix.) Coqui
triumphorum preciis parabant.⁊ coquorum pisces, nullusq̧
prope iam mortalis ęstimabat pluris q̄ qui peritissime
censum domini mergeret.coquos aūt in seruitiis habe-
bant,quū antea eos ex macello vt docet Plinius condu
cere consueuissent. Liuius de bello mace. Tum coquus
vilissimum antiqs mancipiū ⁊ ęstimatione ⁊ vsu in p-
cio esse cepit,⁊ quod ministerium fuerat,ars haberi coe-
pta. Pulmētaria.gręci vocant obsonia,q̄ nos pulmē-
taria a pulte(vt scribis Plinius) denominata, qua vice
panis multis annis vsi fuere romani. Pulmentaria Pulmē
condiat. versus est Hypermeter sicut illud Virg.Hęc fi- taria
nis fand· solio quum iuppiter aureo. Hos inter sum-
ptus.idest inter tales sumptus. Vs multum. vs ma
gnum precium. Vnde igitur tot, verba poetā in-
terrogantis. Si romani inquit iam parci sunt erga prece
ptores, vnd. igit Quintilianus ē tam locupletatus? Nā
romę.xxiii.annis rhetoricē professus est vs ipse tradidit,
primusq̧ mercedem publicam meruit , Ex hispania a
Galba autore Eusebio ductus ē,a Mart. Laudatur hoc
epigrāmate.Quintilianę vagę moderator summe iu-
uentę Gloria romanę quintilianę togę ⁊c.

Quintilianus habet ſaltus? exempla nouorū
Fatorum tranſi,fœlix,ē pulcher,ē acer.
Fœlix,ē ſapiens,ē nobilis,ē generoſos
Appoſitam nigrę lunam ſubtexit alutę.
Fœlix,orator quoq; maximus ē iaculator,
Et ſi perfrixit cantat bene,diſtat enim quę
Sydera te accipiāt modo primos incipientem
Edere vagitus,ē adhuc a matre rubentem.
Si fortuna volet,fies de rhetore conſul,
Si volet hęc eadem fies de conſule rhetor.
Ventidius quid enim?qd tullius?an ne aliud q̄

Saltus.tantum ſoli,unde saltuarii quos nunc campārios uocant. Exempla trāſi,uerba ſūt poetę reſpōdentis Quintilianum esse pręterenndum, tanq̄ unicū fœlicitatis exemplum,ac ſi dicat nullum alium inuentum,qui ex liberalibus ſtudiis ſit locupletatus. Nouorum fatorum.nouę fœlicitatis quā ipsa fata tribuere Quītiliano vt esset diues. Fœlix,bn̄ficio inquit fortunatę factū eſt,vt in qntiliano omnia agnoscerentur quę in fortunato homie cōueniūt esse. Fœlix, quaſi cui fortuna aspirauerit,quod ter eſt repetitum,vt latenter innuat tantam fœlicitatem nō tam doctrinę, q̄ fortunę beneficio esse aſſequutū,unde sequitur Si fortuna uolet. Pulcher.iocūdus aspectu.aut politus ꝛ mundus vt ad Stilū referas.

Acer,ad dicendum. Sapiens.eruditione multa. Generoſus,eſt qui magni ꝛ longi eſt generis. Sub texit lunam.nobiles romani lunatis calceis vtebantur Martialis libro primo.Lunata nuſq̄ pellis ꝛ nuſq̄ toga. Statius in sylvis ad Criſpinum Primaq; patricia claſit ueſtigia luna.cuius rationem Plutarchus in problematis longa diſputatione oſtendit. Quid eſt qd̄ q nobilitate
Lunati calcei. pręſtare uidentur lunulas in calceis ferunt, an vt dicit caſtor,ſignum eſt eius quę in luna esse dicitur habitatiōis,ꝛ ꝙ poſt mortem animę ruſus lunam ſub pedibus habebunt.an ꝙ arcades qui cum Euādro in italiā uenerunt proſelenes appellati hoc eſt antelunares eo calcei genere uterentur.omitto reliqua quę apud Plutarchum legi poſſunt.alii tradunt romanos calceis lunatis esse uſos inſtituente id Numo Pompilio qui calceis ſenatorum c litteram quę centum ſignificat inscribi iuſſit,vt per eam ſeſe. e numero centum patrum admonerentur,hāc poſtea a figurę ſimilitudine lunę effigiem eſſe dixere ꝛ ob id lunatos calceos appellatos. Nigrę. alutę,nigros fuiſſe calceos ex eo carmine Horatii dat intelligi in ſatyris.Nam ut quiſq; inſanus nigris mediū
Aluta impedit crus pellibus. Alutę.i.calceo,appellatōe alutę intelligimus omnem pellem tenuem ꝛ mollem.

Orator.dicendi peritus. Iaculator,qui argumentis ſuis tanq̄ telis aduerſarium vrgeat. Et ſi perfrixit cantat bene.Adeo inquit fortuna qntiliano aspirauit vt etſi raucus eſſet nimia frigore.tamē bene canere diceret. Perfrixit.pteritū ē a pfrigeo,illū āt diximus
Perfrigere. pfrixiſſe q nimio frigore ſit factus raucus.Martialis lib. iii.Perfrixiſſe tuas queſta eſt prefatio fauces. Diſtat, differt. Quę syderate excipiāt.ideſt q syderum aspectus in ortu tibi affulſerit. Creditū eni eſt ex aſtroꝝ motu futura cognosci,ꝛ naſcētibus hoībus maliciā uel bonitatē,fœlicitatē uel infœlicitatem portēdi,unde Mathematici horā partus.i.horoscopū maxime obſeruāt, Suetonius in Augusto,Vulgata res eſt.p.nigidiū cōparata morę cauſa,vt horā quoq; partus acceperit affirmaſſe dominū terrarū orbi natū. Iouis aūt ꝛ ueneris sydera benigna ſunt naſcentibus ꝛ ſalutaria. Ouidius Natus es infœlix(ita dii uoluere)nec vlla cōmoda naſcēti ſtella leuiſue fuit.Nō uenus affulſit,nō ulla Iuppiter hora. Cōtra ſtella ſaturni malefica eſt,quibus in ortu irridiauerit.alibi Iuuenalis Hęc tamē ignorat quid ſydus triſte minetur Saturni, Propitius ꝛ graue Saturni sydus in omne caput. Primos uagitus.primos ploratus,eſt enim vagitus ꝓprie puerorū infantiū,Ouidius in epiſtola Canaces ad Machareū, Vagitus dedit ille miꝑ ſenſiſſe putares Rubentē,ob partū recentē. Si fortuna uolet.Quintilianū (ut diximus) latenter innuit fortunę magis q̄ doctrinę bn̄ficio eo diuiciarū peruenisſe, Eſt ergo ſenſus,bn̄ficio fortunę fieri poſſe vt ex infima cōditiōe aliquis ad ſupremos honores proueheretur,unde eſt illud Trāqlli de rhetoribus, magna īquit profeſſorum atq; doctorū ꝓfluxit copia,adeoq; floruit,ut nōnulli ex infima fortuna in ordinem ſenatoriū,atq; ad ſummos honores ꝓceſſerint. uideturq; hoc dixiſſe ꝓpter Quintilianū quē Auſonius ad cōſulatum ꝓuectū fuiſſe oſtēdit his verbis. Quintilianus conſularia per Clementem ornamēta ſortitus.

De conſule rhetor, Id accidit ualerio Liciniano, de quo Plinius ī epiſtola ad Corneliū Minutianū ita ſcribit, Audiſtine Valeriū Licinianū in ſicilia ꝓfiteri? nondū te puto audiuiſſe.Eſt enī recēs nūcius.Pretorius hic modo inter eloquētiſſimos cauſarū actores hēbatur,nūc eo decidit,ut exul de Senatore,Rhetor de oratore fieret, itaq; ipſe in prefatiōe dixit dolenter ꝛ grauiter. quos tibi fortuna ludos facis.Facis enim ex ꝓfeſſoribus ſenatores ex ſenatoribus ꝓfeſſores. Ventidius quid enim?ꝓbat exēplo uentidii Baſſi ꝛ ſeruii tullii fortunā magna habere poteſtatē in homines.Eſt autē ordo ꝛ ſenſus,Vētidius qd fuit aliud q̄ sydus.i.qua alia re ꝓuectus eſt ad conſulatum q̄ syderum beneficio? Nam Ventidius picēs fuit genere ꝛ loco humili, quē puerum cum matre captum Pompeius Strabo Magni Pōpeii pater Asculo ſubacto inter cęteros ante currū ſuum triūphās ſinu matris iacentem uexit, poſtea quū adoleuiſſet uictum ſibi quęſiuit comparendis mulis ꝛ uehiculis quę magiſtratibus pręberet q ſortiti ꝓuincias forent,unde in amiciciam Cęſaris peruenit,mox tribunus plebis ac deinde ꝑtor creatus atq; in eo tēpore iudicatus eſt a ſenatu hoſtis cū.M.Antonio poſt uero cōiunctis partibus nō priſtinam tantū dignitatem recuperauit ſed pontificatum ac deinde conſulatū quoq; adeptus eſt. quā rem adeo intoleranter tulit populus romanus vt vulgo per vias vrbis verſiculi pſcriberent.Cōcurrite omnes augures, aruſpices.portētū inuſitatū cōflatū eſt recēs.Nam mulos qui fricabat conſul factus eſt. Idem auctore Plutarcho in vita.M.Antonii orientalibus ꝓuinciis prępoſitus a.M.Antonio parthos in Syriam rumpentes tribus pręliis fudit,primusq; de parthis triumphauit, ꝛ morte obita publico funere ſepultus eſt. Tullius.non de Cicerone,ſed de ſeruio Tullio intelligit,qui ex ſerua natus in domo Tarquinii Priſci Tanaquilis aſtutia regnum poſt interfectum Tarquinium optinuit.

Venti[dius]

Sydus ẽ occulti miranda potentia fati!
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos,
Fodix ille tamen, coruo quoq; rarior albo.
Poenitiuit multos vanę sterilisq; cathedrę,
Sicut thrasymachi probat exitus, atq; secundi
Carinatis, ẽ hunc inopem vidistis athenę
Nil pręter gelidas ausę conferre cicutas,
Dii maiorũ vmbris tenuẽ ẽ sine pondere terrã,
Spirantesq; crocos, ẽ in vrna perpetuum ver,
Qui pręceptorem sancti voluere parentis
Esse loco. metuens virgę iam grandis achilles
Cantabat patriis in montibus, ẽ cui non tunc
Eliceret risum citaredi cauda magistri!
Sed ruffum atq; alios cędit sua quęq; iuuentus,
Ruffum qui totiens ciceronẽ allobroga dixit.
Quis gremio enceladi, doctiq; palęmõis affert
Quãtũ grãmaticus meruit labor! ẽ tñ ex hoc
Quodcũq; est (minus est aũt quã rhetoris ęra)
Discipuli custos pręmordet acęnetus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi, cęde palęmon,

Seruis, vt seruio Tullio. Captiuis, vt ventidio. Fati occulti, non intellecti a nobis. Foelix ille tamen, cui hoc accident vt ex seruo fiat rex, ⁊ ex captiuo consul ⁊ triumphator. Poenituit, exemplo Trasymachi ⁊ secũdi Carinatis rhetorum ostendit infoelicia esse litteratorum studia, quando eorum laboribus iusta pręmia nõ reddãtur, vterq; enĩ coactus est quũ fructum ex studiis nõ caperent relinquere artẽ docendi. Thrasymachus autem fuit carthaginẽsis inter Sophistas numeratus a philostrato, qui quũ rhetoricen coepisset profiteri destitit ob exiguam mercedem. Cõquerit ⁊ Martialis studia liberalia penitus negligi. At circũ pulpita nostra. Et steriles cathedras basia sola crepant. Et hunc. s. Secundum sicut visus fuit ⁊ trasymachus carthaginensis inops, De Secũdo Carinate Tacitus libro. xv. scribit sic. Secũdũ Carinatẽ gręca doctrina oretenus exercitum quodq; animũ non bonis artibus imbuerat. Dion vero scribit Caligulam adeo inuidũ ⁊ suspiciosum ad omnia vt Secũdum carinatem rethora in exilium egerit, q; aliquando orationẽ quandam per exercitationem in tyrãnos dixisset. Nil pręter cicutas gelidas. Damnat athenienses auaricię pariter ẽ insipiẽntię, qui debitis non afficerent pręmiis ⁊ honoribus viros bonos ⁊ litteratos. innuẽs ab eis Socratem etiam tantũ philosophũ qui omni honore honestandus erat sublatum veneno cicutę. Est aũt cicuta vt docet Plinius publica atheniẽsium poena inuisa. Semili ⁊ foliis refrigeratoria vis, vt epota statim perimat hominem. Dii maiorum vmbris. optat manibus maiorum perpetuam tranquillitatem qui pręceptores non minus q̃ parentes coluerint.

Dii. s. date. Tenuem terram. Sic Martia. Sit tibi terra leuis molliq; tegaris harena. Ouidius Et senis Anchisę molliter ossa cubent. Tibullus cõtra. O tu qui venerem docuisti vendere primus Quisq; es infoelix vrgeat ossa lapis. Et in vrna perpetuum ver. perpetuos flores, nam intra herbas odoratas cõdebantur. Loco parentis, qui summa pietate pręceptores venerati sunt, Seneca ad Lucilium. quã venerationem pręceptoribus meis debeo, eandem pręceptoribus humani generis a quibus tanti boni initia fluxerunt. Metuẽs virgę. Exemplo Achillis ostendit, pręceptores esse miro honore colẽdos, qui quũ in pelio monte thessalię educaretur sub disciplina Chironis Centauri summo in honore eũ semper habuit, ⁊ timuit, unde Ouidius in Arte amandi. Creditur annosum pertimuisse senem. Quas hector sensurus erat poscente magistro. Verberibus iussas prębuit ille manus, a quo ⁊ medendi ⁊ canendi artẽ didicit De hoc plura ante Recubãs sub eodem marmore Chirõ.

Cantabat, s. Achilles laudes magistri. Montibus patriis. i. thessalicis, vnde fuit peleus Achillis pater.

Et cui non tunc. erat inquit Chiron eiusmodi vt facile de se risum spectantibus posset mouere tanq̃ caudatus magister. Cytharędi, Chironis. qui vt dixi docuit Achillem ⁊ musicen ⁊ medicinam. de eo nõ nulla Higinus, hic herbã inuenit quę Chironeum appellatur, sed ⁊ aliam quę Centaurion, omnium morborũ remedium promittentem, de hoc plura in cõmentariis Achilleidos.

Sed ruffum. nũc autem inquit tam longe abest vt pręceptores colantur, vt multi etiam a discipulis verberent.

Ruffum qui totiẽs. habet Emphasim. quasi dicat qui contemnendus nõ erat, vtpute rhetor optimus qui etiam Ciceronem eloquentię cuiusdam gallicę dicerit. Nam ⁊ alii extitere qui Ciceronẽ vt superfluum notauerint, Brutus (vt auctor est Tacitus in libro de Claris Oratoribus) eum elumbem ⁊ fractũ nominauit. Rursus idem auctor est Ciceronem a Caluo male audiuisse, tanq̃ solutum ⁊ eneruem, vnde sic scribit Seneca in declamationibus. Caluus qui diu cum cicerone iniquissimam litem de eloquẽtię principatu habuit ⁊c. Allobroga idest gallum ⁊ barbarum. nam Allobroges populi sunt gallię quorum Vienna ciuitas est metropolis. auctor est Strabo libro quarto. Doctiq; palęmonis. hic est ille Rhemnius Palęmon vicentinus grammaticus qui vt scribit Tranquillus de claris grãmaticis tanta fuit superbia vt diceret litteras secum natas ⁊ secum morituras, Marcum Varronem porcum litterarum appellabat, iactabatq; nomen suũ in Buccolicis non temere positum presagiente Virgilio fore quãdoq; omnium poetarum ac poematũ iudicẽ, qui quandoq; interrogatus quid inter Stillam ⁊ guttam interesset, gutta inquit stat, ⁊ stilla cadit. auctor est Eusebius. Eius meminit ⁊ Plinius libro. xiiii. capite. iiii. Et tamen ex hoc. licet inquit id modicũ sit quod datur grãmatico, tamen ex eo ipse pędagogus aliquid sibi intercipit, ⁊ est ordo. ⁊ tamen acoenetus ipse custos discipuli pręmordet ex hoc quodcunq; est, reliqua per parenthesim leguntur. Acoenetus. nomen videtur esse fictũ q; propriam nimium spectet vtilitatem ab α quod est sine ⁊ κοινότης communitas. Custos discipuli. Pędagogus. Franget sibi. ex solida mercede magistri aliquid sibi pręcidet. Cęde palęmon, verba sunt Iuuenalis quadam cum miseratione subsanantis defraudantium auariciam, vt sit cęde palęmon de iure tuo et patere ęquo animo si quid tibi intercipitur.

Allobroges Viẽna.

Et patere inde aliquid decrescere, non aliter quã
Institor hibernę tegetis, niueiq̃ cadurci
Dũmodo nó pereat medię, qđ noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat
Qui docet obliquo lanam deducere ferro.
Dummodo nó pereat totidẽ olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri quum totus decolor esset
Flaccus, & hęreret nigro fuligo maroni.
Rara tamen merces, quę cognitione tribuni
Non egeat, sed vos sęuas imponite leges,
Vt pręceptori verborum regula constet,
Vt legat historias, auctores nouerit omnes
Tanq̃ vngues, digitosq̃ suos, vt forte rogatus
Dũ petit aut thermas, aut phoebi balnea dicat
Nutricem anchisę, nomen, patriamq̃ nouercę
Anchemoli, dicat quot acestes vixerit annos.
Quot siculus phrygibus vini donauerit vrnas,
Exigite vt mores teneros ceu pollice ducat.
Vt si quis cera vultum facit, exigite vt sit
Et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus, non est leue tot puerorum
Obseruare manus, oculosq̃ in fine trementes.

Institor Non aliter, quam patitur sibi detrahi institor vilis supellectilis, vt accipias tegetis pro tegumento lecti ad arcendum frigus hibernum, ẽ enim teges genus stragnli de qua ab vnde dictum est in quinta satyra institor autem auctore Vlpiano appellaĩ ex eo q̃ negocio gerendo instat, nec multum facit, tabernę sit pręposĩtus an cuilibet alii negociationi, nam quicunque ad emendum vendendũ/ue pręponitur institor appellatur, eos etiam dicẽdos placuit Institores q̃bus vestiarii vel lintearii dant vestem circumferendam & distrahendam, quos vulgo circitores appellamus, Sta/
Circitores bularii quoque institorum loco habendi sunt.
Stabularius Sed & si tabernarius seruum suum peregre mitteret ad merces comparandas & sibi mittendas loco institoris habendum scribit Labeo, hic Institorię operę dicuntur. Tranquillus in Nerone, parabantur insi/gnes ganeę & matronarum institorias operas imitantium. Ouidius, istitor ad dominam veniat discinctus emacẽ. Cadurci, vtrum stragulę an tegumento lecti. Solent enim lecti superne velnti tentoriis coopiri velis eiusmodi candidis, supra, Violato poena cadurco, idest lecto qui aut stragulo niueo sternitur, aut superne vt dixi velis candidis integitur. Sunt enim Cadurci populi gallię apud quos lini pręstantia principatum obtinet in culturis ob candorem, de quibus in pręcedenti satyra diximus. Dummodo ne pereat, verba Iuuenalis deridentis tam extremam hominum auaritiam, idest dummodo non pereat Labor tuus docendi post mediam noctem, quo tempore multę tibi olfaciendę sunt lucernę, quod pro maximo fastidio intelligit. Ab hora, post horam. Plinius in septimo. A cõceptu decimo die dolores capitis,
A. idest post conceptum, de qua particula plura disseruimus in prima satyra illic Exul ab octaua Marius bibit. Medię noctis, eo enim tempore pueri ludum litterarium petebant. Martialis libro nono. Quid tibi nobiscum est ludi scelerate magister infoelix pueris virginibusq̃ caput. Nondũ cristati rupere silentia galli. Murmure quum sęuo, verberibusq̃ tonas. Flaccus. Horatius, bene autem Horatium & Virgilium nominauit. Nam grammaticorum proprium est poetas interpretari. Decolor, quũ nimia attrectatione & fumo lucernarum colorem amittit. Fuligo, nigrities ea di
Fuligo citur, quę prouenit ex fumo dicta fuligo quasi fumigo, Lucernarum fuligo a Plinio dicitur. Rara tamen merces, licet inquit aliqua tibi merces det, eam tamen non habebis nisi per litem & strepitum forensem. Cognitione tribuni, iudices, Nam pro tribuno vnum quemque iudicem intelligit. Sed vos sęuas, cum indignatione & quadam miseratione hęc dicit in magistros qui multis laboribus & incommodis onerantur, ex quo inquit ipsi non possunt his tot incommodis deterreri quo minus vestros filios doceant, vos eis asperas leges imponite. Regula verborũ, vt intelligat regulam omnium verborum, quem casum vnumquodque verbum regat, quod inter rudimenta grammatices haud minimum est. Dum petit Thermas, loca calida ad hoc
Thermę parata vt sudor e toto corpore eliceretur, φερμον enim significat calidum. Nutricem anchisę, sępe enim eiusmodi quęstiones obscurę exigebantur a grammaticis, vnde & Tiberius (auctore Tranquillo) solitus est fatigare grammaticos quęrendo, quę fuerit mater Hecubę, quod Achilli nomen quum inter filias lycomedis latuit habitu muliebri. Nec autẽ oĩa commemorat quasi quę modicę sint vtilitatis, paruumq̃ necessaria, vnde est illud Senecę in epistola de studiis liberalibus. Hoc quidem me quęrere, ętate fuerit maior Homerus an Hesiodus, non magis ad rem pertinet, quam scire an minor Hecuba fuerit, quam Helena. Quid inquã annos patrocli & Achillis inquirere ad rem existimas p̃tinere? Nouercę Anchemoli, De nouerca anchemoli Virg. hęc cecinit Hinc Stelenũ petit & rhetu de gẽte vetusta Anchemolum thalamos ausum incestare nouercę, scribit Seruius Rhetũ marubiorũ regẽ fuisse in Italia, q̃ Anchemolo filio casperiã superduxit nouercam, q̃ ꝓriguus stuprauit, quo cognito quũ pater eũ p̃sequeret & ad poenã vocaret, fugiẽs ille ad Turnũ se cõtulit. Anchemoli siue Anchemori cuiusdã ab hipsiphyle educati mox serpẽtis morsu necati meminit Statius i thebaide. Acestes, Crinisii Siculi fluuii filius fuit ex Segesta Troiana, Virg. Troia Crimnisio conceptũ flumine mr̃ quẽ genuit, hic in sicilia ipsum tenẽs ęneę multos cados vini dono dedit Virg. Vina bonus, q̃ deiñ cadis onerarat acestes. Ducat, fingat, formet, Pollice, tã q̃ digito, sumptũ est aũt de Persio. Et ꝓmit rõne aius, vinciq̃ laborat, Artificẽq̃ tuo ducit sub pollice vultum. Ne faciãt vicibus, repudendã verbis hõestis exp̃ssit .i. ne inter se vicibus coeant. In fine, perpetratę veneris in qua oculi ad angulos retorqueri solent Virg. Nouimus & qui te transuersa tuentibus hircis.

Hęc ingt

Hęc inquit curas, hęc sunt inquit pater, quę tibi curanda sunt o magister. Et quum se verterit annus. ego hunc locum simpliciter accipiēdum arbitror, idest quum annus cursum suum perfecerit, nam propriū anni est in seipsum reuerti. Papinius in syluis. Versumq; domus sibi temperat annum. Tranquillus in Caligula vicies ac septies milies sestertium non toto vertēte anno absumpsit. Vergi. Atq; in se sua per vestigia voluitur annus. Columella. Tacito nā tempora gressu diffugiunt, nulloq; sono cōuertitur annus. vñ & Oui. in meta. appellat annū voluentem. Iuppiter ex ęquo voluentē diuidit annū. Horatius. Inuersum annum appellauit perpetuo, vt est auctor Porphyrio, epitheto, qa in se semper vertitur vt sit sensus. Difficilia quidem sunt, quę tibi o magister imponuntur a parentibus discentiū, sed finito anno premium tuum promeritum non accipies nisi p litē & quod populus. i. ipse tribunus magistratus populi iusserit tibi victori dari, vt sic referas ad illud. Rara tamē merces quę cognitione tribuni non egeat. Legēdū hoc est risu satyrico in contemptum auaritię sui temporis, verba enim sunt Iuuenalis dicentis post labores tuos finito anno accipe mercedem quam tibi daturus nō est nisi per litem, Non tñ ignoro tradi a Macrobio li. secundo in somnium Scipionis. Vertentem annum appellari posse. quum astra cuncta ad eandem metā redierint, vnde semel profecta sunt, & paulopost inqt. Annus vero qui mundanus vocatur, qui vere vertens est, qa cōuersione plenę vniuersitatis efficitur. largissimis seculis explicatur. Et in primo saturnaliorum annum solis vertētem nominat. Sed vt diximus simplici sensu hic locus est accipiendus.

Hęc inquit curas, & cum se verteres annus
Accipe victori populus quod postulat aurum.

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra octaua.

STemmata quid faciunt? quid prodest pontice longo
Sanguine censeri? pictosq; ostēdere vultus
Maiorum, & stantes in curribus ęmilianos
Et curios iam dimidios, nasumq; minorem

STemmata quid. Hac satyra eos insectat qui aut maiorum gloria, aut falsis fortunę bonis efferuntur existimātes verā inde hominis nobilitatē pendere, docēs eā hereditariam non esse, nec a parentibus testamento relinqui, sed vnumquemq; virtutum meritis fieri nobilem, vnde illud est Senecę ad Lucilium. Platonem non accepit nobilem philosophia sed fecit. Hincq; nactus occasionem monet ponticum ad quem scribit satyram multos extitisse, q humili loco nati ad summam dignitatem consurrexerūt, seq; virtutis splendore claros nobilesq; fecerunt, contra nonnullos qui ex claris parentibus orti in aliquod dedecus reuoluti sunt lucem, quam a maioribus suis acceperāt in tenebras conuertisse, vt sic demum ostendat verā nobilitatem ex virtute pendere. Stemmata. in atriis ro-
Stēma mani imagines maiorum cereas habebant singulis armariis dispositas, vt essent imagines quę comitarentur gētilicia funera. semperq; defuncto aliquo totus aderat familię eius, qui vnquam fuerat populus. Stēmata igit vt scribit Plinius. lineis discurrebant ad imagines pictas. Talem igitur imaginum ordinem antiqui stēmata nominauerunt. Tranquillus in Nerone. Obiectum est Cassio longino, q in vetere gentili stemmate. C. Cassii percussoris Cęsaris imagines retinuisset. Idem i Galba Imperator vero etiam stemma i atrio proposuerit, quo paternam originem ad Iouem, maternam ad pasiphaē Minois vxorem referret, Martialis. Atria pisonum stabant cū stemmate toto, Et docti Senecę ter veneranda domus. Diuus Hieronymus ad priuatā virginem vt exponam stemmata p consules & prefectos ptorio decurrentia. Spartianus in vita cōmodi. Is, n. liber debet omnia quę ad stēmata generis cōtinere. Lampridius in Alexandro Seuero. Et stemma generis depinxerat, quo ostendebat genus eius a Metellis descendere. Seneca in. iii. de beneficiis Qui imagines in atrio exponūt, & noia familię suę lōgo ordine ac multis illigata flexuris in pte prima ędiū collocant nō noti magis q̄ nobiles sunt, q stēmata pro statuis acciperētur, nō probo. Nā quū Trāqllus scribat in veteri stēmate imagines retinuisse. Idē esset ac si diceret statuam in statua retinuisse. Sed vt dixi pro ordine illo nobilitatis, qui designabat per eas statuas i atriis dispositas in armariis & illigatas multis lineis, de qbus & Paulus iurisconsultus de gradibus sic scribit stemmata cognationum directo limite in duas lineas separantur, quarum altera superior, altera inferior. Ex superiore aūt vero & secundo gradu transuersę linea pendent. Stēmata item a scriptoribus frequentissime pro generositate vsurpantur. Martia. Argenti furiosa sui, quum stemmata narrat. Papinius i sylui. Expectatur equus, cuius de stemmate longo Fœlix demeritos habet admissura parentes. Persius. Stēmate q tusco ramū millesime ducis. Ait ergo poeta stēmata non esse ea, quę nobilitatem homini parent, Longo sanguine, longo maiorum genere, vt ostendat ex genere maioꝝ veram nobilitatē nō pendere. Ouidius. Nam genus & proauos, & quę non fecimus ipsi, Vix ea nostra puto. Pictos vultus. nam imagines pictę erant vt dictum est, Stemmata discurrebant lineis ad imagines pictas. Aemilianos stantes in curribus. i. statuas triumphales Aemilianorum. Nā Paulus Aemilius filius eius, qui apud cannas trucidatus est de Liguribus & Persa rege Macedonum triumphauit, ex quo natus est filius, quem Scipioni filio Aphricani superioris tradidit in adoptionem, qui Aemilianus est cognominatus, is fuit, qui Carthaginem deleuit. Numantiam in Hispania vicit, vnde Aphricani inferioris, & Numantini cognomen reportauit. Et Curios. M. Curium abstinentissimum fuisse illud declarat, quod quum Samnitum legati (vt scribunt Valerius, plinius. plutarchus, & Liuius) ad eum in scamno sedentem magnum auri pōdus attulissent publice missum, inuitarentq; vt id acciperet, respondit se malle locupletibus imperare q̄ locupletem fieri, & qui acie vinci non potuit eum pecunia corrumpi non posse. Dimidios vetustate exesos & mutilatos.

Cornini,ę galbam auriculis nasoq; carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coram lepidis male viuitur? effigies quo
Tot bellatorum,si luditur alea pernox
Ante numantinos,si dormire incipis ortu
Luciferi,quo signa duces,ę castra mouebant?
Cur allobrogicis,ę magna gaudeat ara

Cornini,corninorum familia fuit antiquissima,q̃
a coruo propugnatore Valerii aduersus ferocem gallũ
accepit cognomen.ex ea familia fuit Messala corninus
orator,qui primus prefectus vrbis sexto die magistratu
se abdicauit non ciuilem potestatem esse contestans.Eũ
inter oratores laudat sic Quintilianus in.x. At Messala
nitidus ę cãdidus,ę quo
dam modo pręse ferens
in dicendo nobilitatem
suam viribus minor.
Galbam, sulpitiorũ
familiam antiqssimam
docet Tranquil.in Gal
ba. Qui autem primus
cognomẽ Galbę tulerit,
cur,aut vñ traxerit, am
bigitur,Familiam illu
strauit Sergius galba cõ
sularis ę eloquẽtissimus
quem tradunt Hispani
am ex pretura obtinentem.xxx.lusitanoꝝ milibus perfi
dia trucidatis Variatini belli causam extitisse. Quis
fructus generis,subaudi est.i.quid prodest ad nobilita
tẽ,quę hoc modo non paratur? Iactare,ostentare.
Tabula capaci.amplo armario,erant enim vt diximus,
imagines cerę in armariis. Magistros fumosos,id
est imagines fumosas ę veteres suorum maiorum,q fue
runt magistri equitum,quę dignitas in populo Roma
Dicta no fuit amplissima.Nam dictatoribus semper iungebã
tor tur eo modo quo regibus tribuni celerum.i.equitũ,nec
magi vnquam dictatores creabantur,nisi ingruẽte maxima
ster eq necessitate,tunc ceteri magistratus in vrbe cessabant ab
tum iis ius prouocãdi non erat,quibus ę capitis animaduer
sio data est. Et quia hic magistratus maximę esset pote
statis,nõ erat fas vltra sex menses retineri,quũ ergo di
ctator sine magistro equitum nõ creatur, bene dixit cũ
dictatore magistros,dictus est a dicendo dictator, quod
a consule diceret.Tranquillus in Tyberio. Quũ dicta
torem dicere a senatu iuberet.Fumosos autem legendũ
esse non famosos,illud me monet Ciceronis in pisonẽ.
Obrepsisti ad honores errore hominum commendatio
ne fumosarum imaginum,quarum simile habes nihil
pręter colorem.Seneca ad Lucilium non facit nobilem
atrium plenum fumosis imaginibus. Boetius in princi
pio operis loquens de qbusdam vestibus ait.quarũ spe
ciẽ sicut fumosas solet imagines caligo quędam obdu
xerat.Nam in atriis ignis fiebat,vnde ę Diuus Lucas ĩ
diuinis scripturis ait. Petrus vero sequebaẽ eum a lõge,
Accenso aũt igne in medio atrii ę circunsedẽtibus illis
erat Petrus in medio illorum.Nõ ignoro famosum ca
pi etiam in laudem.de quo illic famosaq; moenia lagi.
Coram lepidis.i.clarissimis imaginibus maiorum
tuoꝝ,qualis fuit Aemilius lepidus,qui bis consul fuit,
pontifex maximus ę censor,de quo plura in sexta saty
ra. Effigies quo tot bellatoꝝ.quid necesse est inquit
iactare ę ostentare effigies tot bellatoꝝ, si tota nocte in
alea verseris ante numantinos.i.ante imagines tuorum
Scipio maioꝝ,qualis fuit Scipio Numãtinus.Nã Scipio ęmi
numã lianus Macedonici filius,vt a deleta carthagine cogno
tinus minatus est Aphricanus.Sic ę a Numãtia deuicta nu
mantinus,quę ciuitas in Hispania olim memoratissi
ma quis sine muris ę turribus populi ro.per multos an
nos bella sustinuit,d.mũq; longa obsidione ę famę vi
cta seipsam ferro veneno ę igne subiecto absumpsit.De
letę Numantię solum titulum in triumphum tulit Sci
pio,nullo numantino inuento,qui cathenatus in triũ
phũ duceret,cuius cognominis meminit,ę Propertius.
Vera numantinos regna loquuntur auos. Et Apuleius
in primo limine secundę Apologię. At hoc ego Aemi
liano,nõ huic Aphro,sed illi Aphricano ę Numãtino
ę pręterea censorio vix
credidissem. Et ita dictũ
ante numantinos.i.an
te statuas numantinoꝝ
sicut ę infra. Statuamq;
parentis ante triũphalẽ.
Effigies quo.i. cur,
ad quid. Virg. Quo mo
lem hãc immanis equi
statuere? Ludit alea
pnox. Passiue dixit lu
dit alea,cũ voce actiua
dicaẽ ludit aleã. Sueto.ĩ
Nerone. quadrigenis ĩ pernox
punctũ sestertiis lusit aleã.ita dictũ sicut curro cursum,
viuo vitã. Pernox alea,ita dictũ,vt illud vigiles fe
nestrę,nã qđ hoĩs est,rei applicuit. Pernox.n.appellaẽ,
qđ p noctẽ vigilat.Gelius. Stare solitus Socrates dicit p
tinaci statu perdius atq; pernox a summo lucis ortu ad
solem alterum orientem inconueniens. Luciferi or
tu,idest ipso aurore ortu.i.si tota nocte in alea versatus
quieti tãdẽ te ad aurorã tradis,quo tpe maiores illi tui
clarissimi imperatores in expeditionẽ exercitũ ducebãt.
Nam ę C.Sulpitius dictator,vt docet Liuius li.vii.pri
mę decadis,vbi illuxit in radicibus montium extende
re aciem coepit aduersus gallos. Ortu luciferi. Luci lucifer
fer stella est veneris,quę quum ante solem currit.ę oriẽ
ante lucem.lucifer appellatur,grece aũt phosphoros,ea
dẽ quum solẽ sequatur post occasum eius apparẽs in coe
lo,clarissimeq; lucẽs Vespergo siue vesper vocitaẽ.grę
ce aũt hesperos.lege Victruuiũ lib.ix.ę Pliniũ lib.ii.ca
pite.viii.ę Cice.in.ii.de natura deoꝝ. Cur allobrogi
cis. Sensus est,cur inqt Fabius maioꝝ gloria efferaẽ,eo
rumq; titulos sibi asciscat,si auaritia ę libidine flagrat?
vt ostendat nobilitatem non pendere ex genere, neq; ex
gloria maiorũ.hoc dicit propter.Qu.Fabiũ maximum
filiũ Qu.Fabii maximi Allobrogis ciuis ę impatoris
clarissimi,q vitam luxu perditã egit,ę maioribus indi
gnam,adeo vt Pompeius ptor vrbanus paternis bonis
ei interdixerit,lege Valeriũ lib.iii.cap.v.Per hunc autẽ
intelligit oẽs,qui moribus nequaq̃ maioribus fuit simi
les,eoꝝ tñ gloria efferuntur. Allobrogicis, cogno allobro
mine maioꝝ,quod familię peperit,Is Fabius qui apud ges
flumẽ Isaram aduersus Allobroges ę Bituitum Aruẽ
norum regem feliciter pugnauit. Ex Bituiti exercitu cę
sa milia hominum centum viginti.Bituitus Albę cu
stodiendus datus est,quum ad satisfaciendum senatui
Romam profectus esset Allobroges in deditionem ac
cepit. Lege Liuium. Allobroges autem populi sunt gal
lię Narbonensis,quorum metropolis est Vienna. Strab.
lib.iiii. Fabius natus in lare herculeo,hoc dicit,quia
gens fabia originem duxit ab Hercule. Ouidius ĩ fastis
libro secũdo. Vt tamen herculeę superessent nomina gẽ
tis Credibile est ipsos consuluisse deos. Idem in libro de
ponto scribens ad Fabium maximum sic ait. Conueni
ens animo genus est tibi,nobile namq; pectus,ę hercu
leę simplicitatis habes. Syllius in secundo. Fabius tyrin
thia proles Ter centum memorabat auos. Ferunt enim
auctore

Natus in herculeo fabius lare,si cupidus,si
Vanus ē enganea quantumuis mollior agna,
Si tenerum attritus catanensi pumice lumbū
Squallentes traducit auos,em ptorq; veneni.
Frangenda miseram funestat imagine gētem:
Tota licet veteres exornent vndiq; cerę

auctore Plutarcho ex vna nympharum Fabium ma-ximum genitum esse. quidā vero Herculem apud flu-uiū tiberim cum muliere indigena cōgressum habuis-se asserunt, & Fabium vir optimū, a quo fabiorū fami-lia romę initium habuit genuisse, vñ etiam tanq deū si-bi propinquum & familiarē inuocabant fabii. Plutar.i eadem vita fabii sic scri-bit. Vt animaduertit dis-sipatas romanorum co-pias, & vndiq; ab hoste circumuentas, clamorq; fugientiū ad aures eius peruasit, percusso foe-more suspiriisq; ac ge-mitu omnibus pręsenti-bus proh Hercules inqt Citius quidem q̄ spera-bam, tardius vero q̄ ip-se maturabat Minutius seipsum perdidit. Fabius item, vt scribit Plinius. Recepto Tarento ab hostibus signū Herculi inde translatum in capitolio dedicauit. Et magna gaudeat ara. Cur inqt sibi placeat Fabius q̄ sa-cra Herculis ministret. Nam familia fabiorū sacra Her-culis hereditaria habebat, quę peculiari colebat venera-tione, originem.n. vt diximus ducebat ab Hercule. Eā aram magnam dixit pro maxima, idq; ratione carmi-nis, neq; enim maxima in sexto casu potest stare in ver-su. Eam aram Euander Herculi dedicauit in foro boa-rio. vnde Ouidius in fastis. Instituitq; tibi, quę maxi-ma dicitur aram. De hac lege Liuium in primo limi-ne primi libri ab vrbe condita. Et Ouidium in primo fastorum. Dionysius de ea ita scribit. Est.n. foro boario proxima veneratōeq; apud incolas inter ceteras pcipua. Solinus. Hercules instituit aram, quę maxima apud pō-tifices habet, quum se ex Nicostrata Euandri matre, q̄ a Vaticinio Carmentis dicta est imortalem comperisset.

Si cupidus, si auarus sit, quod turpissimū homini est. Tale est illud Persii. Egregiū quū me vicinia dicat. Non credam: viso si palles improbe nummo,
Si facis in penem quicquid tibi venit amarum,
Si puteal multa cautus vibice flagellas
Nequicq̄ populo bibulas donaueris aures.

vanus Vanus, stultus, ac si dicat modicę prudentię, vt il-lud, Sic libitum vano, q nos distinxit Othoni, aut va-nū mendacē intelligit & nequam. Teren. non ne pudet vanitatis? hoc est mendacii. Verg. Nec si miserū fortu-na Sinonē finxit, vanū etiam mendacēq; improba fin-get. Enganea, patauina. ad oues aūt altinates respe-xit, quę lanarū mollitię auctore Columella commēda-bantur Martia. Velleribus primis apulia, parma secun-dis, Nobilis Altinū tertia laudat ouis. sunt aūt Enga-nei Venetię populi. Sydonius Apollinaris mentionem faciens de Tito Liuio sic, vel quicquid in cuum mittunt euganeis patauina volumina chartis. Martia. laudās al-tini littora lib. quarto epigrāmatum sic inquit.
Queq; antenoreo dryadum pulcherrima fauno
Nupsit ad euganeos sola puella lacus.
Ceterum de Euganeis leges Plinium libro tertio. capi-te vigesimo & vigesimoprimo. Mollior, delicatior & minime aptus laboribus bellicis. vt ostendat corporis molliciem haud quanq; viris cōuenire. Attritus lū-bū, sinecdoche .i. habens lūbum attritū, mollicię sui tē-poris notat, quo multi sibi drancos appetebant cutē sibi polientes. Lumbum autem posuit pro podice. quem vt teneri & veluti mulieres viderentur depilem, glabrumq; sibi reddebant. Pumice catanensi .i. siculo. Nam ca-tana ciuitas est Sicilię non longe a monte Aetna, qui catina perpetuo flagrans incendio lapides pumices eructat in pumex littus catanense. Est autem pumex lapis leuis, & spongio-sus atque aridus incendio excoctus. De quo sic Virgil. in Aetna. Congeries saxi Augusto e ver-tice surgunt. Sic velu-ti in fornace lapis torre-tur, & omnis exuitur pe-nitus venit subit altius humor. amissis opibus leuis sine pondere pu-mex excoquitur. de pu-mice sic Plinius lib. tri-gesimosexto. Sed et his pumices qui sunt i vsu corporum leuigandorū foeminis iam quidem & viris.

Traducit auos squallentes .i. dedecorat & ridendos pr Tradu bet. quum eis similis non sit. Traducere enim est dede co corare, & veluti infamia afficere, vt est illud Martialis. Rideris multoq; magis traduceris affer, idest infamia afficeris, & dedecore aspergeris, & rideris, & in sequenti-bus, in qua se traducebat Vlysses, idest dedecorabat seq; ridendum prębebat. Sic ē illud in sacra scriptura, Io-seph autem quum esset vir bonus & nollet eam tradu-cere, hoc est nota & infamia afficere & ridendam prębe-re. De hoc etiam priore satyra diximus. Squallen-tes, vetustate, aut ita effugatos ab assiduos labores quos pro patria tulerunt. Emptorq; veneni, & si venefi-cus est. Imagine frangenda, si in Stemmate suo-rum maiorum habet statuam, quę ceteris est dedecori, et ideo frangenda. Funestat, commaculat. Mi-seram, dictum per commiserationem. quę talem produ-xerit. Veteres cerę, licet inquit Atria plena sint sta-tuis maiorum tuorum, non tamen inde pendet nobili-tas, sed ex sola vnicaque virtute, ea enim est, quę (vt di-ximus) hominem reddit clarum & nobilem. per veteres igitur ceras intelligo imagines cereas, quę collocaban-tur in armariis in atriis, vt dictum est. Seneca de bene ficiis. Nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, et artibus bonis aptius. Qui imagines in atriis expo-nunt, & noīa familię suę longo ordine, ac multis stem-matum illigata flexuris, in parte prima ędium collo-cant, non noti magis quam nobiles sunt. Atria. Atria
Atrium prima erat pars ędium, vbi imagines Cerę maiorum in armariis collocabantur, & vbi Clientes do-minum expectantes considebant. Horatius.
Et rebus omissis Atria seruantem postico falle clien-tem. Seneca de breuitate vitę. Quam multi per refertum Clientibus Atrium prodire vitabant.
Illic ignis (vt paulo ante diximus) fiebat. Ideo Iu-uenalis superius Imagines fumosas appellat. Dicta-que sunt Atria vel ab Atriatibus Tuscis, quod illinc exemplum sumptum sit. Auctor Varro. Vel quod a ter-ra oriantur quasi a terraria. vel quod atra essent ex fumo. De iis sic meminit Victruuius in sexto. Earum autem rerum non solum erunt in vrbe ędificiorum ra-tiones. sed etiam ruri preterquam quod in vrbe atria proxima ianuis solent esse. Poni autem solebant ima-gines maiorum cum titulis suis in prima parte ędium vt eorum virtutes posteri non solum legerent, sed eti-am imitarentur.

Atria,nobilitas sola est atq; vnica virtus.
Paulus,vel cossus,vel drusus moribus esto,
Hos ante effigies maiorum pone tuorum,
Precedant ipsas illi te consule virgas.
Prima mihi debes animi bona,sanctus haberi
Iustitieq; tenax factis dictisq; mereris,
Agnosco procerum,salue getulice,seu tu
Syllanus quocunq; alio de sanguine rarus
Ciuis & egregius patrie contingit ouanti
Exclamare libet populus quod clamat osyri
Inuento,quis enim generosum dixerit hūc,qui
Indignus genere,& preclaro nomine tantum

Nobilitas sola virtus. Cōcludit nobilitatē nō in gloria maiorꝝ,neq; in falsis fortune bonis,sed in ꝓpria veraq; animi virtute consistere. vñ Marius apud Salustiū ait fortissimū queq; generosum eē. Oñdit aūt poeta nobilitatē hereditariam nō esse,qñ quidem virtus in qua ipsa consistit nobilitas,neq; dono dei,neq; accipiat,quum diuitie ⁊ imagies ⁊ alia fortune bona a maioribus relinqui possint.

Virtus, Habitus — Virtus,auctore Cicerone in rhetoricis ai habitus est nature mō atq; rationi cōsentaneus,habitus vero est animi corporisq; cōstans ⁊ absoluta aliqua in re ꝑfectio.

Paulus moribus esto, facito sis similis moribꝫ paulo ⁊ Corso ⁊ Druso, qui multis officiis de re pu. bñmeriti sunt. p paulū intelligere possumus Paulum Aemiliū, qui persen Macedonie regē cū liberis eius in triumphū duxit,quiq; frugalitatis ⁊ modestie amator filiarū maiorē. M. Catonis filio vxorē dedit,minorē Helio Tuberoni pauperi,sed optimo,virtutem.n.est admiratus ꝑ quam erat pauper. Vel cossus. de cosso intelligēdum est,qui vt scribit Florus Musulanos ⁊ Getulos accolas syrtium iubēte Augusto Cesare domuit,vnde cognomētum getulici assecutus est,vñ sequitur. Salue Getulice,meminit ⁊ Tranquillus in Augusto,fuit ⁊ ante, vt scribit Liuius lib.iiii. Cornelius Cossus tribunus militū,qui occiso Volumnio rege Veientium opima spolia secūda retulit. Drusus. de Clandio druso pōt intelligi,qui auctore Trāquillo hostiū duce Drauso cominus trucidato sibi posterisq; suis cognomē inuenis. Tradit ēt ꝓpretor ex prouincia gallia retulisse aurū, Senonibus olim in obsidiōe capitolii datū,nec(vt fama est) extortū a Camillo. posses ēt intelligere de Druso Nerōe,q Hasdrubalē iuxta metaurū cecidit,aut Druso fratre Tyberii Neronis,qui ab Augusto in Germaniam missus parta illa victoria Germanici cognomē est assequutus. Hos ergo tres cōmemoras,vt de repub. optime meritos,

Hos.s.mores,vt sit sensus. Fac vt imagines tuorꝫ maiorꝫ videāt vitam bene cōpositam in te esse. Illi.s. mores. Precedāt,si vis inquit vera nobilitate censeri fac dignitates ⁊ honores,quos in rep. adeptus es virtutibus ⁊ moribus ornes,⁊ eos semꝑ tecū preferas. Ipsas virgas. ipsas dignitates,nā cōsulibus duodecim lictores dabanť cū duodecim fascibus virgarꝫ, totidemq; securibus colligatis,qui cōsules ꝑcedebant,ꝑtoribus vero sex tm̄ fasces cū reliquis insignibus. Animi bona,bonorū tria sunt genera,ali a sunt corporis,vt valitudo, velocitas,vires,dignitas. Alia fortune q̄ externa dicuntur q penitus extra sunt oēm hois potestatē ⁊ fortune impio subiecta,vt genus,eductio,opes,cliētele, amicitie,affinitates,gloria maiorꝫ,que incerta infirmaq; sunt,queq; homines ignauos plerūq; reddūt,⁊ ab omni virtute alienos. hinc ergo vera nobilitas nō pēdet. Alia sunt ai bona,que cōsilio ⁊ cogitatiōe nostra cōstāt,videlicet,iustitia. fortitudo. prudētia,⁊ modestia,q̄ virtutes sunt morales,⁊ qbus veluti diis similes efficimur, hinc ergo vera

Bonorū tria generꝫ

habetur nobilitas. inqt igitur poeta, prima mihi debes animi bona,vt sit prima pro primū,nomē ꝓ aduerbio. vt sit sensus. Si vis nobilis haberi ex bonis externis ⁊ corporis,fac primū bona animi.i. virtutē amplexus sis, q̄ maxime eternitati hois memoriā cōsecrat,⁊ sine ea vera nobilitas nō habeť,vt oñdat ⁊ illis bonis hoiem etiā posse clarescere, sed bona animi ea eē q̄ veram hois nobilitatē tribuāt.

Sanctus haberi. Ordo hic est ⁊ sensus. Ego te inqt agnosco ꝓcerē.i. nobilem si mereris haberi ⁊ dictis ⁊ factis sanctus,⁊ iustitie tenax. Bene aūt Iuuenalis virū bonū definiuit,q ⁊ opere ⁊ verbo vnicuique si possit ꝓdest,⁊ nemini iniuriā facit. Sanctū auctore Macro. dicimus sacrum ⁊ religiosum ⁊ ob obseruatiōe inuiolatū, verꝫ etiā apud auctores vt hoc loco accipiť Sanctus pro eo,qui se ab oī labe purum custodit. Agnosco ꝓcerem,te habeo ⁊ admitto nobilem ⁊ generosum.

Mereris. subaudi extrinsecus si.i. si tu mereris haberi sanctus.i. bonus factis ⁊ dictis salue. Getulice, te .n. salutabo quocūq; vis cognomine, vt nobilissimum qualis fuit Cossus Getulicus tanq̄ ⁊ tu getulos deuiceris,nā a victoriis cognomēta duces reportabāt, vt Numidicus, Macedonicus, Creticus, Isauricus, Dacicus, Britānicus, Martia. Creta dedit magnum. Maius dedit aphrica nomen Scipio,qd' victor,quodq; Metellus habet. Nobilius domito tribuit Germania rheno Et puer hoc dignus nomine Cesar eras ⁊c. Seu tu syllanus, Ordo est ⁊ sensus. Et libet mihi exclamare pre letitia, quod populus Aegyptius clamat inuento Osyri. Si tu contingis patrie ouanti Syllanus rarus ⁊ egregius ciuis de quocūq; alio sanguine.i. pre letitia clamabo, si tu de quocūq; sanguine,ac si dicat etiam vilissimo natus. similis fueris Syllano raro ⁊ egregio ciui vt ꝑclara ꝑ rep. facias sicut Syllanus. Is.n. auctore Liuio lib. viii. secundi belli punici Scipionis legatus Magonem ducē Carthaginēsiū in hispania superauit. Hannonē alterū imperatorem viuum cepit. Sicq; poeta semper docet illos nobiles eē vndecūq; nati fuerint,qui preclaris facinoribus vitā suā illustrauerint. Patrie ouanti. Nam patria leta ē,quū de rep. bñmerētes habet ciues. Osyri inuēto.i. inuēto Api boue quē egyptii colūt veluti osyridem. Nā tradiderūt aiam Osyridis in bouē transmigrasse. Nō est fas eū certos, vt scribit Pli. Vite annos excedere. Mersum igiť in sacerdotum fonte enecant quesituri luctu alium quē substituant,donec inueniāt moerent. Derasis ēt capitibus,nec tñ vnq̄ diu queritur vitulus priori persimilis,quo inuēto populus luctum finit. De api boue ita scribit Strabo lib. xvii. Memphis egyptiorum est regia,ea Apidis templum habet,qui idem est,qd' osyris. Hic aūt est ille Osyris,quem alii Saturni ex Rhea filium fuisse tradūt. Alii Iouis ex Niobe. Virꝫ magni ingenii glorie cupidum,q relictis agris patria sua ad egyptios transfretauit,quos ditioni sue subegit. Isidē Inachi filiam,que Io ante vocabatur duxit vxorē, osyris

quorum

Insignis? nanũ cuiusdam athlanta vocamus,
Aethiopem cygnũ, prauam extortamq́ puellam
Europen, canibus pigris, scabieq́ vetusta
Leuibus, & siccę lambentibus ora lucernę,
Nomen erit pardus, tigris, leo, siquid adhuc est
Quod fremit in terris violẽtius, ergo cauebis,
Et metues ne tu sis creticus, aut camerinus.
His ego quẽ monui tecũ ẽ mihi sermo rubelli
Plance, tumes alto drusorũ sanguine, tanquam
Feceris ipse aliquid propter quod nobilis esses.
Vt te conciperet, quę sanguine fulget iuli,
Non quę ventoso conducta sub aere texit.
Vos humiles inquis vulgi pars vltima nostri,
Quorũ nemo queat patriam mõstrare parẽtis.
Ast ego cecropides, viuas, & originis huius
Gaudia longa feras, tñ ima plebe quiritem
Facundum inuenies, solet hic defendere causas
Nobilis indocti, veniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ęnygmata soluat.

quorum vterq; ob varias virtutes diuinos honores meruit. Isis. n. leges statuisse fertur, vnde Thesmophoros a grecis hoc est legifera dicta est. Eã ẽt frugũ inuẽtricem dicunt. Osyrim vero varias artes egyptios docuisse, de quibus sic cecinit Tibullus. Primus aratra manu solerti fecit osyris, Et teneram ferro solicitauit humum. Primus inexperte cõmisit seminaterrę, Pomaq; nõ notis legit ab arboribus. Hic docuit teneram palis adiũgere vitẽ. Hic viridem dura cedere falce comã. Verũ Osyrim fecerunt a Typhone fratre ꝑ fraudem occisum fuisse ac dilaniatũ, eiusque mẽbra ab vxore diu q̃sita, quę quũ non inueniret in maximos fletus ꝓrũpere solitã. Quare cõmotos egyptios tamdiu ea quęsiuisse quoad iuxta Syenẽ inuenerunt, q̃ illic Isis sepulturę mandauit. Insignis, subaudi est. Quis enim, rõnem affert illũ nobilẽ nequaquã censendũ, in quo solũ prȩclarũ genus & nõ virtus spectat vt ostẽdat solã virtutem dare homini nobilitatẽ Seneca. Quis est generosus? ad virtutẽ bene a natura cõpositus. Quintilianus. Qui generosissimus? nõ ne q optimus? non qui celebritate nascendi, sed q virtute maxime excellit. Nanũ cuiusdam, ostendit illum sępe derisui haberi, q nobilis & generosus appellatur. Nã quẽadmodũ per risum & iocũ appellamus nanum alicuius Athlanta, & Aethiopẽ albũ, & Cygnum, ita etiã ironicos appellamus aliquos creticos & Camerinos, quum tñ nõ sint veri cretici nec camerini, hoc est quum in iis nulla maiorum virtutis ornamenta spectentur, vt tu sis futurus. Non si te Creticũ aut Camerinũ aliquis appellat, ꝓpterea es creticus aut Camerinus, nã id cognomen posset tibi esse impositũ in derisum, sicuti ẽt ꝑ iocũ Athlanta nanũ appellamus. Europen, quã ob pulchritudinẽ Iuppiter in taurũ conuersus ex phoenicia in cretam aduexit, fuit aũt filia Agenoris Phoenicię regis. Leuibus, sine pilis, q ꝓꝑ ętatẽ longam, & scabiem, decidũt.

Violẽtius, q̃ pardus, tygris, & leo. Ergo cauebis.

Et metues, i. e te ita per derisum vocent creticũ & camerinũ, quẽadmodũ Nanũ appellant athlãta, & ęthyopẽ cygnum. Ab eo Metello qui deuicta creta creticus ẽ cognominatus, & ab eo. P. Sulpitio Camerino vetustissimi generis. qui vna cum Sp. posthumio Albo. A. & Manlio missi fuerunt athenas iussi inclitas leges Solonis describere, & aliarum ciuitatũ instituta, iura, moresque noscere. Tecũ est mihi sermo Rubelli plãce, a ponti co ad quẽ scribit satyrã discedit, & Rubelliũ plancũ alloquit. mox ad põticũ redibit, quũ dicet paulo post, hęc satis ad iuuenem. De Rubellio planco ita scribit Tacitus in Nerone. Igitur quasi iam depulso Nerone quisnam deligeretur, perquirebant, & omnium ore Rubellius plancus celebrabatur, cui nobilitas per matrẽ ex Iulia familia. ipse placita maiorum colebat habitu seuero casta & secreta domo, quantoq; metu occultior tãto plus famę adeptus. Tumes alto sanguine Drusorum. q genus trahis a familia Claudia, in qua fuit Claudius drusus ille, qui auctore Tranquillo in augusto hostiũ duce Druso cominus trucidato sibi posterisq; suis cognomen inuenit. Hinc fuit Claudius ille Drusus, qui statua sibi cũ diademate ad Appii forũ posita Italiã per clientelas occupare tentauit. hinc Claudius ille pulcher q apud Siciliã nõ pascentibus in auspicando pullis, ac per contẽptum religionis mari demersis quasi biberẽt quãdo eẽ nollent prelium nauale iniit, & superatus ẽ, hinc deniq; Tyberius Nero tertius imperator, & Drusus frater eius. Tumes in superbiã eueheris tanq̃ aliquid egregium feceris, vnde nobilis sis censendus, sicq; oñdit ad verã nobilitatem non sufficere genus maiorum. Vt te cõciperet, subaudi extrinsecus ę, vt sit. Et vt te conciperet mater ex familia Iulia, nõ aũt ignobilis mulier, quę vrgente paupertate texit telã cõducta mercede. Sub aere, sub dio, sicq; pauperum mansiones designauit. Horatius. Diues ne prisco natus ab Inacho, nil interest an pauper, an infima De gente sub dio moreris. Vos humiles inquis, subaudi estis, cum contemptu proferẽdũ, hoc est. Patriã parẽtis, vnde descẽderit parẽs vestrum.

Ast ego cecropides, subaudi sum. i. nobilis, non aũt hoc dicit, qa sit atheniensis Rubellius, sed qa cũ Athenis de nobilitate esset certatio, aliiq; se dicerẽt oriũdos a Cecrope, seq; cecropidas dicerent, alii ab Alcmęone, vñ Alcmęonii, alii ab Erecthęo vñ Erecthidę, Cecropide genere ꝓstabãt. Viuas, nõ sine indignatione dictũ a poeta & irrisiõe vanę nobilitatis. Imitatio ẽ Persii, Dinomachę ego sum suffla, sum cãdidus, esto. Tñ ima, vt oñdat nobilitatẽ pẽdere ex virtute & bonis ai, nõ aũt ex bonis externis, qbus insulsi hoies inflant. Nobilis, ironicos q se nobilẽ putat. De plebe toga. i. vili. toga n. vt diximus ex Asconii testimõio erat viliorum. Nodos, difficultates. Soluat, explicet & enodet. Aenigmata, ęnigma sermo ẽ obscurus iuxta ꝓtamẽto id gẽs ab αινιττω, qđ ẽ innuo. Innuit. n. qddã qđ postea ẽ pluribus explicãdũ, vel ab αινιττομαι qđ ẽ obscure loquor, vt illud. Vidi mare cõcretũ i creta ligneo i campo. vbi caro hũana ossibus ludebat, signat. n. salinũ cũ sale in mẽsa, vbi manus hũana talos iactabat, itẽ vt mr̃ me genuit. eadẽ mox gignit ex me, cũ significat ex aq̃ glaciẽ cõcrescere, & rursus i aquã resolui. ergo ęnigmata dubios & obscuros legũ sensus, quę greci dicũt ęnigmata, hoc genus quidam e nostris veteribus Scirpos appellant. Gelius.

Isis
Thesmophora
Cecropidę
Ericthidę
alcmęonii
ęnigma

Hic petit euphraten iuuenis domitiq batani
Custodes aquilas armis industrius, at tu
Nil nisi cecropides, truncoq simillimus herme,
Nullo quippe alio uincis discrimine, quã quod
Illi marmoreum caput est, tua uiuit imago.
Dic mihi teucrorum proles animalia muta
Quis generosa putet nisi fortia? nẽpe uolucrẽ
Sic laudamus equũ, facili cui plurima palma
Feruet, & exultat rauco uictoria circo.
Nobilis hic quocunq venit de gramine, cuius
Clara fuga ãte alios, & primus i equore puluis.
Sed venale pecus corithe, posteritas &
Hirpini, si rara iugo uictoria sedit,
Nil ibi maiorum respectus, gratia nulla
Vmbrarum, dominos preciis mutare iubentur

Hic alius, vt sit sensus. Alius inquit iuuenis, quem tu ignobilem appellas nulli prorsus p rep. parcens labori longinquas regiones petit mille pericula adit. At tu nihil hoꝝ facis, cecropiden te tñ vocas, hoc est nobilẽ, quũq desidie cõsulas vna hac re tñ gloriaris q nobilis sis, eũ aũt nõ appellat Cecropidẽ, vt diximus, q sit athe niẽsis, cũ familie de nobilitate contẽderẽt, alie dicebãt se a cecrope oriundas, vnde Cecropide dicebantur, alie ab Alcmeone, vñ Alcmeonii, alie ab Ericthheo vnde Ericthbide, sed cecropide nobiliores habebãtur, a Cecrope, q ẽtañ Deucalionis tpa regnauit athenis, quẽ omnis antiquitas fabulata est fuisse biformẽ, q primus marẽ fœmine matrimõio iũxit. Euphratẽ. partes oriẽtales. nã Euphrates fluuius ẽ quem fund e maior Armenia Babylonẽ interluens auctores Strabo lib ii. & lib. xi. Solinus & Mela hũc Assirii Regiũ flumẽ appellant. Batani domiti, de batauis meminit Tacitus in

Batani eo opusculo, quẽ de Germanis cõposuit. Sunt. n. germanie populi rhenũ incolẽtes, hos Domitianus adhuc puer domuit, vt scribit Tacitus & Sylius. At puer auricomo iam formidate batauo. Custodes aqlas, vexilla, nã aquila romanoꝝ erat insigne Iuuena. in seqũtibus Da nũc & volucrẽ sceptro. que surgit eburno, eo loco de aqla plusculã dicemus, Vegetius primũ signũ totius legionis est aqla, quã aquilifer portat. Aqlas custodes domiti batani. i. presidia posita ad tenẽdos Batauos nup domitos a Domitiano. Trũcoq simillimus herme. i. statue Mercurii. Hermes. n. appellatus est Mercurius, vt

hermes auctor est Fulgẽtius, ab eo qd ἑρμηνεύω idẽ est quod interpretor & dissero. illa videlicet cã, vel quod negociatori linguaꝝ sit dissertio necessaria (vtraq. n. regna pnearẽ dicit supna atq inferna) qd mõ ventis in altũ nauigans curat, mõ demersus inferna tẽpestatibus appetat, vel vt auctor est Diodorus libro primo. q sermonis inuentor fuerit. Horatius. Mercuri facunde nepos Athlantis Qui feros cultus hominum recentum Voce formasti catus, vel quia verborum interpretationem inuenerit, vnde & ipsum Hermem hoc est interpretem appellarunt. Latini vero Mercurium dici voluere quasi mercium curam, negociis. n. vt scribit Fulgentius presuisse dicit, eũq deũ lucri putauerũt. Persius. Mercuriumq, accersis fibra. da fortunare penates. Horat. Mercarier vnus Cũ lucro norã nõ frequentia mercuriale ipsuere mihi cognomẽ compita. Herme lapidei athenis ex domestica consuetudine opus quadratũ plurimi erãt, tã in priuatarũ ediũ vestibulis q̃ in sacraꝝ, q vt scribit Thucydides lib. vi. historiaꝝ vna nocte, quũ atheniẽses expeditionẽ aduersus Syracusanos pararẽt ex maxima pte circa ora circũcisi fuerũt incerto auctore, que res infelicitatẽ portendit Atheniensibus, nãa Syracusanis superati cesiq pene fuerunt omnes. De Mercurio etiam sic loquit Macrobius primo Saturna. Pleraq etiam simulacra Mercurii quadrato statu figurantur solo capite insignita. Hoc idem testatur Plutarchus i Nicia & Alcibiade sic. Adiiciebant preterea Mercurii statuas, quarum Athenis magna copia erat ex omnibus locis ciuitatis vna nocte fuisse deiectas, capitibusq pfractis ad terram prostratas iacere, meminit & Aemylius probus in Alcibiade, in. iiii. etiam lib. epigrammatum Xenocratis quidam epigramma edidit, vbi introducit Mercurium loquentem interrogantemque cur ipsum sine pedibus & manibus sculpsissent, quum & palestrita sit et gesticulator. ἑρμῆς ὠκύς ἐγὼ κικλήσκομαι ἀλλὰ παλαίστρη. μὴ κολοβὸν χειρῶν ἵστατε μηδ' ἄποδα. ἢ πῶς ὠκύ; ἐγὼ πῶς δ' ὄργια χειρονομήσω τὸ βάσιν ἀμφοτέρων στερατος ἱστάμενος, hoc est Hermes ego celer vocor, sed palestre. Non mutilum manibus statuite, neque absque pedibus, vel quomodo celer ego, quomodo autem recte manus mouebo? Ad gressum vtrorumque orphanus existens. bene igit comparat poeta illum, qui se Cecropidem dixit, quum patrie inutilis sit statue trunce Mercurii. Nullo discrimine nulla differentia. Dic mihi teucrorum proles, idest o tu Rubelli, qui te iactas oriundum ex sanguine Iuli & Troianorum, nam ex familia iulia (vt dixi) ducebat originem. Nisi fortia, idest alicuius virtutis. Sic laudamus equum, quia sepe sit velox in certamine & victor. Feruet, celebratur.

Exultat, applaudit, & fauet. Rauco, sonoro propter clamorem fauentium & excitantium currentes illic aurigas. Nam vt diximus initio operis Rauci Codri. Raucus vocabulum est medium, vt modo sonorum, modo obtuse vocis raucum appellemus. Nobilis, scilicet est. Nobilis hic, ille inquit nobilis habetur equus vndecunq ortus sit, qui in certamine ceteros cursu superat, vt innuat ita & illos nobiles vocandos qui egregio aliquo facto ceteris prestant, non qui opibus, aut maiorum gloria nitantur, quum nobilitas tota ab animi probitatibus pendeat. Hirpini, nomen equi optimi. Martialis.

Hirpini veteres, qui bene nouit auos.

Hirpini, & Corithe, ait poeta eorum sobolem a dominis, quibus chari esse deberent respectu parentum, venditioni exponi, quia parum cursu valeant. Si rara. ratio quare vendatur. Iugo, idest si raram consequuta fuerit victoriam, dum currum in circo trahit. Nil ibi maiorum, nullo enim maiorum respectu mouentur, quin illos vt inutiles vendant. Sicq poeta docet illos contemni, qui a maioribus suis degenerauere. Nil ibi. Ordo est. nil respectus est. Ibi idest in equo optimis parentibus progenito. Vmbrarum, maiorum mortuorum.

Epirbedia.

Exiguis,tritoq́ trahunt epirhedia collo
Segnipedes,digniq́ molam verſare nepotis.
Ergo vt miremur te nõ tua,primũ aliquid da,
Quod posſim titulis incidere prẹter honores
Quos illis damus & dedimus, qbus oĩa debes.
Hęc ſatis ad iuuenẽ,quẽ nobis fama ſuperbum
Tradit & inflatum plenũq́ nerone propinquo,
Rarus enim ferme ſenſus communis in illa
Fortuna,ſed te cenſeri laude tuorum
Pontice noluerim,ſic vt nihil ipſe futurę
Laudis agas,miſerum eſt aliorũ incũbere famę,
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas deſiderat vlmos.
Eſto bonus miles,tutor bonus,arbiter idem
Integer,ambiguę ſiquando citabere teſtis
Incertęq́ rei,phalaris licet imperet vt ſis
Falſus,& admoto dictet periuria tauro,
Sũmũ crede nephas animã prẹferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſas.

Epirhedium
rheda

Epirhedia. Epirhedium currum ſignificat,qd vocabulum Romani auctore Fabio ex duobus pegrinis ſuum fecerunt. επι & rheda dictione gallica,quod vehiculum ſignificat. Celius auctor eſt quoſdam ſenſiſſe vocabulum totum eſſe barbarum. Molam nepotis. nepos nomen eſt proprium viri,qui Romę habebat piſtrinum, de quo Mart. Bis viciṇę nepos. Segnipedes. pigri,facta eſt compoſitio ex ſegnis et pes,contra ſonipedes acres appellamus. Ergo vt miremur. Senſus hic eſt.quandoquidem is nobilis dũtaxat eſt cuius vita pendet ex virtute & non ex maiorum gloria. Aliquid igitur primum effice, vnde te & non tua, ideſt maiorũ tuorũ genus & facta miremur, quia vt dictum eſt ex Ouidii ſententia, Genus & proauos,& quę nõ fecimus ipſi, Vix ea noſtra puto, ſed qd per virtutem fecimus id totum noſtrum eſt & facit nobiles. Non tua. genus & gloriam maiorũ tuorum. Aliquid da. aliquid preclarum ede. Quod posſim incidere titulis, ideſt inſcriptionibus. Prẹter honores, prẹter famam & gloriam tuorum maiorum,quos tanquam viros probos laudauimus. Quibus omnia debes. ex quibus totus pendes,omnia enim quę habes videlicet gloriam & famã illis debes.i.eorum beneficio omnia habes, ita dictum vt illud Criminibus debent hortos.i.obligati ſunt criminibus ꝙ hortos habeant,quia eorum beneficio ſunt aſſequuti. Hęc ſatis. abſoluta quam ſr. it digreſſione ad Rubelliũ,redit ad ponticum. Hęc ſatis.ſ.ſunt. Fama,aut quẽ gloria maiorum tradit & reddit ſuperbum, aut quem fama.i.rumor tradit eſſe ſuperbum i.dicit.

Nerone propinquo. hinc enim inflatur,ꝙ ex familia iulia oriundum, vt diximus ſe prẹdicabat, ex qua et Nero Cęſarũ vltimus originem ducebat. Rarus. n. non eſt inquit mirum Rubellium ita inflari gloria,qa raro ſit vt ſenſus communis in magnis opibus inueniatur,ſicq́ taxat Rubellium morte inſcitię, vt qui inde veram nobilitatem pendere exiſtimet. Senſus cõmu-

Senſus cõis

nis. Intelligentia quedã omnium communis,dicimus enim hominem a communi ſenſu remotũ,qui aliquid turpiter & citra rõnem facit quaſi qui minime quod ab oibus cõmuniter fieri ſolet,faciat. Imitatio eſt Horatii cõmuni ſenſu plane caret,inquimus. Quĩtiliaꝰ. libro primo improbans vitam ſolitariam in .ſiniuro Oratore ſic ſcribit. Senſum ipſum,qui communis dicitur, vbi diſcet?quum ſe a congreſſu,qui nõ hominibus ſolum ſed mutis quoq́ animalibus naturalis eſt,ſegregarit? Laude tuorum. nolim te totum ex rebus geſtis maiorũ pendere,ſic vt nihil ipſe facias vnde laudem merearis.

Ne tecta collapſa, metaphoricos columnas vocat laudes maiorum, ideſt ne ſi laudes maiorum ſubtrahãtur,quibus ſuſtẽtaris & tu corruas,quum te propria virtute non fulcias,ergo ne tecta. ideſt ne tu ipſe pereas amotis laudibus maiorum. Stratus humi palmes, alia tranſlatione oſtendit oportere hominẽ propria virtute niti, vt ſtet & vt palmes vlmis ſuſtentandus eſt, ſi humi iaceat,ſic & homo eſt propria virtute fulciendus,exponitq́ quibus virtutibus ſit innitendum ad veram nobilitatem conſequendam.

Eſto bonus miles. oſtendit quemadmodũ vera nobilitas comparetur. Tutor. is eſt qui vim & poteſtatem habet in capite libero ad tuendum eum, qui propter ętatem ſuam ſpõte ſe nequit defendere, itaq́ tutor appellatur quaſi tuitor atq́ defenſor, vnde tutela ipſa vis & poteſtas Vulpianus. Arbiter idem. is proprie arbiter dicitur, qui voluntarie aſſumitur cauſę cognitor ab vtroq́ litigante, finemq́ ſententia ſua cõtrouerſiis imponit. Cicero in oratione pro Roſcio,quum ad iudicem cauſam labefactari animaduertunt,ad arbitrium confugiunt. Tranquillus in Othone. Cuidam etiam de parte finium litiganti cum vicino,adhibitus arbiter totũ agrum redemit, vnde arbitrarium dicitur,quum adhuc res apud arbitrum geritur,& adhuc eſt incerta. Arbitrum etiam appellamus teſtem ſiue prẹſentem & inſpectum ẽ, vt illud apud Saluſtium in Cati. Atq́ ibi omnibus arbitris procul amotis orationem huiuſcemodi habuit. Integer,qui minime corrumpatur. Ambiguę, ordo eſt & ſenſus,crede eſſe ſummum nephas prẹferre animam pudori,ideſt pluris facere vitam q̃ pudorem & honeſtatem, hoc dico ſiquando citabere teſtis rei ambiguę, vt ſit ſenſus,laudabilius eſſe mori q̃ aliquid flagitioſum propter vitam committere. Phalaris licet. Phalaris crudeliſſimus fuit tyrannus,qui primus Agrigenti in Sicilia tyrannidem exercuit,ad omnem ſeuitiam natus, quam matri,inauſpicatum ſomnium portendit.(Viſa enim eſt facem parere) nouorum tormentorum repertoribus premia proponebat. Ob quam rem Perillus ei taurum ęneum fabricauit,quo homines ſubiecto igne incluſi torquerentur,& mugitum bouis vox hominis imitaretur. Ceterum Phalaris ipſum opificem eo incluſum ſupplicio mortis affecit. Ouidius in Ibin. Paphio clauſus in ęre gemas. Dictet, oſtendat quomodo tibi iurandum ſit. Nam dictare eſt aliquid docere in omni genere doctrinę, quod alius excipiat, & dictata quę traduntur in omni genere disciplinę. Perſius. Centum dictata fuiſſe pro nihilo pendas. Perdere cauſas viuendi. Dupliciter dicimus hominem viuere, videlicet,quum anima eſt coniuncta corpori. Et

Tutor

arbiter

arbitrarium

Phalaris

Dictare

Dignus morte perit, coenet licet ostrea centum
Gaurana, & cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia, quum te
Rectorem accipiet, pone ire frena, modumq;
Pone & auaritie, miserere inopum sociorum.
Ossa vides regum vacuis exhausta medullis.
Respice qd moneant leges, quid curia mandet.
Premia quanta bonos maneát, q̄ fulmine iusto
Et capito & tutor ruerint damnante senatu
Pirate cilicum, sed quid damnatio confert,
Quũ pãsa eripiat, quicquid tibi nacta reliqt?
Preconem cherippe tuis circumspice pannis

quum post hãc quã mortem dicimus, hominis memoria bonorum operum meritis ad posteriores extenditur Qui igit pro conseruatione huius vite turpia & nefanda cõmittit, amittit causas viuendi, idest bonos mores, bonũ nomen, honestatẽ, que omnia sunt causa vt hominis fama imortalitatem cõsortiatur. bene enim agendo fit quod scribit Salustius Vt memoriam nostri q̄ maxime longam efficiamus, Ergo bona opera sunt causa eterne memorie, Et vt hominis nomẽ semper viuat Vnde illud Mart. Post te victure, per te quoq; viuere charte Incipiẽt, cineri gloria sera venit.

Dignus morte perit. Sẽsus est, Ille omnino perit idest nomen & fama eius omnino extinguitur, & in obscuro est dignus morte. i. de quo nulla vnq̄ fiat mentio. tanq̄ de scelerato, qui relicta honestate voluptatibus se imergit. Plinius Iunior. Nam quicũq; voluptatibus dediti, quasi in diem viuunt, viuendi causas quottidie finiunt, Qui vero posteros cogitant & memoriam sui operibus extẽdunt, his nulla mors non repentina est, Merito igitur illos perisse iudicamus qui vitam a virtutibus alienam duxere, vnde & Plinius exprobrans nimium vnguentorum luxum romanis sic inquit, Quis non merito iudicet periisse tales? Licet coenet. lauticie inquit iste diuitiarum, et luxus non ea sunt que hominis memoriam ad posteros propagent.

Gaurus

Gaurana ostrea. i. que in lacu lucrino saginabantur. Est enim Gaurus mons in campania non longe a Bais, proximus lucrino lacui de quo Lucanus, Vel si conuulso vertice Gaurus Decidat in fundum penitus stagnantis auerni. Strabo libro quinto. Mergatur. perfundatur, ungatur, hinc illud est Plinianum. Liuiq; iam non solum sed & perfundi vnguentis gaudent.

Abenũ
Cacabus.

Abeno Cosmi. vnguento Cosmiano, Martia. Pastillos Cosmi luxuriosa voras. Nam vnguentis cognomina dedere, aliis patrie, aliis succi aliis arbores, aliis cause, aliis confectores. Abeno. vas est coquinarium ex ere, Paulus iurisconsultus scribit inter Cacabos & ahenum, quod supra focum pendet omnino multum interesse, vt hoc aqua ad potandum calefiat, in illis pulmentaria coquantur. Expectata diu. Docet ponticum in prouincie administratiõe quid sit agendum, notans auariciam prefectorum, qui ad omnes rapinas conuersi socios & prouinciales spoliabant. Expectata diu. quam diu & summo desiderio expectasti.

Pone frena ire, nequid per iram violentum cuiq̄ facias. Pone & auaritie. sis ab rebus alienis abstinens. Ossa vides regum, idest vides reges ipsos exhaustos & exinanitos vsq; ad sanguinem & medullas. vnde Plutarchus in Antonio. Multi & reges ab eodem spoliati sunt & fortunis omnibus exuti. Vnde Tiberius reprehendens presides suadentes prouincias onerandas tributo scripsit sic Boni pastoris esse tondere pecus non deglubere. Respice. legibus inquit fac pereas, q̄ monent nihil esse faciendum, quod ab honestate sit solutum. Quid curia mandet. hoc est senatus, qui magistratibus in prouincias euntibus mandat vt iuste, recteq; omnia administrent.

Curie due

Curia. duorum autem generum curie in vrbe fuerunt, & vbi curarent res diuinas sacerdotes, vt curie veteres, & vbi senatus humanas, vt curia Hostilia quã primus edificauit hostilius rex, auctor Varro. De qua sic & Titus Liuius libro primo ab vrbe condita. Tullus hostilius princìpes albanorum in patres vt ea quoq; pars rei pub. cresceret legit, Templumq; ordini ab se aucto fecit curiã, que hostilia vsq; ad patrum nostrorum etatem appellata est. Maneant. expectent. Fulmine iusto. seuera & graui senatus condemnatiõe. Ruerint. ceciderint condemnati.

Et Capito. Hic est ille Cossucianus Capito, qui vt scribit Tacitus in Nerone, fuit Tigillini gener, cuius precibus ascitus in ordinem senatorium repetundarum dãnatus fuit q; Ciliciam prouinciã cui prefuerat spoliasset. Numitor. possumus intelligere & Numitorem a Senatu vt prouincie spoliatorẽ dãnatũ fuisse, placet vt legat Numitor nã & añ Numitorem posuit pro nobili & diuite. Non hẽt infoelix Numitor, qd mittat amico. Quintille quod donet hẽt, nec defuit illi vnde emeret multa pascendũ carne leonem. Sunt ẽt Codices qui legunt & Tutor. Nã fuit temporibus Vitelii Iulius Tutor, quẽ ripe rheni p̄fecit Vitelius. lege Cor. Tacitum. Pirate cilicũ. ac si dicat spoliatores spoliatorum. Nã & Cilices pyraticã exercuerunt Tryphõis & regum, qui successerũt (vt auctor est Strabo) ignauia. eos Pompeius Magnus intra quadraginta dies capuis octingentis q̄draginta sex nauibus ademit. auctor Plutarchus. & Plin. li. vii. Sed quid dãnatio cõfert. sed quid inquit prodest tibi illos esse dãnatos qñ Aerarium id capiat. q; ipsi prefecti tibi relinquerunt. i. qd tu extorsisti ex ipsis dãnatis. Nam per iudicium coacti erãt bona illa rapta relinquere sociis & prouincialibus, verum auaricia principum ea in erarium deferebant, quod & prima Satyra poeta est conquestus illic At tu victrix prouincia ploras. Quũ pansa eripiat quicquid tibi Nacta reliquit idest quum publicum erarium tibi eripiat quicquid tibi reliquit prefectus spoliator, vt per pansam intelligas publicum erarium, per Nactam omnem prefectũ spoliatorem sociorum, legendũq; est coniunctim cum superiore, vt sic se habeant versus. Sed quid damnatio cõfert quum pansa eripiat quicquid tibi nacta reliquit.

Preconẽ cherippe. hoc legendum quadam cũ miseratione, vt sit sensus, O cherippe o cilix circũspice preconẽ vendentem pannos tuos, hoc est pannos prefecti damnati qui tui esse deberent. sed in erarium deferẽtur. Et iam tace noli vllo modo conqueri, nequid tibi ab imperatore grauius contingat, vt sit aspice vt iniuste omnia rome agantur, & tace, supprimẽda inquit tibi est iniuria quum iam mortis etiam immineat periculum si loqui & conqueri volueris.

Furor

Iamqꝫ tace, furor est post omnia perdere naulū.
Non iidem gemitus olim, nec vulnus erat par
Damnorum sociis florentibus, & modo victis.
Plena domus tūc oīs, & ingens stabat aceruus
Nummorū, spartana chlamys, cōchylia, choa
Et cum parrhasii tabulis, signisq; mironis
Phidiacum viuebat ebur, necnon polycleti
Multus vbiq; labor, rarę sine mentore mensę.
Inde dolobella est, atq; hinc antonius, inde
Sacrilegus verres, referebant nauibus altis
Occulta & spolia & plures de pace triumphos.

Furor est pdere naulū. Sūma inqt insania est velle
Naulū, perdere vitā post oia fortunę bona. Metaphora aūt est a dño nauis sumpta q post iacturā factā in mari, Naulū tñ ab his q in naui secū māsere studet exigere ne pdat. Naulum aūt proprie dr ipsum pcium, qđ gubernatori nauis persoluit, ναῦλον greci vocāt. Ergo perdere naulum.i.vitam. Non iidem gemitus. nō erat inqt tantus dolor olim spoliatis, quātus nunc. erant enim tūc locupletes. Illud sciendū gemitus numeri esse pluralis vt stet versus. Vulnus dānorum.i. dolor q ex damnis pueniebat. Non erat par.i. similis, q a tanto dolore non afficiebant, quū omnino pluribus ablatis multa ēt superessent. Sociis florētibus .i. existentibus in maximo diuitiaꝝ flore & cumulo. Modo victis. recēter superatis nam tunc quū primo victi fuerant erant diuites. Plena domus tūc oīs, ita vt q̄uis spoliarent multa tñ ēt relinquerent. Sparta-
Purpuri. na chlamys. hoc est vestis purpura. laconica īfecta. Nā
Chlamys. succus ille purpure nō mō apud tyrios inuenit, sed & in menynge aphricę & getulo littore oceani & in lacōia europę. lege Plinium lib. ix. cap. xxxvi. Chlamys aūt ve-
Choa. stis est militaris. Conchylia. vestes conchyliatę hoc est purpura infectę, Nam conchylia sunt ex gñe purpuraꝝ auctore Plinio lib. ix. ex cuius faucibus habet ros si-
Bōbicina. ue liquor aptus ad tingendas vestes. Choa. absolute dictum.i. vestis choa tenuissima quā Bombicinam appellamus, tanta tenuitate vt corpus pelluceret, Plin. lib. xi. in mollium rephensionem sic exclamat. Nec puduit has vestes ēt viros leuitate vsurpare, pp onera estiua, in tm̄ a lorica gerenda discessere mores, vt oneri sint ēt vestes. & Solinus, hoc est illud sericum in vsum publicum dāno seueritatis admissum & quo ostētare potius corpora quā vestire primo foeminis, nunc ēt viris psuasit luxurię libido Oratius Altera nil obstat, Chois tibi pene videre est Vt nudā, hę fiebant in Cho insula quas prima texisse fert Pamphylę platis filia (vt scribit Plin.) & tradit Aristoteles in qnto. Propertius Quid iuuat orna-
Parrhasius. to procedere vita capillo? Aut tenues Choa veste mouere sinus? Parrhasii. hic est ille nobilissimus pictor q olim cum Zeuside cōtendit, eumq; lintei pictura elusit. natus ē Ephesi. De eo multa memorabilia tradit Plinius lib. xxxv, cap. ix. de eo & Tranquillus in Tyberio,
Miron. & quintilianus lib. xii. scribunt. Signis. statuis. Mi-
Phidia ronis. Egregius hic fuit Statuarius q indicat Plin. lib. xxxiiii. & lib. xxxvi. cap. v. sic scribēs, Nā Myronis ille, q ęre laudat anus ebria est smyrnę imprimis inclyta. & Propertius, sic Atq; aram circum Steterant armēta mironis Quattuor artificis viuida signa Boues. Phidiacum ebur.i. statuę eburneę sculptę a phidia tāto successu vt viuere viderent, Virg. Credo ēt viuos ducent de marmore vultus, In ebore effingēdo (vt scrib. Quītilianus) lōge citra Aemulū viguit. de hoc scribit Strabo lib. viii. & Plinius lib. vii. & xxxiiii. huius ēt Seneca & Plutarchus meminerūt, Propertius Phidiacus signo

se Iuppiter ornat eburno Poeta in carmine osceno Nō sum phidiaca manu politus. Necnon polycleti. Sy- Polycletus
cionius statuarius fuit de quo Plinius qui diligētia supra ceteros fuit, formamq; humanam supra veꝝ expssit sed deorum auctoritatem nō expleuit, ergo inquit poeta vbiq; extabant opa polycleti statuarii egregia, q̄ multo cum labore ab eo fuerant peracta. ordo aūt ē, Necnō multus labor polycleti vbiq; viuebat. Mentore. hic celeberrimus fuit pocolorū celator (vt scribit Plinius Mentor
lib. xxxiii. & Mart.) Accipe Mētorea pocula facta manu. Idē alibi Solus Mentoreos hēs labores, Propertius. Lesbia Mentoreo vina bibas opere. Inde Dolobella est. Ob eas inquit diuitias multi ad latrocinia conuertebantur. Quales fuerunt Dolobella, Antonius, & Verres qui prouinciarum prefecti eas spoliauerunt. Duos Dolobellas fuisse eodem nomine, & tempore scribit Pedianus quorum alterum Cęsar accusauit ex Sicilia reum, nec damnauit. quo Absoluto Rhodum (vt scribit Tranquillus) secessit, Alterum Dolobellam qui Asię prefuerat proconsul accusauit Scaurus repetūdarum, damnauitq;. Atq; hinc Antonius. Hic est ille. C. Antonius de quo Pedianus, Hunc Antoniū Cēsores sexennio q̄ hęc dicerentur senatu mouerunt, causasq; subscripserunt q socios diripuerat. multos enim in Achaia spoliauerat. Sacrilegus Verres (vt in secūda Satyra diximus) Verres per triennium Siciliam tenuit atq; in ea libidinose, auare, crudeliterq; versatus est. succedente tandem Metello, repetūdarum reus a siculis postulatus est. Sacrilegum autem ob id appellat, q non solum deos Siculis sustulit, sed & Athenis Mineruā, Deli Apollinem, Iunonem Sami, Dianam pgami. Deosq; tota Asia, greciaq; violauit, Vnde illud est Ciceronis in ipsum oxymoron, Siculos tam ne deos quidem in suis vrbibus ad quos confugerent habere, q eorum simulacra sanctissima. C. verres ex delubris sanctissimis sustulisset. Occulta spolia. in vrbem inquit referebāt plura spolia prouincialium veluti de rebus bellicis parta, quum omnino essent de pace sublata. Occulta. i. furtiua, nam ea palam non referebant vt conspicerentur, quo more solent imperatores in triumphis spolia hostium referre. Produxit autem a in fine cōtra regulam nisi sit factum ratione finalitatis vt illud apud Virg. li. iii. Dona dehinc auro grauia, sectoq; elephanto, aut q due subsint consonantes in dictione sequenti, quod tamē raro accidit, aut quod magis placet est legendum Occulta & spolia & plures de pace triumphos sicq; & sententia, & versus optime stabit. Et plures triumphos de pace. ex prouinciis inquit finitis magistratibus domum cū multis triumphis redibant, hoc est cum multis spoliis sumptis de pace, vt faciunt triumphantes ex hostibus, vñ ē ēt illa Salustii conquestio in Iugurthino. Pars ex pacatis prędas agebant. Et alibi in eodē Nō peculatus ęrarii factus est, neq; p vim sociis ereptę pecunię, q̄ quanquā grauia sint tñ pro consuetudine iam pro nihilo habent.

Iuga pauca boum, subaudi ab inferioribus eripientur. Indomitam enim sui temporis auariciā notat quū etiam res viles raperent. Capto eripietur agello. Ex quo inquit prouincialibus agelli erepti sunt nunc rapiūt pauca iuga boum. Lomnem reliquam vilem supellectilem, vnde Salustius in Catilinario sic conqueritur.

care luto. Idē in eodē Resinata bibis vina falerna fugis. Plautus i mercatore Resinā ex melle egyptiā rorate ex quo apparet Legendū esse Quid resinata iuuentus, nō quid enim resinata iuuentus. Leuia, expilata, nam leue appellamus priore pducta sine pilis, Macrobius. Leue aūt est mulierū corpus quasi naturali frigore densē, Iuue. Et iam leue caput.

At hi contra ignauissimi homies per summū scelus oia ea sociis adimere quę fortissimi viri victores hostibus reliquerant. Ipsi deinde lares, ipsi dii domestici quos colunt, bene autem ipsi, quasi qui minime sint violandi. Si quod scilicet est. Spectabile, pulchrū & spectatu dignū. Signum, Statua. Vnicus, etiā vnicus. Nā sunt hęc maxima. i. hęc quę eis sunt relicta, quāuis minima p summis sunt. Despicias tu for. possis forsitā secure rhodios ibelles & Corithios spoliarē, aqbus tibi nihil sit metuendum, quādo effoeminati mollesq; sint sed caue iquit hispanię Iniuriam facias, quę scelus inultum nō sinet.

Nūc sociis iuga pauca boū, ē grex pnus eqrū,
Et pater armenti capto eripietur agello.
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum
Si qs in ędicula deus vnicus, hęc ē enim sunt
Pro summis, nā sunt hęc maxima, despicias tu
Forsitan imbelles rhodios, vnctamq; corinthū,
Despicias merito, quid resinata iuuentus
Cruraq; totius facient tibi leuia gentis?
Horrida vitanda est hispania, gallicus axis,
Illyricumq; latus, parce ē messoribus illis,
Qui saturant vrbem circo scęneq; vacantem,
Quāta autem inde feres tam dirę pmia culpę,
Quū tenues nuper marius discinxerit afros?
Curandum in primis ne magna iniuria fiat
Fortibus ē miseris, tollas licet oē qd vsq̄ est
Auri, atq; argenti, scutum, gladiūq; relinques,
Et iacula, ē galeam, spoliatis arma supersunt.

Horrida vitāda est hispania, nulla iquit iniuria lacessenda ē hispania Nā romanos impetus sępe sustinuit, Numātini enim multos iperatores cū exercitibus profligarunt primo. Q. Pompeiū. dein. M. Pompilium postea Hostilium Mācinum, qd bellum vicesimū perdurauit annum. Et postremo quū ipsi a Scipione obsessi ad extremā necessitatē essent redacti ne in romanoꝝ potestatem peruenirent res omnes i forum collatas cum vxoribus & liberis incendio absumpserunt, seq; omnes igni superiecerunt. Horrida, iculta & deliciarum aspernatrix. Vitanda est, qa se vlciscitur. Gallicus axis. i. gallia quę in continuo armorum tumultu versatur, & in qua subiuganda Cęsar decem cōsumpsit annos & nunc Imperii Romani frena recusat. nam temporibus Vitelii & Verpasiani tumultum excitauit armorū.

Illyricumq; latus, Illyrii auctore. L. floro sub extremis Alpium radicibus agunt inter Arsiam gentem liburnorum, Titiumq; flumen longissime per totū adriani maris littus effusi. Plin. lib. iii. ostendit Illyricū Macedonia, pānonia & Noricis terminari. Parce & messoribus illis, aphros intelligit vnde romā frumenta multa mittebantur Plin. lib. v. scribit in Aphrica regiōem esse. ccl. M. passuum fertilitatis eximię cū centesima fruge agricolis foenus reddente terra. Circo, satyrice dictum. i. ludis circensibus & Scenicis quibus tota ciuitas vacabat. vnde & alibi indignaē poeta Si potes auelli circensibus & alibi. Atq; duas tantum res anxius orat Panem & Circenses. Quanta autem inde feres? quasi dicat modica. cum iterrogatione legendū. i. minima erūt aphris q̄ abstuleris, quum iam a Mario prisco sint spoliati. Inde, ab aphris. nam pcessit messoribus illis sequitur deinde quum marius discinxerit aphros. Tā dirę culpę, tam nefandę rapinę & spoliatiōis. Marius. i. priscus de quo satyra prima, Exul ab octaua Marius bibit. Discinxerit, spoliauerit, tractū ab his qui vestimenta alicui ablaturi Zonā dissoluunt. Curandum in primis. Curandū inqt est ne cuiq̄ magna fiat iniuria sed pcipue fortibus & pauperibus, quia tales facile ad vindictam accendunē. Fortibus & miseris, vtrunq; .n. ad vindictam est validū, nā vbi fortis se ab alio sentit iniuste opprimi, Iniuriam ęquo animo ferre negt. Tollas licet oē. s. facere nō poteris quin arma relinquaē qbus se vindicent, Licet reliquis bonis fuerint spoliati.

Imbelles rhodios, luxuria & delitiis affluentes. Nam ex Asia vt docet Valerius Lauticia & immodici sumptus & omnia non necessaria voluptatis genera fluxerunt. Sic & Liuius lib. ix. de bello macedonico luxurię peregrinę origo ab exercitu asiatico in vrbem inuecta est. Rhodos autem insula est maris Lycii cognominata vt diximus in sexta satyra a Rhodo Neptuni filia ex sorore Telchinum. Lycia autē pars est

Corinthus

Asię. Vnctāq; Corinctum, pinguē & locupletissimā ac proinde voluptatibus & luxurię obsequentē. Nam pecunia vt docet Thucidides lib. primo. Prępotēs fuit. vt etiam ab antiquis poetis demōstratur locuples oppidū cognominantibus. Eam etiam scribit Strabo libr. viii. Locupletissimā fuisse, ibiq; emporium fuisse, mercatoribus illinc vndiq; mercimonia conuehētibus. Vnde vectigalia pendi ingentia cōtingebat, veneris etiam templum adeo locupletatum extitit, vt supra mille deę prostitutas puellas caperet, quas veneri viri mulieresq; addixerunt, propter has igitur frequens in vrbem multitudo turbaq; conueniebat, vnde ciuitas mirum in modum ditabatur. Nautę etiam leuiter sumptus factitantes absumebantur Hinc vulgatū est veteri sermone puerbiū, Non oium est virorū corinthum nauigatio. sita aūt est in medio Isthmi.

Resina

Resinata, expilata. Arborū vt scribit Plin. lib. xiiii. ex qbus manat succus alię picē alię resinā mittūt. Resina aūt pilos e corpe hoium euellebāt. Quod vt turpissimū notat Plinius eodē libro his verbis. pudetq; confiteri maximū iam honorē eius esse in euellendis e viroꝝ corpibus pilis. Ergo resinata, glabrata cuius crura sunt depilia & mollia. Illud aūt obseruandū in hac dictione Resina primā & se. ūdam syllabā produci. Mart. in tertio libro. Resina, veneto nec rese

Quod

Quod modo proposui nõ est sententia, verum
Credite me vobis folium recitare sibyllę.
Si tibi sancta cohors comitũ, si nemo tribunal
Vẽdit acersecomes, si nullũ in coniuge crimen,
Nec per conuentus, nec cuncta p oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura celęnò,
Tunc licet a pico numeres genus, altaq́ si te
Nomina delectant, omnem titanida pugnam
Inter maiores, ipsumq́ promethea ponas,
De quo cũq́ voles proauum tibi sumito libro.
Quod si prępipitem rapit ambitus, atq́ libido,
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures,
Incipit ipsorum contra te stare parentum

Quod modo proposui, quod ego dixi de prouincialium vindicta. Non est sententia, non est q. tantum
Snia. modo ego ita sentiam, sed est Sibyllę vaticinium, vt ab auctoritate sit suasio vt dicat credẽdum esse ex illatis iniuriis prouincialibus & sociis eos ab Romanoꝝ imperio defecturos. Sententiam inquit Quintilianus vocauerunt, quod animo sensissent. Sententiam ẽt dicimus orationẽ generalem pronunciationẽ continẽtem, q̃ vel hortaẽ vel demõstrat, vt Inscitia est contra stimulum calces. Foliũ Sibyllę, Sibylla in foliis respõsa dabat scripta, Virg. Foliis tantũ ne carmina manda, Hoc ẽt apud priscos vt scribit Plin. seruatum est, ante vsum chartaꝝ vt in foliis Palmarũ scriberent. Sibyllę, nomen ẽ nõ
Sibylla proprium mulieris, sed officii σιους enim deos Eoles appellant. & βου/λη consiliũ quasi dei cõsilium, hoc est quę mentem & cõsilium dei scire viderent, futura enim pdicebant, fuere aũt auctore Varrone vt scribit Lactantius decem. Si tibi sancta cohors, Ordo est, Tunc licet a Pico numeres genus tuum si tibi est sancta conors, vt sit sensus patiar te ostentes generosum origine deducta vel a pico si nemo Acersecomes. i. nullus libertus tuus, vendit tribunal. i. Iudicia &
Acersecomes. sententias. Acersecomes, capillatum significat, dictio est grȩca ab a quod est sine & κείρω tondeo cuius futurum secundum Eoles est κέρσω, & κόμα coma inde Acersecomes intonsus comam quales pueros Romani vt scribit Seneca in delitiis habuere, Appellatus est etiã Apollo Acersecomes q intonsus semper esset, estq́ peculiare Apollinis epitheton, q nunq̃ radii possunt a fronte lucis auelli. Crimen in coniuge, subaudi est, nam sępe pfecti vxoribus obsequentes iniquas sententias ferunt. Celęno. i. si auaritia tua tanq̃ altera celęno arpyia non parat ire per conuentus (Nam Arpyię finguntur a poetis rapaces & sordidę fuisse & tres sorores) κελαινος aũt apud nos significat obscurũ & tenebrosum.

Conuẽtus, quatuor modis intelligiẽ, vno mõ quũ
Cõuentus. quẽlibet hoiem ab aliquo conuentũ dicimus, vt illud Terentianum. Non hoc de nihilo est, q Laches me cõuentum expetit. Alio quũ significat multitudo ex compluribus hominum generibus in vnum cõtracta locũ, Tertio quum aliquem in locum frequẽtia hominum supplicationis aut gratulationis causa congregaẽ Quarto quum a magistratibus iudicii causa populus colligitur, Hoc igitur loco Iuue. de locis vbi a magistratibus iudicii causa populi prouincię congregabant. In hispania aũt erant conuentus quattuor statuti per rectores prouincię ad Iudicia facienda. Gaditanus, Cordubẽsis, Astygitanus & Hispalensis, vñ Suetonius in Cęsare. Quęstori vlterior hispania obuenit, vbi cum mandato rei. p. iure dicendo conuentus circumiret. A pico, q primus rex aboriginũ fuit & Fauni pater, Saturni vero filius, Virg. Isq́ parentem Te Saturne refert tu sanguinis vltimus auctor. Ergo a pico tanq̃ ab antiqua nobili progenie. De pico Ouidius lib. xiiii. Meta. et in fastis. Item Dionysius lib. primo antiquitatum Italię meminerũt.

Alta nomina, sublimia & fortium virorum. Sic Statius in Thebaide noia ingentia dicit. i. noia viroꝝ magnoꝝ & fortiũ, quorũq́ ingentia tellus Aonis & Tyrię suspirant nomina matres. Omnem pugnã titanida. i. ipsos titanas qui aduersus deos pugnauerũt lege Ouid. & Higinũ. Ipsumq́ prometbea, quasi q antiquissimus fuerit. Deucalionis. n. thessalię regis fuit pr̃ quo regnante fuit diluuiũ illud cantatissimũ, Hunc prometheũ antiquitas cõmenta est primũ fuisse q ex limo hominem finxerit, quẽ infuso igne cęlesti ex solis rotis subrepto aiauerit, vñ Fulgẽtius pmetheũ dicit esse appellatum προμηθεισθαι quasi puidentẽ viꝝ, Huius meminit & Higinius.

Proauũ, maiores tuos, Ouid. Et genus & proauos & regia noia iactas. De quocũq́ libro. i. de oibus iis de qbus scriptores tradiderunt, neq́. n nobis scire liceret q egregii, fortesq́ fuissent, nisi scriptoꝝ monumenta extarent, ergo bñ ait de quocũq́ libro. Q̃d si pcipitẽ, Ordo est Nobilitas ipsoꝝ parẽtũ incipit stare cõtra te si ambitus rapit te pcipitẽ, Sensus est, Si male inqt vixeris nobilitas tuoꝝ maioꝝ tibi obest, qa efficiẽ vt eoꝝ splendore ab oibus cognoscaris, q si humili loco natus esses nõ ita oibus esses notus. Ambitus, Ambitũ p ambitiõe posuit. Est. n. ambitio honoris cupiditas Salustius, sed a quo incepto studio me ãbitio mala detinuerat. Atq́ libido, Vsus veneris, quo nihil turpius est hoi, quo. n. id viciũ penetrauit iniuria ibi dominaẽ, infamia flagrat.

Frangis virgas, si crudelis es in socios qbus pręes, Nã sex lictores pcedentes ptorem sex virgaꝝ fasces cũ securibus colligatos gestabant, Duodecim aũt cõsules, Eę aũt erant ex Betulla, vnde inquit Plinius Betulla terribilis magistratuũ virgis. Incipit ipsoꝝ cõtra te stare, Nobilitas inqt tuoꝝ tibi nocet, facit. n. vt scelera tua oibus nota sint. vr̃ aũt hoc sumptũ ex Salustio in Iugurthino, q sic scribit. Maioꝝ gloria posteris lumẽ est, neq́ bona neq́ mala eoꝝ in occulto patitur, qcunq́. n. cãm hẽt celebritatis & nois in eũ oĩum oculi cõiiciunẽ, ita vt nullũ obscuꝝ possit nec dictũ eius esse nec factũ. Prȩferre clarã facẽ pudẽdis, & scelera tua oibus nota facere, nã eorũ fama & splendore tanq̃ face pcedente facta tua illustrantur & nota fiunt. Omne animi vicium, Sensus est, omne inquit hominis viciũ tanto omnibus notius est quãto ipse qui cõmittit est illustrior, vt sit pcedentis sententię confirmatio. Vnde ita Salustius in Catilinario. Qui demissi in obscuro vitam agunt, siquid iracũdia deliqre, pauci sciunt, fama, atq́ fortuna pares sunt. Qui magno imperio prediti in excelso ętatem agunt, eorum facta cuncti mortales nouere. Tanto conspectius, tanto euidentius, & quod conspici possit.

Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
In templis, quę fecit auus, statuamq́ parentis
Ante triumphalem, quo si nocturnus adulter
Tempora santonico velas adoperta cucullo?
Pręter maiorum cineres, atq; ossa volucri
Carpento rapitur pinguis damasippus, & ipse
Ipse rotam stringit multo sufflamine consul,
Nocte quidem, sed luna videt, sed sydera testes
Intendunt oculos finitum tempus honoris
Quum fuerit clara damasippus luce flagellũ
Sumet, & occursum nusq̃ trepidabit amici
Iam senis, ac virga prior annuet, atq; maniplos
Soluet, & infundet iumentis hordea lassis.
Interea dum lanatas, toruumq́ iuuencum
More numę cedit iouis ante altaria, iurat
Solam hyppo & facies olida ad pręsepia pictas.
Sed quũ peruigiles placet instaurare popinas,
Obuius assiduo syrophenix vdus amomo

Quo mihi te solitũ. Sensus est, qd opus est te iactes, & nobilẽ te pdices, si falsa testamẽta solitus es signare, qd̕ hoīs est sceleratissimi, vt doceat nobilitatẽ ex bonis moribus cẽseri. Subaudiẽdum igit̃ est iactas, vt sit, quo ad qd, te iactas, ita dcm̃ vt illud Horatii, quo tibi Tulli sumere depositũ clauũ, fieriq; tribuno. & alibi. Quo mihi fortuna si nõ cõceditur vti. bis aũt repetit quo, ad maiorẽ indignationẽ exprimẽdã. Signare, obsignare ánulo, vñ alibi. Signator falso q se lautũ atq; beatũ Exiguis tabulis & gẽma fecerat vda. Tranquil. in Cęsare. Quũ quid per iocũ testandi gratia signarẽt. Falsas tabellas, falsa testamenta, Vulpianus de testamentis, signatas tabulas accipi oportet, & si tabulę lintheo quo inuolutę sunt signa ipressa fuerint. Trangl. in nerone. Tunc primũ reptũ ne tabulę nisi pertusę ac ter lino per foramina traiecto obsignarentur. In tẽplis quę fecit auus, ibi eni sępe signabant vt ostenderẽt fidẽ religione maxime constringi. Auus. i. maiores tui, quasi dicat, quę illi per virtutem, nec sine ingẽti gloria fecerunt tu tuis flagitiis dedecoras. Statuáq; parentis ante triũphalẽ, ita dictũ sicut & ante. Ante numantinos si dormire incipis ortu Luciferi, quo signa duces, & castra mouebant. Si nocturnus adulter. Si tẽpore nocturno scortaris contecto capite cucullo Santonico, hoc aũt fiebat ne ab occurrentibus cognoscerent.

Cucullus

Est aũt Cucullus genus vestimẽti gallici, q ẽt cõposito nomine a bardis gente gallica dicitur bardocucullus, & bardiacus cucullus, de quo plura dicemus in vltima satyra. Illic Bardiacus datur iudex &c. De eo alibi poeta. Illa iubet sumpto iuuenẽ properare cucullo. Santonico, gallico. Mart. Gallia Santonico vestit te bardocucullo. Santones. n. populi sunt Aquitanię ad oceanum versi, quę est tertia pars gallię. Strabo lib. iiii. Tibullus Et oceani littora Santonici. Pręter, iuxta. Damasippus, equoɀ domitor interpretatur. δαμαζω. n. domo, ιππος equus, per Damasippũ aũt quẽcũq; nobilem taxat. Nam tẽporibus Nerõis multi a claris maioribus oriundi aurigare in gratiã principis didicerunt, q vt est apud Tranqllum eodẽ studio tenebatur. Hos igitur vt turpi studio foedatos sugillat ostendẽs tales haudquáq; esse nobiles, nam poeta non modo sui, sed & superiorum tẽporum vicia insectatur, latenterq; Neronẽ tangere videtur. Ipse, habet emphasim. Stringit, cohibet, ne recurrat.

Sufflamen

Sufflamine, sufflamen, i. quod rotę in descensu, vel nimio procursu opponitur, ne aut recurrat, aut nimiũ procurrat, pro mora posuit in vltima, satyra. Nec res atteritur longo sufflamine litis, a quo videtur & verbum sufflamminare formari. Nam Augustus Cęsar sufflãminãdus participio vsus est, vt docet Seneca sic. Acherius noster sufflãminandus est, adeo nõ currere, sed decurrere videt̃, voluit. n. ostendere miram illi fuisse eloquẽtię velocitatẽ. Nocte qdẽ, verba damasippũ excusantis, cui rñdet poeta sed luna videt & sydera testes oculos intẽdũt. Finitũ tẽpus honoris. qũum fuerit, eo inqt Damasippus ipudentię deuenit, vt nõ dubitauerit finito consulatus sui tpe palã & media luce aurigare. Tẽpus honoris. i. consulatus. Flagellũ, ad agitandos equos. Ac virga prior annuet, prior amicũ salutabit citra omnẽ pudorẽ, vel qd̕ melius ẽ annuet prior virga ipsis iumẽtis vt cũ sequentibus coiungant. Maniplos soluet, syncope p manipulos. i. fasciculos foeni, sic & Ouid. lib. ii. fastoɀ. Pertica suspẽsos portabat longa maniplos, inde Maniplaris nomina miles habet. Interea dũ lanatas, dũ sacrificia inqt peragũtur, in qbus oues & iuuenci mactãtur añ aras Iouis more Numę, q plurima vt scribũt Liui. Plutar. Diõysius & Pli. de viris illustribus, sacra istituit iurat interea solã Hippo tanq̃ stabulariox deã, q eqs psit & agasonibus. Lanatas, oues. s. Iurat solã Hippo tãto inqt studio tenet̃ aurigãdi, agẽdiq;, vt ẽtp Hyppo q̃si p numẽ peculiare agasonũ, sibiq; maxime colẽdum iuret, erit igit̃ actũs grecus Hyppo, triplicẽ. n. habet iflexionẽ in actõ vt Hypponẽ, hypponã & hyppo dicamus, vt dicimus Didonẽ & dido, Manthonẽ & mantho, Saphonẽ & sapho. Ouid. Miserãq; relinqre Dido. nã versus alter nõ staret, aut reuera hypponã tñ dicemus, nã sic i multis legit̃ codicibus, Hipponã & facies olida ad pręsepia pictas to'limerq; illud. Solã Hyppo, deã, quã Stabulariĩ colebant, vt ostẽdit Apuleius li. iii. meta. his verbis. na Respicio pilę medio, quę stabuli trabes sustinebat, i ipso meditullio Hyppone deę simulacrũ residens ędiculę, quod accurate corollis rosis recẽtibus fuerat ornatum. Quin & florentissimus Tertulianus i Apologetico de eadẽ sic. Vos tñ nõ negabitis & iumẽta oĩa & cũctos cãterios cũ sua Hyppona coli a vobis. Et facies pictas. s. ipsius deę Hypponę, vt itelligas plures imagines deę, q in stabulis pingebantur tanq̃ deę iumentoɀ agasonũq; pręsidis. Sed quum peruigiles, aliud in nobilitate insectatur flagitium, q. s. sine vllo pudore intermissa aurigatione popinas frequentent. Est ergo sensus. Quum nobilis Damasippus in popinas descendit, stati adsunt vnguentarii, qui eum venientem blande excipiát atq; salutent. Placet, ipsi nobili. Instaurare, repetere, ac per hoc ostendit frequenter ab eo fieri. Peruigiles, i. noctu dieq; patẽtes ppter multitudinẽ cõfluentem.

Hyppo

Popinas, loca sunt desidię luxurięq; apparata, ibi. n. cõmessabantur, cęteraq; faciebant, quę intemperantię sunt, qui in ea versabantur popinones sunt appellati.

popinones

Syrophenix

Currit; idumeę syrophoenix incola portę
Hospitis affectu dominum regemq́ salutat,
Et cum venali cyane succincta lagoena.
Defensor culpę dicet mihi fecimus & nos
Hęc iuuenes, esto, desisti nempe, nec vltra
Fouisti errorem, breue sit quod turpiter audes.
Quędam cum prima resecentur crimina barba.
Indulge veniam pueris, damasippus ad illos
Thermarum calices inscriptaq́ lintea vadit,
Maturus bello armenię syrięq́ tuendis
Amnibus & rheno atq́ istro; prestare neronem
Securum valet hęc ętas, mitte hostia cesar,
Mitte, sed in magna legatum quęre popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem
Permixtum nautis, aut furibus, aut fugitiuis
Inter carnifices & fabros sandapilarum,

Syrophenix. vnguentarius, fictum est nomē ex syria & phoenicia, nam illinc vnguenta preciosa mittebātur, optimiq; vnguentorum cōpositores. Vdus, idest profluens vndiq; ex nimia vnguentorum attrectatione. Amomo. idest vnguento ex amomo. Est enim amomum genus fruticis prouenientis in parte Armenię quę vocatur ocene, & in Media & in pōto ex quo vnguentum optimum fit, vnde Plinius de Vnguentis scribens sic tradit. Omnia autē acutiora fiunt costo, amomo, quę maxie nares feriunt. Incola portę Idumeę, hoc est qui domi suę icolit portas tyras. Nam Idume pars est syrię vt scribit Iosephus libro primo. & Strabo libro. xvi. Plinius libro. v. qui ita tradit. Qui subtiliut Syriam diuidunt circum Euphratē Syriam phoenicen volunt, & esse orā maritimam syrię cuius pars sit Idumea & Iudea, poeta igitur portā idumeam intelligit portam syram. Nam in syria oppidum Rhosos est & a tergo portę quę syrę vocantur, internallo Rhosiorū montium & Tauri. bene ergo ait icola portę idumeę quum idumea vt dixi pars sit phoenices, vnguentariusq; sit ex syria phoenice. Hospitis affectu idest salutat & appellat dominum & regem blandiendo ex affectu ipsius hospitis, qui ita gaudet salutari. hoc autem est ex vetere consuetudine vt docet Seneca libro primo epistolarum qui scribit Priscos solitos fuisse quotiens homini ignoto occurrerēt eum dominum & regem appellare, id; genus blādimenti quoddam erat & honorifica appellatio. Martia. libro primo. Quum te non nossem dominū regemq; vocabam Quum bene te noui iam mihi priscus eris. Idem libro secūdo. Quod te nomine iam tuo saluto quem regem & dominum prius vocabā Ne me dixeris esse contumacem Augustus vt scribit Trāquillus & Tertulianus meminit se nec a liberis nec a seruis vel serio vel ioco dominū passus est appellari. atq; eiusmodi blanditias etiam inter ipsos prohibuit. Et cum venali. adest inquit non solum vnguētarius, sed & mulier quę vinum vendit. quę iisdem venientem blanditiis nobilem excipit. Cyane autem est nomen mulieris versantis in popinis, eiusdē nominis est Mulier in nympham conuersa, in Sicilia & item alia Meandri fluui filia mater Caunii & Biblidos. auctor Ouidius in met.

Amomum. **Idume.** **Portę syrię.** **Mos priscus. Salutandi.**

Succincta. administrandum. Venali lagoena. i. vino venali. nam lagoena vt diximus supra est vas tā vinarium quā aquarium, ostendit igitur poeta hominet illic & vngi & potare. Defensor culpę. occurrit his quę possent obiici a criminis defensore. & ipsos aliquando in iisdem erroribus versatos, vt dicat verum quidem esse q; & ipsi in adolescentia sua peccauerint. sed erroribus suis nō nimium immoratos. vt moneat si plerumq; per ętatis imbecillitatem, aut fragilitatem humanam in aliquod quis vicium prolapsus fuerit ab eo celeriter recedendum. Fouisti errorem idest tenuisti.

Breue sit, attende sententiam, Innuit poeta cuius vis hominis esse vt erret, sed nullus nisi insipientis in errore perseuerare. Indulge veniam. debes inquit pueris & adolescentibus talia propter ętatem perpētrantibus ignoscere, Sed Damasippo ignoscendum nequaq̄ est, qui iā est ętate prouectior & iam grauioribus negotiis aptus Damasippus ad illos Thermarū calices. Damasippus inqt per quē itelligit vt diximus vnūquēq; nobilem non erubescit se in popinas & Thermas ad potandū demittere. ibi enim homines tātum flagitiosi vilissimiq; versabātur, vnde cum Emphasi est pronunciandum ad illos calices Thermarum quasi ad illas potiones, quibus foedissimi homines inebriātur. Inscripta lintea. i. sudaria thermarum quibus detergebantur quum sudassent. ita enim a varietate texturę appellabantur, quia videntur inscripta & picta. Maturus bello Armenię, ea ętate vt aptus sit ad tractanda bella. Armenię. bene autem Armeniam nominat Nam imperante Nerōe Armenia nouos excitauit Tumultus. Illuc missus Corbulo Megistanas qui primi defecerant pepulit sedibus, Castella eorum excindit, plana, edita. validos inualidosq; pari metu complet. Tacitus. Armenia finitima est Cappadocię dicta ab armeno Iasonis comite. **Armenia vñ**

Syrięq; tuendis amnibus, quales sunt Euphrates. Tigris & Orontes, sunt enim amnes Syrię. Et Rheno scilicet tuendo. fluuius est Rheticarum Alpium q in arcesso & precipiti vertice ortus, modico flexu in occidentem versus, germaniam a gallia separat septentrionaliq; oceano miscetur. Istro, it est qui & Danubius nominatur, quem icirco Papinius in Syluis vocat binominē, ex vertice montis Arbonę effusus plures adit populos, donec in pōticū mare sex erumpit meatibus. **Rhenus.** **Ister.**

Mitte hostia Cęsar. Locus hic duobus modis pōt explicari, vt sit sensus. O Cęsar si Damasippū ad bella gerēda es missurus mitte hostia eius. i. noli q̄rere Damasippū in sua domo q2 illic nō inuenies, sed q̄re illū in popinis vbi quotidie versat, Itē sic. O Cęsar Damasippū potes mittere ad hostia Istri & Rheni quia iam ętate est graui. sed si vis eum inuenire accede ad popinas, nam ibi est frequens, vt sit man festa irrisio nobilitatis. Legatum. legatus pro oratore ponitur Legatus item dicitur qui in exercitu secūdam post imperatorem obtinet dignitatem, vt hoc loco. Sandapilarum. feretrum est Sandapila, ad mortuos efferendos in qua non nobilium, sed plebeiorum tantum atq; damnatorum cadauera, portabantur, auctor Fulgentius. vnde Tranquillus sic de Domitiano interfecto. Cadauer eius populari sandapila per Vespillones exportatum. **Sandapila.**

Et resupinati cessantia tympana galli.
Aequa ibi libertas, cómunia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus pontice seruum
Nempe in lucanos, aut thusca ergastula mittas
At vos troiugenę vobis ignoscitis, ę quę
Turpia cerdoni, volesos brutosq; decebunt.
Quid si nunqam adeo foedis, adeoq; pudédis
Vtimur exemplis, vt non peiora supersint.
Consumptis opibus vocem damasippe locasti
Suppario, clamosũ ageres vt phasma catulli.
Laureolum velox etiam bene lentulus egit

Tympana cessantia. i. inter gallos sacerdotes cybeles qui a suis per vrbem bacchationibus ꝛ discursibus cessant, ꝛ in popinis secedũt. Galli. sacerdotes cybelei. De gallis illic diximus apud Persiũ. Tunc grandes galli, Dicti sunt Plinio Festo ꝛ Ouidio a gallo phrygię
Galli. vnde. fluuio cuius aquã potantes reddunt insani. Martianus etiam tradit ab hoc fluuio ministros mr̃is deũ gallos dictos Tradunt scriptores hos spiritibus afflatos ꝛ in armorum agitatõe tumultuosa, ꝛ cum strepitu ꝛ fragore cymbalisq; ac tympãis ꝛ armis item etiam tybiis vociferationibus inter sacrificandũ stupefacientes inq; ministrorũ habitu publica modo quodam sacra factitantes. Resupinati. vt ociosi ꝛ ebrii. Aequa ibi libertas. indifferéter omnia illic aguntur, vt alicuius nullus sit respectus, sed omnes pari modo habeant. Lectus. discubitorius. s. Remotior. seperatior i loco abstruso. Quid facias, si talẽ inquit nactus sis seruum hoc est tam flagitiosum q̃ est nobilis ille vitiosus. qd facias de illo, vt sit sensus, illum statim a te reiicias mittasq; vt nequã hominem in ergastula. Sed vos iqnit nobiles vobis ignoscitis, neq; quicq̃ vobis turpe putatis, quod non recte fa-
Lucãi. citis, quasi dicat deberetis in vicia animaduertere, taliaq; delicta non pati. In lucanos. nam frequentia erãt ergastula in Lucania ꝛ Ethruria. Marti. lib. viii. Et sonet innumera compede tuscus ager. Lucanos. populi sunt Italię, qui litus Thuscum attingunt mediterraneamq; plagam tenentes supra tarentinum sinum incolunt, Brutiis contermini sunt. Lege Strabonẽ in sexto.

Ergastula. De ergastulis abunde diximus in sexta satyra, At vos traiugenę, Satyrica irrisio. i. nobiles qui ex sanguine troiano iactatis originem vestram duci.

Cerdones. Vobis ignoscitis, siquid inquit turpiter facitis vobis ignoscitis, putatisq; vobis id licere, quod in Cerdone ꝛ
Volesi. paupere damnaretis si admitterent. Cerdoni. ignobili ꝛ humillimę conditiõis. Nam Cerdones dicunt qui artificio ꝛ lucro victum quęrũt nam κερδος significat lucrum. Volesos ꝛ Brutos, per hos omnes nobiles intelligit, fuerunt eñi Romani ciues antiquissimi Volesi origiñẽ ex sabinis duxerunt. tẽporibus Romuli in vrbẽ recepti. Nam Tacius rex Sabinorũ post pactiões factas cum Romulo vt ęqua potestate paribusq; honoribus in vrbe roma maneret, ipse ꝛ cum eo tres viri ex illustribus familiis romę permanserunt Valerius volesus, ꝛ talus cognomine tyrãnus, ꝛ vltimus Metius Curtius is qui armatus lacum nando se transmisit, ꝛ cognati ꝛ clientes gentiles numero haud pauciores centum.

Quid si nusq̃ adeo. Sensus est. Nobilitas romana adeo est flagitiis contaminata nostris temporibus, vt etsi foeda sunt quę cõmemoraui, spurciora tamen etiam supersint quę facit, Sicq; ꝓbat per exemplum eiusdẽ Damasippi per quẽ vnumquẽq; nobilem intelligit etiam turpiora fieri q̃ quę supra etiã sint cõmẽorata. Quid scilicet dicas. Cõsumptis opibus. in eos enĩ inuehit nobiles qui opibus per luxum cõsumptis ad artem scenicã descenderunt vt pro histriõibus in scena fabulas agerent, quod erat hominum vilissimorũ ę infamiũ, multi etiam ad gladiaturã quod extremę erat infamię se conferebant, quod notat poeta in satyra vndecima, illic. Nam dum valida ꝛ Iuuenilia mẽbra sufficiunt galeę. Suppario. arti scenicę Nam Supparium vt scribit Festus mimici genus fuit veli. De quo sic ꝛ Donatus in Terentiũ. pro auleis supparia posterior ętas accepit, Est autẽ mimicum velum quod populo obsistit dũ fabularũ actus cõmutat. De eo sic meminit. Apuleius primo met. Oro te inquã auleũ tragicum dimoueto ꝛ suppariũ Scenicũ cõplicato, ꝛ Itẽ, auleo subducto ꝛ cõplicato, ꝛ cõplicitis suppariis scęna disponitur vbi locũ correximus, nam pro alueo scripsimus auleo. Seneca ad Serenũ de Trãquillitate vitę Publius Tragicis comicisq; vehemẽtior ingeniis, quotiẽs inimicitias, ineptias, ꝛ verba ad summã caueam spectantia reliquit. Inter multa alia cothurno non tantũ Suppario fortiora. Cicero de ꝓuinctis consularibus. Itaq; ille alter vt ipse est homo doctus ꝛ a suis grecis subtilius eruditus quibuscũ iam in exedra helluatur, antea post supparium solebat. ergo locasti vocem damasippe Suppario. i. ludis scęnicis vocẽ tuã mercede locauisti. Phasma gręce, visio latine nomen fuit fabulę Catulli poetę forte tẽporibus Iuuena-
Suppa rium.
Phasma. quemadmodum ꝛ Menãdri, vnde Terentius. Idẽ Menandri phasma nunc nuper dedit. Illic nãq; adolescens vt scribit Donatus est ĩtroductus, qui aspectu pulchrę virginis veluti numinis visu perculsus exhorruit, nomen igitur fabula sortita est ab euentu rei, q visa fuerit puella veluti dea φαινεσθαι enim idem est quod appareo. Phasma item ponitur pro portẽto vt sępe apud Herodotum. Tale inquit Phasma apparuit in grecia, In ea igitur fabula aut visio alicuius rei aut monstra rep̃sentabant, in quibus magno esset opus clamore, vnde clamosum dixit poeta. Laureolum velox. etiam inquit Lentulus velox bene egit laureolum, estq; risus Sa-
Laureolus. tyrico adiuuandũ, vt ostendat non modo vnum nobilem, sed multos ludis Scęnicis cõtaminari, optimeq; fabulas tanq̃ peritos mimos agere, vnde mira vrbanitate ait etiã Lẽtulus bene egit. i. bene se quidẽ in actione fabulę gessit. Lentulus. nomen proprium nobilis qui ꝛ ipse fabulam laureolum egit in scęna, Nam Laureolus Tragoedia fuit. quam Neuius scripsit auctore Gellio in carcere. dicta a Laureolo qui in ea introducebatur sublatus ob scelus in crucem, hanc fabulam vt alias multas Domitianus representauit. ita vt qui ageret, vera nõ falsa cruce pẽderet. Martia. lib. i. Nuda Calidonio sic pectora ꝓbuit vrso Non falsa pendẽs in cruce laureolus. Lentulus igitur nobilis Romanus eam egit pro Histrione. ita vt non vera tamen cruce pependerit, quemadmodum debuit vt ait Iuuena. quãdo nõ erubuerit ꝑ histriõe in scęnã descẽdere. Velox, mira strenuitate.

Dignus

Iudice me dignus vera cruce, nec tamen ipsi
Ignoscas populo, populi frons durior huius
Qui sedet, & spectat triscuria patriciorum,
Planipedes audit fabios, ridere potest qui
Mamercorũ alapas, quanti sua funera vẽdant
Quid refert? vendunt nullo cogente nerone.
Nec dubitant celsi pretoris vendere ludis.
Finge tñ gladios inde, atq; hinc pulpita pone,
Quid satius, mortem sic quisq̃ exhorruit vt sit
Zelotypus thymeles, stupidi collega corinthi?

Dignus vera cruce, ex stomacho dixit poeta, dignus erat inquit qui vera cruce & non ficta penderet, quandoquidem histrioniam faceret. Nec tamen ipsi ignoscas populo. Nõ solum iquit hec in nobilibus nõ sunt ferenda quę faciunt, sed ne populo quidem ignoscendũ qui hec sine pudore spectat. Durior frons. quia nullo afficit pudore, in frõte enim est sedes pudoris, vnde extat prouerbium vt quum quis pudorem amiserit dicatur frontẽ pfricuisse. Quintilianus perfrica frontẽ & dic te digniorem qui pretor fieres, q̃ Catonẽ.

Perfricare, frõtem

Huius. populi, quasi qui altiora curare deberet. qui sedet & spectat. qui sustinet sedere & spectare. Triscuria. noua vocabuli compositio, per quã signat nimiam & maximam patriciorum scurrulitatem a tris & scurra. Nã tris & ter pro superlatiuo greci & latini vsi sunt Plautus in Rudente Tũ trifurcifer mihi audes iclemẽter dicere? Idẽ in Bacchidibus, Vt pergrecetur tecum triuenefice idest maxime venefice, & maxime furcifer, vnde dicimus & Trimegiston mercurium quasi ter maximum, μεγιστον enim maximum significat. Mart. libro. vi. Hermes omnia solus & ter vnus idest trimegistus. Patriciorum, nobilium, de vocabuli significatu diximus prima satyra, Illic patricios omnes opibus quũ prouocet vnus. Fabios planipedes idest nobiles quales fuerunt fabii recitantes comedias Planipedias, de Comoedis diximus Satyra prima. Illic recitauerit ille togatas. Mamercorum alapas idest qui potest ridere & spectare mamercos nobiles, qui in scęna alapas & alia flagra patiebantur in agendis fabulis, sicuti & Latinus Mimus qui vt risum spectatoribus moueret Paniculum alium mimum percutiebat. Martialis. Hesterna factum narratur posthume coena. Os tibi precisum quanto non ipse latinus Vilia panniculi percutit ora sono. Idem libro quinto. O quam dignus eras alapis mariane Latini, Te successurum credo ego panniculo. Mamercorum autem alapas possumus intelligere aut quas ipsi aliis incuterent, aut quas ipsi paterentur, Mamercorum familia antiquissima fuit quę nobilitatis principium accepit ab eo Mamerco emilio, qui Dictator fidenas quũ defecissent debellauit cœpitq; Quanti sua funera, nobilium impudentiam insectatur q̃ & non modo artibus scęnicis operam suam prestent, sed & in gladiaturam spõte sua descendant in harena, Nam antea Nero quadringentos Senatores, sexcentosq; equites romanos, & quosdam fortunę atq; existimationis integre vt Tranquillus & Tacitus scribunt ad ferrum exhibuit. Ait igitur Iuuenal. Nobiles cogente Nerone ad ferrum se tunc exhibuisse. Nunc autem nullo iubente ad id muneris descendere. Ordo est Quid refert quanti vendãt sua funera. est autem tacita responsio ad defensores. Non sunt inquit excusandi quia digladiando magna premia consequãtur. Turpissimum enim est eas, quia sponte tali se offerunt muneri q̃ si coacti essent inquit poeta excusandi essent. Quid refert? quid prodest etiam si multũ fuerentur tali arte foedari. Vendunt nullo cogente Nerone. hinc tota indignatio poetę est, q̃ non coacti id faciant. Vendere scilicet sua funera. Ludis Celsi pretoris, nam pretores ludis preerant, vnde alibi. Quid? si vidisset pretorem in curribus altis Extantem & medio sublimem in puluere circi. Celsi celsus non est Pretorẽ proprium hoc loco vt quidam putauerunt, sed celsum expone sublimen & sedentẽ in curru quũ ludis habitu triumphali preest. Finge tamẽ gladios. Duplici modo exponi posse videtur, vt sit Sensus. Esto inquit mortis supplicium tibi paratum sit, nisi in theatrum descendas ad artes scęnicas, nonne satius est mori q̃ ludis scęnicis foedari? Hicq; maxime ostendit artem illam scęnicã vilissimorum tñ hominum fuisse & infamium, vnde & apud Iurisconsultos libro tertio digestorum legimus eos qui in scęna ob premium versarentur, & omnes qui operas suas locarint arti ludicrę, infames esse. Quod & in secunda satyra docet illic Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina gracchi. nam profligatissimus quisq; ex iuuentute vtriusq; ordinis tenebatur senatuscõsulto in opera scęnę arenęq; edenda, multiq; etiam sponte sua famosam illam iudicum notam subibant auctor Tranquillus in Tiberio. Alius sensus est. Finge gladios inde. atq; hinc pone pulpita .i. ponamus tibi ludos gladiatorios & scęnicos proponi, quibus exercearis, vtrum horum potius eligas, quasi dicat munus gladiatorium magis eligendum vt minus turpe, Sicq; ostendit quum vterq; ludus sit inhonestus turpiorem tamen esse scenicum, vnde bene ait An quisquã sic mortem exhorruit vt sit Zelotypus thymeles idest an quisquã ita expauit ludos gladiatorios vbi homines ceduntur, vt malit artibus scęnicis contaminari, hocq; magis placet Nam histrioniam et gladiaturam comparat, de vtraq; etiam fecit mentionẽ vt ostendat iam nobilitatem Ro. sine aliquo pudore in vtroq; munere uersari graui cum ignominia. Finge gladios. puta gladios esse qui te confodiant aut gladiaturam tibi proponi. Hinc pulpita idest scęnam ipsam multis pulpitis extructã. in qua tibi vt histrioni sint agendę fabulę. Ac per hoc ostendit mortem esse potius appetendam q̃ pudorem amittendũ, aut gladiaturam potius quã histrioniam eligẽdam. Mortem sic quisq̃. itane mortem quisquã timuit ut omni prorsus pudore calcato malit in scęna uersari pro histrione? ac si dicat repetendũ quod dictũ est, potius mortẽ eligendã q̃ honestatẽ deserendam, aut ut diximus itane gladiaturã quisq̃ extimuit sibi mortis inest periculum vt malit amplecti artẽ scęnicam. Vt sit Zelotypus thymeles, ut uelit in scęna uersari, vbi representet pro histrione Latinum mimmum Zelotypum Thymeles vxoris suę. Nam Latinus mimus de quo Satyra prima, tẽporibus Domitiani tanq̃ Thymeles vxoris Zelotypus panniculũ alterũ mimum alapis cędebat, vt risum spectatoribus moueret. Collega stupidi Corinthi .i. socius Corinthi alterius mimi. Stupidi, hebetis & ignaui.

mamercorũ familia.

Res haud mira tamē, citharoedo pricipe natus
Nobilis. hęc vltra, quid erit nisi ludus? ē illud
Dedecus vrbis habes, nec mirmillonis in armis
Nec clypeo gracchū pugnātē, aut falce supina,
Damnat enim tales habitus, ē damnat ē odit,
Nec galea frontē abscōdit, mouet ecce tridētē,
Postquam vibrata pendentia retia dextra
Nequicq̄ effudit, nudum ad spectacula vultum
Erigit, ē tota fugit agnoscendus arena
Cedamus tunicę, de faucibus aurea cum se
Porrigat, ē longo iactetur spira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum gracchō iussus pugnare secutor,

Res haud mira tamen. s. est. Et est Sensus. non est tamen mirum, nobilem romanum hęc facere, quia sub Nerone principe natus est, qui artibus scęnicis multū delectatus est, nam vt scribunt Tacitus Tranquillus ⁊ Eusebius, adeo cytharedicę arti deditus fuit, vt i Achaia instituerit ciuitates apud quas musici agones edi solēt, omnes cytharedorū coronas ad ipsum mittere, Easadeo grate accipiebat, vt legatos qui p̄tulissent non modo primos admitteret, sed etiā familiaribus epulis interponeret, Cantante eo ne necessaria qdem causa excedere theatro licitū fuit, Itaq; enixę quędam in spectaculis feruntur. Nunc poeta demonstrat philosophice quantā perniciem moribus hominum ⁊ ciuitatibus afferant corrupti mores pricipum, eorumq; quorū vita omnibus tanq̄ speculū esse debet, vnde illud etiam exit, Sed quid non faciet, quod principis vxor? Natus nobilis scilicet est. Hęc vltra, posthac quid videbimus in vrbe nisi omnes nobiles scęnicis artibus vacare? Vltra hęc. s. tempora Et illud dedecus. Sēsus est, habes hoc etiā quod in dedecus vrbis maxime redundat gracchum pugnantem non armis mirmillonis, non clypeo, non galea tectum, sed habitu retiarii tunicati. eritq; expositio Gracchum pugnantem. dedecus autem appellat tum q᷑ artem gladiatoriā exerceat quę infamis habetur, tum q᷑ Mirmillo esse non vult qui tecta facie pugnat, sed retiarius qui galerum tantum sumit vultu aperto vt cognoscatur. Totaq; est hinc poetę indignatio, q᷑ gaudeat operam suam sponte harenę prestare ⁊ cognosci, quasi qui omnem pudoris rationem amiserit, per Gracchum nobilissimum quēq; intelligit Nam gracchorum familia nobilissima fuit ⁊ potens.

Mirmillo. Mirmillonis. gladiatorum alter sequutor ⁊ Mirmillo, alter Retiarius dicebatur. Mirmillo scutum ⁊ falcem

Retiarius. sumebat ⁊ galeam, in cuius vertice erat effigies piscis, aduersus quem Retiarius pugnans quū eum insequeretur hęc cantabat. Nō te peto, piscem peto, quid me fugis galle? Retiarius aūt Fuscinā ⁊ rete gestabat tunicatus, ait igit̄ poeta nobiles eo insolētię ⁊ ipudētię deuenisse, vt nō modo nō erubescant tecti armis in harena decertare more mirmillonis qui tectus galea ⁊ scuto pugnat. sed vltro omnia facie aperte peragant habitu retiarii tunicati, qui tunica tantum tectus dimicabat fuscinam ⁊ rete gestans vt cognoscantur, nam gaudent cognosci. Aut falce supina. i. erecta quę a mirmillone sumebatur. Dānat, quia non pudet, imo gaudet cognosci. Tridentem. i. fuscinam, quam habet vt retiarius. Erigit vultū, vt cognoscatur. Ad spectacula. idest ad ipsos spectatores theatri. Nequicquā. frustra, cum mirmillonem capere non potuerit. Effudit. emisit. Dextra vibrata. dextra cōmota ⁊ concussa iniiciendo rete. Cedamus tunicę. Cedamus inquit tunicato. i. retiario homini tunicato, quū presertim sit ciuis et nobilis romanus quod facile agnoscas ex habitu diuite ⁊ magnifico. Nam funiculus ipse quo sibi galerū capiti alligauit aureus est, qui ornatus non est pauperū gladiatorum, hocq; totum ironicos pronūciandū, vt sit sensus. Debemus inquit cedere ⁊ locum dare nobili romano fugienti tota harena, vt euadat ne scilicet a mirmillone insequente feriatur, hocq; quasi quadam cum miseratione nobilitatis, habēdus est iquit aliquis respectus ipsi nobili vt possit effugere manus mirmillonis ne cędatur i harena Sic etiam cōstat vt tradit Herodianus Cōmodo impatori qui in amphiteatro cum gladiatoribus dimicauit, habitū fuisse respectum a cęteris glandiatoribus. Sic enim scribit. Facile aūt dimicās suos compares superabat, neq; tum vltra vulnera procedebat dāte vnoquoq; manus, atq; imperatorē potius q̄ gladiatorē agnoscente. Sicq; legendum est Cedamus et nō credamus, aliter sensus non procedit, vnde bene sequitur, Ergo ignominiā, quasi dicat ipsum mirmillonē ex victoria aduersum nobilem potius ignominiam reportasse quam laudem aut gloriam, vt sit sensus. Ergo mirmillo cum non passus sit Retiarium virum nobilē fugere quasi cuius misereri deberet, grauiorem adeptus est ignominiam q̄ si graue vulnus accepisset. nā a spectatoribus derisus est, quasi qui peritus impitum superauerit. hoc lq; totum ironicos in contēptum ipsius nobilis, tanq̄ qui fędam in harena operā nauauerit. Tunicę. tunicato retiario. Nam Retiarii tunicati erant. vn̄ in secūda satyra tunicati fuscina gracchi. Tranquillus in Caligula. Retiarii tunicati qnq; numero gregatim dimicantis sine certamine vllo. totidē secutoribus succubuerant. Aurea spira. i. funiculus ipse aureus qui circa galerū discurrens ad ornatū porrigebat̄ ad fauces, vt galerus sub mento vinciret̄. Spira aūt p̄prie appellat̄ inuolucrū funis in orbē collecti. Et serpentē dicimus collectā in spiram hoc est in girum ⁊ reuolutionē. Spiram Spira.
item dicimus circulum illū eminētem qui basi apponitur. Victruuius, Sin autem ionicę columnę fient, scapus preter spiram ⁊ capitulum in octo partes ⁊ dimidiā diuidatur. Plinius lib. xxxvi, cap. xxiiii. In ephesię dianę primum colūnis spirę subditę, ⁊ capitella addita. Victruuius Loquēs de ęde Dianę sic scribit. Et fecerūt primo colūnę crassitudinē octaua parte, vt haberēt speciē excelsiorē, Basi spirā apposuerūt p̄ calceo, capitulo volutas, vti capillamēto cōcrispatos cicinos p̄pēdentes ornauerūt, trūcoq; toto strias, vti stolaꝝ rugas mr̄onali more demiserūt. Spiras etiā dicimus i ligno quū venę ⁊ nodi se cōuoluerūt. Pli. li. xvi. publicū oīum viciū vocāt spiras, vbi sese cōuoluerī venę atq; nodi. Lōgo galero. i. p̄cero ⁊ eminēti. Secutor. h̄ ē mirmillo q retiariū postq̄ ab eo captus h̄ ē isequt̄. Iussus, a p̄tore q p̄est ludis ⁊ cui operā suā vēdidit. Graccho. Nobili viro retiario de quo ēt i secūda satyria meminit Tunicati fuscia gracchi.

Libera

Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus vt dubitet Senecam præferre neroni
Cuius supplicio non debuit vna parari
Simia, nec serpens vnus, nec culeus vnus?
Par agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
Dissimilem, quippe ille deis auctoribus vltor
Patris erat cæsi media inter pocula, sed nec
Electræ iugulo se polluit, aut spartani
Sanguine coniugii, nullis aconita propinquis
Miscuit, in scoena nunquam cantauit Orestes.
Troica non scripsit, quid enim virginis armis

Libera si dentur, si posset inquit quod sentit populus libere dicere, indubitanter Senecã, quis humili loco natũ ꝑpter eius virtutes Neroni ꝑferret, q nobilitatis suę splendorem vitiis obscurauit, vt ostẽdat in virtute nõ in maiorũ gloria verã nobilitatẽ cõsistere. Fuit aũt Seneca ꝑceptor Neronis & Lucani poetę patruus, qui incisiõe venarum & veneni haustu periit. Tranqllus Tacitus & Eusebius auctores. Sed quũ dicit libera si dentur populo suffragia, iniquã tẽporum suoꝝ cõditionẽ suspirat, qbus ab ĩꝑatoribus occupata libertate oia eorum nutu administrabantur quũ antea magistratus suffragiis populi crearẽtur, vt latius dicemus in satyra. x. Veꝝ poeta ad id respexisse videt̃ quod scribit Tacitus. Ait. n. famã fuisse principes cõiurationis pisonianę destinasse, vt post occisũ Neronẽ, Piso quoq; ĩterficeret̃ tradereturq; ĩperiũ Senecę claritudie virtutũ ad sũmã fastigiũ delecto. Quis tam ꝑditus, quis adeo rõnis egẽs. i. est Vt dubitet, vt nõ dicat Senecã Neroñi ꝑferẽdũ. Nõ

Parricidiaꝝ supplicium

vna simia, qui parricidiũ cõmisissent virgis cęsi & culeo insuti cũ simia, gallinaceo, serpente, & cane in mare, vel in ꝓpinquũ flumen ꝓiciebant̃. Auctor est Modestinus Iurisconsultus lib. digestoꝝ. xliiii. Plautus. Iube hunc insui Culeo, atq; in altũ deportari, si vis bonã annonam. Non vna, sed multę, vt qui multa cõmiserit parricidia, ac per hoc multę mortes. Parricidiũ. n. dicit̃ cõmittere quicũq; magnus cognatoꝝ sanguine cõmaculat̃, licet Quinti. lib. viii. scribat parricidam abusiue dici matris aut fratris interfectorẽ. Nero. n. vt Tacitus & Tranqllus scribunt conscius fuit necis Claudii, matrẽ Agrippinã & sororẽ patris interfecit, auctor Eusebius, Octauiã vxorẽ prius relegatã sub crimine adulterii occidit, Popeiam duodecimo die post diuortium Octauię in matrimoniũ acceptã, ictu calcis grauidã ĩteremit & ęgrã. Antoniã quoq; filiã Claudii recusantẽ post mortẽ popeię nuptias suas quasi nouaꝝ reꝝ molitricẽ interfecit. Aulũ plautiũ iuuenẽ sibi ꝓpinquitate cõiunctũ iactans eũ a matre dilectũ, & ad spem imperii impulsum, Itẽ priuignũ Rufinũ Crispinum popeia natũ impuberẽ adhuc, qa ferebat̃ ducatus & imperia ludere, mergẽdũ dũ piscaret̃ mari seruis ipsis demãdauit. Britannicũ fratrẽ suũ per adoptionem veneno sustulit. Culeus. Saccus est ex corio, quo vt diximus insuebant̃ parricidę. Itẽ nomẽ est mensurę cõtinentis amphoras viginti, Priscia. Est & bis decies quẽ cõficit amphora nostra Culeus, ac nulla est maior mensura liquoris. Cato. Vbi delegeris in eius musti culeum aquę marinę veteris quartas binas, vel salis puri modiũ, & eũ i fiscellã suspẽdito. Par Agamẽnonidę, crimẽ inquit qđ cõmisit Orestes, quũ matrẽ interemit, par fuit crimini Neronis, q eodẽ modo Agrippinam matrẽ suã occidit, est aũt Agamẽnonidę gtũs casus. i. Orestis filii agamẽnonis. Sed cã facit rẽ dissimilẽ. Sed cędes inqt Orestis multũ a cęde quã fecit Nero differt. Orestes. n. cãm videtur habuisse honestã necis maternę, qa ea Agamẽnonẽ maritũ suũ, & patrẽ ipsius Orestis occidisset adiuta, ab Aegisto adultero. nã eũ vt alii tradiderũt in cõuiuio secure potuissꝫ, vñ ait, cęsi media inter pocula, vt alii vero quũ vestẽ indueret sine capitio. Neroni vero nulla fuit honesta cã cur matrẽ suã interficeret. Sed nec electrę iugulo, sed nec se contaminauit cęde sororis suę. nã electra soror eius fuit a qua e manibus Clytẽnestrę matris & Aegisthi adulteri liberatus ẽ. Sanguine cõiugii spartani, hoc ẽ Hermiones vxoris suę, q̃ filia fuit Menelai ex Helena. Nullis propinquis. quẽadmodũ Nero, quĩ Britãnicũ fratrẽ suũ veneno sustulit. Nunq̃ cantauit Orestes, qđ fecit Nero, q nõ mõ Romę in agone cytharistarũ cõtendẽs oẽs superauit, sed & Olympia isthmia Pithia Actia celebrans inter Cerycas tragoedos & cytharistas corõatus est. auctor Eusebius. Tranqllus scribit coronã ẽt cytharę a iudicibus sibi allatã adorauisse, ferriq; ad Augusti statuã iussisse, sed & Neapoli vbi sępius plures ẽt dies cãtauit, sumpto ẽt ad reficiendã vocẽ breui tp̃e. Nec cõtẽtus haꝝ artiũ experimẽta Romę dedisse Achaiã ẽt petiit. vbi maxime motus instituerat ciuitates. apud quas musici agones ędi solent, oẽs cytharoedoꝝ coronas ad ip̃m mittere. Troica nõ scripsit, nõ dãt Neronem q̃ troica sua scripserit, qbus excidiũ troianoꝝ cõtinebatur

Troica nerõis

sed qđ vrbẽ icẽderit, cuius cõflagrationẽ ex turre moecenatica prospectans, lętusq; flãmę (vt aiebat) pulchritudine halosin Ilii cantauit in habitu scoenico. i. captiuitatẽ troię, quã suis troicis cõplexus fuerat. q. d. nõ incẽdit vrbẽ Orestes vt Nero, quẽ cõstat ipso tp̃e verbis flagrãtis iniisse domesticã scoenã & troianũ incẽdiũ cecinisse, ꝑsentia mala casibus vetustis assimulantẽ, vrbem aũt incẽderat, quasi offensus veteꝝ ędificioꝝ deformitate, & angustiis flexurisq; vicoꝝ. Trãqllus Tacitus, Eusebius auctores. Eutropius tradit Neronẽ vrbẽ incẽdisse vt spectaculi eius imaginẽ cerneret, qualis olim Troia capta arserat. Troica scripta a Nerone fuisse Seruius docet illud exponens. Et troię cynthius auctor, cynthiũ ẽẽ regem troię quẽ in troicis suis Nero cõmemorauit. Idẽ illud enarrans in. v. ęneidos. Solus q paridẽ. Paris inquit ſm troica Neronis fortissimus fuit. Troica autẽ appellauit Nero, quã Homerus Iliada. Troica ẽt scripsit Macer quidam affinis Ouidii, de quo ipse in ponto sic meminit. Tu canis ęterno quicquid restabat Homero, Ne careant summa troica bella manu. quid. n. virginius armis. Nero quẽ iam. xiiii. annos tanq̃ immanẽ beluã, & terrificũ monstrũ terraꝝ orbis perpessus fuerat, destitutus fuit initium faciẽtibus gallis duce Iulio vindice, qui tũ eam prouinciã propretor obtinebat. Desciuit & Galba in Hispania cum exercitu. Item virginius Ruffus germanici exercitus ductor, q quũ Galbę assensurus nõ foret, nec alii nisi quẽ senatus delegisset ad imperium, Iulius vindex indignatus, quũ Galbę faueret cõgressus est cũ Virginio, a quo superatus est, & ad mortem compulsus cęsis in eo conflictu viginti millibus

Vindex galba

gallo℞. Recusauit tñ Virginius imperiũ oblatũ a militibus. cõscius se ex equestri familia ortũ ignoto patre, i-pareq̃ si recepisset, tutum si recusasset, vñ extat apd' Dionẽ in vita Neruę, & Pli. iuniorem tale distichon. Hic situs est Ruffus pulso q vindice quondã Imperiũ asseruit nõ sibi sed patrię. Demum.n. secutus ẽ partes Galbę q Neroni impiũ ademit.

Ait ergo poeta recte factũ a Virginio. Vindice & galba, q a Nerõe desciuerunt eius scelera vlciscẽtes. De vindice sic scribit Philostratus, vindex hispanos ad defectionem solicitabat idonea certe, q posset fides cõcidere, qbus inepte cantabat Nero. nã apud exercitus orationẽ habuit cõtra tyrãnum ex media phia deprõptã. Inter alia nãq dicebat Neronẽ magis esse oĩa q̃ citharoedũ. Citharoedũ vero magis q̃ regẽ, eundem quoq insania, furore, auaritia, lasciuia, oiq crudelitate corruptũ criminabat, iã vero oium ab eo facto℞ crudelissimum q. s. matrem infecisset, nequaq̃ illi dicebat criminĩ dandũ esse. se nanq iure interfectũ putare, q̃ tale portentũ peperisset. Quid nero tã sęua. Nero inqt in tyrãnide sua tã crudeli quid fecit? ac si dicat pter tã crudelia facta, h est cędes suo℞ & vrbis incẽdiũ qd aliud fecit? sicq interrogationi rñdendo, oñdit illũ etiam cõtra oẽm imperatoris maiestatẽ versatũ eẽ in certaminibus citharedo℞. Hęc opa, verba rñdentis. Hęc iqut qñ me interrogas, sunt opa & artes Neronis. Generosi. irõice.

Prostitui. Priscianus ait pstitui positum eẽ p prosisti vt sit a sisto. i. gaudẽtis statui, & poni. Ad pulpita pegrina. i. in scoena vbi multa pulpita sunt extructa, vt docet Victruuius. hoc dãnat, qd' nõ solũ Romę, sed neapoli in theatro cõplures cantauerit dies. ideq̃ ẽt i Achaia p cytharedo versatus sit in certaminibus, vbi istitue rat ciuitates, apud quas musici agones edi solent oẽs cytharedo℞ coronas ad ipm mittere. eas adeo grate vt diximus recipiebat vt legatos, q ptulissent nõ mõ primos admitteret. sed ẽt familiaribus epulis interponeret. olympię quoq pter cõsuetudinẽ musicũ agona cõmisit, ibiq etiã plurifariã aurigauit, sed excussus curru, ac rursus repositus, quum pdurare nõ posset, destitit añ decursum, nec eo sciius coronatus est. deniq certamina obiit oĩa. Quatuor aũt certamina erant celebratissima, q̃ i grecia

olym- pia — celebrabant. Olympica in honorẽ Iouis, donabãturq victores corona ex oleastro. vñ ait Pli. greci olympię victores oleaster coronant.

pythia — Pythia in honorẽ Apollinis, victoribus corona dabat ex lauro.

isth- mia — Isthmia in honorẽ Palęmonis. victores coronã accipiebãt pineam.

nemea — Nemea Archemoro dicata, victo℞ corona erat ex apio, vñ sequẽ

Graiesq apiũ meruisse coronę. Ex grecia reuersus romã tanq̃ ingentẽ reportãs victoriã eo curru rediit, quo Augustus olim triũphauerat & in veste purpurea, distictaq stellis aureis chlamyde, coronãq capite gerens olympicã. dextra manu pythiã. sequẽtibus currũ ouãtiũ ritu plausoribus, augustianos militesq se triũphi eius clamãtibus. Insectat ergo ipsum poeta quẽ nõ puduerit, non mõ romę & in Italia, sed ẽt in grecia locis pegrinis artibus scoenicis se foedare. Foedo saltu. scoenica saltatione ac p hoc foeda minimeq hoie libero & principe digna. Merui. se apiũ. i. coronã ex apio, q̃ vt diximus da-

Debuit vlcisci magis, aut cum vindice galba?
Quid nero tam sęua crudaq̃ tyrannide fecit?
Hęc opera, atq hę sunt generosi principis artes
Gaudentis foedo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, graięq apium meruisse coronę.
Maiorum effigies habeant insignia vocis.
Ante pedes domiti longum tu pone thyestę
Syrma, vel antigones, seu personã menalippes.

bat victoribus in ludis nemeis, sicut docet Pli. lib. xix. his verbis. honos apio in achaia coronare victores sacri certaminis nemeę, vnde innuit & poeta ipsum in ludis Nemeis cõcertasse. Maiorũ effigies, in irrisionẽ Neronis hęc dicit, quũ alii inquit hostiũ spolia, aliaq victoria℞ premia soleant añ statuas maio℞ suo℞ collocare cũ ipsis rerum gesta℞ titulis, tu potes inquit o Nero ante effigies maiorũ tuo℞ collocare ornamenta scoenica, quę in recitatione tragoediarũ sumpsisti, & insignia vocis tuę. i. ornamenta & pmia q̃ ex cantu tuo scoenico consequutus es, vt per insignia vocis intelligat premia, q̃ accepit cantu suo, hoc est coronas & cytharã quam ab iudicibus ad se allatam adorauit sicq aperte eius impudentiã sugillat. Nam insignia dicuntur omnia, quę sunt homini or- insignia namento, vnde dicimus insignia cõsulis virga℞ fasces cum lictoribus. Annulum insigne ordinis equestris eo q homines insigniat ornet & decoret. Horatius. Tu quũ proiectis insignibus annulo equestri Romanoq habitu prodis. Effigies maiorũ. i. statuę, quę in atriis cęreę in armariis ordine, vt diximus collocatę ponebant.

Ante pe. domi. pro domiti, aut patris tui, aut attaui. Nã vterq vt docet Tranqllus Domitius appellatus est.

Thyestę. de Thyeste & Atreo Tragoediã scripserunt Varius & Seneca. Syrma. Tragoedorum fuit vestis quam pallam latini dixere, de qua Horatius in poetica. syrma Post hunc personę pallęq repertor honestę Aeschylus. Mart. Transtulit ad satyros nostra thalia cothurnos Aptasti longũ tu quoq Syrma tibi. Longũ Syrma, pone inquit ornamenta, habitusq scoenicos, quibus vsus es in agendis fabulis añ pedes patris tui, dictum autem est Syrma a συρω quod est traho, trahebatur enim per pulpita. Horatius. Traxitq vagus per pulpita vestem. Nero aũt cantauit tragoedias Canacem parturiẽtem, Orestem matricidam, Oedipoden excęcatũ, Her- antigo- culem insanũ. Tranquillus auctor. Antigones. huius ne nominis fuit filia Laomedontis regis troianorum, q̃ quum ausa eẽt Iunoni se pulchritudine pręferre, ab ea in Ciconiã est conuersa. Fuit item Antigone filia Oedipi. q̃ patrẽ cęcũ ductitauit de hac frequens scripta fue- Mena rat tragoedia. de ea & Statius in Thebaide. Menalip- lippe pes. Dionysius Halycarnaseus et Eusebius de pparatione euangelica scribunt Euripidem Anaxagore physici auditorem tragoediam fecisse της σοφης μελαλιππης. i. de sapiente Menalippe. in qua tragoedia Mnalippe filios in patris stabulis exposuit, quam rem propter prodigium esse existimans, deliberauit adurere. Sed Menalippe dum vellet filios seruare, philosophorum rationibus non esse monstrum ostendit. De hac fortasse intellexit & Varro in secundo de re rustica. vbi mentionem facit de boue sic. Scio hunc esse, in quem potissimum Iuppiter se conuertit, quum se prostrauit per mare e phoenice amans Europam. Hunc esse qui filios Neptuni a Menalippa seruarit, nec in stabulo infantes grex boum obtereret. Ad eam fabulam agendam gestu maxime opus fuisse docet Cicero in primo officiorum sic. Qui enim voce freti sunt Epigones Medeamq, qui gestu Menalippam. Clitemnestram eligunt.

Colosso

Et de marmoreo cytharam suspende colosso.
Quis catilina tuis natalibus, atq; cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamē vos
Nocturna, & flāmas domibus tēplisq; parastis,
Vt bracatorum pueri senonūq; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed vigilat consul, vexillaq; vestra coercet.
Hic nouus arpinas ignobilis, & modo romę
Municipalis eques galeatum ponit vbiq;
Presidium attonitis, & in omni gente laborat,
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli, quantū non leucade, quantū
Thessalię campis octauius abstulit vdo
Cędibus assiduis gladio, sed roma parentem
Roma patrem patrię Ciceronem libera dixit.

Colos sus — Colosso marmoreo, respexit ad colossū, quē vt scri. Tranql. cētū & .xx. pedū tręū erexit Nero i vestibulo do mus aureę, quę statua eo mortuo dicata fuit Soli mutato noie. eā fabricauit Zenodotus accitus e gallia. Pli. scrib. xxxiiii. ca. vii. statuaꝝ moles turribus pares colossos vo citatas. Festus ait vocitatū esse colossum a Colosso pmo inuentore. Colossum in portu suo Rhodii habu ere tāta magnitudie vt iter crura naues extensis velis trāsirēt, is dicatus fuit Soli. lxx. enī fuit cu bitoꝝ altitudinis, quē fe cerat Chares Lyndius Lysippi discipulus. hoc simulacrū post quadra gesimū sextū annū terrę motu pstratū. Sed iacēs quoq; miraculo fuit, pa uci. n. pollicē eius ample ctebant. Duodecim an nis tradūt effectū. ccc. ta lentis. hoc aūt loco non de Neronis colosso itel ligit, q nō marmoreus, sed aereus vt diximus fu it, sed de statua augusti Trāquil. n. ait sic de Ne rone. Cytharā aūt ab iudicibus ad se allatā adorauit, fer riq; ad Augusti statuā iussit, hoc nūc poeta Nerōi obii cit, aut (qd oino placet) illū notat, q vt scribit idē Tran quil. posuit statuas suas cytharoedico habitu, qua nota ēt nūmū pcussit. Quis catilina tuis? Exēplo Catilinę & cethegi oñdit illos nō appellādos eē nobiles, q ex nobi liorū genere impie atq; turpiter vixerūt. Nā Catilina cū C. Cethego viro senatorio & aliis nobilibus opprimēdę reip. cōsiliū inierūt. sensus ē. Nihil gñe tuo o Catilina & Cethege fuit nobilius, tñ nō dubitastis patrię exitiū ma chinari, quo more fecerūt galli. Tuis natalibus, tuo genere & tua origine. Seneca ad Luciliū. Cōditor ille iu ris humani nō natalibus nos nec noium claritate distin xit. Vt braccatoꝝ pueri. s. parauerūt, pueri braccatoꝝ .i. posteri gal oꝝ, q duce breno relictis ob sterilitatē agris suis Clusiū Italię oppidū obsederūt, ad quos quū missi fuissent ab senatu tres legati, q eos monerēt vt ab oppu gnatiōe desisterēt ex iis vnus cōtra ius gētiū pcessit et ducē senonū interemit, quo facto cōcitati senones vrbē iusti sto exercitu petierunt, & fuso exercitu romano apud Haliā fluuiū victores vrbē itrauerūt, vbi nobilissimos senū cū insignibus honoꝝ, quos qs gesserat i vestibulis ędiū sedentes occiderūt. Reliqua iuuentus cū Manlio i capitoliū fugit, vbi obsessa Camilli virtute liberata est. ait ergo poeta Catilinā cū cōiurationibus nō aliter pñię pnicie ꝗsiuisse ꝗ gallos. Gallia aūt braccata apellata est
gallia bracca ta — Narbonēsis prouincia, q in. erno mari alluit. Varo flumi ne ab Italia alpiūq; saluberrimis iugis discreta, a gene re vestiū, ꝗs ad terrorē intonsas & varii coloris ferūt, eas
Ana xiride — dē greci auctore Diodo. anaxiridas vocāt, de quibus ita meminit Cor. Taci. At cecinna velut relicta post alpes saeuicia ac licētia modesto agmine p italiā incessit, orna tū ipsius municipia & Colonię in supbiā trahebant, qd versicolori sagulo braccas barbaꝝ tegmē indutus toga tos alloqret. De iis ēt sic Tranql. in Cęsare. Gallos Cęsar in triūphū ducit. Idē in curia galli braccas deposuerūt, Medos ēt aliasq; gētes barbaras tali genere vestiū vsas docet & Persius, Queq; docet sapiens braccatis illita me dis porticus. Et Oui. de tristi. Pellibus hirsutis arcēt ma la frigora braccis. Senones aūt populi sunt gallię lugdu nēsis. Ausi. s. vos cōiuratores id facinoris. quod li ceat, qd oibus licitū sit. i. id facinoris cōmisistis, qd incē dio hoc est grauissimo supplicio mereē puniri. Tu nica molesta. i. igne, et supplicio ignis. de tūica aūt molesta sic Sene. li. ii. ad Luciliū. Cogita il lā tūicā alimētis igniū & illitā & intextā, & qcqd aliud cōmēta ē seuitia. hoc. n. genus supplicii ex cogitatū ē vt facinorosi hoies igne & tunica ob uoluti cremarent viui. Sed vigilat cōsul, vos inqt patria ꝗritis pdere, q nobiles vos eē dicitis. Cōsul vero quē ignobi lē putatis, ipsam tuet ac seruat, sicq; poeta oñdit nō ex natalibus, sed ex recte factis virtuteq; no bilitatem pēdere censen dāq; eē. Vigilat, opam dat ne catilina & reliq cō iurati rēp. pdāt. Vexil. ve. conatus & furores vestros, vexilla. n. sūt signa militaria p diminutionē dicta a ve lis. Coercet. repmit. Hic no. ar. ign. i. cicero, quē vos nouū & ignobilē p cōtēptū appellatis, cū tñ cōstet vt plu tar. & Eusebi. scribūt eū ex regio volscoꝝ genere eē ortū, matre Heluia & pře eqstris ordis. Nā romani eos q nulla maioꝝ dignitate claruissēt nouos soliti sūt appellarē vñ Catilina inuectus in ciceronē, eū nouū hoiem nūcupat.
vexil la vñ
Arpias, arpinū oppidū ē volscoꝝ pria cicerōis. volsci aūt populi sūt iūcti latinis, quoꝝ oppida sūt, aquinū, fabra teria, frusino, cora, pometia, antiū. Velitrę, & suessa eorū metropolis. Eqs mu. ro. i. natus i mūicipio arpino, sed romę i ordie eqstri. Mō ro. quē mō & nup i eqstri ordie dicitis eē romę, ñ vetere & nobili gñe, vñ Salu. ita igno bilitatē obiicit, veꝝ vt opior splēdor dōesticus tibi aios attollit. Et paulopost veꝝ vt opior hō nouus arpinas ex M. crassi familia illius virtutē imitat, nā illos vt diximus romāi, q sine maioꝝ splēdore p seipsos claruissent i cōtē ptū nouos appellabāt, & iqlinos ꝗsi q aliēas ędes icolerēt.
ciceronis genus volsci
Tūsig. m. Cic. iqt miorē tulit laudē ex pria cōsuata i toga, ꝗ augustus ex victoria actiaca supatis M. ant. & cle opatra, & ex victoria pharsalica pfligatis bruto & cassio. Nois, famę & laudis. Tituli, honoꝝ q non sine titulo & iscriptiōe notāt i fastis, statuisq; subscribūt. Nō leu. i. ex bello actiaco, vbi. M. ant. cū cleopatra bello nauali su panit augustus. Nā leucas isula ē añ sinū ambraciū iux ta actiū pmōtoriū epyri, vbi pugna cōmissa fuit. Eā i sulā appellarūt leucadē a petra albicāte ꝗ i pelagus illic pcēdit. Alcmeōides vero scribit Aliçeū & Leucadiū fili os fuisse Icari, & a leucadio dcm̄ eē leucadē. Cāp. the. .i. ex victoria pharsalica supatis cassio & bruto. Abstulit reportauit. Sed ro. roma iqt ñ hūit, vñ aug. cęsarē, licet diuersa bella tractasset, appellaret patrē pñię, sed hūit vñ Ciceronē appellaret, sic igit cōmēdat quē romāi vt igno bilē vitupabāt. Pa. pa. prius fuit cicero q tale cognomē meruit cōsuata pria i cōiuratōe catiliaria, id postea co gnominis ad ipatores adulatiōe magis ꝗ merito delatū.
leucas
Pater pñię

Arpinas alius volscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro.
Nodosam post hęc frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra.
Hic tñ & cimbros, & summa pericula rerum
Excipit, & solus trepidantem protegit vrbem
Atq; ideo postq̃ ad cimbros, stragẽq; volabant,
Qui nunq̃ attigerant maiora cadauera corui
Nobilis ornatur lauro collega secunda.
Plebeię deciorũ animę, plebeia fuerunt
Nomina, pro totis legionibus ii tamen, & pro
Omnibus auxiliis, atq; omni plebe latina
Sufficiunt diis infernis, terręq; parenti.

Arpinas alius .i. marius. Nã arpinũ patria fuit cõmunis Marii & Cicerõis. Monet exẽplo item Marii nobilitatẽ ex virtute pendere.

Marius

Lassus aratro alieno, ostẽdit Iuuẽalis nõ solũ Mariũ aratorẽ fuisse, sed ẽt agricolã mercẽnariũ. de quo sic Pli. lib. xxxiii. c. xi. Ille arator arpinas & manipulares imperator. Post hęc, post agricolationẽ rebus stratioticis se accõmodauit. Sequutus .n. est romanoꝝ castra vt miles gregarius, quod indicat quum ait illũ versatũ inter fabros ad dolanda ligna. Milites .n. operibus fabrilibꝰ exercebãtur. vñ Martianus iurisconsultus titulo de re militari sic scribit. Et si scio fabrilibus operibus exerceri milites nõ esse alienũ. Fabri .n. tignarii, carpentarii, ferrarii, idq; genus artifices, vt docet Vegetius castra sequebant nulliꝰ rei participes nisi operis castroꝝ muniendorũ. Marius vt scri. Plutarchus obscuro genere ortus patrẽ Mariũ, matrẽ Fulciniã pauperes hoies atq; mechanicos habuit, vitã ab vrbanis lautitiis, viuendi moribus alienã, sed modestam & priscis viuendi institutis egit in villa Cinernate, q̃ erat in agro arpinati, militauit primo sub Scipione Africano Numantiã obsidẽte. vbi quum aliqñ post coenã de imperatoribus sermo fieret, & quidã ex pręsentibus siue serio siue ioco Scipionẽ interrogaret, quẽ talem ducẽ post illũ populus ro. habiturus eẽt. Scipio pcusso leuiter Marii humero hunc inquit hic pręstanti virtute erit. Frãgebat vertice vitẽ .i. vitę pulsabat a centurioẽ in castris Nã centuriones vitem gestabant ad milites in officio continendos. Pli. lib. xiiii. cap. i. loquens de vitę. Quid quod insignę castris summã reꝝ imperiũq; cõtinẽt. Cẽturionũ in manu vitis, & optimo pmio tardos ordines ad lentas perducit aqlas. Liuius lib. lvii. ab vrbe condita loquens de Scipione inferiore. Quẽ militẽ extra ordinẽ dephendit, si romanus esset vitibus, si extraneus virgis cecidit.

Dolabra

Pigra dolabra. hoc est ipse piger. Dolabra ferramentũ est fabroꝝ ad dolanda ligna. vñ & nomẽ deductũ. Castra .n. sequebant, fabri, centonarii & dẽdrophoni .i. arboꝝ succisores. Hic tñ & Cimbros. Hic tñ inqt Marius, quem vos ignobilem dicitis, vicit & cimbros. Nã eos in gallia apud aquas sextias rellas iũctis Catuli pconsulis cũ exercitu suo copiis deleuit, in quo plio tradunt cęsa fuisse hoinum centũ & xl. milia, capta lx. Sunt aũt cimbri populi germanię pximi oceano. qui animo & audacia pręstantissimi & manuũ virtute ac celeritate & impetu egregii in bello habiti sunt. Eoꝝ impetum nemo sustinere poterat. multos .n. magnosq; exercitus ro. deleuerunt. Descenderant aũt tridecimis iugis in Italiã quũ terras eoꝝ inũdasset oceanus, nouasq; sedes toto orbe sibi quererent exclusi gallia & hispania. Et solus, non aũt solus hostem superauit, sed vna cũ collega Catulo. Ceteꝝ hoc ex historia est. Nã vt scribit Plutarch. famã & gloriam huius rei totam Mario pp primam victoriam aduersus Teutonas & Ambrones, & nomen imperii tribuebant, vnde auctore Liuio primores ciuitatis qui aliquantulum vt nouo homini ad tantos honores euecto inuiderant conseruatã ab eo remp. fatebant, qua si ab eo solo & nõ ẽt a collega. Atq; ideo. ob talem inquit victoriam factum est vt Collega nobilis Catulus Luctatius habuerit vnde triũpharet. q. d. ex sudore hominis noui & ignobilis inuenit nobilis vñ triũpharet, sicq; nobilitatẽ cauillando virtutem extollit Marii, nam quũ duo ei triũphi primus .s. ex teutonis secundus ex Cimbris offerrent, ambos agere noluit. Nam vt in huiusmodi secundis rebus mansuetum se preberet cũ Catulo triũphare omnino instituit. formidabat .n. milites, q in ea diminutione conuenerant, vt si Catulus honore excluderet, ipse quoq; triumpho priuaretur. Ergo ipse in causa fuit vt Catulus secũdũ habuerit triumphum, scilicet Cimbricum, quũ vterq; ei esset ab vniuerso populo oblatus, cuius rei ita meminit Cice. in Tusch. C. Marius cũ Cimbricę victorię gloriã cũ collega Catulo cõmunicauit. Hic aũt est ille Catulus luctatius, de quo & in secũda Satyra nõnulla attigimus, q capitoliũ igni absumptũ nõ solum refecit, sed & magnificẽtius dedicauit.

Quae dicas

Maiora cadauera, magno .n. corpore horrendisq; oculis erant, & apud germanos predones appellabantur, auctor Plutar. Cadauer aũt dictũ est a cadendo, nõ autem vt qdã exposuerũt quasi caro data vermibus, diciturq; cadauer nõ solũ hoium sed oĩum animaliũ, atq; etiam reꝝ inanimataꝝ. Vnde Seruius Sulpitius sic scribit Ciceroni. Hem nos homunculi indignamur siquis nostroꝝ interiit aut occisus est, quoꝝ vita breuior esse debet, quũ vno loco tot oppidoꝝ cadauera proiecta iaceant? Locutus .n. est ante de multis ciuitatibus prostratis & dirutis.

Cada

Postq̃ corui volabant .i. postq̃ parta fuit victoria. Stragẽ cladẽ dictã a sternẽdo. Plebeię decioꝝ animę, licet inqt decii ignobiles haberent, cũ in domũ suã Decius pater primus cõsulatum detulerit, tñ opẽ patrię tulerunt. Nã vterq; Decius pater & filius se deuouit, pater bello latino, filius bello aduersus etrus cos, Sannites, Vmbros, & Gallos. Decius pater quũ se deuouit his verbis, vt scribit Liui. lib. viii. est vsus. sicuti verbis nuncupaui, ita pro rep. quiritium, exercitu. legionibus, auxiliis populi ro. quiritium legiones, auxiliaq; hostium mecũ diis manibus deuoueo. Decius filius quũ videret acies inclinari exẽplũ patris imitatus aduocato M. Liuio pontifice hastę insistens & solẽnia verba respõdens se & hostes diis manibus deuouit. impetuq; in hostes facto, victoriã suis reliqt legionibus. Nã ilico pugna instaurata fuit, cepitq; põtifex vociferari vicisse romãos defunctos cõsulis sa o. gallios sannitesq; telluris mrĩs ac deoꝝ maniũ eẽ.

Decii

Pro totis, protinus exercitus romani salute. Sufficiũt, sufficere dicimus ei cui desideriũ implemus, q. d. solis deciis dii inferni cõtenti fuẽt. Terręq; parenti, in cuius visceribus dicuntur ipsi esse inferi.

Pluris

Pluris enim decii quam qui seruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema quirini
Et fasces meruit regum vltimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exulibus iuuenes ipsius consulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret.
Quod miraretur cum coclite mutius, & quę
Imperii finem tiberinum virgo natauit
Occulta ad patres produxit crimina seruus

Pluris.n.decii.exẽplo ergo Decio℞ õndit hoiem sõ-
la animi virtute nobilem, vt diximus fieri, quod itẽ exẽ
Seruius Tullius
plo Seruii Tullii probat, qui in domo Tarquinii vxo-
ris industria & consilio tanta gratia apud populũ Ro. vi
xit, vt quum interdum iactari voces ab iuuene Tarq-
nio audiret se in iussu populi regnare, ausus sit ferre ad
populũ, vellent iuberẽt
ne se regnare, vnde tãto
consensu q̃to haud quic
q̃ alius ante rex est de-
ancilla
claratus. Ancilla, cor
nicularia, fuerat eni ex
comiculo oppido latii.
Est aũt ordo. Ille bono-
rũ regũ vltimus natus
ancilla meruit trabeã.
Ancilla proprie dicitur
mulier quę in seruitute
trabea
est. Trabeã, vestis fu
it regũ. Liuius. Seruius
cum trabea & lictoribus
prodiit. Plinius. Trabe-
is vsos inquit accipio reges. Eã scribit Dioysius Hal. lib.
ii. Circũdistinctam fuisse purpura sub tegmine puniceo
diadema
vestemq̃ fuisse gentilẽ romanis honorificã. Diade-
ma, a diadeo quod est circumligo, erat aũt pannus quo
velut fascia reges caput sibi vinciebant. Seneca ad Lu
cilium. Vides illũ scythię sarmathięq̃ regẽ insigni capi
tis decore, si vis illum ęstimare totumq̃ scire qualis sit,
sciam solue, multum mali sub illa latet. Valerius de Põ
peio sic. Cui candida fascia habenti crus alligatum Fa-
uonius non inquit refert, qua in parte corporis sit diade
ma exigua panni cauillatione regias eius vires expro-
brans. Idẽ alibi. Rex ẽt ille subtilis iudicii quem ferunt
traditum sibi Diadema priusq̃ capiti imponeret retẽtũ
diu considerasse, ac dixisse. O nobilẽ magis q̃ foelicẽ pã
num. Hęc ideo copiosius dixi vt eo℞ opinio explodatur
q̃ diadema coronã regiã interp̃tãtur. Quirini. h̃ ẽ in
signe regiũ, quo Romulus, q̃ quirinus dictus ẽ p̃mus
rex apud romanos ẽ vsus, de Quirino illic ẽ dem̃ i val
le quirini. Fasces. de fascibus abũde supius diximus,
his & reges vtebanẽ. Liuius, Dionysius, Plutar. & Macro.
auctores. Vltimus bono℞ regũ. nã fuit sextus rex roma
no℞, post quẽ Targnius superbus regnauit omniũ vlti
mus, qui quanto cęteri meliores fuere, tanto ipse fuit ne
quior. Iuuenes ipsius consulis. Exẽplo filiorũ Bruti
& Aquilii, aliorũq̃ cõiurato℞, qui nobili genere fuerũt
õstendit vt supra exẽplo Catilinę & Cethegi eos appel-
lados non esse nobiles, qui citra virtutem viuunt, pul
De filiis bruti
sis enim Tarquiniis regibus patricii iuuenes iter quos
fuere filii duo Iunii Bruti consulis, Marcus & Manlius,
gelii vxoris Bruti fratres. L. & M. Aquilii memores eius
licentię, quam sub regibus habuerãt, conspirarunt ĩ do
mo Aquilio℞ de reducẽdis regibus. Coniurationẽ de-
texit vindex Cecinensis Aquilio℞ seruus. Deprehẽsi iu
uenes pœnas dederunt, Bruto filiis suis nõ parcente. nã
supliciũ eo℞ constantissime iussit & spectauit, aucto-
res Liuius, Dionysius, Plutarchus, Plinius, & Florus.

Ipsius cõsulis. i. Bruti qui primus eiecto Tarquinio
superbo consul est creatus. Deceret. conueniret face-
re pro libertate. i. pro libertatis conseruatione, quã pater
eorum eiectis regibus patrię tradiderat. multum autem
interest. quum dicimus pro imperio pugnat, & de impe
p ĩpio
rio, pugnare enim pro imperio est pro conseruatiõe im
perii, vt scilicet quod habeas, conserues. De imperio aũt de ĩpio
pugnare, est de imperio habendo. s. vt quod non habe
as, acqras, vt illud sit in conseruatione. hoc in auctione.

Dubia libertate, hoc est quum libertas in ambiguo
est, quum alii in oppugnanda, alii in tuenda laborent.

Quod miraret, quod posset mirari & imitari. Mu Mutius Scęuola
tius. s. Scęuola q̃ adole-
scens nobilis indigne fe
rens ciuitatẽ romanã ab
ęthruscis obsideri, quo-
rũ sępe exercitus fudis-
set, abdito intra vestem
ferro in castra hostium
venit, quorũ dux erat
Porsena, q̃ in regnũ co-
nabaẽ Tarquinios resti
tuere, ibi forte quum sti
pendiũ militibus dareẽ,
& scriba cũ rege pari or-
natu sederet, scribã pro
rege obtruncat, captus &
ante tribunal regis ad-
ductus, tum quoque inter tantas fortunę minas me-
tuendus magisq̃ metuens, romanus sum inquit Ciuis
C. Mutium vocant, hostis hostẽ occidere volui, nec ad
mortem minus animi est q̃ ad cędẽ, statimq̃ dextrã in-
censo ad sacrificium foculo iniecit, quam animi virtu
tẽ conspicatus Porsena eũ intactũ inuiolatũq̃ dimisit,
vnde postea Scęuolę cognomen accepit, a clade dextrę
manus, nota est historia. Cũ coclite. Horatius cocles
eodem bello positus foret in statione pontis, quũ Porse-
na irrueret, solus hostiũ impetum in primo põtis aditu
sustinuit donec a tergo pons interrumpereẽ. Tunc in Ti
berim armatus desiliit, multisq̃ super incidentibus telis
incolumis ad suos tranauit. Statua ei erecta fuit ĩ comi
tio, agriq̃ quantum vno die arari posset datũ trans Ti
berim. Cocles aũt ob id est cognominatus, q̃ in alio pre
lio oculum amiserat, scribit Pli. lib. xi. eos Coclites ap-
pellari, qui altero lumine orbi nascerentur, vnde & Cy
clopes accepimus appellatos in Sicilia, quod solũ oculũ Coclites
in fronte haberent Coclites. Virgo. i. Chloelia, quę
eodem bello inter pacis conditiões data Porsenę ĩter ob
sides dux agminis virginum, deceptis custodibus no-
ctu castris eius egressa equum quem sors dederat, arri
puit, & tyberim traiecit. Rex ira incensus Chloeliam ob
sidem petiit, accepitq̃, cuius virtutem admiratus eam
ad suos remisit, facta ei potestate eligendi quos vellet
secum ducere ex obsidibus, quę pueros impuberes ele-
gisse fertur, quorum ętatem iniurię non obnoxiam
esse sciebat, statua ei equestris in foro posita. Vir-
go. Ordo est. & quod miraretur virgo, quę natauit.

Imperii finem Tiberinum. hoc est quę natauit
Tiberim, qui tunc Imperii Romani finis erat, non
enim tunc temporis Romani vlterius imperabant.
vnde virgam in octauo. Hinc Thusco claudimur am-
ni. Hetruria enim fines suos tendebat vsq̃ ad primam
ripam Tiberis, dictaque Hetruria quasi ετερο; ορος.
Nam ετερος est alter & ορος finis. Roma enim vnam
tantum Tiberis ripam antea tenebat. Seruus, idest
Vindex cecinensis vnus ex seruis Aquiliorum coniura
tionis consilium, vt diximus detexit, ad consules enim
rem detulit, vnde ille primum dicitur vindicta libera- vindicta
tus, vindicta ab eo denominata. Post illum obseruatum
est, vt q̃ ita liberati essent, in ciuitatẽ accepti viderenẽ.

Matronis lugendus,at illos verbera,iustis
Afficiunt poenis,& legum prima securis.
Malo pater tibi sit thersites,dūmodo tu sis
Aeacidę similis,vulcaniaq; arma capessas,
Quam te thersitę similem producat achilles.
Et tamen vt longe repetas longeq; reuoluas
Nomen,ab infami gentem deducis asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum
Aut pastor fuit,aut illud quod dicere,nolo.

Matronis lugēdus,aut quē matronę lugerēt vt filio rū suoꝝ accusatorē,aut qđ magis placet,cuius obitū matronę merito lugere deberēt,tanq̄ q cōiurationē ꝓdēdo libertatē patrię seruasset,quo more Brutū annū,vt scri. Liui. Fleuerūt in acrē violatę pudicitię vindicē. Verbera,nā nudatos nobilissimos iuuenes virgis ceciderūt securiq; percusserūt. Et legū pri.se.i.cōsulatus ꝓ mus,q fuit īter leges expulsis regibus. nā antea reges sine legibus oīa arbitrio suo moderabanť, ac p h̄ Brutū intellige q primus regibus exactis creatus cōsul supplicīū sumpsit de filiis reliqsq; cōiuratoribus. Malo pr̄ tibi sit,sensus ē.Malo te ex hūili gn̄e ortū,mō virtutē amplexus sis,q̄ verā homini nobilitatē largiť,q̄ ex claris maioribus,& nihil facias dignū memoria & laude, vn̄ nobilitas cōparatur.

Thersites. Thersites.i castris grecoꝝ Thersites fuit vt in Iliade scri.Home.lib.ii. vir loq̄cissimus,q nihil curę hēret q̄ recte aut q̄ apte.sed vt q̄ primū & q̄ maxime loq̄reť. Idē foedissimus oīum.q̄ ad troiā nauigauerant. Strabo.n.fuit altero pede claudicans incuruis humeris ad pectus cōtractis,vertice acuminato,raro capillo. Idē cū regibus cōtētionē agere solitus est assidue, eosq; obiurgare nō honestatis vtilitatisue grā,sed vt scurrā ageret,hūc cōstat vt auctor ē Quint.ab Achille pugno interēptū fuisse. Aeacide.i. Achillis nepotis eaci. Nā Aeacus genuit Peleū. Peleus Achillē. Vulcania,nā Vulcanus Thetidis ꝓcibus,vt scri.Home.arma Achilli filio fabricauit. Et tn̄ vt lō.nō sine summa idignatione hęc a poeta dr̄ır,vt sit sensus,licet inq̄ intumescas lōgo genere maioꝝ.illud tn̄ scies originē tuam duci ab ignobilibus,ōndens oēs pariter romanos humili loco ortos eē,quū aut a pastoribus genus suū duxerit, aut ab hoibus sceleratissimis,q ad Asylū romuli cōfugerāt.Romanū aūt po.a pastoribus duxisse originē indicat & Varro in re ru.his verbis,Romanoꝝ vero populū pastoribus eē ortū q̄s nō dicit? Quis Faustulū nescit pastorē fuisse nutriciū,q romulū & remū educauit,nō ipsos fuisse pastores obtinebit,q̄ parilibus potissimū cōdiderūt vrbē? Reuoluas nomē.i.originē & nomē famili ę tuę. Gentē.i.genus tuū. Infami Asylo,h̄ est in fami genere hoīum.

Asylū. Nā vt docet Liui.li.i. Romulus ne vana eēt vrbis magnitudo, adiiciēdę multitudinis cā locū,q tūc septus erat densis sentibus iter duos lucos asylū apruit.i honorē dei referēs,sacrū.n.eē voluit & inuiolabilē,eo ex finitimis populis turba oīs sine discrimine liber an seruus eēt,auida nouarū reꝝ ꝑfugit,idq; primū ad ceptā magnitudinē roboris fuit. Sicq; p spēm religionis erga deos

Sponsor. spōsor factus ē eos q illuc cōfugissent,nihil detrimēti ab inimicis accepturos,& si apud se ꝑmanere vellēt,ciuitatis ēt ꝑticipes faciebat.tradebatq; agri portionē,quē bello q̄sierat,lege Dionysiū. Asylū aūt dixerunt ab a particula priuatiua τὸ συλᾶν qđ ē diripio.nullus.n.illinc vi aliq̄ diripi poterat,hoc aūt nō fuit ī oibus tēplis nisi q̄bus cōsecrationis lege cōcessum fuit, primo aūt vt docet Seruius apud Atheniēses statutū fuit asylū,h̄ est tēplū misericordię vn̄ nullus posset abduci ab Herculis nepotibus,quos insequebanť q erāt ab eo oppressi,sicut docet Statius in vii. Thebaidos. Fama ē defensos acie post busta paterni Numinis herculeos sedē fundasse nepotes. Tēplū ēt Iunonis in vrbe troia appellatū fuisse Asylū ōndit Virg. ii. Et iā porticibus vacuis Iunonis asylo custodes dīcti phoenix & dirus Vlysses prędā asseruabāt. Aut pastor fuit,vt fuit romulus & Remus eorūq; alter Faustulus,aut reuera vult ipm originem ducere ab ipso romulo,qui sub faustulo nutritus ē inter pastores. Quod di. no.i.sceleratissimus,q̄les multi in asylū ex finitimis locis cōfluxerāt. qđ si ad romulū referas h̄ significat ipm fuisse nothū,h̄ est ex moecho natū, vn̄ illud ē Ausonii. Credo q̄ illi nec pr̄ certus fuit,& mater est vere lupa.

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra. IX.

Scire velim quare totiens mihi
neuole tristis
Occurras fronte obducta, ceu
marsya victus,
Quid tibi cum vultu , qualem deprensus habebat

Scire velim q̄re totiens. Hac satyra detestādū sui tpis flagitiū insectať. Multi.n.abiecta oī honestate,cū iā barbati essent,vxoreq; hērēt,drancoꝝ cōmertio vtebanť ꝑ se & vxore sua. Tale igiť genus hoīum tota satyra exagitat,pari mō notans & molles cinędeos & drancos ipsos. Sed cū poeta liberiore stilo talē turpitudinē flagellet,illud oio hāc satyrā interꝑtāti obsuadū ē,vt cū turpia offenderit sūmā adhibeat verboꝝ modestiā,viciū ī cōtēptū trahat,doceat talia vt nefandissima eē fugiēda,nihil eē oīpotēti deo nr̄o detestabilius. Sic.n.legēdo adolescētiū mētes a viciis resiliūt,virtutibus ī herēt,& praua declinātes recta sequūť. Introductū igiť Neuolū q ī tali turpitudine cinędis opam ꝓstabat q̄si ꝑ dialogū interrogat cur tristis sit,& is rn̄dēs auaritiā sui tpis accusat,cōqueritq; ꝑ laboribus suis ꝓmia nō repēdi a Cinędis,nec ab iis quoꝝ vxoribus opam ꝓstitit,sicq; poeta satyrico veluti dialogo nefanda sui tpis vicia isectať. Frōte ob.capata & ī rugas cōtracta. Marsia vi de Marsia phrygio itelligit,q vt Apuleius scri. in ꝓ limine primi li. floridoꝝ filius fuit illius Hiagnis q rudibus adhuc musicę seculis solus añ alios cātus canere īstituit. Nā añ Hiagnin nihil aliud pleriq; callebāt q̄ qđ Virgilianus opilio seu bubsequa Stridēti miserū stipula disperdere carmē. Primus Hiagnis in canendo manus discapedinauit,primus duas tibias vno spiritu aflauit, primus leuis & dextris foraminibus,acuto tinnitu & graui bōbo cōcentū musicū miscuit.a prē igiť Marsias erudi-

Marsyę fabula. tus cū apolline certauit,a quo superatus velut vrsus bipes corio execto nudis & laceris visceribus relictus ē. Ita Marsyas ī poenā cecinit & cecidit. Quid ti.cū vul. s.tali.i.qd sibi vult talis vultus? Dephēsus,in turpi ope.

Rauola

Ranola,dū rhodopes vda terit vnguina barba?
Nos colaphū icutimus lambēti crustula seruo.
Non erat hac facie miserabilior crepereius
Pollio,qui triplicem vsuram prestare paratus
Circuit,& fatuos non inuenit,vnde repente
Tot rugę?certe modico contentus agebas
Vernam equitē,cōuina ioco mordēte facetus,
Et salibus vehemens intra pomeria natis.
Omnia nūc cōtra,vultus grauis,horrida siccę
Sylua comę,nulla tota nitor in cute,qualem
Pręstabit calidi circumlita fascia visci.
Sed fruticante pilo neglecta & squallida crura.
Quid macies ęgri veteris;quē tempore longo
Torret quarta dies,olimq́ domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ęgro
Corpore,deprendas & gaudia,sumit vtrunq́
Inde habitum facies,igitur flexisse videris
Propositum,& vitę contrarius ire priori.

Ranola,pro cunnilingo sui temporis accipitur.
Rhodopes,nomen mulieris infamis. Nos cola
phum,legendum est quasi per acclamationem poetę ex
quo rei turpitudinem ostendit.q.d. Tam turpia fiunt
per totam vrbem,& sine vlla peccantis castigatione,ve
rū si seruus crustula comedit,statum eū verberamus et
acriter castigamus,sicq́
poeta docet miram esse
mortalium cęcitatem q
leuiora crimina notent
& puniant,grauiora ve
ro impunita relinquāt.
Colaphum , dictio
est gręca,latine alapa di
citur. Terentius . Plus
quingentos colaphos in
Crusta fregit mihi. Crustu
crustū la. Seruius differētiam
facit inter crustam & cru
stum,vt crusta sit eorū,
quę non comeduntur, vt
crusta marmoris. Virg.
Currenti in flumie cru
stę.Crustum vero eorū
quę comeduntur. Ver
gi. Patulis nec parcere
quadris Fatalis crusti.
Horatius per diminutio
nem in satyris. Dāt cru
stula blādi doctores ele
menta velint vt discere
prima,verum & crusta
genere foeminino capit
etiam de iis quę comeduntur dicitur. Pli.lib. xix.cap.
vii.Hoc & panis rustici crustę inspergitur,adfuso ouo i
herens,vbi inferiorem crustam apio,gitq́ ceriali sapo
re condiunt. Pollio crepereius,pollionē vt luxurio
sum & nepotem sugillat,qui absumptis opibus mutuo
& in foenus cogebatur pecuniam quęrere,quod non fa
ciebat sine magno pudore & frontis contractione ob pri
stinam fortunam,a qua ob gulā deiectus erat. Hac
facie,tua.s.o Neuole. Non inuenit fatuos,hoc est qui
tenera fatui fuissent,si dedissent mutuo, quod ad se nō
esset rediturum. Fatui aūt dicūtur qui nullius sunt pru
dentię, vnde virgines illę in sacra scriptura fatuę dicun
tur,quę oleum secū non attulerūt, contra prudētes quę
attulerant,ita vt vocabula opposita sint,& contraria. Fa
tui aūt facile decipiuntur. Vñ,subaudi sunt. Tot
rugę,tāta vultus tristitia quę per rugas ostēdit. Cer
te modico,occurrit tacitę responsioni,posset enim dice
re,paupertas mihi molesta est,& proinde tristis sum, ait
ergo.Certe tu contentus modico vitam per summam
hilaritatem agebas,ita vt vernas prorsus hilaritate vitę
referres.Nam vernę vtpote in domibus potentiorū na
ti & nutriti mirę dicacitatis erant,a verna fit vernaliter.
Horatius in sermonibus.Continuatq́ dapes,nec nō ver
naliter ipsis Fungitur officiis prelambens omne quod
Seruus affert.Differt autem verna a seruo,q̄ seruus is sit q aut
verna bello captus,aut ęre paratus in potestatem nostram ve
nit.Vernę vero qui ex ancillis nascuntur domi,nam &
ii in seruitute sunt. Vernam equitem, ita inquit hi
lare viuebas,iisq́ iocis vt verna eques videreris. Sic.n.
romani vernas equites per iocum nominauere . Mart.
Quirinalis habuit ancillas,dominumq́ & agros implet eq
tibus vernis.Idē alibi Cuius nō syriēue parthiēue,nec
de cappadocis eques catbastis. Facetus,scribit Qui facetus
tilianus facetū non tm̄ circa ridicula consistre,sed ēt esse
appellationem excultę cuiusdā elegātię,vñ Hora. Mol
le atq́ facetū. Ioco mordēte,iocū accipimus auctore
Fabio qđ est cōtrariū serio.Nā & fingere & terrere & pro
mittere interim iocus ē.
Mordēte,p iocū mor
dentē intellexit dicaci
tatem,quę pprie signifi
cat sermonē cū risu ali
quos incessentē,iō De
mosthenē vrbanū fuis Dicacitas
se dicūt,dicacē negant.
Vehemens , valde Sales
pmptus. Salibus,ri
diculis,Cice.Oē qđ sal
sum sit ait esse atticorū,
qa sunt maxime ad risū
cōpositi. Et Catullus cū
dicit.Nulla ē corpe mi
ca salis,hoc dicit nihil ī
corpore eius eē ridiculū,
Salsum igit̄ erit qđ nō
erit insulsū, velut quod
dā simplex orationis cō
dimentū,quod sentitur
latente indicio , & velut
palatū excitat, qđ & a tę
dio defendit oratiōem.
Intra pomeria,eos
sales itelligit,qui aucto Vrbanitas
re Fabio vrbanitas di
cuntur,quā ait significari sermonē pferentē in verbis & Rusticitas
sono & vsu ppriū quendā gustū vrbis,& sumptā ex con
uersatione doctoꝝ tacitam eruditionē,deniq́ cui cōtra Pomeriam
ria sit rusticitas. Pomeria,dicunt quasi post moenia.
Nam vt scribit Liuius spacium quod neq́ habitari ne
que arari fas erat nō magis,qđ post murum esset,q̄ qđ
murus post id,pomerium romani appellauere. Oia
nunc contra,subaudi sunt tibi. Sylua horrida,cęsa
ries incompta. Siccę,nō vnguentatę,nam & capilli
totumq́ caput vnguento fouebātur.Mart.Si sapis assy
rio semper tibi crinis amomo Splēdeat, & cingāt florea
serta caput.Plautus in Casina.Vnde hic amabo vnguē
ta olent?oh perii,Cesso caput palio detergere. Calidi
visci.hoc dicit,quia vt scribit Pli.lib.xxiiii.Viscū cum
resina & cęra pannos in cute mitigat ois generis, tali igi
tur remedio facies reddebatur nitidior. Sed fruticāte,
notat molliciem turpitudinēq́ sui tpis.Nam cinędi,vt
molliores viderent̄,crura & brachia sibi depilabant . Est
ergo sensus.Crura inquit nūc tibi sunt neglecta & squal
lida pilo fruticante.i.subnascēte instar fruticis. Quid
macies ęgri veteris?subaudi sibi vult. Aegri vete
ris,valitudinarii hominis.qui morbo diutino laborant
rit. Dephēdas animi tormenta.Sensus ē.Sentio p
fecto te graui cura vexari.Nā facile vnusq́sq́ dephen
dat animi perturbatiōes ex habitu corporis.i. & curas et
gaudia. Dephēdas.secūdā psonam pro tertia.i.vnus
qsq́ facile possit deprehendere. Vtrunq́ habitum.s.
moeroris & gaudii. Inde,ex animo.i.ex affectibus
latentibus in animo gaudio,scilicet & moerore. Fle
xisse,in aliam partem vertisse & mutasse. Vitę prio
ri,quam agebas multis iocis & salibus.

Nup.n.vt repeto phanum isidis,& ganymedē
Pacis,& aduectę secreta palatia matris.
Et cererē (nam quo nō prostat foemina tēplo)?
Notior aufidio moechus celebrare solebas.
(Quod taceo) atq; ipsos ēt inclinare maritos.
Vtile & hoc multis vitę genus, at mihi nullum
Inde opęprecium, pingues aliquando lacernas
Munimenta togę duri, crassiq; coloris,
Et male percussas textoris pectine galli
Accipimus tenue argentum, venęq; secundę
Fata regunt homines, fatum est & partibus illis
Quas sinus abscondit, nam si tibi sidera cessant
Nil faciet longi mensura incognita nerui,
Quamuis te nudum spumanti viro labello
Viderit, & blande assiduę, densęq; tabellę
Sollicitent? κινου γὰρ γλυκεος αὐδρα κιναιδοι
Quod tñ vlterius mōstrū, q̄ mollis auarus?
Hęc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Computat, atq; cauet, ponat calculus, adsint
Cum tabula pueri, numera sestertia quinque
Omnibus in rebus, numerentur deinde labores.
An facile & pronū est agere intra viscera penem

Nuper enim vt repeto. Dum ostendit Neuolum fuisse moechum & pediconem notissimum notat adulteria, aliaq; flagitia sui tpis, quę in tantum adoleuerant, vt tota fere ciuitas corrupta, contaminataq; foret. Est ergo ordo & sensus, O Neuole tu nuper moechus notior Aufidio solebas celebrare phanū Isidis vt repeto.i. memoria. Phanum isidis.i. tēplis & in pmis isidis frequentia committebantur adulteria, de qbus pluscula diximus i sexta satyra illic Isiacę sacraria lenę. Erat autē templum Isidis vicinū campo martio. (Isidis templum) Ganymedem pacis, Templum pacis Vespasianus extruxit iuxta forū in quo aut pictam imaginem aut statuam Ganymedis fuisse ostendit poeta. (Pacis templū) Ganymedes autē filius fuit Laomedontis regis Troianorum quē dilectum Iuppiter in aquilam conuersus rapuit in coelū, remotaq; bebe filia pocillatorem suum fecit. Palatia.i. templum extructum i palatio, de quo ita Liuius lib. xxxix. ab vrbē cōdita. Et ędē magnę matris in palatio faciēdam locauerunt. Secreta, quę tantum a sacerdotibus curent. sunt.n. omnia deorum sacra mystica. Matris aduectę, idest cybeles aduectę ex phrygia, de qua in tertia satyra plura diximus illic. Hospes numinis idei. Lege Liuium eodem libro. Cererem, templum Cereris, quod erat ad circum maximū vt docet Pli. lib. xxxv. cap. xi. Nam quo non pstat? hęc leguntur per parenthesim & summam indignationem, ostendit autem pudicitiam non modo in locis pphanis sed ne sacris quidem esse tutam, hocq; maxime dicit, quia Cererem nominauit in cuius templo solebant esse tantum castę matronę in quo nunc adulteria committunt. Ouidius lib. iiii. fastorum. Sed si tura aberunt, vdas accendite tedas, Parua bonę cereri sint modo casta placent. Prostat, prostare est corpus vt diximus in prima satyra in vulgus dare, estq; verbum neutrum. (Prosto.) Aufidio, Aufidius taxat vt nobilis adulteriis & matronarum corruptor. Quod taceo, color occupatio. Vtile & hoc multis, subaudi est, verba sunt Neuoli respondentis, sub cuius persona tota satyra exurgit.

Inclinare, Incuruare ad rem turpem, vt alibi Quot discipulos inclinet Amillus. Inde, ex tali turpi ope.

Operęprecium. Emolumētum, sermo sumptus a mercenariis quibus iucundum est & vtile post operam pciū accipere. Lacernas, Ordo est, Accipimus aliquando lacernas pingues. De lacerna dictum est in prima satyra. Pingues, crassioris lanę. Munimenta, appositio est, hoc est quę superinduuntur togę. Mart. in distichis. Amphiteatrales nos cōmendamur ad vsus, Quum tegit albentes nostra lacerna togas. Toga autem vt diximus ante communis fuit habitus Romanorum nulla inter eos discretione, vnde Virg. eos appellauit, Gentemq; togatam, sed postea remansit in pauperibus & clientibus.

Male percussas, male calcatas, ac per hoc rariore textura, minoreq; estimatione. Pectine, pectē instrumētum est quo stamen calcatur in texendis pannis & linteis.

Textoris galli. Nam galli viliores, crassioresque vestes conficiebant Mart. Me pinguis gallia vestit. Tenue argentum.i. tenuem laminam aut aliquid ex tenui, modicoq; argento vt ligulam. Venęq; secūdę, ita dictum sicut dicimus panem secundarium quem alio vocabulo cibarium appellamus qui bonitate sit iferior q̄ qui fit ex pma farina. Fata regunt hoīes. hoc dōn a Neuolo cū suspirio & q̄rela, vt dicat deos q rerū oīum moderatores sunt sibi aduersos exister, nec quēq; in ope suo optatū exitū sortiturū cui dii propicii nō fuerint. Fatum est in partibus illis, nec esse est & illum fata sibi propicia habere qui inhonestę voluptati inseruit, nam & res illa ex fato & syderibus pendet. Sinus, vestis. Si ti. syde. cessant.i. si i ortu tuo benignū tibi ñ affulserit sydus. Spumāti la.q n. appetūt labra mouēt titillatu pruriginis. Viro, nomē diuitis adamātis sibi draucos. Alibi p diuite tñ pōit Virrōi murina daī. Te nu. ac p hoc ēt bñ mētulatū. Nā i balneis dabaī occasio ispiciūdi q̄lis q̄sq; esset. Tabellę, q̄ mittebanī a ciędis. κινουσι γὰρ γλυκεος αὐδρα κιναιδοι.i. mouēt.n. dulcis viꝝ eē ciędū, subaudi ē. Vlterius mō.i. peius? vñ dicius vltima vicia.i. extrēa & pessima. q̄si vltra q̄ ñ possis pgredi, verba sūt adhuc Neuoli cōq̄rētis de auaritia ciędi. Hęc tri. verba Virrōis recitata a neuolo ponētis calculū rōnibus suis cū Neuolo. Cauet, aliq legūt & cenet. vt sit, Ciędus in draucū auaricia vtiī, & tñ in re turpi pfenerat. Nā cenere ē i obscenis, de quo aū Ego te cenētē sexte verebor, q; si legas, atq; cauet erit sēsus, computat, atq; cauet.s. sibi ne i cōputatiōe decipiaī. Ponaī cal.i. subducaī rō expēsi & accepti, calculus aūt breuis ē lapillus, quo rōcinatores vtunī in rōnū cōputatiōe, possunt eē verba neuoli indignantis munera q̄q; sibi numerari & proinde prūpentis ponaī calculus &c. (Calculus.) De calculo dicemus Huberius in satyra vndecima. Omnibus in rebus, ex omnibus inquit quę mihi tribuisti nō plusq̄ quinq; sestertia fuerunt, sed numerentur labores mei, quos inueniet lōge maiores quam munera tua.

Legitimum,

Legitimũ,atq̃ illic hesternę occurrere coenę?
Seruus erit minus ille miser,qui foderit agrum
Quam dominum,sed tu sane tener ẽ puerũ te
Et pulchrum ẽ dignũ cyatho,coeloq̃ putabas.
Vos humili asseclę vos indulgebitis vnquam
Cultori,iam nec morbo donare parati?
En cui tu viridẽ vmbellam.cui succina mittas
Grandia,natalis quotiens redit,aut madidũ ver
Incipit,ẽ strata positus,longaq̃ cathedra
Munera foemineis tractat secreta calendis.
Dic passer,cui tot montes,tot prędia seruas
Appula,tot miluos intra tua pascua lassos?
Tetripholinus ager foecundis vitibus implet,
Suspectumq̃ iugũ cumis,ẽ gaurus inanis.
Nam quis plura linit victuro dolia musto?
Quantum erat exhausti lũbos donare clientis

Legitimum,cōuenienti magnitudine. Sed tu sane,ironicos.h.d. vt ostendat nullam sibi fuisse voluptatem,quum esset iam grandi ętate ꝛ totus hirsutus.

Dignum cyatho,alterum ganymedẽ qui Iouis fuit formosissimus pocillator. Vos,o diuites cinędi. Est.n. interrogatio ad diuites cinędos.ꝛ argumentum a minori ad maius.i.si draucis nihil datis qui voluptati vestrę cum maximo suo labore inseruiũt,nihil est,qđ pauperes cliẽtes a vobis sperare possint. Asseclę,datiuus

Asseclae. Assecla est casus,a sequendo sũt dicti asseclę,ii.n.sunt q̃ spe alicuius emolumẽti diuites sequunt. Cultori.dianti. Morbo,hoc est prurigini vestrę,idest ipsis draucis qui in morbo vestrę libidinis succurrũt,vt ꝯ sint verba Drauci an poetę. En cui tu viridem vmbellam,verba possunt eẽ tam drauci,q̃ poetę subsanantis per irrisionem ipsũ cinędũ,cui tãq̃ mulierculę mittebant munera a Draucis,quum contra ipse nimia ingratitudine nihil referret.Vt sit sensus ꝛ dissuasio nihil cinędo tam ingrato esse donandũ. Vmbellam,velum erat quo presertim mulieres vtebant ad arcendum solem,Mart. Accipe quę nimios vincant vmbracula soles.Sit licet ꝛ ventus,te tua tela teget.

Vmbella. Succinum. Succina,electra dñr a succo arboꝝ,vnde desudant.Nã vanitas prodidit grecorum Phaetõtis fulmine icti sorores fletu mutatas in arbores populos lachrymis electrũ oĩbus annis fundere iuxta Eridanum amnem quẽ padũ vocamus,Et electrum appellatum qm̃ sol' vocitatus sit electros,quã opinionẽ vt multi alii poetę secutus Mart. sic cecinit.Quum phaetõtea formica vagat in vmbra,Implicuit tenuem succina gutta feram. Diodorus hoc vt falsum improbans tradit Basileam insulam esse Scythię oppositam i oceano,in q̃ tempestas electrum plurimum eiicit nulla alia in parte orbis repertum,illudque ab incolis ad loca vsq̃ nostra transmitti. Succinis autẽ mulieres delectabant,vnde Plin.lib.xxxvii.sic scribit, Proximum locum in delitiis foeminarum tñ adhuc tãtum succina optinent,eandemq̃ oĩa hęc q̃ gemmę auctoritatem. Natalis quotiẽs,nam ab amicis mittebãtur munera celebranti diem suum natalem,vnde multi lucri cã non solum semel sed sępius in anno natalẽ celebrabant,vnde Mart.sic taxat Clytum.Vt poscas clyto minus,exigasq̃,uno nasceris octies in anno. Madidum ver incipit.i.quotiens venere Kalẽdę martię,quo tpe incipit ver ꝛ frequentes fiunt pluuię. Kalendis igit martiis munera mulieribus mittebant ab amicis,sicuti mense decembri quinq̃ diebus viris,quo tpe saturnalia celebrabant.Et quemadmodum mulieres Kalẽdis martiis seruos coena excipiebant tanq̃ exhortantes eos ad insequentis anni operam,Sic ꝛ viri in saturnalibus seruos in coenam admittebant tanq̃ eis gratias agẽtes operę toto anno nauatę,vnde Tibullus in pmo limine tertii libri ad Neerã.Martis romani festę venere Kalendę,Exoriens nostris hic fuit annus auis.Et vaga nunc certa discurrunt vndiq̃ pompa.Perq̃ vias vrbis munera,perq̃ domos. Et Mart.lib.v.ad Gallã.Scis certe puto vestra iã venire Saturnalia martias Kalendas.Mulieres aũt Kalendas martias colebant in memoriã belli cũ Sabinis cõpositi,nam tali die sabinę mulieres bella sedarũt,Oratius Martiis celebs quid agã Kalẽdis. Et tra.legẽdũ ẽ tractat ꝛ nõ tractas vt sit ordo ꝛ sensus En cui tu mitas vmbellã quotiens natalis redit,Et ipse positus i cathedra strata tractat mũera secreta feminneis Kalendis. Tractat ergo.i. mãibus ptractat tanq̃ faemella. Secreta,q̃ non vult ab aliis videri vt pudenda,muliebriaq̃,Nam ꝛ ipse cinędus tanquã foemina sedet expectans dona ab amatoribus. Positus,sedens. Cathedra strata.i.sella tapetibus ornata,q̃li sede mulieres sedẽtes munera expectabant ab amicis,ꝛ amatoribus.

Kalẽdę Martię.

Foemineis Kalendis.i.martiis quę vt dcm̃ est a mulieribus tm̃ colebant. Dic passer,insultat eius molicici pariter ꝛ auaricię. Passer,tu mollis ꝛ salax vt passer q in venerẽ putris est. Tot miluos.i.tot tua pascua in q̃bus ambiẽdis miluii volando defatigant.Imitatio ẽ Persii.Diues aras curibus quantũ non miluus oberret.

Triphoblinus. Tetripholinus.in cãpania est ager tripholinus. Plinius lib.xiiii.cap.vi.vina trebellica appellarunt ad q̃rtum a Neapoli lapidem ꝛ iuxta Capuã Caulina mox tripholina. Suspectum,qđ imminet Cumis ꝛ qđ a Cumis suspicit.De Misseno vr̃ intelligere,nã vicinũ est Cumis.Strabo proximum est Cumis Missenum pmontorium. Gaurus,mons campanię non lõge a baiis prope lacũ auernum,de quo Lucanus Vel si cõuulso vertice gaurus Decidat in fundum. Plinius li.xiiii. cap.ix.Certant massica q̃ ex monte gaurano puteolos,Baiasq̃ prospectantia. Inanis,concauus,vt est natura montiũ. Plura linit,plura recõdit i cella vinaria. Linit aũt.i.gypsat,Nam vasa vino repleta cõsueuere pice aut gypso obturari ne vina exhalarẽt.Vñ est illud Persii,Seriolę veteris metuens deradere limum .i. gypsum aut picẽ.Columella li.xiii.Nã oportebit post hunc numerum dieꝝ confestim vinum emundare,ꝛ si quid fecis aut labris vasoꝝ aut lateribus hesit eradi,ac suffricari,ꝛ protinus operculis impositis oblini.Horati.Vile potabis modicis sabinum Cantharis,gręca quod ego ipse testa Conditũ leui.hoc est gypsaui,Huic cõtrariũ est terentianũ illud.Releui dolia oĩa,atq̃ oẽs serias,quod significat aperui ꝛ quasi regypsaui,nam pteritum ẽ a relino non vt quidam falso putauerunt a releuo per syncopen. Victuro,quod diu seruabitur. Quantum erat,q̃ magna res erat,Irõicos.ac si dicat.res minia erat.

Missenum. Gaurus. Lino. Relino.

Iugeribus paucis, melius ne hic rusticus infans
Cum matre ē casulis, ē cum lusore catello
Cymbala pulsantis legatus fiet amici?
Improbus es cum poscis ait, sed pensio clamat
Posce, sed appellat puer vnicus, vt polyphemi
Lata acies, per quam solers euasit Vlysses.
Alter emēdus erit, nanq; hic nō sufficit, ambo
Pascēdi, quid agam bruma spirante, quod oro,
Quid dicam scapulis seruorū mēse decembri
Et pedibus, durare, atq; aspectare cicadas.
Verum vt dissimules, vt mittas cetera, quanto
Metiris precio, quod ni tibi deditus essem
Deuotusq; cliens vxor tua virgo maneret?
Scis certe quibus ista modis, q̄ sepe rogaris
Et quę pollicitus, fugientem sepe puellam

Melius ne hic rusticus infans. Sensus ē maius pfecto erit lucrū, qd̄ faciet puerulus q̄ desit rat nūcios sacerdoti cybeleio q̄ ego facio, estq; legēdū cū interrogatiōe Et erit ordo ifans rusticus cū matre ⁊ casulis ⁊ cū catello lusorē. i. q̄ pauperimus est ⁊ aliud nihil hēt q̄ matrē ⁊ casulam ⁊ catellū ne fiet. i nōne fiet hic. i. romę melius. i. cū maiori emolumēto legatus. i. internūcius ⁊ veluti leno amici pulsantis cymbala. i. sacerdotis cybelei, q̄ sacerdotes rebus spurcis ⁊ venereis dediti erant, nā patiebant muliebria vt molles ⁊ eunuchi. Ergo melius ne. i. nōne, vt alibi in sequētibus iam ne igit laudas. i. nonne laudas. posses ēt pnūciatiue legi ⁊ ne pro certe ⁊ valde vt est sepe apud Terētiū. Persius Ne mihi polydamas et troiades labeonē prętulerit.

Pulsantis cymbala, de gallis gestātibus cimbala diximus āteriore satyra Et resupinati cessātia sympana galli. Improbus es, verba Cinędi. i. insaciabilis es. Virg. Improbū anserē appellat insaciabilem. Improbū itē dicimus sicuti manifestissimū est minime probū. Vt illud apud Senecā Improbus hō est q̄ beneficiū scit sumere ⁊ reddere nescit. Improbū sępuū signat. Virg. Lauis improba teter ora cruor. — Improbus.

Sed pensio cla. verba sunt Neuoli. Pēsio inqt. i. ęs alienū qd̄ mihi pro domicilio meritorio pēdendū est clamat ⁊ vrget vt poscā a te. pēsio a pendēdo dicit, nam apud antiquos oīs pecunia pēdebat. appellat aūt pensionē, q̄ pro locis cōductis soluit. Mart. lib. iii. ad Gargilianū. Vñ tibi toga est, ⁊ fuscę pensio cellę? Capit ēt pro ipsa in oī re solōne, vt illud apud Liuiū li. xxxix ab vrbe condita. Decreuerūt cōsules vt tribus pensionibus ea pecunia solueret hoc est tribus enumerationibus siue solōnibus. — Pensio

Sed appellat puer vnicus, puer inqs q̄ ita vnicus est, vt fuit acies vnica Polyphēi. q. d. q̄ solus mihi satis nō ē, sicuti acies vnica nō satis fuit polyphemo, nā si duas hūisset Vlysses nō euasisset, appellat me ⁊ vrget vt alterū reperiam seruū, q̄a solus nō possis mihi dare operam.

Acies lata, lata oculus acies aūt proprie vt docet Cicero in li. de natura deorū dicit ipsa pupilla.

Euasit Vlysses. Nam Vlysses vt scribit Hom. ix. s tempestate p nouem dies iactatus quū in patriam cum sociis esset rediturus ad Lothophagos prius in Africam delatus est. vñ socii lotho gustata vix abstrahi poterāt, deinde illinc discedens in Siciliam venit ad Cyclopas apud quos oīa spōte sine cultura pueniūt, oues pascūt, Vlysses acceptis. xii. sociis e nauibus in littus descēdit in dagaturus, q̄ loca q̄s teneret, tulitq; secū vtrum plenum vini suauissimi, qd̄ dederat Maro Ismari accola sacerdos Apollinis, ⁊ Euantois filius, vñ dcm̄ ē vinum maroneum, cuius tāta erat vis vt vni mensurę vini viginti aquaꝝ adderent. Hęc prodidit Hom̄ quoꝝ ⁊ Plinius meminit lib. xiiii. cap. iiii. Speluncā Polyphemi intrauerūt q̄ tūc p pascua agebat oues, Illic copia casei, agnorū ⁊ hedoꝝ, orauere socii vlyssem vt his rebus onusti ad naues remearent, Vlysses renuit cupidus vidēdi ⁊ experiendi an polyphemus iure hospitii aliquid donaturus esset, Caseo igit considentes vesci coeperūt. Supuenit cyclops cum ouibus, ingens saxū ostio opponit, q̄ sint iterrogat supbe, rñdent se achiuos esse ex Agamēnonis exercitu, fluctibus illuc pulsos, supplices aliquid petere, hospites. n. ⁊ supplices in tutela esse Iouis. Tū dii inqt non sunt curę cyclopibus, ⁊ cū dicto duos ex iis arreptos more mōtani leonis depastus ē, vn de Ouidius. Quo vidi bina meorum Ter quater affligi sociorum corpore terrę Desuper ipse iacēs montani more leonis, Vir. in. iii. ęneidos vidi egomet duo de numero quū corpora nostro Prensa manu magna medio resupinus in antro Frangeret. multo hausto lacte obdormiuit. Sequenti die gregē in pascua eduxit, ⁊ fores eadem mole clausit, vespera rediit, duas in coena capras deuorauit. Vlysses blandis verbis suauissimi vini, quod secum attulerant poculum obtulit, quo gustato ter iussit ad se deferri, exhilaratus vino petiit de nomine eius tanq̄ ei gratias acturus. Nemo mihi nom̄ est inquit Vlysses. At ille Neminem vltimum comoedam, ⁊ somno se dedit pfundissimo vino repletus, Vlysses cum sociis accepto ligno oblōgo ⁊ acuto, ignīq; obusto oculum qui vnus illi erat in media fronte eruerūt, palum in vulnere relinquentes. Cyclops dolore percitus grauiter mugiit. Ad tam horrendam vocem cōcurrere alii cyclopes quęrentes cur ipsos a somno excitaret Tum ille Nemo inquit dolo me ⁊ viribus interficit. Illi responderunt si nemo vim infert, certe Iouis mala euitare neqs, Cyclops amoto saxo oues emisit singulas manibus pertentatas Vlysses mira astutia socios primum, mox se sub ventre arietum alligauit, ⁊ ita periculū euasit, ad sociosq; rediit. polyphemus autem vt tradit Homerus filius fuit Neptuni ⁊ Theosę, qui obcecatus descendit ad littora ⁊ patrem Neptunum contra Vlyssem precatus est, ex quo putatur illum passum naufragium. — Vinū Maroneum — Polyphemi fabula.

Scapulis, Terentius. Dum studeo esse fidelis amisi scapulas, sunt autem ossa humeris annexa a quibus dependent brachia. — Scapulę.

Mense decembri, Illud obseruandum est dici mense decembri, ⁊ mense Ianuario ⁊ non mense decembris ⁊ Ianuarii ⁊ sic de reliquis. Item vrbē patauinum, ⁊ lacum benacum, ⁊ fluuium Adduam, ⁊ montem parnasum, ⁊ arborem ficū, Licet plerunq; contra peruulgatam ⁊ meram latinitatem in contrarium dici reperiatur.

Durate, verba sunt Neuoli ⁊ non auari, vt qui dicat, Qui dicam scapulis ⁊ pedibus tempore hyemis vt durent ⁊ toleranter ferant frigoris iniuriam.

Verum vt dissimules, Esto inquit vt fingas te ignorare reliqua, quę in te contuli beneficia, quāto precio metiris, idest quanti facis quod ego feci tibi grauidam vxorem.

Virgo maneret, sed eam tibi impleui.

Tabulas,

Amplexu rapui, tabulas quoq; ruperat, & iam
Signabat, tota vix hec ego nocte redemi
Te plorante foris, testis mihi lectulus, & tu
Ad quem peruenit lecti sonus, & domine vox.
Instabile ac dirimi coeptum, & iam pene solutũ
Coniugiũ, in multis domibus seruauit adulter
Quo te circũagas? quę prima aut vltima põas
Nullũ ergo meritũ est ingrate ac pfide nullum
Quod tibi filiolus, vel filia nascitur ex me.
Tollis. n. libris actorũ spargere gaudes
Argumenta viri, foribus suspende coronas,
Iam pater es, dedimus, qđ famę oppõere possis,
Iura parentis habes, propter me scriberis heres,
Legatũ omne capis, nec nõ & dulce caducum.
Commoda pterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, si tres implevero, iusta doloris,

Tabulas, quibus inter se conuenerant in cõiunctione matrimonii. Signabat. i. alias tabulas iam erat signatura cum alio viro. Quo te circũagas? quo fugias, qđ respondeas? Quę prima aut vltima ponas? i. quę premia poteris tu dicere esse aut prima, aut vltima. q. d. tã multa in te contuli beneficia vt nõ possis dicere, ego volo hoc esse vltimum p-mium laboribus Neuoli quum nunq̃ possis satisfacere. Sermo autem est prouerbialis quo greci vtuntur: τι πρῶτον ἢ τί ὕστατον Quid primum aut vltimum.

Nullum ergo meritum. Occurrit tacitę obiectioni, posset enim dicere auarus merita eius nulla esse. An non inquit hoc est meritum maximum, q quum ipse nõ posses ex vxore suscipere liberos ego vicem tuam suppleuerim, & inde tibi nati sint liberi.

Tollis, Educas tanq̃ tuos. Terentius quicqd peperisset decreuerũt tollere. Argumenta viri, Argumentum autore fabio plura significat. Nam & fabulę ad actus scęnarũ compositę argumenta dicunt, & orationum Ciceronis velut thema argumẽtum appellamus, vnde Pedianus inquit argumentum tale est. Ex quo apparet argumentũ oẽm esse materiam ad scribendum destinatam. Et p materia accepit Cicero inquiens. Quoniam nullum scribẽdi argumentum mihi relictum est. Argumẽtum etiã dicimus, quod probationem. indicium, fidem facit. Ergo argumenta viri. i. filios qui fidem faciunt & idicium te esse virum, dicimus enim sic, silentium tuum fuit mihi argumento te virum bonum esse. i. indicio. Plin. loquens de ursis. Cibi nulla argumenta. i. nulla idicia, deductumq; est vocabulum ab arguo, quod idem est, qđ fidem facio & indico, vt verba tua arguunt te improbũ esse. i. indicant & fidem faciunt. Libris actorum, diximus in secunda satyra illic. Cupient & in acta referri, acta non esse libros, sed negocia ipsa tam priuata q̃ publica, quę in libris describebant, vnde bene poeta ait Et libris actorum. Vnde Cicero in. ii. Philippica in publicis actis nihil est lege grauius. In priuatis firmissimum est testamentum. Tranquillus in Tiberio, Interim quũ in actis senatus legisset dimissos, ac ne auditos quidem quosdam reos. Idem in Cęsare. Fuerat animus cõiuratis corpus occisi in tyberim trahere, bona publicare, acta rescindere. i. libros qbus acta siue gesta Cęsaris continerentur. Vnde & ętate nostra dicimus in actis tabellionũ hoc inuenit. i. in libris quibus describuntur acta & gesta hominum. absolute etiam dicimus facta & gesta imperatorum acta, vt illud apud Tranquillum in Augusto. Nihil conuenientius ducens q̃ necem auunculi vindicare, tueriq; acta. i. quę egisset. Ergo libris actorum. i. libris continẽtibus publica ciuitatis negotia, nam & nomina liberorũ in publicis ciuitatis monumẽtis describebant. Vñ Apuleius in secunda apologia ita scrib. Pater eius natam sibi filiam more cęterorum professus est, tabulę eius partim tabulario publico, partim dono asseruabant. quam consuetudinem seruant adhuc & veneti. possumus etiam intelligere priuatos libros in quibus parentes acta sua describerent. inter quę & nomina liberorum, vnde Seruius in secundo. Georgi. exponens illud, Populi tabularia vidit, scribit in templo Saturni vbi erat ęrarium solita fuisse repõi acta, quę quę susceptis liberis faciebant parentes. Ab actis dicuntur Actuarii hoc est qui scribẽdo negotia tam publica quã priuata in libros continentes acta referunt q̃si notarii. Vnde Trãquillus in Cęsare. Oratiões aliquas reliquit, inter quas temere quędã feruntur pro. Q. Metello, quam non imerito Augustus existimabat magis ab actuariis exceptã male subsequntibus verba dicentis q̃ ab ipso editam. Suspende coronas, i. signum lęticię, ornabãt. n. fores domus coronamẽtis, frondibusq;. Alibi. Pone domi lauros. Iã pr es, iã filios hẽs. Dedimus, qđ famę. i. dedimus tibi filios. qbus potes oñdere te esse & virũ & maritũ, ac p hoc detractorũ famã extinguere q te mulierẽ & cinędũ dicebãt.

Scriberis he. Nã lege cautũ fuisse vr vt q liberos ñ susciperet hęreditates adire nõ posset. Legatũ oẽ capis, bñficio inqt meo factũ est vt possis scribi heres oium legatorũ, quũ antea obstãtibus legibus tibi ñ liceret, q̃s tñ leges in corpe iuris ciuilis nõ hẽmus sublatas ab impatoribus. Legatũ appellat vt diffinit Modestinus qdã dõatio testõ relicta, deducto vocabulo a lego legas, qđ est idẽ, qđ mãdo & decerno testõ, Inde est legator q testõ legat & reliqt bõa sua alicui. Legatarius vero is appellat q legatũ capit. A lego cõpositũ est allego, qđ capit pro mitto. Plau. qui in ea ipsa me allegauit q istã accersere. Allego et p adduco. Pli. Tũ multa allegauit. q̃ ad rẽ pposita ptinere non videbant. Et dulce caducũ. Testñ caducũ vt legit apud iuriscõsultos codice de testamentis dr quod sub conditione fit a cadẽdo. q ea deficiente vel viuo vel mortuo testatore id cadat pueniatq;, vel ad testatorem vel ad substitutũ eo mortuo, vel q ab vno cadit i alterũ p hereditatẽ. Capis inqt & caducũ legatũ, id quod sine liberis capere non poteras, id. n. in te cadit, qđ non expectabas, nam a cadendo vt diximus deducit vocabulũ, quũ ab vno in alterũ per hereditatẽ cadit. Dulce aũt appellat, qđ ex insperato cõtingit. Si numerũ, si tres impleuero. Si tres ex vxore tua suscepo filios. Nam qui in vrbe tres filios, qnq; in Italia, septẽ in puincis habuisset immunitate donabat, quã plęriq; et sine vxore & liberis ab impatoribus impetrauerũt, quod & Mart. quũ esset sine liberis petiit, impetrauitq; a Domitiano vt docet carmine suo. Quod fortuna vetat fieri, permitte videri Natorũ genitor dicar vt esse trium. Et alibi ad vxorẽ Natorũ mihi ius triũ roganti musarũ pciũ dedit mearũ.

Marginal notes: Actuarius · Argumentũ · Acta · Legatũ · Legare · Legator · Legatarius. · Allegare · Caducus · Ius triũ. · In natorũ

Neuole causa tui, contra tñ ille quid affert?
Negligit, atq́ʒ alium bipedem sibi quærit asellũ.
Hęc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas,
Nam res mortifera est inimicus pumice lęuis.
Qui modo secretum cõmiserat, ardet ẽ odit
Tanq̃ prodiderim qcquid scio, sumere ferrum
Fuste aperire caput candelam apponere valuis
Non dubitat, nec cõtẽnas aut despicias q́
His opibus nũquam cara est annona veneni,
Ergo occulta teges, vt curia martis athenis?
O corydon corydon, secretum diuitis vllum
Esse putas? serui vt taceant, iumenta loquẽtur,
Et canis, ẽ postes, ẽ marmora, claude fenestras
Vela tegant rimas, iunge ostia, tollito lumen
E medio, clament omnes, prope nemo recũbat
Quod tamẽ ad cantum galli facit ille secũdi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet ẽ quę
Finxerunt pariter librarius, archimagiri

Solus qui poterat, valebis vxor. Non debet domini perire munus. Idem alibi. Premia laudato tribuit mihi Cęsar vterq́, Natorumq́ dedit iura paterna trium. Qui ergo ius trium liberorum habuissent multa consequebantur preter cęteros commoda, vnde Appianus ẽ Tranquillus scribunt in diuisione agri campani Iulium Cęsarem iussisse agros qui circa Capuam cęteris fuissent cultiores ẽ feraciores patribus diuidendos esse, quibus trium liberorum ius adesset, quo facto cõcurrisse ad viginti hominum millia, qui trium liberorũ alimenta deposcerent. Idem tradit Tesseram frumenti triplicem solitos accipere, Et in petitione magistratuũ non habentibus filios eo numero anteponebantur. Iusta doloris causa tui, possunt esse verba poetę quasi dolentis casum Neuoli, possunt etiam referri ad ipsum Neuolum sui ipsius miserescentem. Dolor est

Dolor motus asper in corpore a sensibus alienus Cicero in secundo Tusculanarum. Ille quid affert, diues auarus. Negligit, scilicet te Neuole, nihil tibi dat. Hęc soli, verba Neuoli ad poetam vt taceas. Lenis, mollis ẽ effoeminatus, qui pumice cutem sibi polit. Qui modo secretum, Cinędus ĩquit qui secreto opera mea vsus est timens ne publicetur odio me prosequitur ẽ cędem mihi omnibus modis machinatur. Ardet, indignatione ẽ ira accenditur. Candelam apponere valuis, idest domum accendere adhibita cãdela, hoc magis placet q̃ vt intelligas candelam per inferiora immissam, illud enim minime lętale esset supplicium. Valuę autem dicuntur ipsę fores a voluendo. Plinius libro sextodecimo valuas ex cupresso etiam quadringentis prope an-

vlaue nis durare. Sumere ferrum, ad occidendum. Aperire caput, idest scindere. Petronius. Iam non potui supplicio caput aperire. Nec contemnas, quod dico.

Annona Q ꝯ, quia. Annona veneni, idest ipsa veneni merx ẽ copia nunquam est cara huiusmodi diuitibus ẽ cinędis, quia impensę non parcunt, appellatione autẽ annonę intelligimus non modo rem omnem frumentariam, sed alia quoque cibaria, vnde Cicero scribit in secundo de diuinatione, Annonam futuram cariorem in macello. Sic ẽ Tranquillus in Tiberio. Annonã macelli senatus arbitratu quotannis temperantiam censuit. Varro in tertio de re rustica. Coenę innumerabiles excandescunt annonam macelli, videturq́ vocabulũ deductum ab anno tanquam sit anni alimonia. Et cum Romę sępe famę laboraretur magistratus cõstituti sunt

pfecti annonę qui annonę preessent, qui prefecti annonę dicebantur Vsurpatur etiam annona in aliis q̃ in eduliis. Horatius in epistolis. Vilis amicorum est annona, bonus vbi qd deest. Et locum sic intelligas, amici viri boni ẽ sapienter nihil desiderant, neq́ petunt quod magni sit precii, vbi aliquid eis deest, quasi dicat vili re contenti sunt, ẽ modica, quia boni sunt ẽ sapientes. Vt curia martis athenis, scilicet tegit, sic inquit non minore silentio hęc tegas, q̃ consilia sua tegit senatus atticus. Curia martis, idest Areopagus, vbi teste polluce iudicia cędis, vulnerum, ẽ veneficiorum per populum exerceri solita

areopagus sunt. Plinius libro septimo scribit sic. iudicium capitis in Areopago primum actum est, ibi.n. Mars, vt docet Diuus Augustinus libro decimo octauo. cap. decimo quum homicidii crimine reus fieret iudicantibus duodecim diis in eo pago sex sententiis absolutus est. Iudicabant autem noctu ẽ in tenebris ne ad dicentes, sed ad ea quę dicerentur, respicerent, quod Lucianus aperte scribit in Dialogo, q inscribitur Hermotinus hortans ipsum Hermotinum philosophum, vt in iudiciis ẽ rerum examinatione imitetur Areopagitas οἱ ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ δικάζουσιν ὡς μὴ ἐς τοὺς λέγοντας ἀλλ᾽ ἐς τὰ λεγόμενα ἀποβλέποιεν, hoc est qui in nocte ẽ tenebris iudicant, vt non ad dicentes, sed ad ea, quę dicerentur, respicerent. Cuius consuetudinis meminit ẽ Macrobius libro vltimo Saturnalium his verbis. Quęramus silentiumne conuiuiis an ẽ opportunus sermo conueniat. Nam sicut apud Athenas areopagitę tacentes iudicant, ita inter epulas oportet semper sileri, Areopagus autem interpretatus cliuus Martis, ἄρης. vel ἄρεως, vel ἄρεος Martem significat πάγος vel locum eminentem. De Areopago ita Valerius libro secundo. Eiusdem vrbis ẽ sanctissimum consilium. Areopagus quid quisque Atheniensium ageret, aut quonam quęstu sustentaretur, diligentissime inquirere solebant. O Corydon, verba poetę respondentis. Ne volo quid petierat vt taceret. Hemistichon est Virgilii. O corydon corydon quę te dementia coepit, quasi dicat. o stulte credisne quicquam esse turpe. quod possit latere? Serui vt taceant, idest quamuis taceant serui. Ad cantum secundi galli, idest ad secundum cantum galli. Iunge ostia, claude. Caupo, is est qui cauponam exercet quem stabularium etiã nominamus a stabulo, quod pro caupona ẽ taberna meritoria accipitur. de quo ante dictum est. per Cauponem

campo autem intelligit vnumquemq́ vulgarem hominem. Librarius, qui libros exscribit. Tranquillus Domitiano. librarius etiam qui eam descripserant cru-

Archimagirus cifixis. Archimagiri. Archimagirus magister et princeps coquorum, ẽ coquus inter seruos erat. ἀρχὸς enim principem ẽ μάγειρος coquum significat.

Captores

Carptores, quid enim dubitant cōponere crimē
In dominos, quotiens rumoribus vlciscuntur
Balthea, nec deerit qui te per compita quęrat
Nolentem, ē miseram vinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quicquid paulo ante petebas
A nobis, taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, q̃ subrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum laufeia bibebat.
Viuendum est recte cum pp plurima, tum istis
Pręcipue causis, vt linguas mancipiorum
Contemnas, nā lingua mali pars pessima serui,
Deterior tamen hic, qui liber non erit illis
Quorum animas ē farre suo custodit ē ęre,
Iccirco vt possim linguam contēnere serui
Vtile consilium mihi, sed cōmune dedisti
Nunc mihi qd suades post dānum tpis, ē spes
Deceptas? festinat enim decurrere velox
Flosculus angustę miserę q̄ breuissima vitę
Portio? dū bibimus, dū serta, vnguēta, puellas
Poscimus, ob repit non intellecta senectus.
Ne trepida. nunquā paticus tibi deerit amicus
Stantibus ē saluis his collibus, vndiq̄ ad illos
Conueniunt, ē carpentis, ē nauibus omnes
Qui digito scalpunt vno caput, altera maior
Spes superest, tu tantū erucis imprime dentem.

Carptores. Carpere multa significat. vt mordere ꝛ
Carpe. taxare, vt poeta carpit auariciam. Carpere frui. Persius.
Carpamus dulcia. Carpere eligere. Terentius vnum
quodq̄ quod erit bellissimum carpam. Carpere lędere.
Virgilius. Carpit enim vites paulatim vritq̄ viden-
do. Carpere rapere. Tibullus Carpite nunc tauri de se-
ptem montibus herbas
idest rapite ad comeden
dum. In qua significa-
tione potest videri di-
ctum hoc loco Archi-
magiri carptores, idest
raptores qui semper ali-
quid ad comedendum
rapiunt ꝛ auferunt ex
epulis domini. quid
enim dubitant, non est
inquit mirum si domi
nos suos accusant quū
velint vlcisci verbera
quę acceperunt ab eis
falsis criminationibus
ꝛ rumoribus, quos vbi-
Balthe- q̄ disseminant. Balthea.
us. verbera balltheorū qui-
bus sępe cęsi fuerūt, sūt
autem cingula milita-
ria bullata ex corio a q-
bus gladii dependebant
pro cingulo tamen mu
liebri accipitur ab Apu
leio. Inebriet, repleat
Illos scilicet seruos,
librarium scilicet ꝛ Ar
chimagiros. Pete-
bat a nobis, propter il-
lud. Hęc soli commissa
tibi celare memento.
Quā potare, subaudi
tantum. Laufeia bi-
bebat. Laufeiam sui tē-
poris mulierem vino-
lentam notat. Faciens, sacrificans ꝛ rem diuinam
peragens Virgilius. Quum faciam vitula pro frugi-
bus. Pro populo, pro salute populi ro. Sacra autem
intelligit Bonę deę quę pro salute populi ro. celebraban
tur a mulieribus quotannis in domo summi pontificis
de quibus Plutarchus multa in vita Ciceronis. Sene-
ca ad Lucilium. Credat aliquis pecuniam esse versa-
tam in eo iudicio, in quo reus erat clodius ob id adul-
terium quod cum Cęsaris vxore in aperto commise-
rat violatis religionibus eius sacrificii, quod pro populo
fieri dicitur. sic summotis extra conspectum omnibus
viris. vt picturę quoq̄ masculorum animalium conte
gantur, vnde est illud iuue. Iubet picta velari. De hoc
etiam ante illic. Atq̄ bonam tenerę placant abdomine
porcę. Viuendum recte. salubre consilium. Con-
temnas, contemnere queas. Tum his, legendum est
istis, aliter versus non staret. Nam lingua, sensus est.
In seruo improbo lingua est pars maxima totius corpo
ris, quasi dicat lingua inter cętera membra multum va
let in seruo, quasi dicat promptus est ad loquendum,
vnde seruus ille corrigitur apud Plautum in milite sic.
Plus oportet scire seruum q̃ loqui, nisi potius legatur
pars pessima. vt sit sensus, linguam in seruo vitioso esse
pessimam totius corporis partem. Deterior tamen
hic, sensus est. Deterior autem erit conditio domini qui
aliquid fecerit, vnde sit seruus idest subiectus seruo suo
ꝛ non liber. Nam dominus qui aliquod scoelus com-
miserit, semper timet seruum suum ne ab eo accusetur,
ꝛ ita semper est seruus
seruo ꝛ nūquam liber.
Illis, scilicet seruis.
Quorum animas,
idest quos alit. Suo
farre idest pāe, farre au-
tem ait, quia Romani
trecentis annis vixe-
rūt farre vt Plinius tra-
dit ex sententia Verrii.
Iccirco, verba Ne
uoli. Commune,
quod ad omnes ęque p-
tinet. Ne trepida,
verba Iuuenalis.
Paticus, cinędus a
patiendo muliebria, qd'
si a latino deducis cum
ꝛ exili scribetur, si vero
a gręco παθικος aspira
tionem addes. His
collibus, idest durante
hac vrbe vbi septē sunt
colles. Tibullus Carpi-
te nunc tauri de septem
montibus herbas.
Carpentis ꝛ naui-
bus, terra ꝛ mari.
qui digito, hoc est
molles ꝛ effoeminati, q
vno dūtaxat digito sibi
caput scalpunt soliciti,
ne comam studiose con
cinnatam perturbēt, qd'
in Cęsare notatum est
qui caput sibi vno digi
to scalperet, vnde Cicero conficiebat nihil suspicandū
esse de eo tanquam molli. Seneca ad Lucilium. Impu-
dicum ꝛ incessus ostendit, ꝛ manus mota, ꝛ vnum in-
terdum responsum ꝛ relatus ad caput digitus ꝛ flexus
oculorum. Nam ꝛ Pompeius sic a Clodio est notatus
vt scribit Plutarchus in vita Pōpeii. Et Ammianus Mar
cellinus historię li. xvii. Pompeii obtrectatores ait hoc
etiam in eo ludibriosum ꝛ irritum obseruasse, q genui-
no quodam more caput digito vno scalpebat. Sic q̄ poe
ta ostendit Romam confluere omnes molles qui vi-
rum sibi appetant. Altera maior spes non est in-
quit tibi dehinc desperandum. Immo altera tibi ma-
ior spes superest. scilicet cinędes tibi non defuturos. Eruca
Tu tantum erucis, per Erucam omne aliud ve-
neris excitamentum intelligit, Eruca autem est herba,
quę maxime vires in venerem prestat Virgil. in more-
to. Intybaq̄ ꝛ venerem reuocans eruca morantem. Pli-
nius in. x. cap. lxiii. Auiditas coitus putatur ex cibis fie-
ri, sicut viro eruca, pecori cocpe. Ouid. in ai. de re. Nec
minus erucas aptum est vitare salaces. Columella. Et
quę frugifero seritur vicina priapo. Excites vt venerei
tardos eruca maritos.

Hęc exempla para felicibus,at mea clotho
Et lachesis gaudent,si pascitur inguine venter.
O parui nostriq́ lares,quos ture minuto
Aut farre,ę̃ tenui soleo exornare corona,
Qñ ego figã aliqd,quo sit mihi tuta senectus
A tegete ę̃ bacculo: viginti milia foenus
Pignoribus positis,argenti vascula puri,
Sed quę fabricius censor notet,ę̃ duo fortes
De grege moesorum,qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo,
Sit mihi preterea curuus cęlator,ę̃ alter
Qui multas facies pingat cito,sufficient hęc,
Qñ ego pauper ero: votũ miserabile nec spes
His saltem,nam cũ pro me fortuna rogatur
Affigit ceras illa de naue peritas,
Quę siculos cantus effugit remige surdo.

Hęc exempla,verba Neuoli.para inquit hęc exempla ꝛ documenta excitandę libidinis foelicibus.q.d.se i tali re minime esse fortunatum. At mea clotho, Sed licet inquit in tali vitę instituto infoelix sim,Clotho tñ mea ꝛ lachesis.i.tota vita mea semp tali vitę genere delectata est,maximeq́ delectatur.per clothon autem ꝛ lachesin,quę duę sunt ex parcis,quęq́ vitam hominum disponere dr̃r vitam intelligit. O parui, votum est Neuoli cum suspirio quo diuitias more insipientis sibi optat, sicq́ poeta ꝑ irrisionem ostẽdit eum nescire viuere cõtentũ (quod facit sapiẽs) paruo.atq́ ideo turpes exercere artes,quasi innuat vitiosum hominem a sapiente in hoc differre q̃ hic multa concupiscat,ille paucis contentus sit. O parui, ex affectu dictum, nam parui ei videbantur.

Lares Lares, dii familiares, de quibus plura diximus illic apd̃ Persium. Bullaq́ succinctis laribus donata pependit. Nam eos vt domus presides colebant. quibus canis assistebat ꝛ ipsi caninis pellibus vestiebantur. De iis multa Plutarchus in problematis ꝛ Festus Põ.

Lemures. Apuleius putat ex lemuribus eũ qui posteriorum suorum curam sortitus pacato ꝛ quieto minime domũ possidet larẽ dici. Eum vero qui propter aduersa vitę merita nullis bonis sedibus in terra vagatione ceu quodã exilio puniť inane terriculamentũ bonis hominibus,cęterum noxium malis laruam dici.lemurẽ aũt volebãt esse animum quum ex corpore nostro migrasset.Hinc autem ortam esse originem colendi lares in domo ostẽdit Seruius,qa homines apud maiores in suis domibus sepeliebanť,quos pro diis colere ꝛ venerari cœperunt.

Laruę. Aut farre,molla quę ex sale ꝛ farre cocto constabat. Tenui corona.Nam laribus publicis ꝛ priuatis dabatur corona vnde Plin.lib.xxi. Et iam tũc coronę deorum honos erant,ꝛ lariũ publicorum ,priuatorumq́.

Figam aliqd,reponam. A tegete ꝛ baculo, a mendicatione. Viginti milia,subaudi sint mihi.Optat enim habere hęc. Foenus,appositio est. Sed quę fabricius,hoc est.quę inuidiosa ẽt sint,vt mereanť etiam a Fabricio notari.Hocq́ dicit,qa Fabricius Licinius cẽsor Cornelium Rufinũ duobus cõsulatibus ꝛ dictatura speciosissime functum.q̃ decem pondo vasa argentea cõparasset.perinde ac malo exẽplo luxuriosũ in ordine senatorio retinendum non censuit lege Valerium in ii. de censoria nota,ę̃ Gelium lib.iiii. Et duo fortes,subaudi sint serui. De grege moesoꝝ.i.de grege seruorũ

Moesia. quales habebantur ex Moesia. Est autem moesia vt Pli. docet lib.iii.prouincia pannonię finitima, ad pontum vsq́ cum Danubio decurrens. Ex qua venerunt qui in Asia vt tradit Artemidorus habitant iuxta Bithyniã,

supraq́ fontes Caici.De quibus multa Strabo lib.xii.

Loca,supposita ad ferendã lecticam,aut venera quã eum in circo succollantes ferrẽt,neq́ enim lectica a duobus tantum seruis gestari potuisset,sed a sex vel octo,vnde hexaphorum ꝛ octophorum appellata est lectica.

Circo clamoso,propter populi clamorem ꝛ plausum fauentis aurigis, vnde alibi. Totam hodie Romam circus capit, ꝛ fragor aurem Percutit, euentum viridis quo colligo panni.

Cęlator,qui mihi vasa preciosa cęlet. Celare enim est insculpere, vnde ꝛ cęlum ferrum quo vasa cęlantur, quę veteres ancęsa vocabant quot circumcedendo fiant.

Ancęsa Sufficient hęc, pronunciatiue legendum est,idest satis erunt hęc mihi si habeam.

quando ego pauper ero: si hęc habuero:

Votum miserabile,verba Neuoli votum suum damnantis, estq́ veluti acclamatio quasi qui errorem suum

Sirenes iam cognoscat. Affigit ceras, Sirenes tres fuisse filię Acheloi ex calliope musa finguntur a poetis,quę in littore cãpano hitãtes nautas ꝑter ea loca nauigãtes suauitate cantus in somnum ꝛ scopulos inducebant,cogebantque facere naufragium . vnde Vlysses vt scribit Home.libro.xii. Odyssę . quum iuxta ea littora esset nauigaturus a Circe admonitus , aures sociis suis cera obturauit,se autem malo manibus ꝛ pedibus alligari iussit apertis auribus.imperans etiam si innueret ne solueretur. Nauigantibus igitur Syrenes statim cantare suauissime cœperunt, O decus argolicum, quin puppim flectis Vlysses, Auribus vt nostros posses agnoscere cantus. Nam nemo hac vnquam est transuectus cerula cursu,Quin prius astiterit vocum dulcedine captus post variis auido sacratus pectore musis Doctior ad patrias lapsus peruenerit oras. Nunc graue certamen belli, clademq́ canemus Grecia quam Troię diuino numine vexit, Omniaq́ elatis regum vestigia terris. Iit ergo cãtus illecebris captus Vlysses quum sociis annuens super ciliis iuberent se solui , non id prius impetrauit , quam periculum euasisset. Ferunt tunc illas dolore percitas in Parthe mare se precipitasse ꝛ a nomine vnius parthenopes,quę nope Neapoli sepulta fuit appellatam esse vrbem parthenopem. vnde Vnde Silius Italicus . Sirenum dedit vna suum memorabile nomen parthenope moriens acheloias ęquore,cuius Regnauere diu cantus , quum dulce per vndas Exitium miseris caneret nõ prospera nautis. Earum nomina fuere parthenope. Leucosia, Ligia. Plinius tum libro.x.non sentit sirenes fuisse sic inquiens. Nec Sirenes impetrauerunt fidem licet affirmet Dino Clytarchi celebrati auctoris pater in India esse , mulceriq́ earum cantu quos grauatos somno lacerant.

Mnibus in terris, Hac satyra Iuuenalis insectatur stulta hominum vota, q mentis affectibus inseruiētes a diis multa petunt tanquam bona, quę eis maxime sunt perniciosa. Ait ergo poeta homines adeo ignorantię profundo imersos, vt pauci existant q vera bona, malaq; cognoscant, & proinde fieri vt pro bonis mala sibi optent, Colligitq; a diis aut nihil omnino petendum quum ipsi multo melius q̃ nos sciant quid nobis expediat, aut id tantum petendum vt mens sana sit i corpore sano. A gadibus, idest ab occidente. Nam gades insula ē extra columnas herculeas ad hostium betis irrumpētis in occeanum britannicum. Gangem. i. orientem, nam Ganges Indię fluuius est, quē alii incertis fontibus vt nilum, rigantemq; vicina eodē mō, alii in scythicis montibus nasci dixerunt, in eum nouem & decem amnes influunt. Plinius lib. vi. Pauci dignoscere possunt, pauci inquit sunt ab occidēte vsq; in orientem qui vere sciant dignoscere verū bonum multum enim interest inter verum & opinatū bonum seu malum. Vera bona, quia multa sunt, q̃ bona videntur quum tamen non sunt, ea igitur bōa sunt opinabilia non vera. Diuersa, contraria. i. mala.

Gades.

Ganges

Illis. s. bonis. Remota nebula erroris, idest remota animi nostri cęcitate, q mala deuinctus cupiditate transuersus fertur. Vnde Valerius, Et enim densissimis inoluta tenebris mortalium mens in quā late patentem errorem cęca precationes tuas spargis? Timemus, vt malum. Cupimus, vt bonum. Dextro pede, secūdo, & prospero conatu. Nam pede dextro id dicimus facere, quod nobis prospere cędit, contra sinistro, vñ Apuleius in Asino aureo, sinistro pede profectum me spes compendii frustrata est. Concipis, verbum est votis conueniens, dicimus. n. vota concepta, quę mente concipimus & agitamus, quid concipis. i. animo tuo optas.

Conci pere

Euertere domos, ordo est, dii faciles ipsis optantibus euertere domos. Nocitura toga, nocitura petuntur, Militia. Toga & militia ablatiui sunt casus, & est sensus, Adeo inquit homines longe sunt a cognitione veri boni vt plerunq; petant, quę omnino eis sunt nocitura & domi & militię, alii enim reip. administratiōem, alii rei militiaris iperia expetunt, & multa id genus, quę ipsis exitium afferunt. Toga, nam per togā quę (vt scribit Pedianus (& iam sępe diximus cōmunis fuit habitus marium & foeminarum, itelligimus res vrbanas. vnde Cicero, cedant arma togę, & Iuuenalis Tanuš igitur muros intra toga contulit illi Nominis & tituli. Valer lib. viii. Toga Scipionē ducē aduersus poenos creauit, arma poposcerunt. Et torrens dicendi copia. s. petitur. Multis, cum sequentibus connectitur, vt sit sensus, Multi elloquentiam optant sed multis mortifera est & perniciosa, vt fuit Demostheni & Ciceroni, de quibus inferius. Torrēs, ingens & abundans, vñ inferius de Demosthene. Torrentem & pleni moderantem frena theatri, & alibi Isco torrentior. sumpta translatiōe a torrente hoc est fluuio qui magno rapitur impetu. Viribus ille. i. alius. Ostendit. n. & vires homini quandoq; esse perniciosas, respexit autem ad Milonem crotoniensem quē ferūt egisse omnia supra, quā homo valet, de quo & hoc proditur, quod ictu nudę manus taurum fecit victimam, eum solidum ea qua mactauerat die humeris solus gestauit nō grauatim. Exitum autem habuit vitę miserandum, quū enim iam natu grandis artem athletica desisset, iterque solus per loca faceret syluestria, quercum vidit rimis in media parte hiantem, tunc volens experiri an vires sibi adhuc superessent, immissis in arboris scissuram digitis quercum diducere, ac rescindere conatus est, dimidiaque diducta parte, moxq; viribus cessantibus & in naturam suam arbore redeunte, retentus & captus se feris prębuit lacerandum. plura de hoc Gelius, Valerius, Solinus, Plinius & Strabo disserunt, Ouidius in Ibin sic. Vtque milo robur diducere fissile tentes, Nec possis captas inde referre manus. Sed plures nimia, Multa inquit exitiosa petuntur sed diuitię maximę, quę inter alia petuntur plures occidunt, & quanto quis plura possidet tanto magis exitio est obnoxius. Census, scilicet strangulat tantum exuperans cuncta patrimonia quanto maior. est balena delphino, idest qui sit valde extra communem diuitiarum mensuram.

Milo crotoniensis.

Balena Britannica, bene autem britannicam nominauit quia in oceano Britannico, vt in nono testatur Plinius tales beluę maiores spectantur. gręci phalenam appellant, Festus autem Pompeius eandem pistricem & cetum putat. Temporibus diris, ostendit poeta exemplo Cassii Longini & Senecę, diuitias homini saepe perniciosas esse. nam quo tempore Nero imperabat Cassium longinum iussit interfici, hac vna ex causa, quod in vetere gentili stemmate Cassii, Cęsaris percussoris imaginem retinuisset. Sed Iuuenalis innuit Longinum interfectum, quod eius opibus Nero inhiaret. eadem etiam causa Seneca coactus est mori.

Balena

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra Decima.

Mnibus in terris quę sunt a gadibus vsq;
Auroram & gangem pauci dignoscere possunt
Vera bona, atq; illis multum diuersa, remota
Erroris nebula, quid. n. ratione timemus
Aut cupimus, qd tam dextro pede cōcipis, vt te
Conatus non poeniteat, votiq; peracti?
Euertere domos totas optantibus ipsis
Dii faciles. nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia multis,
Et sua mortifera est facundia, viribus ille
Confisus periit, admirandisq; lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cūcta exuperās patrimōia cēsus,
Quanto delphinis balena britannica maior.
Temporibus diris igitur, iussuq; neronis

Longinū ē magnos senecę prędiuitis hortos
Clausit,ē egregias lateranorum obsidet ędes
Tota cohors,rarusvenit in coenacula miles,
Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus,gladiū contūq; timebis,
Et motę ad lunā trepidabis arundinis umbrā.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota,ē cunctis notissima templis,
Diuitię vt crescant,vt opes,vt maxima toto
Nostra sit arca foro,sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus,tunc illa time quum pocula sumes
Gemmata,ē lato setinum ardebit in auro.
Iam ne igitur laudas,quod de sapiētibus alter

Seneca dis. Senecę prędiuitis. Nam Seneca opes vel inuidiosas possedit. de quibus sic Cornelius Tacitus. Fenius Ruffus & Tigillinus variis criminationibus Senecam adoriuntur tanquā qui ingentes & supra priuatum modum euectas opes adhuc augeret, quodq; studia ciuiū in se verteret, hortorum quoq; amoenitate & villarum magnificētia quasi principem supergrederetur. Seneca quoq; apud eundem Tacitum alloquēs Neronem se diuitem testatur iis verbis. Attu gratiam immēsam, innumeram pecuniā dedisti, adeovt plerunque intra me ipse voluam, egone equestri ē prouinciali loco ortus proceribus ciuitatis annumeror? Vbi est animus ille modicis contentus? talis hortos extruit, & per hęc suburbana incedit? & tantis agrorum spatiis tam lato foenore exuberat? Demum finis vitę eius fuit. quum enim ex campania remeans in agro suburbano apud quartum lapidem substitisset. Illo iussit Neronis propinqua vespera Syluanus Tribunus pretorię cohortis venit & villam globis militum sepsit, intromisitq; vnum ex centurionibus qui necessitatem vltimam denunciaret, quo accepto brachia primū ferro percussit. mox crurum & poplitum venas abrupit, illatusq; balneo & vapore eius exanimatus sine vllo funeris solemni crematur. Aedes lateranorum. Nam & Plautum lateranum consulem designatum Nero adeo propere interfici iussit, vt non complecti liberos, nō illud breue mortis arbitrium permitteret, manu autem Turtii tribuni trucidatus est. In coenacula, Raro inquit fit, vt pauperibus & inquilinis qui conductis coenaculis habitare consueuerunt cędes paretur. Vnde est illud Senecę in hippolyto. Non capit vnquam magnos motus Humilis tecte plebeia domus.
Coenacula Coenacula autem antiqui & coenationes loca appellauerunt vbi coenabant, sed postquam vt scribit Varro in lingua latiali in superiori parte coenitare coeperunt superioris domus vniuersa ędificia coenacula dicta sunt. Vetus enī vocabulum (licet vetus consuetudo coenandi in superiore parte domus abolitę sit) remansit. Nec mirum, Nā & pistrinum veteri vocabulo adhuc nominamus in
Pistrinum quo grana molis versatilibus teruntur, quum antea tantum ante vsum molarum in pilis pinserentur, vnde & nomen,
Lorica similimodo dicimus veteri nomine loricam, quę ferro modo constat quum antea loris conficeretur, a quibus et nomen, vnde Festus scribit coenacula dici ad quę scalis ascenditur. cui astipulatur Apuleius in nono Metamorphoseos. Meq; per scalas complicitis pedibus in superius coenaculum attracto. Plautus in Amphitrione. In superiore qui habito coenaculo. Trāquillus in Augusto. Ipse circenses ex amicorum fere, libertorumq; coenaculis spectabat. Liuius libro nono de bello Macedonico, Coenaculum super ędes datum est scalis ferentibus in publicum obseratis. Ea autem coenacula vtpote diuitibus incommoda inquilinis locabantur, de quibus alibi ante sensit. Vltimus ardebit quem tegula sola tuetur A pluuia, molles vbi reddunt oua columbę. Pauca licet portes argenti vascula puri. Ostendit diuitem magis de vita solicitum esse quā pauperem minusq; securum, nam eum semper metus comitatur, ne aut occidatur, aut bonis suis spolietur, aut aliis afficiatur incommodis, & alia multa solent strui diuitibus. Contum, Contus lignum cuspidatū. quo nautę vtuntur ad explorandam fluminum altitudinem Iuuena. supra. Et contum & stigyo sanas in gurgite nigras. Cantabit vacuus, Seneca ad Luciliū. Nudum latro transmittit. etiam i obsessa via pauperi pax est. Latrone, Latrones antiqui au- Latrones tore Festo eos dicebant, qui conducti militabāt qua significatiōe ita accipit plautus in primo limine militis gloriosi vbi ait, vt in tabellas quas consignaui hic heri Latronibus ego dinumerem stipēdium. Nam rex Seleucus me opere orauit maximo, Vt sibi latrones cogerē & conscriberem, & dicti sunt latrones quasi λατρευοντες, idest seruientes, nam λατρεια seruitus est. at nunc viarum obsessores dicuntur, q; a latere adoriuntur. vel quod insidiantur latenter. Prima fere vota. subaudi sunt.

Sed nulla aconita, attende periculum, quod diuitibus imminet, sępe numero enim venenis tolluntur. vnde est illud Senecę in Thyestes. venenum in auro bibit. expertus loquor. Aconita, Aconitū vt scri- Aconitum bit Plinius lib. xxvii. in nudis nascitur cautibus quas greci aconas vocant, vnde nomen aconitum aliqui dixere. Alii quoniam vis eadem in morte esset, quę cotibus ad ferri aciem deterendam, statimq; admota velocitas sentiretur. Fictilibus, idest a pauperibus qui fictilibus vtunt. Gēmata, quū in maximis es & diuitiis ita vt poculis gēmatis vtaris, aureis. n. calicibus gēmas & pcipue smaragdos iserebāt, Mar. Gēmatū scythicis vt luceat ignibus aurū, Aspice q; digitos exuit iste calix. & Iuue. aū. Nā virrovt multi gēmas ad pocula trāsfert A digitis. Setinū, vinū ē capanū a Setia denoiatum. Setia Mart. Pēdula pōtinos q; spectat setia cāpos Exigua vetulos misit ab vrbe cados. Iā ne igit lau. Sēsus ē. quū hoies ferant tā pcipites & tā multis agitent incōmodis, pp stulta vota & cupiditates, nō ne igit existimabis He- Heraclytus raclyti & Democriti sanū fuisse iudiciū, qui cōtrariis aī- Democritus affectibus eoꝝ cęcitatē & vitia dānauere, de qbus sic Seneca de tranqlli. vitę. Et Democritū potius imitemur q; Heraclytū. Hic. n. quotiēs in publicū pcesserat. flebat, & ille ridebat. Huic oia q; agimus miserię, Illi ieptię videbantur Horatius in epistolis de Democrito. Si foret in terris rideret Democritus. hinc ei vt tradit Suidas inditum fuit nomen gelasini. Nam Gelasinus grece latinę ridiculus interpretatur, vnde & Plautus in sticho. Gelasino mihi paruo nomen pater indidit propter pauperta- Gelasinus tem hoc adeo nomen repperi. quia inde iam a paruullo puero ridiculus fui, eo quia paupertas fecit ridiculus forem.

Ridebat, quotiens a limine mouerat vnum
Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter.
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachini
Mirandū est vnde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanq̄ nō essent vrbibus illis
Pretexta, & trabeę, fasces lectica, tribunal.
Quid si vidisset pretorem in curribus altis
Extantem, & medio sublimē in puluere circi
In tunica Iouis & pictę sarrana ferentem
Ex humeris aulea togę, magnęq; coronę
Tantum orbem, quanto ceruix nō sufficit vlla.

rem, Gelasini etiam anteriores dentes vocantur, vt docet Polydences de rerum vocabulis, quos ridendo ostēdimus. Gelasinus ē etiam auctore Suida ruga illa sine linea dicitur, quę dū ridemus in facie efficit. Vñ in. vii. Mart. Nec grata est facies, cui gelasinus abest. Ridebat, hominū negocia tanq̄ ineptias. Flebat. s. Heraclytus tanq̄ miserias. Hic aūt est ille Heraclytus ephesius physicus q scotinos cognominatus est, quasi tenebricosus. de industria enim stilū obscurabat, idq; eius volumina phi sudantes vix intelligūt. Censura, taxatio, qua censores moribus vrbis peessent. Quanq̄ non eēt. ac si dicat multo magis risisset, si tantę tunc vanitates extitissent. Pretexta & trabeę. i. talia magistratuum insignia, qualia habent romani, pretextā. n. & sellā curulem. lictoresq; & togam pictam, quę insignia ęthruscorum magistratuū erāt Tullus hostilius romanorum rex tertius debellatis ęthruscis primus vt romę haberētur, instituit, sed postea Tarquinius priscus quum filius bello sabino annos quatuordecim natus hostem manu percussisset, cū & pro concione laudauit & bulla aurea pretextaq; donauit insigniēs puerum vltra annos fortem premiis virilitatis & honoris, auctores sunt Macrobius, Liuius, Dionysius, & Plinius.

trabeę Dicebatur aūt pretexta quod purpura pretexeret. Trabeę. Trabeam gestamen fuisse consulum & ducū. Diōysius scribit in. v. loquens de triumphante sic. Non ornatur trabea, qui pecularis est consulū ducūq; amictus, q sensit etiam Papinius in syluis in carmine Eucharistico. Hic quum romuleos proceres, trabeataq; Cęsar Agmina mille simul iussit discūbere mensis, ea & reges vsi sunt auctore Plinio in. viii. vnde Ouidius. Trabeati cura Quirini. Suetonius in libro de genere vestium dicit auctore Seruio tria eē genera trabearum, vnū diis cōsecratū, quod est tantum de purpura, aliud regum, quod est purpureum & habet tamen album aliquid, tertium augurale de purpura & cocco mixtum. Fasces, idest lictores precedentes cū fascibus virgarum, in qbus secures erant alligatę. Lectica, qua gestabant a seruis. Tribunal, in sellis curulibus & tribunalibus considebant, q maiora iudicia exercebant.

Subsellia Subsellia erant tribunorum, triumuirorum, questorum, & huiusmodi minora officia exercentium, Asconius auctor est. Subsellium. n. est sedile,

Subsipere vt scribit Varro dictum q non plane sit sella, sicut subsipere, qd non plane sapit. Quid si vidisset, describit ptorem presidentem ludis circensibus habitu triūphali, derideq;. Nam insignia triumphalia pretori in circensibus ludis concedebant. Id etiam aliqñ priuatis, vñ. L. Aemilio qui Persen regem macedonum deuicit cōcessum fuit a populo & a senatu, vt ludis circensibus triumphali veste vteretur. Pli. de viris illustribus. In curribus altis. i. in curru triūphali, qui auratus erat. & a quatuor equis albis trahebatur.

Tunica Iouis In tunica Iouis. i. habitu triumphali, de quo ita meminit Liuius libro decimo ab vrbe condita. Qui Iouis optimi maximi ornatu decoratus, curru aurato per vrbem vectus in capitolium ascenderit. Nam qui triumphabant tunicam sibi induebant sumptam ex templo Iouis, vnde ē illud apud Pli. lib. vii. cap. xliiii. loquentem de Metello Macedonico. Tracto in capitolium illo, in quod triumphans deorū exuuiis, ne captiuos quidem sic traxerat. vbi plane per deorum exuuias intelligimus, quod & Liuius, vt dictum est, sensit. Iouis optimi ornatū de quo ornatu & tunica sic etiam meminit Lāpridius in Alexādro Seuero. Pretextā & pictā togam nūquam nisi cōsul accepit, & eam qdem quam de Iouis templo sumptam alii quoque accipiebant aut ptores aut consules, quod etiā videtur innuere Iulius capitolinus in gestis Gordianorum his verbis. Palmatam tunicam et togam pictam primus romanorū priuatus suā ppriam habuit cū ante imperatores etiā de capitolio accipent, vel de palatio. itē Flauius vopiscus in vita Probi imperatoris. Te manet pro virtutibus tuis capitolina palmata. Ea purpurea erat & auro intexta, vt scribit Plinius lib. ix. & palmata siue palmaris dicta, q ea vt sensit Seruius vtebantur, q palmā meruissent. Martialis. Palmatęq; ducem te cito redde togę. Alii dicunt palmatam dictam esse q in ea ps palmę hoc ē victorię intexeretur, vt ab Helena pictis vestibus apud Homerum acu certamina inseruntur, qd & Pli. libro. viii. cap. lvi. indicare videtur, quum ait, pictas vestes iam apud Homerum fuisse. vnde triumphales natę.

Toga palmata

Aulea sarrana pictę togę. i. togam pictam & purpurā distinctam, vt sit periphrasis ipsius togę triumphalis, quam vt diximus palmatam appellarunt, de qua sic Seruius palmatam togam merebātur, qui de hostibus palmam reportassent. Mart. Palmatęq; ducē te cito reddę togę, de qua & Apuleius in prima magię Apologia sic, denique triumphantibus quadrigas albas & togā palmatam exprobrares? Palmatam autem togam purpuream fuisse indicat Sydonius his verbis. Et illam sarranis ebriam succis inter crepitantia segmenta palmatam conuenustauit. Segmenta

aulea Aulea, latitudinem vestis expressit nam Aulea proprie dicuntur vela & ornamēta quibus parietes & aulę teguntur, quę grece peristromata & peripetasmata appellantur, inter quę dicuntur & ipsa tapetia, de quibus sic Plautus in Pseudulo. vt ne peristromata quidem ęque picta sunt campanica, neq; alexandrina, beluata, consuta tapetia, ad ornamentum etiam theatrorum adhibebantur, vt ante. Ast alię quotiens aulea recondita cessant.

Sarrana Sarrana, idest tyria, purpurea. Nam vt scribit Gelius Tyros ante dicta fuit sarra,

Sarra sicut & Thracia Sython, & Corynthus Ephyre, Iuxta āt

Sythō Tyrum purpura piscis capiebātur, ex cuius faucibus vt

Ephyre alibi diximus liquor eliciebatur aptus ad tingendas vestes quę modo purpureę ab ipso pisce, modo sydonię a Sydone ciuitate Tyri, mō Sarranę ab ipsa insula dicebātur. Verg. Sarrano dormiat ostro. Ex hūeris. i. depēdētia. Tm̄ orbē corone. i. coronā aureā tanti ponderis.

Quippe tenet sudãs hãc publicus, & sibi cõsul
Nec placeat, curru seruus portatur eodem.
Da nũc & volucrẽ sceptro quę surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc pręcedentia longi
Agminis officia, & niueos ad frena quirites,
Defossa in loculis; quos sportula fecit amicos,
Tunc quoq; materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominũ, cuius prudentia monstrat
Sũmos posse viros, & magna exẽpla daturos
Veruecum in patria crassoq; sub aere nasci.
Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi,
Interdũ & lachrymas, cũ fortunę ipse minaci

Quippe tenet sudans.i.adiuuat eum ad coronam sustinendam. Nam a tergo triumphantis seruus erat, qui coronam sustinebat. Pli.lib.xxxiii.cap.i. Et cum corõa ex auro etrusco sustineretur a tergo, annulus tñ in digito ferreus erat, ęqua fortuna triumphantis ⁊ serui coronam sustinentis. Hanc publicus. Ordo est, seruus publicus sudans tenet hãc. nec mirũ a poeta dictũ seruum publicũ. Nã nõ solum serui erãt priuati qui dominis ꝓpriis seruirent, sed ⁊ publici qui ad publica ciuitatis ministeria adhibebantur, Vnde Cice.in.viii philippica. Cotulam hominẽ ędilitiũ iussu Antonii in conuiuio serui publici loris ceciderũt. Valerius in.ii.de maiestate loquens de Mario. Missus.n.ad eum occidẽdũ priuata domo minturnis clausum seruus publicus natione cimber.

Seruus publicus

Idem in.iii.capite de fortitudine loquens de Teramene Atheniensi. Ridensq; seruo publico, qui potionẽ tradiderat, critię inquit propino. Ne sibi placeat, ne nimis insolescat. nam placere sibi, est se efferre. Mart. l.v. Quũ voco te dñm, nolo tibi cinna placere. Maiores.n. Instituerunt vt a tergo triumphantis adsisteret seruus, qui pari fortuna triumpharet, moneretq; triumphantẽ vt seipsm cognosceret, ne tanta gloria nimiũ superbiret, vñ Tertullianus sic scribit. Hominem se esse ẽt triumphans in illo sublimissimo curru admonet. Suggerit.n.a tergo. Respice post te, hominẽ memento te, etiã vtiq; hoc magis gaudet tanta se gloria coruscare, vt illi admonitio conditionis sue sit necessaria. Da nũc ⁊ volucrẽ, ad-

Agla

de ẽt ⁊ aliud triumphantis insigne.i.aqlam. Nã aquila romanoꝝ insigne erat militare. Et vt scribit Iosephus libro.iii.de bello iudaico reliqua signa pręcedebat, quod ⁊ vniuersaꝝ auiũ regnũ habeat, ⁊ sit validissima. Itaq; illam ⁊ principatus insigne putãt, omenq; victorię quod cũq; bello petierint. erat ⁊ antea prima cũ quatuor aliis, lupis, minotauris, equis, apris, quę singulos ordines anteibat, paucis ante annis sola in aciem portari coeperat, reliqua in castris relinquebant. Marius in totum ea abdicauit. Ex eo notatum non fere apud legiones vnq̃ hibernatum esse in castris ubi aquilaꝝ non sit iugum, auctor est Pli.lib.x. Qui in acie aqlam ferebat Aqlifer ap-

Aquilifer

pellabaẽ, vnde Tranq.in Augusto. Constat aqlifero legiõis sue grauiter saucio aqlam humeris subiisse, diuq; portasse. Sceptro que surgit eburno. Nã inter alia triumphantis insignia erat ⁊ Scipio eburneus habens aqlam in summitate, quod manibus triũphans gestabat. Dionysius lib.iii. Illinc cornicines. Nã cornicines sequebantur castra, ꝓcedebantq; triumphantis currũ canẽtes, iiq; erant ⁊ buccinatores ornamẽtum totius legionis in ingressu conflictus, ⁊ eius reditu, quoties pugnabaẽ cornicines ⁊ tubicines canebant. vnde est illud in.xiiii. Satyra. Aut longos castroꝝ ferre labores. Si piget ⁊ trepido soluunt tibi cornua vẽtrem Cum lituis audita. De iis lege Vegetium. Agminis officia, hoc est clientes et amicos triumphantem pręcedentes ⁊ ministrantes, nã clientes ex instituto Romuli, vt tradit Dionysius tenebantur patronis suis in magistratibus ⁊ deductionibus ⁊ aliis in reip sumptibus impendiorum participes tanq̃ genere proximos adesse, tanta erat inter eos beniuolẽtia vt clientes dignum censerent omnia patronis pro viribus subministrare. Niueos quirites, nam ministri ⁊ clientes ad habenas triũphantis aderãt vestibus induti candidis. scribit Plutarchus Paulo ęmilio eũti cum pretura ad hiberos concessos lictores a senatu ⁊ equo vectum albo, albaq; indutum trabea. ⁊ ministros omnes albis vestibus fuisse indutos. Domitianus auctore Tranquillo generum fratris indigne ferens albatos ⁊ ipsum ministros habere ꝓclamauit. Defossa, posita. Sportula, quę dabaẽ vt diximus in ꝓma satyra, clientibus.

In loculis, in prima satyra diximus de loculis illic. Loculis comitantibus itur Ad casum tabulę. Tunc quoq;, suis tꝑibus incultis ⁊ agrestibus. Cuius prudentia. Democritus inqt exẽplo est viros prudẽtes vbiq; nasci posse, hocq; dictum est ex stomacho in supbiã eorũ, q orti sanguine romano cęteros cõtẽnebant, sicq; docet poeta iuxta illud Apulei in prima apologia. Nõ vt ꝓgnatus, sed vt moratus quisq; sit spectadũ, ne q̃ regione, sed qua rõne vitã viuere inierit considerãdũ, qñ in oĩbus gentibus varia ingenia ꝓueniant, quanq̃ videãtur quidam stultitia, vel solertia insigniores. Apud socordissimos inquit scythas Anacharsis sapiens natus ẽ, apud Athenienses catos Melecides fatuus. Nõ ergo inquit mirũ est si ⁊ in thracia vbi aer crassissimus est Democritus tantę vir prudentię natus est. Prudẽtia, in bonoꝝ ⁊ maloꝝ delectu cõsistit. In patria veruecũ.i.

thracia vbi patriã abderã habuit, vbi scri. Laertius Dio- Abdera
genes, quã cõdidit soror Diomedis ⁊ a noie suo sic vocauit. Crassoq; sub aere nasci. hoc dictũ esse videẽ ex heracleti sentẽtia. q vt scribit Cicero in lib.de fato affirmat animam ibi eẽ prudẽtiorẽ vbi aer sit siccior. vnde Thebani pingues, hebetesq; sunt existimati, qa thebis aer sit crassissimus, contra Athenis sit siccus, ⁊ iõ Athenienses prudẽtiores hñtur. traxit aũt colorẽ Iuuẽalis ab illo Horatii in epistolis Boeotũ i Crasso. Iurares aere natũ. Illud non est omittendũ quod scribit Probus ęmylius in Alcybiade. Boeotios.s. magis corporis firmati q̃ ingenii acumini inseruire. Idem ẽt in epaminũda affirmat Thebanus plus viriũ eẽ q̃ ingenii. Ridebat curas, negocia hoĩum vt diximus, ⁊ diuersos aĩ affectus. Quũ fortunę ipse minaci. Ostẽdebat Democritus has res hũanas ꝑ qbus mortales tantope anxii fiunt nanciscẽdas, quũ illę nõ sint q̃ hoĩum mẽtibus trãqllitatem largiri q̃ant, fortunãq; quã cęteri mortales colũt tãq̃ deã cũctis rebus dñantẽ ita cõtẽnebat vt ei mãdaret laqueum a q̃ suspẽderet, intelligas eã hoĩ virtutibus stipato nullo mõ nocere posse. nã sapiẽtes colũt aĩum, quẽ fortuna ferire vincere aũt nullo mõ põt. Dictũ aũt est ꝓuerbiale, quod vituperaẽ in eos, quos ita penitus cõtẽnimus, vt ⁊

si se

Mandaret laqueũ,mediũq́ ostenderet vn guem,
Ergo supervacua,aut perniciosa petuntur
Propter quę fas est genua incerare deorum.
Quosdam pcipitat subiecta potentia magnę
Inuidię,mergit longa atq̃ insignis honorum
Pagina,descẽdũt statuę,restemq́ sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cędit,ẽ immeritis franguntur crura caballis.
Iam strident ignes,iam follibus atq̃ caminis
Ardet adoratũ populo caput,ẽ crepat ingens
Seianus,deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt vrceoli,pelues,sartago,patellę...
Pone domi lauros,duc in capitolia magnum

si se suspẽdant paruifaciamus, ɀ quasi id fieri velimus.

Digitus medius — Medium vnguem,medium digitum.quem Persius vt diximus in eius commẽtariis infamem appellat. Infami digito lustralibus ante salinis Expiat. nam eũ digitum cęteris contractis in aliquem ostendere cõtumeliosum est,est autem inter digitos tertius, vnde Martialis. Rideto multum qui te sextile cinędum Dixerit, et digitum porrigito medium. Ergo, quum pauci cognoscãt verum bonum ɀ verũ malum. Fas est. licet apud deos, nam fas dicitur quod quum fit deus non irascitur. Ius autem ad homines pertinet. Vnde illud apud Virgilium. Sępe etiam festis quędam exercere

Fas
Ius

diebus Fas ɀ iura sinũt, hoc est ɀ dii homines pmittũt. ergo īquit dii pmittunt se rogari ɀ concedunt, quę nocitura sunt. Incęrare genua, vtpote eas ptes corporis,quas adorantes attingũt.Genua.n.vt scribit Pli. li.xi.supplices tangunt, ad ea manus tendũt, ea vt aras adorant,ea enim antiqui misericordię consecrarunt. sicut dextram fidei.aurem memorię deę.quamobrem antiqui solebant aurem tangere illi, quem volebant meminisse Vergili.Quum canerem reges ɀ prelia cynthius aurem vellit ɀ admonuit. Horatius. Licet antestari? Ego vero oppono auriculam. Quosdam precipitat.

Seianus — Exemplo Seiani ostendit nimios honores, quos putamus verum bonum,quandoq; perdere homines. Seianus enim regnante Tiberio eo potẽtię ɀ auctoritatis peruenerat vt natalis eius publice celebraretur. Imagines aureę passim ponerentur. In quinto consulatu enim sumpserit collegam imperator. Verum quum is postea in omne genus crudelitatis erupisset, Seianum [illegible] furem aduersus germanici liberos filii sui, qu[illegible]n ipse alterum suspecto iam,alterum oppresso demum Seiano interemit,datis ex capreis litteris ad Senatum interfici iussit. vnde Seneca de trãquillitate vitę sic inquit. Quo die illum Senatus deduxerat, populus in frustra diuisit,in quem quicquid congeri poterit, dii ,hominesq; contulerant,ɀ ex eo nihil superfuit quod carnifex traheret,nam in scalas gemmonias vnco a carnifice qc quid superfuit tractum est. Longa atq; insignis honorum pagina,idest inuidia quam contraxerat ex summis honoribus,qui in libris ɀ actis publicis describuntur. Descendunt statuę, idest disiiciuntur per totam vrbem.Nam in gratiam Seiani statuę passim per vrbem positę erant ab multis,quę nunc in eius cõtemptum,gratiamq; imperatoris deiiciuntur, sic enim fieri consueuit ad odium damnati testandum. Quod ɀ Cicero in.C.Pisonem ostendit factum his verbis. Dyrrachini autem statuam istius persimilem,quam stare celeberrimo in loco voluerat,ne suauissimi hominis memoria moraretur,deturbant,affligunt , comminuunt, dissipant. Restemque sequuntur, vtrum dum ex

sublimi auelluntur , an dum per vrbem in eius dedecus raptantur humi. Rotas bigarum.Biga appellatur currus quum a duobus equis iũctis trahitur . Sic quadriga ɀ Triga,quę a quatuor ɀ tribus.Licet tamen ɀ pro iumentis ipsorum curruum inueniri. vnde Columella libro quarto sacrorum certaminum studiosi pernicissimarũ quadrigarũ,

Quadriga

femina dilig ẽti obseruatione custodiunt, vbi per femina quadrigarum intelligit equas olympionicas velocissimas . Nec audiẽdi sunt qui in plurali tantum numero inflecti contendunt , quorum falsam opinionem auctoritas optimorum auctorum redarguit , et imprimis Plinii libro septimo. Myrmecides. quidam in eodem genere inclaruit.a quo quadriga ex eadem materia , quam musica alis integeret fabricata est . Tranquillus in Tyberio. Natalem suum plebeis intercurrentem circensibus , vix vnius bigę adiectione honorari passus est. Rotis bigarum . Nam statuę , vt docet Plinius volumine trigesimotertio non modo equestres ponebantur,orto sine dubio a Gręcis exemplo , qui victores coelatas tantum dicabant in sacris , sed ɀ in curribus iis qui triumphassent , sed serum hoc fuit , nec ante Diuum Augustum , nec vetus fuit bigarum celebratio in iis,qui pretura functi curru vecti essent per circum. Iam strident ignes, quibus statuę funduntur. Atque caminis . idest fornacibus , καμινος enim fornacem significat. a quo etiam formamus ca-

Caminatus

minatus. Plinius libro decimoseptimo. Caminata fossura ore compressiore sint , loquitur enim de scrobibus. Ardet adoratum populo caput. Seianus inquit , quem in tanto honore tota ciuitas habuit , vt pro deo etiam coleret igni absumitur . Crepat , subiecto igne . Facie secunda , idest ex Seiani facie, quem totus orbis secundum post principem Tyberium agnoscebat. Nam interdum per eius fortunam , interdum per Tyberii simul, atque Seiani fortunam omnes iurabant,quippe significantes ipsum simul cum Tyberio imperare , ita dixit secundam faciem . sicut ɀ Papinius Rutilium gallicum appellauit proximam ceruicem Domitiano . Stat proxima ceruix , Ponderis immensi . Sartago , vas est coquinarium ad res frigendas comparatum . Persius Metaphorice sic . Vnde hęc sartago loquendi venerit in linguas . Pone domi lauros , verba sunt populi insultantis Seiano in gratiam principis, Lętitiam inquit ostende , captus est Seianus hostis nostri Imperatoris.ɀ iam vnco ducitur in scalas gemmonias , nam in signum lętitię frondibus ɀ sertis fores ornabantur , vnde ɀ superius . Per limina tende corymbos . In capitolia , vt Ioni Capitolino mactetur.

Cretatũq; bouem, seianus ducitur vnco
Spectandus. gaudent oẽs, quę labra, quis illi
Vultus erat, nũquã siquid mihi credis amaui
Hunc hoiem. sed quo cecidit sub crimine? qsnã
Delator? qbus indicibus, quo teste probauit?
Nil horum verbosa, ẽ grandis epistola venit
A capriis. bene habet, nil plus iterrogo. sed quid
Turba tremens sequitur fortunã vt semp, ẽ odit
Damnatos. idẽ populus si norsia tusco
Fauisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hac ipsa seianum diceret hora
Augustum. iampridem ex quo suffragia nulli

Cretatum, candidum. Persius cretata ambitio, id est candidati competitores magistratuum. Martia. Cretatam pretor cum vellet mittere mappam. Ducitur vnco. Nam damnati vnco trahebantur in scalas gemonias interdum & in Tiberim. Vnde Lampridius in vita Commodi sic scribit. Corpus eius vt vnco traheret, atq; in Tiberim mitteretur senatus & populus postulauit. Quę labra, verba populi Seianum mortuum insectãtis. Delator, occultus vt diximus accusator. Deferre. n. est clãdestino accusare. Martialis. Ecce reum carus te detulit, ad sit agellus. Indiciis & indicibus legitur. Nam index significat eum q coniurationem, adulterium, aut aliam rẽ secretam detegit. Vnde & indicium. i. ipsa detectio. Ouidius libro septimo Criminis exemplo ficti
Index temerarius idex. Index etiam pro indicio, vt illud apd Valerium. Tam memorabilis operis index est in capitolio statua bullata. Index etiam capitur pro secundo digito manus per quem aliquid indicamus. Celsus. Per plagam digitus index erit dimittendus, capitur & p operis titulo. Pli. libro. xxx. capi. primo. Vicies centum milia versuum a Zoroastre condita indicibus quoq; voluminum eius positis explanauit. Index item pro eo lapide, quo auri & argenti tentatur bonitas. Nil hoꝝ, respondentium verba. A capreis, insula est cãpanię vbi frequens erat tiberius ad vacationem vrbanarũ rerum. Olim a continenti auulsę fuerunt. Strabo in. vi. sic scribit, Prochyta & pithecusę auulsę de terra ptes sũt.
capree eodem modo & caprea. ergo a capreis, a Tiberio. Epistola venit. ad senatum. n. scripsit per Neuium Sertorium macronem oportere Seianum in custodia haberi, aperte autem interfici non imperabat. non quia id nollet, sed quia timebat. ne ex hoc tumultus oriretur. Bene habet, inualuit praua consuetudo, vt dicatur bene se habet. Sed profecto ita dicẽdum est bene habet, quo genere locutionis veteres vsi sunt Terentius. bene habet. Propertius. Et bene habet nunq̃ mater lugubria sumpsi Horatius. Magnũ narras vix credibile, atqui sic habet. Sic & gręci locuti sunt. καλῶς ἔχει. Sed quid. verba poetę, quid inquit turba facit. Sequitur fortunam. Nam vulgares homines in amicitiis colendis fortunã maxime sequuntur. vt quo se illa, eodem quoq; se inclinent. vnde est illud Horatii. Diffugiunt cadis cum fece siccatis amici. Sic etiam Ouidius scribens ex ponto ad maximum. Affuit ille mihi, quum me pars magna reliquit Maxime, fortunę nec fuit ille comes. Idem in eodem. Et cum fortuna statq; caditq; fides. Idem. Diligit nemo nisi cui fortuna secunda est. Quę simul intonuit proxima quęq; fugat. Poeta igitur ostẽdit turpe esse amicum in aduersis deseri. vnde & Ouidius in ponto. Turpe sequi casum, ẽ fortunę cedere amicum. Et nisi sit foelix, esse negare suum. Vt semper. s. fecit in aliis, nã quo se fortuna eodem & fauor hominũ inclinat, modo enim eum summo honore in senatum deduxerãt, modo lecta Tiberii epistola omnes vno ore conuiciati sunt ei, in carceremq; traxerunt. Idem populus, vulgi leuitatem ostendit & taxat. Si enim inquit accidisset vt ei Nortia propitia fuisset, & Tiberius naturę per senectam Nortia
concessissent, certe Seianus imperator creatus fuisset.

Si nortia, hoc est dea etruscorum. Nam vt ex Tertulliano didicimus volsiniẽsium dea peculiaris fuit nortia & Sutrinorũ sic enim scribit, vnicuique etiam prouincię et ciuitati suus decus est, & paulo infra Crustuminensium Deluentinus. Narniensium Viridianus. Asculanorum Ancharia. volsiniensiũ nortia. Oriculanorum valentia. Sutrinorum nortia & cętera. de nortia itẽ Liuius libro septimo sic scribit. Volsiniis quoq; clauos indices numeri annorum fixos in templo Nortię etruscę deę comparere diligens talium monumentorũ auctor Cinthius affirmat. sub eius nomine sortem fortunãq; significari scribit Martianus Capella in libro de nuptiis philologię. Tusco, idest Seiano qui ex etruria erat oriũdus. Si senectus secun. prin. foret op. i. si Tiberius i senecta quieta morte assumptus esset, & non solicita. ac si dicat si in trãqllo reip. statu & ciuitatis beniuolẽtia mortuus esset. hoc autem dicit, quia non sine magno animi cruciatu oppetiit, de eo. n. sic Tranqllus recitãs initium epistolę eius. Quid scribã patres. C. aut quõ scribã, aut qd oĩno non scribam. hoc tpe dii me deęq; perdant, quẽ quotidie perire sentio, tcio. Veneno (vt aliq tradiderũt) lento & tabifico sublatus fuit. Oppressa. a morte. non autem a Seiano, vt quidã ineptẽ scripserunt. Hac ipsa ho. qua. s. damnatus est & ductus vnco. Augustũ, hoc est imperatorem. oẽs. n. imperatores Augusti nomẽ sibi vsurparunt. Iãpridẽ ex quo. Hic sensus est. Non fuisset inquit mirum si forte populus romanus mortuo Tiberio imperatorem seianum creasset. Et nõ potius ipse sumeret curiam reip. administrandę per libertatem. Is enim ex quo fuit sub iugo & imperio Cęsarum pristinę libertatis iam est oblitus. nec nũc aliud in precio habet q̃ ludos Circenses. erit autem ordo. Populus iampridem effugit curas, ex quo suffragia nulli vendimus.

Suffragia nulli vendimus. Populo ius & arbitriũ solebat esse trium rerum, magistratuum scilicet creãdorum, legum sanciendarum, belloꝝ inferendoꝝ. auctor est Dionysius in sexto libro, nunc igit ostendit in creãdis magistratibus, quos ad arbitrium suum per suffragia creare solebat, nunc nullam ei esse creandorum potestatem, sed omnia tantum imperatoris nutu geri, qd ab sylla primum factum constat, quum se dictatorem dixisset. Nam ei senatusconsulto data fuit potestas necis confiscationis, sortitionũ, possessionis, populationis, auferendi regni, conferẽdi cuicũq; collibuisset. publicatioꝝ venditiones ędiũ. omnia enim arbitrio suo administrabat. quod postea factitarũt imperatores q secuti sunt oppressa libertate. Vnde Trãquillus in Caligula sic. Tẽtauit & comitioꝝ more reuocato suffragia populo redderẽ.

Vendimus

Vendimus,effugit curas;nam qui dabat olim
Imperium,fasces legiones,omnia,nunc se
Continet,atq; duas tantũ res anxius optat
Panem & circenses.perituros audio multos
Nil dubiũ,magna est fornacula,pallidulus mi
Brutidius meus ad matris fuit obuius aram,
Quam timeo victus ne poenas exigit aiax
Vt male defensus.curramus precipites,&
Dum iacet in ripa calcemus cesaris hostem,
Sed videant serui,ne qs neget,& pauidũ in ius
Ceruice astricta dominum trahat.hi sermones
Tunc de Seiano secreta hec murmura vulgi,
Vis ne salutari sicut seianus?habere
Tantũdem,atq; illi sellas donare curules?
Illum exercitibus preponere,tutor haberi

Vendimus suffragia,consueuerant.n.competitores magistratuum in comitiis tribuũ suffragia sibi coemere muneribus & largitionibus.Quod & Plutarchus eleganter in vita Coriolani his verbis ostendit sic.Diu sigdẽ post emptio & venditio sera prorupit,& inter concionis suffragia sese argentum miscuit.Seneca ad Luciliũ. Quã putas iucundum esse tribubus vocatis,cũ candidati in templis suis pendeãt,& alius nummos pronunciet,alius per sequestrem agat,alius eorũ manus osculis conterat?Petrõius. Nec minor in campo furor est,emptiq; Quirites,Ad predam strepitumq; lucri suffragia vertũt.Venalis populus,venalis curia patrum. Effugit curas,populus inqt iam omisit curas pristinas gubernande reip.et eas ipsis reliquit Imperatoribus,qui omniũ iam rerum habenas ad nutũ moderantur. Imperium,aut merum ẽ aut mistum.Merum ẽ imperium habere gladii potestatem ad animaduertẽdum in facinorosos homines,quod etiã potestas dicitur. Mistum imperium est,quum etiam iurisditio inest,quod in danda possessione consistit. Iurisditio est etiam iuris dandi licentia,hec Vulpianus de vi omnium iudicũ.

Imperium merũ & mixtum

Iurisditio

Imperium ergo possumus accipere,aut dictaturã.nam vt scribit Pompeius de iuris origine proditi sunt dictatores,a quibus nec prouocandi ius fuit,& quibus etiam capitis animaduersio data est,aut simpliciter quãcunq; dignitatem. Fasces consulatus & preturas.Nam sex lictores cum totidem fascibus virgarũ & securibus colligatis pretorem,duodecim vero consulem precedebant.

Legiones,exercitus,prefecturas stratioticas. Cõtinet nunc se,& hec omnia permittit ab imperatoribus,qui populi libertatem oppressere,disponi. Panum & circenses,videtur potius legendum esse pana q̃ panũ,duas enim res dicit populum curare.vt sit sensus.Lupercales ludos in honorem panos & circenses curat,si enim dicas panum & circenses,vna tũ res erit.de lupercis supra diximus in secũda satyra. Palmas prebere luperco De circensibus autem illic in tertia.Si potes auelli circensibus,aut quod magis places legendum panem & circenses,vt dicat populo duo tantum summo studio optare.tum vt annona frumentaria vilis sit,cuius angustia et penuria eum sepe habuit anxium.vnde illud est Cor. Taciti libro.xv.de Nerone.Hec atq; talia plebi valentia fuere voluptatum cupidine.Et que precipua cura est rei frumentarie angustias si abesset,metuentis,tum vt ludi circenses,quibus valde vt ante dictum est delectat.,celebrentur.Sicq; ostendit populum duo curare,quorum alterũ ad corporis necessitatem sit,alterũ ad animi voluptatem explendam. Perituros,verba sunt populi.

Lupercales ludi

Magna est fornacula,magnum est incendium,hoc est res maximi excidii & furoris mouentur ex cõtrarietate quesitus est ornatus,ait enim magna a cõtrario fornacula. Mi,pro mihi,Vergi.Et mi genus ab Ioue summo. Brutidius,nomen fictum. Quã timeo,q̃ timeo ne multi imitati Aiacẽ manu sua sibi mortem consciscant,vtpote qui male defensi fuerint,qud multi fecerunt Tyberii tẽporibus,vnde Trangl.Citati ad causam dicendam partim se domi vulnerauerũt,certi damnationis,sed ad vexationem ignominiamq; vitandam,partim in medio curia venenũ hausere. Aiax.i.ciuis citatus.Nam aiax quũ in iudicio armorum Achillis ab Vlysse eẽt superatus,dolore in insaniam versus est,qui mortem Vlyssi minatus,quum ad eius pascua venisset,ratus eius cõmilitones interficere,oues & alia pecora trucidauit.In caprũ quẽdã,quem Vlyssem esse crediderat crudeliter seuiuit,q simulac cognouit,que per insaniam perpetrasset gladio sibi pectus transuerberauit.Aiax Thelamonis fuit filius ex Hesione Laomedõtis filia,fuit & alius Aiax Oilei filius i currendo pernicissimus,vt scribit Home.in Iliade. Calcemus Cesaris hostem,pedibus inquiunt Seianum hostem Cesaris proteramus.Et videat nos serui ne nos accusent,quod eum vt amici non calcauerimus. Illud respexit poeta,q nulli delatorum auctore Trangl. fides est apud Tyberium abrogata. Ceruice astricta,obtorto collo,qui enim vi i iudicium,aut ad aliquod supplicium ducebãtur,aut obtorto collo,aut iniecto laqo trahebant.Plautus in pomulo.Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucẽ,prinsq̃ obtorto collo. Ad pretorẽ trahor.Idem in Curculione loquẽs de trapezita,qui in ius trahebat.Collũ obstringe,abduce istũ in malã crucẽ.Cice.in oratione pro Aulo Cluẽtio.Nec quicq̃ prius est factũ q̃ vt illũ persequeret & collo obtorto ad subsellia reduceret.vt reliqua posset porare.Diuus Hieronymus in epistola ad matrẽ & filiã in gallia cõmorãtes sic scribit.Obtorto collo me in ius trahis,vt aut probẽ qd nolo,aut multorũ inuidiã subeã.Trãql.in vitelio religatis post terga manibus iniecto ceruicibus laqo veste discissa,seminudus in forũ tractus ẽ.Apuleius lib.viii.meta. Collo cõstrictũ reducũs eũ pastores molesti.Idẽ in nono colloq; cõstricto & sacrilegos ipurosq; cõpellẽtes inter dũ pugnis obuerberãt. Hi sermões,subaudi erãt,q sequunt. Vis ne salutari,vis ne eẽ ea potẽtia & auctoritate q̃ Seianus extitit apud principẽ? Hr̃e tantũdẽ.s.diuitiarũ possidere. Sellas donare curules.i.creare tuo arbitrio magistratus,nã sella curulis magistratuũ erat,et triũphãtiũ.Aliq dictã putãt qd i curru ponebat.quo i curiã soliti erãt vehi honoris grã,q magistratũ gessissẽt auctor Gel.li.iii.c.xviii. Tutor principis,tutor is dr̃,vt dcm̃ ẽ an̄,q ptãtẽ hẽt i capite libero ad eũ tuẽdum,q ppter etatẽ suã spõte se defendere neqt,q̃si tuitor & defensor,sicut editimi q edes tuẽtur.Seianus aũt pricipe capreis cõmorante oĩa gubernabat,tãq̃ tutor principis & defensor,

Aiacẽs duo

obtorto collo

Sella curulis

Tutor

Principis, angusta capriarũ in rupe sedentis
Cum grege chaldeo? vis certe pila, cohortes,
Egregios equites.& castra domestica, quid ni
Hec cupias? & qui volũt occidere quenquam
Posse volunt, sed q̃ pclara.& prospera tantũ
Vt rebus letis par sit mẽsura malorum.
Huius qui trahitur pretextam sumere manis
An fidenarum gabiorumq; esse potestas,
Et de mensura ius dicere, vasa minora
Frangere pannosus vacuis edilis vlubris?
Ergo quid optandũ foret ignorasse fateris
Seianũ, nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelse turris tabulata, vnde altior esset
Casus, & impulse preceps immane ruine

Capriarum in rupe sedentes. Caprie insula est in littore campanie, peculiaris Tyberii cesaris secessus. per i q; vocalem non per e penultima syllaba legit, vt argumento sunt codices greci ita scripti. Chaldeo, hoc (Trasyllus) dicit propter Trasyllũ mathematicum chaldeũ, quẽ de futuris maxime cõsulebat. Chaldei autem Diodoro au(Chaldei)ctore Babyloniorũ antiquissimi fuerunt, q eũ locum in sua rep. quẽ i Aegypto sacerdotes obtinuere. Ad cultum.n. deorũ destinati. p omnẽ vitã philosophabantur peritissimi astrologie habiti, multi diuinatione quadam futura predicebant, ac tum auguriis, tum sacris, tum aliis quibusdam incantationibus, & mala auertere ab hominibus, & bona afferre, auguria insuper, somniaq; & prodigia interpretari cõsueuere, de his ẽt ante diximus in sexta satyra illic chaldeis, sed maior erit fiducia. Vis certe pila. nõ interrogantis est, sed affirmantis. Scio inquit te velle imperia militaria, vt.i. prefectus cohortibus pretorianis, quibus Seianus pfuit. Pi(Pila)la, tela sunt romanorũ. Lucanus. Et pila minantia pilis. (Sarisse) Sicut sarisse Macedonũ, & Gesa gallorũ. Egregios eq(Gesa)tes, intelligit aũt equites domesticos, quos romani stra(Pretoriani)tiotas appellarunt, & sic docet que sint castra domestica, vt stet & particula pro idest, castra.n. domestica erant ipsi (Eques) eqtes, qui ad imperatoris custodiam excubabant etiam pretoriani dicebant. eques aũt duplici modo accipit vt eques ille appellet. qui mercede aliena conductus equo meret. Et qui censu suo equestrem obtinet dignitatẽ, is a Mart. dicitur eques non alienus. Quis largit opes veteri fidoq; sodali? Aut quẽ prosequitur nõ alienus eqs. Idẽ in distichis. Foelix cui comes est nõ alienus eques. hoc est qui aliena mercede non facit stipendium. sed diuitiis ppriis est eques. item equitem pro equo posuit Ennius Deniq; vi magna quadrupes eques atq; elephanti proiiciuntur sese. quem locum secutus est Virgi. sic scripsit. Frena peletroñi lapythe gyrosq; dedere Impositi dorso, atq; eqtem docuere sub armis Insultare solo. & gressus glomerare superbos. Cohortes. Cohors pars decima ẽ (cohors) legionis. Nam in legione decẽ erant cohortes, cõstabatq; peditibus & eqtibus, sed maiore semp peditum numero.

Quid ni hec cupias, non est inquit mirum si tales honores cupias, nam & qui nolunt occidere quemq;, velint tñ posse occidere, ac pinde esse potentes & principes.

Sed que preclara. sententia est catholica, que tñ Seiano accõmodatur, que id continet, quod his verbis scribit Apuleius. Nihil quicq̃ homini tam prosperum diuinitus datum, quin & tñ admixtum sit aliquid difficultatis, vt etiam in amplissima quaq; letitia subsit quepiam vel parua querimonia coniugatione quadã mellis & fellis. Sed & Plinius lib. vii. sic. Quid bona malis paria non sunt etiam pari numero, nec letitia vlla minimo dolore pensanda. Plautus in amphitryone. Ita diis placitum, voluptati vt mœror comes consequatur, q̃n incõmodi plus maliq; ilico adsit, boni si obtigit qd. Vnde & Salomon in prouerbiis. Risus dolore miscebitur. & extrema gaudii luctus occupat. Ouid. lib. vi. metamor. vsq; adeo nulla est sincera voluptas, solicitũq; aliqd letis interuenit. Pretextã, pretexta triũphantiũ fuit et (pretexta) magistratuũ, vt ex Macrobii lectione superius docuimus. Pretextã etiã solitos gestare senatores cõstat. Vñ Ascõius ait pretextam nobiliorũ eẽ, togam vero viliorum, dicta pretexta q; purpura pretexeretur. Vnde Pli. libro nono de purpura loquens sic inquit. Hinc fasces securesq; romane viam faciunt, Idemq; pro maiestate in pueritia, distinguitq; ab equite curiam. Pretextam ergo hoc loco accipe possumus vestem senatoriã quam eo die induerat, quo venit in senatũ cũ occisus fuit. Sumere manis. Hec interrogatio eo tendit, vt ostẽdat longe tutius esse in mediocri humiliq; fortuna versari q̃ in summa opulenita. An fidenarũ gabiorũ, oppida vt diximus ante latii deserta, de qbus Horatius sic, Gabiis desertior atq; fidenis vicus. Potestas nomen est officii (Potestas) nam vt paulo superius diximus ex Vulpiani testimõio Potestas appellabatur merũ imperium, quandoq; potestatem gladii haberet ad animaduertendum in ciues delinquentes. Tranquillus in Claudio. Atq; etiam p prouincias potestatibus demãdauit, ergo potestas gabiorũ.i. esse magistratus & habere imperiũ gabiis ad aiaduertendũ in ciues facinorosos. Vasa mi. frã.i. eẽ edilis, qui (ediles) ponderibus & mẽsuris perat. Persius. Sese aliqd credens italo qd honore supinus, Fregerit heminas arreti edilis iniquas. Erãt aũt ediles minimi magistratus, adolescentesq; prima cõmẽdatione creabant. Cicero legũ. ii. Suntoq; ediles curatores vrbis, annone ludorũq; solẽniũ, olisq; ad honoris amplioris gradũ primus accessus esto.

Vlubris. oppidũ ẽ latii desertũ, vñ ait vacuis h̃ ẽ parũ habitatis. Nã oppida ẽt pter vrbẽ ipsam, vt oñdimus in iiii. satyra, ediles hẽbant ab vlubris fit possessiuũ vlubranus & vlubrẽsis. Pãnosus, vestibus crassioribus. nã (Pannosus) pãnos & pãnucii dñr q vestibus incedũt crassioribus. h̃ aũt dicit cõtra pextã q̃ purpurea erat & pciosa. Ergo (Pannucius) quid optãdũ, poratio est qua oñdit Seianũ ignorauisse verũ bonũ, quũ illud in dignitatibus & honoribus reponeret. quũ Seianus inqt tãta mala pp nimios honores sit passus. Ergo ignorauit q verũ bonũ eẽt, & pinde quid optãdũ. Nũerosa parabat. Seianus inqt q sũmos sibi honores q̃rebat pcerã turrẽ struebat vñ caderet. Nã q̃to qs altiore loco cadit, tãnto grauiorẽ ruinã sentit, hẽq; totũ metaphoricos. Claudianus i Ruffinũ. Tollunt i altũ vt lapsu maiore ruãt. Hora. Et celse grauiore casu Decidũt turres. Preceps Imane posuit. preceps vt substantiuum (preceps) quasi pro precipitio. sic & Papinius in funeris Rutilii Gallici. Et subiti preceps Iuuenile pericli.

Quid

Quid crassos, quid pópeios euertit, & illum
Ad sua qui domitos deduxit flagra quirites?
Súmus népe locus nulla nó arte pelitus,
Magnaq́ numinibus vota exandita malignis.
Ad generū cereris sine cęde & vulnere pauci
Descēdūt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquiū ac famam demosthenis, aut ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat
Quisqs adhuc vno partam colit asse minerua,
Quē sequitur custos angustę vernula capsę.
Eloquio sed vterq; petit orator, vtrunq;
Largus & exundans lęto dedit ingenii fons.
Ingenio manus est, & ceruix cęsa, nec vnquam
Sanguine causidici maduerūt rostra pusilli.

Quid crassos, patrē & filiū quos a parthis cęsos ostē dūt historici. Ná quū populus ro. a parthis graue bellū motū ad oriētē accepisset aduersus eos misit L. crassum cū infinitis regū auxiliis, ná bithynię rex Nicomedes romanos iuuit, & Mithridates pōticus cū quo bellū postea grauissimū fuit, & Ariarates cappadox, & Ptolomeus paphlagō, victus tñ est Crassus & ab hostibus captus, caput ei recisum cū manu dextra Aristonico regi oblatū Ludibrio fuit, & qa parthico auro inhians talē suscepat expeditionē, aurū liqdū in os eius infusum fuit, vt cuius aius arserat auri cupiditate, eius etiā mortuum & exāgue corpus vreret, eius filius a parthis cū eos insequeret, cū exercitus pte insidiis interceptus obtruncat, eius caput abscissum & lácea pfixū parthi añ crassi castra ostentabát. Quid pōpeios, magnū pōpeiū cū duobus filiis, quorū magnus dū primū sibi l rep. locū q̄rit, a Cęsare in cápis philippis pfligatus a ptolomeo rege ęgypti interficit, Flii uero. Cn. & Sextus cū ingens bellū in hispania pararent, demū apud mūdam ciuitatē a Cęsare sunt superati. Cneū eo plio pfugū cru re saucio deserta & auia petentē Cenonius apud lauronē oppidū cōsecutus pugnantē nec dū desperantē iterficit. Sextū fortuna i celtiberia interim abscōdit, aliisq; post Cęsarē bellis reseruauit. Is. n. cōtractis infelicis belli reliquiis in sicilia ingēs cōmouit bellū cōfugiētibus ad eū qui superfuerant ex partibus Bruti & Cassii, veꝝ prelio nauali ab Agrippa & Augusto superatus amissa classe ccc. & qnquaginta nauiū cū sex nauibus in Asiá pfugit. vbi a Titio, quē olim captū seruauerat mileti interficit. Lege Apianū. Et illū. s. Iuliū cęsarē, q postea i senatu tribus & viginti vulneribus cōfossus fuit Bruto & cassio coniurationis pncipibus, primoq; eius pcussore casca qui eū iuxta collū ense pcussit. Ad sua flagra, ad suū imperiū vt sibi parerent. Nulla nō arte petitus. i. oi arte quęsitus. Numinibus malignis, nō ppiciis, non amicis. Ad geneꝝ cereris, nō est inqt miꝝ hos oēs tam crudeliter cęsos. pauci. n. sunt tyráni q ferro ñ peant. Tyráni aūt auctore Probo dñr & hñr qui potestate sunt ppetua in ea ciuitate q̄ libertate vsa ē. Ad generū cereris. i. Plutonē, q rapiēdo Proserpiná factus est cereris gener, nota ē fabula. Eloqum. cōsutat & votū eoꝝ qui sibi optát eloq̄ntiā, ośndens & illic vitę piculū iminere. id át exēplo Cicerōis & Demosthenis pbat, quoꝝ vterq; piit ob eloq̄ntiā. Demosthenis & Cicerōis. hñ aūt hos nominauit. alter vero apud latinos eloq̄ntię principatū obtinuit. Ciceronē appellat Pli. li. xvii. lucē doctrinaꝝ alterā. Quint lib. i. vtrūq; tanq̄ optimū oratorē miris laudibus celebrat. Et totis qnquatribus. Pueri inqt q adhuc primis insistunt rudimētis glorię cupidi, cū venere qnquatria multis optát sibi votis eloq̄ntiam, id ꝫ maxime faciūt q̄ putát se iis diebus magis exaudiri. Ná Minerua ingeniis pueroꝝ pariter & puellaꝝ fauet. Oui. in iii. fastoꝝ. Pallada tūc pueri teneręq; ornate puellę. Qui bene placarit pallada doctus erit. Quinquatria át dicta sunt a numero qnario. de qbus sic Ouid. eodē lib. Vna dies media est, & fiūt sacra Minerue. Noia q̄ iūctis qnq; diebus hñt. Sanguine prima vacat, nec fas concurrere ferro, Cá, q̄ est illa nata Minerua die. Altera tres ꝫ, super strata celebrat harēa Ensibus exertis bellica lęta dea ē. Ego hūc locum ita accipiēdū esse censeo apto ita vt ē sensu, non vt alii alioqn litterati, q de Mineruali nescio qd intelligunt. Est. n. ordo. Quisqs colit Minerua partam vno asse incipit optare totis quinquatribus eloquentiā. i. quotiens veniūt qnquatria, q dies ad ferias Minerue ptinēt, pueri ita gloria incendūtur vt optent esse eloq̄ntia & fama Demosthenis & Cicerōi pares. Colit miner. i. q in his studiis adhuc puer versat, ita dictū quēadmodū ille colit musas, idest carmine se exercet. Adhuc colit. qui adhuc primis rudimētis inheret. Partá. i. q̄ rudimenta sibi acqsiuit. Vno asse, exigua mercede, hocq; ex affectu poete subsannantis auaritiá suorum temporū, quibus exigua preceptoribus premia exhibebátur, quemadmodū & tpibus nostris re in deterius semper labente. Quem sequitur custos capsę, puerum ingenuum ad preceptorem euntem non solum prosequebatur pędagogus, sed & Capsarius, quē Vulpianus titulo de manumissis vindicta scribit eum esse qui pueri portet libros. Sueto. tradit Neronem damnatorum liberos quosdam cū pędagogis & capsariis vno prandio pariter iussisse necari, capsarium etiam appellat Vulpianus titulo de officiis pfecti vigilum, qui mercede seruáda in balneis vestimēta suscipit. Eloquio, sed vterq; piit, sed p eloquentiā suá vterq; ad necē cōpulsus ē. Cice. n. psequēte eum. M. Antonio, interfectus est a popilio lenate, quē parricidii olim accusatū defenderat, caputq; cū manu dextera relatū est Antonio, q̄ cū diu summa aspexisset lętitia exultás vbi oculati satiati sunt illo spectaculo, iussit i rostris p cōtumeliá deponi, quasi vero illū iá mortuū cōtumelia afficeret. ac nō potius se ipsum ac fortuná suá idigná ostenderet, q̄ ad tantá potētiá nefariū hoiem puexisset.

Quinquatria

Capsarius

Ciceronis interitus

Ingenio. i. ipsi Ciceroni, q magni erat ingenii. Nec vnq̄ sanguine causidici, ośndit poeta grauius magno q̄ mediocri periculū iminere oratori. neq; n. inqt rostra in qbus cōcionátes cōsidūt, respersa sunt sanguine mediocris causidici. Rostra maduerūt. h aūt dicit & qa Cicero sepe p rostris cōcionatus ē, & qa Antonius manū & caput Cicerōis iussit i rostris ifigi, q̄si illū iá mortuū cōtumelia afficeret. Rostra aūt ędificiū siue tēplū erat añ curiá hostil. á l foro adornatū antea rostris nauiū antiatiū, vñ & nomē sortitū ū auctorē Liui. li. viii. ab vr. cōdita. & Pli. lib. xxxiii. cap. v. Rostra q erát cōcionaturi cōscēdebát. Cęsar q̄stor Iuliá amitá, vxorēq; Corneliá defunctas orōne laudauit e more p rostris. auctor Plutar.

rostra

O fortunatam natam me consule romam,
Antonii gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset, ridenda poemata malo
Quam te conspicue diuina philippica famę
Volueris a prima quę proxima, sęuus ē illum
Exitus eripuit, quem mirabant athenę.
Torrentē, ē pleni moderantē frena theatri,
Diis ille aduersis genitus, fatoq; sinistro,
Quem pater ardentis massę fuligine lippus
A carbone, ē forcipibus, gladiosq; parante
Incude, ē luto vulcano ad rhetora misit.
Bellorum exunię truncis affixa tropęis

O fortunatā, Cicero Catilinę cōiuratōe oppssa hoc carmē in suā laudē cecinit, qđ carmē q̃ ineptū eēt derisū ē. Ridenda poemata, hinc ondit illud vehemēs Antonii odiū in Ciceronē emersisse, qđ in eū philippicas scripsisset, in qbus miris Antonius afficit contumeliis, Licet illinc odii initiū traxisse videat, qđ quū post mortē pr̃is Iulia mater Antonii nupta eēt .p.lētulo, quē cū Lucio Catilina cōspirantē Cicero consul supplicio affecit, diceret corpus vitrici sui nō prius ad sepulturā datū, quā id mater supplex ipetrasset a Ciceronis vxore, In q̃ quidē re vt scribit Plutarchus mentit. qđ nullus ex his q tunc supplicio fuerūt affecti sepultura [Philippicę] phibitus est. Quā te cōspicue diuina philippica famę Volueris a pma q̃ pxima, Mallē inquit Cicero talia carmina ridicula scripsisset, q̃ secūdā philippicā, nā tsi oībus orōnibus suis grauiter Antoniū accusat, secunda tm̃ illū acerrime insectat. Philippicas aūt orōnes suas in Antoniū appellauit vt ipse ad Atticū scribit, q libertate dicēdi & eloquētia maxime imitatus sit Demosthenē qui in philippū multas scribēs actiōes eas philippicas appellauit. Seuus exitus eripuit illū.s demosthenē, nam [Demosthenis interitus] Demosthenes quū nūciatū esset Antipatrū & Cratez macedones aduētare ex vrbe pfugit in Calabriā ad templū Neptuni, quo cognito Antipater Archiā tyriū illuc cū satellitibus misit, q templū ingressus suadere coepit Demostheni vt vna secū ad Antipatrū pgeret, nihil oino molestū ab illo ppessurus, Cui rn̄dēs dixit pauz p expectādū nōnulla domesticis scribo. Hęc fatus in iteriorē tēpli partē cōcessit, captoq; libro q̃si scribere vellet, calamū ori admouit, ex quo iclusū venenū sumpsit Pli. li. xxxiii. docet Demosthenē veneno sūpto ex annulo interiisse his verbis, Alii sub gemmis venena cludūt sicut Demosthenes summus oratoz gręcię, ānulosq; mortis gratia hn̄t. Eratosthenes aūt ait in circulo quodā concauo quē circa brachiū ferebat venenū seruasse. Fuit item [Demosthenes alius] alius Demosthenes atheniēsis missus cū Nicia aduersus Syracusanos, de quo meminerūt Plutarchus in Nicia. Thucydides lib. vii. hystoriaz & Iustinus libro. iiii. quē tradūt alii gladio & volūtaria morte se vindicasse, alii interfectū inuito Gylippo duce lacedęmoniorum.

Diis aduersis genitus, qa multis agitatus est aduersitatibus. Quē pater ardētis massę, Nō iam ad rethora a patre est missus, nā annorum septem tm̄ fuit quū patrē amisit, Sed ad Isenim se contulit quanq̃ tunc tpis floreret Isocrates, pater aūt Demosthenis fuit (ut Theopōpus & Plutarchus tradūt) In primis honestus ac probus vir, Macheropius ab officina gladioz ē cognominatus, quā athenis egregiā, multisq; artificibus seruis istructā hēbat. Matre barbara muliere natū scribit Eschines. De eo sic sydonius Apollinaris, Fabro progenitus spto cui patre polita Eloquiis plus lingua fuit, De eo sic & Valerius. Quā matrē Euripides aut quē patrem Demosthenes habuerit, ipsoz quoq; sęculo ignotum fuit. Alterius aūt matrem olera, alterius patrē cultellos vēditasse pene oīum doctorū literę loquunt. Lippus, is appellatur cui oculi ingiter stillant, V n̄ lippitudo morbus quo oculi infestant, Hora. oculis collyria lippis. Et luto vulcano. [Luto p luteo] Luto vulcano pro luteo legendū est, p synęresin, vt docuimus in. vi. satyra illic. Et terrā luto ferit intestino. nā prima longa est. Persius surgit tibi lutea pellis, Ouidius lutea mane videt pulsis aurora tenebris, Verg. Mollia luteola pingit vaccinia calta. & alibi. Et croceo mutauit vellera luto pro luteo croco, vt sit hypallage. Nā dictio q̃ duas extrēas hēt lōgas & mediā breuē stare n̄ pōt in versu exametro, hac aūt rōne dicimus idnperatore pro ipator quia media sit breuis & extremę longę. Quādo aūt est a Luto deriuatū primam hēt breuē, Horatius in smonibus, Defingit rheni luteū caput. Belloz exunię, Ondit & votū eoz dānandū esse q ad res bellicas optauerūt descēdere, tāq̃ reportaturi (quod fere ab omnibus expeti solet) famam & gloriam, docens & id multis pariter imperatoribus & patrię fuisse exitiosum, vt patebit Alexādri & Hannibalis exemplo, Ordo aūt hic est, Lorica affixa truncis tropęis, & buccula pēdens de casside fracta & iugum curtum de temone & reliqua expositiue exunię bellorum, creduntur esse bona maiora bonis humanis.

Tropęis, Tropęum dictio est gręca, tropeenim gręce [Tropęū] conuersionem latine significat, erat autem monumentum hostium deuictorum, a gręcis consuetudo manauit, qui vbi hostes in fugam conuertissent arborem trūcatis ramis erigebant, quibus hostiū suspendebant exuuias, Vnde Nonius, Spolia inquit hostium stipitibus affixa Tropęa vocantur, Tranquillus in caligula. Trūcatisq; arboribus & in modum tropęorum adornatis. eā consuetudinem & Romani vsurparūt, vnde Marii Tropęa a sylla disiecta sunt, quę a cęsare vt Tranquillus ē Plutarchus scribunt fuerunt reposita, Scribit Seruius Tropęa in locis eminentioribus collocari solita, & ideo Romę in arcubus incidebantur, ad id exędificatis, Sed ea postea non solum in marmore sed & in ęs incidi coepere, vnde Plutarchus conqueritur imprudenter simul & aspere nimis egisse primores ex gręcis, qui Tropęa aut marmore incisa aut ęre sculpta facientes, odium simul & bellum a conseruata victi ignominia perpetuum reddidissent. De Tropęis mentionem sępissime fieri apud Thucydidem inuenies. Illud deniq; tenebris Tropęum fuisse aut saxum, aut arborem decisis ramis, aut columnam erectam aut arcus cum inscriptione huiusmodi, Athenienses hic vicerunt lacedęmōios. Truncis, qa vt diximus ramis truncatis spolia arbori suspendebantur, Vnde est illud Vergilianum vota deum pro victor soluebat eoo, Ingentem quercum decisis vndiq; ramis. Constituit tumulo, fulgentiaq; induit arma. Męzentii ducis exuuias tibi magne tropęum Bellipotens aptat rorantes sanguine cristas. Telaq; trunca viri & bis sex thoraca petitum, Perfossumq; locis.

Lorica.

Lorica, & fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone iugum, victęq; triremis
Aplustra, & summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur. ad hęc se
Romanus, graiusq;, ac barbarus induperator
Erexit. causas discriminis, atq; laboris
Inde habuit, tanto maior famę sitis est, q̃
Virtutis, quis enim virtutem amplectitur ipsam
Pręmia si tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, tituliq; cupido
Hęsuri saxis cinerum custodibus, ad quę
Discutienda valent sterilis mala robora fici,

Lorica
Buccula
Temo vnde
Aplustria

Lorica, ex corio fieri consueuit, q̃ quis nunc ex ferro conficiatur nomen tñ obtinuit a loris. Buccula, ea est pars galeę, quę buccas tegit, eius sic meminit Iulius capitolinus in maximinis, Fecit & galeas gēmatas, fecit & bucculas. Curtum, aut mutilatum vt Mar. Et curtus chiones Antyopesue calix, & Propertius lib. iiii. Lęsit & obiectum tegula curta caput. aut curtū temōe .i. a temone curtatum & auulsum. Temone, a tenendo est dictus, q̄d paulustrum teneat & gubernet. Aplustre, autor ē Festus aplustria esse nauiū ornamenta, q̃ quia plus erant quā essent necessaria ēt aplustria appellabant. Cicero in arato nauibus assūptis fluitantia q̃rere aplustra, sylius lib. x. sic, iāq; per vndas. Et trāstra & mali laceroq; aplustria velo, ac miseri fluitant renomētes ęquora nautę. Et captiuus tristis in summo arcu, Nam in arcubus lapideis incidebatur totus ordo victorię. Domitianus p summā ambitionē, arcus cum q̄drigis & insignibus triumphoꝝ p regiones vrbis tantos aut tot extruxit, vt cuidam grę ce inscriptū arcui sit, consulatus. xvii. coepit, autor Trāqllus. Maiora bonis humanis, hoc est nihil esse in bonis humanis excellentius hac gloria bellica. Ad hęc se .i. ad hāc gloriā & famā cōparandā ex spoliis & victoriis hostium. Indupator, pro impator pp rōnem de hu teo supius dictā, qa inter duas syllabas longas non pōt media breuis stare in exametro carmie. Sic & Macedas pro macedonas dn̄t poetę. Vt illud apud Valeriū flaccū in primo. At iuno argolicas pariter, macedūq; p vrbes.

Romanus, Sensus est. Romani inq̄t impatores Gręci & Barbari erexerunt sese ad hęc, & aīum suum intenderunt. videlicet ad famā & gloriā, quā dum oī studio sequunt & sibi & patrię peperere exitiū, Atq; hoc mō dignitates petentiū dānat stultū votum, p Romanū aūt possumus intelligere non mō Iulium Cęsarem, sed & M. Antonium, multosq; alios q dū gloriam bellicā sequūtur & sibi exitiū, & patrię calamitates multas attulerunt.

Milciades

Graius, vt Themistocles & Milciades duces atheniēsium, q dum famam & gloriā rebus bellicis aucupantur miserabili exitu vitam finiuere. Nam milciades q athenas, totamq; gręciā liberauerat supato Dario duce persarum, ob eamq; rē multis affectus publice honoribus demū pditionis accusatus, cū cognita capitis absolutus pecunia mulctatus est, quā qa soluere nō poterat in carcerem coniectus est, vbi diē obiit supmum. Themistocles vero rebus licet foeliciter aduersus xerxē gestis, inuidia tñ ciuiū suspectus & ipse pditionis ciuitate eiectus argos habitatū concessit, vbi quū tutū se non videret, corcyrā demigrauit. deinde ad Admetū molossorū regem cōfugit. Demū quū a lacedęmoniis & atheniensibus ad supplciū deposceret ad Artaxerxē confugit, a quo magnis muneribus donatus in Asiam rediit. Domiciliumq; sibi magnesię cōstituit. vbi autore Thucydide morbo assumptus est, Alii vero tradunt eum epoto tauri sanguine infuso veneno vitam finiuisse. Barbarus, vt Hannibal qui dum romanos bellis assiduis vexat, in cā fuit vt patria a Romanis sit euersa, Ipse autem ad venenum sit compulsus, de cuius nece mox dicemus. Erexit se .i. animum ad hęc intendit. Inde, ex hac glorię cupiditate. Habuit causas discriminis, cupiditas inquit illa glorię fuit causa vt adiuerint tot pericula & tot labores. Tanto maior famę sitis est, Non sunt īquit ad hęc pericula & labores tam moti virtutis quā glorię cupiditate. Neque enim hęc quia p sepulchra eēnt fecerunt, & q̄d sola contenti esse vellēt rei bene actę cōsciētia, sed vt immortalem gloriam cōsequerent. quod omnes fere mortales faciunt, qs enim aliquid cum virtute faciat, nisi sibi magnam prouenturam inde sciat gloriam, quę boni operis est tanquam merces & pręmium. vnde illud est Ciceronis in officiis vix inuenitur, qui laboribus susceptis, periculisque aditis non quasi mercedem rerum gestarum desideret gloriam, vnde hoc loco poeta horum imperatorum exemplo eos damnat, qui virtutem non amplectantur nisi famam inde consequuturam arbitrentur, quod est cōtra Ciceronis philosophiam qui ait sufficere debere ad gloriam benefacti conscientiam. Nam eo auctore sapientibus conscientia ipsa factorum egregiorum amplissimum virtutis est premium. Magnanimus enim & generosus omnia facit causa virtutis, non famę aut glorię. Non enim debemus honesta facere propter hoc vt laudemur, sed quia honestum est ita facere, Laus enim & gloria sequuntur, etiam si non appetantur. Pręmia si tollas, idest ipsam gloriam quam operis bene nauati habent pro pręmio. Si tollas, si auferas, quasi dicat isti Imperatores hęc tam egregia non fecissent, nisi se ęternam gloriam adepturos sperassent. Patriam tamen. sensus est, dum nōnulli glorię & laudis cupidi bella gerūt, in causa fuere vt patria subuerteretur sicut Carthago euersa est, dum Hannibal gloria incensus cū Romanis gerit bellum. Sensusq; ita a superioribus pendebit, vt dicas Summo quidem studio multi gloriam tanquam summum bonum appetiuerunt, sed tamen ipsa gloria obruit patriam eorum. Hoc autem videtur poeta sumpsisse ex tertio Tuscu. Ciceronis ita scribentis de gloria. Qua cęcitate homines cum quędam preclara etiam cuperent, eaque nescirent nec vbi nec qualia essent, funditus alii euerterunt suas ciuitates. Alii ipsi occiderunt. Tituliq; cupido, inscriptionis, qualis solet fieri in saxis tumulorum. Ad quę, ad quam gloriam & titulum. Discutienda, delenda, per quod monet poeta rebus humanis minime confidendum, quum omnia sint caduca & vana, iuxta illud Salomonis, Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Mala, ab effectu, q. discutiant titulos.

Robora fici, idest caprifici, ea enim ex muris erumpit, scinditque sepulchra, Martialis Marmora messalę findit caprificus.

Themistocles

Q͡ñqdem data sunt ipsis quoq; fata sepulchris.
Expēde hānibalem, quot libras in duce sūmo.
Inuenies? hic est quē non capit aphrica mauro
Perfusa oceano, niloq; admota tepenti,
Rursus ad ęthiopū populos, aliosq; elephantos,
Additur imperiis hispania, pyrenęum
Transilit, opposuit natura alpemq;, niuemq;.
Diduxit scopulos, & montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen vltra pergere tendit.
Actum inqt nihil est, nisi poeno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella.

Quandoquidem. Stulti inquit sunt mortales q̄ sempiternam se putant adepturos gloriam ex titulis sepulchrorum, ac per hoc variis se, patriamq; laboribus, ac periculis obiiciunt, vt in sepulchris rerum gestarum titulos relinquant, non intelligentes ipsos ēt titulos cum sepulchris erūpente caprifico posse deleri, quod & Plinius in proemio septimi libri cō- [Locus Plinii] plorat his verbis. Vni homini sepulturę cura, atq; etiam post se defuturę, vbi locum emendauimus. Nam vbi scriptū erat mendose defutura, & Hermolaus barbarus corrigeret defuturo, Nos correximus defuturę, vt sit sensus. Cura sepulturę est homini atq; ēt de futurę post se. i. homo curam hēt sepulturę & eius rei, quę etiam post se defutura est, hoc est quę cito delebitur nec diu durabit, quādoquidem ēt fata data sunt ipsis sepulchris vt aut vetustate, aut alia calamitate intercidant. Sicq; vanam, stultamq; hominum ambitionem & gloriam suggillat. Sic & Martialis. Accipe non phario nutātia pondera saxo, q̄ cineri vanus dat ruitura labor. Ausonius. Mors ēt saxis, nominibusq; venit, hęcq; cum superioribus coniunctim legenda sunt. Expende Hannibalem. Exemplo Hannibalis monet poeta opibus humanis neutiquam confidendum, cęcamq; istam glorię cupiditatem omnino fugiendam, quandoquidem per mortem omnia prorsus destruant. nam si Hānibalis inquis cineres volueris expendere, docebis te mors hoiem cuius animus immensus erat nihil omnino esse, proindeq; tam multa non fuisse quęrenda, quę cito interuentu mortis essent perdenda. Quot libras. q. d. minimi ponderis inuenies eum cuius animus tantus erat, vt regnum aphricę ei satis non esset. Nam aphrica non cōtentus, exercitum in hispaniam, Italiamq; traiecit, vbi Romanos per sexdecim annos assiduis, crebrisq; victoriis defatigauit. Quem non capit, quasi aphrica eius capax non esset, quum esset tanta animi magnitudine, postea; minimo sepulchro contentus fuerit. Aphrica perfusa mauro oceano, descriptio ē situs aphricę, quę quum sit tertia pars orbis, ab Asia separatur nilo, ab occidente alluitur oceano atlantico vbi ęthiopes sunt i lybia, ab Europa nostro mari. Oceano mauro. i. atlantico ad occidentem. ibi enim sita est mauritania. Nilo tepenti. h. d. propter itemperiē ęstus, ob quem ad eius fontes nullus vnq; fuit aditus, est enim Zonę torridę subiectus, de cuius ortu varia referuntur ab autoribus. De quo sic Plinius. Nilus incertis ortus fontibus vt per deserta & ardentia & immenso longitudinis spacio ambulans &c. Rursus ad ęthiopum populos. Aphrica inqt [Aethiopia duplex] item admota est ad alios ęthiopes, vt per hoc intelligas non solum aphricam ad ęthiopes atlanticos ad occidentem, sed etiam ad ęthiopes Troglodytas ad orientem in arabia extendi. ē enim duplex ęthiopia (vt diximus alibi) altera in occidente ad atlanticum oceanum, altera vero in arabia orientem versus, de qua sic Apuleius li. xi. Metamor. Et qui nascentis dei solis inchoantibus illustrantur radiis ęthiopes, Ariiq;. Statius in. x. Thebaidos, Aethiopesq; alios &c. Aliosq; elephantos, hoc est arabicos. In arabia enim & India elephanti gignuntur, vnde Plinius, inquit Indicis minores arabici quos appellant nothos. Additur imperiis hispania. Nam in hispaniam contra foedus transiuit. Saguntum ciuitatem romanorū octauo mense coepit & euertit. De quibus iniuriis missos a romanis ad Hannibalem legatos qui quęrerētur, noluit audire, sed armorum strepitu & tubarū clangore nauim ne ad littus appellerent prohibuit, qui vt mandatum erat iter ad Carthaginē vertētes, bellum de more indixerunt. Hānibal deide superato pyrenęo saltu, per gallias fusis q̄ ei obsistere conati erant ad alpes venit, & laborioso per eas trāsitu, quum montanos quoq; gallos obuios aliquot pręliis repulisset, in Italiam descendit, & ad Ticinum amnem romanos equestri prelio fudit, iterumq; exercitu Romano ad flumen trebiam fuso, apenninum per maximam militum vexationē propter vim tempestatum transit, Campaniam vastauit. Exercitum Romanum apud cannas apulię vicum superauit, quo prelio quadraginta quinq; milia cęsa fuerunt cum paulo consule & senatoribus nonaginta, consularibus, atque pretoriis aut ędilitiis triginta. potitus capua, quę ad eum defecerat, ad tertium ab vrbe roma lapidem super Anienem castra posuit, ipse vero cum duobus milibus equitum vsq; ad portam capenam vt vrbis situm exploraret obequitauit, & quum per triduū vtrinq; in armis exercitus omnis descendisset, certamē tempestas diremit. Nā quum in castra rediissent statim serenitas erat. Hęc [Eqtare] oia poeta pcurrit. Pyreneū. i. mōtē, q̄ galliā ab hispania diuidit. [Pyreneus] Et mōtē rupit. Nā vt scribūt Liui. & Plutar. montē facto icendio, infusoq; isup aceto dirrupit, effecitq; vt ea elephātus oneratus ire posset, q̄ antea vnus homo inermis vix poterat repere, hac copias traduxit, in Italiāq; peruenit. Opposuit natura. nam Alpes vt scri. Pli. Italię pro muris aduersus impetum barbarorum dedit, & vt Idem scribit prodigii loco habitum est quum Hānibal eas superauit. Nam nemo vnquam cum exercitu ante eum pręter Herculem graium transierat, quo facto is hodie saltus graius appellat. et Italiā a gallia seiūgūt.

Tñ vltra per. tendit, nō cōtentus in Italiā descēdisse, q̄ p annos. xvi. vt diximus vastauit, voluit & Romā ipsā cape. Actū inqt est. i. nihil adhuc fecimus nisi romā cadimus, & vexilla nr̄a i media suburra figimus. Media sub. fuit n. vt añ diximus regio Romę celebratissima.

O q̄lis fa. deformitatē Hānibalis no. p acclamationē. Illud aūt sciēdū O. auctore pscián varias hēre sigñationes. Est. n. aduerbiū vocādi. vt illd Vir. O regia nouā. cui cōdere Iuppiter vrbē. Est admirādi vt hoc loco apd Iuue. Est indignādi. vt Cicero O tpa mores. Est optandi vt Virg. in. xii. Adsis o tantum & propius tua numina firmes. Et quali digna tabella, nam deformes sępe in derisum a pictoribus in tabellis pingebantur.

Quum

Quum getula ducem portaret belua luscum.
Exitus ergo quis est? o gloria, vincitur idem.
Nempe in exilium preceps abit, atq; ibi magnus
Mirandusq; cliens sedet ad pretoria regis;
Donec bithyno libeat vigilare tyranno
Finem anime, que res humanas miscuit olim,
Non gladii non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum vindex, ac tanti sanguinis vltor
Annulus, i demens & seuas curre per alpes,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus pelleo iuueni non sufficit orbis,
Aestuat infoelix angusto limite mundi,
Vt gyari clausus scopulis, paruaq; seripho.
Quũ tamen a figulis munitã intrauerit vrbẽ,

Getuli — Quũ belua getula.i.elephãtus maurus. Nã getuli populi sunt lybie cõtermini mauritanie, vbi elephãtes inueniunt, sed maiores in India. hoc aũt dicit ex historia. Nã Hannibale in ethruriã descẽdente Arnus vehemẽter excreuerat. quare cũ exercitũ secũ trahẽs vitare non potuit qn ingẽtem bolum, ac Iumẽtoꝝ iacturã faciẽs, ipse quoq; tsi elephanto q vnus ex multis supfuerat eminẽs veheret plurĩũ dieꝝ ac noctiũ intẽperie vigiliis confectus alteꝝ oculoꝝ amitteret autores Plutar. & Liui. Exitus ergo qs ẽ? hoc totũ est in derisũ Hãnibalis q dũ inanẽ sequit gloriã supatus est a Romanis. Quis inqt fuit finis Hãnibalis? supat inqt, & in exiliũ abiit. Nã ex Italia in Aphricã reuocatus a Scipiõe posteriore supatus est, q fugiens ad antiochũ regẽ syrie cõcessit, quẽ romãis hostẽ fecit, quo victo ad prusiã Bithinie regẽ trãsiit, vñ a romãis p Flãiniũ legatũ repetitus haustro, qd sub ãnuli gẽma hẽbat venẽo abrũptus ẽ. O gloria, Acclamatõ ẽ i vanã glorie cupiditatẽ, oñdit.n. ãnibalẽ dũ gloriã qrit & supatũ a rõanis & ex pãria fugatũ i exilio vitã finiuisse.

Hannibalis mors

Gloria — Gloriã ãt scins eẽ duplicẽ, vt altera dicat gloria adũbrata, q verã gloriã imitet. multi.n. famã popularẽ tãq verã gloriã sequntes seq; & ciuitates suas pdidere. Altera vero qdã solida res sit & expssa ñ adũbrata. Ea est vt scribit Cicero in.iii. Tus. cõsentiẽs laus bonoꝝ, incorrupta vox bñ iudicantiũ de excellente virtute. quit. Laudẽ bonoꝝ gloriã appellat. Seneca ait Gloriã vanũ & volatile qddã esse, auraq; mobilius. Nec miꝝ est Hannibalẽ, aliisq; impatores tantope glorie cupidos fuisse, nẽo .n. est q aliqua dulcedine glorie nõ tangat. vñ est illud Valerii Flacci. Tu sola aios, mentẽq; puris Gloria. Vicit idem, Idẽ inqt q romanoꝝ vires toties cõqssauit superat tãdem. Nẽpe in exi. abiit.s.ad Anthiocũ, mox ad prusiã. Sedet ad ptoria, miseriã oñdit Hãnibalis q tãq cliens ptorio assidẽs Prusiã regẽ expectaret. Pretoria. De ptorio diximus i pma satyra illic. Criminibus debẽt hortos ptoria, mẽsas. Libeat vigi. melius ẽ legere vigilare q iugulare, vt sit sensus, ad ptoria prusie regis bithynie assidebat tãq cliens donec rex e lecto mane surgeret vt vel eũ romão ritu salutaret, aut vt psto eẽt siqd iparet. Tyrãno bithyno.i. prusie regi bithynie. Illud aũt obseruãdũ est primã syllabã Bithyni poni ad placitũ, vñ alibi, Eqte;q; Bithyni. Horati. Ne Cybiratica ne Bithyna negocia pdas, Finẽ ani. ordo ẽ & sensus, Nõ gladii nõ saxa dabũt finẽ aie.i ipi hãnibali q res humanas pturbauit, sed venenũ, qd sũpsit ex annulo. Nã vbi sensit se p Flaminiũ reposci a romanis haustovt diximus qd sub annuli gẽma hẽbat veneno abrũptus ẽ. Sub gẽma.n. aliq venena claudebãt, vñ ẽ illd Plinii. Alii sub gẽmis venẽa cludũt, sicut Demosthenes sũmus orator grecie, annulosq; mortis gr̃a hñt. Miscuit, cõturbauit & tremefecit, Virg. & oẽm miscet agens telis nemora inter frondea turbã. Annulus vindex cannarũ.i. qui sum psit vindictã de romanis trucidatis ad cãnas vicũ apulie, de quibus paulo añ diximus. Demens, insultat p ironiam Hãnibali, qui dum gloriã ex rebus bellicis querit, demũ p varias agitatus labores venẽo mortẽ sibi attulit, vt eũ dementẽ appellet, quasi q maiorẽ glorie q salutis sue rationẽ hũerit. Vt pueris pla. vt pueri hẽant materiã ad declamãdũ, q sumebat vt diximus ex historiis.

Declamatio — Declamatio, est vt añ docuimus illic Declamar doces, forensiũ actionũ meditatio. Ita.n. pueri exercebant. vt ad veras causas agendas in foro essent instructi. Vnus orbis, Sensus ẽ. Alexãder magnus qui glorie studio animum adeo insaciabilẽ gessit vt vno orbe contentus non esset, cognosceret in fine Vite cupiditates suas inanes vanasq; fuisse, contentusq; erit solo tumulo quũ aliud secũ ferre nõ licebit. p qd poeta docet hoies p mortẽ moneri rebus hũanis vt momentaneis & caducis minime ĩhiandũ, inanemq; gloriã oino fugiendã. Q d aũt poeta dicat vnũ orbem nõ sufficere Alexandro hoc ẽ ex historia. Nã vt scribũt Plutarchus & Curtius, & Cicero i Academicis quũ ab Anaxarcho ex psuasiõe Democriti pceptoris audiuisset plures esse mundos fleuisse, amicisq; pcunctantibus qdnã fleret rñdisse, at non inqt dignũ est flere si quũ infiniti sint mũdi. dñi vnius vix facti fuerimus. Angusta hoi possessio fuit, q deoꝝ omnium domicilio suffecit. Pelleo iuuẽi. Alexãdro macedoni. Nã pella autore Plinio & Strabone colonia fuit in Macedonia vbi milites recensebant, & alebant eq, vñ & Philippũ pelleũ appellauit Lucanus. Pellei proles vesana philippi.

Pella — Aestuat, Exudat, veluti estuant q loco angusto iclusi sunt, vñ nulla dent spiracula. Aestuat infoelix, infoelicem eũ appellat q in toto terraꝝ orbe nõ minus se arctum putat q si clausus sit parua isula, vñ & Seneca ad Lucil. sic infoelicẽ dicit, Alexander macedonũ rex discere geometriã isfelix coepat sciturus q pusilla terra eẽt ex q minimũ occupauerat. ita infoelix dico ob hoc q itelligere dẽbat falsũ se cognomẽ gerere. Quis.n. eẽ tã magnus in pusillo pt? Limite. ãgusto spacio mũdi, nã totũ mũdũ putabat sibi modicũ & pusillum, ac si modica clauderet isula. Vt Giari. Gyarus & Seryphus isule sũt exigue i qs relegabant sõtes, qrũ Seryphus vna ẽ ex Cycladibus, de q sic Oui. Te tñ o pi. e rector polydecte Seriphi. Gyarus aũt vna ex Sporadibus. Latie ãt nom̃ declinatũ ẽ, sicut apd Vir. Abydus. Põtus & ostriferi fauces tẽtant abydi.

Babylon — Vrbẽ munitã a figu. Babylonẽ itelligit, q Semiramis vxor Nini cõdidit i assyria muris coctilibus, tãte latitudinis vt duo currus cõtrarii excipẽrent. De q multa Diod. Trogus, Stra. Plin. Solinus & alii. Illic Alexãder sublatus fert venẽo, qd dedit Antipater p Iolã ministrũ cõscio vt nõnulli tradiderũt Aristotele. Venenũ fuit aq frigidissima, q manat ex nonacria rupe arcadie, nec cõtineri pt alio vase, q muli vngula auto. Plin. in fine lib. xxx. Plutar. & Victruuius.

Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur
Quātula sint hoīum corpuscula. creditur olim
Velificatus athos, ē quicquid grecia mendax
Audet in historia, constratum clasibus iisdem
Suppositūq; rotis solidū mare, credimus altos
Defecisse amnes, epotaq; flumina medo

Sarcophagus.

Sarcophago contentus erit. Sarcophagum pro sepulchro posuit. Nam Sarcophagus lapis est, vt scribit Plinius libro secundo, qui circa Asson Troadis nascitur, in quo mortuorum corpora recondita constat consumi preter dentes, omniaq; quę illata sunt vna cum cadauere fieri lapidea, ἀπὸ τῆς σαρκός, quod significat carnem humanam, & φαγῶ comedo. De eo lapide sic scribit Celsus. Lapis etiam qui carnem exedit, quem Sarcophagon greci vocant scribit Strabo cadauer Alexandri ereptum fuisse Perdicę a Ptolomęo Alexandriamque delatum, atque conditorium illic extructum fuisse, quod vt scribit Tranquillus iussis aperiri Augustus, quum Alexandriam venisset, superatis Antonio, & Cleopatra. Sed quando de Sarcophago facta ē mentio, subiit mihi monere locum illum apud Plautum in Amphitryone esse corrigendum, vbi legitur. Hęc sola sacram gestat, tu scribe sic, quod nos recte emendauimus. Hęc sola sana restat meorum familiarium, sequitur enim imo omnes sani sunt profecto. dicis enim amphitryo omnes familiarium esse insanos, quam ab eis non cognoscatur preterquam ab Bromia, quam solam dicit restare sanam. Facile enim fuit sarcam pro sanam scribere. Sic etiam locus ille in Asinaria est castigandus vbi scriptum est. Vides meam ante mergere. Nos sic correximus, vides ne amātem egere, scilicet viginti minis, de quibus ante.

Loca Plauti emendata

Mors sola fatetur. Sola inquit mors docet hominem, qui tantopere intumescit, inanemq; hanc mortalem gloriam quęrit eē quiddam minimum, quando mortuus vel paruula vrna reconditur, hocq; maxime dictum est ob Alexandrum, cuius animus tantus erat, vt vix eum totus orbis caperet, qui mox exiguo captus est tumulo. Creditur olim. Damnat & Xerxem stultitię, qui cupiditate glorię incensus inenarrabili belli apparatu greciam aggressus est., vbi tandem superatus est summo cum dedecore in Asiam refugit. Cuius rei historia vt luculenter docēt Iustinus libro secundo. Herodotus libro septimo. Plutarchus in vita Themistoclis, & Probus Aemilius ita se habet.

xerxes

Xerxes cum grecis bellum illaturus esset, comparatis septingentis milibus hominum de regno, & trecentis de auxiliis, & decies centum milibus nauium numero fabricato ponte super hellespōte traiecit in Europam, vbi iniso prelio, quum Persę a grecis duce Themistocle bello nauali superati in fugamq; conuersi essent, ipse tali clade perculsus & dubius consilii hortante Masdonio milites ducibus perducendos tradit, ipse cū paucis Abydon contendis, vbi quum solutum pontem hybernis tempestatibus offendisset, piscatoria scapha traiecit in Asiam trepidus, quę omnia hoc in loco poeta prosequitur.

athos

Velificatus Athos, Athos mons est altissimus Macedonię, qui ad mare Aegeum vsque porrigitur, & in ęstate vmbram extendit, ad Lemnon insulam maris Aegei, quem vt scribit Herodotus libro septimo. et Iustinus Xerxes, quum in greciam venisset, classemq; haberet ad eleuntem Cheronesi stationem, iussis abscidi a continenti, fossa autem facta est longitudine mille & quingentorum passuum ea latitudine, vt duas naues contrarias exciperet, quod quidem factum est quū ad ostentandam potentiam, tum ad relinquendam memoriam magisquam ad vllam expeditionem necessariam. ergo velificatus, idest per quem naues suis velis nauigauere. Catullus. Per medium classis barbara venit Athon. Athos. In nominatiuo Athon inuenit & Athos, cuius genitiuus & datiuus ē Atho more attico, accusatiuus athon a nominatiuo athos. Vergilius. Aut Athon aut Rhodopē, aut alta ceraunia telo Deiecit. Athona autem a nominatiuo athon, ablatiuus atho. Ouidius libro secundo de arte amandi. Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in hybla. Et quicquid grecia mendax. Innuit Iuuenalis ea quę de Xerse dicuntur esse fabulosa. Nam greci historici fabulas plerunque historiis infarciunt, mendaciisq; gaudent, vnde Plinius libro quinto. capite primo loquens de nemore hesperidum sic inquit. Nec preter oleastros aliud extat ex narrato illo nemore. Minus profecto mirentur portentosa grecię mēdacia de iis prodita. Idem in octauo. Mirum est q̄ procedat grecia credulis, nullum tam impudens mendacium est, vt teste careat. Sic etiam a Valerio in capite de amicitia taxantur vt mendaces. Illa gentis ad fingendum paratę monstro similia mendacia. vnde et Cicero in primo limine de legibus ait. Apud Herodotum patrem historię. & apud Theopompum innumerabiles esse fabulas.

grecia mendax

Constratum classibus, nam nauium decies centum milia habuisse dicitur. Suppositumq; rotis, nam vt ex Asia, in Europam traiiceret copias, pontem fecit. quo Abydum Sesto coniunxit, inter quas vrbes Helespontus non maiore est spacio quā septem stadiorum. Sed quum pons tempestate & fluctibus esset quassatus, iussu trecenta verbera ponto infligi, & compedes iaci, et colaphos incuti. Herodotus auctor est libro septimo, cum his quoque misisse, qui stigmata ponto inurerent, hac Barbara et Vesana execratiōe, quasi disiecti pontis poenas infligeret. O amara aqua, Rex cōpedes has in iicit, quod illū iniuste leseris, abs quo nihil mali passus fuisti. Etenim Rex Xerxes vo lueris, nolueris ne transmittet. meritoq; tibi nemo amplius sacrificabit, vt amaro dolosoq; fluuio, Sed pontem occisis pontibus architectis refici iussit. Virg. i culice sic.

Non persossus Athos, nec magno vincula ponto
Iacta, meo querent iam sera volumine famam.
Non hellespontus pedibus pulsatus equorum,
Grecia quum timuit venientes vndiq; persas.

Rotis, hoc est curribus, qui per pontem fabricatum in Europam traducti sunt. Quod tamen minus admirabile facit, q; Caligula auctore Tranquillo contabulauit medium interuallum Baiarum vsq; puteolos trium milium & sexcentorum fere passuum. Credimus altos defecisse amnes. tanta enim fuit (vt diximus) hominum multitudo, vt nō immerito proditum sit flumina ab exercitu fuisse siccata, greciamq; omnem vix capere exercitū eius potuisse. Medo. Medi populi sunt oriētales Asię maioris cōtermini Persis, q̄d Apuleius in prima Apologia ostendit, quū dicit Cyrū maiorē ob locorū vicinitatē fuisse Semimedū, & Semipersam.

Medi

Et madidus

Prandēte, ꝯ madidis cantat quę sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit salamine relicta,
In corum atq; eurum solitus sęuire flagellis
Barbarus œolio nunq̄ hęc in carcere passos.
Ipsum compedibus qui iunxerat ennosigęum?
Mitius id sane, quod non ē stigmate dignum
Credidit, huic quisquam vellet seruire deorum?
Sed qualis rediit? nempe vna naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadauera prora.
Has totiens optata exegit gloria poenas.
Da spacium vitę, multos da iuppiter annos.
Hoc recto vultu solum hoc ē pallidus optat.
Sed q̄ continuis, ꝯ quantis longa senectus
Plena malis? deformē ꝯ tetrū ante oīa vultum
Dissimilēq; sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq; genas, ꝯ tales aspice rugas.

Sostratus. Et madidis .i. credimus & ea quę sostratus madidis alis cantat, fuit Sostratus quidā Augusti tēporibus homo vt scribit Plutarchus in Marco Antonio omnium ętatis suę ad dicendum ex tempore promptissimus, sed tamen academię non decenter se inserens, de hoc poeta non intellexit, sed de alio quem poeta innuit de expeditione Xerx in gręciam multa conscripsisse. Verum quum de eo alibi nos legisse nō meminerimus, rem vt adhuc indagandam relinquimus, eosq; miramur qui falso tradiderunt Sostratū ex testimonio Herodoti vatem fuisse qui de aduentu Xerxis pdixerit, quum ab Herodoto nō Sostratus sed Onomacritus quidam sortilegus nominet i septimo, cuius suasu Xerxes ad inferendum gręcię bellū ē inductus, fuit & alius Sostratus gnidius, qui ob nauigantium salutē turrim pharō fabricatus ē, Ptolemęo pmittente nomen eius in ea inscribi autor Plin. lib. xxxvi.

Alis madidis, hoc est furore poetico plenis & ebriis. Nam madidus ponit pro ebrio. Plautus in Amphit. faciam vt sit madidus sobrius. Ille tamē qualis rediit? irridet poeta fatuum regem, cuius introitus in gręciā q̄ terribilis, tam turpis, ac fœdus discessus fuit. Nanq; non solum terrestri ꝑlio superatus ē, sed demum & nauali apud Salamina profligatus a Themistocle, in Asiam fugere coactus est. Salamis. Salamis aūt siue Salamin insula est ex aduerso atticę iuxta ęgynam. Eiusdem nominis est etiā ciuitas in Cypro, qua Teucer fugiens Telamonē patrē condidit. In corum, atq; eurum, speciem pro genere posuit. Barbarus, ignominiose barbaꝝ appellat, hocq; ex historia, nam gręci volentes Xerxem significare Barbarum dicunt, quasi vesanum hoiem. Carcere eolio, in antro eoli qui Iouis ex acesta filia hipotę troiāi filius temporibus Iliacis eoliis insulis imperauit & quum incolis ventoꝝ flatus pdiceret, existimatus est in potestate sua ventos habere, vnde Vergil. Imperio pmit, ac vinclis & carcere frenat, & Ouidius lib. xiiii. Meta. Hippotaden cohibentē carcere ventos. Ennosigeū .i. neptunū est. n. cōpositum ab ενω, quod est cōcutio & γαια terra, eo quod mare fluctibus terrā concutiat, vñ Gel. causas terremotus sub dubio explicans inquit, vētoꝝ ne, ui accidat specus, hiatusq; terrę subeūtiū, an aquaꝝ subter in terrarum cauis vndantium fluctibus pulsibusue, ita vt videnē existimasse antiquissimi gręcoꝝ q neptunū Ennosigeū appellauerunt, an cuius alię rei causa nōdū ēt pro certo habitum. Mitius id sane. Ironicos, subaudi fuit, tm̄modo iniecisse vincula & qd̓ non credidit dignum stigmate. q. d. adeo fatuus & vesanus fuit, vt etiā dignum stigmate existimauerit, nā vt diximus neptunum iussit notis inuri. Est enim stigma nota & punctū stigma. quo quis signatur a στιζω, quod est pungo, per trāslationem autem capitur pro suggillatione & nota infamię, Tranquillus in Cęsare, perpetua stigmata imposita nō dissimulauerat. Mart. lib. xii. Frōs hęc stigmate nō meo notanda est. Huic, tam fatuo & vesano. Quisq̄ vellet seruire deorum? q. d. ne dii quidē ab iniuriis eius tuti essent si eis contingeret ei ministrare, sicq; eius psequtur fatuitatem. Sed qualis rediit, hic qui tam terribili apparatu gręciam inuasit. Estq; facta repetitio in irrisionem tam fatui conatus. Nempe vna naue. Nam vna vt diximus tantum scapha piscatoria aufugit i Asiam. Erat res spectaculo digna & ad ęstimationem rerum humanę sortis varietate mirāda. in exiguo latentem videre nauigio, quem paulo ante vix ęquor omne capiebat, carentem etiam omni seruorū ministerio. Has .i. tales.

Exegit gloria, gloria sequit & honorum cupiditas in cā fuit vt multi in tales prolaberentur poenas, per qd̓ colligit gloriā multis perniciosam solere esse, vñ Ouidius i. xi. An obest quoque gloria multis? Exegit. sumpsit has poenas & hęc supplicia. Exigere autem variis significationibus accipitur. sed hoc loco pro sumere, vt illud apud Valerium, Papirius in poena exigenda ꝑseuerauit. Exigere inquirere. Virgi. Quęrere constituit, sociisq; exacta referre. Exigere. Exigere eiicere excludere Terentius. Spectandę an exigendę sint vobis prius. Apuleius in .iiii. floridorum. Eas omnes pestes montibus exegit. Exigere, debitum repetere. Cicero in epistola ad Cassiū. sed non vrgeo. longiores enim expectabo vel potius exigam. Exigere cogere Virg. quos improba ventis exegit ęcos rabies. Exigere agere, Virgil. Omnis vt tecum meritis pro talibus annos exigat. Exigere definire constituere Virg. Decreuitq; mori tempus secum ipsa, modumq; exigit. Exigere finire. Ouidius, Iamq; opus exegi.

Da spacium vitę, confutat & vota illorum qui lōgam sibi exoptant vitam, ostendens multis argumentis nihil homini posse melius contingere breuitate vitę, iuxta illud Plinii, Natura nihil hominibus breuitate vitę pstitit melius. Hebescunt sensus, membra torquētur. pmoritur visus, auditus, incessus, dentes etiam, ac ciborum instrumenta, nulla demum genitis quies vnq̄ est, quę omnia incommoda a poeta commemorantur.

Deformē, proponit incōmoda longę vię. Pro cute pellem, distinguit poeta pellē a cute. vt pellis dicat in sene, cutis in iuuene, licet apud autores hęc cōfundant. Cutem & pellem dicimus indifferenter in brutis & hominibus, cutem ēt in arboribus & pomis corticem ipm.

Genę. Pendentesq; genas, Genę dn̄r proprie tegumenta superiora pariter & inferiora oculi, quę etiam palpebrę appellant. Plin. lib. xi. cap. xxxvii. quę senescentibus solēt flaccescere, prisci tamen genas autore Plin. appellauere infra oculos malas, iuxta quod possemus intelligere pelliculas pendentes ex maxillis.

Quales vmbriferos vbi pandit tabraca saltus,
In vetula scalpit iam mater simia bucca.
Plurima sunt iuuenũ discrimina, pulchrior ille
Hoc,atq̃ ille alio,multum hic robustior illo.
Vna senum facies,cũ voce trementia membra,
Et iam leue caput,madidiq̃ infantia nasi.
Frangendus miseris gingiua panis inermi.
Vsq̃ adeo grauis vxori,natisq̃,sibiq̃
Vt captatori moueat fastidia cosso.
Non eadem vini,atq̃ cibi torpente palato
Gaudia.nam coitus iam longa obliuio,vel si
Coneris,iacet exiguus cum ramice neruus.
Et quamuis tota palpetur nocte iacebit,
An ne aliquid sperare potest hęc inguinis ęgri
Canicies? quid quod merito suspecta libido est
Quę venerẽ affectat sine viribus? aspice partis
Nũc damnũ alterius,nam q̃ cantante voluptas,
Sit licet eximius cytharoedus,siue seleucus,
Et quibus aurata mos est decurrere palla?
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix comicines exaudiat,atq̃ tubarum
Concentus.clamore opus est,vt sentiat auris
Quem dicat venisse puer,quot nunciet horas.
Pręterea minimus gelido iam corpore sanguis
Fębre calet sola,circũsilit agmine facto
Morborũ oẽ genus,quorũ si noia q̃ras (chos,
Próptius expediam quot amauerit hippia me-
Quot themison ęgros autũno occiderit vno,
Quot basilus socios,quot circũscripserit irus
Pupillos,quot longa viros exorbeat vno
Maura die,quot discipulos inclinet amillus,
Percurram citius quot villas possideat nunc

Quales vmbriferos,ordo est,quales rugas simia iam mater scalpit in vetula bucca vbi tabraca pandit saltus vmbriferos. Tabra ca. Tabraca,oppidũ est aphricę Mela ⁊ Ptolemeo ⁊ Plinio lib.v.ca.iii. Solino,claudiano Silio Italico,autoribus. Ibi magna est copia simiaꝝ,vnde Strabo lib.xvii.sic tradit, Refert possidõius se quum ex gadibus in Italiam nauigaret in lybię oram delatum eẽ,ac syluã quãdam secus mare vidisse simiis plenã quarũ alię sup arboribus,alię in terra sederent,nõnullę catulos hẽrẽt ⁊ hubera depẽdẽtia,risisse itaq̃ quũ eas huberibus graues cerneret nõnullas ẽt caluas,nõnullas herniosas a Tabraca fit possessiuũ Tabracenus. Vna senũ facies,vna qualitas, vna paritas,vna similitudo,Virg.in geor.Nec pingues vnam in faciẽ nascunt oliuę. Infantia.i.more infantis semp nares stillãt, legit ⁊ instãtia ⁊ melius. Gingiua,a gignendis dentibus dicta. Grauis,molestus. Cosfus Cosso captatori, Cossi vt scribit Festus dñr natura rugosi a similitudine vermiũ ligno editoꝝ,hic propriũ est nomẽ captatoris auarissimi de quo ante.

Torpente,hebescẽte.

Cũ ramice. Ramex morbus est qui integris ramex. testiculoꝝ tunicis innascit cyrsocelen greci appellant, venę in tumescunt,hę quoq̃ intortę, glomerateq̃ ad superiorem partem vel ipsum scrotum implẽt vel mediam tunicam vel imã interdum ẽt sub ima tunica circa ipsum testiculum,ne.nunq̃ eius increscunt. Suspecta libido. qd inquit dices quod ii qui in coitu operam pręstare non possunt suspecti sunt ne sint irrumatores,ita enim facilius arigunt,vnde Martialis,summa petas.i.os illic mẽtula viuet anus. Tiberius ad hoc irrumationis viciam natura (vt scribit Suetonius) ⁊ ętate pronior erat. nam qui senex est facilius hanc detestandam libidinem,quę viribus non indiget exercere potest q̃ coitum. Aspice partis.alio incommodo senex afficit,q̃ auditu priuat, nulla enim ei potest esse voluptas aliquo canẽte. Sitne seleucus.i.optimus citharoedus qualis fuit Seleucus. vt sit sensus.nulla suauitate modulationis demulcet licet optimus citharoedus canat,⁊ ipse Seleucus, quẽ pro optimo sui temporis citharoedo intelligit ⁊ licet sint illi quibus est mos decurrere palla aurata, hoc est tibicines quorum cãtus est multo clarior. Tibicines enim indutĩ veste longa vagabant per scęnam canẽdo Horatius in poetica, Sic priscę,motumq̃ ⁊ luxuriã addidit arti Tibicẽ,traxitq̃ vagus per pulpita vestem. Quid refert, refellit eos qui possent dicere senem nõ audire quia a canentibus lõge sedeat, vt sit sensus, sedeat qua parte velit theatri non tamẽ audiet citharoedos ,qui vix exaudiat cornicines ⁊ Tubicines quorum sonitus sunt acerrimi.

Quot nũciet horas, nam pueri nunciabant horas dominis. Mart.in viii. Horas quinq̃ puer nõdum tibi nũciat, ⁊ tu iam conuiua mihi cecĩliane venis. Plinius lib. vii. Cn. Bebius Pãphilus prefectura ⁊ ipse functus obiit quum a puero quęsisset horas. Pręterea minimus. aliud senectutis vitiũ oñdit q̃.s.calore naturali destituaẽ. Hippia. mulier adultera suis tpibus de q̃ supra Hippia qd vidit.

Themison,a Plinio ⁊ Cornelio Celso cõmẽdaẽ vt optius medicus. licet hoc loco a Iuuenale noteẽ. Quot basilus socios, Tpibus Cęsaris Basilus viguit de quo Lucanus. Vt primũ aduerię socios in littore terrę,⁊ basilũ videre ducẽ noua furta p ęquor Exqsita fugę, vñ hic ponit pro quocũq̃ puinciarũ spoliatore. Circumscripserit , circumuenerit ⁊ fraudauerit, verbũ autẽ formatũ a lõga scriptura.qua hoies circũligantur ⁊ illaqueanẽ, vñ circũscriptorẽ dicimus defraudatorẽ ⁊ deceptorẽ. Iuuenalis in Satyra xv. Pupillũ ad iura vocantẽ Circũscriptorẽ. Irus. vt est apud Circũ, scribo Irus. Homẽ.i.xviii. Odyssę Itacẽsis fuit mẽdicus stultus magno corpe, sed nullis viribus quẽ vlysses domũ reuersus sub mẽdici hitu pugnis pene occidit. De quo sic Marti. Quũ sis tã paup q̃ nec miserabilis irus. Ouid. Irus egens Binominẽ appellat Ouid.in ibim. Nã ⁊ Arnęus dictus ẽ,hic vero ficto noie a Iuuẽale ponit pro pauge tutore. ιρος.n. vt scribit Gelius attici aspirãt interpretaturq̃ pauper, vocãt.n.attici χ,ὶρος.ιρος, quod signat piscem pauperem. Inclinet.ad obscœna. Amillus, hunc etiã Martialis notat vt pediconem lib.vii. Reclusis foribus grandes pcidis amille, Et te dephendi quũ facis ista cupis. Exorbeat, fellando scilicet.

Quo

Quo tődēte grauis iuueni mihi barba sóabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, ⁊ luscis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum coenę diducere rictum
Suetus hiat tantū ceu pullus hirūdinis ad quē
Ore volat pleno mater ieiuna, sed omni
Membrorū damno maior dementia, quę nec
Nomina seruorum, nec vultū agnoscit amici
Cum quo pterita coenauit nocte, nec illos
Quos genuit, quos educit, nam codice sęuo
Hęredes vetat esse suos, bona tota feruntur
Ad phialē, tantum artificis valet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
Vt vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatę
Coniugis ⁊ fratris, plenęq́ sororibus vrnę.
Hęc data pena diu viuentibus vt renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo moerore ⁊ nigra veste senescant.
Rex pilius (magno si quicq̄ credis homero)
Exemplum vitę fuit a cornice secundę,
Foelix nimirum qui per tot secula mortem
Distulit, atq́ suos iam dextra cōputat annos,

Debilis Quo tondēte. de Cinnamo tōsore itelligit de quo in pria Saty. Coxa debilis. Debilē appellamus q corpe nō sit integro sed aliq̄ pte manco. Seneca. Vt magis dili gas itegrū oibus mēbris, atq; illęsum q̄ debilē aut luscū. Idē in cōtrouersiis. Quidā expositos debilitabat ⁊ debi litatos mēdicare cogebat, ac mercedem exigebat ab eis. Trāqllus in Augusto. In hoc ludicro. C. Noniū asprenatē lapsu debilitatum aureo torque donauit. Luscis. **Luscus** luscus appellat̄ q ⁊ hebeti est visu ⁊ q altero oculo caret. Mart. Oculo philenis sem p altero plorat, quo fit istud mō q̄ris. lusca ē, vn̄ ⁊ lusciosus dr̄ interdiu pa⁊ cernens, quos greci autore Fulgentio myopes vocant. Plau. in Mercatore miru st lolio victitare te tā vili tritico, qa lusciosus es, dr̄ n. comedentibus loliū oculos obscurari.

Rictus Rictū. i. os, estq; apd̄ autores īueniri ⁊ ī hoie ⁊ aiali bruto. Hora. in satyris. Ergo nō satis ē risu diducere rictū Auditoris. Pli. li. viii. loquēs de tauris qbusdā syluestribus sic scri. Oculis cęruleis, pilo in contrariū verso, rictu ad aures dehiscēte. Mart. Rictibus his tauros non eripuere magistri. Rictus ēt ī aui bus dicit̄. Pli. lib. x. cap. ix. loquēs de Cocyce aue sic ait. Nec alio q̄ colore, ac rictu colūbi potius. Sed oī mēbro⁊ dāno. Ostēdit inter alia senectutis icōmoda hoiem ēt, qd̄ oīum est grauissimū, desipe. Ad phialē, mulierē fellatricē sui tpis notat cui senex irrumator bona sua relinqt. Oris artifi. ad fellandū. s. Quod steterat. i. qd̄ os p ipsa steterat. In carcere for. in lupanari ī quo meretrices nō aliter q̄ noxii in carcere cōtinentur.

Vt vigeāt. esto inqt qd̄ ai sensus vigeāt, multa tn̄ in cōmoda patiēda sunt. Nigra veste. i. lugubri ⁊ pulla, q̄lis in funeribus solet sumi. Rex pilius. Nestor Nelei filius Pilō Triphylię vrbē ipio tenuit. Ouid. Nos pilō antiq nelei nestoris arua Misimus, incerta ē fama remissa pilo. Cōstat aūt tres fuisse vrbes hoc noie, hasq; oēs ī pelopōneso. Vnā in Elide ad Alpheū, q̄ ⁊ Eleā nuncupant. Alterā ī Messenia sub. Aegalio mōte q̄ Coryphasiā. Tertiā in Triphylia q̄ ⁊ Triphiliacā ⁊ lepreaticam. necnō ⁊ Heleiam a Neleo patre Nestoris vocāt. Hic tertiā hoium ętatē Vixisse dr̄ ab Hom̄. l. iii. Odyssę. Oui. Vixi annos bis. c nunc tertia viuit̄ ętas. Cicero in Catone maiore. videtis vt apud Hom̄. sępissime Nestor de virtutibus pdicet. Tertiā. n. iā ętatē hoium viuebat. Horatius. At non ter ęuo functus amabilē plorauit oēs antilochū senex annos. Antilochū in bello troiano amisit quē Mēnō aurorę filius vt scribit quin. iteremit. Achilles mox pcibus motus Nestoris in vltionē antilochi Mēnonē interfecit. **Cornicis ętas.** Secūdę v. ę a cornice. i. post cornicē, q̄ multis sęculis fert̄ viuere Hesiodus. n. vt putat Plin. fabulose multa de hoium ęuo referens cornici nouē ętates nostras attribuit, vn̄ ⁊ Vir. sequutus Hesiodū sic scribit, Hos nonies superat viuēdo garrula cornix. Ouid. ī Meta. Capitq; nouē cornicis secula passę. Felix nimi⁊. Ironia ē, ac si dicat ifelicissimus fuit. Dextra cōpu. Consuetudinē tangit vete⁊ qui ānos digito⁊ gestu cōputabāt, cuius rei ita meminit Apuleius ī. ii. Apologia. Si. xxx. ānos p decē dixisses posses vi deri p cōputatiōis gestu errasse, quos circulare debueris digitos apuisse. quū vero q̄draginta, q̄ facilius cęteris porrecta palma signant̄ ea q̄draginta tu dimidio auges n̄ potes digito⁊ gestu errasse, nisi forte triginta anno⁊ pudentillā ratus bios cuiusq; āni cōsules nūerasti. Eiusdē rei meminit ⁊ pli. li. xxxiiii. c. vi. Preterea ianus geminus a Nūa rege dicatus q pacis, belliq; argumēto colit̄ digitis ita figuratus vt trecēto⁊ qnq̄ginta qnq; die⁊ no. p signationē anni tpis ⁊ ęui se deū idicaret. Beda vero li. de tpibus de numero⁊ rū cōputatōe sic scr. Depressio sinistri auricularis stricta ad mediū manus facit vnū. Annularis facit duo Medii tres. Eleuatō auricularis q̄ttuor. Annularis. v. Depssio ipius ānularis cū eleuatōe medii sex Extēsio auricularis ad resceptā manus. vii. annularis octo. Medii. ix. Extrēitas indicis ad mediū pollicis. x. Extēsio pollicis iuxta idicē extēsiū viginti. Osculatō pollicis ad idicis ī suis extrēitatibus trigita Crux pollicis sup indicē q̄dragita, Depssio pollicis qnq̄ginta. Positio indicis sup pollicē depssū. lx. Tornatio indicis sup extremitatē pollicis. lxx. positio idicis sup mediū pollicis extēsi. lxxx. Torculatio idicis stricta. xc. Hęc oia in manu sinistra, ve⁊ quū computare volebāt numeros cētenarios transibant ad dextrā. ⁊ vbi in sinistra sunt decē, in dextra fiūt centū, ubi in sinistra viginti, in dextra. cc. ⁊ sic successiue, vsq; ad mille. Diuus Hierony. in Iouinianū scribēs ī exponēda dn̄i parabola, q̄ est de fructu agri trigesimo sexagesimo, atq; cētesimo, triginta tradit digito⁊ molli cōiūctiōe. lx. 𝔭o supiore digito depsso signari, mox addit porro cētesimus numerus diligēter q̄so lector attēde, de sinistra trāsfert̄ ad dextrā. ⁊ iisdē qdē digitis sed nō eadē manu qbus in leua nuptę significant̄ ⁊ viduę, circulū faciens exprimit virginitatis coronam, vnde ergo Nestor quum vltra centum annos vixisset, recte annos suos dextra computabat.

Totiens mustum bibit.i.qui tot annos vixit. De legibus fatoꝝ.i parcarum que in tam longum tempus vitam suam produxerint. Nimio stamine.longa vita,que per filum ostendit. vnde illud Virg. Parcę fila legunt. Tres enim parcę esse dicunt,Clotho. Lachesis, & Atropos.quę summa concordia nendo vitam hoīs disponere dr̄, vnde a poetis dr̄ parcę concordes.

Parcę.

Antiochi barbam.i. filium suū iā barbatum & ętate iā adulta. Acris, strenui & fortis in bello. querit.s. cum multis querelis. Q & facinus;qd̄ scelus, quā impietatē cōmiserit vt pro supplicio dñi tam lōgam vitam sibi tribuerint. Dignum tam longo ęuo.hoc loco eoꝝ opinionem probat q in longinquitate vitę i foelicitatem esse putāt, vn̄ illud Senecę in prouerbiis,Heu quā poenitenda incurrunt viuendo diu,in breuitate autem foelicitatem,unde illud est Plinianū li. xxviii. cap.ii. Hoc primū quoq; in remediis animi sui habeat ex omnibus bonis, q̄ hoī tribuit natura nullum melius esse tempestiua morte & illud.lib.vii. Natura vero nihil hominibus breuitate vitę ꝑ restitit melius. Traxit aūt colorē ex illo virgiliano ī nono.quando aliter nequo crudelē abrumpere vitam.

Tam longo ęuo.quod tam diu esset sibi viuendum vt spectandum sibi foret funus filii.cuius mortem indignanter tulisse docet & Propertius. Nā quo tā dubię seruetur spiritus orę Nestoris est visus post tria secla cinis, Quis tam longeuę minuisset fata senectę Gallicus iliacis miles in aggeribus,Non ille Antilochi vidisset corpus humari,diceret aut o mors cur mihi sera venis.Horatius. At non ter ęuo functus amabilē plorauit oīs antilochum sex annos.Et Nestor apud Hom̄.in.iii.odysseę. Illic iacet meus charus filius fortis & clarus antilochus.

Hęc eadem peleus.s.conqueritr̄, Achilles Thetidis & pelei filius fuit quē ad troiā profectum in templo apollinis tymbręi occisum ferunt insidiis paridis post simulachrū latentis,quū illuc accessisset vt amatā polyxenam vxorē duceret, vn̄ fingitr̄ tenente apolline arcū paridem tela in Achillem direxisse, Vergi. Dardana qui paridis direxti tela,manusq; corpus in ęacidę,Hunc ergo pater peleus vt immatura morte pręuentum miserabiliter fleuit. Atq; alius.s.Laertes Vlyssis pater.s.cōqrit̄. Nam Vlysse per tot maria errante Laertes pr̄ vt scribit Hom̄. in primo odysseę. In agro quotidie opere rustico se macerabat ancilla vetula panē & vinum ei ministrante,rogabatq; assidue Iouem vt alam ex membris solueret.

Cui fas,cui par est & decet. Ithacū,Vlyssem p ithacensem ab ithaca eius patria. Est aūt ithaca insula an̄ sinum corinthiacum non longe a Cephalenia insula.

Natantem.per maria iam decem annos errantem.

Incolumi troia.priamus inquit nō vidisset obsidionem decēnalem patrię suę,nec mortē tot liberoꝝ,totq; ꝓpinquoꝝ,si ei prius contigisset obire mortem q̄ paris rapuisset helenam, Nec tam flebiliter illa canerētur. Hęc oīa vidi inflammari priamo ni vitā erpi, Iouis aram sanguine turpari. Sicq; ostendit in lōgitudine vitę multas existere miserias, vnde Seneca in prouerbiis, vt mō diximus,Heu q̄ poenitenda incurrunt viuēdo diu.

Quiq; nonū totiēs mustū bibit,oro parūper
Attendas quantum de legibus ipse queratur
Fatorum,ē nimio de stamine,quū videt acris
Antilochi barbam ardentem,nam q̄rit ab oī.
Quisquis adest socio,cur hęc in tempora duret
Quod facinus dignum tā lōgo admiserit ęuo.
Hęc eadem peleus raptum quū luget achillem.
Atq; alius cui fas ithacum lugere natantem.
Incolumi troia priamus venisset ad vmbras
Assaraci magnis solēnibus hectore funus
Portante,ac reliquis fratrum ceruicibus inter
Iliadum lachrymas,vt primos edere planctus
Cassandra inciperet,scissoq; polyxena palla,
Si foret extinctus diuerso tempore,quo iam
Coepęrat audaces paris ędificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit

Ordo aūt est priamus magnis solēnibus venisset ad vmbras Assaraci in colūi troia hectore portante funus & reliqs fratrū ceruicibus.s.portantibus, inter lachrymas iliadum.i.mulieꝝ troianaꝝ. Assaraci, Tros genuit Assaracū & Ilū. Ilus Laumedontę priami patrem. Hectore funus portāte. Apud antiquos a filiis funera patrum efferebanī. Nā vt scribit Plinius li. vii.c.xliiii.Qu. Metellus macedonicus a quattuor filiis illatus est rogo.

Reliquis fratrū. subaudi a superiore portantibus. Quinquagita.n. autore Hom̄. habuit filios, et filias duodecim.

Vt inciperet,ita vt inciperet tanq̄ prefica. Nam in funeribus cōducebantur mulieres quę ad lamentandum mortuum plangendi modum ceteris darēt, eę dictę sūt preficę quasi quę aliis ad id muneris ꝑficerenī, Neuius, Hęc qdem me hercle opinor prefica ē quę sic mortuum collaudat,autor ē Festus. Polyxena,priami filia, De qua sic loquit̄ Achilles apud Philostratum, veꝝ eē eā apud tumulū meum fuisse iugulatā non inuitā tn̄ neq; a grecis sed ipsa sponte ad tumulum meū veniēs quī amoris quē erga me summū habuerat meminisset erecto gladio incubuit. Scissa palla.palla vestis est honeste mulieris Verg. Pallam signis,auroq; rigentē. Plautus in menechmis,pallam ad phrygionem fer confecto prandio,in luctibus aūt funerum pre dolore vestes scindebanī. Diuerso tpe.s.ab eo quo euersa fuit patria.sed quo paris parabat nauigare in greciā vt raperet helenā.

Prefica

Carinas audaces.i.ipse audax qui in greciā cū Aenea del. ctaq; troiana Iuuentute nauigare non est veritus,rapturus(quod fecit)helenā marito. Nam quū priamus ęgre ferret Hesiōem sororem suam ab Hercule iure belli sublatam & traditā telamoni misit paridē in greciā edoctū vt hesionē repeteret, quod si non ipetraret,aliā raperet. Postulata hesione nec reddita regionem vastauit, & sparta ui expugnata helenam abduxit,ob quod a marito recipi meruit. Alii scribūt Paridem a Menelao hospitio honorifice susceptum pulchritudine mulieris captum hospitii iure calcato cum omni regia supellectile eam abduxisse volentem. Alii diuersa sentiūt. Diffusius hanc historiam in commentariis nostris in Achilleida recitauimus. Longa dies igitur,quum ergo inquit priamus tam multa aduersa diu viuendo sit perpessus quid ei profuit longa vita? ac si dicat longe melius fuisset si in viridiore ętate mortuus esset. Longa dies,longum tempus.

Euersa, & flammis asiam ferroq́ cadentem,
Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara
Et ruit ante aram summi iouis, vt vetulus bos,
Qui domini cultris tenue & miserabile collum
Prębet ab ingrato iam fastiditus aratro.
Exitus ille vtcunq́ hominis, sed torua canino
Latrauit rictu, quę post hunc vixerat vxor.
Festino ad nostros, & regem transeo ponti.
Et croesum, quem vox iusti facunda solonis
Respicere ad longę iussit spacia vltima vitę.
Exilium & carcer minturnarumq́ paludes,
Et mendicatus victa carthagine panis
Hinc causas habuere, quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid roma beatius vnquam,
Si circunducto captiuorum agmine, & omni

Euersa, prostrata. Asiam, hyperbole, non enim totam Asiam, sed multas Asię ciuitates vna cum troia euersas. Miles tremulus .i. Priamus, qui senio confectus capta iam troia arma induit, vt patrię opem ferret.
Tiara Verg. Arma diu senior desueta trementibus ęuo Circũdat nequicq́ humeris. Tiara, de tiara satis superius diximus ex testimonio Herodoti & aliorum auctorum eo loco vestiuit bucca tiara. Est enim genus pilei quo reges persarum vtebãtur. Ruit ante aram. Cicero in primo Tuscula. sic scribit Priamum tanta progenie orbatum, quũ in aram confugisset manus hostilis interemit, hic si viuis filiis incolumi regno occidisset astãte opę barbarica, tectis celatis, laqueatis vtrũ tandem a bonis an a malis discessisset? Summi iouis, scilicet hercei, de quo Lucanus. Herceas monstratorait non respicis aras. Ouidius in Ibin sic. Cui nihil her-
Herceus Iuppiter cei profuit ara Iouis. Herceus autem iuppiter est dictus quod intra vallum coleretur. nam ἕρκος septum significat. Ab ingrato aratro, idest ab ipso agricola ĩgrato, idest quem iam agricola ingratus fastidiuit. Exi-
Hecubę cõuersio tus ille hominis .i. finis vitę priami. Vtcunq́, subandi fuit, quasi dicat satis miserabilis fuit. Sed torua, sed vxor Hecuba terribilis fuit omnibus suis latratibus, nam vt scribit Ouidius libro .xiii. metamor. ea post cędem Priami euersionemq́ patrię, quum mortem Polydori filii vlcisceretur excęcato Polymestore, a quo Polydorus interemptus fuerat, furibunda abeuntes grecos latratu est insectata, vnde in canẽ conuersam finxerũt. Ouidius. Rictuq́ ad verba parato Latrauit conata loqui. De qua sic Plautus in Menechmis. Nõ tu scis mulier Hecubam quapropter canem greci esse predicabãt, omnia mala ingerebat quemq́ aspexerat, itaq́ adeo iure cępta appellari canis. De ea item sic Cicero in tertio Tusculanarum. Hecubam autem putant propter animi acerbitatem quandam & rabiem fingi in canem esse cõuersam. Transeo, occupatio est, Regem ponti, Mi-
mithridatis mors thridatem, qui ad sexagesimum & octauũ ętatis suę annum per multas erumnas & clades peruenit. Ter enim a Romanis ducibus superatus est a Silla, Lucullo, & Põpeio. Demum quum a Pharnace filio bello premeretur obsideretur q́ in regia mortem per venenum tentauit vxore prius, sororibus & pellicibus veneno necatis, sed quum id frustra hausisset, quod a teneris annis remedia sibi aduersus venena comparasset, a milite gallo nomine Bithoco in cędem suam exorato interfectus est, au-
Croesi mors ctor est Plutarchus. Et croesum, hic est ille Croesus Lydorum rex, qui quum omnium hominum foelicissimum se arbitraretur. (Thesauros enim maximos habebat) accedenti ad se Soloni philosopho, quum ex ęgypto reuerteretur, diuitias suas ostendit, interrogauitq́ an quisquam esset se foelicior. Tunc respondit Solõ nemi-
nem ex viuentibus appellãdum esse foelicem, quod ad vltimum vsq́ fati diem ancipiti fortunę subiecti essemus, quod dictum ex parabolis Salomonis sumptũ est qui ait. Nec beatum aliquem putes antequam moriatur. ad quod respexit Ouidius. Sed scilicet vltima semper Expectanda dies homini, diciq́ beatus Ante obitũ nemo, supremaq́ funera debet. Itaq́ cum a cyro rege Persarum bello captus rogo esset in compedibus positus cũ quatuordecim Lydorũ clarissimus filiis, recordatus est sententię Solonis nominauitq́ ter Solonem, quo audito Cyrus quũ aliquem deum inuocare crederet grauiter indoluit memor humanę cõditionis, quę incertis fortunę flatibus iactatur. Ita Croesum ex rogo iã ardenti, sed diuino quodam imbre cęlitus demisso extincto abstractũ ad se adduci iussit, de eo multa Herodotus, Iustinus, & Plutarchus scribunt. Solonis. Solon Solon
vt inquit Laertius Salaminius patria fuit, Athenis cauit Tarquinio prisco romę regnãte, leges atheniensibus dedit tanto tẽperamẽto vt parẽ gratiã a senatu & plebe contraheret, quibus si Athenienses auctore Valerio vti voluissent sempiternũ habituri fuissent imperiũ. Is omniũ hoĩum & oraculi iudicio sapientissimus est habitus.
Respicere ad vltima spacia. vt nemo .s. vt memorauimus citra mortẽ foelix diceretur. Exiliũ & carcer. Incõmoda inquit quę plurima ꝑpessus est. C. Marius habuere cãs ex longa vita, nã Marius superatus a Sylla minturnis latuit in palude, vbi cõprehensus in carcerẽ est coniectus. Gallum missum qui eũ interficeret vultus maiestate ꝑterruit, solutis a minturnẽsibus vinculis in africã nauicula traiecit, sed cũ Sextilius africę pretor moneret ꝑ lictorẽ vt inde facesseret rñdit lictori, vade & nũcia Sextilio te vidisse. C. Mariũ ĩ ruinis carthaginis sedẽtẽ, exulẽq́ & panẽ mẽdicãtẽ, & cũ dicto discessit. hęc breuiter tãgit poeta. De qbus diffusius Plutar. & Pli. de viris illustribus. Minturnarũ pa. iter formias & sinuessam Minturnę sunt vtrinq́ ad stad. lxxx. distãtes, inter-
fluit ãt lyris amnis quẽ olim Clanin vocauere, q ibi paludes efficit. De qbus Luca. sic. Quũ post teuthonicos victor lybicosq́ triũphos. Exul limosa marius caput abdidit vlua. Stagna auidi texere soli laxęq́ paludes. Hic Minturnę
ca. ha. i. ex lõga vita, quid il. ci. tu. i. pcreasset. Vergi. Dardanidę turpi q̃ vos a stirpe parẽtũ Prima tulit .i. ꝓcreauit & ĩ lucẽ ꝓduxit. Sensus ẽ. qd. n. inqt beatius ĩ terra extitisset ipso mario, si ei post triũphũ teuthõicũ cõtigisset mori. Nã sc cõsulatu, q vltro ei delatus fuit cymbros ĩ gallia apd' aqs Sextias, teuthonas ĩ Italia in cãpo Sanidio vicit, de qbus triũphauit. Circũducto. c. ag. nã captiui mãibus reuincti post terga vel cathẽis collo iniectis, Impatorẽ triũphãtẽ ꝓcedebãt, vsq́ ĩ capitoliũ. Papinius in syluis Actias ausonias fugit cleopatra cathẽas. Proper. Aut regũ auratis circũdata colla cathẽis.

Bellorũ pompam animas exhalasset opimam,
Quum de tenthonico vellet descendere curru?
Prouida pompeio dederat campania febres
Optandas, sed multę vrbes, & publica vota
Vicerunt, igitur fortuna ipsius & vrbis
Seruatum victo caput abstulit, hoc cruciatu
Lentulus, hac poena caruit ceciditq; cethegus
Integer, & iacuit catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris maiore puellis
Murmure, quũ veneris fanũ videt anxia mater
Vsq; ad delitias votorum, cur tamen inquit
Corripias? pulchra gaudet latona diana.
Sed vetat optari faciem lucretia, qualem

Põpa Pompa, a πεμπω, quod est mitto, est.n. ordo rex p gredientiũ. Animam opimã, magnificam, allusio ẽ ad spolia opima, quę dux duci detraheret. Currus tenthonico. quo in triũpho tenthonico est vectus, sicq; colligit ex longa vita foelicitatẽ minime censendã. Prouida Põpeio, scribit Plutarchus ante ciuile bellũ, quũ

Põpeius Põpeius Neapoli ęgrotaret, vota publice suscepta ob eius salutẽ, vnde ad multa mala futura ẽ reseruatus. victus enim acie pharsalica ĩ Aegyptum fugit, vbi iubente Ptolemęo annos sexaginta natus obtruncatus est ab achilla & photino. caput Cęsari aduentãti velamine opertum cũ annulo oblatum est. Truncus a Seruio Codro humatus est inscribente in sepulchro. Hic situs ẽ Põpeius magnus. Strabo scribit in monte Casio fuisse sepultum. vbi templum est & Iouis Casii. Est ergo sensus. Põpeio inqui rectius consultum fuisset, si mortuus esset eo tpe quo Neapoli ęgrotauit, multis enim miseriis caruisset. videturq; Iuuenalis sumpsisse hoc ex Cicero. in primo Tuscula. sic scribente. Pompeio nostro familiari, quum grauiter ęgrotaret Neapoli melius est factum. Coronati Neapolitani fuerãt, nimirum etiam puteolani vulgo ex oppidis publice gratulabantur. Ineptũ sane negocium & grecolum, sed tñ fortunatũ, vtrum igit̃ si tñ esset extinctus a bonis rebus an a malis discessisset? certe a miseris, non enim cum socero bellum gessisset, non imparatus arma sumpsisset, non domũ reliquisset, nõ ex Italia fugisset, nõ exercitu amisso nudus in seruoꝝ ferrum & manus incidisset, nõ liberi defleti, non fortunę oẽs a victoribus possiderentur, quod si mortem tñ obiisset, in amplissimis fortunis occidisset. Campania. Nã Neapolis ciuitas est campanię. Optandas febres, q̃ ei optande fuissent, ne in tanta mala recideret. Vicerũt, impetrarũt salutẽ Pompeio aduersus ipsa fata, q̃ ei morbũ letalẽ ĩmiserant. Fortuna ipsius & vrbis i. infoelicitas ipsius, quia interfectus est. Vrbis, qa bellũ ciuile ẽ gestũ cũ maxima totius vrbis calamitate. Igit̃, qa diu vixit. Caput seruatũ. i. qđ tã multis votis incolume diu seruauerãt. Victo. i. Põpeio a Cęsare victo. Lẽtulus. P. Lentulus in cõiuratione Catilinaria vna cum cethego cõprehensus a Cicerone consule in carcere strãgulati fuerunt. Hoc cruciatu, quod caput ei nõ est abscissum. Ceciditq; cethegus integer, sine aliqua mẽbroꝝ diminutione, quũ vitã tñ laqueo amiserit vt scri. Salustius. Toto cadauere. i. toto cadauere integro. nã Catilina, vt idem auctor est acriter pugnãs cũ hostibus cõfossus est, longeq; a suis inter hostiũ cadauera repertus. Iuuena. ergo colligit nihil hoibus breuitate vitę posse melius p̃stari. Formã optat. cõfutat & eoꝝ votũ qui liberis suis optant pulchritudinẽ, ostẽdens exemplis q̃ & forma sit res hoi perniciosa. Ordo ẽ & sensus. Mater anxia. i. sollicita. s. de natoꝝ formositate vsq; ad delitias votoꝝ optat formã pueris modico murmure, & puellis maiore quũ videt fanũ veneris, quasi quę sit dea p̃ quã genus humanũ crescat & p̃gignat̃, vñ sic venus apud Papiniũ loqtur. Nil ego nil fateor toto iã dulce sub orbe, Aut vidi aut genui. Maiore puellis murmure. nemo.n. est parẽtum, q nolit filias pulchriores esse q̃ filios multisq; id rõnibus, sed maxime vt facilius nubant.

Vsq; ad delitias. i. vsque ad delicata nimis vota qualia exp̃ssit Persius. Hunc optẽt generũ rex & regina, puellę hũc rapiant, qcqd calcauerit hic rosa fiat. q. d. non optat vt tã formosa sit, vt eã iuuenes in suos amplexus optẽt. Delitias. delicię Appellatiõe deliciaꝝ accipimus oia q̃ loco festiuitatis hñr deducto nomine a delectãdo. Catullũ enim, passerem, colũbam, leonẽ, reliquaq; id genus & seruos q aliquo modo nos delectent delicias appellamus, vnde Mar. Stellę deliciũ mei colũba Catullus. Passer delicię meę puellę. Plutar. in vita. M. Antõii sic scribit. Erant aũt Sarmẽtus Cęsaris seruulus ex iisq; festiuitatis cã haberi solẽt, quos romani delicias appellãt, iuxta qđ dixit Virg. Alexim delicias dñi. Et Seneca ad Luciliũ seruũ uaricolam delitiolum suũ nominat. Delitias etiã alio mõ noiamus vt si dicamus pueꝝ nutritũ in sũmis delitiis, quasi in summis opibus & lasciuiis, vñ Seneca de breuitate vitę. Audio quẽdam ex delicatis, si mõ delicię vocandę sunt, vitam & consuetudinẽ humanã dediscere. Cur tñ corripias. cur inquit o poeta damnas hoc votum. verba sunt defensoris. Gaudet latona, exẽplo defendit votum esse honestum, allusio est ad illud Virgilii. Latonę tacitum p̃tentant gaudia pectus.

Lucre Vetat Lucretia. docet te inquit Lucretia vxor Tarquinii collatini, quę fuit formosa. pulchritudinẽ non eẽ appetendam, quum ipsa ob eam occiderit, quum.n. a Tarquinii superbi filio p̃ vim fuisset stuprata gladio sibi pectus transuerberauit. notissima est historia ex Diõysio, Liuio, & Ouidio in fastis. Virginia. L. Virginii centurionis filia fuit virgo plebeia, cuius stuprãdę consiliũ cũ Appius decẽuir coepisset, eamq; corrũpere nequiret, cliẽtem subornauit, q eã in seruitiũ deposceret facile victurũ, quũ ipse esset accusator & iudex. Pater q tũc ĩ algido militabat re cognita, quũ ipse iudicii die superuenisset & filiã añ tribunal locatã, quũ defendere aduersus iniquũ iudicẽ nequiret. Vltimo colloquio cũ ea ĩpetrato in secretũ adductã, cultro de taberna lanionis abrepto occidit. hoc tñ quum adhuc viueret dicto, liberã te & honestã filia ad manes progenitoꝝ mitto. Nam viuenti neutrũ hoꝝ per tyrannum tibi potiendũ erat. Corpus eius humero gerens ad exercitum profugit, & milites ad vindicandum facinus accendit, qui creatis decem tribunis Auentinum occuparunt. Decemuiros abdicare se principatu coegerũt, eosque omnes aut morte aut exilio puniuerunt. Appius in carcere est necatus. Lege Dionysium libro decimo. Liuium in tertio ab vrbe condita. & Plinium de viris illustribus.

Ipsa habuit, cuperet rutilę virginia gibbum
Accipere, atq; suam rutilę dare. filius autem
Corporis egregii miseros trepidosq; parentes
Semper habet, rara est adeo concordia formę
Atq; pudicitię, sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata sabinas.
Pręterea castum ingenium, vultumq; modestū
Sanguine feruentem tribuat natura benigna
Larga manu (qd eni puero cōferre potest plus
Custode ē cura natura potentior omni)
Non licet esse viros, nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes,
Tanta in muneribus fiducia, nullus ephoebum
Deformem sęua castrauit in arce tyrannus,
Nec pręte[x]tatum rapuit nero loripedem, vel
Strumosū, atq; vtero pariter gibboq; tumētē.
Nunc ergo iuuenis specie lętare tui, quem
Maiora expectant discrimina, fiet adulter
Publicus, ē poenas metuet quascunq; mariti
Exigere irati, nec erit foelicior astro
Martis, vt in laqueos nusq̄ incidat, exigit autē
Interdum iste dolor, plusq̄ lex vlla dolori
Concessit, necat hic ferro, secat ille cruentis

Gibbus Gibbum, tumorem appellamus ⁊ eminentiam in quacunq; parte corporis. vnde Tranquillus in Othōe. Excreuerat etiam in dexteriore latere eius gibbus vel caro, prępend:batq; adeo, vt ęgre fascia substringeretur et. Iuuenalis. Mediusq; in naribus ingens Gibbus, in genere autem foeminino idem Tranquillus in Domitiano ⁊ prima declinatione protulit. Ipsum enim Domitianum ferunt somniasse gibbam sibi pone ceruicem auream enatam. dicitur ⁊ Gibber, vnde gibberosi ⁊ gibbosi homines nominātur. Apuleius secundo libro floridorum. Quumq; iter scapulum crates retexisset, quod erat aucto gibbere. Rutilę, aut notat mulierem deformem temporibus suis, aut eā designat, de qua Plinius in septimo quę vixit nonaginta ⁊ septē annos. Suam. s. faciem. Miseros parentes, ne corrumpatur.

gibba gibber

Rara est concordia formę. Rarenter inquit inuenias, vt qui formosus sit in castitatis se terminis contineat. Ouidius. Lis ē cum forma magna pudicitię. aut enim corrumpitur, aut moechatur. Licet horrida. Ordo est. Licet domus horrida ⁊ imitata veteres sabinas tradiderit mores sanctos. Horrida. inculta ⁊ omnium deliciarum expers. Veteres sabinas. Nam mulieres sabinę pro exemplo pudicitię habētur. Quod si pudica mulier in partem iuuet domum, atq; dulces liberos sabina qualis Martialis. libro primo. Casta nec antiquis cedēs leuina sabinis. Pręterea castum, hic sensus est. licet inquit benignitate naturę fiat vt aliquis sit castus ⁊ verecundus per se nullo custode adhibito, nec cura alicuius, qui cogat eum esse pudicum ⁊ bonum, quando ipsa natura sit optima, custos tamen non licet esse virū cum maxime velit. cogitur enim tāquam foemina pati muliebria ⁊ cynędus fieri. hoc autem cum eo conuenit. Rara est adeo concordia formę. Ordo autem est. natura larga pręterea tribuat ingenium castum, ⁊ vultum modestum, feruentem sanguine, manu benigna. nam reliqua sunt per parenthesim. Natura larga. ad conferendū, melius est sit hypallage. vt sit natura benigna tribuat larga manu. Natura potentior omni custode ⁊ cura. Ostendit autem naturam difficulter superari, q enim mores nobis per consuetudinem insederunt, quę altera habetur natura, vix queunt immutari. Non licet esse viros. quia vt dixi stuprantur. Prodiga, consumptrix, prodigere enim vt inquit Festus est consumere. Corruptoris. quia muneribus etiam ipsos parentes expugnat vt vendat filios ad obscoena. Nul

Sabinę castę

Prodigere

lus ephoebum, aliud periculum indicat imminere formosis. Nam a potentioribus castrabantur ⁊ principibus adhibebanturq; custodiendis lectis matronarum. vnde vocabulum est ductum ab ευνη quod ē cubile ⁊ χω quod ē teneo ⁊ habeo quasi euneechus ⁊ per synęresim eunuchus. Domitianus tamen auctoribus Tranquillo ⁊ Martiale, edicto inhibuit mares castrari.

Ephoebi Ephoebum, idest puerum, qui iam peruenit ad pubertatem. Nā ephoebi dicūtur qui ad pubertatem peruenere, ea omnino ętas ē ab annis quatuordecim, vel xvii. Ephoebia ē prima ętas adolescentię auctores Censorinus libro de die natali ⁊ Donatus. Nomen enim est grecū επι.in. ⁊ ηβη pubertatem significat. Ephoebi ergo dicuntur existētes in pubertate. Arce. Arx vt diximus auctore Asconio vel sedes tyrāni dicitur, vel editus in ciuitate ⁊ munitior ad salutem ciuium locus. Verg. Quotes summa loco pauibu, quam prehendimus arcem.

Arx

Rapuit, stuprauit.

Struma Strumosum. Struma est tumor, vt scribit Celsus in quinto i quo subter concreta quędam ex pure ⁊ sangine quasi glandulę oriuntur, quę vel precipue fatigare medicos solent. nascuntur. n. ⁊ in inguinibus ⁊ lateribus, sed maxime in ceruice. Est etiā struma, vt docet Aristo. lib. viii. de natura animalium. morbus quo ⁊ sues ⁊ boues laborant verba Aristotelis. Struma appellatur quū captus dolor ⁊ grauitas sui est. quo plurimi laborare solent. Et infra de bobus loquens. Quod deniq; in hoīe febris, idē in boue struma est. vñ Plini. de suibus. Obnoxiū genus morbis angine maxime ⁊ strumę. Tumentē vtero, q sit vtero tumenti et inflato. Nūc ergo lętare, inhibitio p pmissionē, ē. n. sensus. Quū filius inquit tuus formosus tā multis obnoxius sit picilis, debes sane pulchritudine eius delectari. q.d. nihil habes qd lęteris. Maiora discrimina, ppo nit aliud incōmodū ⁊ piculum formoso℞. adulteri. n. sunt publici. Exigere, sustinere. Alibi quā timeo victus ne poenas exigat aiax. Foelicior astro martis. i. ipso marte, quē cū venere cōcūbētē vulcanus clam retibus adamātinis inuolutū oībus diis vidēdū pbuit. Ouidius auctor. Iste dolor, quē mariti ex muliere adulterata cōcipiūt. Exigit, poscit ⁊ tanq̄ debitū repetit. maritus inqt iratus dolore vxoris adulteratę grauiores sumit poenas q̄ leges tolerant. Necat hic ferro. Aemulatio est Horatius in ii. Sermone. Hic se pcipitem tecto dedit, ille flagellis Ad mortem cęsus, fugiēs hic decidit acrem Predonū in turbam, dedit hic pro corpore nummos.

mortis adulteriorum

Verberibus, quosdā moechos, ē mugilis intrat.
Sed tuus endymion dilectę fiet adulter
Matronę, mox quum dederit seruilia nummos
Fiet ē illius quam non amat, exuet omnem
Corporis ornatū, quid eni vlla negauerit vdis
Inguinibus, siue est hęc hippia, siue catulla?
Deterior totos habet illic foemina mores.
Sed casto quid forma nocet? quid profuit imo
Hippolyto graue propositū? qd bellorophōti?
Erubuit nempe hęc ceu fastidita repulsa,
Nec stheneboea minus, q̄ cressa excanduit, ē se
Concussere ambę, mulier seuissima tunc est

Mugilis

Mugilis intrat. Mugilis vel mugil (vtroq. n. mō dicit) piscis est cuius natura teste Pli. lib. ix. videtur in me tu capite abscondito totū se occultari credentis, p inferiora moechis immittebat. Catullus. Ab tū te miserū maliq, fati quē attractis pedibus patēte porta, percurrēt raphaniq, mugilesq.

Endymiōis fabula

Sed tuus endymion. Endymion. i. filius tuus formosus qualis fuit Endymiō venator, quē luna ob speciē dilexit, dormientēq, est osculata. Propert. Nudus ↄ Endymon phoebi coepisse sororē Dicit, ē nudę cōcubuisse deę. Papinius in syluis. Cedat tibi lathmius vltro. i. endymion, quē vt scri. Cice. in Tusculañ. luna in Lathmo mōte Ionię ob dormientē osculabatur. Ouid. Fueras o cādida dixi Et subeant aio lathmia saxa tuo. hoc aūt est ex historia. nā vt scribit Pli. lib. ii. Endymiō primus bolum lunę cursum dephēdit, ob idq, amore eius captus fama traditus. Endymion ergo p specioso amatore ponitur. Sic ēt apud Apuleū in p̄, vbi quū ipm auctorē tertio anno interpraremur, oēsq, codices haberent charus Endosmion correximus Endymion. Fiet adulter. spōte inquit formosas, turpes aūt cōductus precio amabit, earūq, libidini inseruiet. Seruilia. hic ponit p vulgari muliere ↄ adultera. alludit aūt aut ad seruiliam Bruti matrē, catonisq, sororē, cū qua Cęsar libidinis cōmertiū habuit. auctor Plutar. Ait ad Seruiliā Naidem de qua Sueto. in Nerōe sic scribit. Nā Antonius Domitiū desiderio amicę Seruilię naidis transfugisse iactauit.

Fiet ↄ illius. s. Seruilię quā nō amat accepto premio.

Exuet oēm. s. mulier. i. deponet, est aūt cō quare matronā quā nō amat ineat, qa illa suo ornatu se spoliat ↄ adulterū ditat. Quid. n. nihil inqt mulier hēt qd moechis nō donet. Inguinibus. voluptatibus suis venereis, de inguine diximus in prima satyra illic. Ad mensurā inguinis. Siue hippia, siue inqt pdiga ē vt hippia siue aurata vt catulla oino in adulterū ē liberalis. pt etiā esse alius sensus. Siue inqt nobilis est vt Hippia siue humili loco nata, vt catulla, ac p hoc oēs pariter mulieres cū ipudicę sunt, in amatores suos sunt liberales. Aliter ēt exponi pōt vt sic dicas, siue pauper ē, siue diues in amatores suos liberalis est, quū ē ipudica. Deterior foemina. mulier inqt ipudica, q̄ aliis in rebus honestatem calcat in adulterū se benignā pbet ↄ liberalē, ne sibi obiici possit q sit rustica ↄ male morata, quū amatori defatigato nihil det. ergo in ea re hēt totos mores. i. nihil omittit vt nō possit dici bonis cē moribus. cū se benignā, facilē, liberalēq, pbeat. Sed casto qd forma nocet? Antipophora ē quasi Iuuenalis dixerit, oēm formā esse nociuā. Aduersarius cōtra negat ingens formā non nocere casto. i. q in castitate viuere pposuerit. Poeta ergo exemplū subdit Hippolyti ↄ Bellorophōtis pbās formam eis nocuisse, quū maxime pudicitiā tueri cōstituissent.

hippolyti iteritus

hippolytū. n. quū ob egregiā formā phedra nouerca diligeret, isq, eā auersaret dolore percita Theseo patri eū adulterii falso accusauit, ob quā rem pater iratus a Neptuno petiit, vel si manis Aegeo vt Phocat immitteret, cū iuxta litus quadrigis veheret. quo facto equi cōsternati in fugā p syluas conuersi hippolytū discerperūt. Graue ppositū. cōseruandę castitatis. Quid bellorophōti. bellorophon filius Glauci regis Corinthiorū quū ad proetū Abantis filiū arginorū regem peruenisset ab Stenoboea. vel vt scribit Home. Ancea vxore proeti dilectus fuit ipatiēter. ea ab eo petiit vti sibi copiā sui faceret pmittēs ei cōiugis regnū, q̄ cū ipetrare nequiret. verita ne se apud regē criminaretur occupauit eū, asserēs bellorophōtē sibi vim iferre voluisse.

Bellorophō

Proetus qd eū dilexerat noluit de eo suppliciū sumere, sed eū ad Iebatē prem Stenoboeę misit vt illū chimerę lacerādū obiiceret, q̄ eo tpe lyciorū agros vastabat, vñ bellua occisa victor pfugiēs, cū ad cęlū pegaso quo vehebat euolare cōtēderet, neq, iā longe abesset, territus altitudine decidit, periitq. Equus vero ī coelū receptus inter sydera est locatus. Ondit igit poeta hęc mala ei ob nimiā pulchritudinē obtigisse. Nota est fabula apud Hyginū de syderibus, ↄ apud Home. li. vi. Iliados. Erubuit nempe hęc. s. phedra, q̄ hippolytū tētauerāt, rubet. n. qui in turpi facinore dephēdit, vt illud Rubet auditor cui frigida mēs est. ↄ Teren. erubuit, salua res ē. Nec Sthenoboea. vxor proeti regis arginorū.

Quā cressa. i. phedra filia Minois regis Cretēsiū, quā Theseus iterēpto Minotauro secū abduxit. Cressa. i. cretēsis. Ouid. Mittit amaçonio cressa puella viro. Cōcussere am. cōmouere se ↄ erexere ad vindictā. s. tractūq, est a luctatoribus q certaturi manus cōcutiūt. Pudor. quo afficit, quū ausa sit rē pudēdā tētare. Odio, quo fert in eū a quo repudiata ē. Elige qd nā. ostēsurus ē poeta formā obesse ex historia, quā a Tacito pscriptam, breuiterq, a Teāgilo tactā in exēplū affert.

Messalina C. Sylius

Nā Messalina Claudii impatoris vxor nouo furore insitatoq, amore in. C. Syliū iuuētutis romanę formosissimū ita exarserat, vt Iuliā Syllanā nobilē foeminam matrimonio eius exturbaret, vacuoq, adultero potiret, neq, Sylius flagitii, aut picli nescius erat, sed certo si abnueret exitio ↄ nōnulla fallendi spe, simul magnis pmiis opiti futura ↄ psentibus frui p solatio hēbat. illa nō furtim, sed multo comitatu vētitare domū ↄ cōgressibus adherescere largiri opes, honores. itaq, pfecto Claudio hostiā nuptiarū solēnia celebrata sunt. Adhibitus q tabulas obsignaret, verba auspicū audita. sacrificatū apud deos, discubitū iter cōuiuas, nox deniq, acta licentia cōiugali. Cęsar re cognita in pteritū Sylio veniā dari iubet. redderet vxorē rūperetq, tabulas. Cū iterea Narcissus libertus a Claudio hostiā accitus dixit, matrimoniū Sylii videt populus ↄ senatus, ↄ miles, ↄ ni ppere agis tenet vrbē maritus. Timēs igit Messalina in Lucillianos hortos digressa ē, tētauitq, postea marito occurrere vt veniā ipetraret. Sylius tribunali admotus nō defensionē, nō moras tentauit precatus vt mors accelleraretur. Occiso igitur Sylio, Messalina in hortis lucullianis Narcisso instante ictu

tribuni

Q uũ stimulos odio pudor admonet, elige qd
Suadẽdũ eẽ putes, cui nubere cęsaris vxor (nã
Destinat? optimus hic & formosissimus idem
Gentis patricię rapitur miser extinguendus
Messalinę oculis, dudum sedet illa parato
Flameolo, tyriusq́ palam genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo, veniet cum signatoribus auspex.
Hęc tu secreta, & paucis cómissa putabas.
Non nisi legitime vult nubere, quid placeat dic,
Ni parere velis, pereundum est ante lucernas.
Si scelus admittas, dabit mora paruula dũ res
Nota vrbi & populo contingat principis aures.
Dedecus ille domus sciet vltimus, interea tu
Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
Paucorum, quicquid leuius meliusq́ putaris,
Prębẽda est gladio pulchra hęc & cãdida ceruix
Nil ergo optabunt homines? si consilium vis
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebusq́ sit vtile nostris,
Nam pro iocũdis aptissima quęq́ dabunt dii,
Carior est illis homo quam sibi, nos animoꝝ
Impulsu, & cęca magnaq́ cupidine ducti
Coniugium petimus, partũq́ vxoris, at illis
Notum qui pueri, qualisq́ futura sit vxor.
Vt tamen & poscas aliquid, voueasq́ sacellis
Exta, & candiduli diuina thomacula porci,
Orandum est vt sit mens sana in corpore sano.
Fortem posce animũ mortis terrore carentem,

tribuni transfixa est. Elige quid nam suadẽdum. hac interrogatione ostendit Sylii vtrãq conditionẽ fuisse difficilem siue valeriam Messalinã vxorem duceret, siue abnueret. Ais ergo poeta elige quid putes suadendũ Sylio, ducat ne vxorem an abnuat. quasi dicat vtrũq oino durum est, nã si duxerit periculũ necis imminet a marito, si abnuerit ab ea, verba aũt sunt Iuuenalis ad monitorem. Rapitur miser, ad nuptias.s. Extinguẽdus, quia postea interfectus est iperante Cesare. Messaline oculis, idest ante oculos messalinę adducit Sylius, vt eam sibi mřimonio cõiungat. Flameolo, diminutiuũ est a flameo, est enim vt scribit Pli. genus veli coloris lutei quo nouę nuptę caput obtegebãt. Genialis lectus. Genialis proprie auctore Festo dicitur q nuptiis sternit in honorem genii, vñ ⁊ appellatur. De genio multa alibi ⁊ pcipue apud Persi. ex auctoritate Cẽsorini. Tyrius, purpureus. Nam ex tyro isula purpura piscis habet qui liquorem in faucibus habet aptum ad tingẽdas vestes, auctor Pli. vnde dicimus vestes purpureas ab ipso pisce, Tyrias ab insula. Sidonias a Sidone ciuitate tyri, ⁊ Sarranas eo q hęc isula oli Sarra dicta fuerit, auctor est Gelius, ob hanc virtutẽ purpurę Tyrii non solũ ab regibus, sed ⁊ ab Romanis libertate sunt donati, auctor est Strabo (de hac.n. mult. scribit lib. xvi.) Antiquo ritu ſm antiquũ ritum qui fere semper fuit hodieq́ ẽt seruatur, vt maritus a puella data dote quasi emat, vnde est illud Virg. in .i. geor. Teq́ sibi generũ Thetys emat omnibus vndis. Cum signatoribus auspex. Nuptiis.n. auspices interponebant. Cuius cõsuetudinis ita meminis Valerius lib. ii. Apud antiquos nõ solum publice, sed etiam priuatim nihil gerebatur, nisi auspicio prius sumpto quo ex more nuptiis etiam nunc auspices interponunt. Hęc tu secreta, forsan inquit tu existimabis o Syli has nuptias secreto celebratũ iri. Non nisi legitime. hinc furiosam Messalinę libidinem ostẽdit, quę omnia secure fecerit, ⁊ inter conuiuas in amplexibus Sylii steterit. Nisi legitime. nisi ſm rationes cõiugales ⁊ leges. Quid placeat dic. o Syli. Pereũdũ est ante lucernas.i. in medio cõuiuio nocturno quo tempore coenatur ad lucernas. Si scelus.i. si Messalinę cõiungereis. Mora paruula.i. breue tẽpusculũ. Impio.s. Messalinę. Quicqd leuius, vtrũcunq́ feceris oino tibi erit moriendum, aut per Cęsarem, aut per Messalinam. Nil ergo optabunt homines, verba monitoris ad Iuuenalem, ergo inquit quũ vndiq́ vt declarasti imineant pericula, homines nihil petere a diis debebunt. Si cõsilium vis. verba Iuuenalis respõdentis monitori. Expẽdere quid conueniat. sines inquit vt ipsi dii expendant, ⁊ quasi rem põderãdo iudent qđ nobis sit vtile ⁊ cõmodum. Iuxta dictum illud Socratis qui aiebat a diis nihil vltra petendũ esse q̃ vt tribuerent bõa, quia ii demũ scirent qđ vnicuiq́ eẽt vtile. nos autem plerũq́ id votis expetere qđ nõ impetrare melius foret. Illis.s. diis. Nã pro iocundis, idest loco eoꝝ quę nos iocũda dicimus. At illis. scilicet diis. Qui pueri. ꝓ quales pueri. Vt tñ ⁊ poscas, vt concedamus inquit, vt ab ipsis diis etiã aliquid poscas, id tantũmodo petendũ est, vt si mens sana in sano corpore. hęc.n. sunt quę Cicero in libro de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ Prima naturę appellat. hoc est quę in homine sunt pstantissima, sensuũ videlicet ⁊ mẽbroꝝ integritas. Vnde est illud Apulei i dogmate Platonis, tunc hominẽ esse perfectum quũ anima ⁊ corpus ęqualiter copulantur, ⁊ inter se cõueniunt, sibiq́ rñdent, vt firmitas mẽtis pręualẽtibus corporis viribus nõ sit inferior. Idem sensit Oratius in odis. Frui paratis ⁊ valido mihi. Latoe dones at preter integra Cum mẽte, nec turpẽ senectã. Degere, nec cythara canentẽ. Seneca ad Luciliũ. Roga bonã mentẽ, bonã valitudinẽ animi, deinde tũc corporis. Nam hẽ in hoie est integrę felicitatis, quoꝝ neutrũ cõtigit Caligulę, auctore Trãquil. dicẽte sic. Valitudo eius neq́ corporis, neq́ animi cõstitit. Tomacula, edulia sic dicta qđ greci τομην sectionẽ dicunt. hẽ esse puto qđ Macrobius appellant Isitium, ab eo qđ insecta caro reticulo circũdat. Tomacula dicunt alio noie siue vers yncopẽ Tomacla Mart. Qđ fumantia q tomacla raucis Circũfert tepidis coquus popinis, fiebãt.n. vt plurimũ iecore ⁊ pulmone porcino. Eratq́ genus cibi similis, in luxu aũs erant ab domina, testiculi, vuluę. Sincipita, q̃ censoriis legibus quãdoq́ fuerunt interdicta. Fortem animum, lau-

Flamenum
Lectu genia
Tyrus q olim Sarra
auspex

dabile est votum. Fortem, constantē. Spacium vitę. idest finem vitę & mortem ipsam, est enim sapientis id non timere quod vitari non potest. Nesciat irasci, animi pturbatione nō agatur, sapiētem.n. ira nō agitatur mortem non timet, sed eam inter munera naturę cōnumerat. Et potiores Herculis erumnas, qui potius ad virtutes q̄ ad voluptates erigat, Hercules enī varios sequutus labores imortalem sibi gloriam et famam peperit. Erumnas, erūna est vt scribit Cicero ęgritudo quędam animi laboriosa. Vnde ait in libro secūdo de finibus bonoꝝ & maloꝝ. Maiores nr̄i labores nō fugiendos tristissimo tn̄ verbo erumnas noiauerunt. Sęuosq; labores, aut quos satis crudeliter imparauit Eurystheus, aut sęuos magnos et vix superabiles. Et venere Sardanapalli.i. q̄ sunt delicię & voluptates quales sequutus est sardanapallus, qui vltimus assyriorum rex in omnem libidinem ita se dimisit, vt nunc viri nunc mulieris vice abuteretur omni prorsus calcata & sexus & pudoris cura. Stola enim muliebri faciem, totumq; corpus in modum pellicis fuco componens vltra luxum muliebrem lasciuiebat vocem foemineam imitatus, cibum potumq; qui voluptatem pberent continuo appetebat. Adeo vero delitię, turpis voluptas, incontinentia in eo viguere, vt successoribus post obitum suum in sepulchro inscribi barbarica verba mandauerit. Hęc habeo quę comedi & quę cum amore & voluptate percepi. Arbactus eius pfectus quum eum inter mulieres pensa parcientem inuenisset indignatus, cōmunicatis cum militibus quę vidisset, vniuersum exercitum aduersus eum accendit, bello Sardanapallus superatus in regiam se recepit vbi extructa pyra se suasq; diuitias pciosiores cremauit, hoc solo virum imitatus. De Sardanapallo multa Strabo libro quarto. Iustinus, Diodorus libro tertio. Cicero lib. v. Tusculanaꝝ. Monstro quod ipse tibi. Docet poeta bene beateq; viuere volenti, omnes animi cupiditates esse superandas, virtutemq; voluptantibus anteferendam, quod omnino est sapientis vnica.n. inquit via est, scilicet virtutis quę ad quietam trāquillamq; vitam nos ducit tutos vel ab omnibus fortunę telis, neq; enim fortuna vllam habere potest potestatem in illum qui se virtutis armatura induerit, nam fortunę fortiter resistit, minas eius haud timet, omnes impetus facillime sustinet. Est igitur sensus. ego monstro quod possis ipse tibi dare idest ostendo tibi iter quo tibi sit gradiendum, idest iter virtutis, nam ea est quę vt diximus ducit hoiem ad qetam trāqllamq; vitam. Ipse tibi possis dare.i. qd̓ tu per te ipsum sine difficultate potes accipere, vnicuiq;.n. licet rectum viuendi iter ingredi, vitamq; beatam apprehēdere. Nullum numen

Erũna

Sardanapallus

habes. est veluti contra fortunā responsio, tanq̄ insidias & incōmoda minitantem, vt sit sensus. Non est o fortuna q̊ homini quē in sinu virtutis residētem inuenis minitaris, nullum.n. habes numē.i. potestatem in nos si sit prudentia, hoc est si cum virtute omnia agimus. Sed tn̄ nos veluti cęci & paꝝ perspicaces te facimus deam. tanq̄ quę res humanas ex libidine modereris, qd̓ in homine sapiente facere non potes, quū ipse virtutis vmbōe omnes tuos impetus facile sustineat, & superet, prudentis enim est agere recta veraq; cū ratione. Nam prudētia stat in delectu bonorum et malorum. Qui ergo ea bōa sequūtur quę dn̄r esse fortunę subiecta, et externa, vt sunt diuitię, honores et dignitates, quę homini auferri possunt dicūt naturā humanā fortunę esse subiectā. Sed si bōa animi sequerent.i. virtutes quę ab eis auferri nequeunt, tūc intelligerent id qd̓ est verū naturam humanā casibus non esse subiectam, quia ipsa sibi cunctis in rebus prospiceret. quod sane docuit Metrodorus vt scribit Cicero in. v. Tuscu. sic. Occupaui inquit te fortuna, atq; cepi, omnesq; aditus tuos interclusi, vt ad me aspirare nō posses. Seneca ait ex hominum quęstu factam esse fortunam deam.

Qui spaciū vitę extremū inter munera ponat
Naturę, qui ferre queat quoscunq; labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
Herculis erumnas credat sęuosq; labores
Et venere, & coenis, & plumis sardanapalli.
Monstro quod ipse tibi possis dare, semita certe
Tranquillę per virtutem patet vnica vitę.
Nullum numen habes sit sit prudentia, sed te
Nos facimus fortuna deam, cęloq; locamus.

Iunii Iuuenalis Aquinatis. Satyra Vndecima.

TTIcus eximie si coenat, lautus
habetur,
Si rutilus demens, qd enim maiore cachino

Tticus eximie. Hac satyra poeta alloquitur persicū amicū suum quem inuitauerat in cœnā, polliceturq; se ei frugalem cœnam daturꝝ. Hincq; nactus occasionē eos insectatur qui cœnas lautiores parant q̄ modus facultatum ferat, ostendens omnibus in rebus luxum fugēdum esse mediocritatēq; colendam. & vnūquēq; sm Chilonis sententiam se ipsum noscere debere neqd oino supra vires suas efficiat. Atticus eximie. sensus est. Atticus quē pro nobili & potēti viro ponit si laute & splendide parat cœnas laudatur ab omnibus, & merito quia diues est. Si vero Rutilus idem facit. oibus est ludibrio, quia tenui est diuitiarū censu, vt ostendat vnicuiq; pro qualitate diuitiarū colendam esse vitam. ad hunc Atticum scribit Mart. libro. vii. Attice qui renoua, facūdę nomina gentis, nā nomen gentiliciū ducit ab illo Attico Pomponio equite Romano qui Ciceronis fuit familiarissimus. qui ab Athenis cognomē reportauit, & q amplissimis fuit diuitiis. Eximie. excellenter & egregie ab eximo fit eximius quasi qui ex hoium numero vt excellentior eximitur. Lautus habetur.i. magnificus & splendidus, ac per hoc laudatur. Nam lauticia est hois splendidi & diuitis. Eos.n. lautos dicimus qui nitido magnificoq; epulaꝝ apparatu viuunt, quasi qui velint omnia delicata & lauta, vt si vocabulum a lauādo. Si rutilus demens. Rutilum sui temporis hominem mediocrium opum notat qui sumptuosas hubieresq; cœnas parabat nulla

Lauticia

Excipitur vulgi, quam pauper apicius? omnis
Conuictus, thermę, stationes, omne theatrum
De rutilo, nam dum valida, ac iuuenalia mēbra
Sufficiunt galeę, dumq̃ ardens sanguine fertur
Non cogēte quidem, sed nec prohibēte tribuno
Scripturus leges, & regia verba lanistę.
Multos porro vides, quos sępe elusus ad ipsum

bat nulla habita facultatum suarum ratione, ita vt omnes sentirent & dicerent eum ad summā miseriā peruenturū & absumptis omnibus bonis ad armorū tractādorū meditationem descensurum ex quo quęstu viueret.

Quā pauper apicius, q̃ pauper gulosus, per Apicium autem oēm gulosum intelligit, de quo multa diximus in.iiii. satyra illic. Quę miser et frugi non fecit Apicius. Conuictus Conuiuium, ac per hoc oēs cōuiuę. Thermę, loca calida, vbi desudabant qui se loturi erant in balneis. qui enim in balneis lauabātur loco prius calido aut ad ignē aut ad solem desudabāt postea lauabant, postremo peruungebant oleo,

Thermę

Apuleius lib.iiii. de asino aureo Nudatiq; & flammę largissimę vapore recreati, calidaq; psusi, et oleo peruncti mensas dapibus largiter instructas accūbunt, θερμὸς enim calidum significat. Stationes. vocabulum dictum est a stando et multiplici capitur significatione.

Statio

Nam dicitur sm Vulpianū titulo de flumine nequid fiat, is locus vbicūq; naues tutę stare possunt, vnde illud Virgilii. Et statio tutissima nautis Statio item dicitur quicūq; locus in vrbe vbi frequenter consistunt ociosi consabulant & docent. vnde Augelius lib.xii. Quęsitū est memini in plerisq; Romę statiōibus ius publice docentium aut respondentiū. Plinius in epistolis. Plerią; in stationibus sedent tempusq; audiendo fabulas cōterunt. Statio item locum significat destinatum ad standum, vt illud apud Valerium. Collocatas a se in quadam statione quinq; cohortes, atq; ex ea viribus hostium depulsas repetere eandem stationē euestigio iussit. In qua significatione est illud in sexta satyra. Lachrymisq; paratis in statione sua. Liuius in septimo ab vrbe condita. Nec galli se statione tenuerunt. Statio item accipitur pro ipsis custodibus Tranquillus in Tiberio. Disposita statione per ripas Tiberis quę obuiam pdeūtes summoueret. Statio item ponitur pro ipso officio stādi, vt illud apud Valerium. Senatus assiduam stationē eo loci peragebat. De Rutilo, subaudi loquuntur quę sequuntur. Nam dum valida ac, verba sunt vulgi prędidentis miseriam Rutili gulosi, vt sit sensus profecto inquit breui futurum est vt ad summā inopiam redigatur. Et recte quidem ad eam festinat. Nam dum est iuuenis facilius poterit arma tractare, sicq; est Ironice dictum. Ordo est. Nam scripturus est leges et regia verba lanistę, idest ipse ad meditationem tractandorum armorū descendet & ab lanista discet fietq; gladiator. Nam vt recitauimus in secunda satyra illic vicit, & hoc monstrū tunicati fuscina gracchi, ex sententia Tranquilli in Tiberio ex iuuentute vtriusq; ordinis pfligatissimus quisq; in opera scoenę arenęq; edendi senatusc̄osulto tenebatur multi ēt famosam iudicii notā sponte subibant. Quod vt turpissimū hoc loco sicut et in dicta satyra insectat poeta. Itaq; non exponas ipsum futurū lanistam qui alios doceat sed futurū gladiatorem descensurūq; in arenam ad digladiādum. quēadmodū multi nobiles sponte sua fecerunt tpibus Domitiani de qbus in satyra octaua Quāti sua funera vendant. Quid refert vendunt nullo cogente Nerone, vñ & Tranqllus in Cęsare scribit munere gladiatorio Furium leptinū stirpe ptoria, & A. Calpenū senatorem quōdam actorē q; causarū in foro depugnasse. Oratius quoq; in epistola ad Lollium ostēdit nōnullos ob inopiam factos gladiatores, quū ait Nūmos alienos pascet, ad imū Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum. Gladiatores.n. quidam speciali vocabulo dicti sunt Thraces ab armatura thracū i certamine gladiatorio Mirmilloni opponebat Thrax, qd' docet Ausonius in monosyllabis sic. Quis mirmiloni contenditur? ęquimanus Thrax. Cicero in.vi. antoniana. Thracem iugulauit familiarem suū. Vnde & de Thrace gladiatore intellexit Pli.lib.xi quum ait Thracio studioso in. C. Cęsaris ludo notum est dexteram fuisse proceriorem. Signat.n. Plinius gladiatorem fuisse ex iis q thraces dīr qui solitus sit in ludo gladiatorio Caligulę gladiaturā exercere. Non cogente qdem, faciet inquit si sponte vt discat rōnem tractandorū armorū, nō autē cogente Tribuno. Nam tribuni plebis quū consules habebant delectū populi ad militiam aut cogebant qrites dare noīa, aut phibebant ob seditiōem & odium i patres Auctor Liuius, vñ dies Lucio Manlio dicta fuit a. M. Pōpeio tribuno plebis pp delectū acerbe factū. lege Liuiū in. vii. li. ab vrbe cōdita. Et in tertio vbi sic scribit. At ex pte altera cōsules in cōspectu eorū positis sellis delectū habebāt, eo decurrūt tribuni cōcionēq; secum trahunt, Et paulopost. quēadmodū tribuni gessissent in phibēdo delectu, sic patres in lege inpedienda gerebāt. poeta ergo ondere vult tale genus hoīum quū a fortunis suis p luxum deciderint, q̄si sibi pręclusa omni honestatis semita ad armorum tractandorum meditationem descendere solere, vt ex eo vt diximus quęstu tanquam gladiatores viuant. Scripturus leges, tractandorum armorum, scilicet quas dabit ei lanista, rationes enim i ferendi & vitandi ictus docebant lanistę non modo gladiatores, sed etiam tyrones ipsos, quod docet Tranquillus in Cęsare his verbis. Tyrones neq; in ludo, neq; per lanistas, sed in domibus per equites Romanos, ac etiam per senatores armorum peritos erudiebat. Videturq; alludere ad illum. P. Rutilum a quo vt scribit Valerius libro secundo armorum tractandorum meditatio tradita est militibus. Is ex ludo. C. Aurelii scauri doctoribus gladiatorum accersitis, vitandi atq; inferendi ictus subtiliorem rationem legibus ingenerauit. Verba regi lanistę, idest dictata ipsius lanistę qui inter gladiatores est tanquam Regulus & magister. Lanistę, ii erant lanistę
qui familias habebant gladiatorias, quas mercede locabant edentibus munera, dicti a laniando q; pessent gladiatoribus qui inuicem dimicando se dilaniarent. vnde & lanii dicuntur qui laniant pecora & carnes venditant. Multos porro vides, multi inquit insuper existunt ex gulosis qui pecuniam foenore acceptam gulę obsequentes atterunt, decipiuntq; ipsos creditores, quos sępe eluserūt, qui quum pmiserint se soluturos tergiuersantur, & gulę tantum memores debiti obliuiscuntur.

O fortunatam natam me consule romam,
Antonii gladios potuit contemnere,si sic
Omnia dixisset,ridenda poemata malo
Quam te conspicuę diuina philippica famę
Volueris a prima quę proxima, seuus ē illum
Exitus eripuit,quem mirabant athenę.
Torrentē,ē pleni moderantē frena theatri.
Diis ille aduersis genitus,fatoq́ sinistro,
Quem pater ardentis massę fuligine lippus
A carbone,ē forcipibus,gladiosq́ parante
Incude,ē luto vulcano ad rhetora misit.
Bellorum exuuię truncis affixa tropęis

O fortunatā,Cicero Catilinę cōiuratōe oppssa hoc carmē in suā laudē cecinit,qđ carmē q̄ ineptū eēt derisū ē. Ridenda poemata,hinc ośdit illud vehemēs Antonii odiū in Ciceronē emersisse,qđ in eū philippicas scripsisset,in qbus miris Antonius afficit contumeliis,Licet illinc odii initiū traxisse videaẗ,qđ quū post mortē pr̄is Iulia mater Antonii nupta eēt .p.lētulo,quē cū Lucio Catilina cōspirantē Cicero consul supplicio affecit,diceret corpus vitrici sui nō prius ad sepulturā datū,quā id mater supplex īpetrasset a Ciceronis vxore, In q̄ quidē re vt scribit Plutarchus mentiẗ. qđ nullus ex his q tunc supplicio fuerūt affecti sepultura philip pice. phibitus est. Quā te cōspicuę diuina philippica famę Volueris a p̄ma q̄ ꝓxima, Mallē inquit Cicero talia carmina ridicula scripsisset,q̄ secūdā philippicā,nā ⁊si oībus orōnibus suis grauiter Antoniū accusat,secunda tm̄ illū acerrime insectaẗ. Philippicas aūt orōnes suas in Antoniū appellauit vt ipse ad Atticū scribit,q̄ libertate dicēdi ⁊ eloquētia maxime imitatus sit Demosthenē qui in philippū multas scribēs actiōes eas philippicas appellauit. Seuus exitus eripuit illū.s demosthenē,nam De- Demo sthenis iteritus mosthenes quū nūciatū esset Antipatrū ⁊ Cratez̄ macedones aduētare ex vrbe ꝓfugit in Calabriā ad templū Neptuni,quo cognito Antipater Archiā tyriū illuc cū satellitibus misit,q templū ingressus suadere coepit Demostheni vt vna secū ad Antipatrū ꝑgeret,nihil oīno molestū ab illo ꝑpessurus,Cui rńdēs dixit paz̄ ꝑ expectādū nōnulla domesticis scribo.Hęc fatus in īteriorē tēpli partē cōcessit,captoq́ libro q̄si scribere vellet, calamū ori admouit,ex quo īclusū venenū sumpsit Pli.li.xxxiii.docet Demosthenē veneno sūpto ex annulo interiisse his verbis, Alii sub gemmis venena cludūt sicut Demosthenes summus oratoz̄ grecię, ānulosq́ mortis gratia hn̄t. Eratosthenes aūt ait in circulo quodā concauo quē circa brachiū ferebat venenū seruasse. Fuit item Demo sthenes alius alius Demosthenes atheniēsis missus cū Nicia aduersus Syracusanos.de quo meminerūt Plutarchus in Nicia. Thucydides lib.vii.hystoriaz̄ ⁊ Iustinus libro.iiii. quē tradūt alii gladio ⁊ volūtaria morte se vindicasse, alii interfectū iniuto Gylippo duce lacedęmoniorum.

Diis aduersis genitus,qa multis agitatus est aduersitatibus. Quē pater ardētis massę. Nō iam ad rethora a patre est missus,nā annorum septem tm̄ fuit quū patrē amisit, Sed ad Isocrātem se contulit quanq̄ tunc tpis floreret Isocrates,pater aūt Demosthenis fuit (ut Theopōpus ⁊ Plutarchus tradūt) In primis honestus ac probus vir, Macheropius ab officina gladioz̄ ē cognominatus, quā athenis egregiā,multisq́ artificibus seruis īstructā hēbat, Matre barbara muliere natū scribit Eschines. De eo sic sydonius Apollinaris, Fabro progenitus spreto cui patre polita Eloquiis plus lingua fuit, De eo sic ⁊ Valerius. Quā matrē Euripides aut quē patrem Demosthenes habuerit,ipsoz̄ quoq́ seculo ignotum fuit. Alterius aūt matrem olera,alterius patrē cultellos vēditasse pene oium doctorū literę loquunẗ. Lippus, is appellatur cui oculi iugiter stillant,Vñ lippitudo morbus quo oculi infestanẗ,Hora.oculis collyria lippis. Et luto vulcano. Luto p luteo Luto vulcano pro luteo legendū est, ꝑ synęresin. vt docuimus in.vi.satyra illic. Et terrā luto ferit intestino. nā prima longa est, Persius surgit tibi lutea pellis, Ouidius lutea mane videt pulsis aurora tenebris, Verg. Mollia luteola pingit vaccinia calta.⁊ alibi. Et croceo mutauit vellera luto pro luteo croco,vt sit hypallage. Nā dictio q̄ duas extrēas hēt lōgas ⁊ mediā breuē stare ñ pōt in versu exametro, hac aūt rōne dicimus īduperator pro īꝑator quia media sit breuis ⁊ extremę longę. Quādo aūt est a Luto deriuatū primam hēt breuē, Horatius in sermonibus, Defingit rheni luteū caput. Belloz̄ exuuię. Ośdit ⁊ votū eoz̄ dānandū esse q ad res bellicas optauerūt descēdere,tāq̄ reportaturi (quod fere ab omnibus expeti solet) famam ⁊ gloriam,docens ⁊ id multis pariter Imperatoribus ⁊ patrię fuisse exitiosum, vt patebit Alexādri ⁊ Hannibalis exemplo, Ordo aūt hic est, Lorica affixa truncis tropęis.⁊ buccula pēdens de casside fracta ⁊ iugum curtum de temone ⁊ reliqua expositiue exuuię bellorum,creduntur esse bona maiora bonis humanis.

Tropęis. Tropęum dictio est greca, trope enim grece Tropęū conuersionem latine significat, erat autem monumentum hostium deuictorum,a grecis consuetudo manauit,qui vbi hostes in fugam conuertissent arborem trūcatis ramis erigebant,quibus hostiū suspendebant exuuias, Vnde Nonius, Spolia inquit hostium stipitibus affixa Tropęa vocantur, Tranquillus in caligula. Trūcatisq́ arboribus ⁊ in modum tropęorum adornatis, eā consuetudinem ⁊ Romani vsurparūt, vnde Marii Tropęa a sylla disiecta sunt,quę a cęsare vt Tranquillus ē Plutarchus scribunt fuerunt reposita, Scribit Seruius Tropęa in locis eminentioribus collocari solita, ⁊ ideo Romę in arcubus incidebantur,ad id exędificatis, Sed ea postea non solum in marmore sed ⁊ in ęs incidi coepere, vnde Plutarchus conqueritur imprudenter simul ⁊ aspere nimis egisse primos ex grecis, qui Tropęa aut marmore incisa aut ęre sculpta facientes, odium simul ⁊ bellum a conseruata victi ignominia perpetuum reddidissent. De Tropęis mentionem sepissime fieri apud Thucydidem inuenies. Illud deniq́ tenebris Tropęum fuisse aut saxum, aut arborem decisis ramis, aut columnam erectam aut arcus cum inscriptione huiusmodi, Athenienses hic vicerunt lacedęmōios. Truncis,qa vt diximus ramis truncatis spolia arbori suspendebantur, Vnde est illud Vergilianum vota deum pro victor soluebat eoo, Ingentem quercum decisis vndiq́ ramis. Constituit tumulo,fulgentiaq́ induit arma. Męzentii ducis exuuias tibi magne tropęum Bellipotens aptat rorantes sanguine cristas. Telaq́ trunca viri ⁊ bis sex thoraca petitum, Perfossumq́ locis.

Lorica,

Lorica,& fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone iugum,victęq; triremis
Aplustra,& summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur.ad hęc se
Romanus,graiusq;,ac barbarus induperator
Erexit.causas discriminis,atq; laboris
Inde habuit,tanto maior famę sitis est.q̃
Virtutis,quis enim virtutem amplectit ipsam
Pręmia si tollas?patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum,& laudis,tituliq; cupido
Hęsuri saxis cinerum custodibus,ad quę
Discutienda valent sterilis mala robora fici,

Lorica Buccula Temo vnde Aplustria

Lorica,ex corio fieri consueuit,q̃ q̃uis nunc ex ferro conficiat nomen tñ obtinuit a loris. Buccula, ea est pars galeę,quę buccas tegit,eius sic meminit Iulius capitolinus in maximinis,Fecit & galeas gẽmatas, fecit & bucculas. Curtum,aut mutilatum vt Mar.Et curtus chiones Antyopesue calix,& Propertius lib.iiii. Lęsit & obiectum tegula curta caput. aut curtũ temõe .i.a temone curtatum & auulsum,Temone.a tenendo est dictus, qd' paxillum teneat & gubernet. Aplustre,autor ẽ Festus aplustria esse nauiũ ornamenta, q̃ quia plus erant quá essent necessaria et aplustria appellabant,Cicero in arato nauibus assũptis fluitantia q̃rere aplustra, sylius lib.x.sic,iáq; per vndas.Et trãstra & mali laceroq; aplustria velo,ac miseri fluitant renomẽtes ęquora nautę. Et captiuus tristis in summo arcu,Nam in arcubus lapideis incidebat totus ordo victorię.Domitianus p summá ambitionẽ,arcus cum q̃drigis & insignibus triumphoꝝ p regiones vrbis tantos aut tot extruxit,v t cuidam grece inscriptũ arcui sit,consulatus.xvii.coepit,autor Trãqllus. Maiora bonis humanis,hoc est nihil esse in bonis humanis excellentius hac gloria bellica. Ad hęc se i.ad hác gloriá & famá cõparandá ex spoliis & victoriis hostium. Induꝑator,pro imꝑator pp rõnem de hu teo supius dictá,qa inter duas syllabas longas non põt media breuis stare in exametro carmie. Sic & Macedas pro macedonas dñt poetę.Vt illud apud Valeriũ flaccũ in primo.At iuno argolicas pariter,macedũq; p vrbes.

Romanus,Sensus est.Romani inqt imꝑatores Grę ci & Barbari erexerunt sese ad hęc,& aĩum suum intenderunt.videlicet ad famá & gloriá,quá dum oĩ studio sequunt & sibi & patrię peperere exitiũ,Atq; hoc mõ dignitates petentiũ dánat stultũ votum,p Romanũ aũt possumus intelligere non mõ Iulium Cęsarem , sed &. M. Antonium,multosq; alios q dũ gloriam bellicá sequũtur & sibi exitiũ,& patrię calamitates multas attulerunt.

Graius,vt Themistocles & Milciades duces atheniẽ

Milciades

sium,q dum famam & gloriá rebus bellicis aucupantur miserabili exitu vitam finiuere.Nam milciades q athenas,totamq; gręciá liberauerat supato Dario duce persarum,ob eamq; rẽ multis affectus publice honoribus demũ ꝓditionis accusatus,cá cognita capitis absolutus pecunia mulctatus est,quá qa soluere nõ poterat in carcerem coniectus est,vbi diẽ obiit supmum.

Themistocles

Themistocles vero rebus licet foeliciter aduersus xerxẽ gestis, inuidia tñ ciuiũ suspectus & ipse ꝓditionis ciuitate eiectus argos habitatũ concessit,vbi quũ tutũ se non videret,corcyrã demigrauit.deinde ad Admetũ molossorũ regem cõfugit,Demũ quũ a lacedęmoniis & atheniensibus ad supplicium deposceret ad Artaxerxẽ confugit,a quo magnis muneribus donatus in Asiam rediit.Domiciliumq; sibi magnesię cõstituit,vbi autore Thucydide morbo assumptus est,Alii vero tradunt eum epoto tauri sanguine infuso veneno vitam finiuisse. Barbarus, vt Hannibal qui dum romanos bellis assiduis vexat,in cã fuit vt patria a Romanis sit euersa, Ipse autem ad venenum sit compulsus,de cuius nece mox dicemus. Erexit se.i.animum ad hęc intendit. Inde,ex hac glorię cupiditate. Habuit causas discriminis, cupiditas inquit illa glorię fuit causa vt adiuerint tot pericula & tot labores. Tanto maior famę sitis est, Non sunt iquit ad hęc pericula & labores tam moti virtutis quá glorię cupiditate. Neque enim hęc quia p se pulchra eẽnt fecerunt,& qd sola contenti esse vellẽt rei bene actę cõsciẽtia, sed vt immortalem gloriam cõsequerent.quod omnes fere mortales faciunt , qs enim aliquid cum virtute faciat , nisi sibi magnam prouenturam inde sciat gloriam,quę boni operis est tanquam merces & pręmium, vnde illud est Ciceronis in officiis vix inuenitur,qui laboribus susceptis , periculisque aditis non quasi mercedem rerum gestarum desideret gloriam, vnde hoc loco poeta horum imperatorum exemplo eos damnat , qui virtutem non amplectantur nisi famam inde consequuturam arbitrentur,quod est cõtra Ciceronis philosophiam qui ait sufficere debere ad gloriam benefacti conscientiam. Nam eo auctore sapientibus conscientia ipsa factorum egregiorum amplissimum virtutis est premium. Magnanimus enim & generosus omnia facit causa virtutis , non famę aut glorię. Non enim debemus honesta facere propter hoc vt laudemur,sed quia honestum est ita facere,Laus enim & gloria sequuntur,etiam si non appetantur. Pręmia si tollas,idest ipsam gloriam quam operis bene nauati habent pro pręmio. Si tollas,si auferas,quasi dicat isti Imperatores hęc tam egregia non fecissent , nisi se ęternam gloriam adepturos sperassent. Patriam tamen.sensus est,dum nõnulli glorię & laudis cupidi bella gerũt,in causa fuere vt patria subuerteretur sicut Carthago euersa est,dum Hannibal gloria incensus cũ Romanis gerit bellum.Sensusq; ita a superioribus pendebit,vt dicas Summo quidem studio multi gloriam tanquam summum bonum appetiuerunt,sed tamen ipsa gloria obruit patriam eorum . Hoc autem videtur poeta sumpsisse ex tertio Tuscu.Ciceronis ita scribentis de gloria . Qua cęcitate homines cum quędam pręclara etiam cuperent, eaque nescirent nec vbi nec qualia essent , funditus alii euerterunt suas ciuitates. Alii ipsi occiderunt. Tituliqne cupido , inscriptionis,qualis solet fieri in saxis tumulorum. Ad quę , ad quam gloriam & titulum. Discutienda , delenda , per quod monet poeta rebus humanis minime confidendum , quum omnia sint caduca & vana , iuxta illud Salomonis,Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Mala,ab effectu , q discutiant titulos.

Robora fici,idest caprifici,ea enim ex muris erumpit . scinditque sepulchra , Martialis Marmora messalę findit caprificus .

Q ńqdem data sunt ipsis quoq; fata sepulchris.
Expēde hānibalem,quot libras in duce sūmo.
Inuenies?hic est quē non capit aphrica mauro
Perfusa oceano,niloq; admota tępenti,
Rursus ad ęthiopū populos,aliosq; elephantos,
Additur imperiis hispania,pyrenęum
Transilit,opposuit natura alpemq;,niuemq;,
Diduxit scopulos,& montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam,tamen vltra pergere tendit.
Actum inqt nihil est,nisi poeno milite portas
Frangimus,& media vexillum pono suburra.
O qualis facies,& quali digna tabella,

Quandoquidem. Stulti inquit sunt mortales q̃ sempiternam se putant adepturos gloriam ex titulis sepulchrorum,ac per hoc variis se,patriamq; laboribus, ac piculis obiiciunt, vt in sepulchris rerum gestarum titulos relinquant,non intelligentes ipsos ēt titulos cum sepulchris erūpente caprifico posse deleri,quod & Plinius in proemio septimi libri cō-

Locus Plinii plorat his verbis. Vni homini sepulturę cura, atq; etiam post se defuturę,ubi locum emendauimus. Nam vbi scriptū erat mendose defutura, & Hermolaus barbarus corrigeret defuturo. Nos correximus defuturę, vt sit sensus. Cura sepulturę est homini atq; ēt de futurę post se.i.homo curam hēt sepulturę & eius rei,quę etiam post se de futura est,hoc est quę cito delebitur nec diu durabit, quādoquidem ēt fata data sunt ipsis sepulchris vt aut vetustate, aut alia calamitate intercidant. Sicq; vanam,stultamq; hominum ambitionem & gloriam suggillat. Sic & Martialis. Accipe non phario nutātia pondera saxo, q̃ cineri vanus dat ruitura labor. Ausonius. Mors ēt saxis,nominibusq; venit,hecq; cum superioribus coniunctim legenda sunt. Expende Hannibalem. Exemplo Hannibalis monet poeta opibus humanis neutiquam confidendum,cęcamq; istam glorię cupiditatem omnino fugiendam, quandoquidem per mortem omnia prorsus destruantū.nam si Hānibalis inquit cineres volueris expendere,docebit te mors hoiem cuius animus immensus erat nihil omnino esse,proindeq; tam multa non fuisse quęrenda,quę cito interuentu mortis essent perdenda. Quot libras. q.d.minimi ponderis inuenies eum cuius animus tantus erat, vt regnum aphricę ei satis non esset. Nam aphrica non cōtentus,exercitum in hispaniam, Italiamq; traiecit, vbi Romanos per sexdecim annos assidue, crebrisq; victoriis defatigauit. Quem non capit,quasi aphrica eius capax non esset,quum esset tanta animi magnitudine, postea q; minimo sepulchro contentus fuerit. Aphrica persusa mauro oceano,descriptio ē situs aphricę, quę quum sit tertia pars orbis,ab Asia separatur nilo,ab occidente alluitur oceano atlantico vbi ęthiopes sunt i lybia,ab Europa nostro mari. Oceano mauro.i.atlantico ad occidentem.ibi enim sita est mauritania. Nilo tepenti. h.d.propter itemperenē ęstus,ob quem ad eius fontes nullus vnq̃ fuit aditus,est enim Zonę torridę subiectus,de cuius ortu varia referuntur ab autoribus. De quo sic Plinius. Nilus incertis ortus fontibus vt per deserta & ardentia & immenso longitudinis spacio ambulans ec. Rursus ad ęthiopum populos, Aphrica inqt

Aethiopia duplex item admota est ad alios ęthiopes, vt per hoc intelligas non solum aphricam ad ęthiopes atlanticos ad occidentem,sed etiam ad ęthiopes Troglodytas ad orientem in arabia extendi.ē enim duplex ęthiopia(vt diximus alibi)altera in occidente ad atlanticum oceanum,altera vero in arabia orientem versus,de qua sic Apuleius li.xi. Metamor. Et qui nascentis dei solis inchoantibus illustrantur radiis ęthiopes, Ariiq;. Statius in.x.Thebaidos, Aethiopesq; alios ec. Aliosq; elephantos,hoc est arabicos. In arabia enim & India elephanti gignuntur,vnde Plinius,inquit Indicis minores arabici quos appellant nothos. Additur imperiis hispania. Nam in hispaniam contra foedus transiit. Saguntum ciuitatem romanorū octauo mense coepit & euertit. De quibus iniuriis missos a romanis ad Hannibalem legatos qui quęrerētur, noluit audire, sed armorum strepitu & tubarū clangore nauim ne ad littus appellerent prohibuit,qui vt mandatum erat iter ad Carthaginē vertētes,bellum de more indixerunt. Hānibal deide superato pyrenęo saltu,per gallias fusis q̃ ei obsistere conati erant ad alpes venit,& laborioso per eas trāsitu, quum montanos quoq; gallos obuios aliquot pręliis repulisset,in Italiam descendit, & ad Ticinum amnem romanos equestri pręlio fusis,iterumq; exercitu Romano ad flumen trebiam fuso, apeninum per maximam militum vexationē propter vim tempestatum transit,Campaniam vastauit. Exercitum Romanum apud cannas apulię vicum superauit, quo prelio quadraginta quinq; milia cęsa fuerunt cum paulo consule & senatoribus nonaginta,consularibus, atque prętoriis aut ędilitiis triginta.potitus capua,quę ad eum defecerat,ad tertium ab vrbe roma lapidem super Anienem castra posuit,ipse vero cum duobus milibus equitum vsq; ad portam capenam vt vrbis situm exploraret obequitauit,& quum per triduū vtrinq; in armis exercitus omnis descendisset,certamē tempestas diremit. Nā quum in castra rediissent statim serenitas erat. Hęc Equitare oīa poeta pcurrit. Pyreneū.s.mōtē,q gallia ab hispania diuidit. Et mōtē rupit. Nā vt scribūt Liui. & Plutar.monē facto icendio.i fusoq; isup aceto disrupit,effecitq; ut ea elephatus oneratus ire posset,q̃ antea vnus hō iermis vix poterat repere,hac copias traduxit,in Italiāq; peruenit. Pyreneus Opposuit natura.nam Alpes vt scri. Pli. Italię pro muris aduersus impetum barbarorum dedit, & vt Idem scribit prodigii loco habitum est quum Hānibal eas superauit. Nam nemo vnquam cum exercitu ante eum pręter Herculem graium transierat,quo facto is hodie saltus graius appellat.eę Italiā a gallia seiūgūt.

Tn̄ vltra pertendit,nō cōtentus in Italiā descēdisse, q̃ p annos.xvi. vt diximus vastauit, voluit & Romā ipsā cape. Actū inqt est.i.nihil adhuc fecimus nisi romā cadimus,& vexilla nr̄a i media suburra figimus. Media sub.suit n. vt añ diximus regio Romę celebratissima.

O q̄lis fa.deformitatē Hānibalis no.p acclamationē. Illud aūt sciēdū O auctore pscião varias hēre signationes. Est.n.aduerbiū vocādi. vt illud Vir. O regia nonā. cui cōdere Iuppiter vrbē. Est admirādi vt hoc loco apud Iuue. Est indignādi. vt Cicero O tpa mores. Est optandi vt Virg.in.xii. Adsis o tantum & propius tua numina firmes. Et quali digna tabella,nam deformes sępe in derisum a pictoribus in tabellis pingebantur.

Quum

Q*uum getula ducem portaret belua luscum.*
Exitus ergo quis est? o gloria, vincitur idem.
Nempe in exilium preceps abit, atq; ibi magnus
Mirandusq; cliens sedet ad pretoria regis,
Donec bithyno libeat vigilare tyranno
Finem animę, quę res humanas miscuit olim,
Non gladii non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum vindex, ac tanti sanguinis vltor
Annulus, i demens & sęuas curre per alpes,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus pelleo iuueni non sufficit orbis,
Aestuat infoelix angusto limite mundi,
Vt gyari clausus scopulis, paruaq; seripho.
Quũ tamen a figulis munitā intrauerit vrbē,

Getuli Quũ belua getula.i.elephātus maurus. Nā getuli populi sunt lybię cōtermini mauritanię, vbi elephātes inueniunt, sed maiores in India. hoc aũt dicit ex historia. Nā Hannibale in ethruriā descēdente Arnus vehemēter excreuerat. quare tũ exercitũ secũ trahēs vitare non potuit qn ingētem hoium, ac iumētoℽ iacturā faciēs, ipse quoq; tsi elephanto. q vnus ex multis supfuerat eminēs veheret plurimũ dieℽ ac noctiũ intēperie vigiliis confectus alteℽ oculoℽ amitteret autores Plutar. & Liui. Exitus ergo qs ē. hoc totũ est in derisũ Hānibalis q dũ inanē sequit̄ gloriā supatus est a Romanis. Quis inqt fuit finis Hānibalus? supat̄ inqt, & in exiliũ abiit. Nā ex Italia in Aphricā reuocatus a Scipiōe posteriore supatus est, q fugiens ad antiochũ regē syrię cōcessit, quē romāis hostē fecit, quo victo ad prusiā Bithinię regē trāsiuit, vñ a romāis p Flāiniũ legatũ repetitus hausto, qđ sub ānuli gēma hēbat venēo absũptus ē. O gloria. Acclamatō ē i vanā glorię cupiditatē, ondit.n. ānibalē
Hannibalis mors dũ gloriā qrit & supatũ a rōanis & ex pria fugatũ i exilio vitā finiuisse. Gloriā āt scius eē duplicē, vt altera dicat̄
Gloria gloria adũbrata, q verā gloriā imitet̄. multi.n. famā popularē tāq verā gloriā seqntes seq; & ciuitates suas pdidere. Altera vero qdā solida res sit & expssa n̄ adũbrata. Ea est vt scribit Cicero in. iii. Tus. cōsentiēs laus bonoℽ, incorrupta vox bñ iudicantiũ de excellente virtute. quit. Laudē bonoℽ gloriā appellat. Seneca ait Gloriā vanũ & volatile qddā esse, auraq; mobilius. Nec miℽ est Hannibalē, aliisq; impatores tantope glorię cupidos fuisse, nēo .n. est q aliqua dulcedine glorię nō tangat̄. vñ est illud Valerii Flacci. Tu sola aios, menteq; puris Gloria. Vincit idem, Idē inqt q romanoℽ vires totiēs cōqssauit supat̄ tādem. Nēpe in exi. abiit. s. ad Anthiocũ, mox ad prusiā. Sedet ad ptoria, miseriā ondit Hānibalis q tāq cliens ptorio assidēt Prusiā regē expectaret. Pretoria. De ptorio diximus i pma satyra illic. Criminibus debēt hortos ptoria, mēsas. Libeat vigi. melius ē legere vigilare q iugulare, vt sit sensus, ad ptoria prusię regis bithynię assidebat tāq cliens donec rex e lecto mane surgeret vt vel eũ romāo ritu salutaret, aut vt psto eēt siqd iparet. Tyrāno bithyno. i. prusię regi bithynię. Illud aũt obseruādũ est primā syllabā Bithyni poni ad placitũ, vñ alibi, Eqte. q; Bubyni. Horati. Ne Cybiratica ne Bithyna negocia pdas. Finē ani. ordo ē & sensus, Nō gladii nō saxa dabũt finē aię. i ipi hānibali q res humanas pturbauit. sed venenũ, qđ sũpsit ex annulo. Nā vbi sensit se p Flaminiũ reposci a romanis hausto vt diximus qđ sub annuli gēma hēbat veneno absũptus ē. Sub gēma. n. aliq venena claudebāt, vñ ē illđ Plinii. Alii sub gēmis venēa cludũt, sicut Demosthenes sũmus orator gręcię, anulosq; mortis gr̄a hn̄t. Miscuit, cōturbauit & tremefecit. Virg. & oēm miscet agens telis nemora inter frondea turbā. Annulus vindex cannarũ. i. qui sumpsit vindictā de romanis trucidatis ad cānas vicũ apulię, de quibus paulo añ diximus. Demens, insultat p ironiam Hānibali, qui dum gloriā ex rebus bellicis quęrit, demũ p varias agitatus labores venēo mortē sibi attulit, vt eũ dementē appellet, quasi q maiorē glorię q salutis suę vationē hũerit. Vt pueris pla. vt pueri hēant materiā ad declamādũ, q sumebat̄ vt diximus ex historiis. Declamatio, est vt añ docuimus illic Declamat̄ doces, forensiũ actionũ meditatio. Ita. n. pueri exercebant̄. vt ad veras causas agendas in foro essent īstructi. Declamatio
Vnus orbis, Sensus ē. Alexāder magnus qui glorię studio animum adeo insaciabilē gessit vt vno orbe contentus non esset, cognoscet in fine vitę cupiditates suas inanes vanasq; fuisse, contentusq; erit solo tumulo quũ aliud secũ ferre nō licebit. p qđ poeta docet hoies p mortē moneri rebus hũanis vt momentaneis & caducis minime ībiandũ, inanemq; gloriā oino fugiendā. Qđ aũt poeta dicat vnũ orbem nō sufficere Alexandro hoc ē ex historia. Nā vt scribũt Plutarchus & Curtius, & Cicero i Academicis quũ ab Anaxarcho ex psuasiōe Democriti pceptoris audiuisset plures esse mundos fleuisse, amicisq; pcunctantibus qdnā fleret rñdisse, at non inqt dignũ est flere si quũ infiniti sint mũdi, dñi vnius vix facti fuerimus. Angusta hoi possessio fuit, q deoℽ omnium domicilio suffecit. Pelleo iuuēi, Alexādro macedoni. Nā pella autore Plinio & Strabone colonia fuit in Macedonia vbi milites recensebant̄, & alebant̄ eq, vñ & Philippũ pelleũ appellauit Lucanus. Pellei proles vesana philippi. Aestuat, Exudat, veluti ęstuant q loco
Pella angusto īclusi sunt, vñ nulla dent̄ spiracula. Aestuat infoelix, infoelicem eũ appellat q in toto terraℽ orbe nō minus se arctum putat q si clausus sit parua īsula, vñ & Seneca ad Lucil. sic infoelicē dicit, Alexander macedonũ rex discere geometriā īfelix coepat sciturus q pusilla terra eēt ex q minimũ occupauerat. ita infoelix dico ob hoc q itelligere dēbat falsũ se cognomē gerere. Quis. n. eē tā magnus in pusillo pōt? Limite, āgusto spacio mōdi, nā totũ mũdũ putabat sibi modicũ & pusillum, ac si modica clauderet̄ īsula. Vt Giari. Gyarus & Seryphus īsulę sũt exiguę ī q̄s relegabant̄ sōtes, qrũ Seryphus vna ē ex Cycladibus, de q sic Oui. Te tñ o pię rector polydecte Seriphi. Gyarus aũt vna ex Sporadibus. Latię āt
Babylon nōm declinatũ ē, sicut apđ Vir. Abydus. Pōtus & ostriferi fauces tētant̄ abydi. Vrbē munitā a figu. Babylonē itelligit, q Semiramis vxor Nini cōdidit i assyria muris coctilibus, tātę latitudinis vt duo currus cōtrarii excipērent̄. De q multa Diod. Trogus, Stra. Plin. Solinus & alii. Illic Alexāder sublatus fert̄ venēo, qđ dedit Antipater p Iolā ministrũ eō scio vt nōnulli tradiderũt Aristotele. Venenũ fuit aq frigidissima, q manat ex nonacria rupe arcadię, nec cōtineri pt allo vase, q mulī vngula auto. Plin. in fine lib. xxx. Plutar. & Victruuius.

Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur
Quātula sint hoīum corpuscula. creditur olim
Velificatus athos, & quicquid grecia mendax
Audet in historia, constratum classibus iisdem
Suppositūq; rotis solidū mare, credimus altos
Defecisse amnes, epotaq; flumina medo

Sarco pha gus. Sarcophago contentus erit. Sarcophagum pro sepulchro posuit. Nam Sarcophagus lapis est, vt scribit Plinius libro secundo, qui circa Asson Troadis nascitur, in quo mortuorum corpora recondita constat consumi preter dentes, omniaq; quę illata sunt vna cum cadauere fieri lapidea, ἀπὸ τῆς σαρκός, quod significat carnem humanam, & φαγω comedo. De eo lapide sic scribit Celsus. Lapis etiam qui carnem exedit, quem Sarcophagon greci vocant scribit Strabo cadauer Alexandri ereptum fuisse Perdicę a Ptolomęo Alexandri iamque delatum, atque conditorium illic extructum fuisse, quod vt scribit Tranquillus iussit aperiri Augustus, quum Alexandriam venisset, superatis Antonio, & Cleopatra. Sed quando de Sarcophago facta ē mentio, subiit mihi monere locum illum apud Plautum in Amphitryone esse corrigendum, vbi legitur. Hęc sola

Loca Planti emen data sacram gestat, tu scribe sic, quod nos recte emendauimus. Hęc sola sana restat meorum familiarium, sequitur enim imo omnes sani sunt profecto. dicit enim amphitryo omnes familiarium esse insanos, quam ab eis non cognoscatur preterquam ab Bromia, quam solam dicit restare sanam. Facile enim fuit sarcam pro sanam scribere. Sic etiam locus ille in Asinaria est castigandus vbi scriptum est. Videt meam ante mergere. Nos sic correximus, vides ne amātem egere, scilicet viginti minis, de quibus ante. Mors sola fatetur. Sola inquit mors docet hominem, qui tantopere intumescit, inanemq; hanc mortalem gloriam quęrit eē quiddam minimum, quando mortuus vel paruula vrna reconditur, hocq; maxime dictum est ob Alexandrum, cuius animus tantus erat, vt vix eum totus orbis caperet, qui mox exiguo ceptus est tumulo. Creditur olim. Damnat & Xerxem stultitię, qui cupiditate glorię incensus inenarrabili belli apparatu gręciam aggressus est., vbi tandem superatus est summo cum dedecore in Asiam refugit. Cuius rei historia vi luculenter docēt Iustinus libro secundo. Herodotus libro septimo. Plutarchus in vita Themistoclis, & Probus Aemilius ita se habet. Xerxes cum gręcis bellum illaturus esset, comparatis se

xerxes ptingentis milibus hominum de regno, & trecentis de auxiliis, & decies centum milibus nauium numero fabricato ponte super hellespōte traiecit in Europam, vbi inito prelio, quum Persę a gręcis duce Themistocle bello nauali superati in fugamq; conuersi essent, ipse tali clade perculsus & dubius consilii hortante Mardonio milites ducibus perducendos tradit, ipse cū paucis Abydon contendit, vbi quum solutum pontem hybernis tempestatibus offendisset, piscatoria scapha traiecit in Asiam trepidus, quę omnia hoc in loco poeta prosequitur. Velificatus Athos, Athos mons est altissimus

athos Macedonię, qui ad mare Aegeum vsque porrigitur, & in ęstate vmbram extendit ad Lemnon insulam maris Aegei, quem vt scribit Herodotus libro septimo. et Iustinus Xerxes, quum in gręciam venisset, classemq; haberet ad eleuntem Cheronesi stationem, iussit abscindi a continenti, fossa autem facta est longitudine mille & quingentorum passuum ea latitudine, vt duas naues contrarias exciperet, quod quidem factum est quū ad ostentandam potentiam, tum ad relinquendam memoriam magisquam ad vllam expeditionem necessariam. ergo velificatus, idest per quem naues suis velis nauigauere. Catullus. Per medium classis barbara venit Athon. Athos. In nominatiuo Athon inuenit & Athos, cuius genitiuus & datiuus ē Atho more attico, accusatiuus athon a nominatiuo athos. Vergilius. Aut Athon aut Rhodopē, aut alta ceraunia telo Deiecit. Athona autem a nominatiuo athon, ablatiuus atho. Ouidius libro secundo de arte amandi. Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in hybla. Et quicquid grecia mendax. Innuit Iuuenalis ea quę de Xerse dicuntur esse fabulosa. Nam greci historici fabulas plerunque historiis inserciunt, mendaciisq; gaudent, vnde Plinius libro quinto. capite primo loquens de nemore hesperidum sic inquit. Nec preter oleastros aliud extat ex narrato illo nemore. Minus profecto mirentur portentosa grecia

gręcię mēdacia de iis prodita. Idem in octauo. Mirum men dax est q̄ procedat grecia credulis, nullum tam impudens mendacium est, vt teste careat. Sic etiam a Valerio in capite de amicitia taxantur vt mendaces. Illa gentis ad fingendum paratę monstro similia mendacia. vnde et Cicero in primo limine de legibus ait. Apud Herodotum patrem historię. & apud Theopompum innumerabiles esse fabulas. Constratum classibus, nam nauium decies centum milia habuisse dicitur. Suppositumq; rotis, nam vt ex Asia, in Europam traiiceret copias, pontem fecit. quo Abydum Sesto coniunxit, inter quas vrbes Helespontus non maiore est spacio quā septem stadiorum. Sed quum pons tempestate & fluctibus esset quassatus, iussu trecenta verbera ponto infligi, & compedes iaci, et colaphos incuti. Herodotus auctor est libro septimo, cum his quoque misisse, qui stigmata ponto inurerent, hac Barbara et Vesana execratiōe, quasi disiecti pontis poenas infligeret. O amara aqua, Rex cōpedes has inicit, quod illū iniuste lęseris, abs quo nihil mali passus fuisti. Etenim Rex Xerxes volueris, nolueris ne transmittet, meritoq; tibi nemo amplius sacrificabit, vt amaro dolosoq; fluuio, Sed pontem occisis prioribus architectis refici iussit. Virg. i culice sic.

Non perfossus Athos, nec magno vincula ponto
Iacta, meo querent iam sera volumine famam,
Non hellespontus pedibus pulsatus equorum,
Grecia quum timuit venientes vndiq; persas.

Rotis, hoc est curribus, qui per pontem fabricatum in Europam traducti sunt. Quod tamen minus admirabile facit, q̄ Caligula auctore Tranquillo contabulauit medium interuallum Baiarum vsq; puteolos trium milium & sexcentorum fere passuum. Credimus altos defecisse amnes. tanta enim fuit (vt diximus) hominum multitudo, vt nō immerito proditum sit flumina ab exercitu fuisse siccata, gręciamq; omnem vix capere exercitū eius potuisse. Medo. Medi populi Medi sunt oriētales Asię maioris cōtermini Persis, qd̄ Apuleius in prima Apologia ostendit, quū dicit Cyrū maiorē ob locorū vicinitatē fuisse Semimedū, & Semipersam.

Et madidis

Prandēte, & madidis cantat quę sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit salamine relicta,
In corum atq eurum solitus sęuire flagellis
Barbarus ęolio nunq̄ hęc in carcere passos.
Ipsum compedibus qui iunxerat ennosigęum?
Mitius id sane, quod non & stigmate dignum
Credidit, huic quisquam vellet seruire deorum?
Sed qualis rediit? nempe vna naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadauera prora.
Has totiens optata exegit gloria poenas.
Da spacium vitę, multos da iuppiter annos.
Hoc recto vultu solum hoc & pallidus optat.
Sed q̄ continuis, & quantis longa senectus
Plena malis? deformē & tetrū ante oīa vultum
Dissimileq̄ sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq̄ genas, & tales aspice rugas,

Sostratus. Et madidis.i. credimus & ea quę sostratus madidis alis cantat, fuit Sostratus quidā Augusti tēporibus homo vt scribit Plutarchus in Marco Antonio omnium ętatis suę ad dicendum ex tempore promptissimus, sed tamen academię non decenter se inserens, de hoc poeta non intellexit, sed de alio quem poeta innuit de expeditione Xers in gręciam multa conscripsisse. Verum quum de eo a'ibi nos legisse nō meminerimus, rem vt adhuc indagandam relinquimus, eosq̄ miramur qui falso tradiderunt Sostratū ex testimonio Herodoti vatem fuisse qui de aduentu Xerxis pdixerit, quum ab Herodoto nō Sostratus sed Onomacritus quidam sortilegus nominet̄ i septimo, cuius suasu Xerxes ad inferendum gręcię bellū ē inductus, fuit & alius Sostratus gnidius, qui ob nauigantium salutē turrim pharō fabricatus ē, Ptolemęo pmittente nomen eius in ea inscribi autor Plin.lib.xxxvi.

Alis madidis, hoc est furore poetico plenis & ebriis. Nam madidus ponit̄ pro ebrio. Plautus in Amphit. faciam vt sit madidus sobrius. Ille tamē qualis rediit? irridet poeta fatuum regem, cuius introitus in gręciā q̄ terribilis, tam turpis, ac foedus discessus fuit. Nanq̄ non Salamis. solum terrestri pĺio superatus ē, sed demum & nauali apud Salamina profligatus a Themistocle, in Asiam fugere coactus est. Salamis aūt siue Salamin insula est ex aduerso atticę iuxta ęgynam. Eiusdem nominis est etiā ciuitas in Cypro, quā Teucer fugiens Telamonē patrē condidit. In corum, atq̄ eurum, speciem pro genere posuit. Barbarus, ignominiose barbaꝝ appellat, hocq̄ ex historia, nam gręci volentes Xerxem significare Barbarum dicunt, quasi vesanum hoiem. Carcere ęolio, in antro ęoli qui Iouis ex acesta filia hipotę troiāi filius temporibus Iliacis eoliis insulis imperauit & quum incolis ventoꝝ flatus pdiceret, existimatus est in potestate sua ventos habere, vnde Vergil. Imperio pmit, ac vinclis & carcere frenat, & Ouidius lib.xiiii. Meta. Hippotaden cohibentē carcere ventos. Ennosigęū.i. neptunū est.n. cōpositum ab ἐνν ο, quod est cōcutio & γαῖα terra, eo quod mare fluctibus terrā concutiat, vñ Gels. causas terremotus sub dubio explicans inquit, vētoꝝ ne, ui accidat specus, hiatusq̄ terrę subeūtiū, an aquaꝝ subter in terrarum cauis vndantium fluctibus pulsibus ne, ita vt videnť existimasse antiquissimi. gręcoꝝ q̄ neptunū Ennosigęū appellauerunt, an cuius alię rei causa nōdū ēt pro certo habitum. Mitius id sane. Ironicos, subaudi fuit, tīmodo iniecisse vincula & qđ non credidit dignum stigmate. q.d. adeo fatuus & vesanus fuit, vt etiā dignum stigmate existimauerit, nā vt diximus neptunum iussu notis inuri. Est enim stigma nota & punctū stigma. quo quis signatur a στίζω, quod est pungo, per trāslationem autem capitur pro suggillatione & nota infamis, Tranquillus in Cęsare, perpetua stigmata imposita nō dissimulauerat. Mart.lib.xii. Frōs hęc stigmate nō meo notanda est. Huic, tam fatuo & vesano. Quisq̄ vellet seruire deorum? q.d. ne dii quidē ab iniuriis eius tuti essent si eis contingeret ei ministrare, sicq̄ eius psequtur fatuitatem. Sed qualis rediit, hic qui tam terribili apparatu gręciam inuasit. Estq̄ facta repetitio in irrisionem tam fatui conatus. Nempe vna naue. Nam vna vt diximus tantum scapha piscatoria aufugit in Asiam. Erat res spectaculo digna & ad ęstimationem rerum humanę sortis varietate miserādā. in exiguo latentem videre nauigio, quem paulo ante vix ęquor omne capiebat, carentem etiam omni seruorū ministerio. Has.i. tales.

Exegit gloria. gloria sequit & honorum cupiditas in cā fuit vt multi in tales prolaberentur poenas, per qđ colligit gloriā multis perniciosam solere esse, vñ Ouidius l.xi. An obest quoque gloria multis? Exegit. sumpsit has poenas & hęc supplicia. Exigere autem variis significationibus accipitur, sed hoc loco pro sumere, vt illud apud Valerium, Papirius in poena exigenda pseuerauit. Exigere inquirere. Virgi. Quęrere constituit, sociisq̄ exacta referre. Exigere eiicere excludere Terentius. Spectandę an exigendę sint vobis prius. Apuleius in.iiii. floridorum. Eas omnes pestes montibus exegit. Exigere, debitum repetere. Cicero in epistola ad Cassiū. sed non vrgeo. longiores enim expectabo vel potius exigam. Exigere cogere Virg. quos improba ventis exegit cęcos rabies. Exigere agere, Virgil. Omnis vt tecum meritis pro talibus annos exigat. Exigere definire constituere Virg. Decretaq̄ mori tempus secum ipsa, modumq̄ exigit. Exigere finire. Ouidius, Iamq̄ opus exegi. Exigere.

Da spacium vitę, confutat & vota illorum qui longam sibi exoptant vitam, ostendens multis argumentis nihil homini posse melius contingere breuitate vitę, iuxta illud Plinii, Natura nihil hominibus breuitate vitę pstitit melius. Hebescunt sensus, membra torquentur, pmoritur visus, auditus, incessus, dentes etiam, ac ciborum instrumenta, nulla demum genitis quies vnq̄ est, quę omnia incommoda a poeta commemorantur.

Deformē, proponit incōmoda longę vię. Pro cute pellem, distinguit poeta pellē a cute, vt pellis dicat̄ in sene, cutis in iuuene, licet apud autores hęc cōfundant. Cutem & pellem dicimus indifferenter in brutis & hominibus, cutem ēt in arboribus & pomis corticem ipm.

Genę. Pendentesq̄ genas, Genę dn̄r proprie tegumenta superiora pariter & inferiora oculi, quę etiam palpebrę appellant̄. Plin. lib.xi. cap.xxxvii. quę senescentibus solēt flaccescere, prisci tamen genas autore Plin. appellauere infra oculos malas, iuxta quod possemus intelligere pelliculas pendentes ex maxillis.

Quales vmbriferos vbi pandit tabraca saltus,
In vetula scalpit iam mater simia bucca.
Plurima sunt iuuenũ discrimina, pulchrior ille
Hoc, atq; ille alio, multum hic robustior illo.
Vna senum facies, cũ voce trementia membra,
Et iam leue caput, madidiq; infantia nasi.
Frangendus miseris gingiua panis inermi.
Vsq; adeo grauis vxori, natisq;, sibiq;
Vt captatori moueat fastidia cosso.
Non eadem vini, atq; cibi torpente palato
Gaudia. nam coitus iam longa obliuio, vel si
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus.
Et quamuis tota palpetur nocte iacebit,
An ne aliquid sperare potest hęc inguinis ęgri
Canicies? quid quod merito suspecta libido est
Quę venerẽ affectat sine viribus? aspice partis
Nũc damnũ alterius, nam q̃ cantante voluptas,
Sit licet eximius cytharoedus, siue seleucus,
Et quibus aurata mos est decurrere palla?
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atq; tubarum
Concentus. clamore opus est, vt sentiat auris
Quem dicat venisse puer, quot nunciet horas.
Pręterea minimus gelido iam corpore sanguis
Fębre calet sola, circũsilit agmine facto
Morborũ oẽ genus, quorũ si noia q̃ras (chos,
Próptius expediam quot amauerit hippia mę-
Quot themison ęgros autũno occiderit vno,
Quot basilus socios, quot circũscripserit irus
Pupillos, quot longa viros exorbeat vno
Maura die, quot discipulos inclinet amillus,
Percurram citius quot villas possideat nunc

Quales vmbriferos, ordo est, quales rugas simia iam mater scalpit in vetula bucca vbi tabraca pandit saltus vmbriferos.

Tabraca. Tabraca, oppidũ est aphricę Mela & Ptolemęo & Plinio lib. v. ca. iii. Solino, claudiano Silio Italico, autoribus. Ibi magna est copia simiaꝝ, vnde Strabo lib. xvii. sic tradit, Refert possidõius se quum ex gadibus in Italiam nauigaret in lybię oram delatum eẽ, ac syluã quãdam secus mare vidisse simiis plenã quarũ alię sup arboribus, alię in terra sederent, nõnullę catulos hęrẽt & ubera depẽdẽtia, risisse itaq; quũ eas uberibus graues cerneret nõnullas ẽt caluas, nõnullas herniosas a Tabraca fit possessiuũ Tabracenus. Vna senũ facies, vna qualitas, vna paritas, vna similitudo, Virg. in geor. Nec pingues vnam in faciẽ nascunt oliuę. Infantia. i. more infantis semp nares stillãt, legit & instãtia & melius. Gingiua, a gignendis dentibus dicta. Grauis, molestus.

Cossus. Cosso captatori, Cossi vt scribit Festus dñr natura rugosi a similitudine vermiũ ligno editoꝝ, hic propriũ est nomẽ captatoris auarissimi de quo ante.

Torpente, hebescẽte.

Cũ ramice, Ramex morbus est qui integris

ramex. testiculoꝝ tunicis innascit cyrsocelen gręci appellant, venę in tumescunt, hę quoq; intortę, glomeratęq; ad superiorem partem vel ipsum scrotum implẽt vel mediam tunicam vel imã interdum ẽt sub ima tunica circa ipsum testiculum, ne. nũq; eius increscunt. Suspecta libido, qd inquit dices quod ii qui in coitu operam pręstare non possunt suspecti sunt ne sint irrumatores, ita enim facilius arigunt, vnde Martialis, summa petas. i. os illic mẽtula viuet anus. Tiberius ad hoc irrumationis viciam natura (vt scribit Suetonius) & ętate pronior erat. nam qui senex est facilius hanc detestandam libidinem, quę viribus non indiget exercere potest q̃ coitum. Aspice partis. alio incommodo senex afficit, q: auditu priuat, nulla enim ei potest esse voluptas aliquo canẽte. Sit ne seleucus. i. optimus citharoedus qualis fuit Seleucus, vt sit sensus, nulla suauitate modulationis demulceẽ licet optimus citharoedus canat, & ipse Seleucus, quẽ pro optimo sui temporis citharoedo intelligit & licet sint illi quibus est mos decurrere palla aurata, hoc est tibicines quorum cãtus est multo clarior. Tibicines enim induti veste longa vagabanẽ per scęnam canẽdo Horatius in poetica, Sic priscę, motumq; & luxuriã addidit arti Tibicẽ, traxitq; vagus per pulpita vestem. Quid refert, refellit eos qui possent dicere senem nõ audire quia a canentibus lõge sedeat, vt sit sensus, sedeat qua parte velit theatri non tamẽ audiet citharoedos, quẽ vix exaudiat cornicines & Tubicines quorum sonitus sunt acerrimi.

Quot nũciet horas. nam pueri nunciabant horas dominis. Mart. in viii. Horas qnq; puer nõdum tibi nũciat, & tu iam conuiua mihi cecẽliane venis. Plinius lib. vii. Cn. Bebius Pãphilus prętectura & ipse functus obiit quum a puero quęsisset horas. Pręterea minimus, aliud senectutis vitiũ oñdit q: . s. calore naturali destituat. Hippia, mulier adultera suis tpibus de q̃ supra Hippia qd vidit.

Themison, a Plinio & Cornelio Celso cõmẽdaẽ vt optius medicus, licet hoc loco a Iuuenale noteẽ. Quot basilus socios, Tpibus Cęsaris Basilus viguit de quo Lucanus. Vt primũ aduerse socios in littore terę, & basilũ videre ducẽ noua furta p ęquor Exqsita fugę, vñ hic ponẽ pro quocũq; puinciarũ spoliatore. Circumscripserit, circumuenerit & fraudauerit, verbũ autẽ formatũ a lõga scriptura, qua hoies circũligantur & illaqueanẽ, vñ circũscriptorẽ dicimus defraudatorẽ & deceptorẽ. Iuuenalis in Satyra xv. Pupillũ ad iura vocantẽ Circũscriptorẽ. Irus. vt est apud Circũ- Hom. i. xviii. Odyssę Itacẽsis fuit mẽdicus stultus magno corpe, sed nullis viribus quẽ vlysses domũ reuersus sub mẽdici hitu pugnis pene occidit. De quo sic Marti. Quũ sis tã paup q̃ nec misabilis irus. Ouid. Irus egens Binominẽ appellat Ouid. in ibim. Nã & Arnęus dictus ẽ, hic vero ficto noie a Iuuẽale ponẽ pro paupe tutore, ἰρος. n. vt scribit Gelius attici aspirãt interpetaturq; pauper, vocãt. n. attici ἰχθὺν ἶρον, quod sigñat piscem pauperem. Inclinet ad obscoena. Amillus, hunc etiã Martialis notat vt pediconem lib. vii. Reclusis foribus grandes pcidis amille, Et te dephendi quũ facis ista cupis. Exorbeat, fellando scilicet.

scribo Irus.

Quo

Debilis Quo tondēte.de Cinnamo tōsore ītelligit de quo in pria Saty. Coxa debilis. Debilē appellamus q corpe nō sit integro sed aliq̄ pte manco. Seneca. Vt magis dili gas ītegrū oibus mēbris, atq̄ illęsum q̄ debilē aut luscū. Idē in cōtrouersiis. Quidā expositos debilitabat ē debilitatos mēdicare cogebat, ac mercedem exigebat ab eis. Trāqllus in Augusto. In hoc ludicro. C. Noniū asprenatē lapsu debilitatum aureo torque donauit. Luscis. Luscus appellaē q & hebeti est visu & q altero oculo caret. Mart. Oculo philenis semp altero plorat, quo fit istud mō q̄ris. lusca ē, vñ & lusciosus dr̄ inter diu pa℞ cernens, quos greci autore Fulgentio myopes vocant. Plau. in Mercatore mi rust lolio victitare te tā vili tritico, qa lusciosus es, dñt. n. comedentibus loliū oculos obscurari.

Rictus Rictū. i. os, estq̄ apd̄ autores īueniri & i hoie & aiali bruto. Hora. in satyris. Ergo nō satis ē risu diducere rictū Auditoris. Pli. li. viii. loquēs de tauris qbusdā sylue stribus sic scri. Oculis cęruleis, pilo in contrariū verso, rictu ad aures dehiscēte. Mart. Rictibus his tauros non eripuere magistri. Rictus ēt iani bus dicit̄. Pli, lib. x. cap. ix. loquēs de Cocyce aue sic ait. Nec alio q̄ colore, ac rictu colūbi potius. Sed oī mēbro℞ dāno. Oñdit inter alia senectutis icōmoda hoiem ēt, qd̄ oium est grauissimū, desipe. Ad phialē, mulierē fellatricē sui tpis notat cui senex irrumator bona sua relinqt. Oris artifi. ad fellandū. s. Quod steterat. i. qd̄ os p ipsa steterat. In carcere for. in lupanari ī quo meretrices nō aliter q̄ noxii in carcere cōtinentur.

Vt vigeāt. esto inqt qd̄ ai sensus vigeāt, multa tñ in cōmoda patiēda sunt. Nigra veste. i. lugubri & pulla, q̄lis in funeribus solet sumi. Rex pilius. Nestor Nelei filius Pilō Triphylię vrbē ipio tenuit. Ouid. Nos pilō antiq nelei nestoris arua Misimus, incerta ē fama remissa pilo. Cōstat aūt tres fuisse vrbes hoc noie, hasq̄ oēs ī pelopōneso, Vnā in Elide ad Alpheū, q̄ & Eleā nuncupant, Alterā ī Messenia sub. Aegalio mōte q̄ Coryphasiā. Tertiā in Triphylia q̄ & Triphiliacā & lepreaticam. necnō & Heleiam a Neleo patre Nestoris vocāt. Hic tertiā hoium etatē Vixisse dr̄ ab Hom. i. iii. Odyssee, Oui. Vixi annos bis. c. nunc tertia viuit̄ ętas, Cicero in Catone maiore. videtis vt apud Hom. sępissime Nestor de virtutibus pdicet. Tertiā. n. iā ętatē hoium viuebat. Horatius. At non ter ęuo functus amabilē plorauit oēs antilochū senex annos, Antilochū in bello troiano amisit quē Mēnō autorę filius vt scribit qu in. ītéremit. Achilles mox pcibus motus Nestoris in vltionē antilochi Mēnonē interfecit. Secūdę v. ętą a cornice. i. post cornicē, q̄ multis sęculis fert̄ viuere Hesiodus. n. vt putat Plin. fabulose multa de hoium ęuo referens cornici nouē ętates nostras attribuit, vñ & Vir. sequutus Hesiodū sic scribit, Hos nouies superat viuēdo garrula cornix, Ouid. ī Meta. Capiṫq̄ nouē cornicis sęcula passę. Fe lix nimi℞. Ironia ē, ac si dicat īfelicissimus fuit. Dextra cōpu. Consuetudinē tangit vete℞ qui ānos digito℞ gestu cōputabāt, cuius rei ita meminit Apuleius l. ii. Apologia. Si. xxx. ānos p decē dixisses posses videri p cōputatiōis gestu errasse, quos circulare debueris digitos apuisse. quū vero q̄draginta, q̄ facilius cęteris porrecta palma signant ea q̄draginta tu dimidio auges n̄ potes digito℞ gestu errasse, nisi forte triginta anno℞ pudentillā ratus bios cuiusq̄ āni cōsules nūerasti. Eiusdē rei meminit & pli. li. xxxiiii. c. vi. Pręterea ianus geminus a Nūa rege dicatus q pacis, belliq̄ argumēto colit̄ digitis ita figuratus vt trecēto℞ qnq̄ginta qnq̄ die℞ no. p signationē anni tpis & ęui se deū idicaret. Beda vero li. de tpibus de numero℞ rū cōputatōe sic scr. Depressio sinistri auricularis stricta ad mediū manus facit vnū. Anularis facit duo Medii tres. Eleuatō auricularis q̄ttuor. Annularis. v. Depssio ipius ānularis cū eleuatōe medii sex Extēsio auricularis ad resceptā manus. vii. annularis octo. Medii. ix. Extrēitas indicis ad mediū pollicis. x. Extēsio pollicis iuxta īdicē extēsiū viginti. Osculatō pollicis ad idicis l suis extrēitatibus trigita Crux pollicis sup indicē q̄dragita, Depssio pollicis qnq̄ginta. Positio indicis sup pollicē depssū. lx. Tornatio indicis sup extremitatē pollicis. lxx. positio idicis sup mediū pollicis extēsi. lxxx. Torculatio idicis stricta. xc. Hęc oia in manu sinistra, ve℞ qnū computare volebāt numeros cētenarios transibant ad dextrā. & vbi in sinistra fiunt decē, in dextra fiūt centū, ubi in sinistra viginti, in dextra. cc. & sic successiue, vsq̄ ad mille. Diuus Hieronymus in Iouinianū scribēs i exponēda dñi parabola, q̄ est de fructu agri trigesimo sexagesimo, atq̄ cētesimo, triginta tradit digito℞ molli cōiūctiōe. lx. ꝓo supiore digito depsso signari, mox addit porro cētesimus numerus diligēter q̄so lector attēde, de sinistra trāsfert̄ ad dextrā, & iisdē qdē digitis sed nō eadē manu qbus in leua nuptę signifi cant & vidue, circulū faciens exprimit virginitatis coronam, vnde ergo Nestor quum vltra centum annos vixisset, recte annos suos dextra computabat.

Comicis ętas.

Quo tōdēte grauis iuueni mihi barba sōabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, ē luscis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum coenę diducere rictum
Suetus hiat tantū ceu pullus hirūdinis ad quē
Ore volat pleno mater ieiuna, sed omni
Membrorū damno maior dementia, quę nec
Nomina seruorum, nec vultū agnoscit amici
Cum quo pterita coenauit nocte, nec illos
Quos genuit, quos educit, nam codice sęuo
Heredes vetat esse suos, bona tota feruntur
Ad phialē, tantum artificis valet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis,
Vt vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatę
Coniugis ē fratris, plenęq̄ sororibus vrnę.
Hęc data pena diu viuentibus vt renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo moerore ē nigra veste senescant.
Rex pilius (magno sic qcq̄ credis homero)
Exemplum vitę fuit a cornice secundę,
Foelix nimirum qui per tot sęcula mortem
Distulit, atq̄ suos iam dextra cōputat annos,

Quiҫ nouū totiēs mustū bibit, oro parūper
Attendas quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, ē nimio de stamine, quū videt acris
Antilochi barbam ardentem, nam q̄rit ab oī
Quisquis adest socio, cur hęc in tempora duret
Quod facinus dignum tā lōgo admiserit ęuo.
Hęc eadem peleus raptum quū luget achillem.
Atq̧ alius cui fas ithacum lugere natantem.
Incolumi troia priamus venisset ad vmbras
Assaraci magnis solēnibus hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus inter
Iliadum lachrymas, vt primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissaq̧ polyxena palla,
Si foret extinctus diuerso tempore, quo iam
Coepęrat audaces paris ędificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit

Totiens mustum bibit.i.qui tot annos vixit. De legibus fatorum.i. parcarum quę in tam longum tempus vitam suam produxerint. Nimio stamine.longa vita, quę per filum ostendit. vnde illud Virg. Parcę fila legunt. Tres enim parcę esse dicunt, Clotho, Lachesis, & Atropos, quę summa concordia nendo vitam hoīs disponere dr̄. vnde a poetis dr̄ parcę concordes.

Parcę.

Antiochi barbam.i. filium suū iā barbatum & ętate iā adulta. Acris, strenui ē fortis in bello. querit.s. cum multis querelis. Qd̄ facinus, qd̄ scelus, quā impietatē cōmiserit vt pro supplicio dii tam lōgam vitam sibi tribuerint. Dignum tam longo ęuo. hoc loco eorum opinionem probat q in longinquitate vitę ifoelicitatem esse putāt, vñ illud Senecę in prouerbiis, Heu quā poenitenda incurrunt viuendo diu, in breuitate autem foelicitatem, vnde illud est Plinianū li. xxviii. cap.ii. Hoc primū quoq; in remediis animi sui habeat ex omnibus bonis, q̄ hoī tribuit natura nullum melius esse tempestiua morte & illud. lib. vii. Natura vero nihil hominibus breuitate vitę pręstitit melius. Traxit aūt colorē ex illo virgiliano ī nono. quando aliter nequeo crudelē abrumpere vitam.

Tam longo ęuo, quod tam diu esset sibi viuendum vt spectandum sibi foret funus filii, cuius mortem indignanter tulisse docet & Propertius. Nā quo tā dubię seruetur spiritus orę Nestoris est visus post tria sęcla cinis, quis tam longęuę minuisset fata senectę Gallicus iliacis miles in aggeribus, Non ille Antilochi vidisset corpus humari, diceret aut o mors cur mihi sera venis, Horatius. At non ter ęuo functus amabilē plorauit ois antilochum sex annos. Et Nestor apud Hom. in. iii. odyssęę. Illic iacet meus charus filius fortis & clarus antilochus.

Hęc eadem peleus.s.conquerit, Achilles Thetidis & pelei filius fuis quē ad troiā profectum in templo apollinis tymbręi occisum ferunt insidis paridis post simulachrū latentis, quū illuc accessisset vt amatā polyxenam vxorē duceret, vñ fingit tenente apolline arcū paridem tela in Achillem direxisse, Vergi. Dardana qui paridis direxti tela, manusq; corpus in ęacidę, Hunc ergo pater peleus vt immatura morte pręuentum miserabiliter fleuit. Atq; alius.s. Laertes Vlyssis pater.s.cōq̄rit. Nam Vlysse per tot maria errante Laertes pr̄ vt scribit Hom. in primo odyssęę. In agro quotidie opere rustico se macerabat ancilla vetula panē & vinum ei ministrante, rogabatq; assidue Iouem vt aīam ex membris solueret.

Cui fas, cui par est & decet. Ithacū, Vlyssem p ithacensem ab ithaca eius patria. Est aūt ithaca insula aū sinum corinthiacum non longe a Cephalenia insula.

Natantem, per maria iam decem annos errantem.

Incolumi troia, priamus inquit nō vidisset obsidionem decēnalem patrię suę, nec mortē tot liberorum, totq; propinquorum, si ei prius contigisset obire mortem q̄ paris rapuisset helenam, Nec tam flebiliter illa caneretur. Hęc oīa vidi inflammari priamo ui vitā eripi, Iouis aram sanguine turpari. Sicq; ostendit in lōgitudine vitę multas existere miserias, vnde Seneca in prouerbiis, vt mō diximus, Heu q̄ poenitenda incurrunt viuēdo diu. Ordo aūt est priamus magnis solēnibus venisset ad vmbras Assaraci incolūi troia hectore portante funus & reliqs fratrū ceruicibus.s. portantibus, inter lachrymas iliadum.i.mulierum troianarum. Assaraci. Tros genuit Assaracū & Ilū. Ilos Laumedontę priami patrem. Hectore funus portāte. Apud antiquos a filiis funera patrum efferebant. Nā vt scribit Plinius li. vii.c. xliiii. Qu. Metellus macedonicus a quattuor filiis illatus est rogo.

Reliquis fratrū, subaudi a superiore portantibus. Quinquagita.n. autore Hom. habuit filios, et filias duodecim.

Vt inciperet, ita vt inciperet tanq̄ pręfica. Nam in funeribus cōducebantur mulieres quę ad lamentandum mortuum plangendi modum cęteris darēt, eę dictę sūt pręficę quasi quę aliis ad id muneris p̄ficerent, Neuius, Hęc qdem me hercle opinor pręfica ē quę sic mortuum collaudat, autor ē Festus. Polyxena, priami filia, De qua sic loquit Achilles apud Philostratum, verum eē eā apud tumulū meum fuisse iugulatā non inuitā tū neq; a gręcis sed ipsa sponte ad tumulum meū veniēs quū amoris quē erga me summū habuerat meminisset erecto gladio incubuit. Scissa palla. palla vestis est honeste mulieris Verg. Pallam signis, auroq; rigentē. Plautus in menechmis, pallam ad phrygionem fer confecto prandio, in luctibus aūt funerum pręe dolore vestes scindebant. Diuerso tpe.s. ab eo quo euersa fuit patria. sed quo paris parabat nauigare in gręciā vt raperet helenā.

Prefica

Carinas audaces.i. ipse audax qui in gręciā cū Aenea delectaq; troiana iuuentute nauigare non est veritus, rapturus (quod fecit) helenā marito. Nam quū priamus ęgre ferret Hesiōem sororem suam ab Hercule iure belli sublatam & traditā telamoni misit paridē in gręciā edoctū vt hesionē repeteret, quod si non impetraret, aliam raperet. Postulata hesione nec reddita regionem vastauit, & sparta ui expugnata helenam abduxit, ob quod a marito recipi meruit. Alii scribūt Paridem a Menelao hospitio honorifice susceptum pulchritudine mulieris captum hospitii iure calcato cum omni regia supellectili le eam abduxisse volentem. Alii diuersa sentiūt. Diffusius hanc historiam in commentariis nostris in Achilleida recitauimus. Longa dies igitur, quum ergo inquit priamus tam multa aduersa diu viuendo sit perpessus quid ei profuit longa vita? ac si dicat longe melius fuisset si in viridiore ętate mortuus esset. Longa dies, longum tempus.

Euersa,

Eversa, & flammis asiam ferroq; cadentem,
Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara
Et ruit ante aram summi iouis, vt vetulus bos,
Qui domini cultris tenue & miserabile collum
Prębet ab ingrato iam fastiditus aratro.
Exitus ille vtcunq; hominis, sed torua canino
Latrauit rictu, quę post hunc vixerat vxor.
Festino ad nostros, & regem transeo ponti.
Et croesum, quem vox iusti facunda solonis
Respicere ad longę iussit spacia vltima vitę.
Exilium & carcer minturnarumq; paludes,
Et mendicatus victa carthagine panis
Hinc causas habuere, quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid roma beatius vnquam,
Si circunducto captiuorum agmine, & omni

Euersa, prostrata. Asiam, hyperbole, non enim
totam Asiam, sed multas Asię ciuitates vna cum troia
euersas. Miles tremulus. i. Priamus, qui senio confe
ctus capta iam troia arma induit, vt patrię opem ferret.
Verg. Arma diu senior desueta trementibus ęuo Circū
Tiara dat nequicq̄ humeris. Tiara, de tiara satis superius
diximus ex testimonio
Herodoti & aliorum au-
ctorum eo loco vestitur
bucca tiara. Est enim ge
nus pilei quo reges per-
sarum vtebātur. Ru
it ante aram. Cicero in
primo Tuscula. sic scri-
bit Priamum tanta pro
genie orbatum, quū in
aram confugisset ma-
nus hostilis interemit.
hic si viuis filiis incolu-
mi regno occidisset astā
te ope barbarica, tectis cę
latis, laqueatis vitā tan
dem a bonis an a malis
discessisset. Sum-
mi iouis, scilicet hercei,
de quo Lucanus. Herce
as monstrator ait non re
spicis aras. Ouidius in
Ibin sic. Cui nihil her-
Herce cei profuit ara Iouis. Herceus autem iuppiter est dictus
us quod intra vallum coleretur. nam ἕρκος septum signi
Iuppi ficat. Ab ingrato aratro, idest ab ipso agricola igra-
ter to, idest quem iam agricola ingratus fastidiuit. Exi
Hecu- tus ille hominis. i. finis vitę priami. Vtcunq; suban
bę di fuit. quasi dicat satis miserabilis fuit. Sed torua.
cōuer sed vxor Hecuba terribilis fuit omnibus suis latratibus.
sio nam vt scribit Ouidius libro. xiii. metamor. ea post cę-
dem Priami euersionemq; patrię. quum mortem Poly
dori filii vlcisceretur excęcato Polymestore. a quo Po-
lydorus interemptus fuerat furibunda abeuntes grecos
latratu est insectata. vnde in canē conuersam finxerūt.
Ouidius. Rictuq; ad verba parato Latrauit conata lo-
qui. De qua sic Plautus in Menechmis. Nō tu scis mu
lier Hecubam quapropter canem greci esse predicabāt,
omnia mala ingerebat quemq; aspexerat, itaq; adeo iu
re cępta appellari canis. De ea item sic Cicero in tertio
Tusculanarum. Hecubam autem putant propter animi
acerbitatem quandam & rabiem fingi in canem esse cō
mithri uersam. Transeo. occupatio est. Regem ponti. Mi
datis thridatem. qui ad sexagesimum & octauū ętatis suę an-
mors num per multas erumnas & clades peruenit. Ter enim
a Romanis ducibus superatus est a Sylla, Lucullo, & Pō
peio. Demum quum a Pharnace filio bello premeretur
obsidereturq; in regia mortem per venenum tentauit
vxore prius, sororibus & pellicibus veneno necatis, sed
quum id frustra hausisset, quod a teneris annis remedia
sibi aduersus venena comparasset, a milite gallo nomi-
ne Buhoco in cędem suam exorato interfectus est, au-
Croesi ctor est Plutarchus. Et croesum, hic est ille Croesus
mors Lydorum rex, qui quum omnium hominum foelicis
simum se arbitraretur. (Thesauros enim maximos ha-
bebat) accedenti ad se Soloni philosopho, quum ex egy
pto reuerteretur, diuitias suas ostendit, interrogauitq; an
quisquam esset se foelicior. Tunc respondit Solō nemi
nem ex viuentibus appellādum esse foelicem, quod ad
vltimum vsq; fati diem ancipiti fortunę subiecti esse-
mus, quod dictum ex parabolis Salomonis sumptū est
qui ait. Nec beatum aliquem putes antequam moria-
tur. ad quod respexit Ouidius. Sed scilicet vltima sem
per Expectanda dies homini, diciq; beatus Ante obitū
nemo, supremaq; funera debet. Itaq; cum a cy
ro rege Persarum bello
captus rogo esset in com
pedibus positus cū qua-
tuordecim Lydorū cla-
rissimis filiis, recordatus
est sententię Solonis no
minauitq; ter Solonem.
quo audito Cyrus quū
aliquem deum inuoca
re crederet grauiter indo
luit memor humanę cō
ditionis, quę incertis for
tunę flatibus iactatur.
Ita Croesum ex rogo iā
ardenti, sed diuino quo-
dam imbre cęlitus de-
misso extincto abstractū
ad se adduci iussit, de eo
multa Herodotus, Iusti
nus, & Plutarchus scri-
bunt. Solonis. Solon Solon
vt inquit Laertius Salaminius patria fuit. Athenis ca-
nuit Tarquinio prisco romę regnāte, leges atheniensibus
dedit tanto tēperamēto vt parē gratiā a senatu & plebe
contraheret, quibus si Athenienses auctore Valerio vti
voluissent sempiternū habituri fuissent imperiū. Is om
niū hoīum & oraculi iudicio sapientissimus est habitus
Respicere ad vltima spacia. vt nemo. s. vt memora-
uimus citra mortē foelix diceretur. Exiliū & carcer.
Incōmoda inquit quę plurima ꝑpessus est. C. Marius
habuere cās ex longa vita. nā Marius superatus a Sylla
minturnis latuit in palude, vbi cōprehensus in carcerē
est coniectus. Gallum missum qui eū interficeret vul-
tus maiestate pterruit. solutis a minturnēsibus vinculis
in africā nauicula traiecit. sed cū Sextilius africę pretor
moneret ꝑ lictorē vt inde facesseret rńdit lictori, vade &
nūcia Sextilio te vidisse. C. Mariū i ruinis carthaginis
sedētē, exulēq; & panē mēdicātē, & cū dicto discessit. hęc
breuiter tāgit poeta. De qbus diffusius Plutar. & Pli. de
viris illustribus. Minturnaꝝ pa. iter formias & sinues
sam Minturnę sunt vtrinq; ad stad. lxxx. distātes, inter
fluit āt lyris amnis quē olim Clanin vocauere, q ibi pa Minturne
ludes efficit. De qbus Luca. sic. Quū post teuthonicos
victor lybicosq; triūphos. Exul limosa marius caput ab
didit vlua. Stagna auidi texere soli laxęq; paludes. Hic
ca. ha. i. ex lōga vita. Quid il. ci. tu. i. pcreasset. Vergi.
Dardanidę turpi q̄ vos a stirpe parētū Prima tulit. i. p-
creauit & i lucē pduxit. Sensus ē. qd. n. inqt beatius i ter-
ra extitisset ipso mario, si ei post triūphū teuthōicū cōti
gisset mori. Nā so cōsulatu, q vltro ei delatus fuit cym
bros i gallia apd aq̄s Sextias, teuthonas i Italia in cāpo
Sanidio vicit, de qbus triūphauit. Circūducto. c. ag.
nā captiui māibus reuincti post terga vel cathēis collo
iniectis, Impatorē triūphātē pcedebāt, vsq; i capitoliū.
Papinius in syluis Actias ausonias fugit cleopatra ca-
thēas. Proper. Aut regū auratis circūdata colla cathēis.

Bellorũ pompam animas exhalasset opimam,
Quum de tenthonico vellet descendere curru?
Prouida pompeio dederat campania febres
Optandas, sed multę vrbes,&̃ publica vota
Vicerunt, igitur fortuna ipsius &̃ vrbis
Seruatum victo caput abstulit, hoc cruciatu
Lentulus, hac poena caruit ceciditq; cethegus
Integer, &̃ iacuit catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris maiore puellis
Murmure, quũ veneris fanũ videt anxia mater
Vsq; ad delitias votorum, cur tamen inquit
Corripias? pulchra gaudet latona diana.
Sed vetat optari faciem lucretia, qualem

Põpa Pompa. ἀπὸ τοῦ πέμπω, quod est mitto, est.n. ordo rep̃ p̃gredientiũ. Animam opimã, magnificam, allusio ẽ ad spolia opima, quę dux duci detraheret. Curru ten thonico. quo in triũpho tenthonico est vectus, sicq; col git ex longa vita foelicitatẽ minime censendã. Pro uida Põpeio, scribit Plutarchus ante ciuile bellũ, quũ

Põpeius Põpeius Neapoli ęgrotaret, vota publice suscepta ob eius salutẽ, vnde ad multa mala futura ẽ reseruatus, victus enim acie pharsalica ĩ Aegyptum fugit, vbi iubente Ptolemęo annos sexagi ta natus obtruncatus est ab achilla & photino, caput Cęsari aduenięti velamine opertum cũ annulo oblatum est. Truncus a Seruio Codro humatus est inscribente in sepulchro. Hic situs ẽ Põpeius magnus. Strabo scribit in monte Casio fuisse sepultum, vbi templum est & Iouis Casii. Est ergo sensus. Põpeio inquit rectius consultum fuisset, si mortuus esset eo tp̃e quo Neapoli ęgrotauit, multis enim miseriis caruisset. videturq; Iuuenalis sumpsisse hoc ex Cicero. in primo Tusc. q̃la. sic scribente. Pompeio nostro familiari, quum grauiter ęgrotaret Neapoli melius est factum. Coronati Neapolitani fuerãt, nimirum etiam puteolani vulgo ex oppidi publice gratulabantur. Ineptũ sane negocium & grȩculum, sed tñ fortunatũ, vtrum igiť si tñ esset extinctus a bonis rebus an a malis discessisset? certe a miseris, non enim cum socero bellum gessisset. non imparatus arma sumpsisset, non domũ reliquisset, nõ ex Italia fugisset, nõ exercitu amisso nudus in seruop̃ ferrum & manus incidisset, nõ liberi defleti, non fortunę oẽs a victoribus possiderentur, quod si mortem tñ obiisset. in amplissimis fortunis occidisset. Campania. Nã Neapolis ciuitas est campanię. Optandas febres. q̃ ei optandę fuissent, ne in tanta mala recideret. Vicerũt, impetrarũt salutẽ Pompeio aduersus ipsa fata, q̃ ei morbũ l; talẽ imiserant. Fortuna ipsius & vrbis .i. infoelicitas ipsius, quia interfectus est. Vrbis, qa bellũ ciuile ẽ gestũ cũ maxima totius vrbis calamitate. Igiť, qa diu vixit. Caput seruatũ .i. qđ tã multis votis incolume diu seruauerãt. Victo .i. Põpeio a Cęsare victo. Lẽtulus. P. Lentulus in cõiuratione Catilinaria vna cum cethego cõprehensus a Cicerone consule in carcere strãgulati fuerunt. Hoc cruciatu. quod caput ei nõ est abscissum. Ceciditq; cethegus integer. sine aliqua mẽbrop̃ diminutione. quũ vitã tñ laqueo amiserit vt scri. Salustius. Toto cadauere .i. toto cadauere integro. nã Catilina, vt idem auctor est acriter pugnãs cũ hostibus cõfossus est, longeq; a suis inter hostiũ cadauera reptus. Iuuena. ergo colligit nihil hoibus breuitate vitę posse melius p̃stari. Formã optat. cõsutat & eop̃ votũ qui liberis suis optant pulchritudinẽ. ostẽdens exemplis q̃ & forma sit res hoi perniciosa. Ordo ẽ & sensus. Mater anxia .i. sollicita .s. de natop̃ formositate vsq; ad delitias votop̃ optat formã pueris modico murmure, & puellis maiore quũ videt fanũ veneris, quasi quę sit dea p̃ quã genus humanũ crescat & p̃gignať, vñ sic venus apud Papiniũ loqtur. Nil ego nil fateor toto iã dulce sub orbe. Aut vidi aut genui. Maiore puellis murmure, nemo n. est parẽtum, q nolit filias pulchriores esse q̃ filios multisq; id rõnibus, sed maxime vt facilius nubant.

Vsq; ad delitias .i. vsque ad delicata nimis vota qualia expressit Persius. Hunc optẽt generũ rex & regina, puellę hũc rapiant, qcqđ calcauerit hic rosa fiat. q.d. non optat vt tã formosa sit, vt eã iuuenes in suos amplexus optẽt. Delitias. delicię Appellatiõe deliciap̃ accipimus oĩa q̃ loco festiuitatis hñr deducto nomine a delectãdo. Catullũ enim, passerem, colũbam, leonẽ, reliquaq; id genus & seruos q aliquo modo nos delectent delicias appellamus, vnde Mar. Stellę deliciũ mei colũba Catullus. Passer delicię meę puellę. Plutar. in vita. M. Antõii sic scribit. Erant aũt Sarmẽtus Cęsaris seruulus ex is'q festiuitatis cã haberi solẽt, quos romani delicias appellãt, iuxta qđ dixit Virg. Alexim delicias dñi. Et Seneca ad Luciliũ seruũ ruricolam delitiolum suũ nominat. Delitias etiã alio mõ nolamus vt si dicamus puep̃ nutritũ in sũmis delitiis, quasi in summis opibus & lasciuiis, vñ Seneca de breuitate vitę. Audio quędam ex delicatis, si mõ delicię vocandę sunt, vitam & consuetudinẽ humanã dediscere. Cur tñ corripias, cur inquit o poeta damnas hoc votum. verba sunt defensoris. Gaudet latona, exẽplo defendit votum esse honestum, allusio est ad illud Virgilii. Latone tacitum ptentãt gaudia pectus. Vetat Lucretia. docet te inquit Lucretia vxor Tarquinii collatini, quę fuit formosa. pulchritudinẽ non eẽ appetendam, quum ipsa ob eam occiderit, quum.n. a Tarquinii superbi filio p̃ vim fuisset stuprata gladio sibi pectus transuerberauit, notissima est historia ex Diõysio, Liuio, & Ouidio in fastis. Lucre Virginia. L. Virginii centurionis filia fuit virgo plebeia, cuius stuprãdę consiliũ cũ Appius decẽuir coepisset, eamq; corrũpere nqret, cliẽtem subornauit, q eã in seruitiũ deposceret facile victurũ, quũ ipse esset accusator & iudex. Pater q tũc Ialgido militabat re cognita, quũ ipse iudicii die superuenisset & filiã añ tribunal locatã, quũ defendere aduersus iniquũ iudicẽ nqret. Vltimo colloquio cũ ea ĩpetrato in secretũ adductã, cultro de taberna lanionis abrepto occidit. hoc tñ quum adhuc viueret dicto, liberã te & honestã filia ad manes progenitop̃ mitto. Nam viuenti neutrop̃ per tyrannum tibi potiendũ erat. Corpus eius humero gerens ad exercitum profugit, & milites ad vindicandum facinus accendit, qui creatis decem tribunis Auentinum occuparunt. Decemuiros abdicare se principatu coegerũt, eosque omnes aut morte aut exilio puniuerunt, Appius in carcere est necatus. Lege Dionysium libro decimo. Liuium in tertio ab vrbe condita. & Plinium de viris illustribus.

Gibbum

Gibbus Gibbum, tumorem appellamus & eminentiam in quacunq; parte corporis. vnde Tranquillus in Othōe. Excreverat etiam in dexteriore latere eius gibbus vel caro, prependebatq; adeo, vt egre fascia substringeretur et. Iuuenalis. Mediisq; in naribus ingens Gibbus, in genere autem foeminino idem Tranquillus in Domitiano

lus ephoebum, aliud periculum indicat imminere formosis. Nam a potentioribus castrabantur & principibus adhibebanturq; custodiendis lectis matronarum, vnde vocabulum est ductum ab ευνη quod ē cubile & χω quod ē teneo & habeo quasi eunecchus & per synęresim eunuchus. Domitianus tamen auctoribus Tranquillo

Ipsa habuit, cuperet rutilę virginia gibbum
Accipere, atq; suam rutilę dare. filius autem
Corporis egregii miseros trepidosq; parentes
Semper habet, rara est adeo concordia formę
Atq; pudicitię, sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata sabinas.
Pręterea castum ingenium, vultumq; modestū
Sanguine feruentem tribuat natura benigna
Larga manu (qd eni puero cōferre potest plus
Custode ē cura natura potentior omni)
Non licet esse viros, nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes,
Tanta in muneribus fiducia, nullus ephoebum
Deformem sęua castrauit in arce tyrannus,
Nec pretextatum rapuit nero loripedem, vel
Strumosū, atq; vtero pariter gibboq; tumētē.
Nunc ergo iuuenis specie lętare tui, quem
Maiora expectant discrimina, fiet adulter
Publicus, ē poenas metuet quascunq; mariti
Exigere irati, nec erit foelicior astro
Martis, vt in laqueos nusq̄ incidat, exigit autē
Interdum iste dolor, plusq̄ lex vlla dolori
Concessit, necat hic ferro, secat ille cruentis

& prima declinatione protulit. Ipsum enim Domitianum ferunt somniasse
gibba gibbam sibi pone
gibber ceruicem auream enatam. dicitur & Gibber, vnde gibberosi & gibbosi homines nominantur. Apuleius secundo libro floridorum. Quumq; inter scapulum crates retexisset, quod erat aucto gibbere. Rutilę. aut notat mulierem deformem temporibus suis, aut eā designat, de qua Plinius in septimo quę vixit nonaginta & septē annos. Suam. s. faciem. Miseros parentes, ne corrumpatur.

Rara est concordia formę. Rarenter inquit inuenias, vt qui formosus sit in castitatis se terminis contineat. Ouidius. Lis ē cum forma magna pudicitię. aut enim corrumpitur, aut moechatur. Licet horrida. Ordo est. Licet domus horrida & imitata veteres sabinas tradiderit mores sanctos. Horrida, inculta & omnium deliciarum expers. Veteres sabinas. Nam mulieres sabi
Sabinę castę nę pro exemplo pudicitię habētur. Quod si pudica mulier in partem iuuet domum, atq; dulces liberos sabina qualis Martialis libro primo. Casta nec antiquis cedēs leuina sabinis. Pręterea castum, hic sensus est, licet inquit benignitate naturę fiat vt aliquis sit castus & verecundus per se nullo custode adhibito, nec cura alicuius, qui cogat eum esse pudicum & bonum, quando ipsa natura sit optima, custos tamen non licet esse virū cum maxime velit, cogitur enim tāquam foemina pati muliebria & cynędus fieri, hoc autem cum eo conuenit. Rara est adeo concordia formę. Ordo autem est, natura larga pręterea tribuat ingenium castum, & vultum modestum, feruentem sanguine, manu benigna. nam reliqua sunt per parenthesim. Natura larga, ad conferendū, melius est sit hypallage, vt sit natura benigna tribuat larga manu. Natura potentior omni custode & cura. Ostendit autem naturam difficulter superari, q enim mores nobis per consuetudinem insederunt, quę altera habetur natura, vix queunt immutari. Non
Prodigere licet esse viros. quia vt dixi stuprantur. Prodiga, consumptrix, prodigere enim vt inquit Festus est consumere. Corruptoris. quia muneribus etiam ipsos parentes expugnat vt vendat filios ad obscoena. Nul

& Martiale, edicto inhibuit mares castrari.

Ephoebi Ephoebum, idest puerum, qui iam peruenit ad pubertatem. Nā ephoebi dicūtur qui ad pubertatem peruenere, ea omnino ętas ē ab annis quatuordecim, vel xvii. Ephoebia ē prima ętas adolescentię auctores Censorinus libro de die natali & Donatus. Nomen enim est grecū επι.in. & ηβη pubertatem significat. Ephoebi ergo dicuntur existētes in pubertate. Arce.
Arx Arx vt diximus auctore Asconio vel sedes tyrāni dicitur, vel editus in ciuitate & munitior ad salutem ciuium locus. Verg. Quo tres summa loco pandbu, quam prehendimus arcem.

Rapuit, stuprauit.

Struma Strumosum. Struma est tumor, vt scribit Celsus in quinto l quo subter concreta quędam ex pure & sangine quasi glandulę oriuntur, quę vel precipue fatigare medicos solent. nascuntur. n. & in inguinibus & lateribus, sed maxime in ceruice. Est etiā struma, vt docet Aristo. lib. viii. de natura animalium. morbus quo & sues & boues laborant verba Aristotelis. Struma appellatur quū captus dolor & grauitas sui est, quo plurimi laborare solent. Et infra de bobus loquens. Quod deniq; in hoīe febris, idē in boue struma est. vn̄ Plini. de suibus. Obnoxiū genus morbis angine maxime & strume. Tumentē vtero, q sit vtero tumenti et inflato. Nūc ergo letare, inhibitio p pmissionē, ē. n. sensus. Quū filius inquit tuus formosus tā multis obnoxius sit piculis, debes sane pulchritudine eius delectari. q. d. nihil habes qd' leteris. Maiora discrimina, ppo nit aliud incōmodū & piculum formosorum. adulteri. n. fiunt publici. Exigere, sustinere. Alibi quā timeo victus ne poenas exigat aiax. Foelicior astro martis. i.
Martis adulterium ipso marte, quē cū venere cōcūbētē vulcanus clam retibus adamātinis inuolutū oībus diis vidēdū pbuit. Ouidius auctor. Iste dolor, quē mariti ex muliere adulterata cōcipiūt. Exigit, poscit & tanq̄ debitū repetit, maritus ingt iratus dolore vxoris adulteratę grauiores sumit poenas q̄ leges tolerant. Necat hic ferro. Aemulatio est Horatius in ii. Sermone. Hic se pcipitem tecto dedit, ille flagellis Ad mortem cęsus, fugiē hic decidit acrem Predonū in turbam, dedit hic pro corpore nummos.

Verberibus, quosdá moechos, & mugilis intrat.
Sed tuus endymion dilectę fiet adulter
Matronę, mox quum dederit seruilia nummos
Fiet & illius quam non amat; exuet omnem
Corporis ornatú, quid eni ylla negauerit vdis
Inguinibus, siue est hęc hippia, siue catulla?
Deterior totos habet illic foemina mores.
Sed casto quid forma nocet? quid profuit imo
Hippolyto graue propositú? qd bellorophóti?
Erubuit nempe hęc ceu fastidita repulsa,
Nec stheneboea minus, q̃ cressa excanduit, & se
Concussere ambę; mulier sęuissima tunc est

Mugilis Mugilis intrat. Mugilis vel mugil (vtroq. n. mõ di
cit) piscis est cuius natura teste Pli. lib. ix. videtur. in me
tu capite abscondito totú se occultari credentis. p inferio
ra moechis immittebat. Catullus. Ah tú te miserú maliq.
fati quę attractis pedibus patéte porta, percurrét rapha
Endy niq. mugilesq. Sed tuus endymion. Endymion. i.
miõis filius tuus formosus qua
fabula lis fuit Endymiõ vena
tor, quę luna ob specié
dilexit, dormientéq. est
osculata. Proper. Nudus
& Endymon phoebi coe
pisse sororé Dicit, & nu
dę cócubuisse deę. Papi
nius in syluis. Cedat ti
bi latbmius vltro. i. en
dymion, quę vt scri. Ci
ce. in Tusculañ. luna in
Lathmo móte Ionię ob
dormienté osculabatur.
Ouid. Faueas o cádida
dixi Et subeant alo lath
mia saxa tuo. hoc aút est
ex historia. ná vt scribit
Pli. lib. ii. Endymiõ pri
mus boium lunę cursum dep̃hédit, ob idq. amore eius
captus fama traditus. Endymion ergo p specioso ama
tore ponitur. Sic ét apud Apuleú in p, vbi quú ipm au
ctoré tertio anno interp̃taremur, oésq. codices haberent
charus Endosmion correximus Endymion. Fiet ad
ulter. spóte inquit formosas, turpes aút cõductus precio
amabit, earúq. libidini inseruiet. Seruilia, hic ponit p
vulgari muliere & adultera. alludit aút aut ad seruiliam
Bruti matré, catonisq. sororé, cú qua Cęsar libidinis cõ
mertiú habuit. auctor Plutar. Ait ad Seruiliá Naidem
de qua Sueto. in Neróe sic scribit. Ná Antonius Domi
tiú desiderio amicę Seruilię naidis transfugisse iactauit.
Fiet & illius. s. Seruilię quá nõ amat accepto premio.
Exuet oém. s. mulier. i. deponet, est aút rõ quare ma
troná quá nõ amat ineat, qa illa suo ornatu se spoliat &
adulterũ ditat. Quid. n. nihil inqt mulier hét qd moe
chis nõ donet. Inguinibus, voluptatibus suis vene
reis, de Inguine diximus in prima satyra illic, Ad men
surá inguinis. Siue hippia, siue inqt pdiga é vt hip
pia siue auarata vt catulla oino in adulterú é liberalis. pt
etiá esse alius sensus. Siue inqt nobilis est vt Hippia siue
humili loco nata, vt catulla, ac p hoc oés pariter mulie
res cú ipudicę sunt, in amatores suos sunt liberales. Ali
ter ét exponi pót vt sic dicas, siue pauper é, siue diues in
amatores suos liberalis est, quú é ipudica. Deterior foe
mina. mulier inqt ipudica, q̃ aliis in rebus honestatem
calcat in adulterũ se benigná p̃bet & liberalé. ne sibi obii
ci possit q sit rustica & male morata, quú amatori defati
gato nihil det. ergo in ea re hét totos mores. i. nihil omit
tit vt nõ possit dici bonis eé moribus. cú se benigná. fa
cilé, liberaléq. p̃beat. Sed casto qd forma nocet? An
tipophora é quasi Iuuenalis dixerit, oém formá esse no
cuá. Aduersarius cõtra negat ingens formá non nocere
casto. i. q in castitate viuere p̃posuerit. Poeta ergo exem
hippo plú subdit Hippolyti & Bellorophõtis pbás formam eis
lyti Ite nocuisse, quú maxime pudicitiá tueri cõstituissent. hip
ritus po'ytú. n. quú ob egregiá formá phedra nouerca dilige
ret, isq. eá auersaret dolore percita Theseo patri eú adul
terii falso accusauit, ob quá rem pater iratus a Neptuno
petiit, vel si manis Aegeo vt Phocas immitteret, cú iux
ta litus quadrigis veheret, quo facto equi cõsternati in
fugá p syluas conuersi hippolytú discerperút. Graue
p̃positú, cõseruandę castitatis. Quid bellorophõti. bel
lorophon filius Glauci regis Corinthiorũ quú ad proe
tú Abantis filiú arginorũ regem peruenisset ab Steno
boea. vel vt scribit Ho
me. Ancea vxore proeti
dilectus fuit ipatiéter. ea
ab eo petiit vti sibi copiá
sui faceret p̃mittés ei cõ
iugis regnú, q̃ cú ipetra
re nequiret. verita ne se
apud regé criminaretur
occupauit eú, asserés bel
lorophõté sibi vim iferre Bello
re voluisse. Proetus qd rophõ
eú dilexerat noluit de eo
suppliciú sumere, sed eú
ad Iebaté p̃rem Steno
boeę misit vt illú chime
re lacerádú obiiceret, q̃
eo tpe lyciorũ agros va
stabat, vñ bellua occisa
victor pfugiés, cú ad ce
lú pegaso quo vehebat euolare cõtéderet, neq. iá longe
abesset, territus altitudine decidit, periitq. Equus vero i
coelú receptus inter sydera est locatus. Ondit igit poeta
hęc mala ei ob nimiá pulchritudiné obtigisse. Nota est
fabula apud Hyginú de syderibus, & apud Home. li. vi.
Iliados. Erubuit nempe hęc. s. phedra, q̃ hippolytú té
tauerát, rubet. n. qui in turpi facinore dep̃hédit, vt illud
Rubet auditor cui frigida més est. & Teren. erubuit, sal
ua res é. Nec Sthenoboea. vxor proeti regis arginorũ.
Quá cressa. i. phedra filia Minois regis Creténsiú, quá
Theseus iterẽpto Minotauro secú abduxit. Cressa. i.
creténsis. Ouid. Mittit amaçonio cressa puella viro. Cõ
cussere am. cõmouere se & erexere ad vindictá. s. tractúq.
est a luctatoribus q certaturi manus cõcutiút. Pudor,
quo afficit, quú ausa sit ré pudédá téptare. Odio, quo
fert in eú a quo repudiata é. Elige qd ná, osténsurus é
poeta formá obesse ex historia, quá a Tacito p̃scriptam,
breuiterq. a Tráqllo tactá in exéplú affert. Ná Messali Messa
na Claudii impatoris vxor nouo furore inusitatoq. amo lina
re in. C. Syliú iuuentutis romanę formosissimú ita exar C. Sy
serat, vt Iuliá Syllaná nobilé foeminam matrimonio lius
eius exturbaret, vacuoq. adultero potiret. neq. Sylius fla
gitii, aut p̃iculi nescius erat, sed certo si abnueret exitio &
nõnulla fallendi spe, simul magnis p̃miis opiti futura &
p̃sentibus frui p solatio hébat. illa nõ furtim, sed multo
comitatu vétitare domú & cõgressibus adherescere lar
giri opes, honores. itaq. p̃fecto Claudio hostiá nuptiarũ
soléñia celebrata sunt. Adhibitus q tabulas obsignaret,
verba auspicú audita, sacrificatú apud deos, discubitú i
ter cõuiuas, nox deniq. acta licentia cõiugali. Cęsar re
cognita in p̃teritú Sylio veniá dari iubet. redderet vxo
ré rúpereq. tabulas. Cú iterea Narcissus libertus a Cla
udio hostiá accitus dixit, matrimoniú Sylii videt popu
lus & senatus, & miles, & ni p̃pere agis tenet vrbé maritus.
Timés igit Messalina in Lucillianos hortos digressa é,
tétauitq. postea marito occurrere vt veniá ipetraret. Sy
lius tribunali admotus nõ defensioné, nõ moras tenta
uit precatus vt mors accelleraretur. Occiso igitur Sylio,
Messalina in hortis lucullianis Narcisso instante ictu
tribuni

tribuni transfixa est. Elige quid nam suadēdum. hac interrogatione ostendit Sylii vtraq; conditionē fuisse difficilem siue valeriam Messalinā vxorem duceret, siue abnueret. Ait ergo poeta elige quid putes suadendū Sylio, ducat ne vxorem an abnuat, quasi dicat vtrūq; oino durum est, nā si duxerit periculū necis iminet a marito, si abnuerit ab ea, verba aūt sunt Iuuenalis ad monitorem. Rapitur miser, ad nuptias.s. Extinguēdus. quia postea iterfectus est īperante Cesare. Messaline oculis, idest ante oculos messaline adducit Sylius, vt eam sibi mr̄imonio cōiungat. Flameolo, diminutiuū est a flameo, est enim vt scribit Pli. genus veli coloris lutei quo noue nupte caput obtegebāt. Genialis lectus. Genialis proprie auctore Festo dicitur q nuptiis sternit in honorem genii. vñ ꝛ appellatur. De genio multa alibi ꝛ ꝓcipue apud Persi. ex auctoritate Cēsorini. Tyrius, purpureus. Nam ex tyro insula purpura piscis habet qui liquorem in faucibus habet aptum ad tingēdas vestes, auctor Pli. vnde dicimus vestes purpureas ab ipso pisce, Tyrias ab insula, Sidonias a Sidone ciuitate tyri, ꝛ Sarranas eo q̧ hec insula olī Sarra dicta fuerit, auctor est Gelius, ob hanc virtutē purpure Tyrii non solū ab regibus, sed ꝛ ab Romanis libertate sunt donati, auctor est Strabo (de hac.n. mult. ītegibit lib.xvi.) Antiquo ritu sm̄ antiquū ritum qui fere semper fuit hodieq; et seruatur, vt maritus a puella data dote quasi emat, vnde est illud Virg. in.i. geor. Teq; sibi generū Thetys emat omnibus vndis. Cum signatoribus auspex. Nuptiis.n. auspices interponebant. Cuius cōsuetudinis ita meminit Valerius lib.ii. Apud antiquos nō solum publice, sed etiam priuatim nihil gerebatur, nisi auspicio prius sumpto quo ex more nuptiis etiam nunc auspices interponunt. Hec tu secreta. forsan inquit tu existimabis o Syli has nuptias secreto celebratū iri. Non nisi legitime. hinc furiosam Messaline libidinem ostēdit, que omnia secure fecerit, ꝛ inter conuiuas in amplexibus Syli steterit. Nisi legitime. nisi sm̄ rationes cōiugales ꝛ leges. Quid placeat dic. o Syli. Pereūdū est ante lucernas.i. in medio cōuiuio nocturno quo tempore coenatur ad lucernas. Si scelus.i. si Messaline cōiungereis. Mora paruula.i. breue tēpusculū. Impio.s. Messaline. Quicqd leuius, vtrūcunq; feceris oino tibi erit moriendum, aut per Cesarem, aut per Messalinam. Nil ergo optabunt homines, verba monitoris ad Iuuenalem, ergo inquit quū vndiq; vt declarasti imineant pericula, homines nihil petere a diis debebunt. Si cōsilium vis. verba Iuuenalis respōdentis monitori. Expēdere quid conueniat, sines inquit. vt ipsi dii expendant, ꝛ quasi rem pōderādo iudent qd̄ nobis sit vtile ꝛ cōmodum. Iuxta dictum illud Socratis qui aiebat a diis nihil vltra petendū esse q̄ vt tribuerent bōa. quia ii demū scirent qd̄ vnicuiq; eēt vtile. nos autem plerūq; id votis expetere qd̄ nō impetra: semelius foret. Illis.s. diis. Nā pro iocundis, idest loco eoꝝ que nos iocūda dicimus. At illis. scilicet diis. Qui pueri. ꝓ quales pueri. Vt tū ꝛ poscas, vt concedamus inquit, vt ab ipsis diis etiā aliquid poscas, id tantūmodo petendū est, vt si mens sana in sano corpore. hec.n. sunt que Cicero in libro de finibus bonoꝝ ꝛ maloꝝ Prima nature appellat. hoc est que in homine sunt ꝓstantissima, sensuū videlicet ꝛ mēbroꝝ integritas. Vnde est illud Apulei ī dogmate Platonis, tunc hominē esse perfectum quū anima ꝛ corpus equaliter copulantur, ꝛ inter se cōueniunt, sibiq; rńdent, vt firmitas mētis preualētibus corporis viribus nō sit inferior. Idem sensit Oratius in odis. Frui paratis ꝛ valido mihi. Latoe dones at preter integra Cum mēte, nec turpē senectā. Degere, nec cythara canentē. Seneca ad Luciliū. Roga bonā mentē, bonā valitudinē animi, deinde tūc corporis. Nam h̄ in hoie est integre felicitatis, quoꝝ neutrū cōtigit Caligule, auctore Trāquil. dicēte sic. Valitudo eius neq; corpis, neq; animi cōstitit. Tomacula, edulia sic dicta qd̄ greci τομην sectionē dicunt, h̄ esse puto qd̄ Macrobius appellant Isitium, ab eo qd̄ insecta caro reticulo circūdat, Tomacula dicunt alio noie siue vers syncopē Tomacla Mart. Qd̄ fumantia q tomacla raucis Circūfert tepidis coquus popinis, fiebāt.n. vt plurimū iecore ꝛ pulmone porcino. Eratq; genus cibi seruilis, in luxu aūt erant ab domina, testiculi, vulue, Sincipita, q̄ censoriis legibus quādoq; fuerunt interdicta. Fortem animum, lau-

Flameum
Lectu genia
Tyrus
q̄ olim Sarra
auspex

Quū stimulos odio pudor admonet, elige qd
Suadēdū eē putes; cui nubere cesaris vxor (nā
Destinat: optimus hic ē formosissimus idem
Gentis patricie rapitur miser extinguendus
Messaline oculis, dudum sedet illa parato
Flameolo, tyriusq; palam genialis in hortis
Sternitur, ē ritu decies centena dabuntur
Antiquo, veniet cum signatoribus auspex.
Hec tu secreta, ē paucis cōmissa putabas.
Non, nisi legitime vult nubere, quid placeat dic,
Ni parere velis, pereundum est ante lucernas.
Si scelus admittas, dabit mora paruula dū res
Nota vrbi ē populo contingat principis aures.
Dedecus ille domus sciet vltimus, interea tu
Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
Paucorum, quicquid leuius meliusq; putaris,
Prebēda est gladio pulchra hec ē cādida ceruix
Nil ergo optabunt homines? si consilium vis
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebusq; sit vtile nostris,
Nam pro iocūdis aptissima queq; dabunt dii,
Carior est illis homo quam sibi, nos animoꝝ
Impulsu, ē ceca magnaq; cupidine ducti
Coniugium petimus, partūq; vxoris, at illis
Notum qui pueri, qualisq; futura sit vxor.
Vt tamen ē poscas aliquid, voueasq; sacellis
Exta, ē candiduli diuina thomacula porci,
Orandum est vt sit mens sana in corpore sano.
Fortem posse animū mortis terrore carentem,

Qui spaciū vitę extremū inter munera ponat
Naturę, qui ferre queat quoscunq̧ labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
Herculis erumnas credat seuosq̧ labores
Et venere, & coenis, & plumis sardanapalli.
Monstro quod ipse tibi possis dare, semita certe
Tranquillę per virtutem patet vnica vitę.
Nullum numen habes si sit prudentia, sed te
Nos facimus fortuna deam, celoq̧ locamus.

Iunii Iuuenalis Aquinatis. Satyra Vndecima.

TTicus eximie si coenat, lautus habetur,
Si rutilus demens, qd enim maiore cachino

dabile est votum. Fortem, constantē. Spacium vitę. idest finem vitę & mortem ipsam, est enim sapientis id non timere quod vitari non potest. Nesciat irasci, animi perturbatione nō agatur, sapiētem. n. ira nō agitatur mortem non timet, sed eam inter munera naturę cōnumerat. Et potiores Herculis erumnas, qui potius ad virtutes q̄ ad voluptates erigat. Hercules enī varios sequutus labores imortalem sibi gloriam et famam peperit. Erumnas, erūna est vt scribit Cicero ęgritudo quędam animi laboriosa. Vnde ait in libro secūdo de finibus bonorū & malorū. Maiores nr̄i labores nō fugiendos tristissimo tn̄ verbo erumnas noiauerunt. Seuosq̧ labores, aut quos satis crudeliter imperauit Eurystheus, aut seuos magnos et vix superabiles. Et venere Sardanapalli. i. q̄ sunt delicię & voluptates quales sequutus est sardanapalus, qui vltimus assyriorum rex in omnem libidinem ita se dimisit, vt nunc viri nunc mulieris vice abuteretur omni prorsus calcata & sexus & pudoris cura. Stola enim muliebri faciem, totumq̧ corpus in modum pellicis fuco componens vltra luxum muliebrem lasciuiebat vocem foemineam imitatus, cibum potumq̧ qui voluptatem preberent continuo appetebat. Adeo vero delitię, turpis voluptas, incontinentia in eo viguere, vt successoribus post obitum suum in sepulchro inscribi barbarica verba mandauerit. Hęc habeo quę comedi & quę cum amore & voluptate percepi. Arbactus eius prefectus quum eum inter mulieres pensa parcientem inuenisset indignatus, cōmunicatis cum militibus quę vidisset, vniuersum exercitum aduersus eum accendit, bello Sardanapallus superatus in regiam se recepit vbi extructa pyra se suasq̧ diuitias preciosiores cremauit, hoc solo virum imitatus. De Sardanapallo multa Strabo libro quarto. Iustinus. Diodorus libro tertio. Cicero lib. v. Tusculanarū. Monstro quod ipse tibi. Docet poeta bene beateq̧ viuere volenti, omnes animi cupiditates esse superandas, virtutemq̧ voluptatibus anteferendam, quod omnino est sapientis vnica. n. inquit via est, scilicet virtutis quę ad quietam trāquillamq̧ vitam nos ducit tutos vel ab omnibus fortunę telis, neq̧ enim fortuna vllam habere potest potestatem in illum qui se virtutis armatura induerit, nam fortunę fortiter resistit, minas eius haud timet, omnes impetus facillime sustinet. Est igitur sensus. ego monstro quod possis ipse tibi dare idest ostendo tibi iter quo tibi sit gradiendum, idest iter virtutis, nam ea est quę vt diximus ducit hoīem ad qetam trāquillāq̧ vitam. Ipse tibi possis dare. i. qd̄ tu per te ipsum sine difficultate potes arripere, vnicuiq̧. n. licet rectum viuendi iter ingredi, vitamq̧ beatam apprehēdere. Nullum numen

Erūna

Sardanapallus

habes, est veluti contra fortunā responsio, tanq̄ insidias & incōmoda minitantem, vt sit sensus. Non est o fortuna q̧ homini quē in sinu virtutis residētem inuenis minitaris, nullum. n. habes numē. i. potestatem in nos si sit prudentia, hoc est si cum virtute omnia agimus. Sed tū nos veluti ceci & parū perspicaces te facimus deam. tanq̄ quę res humanas ex libidine modereris, qd̄ in homine sapiente facere non potes, quū ipse virtutis vmbōe omnes tuos impetus facile sustineat, & superet, prudentis enim est agere recta veraq̧ cū ratione. Nam prudētia stat in delectu bonorum et malorum. Qui ergo ea bōa sequūtur quę dn̄r esse fortunę subiecta, et externa, vt sunt diuitię, honores et dignitates, quę homini auferri possunt dicūt naturā humanā fortunę esse subiectā. Sed si bōa animi sequerent. i. virtutes quę ab eis auferri nequeunt, tūc intelligerent id qd̄ est verū naturam humanā casibus non esse subiectam, quia ipsa sibi cunctis in rebus prospiceret. Quod sane docuit Metrodorus vt scribit Cicero in. v. Tuscu. sic. Occupaui inquit te fortuna, atq̧ cepi. omnesq̧ aditus tuos interclusi, vt ad me aspirare nō posses. Seneca ait ex hominum quę sbi factam esse fortunam deam.

Tticus eximie. Hac satyra poeta alloquit̄ persicū amicū suum quem inuitauerat in cœnā, pollicetur q̧ se ei frugalem coenam daturū. Hincq̧ nactus occasionē eos insectatur qui cœnas lautiores parant q̄ modus facultatum ferat, ostendens omnibus in rebus luxum fugiēdum esse mediocritatēq̧ colendam, & vnūquēq̧ sm̄ Chilonis sententiam se ipsum noscere debere neqd oino supra vires suas efficiat. Atticus eximie. sensus est. Atticus quē pro nobili & potēti viro ponit si laute & splendide parat cœnas laudatur ab omnibus, & merito quia diues est. Si vero Rutilus idem facit. oibus est ludibrio, quia tenui est diuitiarū censu. vt ostendat vnicuiq̧ pro qualitate diuitiarū colendam esse vitam. ad hunc Atticum scribit Mart. libro. vii. Attice qui renoua, facūdę nomina gentis, nā nomen gentiliciū ducit ab illo Attico Pomponio equite Romano qui Ciceronis fuit familiarissimus. qui ab Athenis cognomē reportauit, & q amplissimis fuit diuitiis. Eximie. excellenter & egregie ab eximo fit eximius quasi qui ex hoīum numero vt excellētior eximitur. Lautus habetur. i. magnificus & splendidus, ac per hoc laudatur. Nam lauticia est hoīs splendidi & diuitis. Eos. n. lautos dicimus qui nitido magnificoq̧ epularū apparatu viuunt, quasi qui velint omnia delicata & lauta, vt si vocabulum a lauādo. Si rutilus demens. Rutilum sui temporis hominem mediocrium opum notat qui sumptuosas huberesq̧ cœnas parabat nulla

Lauticia

bat nulla habita facultatum suarum ratione, ita vt omnes sentirent & dicerent eum ad summā miseriā peruenturū & absumptis omnibus bonis ad armorum tractādorum meditationem descensurum ex quo questu viueret.

Quā pauper apicius. q̄ pauper gulosus. per Apicium autem oēm gulosum intelligit, de quo multa diximus

Excipitur vulgi, quam pauper apicius? omnis
Conuictus, thermę, stationes, omne theatrum
De rutilo, nam dum valida, ac iuuenalia mēbra
Sufficiunt galeę, dumq̄ ardens sanguine fertur
Non cogēte quidem, sed nec prohibēte tribuno
Scripturus leges, & regia verba lanistę.
Multos porro vides, quos sępe elusus ad ipsum

in .iiii. satyra illic. Quę miser et frugi non fecit Apicius. Conuictus Conuiuium, ac per hoc oēs cōniuę.
Thermę Thermę, loca calida, vbi desudabant qui se loturi erant in balneis. qui enim in balneis lauabātur loco prius calido aut ad ignē aut ad solem desudabāt postea lauabant. postremo perungebant oleo. Apuleus lib. iiii. de asino aureo Nudatiq̄ & flammę largissimę vapore recreati, calidaq̄ perfusi, et oleo peruncti mensas dapibus largiter instructas accūbunt, θερμὸς enim calidum significat. Statiōes, vocabulum du
Statio ctum est a stando et multiplici capitur significatione. Nam dicitur sm Vulpianū titulo de flumine nequid fiat. is locus vbicūq̄ naues tutę stare possunt, vnde illud Virgilii. Et statio tutissima nautis Statio item dicitur quicūq̄ locus in vrbe vbi frequenter consistunt ociosi confabulant & docent. vnde Angelius lib. xii. Quęsitū est memini in plerisq̄ Romę statiōibus ius publice docentium aut respondentiū. Plinius in epistolis. Plerique in stationibus sedent tempusq̄ audiendo fabulas cōterunt. Statio item locum significat destinatum ad standum, vt illud apud Valerium. Collocatas a se in quadam statione quinq̄ cohortes, atq̄ ex ea viribus hostium depulsas repetere eandem stationē euestigio iussit. In qua significatione est illud in sexta satyra. Lachrymisq̄ paratis in statione sua. Liuius in septimo ab vrbe condita. Nec galli se statione tenuerunt. Statio item accipitur pro ipsis custodibus Tranquillus in Tiberio. Disposita statione per ripas Tiberis quę obuiam prodeūtes summoueret. Statio item ponitur pro ipso officio stādi, vt illud apud Valerium. Senatus assiduam stationē eo loci peragebat. De Rutilo, subandi loquuntur quę sequuntur. Nam dum valida ac, verba sunt vulgi predicentis miseriam Rutili gulosi, vt sis sensus profecto inquit breui futurum est vt ad summā inopiam redigatur. Et recte quidem ad eam festinat. Nam dum est iuuenis facilius poterit arma tractare, sicq̄ est Ironice dictum. Ordo est. Nam scripturus est leges et regia verba lanistę, idest ipse ad meditationem tractandorum armorū descendet & ab lanista discet fietq̄ gladiator. Nam vt recitauimus in secunda satyra illic vicit, & hoc monstrum tunicati fuscina gracchi, ex sententia Tranquilli in Tiberio ex iuuentute vtriusq̄ ordinis profligatissimus quisq̄ in opera scoenę arenęq̄ edendi senatuscōsulto tenebatur multi et famosam iudicii notā sponte subibant. Quod vt turpissimū hoc loco sicut et in dicta satyra insectat poeta. Itaq̄ non exponas ipsum futurum lanistam qui alios doceat sed futurum gladiatorem descensurūq̄ in arenam ad digladiādum. quēadmodū multi nobiles sponte sua fecerunt tēpibus Domitiani de quibus in satyra octaua Quāti sua funera vendant. Quid

refert vendunt nullo cogente Nerone, vñ & Tranquillus in Cęsare scribit munere gladiatorio Furium leptinū stirpe pretoria, &. A. Calpenū senatorem quōdam actorē q̄ causarū in foro depugnasse. Oratius quoq̄ in epistola ad Lollium ostēdit nōnullos ob inopiam factos gladiatores, quū ait Nūmos alienos pascet, ad imū Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum. Gladiatores. n. quidam speciali vocabulo dicti sunt Thraces ab armatura thracū i certamine gladiatorio Mirmilloni opponebat Thrax, qđ docet Ausonius in monosyllabis sic. quis mirmiloni contenditur? ęquimanus Thrax. Cicero in. vi. antoniana. Thracem iugulauit familiarem suū. Vnde & de Thrace gladiatore intellexit Pli. lib. xi quum ait Thracio studioso in. C. Cęsaris ludo notum est dexteram fuisse procceriorem. Signat. n. Plinius gladiatorem fuisse ex iis q thraces dr̄r qui solitus sit in ludo gladiatorio Caligulę gladiaturā exercere. Non cogente q̄dem, faciet inquit s sponte vt discat rōnem tractandorum armorum, nō aut cogente Tribuno. Nam tribuni plebis quū consules habebant delectū populi ad militiam aut cogebant q̄rites dare noīa, aut phibebant ob seditiōem & odium i patres Auctor Liuius, vñ dies Lucio Manlio dicta fuit a. M. Pōpeio tribuno plebis pp delectū acerbe factū. lege Liuiū in. vii. li. ab vrbe cōdita. Et in tertio vbi sic scribit. At ex pte altera cōsules in cōspectu eorum positis sellis delectū habebāt, eo decurrūt tribuni cōcionēq̄ secum trahunt, Et paulopost. quēadmodū tribuni gessissent in phibēdo delectu, sic patres in lege inpedieda gerebāt. poeta ergo ōndere vult tale genus hoīum quū a fortunis suis p luxum deciderint, q̄si sibi preclusa omni honestatis semita ad armorum tractandorum meditationem descendere solere, vt ex eo vt diximus questu tanquam gladiatores viuant. Scripturus leges, tractandorum armorum, scilicet quas dabit ei lanista, rationes enim i ferendi & vitandi ictus docebant lanistę non modo gladiatores, sed etiam tyrones ipsos, quod docet Tranquillus in Cęsare his verbis. Tyrones neq̄ in ludo, neq̄ per lanistas, sed in domibus per equites Romanos, ac etiam per senatores armorum peritos erudiebat. Videturq̄ alludere ad illum. P. Rutilum a quo vt scribit Valerius libro secundo armorum tractandorum meditatio tradita est militibus. Is ex ludo. C. Aurelii scauri doctoribus gladiatorum accersitis, vitandi atq̄ inferendi ictus subtiliorem rationem legibus ingenerauit. Verba regi lanistę, idest dictata ipsius lanistę qui inter gladiatores est tanquam Regulus & magister. Lanistę, ii erant lanistę qui familias habebant gladiatorias, quas mercede locabant edentibus munera, dicti a laniando q pessent gladiatoribus qui inuicem dimicando se dilaniarent. vnde & lanii dicuntur qui laniant pecora & carnes venditant. Multos porro vides, multi inquit insuper existunt ex gulosis qui pecuniam foenore acceptam gulę obsequentes atterunt, decipiuntq̄ ipsos creditores, quos sępe eluserūt, qui quum pmiserint se soluturos tergiuersantur, & gulę tantum memores debiti obliuiscuntur.

Creditor introitum ſolet expectare macelli.
Et quibus in ſolo viuendi cauſa palato eſt.
Egregius coenat meliuſq̃ miſerrimus horũ.
Et cito caſurus iam perlucente ruina
Interea guſtus elementa per oĩa quęrunt
Nunquã animo pretiis obſtantibus, interius ſi
Attẽdas, magis illa iuuant quę pluris emũtur.
Ergo haud difficile eſt periturã accerſere ſũmã
Lancibus oppoſitis, vel matris imagine fracta
Et quadringentis nũmis condire guloſum
Fictile, ſic veniunt ad miſ ſelania ludi
Refert ergo qs hęc eadẽ parit in rutilonam
Luxuria eſt, in uentidio laudabile nomen

Et quibus, ꝛ vides multos qbus cauſa viuẽdi eſt in ſolo palato, ideſt qui nullam aliã ob cauſam videntur viuere q̃ vt comedant. Tale genus hominum taxauit Socrates vt recitat Macrobius lib.ii. Satur. dicens multos homines ꝑpterea velle viuere vt eſſent ꝛ biberent. ſe bibere atq̃ eſſe vt viueret. Creditor. Creditor is dicitur qd aliquid alicui credit cum ſolutionis expectatione. Macelli. Macellũ locus fuit in vrbe vbi obſonia vẽdebantur, dictum vt ſcri. Plu. in ꝑblematis a quodam Macello qui in vrbe latrocinium exercebat, quo dãnato cẽſores Aemylius et Fuluius ſtatuerunt vt domus eius publicaretur, vẽderenturq̃ ibi obſonia.

Macellum

Solo palato. Bene autẽ palato. Nam itellectus ſaporum quũ cęteris ſit in prima lingua, homini ẽt in palato. Egregius, aduerbium cõparatiuum eſt hoc loco. i. magis egregie. Et cito caſurus, in paupertatẽ lapſurus.

Ruina perlucente, ꝑſtat in metaphora qa precesſit caſurus. i. egeſtate iam apparẽte. Interea, dum adhuc ſunt diuites. Oia elementa, aut ad illam cõſuetudinem reſpexit, quã Antoninus Geta vt ſcribit Spartianus habebat vt prandia ꝑ ſingulas litteras iuberet sciẽtibus ſeruis, velut in quo erat anſer, Aprũna, Anas, Item pullus, perdix, pauus, porcellus, piſcis, pernã ꝛ quę in eam litteram genera eduliũ caderent, ꝛ item faſianus, farta ficcus ꝛ talia, vt ſit ſenſus, quęrunt guſtus per ſingula elementa. i. per ſingulas litteras. Nã litterę dicunt elemẽta. q̃ quẽadmodum illa coeuntia omne corpus perficiunt, ſic ẽt litterę coniunctę litteralem vocem quaſi corpus aliquod componunt. aut (qd omnino placet) hiperbolicos dictum eſt, neq̃ enim per omnia elementa quę quatuor ſunt, ſed per tria dumtaxat aerẽ aquã ꝛ terram vt dicat volatilia, aquatilia, et terreſtria animantia quęri ad epulandũ. Elementa aũt dicta sũt vt ſcribit Diuus Hieronymus in cõmentario epiſtolę quę pauli ad Hebreos inſcribitur, quaſi elenamenta, eoq̃ ex ipſis cętera originem ſumant initia videlicet ẽ fundamẽta creaturarum. Nunq̃ animo preciis obſtantibus, nunq̃ inquit magnitudine ꝑcii terrent quo minus lautas coenas ſibi parent. Interius ſi atendas, rõ quare ſumptibus non parcant, illa enim inqt ſuauiora vidẽtur quę maiore comparentur precio. Atendas vlterius, hoc eſt ſi rem diligentius conſideres, ꝛ intrinſecus inſpicias.

Elementa

Aut ſi guſtum interiorem obſerues. Ergo cũ precioſis epulis delectentur vt ſuauioribus. Haud difficile ẽ ideſt facile eſt iis guloſis. Accerſere ſummã. i. euocare ꝛ contrahere grandẽ aeris alieni ſummam datis pignoribus. Apuleius lib.x. veſte ipſa mea q̃uis paruula diſtracta ſufficientem corraſi ſummulam. i. collegi ꝛ contraxi. Perituram, quę gulę gratia intereat. Lancibus oppoſitis. s. pignori intellige aureis vel argenteis. Vel matris imagine fracta, tanta inquit gula eſt vt nõ ſolum lances opponant pignori, ſed ẽt mediam ſtatuam matris qd maxĩe ignominioſum erat. Et quadringentis. facile inqt exiſtunt qui condiunt ꝛ parent largaq̃, bibereſq̃ coenas vel quadringentis nũmis. i. integro cẽſu equeſtri ẽt in fictilibus. i. in mediocri ẽt facultate.

Condire, proprium eſt ciborum, quos adhibito multo pingui dicimus bene conditos, inde ꝛ condimentũ. ergo condire magno sũptu ꝛ delicato parare.

Cõdire

Fictile guloſum. i. epulas lautas ꝛ opiparas, ẽt in paupertate quę fictilibus vtitur. Sic veniunt ad miſcellanea ludi. Hoc modo inquit veniunt ludii ad miſcellanea, hoc eſt ludii ſiũt ab ſumptiis ꝑ gulã opibus, ꝛ ſic ad miſcellania veniũt, hoc eſt ad ludos et artes ludicras. Nam miſcellanea ſiue miſcellos ludos appellauerẽ, de quibus ſic Sueto. in caligula. Edidit peregre ſpectacula, ĩ ſicilia ſyracuſis haſticos ludos, ꝛ in gallia lugduni miſcellos. Videnturq̃ dici ad miſcẽdo, qd aut ibi varia hominum ludentium multitudo cõmiſceretur, aut varia ludicra peragerent. vñ ꝛ Apuleius lib.iii. de aſino aureo turbam miſcellaneã appellauit, quę confuſanea eſt atq̃ commixta ex variarum aggregatione gentium. Sic ꝛ Gelius in noctibus atticis in fine operis miſcellam doctrinã appellauit, q̃ variã multiplicẽq̃ rerum cognitionẽ contineat, verba ſunt Gelii, quia variam ꝛ miſcellam ꝛ quaſi confuſaneã doctrinam conquiſiuerant. Ludi. pro ludii, ſicut peculi pro peculii. palati pro palatii, ludi aũt ꝛ ludiones dicti ſunt pari modo hiſtriones, Liuius lib.vii. ab vrbe condita Ludiones ex Etruria acciti ad tibicinis modos ſaltãtes haud i decoros motus more tusco dabant. Ouidius. Ludius ęquatã ter pede pulſat humũ. Vnde ludię etiam foeminę ſunt appellatę q̃ artes ludicras exercerent. Martianus capella Ludiã quãdam gaditanam ſaltantem vidimus ſemicinctã. Iuuenalis appellat ſatyra ſexta. Hippiã quę relicto marito gladiatorem in egyptum ſecuta eſt ludiam. Qua capta inuenta eſt Hiſpa: quid vidit, ꝑpter quod ludia dici ſuſtinuit? Refert ergo, quũ ergo inquit omnes pari luxu viuãt multum intereſt diues ne ſit an pauper, q̃ ita viuat. Nam virtuti datur diuiti luxus, pauperi vero vitio. In rutilo nam luxuria eſt. i. viuere ſplendide ꝛ magno apparatu appellatur luxuria in Rutilo. i. i paupere. In ventidio aũt. i. diuite ꝛ potenti viro non cenſet luxuria ſed honeſtius accipit nomen. quaſi qui nihil ſuperfluũ faciat cum diues ſit. Ventidium autem diuitẽ fuiſſe docet ꝛ Perſius illic. Noſtin ventidi prędia, cuius Diues arat curibus quantum non miluus oberret. Fuit autem temporibus Clodii ꝛ Neronis, quẽ Cor. Tacitus in claudio ſcribit Nationi galileorum, ꝛ felicem fratrem pallantis Samaritis pręfuiſſe. Trahit famã accenſu, vt dicatur quędam conueniens magnificentia.

Miſcellanea

Ludii ꝛ Ludiones Ludię

Illum ego iure. ſenſus eſt. Ille omnino extremę dementię eſt cenſendus. qui facile cognoſcat quanto Atlas ſit ſublimior aliis montibus, ꝛ non quantũ exiguum patrimonium

Sumit, & a censu famam trahit. illum ego iure
Despiciam qui scit quantum sublimior atlas
Omnibus in lybia sit montibus, hic tamen idē
Ignoret quantum ferrata distet ab arca
Sacculus e cęlo descendit γνωθι σεαυτὸν
Figendum e memori tractandum pectore, siue
Coniugium quęras, vel sacri in parte senatus
Esse velis. nec enim loricam poscit achillis
Thersites, in qua se traducebat vlysses
Ancipitem, seu tu magno discrimine causam
Protegere affectas, te consule, dic tibi qui sis
Orator vehemens, an curtius, an matho, buccę
Noscenda est mensura tuę, spectandaq; rebus
In summis minimisq;, etiam quum piscis emet
Nec cupias mullum quum sit tibi gobio tātū
In loculis quis enim te deficiente crumena
Et crescente gula manet exitus ęre paterno
Ac rebus mersis in ventrem, foenoris atque
Argēti grauis, & pecorum, agrorumq; capacē?

patrimonium distet a magno. vt innuat vnicuiq; secū dum modum diuitiarum esse viuendum. Atlas in

Atlas lybia. Atlas mons est mauritanię iuxta fines oceani ad occidētem, citro arbore nobilitatus mirę altitudinis vt authore Herodoto eius cacumen nequeat cerni q; a nubibus nunq̄ relinquatur, neq; hieme neq; ęstate. Colūnam cęli illū esse indigenę aiunt. Sacculus parua crumena ac p hoc modicę oper. Distet differat ab arca ferrata, ac amplis diuitiis, solēt enim arcę potentio℞ aduersus rapinas ferrū armari ferro. E cęlo descēdit, γνωθι σεαυτὸν i. cognosce teipsū. Hoc de cęlo non descendit, sed a chilone Lacedemonio inuentū ōndit Pli. lib. vii. cuius vt inquit respōsa pro oraculis habebant, ea fuere tria Cognosce teipsum. Nihil nimis. Comes ęris alieni atq; litis est miseria. Hec quum in templo delphici appollinis essent consecrata et litteris aureis inscripta o cęlo descendisse creditum est. p quod monet vnicuiq; non iam corporis sui mēbra aut staturā figuratiue vt scribit Cic. i primo Tusculanarum questionum esse noscēdam, sed quid cunctis in rebus valeamus considerandū ne quid in tota vita agamus quod supra nostrę sit aut ingenii, aut corporis aut fortunę vires qđ per sequentia docet. Laertius tamen Diogenes ait Nosce te ipsum fuisse thaletis milesii qđ Antisthenes in successiōibus tradet fuisse phoemonoes idq; sibi vsurpasse chilonem. quod quidem preceptum, qa vt scribit Cicero in. v. Academicorum maius erat q̄ vt ab homine videretur, idcirco assignatum est deo. Iubet igr̄ nos pythius Apollo noscere nosmetipsos. Cognitio aūt hęc est vna vt vim nostri corporis atq; animi nouimus sequamurq; eam vitam q̄ rebus ipsis perfruatur. Apolonius tyaneus solebat dicere nihil esse difficilius q̄ seipsum noscere. & ideo interrogauit Brachmanos an se ipsos noscerent, putans (sicut apud grecos habetur) difficillimū esse seipsum noscere. In parte sacri senatus. siue studeas esse senator debes enī teipsum noscere an tali muneri sis idoneus, quū nihil sit reipu. perniciosius imperito moderatore. Nec enī loricam, exemplo docet homini nihil esse querendum qđ viribus aut ingenii aut corporis, sui sit maius. Est enim sensus. Thersites qui vilissimus fuit in castris grę-

Thersites corum quū seipsum nosceret nunq̄ arma Achillis poposcit quasi qui preclaris rebus minime esset idoneus, quū de iis in medium prolatis a Thetide post mortem filii certarēt Vlysses & aiax thelamonius. De tersite multa diximus in fine satyrę Stēmata quid faciunt. Se

Traduco traducebat, prębebat se ridendum. Nam traducere vt supra diximus illic Traducit gallia talo, est prębere se ridēdū & ignominia afficere. nā nō minori erat dedecori Vlysi gestare arma achillis, q̄ coruo pennas pauonis. Aut re uera traducebat idest ōndebat se armatum tanq̄ Achillem, quo significatu videtur & Martialis illic accepisse. Vna est in nostris tua fidentine libellis Pagina. sed certa pomini signata figura q̄ tua traducit manifesto carmina furto. Sic & Camilla apđ virg. cupiuit ostentare se, in armis captiui. Captiuo siue vt se ferret in auro. Ancipitem. Dubium intuentibus num Achilles esset vt pote qui reuixisset

Anceps sp̄ bereq; se videndum vt facile posset hostes decipere ne alter esset Achilles cum arma eius conspicerent. Nam anceps dicitur quod in ambas partes capi posse videtur ac p hoc poeta notat ipsum Vlyssem qui viribus longe impar. Achilli eius tamē arma sici indueret. Quę arma cū manifestabant, quū ei non conuenirent. Vn̄ est illud Aiacis aduersus Vlyssem apud Ouidium in. xiii. metamor. Ipse nitor galeę claro radiantis ab auro insidias perdet, manifestabitq; latentem. Et paulo post. Hęc clypeus vasti celatus imagine mundi conueniet te midę nateq; ad furta sinistrę. seu tu magno siue grauem inquit amici causam es defensurus te ipsum debes metiri & diligenter considerare an rei tractande sis aptus. Vnde est illud Mart. Qui sua metitur pondera ferre potest. Qui sis, quid possis efficere. Orator vehemēs. idest consule & teipsum interroga an sis orator vehemēs an quales fuere Curtius Montanus & Matho viles causidici. De curtio illic pleraq; diximus Montani quoq; venter adest, De Mathone in prima satyra illic Causidici noua quū veniat lectica mathonis, vt in septima. Sic pedo conturbat, matho deficit. sitq; vtrunq; vt vilem causidicum flagellat. Buccę. Melius si cum inferioribus coniungatur, vt sit sensus. Vnusquisq; considerare debet eloquentię suę vires tam in summis q̄ i minimis rebus & ei sit orandum, vt perstet in actione causarum. Etiam quum piscis emetur Nec mullum.

Quum pauper sis diuiti homini noli te ęquiperare sed ad diuitiarum tuarum modum fac te metiaris.

Gobio Gobio idest precium gobionis piscis qui exiguo paratur precio. de quo Plinius libro nono, & Mart. In venetis sint lauta licet conuiuia terris, principium coenę gobius esse solet. Duplici autem inflexione dicimus & gobionem et gobium. Sicut scorpionem & scorpium. Manet exitus, quasi dicat magna te expectat miseria quum per luxum epularum bona tua attriueris.

Talibus

Talibus a dominis, sensus est ex quo per ingluuiẽ bona sua absumpserunt coguntur annulos deponere. idest insigne equestre & plerumq. mendicare, Nam annulus aureus insigne erat equestris dignitatis, nec eum gestare poterat nisi cui erat quadringentorum sestertium sũma qua imminuta eũ deponere cogebatur. Apuleius i secũda Applogia, Negat posse dissoluere, annulos aureos & oĩa insignia dignitatis abiicit, cum creditoribus depaciscitur. Mart. Dum donas Macer annulos puellis, desisti Macer annulos habere. i. habere sensum equestrem, Talibus a dominis, Ironicos, a luxuriosis, Exit deponitur quia eum amplius gestari nõ licet imminuto cẽsu equestri. Pli. de annulis hec li. xxxiii. Annuli medium ordinem tertiumq. plebi & patribus inseruere. Pollio, qui eques fuerat & diues, puto Iuuenalem intellexisse de Caio Aruilio polliõe q vt scribit Plinius prodigi & sagacis ad luxurie instrumenta ingenii, primus tẽpibus Neronis docuit secare putamina testudinũ i lãmas, & lectos discubitorios operiri qui forte per nimiam rerum luxuriam bona sua absumpsit. Non prematuri cineres, sensus est. Nõ est homini luxurioso timendum ne eum ante tempus occupet mors, sed nec diu viuat & in miseram senectutem perueniat. Prematuri cineres. mors prematura. Luxurie. i. homini luxurioso, est enim datiuus casus. Hi plerumq. gradus, talem inquit viuendi ordinem rome videbis vt multi pecuniam sibi creditam cõsumant, deinde sine aliquo pudore fugiãt ex vrbe. Et corã dominis, emphasim habet hec particula & adiuuandũ gestu. Dominis, hoc est foeneratoribus ipsis videntibus.

C. Aruilius Pollio

Inde vbi paulum, sensus est, Vbi paulum sibi ex bonis suis superesse vident, et iam foenerator maxime timet ne perdat pecuniam creditam, patriam deserũt fugientes. Qui vertere solum, vertere solum & mutare solum dicitur qui patriam suam deserit, & in aliana exulat. Liuius libro tertio ab vrbe condita. Collegẽ eorũ exilii causa solum verterunt Cice. in oratione pro domo sua ad pontifices, qui erant rerum capitalium cõdẽnati. nõ prius hanc ciuitãtem amittebant, q̃ erant in eam recepti, quo vertendi hoc est mutãdi soli causa venerant. Idẽ i paradoxis omnes scelarati atq. impii, quos leges exilio offici voluñt. exules sũt etiam si solum nõ mutarunt. Baias & ad hostia currunt, Baias diximus in tertia satyra vrbem esse campanie non lõge a Neapoli.

Vertere solum

Ad hostia, scilicet tyberina vt inde nauigent. Hostia enim dicunt fluminum exitus in mare, vnde dicimus Nili septem esse hostia, Cedere nãq. foro, Non pluris in qui faciunt deserendo ciuitatem, q̃ si a celebri loco ad minus celebrem migrent, forum aũt pro vrbe sepe ab autoribus ponitur vt sit pars pro toto, & hoc quia locus est ciuitatis frequentior. Alibi ante. Et valerius in secũdo. Iam hec censura ex foro in ca stra transcendit, hoc ẽ ex correctione morum vrbis contulit se etiam ad notandos mores militantium. Vnde etiã vt diximus in quarta satyra nominamus foꝝ Iulii, forum Liuiis foꝝ voconis ea significatione qua dicimus ciuitatem iulii, liuii, voconii. Aequilias, vnum ex septam collibus vrbis Forũ. ostendimus in tertia satyra. Suburra feruenti, hoc est celebri. Nã suburra vicus fuit celebratissimus in vrbe, de quo in tertia satyra. Ille dolor, hinc notat populi ro. desidiẽ cui nihil magis cure esset q̃ spectare ludos circenses, vnde et supra. Si potes auelli circẽsibus & alibi ante. Atq. duas tãtum res anxius optat. pana & circenses. De circẽsibus satis dictum in tertia satyra. Sãguinis in facie. i. nullo prorsus afficiuntur pudore quum fugiunt ex vrbe. Gutta sanguinis. i. ruboris. Nam perfundi ruboris probitatis est indicium, vñ illud Terentianum. Erubuit salua res est, Diogenes autore Laertio quũ videret adolescentulum erubuisse, confide ait fili, huiusmodi est virtutis color. Pauci morantur, pauci retinent pudorem fugientem ex vrbe. i. qui propemodum nullus iam in vrbe inuenitur nec habitare potest, quum omnes eum abibiant vnde apuleius in secũdat Apologia. Pater eius plurimis creditoribus desoneratus maluit retinere pecuniam q̃ pudorem. Pudorem ridiculum. iocularĩu de quo ridendum sit quum attritis per gulam bonis patriam deserant. Expiere hodie, hodie inquit persice intelliges num ego tantum verbis frugalitatẽ soleam extollere & nõ re ipsa amplecti. quasi dicat inuenies me & vita et moribus id etiam prestare qđ verbis profiteor. Nõ prestem, nõ exibeã. Pulcherrima dictu. i. frugalitatẽ & modestiã q̃ inter alias virtutes sunt pulcherrime memoratu. Vita vel moribus & re põt .n. aliqs frugalitatem Verbis mirabiliter extollere, vita aũt aut moribus nequaq̃. multi enim virtutem laudant & tamẽ vitia sequunt. Sed hisdem siliquas. i. victũ tenuẽ. Nã p siliqa legumẽ intelligit. capit enim siliqua p folliculo leguminis. Ver. Siliqua quassante legumẽ, Persius inuigilat siliquis & grandi pasta pol ta, Siliqua item est autore Pli. li. xiii. arbor quam iones ceraunia vocant, trũco & ipsa fertilis. in Syria Ioniaq. nascit circa nidũ atq. i Rhodo, semp cõmãtibus foliis, flore candido, cũ vehemẽtia odoris. Occultus, qui gule me luxum dissimulent. Caneo, gulosus & ganearũ sectator. Nã gane loca erãt potationibus & libidinibus deseruiẽti. Trãquillus I Tiberio, Popinas ganeasq. vsq. coinhibuit, vt ne opa quidẽ pistoria pponi venalia sineret. Pli. lib. viii. capi. xv. mentionẽ faciẽs de porco. Neq. ex alio animali numerosior materia gane, qui quagĩta prope sapores, quũ ceteris singuli. In genere etiam neutro declinatur autore festo qui scribit Ganeũ locum esse sub terraneũ & ab-

Siliq.

Ganẽ,

Ganeũ

Talibus a dominis post cũcta nouissimus exit
Annulus, & digito mendicat pollio nudo
Non prematuri cineres nec funus acerbum
Luxurie, sed morte magis metuenda senectus.
Hi plerumq. gradus, conducta pecunia rome
Et coram dominis consumitur, inde vbi paulũ
Nescio quid superest, & pallet foenoris auctor,
Qui vertere solum baias & ad hostia currunt.
Cedere nanq. foro iam non deterius, quam
Aesquilias a feruenti migrare suburra,
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Moestitia est caruisse anno circensibus, vna
Sanguinis in facie non heret gutta, morantur
Pauci ridiculum & fugientem ex vrbe pudorẽ
Experiere hodie nunqd pulcherrima dictu
Persice non prestem vita, nec moribus, & re,

dictam

Sed laudem siliquas occultus ganeo pultes
Coram aliis dictem puero sed in aure placētas
Nā quū sit conuiua mihi promissus habebis
Euandrum, venies tyrinthius, aut minor illo
Hospes, ē ipse tamen cōtingens sanguine cęlū,
Alter aquis, alter flammis ad sydera missus,
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De tiburtino veniet pinguissimus agro
Hędulus, ē toto grege mollior, inscius herbę,
Nęc dum ausus virgas humilis mordere salicti
Qui plus lactis hēt, quam sanguinis, ē mōtani
Asparagi, posito quos legit villica fuso.

ditum, vnde nominati ganoenes qui illic. versarentur
cum scortis, vñ illud apud Terentiū in Adelphis. Cre-
do adductum in ganeum aliq uo. vbi Donatus ait ve
teres ganeum meretricū tabernā dixisse, q ipsa sit in ter
Puls. ra non vt coenaculum supius. Pultes cibos viles ⁊ vul
gares. Nam ex farina in ollas coquinarias infusa fiūt.
Pli. lib. xviii. Milio cā-
pania gaudet pręcipue,
pulteq candidā ex eo fa
cit, fit ⁊ panis pdulcis.
Martia. Imbue plębeias
clusinis pultibus ollas,
vt sater in vacuis dul-
cia musta bibas. Pulte
romani vice panis lōgo
tempore vt scribit Pli.
vixere anteq conficiēdi
panis rōnem inuenissēt
inde pulmētaria sūt ap
pellata ⁊ pulmenta. Di-
ctē, mandem, pcipiam.
Placētę Placentas, lautę enī gu-
lę sunt placētę, quarū ca
to in re rustica confectu
ram docet. ex farina eni
siliginea ⁊ alica conficiebantur addita caseo ouilo. Cato
tnum sic inquit. Focum vbi coquas calefacito bene et
textum, inde facito solū tenue, casei ouili. p. xiiii. ne aci
dum ⁊ bene recens in aquā ter intrido. postea idito mel
lis boni. p. iiii. Id bene vna cōmisceto cum caseo, tunc
plasentem foco imponito, texto calido operito, videto vt
bñ, ⁊ ociose percoquas, aperto dū inspicias bis aut ter,
vbi cocta erit eximito ⁊ melle vngito, liquidem fuisse
⁊ dulcem ōndit Oratius ĩ vltima satyra. Ridiculus to-
tas simul absorbere placentas. Idem alibi, pane egeo iam
mellitis potiore placentis. Et Mart. in. vii. Dulci placēta
sordidam linit mappā. Seneca ad Lucilium Amicos ĩ
columes cogitare, melle ac placenta frui est. nomen for
matum est ab accusatiuo gręco placunta, videtur esse ex
genere earum quas nos tortas appellamus. siue tartaras.
Habebis euandrum, delitiarum expertem coenā pol
licetur persico vt sit sensus. Ego te lautiore conuiuio nō
sum excepturus q̄ euander excepit Herculem ⁊ ęneam
troianum, quos frugalibus epulis constat exceptos Vir-
de Aenea. Viscera tosta ferunt taurorum, onerantq ca-
nistris. Dona laboratę cereris, bacchūq ministrant. Ve-
scitur Aeneas simul ⁊ troiana iuuentus. Perpetui tergo
Euāder bouis ⁊ lustralibus extis, Euandrum. Euander filius fu-
it Carmentę qui profugus ex peloponesso autoritate ma
gis q̄ imperio ea loca regebat vbi nūc est Roma. Is her
culem ex hispania interempto Gerione redeuntem cū
bobus mira specie, vt filium Iouis humanissime exce-
Tyrīti- pit, dicata ei ara que maxima est appellata. autores Liui
us us, Ouidius, Solinus, Dionysius, Iustinus. Tyrin-
Tyrinsthius, idest hercules a Tyrinthę oppido, q in eo gesta
eius maximę claruerunt, Tyrins autem oppidum cla-
rissimum fuit grecię. Homerus. Qui tenuere argos. Ty
rinthaq moenibus altam. Sensus est aūt, venies inquit
Hercules aut Aeneas, idest tam frugali excipieris a me
coena q̄ Hercules ⁊ ęneas excepti fuerunt ab Euandro
Hospes, ęneas, Minor illo, scilicet hercule, cui rerum
gestarum magnitudine haud quaq̄ fuit par. Et ipse
tamen scilicet Aeneas, Sanguine. nam ex venere na
tus est, vt hercules ex Ioue, Alter aquis, idest Aeneas
qui vt scribit Dionysius quū regnasset tres annos post
obitum latini, quarto ⁊ ipse anno bello extinctus est,
quum in eum Męcētius ętruscorum rex quū Rutilis
omnibus impetum fecissent. Inito igitur prelio non p-
cul a Lauino quum multi vtrinq forent cęsi, eius cor
pus nusq̄ apparuit, vnde non nullorum fuit opinio eū
statim relatum fuisse ĩ
deos. Alii vero tradide-
runt. Numico submer-
sum esse quū aduersus
Turnum pugnaret, Io-
uemq indigetem eē ap
pellatum vbi templum
ei ędificatum est hac in
scriptione, patri indigeti
qui fluuii Numici vn
das gubernat, vnde ⁊ Ti
bullus. Illic sanctus eris
quum te veneranda Nu
mici vnda deum coelo
miserit indigētem. Al
ter flammis, idest hercu
les qui in monte Oeta
post traditam tunicā ab
Deianira sanguine Ne-
ssi infectam igni absumptus est, ⁊ in cęlum translatus.
Nullis ornata macellis, epulę inquit meę quas tibi sum
appositurus, ex publico macello non sunt cōparatę, sed
vernaculę sunt. Tiburtino, tibur non longe ab vr-
be situm in colle vbi Hercules colebatur, Mart. Tibur ĩ
herculeum migrauit nigra lycoris in Catillus Amphi
arai filius post interitum patris, iussu Oiclei aui in Ita
liam venit cum tribus filiis Corace vel vt alii scribunt Tybur
Cora, Catillo, Tiburte. Condiditq oppidū, Sylius. Hic
tibur Catille tuum. Plinius Tiburtem conditorem fu- Aspa-
isse scribit, quem tradit coepisse auguria iuxta tres ilices gus vñ
que sua etate adhuc virebant. Mollior, tenerior. Sa-
licti, Salicta loca sunt multis salicibus consita, sicut fice
ta multis ficis, Quercta multas q̄rcubus. Spineta mul
tis spinis. Asparagi, subaudi veniēt a superiore. Aspa
ragi a caulis asperitate sūt denoīati vt docet varro. Alii
vero dicūt dictionē eē gręcā ασπαραγον alii vero a
chaldea voce deduci q̄ caulē significat, qa hęc herba sē
per crescat in caulem ⁊ virgultum. Montani, ad dif
ferentiam asparagorum altilium qui sapidiores sunt ⁊
ideo lautę gulę, Plinius Siluestres fecerat natura corru
das vt quisq demeteret passim. Ecce altiles spectantur
asparagi. Et rauenna ternis libris rependit Mart. Mollis ĩ
ęquorea quę creuit spina Rauenna Nō erit incultis gra
tior asparagis. Siluestram igitur ē montanum aspa-
ragum intellligit quem aliqui corrudam, aliqui liby-
cum vocant, attici horminium. Author est Plinius li
bro. xx. capite. x. Villica villici vxor. Villicus autē Corru-
inter mancipia his erat qui totius villę curam habebat. da
Calentia, idest recentia. Torto foeno, in quo Villi-
gestantur. Mart. Sed tuta foeno cursor oua portabat. cus
aut quod magis placet calentia ex foeno torto, idest ex
nido adsunt recentia oua cū gallinis ipsu. Seruatę vuę
Duplici modo veteres toto anno seruauere vuas quas ⁊
ollares ⁊ pensiles nominauere. In ollis enim autore Co
lumela sine noxa seruabant, vnde Oratius. Venu-
cula conuenit ollis, aut in sublimi suspendebantur, vn
de Oratius. Quum pensilis vua secundas ornabat
mensas.

Grandia preterea torto que calentia fœno
Oua adſunt ipſis cum matribus,& ſeruatę
Parte anni,quales fuerant in vitibus vuę,
Signinum ſyriumq́ pirum de corbibus iiſdē
Aemula picenis & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi,ſiccatū frigore poſtq̄
Autumnum & crudi poſuere pericula ſucci.
Hęc olim noſtri iam luxurioſa ſenatus
Coena fuit.curius paruo quę legerat horto
Ipſe focis breuibus ponebat holuſcula,quę nūc
Squallidus in magna faſtidit compede foſſor
Qui meminit calidę ſapiat q̄d vulua popinę.
Sicci terga ſuis rara pendentia crate
Moris erat quondam feſtis ſeruare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum
Accedente noua ſi quam dabat hoſtia,carne.
Cognatorum aliquis titulo ter conſulis,atque
Caſtrorum imperiis,& dictatoris honore
Functus ad has epulas ſolito maturius ibat,

Signinū pirum.ſubaudi adeſt a ſupiore.a Signia patria dictum vt ſcribit Plinius. Cornelius Celſus inter pira quę reponūtur imprimis cōmendat tarentina atq; ſignina. Siriūq;. Columella libro.vi.capite.viii.oſ̄dit pirum ſyrium id eſſe q̄d tarentinum.ſic eñ̄ ſcribit.Curandum eſt aūt vt q̄ generoſiſſimis piris.pomaria cōſecramus. Ea ſunt cruſtumina,regia,Signina,tarentina quę ſyria dicūt purpurea,ſuperba, hordeacea,anitianea,neuiana,fauoniana,laterita-na,& alia multa quorū enumeratio longa eſt. De corbibus iiſdem.ordo eſt. Mala ęmula picenis pomis & odoris recētis ad ſūt de iiſdem corbibus ex quibus et pira. Aemula picenis.videntur deſinari poma tiburtia.de q̄bus ſic Oratius.Picenis cedunt pomis tiburtia ſucco. Nā facie preſtāt. Nec metuēda tibi.q; muſto ſuo tibi officiāt.nam id quidem per frigus ventoſ-q; hiemales exhauſtum eſt. Autūnum ſuccum illum autūnalem quem per hiemē admittūt.Nec placet itelligas poma ſiccata aut aliqui alioqui docti ſenſerūt. Nec olim talis inquit coena qualem tibi appono apud nobiliores priſcis tēporibus luxurioſa fuiſſet.

Curius.curius inq̄t dentatus nō dedignabaẗ veſci oleribus ac.p hoc vilibus dapibus,hocq; eſt ex hiſtoria. Nā inuētus ē a legatis Samnitū anꝫ ei aſſerētibus quū rapa in igne verſaret in fictilibusq; vel vt alii tradūt catino ligneo comederet. Sicq; oñdit tāta priſcos frugalitate & parſimonia vixiſſe,vt nobiliſſimi vel oleribus cōtenti eēnt. Foſſor ſquallidus in cōpede,hoc eſt ſeruus in argaſtulis,ac per hoc oñdit gulę luxum tantum inualuiſſe ſuis temporibus, vt ne viliſſimus quiſq; deliciis abſtineret. Nam ſerui in compedibus ten bantur vel ad metalia fodienda, vel agros colendos vel excidendos lapides, vnde eſt illud Plinii lib.viii.loquentis de agricultura. At nunc eadē illa vincti pedes,dānatę manus inſcripti vultus exercent. Ouidius in ponto ad Grecinum loquens de ſpe ſic inquit.Hęc facit vt viuat foſſor quoq; compede vinctus Liberaq; a ferro crura ſutura putet. Plautus in captiuis,Iubete huic craſſas compedes impingier, inde extra portam ad meū libertum Cordalum in lapicidinas facite deductus ſiet. De ergaſtulis in ſexta ſatyra diximus copioſius illic. Ergaſtula tota. Vulua.De vulua Plinius vt diximus ante i ſecunda ſatyra multa ſcribit ſic in.xi.cap.xxxvii. Quod alio nomine locos appellāt.hoc in reliquis animalibus vuluam.Hęc viperę & intra ſe parientibus duplex. Oua gen rantium annexa precordiis. Et i muliere geminos ſinus ſub vtraq; parte laterum habet, funebris quotiēs

Vulua

verſa ſpiritum incluſit. Vulua eiectio partu melior q̄ edito. Eiecticia vocatur illa,hęc porcaria.primiparę ſuis optima. Nec nouellarum ſuū preterq̄ primiparaṙ̄ probatur potiusq; veterum nec dum effoetarum & biduo ante partum,aut poſt partum,aut quo eiecerit die. Grata ergo erat vulua in cibis.Mart.in diſtichis.Te fortaſſe magis capiet de virgine porcha.Me materna magis de ſue vulue capit. Popinę.diuerſoria erant guloſorum vbi obſonia cocta parabanẗ, Nero vt Tranquillus ſcribit interdixit nequid i popinis cocti pręter legumina, aut olera veniret cum antea nullum nō obſonii genus proponeretur. Oratius. Quin oia malit Quęcunq; immūdis feruēt allata popinis a popina popinōes ſūt denominati qui in his verſantur. Popinarii vero ipſi dñi popinę. Quid ſapiat. q̄ boni ſit ſaporis. Rara crate.oñdit priſcos illos romanos nullo non modo cibi ſed ne ędificii quidem luxu vixiſſe q coquinas cratibus i ſtructas habuerunt, vñ carnes ſalitę penderent.

Popina
Popinę

Natalicium, ideſt die natali q delicatiori apparatu celebrari ſolebat. Lardum, carnē ſuillam ſalitam, vñ ita ſcribit Macro. lib. vii. Saturnaliū Sępe appoſita ſalita carnę quā laridum vocamus vt opinor q̄ſi large aridum. Eam appellat Cicero in lib.de ſenectute ſuccidiā his verbis. Iā hortum ipſi agricolę ſuccidiam alteram appellant. Sic etiā Varro in ſecūdo rerum ruſticarum. Et qui non audierit patres noſtros dicere ignauū & ſumptuoſum eē qui ſuccidiam in carnario ſuſpenderit. Martialis in.v. ad Toranium. Et pallens faba cū rubente lardo quibus verbis plane oñdit appellatione lardi carnem ſuillam ſalitam intelligi.ſuccidium item in genere neutro inuenitur.

Lardū
Succidia

Accedente noua carne,hoc cum ſuperioribus coniūgitur vt ſit,ſenſus. Erat moris ponere lardum natalicium cognatis accedente noua carne ,ideſt recenti. Si quā dabat hoſtia ,ſi forte acciderat vt hoſtiam diis mactarent,nam carnes victimarum vendebantur & plerūq; duplo,ſicut inferti latinis,vnde Valerius in ſcd̄o de inſtitutis antiquis. Immolatarum a magiſtratibus hoſtiarū exta ad queſtores ęrarii de lata veniebant. Sacrificiisq; populi ro.tū deorū immortaliū cultus,tum ēt hominū cōtinētia inerat.īperatoribus noſtris q̄ ſacras manus habere deberēt apd̄ iſta altaria diſcentibus. Cognatorum aliquis,ordo eſt. Aliquis cognatorum functus ter titulo conſulis.i.ter adeptus conſulatum.

Caro victimę

Caſtrorum imperiis, qui imperator fuiſſet et dux exercitus. Solito maturius ibat, tanq̄ ad lautius conuiuium.

Ligonem

Erectum domito referens a monte ligonem.
Quũ tremerẽt autem fabios ; durũq catonem,
Et scauros & fabricios, rigidiq seueros
Censoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas & seria duxit habendum,
Qualis in oceani fluctu testudo nataret
Clarum troiugenis factura, ac nobile fulcrum
Sed nudo latere & paruis frons erea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lasciui ludebant ruris alumni,
Tales ergo cibi, qualis domus atq supellex.
Tunc rudis & graias mirari nescius artes
Vrbibus euersis predarum in parte reperta
Magnorũ artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus, celataq cassis

Ligonem. sarculum. A monte domito. per multum laborem culto. Gloriosũ.n. apud priscos Romãos fuit agricolationi vacare, vñ scribit Pli. multas familias a studio rez rusticaz cognola adinuenisse. Nã Cicerones sunt Cognominati q bonũ cicer sererent, fabii q bonã fabã, lentii q bonã lentẽ, Seranus q agrum sereret Virg. Nec te sulco Serane serentẽ. Deniq vt scribit Cato in re rustica & Plin. meminit quũ bonũ agricolã, bonũq colonũ dixissent se amplissime laudasse existimabant. Scribit preterea Pli. li. xvi. In linterno agro durare suis tpibus oleas Aphricani prioris mãibus satas. Itẽ myrtũ eodẽ loco conspicue magnitudinis. Quũ tremerẽt fabios, hic sensus est. Prisci romani tã lõge abfuerũt ab oibus delitiis quũ maxime seuerã censoz disciplinã timerẽt qui ciuitatis mores corrigebãt, vt lectos suos triclinares nulla testudine ornauerint sicq notat luxũ sui tpis in lectis discubitoriis. Caruilius .n. pollio prodigi & sagacis, vt scribit Pli. ad luxurie instrã ingenii pmis tpibus Neronis docuit secare putamina testudinũ in laminas & ita lectos triclinares opiri. Idẽ ẽt autore eodẽ lib. xxxii. cap. xi. opiri docuit argẽto, mox auro. Ordo aũt est. Nẽo duxit hñdum iter curas & seria q̃lis testudo nataret. Quũ tremerẽt fabios &c. Fabios, Catonẽ, Scauros & Fabricios, Vbiq apoeta hi oẽs nominant vt graues & seueri ciues, sic & Apuleius priscoz austeritatẽ cõmendat in prima Apologia, vez longe austerior vt putat Seranis & Curiis & Fabriciis. Cẽsoris, Censorẽ scribit Varro de sermone latiali denoiatũ a cẽsendo q ad eius censionẽ .i. arbitriũ cẽseret populus. De cẽsoribus plura alibi dixius. Etiã collega timeret, allusit poeta ad cẽsurã Claudii Nerõis & Liuii Salinatoris qua se inicẽ seueriter notauerũt. Nã quũ forte vtriq equitũ centurias recognoscerẽt, in quaz nũero & ipsi essent pp robur etatis, ventũq eẽt ad tribũ Salinatoris, pcoq lecto noie Salinatoris hesitaret citandũ nec ne sibi esset, Claudius collegã citari & equũ vẽdi iussit q populi iudicio d̃natus fuisset. Salinatorq cẽsor cũ eodẽ collega oẽs tribus excepta Metia erarias fecit, stipendio penitẽo crimine q aut prius se iniuste cõdẽnassent (nã eũ ex inuidia peculatus reũ cõdẽnauerant) aut postea tantos honores nõ recte tribuissent. Qualis testudo. i. q̃ta

Testudo

Fulcrũ

inueniret. Nã testudines in mari indico tãte magnitudinis inueniunt, vt singulaz supficie habitabiles case integãtur, atq inter insulas rubri pcipue maris, eaz testis velutu cymbis nauigant autores Plin. et Diodorus. Fulcrũ, a fulciendo. i. sustinẽdo dcm̃, ligna. n. ipsa q̃ lectũ sustineant fulcra dñr. Virg. Lucẽt genialibus altis aurea fulcra thoris. Claz, cõspicuũ, nã vt dixius lecti nõ mõ discubitorii sed et cubiculares testudinũ putaminibus opiebant. Apuleius li. x. Meta. Lectus indica testudine pellucidus, plumea cõgerie tũidus. veste serica floridus. Mar. lib. xii. ad Amoenũ. Gẽmãtes pria fulgẽt testudie lecti, magnis pciis cõparabant. vñ est illa Senece idignatio l lib. de bnficiis. Video elaboratã scrupulosa distinctione testudinẽ & fedissimoz, pigerrimorũq alalium testas ingẽtibus pciis ẽptas. Nã testudinũ putamina secabant i laminas, iisq lectos & repositoria vestiebãt, atq ẽt lacunaria. lege Pli. li. ix. & xvi. cap. lxiii. Troiugẽis, nobilibus romanis, saty rice dcm̃ q̃si q gloriarentur se originẽ ducere a troianis. Sed nudo latere, oñdit poeta i repheñsionẽ moz sui tpis priscos illos a q̃o seueros extitisse vt cõtẽpto oĩ luxu sepe ẽt i limitibus agrorũ collocatis lectis discubitoriis coenarẽt. vñ facile videre poterãt caput aselli nudatũ cute, suspẽsũ i agro. qd iõ fieri cõsueuit, qa putabant etrusca disciplina incõmoda agrorũ arceri posse, vñ Columella de cultu hortoz. Nũc caput arcadici nudũ cute ferũt aselli Tyrrhẽus finxisse tages in limite ruris. Nudo latere, nuda spõda sine vllo ornatu aut testudinũ aut auri aut argenti. Sic.n. lecti ornabant sũpto exẽplo ab Asia, vñ Sic liuius lib. ix. de bello macedõico. Luxurie.n. pegrine origo ab exercitu asiatico inuecta in vrbẽ est, iñ pmũ lectos eratos, vestem stragulã pciosã, plagulas, et alia textilia romã adduxerunt. Frõs erea. i ps añrior fulcri ere tm̃ ornata. Nã vt scrib. Pli. li. xxxiiii. tricliniõz pedes fulcra itẽ ere ornabãt, frõtẽ aũt põi p pte añriore lecti sic docet Val. loq̃ns de maiestate. Siqs cognoscat lecti illius frontẽ macedonicis triũphis fuisse adornatã. Oñdebat. hoc est q in lecto discũbebãt spectare & sibi inuicẽ oñdere poterãt caput aselli. Coronati. ornati sertis. Alũni. dñr q alũtur, & qui alunt, sed illud frequens, hoc rarissimum.

Tũc rudis, ordo est. Miles tũc rudis et nescius mirari graias artes frãgebat pocula magnoz artificũ reperta in parte pdarum euersis vrbibus, & est sensus. Milites illis tpibus contempto omni domus ornatu. id tñ querebãt vt equi & arma eẽnt ornamentis insignia. Artes graias, in poculis & statuis fabrerrime sculptis, mira. n. grecorũ ad oẽs artes fuere igenia. Phaleris, ornamenta n. equoz sunt phalere, de qbus sic Apuleius in pria Apologia. Peram & baculũ tu philosophis exprobrares ? igit & equitibus phaleras, & peditibus clypeos & signiferis vexilla. Valerius lib. ix. cap. de ira & odio, offensi anulos aureos sibimet ipsos & phaleras equis suis detractas abiecerunt. Dicte autem phalere a φαιεγω, quod est manifesto & illustro, q equus iis ornamentis illustretur, greci φαλαρα dicunt, sicut ταλαντον pro talentum. Phalere.

Celataque cassis, ordo est. Miles frangebat pocula vt equus gauderet phaleris, & cassis celata ostenderet hosti perituro simulacra fere romulee iusse mansuescere fato imperii, & geminos quirinos sub rupe & nudam effigiem dei fulgentis clypeo & hasta pendentisq.

Romulę simulacra ferę mansuescere iussę
Imperii fato & geminos sub rupe quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis & hasta,
Pendentisq; dei perituro ostenderet hosti,
Argenti quod erat solis fulgebat in armis,
Ponebant igitur thusco farraca catino
Omnia tunc, quibus inuideas si liuidulus sis,
Templorum quoq; maiestas pręsentior, & vox
Nocte fere media, mediamq; audita per vrbem
Littore ab oceani gallis venientibus, & diis
Officium vatis peragentibus, his monuit nos.
Hanc rebus latiis curam pręstare solebat
Fictilis & nullo violatus iuppiter auro.
Illa domi natas, nostraq; ex arbore mensas
Tempora viderunt, hos lignum stabat in vsus,
Annosam si forte nucem deiecerat eurus.
At nunc diuitibus coenandi nulla voluptas
Nil rhombus, nil damma sapit, putere videntur
Vnguenta atq; rosę, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur & magno sublimis pardus hiatu
Dentibus ex illis, quos mittit porta syenes,

Ficus ruminalis — Simulacra ferę romulę. i. imaginem lupę, quę Romulo & Remo mamas pbuit sub arbore fico quę postea ficus ruminalis est appellata, rumam .n. veteres mamã nominauerunt. Iussę mansuescere. q̃ ita iubentibus diis mansuefacta est, ut non mõ infantes non lęserit, sed lacte suo vice nutricis ẽt aluerit. Imperii fato, ad fatum & fortunã impii.

Geminos quirinos. Romulum & Remum. licet Romulus tñ quirinus sit cognominatus, de quo plęraq; diximus in .ii. satyra illic. In valle quirini. Nudã effigiẽ dei fulgẽtis. i. martis q pater & auctor fuit nois romani. genuit .n. Romulũ & Remum ex Rhea Ilia, vrbis romę cõditores. Fulgentis clypeo & hasta. i. resplendentis celatura clypei & hastę. Pendẽtis, in aere, quũ sit in vertice cassidis, vñ & pẽsilia appellamus ędificia in aerem extructa. vt hortos pensiles in aere non in terra positos. vñ Papinius in Syluis de aqua ducta p ędificia sublimia sic ait. Et innumero pẽdẽs trãs mittit arcu. Farraca, cibaria ex farre. Catino, a capiendo dicit̃ fm Varronem. Thusco. fictili, nã in ętruria aretina vasa celebrata sũt. — Pẽsilia

Mart. Aretina nimis ne spernas vasa monemus, Lautus erat thuscis porsena fictilibus. Pręsentior magis p picio. Virg. Nec tam pñtes alibi cognoscere diuos. Dii inquit q̃uis fictiles colerent, romanis tamen erant magis ppicii q̃ nunc. vñ Seneca ad Lucilium. Cogita deos quum propicii essent fictiles fuisse. Et vox. probat per exempla benigniores fuisse deos priscis illis temporibus in romanos. Nam quũ galli in Italiam venturi essent, eodem anno vt tradit Liui. in quinto M. Ceditius de plebe nunciauit Tribunis se in noua via vbi nunc sacellum est, supra ędem vestę noctis silentio audisse vocem clariorem humana, quę magistratibus dici iuberet gallos aduentare. Cicero in secundo de diuinatione appellat Aium deum loquentem cui in noua via consecrata fuit ara ex eo q monuerat vt prouiderẽt ne a gallis Roma caperetur. De eo sic & Liuius in quinto. Iussumq; templum in noua via Aio locutio fieri. — Aius
Vox audita, Ordo est, & sensus. & vox audita nocte fere media monuit nos his, idest de his, hoc est aduentu gallorum. Dicimus enim moneo te de his rebus, & harum rerum, & has res. Gallis venientibus, idest quum galli aduẽtarent. Nam Galli Senones duce Breno in Italiam venerunt, Clusiumq; obsederunt, ad quos quum tres legati a senatu missi fuissent qui gallos monerent vt ab oppugnatione desisterent, ex iis vnus contra ius gentium processit & ducem Senonũ interfecit, quo facto indignati galli vrbem petierũt & fuso exercitu romano apud Haliam fluuiũ vrbem intrauerunt, vbi nobilissimos senũ in vestibulis ędium cũ insignibus honoꝝ sedentes primo vt deos venerati, deinde vt hoies despicati, interfecere, capitoliumq; quo reliqua iuuentus confugerat obsederunt, quod mox Camillus creatus dictator liberauit.

Et diis peragentibus officium vatis. i. omnia pdicentibus more vatũ qui mortalibus ventura pdicunt. Iuppiter violatus nullo auro. nõ dum auro effigiatus, ea .n. violari dñr, qbus aliqd cõtra voluntaẽ fit. quasi iuppiter auro illo non delectaret̃. vñ i .iii. satyra Nec ingenuum violarent marmora tophum. Illa tẽpora. s. prisca. Mensas natas domi. i. ex arboribus vernaculis, non aut̃ ex longinquo petitas q̃les erãt mensę citreę. Ex mauritania .n. citrus arbor vt diximus mittebat̃ ex atlante monte tanti pcii vt mensę pari rependerentur auro. vnde Mar. Accipe foelices atlantica munera syluas. Aurea qui dederit dõa minora dabit. In hos vsus. s. mensarum. At nunc diuitibus. Sensus est. Nostris autem temporibus Romani eo deliciaꝝ puenerũt, vt nulla pulmẽtaria incũda suauiaue eẽ putẽt, nisi adsint mẽsę citreę, q̃ pede ebureo fulciant̃ ex ebore .n. pedes mẽsis adhibebant̃. Luca. Dentibus hic niueis sectos atlantide sylua, iposuere orbes, q̃les ad Cęsaris ora Nõ capto vertere iuba, sicq; notat luxũ mẽsaꝝ citreaꝝ. Rhõbus, piscis ex gñe planoꝝ de quo i .iiii. satyra satis dcm̃. Vnguenta. qbus vngebant̃ quũ exibant e balneis. Atq; rosę. corõę ex rosis, qbus in solẽni cõuiuioꝝ celebratiõe vtebant̃. Latos orbes. mẽsas citreas, de qbus plura in i. satyra illic. Pretoria, mensas, de qbus sępe Mar. Tu libycos indis suspẽdis dẽtibus orbes. Et alibi. Et mauritiacis sustenẽt dẽtibus orbes. Grande ebur, pes ebumeus. Pardus subli. i. pardus ex ebore effigiatus. ẽ aũt pardus aial paꝝ differẽs a panthera, qdã eũ solo cãdore ab ea discernũt. In aphrica, syriaq; nascit̃ Solinus & Pli. lib. viii. Ex illis dẽtibus. s. elephantoꝝ. — Pardus
Porta sye. Syene auct. Strabõe insula ẽ i finibus ęthiopę. C. millibus passuũ ãbitu. Pli. Ditiõis ęgypti eẽ, icipit a fine ęthiopię Syene. ita vocat̃ insula, supra Syenẽ. xv. milli. passuũ Elephãtis isula hitat̃, nauigatiõis ęgyptię finis, dcã ab elephãtoꝝ multitudie. Stra. & Hero. Elephantinã appellãt, Pli. vero Elephantidẽ. hinc aũt mittebant̃ elephãti. portã aũt appellauit Elephantidẽ isulã, qa ex ea per Syenẽ tãq̃ portã in ęgyptũ sit trãsitus, ita dictũ vt illud in .iii. satyra. Ianua baiaꝝ est. quia necesse sit euntibus Baias transire per vrbem Cumas. — Syene

Et mauri

Et mauri celeres, & mauro obscurior indus,
Et quos deposuit nabatheo bellua saltu,
Iam nimios capitiq; graues, hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis, nam pes argenteus illis
Annulus in digito quod ferreus, ergo superbum
Conuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas, adeo nulla vncia nobis
Est eboris, nec tessellę, nec calculus ex hac
Materia, quin ipsa manubria cultellorum
Ossea, non tamen his vnquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo peior gallina secatur.

Et mauri celeres. Designat poeta qbus i locis e'ephãtes inueniant. Nã eos fert Aphrica v tra syrticas solitudines & i mauritania. Ferũt ethiopes Troglodite sed maximos india. Hec Pli. Per mauros ergo celeres intelligit ethiopes trogloditas, q mira pedũ celeritate sunt, de quibus ita Hero.li.iiii. Troglodite ethiopes oium quos fando cognouimus pernicissimis pedibus sũt, serpentibus, lacertisq; & aliis id genus reptilibus vescentes. Solinus Trogloditę tanta pnicitate pollent vt feras quas agitãt cursu pedũ assequãtur. Mauri atq; ethiopibus & ethiopes p mauris a poetis idifferẽter nomiant, nec mirũ quũ ethiopes ad occidẽtẽ posi Mauritaniã attigãt, d ethiopibus diximus ẽt in ii. satyra.

Troglodite

Indus, indi populi sunt ad orientẽ siti ppe oceani refluxus, & solis exortus, d ius lege & Apuleiũ i.i. floridoꝝ. Obscurior, nigrior q̃ mauri sunt. Apuleius in eodẽ. Indis ad nascentẽ diẽ suis, tñ in corpe color nocturnis est. Deposuit. Nã elephanti aut casu aut senecta deciduos dentes deponũt q pgrandes sunt, aut eos obsessi a venatoribus arbori illisos frangũt. hi aũt sũt minores. Capitiq; graues. i. põderosos. Terẽ. Hui tã graues rastros. Nabatheo, arabico. Nabathei. n. populi sunt arabię contermini syrię. quoꝝ regio populosa & fertilis habet. oppidũ incolunt noie petrã. Dicti vt sacrę testantur litterę a Nabath primogenito Hismaelis. In arabia aũt vt diximus apud Troglodytas nascunt elephantes.

Indi

Nabathei

Hinc surgit orexis, hic inqt maxime idignorq; Romani iã tanti coeperũt facere ebur, vt iã pes argẽteus i mensis sustinẽdis nõ pluris ęstimet q̃ annulus ferreus i digito. vt oñdat vile cẽ... argentũ p ebore. Lectos autẽ mulieꝝ totos opiri argẽto & triclinia qdam docet Plin. lib. xxxiii. cap. xi. qbus argentũ addidisse primus tradit Carnilius pollio eques romanus. idẽ aureos fecit. Hic, ex tanto eboris studio. & ęstimatiõe. Orexis nausea & idignatio. Nã vt diximus in satyra Credo pudicitiã illic Rabidam facturus orexim, Orexis appetitum proprie significat, ορεγομαι enim appeto significat. tamen est ẽt ineniri p vomitu vt Plin. ad priscum de Fannia ęgrotãte. Hoc discrimine iplicita est isidens febris, tussis, orexis, sũma macies, sũma defectio. Bilis, latinũ est, colera grecũ. Nã pes argẽteus, rõ est idignatiõis. Ordo ẽ. Nã pes argenteus est id illis. s. mẽsis, qd est ãnulus ferreus in digito. i. nõ pluris faciũt nũc pedes argenteos in mẽsis, q̃ annulos ferreos in digitis, vt iã romanis vilius sit argentũ q̃ ebur. Illud aũt sciendũ pedẽ polysemũ eẽ, nã & pedẽ nũi dicius & lecti & veli & carminis & mensę.

Orexis

Annulus ferreus. Nã apud romanos varius fuit annuloꝝ usus. triũphantibus. n. annulus in digito ferreus erat. Ii quoq; qui ob legationẽ acceperãt aureos. in publico tñ vtebant. itra domos vero ferreis quo argumẽto ẽt tpibus Plinii vt ipse est auctor. sponsę annulus ferreus mittebat. isq; sine gẽma. Promiscuus aũt vsus coepit secundo bello punico neq;. n. aliter potuisset trimodia illa annuloꝝ carthaginẽ ab Hannibale mitti. Diuo Augusto decurias ordinante maior pars iudicũ in ferreo annulo fuit lege Plinium lib. xxxiii. cap. i.

Annulorum vsus

Hinc surgit orexis, hinc stomacho bilis, alius põt esse sensus vt sit, ex diuerso inqt ornatu mẽsę, diuersi ẽt affectus. surgunt, nam si mensa pedes hẽt eburneos hinc orexis hoc est appetentia cibi surgit quasi id maxime appetitũ excitet. Si aũt pes argenteus sit aut ex alia materia hinc stomacho bilis surgit hoc ẽ nausea qdam quia nõ pluris faciunt pedes argenteos in mensis q̃ annulos ferreos in digitis. Ergo, quum tãto luxu viuat. Qui me sibi comparat, qui me putat nõ minorẽ coenam paraturũ q̃ ipse solet. Res exiguas, mediocrem cõuiuii apparatũ. Nulla vncia eboris, quod tanti faciunt ipsi. Nec tessellę. Tali & tesserę erant eburneę, a Tessera fit per diminutionem tessella. Nec calculus. Calculum intelligit quem nunc dicimus scachum, antiqui latronem & per diminutionem latrunculum dixere. Martialis de tabula lusoria. Hic mihi bisseno numeratur tessera puncto, Calculus hic gemino discolor hoste perit. Idẽ alibi Insidiosorum si ludis bella latronum Iste tibi geminus miles & hostis erit. De quo ẽt sic leges apud Gellium confutantẽ Caldeos. Cur tandẽ non de alea quoq; ac de calculis & alueolo audent dicere q̃s ibi ludentium vincat. Pli. ad Geminium de calculo sic meminit. Audiui ipsã solere se vt foeminã in illo ocio sexus laxare animum lusu calculoꝝ. Lusum autẽ calculoꝝ inuenit palamedes, vñ Sydo. Tãq̃ Naupliades reptor artis Gaudebas hilarẽ ciere rixã. Calculus itẽ paruũ lapillũ signat. Mart. Calculus in nitida sic numerat aq̃. eum ẽt calculũ appellamus q nascit in vesica Plin. in. xi. Sunt iis ẽt calculo humano remedia pcipua. vñ Calculosi dñr qui calculo laborãt. quos gręci lithiacos appellant. a calculo fit calculator & calculatrix. Et qm̃ in cõputatione calculi adhiberi solẽt. inde ortũ est vt dicamus tecum calculũ volo ponere. i. rõnẽ cõputare. Plin. in Panegyricis. Assuescat impator cum ipo calculum ponere. sic exeat, sic redeat tanq̃ rõnẽ reddíturus. Nõ tñ. licet inqt manubria cultelloꝝ sint. ossea & nõ eburnea. nõ tñ ob id isipidiora sunt obsonia. q̃ cõciduntur per illos. Structor. proprie is appellat q pite obsonia icidit, ferculaq; cõpõit. nã & id ad gulã ptinere arbitrabant, qd taxat Sene. de breuitate vitę. Quũ videã q̃ suspẽsi sint, quo ap a coquo cęsus exeat, q̃ta celeritate signo dato gladii ad misteria decurrãt, q̃ta arte scindant aues in frustra nõ enormia. Plin. itẽ li. x. postea culinaꝝ artes vt clunes spectent. vt diuidant in tergora. vt a pede vno dilatatę repositoria occupẽt, adeo vt doctores eẽnt q ludũ structorũ apirent, vt Trypherus tpibus poetę q ludũ iuxta suburrã hẽbat vbi tradẽs discẽtibus pcepta scidẽdi obsonia, q̃ ex ligno hẽbat formata, hebeti cultello, docebat quõ gestu hęc vel illa secarent. vñ coena vlmea noiat. qm̃ ex ligno obsonia eẽnt formata Ordo ãt ẽ. Sed nec erit nobis structor discipulus tripheri. i. qui fuerit eruditus a triphero. Cuius artis ita meminit idem Seneca in libro de vita beata. Cur aliquis est scindendi obsonii magister?

Calculus

Calculosi

Lithaci

Ponere calculũ

Structor

Sed nec structor erit cui cedere debeat omnis
Pergula, discipulus tripheri doctoris, apud quē
Sumine cū magno lepus, atq; ap, ē pigargus,
Et scythicę volucres, ē phoenicopterus ingens,
Et getulus orix hebeti lautissima ferro
Cęditur ē tota sonat vlmea coena suburra.
Nec frustum capreae subducere, nec latus afrae
Nouit auis noster tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, ē exiguae frustis imbutus ofellae.
Plebeios calices, ē paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, atq; a frigore tutus,
Non phryx aut lycius non a mangone petitus

Cui cedere deat oīs pgula.i.oēs qui in pgulis sunt i-stituti. Nā pgula non mō dr in vineis (vt docet Columella). In pgula aūt inqt singulę denas amphoras perequent. Pli.lib.xiiii. In pgulis vero seruant escarię appellatę, edurę acinis, albę nigręq;, sed et capi vr p breui ambulacro & fornicato, quasi a pgendo vbi doctores disci-

Pergula pulos suos erudirēt, & opifices opera sua quasi a transeuntibus cōspiciēda collocarēt. Vopiscus in vita Saturnini. Nā & in aphrica rhetoricę operam dederat Romę frequētauerat pgulas magistrales. Suetonius de claris grāmaticis loqns de Crassitio tarentino grāmatico sic scri. Dein de i pergula docuit. Pli. de Apelle pictore. Idē pfecta opera pponebat in pgula. Plautus in pseudolo Cras sciā deportare in pergulam. Discipulus Tripheri, Emphasim habet quasi qui inter alios sit melius institutus.

Sumē Sumine cum magno, Sumen vt diximus apd Persium in prima satyra illic Calidū scis pōere sumē, Lautę est gulē, ex papillis lactātis porcę fit, idq; optimum vt scribit Plin.lib.xi. Si mō foetus lac nō hauserit. Marti. Esse putes nōdum sumē, sic vbere largo Effluit, & vino

Pygargus lacte papilla tumet. Pygargus, ex gñe est caprarum, Nā vt scribit Pli.li.viii. Caprę i plurimas figuras trāsfigurant. Sunt.n.capre, sunt Ibices pernicitatis mirādę, sunt & Origes cōtrario pilo vestiti & ad caput verso, sūt & dāmę & pygargi. Pygargus itē est vt docet Aristoteles li.vi.de natura animaliū ex genere aqlarum Pli.an.xi. Secundi generis pygargus in oppidis & in cāpis albicante cauda. Scyticę volucres.i.phasiani a phaside fluuio colchoꝝ denoiatę. Mart. Argoa pmū sum trāsportata carina, Ante mihi notū nil nisi phasis erat. Inter delicias.n.ganeę & luxuriosas dapes cōnumerant, vñ diuus Hieronymus ad saluinā sic scri. Procul sint a conuiuiis

phasiāi tuis phasides aues, crassę turtures, attagen ionicus.

Phoenicopterus Phoenicopterus, auis est cuius linguā Apitius nepotum oīum altissimus gurges autore Pli. pcipui saporis esse docuit, vñ Mart. Dat mihi pēna rubens nomen sed lingua gulosis Nostra sapit. Auē eē palustrē docet Aristophanes in comoedia q̄ inscribit ορνιθες & rubētibus pennis, vñ facta est nois cōpositio. φοινιξ.n.ruber dr & πτερον pēna. Orix, ex genere caprarum. diximus

Orix. esse origem, q contrario pilo vestiat ad caput verso. Aristoteles vero in.iii.li.de ptibus aialium Orygē scribit esse vnicorne & bifidę vngulę. Cui Plin. astipulans ait l.xi. Vnicorne bisulcū Orix. Getulus, nā eū Aphrica (vt scribit Pli.) generat ppetuo sitientē. Lautissima, ordo est. Getulus orix expositiue coena lautissima & vlmea ceditur ferro hebeti & sonat tota suburra. Suburra, dcm̄ est suburrā regionem fuisse vrbis celebratissimā. Alibi. ego vel procbitā ppono suburrę. Caprę, Siluestris caprę Mart. Pendētem sūma capreā de rupe videbis. Casuram spes, decipit illa canes. Auis aphre.

oratius i.gallinę numidice. Oratius. Nō aphra auis nō attagen ionicus. Varro de re rustica lib.iii. sic Gallinę aphricanę

sunt grandes varię, gibberę quas meleagrides appellant Grēci. Tyrunculus, minister meus. Nā Tyrones pro-prie appellant rudes & noui milites. Imbutus frustis ofellę, non assuetus delicatis cibis, sed pastus ofellis tm̄, q̄ omnino vulgarium sunt, differuntq; ab offulis, ille.n. ex caseo, ouo, pipere & croco, aliisq; huiusmodi rebus i clusis mēbrana siligiea oblongę conficiunt. offulę vero p diminutionē ab offa sunt frustra cuiuslibet rei esculentę. dicimus enim offulam casei, offulam carnis, offulam panis. vnde Varro in secundo de re rustica scribit L.Volūnio senatori missam esse offulam cum duabus costis. Columella m̄euonem, faciens de salsura carnis suillę ait, dein offulę carnis spisse cōponunt & alterius sal ingeritur. *Meleagrides.* *Tyrōes*

Plebeios calices. Martialis hos appellat audaces, qm̄ falsa spē imitabant crystallina quū eēnt vitrei. Nō sumus audaces plebeia toreumata vitri. Nr̄a neq; ardenti gēma ferit aqua ergo plebeios, quibus vulgus & plebs vtit. Porriget, ministrabit ē pocillator nr̄ erit. A frigore tutus, vilibus inolutus vestibus. Non phryx aut licius, Nō dabo tibi inquit structorē elegantem, quales venditant māgones phrygios & lycios, Nā ex oriente venusti habebant serui, sed dabo tibi rusticanum & incultum. Phryx.i.troianus. Nam phrygia asię minoris regio est a phrygia, Asopi & Europę filia denominata. Lycius, lycia regio item asię minoris phrygię cōtermina, a Lycaone pandionis filio dicta. Māgone, Māgones pprie vēditores dr̄ hoium, Mar. Milia pro puero centum me magno poposcit. Suetōius i Domitiano Castrari inqt mares vetuit, spadonū qui residui apud mangones erant pcia moderatus ē. Et quum mercis appellatione hoies vt sensit Mela iurisconsultus non contineant, ppterea mangones non mercatores, sed venalitiarii appellandi sunt. Dicti aūt sunt a manu & ago q mancipia manibus agant & poliant. Inde verbū est mangonięare.i. polire & ornare vt emptores facilius alliciant ad emendum, vnde Seneca ad Lucilium Māgones quicquid ē quod displiceat aliquo lenocinio abscondunt. Nam ii vt testatur Quintilian. ii. lib. In seruis venaliciis colorem fuco, & verum robur inani saginā mentiunt, vt.s. mancipia maiore pcio vendant, preterea vt pueri teneriore viderentur etate, eorum pubertatē medicamentis coercebant, vnde Plin.lib.xxi.cap.xxvi. Radix hiacynthi bulbacea est mangonicis venaleciis pulchre nota, quę in vino dulci illita pubertatem coercet, & non patitur erumpere. Metaphoricos appellamus etiam mercatores aliarum rerum mangones, vnde Plinius in fine operis sui mangones gemmarum appellat eos qui gemmas expoliunt & interpollant vt carius vendant, agros etiam mangonięatos dicimus qui diligentiore cultu poliunt vt sint vendibiliores. Plin.lib. ix.cap.liiii. Sergius orata primus pensiles inuenit balneas, ita mangonięatas villas subinde vendendo. A mangone fit mangonium, quod accipit pro artificio mangonis. Plin.

Phrygia vñ *Lycia. vnde* *Māgones* *Māgonięare* *Māgonium*

Q uisq̃ erit, ẽ magno, quũ poscis, posce latine,
Idem habitus cunctis tonsi rectiq capilli,
Atq hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci
Suspirat longo non visam tempore matrem,
Et casulam, ẽ notos tristis desiderat hedos.
Ingenui vultus puer ingenuiq pudoris,
Q uales esse decet, quos ardens purpura vestit,
N ec pugilares defert in balnea raucus
T esticulos, nec vellendas iam prebuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gut-
Hic tibi vina dabit diffusa i mõtibus illis (to,
A quibus ipse venit, quorũ sub vertice lusit.
Naq vna atq eandẽ ẽ vini patria atq ministri.
Forsitan expectes vt gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plausuq probate
Ad terram tremulo descendant clune puelle
Irritamentum veneris languentis, ẽ acres
Diuitis vrtice, maior tamen ipsa voluptas
Alterius sexus, magis ille extenditur, ẽ mox

mãgo- nis. Pli. in. x. cap. Nec tamen in hoc mangonio quicq̃ nium totum placet. Et quõ mentionẽ fecimus de venalitiis venali Illud sciendum est Venalitium capi pro loco vbi noui tium tii venderentur, vnde Apuleius in prima Apologia loquens de gagate Lapide sic scribit. Cuius odore etiã in venalitiis vulgo sanitatem aut morbum venalium experiantur. Paulus iurisconsultus. Nam quicũq ex venalitio nouitiorum emptus alicui ministerio ꝑpositus sit, statim eum e numero veteratorum esse. Familias & venalitias dicimus seruorum qui venales preponuntur. venalitiarii Venalitiarii vero dicuntur vt diximus qui venalitia habẽt mãcipia qui & mãgones dicũtur. Petitus, emptus.

Et magno. subaudi non petitus eris. s. ꝑcio, ita dictum vt alibi. Magno hospitiũ miserabile magno seruorum ventres. Aut vero ita legi põt. Non a mãgone petitus Quisqs erit magno vt sit sensus Non petitus a magno mangone quisquis erit. i. quicũq puer erit nõ erit petitus. i. acceptus & ẽptus a magno mangone. i. diuite & magnũ numerũ seruorũ ha- Cathaste bente. Seruos aũt venales hẽbũt in cathastis. Erãtq Cathaste loca in quibus cõtinebant serui venalici a καθιστάω qd est cõstituo q illic cõstitutus tenerent. Tibullus. Barbara gypsatos ferre cathasta pedes. Illic ãt magnus erat seruorũ garritus strepitus. Mart. Heu que lingua silet, nõ illã mille cathaste vincebãt. Quũ poscis, Latini inquit sunt serui mei nõ exotici, ita vt quis aliquid ab eis velis poscere poscas latine, nõ aũt grece vt barbare. Idẽ habitus cunctis, pari sunt inquit corporis habitu & ornatu non quales ceteri romani habebant vario corporum cultu, vnde illud est a Seneca dictum cum summa indignatione ad Lucilium transeo inquit agmina exoletorum per nationes coloresq descripta, vt eadem omnibus leuitas, sic eadem prime mensura lanuginis, eadem species capillorum, ne quis cui rectior est coma crispulis misceatur, vnde pulchre sequitur, tonsi rectiq capilli sed ne contraria videatur q ait tonsi rectiq capilli, ita itelligimus vt capilli illi tõsi sint sursum erecti & si pectine cõplanati. Purpura vestit. i. ꝑtexta, nã pueri vsq ad quartũdecimũ annũ etatis sue ꝑtextã gestabant, inde egressi togã virilẽ sumebant. lege Macrobiũ. Ardẽs, que colore ardere vr̃. ita dictũ, vt illud an̄. Setinũ ardebit in auro. Nec pugilares. Manifeste oñdit puerũ esse simplicẽ & purũ. Nec habet inquit genitalia grãdiora q̃ assiduo libidinis vsu excreuerint, testiculis in magnitudinẽ pugni ꝑgrandibus. Pugilares crassitudine pugni. In balnea. Nam illic potissimum a cinedis spectabantur. Mart. Oculis deuorantibus draucos. Raucus, propter coitum. vox eni in adolescẽtibus post vsũ veneris mutatur, fiuntq rauci. Aristoteles in libro problematum. Homo quum incipit coire pubescit ac i grauem vocem permutat. Aliqui ẽs legunt Draucus. i. bñ mentulatus. Alas vellendas. s. pilosas. idest adhuc ea non etate vt pili sub alis fruticent. qui sepe i balneis a vulsoribus euellebantur. Gutto. vasculo oleario quo vtebantur i balneis. Vbi post lauacrum oleo perungebantur. de quo dictum est i tertia Satyra. Apuleius in primo limine secundi libri floridorum ampullam oleariam appellat. Hic tibi vina dabit, talis inquit puer pocula tibi ministrabit. Diffusa expressa, & in sersas suas recondita. Forsitan expectes, neq illud tibi est expectandum vt exhibeam puellas gaditanas que se in cena lasciuia saltatiõe oblectẽt.

Maiores. n. domus his nugis tantum delectẽt. que omnia sunt quedã veneris irritamenta, sicq poeta lasciuos sui temporis mores damnat quibus tota ciuitas corrupta erat. Vnde Quintilianus sic ait. Omne cõuiuium obscenis canticis strepit, pudenda dictu spectant. T. liuius lib. ix de bello macedonico loquens de luxuria vrbis ab exercitu asiatico inuecta sic scribit. Tũc psaltrie sambucistrieq, & conuiualia ludionũ oblectamenta addita epulis, epule quoq ipse & cura & sumptu maiore apparari cepere. Gaditana. Nam cantiones gaditane egyptieq, ex omnibus mollissime habebãtur ad saltationes & motus ipudicos puellarum. Mart. li. iii. Cantica qui nili qui gaditana susurrat. Alibi. nec de gadibus improbis puelle vibrabunt sine fine prurientes. Papynius in syluis. illic cymbala tinnuleq gades. i. puelle gaditane pite saltationis ad tinnitum eris. Gades autem vt Gades diximus ante insula est hispanie extra columnas herculeas ad hostium Betis irrumpentis in oceanum britannicum. Mart. Edere lasciuos ad betica crusmata gestus.

Prurire lasciuo corporis gestu moueri. Choro coetu. Probate plausu. fauore discumbentium. nam super cenã hec fiebant. Clune tremulo, ipudico corporis motu. Mart. de puella gaditana. Tã tremulũ crissat, tam blandum prurit, vt ipsum Masturbatorem redderet hippolytũ. Illud aũt obseruandum vt docet Seruius omnia nomina latina, in aia simplicia, a verbo non venientia in nis syllaba terminata esse masculina, in- Noia in nis anima propter canis, simplicia ꝑpter bibennis, a verbo non venientia propter finis. ergo poeta clunis bene dixit. Oratius male, Quod pulchre clunes. Irritamentum oppositio est. Vrtice stimuli qui maxime pungat & irritent ad venerẽ. Maior tamen licet inquit viri hisce lasciuis gestibus maxime moueantur ad obscoena, mulieres tamen ee sunt que maiorem sentiant voluptatem

ac per hoc ondit libidine magis mulierem flagrare q̃ vi rum. Alterius.s. sexus muliebris. Extendit.erigit & monetur ad turpitudinẽ. Vrina concepta.i.semẽ ge nitale collectum. Auribus atq; oculis per auditum & aspectum rerum turpiũ.vt alterum referatur ad cãtica lasciua,alterũ ad indecoros impudicosq; corpis motus.

afficiatur verecundia. Nudum vtrum p̃ inopiam an per impudicitiã & lasciuiam Mancipium.i.meretrix quę lenoni seruit. Qui lubricat qui pedum celeri mo bilitate exercet. Orbem lacedęmoniorum.i.gyros & am bages lacedęmonias circũ tibicinẽ in medio sedentem & canentem.Nam circum auletem saltantes agebant.

Monetur irritatur.Has nugas in cõtemptũ diui tum dictũ.i. tales volu ptates talemq; lasciuiam Audiat ille cũ indigna tione in hominem diui tem.Ordo est. Audiat il le crepitus testarũ cũ ver bis quibus abstinet mã cipium nudum stans in olido fornice.ille iq̃ fruatur vocibus obscoenis q lubricat orbem lacedę moniũ pedemate. Hoc loco describit saltationẽ illã quam lucianus cõ memorat in tractatu de saltatione. Ait.n.laconis in choreis tripudiis pręcipuos omnium gręco rum extitisse.vt pote q a Castore & Polluce didi cissent,eos autem in or bẽ saltasse, ita docet. κῶ αὐλητης μεν τω μεσω καθηται επαυ λων και κατηπωντω ποδι ι δικατασ τοι χορ αλλ ιστεπομε νοι σχημα. α παν τοια . π δευκνυ ται πρ ρευθμ ακτιμεν πολεμικα και μετο

Auribus atq; oculis concepta vrina monetur.
Nõ capit has nugas humilis domus,audiat il
Testarũ crepitus cũ verbis,nudũ olido stãs (le
Fornice mancipiũ,quibus abstinet,ille fruatur
Vocibus obscoenis,omniq; libidinis arte.
Qui lacedęmoniũ pedemate lubricat orbem,
Namq; ibi fortunę veniã damus,alea turpis
Turpe ẽ adulteriũ mediocribus, hęc eadem illi
Omnia cũ faciant,hilares nitidiq; vocantur
Nostra dabunt alios hodie cõuiuia ludos,
Conditor iliados cantabitur, atq; maronis
Altisoni dubiam facientia carmina laudem,
Quid refert tales versus,qua voce legantur?
Sed nunc dilatis auerte negocia curis,
Et gratam requiem dona tibi,quando licebit,
Per totam cessare diem non foenoris vlla
Mentio,nec prima si luce egressa reuerti
Nocte solet,tacito bilem tibi contrahat vxor
Humida suspectis referens multicia rugis,
Vexatasq; comas,ẽ vultum, auremq; calentẽ.
Protinus ante meũ quicquid dolet exue limen,
Pone domũ,ẽ seruos.ẽ quicquid frãgitur illis
Aut perit,ingratos ante oĩa pone sodales

Pedemate.i.saltu.Nã πηδημα saltum signi ficat.Non ignoro ad cõ mentatoribus hunc lo cum diuersis modis ex positum,vt alii dixerint per orbem lacedęmoniũ designari annulũ, cuius vsus manauerit a lacedę moniis ac per hoc annu latos senatores & equites romanos itelligi qui an nulum pytismate hoc est leui irroratione sputi lubricum faciãt. Alii ve ro legendum contẽderit pytilismate nõ pytisma te,idq; esse genus exerci tationis, quum quispiã summis pedibus ingre diens manus protendit ocissimeq; mouet alterã retrorsum.s.alterã prsũ ẽc. Alii item trochũ in telligi de arbore pinu fa bricatum.q; pytis dicat pinus vñ fit pytisma. Ego aũt ex sententia Lu ciani cõtẽdo intelligi vt dixi saltationem lacedę moniam. Legendumq; ẽ pedęmate.i.saltu & nõ pytismate neq; pytilis mate.De omnibus tñ his opinet vt cuiq; libitum erit.

Pede mate

λεγονδε χορευτικα διονυσω και αφροδιτη φι λα quę latine sic. Et tibicen qdem in medio sedet tibia canens & pede pulsans terram.s.illi aũt p ordinem se in uicem sequentes figuras varias representant modo qui dem bellicas ẽ paulopost saltatorias quę Dionysio & ve neri amica sunt. Pollux quoq; qui enumerat saltationũ genera scribit πηδημα lacedemoniũ hoc est saltatio nem Laconicã. Nam lacedemon ciuitas est laconię de quo genere saltationis intellexit Statius in Achilleide Multiplicantq; gradum modo quo curete i actu.quo q; pii samotraces eunt,nunc obuia turba Pectine ama zonio.modo quo citat orbe lacenas. Delia plaudẽteiq; suis intorquet amiclis. Erit ergo sensus.Diuites ẽ poten tiores qui saltationem laconicam exercent ẽ hiis nu gis delectantur,fruantur vocibus obscoenis & omni ar te libidinis. Lasciuis.n.multis saltatio celebrabatur, & iõ vt dictum est grata erat Dionysio & veneri. Testa rum crepi apparet apud antiquos instrumenta quędã fuisse quas testas vocarent,quę pulsata amoenũ redde rent sonum.Vñ est illud apud tranquillum in Nero ne.Qui diuisit in factiõs plausuũ genera condisceret. Bõbos & imbrices ẽ testas vocabant, nisi forte placeat in telligere crepitus testarum hoc est. tinnitus cymbalorũ.
Quibus abstinet mancipium nudum.i. quibus vo cibus obscoenis ipsa meretrix non vtitur quasi maiore

Nãq; ibi fortunę, ostendit poeta nõ sine risu satyrico iniq; pauperibus esse cõparatũ vt multa nõ liceat iis face re.q̃ si faciant videant in honesta,sin a diuite fiãt lau dabilia iuxta illud.Nam quod turpe bonus Titio seioq; decebant crispinũ. Fortunę.hoĩ diuiti & fortunato. Veniã damus ignoscimus & multa i diuite toleramus q̃si illi turpe nõ sit quũ turpia facit.Sicq; poeta stulticiã hoĩum ridet,q ex censu mores hominũ põderẽt oñdẽs nõ leniore cẽsura taxãda esse diuitis vitia q̃ pauperis.
Illi.diuites. Alios ludos,alias voluptates, Terẽ. Ne scis quos ludos hodie pbueris itus . Cõditor iliados i.Homerus q bellũ iliẽse carmie suo cecinit.Sicq;.docet sũmã semp dicti & facti verecũdiã sup coenã custodiẽ dã.resq; serias ibi tractandas ,qđ & Persius sẽsit quũ di xit atq; verecũda laxamus seria mẽsa, Dubiã laudẽ, hoc dicit qa quęsitũ ẽ & sepe dubitatũ vtrius carmẽ eẽt elegantius,Virgilii an homeri.vñ ppertius. Cedite ro mani scriptores cedite graii,Nescio qđ maius nascitur iliade. Tales Versus.Homeri & virgilii. Qua voce q̃si dicat quoquomõ legeris grauia & sonora videbũt. Sed nũc dilatis, volo i qui nũc aio sis oĩum curarũ va cuo & tranqllo,dũ coenamus.docẽs illã demũ vitã eẽ iu cũdã q̃ ad trãqllitatẽ seruit. Prima luce, adulteria sui temporis notat.ordo aũt est,Vxor nõ cõtrahat tibi bilẽ

Interea megalesiacę spectacula mappę
Idęum solēne colunt, similisq; triumpho
Prędo caballorū pretor sedet, ac mihi pace
Immensę nimięq; licet si dicere plebis
Totā hodie Romā circus caput, ē fragor aurē
Percutit, euentū viridis quo colligo panni.
Nam si deficeret, moestam, attonitamq; videres
Hanc vrbem veluti cannarū in puluere victis
Cōsulib9, spectēt iuuēes quos clamor ē audax
Sponsio, quos cultę decet assedisse puellę.
Nostra bibat vernū contracta cuticula solem,

si egressa prima luce solet reuerti nocte. Cōtrahat bilē colerā moueat & īdignationē, q9 ad moechos iuerit. mul ticia vestes. de qbus i scda Satyra, Humida, pp̄ter contū vn̄ sit suspicio adulterii. Aurēq; calentē, aures. n. calētes īdices sūt adulterii recēter admissi, qd̄ Antonius nota uit in octauia, foemina. s. cōsulare triclinio viri corā in cubiculū abducta, rursus i cōuiuiū rubētibus auriculis, īcōptiorē capil lo reducta. Interea. dū coenamus. Megalesiace Iterum populi romani desidiā notat, q īpēso stu dio ludos circēses specta ret, vn̄ supra. Si potes auelli circēsibus, & alibi atq; duas tm̄ res anxius optat pana & circēses. Nā īcirco. maxīo ludi cele brabāt ī honorē cybeles magnę deo℞ matris, q megalēses dicebāt ἀπο της μεγαλης μητρος hoc ē a magna matre.

Mega/lesia

Mappa Mappę. Mappa erat signū qd̄ a p̄tore q ludis p̄erat ōndi solebat nō sine magno auriga℞ gaudio ludo℞ celebra tionē eē futurā, de quo signo sēsi se videt Varro i sermo ne latino quū ait, In circo primo vn̄ mittūt eq, nūc di cunt carceres a coercēdo ne inde exeāt anq̄ mgr̄atus si gnū misit. Tranqllus ī Nerone. Vniuerso℞ se oculis i cir co maxīo p̄buit aliquo liberto mittēte mappam. Mart. Cretatā p̄tor quū vellet mittere mappā, p̄tori mappā surripit hermogenes. Ideū solēne. i. qd̄ solēne celebrāt ī honorē cybeles idęę. i. phrygię, nā Ida mōs est phrygię eiusdē ēt nōis ē in creta. Ex phrygia. n. quo tp̄e Hanibal Italiā vastabat aducta ē, libris sibyllinis docētibus ho stē alienigenā q terrę italię bellū intulisset, pelli Italia. vinciq; posse si matris Idęę pessinunte numē Romā ad uectū foret. Legati igit̄ pgamū missi ad Attalū regē la pidē quē matrē deū incolę esse dicebāt, ab eo acceperūt Romāq; deportarunt, excepit eā. p. Scipio Nasica. Cn. fi lius eius q in hispania perierat, vir optimus a senatu iu dicatus adolescēs nōdū q̄storius, qm̄ ita rīsū habebat, vt numē id ad optimo viro reciperet cōsecraretq;. Vn̄ Oui. in fastis. Mater abest, matrē iubeo romane reqras, Quū venerit casta ē accipiēda manu, Colūt celebrāt, Prętor sedet, prętores vt an̄ diximus oibus ludis p̄erāt. Alibi Iuuenalis. quid si vidisset p̄torē i curribus altis Extātē, & medio sublimē i puluere circi i tunica Iouis i. i habitu triūphātis, vn̄ nūc ait similisq; triūpho. i. triū phāti. Prędo caballo℞, vel iniustus & iniquus occupator cabalo℞. i. ornamēto℞ & īsigniū triūphaliū (vel qd̄ ma gis placet) p̄do caballo℞. i. fraudator & spoliator ipsorū equo℞ merētiū p̄mia, nā plerūq; ludo℞ p̄fecti palma, & p̄mio defraudāt equos victores brauiūq; aliis nō recte iudicantes tradūt, qd̄ & Plautus innuit ī Amphitriones his versibus. Sine q ambissent palmā histriōnibus, siue adeo & ędiles p̄fidiose cui dēt Trāquillus in Nerone ex Antonia maiore patrē Neronis pcreauit, p̄fidię vero tā tę vt nō mō argētarios p̄ciit re℞ coemptarū, sed & i p̄tu ra mercede palmarū aurigarios fraudauerit. Sedet ī cur ru. s. vt cū illo cōueniat. quid si vidisset p̄torem in cur ribus altis extantē Ac mihi pace, venuste plebē flagel lat ostēdēs totū eius studiū eē in spectaculis ludorūq; ce

Simu lacrū magnę matris

lebratione. Pace bona venia vt nō irascat̄, qa ī eius cō tumeliā videar hęc dicere. Fragor. i. strepitus & clamor fauētiū in circo. fragor p̄prie est re℞ fracta℞. Percutit aurē, nā in theatris & circis magni tollebant̄ clamores ob studiū diuerse fauentiū Hora. in episto. nā quę p̄uin cere voces Eualuere sonū referūt quē nr̄a theatra? Gar ganū mugire putes ne mus aut mare thuscū. Tāto cum strepitu ludi spectant̄ & arte. Sic & Se ne. in prima epi. xi. libri. Ecce circensiū obstrepit clamor subita aliqua ē īmensa voce feriunt̄ au res meę. Colligo, cōp hendo & coniicio. Euē tū, intelligo inqt futurū vt auriga pāni viridis. i. qui indutus est pāno vi ridi & cui factio pāni vi ridis. i. prasina fauet. sic victor. De q̄tuor aūt fa ctionibus ludo℞ circen siū diximus sufficienter in. lii. Satyra illic. Si potes auelli circensibus. Nā si de ficeret. i. si is auriga vinceret̄ cui factio prasina fauet, vi deres totā ciuitatē uō minus attonitā q̄ oli fuit accepta clade canensi, hincq; ōndit qd̄ diximus in p̄cedēti sa ty ra magnū multorūq; extitisse fauorē pāni viridis. Cali gula. n. & Nero ita prasinę factioni addicti fuere vt Cali gula coenaret in stabulo assidue & māeret. Agitatori cy thico vicies sestertiū cōtulerit. Nerōi vero plurimus ser mo q̄q̄ vetaret̄ de circēsibus esset. Et quōdā tractū. prasi nū agitatorē iter cōdiscipulos q̄rēs obiurgāte eū magi stro, de Hectore tracto se loq ementitus sit. Moestā, Cas siodorus scribit vrbē nō minus fuisse solicitā de victo ria agitantiū equos nec aliter iter se cōtendere cōsueuit se q̄ si rei. p. discrimē adesset. Victis cōsulibus sicuti fu it quū Paulus ęmilius & Terētius Varro cōsules supati sunt apud cānas quo℞ Paulus ęmilius ēt occisus fuit le ge liuiū lib. xxii, ab vrbe cōdita. Spectēt iuuenes, Iu uenes inqt quos decet sedere iuxta puellas & certare spō siōibus, spectēt tales ludos. Quos clamor decet, qbus in circo turpe nō est clamare quū applaudūt & fauēt. Spōsio. dr̄ cōtētio & altercatio q̄ fit dpositis pignoribus, Spectatores igit̄ inicē cōtendētes spōsione. i. deposito pi gnore alii aliū fore victorē asserebāt. Pli. lib. xxxiii. Ad spōsiones etiānū annulo exiliēte, solēt. n. annuli in spō sionibus sępe deponi. Idē in. vii. loq̄ns de Asclepiade. Sed maxīe spōsione facta cū fortuna ne medicus crede ret̄ si vnq̄ īualidus vllo mō fuisset. Idē in. viii. loq̄ns de coena Cleopatrę. Ergo spōsiōibus factus postero die ma gnificā coenā apposuit Antonio. Idē in eodē. Neruum pbatu suo nimis supbiat Anto. pene histriōi cōparatus & qdē nulla spōsione ad hoc pductus singulos vniones cōuiuis ad sorbēdū dedit. Audax, qa in discrimine res versat̄, quū rei euētus sit incertus. Assedisse, iuxta sedisse, sic. n. viri & mulieres in theatris pmiscue sedebāt Ouidius. Proximus ad dn̄am nullo p̄hibēte sedeto. Nr̄a bibat vernū, cōsueuerunt antiq authore Celso vt recitauimus apud Persiū illic. Et assiduo curata cuticu la sole, an̄ cibū exerceri, eā exercitationē seq̄bat̄ mō vn ctio vel in sole, vel ad ignē, mō balneū. Descēdebāt. n. in soliū vbi lauabant̄, ubi multo oleo vng. bāt̄, leniterq;

Fragor

Spōsio

pfricabant. Persius alibi. At si vnctus cesses & figas in cute solem, secundū ergo hāc cōsuetudinē ait nr̄a cuticula bibat solē vernū. Contracta, per ętatem rugosa.

Effugiatq; togam.i.exuat & deponat togā mēsura ad solem, hoc magis placet q̄ vt intelligas per togam labores comitum togatorum nam viliores togam sumebāt quum diuites sequebātur, qui potentiores salutabant matutino, eorum ergo comites errabant per vrbem dictiq; sunt togati & ante ambulones. Martia. Si matutinos facile est tibi rumperesomnos Attrita veniet sportula sepe toga. Nisi forte velimus intelligere Iuuenalem inter togatos ambulasse sequētem diuites salutantes i quo officio ostēdit se fuisse Martialis Cur absim queret, breuiter tu multa fatere, Non poterat vanę tedia ferre togę, sed pior sensus magis placet, Nam quum toga antea communis oium Romāoꝝ habitus fuisset iuxta q̄d Virgi. appellauit Romanos Gentem togatā, ad viliores postea tantum transiuit. Salua fronte, sine aliquo pudore, hoc autem dicit, quia hora quinta negotiis maxime districti erant. Martialis. In quintā varios extendit Roma labores. Sextaquies lassis, septima finis erit. Salua autem fronte, dicit quia ibi omnis posita est maiestas hominis vnde dicimus Iste frontem perfricuit.i.omnem pudorem deposuit. Quintilianus in.ix. perfrica frontē & dic te digniorem qui pretor fieres. Hoc.s. frequentare conuiuia & ocio indulgere. Talis vitę, ociosę.s.& voluptuarię. Voluptates commendat rarior vsus, Sētentia ē generalis, per quam (licet poeta eam ad mediocrem vsum ępularum tenendum accōmodet) monet omne nimium ex sentētia chilonis cunctis in rebus eē fugiendum, nullamq; voluptatem esse tantam quę nō assiduitate sui fastidium pariat.

Effugiatq; togam, iam nunc in balnea salua
Frōte licet vadas; quāquam solida hora supsit
Ad sextam; facere hoc non possis quinq; diebus
Continuis, quia sunt talis quoq; tedia vitę
Magna voluptates cōmendat rarior vsus,

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra duodecima.

NAtali cornine die mihi dulcior hęc lux,
Qua festus promissa deis animalia cespes
Expectat, niueam reginę cędimus agnam.

NAtali cornine die. Ad coruinū hanc Satyram scribit, qua ōndit se p salute amici sui Catulli qui graui maris agitatus tēstate piculum omnino euaserat, uota diis esse persoluturum. Verum Satyrę non immemor eos flagellat q cupiditare adducti non pro amico qui habeat filios vt Catullus habebat, sed pro orbis tantum quorum hereditatem captent vota suscipiunt, nominatim autem insectatur Neuium & Histrum pacuuium qui temporibus suis testamentorum captatiōe locupletati erant. Est autem ordo & sensus, O corule hęc lux qua cespes festus.i.ara expectat animalia pmissa diis, Est mihi dulcior natali die, subauditur.n. extrinsecus est. Natali die, Sūma.n. hilaritate antiqui diē quo nati erant quotannis celebrabant, gratias diis agētes pro hac luce ad quam venerant. Amici vero & clientes natalem celebrantibus munera mittebāt, vn̄ multi auaritia adducti (vt dicimus alibi ante) nō solū diē natalē semel, sed sępius in anno quo plura ab amicis munera acciperant celebrabant, quare a Martiale sic taxatur clytus. Vt poscas clyte munus exiguusq; vno nasceris octies in anno. Natalis autem apud veteres plenum fuit vt illic apud Verg. Mens est natalis iola. Et mox adiectionem recepit, vt hoc loco natali die. Et apud Terentium. Poro aūt alio munere ferieē, vbi erit puero natalis dies. Cespes festus.i. ara ex cespitibus extructa, Cespes est enim cespes herba cum terra simul effosa. Reginę, Iunoni quę ob excellentiā regina a poetis appellaē, vn̄ Verg. Ast ego q̄ diuū incedo regina. Par vellus, par agna, nā vellus sepe p oue ponit a poetis. Ouidius li. vii. metamorphoseon. Cultrosq; in guttura velleris atri coniicit. Pugnanti periphrasis est minerue quam scimus eandem esse & palladem, quę in scuto caput medusę dicitur habere collocatum, ergo pugnanti gorgone i. minerue quę pugnat, ęgide in qua est caput medusę collocatū. Vergi. ęgidaque horrisonam turbatę palladis arma. Higinus tamen tradit caput Medusę fuisse collocatum in pectore eius, vnde & Claudianus in gigantomachia Tritonia virgo prosilit ostendens rutila cum Gorgone pectus. Gorgone maura, capite meduso in pectore siue scuto collocato Gorgones tres fuisse tradunt fabulę filias phorci, ex cetho coniuge, quarū prima stenno, secunda euriale. tertia Medusa, eas scribit Mella habitasse insulas gorgades in oceano atlantico, vnde & gorgōes dictas existimatur. fingunt poetę vnum tantum oculū ius fuisse, quem sibi inuicem commodarent. addūt Medusam per littora vagantem a Neptuno amatam, fugientemq; compressam fuisse in templo palladis. Ob eamq; rem deam indignatam capillos eius per quos neptuno placuerat i serpētes conuertisse, fecisseque vt qui eam aspicerent in lapides verterentur. hanc dormientē Perseus Iouis & Danaes filius acceptis mercurii talaribus eiusq; falcato ense, & scuto palladis chrystallino per quod illam impune aspicere posset interemit, abstulitq; eius caput. quod ipsi scuto opposuisse dicitur. ex ceruice igitur recisa ęquus pegasus alatus fertur esse procreatus, qui inde vsq; ad Helicōem collem peruollans, cipede humum fodiens fontem excitauit hippocrenē musis cōsecratū. Higinus tradit nō a Perseo sed a Minerua Medusam iterēptā fuisse. Omitto autē ea quę a Diodoro li. iiii. referunē de Gorgonibus mulieribus validis & pugnacibus, aduersus quas dicit Perseum haud paruo certamine bellum gessisse. Maura, nam in insulis vt diximus quę gorgades dicte sunt. in mari atlantico habitauere. est aūt atlas mons mauritanię. Sed procul et tensum. sed Ioui inquit vitulum parauimus, quē mactemus. Funem extensum, ferociam ōndit vituli qui ducentes ēt ante iret. Nam vitulus funibus ducebatur humeris autem hominis ad aras allatus non fere litabat, sicut ne claudicans nec aliena hostia deos placat, nec fugiens ab aris. Hostia, victima & hostia dici solitum tur omnis bestia ad sacrificium tantum parata. Tar Tarpeio Ioui.i. capitolino, cuius templū erat i capitolio, nā ius quū fundamenta ędis Iouis fundarenē, caput humanū mons

Gorgone

Natalis dies

Hostia

Victia

Capitolium

Tarpe

dr̃ inuẽtũ. Vnde mons capitolinus dictus est qui ãtea Tarpeius a Tarpeia virgine vestali q̃ ibi sabinorũ scutis est obruta dicebat, huic prius Saturniũ appellatũ scribunt Cato & Fabius pictor de originibus. Frõteq̃ coruscat posuit pro crispat, qđ signũ est ferocitatis Tẽplis maturus, nã maturi tũc dicebãt ad sacrificiũ, quũ canda articulũ suffraginis cõtingebat, breuiore aũt nõ litabant, author Pli.

Spargẽdusq̃ mero, nã in sacrificiis iter cornua victimarũ merũ fundebat. Vergi. in q̃rto. Ipsa tenẽs dextra paterã pulcherrima Dido. Candẽtis vacce media īter cornua fundit. Ducere. sugere. Si res ãpla domi. Sensus est, si mihi diuitię essent quales opto, mactarem sane victimã pinguiorẽ hispulla sicq̃ se amico cõmendat ab ĩgenua volũtate. Affectibus.i. desideriis meis.

Hispulla, satyrice mulierem sui temporis pinguem notat. Ipsa mole, ipsa crassitudine.

Sanguis.i. taurus sanguinis ẽ succi plenus.

Clitumni. in agro falisco clitũni amnis aqua potat candidos boues facit Pli. lib. ii. capite. c. vi.

Iret, ad sacrificium.s. grandi ministro.i. victimario qui ante aras victimam cedebat. Mirantis se incolumem, q̃ tantam tempestatẽ euadere potuisset. Nã preter pelagi casus, preter inquit ęstum maris & ictũ fulminis euasi, tenebrę veluti nocturnę obortę sunt, sicq̃ atrocẽ tempestatẽ designat, qualis est illa virgiliana. His vnda dehiscẽs terrã inter fluctus aperit, furit ęstus harenis. Fulguris euasi, quod forte euaserat, fulgur autem posuit pro fulmine. Est.n. fulgur ignis late explicitus, fulguratio ostendit ignem, fulminatio emittit. Subitus ignis, periphrasis est fulminis, est.n. ignis coactus ventorũ impetu iactus lege Senecam in naturalibus. Impulit antẽnas.i. percussit. Conferri, comparari suo naufragio. Velis ardentibus, fulminis incendio cõflagrantibus. Oĩa fiunt talia, tales inquit solẽt esse tempestates quę a poetis describuntur, qualis fuit tempestas Catulli. Nã poetę si quando describunt tempestates eas exaggerando fingunt grauissimas, & sic ostendit tempestatem Catulli non cedere periculi atrocitate poeticis tempestatibus quantũuis grauissimis. Si quãdo poetica surgit, idest a poetis describitur, bene autem dixit surgit, nam proprie tẽpestas in mari surgere dicitur. Genus ecce aliud, attẽtum facit auditorem, est.n. dicturus quomodo

Par vellus dabitur pugnanti gorgone maura
Sed procul extensum petulans quatit hostia funẽ
Tarpeio seruata ioui, frontemq̃ coruscat
Quippe ferox vitulus templis maturus ẽ arę,
Spargẽdusq̃ mero, quẽ iam pudet vbera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisq̃ affectibus esset,
Pinguior hispulla traheretur taurus, ẽ ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Lęta sed ostendens clitumni pascua sanguis
Iret, ẽ a grandi ceruix ferienda ministro
Ob reditum trepidantis adhuc, horrẽdaq̃ passi
Nuper, ẽ incolumem sese mirantis amici.
Nam pręter pelagi casus, ẽ fulguris ictum
Euasi, densę cęlum abscondere tenebrę
Nube vna; subitusq̃ antennas impulit ignis,
Quũ se quisq̃ illo percussum crederet, ẽ mox
Attonitus nullum cõferri posse putaret
Naufragium velis ardentibus; omnia fiunt
Talia tam grauiter si quando poetica surgit
Tempestas; genus ecce aliud discriminis audi,
Et miserere iterum, quamquam sint cętera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis
Et quam votiua testantur phana tebella
Plurima (pictores quis nescit ab iside pasci?)
Accidit ẽ nostro similis fortuna catullo.
Quũ plenus fluctu medius foret alueus, ẽ iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis

in mare omnia preciosa proiecerit vrgente tempestate.

Quãquã cętera, subaudi quę dicturus sum. Miserere iterum, quia iam misertus est ꝑpter tenebras & fulminis ictum quo vela sunt percussa. Eiusdem sortis, eiusdem tempestatis, nam potuisset aliud discrimẽ narrare extra tempestatẽ maris. Pictores quis nescit ab iside pasci, Tibul. loq̃ns de Iside picta docet templis multa tabella tuis.

Tabella votiua, qui ex valitudie seruati fuissent in tẽplo Esculapii ĩ tabella genus morbi pictum suspendebant. Sic que qui naufragiũ euaserant tabella casum pictum in templo Neptuni figebant. verũ postea recepta & supstitiõe egyptia in templo quoq̃ Isidis cuius sacrificia pręcipua veneratione in vrbe colebant tabellas põebant, tanq̃ quę mari periclitãtibus opitularet. Cuius rei rõnem Lucianus commemorans in tertio deorum dialogo scribit quẽadmodum Iuppiter mandauit Mercurio vt Argum pastorẽ interimeret Ioq̃ puellam in ęgyptum per mare transferret, Isidemq̃ nomiaret, quę in posterũ e, set ęgyptiis dea & nilũ in alueũ reduceret, venti imperaret, ac nauigantes seruaret. Qui igit naufragiũ fuciebãt id in tabella votiua pictum in templo Isidis ponebant, sicq̃ pictores pasci dicebant ab Iside Quare non immerito ęgyptius nauigium Isidis colit, quia Europa in Tauro rapta fert.i. in naui tauri picturam habente, author Fulgentius. Pars dira quidem. Arduũ.n. est ex naui ꝓciosam suppellectilẽ abiicere in mare. Cognita multis, quã calamitatem multi nauigantium sunt experti. Accidit fortuna ordo est. Accidit & Catullo nostro similis fortuna.i. vt mare res pręciosas abiiceret, quod & multi alii fecere, vt templa docẽt deorũ per tabellas votiuas. Votiuas, votiuę dicunt ea quę diis per votũ destinata sunt, vñ votiuam dicimus victimã quę per votum sacrificio ẽ destinata, vnde Horatius. Pascitur in vestrum reditũ votiua iuuenca. Et Vitruuius lib. viii. Hiero rebus bene gestis quũ auream coronam votiuam diis immortalibus quodã in fano constituisset. Quũ penus fluctu, sensus est, quum forte nauis esset semiplena fluctu vndisq̃ icertis agitaret, neq̃ gubernator sua posset arte subuenire. Catullus partem rerũ suarũ quibus nauis onerabat in pelagus proiecit, quo nauis facta lenior tempestatem superaret. Sicq̃ prudentia commendat Catullum

Votiuę tabellę

Arboris incertę nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Coepit cum ventis, imitatus castora, qui se
Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculi vsq; adeo medicatū intelligit inguen.
Fundite quę mea sunt dicebat cuncta catullus
Pręcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris quoq; moecenatibus aptā,
Atq; alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & bethicus adiuuat aer.
Ille nec argentum dubitabat mittere lances
Parthenio factas, vrnę cratera capacem,
Et dignum sitiente pholo, vel coniuge fusci,
Adde & bascaudas & mille escaria, multum
Cęlati, biberat quo callidus emptor olinthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi pte, quis audet

Subuenire.n. tempestati quauis ratione sapientis est, eoq; magis si plu· adipiscare re explicata boni, q̄ addubitata male. Decidere iactis coepit.i. Catullus coepit decidere & pacisci cū ventis, iactu.i. rerum suaꝝ eiectiōe, quasi ita eiectis rebus suis ventis satisfaceret, nam sequitur, imitatus castora, & fundite quę mea sunt, illud enī absurdum est exponere decidere pro cōcidere nanim. Decidere.n. dicunt debitores quum aliquibus rebus datis cum creditore paciscunt. Arboris incertę, ordo est. Quum iam prudētia cani rectoris nullam ferret opem arboris incertę.i. quę naui icertę debebat & cōueniebat. Tale ēt genus oṙonis est apud Propertiū. Quęrite nō sani pectoris auxilium.i. quęrite auxilia pectori meo non sano i. q̄ conueniāt pectori meo potest etiam talis esse ordo. Prudentia cani rectoris arboris īcertę, hoc est gubernatoris nauis incertę.

Arboris incertę.i. nauis. Nam poetę nauem plerūq; & arborem, & trabem appellant. Persius Trabe rupta brutia saxa prębendit amicus inops. Oui. Nondum cęsa suis peregrinum vt viseret orbem Montibus in liquidas pinus descenderat vndas. Imitatus castora, castor animal est ponticum terestre & aquaticū cauda pisciū, cętera specie lutrę, q morsu testiculos sibi amputat periculo vrgente ob hoc se peti gnarus. Castoreum id medici vocant Virgi. Virosaq; pontus Castorea, de quo plura apud Persium illic. Saperdam en aduehe ponto Castoreum stuppas, de eo multa Pli. & Solinus, poeta exēplo Catulli monet salutem omnibus rebus antiponēdam. Medicatum, ad multa medicamēta aptum. Teneris moecenatibus.i. mollibus & delicatis qualis fuit moecenas. Nam eum constat (vt diximus in prima satyra illic de moecenate supino) delicatum fuisse. Atq; alias, subaudi vestes. Hoc loco poeta describit intelligitq; vestes coloris natiui ex lana bethica. Nam in pecudibus bethicis hoc est hispanis vellera sunt rutila, ex quibus nullo alio adhibito colore vestes texebātur, eas ostēdit poeta talem colorem habere ex pascuis potuq; aquarum & temperie aeris. Inde lacerna bethica apud Mart. sic loquitur. Non est lana mihi mēdax nec mutor abeno. Sic placeāt tyrię, me mea tinxit ouis, Idem lib. ix. In tartesiacis domus est notissima terris, qua diues placidum corduba Bethin amat. Vellera natiuo pallent vbi flaua metallo. Et linit hesperium bractea viua pecus. idem in fine. xii. libri. Bethis oliuifera crinem redimite corona, aurea qui nitidis vellera tingis aquis. Generosi graminis, ordo est, quaꝝ vestium ipsum pecus natura generosi graminis infecit.i. tinxit, vn̄ infector tinctor appellatur. Cicero Dibaphum cogitat sed infector rem oratur. Generosi graminis.i. herbę generosę & nobilis. Sed & egregius fons, non solum inquit lanę illę in ouibus sunt rutilę ex pascuis, sed etiam ex potu bethis amnis & ex aeris tēperie, neq;.n. ad illud est referendum quod aliqui ex authoritate Plinii sensetunt, qui sic libro secundo capi. c. vi. scribit. In boeotia amnis Melas nigras oues reddit. Cephisus ex eodem lacu profluens albas, rursus nigras penitus russasq; iuxta Ilium Xanthus, vnde & nomē amni, nā ξανθος flauum significat, sed ad aquas tantum bethicas, quum sequatur & bethicus adiuuat aer. Viribus occultis, idest nō intellectis. Aer bethicus, aer hispanus, nā bethis fluuius est hispanię vlterioris a quo & hispania bethica nominātur, ea ē quę nunc granata appellatur. gręci enim coooū vocant granum, cuius illic magna est copia & bonitas Plinio. Parthenio factas, commendatio est ab artifice. Sic Virgilius, diuini opus Alcimedontis. Et dignum sitiente pholo, idest qui optime posset pholo satis facere sitiēti, & ei sitim explere. Nam pholus centaurus fuit a quo propinquus mons pholus est appellatus, qui quum Herculem hospitio suscepisset dolium vini antea defossum extulit, hoc tradunt cuidam centauro olim a Dionysio datum imperatumq; vt tunc vinum proferret, quum adesset Hercules, eo igitur facto ferunt reliquos centauros vini odore & virtute factos ebrios, quumque impetum vna omnes in pholum facerent, ab Hercule partim cęsi sunt partim in fugam conuersi. lege Diodorum libro quinto. Vel coniuge fusci, mulierem bibacem sui temporis flagellat. Bascaudas, vasa erant britannica, Martia. Barbara depictis venit bascauda britannis, sed me iam mauult dicere Roma suam. Escaria, scilicet vasa ab esca denominata. Multum celati, scilicet auri. Quo biberat, designat poculum aureum quod vt scribit Plini. lib. xxxiii capite. iiii. puluino Philippus rex Macedonum subiiciebat quū vellet dormire. Emptor olinthi, Olinthus ciuitas est Thracię edito in loco sita (vt libro primo historiarum scribit Thucydides) quam vt testatur Demosthenes contra Eschinem, Philippus Amyntę filius Alexandri pater, emit ab Laschene amico suo, quem pecunia corruperat, de quo intellexisse Virgilium in sexto illic Vendidit hic auro patriam tradit Seruius. Callidus, nam vt scribit Iustinus blandus pariter fuit & insidiosus, vt qui plura promitteret q̄ pręstaret, Callidos appellat Cicero in libro de natura deorum, quorum tanquam manus, sic animus vsu concaluit. Sed quis nunc alius? hęc ad laudem dicuntur Catulli (qui quod alii non facerent) pluris fecit salutem quam opes suas, sicq; sui temporis auariciam notat. Non propter vitam, docet poeta philosophice ita homini parandas esse opes, vt eas habeat tanq; ancillas non dominas (Sed nisi forte nimis arrogans vi

Castor

Infector

Bethis

Pholus

Bascaude

Olinthus

Callidus

Argento preferre caput, rebusq́ salutem?
Non propter vitam faciũt patrimonia qdam,
Sed vitio ceci propter patrimonia viuunt.
Iactatur rerum vtilium pars maxima, sed nec
Damna leuant, tunc aduersis vrgentibus illuc
Decidit vt malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustũ, discriminis vltima quando
Presidia afferrimus, nauem factura minorem.
I nunc & ventis animam committe dolato
Confisus ligno, digitis a morte remotus
Quattuor, aut septem si sit latissima teda,
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagene
Accipe sumendas in tempestate secures.
Sed postq̃ iacuit planum mare, tẽpora postq̃
Prospera vectoris, fatumq́ valentius euro
Et pelago, postq̃ parce meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi
Lanifice, & modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, & quod superauerat vnum
Velo prora suo, iam deficientibus austris
Spes vite cum sole redit, tum gratus iulo
Atq́ nouercali sedes prelata lauino
Conspicitur sublimis apex, cui candida nomẽ
Scropha dedit, letis phrygibus mirabile sumẽ,
Et nunquam visis triginta clara mamillis.

deret) negarem hec duo carmina esse Iuuenalis, nullã enim poete sapiunt grauitatem. Ceci vitio, scilicet immense cupiditatis & auaritie. Iactatur, scilicet in mare. Aduersis, scilicet ventis & fluctibus. Illuc decidit, eo necessitati deuenit vt etiam arborem nauis succideret. Explicat angustum, succiso arbore nauem reddidit spaciosam, que antea angusta erat atque implicita. Quando, quandoquidem solemus in periculis afferre vltima & extrema presidia vt minuemus scilicet arborem quo nauis fiat leuior legendumque cum suspirio. I nunc, honesta inhibitio est per permissionem. Sic Ouidius. Digitis a morte remotus q̃ttuor, hoc videtur poete sumpsisse ex dicto Anacharsis qui quum didicisset quattuor digitorũ nauis esse crassitudinem tantum inquit morti ꝓpinqui sunt qui nauigãt I nunc & cupidi nomen amantis habe, monet.n. quantum nauigãtibus immineat periculum. Teda, tabula nauis. Tedam autem posuit pro omni arbore ex qua naues fieri solent, de Teda diximus in prima Satyra illic, Teda lucebis in illa. Mox cum reticulis, qui nauigant panem & alia ad victum necessaria secum ferunt. Persius, Iam pueris pellem succinctus & Oenophorum aptas, ait ergo poeta Tu qui nauigaturus es memento vna cum pane & vino sumendas esse tecum secures ad nauis arborem incidendam, si tempestas vrgeat, quasi dicat scito mortis periculum semper nauiganti imminere, legendumq́ est Ac-

Reticulum — cipe non aspice. Reticulum enim est genus sacci aptum ad panem ferendum a rete denominatum. Horatius Vt si reticulum panis venales inter onusto Forte vehas humero. Reticulum item vt diximus in secunda Satyra illic Reticulumque comis auratum ingentibus implet, tegmen est capitis muliebris. Ventre lagene, hoc est capaci & ampla lagena, vas est terreum tam aquarium q̃ vinarium. Iuuena. pugna saguntina feruet commissa lagoena. Nam ex sagunto hispanie ciuitate preciosa fictilia mittebantur. Martia. in apophoretis. Sume saguntino pocula ficta luto. idem alibi. Ficta saguntino cymbia malo luto. Sed postquã iacuit.

Vasa saguntina — Sensus est & ordo, postquã mare factum est tranquillum & omnis tempestas sedata est &c. Prora miserabilis cucurrit inopi arte, hoc est vestibus extensis & velo suo quod vnum superauerat, nam vela que maiora erant in medio maris fulmine fuerunt absumpta. Tempora vectoris, scilicet fuerunt. Fatum, ipsa deorum benignitas. Valentius, potentius. Euro & pelago ipsa tempestate. Parce hilares, idest ipsa fata. Meliora pẽ-

Pẽsa — sa, feliciorem fortunam. Pensa numero tantum plurali dicuntur quecunque pendent e colo, hoc est que in filũ duci possunt. Cuj. Nos humiles famuleq́, tue data pẽsa trahemus. Lanifice, hoc est operatrices. Albi staminis, idest felicitatem portendentis, nam parce dicuntur fila nigra ducere, quum mortem infelicitatemque minantur, contra vero fila alba, quũ felicitatem portendunt. Martia. Si mihi lanifice ducunt non pulla sorores Stamina, nec surdos vox habet ista dies. Fortior, nam ventus est qui vehemẽtiori venit impetu, vnde & nomẽ, aura vero lenior est. Inopi arte, inopi presidio expositiue vestibus extensis. Superauerat, superfuerat. Virgili. Amissa solus palma superabat acestes, idest supererat. Plinius de elephantis, namque vnum qui superauerat. Iam deficientibus austris spes vite cum sole redit, Deficientibus inquit ventis ac iam sole hoc est serenitate reuersa Catullus cœpit iam de salute sperare. Sublimis apex, idest mons albanus, vbi Ascanius condidit Albam. Nam post trigesimum annum ex quo Aeneas Lauinium tenuerat, Ascanius amisso patre

Alba lõga — abundante Lauinii multitudine, florentem iam vt tum res erant vrbem Lauinie matri siue nouerce (nam id quoque ambigit Liuius) reliquit, nouam ipse aliam sub albano monte condidit, que a situ porrecto longa alba appellata est, de hoc plura diximus in quarta Satyra. Candida, scropha, nam a nomine porce albe que triginta (vt scribit Varro libro secundo de re rustica) porcellos peperit in portentum albos denominata est alba. Scropha autem appellatur sus non castrata,

Scropha — sed que ad fœturam habetur. Mirabile sumen, expositio est, idest ex qua optimum haberi potuisset sumen. De sumine diximus in secunda Satyra & apud Persium illic, Calidum scis ponere sumen. Letis Phrygibus, vtrum quia ea duce sedem inuenissent, an ꝙ mirandum sumen essent habituri ex porca, que triginta esset mamillarum. Et clara, ordo est scropha clara triginta mamillis nunquam visis, scilicet in alia porca,

Tandem itrat positas inclusa per ęquora moles
Tyrrhenáq; pharon, porrectaq; brachia rursus,
Quę pelago occurrūt medio lōgeq; relinquūt
Italiam, non sic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit, sed trunca pupe magister
Interiora, petit baianę peruia cymbę.
Tunc stagnante sinu gaudent ibi vertice raso
Garrula securi narrare pericula nautę.
Ite igitur pueri linguis animisq; fauentes,
Sertaq; delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamq; virentem,
Iam sequar, & sacro quod pręstat rite peracto
Inde domū repetam, graciles vbi pua coronas
Accipiunt fragili simulachra nitentia cęra.

Portus hostię INTRAT moles positas, idest portum hostiensem magnis molibus a Claudio extructū. De quo ita Tranquillus meminit. Item perfecit emissarium fucini lacus portumque Hostiensem, a diuo Iulio sępius destinatum ac propter difficultatem ommissum, & Paulo infra continuis. xxx. hoīum milibus sine intermissione operātibus portū hostię extruxit, de eo meminit & Eusebi. cronographus.

Tyrrhenáq; pharō. i. turrim quę in portu hostiēsi erecta erat a Claudio in ęmulationē pharus pharī alexandrinę, vt ad nocturnos ignes cursū nauigia dirigerēt. Nam id sciendum pharū insulā esse, quę obiecta alexandrię portum efficit, vbi turris est eiusdem nominis quā Ptolomeus erexit, cuius vsus erat nocturno nautarū cursui ignes ostendere ad prenunciandā vada portus quę introitum, a cuius nomine omnes reliquę turres quę cōpluribus locis flagrāt noctu phari sunt appellatę. Tyrrhenam, tuscam, mare. n. id tyrrhenum dicitur hoc est etruscum, in cuius littore sita est hostia.

Non sic mirabere, quā m videas portus structiles ea esse operis magnitudine. Brachia porrecta. i. moles protentas in mare. Relinquunt Italiam, magnitudinē portus ostendit qui ita in mare extendebaē vt videreē longe ab Italia recedere & longe eam relinquere. Tale est illud Virgilii in. x. Ille velut rupes vastū quę prodit in ęquor Obuia ventorū furiis, expostaq; ponto. Interiora, partem interiorem ipsius portus. Peruia, nauigabilia tantum paruę cymbę, qualibus in lacu lucrino vtuntur, qui in Campania est iuxta Baias, sicq; ostendit nauem Catulli ita mutilatam & tempestate cōfractam, vt per breuia etiam ferreē. Tunc stagnante sinu. portu Tranquillos habente fluctus tempestate iā sedata. Tunc. s. vbi in portum venere. Vertice raso, serui qui manumittebanē in tēplo vt diximus diffusius in cōmentariis Persii ex sententia Plutarchi I problematis. Feronię quę libertorū dea dicebatur, raso capite pileum accipiebant, qđ & Plautus in amphytrione meminit. Quod vtinam ille faxit Iuppiter, vt ego hodie raso capite caluus capiam pileum. Nautę igiē quasi in libertatem vendicati quā per tempestatem amiserant, ad eius rei imitationem caput sibi rasitāt. Gaudent narrare pericula. Hoc aūt est ex cōsuetudine hominū qui superato graui periculo gaudent multis id narrare. Secura. n. pteritorū malorū recordatio solet esse iucunda. Vnde Seneca in tragoediis. Quod fuit durū pati, meminisse dulce est. Garrula pericula, hypallage est pro ipsi garruli. Ite igitur pueri, verba sunt Iuuenalis imperāti, s. seruis, vt parent quę ad sacrificia & vota exoluenda pro Catullo pertineant. Nam Romani prisco instituto rebus diuinis operam dabant quū aliquid cōmendandum esset precatione, quum soluendum gratulatione, quum exposcendum voto. Valerius author in primo lumine. Linguis animisq; fauentes, nam in rebus diuinis, vt scribit Cicero de diuinatione quę publicę fierent, vt fauerent linguis imperabatur, quod significabat vt taciturnitatem pstarent. fauere linguis Nam in ludis fauor, in sacris taciturnitas est necessaria, vt sacra rite peragi possint nulla mala voce obstrepente. Tibullus. Quisquis adest lingua vir mulierq; faue. & alibi Ore fauete oēs.

Sertaq; delubris, templa. n. deorū frondibus & sertis ornabantur Virg. Et festa velamus frōde per vrbem. Farra Iponite cultris. i. cultros mola quę ex tosto farre & sale constabat inspergite, nam mola tria inspargebantur culter, t. ignis & caput victimę. Molles mollis focos, molles appellauit aut q; iis odores & tura crementur, quę arabes molles mittunt. Tibullus, Vrantur pia tura focis vrantur odores Quos tenere terra diuite mittit arabis. Virgi. Molles sua tura sabei, aut qđ magis placet molles focos. recētes & nouos, vt illud apud Statiū in syluis. Sertis mollibus expleatur vmbra. i. nouis & recentibus, vnde Plinius ad Apollinarē. Prata florida & gēmea trifolium aliasq; herbas teneras semperq; molles & quasi nouas alūt. Sic & Virgi. Castaneę molles. i. nouę & recentes, nā nuperrime parati erant foci, sequitur. n. glebamq; virentē.

Glebāq; virētem. i. aram ex glebis erectam, sup quā foci parabantur, quod pstat. i. qđ melius est & excellētius tanq̄ publice factū. Inde. i. ex publico sacrificio iam peracto. Est aūt ordo, inde domū repetam peracto rite sacro qđ pręstat. Domū repetam, vt priuatim. s. sacrificet laribus, qui et priuatim in domibus & publicę in Lares cōpitis colebanē. Nā lares vt recitauimus apud Persiū antiquitas psides vocauit, qbus canis assistit & ipsi pellibus caninis vestiunē vt inquit Macrobi. eius rei duplicem Plutarchus cām affert in problematibus. Nā quū pręsides inquit sint qui psunt, hos domus custodes esse oportet & alienis formidolosos vt canes videmus. Mites vero ac lenes mansuetosq; domesticis vel q; demonia quędā mala circūerrant, qbus dii quasi carnificibus & scelerū vltoribus aduersus iniustos & ipios vtanē. Sic lares funales existimati sunt & poenarū & vitę exactores & opationū speculatores. Quare fit vt caninis pellibus induanē, qbus & cānes ideo assistit q; ad inuestiganda scelera & vlciscendos Iprobos sagaces sint. De laribus etiē meminit Apule. in lib. de deo Socratis. A laribus fit Lararium qđ capiē pro loco vbi lares colebanē. De quo sic Lararium Lampri. in Alexādro Seuero. Virgilii imaginē cū Cic. simulacro in scđo larario habuit, vbi & Achillis & magnorū virorū. Alexandrū vero magnū inter optimos & diuos in larario maiore cōsecrauit. Graciles coronas, corone hoc dicit, quia Romani vt scri. Pli. li. xxi. quū terra flores negaret, coronas ex ramento e cornibus tincto sibi cōficiebant quas hibernas appellabant, paulatimq; subrepsit appellatio corollis inter initia ppter gracilitatem noiatis, hinc ergo poeta graciles coronas appellauit. Lares aūt coronari solitos doc et P. i. sic. Etiam tunc coro-

Hic nostrum placebo iouem,laribusq̄ paternis
Tura dabo,atq̄ omnes violę iactabo colores
Cuncta nitent,longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hęc cornine,catullus
Pro cuius reditu tot pono altaria,paruos
Tres habet hęredes. libet expectare quis ęgram,
Et claudentē oculos gallinam impēdat amico
Tam sterili,verū hęc nimia est ipensa. coturnix
Nulla vnquam pro patre cadet. sentire calorem
Si cœpit locuples gallita,& pactius orbi
Legitime fixis vestitur tota tabellis
Porticus,existunt qui promittunt hecatōben,
Quatinus hic non sunt, nec venales elephanti,
Nec latio haud vsquam sub nostro sydere talis
Belua concipitur,sed furua gente petita
Arboribus rutulis & turni pascitur agro.

nę deo℞ bonos erant & larium publico℞ priuatorumq̄, & sepulchro℞ & maniū, vnde Plautus in aulularia itro ducit Larem dicentē, thure, vino coronis, sibi quotidie sacrificatū fuisse. Hic, hoc est domi. Laribus paternis hoc est domesticis & maio℞ nostro℞. Nostrū Iouem, aut quem peculiari cultu domi veneramur, aut nostrum .i. Romanum.

Iactabo, spargam. Omnes colores violę .i. violas oīs generis, nam tria sūt, vt diximus apd̄ Persium Illic & lathina, Ista genera viola℞ purpureę, luteę, albę. Cuncta nitent. ita a poeta inferunt, quasi ilico oia a seruis & ministris essent parata ad sacrificium vt sit sensus, oia polita, mūda, ornataq̄ sunt, qualia fieri ide in eiusmodi rerum celebratione. Lōge erexit ianua ramos .i. ornate ē ramis lauri, nā in festo℞ solēnitate domus lauro ornabatur. Alibi ornentur postes & grandi ianua lauro. Festa, cōiunge cū Ianua vt sit Ianua festa & domus festa. Operat̄, rē

operari

sacrā facit Virg. letus operatus in herbis Propertius Cynthia iā noctes ē opata decē. Nec suspecta tibi, noli inquit suspicari cornine me lō hęc vota tam solēniter exsoluere quia velim captare Catullū, non .n. est orbus, sed tres habet liberos, quibus bona sua relinquat. Sicq̄ venuste captatores sui tpis sigillat. Libet expectare, voluptariū ē inqt expectare an aliquis appareat q pro amico tā sterili vel gallinam moribūdā mactet, quasi dicat nemo erit q sacrificet. Nā gallinę (vt scri. Pli. lib. x.) ad rē diuinā luteo rostro pedibusq̄ purę non videbant̄. ad opertanea sacra nigrę. Tā sterili, qualis est Catullus qui quū filios habeat nihil daturus est captatori, sed oia filiis relicturus, nā sterilis amicus captatoris dr̄, vnde nullus exit fructus, quū oia liberis relinquat, sic & agrum sterilem dicimus qui fructum non facit, & mulierem sterilē quę foetus non parit. Ve℞ hęc nimia & impensa, Ironicos .q.d. non esse mirandū si quis non inueniat qui pro amico gallinā sacrificet quia nimia sit impensa. Coturnix, auis quā vulgus vocat

Coturnix Ortygometra

qualeā grece ortyx dr̄, vnde Ortygometrā ipsa℞ coturnicum regē vocamus. Coturnicē aūt posuit pro vilissima aue, nā apud mensas Romano℞ damnabat̄, q morbo comitiali laborare dr̄, Pli. author. Pro patre, p eo qui pater sit .i. qui filios habeat, quia inde nihil sit captaturus. Sentire calorē si cœpit, auariciā sui tpis notat. mouent̄ inquit spe cōsequendę hereditatis ad faciēda vota & sacrificia pro orbo si forte vel minima valitudine corripiat̄, hinc exit illa Plinii lib. xiiii. conquestio. Postq̄ cœpere orbitas in authoritate summa & potentia esse captatio in questu fertilissimo, ac sola gaudia ī possidendo pessum iere vitę pcia. Gallita & pactius, noia sunt diuitum orbo℞ quos pro oibus diuitibus orbis posuit. De pactio meminit Mart. sic, Munera quę cuperet pactius esse sua. Legitime, Ironicos quasi iure quodā & lege. Tota porticus, nam in porticibus templo℞ suspendebantur tabellę suscipientium vota. Calorem, ardorē febris. Hecatomben, sacrificium centum bouum, a numero victima℞, ἑκατόν .n. centum, βοῦς bouem significat, ad quod sacrificii genus respexit Persius illic Centum paria ob res egregie gestas induco .i. duplicem hecatombē. Quod genus sacrificii primum institutum fuisse a Laconibus videtur ostendere Strabo in .viii. Laconia inqt quum priscis annis centenis ꝑfecit vrbibus Hecatompolim vocitatam memorię proditum est, inde quotannis per eos boues centenos imolari consuetum fuerat, quod sacrum hecatombas appellabant, vt totidē numero mactarent̄ boues quot eēnt ciuitates. quū ergo tale sacrificiū pageretur, centum arę extruebātur, vt totidem essent quot & victimę, vnde illud dictum est Statio in genethliaco Lucāi. Centum thespiacis odora lucis Stent altaria, victimeq̄ centum. Et licet alię etiam victimę q̄ boues imolarentur, sacrificium tamen veteri vocabulo appellatum est hecatombe, vnde ita scribit Iulius capitolinus. Hecatombe autem tale sacrificium est, centū arę vno in loco cespiticię extruunt̄, & ad eas centū sues, centū oues mactātur. Nam si imperatoriū sacrificiū sit centum Leones, cētum aquilę &c. huiusmodi aialia centena fuerint, quod quondam greci fecisse dicunt̄ quum pestilentia laborarent &c. Quatinus hic non sunt, sensus, est quandoquidem hic non sunt venales elephantes, nec talis in latio belua progeneratur, sed tātūmodo ex locis longinquis petitur, vt imperatoribus seruiat, qui eam tantum ī voluptatem alunt, nulla igitur mora erit, quin per pacuuium & nouiū captatores elephanti inueniant̄, quos p orbo℞ salute sacrificent. Sicq̄ notat attentam captato℞ diligentiam, qui nulli parcētes nec impēsę, nec labori elephantes peregrinā etiā beluā inueniunt. Differunt aūt inter se Quatinus & quatenus, vt Quatinus p q̄nquidem, & qm̄ ponit̄, Tranquillus in Claudio. Confirmauitq̄ pro concione apud pretorianos Quatinus sibi matrimonia male cederent se mansu℞ in celibatu. Quatenus vero p quousq̄ & quoad vt sit cōpositū a qua & tenus, vt Hora. Iubeas mise℞ esse libēter Quatenus id faciat. Cice. in Lelio videamus Quatenus amor in amicitia pgredi dēat, Quatinus .i. qm̄ vel q̄nqdē. [illegible]ic .s. Romę. Belua cōcipit̄, scribit tñ Columel. in .iiii. de re rustica in vrbe Roma elephātes pgñatos fuisse. Furua gente, aut ab indis, quo℞ in corpe (vt scri. Apule. in floridis) color noctis est, vt ab ęthiopibus q̄ sunt ī extrema pte Aphricę ad montē atlantē, nā vtrinq̄ eleph[illegible] mittunt̄, aut ab Troglodytis ęthiopibus qui arabię sunt contermini, oēsq̄ colore fusco, apud quos ēt elephantes

Heca tōbe

q̄tinus q̄tenus

Cęsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato, siquidem tyrio parere solebant
Hannibali, & nostris ducibus, regiq; molosso
Horum maiores, & dorso ferre cohortes
Partē aliquam belli, & euntē in proelia turmā.
Nulla igiť mora ꝑ nouiū, mora nulla ꝑ histrū
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares gallitę vic̃tima sacra
Tantis digna deis, & captoribus horum.
Alter enim si concedas mactare vouebit
De grege seruorū, magna & pulcherrima quęq;
Corpora vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet vittas, & si qua est nubilis illi
Iphigenia domi dabit hanc altaribus, & si
Non sperat tragicę furtina piacula cerue.
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates, nam si libitinam euaserit ęger,

progenerantur. Furua, nigra. vnde illud Mart. Nigro belua nil negat magistro. Cęsaris, Domitiani. Armentū, expositio est vt sit belua armentū Cęsaris, videlicet hoc dici a poeta in segnitiē suorū temporū, vt sit sensus, elepanti quoꝝ vsus erat in bellis olim, nūc ab imperatoribus sęculi nostri ad voluptatem & spectacula exhibent, pugnaue re Romę in circo Claudii pulchri ędilitate, & Cęsari Dictatori tertio eius cōsulatu. xx. contra pedites quingētos, itidē q; totidem turriti cum sexagenis ppugnatoribus germanici Cęsaris munere gladiatorio quosdā incōditos motus edidere saltantium modo.

Rutulis, populi sunt latii qbus iperauit Turnus. Hannibali Tyrio. i. afro & carthaginēsi Tyrium aūt appellat q; ex tyro venerit Dido q̃ carthaginem cōdidit in Aphrica. Nam Hannibal secūdo bello punico quū in Italiā per alpes descendisset elephantes secum duxit, vt Liuius, plutarchus, & Sylius scri-

molossi bunt. Regiq; molosso. i. pyrrho epirotarum regi. Molossi enim gens epirotarū sub Pyrrho neoptolemo fuere. quē Achilles pcreat, & sub eius successoribus thessalici sanguinis. dicti aūt Molossi a Molosso rege, nā Pyrrus eo bello quo tarētinos Iuuit aduersus Romanos, pri-

Bones mus in Italia vsus est elephātis, quos boues lucas appel-

Lucę latos cōstat, q; in Lucanis primū visi sunt, vnde Ausonius, Vt lucas boues olim resumpto. Pręstroces iuuit iuuentus romula. Hoꝝ maiores, ordo est, Siqdem maiores horum elephantoꝝ solebant parere Hannibali tyrio & nr̃is ducibus, et ferre cohortes dorso, expositiue partem aliquā belli quasi dicat in repręhēsionem segnitię suorum tempoꝝ eos nunc tm̃ ali ad spectacula, qui antea ad bella dūtaxat parabātur. Euntem in proelia, inuidiose dixit in proelia, quasi dicat nō progredientem (vt nunc fit) in theatra. Nostris ducibus, idest romanis. Nam & Scipio socer Pōpeii in exercitu suo aduersus Cęsarem habuit elephātes in Aphrica. de quo ita Apianus lib. ii. de bello ciuili sic scri. Quū Scipio octo peditū legionibus instructus equitū viginti milibus, quoꝝ maior pars libycoꝝ fuit. ad hęc scutatis plurimis & elephantis circa triginta aductare diceretur. Nulla igitur mora est, quū igitur inquit gallita & pactius orbi vexentur vel minima valitudine, nulla mora est per nouiū aut histrum captatores, quin elephas qui in Italia non ꝑgeneratur & siquis est deseruit imperatoribus, quoquomodo inueniat ducaturq; ad aras mactandus. sicq; ostēdit vt diximus attentā captatoꝝ diligentiam, qui nulli parcentes, nec impensę, nec labori elephantes peregrinā beluam inueniant, tantus est amor hereditati.

Per nouium, nouius & hister pacuuius captatores tēporibus poetę. Illud ebur, ebur posuit pro elephāto, contra Virgi. in sexto elephantū pro ebore, Altera candenti perfecta nitent elephanto. Dentes elephāti ꝓprie ebur sunt, penuria tn̄ factum est, vt & ossa secarentur ac pro ebore haberentur. Victima sacra expositio est.

Tantis digna deis & captatoribus hoꝝ, Ironicos legendum est, quasi dicat nec elephantē licet omniū animalium maximū victimam satis dignam i. ē, quę diis sacrificetur, nec dignam quā captatores mactent quādo alia victima nobilior existat, ait enim alter erit q; filiam & nubilē vouebit mactare pro salute diuitis. Tantis deis, laribus qui rogantur pro salute diuitis. Captatoribus horum. s. diuitum. Alter. s. pacuuius non deerit, qui & seruos & filiam nubilem si habuerit non dubitabit mactare, vt solus hereditatem oēm consequatur vt sequētia docent. Si concedas. i. si ei per leges concedať, vt mactet seruum, vel si tu concedas o orbe. i. si toleres. Imponet vittas, nam victimę caput vitta vinciebatur. Valerius Flaccus libro. i. sic. Multa pallens ferrugine taurus Stabat adhuc, cui cęruleę per cornua vittę. Idem alibi, tibi cęruleis in littore vittis, Et zephyris glaucoq; bouem, thetidiq; iuuencum, Deicit Anceus. Et si qua est Iphigenia domi. & si quam filiam nubilem habebit, eam exemplo Agamēnonis mactabit. pro salute amici orbi, quamuis ei nulla sit spes filię conseruandę, quomodo Agamemnoni seruata est filia per Dianam quę ei paranti puellam imolare ceruam ablata puella supposuit. Furtina piacula, furtinas expiatiōes, quales subiectę sunt Agamēnoni ab ipsa Diana: quę omne exercitum grecorum pestilentia vexabat ob ceruam ei consecratam in venatiōne ab Agamēnone occisam, cerua enim quę fuit piaculum et expiatio supposita fuit. Cerue tragicę. de qua tragici scripserunt, vt Sophocles & Eurypides. Laudo meum ciuem, Ironicos quasi dicat, sapiens nimirum est ciuis meus pacuuius, qui filiam pro salute amici mactare ē paratus, nam pluris facio testamentum quod captat q̃ salutem mille nauium, pro qua Agamēnon Iphigeniam filiam suam imolauit, nam si diues conualuerit testamentum mutabit, & omnia quę vtriq; relinquebat soli relinquet pacuuio, ergo laudandum est eius consilium, ac per hoc ostendit ipsum improbius facere q̃ fecit Agamēnon, Is enim imolatione iphigenię mille naues seruauit, Pacuuius vero cęde filię vnum tm̄ hominē, sed testm̄ inqt Ironice pluris faciendū est, q̃ mille naues sicq; improbā, & cęcā hois cupiditatē dānat, q ēt spe incerta testamēti paratus sit filiā mactare, nā si tūc moreret orbus, hęreditas pari modo ad vtrūq; captatorē redi- libitina

ret. Testamēto, ad qd' inhiat. Libitinā euaserit. i. mortē & funestā valitudinē, nā libitina dea fuit i cuius ęde q̃ ad sepulturā pertinebāt vēdere cōsueuerūt q libitinarii sunt appellati, auctor Plutarcus in ꝓblematis.

Delebit tabu'as inclu' s carcere nasse,
Post meritum sane mirandum, atque oīa soli
Forsan pacuuio breuiter dabit, ille superbus
Incedet victis riualibus. ergo vides q̄
Grande opere preciū faciat iugulata mycenis.
Viuat pacuuius quesovel nestora totum,
Possideat quantū rapuit nero, montibus aurū.
Exequet, nec amet queq̄uā, nec ametur ab vllo,

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra. xiii.

Xemplo quodcunq̄ malo cōmit-
titur, ipsi
Displicet autori. prima est hec vl-
tio quod se
Iudice nemo nocēs absoluitur im
proba q̄uis
Gratia fallacis pretoris vicerit vrnam.
Quid sentire putas omnes caluine recēti
De scelere & fidei violate crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contingit, vt mediocris
Iacture te mergat onus, nec rara videmus
Que pateris, casus hic multis cognitus, ac iam

Tabulas testamentum. Inclusus carcere nasse. i. munere captatoris ligatus et captus, sumptā est metaphora a piscibus qui nassa inclusi nequeunt exire. Est. n. nassa vas vimineū ad capiendos pisces, quo quū ingressi fuerint exire nequeunt Sylius. Haud secus ad vitreas solers piscator ad vndas, Ore leuem patulo texens de vimine
Nassa nassam. Post meritū mirandū, Ironicos quasi dicat mir: non eē si oīa bona relinquat pacuuio q̄n ipse pro salute eius filiam & suam sacrificare paratus fuerit, Forsan hinc est maxima pars indignationis. Breuiter dabit. i. illum heredē relinquet ex asse. i. ex toto, nam qui omnia vni reliquit breuibus et paucis verbis cond testamentum. dicit. n. Pacuuium reliquo heredē ex asse. i. ex toto patrimonio. sicq; breuiter testamētum cōdit. Mart. in vii. Heredē Fabius labienum ex a se reliquit. Victis riua-
Riuales libus, aliis captatoribus. R uales proprie auctore Vlpiano dicūtur ii qui p eundem riuū aquā ducunt, per translationem autem appel tur qui eadem cupidit ne laborāte ad eandē rem habendā, intentū habent animū, quasi eodem affectus riuo concurrentes, vnde riuales qui eandem etiā mulierem amāt appellātur. Ergo vide, insultatio est poete per risum in captatores. Quam grāde opere p̄cium. q̄ grandem et magnam vtilitatem afferat imolatio filie, est aūt translatio sumpta a mercenariis, quibus suaue est post laborem mercedem accipere. Mycenis iugulata. i. filia qualis fuit Iphigenia mycenea agamēnonis filia, nam mycenis est forma patronimica, Mycene. n. fuit agamēnonis patria. Viuat pacuuius, hec omnia cum summa indignatione dicūtur a poeta in reprehensionem auaritie sui temporis. Nestora totum, qui tercentos annos vixisse fertur. de Nestore diximus in satyra omnibus in terris. Quantum rapuit Nero. nam ad omnes rapinas conuersus fuit, vt templis etiā pluribus dona detraxerit, nulliq; delegauerit officiū vt nō adiiceret, scis quid mihi opus sit, & hoc agamus ne quis q̄cq̄ habeat. Nec amet quemq̄ nec ametur ab vllo, dira sane imprecatio est, nihil. n. potest homini infoelicius accidere, q̄ vt neminem habeat amicum.

EXemplo quodcunq; malo, Hac satyra caluinū consolatur, qui abnegata sibi pecunia vehemēter cruciabatur. Sed satyre non oblitus notat tēpora sua, q̄bus nimio auaritie studio id freq̄ēter accidebat prima inter alias cōsolatio est. eum qui abnegauerit, nūq̄ cruciatu carere, licet iudicia euaserit, quū eum semper conscientia exagitet. Nam mala conscientia sepe tuta est. secura nunq̄. Malo exemplo quodcunq; inquit turpe facinus cōmittitur, statim ipsi autori di- Exēplū
splicet ac per hoc stimulis conscientie flagellatur. Exemplo. exēplum est alicuius facti aut dicti preteriti cū certi autoris nomine ꝑpositio, quod nos monet quid faciendum fugiendum ve sit, vnde inquit Festus Pompeius, Exēplum est qd̄ sequamur aut vitemus. ē enim ipsa res quam imitamur, aut si fors ita tulerit euitamus in aliquo. Exemplū itē capitur vt docet Cicero in rhetoricis ad Herennium pro eo ex quo probatio & experimētum habetur omnis rei, Vnde dicimus ad te mitto exemplum piperis siue tritici quod tibi venditurus sum, et in elocutiōe exemplum inter exornationes nominatur.

Malo, id malo exemplo dicitur cōmitti quod male docet, quodq; oīno fugiendum est vt malū.

Prima est hec, vltio inter alia inquit ai tormēta hec prima ē poena. nā vltio et vindicta poenā siue supplicium significant. Valerius lib. p. Pari vindicta parentū ac deorum violatio expianda est. Quod nemo nocens absoluitur. consciētie enim flagello semper punitur quicdeliquit vnde et Virgi. appellauit curas vltrices. i. conscientias ipsas que puniunt semper nocentes. Plautus in mostellaria, Nihil est miserius q̄ animus hominis conscius, nā vt scribit Apu. & si a ceteris silentium est, tñ ipse sibimet conscius est posse se merito increpari. Se iudice, nā se ipm dānat, quū se male egisse recogitat. Improba q̄uis grā, licet inqt p grām euaserit vrnā p̄toris. i. iudiciū & dānationem p̄toris, hoc q; dicit ex cōsuetudie romana. Nā vt scribit Ser. exponēs illd̄ Virgilii, q̄sitor minos vrnā mouet, nō audiebāt cause nisi p sortē ordinate, nā tēpore quo cause agebant cōueniebant omnes, vñ & cōciliū inqt vocat et ex sorte dierū ordinem accipiebant, quo post diem trigesimam suas cās exeq̄rent, vñ est vrnā mouet. vrnam ergo pretoris. i. iudiciū p̄toris, qui p fraudem & nō recte duxit sortem ex vrna, vnde improbam gratiam appellat, q̄ apud improbum iudicem valuit. Quid sentire putas? hec omnia ad consolationē dñr caluini. Est n. sensus. Oēs quidem hoc scelus dānant et ingens flagitium esse ꝑdicant sed tu tamē nō es tā tenui censu, vt oīno ac iactura obruaris & in desꝑationem venias. Scelere recēti. perfidia. Fidei violate, solute, non seruate, non prestite.

Mediocris fortune, consolatio a qualitate incōmodi.

Nec rara, cōsolatio a cōi icōmodo. Te mergat. i. cōclamatā te imergat miseriā. Nec rara videmus, cōsolatio a cōi miseria. Casus hic cognitus vt depositū deneget.

Nos hominum diuumq́ fidē clamore ciemus
Quanto fesfidium laudat vocalis agentem
Sportula,dic senior bulla dignisſime,nescis
Quas habeat veneres aliena pecunia,nescis
Quē tua simplicitas risum vulgo moueat,quū
Exigis a quoquā ne peieret,ē putet vllis
Esse aliquod numen templis,arę́q rubenti.
Quondam hoc indigenę viuebāt more,prinsq̄
Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc quū virguncula Iuno
Et priuatus adhuc idęis iuppiter antris,
Nulla super nubes conuiuia cęlicolarum.
Nec puer Iliacus,formosa nec herculis vxor
Ad cyathos,ē iam siccato nectare tergens
Brachia vulcanus liparęa nigra taberna,

NOS hominum, Scimus inquit humani generis scelera esse maxima & infinita. Tamen deoꝝ ē hoium fidem imploramus quasi in rem nouam & atrocem. Clamore,subaudi tanto. Sportula.i. Cliētus qui sportulam accipientes a Fessidio causidico eum adulando laudant. Laudat,notat morem sui temporis. Nam ambitiosi & poetę ē causidici coenis & muneribus laudatores sibi parabant, Persius Calidum scis ponere sumem scis comitem horridulū trita donare lacerna. Et verum inquis amo verum mihi dicito. Horatius. Non ego ventosę plebis suffragia venor Impensis coenaꝝ,& tritę munere vestis. Martia. quod tam grande sophos clamat tibi turba togata. Non tu Pomponii,coena diserta tua est. Vocalis,clamosa a voce,nā

Vocalis is dicitur vocalis q magnam habet vocem, vñ Stentora fuisse vocalissimum dicimus qui quinquaginta homines clamantes voce sua superaret. Vocalit etiam opponit.muto Pli.in.x. Attagen maxime Ionius celebratur, vocalis alias,captus vero obtumescens. Dignisſime bulla.i.q̄uis ętate sis senex,dignus tamē videris bulla quū sis sensu puerili,ac si dicat nimium simplex es ē parum peritus. qui exigas vt inter mortales sit quędam vitę synceritas,nulli inter eos sint doli. Nam bulla vt I Per

Bulla sium diximus aurea erat insigne puerorū ꝓtextatorū, quę a pectore dependebat, vt significaret eam ętatem alterius consilio regendam dicta a βουλη quod est cōsilium,aut quia eam partem corporis bulla contingat. i.pectus, in quo naturale manet consilium, aut autore Asconio,quasi bullientis sinus cōmuniēt.i. pectus puerile,ea etiam vtebantur triumphantes in speciem cordis quibusdam (vt scribit Macrobius) remedijs inclusis aduersus inuidiam, de ea etiam non pauca Plutarchus in problematis. Bullam etiam appellamus illud quod in aquis intumescit instar pilę,& cito rumpitur, quā gręci πομφολυγα appellant Ouidius. Intumuit,sicut fluuio perlucida coelo Surgere bulla solet. Eo vocabulo vsus est Varro in re rustica ostendens vitā hoīs fragilem esse quum dixit. Homo bulla est. Inde etiam est verbum bullare quod significat bullas & tumores fa-

Bullare cere. Cornelius Celsus loq̄ns de vrina. Si bullat & male olet, vnde Persius O si ebullat patrui pręclarum funus, hoc est exeat & rumpatur more bullę in aquis. Quas habeat veneres, q̄ grata sit ē iucunda pecunia aliena. Nam hominibus quos indomitus auaricię furor agit nihil est suauius rebus alienis, ac per hoc docet non esse mirandum si depositum sit ei denegatum. Quem risum moueas,quantopere omnes rideant simplicitatem tuam,quū poscis vt nemo deos periurio offendat,quasi dicat neminem iam fere existere qui fallax & periurus non sit. quum iam etiam credant deos nō esse. Arę́q rubenti, aut propter ignem ibi ad sacrificia accensum,

aut quod magis placet propter sanguinem victimarū. Hoc more,hac vitę sanctitate vt non peierarent. In-

Indigenę digenę.i. inde geniti nec aliunde venientes, hoi gręci αυτοχθονας appellant. Prinsq̄ Saturnus fugiēs.i.

Saturnia ętate aurea qua Saturnus regnauit,qui a Ioue filio eiectus regno Cretę,in latium venit,a Iano in regnum benigne exceptus q eū ruris cultū docuisset. Sat-

Saturnalia urniā Italiā Ianus appel-

Falcifer lauit,aramq cum sacris condidit quę Saturnalia dixit eo q Saturnus apparere desisset, dr aūt ab Ioue filio pulsus, quia scimus tēpora senescentia ab his quę sunt nata depelli. Macrobius Pli.& Lactantius, falcifer etiā est appellatus, aut quia surculoꝝ insertiones.pomorumq eductiones. & oēs huiusmodi fertiliū Saturno tribuunt disciplinas quę oia sine vsu falcis fieri non posse videntur, aut quia tps oia metat excet & incidat. Saturnus.n. tps interpretatur. Ouidius Te fera nequicq̄ placidum spōdentia martis Sydera ꝓferunt, falciferiq senis. Regnante igiť Ioue ętas appellata ē argentea,q̄ ętate aurea fuit deterior. Diademate,īsigni regio, erat.n.pānus quo caput regis vinciebat, de quo abunde supius diximus. Tunc quū virgūcula Iuno, subaudi erat. Adhuc priuatus,quū nundū regnū pri rapuisset,sed in antris ideis adhuc a nymphis aleret capra Amalthea lac pbēte. Nā Rhea vxor Saturni verita ne pr̄ Iouē infantē deuoraret,quū reliquos alios absumpsisset nymphis sub ida furum alendū misit. Hoc aūt factū est qa reuera Saturnus quē gręci cronon vocant tps signat,a quo vicibus cuncta gignunt ē absumunt & eo denuo renascunt, aut reuera legendū ē primęuus Iuppiter, vt cōueniat cū eo, tunc quū virgūcula Iuno, vt ondat hoium mirā fuisse simplicitatē,quū Iuno adhuc eēt virgūcula & Iuppiter primęuus, iuxta illud Claudi. Talis ab ideis primęuus Iuppiter ātris Possessi stetit arce poli. Ida aūt duplex est, altera i phrygia, & altera Creta,de cretēsi nūc itelligit. Nulla sup nu.sensus est,tūc inqt hoies sine aliquo flagitio viuebāt quū dii nulla adhuc celebrarēt cōuiuia i cęlo, ac p hoc pauci in cęlo morarent, nullusq adhuc deus esset q maria aut inferna diuiso impio teneret. Sup nu.i.in cęlo, vt ondat mirā i cęlo fuisse deoꝝ paucitatē. Puer Ilia. Ganymedes,quē iuppiter in Aqlā trāsfiguratus in cęlū tulit,suoꝝq poculoꝝ ministratorē fecit remota hebe cōiuge ipsius iouis & iunonis filia, quā sibi Hercules i cęlū trāslatus mr̄imonio copulauit, ergo vxor herculis.i.hebe, ηβη gręce pubertas latine iterptať. Ad cya. ad ministeriū poculoꝝ,subaudi extiti secut erat. Siccato ne.epoto vino. Nā nectar ꝓprie deoꝝ ē potio. Brachia ru.fuligine & carbōe. Taberna lipa.i. officina,quā i lipara ha-

Lipara buisse fert,ē.n.insula vna ex sex tē eolus ei cōsecrata, vñ Val.flac.loq̄ns de Vulcāo sic. Lēnos cara deo, nec fama notior ętnę,aut lipares domus. De ea ēt diximus i.i. saty.

Prandebat sibi quisq́ deus, nec turba deorum
Talis vt est hodie, contentaq́ sydera paucis
Numinibus miserum vrgebant atlanta minori
Pondere, nondum aliqs sortitus triste profundi
Imperium, aut sicula toruus cũ cõiuge Pluto,
Nec rota, nec furię, nec saxũ, aut vulturis atri
Poena, sed infernis hilares sine regibus vmbrę.
Improbitas illo fuit admirabilis ęuo.
Credebant ꝙ grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis vetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunq́ puer, licet ipse videret
Plura domi farra, & maiores glandis acernos,
Tam venerabile erat pręcedere quattuor annis,
Primaq́ par adeo sacrę lanugo senectę.
Nunc si depositum non inficietur amicus,

PRANdebat sibi hoc est quisq; deus sibi ministrabat & seruiebat. aut quod non minus placet hoc dicit qa qui ad alienum accedit conuiuium, videtur prandere in gratiam alterius. Quisq; ergo deus prandebat sibi. i. domi suę & in gratiam suam & nõ alterius, videturq; respicere ad id ꝙ antiqui in gratiam amicoꝝ bibebant & propinquabant, vnde ē illud ante. quando propinat virro tibi sumitq; tuis contacta labellis pocula. Et ita dictum prandebat sibi sicut illud bibit sibi apud Homeꝝ in nono. quibus locis Iuniores coronata gradatim pocula propinarũt, atq; vbi legati primum diis libarunt, deinde sibi quoad voluntas tulit biberunt. Nec turba deorum talis, subaudi erat ꝙ sibi posceret tantam lauticiam, quum vnusquisq; sibi ministraret, aut reuera posuit talis pro tanta. nam sequitur cõtentaq; sydera paucis numinibus, nam Diodorus ostēdit li. primo paucos fuisse deos. Atlanta, atlas vt diximus in satyra Atticus

Atlas

eximie, mons est mauritanię mirę altitudinis, vt eius cacumen nequeat cerni ꝙ nubibus nunq̃ relinquatur. Columnã cęli illum indigenę aiunt. Sed hoc loco ad fabulam respexit, nam ferunt Atlantem lybię filium fratrem Hesperi tanta magnitudine fuisse vt humeris suis cęlum sustineret, sed eum a Perseo quũ ad eum occisa Medusa diuertisset conuersum fuisse in montem sui nominis, quum ipse a se Perseum repelleret. Sed ꝙ cęlum humeris sustinuisse dicatur, est ab historia, nã is vt scribit Pli. lib. vii. astrologiam inuenit, vnde Ouidius in epistola Deianirę, Hercule supposito sydera fulsit atlas. Sortitus, subaudi erat. i. nõdum Neptuno imperium maris contigerat quod postea ei sorte euenit, quũ Ioui cęlum & nubes, Plutoni vero inferna contigissent, nam

profundum

profundum absolute pro mari ponitur. Seneca non necesse est omne perscrutari profundum. Statius I Syluis Inq; omni foelix tua cymaba profundo. Valerius Flaccus li. ii. Si sedet ęgei scopulos habitare profundi. De diuisione aũt rerum inter deos ita fit mentio apud Homerum in. xv. Iliados vbi sic loquit' Neptunus. Etenim tres liberi sumus ex Saturno & Rhea nati, Iuppiter. Ego & Pluton suam quisq; dignitatem sortiti, nam quũ trifariam vniuersa diuisissemus, sorti rem cõmisimus, Mihiq; cessit mare, Plutoni Infernę tenebrę, Ioui cęlũ cũ laxo ęthere & nubibus, Terra autem & Olympus nõ certi dei, sed cões omnium sunt. Sicula cum coniuge Pluton. i. nundum erat Pluto dominus inferoꝝ constitutus cum proserpina cereris filia, quã postea in Sicilia flores colligentem rapuit secum ad inferos, de cuius raptu eleganter cum Claudianus, tum Ouidius. v. fastorum. Nec rota, nundum erant apud inferos statuta

Ixiõis fabula

supplicia, per rotam aũt intelligit cruciatum Ixionis, qui intextus rotę torquetur, id. n. supplicii pati dicitꝰ, ꝙ quum Iouis & Iunonis esset secretarius ausus est Iunonem de Stupro interpellare, quę ei suadente Ioue nubē in suã formam obiecit cum qua concubuit grauidãq; fecit ex qua cẽtauri nati sunt qui a poetis nubigenę vocantur. Quum postea gloriaretur se rem cum Iunone habuisse eum Iuppiter rota serpentibus circumfusa intexuit. Tibullus illic Iunonẽ tentare Ixionis ausi Versantur celeri noxia mẽbra rota. Nec furię. s. Infernales, Alecto, Tysiphone, & Megera, quę filię dicuntur fuisse Noctis & Acherontis. De quibus sic Virgi. Dicuntur geminę pestes cognomine dirę Quas & tartareã nox intempesta megerã vno eodemq; tulit partu. Nec saxum, quo sysiphus punitꝰ. Is. n. quũ Isthmum latrociniis infestaret, cogebat transeuntes pedes sibi lauarꝰ, quos officio occupatos calcibus I mare proiiciebat, a Theseo interemptus ē, & hac apud inferos iugi afficitur poena, vt grãde saxum aduersum montem ferat, quod quũ ad montis verticem tulerit lapsum ad ima redit. Ouidius Aut petis aut vrges rediturę sysiphe saxũ. Aut vulturis atri poena, qua Tytius afficitur. Qui quum latonę vim inferre vellet ab apolline sagittis confossus fuit ad inferos trusus vbi vultur eius cor renascens assidue depascitur, vnde Tibullus Porrectusq; nouem Tityus ꝑ iugera terrę assiduas atro viscera pascit aues, is. n. filius fuit Iouis ex Thiara filia Orchomeni quã quum Iuppiter grauidam fecisset Iunonisq; iram timeret in speluca sub terra abdidit, vnde natus Tityus filius terrę ē existimatus, ea corporis magnitudine fuit vt nouem terrę iugera occuparet. Glandis acernos, homines. n. ętate aurea arboꝝ foetibus vescebantꝰ. Tibullus Rura cano rurisq; deos hit vita magistris Desueuit quernã pellere glande famem. Claudianus primo de raptu sic, vñ datę fruges populis & glande relicta Cesserit inuentis dodonia quercus aristis. Plura farra, licet eēt ditior. Farra aũt nolauit quia antiqui, vt Verrius tradit trecentis annis farre vixerunt. Primaq; par adeo, legendũ est par, non aũt pars, vt sit sensus: prima lanugo & primum barbitiũ erat par sacrę senectę. i. pueri barbatũ iuuenē q ętate fuisset maior venerabantꝰ vt senē. Non inficietꝰ, non deneget. Veterē follē, quasi rē villissimã. i. marsupiũ ipsum vetus & attritũ. Nã follis pro repositorio nũmoꝝ ponitꝰ, vnde Apuleius. lib. iiii. metamor. Nummularius Pãnosus alioquin & sordidus aureos folles incubabat. Iuuenalis sequẽtibus, vt tenso folle reuerti Inde domum possis tumidaq; supbus adura, follē itē accipimus pro instrumento quo ventus attrahitꝰ & emittitꝰ, vnde & follē appellamus genus pilę qd vento inflatꝰ, de quo ita meminit Plautus. Ego te follē pugillatoriũ faciã, & pendentē cursabo pugnis. Marti. Folle decet pueros ludere, folle senes. Trãquillus in Augusto post bella ciuilia ad pilam primo folliculumq; transiit, folliculũ item accipimus pro tegumento leguminum & id genus rerum.

Furię

sisyphi fabula

Tityi fabula

Follis

Folliculus

Si reddat veterem cum tota erugine follem,
Prodigiosa fides,& thuscis digna tabellis.
Queq; coronata lustrari debeat agna.
Egregium sanctũq; virum si cerno, bimembri
Hoc mõstrum puero,& miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis,& foetę comparo mulę
Solicitus,tanq̃ lapides effuderit imber,
Examenq; apium longa consederit vua
Culmine delubri,tanq̃ in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris,& lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega,quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo?maiorem tertius illo
Sũmam,q̃ patulę vix coeperat angulus arcę?
Tam facile & pronũ est superos cõtemnere testes.
Si mortalis idem nemo sciat,aspice quanta
Voce neget,quę sit ficti constantia vultus.
Per solis radios,tarpeiaq; fulmina iurat,

CVM tota erugine,cum tota moneta ex ęre ru-
Erugo biginosa,quę ex longo in arca situ rubiginẽ contraxe-
Eruca rit. Erugo .n.idem est quod rubigo. Pli.lib.xv.loquẽt de amurca. Axes decocta vngi atq; eramẽta cõtra eruginem. Eruginẽ etiã docet Victruuius lib.vii.genus eẽ coloris quam vocãt erucam, eamq; dicit effici quũ doliis sarmenta collocantes aceto suffuso, supra sarmenta collocant lamella ęreas, deinde ea operculis obturant ne spiramentũ obturata emittant post certum tẽpus aperientes,inueniũt ex lamellis ęreis eruginẽ, quã vt dixi appellat erucã. De erugine ęris multa scribit Pli lib.xxxiiii. cap.xi. & xii. vbi ait cũ pluribus modis fieri medicamẽtis aũt miscetur vnde ait Erugo cruda vulneratis emplastris miscetur.De erugine itẽ crebra fit mẽtio apd Cornel.celsum li. v.
Prodigium Prodigiosa fides,loco prodigii habetur si tãtam fidem inuenias vt depositum non negetur. Prodigiũ est .n.dictum autore Cicerone in lib.de diuinatione quod porro dicat,
Ostentum *Portentum* ostentum ab ostẽdendo, portentũ a portendẽdo.i.significando,monstrum a monstrando. Tuscis digna tabellis.i.quę ex instituto etruscę disciplinę procuretur, nam haruspicina inuenta fuit ab ętruscis. In agro.n.
Mõstrũ tarquiniẽsi puer dicitur diuinitus exortus nomine Ta-
Tages ges qui disciplinã cecinerit extispicii,quam Lucumones etrurię potentes excripserunt auctor Censorinus de quo sic & Oui.lib.vltimo met. Haud aliter stupuit q̃
Haruspicinę repertores quum tyrrhenus arator. Fatalem glebam motis aspexit in aruis. Sponte sua primum nulloq; agitante moueri, Sumere mox hominis terreq; amittere formam. Oraq; venturis aperire recentia fatis. Indigenę dixere Tagem,qui primus etruscã Edocuit gentem casus aperire futuros. Nam quum araretur,impresso altiore sulco puer repente natus est senili prudentia qui dictus ẽ Tages ,quo viso bubulcus obstupefactus clamorem maximum extulit,ad quem tota etruria cõcurrit. Tũ puer plura omnibus audientibus locutus est, quę ad disciplinam pertinerent Aruspicinę.quę excepta litteris mãdata fuerunt. Mysilus quoq; Lesbius scribit, Aetruscos diuinationes reperisse Lustrari,expiari. Agna coronata, a t vittis aut corona ornata,nam ita ad sacrificium ducebantur victima. Egregium sanctumq; virum,iniquitatem temporum suorum notat quibus mira bonorum virorum paucitas erat,est.n.sensus. Si virum bonum conspexero, illum comparauero puero bimẽbri, vt innuat pdigiosam rẽ esse si vir bonus inueniat. Et miranti sub aratro, ordo est & sensus, & comparo piscibus inuentis sub aratro miranti, vt rei inani maię.dederit sensum, quasi aratrum miretur nouitate monstri. Et foetę mulę,quę peperit, nã mulę nõ pariunt,licet Pli.testetur annales tradidisse mulam peperisse sed in portentum. scribit Apianus lib. primo. Mulam ante Syllę aduentum in vrbem peperisse.

Imber effuderit lapides,portentosum.n. est lapidibus pluisse qd tamen accidisse scribit Liuius & Valerius maximus lib.primo. In piceno lapides pluisse. Tibullus. Multus vt in terras depluerint lapis. Cęterũ Apianus lib.iii. bellorũ ciuilium sic scribit Circa solem porro insolita apparuere signa, & imbres lapidei e cęlo missi continuaq; fulmina i tẽpli. statuisq; deorũ deciderunt &c. Examenq; apium,prodigiũ vt scribit Plini. faciunt apes,si aut domibus aut templis cõsederint,l speciemq; vuę dependerit, Columella, Deinde cũ examen glomeratum in proximo frõdentis arbusculę ramo consederit,animaduertito an totum examẽ in speciem vnius vuę dependeat. Miris gurgitibus, inusitatis vadis. Vortice liquore,nam vortex proprie appellatur aqua in gyrum se agens a vertendo vnde Verg. Et rapidus vorat ęquore vortex.

Quod si bis centum,consolatio ab aliena calamitate & grauiore,quasi dicat ęquo animo tibi ferenda ẽ fortuna tua, qñ aliis longe grauiora acciderunt, & tñ ola patienter tulere. Quid,subaudi dicas q̃ miserabile cẽseat. Arcana.i.deposita,sine vllis testibus. Hoc mõ quo tu pdidisti p fraudẽ. Tã facile,tã impii sũt hoies, vt deos ipsos q oium hũanaꝝ opõnũ sũt cognitores facile cõtẽnant, nec metuãt ne puniant. Ficti vultus, hoĩs est scelerati vultũ fingere vñ Terẽ.vultus quoq; hoium fingit scelus.nã drãm faciunt inter vultũ & faciẽ, vt facies sit ipsa oris species,licet ẽt capiat p tota forma & quasi statura totius corporis, vt ẽ illud apd Plautũ. Sed eaꝝ nutrix q̃ sit facie mihi expedit,statura non magna corpore aqlo. Ipa est,specie venustiore atq; oculis p nigris,refertturq; nõ solũ ad corpus hois, sed ẽt ad alia multa, vt si dicamus,faciã cognoscas faciẽ loci & faciẽ vrbis,hoc est speciẽ & formã loci & vrbis, vultus vero a volendo dictus voluntatẽ ipsã significat hois.q̃ p motu animi in facie oñdit. Et licet vultus ppe ad animũ faciens vero ad corpus referat, vt moesto vultu,irato vultu,longa facie,breui facie,est tñ qñ vtroq; vti liceat.foedata facie,foedato vultu,scissa facie,scisso vultu,conuersa facie,cõuerso vultu. Per radios solis, Persę vt scribit Iustin.li.p. Solẽ vnũ deũ eẽ credũt & equos eidẽ sacratos ferũt. Herodotus aũt scribit li p. Persas Soli,Lunęq; sacrificare, & telluri & igni & aq. & vẽtis, qbus solis gubernãt &c. Tarpeia.i.Ioui assignãt cuius tẽplũ i colle tarpeio situ erat,q postea (vt diximus superiore satyra) ca, itoliũ fuit appellatũ a capite hois ibi inuẽto quũ fũdam ẽta iacerent. Tarpeius autẽ est dictus a Tarpeia

Et martis phrameam, & cyrrhei spicula vatis,
Per calamos venatricis, pharetramq; puellę
Perque tuum pater ęgei neptūne tridentem,
Addit & herculeos arcus, hastamq; minervę,
Quicquid habent telorū armamentaria cęli.
Si vero pater est comedam inquit flebile nati
Sinciput elixi, pharioq; madentis aceto,
Sunt qui in fortunę iam casibus omnia ponūt.
Et nullo credunt mundum rectore moueri.

virgine ibi a sabinis necata & sepulta. Framea martis.i. gladiū martis, licet framea et p hasta accipiat. Tacitus framea li. de germanię situ sic iqt. Rarii gladiis aut maioribus lāceis vtūt, hastas vel ipsorū vocabulo frameas gerūt āgusto & breui ferro. Idē paulo iferius, scutū cū framea gladioq. De phramea et meminit Gelius lib. x. Hic aūt a Iuuenale p gladio poni videt, nā Martis est insigne, vn̄ poeta in carmine obscęno sic ait. Nec mauros illum per quem valet occulit ensem. Nec latet i tepido palladis hasta sinu. hasta enim est isigne palladis. Ergo sicut pila sunt tela peculiaria Romanoꝝ. Gessa gallorum. Sarisse macedonū, ita Framee sunt germanoꝝ. Spicula, sagittas. Verg. Non pudet auratas Phœbū portare sagittas. Spiculum pprie appellatur cuspis illa que sagittis pfigitur. Spiculum tn̄ legimus capi pro telo grandiore & hustato, vn̄ Valerius libro. iii. capite de fortitudine. M. Emilius Scaurus arma sibi afferri iussit, qbus allatis vltima senectute cōfectum & pene dilapsum corpus induit, spiculoq; innixus ante fores curię cōstitit. Vatis cyrrei, appollini q delphis oracula dabat ex spelunca, apud quos vicina est cyrrha. nam ab ea ad Delphos incipit ascensio stadia fere. lxxx. hinc ergo dicebatur appollo cyrrheus. Delphi aūt & cyrra oppida sunt phocidis regionis.

Spiculum — cyrrheus apollo — delphi — cyrrha

Per calamos, sagittas q̄ ex calamis fiebant. Verg. Quum dabnidis arcum fregisti & calamos, calamis orientis populi bella conficiunt calamis spicula addūt irreuocabili hamo noxia Plinius. Puellę venatricis, dianę. Neptūne pater ęgei. Ferunt enim fabulę Aegeum regem Athenarū filium fuisse Neptūni patrem Thesei. Tuū tridentem, fuscinam tuam. Poeta in carmine osceno, Fulmen habet mundi dn̄s, tenet illud aperte. Nec datur ęquoreo fuscina tecta deo.

Herculeos arcus, legendum est arcus nō artus, de telis enim intelligit, sequitur nāq; Quicqd habent telorū armamētaria cęli. Armamētaria loca vbi reponunt arma. Si vero pater est. i. si filios habet. Comedam, hoc sic obtestatur, vt sibi habeatur fides. Sinciput, Bene āt sinciput, hoc est partem illam capitis, cui cerebrū subditū est. Qui enim de capitis natura scripserunt inter quos est Theodorus gaça apud Aristotelem ita illud diuiserunt, vt capitis partem que capillis integitur, caluam appellent, ceruicisq; priorem partē sinciput nouissime cōsistere solitam. oium enim ossium corporis vltimū hd concrescit & indurat, posteriorem occiput, Mediam iter sinciput & occiput verticem, cerebrū sincipiti subditū volunt, videturq; sinciput appellatū q̄si sincerum caput nō semicaput, q ibi cerebrum & cōmunis oium sensus resideat, qd facile ex his versibus Sidonii agnoscas. Partemq; cerebri hic galeę cum parte rapit fortiq; lacerto Discucit ancipiti miserabile sinciput ense, vnde & Plautus in menechmis. Nō est tibi sanum sinciput adolescens, per qd oino videtur intelligere priorē capitis partem cui cerebrū subiectum ē. greci βρεγμα appellarunt, occiput aūt pars est capitis posterior vacua

Sinciput

videturq; ductum occiput quasi occiduū caput, q ibi nullus sit sensus, sicut in priore parte. Illud etiam addiderim sinciput aliquādo apud poetas poni pro capite, vt illud apud Persium. Mihi festa luce coquat vrtica & fixa fumosum sinciput aure. vt sit pars pro toto. Flauius vopiscus in Tacito sic inquit. Conuiuium vero vnius gallinacei, ita vt sinciput adderet et oua pro oibus oleribus affatim ministrātibus, lactucis impacienter illusit. Flebile, deflendum mihi. Elixi, aqua cocti a liquore secundum Varronem. Phario, ęgyptiaco. Pharus. n. est insula cum turri einsdē nois Alexandrię opposita. De qua nō pauca Cęsar in cōmentariis, Plinius, Strabo, Solinus, et Lucanus, Propertius, et Ptolomeę littora capta phari. Acetum autē Aegyptiacum optimū fuisse ostendit Martialis, Amphora niliaci non sit tibi vilis aceti Esset si vini vilior illa foret.

Sunt q in fortunę, Inter phos triplex fuit de diis opinio. Alii. n. inter quos fuit Diagoras qui Atheos dictus est, & Theodorus cyreneus, Eumerus Egiata, Calimachus & Euripides tragicus. negauerunt deos esse. alii deos esse censuerūt, sed res humanas non curare. iiq; fuere Epicurei. qui deos dixerūt nō aliter posse imortales esse nisi quieti & ab omni cura separati eēnt, alii esse & curare Ait igitur Iuuenalis Multos existere q Dragorę milesii opinionē sequuti, existiment deū non esse, q res humanas curet. sed tn̄modo oia nutu naturę fortunęue agi, atq; ideo sine aliquo metu scelera ppetrent. Alios vero esse q deos esse putent timeātq; eos, & tn̄ peierent pluris pecuniā facientes q̄ iram eoꝝ. Natura voluente vices, Opinionem eoꝝ sequit qui naturam falso a deo separantes q̄sinere, qd prius fuerit, natura an deus, Si natura prior est, ergo deus natus est, At qui deus nasci nō potuit. Rursus si deus prior est nata est natura. q si nasci potuit natura, incipit nō esse natura, Hinc illud pendet Ouidii. in primo meta. Hanc deus & melior litem natura diremit. vbi ostēdit naturā esse deo potentiorē, quasi quę ante deū fuerit. Et a quo oia sint orta. quā sententiā tetigit & Claudianus in laude quarti consulatus Honorii. Talis ab Ideis primęuus Iuppiter antris Possessi stetit arce poli, famulosq; recepit Natura tradente deos. Et idem alibi. Iuppiter, vt perhibent, spacium quū discere vellet Naturę, regni nescius ipse sui. Armigeros vtrinq; duos ęq̄ ibus alis Misit ab eois occiduisq; plagis. vn̄ fallunt illi q apud Ouidiū exponūt. & pro idest, vt stet expositiue, quū sequutus sit poeta eos phos, qui naturā separarunt, vt diximus a deo, voluerūtq; eā esse potiorem deo, qd & Cicero sequutus est in Catone maiore. quūq; homini sine natura, siue qs deus nihil mente pstabilius dedisset. Itē in paradoxis his vbis. Tu quū tibi, siue deus, siue mater (vt ita dicā) reꝝ oium natura dederit animū &c. vbi aperte docet deū & naturā non esse idem sic & Oratius in fi. v. satyrę, vbi ait. Nanq; deos didici securū agere ęuū. Nec siqd miri faciat natura, deos id tristes ex alto cęli demittere tecto. Sene. in Hippolyto. O magna parens

natura quid — Locus ouidii

Natura voluente vices, ē lucis ē anni,
Atq̃ ideo intrepidi quęcũq̃ altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen poena sequatur
Hic putat eē deos, ē peierat, atq̃ ita secum
Decernat quodcunq̃ volet de corpore nostro
Isis, ē irato feriat mea lumina sistro,
Dummó vel cęcus teneā quos abnego nūmos.
Et phthisis, ē vomicę putres ē dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagrā
Ne dubitet ladas, si non aget anticyra, nec
Archigene, quid enim velocis gloria plantę

gna pars natura deum. Seneca in quarto de beneficiis, quid.n.aliud est natura q̃ deus, et diuina ratio toti mũdo et partibus eius incerta. Rez autem naturę patronos fuisse docet. Apuleius in prima apologia Anaxagoram, Leucippum, Democritum, et epicurum. Nam deos abnuere extimabantur, solā aũt naturam dicebāt esse a qua vt diximus oia nascerentur. Sed vt tradit Lactātius Firmiānus meliꝰ Seneca omniũ stoicorum acutissimus, q vidit nil aliud esse naturā q̃ deum. Ergo inquit deum nō laudabimus. cui naturalis est virtus; nec enim illam didicit ex vllo, Imo laudabimus, quā uis.n. naturalis illa ei sit sibi illam dedit. qm̃ deus ipsa natura ē. Cur igr̃ inquit ortum rerum tribuis naturę ac detrahis deo? Cicero ait in rhetorica vetere, Ipsam naturam diffiniri difficile est Plato appellat naturam voluntatem dei. Voluente vices, luces ꝛ anni, idest cursus et vertigines diei ꝛ anni, ac per hoc omnem temporum curriculũ. Claudianus. anniq; meatus Et lucis noctisq; vices, Atq; ideo intrepidi ob eam rē intrepidi iurant, quia non putāt esse deos quos offendant. Altaria tāgunt.i. aras omniũ deorũ tangendo iurant. Est alius metuens, aliũ inqt sunt qui oino deos eē crediunt, ꝛ deoꝝ iram metuunt ne puniantur oino quum malefecerint, tñ peierāt auiditate pecunię obcęcati. Peierat, is peierare dicitur qui datam fidem nō prestat. Secũ, tacitus in animo suo. Decernat, statuat ꝛ quodcũq; volet suppliciũ sumat. Sistro irato, hyppallage est pro ipsa irata. Isis, Aegyptioꝝ dea cuius sacrificia romę translata precipua veneratione colebantur, putabāturq; dea ferire periuros quotiens ꝑ eā iurantes fidem non seruassent. vñ Ouidius in pōto. Vidi ergo linigerę numen violasse fatentē Isidiis, isiacos ante sedere focos. Alter ob huic similem priuatus lumine culpam Clamabat media se meruisse via. Vbi locus corrigendus est, nā pro linigerę scriptum est lini genę, de qua plura alibi. Sistro instrumentum erat tinnulũ quo Isidis sacerdotes in sacris vtebantur Apuleius lib. xi. meta. ęreis et argenteis, immo vero ꝛ aureis sistris argutum tinnitum constrepentes, et paulo post, Sacerdos appropinquat dextra proferens sistrum. Ouidius in pōto. Et quis ita est audax vt limine cogat abire, lactantē pharia tinnula sistra manu? Vel cęcus.i. etiam cęcus.

Peierare | Isis | Phthisis | Vomica

Phthisis, dictio est gręca quę corruptionem, tabē, maciem significat, est.n. morbus qui hominem paulatim consumit a φθίνω quod est corrũpo. Vomicę putres vomicę vlcus est malignum latens ꝛ tumens cum sanie, Intrinsecus a vomenda sanię dicta, vnamquamq; partem corporis infestat. Pli. li. ii. cap. xiii. docet Ocimũ siluestrę vomicis vulnę mederi. Celsus ait in tertio vomicę finē esse vt rumpat. Sunt tanti, ordo est. Et phthisis et vomicę putres sunt tanti? Sensus est, sunt ne adeo mihi timenda ꝛ ęstimanda hęc mala, vt nō negem nũmos? quasi dicat minimi mihi sunt facienda pre pecunia dicimus.n. tanti ne facis periculum.i. times ne tāto pere periculum vt tantum lucri ansam amittas, legendumq; est cum interrogatione. Pauper locupletē optare podagram ne dubitet ladas, superiorem sensum declarat per hęc sequentia, sunt aũt verba periuri. Estq; sensus, et ordo, Ladas qui miræ fuit pernicitatis pauper non dubitet optare sibi podagram diuitem.i. non dubitet illam velocitatis gloriam cōtēnere ꝛ optare sibi podagrā qua vna maxime velocitas impeditur, mō in diuitias transeat. Itaq; locus est corrigendus vt nō laudas, sed ladas legatur. Is.n. vt scribit Solinus primā palmā pnicitatis est adeptus, qui ita super canũ puluerē cursitauit, vt in harenis pēdētibus nulla indicia relinq̃ret vestigioꝝ. eius meminit ꝛ Mart. l. ii. Quid si ꝑ graciles vias petauri inuitum iubeas subire ladam. per Ladam aũt omnem intelligit pauperem expediti corporis. De lada meminit et catullus, Nō ladas ego penniferue perseus. Eiusdem meminit et Cicero sic in rhetoricis ab Hereniũ lib. iiii. Quasi si quis ad olympiacum venerit cursum et steterit vt mittatur impudentesq; illos dicat esse qui currere coeperunt, ipse intra carceres stet et narret aliis quomodo Ladas aut Bonus cum sicyoniis cursitarunt. Locupletem nō exponas qualem patiuntur maxime locupletes, sed locupletem podagram.i. morbum ipsum in summa opulentia. quid. n. prosit ladę pauperi si in paupertate manendum sit, optare sibi podagram qua vexantur locupletes. Sic ergo exponendum est, ladas pauper modo diuitiis cumuletur non dubitet optare vel podagrā velocitati suę aduersatricē, mō habeat vñ largiter et delicate viuat, sicq; cum superioribus optime coniungitur. Si non eget anticyra, verba periuri, Ladas inquit cursor ne dubitet si nō eget anticyra.i. si insanus non est, nam anticyra insula ē quę olim cyparissus nominata est vt scribit Pausanias sed mutato noie anticyra est appellata ab Anticyro herculis socio, vt vero scribit Strabo ciuitas est ad sinum iacens maliacum ꝛ Oetam montem. Ibi heleborus siue veratrum nascebatur, quo vt scribit Plinius hominis īsania et mali humores emendantur, et ad ingeniũ acuendum plurimum valet, vnde carneades responsurus libris Zenonis stoici, heleborum cādidũ sumpsit, de quo multa diximus apud Persium illic, Ebria veratro. ergo si non eget anticyra.i. si non eget helleboro quo hominis insania emendatur, ac per hoc si insanus non est.

Ladas | Anticyra

Archigene, medico qui veluti in delirio feriat venā in media frōte, sicuti ante dictum est O medicā mediā pertundite venam. De Archigene facta est mentio in sexta satyra illic. Ast vocat archigenem. Licentia poetica vltimam syllabā naturaliter produxit nec miꝝ, quũ pductam contra omnē rōnem corripuerit illic, Sed lōge calpe relicta, qđ et Priscianus mirat̃ in sexto. Quid enim velocis, quid inquit prodest Ladę pauperi firma corporis valitudo, ꝛ q̃ pedum sit summa pernicitate, ita etiā vt in olympicis ludis sepe palmā reportet, si ī paupertate sit viuendũ. quasi dicat longe vtilius est homini

Prestat ẽ esuriens pisę ramus olinę;
Vt sit magna tamen certę lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocētes,
Quando ad me venient? sed ẽ exorabile numē
Fortasse experiar, solet his ignoscere multi
Cōmittunt eadem diuerso crimina fato,
Ille crucem precium sceleris tulit, hic diadema
Sic animum dirę trepidum formidine culpę
Confirmat tunc te sacra ad delubra vocantem
Precedit trahere immo ac vexare paratus.
Nam cū magna male superest audacia causę
Creditur a multis fiducia, mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra catulli.
Tu miser exclamas vt stentora vincere possis
Vel potius quantū gradiuus homericus audis
Iuppiter hęc, nec labra moues, cū mittere vocem
Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus ẽ sectū vituli iecur, albaq; porci
Omenta? vt video nullū discrimen habendū est
Effigies inter vestras, statuamq; batilli.

morbis vel grauissimis vexari dummō sit i summa reru opulentia, q̄ sanitatē corporis habere et in paupertate viuere. Prestat quid prebet vtilitatis. Plantu velocis, q sit mira pedum pernicitate. Ramus olinę, vt sit victor in ludis olympicis, vbi victores oleastro coronabantur. auctor Pli. lib. xv. Interq; alia certamina cursu potissimum contendi tur, vñ velocis gloria plā tę. Pisę, pisa et elis ciuitates sunt peloponessi inter quas iacet campus vastissimus q olympia nominatur. vbi ludi celebrabantur qui a locorū ppinquitate dicuntur & pisei et elei & olympici sine olympii, non aūt vt falso quidā putauerunt ab olympo monte. Esuriens, q sit victor & esuriat id est vt sit pauper. Vt sit magna. sensus est. Concedo inquid deos eē et grauiter delinquentibus irasci, tamen ad puniendū lenti sunt. pretereasi oēs puniendi sunt longum erit vt me puniāt. Ordo est. Ira deorū certe lenta est vt sit magna. i. q̄uis sit magne. vt sit cōcessio eē deos, sed lentos ad vindictā. Lenta, nō festinata Valerius. Lēto. n. gradu ad vldictam sui diuina procedit. ira tarditatemq; supplicii grauitate cōpensat. Sed et exorabile numen. talia solent sibi cōminisci qui turpiter vixerunt. Ad me, puniendum. His talibus delictis. Multi, verba sūt peccantis, quibus occurrit his qui possent dicere sibi cauendum eē a suppliciis legum humanarū. Ait ergo nō ignoro hoc quidē sed tñ multos constat eadē committere crimina sed diuerso fato. alii puniuntur, alii non mō non puniuntur. sed honoribus ēt decorantur, quasi colligat sibi ēt accidere posse, vt pro malefactis beneficia accipiat. Diuerso fato, diuerso euentu. Diadema. i. euectus est ad regiam dignitatē, nam Diadema fascia erat (vt supra diximus) qua caput regis vinciebatur a δια δέω quod est circumingo. Confirmat animum. i. animum cōmasculat. Trepidum formidine dirę culpę. i. qui formidat & tremit conscientia diri sceleris. Precedit, scilicet ipse perinrus. tanq̄ q innocentię suę confidat.

Te uocantem, hoc est te qui eum vocas ad insiurandum. Nam creditur fiducia, confirmatio rationis quare tantę audacię sit. quia multi inquit malitia hominū decepti putant eum esse innocentem. qui magna cum audacia causam suam tuetur. idcirco audax est, putant enim ex recta conscientia et fiducia tantam audaciam proficisci. Male cause, hoc est homini tuenti. causam iniquam. Superest. i. abundat. Mimum agit ille non minore inquit strepitu mouetur & clamore, q̄ si mimum agat. i. fabulam. nam minus (vt diximus) alibi per hominem scenicum genus ē fabulę, vnde poetę mimographi, qualem egit scurra fugitiuus Catulli vrbani; nam in fabula Catulli introductus est seruus qui mirum immodum clamaret. Exclamas, subaudi Iuppiter audis hęc. Tu. s. ex altera parte. Stentora. Stentor in exercitu fuit grecorum vir magnanimus. cuius tantus (vt scribit Homerus in quinto Iliados) erat vocis sonus, quantus aliorum quinquaginta. vnde homericum illud, stentoris in specie validi cui ferrea vox qui quinquaginta alios equans clamore sonorq;. Gradiuus homericus. i. mars, quē Home. lib. v. iliados ait vulneratum a Diomede tam ingenti vociferatione pre dolore exclamasse, quanta nouem decemue milia virorum solent quū pugnam ineunt ita vt greci simul ac troiani territi cōtremiscerent. Audis hęc, quę fiunt a periuris et sceleratis. Nec labra moues, nec irasceris. nam ferunt iouem quū hominibus irascitur prumpere i maximos clamores et baccas inflando mittere fulmina. Oratius Quin iuppiter ambas iratus buccas inflet. Persius at sese non clamet iuppiter ipse. Vel marmoreus etiā ex marmore. Thura ponimus. cur te vt deum & omnium scelerum vindicem colimus? quasi dicat ob eam rē te colimus vt humana negotia seuere modereris scelera vlciscaris. Iecur? exta vituli. nam iecur in extis principatum obtinet. Omenta apud Persium cum exposuimus tot tibi cum in flammas Iunicum Omenta liquercat diximus auctore Celso Omentum eē intestinum ex interiore parte lene et strictum eē ex superiore mollius cui adeps quoq; innascitur. quę sensu sicut cerebrum quoq; et medulla caret. Plini. Omentum membranam potius eē docet quū ait. ventriculi atq; intestina pingui ac tenui omento integuntur prerq̄ oua gignātibus Aristo. de natura animalium scribit Omentum membranam eē aut sebosam aut adiposam, nam vtro modo animalia pinguescere solent idq; pingue est, de medio ventre oritur, relinquāq; ventris partem cunctaq; intestina cōplectitur. Vt video. Sēsus est. Tam negligenter inqt dii res humanas curatis, vt nullū putē esse habēdū discrimē inter statuas vestras & batylli. Batylli, intelligit de statua Batylli Samii de quo Apule. i. ii. floridorū multa cōmemorat. ait. n. in samo q̄ modica est insula in mari icario tēplū iunonis antiquitus famigeratum conspici, cuius ante aram statua erat Batylli a polycrate tyranno dicata, qua nihil vnq̄ effectius fuit. hic nō mō dilectus fuit a polycrate, sed ēt ab Anacreōte Teio, vnde Apuleius sic ait, qui polycrati tyranno dilectus Anacreonta teium amicitię gratia cantilat. Oratius nō aliter samio dicunt arsisse Batyllo Anacreonta teiū. Batyllus itē fuit (vt diximus apud Persiū) Pantomimus

Mimus
Stentor
Mars vulneratus
Omenta
Batyllus

Tris tamen ad numeros Satyri moueare batylli. Iuue-
Batylli nalis alibi molli saltante batyllo. Batylli item populi
sunt Septentrionales Ptolomeus auctor. Batyllus item
instrumentum est ferreum ad vsum ignis. Horatius pre
texta & latum clauum. pruneque batyllum, de hac igi-
tur batylli statua est intelligendum quam erexit poly-
crates cythare dico statu
in memoriam eius. Sũt
qui pythagore eam fal-
so existimant, sed philo
sophus nequaq̃ a tyran
no dilectus est, quippe
eo iam dominari orso p
fugit ex insula clancu-
lũ. Accipe que cõtra,
audi ẽt q̃ solita tibi affer

Accipe que contra valeant solatia ferre,
Et qui nec cynicos, nec stoica dogmata legit
A cynicis tunica distantia, non epicurum
Suscipit exigui letum plantaribus horte,
Curentur dubii medicis maioribus egri.

re possint qui nullis sunt instructi phie p̃ceptis nec stoi
coꝝ, nec cynicoꝝ, nec epicurioꝝ, qui oẽs scilicet opes
contempserunt, quasi dicat vnusquisq, vel rudis potest
te in ista pecunie amissione optime consolari, per quod
docet equo aio oia esse ferenda que amiserit, & bona for
tune contemnenda. Cynicos, Cynicoꝝ secte (vt dixi
mus in cõmentariis Persii illic. Si cynico barbam petu
Anti- lans nonaria vellat, princeps fuit (auctore Laertio) An
sthenes tisthenes atheniensis, qui cum disereret in Gymnasio
quod cynosargin appellabant, non longe a ianuis, cyni
cum cognomen secte sue dedit. Lactantius vero a cani
Cynici bus cognomen accepisse scribit his verbis. quid loquar
vnde de cynicis, quibus in propatulo coire cum coniugibus
mos fuit, quid mirum. si a canibus, quorũ vitam imi-
tantur etiam vocabulum ẽ nomen traxerunt, κυων
enim grece canis dicitur, & cynicos caninus. Quod sane
ita fuisse Apuleius in secundo floridorum ostendit, vbi
sic loquitur de Crate cynico. Duxit cynicus puellã in
porticum, Ibidem in loco celebri coram luce clarissi-
ma accubuit, coramq virginem imminuisset paratam
pari constantia, ni Zeno procinctu paliastri circumstan
tis corone obtutu magistrum in secreto defendisset, vbi
mendum correximus, nam vbi legimus duxit cyni-
cus, scriptum erat dux Cynicus. Aliqui vero cyni-
cos dictos esse putant q esent mordaces vt canes, nam
Locus Diogenes (vt scribit Laertius) interrogatus quare canis
apulei diceretur respondit, quia in eos qui dant blandior, in
eos qui non dant oblatro, malos autem mordeo, hi autẽ
vt dixi nobilitatem & diuitias abiciebant, dicentes so-
lam virtutem sufficere ad beatam vitam, vnde Cra-
tes cynicus omnem rem familiarẽ abiecit, existimans
tunc demum manumissum. sola pera & baculo conten-
ti cibos mendicabãt. De quibus ita Apuleius in prima
apologia. Non sunt quidem ista platonice secte gesta-
mina, sed cynice insignia familie, verũtamen hec Dio
geni & Antistheni pera & baculus quod regibus diade-
ma. Diogenes quidem cum Alexandro magno deve-
ritate regni certabundus, baculo vice sceptri gloriaba-
tur. Plautus in persa. Cynicum esse egẽtem oportet pa-
rasitum probe. Et Martia. lib. iiii. Cerea quem nudi te-
git vxor abolla grabati. Cui dat latratos obuia turba ci
Dog- bos. Esse putas cynicum deceptus imagine falsa. Non
mata est hic cynicus Cosme. quid ergo? canis. Dogmata,
sententias & opiniones stoicorum, fit aũt dogma a δοκω
quod est sentio, nam que greci dogmata dicunt, lati-
ni decreta appellant. vnde Seneca lib. xv. epistolarum
ad Lucilium. Nulla ars contemplatiua sine decretis suis
est, que greci vocant dogmata, nobis vel decreta licet

appellare vel scita vel placita. Hoc autem interest inter
decreta philosophie & precepta, quod inter elementa ẽ Prece-
membra. Hec ex illis depẽdent, illa & horum cause sunt pta
omnium, precepta enim pendent ex decretis. Sunt igit Decre-
dogmata secte vniuscuiusq, decreta, que vt Ciceronis ta
est sententia prodere scelus est nõ minus q̃ patriam. vñ
scribit Laertius eam mi
nime sectam appellari,
que dogma non habet.
vnde dogma dicimus
xpianum. i. qd vniuersi
xpiani sentiũt & sequũt.
Inde diuus Hierony.
Scis. n. dogma nr̃oꝝ hu
militatis tenere vestigiũ
& per ima gradientes ad
summa nos ascendere. Idẽ alibi. Siquid in libris secula
ribus vtile reperimus ad nostroꝝ dogma conuertimus Zeno
Stoica, secte stoice priceps fuit Zeno a quo primo Ze- Zeno-
nonii sunt appellati, mox vero stoici a stoa. i. porticu nii
nam athenis porticus erat que pysianactia vocabatur, Pyana
referta varia & multe scientie pictura polignoti thasii ctia
In qua quum diuersis temporibus iam mille quadrin- Stoici
genti triginta ciues iterfecti fuissent. voluit Zeno locũ vnde
illum stabilem atq, inuiolabilem reddere, quare coepit
in illa docere, ad quem eo audiẽdum discipuli cõfluẽ-
tes, qui antea vt dixi Zenonii dicebãtur, postea ab ipsa
porticu stoici sunt vocati auctor Laertius, hi autem ita
diuitias & reliqua fortune bona abnuebãt, vt nihil pre-
ter virtutem bonum appellarent, dicentes diuitem qui
cunq, celo tegeretur. Tunica distantia, nam (vt scribit
Augustinus de ciuitate dei) dogmata philosophorum
solo habitu fuerunt diuersa, nam quum omnes virtu-
tem siue summum siue solum bonum dicerent, diuiti-
as vniuersi contemnebant, tunica igitur tantum dista-
bant stoici a cynicis, q cynici duplici palio vtebantur,
vnde illud Horatii in epistola ad Sceuã de cynico. Con
tra quem duplici panno patientia velat Mirabor. eam Diplo-
vestem duplicem vt scribit Porphyrio diploidem ap- is
pellauere, eandem & Abollam. Martialis vt modo reci- Abol-
tauimus li. iiii. Cerea quem nudi tegit vxor abolla gra la
ti. Cui dat latratos obuia turba cibos Esse putas cynicũ
&c. de eo sic ẽ Laertius. Primus Antisthenes paliũ du-
plicauit, ipsoq, solo vtebatur baculumq, sumpsit & perã.
Zeno vero stoicorũ (vt dixi) princeps pacientissimus
fuit & victus simplicissimi, crudisq, tantum cibis vteba
tur, & tenui palio, ita vt de illo diceretur, q eum neq, ie-
iuna hyems, nec gelidus imber, non dura vis morbi do- Epicu-
muerit, neq, torridus sol. Epicurum, epicurus contẽ rus
tus fuit exiguo horto, primusq, (vt scribit Pli. lib. xix. in
stituit athenis habere hortos in vrbe, vnde hortoꝝ ma-
gister est appellatus, ad quod alludit Papinius li. primo
Syluaꝝ. Delitie quas ipse suis digressus Athenis. Mal-
let deserto senior gargetius horto. auctor est Laertius sũ
mum bonum Epicurum ad Herodotum scripsisse esse
in voluptate. s. non dolere, corpore aioq, Tranquillum
esse & perturbatione vacare, aqua & cibario pane se con-
tentum fuisse testatus est. Non suspicit, non veneratur
ac per hoc non legit. Letum, conuenum. Plantari
bus, olentibus. Curent dubii egri, calamitas inquit tua
minima est, & que non indiget graui consolatore, sed
vnusquisq, est aptus ad te consolandum & dolorẽ tuũ
leniendum, metaphora sumpta est ab egrotantibus qui-
bus pro morbi qualitate adhibentur medici.

Tu venam vel discipulo committe philippi.
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis taceo, nec pugnis cędere pectus
Te veto, nec plana faciem contundere palma,
Quãdoquidẽ accepto claudẽda ẽ ianua dãno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nũmi quam funera, nemo dolores
Fingit in hoc casu, vestem diducere summam
Contentus vexare oculos humore coacto,
Ploratur lachrymis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili fora plena querela
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana supervacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos littera, gẽmaq; princeps
Sardonycus, loculis quę custoditur eburnis.
Te nunc delicias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinę filius albę,
Nos villes pulli nati infoelicibus ouis.
Rem pateris modicã, & mediocri bile ferẽdam,
Si flectas oculos maiora ad crimina; confer
Conductũ latronem, incendia sulphure coepta
Atq; dolo, primos quũ ianua colligit ignes.
Confer & hos veteris qui tollunt grandia tẽpli
Pocula adorandę rubiginis, & populorum
Dona, vel antiquo positas a rege coronas.

Vel, etiam. Discipulo philippi, q̃ imperitus erat. sicq; ondit & philippũ & discipulũ fuisse parum peritos. Venam feriendã, hoc est te ipsum trade consolandũ etiam homini mediocris eruditionis, quũ iactura tua sit talis, vt vnusquisq; facile possit te cõsolari. Si nullum in terris. Sensus est, ego nõ probibeo te quin doleas si potes mihi ondere nullum tale facinus perpetrari inter mortales, q̃ si dicat, talia & graniora solere mortalibus accidere, vt sit consolatio a cõmuni miseria. Quando quidem accepto, nõ veto inq̃ te dolere quãdoqdem ianua est claudenda. i. quãdoquidem nulla tibi amplius ẽ habendã spes illud domũ rediturũ quod amisisti, videturq; sumptum ex vulgato pverbio quod solet dici in eos qui pecoris sui diligentes nõ fuere custodes, quibus per derisum imperat vt accepto damno stabulum claudant, ac per hoc sciant sibi ereptã eẽ spem recuperandi qđ amiserant. Et maiore domus, a superiore, nõ veto inquam quin doleas quãdoqdem nũmi plãguntur maiore gemitu & suspirio domus. In hoc casu, l amissione pecunię. Contentus diducere, nõ enim satis habet diducere summitatem vestis qui amisit pecuniã, sed totam scindit non exponas diducere neq; vexare. s. in funere, sed in amissione pecunię. Humore coacto, nõ enim lachrymis fictis plorat, vnde bene seq tur ploratur lachrymis veris. Sed si cuncta vides, ordo est. Sed censes te nũc delicias ponendũ extra cõmunia, si vides cũcta fora plena simili querela &c. vt sit sensus. Quum videas in iudiciis quotidie talia scelera deferri cum acerbis deceptorum querelis, non debes putare te vl delicatum telis fortunę non esse subiectum.

Cuncta fora, tria erant Romę, vt diximus in secũda satyra, fora vestra monemus. Dicũt, debitores & periurii. Chirographa. Chirographum dictum est a απο του χειρος. i. manu & grapho scribo, est eni scęda siue tabella manu propria scripta, ergo vana chirographa, idest vanos adulterinos & mendaces pugillares ligneos, in quibus propria manu scripsit. Alibi Iuuenalis. Debitor aut sumptos pergit nõ reddere nũmos, Vana supervacui dicens chirographi ligni. Lectis tabellis, lectis ipsis pugillaribus. Diuersa in pte, in parte contraria, idest aduersus ipsum debitorem. Supervacui, nihil proficientis, supervacuũ enim est in iudicium pferre tabellas debitore omnia negante. Arguit ipsorũ, ordo est. Illi dicunt chirographa esse vana quos

Chirographũ

littera ipsorum arguit, idest quos sua ipsorum scriptorã & signum reuincit & ostendit esse veros debitores. Sardonicus, idest signum celatum in sardonice quę est in anulo signatorio. Sardonicus autem nõiatiuus est latinus formatus a genitiuo gręco Sardonicos. Onyx gẽma est cui nomen est coniunctum cum Sarda alio lapide, nam Onyci cãdor est auctore Plinio vnguis humani similitudine, item Chrysoliti ex Iaspidis & Sardę, vnde nominis societas oritur. De hoc plura superius, & illic apud Persium Cũ sardonice albus. Gẽma princeps expositio ẽ, vt sit Sardonicus q est gẽma princeps inter alios pciosos lapillos. Loculis eburnis, nã loculi eburnei repositoria erãt & monetę aureę & anulorum. Martialis Hos nisi de flaua loculos implere moneta, Non decet, argentum vilia ligna ferant. De iis plura in prima satyra. neq; enim loculis comitantibus itur ad casum tabulę. Te nunc delicias, Ironicos & expositio est. Extra cõmunia, extra cõmunem sortem, quasi qui cõmunibus omniũ malis non sis obnoxius.

Loculi

Gallinę filius albę. sũt quasi pverbiale apđ antiquos quod etiã hodie vsurpat. vnde & Cicero libro septimo epistolarum ad Curium sic ait. q; quasi auem albam videntur bene sentientem ouem videre, Albę autem dicit q; lęta atq; auspicata latini alba vocant cõtra mala nigra. vnde Oratius Hic niger est, hoc est malus, hunc tu romane caueto. Cõuenit autem hęc paroemia in eos quibus diuina quadam felicitate omnia leta & prospera cedunt. Rem pateris modicam, consolatio a minimo detrimento. Confer, cõparo tuo damno. Conductum latronem, idest sicarium mercede conductum ad cędem alicuius. Quum ianua primos, Incẽdii grauitatem ostendit, quo primę domus partes sunt occupatę, vt non facile sit subuenire flagrantibus inferioribus.

Pocula templi, qui sacrilegia cõmittunt. Adorandę rubiginis, quę habenda sunt in maxima veneratione propter religiosam vetustatem. Et populorũ dona, nam in templis dona missa vel a regibus, vel a populis pie & religiose seruabantur. Et vbi dona reponebantur donaria sunt appellata. Coronas positas ab antiquo rege, vtpote ab Romulo cęterisq; regibus, quorum coronę in eorum memoriam templis deorum affigebantur. Hęc ibi, si in templis inquit non sunt dona & pocula quę surripiantur, non desunt qui minutiora sequantur furta, vt qui breues & leues auri bracteolas

Donaria

Hęc ibi si non sunt minor extat sacrilegus, qui
Radat in aurati, femur herculis, & faciē ipsam
Neptuni, qui bratheolam de castore ducat.
An dubitet solitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremque veneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis
Hęc quota pars scelerū, q̄ custos gallicus vrbis
Vsq̄ a lucifero, donec lux occidat, audit.
Humani generis mores tibi nosce volenti
Sufficit vna domus, paucos consume dies, &
Dicere te miserum, postq̄ illinc veneris, aude.
Quis tumidū guttur miratur i alpibus aut qs
In meroe crasso maiorem infante mamillam.
Cerula quis stupuit germani lumina, flauam
Cęsariem. & madido torquentem cornua cirro

ex statuis deorum eradant. Femur proprie coxam, li-
cet hic poeta videatur posuisse p pectine, et partibus ge-
Femur neralibus sicuti. & Diuus hieronymus his verbis. vnde
hoc nud-uit ebrietate femora. De femore et foeminibus
dictum est alibi ast. Bracteolam tenuē auri laminā.
Nam aurum et cetera metalla primo in crassiores cudē-
Bractearii do extenduntur lami-
nas, mox in bracteas at
tenuātur, quibus simu-
lacra et alia inaurantur
fures inueniebant, qui
vnguibus bracteas de-
raderent. Mart. An ma
gis astuti derasa est vn
gue ministri Bractea,
de fulcro quam reor esse
tuo? Trāquillus scribit
Caligulam romę i pu-
blico epulo seruum. ob
detracta lectis argenteā
laminam carnifici con-
festim tradidisse. Artifi
cet inducendi bracteo-
las & inaurandi insigni
ter dnr Bractearii & bra
cteatores. an dubitet, tā
tenues bracteas derade
re quum ausus sit totū
ipsum Iouem fundere,
quasi dicat verebitur tā
friuola furta sectari et sacrilegia qui assueuit grandio-
ra cōmittere? Tonantem. Vnum est ex cognominibus
Iouis. vñ Statius Magnanimū eandem formida tanq̄
tonanti. Seneca soror tonātis. Artifices veneni, compara
tius incōmodis et eos qui venefic a exercent. Et dedu
cendum. i. parricidam, quē per supplicii genus describit
qui. n. parentibus manum intulisset is viuus culeo insu
tus vna cum gallo gallinaceo Simia cane et vipera, in
mare aut vicinū aliquē amnem vt ante diximus pro
iiciebant quo genere supplicii primus dānatus fuit. M.
Tullius duūuir q̄ librum secreta ciuilium sacrorum cō
tinentem custodię sue cōmissum corruptus petronio sa
bino scribendum dedisset. Nam culeo insutus in mare
proiectus est, inde genus supplicii multo post parricidis
lege irrogatum est, vt pari vindicta parentum ac deorum
violatio expiaretur. Mam. p. Maleolus matre interempta
Parricida supplicium primus omnium insutus culeo in mare precipitatus est.
auctor Liuius lib. lxviii. ab vrbe condita. De eodē sup-
plitio ita meminit & Cicero ad Herenniū, lex est qui pa
rentem necasse iudicatus erit vt is obuolutus et obliga-
tus corio deuehatur in fluentem. Eiusdem supplicii me
minit & in oratione pro Roscio Amerino. Corio bo-
uis. i. culeo, nam culeus saccus erat ex corio bubulo. Ad
uersis fatis, infestis numinibus qui a ipsa id supplicii in-
noxia patitur. Hęc quota pars scelerum. i. hęc est mi
nima pars scelerū eorum quę quotidie audit Gallicus prę
fectus vrbis, quasi dicat multo plura cōmittuntur scele
ra quę audit quotidie gallicus q̄ quę tibi narraui. Fuit
enim Ruttilius Gallicus vrbi prefectus tēporibus Do
Rutilius Gallicus mitiani apud quē secundas dignitatis partes obtinuit
ad eumq̄ oīa vrbis iura ab aliis magistratibus deferebā
tur, vñ custos vrbis ē appellatus. Papinius in siluis; Du
bitataque sidera cernit Gallicus, e cęlo dus et germani-
ce cordi. Quis neget? erubuit tanto polia-e ministro im

perium fortuna tuū. paulo post Quippe manet longu-m
q̄ tuo remanente manebit quem penes intrepidę mitis
custodia romę. Custodem igitur intellige ipsum galli-
cum non anserem. Quare enim anserem magis no
minasset q̄ gallum. aut aliam auem quę audiat illa scele
ra. et postea quando audiat quum scelera fiunt? an quū
accusantur. si quando si
unt, possunt & nocturno
no fieri tempore, immo
et frequētius, si quādo
accusantur numqd ad-
est anser in iudicio. ita
vt omnino absurdum
sit de ansere intelligi.
Custos gallicus. quē
perfectum vrbis tran-
quil. in Tiberio appel-
lat, Iosephus custodem
nominat. Quota mi-
nima. alibi quota por-
tio fecis achee. Seneca
ad Lucillium Et nos li
tet quos frequenter ista
nunciantur quota pars
omnium sumus. i. mi-
nimi. Mart. Summa
tue meleagre fuit quę
gloria famę. Est quota
Carpophori portio fu-
sus aper. Humani gene-
ris longa inquit tibi non erit opus indagatione si vo-
les hominum mores noscere, vna enim domus tibi sa
tis erit ad id cognoscendum. Nam plerumq̄ vna do-
mus tot malis agitatur vt facile possis cognoscere malū
tuum prę illis minimum esse. Mores, vocabulum me-
dium vt et bonos et malos mores dicamus. Aude di
cere te miserum, quasi dicat non audebis te miserum dice-
re quum longe alii sint te calamitosiores. Quis tumi-
dum? hac interrogatione et per variarum rerum simi-
litudinem ostendit minime ei eē mirādum si id passus
sit qđ et alii patiuntur. In alpibus inquit nemo mira-
tur guttur tumidum quia scit id vitium eē propemo-
dum omnibus incolis, quasi dicat et tu debes non igno
rare vbiq̄ locorum talia scelera committi ac per hoc mi-
nime mirandum si et tu deceptus es. Guttur autem in-
flari docet Pli. lib. xi. vitio aquarum quę potantur. De
q̄ re ita scribit Victruuius Equicolis aūt in Italia, & al
pibus natione Medullorum est genus aquę, quā qui bi
bunt efficiūtur turgidis gutturibus. Est autem gut-
tur proprie id quod spiritum animalia trahūt quo & red
dunt respirando et expirando, quod et arteria vocatur.
Poeta vero hoc loco posuit pro parte colli anterioris. Le Guttu-
ge Aristotelem de natura animalium. In meroę in riosi in
sula est egypti distans a Syene quinq̄ milibus stadio alpibus
rum, illic foeminę mamillas habent infantibus pares
author Pomponius Mela. Lumina cerulea. Corneli-
us Tacitus in li. de situ germanię scribit germanis ocu
los esse truces et ceruleos et comas rutilas quod et quoti
die videmus. Oratius Nec fera cerulea domuit germa
nia pube. Torquentem scilicet germanum, qui
calamistro sibi capillos concinnatos reddit et annula
tos Martialis. Crinibus in nodum tortis venere sicam
bri. Cirro. Capillo. Persi. Ten cirratorum cen-
tum dictata fuisse.

Nempe quod hęc illis natura est oībus vna
Ad subitas thracum volucres, nubḗq; sonoram
Pygmęus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hosti, raptusq; per aera curuis
Vnguibus a sęua fertur grane, si videas hoc
Gentibus in nostris risu quatiare, sed illic
Quāquā eadem assidue spectētur prelia ridet
Nemo, vbi tota cohors pede non est altior vno.
Nulla ne periuri capitis; fraudisq; nefandę
Poena erit? abreptū crede hūc grauiore cathena
Protinus, ē nostro (quid plus velit ira) necari
Arbitrio, manet illa tamē iactura, nec vnquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita iocundius ipsa;
Nempe hoc indocti, quorum pręcordia nullis
Interdum, aut leuibus videas flagrantia causis.
Quantulacū́q; adeo est occasio sufficit irę.
Chrysippus non dicet idem, nec mite thaletis
Ingenium, dulcique senex vicinus hymeto,
Qui partem acceptę sęuę inter vincla cicutę
Accusatori nollet dare plurima felix

Nempe q; hęc illis, nemo inquit germanoꝝ stupuit quia a natura omnes idem habent. per qđ colligit non esse mirandū Caluino si id sibi acciderit q; aliis quotti/die accidit. Pygmęus, pygmęi auctore Plinio libro vii. In extrema parte montium Indię sunt, longitudi/ne ternas spithamas nō excedunt, a gruibus infestant, aduersus quas expeditio/nem sumentes caprarū arietū́q; dorsis īsident ar/mati sagittis, tēpore ve/ris cum agmine ad ma/re descendunt, oua pul/losq; earum cōsumunt, ternis mensibus eam cō/ficiunt expeditionē, ali/ter gregibus resistere nō possent. De his non pau/ca itē Gelius et Solinus scripserunt. Nulla ne periuri? verba sunt Cal/uini non ne aliquando periurus puniet. Are/ptum, verba Iuuenalis subaudi iri, vt sit abre/ptum iri. Grauiore ca/thena, grauioribus vin/culis. Nostro arbitrio, vt volumus. quid plus velit ira? s. nostra q̄ vt puniatur, ita vt volu/mus, estq; hoc legēdum per parenthesim. Ma/net illa tñ, verba oino sunt Iuuenalis q̄si respō/dētis Caluino queribū/do iacturam suam tamē manere. Manet inquā. Sed dabit solatia mi/nimus sanguis, sed hoc tibi erit solatio q; necabit. In/uidiosa, quę tibi inuidiam & odium contrahent. At vindicta, verba Caluini. Nempe hoc indocti, ver/ba Iuuenalis reprehēdentis stultū affectum Caluini. i. vulgus imperitum hoc dicit vindictam eē bonam, ē ea gaudet plurimū, quia nulla ratione mouetur, sed so/lo vt bestia appetitu. At vir sapiēs & magnanimus quū inimicū suū in potestate sua, vt docet Seneca viderit, vindictā putabit vindicare potuisse. vindictā vt malū deus phibuit, quū ait Mihi vindictā & ego retribuam. Flagrantia, ęstuantia. Adeo, in tantum. Quā/tulacū́q; hoc dicit minimā quā́q; occasionem sufficere irę hoc est minima quaq; re hoiem indoctū moueri ad iram & vindictā. Occasio, opportunitas tpis dicitur casu proueniens. Chrysippus non dicet idem, hoc est vir sapiens nō dicet vindictā bonam esse, nec vllo mo/do laudabit. Chrysippus stoicę disciplinę fuit phūs, de quo supra & apud Persium. illic Inuentor chrysippe tui finitor acerui. Solensis fuit, vel vt alii dicunt Tarsensis Apollonii filius, subtilitate disputandi adeo acer, vt il/lud iactū sit, deos si dialectica vti vellent non alia vsu/ros q̄ chrysippea. Mite ingenium thaletis, exornatio est rhetorica q̄ dicitur circuitio, idest ipse thales mitis in/genii & naturę. Hic milesius fuit vnus ex septem sapien/tibus, qui vt scribit Laertius gratias triplici causa for/

(margin: pigmęi; chrysippus; Thales)

tunę se agere dicebat, primo q; nōn belua, deinde q; vir non mulier, Tertio q; grecus natus esset non barbarus. Senex. idest Socrates atheniensis phūs clarissimus fi/lius Sophronisci marmorarii & phanaretę obstetricis, p/mus fuit qui vt est auctor Cicero in tusculanis phiam e cęlo deuocauit, coegitq; de vita & moribus rebusq; bo/nis & malis q̄rere, quum ante illū phi oēs rebus physicis pscrutādis ope/ram īmmodo impende/rent. Sed hic quū aliqñ Anytum atheniensem virū locupletē & factio/sum rideret ob eius ine/ptias, Aristophanes co/micus doctus quidem, sed homo paꝝ probatus accepta grandi pecunia ab Anyto contra Socra/tem comoediam scripsit, cuius inscriptio est ne/phele. i. nebule, qua qui/dem inter cęteras crimi/nationes illud cōfixit ab eo nebulas coli & Athe/niēsium religionibus ob/trectari, & pręter hęc iu/uenum mētes sic imbue/re vt parentibus manus inferre pie & officiose pos/sent, quę res accusantibus Anyto, lycone, ē Meli/to (vt Plato in Apolo/gia pro Socrate scribit) quū vniuersum populū in Socratem cōcitasset, furore quodā & ira mor/te dānatus est, qui pator/ram cicutę publicitus datam intrepide hausit, tātumq; que absuit vt vltionem quęreret vt contenderet, semper illum miseriorem eē qui faciat q̄ qui afficitur iniuria; Laertius auctor. Hymeto dulci, patriam designat. Hyme mons est terrę Atticę vbi optimū prouenit mel, vnde tus dulcem appellauit, sic & Valerius Flaccus lib. i. Et I dal/cem rege dimittis hymeton. Cicutę, ait Plinius ci/cutam esse venenū publicam Atheniēsium poenam in/uisam, est enim herba semen habens noxiū, ei & foliis re/frigeratoria vis est, vino epota hoiem perimit sine vllo remedio. Inter vincla, in carcere, nam illic (vt dixi/mus) data est ei cicuta. Accusatori, pro accusatoribus suis, nam tres vt diximus fuerunt, Anytus, Lycon, & Melitus. Plurima felix, sensus est, non est inquit mi/rum si tales philosophi consentiunt vindictam nō esse quęrēdam, quia phia ea est quę rectam viuendi viam docet, nam vt scribit Cicero in tusculanis, vitioꝝ om/nium est expultrix, virtutum indagatrix. Sapientia idest philosophia moralis quę quū antea (vt diximus superius) sapientia nominaretur, a Pythagora, vt scri/bit Cicero in tusculanis philosophia est appellata, quū se apud Leontem phliasiorum principem non sapientē, sed philosophum nominasset, idest sapientię studiosum neq; enim quicq̄ aliud est philosophia si vt inquit Ci/cero interpretari velis q̄ studium sapientię. Sapiētia au/

(margin: Socrates; Hymetus; Cicuta)

verum vt a veteribus philosophis diffinitum est rerum diuinarum et humanarum causarumque quibus hę res continentur scientia. Exiuit deponit. i. docet vt deponantur vitia et errores animi, nam docet vitia esse exterminanda, rectum autem Rectū hoc est virtutem sequendam, nam rectum dicitur auctore Cicerone quod cum virtute fit. Seneca libro xv. epistolarum ad Lucillium sic scribit. Antiqua inquit sapientia nihil aliud quam facienda et vitanda precepit. Animi minuti, animi pusilli. Magni enim est animi iniurias obliuisci. vnde et Seneca. Honestum et magnum genus vindictę est ignoscere. ordo autem est. Vltio est voluptas animi minuti. Sic collige, sic concluse. Persius Mendose colligis, idest concludis. Magis quam foemina, nam sexus foemineus quanto minus habet roboris et firmitatis tanto facilius ab affectibus superatur. Hos, pimuros. Euasisse. s. culpę supplicium, non est loquitur quod putes eos non torqueri, nam semper auctor sceleris flagello conscientię castigatur, vnde supra, prima est hęc vltio quod se iudice nemo nocens absoluit. Seneca ad Lucillium, Tuta scelera esse non possunt quia primo illa et maxima peccantium est poena peccasse.

Paulatim vitia, atque errores exuit omnes.
Prima docens rectum sapientia, quippe minuti
Semper et infirmi est animi exiguique voluptas
Vltio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam foemina, cur tamen hos tu
Euasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, et surdo verbere cędit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Poena autem vehemens, ac multo sęuior illis,
Quas et ceditius grauis inuenit, et rhadamanthus,
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.
Spartano cuidam respondit pythia vates.
Haud impunitum quondam fore quod dubitaret
Depositum retinere, et fraudem iure tueri
Iurando, quęrebat enim quę numinis esset
Mens, et an hoc illi facinus suaderet apollo,
Reddidit ergo metu non moribus, et tamen omnem
Vocem adyti dignam templo veramque probauit,
Extinctus tota pariter cum prole domoque.

Surdo verbere, occulto nec ab aliis intellecto, quum interius a conscientia flagellatur. Animo tortore. i. animo prestante officium tortoris, nam eum punit conscientia. Poena autem vehemens, grauis, ostendit poeta longe grauiores esse animi quam corporis cruciatus iuxta illud Ouidii, Mens est quę sentiat ictus. Ordo est autem et sensus, gestare suum testem die et nocte in pectore, idest conscientiam quę testis est sceleris perpetrati est poena vehemens et multo sęuior illis. s. poenis quas ceditius grauis inuenit, ceditius enim nomen est iudicis temporibus poetę. de quo scribit etiam satyra vltima Ceditio et fusco. Ceditii meminit et Tacitus. Dum vitelius inquit resignare imperium voluisset postremo inquit fleto prepediente assistenti consilii Ceditius simplex erat, exolutum a latere pugionem velut ius necis vitęque ciuium reddebat. Ceditius Rhadamathus, filius fuit Iouis ex Asia constitutus iudex a patre apud inferos, de quo plura diximus in prima satyra illic, Quas torqueat vmbras Aeacus. Spartano cuidam, ostendit poeta fieri non posse vt is qui pecuniam abnegauerit careat supplicio, quum Tueri fraudē glaucus lacedęmonius tota cum prole interierit non solum quia depositum non reddiderit, sed quod cogitauerit aliquando de eo non reddendo, hanc historiam luculentissime scripsit Herodotus in sexto. Fuit enim glaucus vir lacedęmonius vitę sanctitate satis celebratus, ad quem vir quidam milesius fluctuante Ionia assiduis bellis diuendita dimidia parte bonorum venit, apud eum pecuniam deposuit existimans fore, vt salua esset et sibi redderetur quum allatis symbolis reposceret. Glaucus accepta pecunia consuluit oraculum Apollinis an orco, idest Glaucus iureiurando pecuniam predaretur quam apud se depositam a quodam Milesio filii eius reposcebant, Respondit Pythia his versibus, Glauce expedit ad breue tempus orco, idest iureiurando vicisse interuertisseque nummos at Orci natus qui caret nomine qui manibus qui nullis est pedibus rapide aduenit, rapide vt perdat omnem prolem et domum, His auditis Glaucus veniam sibi eorum quę dixisset deum obsecrabat, Cui pythia inquit idem pollere tentare deum et facere, tunc Glaucus accitis milesiis pecuniam reddidit. Cui nulla soboles nec domus superfuit quę illius censeretur, sed et sparta radicitus extincta est. Ita bonum est nihil aliud de deposito cogitare quam vt repetentibus reddatur. Pythia vates, idest Apollinis vates, nam per puellam instinctu numinis furiosam apollo dabat responsa, vnde diuus Hieronymus cōtra Iouinianum Furiosas Apollinis vates legimus. Victruuius lib. tertio Delphicus apollo Socratem omnium sapientissimum pythię responsis est professus. Statius libro tertio Thebaidos. Dum pallida virgo tremendas Nunciet ambages. Nam constat vt docet Strabo diuinum illud domicilium, vnde oracula dabantur per fundam et cauam fuisse speluncam non admodum lato ore patentem, vnde spiritus sacro efflante numine referretur. Excelsum autem ostio iminere tripodem quem quum pythia vates inscenderit hausto diuinationis spiritu dei responsa referre et metro et soluta oratione. Phemonoen apollinis filiam primam diuinatricem pythiam ferunt. Pythia dicta est quia vt gręci fabulantur pythia vnde apollo pythius est nominatus a serpente pythone quem ipse in prima infantia sagittis confecit, quum belua cunas in quibus ipse cum Diana sorore iacebat inuasisset, ipse autem python dictus est ἀπο της πυθοσ, idest a putrefactione terrę, nam natus est post Deucalionis diluuium, vt scribit Ouidius, de hoc etiam Macrobius. Depositum, est quod custodiendum alicui datum est dictum ex eo quod ponitur. prepositio enim de augetDepositum depositum, vt ostendat totum fidei eius commissum quod ad custodiam rei pertinet. Hęc Vulpianus.

Non moribus, non bonitatę naturę. Adyti, adytum gręci locum templi secretiorem et penitiorem adytū appellarunt quasi inaccessibile, ab a particula priuatiua et δύω quod est ingredior.

Et quãuis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola voluntas,
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat vllum
Facti crimen habet, cedo si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensę tempore cessat
Faucibus vt morbo siccis, interq; molares
Difficili crescente cibo, sed vina misellus
Expuit, albani veteris preciosa senectus
Displicet, ostendas melius, densissima ruga.
Cogitur in frontem velut acri ducta falerno.
Nocte breuem si forte indulsit cura soporem,
Et toto versata thoro iam membra quiescant,
Continuo templum ẽ violati numinis aras.
Et quod precipuis mentem sudoribus vrget,
Te videt in somnis, tua sacra ẽ maior imago
Humana turbat pauidum, cogitque fateri.
Hi sunt qui trepidant, ẽ ad oĩa fulmina pallent
Q nũ tonat, exanimes quoq; p̃mo murmure cęli,
Non quasi fortuitu, nec ventorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, ẽ vindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Preterea lateris vigili cum febre dolorem
Si cepere pati, missum ad sua corpora morbũ
Infesto credunt a numine, saxa deorum
Hęc esse tela putant, pecudem spõdere sacello
Balantem, ẽ laribus cristam promittere galli
Non audent, quid. n. sperare nocentibus ęgris
Concessum, vel quę non dignior hostia vitę?
Mobilis ẽ varia est ferme natura malorum,
Q nũ scelus admittũt superest cõstãtia, quid fas
Atq; nefas tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos fixa ẽ mutari nescia, nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit

Et quãuis. Ordo est extinctus est cum propinquis deductis ex gente q̃uis longa. Sola voluntas peccandi, vt ostendas non modo deo displicere nefaria hominum opera, sed etiam turpes cogitatus. Facti crimen habet, qui aliquid inquis turpe meditatur nihilo secius peccat q̃ qui turpiter aliquid perpetrat, in ea enim deliberatiõe facinus inest Et si ad id ipsum non p̃ueniat. Cedo si conata peregit? subaudi quantũ supplicii credis esse delinquenti vbi turpi opere se cõmaculauit. q.d. illum esse i assiduo animi cruciatu, vnde sequitur perpetua anxietas. Molares, sunt appellati dentes q; cibos molant ꝛ confi ciant, sunt autem a caninis introrsum recedẽtes.

Mollares

Albani veteris, Albanũ vinum inter optima vina est celebratũ.
Ostendas melius. i. si etiam melius albano vino ostendere volueris.
Cogitur in frontem, idest frons crispatur, ac si biberis falernũ austerum. Nocte breuem, Sensus est, si forte inquit quieti nocturnę se tradidit, cõtinuo per somniũ se videre existimat ꝛ templum vbi peierauit ẽ te ipsum quẽ decepit. Et q̃d precipuis, ordo est ẽ sensus, ꝛ videt te in somnis quod. i. quę res vrget mentem, idest cruciat p̃cipuis sudoribus p̃uenientibus ex cõciencia sceleris. Tua sacra, ordo ẽ tua imago sacra ꝛ maior humana turbat pauidum. Nam existimat se videre imaginem amici circũuenti sacra quadam ꝛ venerabili specie ꝛ maiorẽ humana effigie qualia sepe solent videri, vnde Tranquillus in Claudio sic scribit. De Druso eius patre, Hostẽ etiam frequenter cęsum ac penitus in intimas solitudines actum non prius destitis insequi q̃ species barbarę mulieris humana amplior victorem tendere vltra sermone latino p̃hibuisset.
Fateri, se peccasse. Exanimes. s. sunt. Non quasi fortuitu, ordo est ꝛ sensus, Exanimes sunt quasi ignis cadas non fortuitu, nec rabie ventorum, sed cadat iratus, vindicet. Dicẽdo autem fortuitu sequitur Epicureos q divinam prouidẽtiam tollentes omnia casu moueri putabant. Rabie vẽtorum, rem physicam persequitur, nam fulmen, vt auctores sunt Plinius ꝛ Seneca ignis ẽ coactus, impulsu ventorum iactus. Ignis, idest fulmen quę vt dixi vis quędam ẽ ignea. Illa nihil nocuit, si prima inquit illa tempestas nihil nocuit, proxima maiore angore timetur velut a diis dilata in eius grauius exitium. Dolorem lateris, morbum videtur itelligere quẽ gręci pleuritida vocant, idest dolorem laterum a quo pleuriticus, πλευρα enim latus significat. Nõ audent promittere, quasi qui sciant deos sibi iratos ob scelera sua qui nõ facile placentur impiorum sacrificiis. Christam galli, scribit Plinius lib. x. de gallis sic, ex iis etiã fibrę sunt quę non aliter q̃ optime victime diis sunt gratę. Laribus, lares dii erant quos vnusquisq; p̃uatim domi suę colebat, de iis multa ĩ superiore Satyra ꝛ i lica p̃ud Persium Iambus donata pependit. Non est dignior vita. s. q̃ ipsi nocẽtes. Mobilis ꝛ varia ẽ, Hoc quam potissimum est ad consolationẽ Caluini. Ait enim malorũ variam ꝛ mobilem esse naturam vt ad peccandum cõstantes sint, mox q; peracto scelere sua cognoscant male facta, sed tamen natura impellente ad pristina vitia redire vt per hoc colligat improbum hominem totiens peccaturum vt aliquando deprehendatur soluatq; pœnas. Malorum, nocentium ꝛ sceleratorum. Superest cõstantia, idest magna adest constantia in scelere cõmittendo, Peractis criminibus, commissio scelere incipiunt cognoscere errorem suum. Natura recurrit, idest ipsi scelerati quasi naturę imperio redeunt ad mores dãnatos, idest ad vitia ꝛ scelere. Fixa, perseuerans. Nescia mutari, Terẽtius vbi animus mala se cupiditate semel deuinxit necesse est eadem cõsilia consequi consimilia. Nam quis peccandi, idest quis vnquam cepit peccare vt postea sua sponte desisteret? Attrita fronte, idest p̃fricata, nam perfricare frontem est pudorem deponerẽ. Quintilianus Perfrica frontem ꝛ dic te erubescere nõ posse. Martialis, Et si perfricuis frontem posuitq; pudorem. Dicimus ꝛ eodem significato perfricare os. Cicero

Pleuritis

Lares

Perfricare frontẽ

In tertia Tusculana eam voluptatem, quam tu idem, quum os perfricuisti, soles dicere. Hoc autem dicit poeta vt spem iniiciat caluino periurum illum daturū pœnas quia committet alia scelera in quibus depbendetᵉ. Dabit in laqueum.i.scelera cōmittet et sic capietur laqueo, sumpta est metaphora a feris quę cassibus capiunt

Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quis nā hoīum est, quē tu contentū videris vno
Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
Perfidus, ē nigri patietur carceris vncum,
Aut maris ęgei rupem, scopulosq́ frequentes
Exulibus magnis, pęna gaudebis amara
Nominis inuisi, tandemque fatebere lętus
Nec surdum, nec tiresiam quē quam esse deorū,

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra.xiiii.

Lurima sunt fuscine ē fama digna sinistra.
Et nitidis maculam ac rugaꝫ figentia rebus,
Que mōstrant ipsi pueris, traduntq́ parentes.
Si damnosa senem iuuat alea. ludit ē hęres
Bullatus, paruoq́ eadem monet arma fritillo,

Vncum, trahebatur enim vnco in scalas gemmonias, vñ alibi Seianus ducitur vnco. Aut rupem maris, aut in insulas relegabitur, vnde supra, Aude aliquid breuibus gyaris et carcere dignum. Aegei, ęgeū mare dictum est, vt quidam volunt ab Aegeo neptuni filio qui se in mare pcipitauit, vt scribit Ouidius, Plinius vero tradit a scopulo pręse ferente specīe capręque ita a gręcis appellatur repēte in medio mari exiliens ἐξ αἰγὸς eni capra nomināt. Magnis exulibus, magnis ciuibus exulantibus, notat tempo-
Aegeū mare vode
ra sua quibus multi ob multa scelera relegabantur. Nominis inuisi, amici tui periuri. Surdum, vt non audiat periuria. Thiresiam, idest cęcum qualis fuit. Thyresias thebanus. cui oculos eruisse Iunonem tradunt fabulę, quia orta contentione inter Iouem et Iunonem quę nam esset maior voluptas viri an mulieris in coitu electus iudex affirmauerit mulieris esse maiorem ob quā calamitatem Iuppiter ei concessit vt futura vaticinaretur. Prouerbiali aūt figura dixit Tiresiam pro cęco, quemadmodum Hora. pro paupere irum. Intererit multum diues ne loquetur an Irus.

Lurima sunt fuscine, ostendit hac satyra nec sine summa indignatione parentes eē in causa vt filii existāt scelerati et ad plurima vitia proni, quia eorum exemplis et preceptis tenere mētes ad vitia facile formētur. Sed auarum maxime insectatur qui ad auaritiam exercendam et preceptis et exēplis filium instituit. Itaq́ monet poeta oportere parentes eē optimis moribus et summa cum synceritate vitę alēdos filios vt boni habeantur. vnde Plutarchus recte scripsit illud de liberis educandis. Ante omnia opus est vt patres non solum nihil peccando, verum etiam honeste singula peragendo manifestum sese filiis exempla rexhibeant, vt eorum vitam quasi quoddā speculū intuentes ab operum simul, et sermonum turpitudine se penitus auertant. Est.n. maximum vt inquit Plato in omni re principium presertim, in iuuene atq́ tenero. Tunc enim precipue animus formatur et quicquid dixeris facilius ingressum insidet. Digna fama sinistra.i.turpi infamia, idest digna quę conuiciis reprehēdantur. Maculam et rugam, quę afferant turpitudinē vitę nitidę. translatio a vestibus, quę sordidantur. Quę monstrāt ipsis pueris. hinc est illa Quintiliani indignatio in primo libro. Vtinam liberorum nostrorum mores non ipsi perderemus. Infantiam statim deliciis soluit mollis illa educatio quam indulgentiam vocamus, neruos omnis mentis et corporis frangit. Quid non adultus concupiscet qui in purpuris repit? Iam coccum intelligit, iam cōchilium poscit, gaudemus si quid licentius dixerit, verba nec alexādrinis quidem permittēda deliciis risu et osculo excipimus. Nec mirum nos docuimus, ex nobis audierunt. Nostras amicas, nostros concubinos vident. Omne conuiuium obscoenis canticis strepit, pudenda dictu spectantᵘ. fit ex hiscōsuetudo, deinde natura. discunt hęc miseri ante q̄ sciant vitia esse. Inde soluti ac fluentes nō accipiunt ex scholis mala ista, sed in scholis afferunt. Monstrant, scilicet exēplis vt male viuant. Tradunt, scilicet preceptis, eos instruēdo. Si damnosa senē, ostendit poeta exemplo paterno facile tenerum filium ad omnia excitari. Nam si pater inqt, alea delectatur eodem statim filius capitur studio. Alea damnosa, bene autem damnosa nam grādi cum aceruo pecunię ad ludū descendebatur, vnde in prima satyra. Neq́ enim loculis comitantibus itur Ad casum tabullę, posita sed luditur arca. De alea diximus in prima satyra illic Alea q̄n hos animos? Bullatus, adhuc in pretexta. Nam pueri vsq́ ad quartumdecimum ętatis suę annum pretextam et bullam gestabant. Erat enim bulla aurea insigne puerorum pretextatorumque dependebat a pectore, vt significaretur eam ętatem alterius regendam cōsilio. dicta a bulli quod est consilium, aut quia eam partē corporis bulla cōtingat, idest pectus in quo naturale manet consilium. aut ita scribit Pedianus quasi bullientis sinus communiens pectusq́ puerile. de bulla et pretexta multa Macrobius libro primo Saturnalium. Situs Liuius lib.i. primę decadis. Et nos apud Persium illic Bullaque succinctis laribus donata pependit. Eadem arma, eadem ludi instrumenta. Fritillo. exponunt non
Pullis
nulli fritillum esse alueolum hoc est tabullam lusoriā, in qua discurrunt tesserę. Porphyrio vero enerrans illud apud Horatium in secundo sermonum Mitteret in pyrgum talos, non alueolum interpretatur sed pyrgum.i. vasculum quo coniecti tali agitatiq́ mittūtur in alueolum cuius effigies instar turriculę est, vnde et nomē accipit. pyrgos enim turrim significat. De quo sic etiam Sidonius Appollinaris Aleta ex parte frater meus Domitius homo gratię summę summi leporis tesseras cęperat quatiebatq́. quo velut classico ad pyrgum vocabat aleatores. Idem alibi. Hic promens teretes pilas trochosq́, Hic talo: crepitantibus fritillis. Est igitur friti-

Nec de se melius cuiq̃ sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terrę,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monstrante gula, quũ septimus annus
Transierit puero nondum omni dente renato
Barbatos licet admoneas mille inde magistros
Hinc totidem, cupiet lauto coenare paratu
Semper & a magna non degenerare culina.
Mitẽ animũ, & mores modicis erroribus ęquos
Pręcipit? atq̃ animus seruorũ & corpora nostra
Materia constare putat, paribusq̃ elementis.

lus idem quod pyrgus. De quo aliqui falso putant Per
sium intellexisse illic Angustę collo non fallier orcę.
Nam vt in cõmentariis nostris exposuimus ludum in
tellexit nucum. quo maxime pueri delectantur. Nam ĩ
terram vasculum defigebant in quod mediocri distan-
tes internallo nuces iacebant, vnde Ouidius in carmi
ne de nuce. Vasq̃uoq̃ sę
pe cauum spacio distan
te locatur, in quo missa
leui nux cadit vna ma
nu. Sicq̃ poeta docet per
siũ vt puerum non so-
lum talis sed et nucibus
delectatum. Id etiã mar
tialis videtur sentire li-
bro decimoquarto. Nec
timet ędilem moto spe-
ctare fritillo. Paruo
ętati congruo. Nec de se
Nullam inquit de se
spe m relinquit propin-
q̃s, q̃ sit futurus melio-
ribus moribus q̃ fuit pa
ter. Melius de se. s. q̃
de patre suo. Radere,
detrahere corticẽ ex tu-
beribus, cultello enim raduntur quum in coena apponũ
tur. Tubera terrę, tubera in genere fungorum nume
rantur, Mart. Rumpimus altricem summo de vertice
Tuber terram. Tubera boletis poma secunda sumus, Ea vndi-
q̃ terra circundata nascuntur, nullisq̃ fibris nixa aut sal
tem capilamentis, neq̃ terrę cohęrent cortice etiam in-
cluduntur, vt plane nec terram eẽ possimus dicere neq̃
aliud q̃ terrę callum. Plinius. De iis etiam diximus in
quinta satyra, illic post hunc raduntur tubera terrę.
Boletum lautę gulę fuisse ostẽdit alibi Iuuenalis bo
letus domino sed qualem. Claudius ędit, in genere fun-
gorum est. Eius cibi auidissimum fuisse claudium do-
cet Tranquillus sic. Aliĩ tradunt domestico conuiuio p
Ficedula ipsam, Agrippina, quę boletum medicatum auidis
simo ciborum talium obtulerat. Ficedulas auis est q̃
nomen accepit a fico. Martialis. Quum me ficus alat
quum pascar dulcibus vuis. Cur potius nomen nõ de-
dit vua mihi? Optimi est saporis. Martialis. Pallido fice
dula lumbo quum tibi forte datur si sapis adde piper.
Hęc autem per autũnum auctore Plinio mutat colorẽ
& formam vocaturq̃ Melanchoriphus. Lautę gulę inter
alias aues ostendit Gelius. lib. xiiii. Scribit enim fuisse
qui negarent vllam auem pręter ficedulam totam co-
messe oportere, superiorem partem auium atq̃ altilium
qui ędunt eos palatum non habere. Dicitur autem Sy-
Sycalis calis. Eodem iure, eodẽ genere condimenti quo pa
ter mergebat. Natantes. i. iure conditas, Nam obso-
nia triplici apud veteres modo cõdiebãtur vt essent aut
assa aut frixa aut elixa. idest iurulenta, vnde & Celsus
ait. Tum res eadem magis alit iurulenta q̃ assa, magis
assa q̃ frixa. Ergo iure natantes nõ assas non frixas, sed
Iurulẽ iurulentas idest iure conditas, vt in patina cum iure ap
tum ponerentur Apuleius insulentum appellat quod dici
Insulẽ mus iurulentum. Nebulone, idest nullius precii. Nã
tum nebulones et tenebriones dicti sunt qui mẽdatiis & astu
tiis suis nebulam quandam & tenebras obiiciunt, aut ne
bulones qui non pluris sunt q̃ nebulę. Parente fubau

di monstrante ab inferiore. Cana gula, idest patrẽ
cano guloso. Monstrãte, scilicet quum de se ma-
lum pręebeat exemplum, Quum septimus annus, sen-
sus est, vbi puer septimum ętatis annum transierit a
consuetudine paterna bene coenandi non discedet quũ
fuerit iam ea ętate instructus, licet adsint mille magi-
stri qui studeant salutaribus pręceptis ad mo-
destiam & frugalita-
tem reuocare. Non-
dum renato dẽte. Nam
vt scribit Macrobius li-
bro primo de somnio
Scipionis post septem
menses dentes incipi-
unt mandibulis emer
gere et post annos se-
ptem dentes qui primũ
emerserant aliis aptiori-
bus ad cibum solidũ na
scentibus cedunt. eodẽq̃
anno. i. septimo plene ab
soluitur integritas loquẽ
di Plinius idem fere di-
cit libro septimo. Septi-
mo eosdem decidere an
no, aliosque suffici. Magistros barbatos, philosophos
qui barbati incidebant, Persius, Si cynico barbam
petulans nonaria vellat, & alibi Barbatũ hoc crede ma
gistrum dicere. Non degenerare, non esse absimilis
a moribus paternis vt habeat culinam multiiugis prę-
ciosisq̃ obsoniis instructam. Mitẽ animũ, cũ interro
gatione et indignatione hęc legenda sunt, vt sit sensus
Docet ne pater filium suũ vt animo sit miti et benigno
& moribus ęquis modicis erroribus, idest vt sit ęquus et
clemens modicis seruorum erroribus, et seruos constare
eadem materia qua nos, an potius docet vt crudelitate?
Sicq̃ parentum sęuam et truculentam doctrinam in li-
beros suos insectatur, qui eos potius sęuitiam docent q̃
clementiam. Pręcipit mitem animum. i. vt sit sem-
per animo mitti? quasi dicat non pręcipit. nam pręcipe-
re animum mitem est pręcipiẽdo docere vt habeat ani-
mum mitem, sic dictum quemadmodum illud iuuena-
lis. Nam quisquis magni census pręcepit amorem. Mo
res ęquos erroribus modicis, ne grauius puniat seruos q̃
eorum extiterit errata, ergo mores ęquos. i. ęquales deli-
ctis, vt sit tales mores habeat ad puniendos seruos vt p
criminis qualitate adhibeat castigatio ne maior sit poe-
na q̃ culpa, vt si errata modica sunt, modica etiam sit ca
stigatio vt magis ad clementiam q̃ ad sęuitiam iclinet.
Nostra materia, plęriq̃ enim adeo inhumani sunt
vt putent seruos a bestiis non distare, et proinde in eos
sunt crudeles, Vnde alibi Iuuenalis. Ita seruus homo
est. Nostra materia, carne et ossibus quibus et nos
constamus. Omnes enim de eodem facti sumus luto
iisdem compacti exordiis. Constare, composita es
se. Lucilius principio physici, omnes homines ex ani-
ma et corpore constare dicunt. Paribusq̃ elemen Cõsto
tis e paribus principii quę principia sunt ab elementis.
Quintilianus libro tertio mentionem faciens de ser
uis sic scribit. Liberos enim natura omne et qui iisdem
cõstare elemẽtis et fortasse etiam antiquis nobilioribus
ortos dici potest.

An senire docet rutilus? qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam sirena flagellis
Cõparat antiphrates trepidi laris, ac polyphe-
Tũ felix quotiẽs aliqs tortore vocato (mus?
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet iuueni letus stridore cathene
Quem mire afficiũt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? expectes vt non sit adultera large
Filia, que nunq̃ maternos dicere moechos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? conscia matri
Virgo fuit ceras nunc hac distante pusillas
Implet, & ad moechos dat eisdem ferre cynedis.
Sic natura iubet, velocius & citius nos
Corrumpũt vitiorum exẽpla domestica, magnis
Quum subeant aios auctoribus, vnus & alter
Forsitan hec spnant iuuenes, qbus arte benigna

AN senire docet Rutilus, ponit Rutilum pro quocunque parente crudeli. nam quidam Rutilus fuit, vt diximus in satyra. xi. temporibus poete, qui absumptis per luxum diuitiis ad gladiaturam se contulit. Plagarum, verberum. Nam plagas pro verberibus dicimus, vnde apud Plautum freqũes est, vbi sunt plagipati. i. plagas & verbera patiẽtes. Antiphates, idest ipse pater seuus vt Antiphates fuit. Nam Antiphates Lestrigonum fuit rex, qui in campania formiis vt scribit Plinius iuxta Caietam sedem suam habuere Sylnius. Et regna talamo Caieta, domusque Antiphate cõpressa freto, carnibus vescebatur humanis, vñ Papinius primo Syluarũ. Littusq; cruenti Antiphate. Thucidides tamen libro. vi. historiarũ vbi de Sicilia loquitur Lestrigõas fabulosas eẽ arbitratur, scribit Homerus in odyssea Vlyssem peruenisse domum Antiphate regis Lestrigonum, quem vxor e foco accersiuit & vnum ex tribus sociis missis ab Vlysse ab eo fuisse absumptum reliquis terrore diffugientibus, vnde Ouidius. xiiii. meta. Tertius e nobis lestrigonis impia tinxit Ora cruore suo fugientibus instat & agmen Concitat Antiphates. Vlysses vnica sua naue diffugiens ad Aeeam insulam quã Circe tenebat deuenit. Comparat nullã Sirena, idest ita crudelitate gaudet, vt auribus suis ne cãtus quidem sirenum sit iucundior q̃ flagellorum strepitus & sonora mancipiorum verbera. Sirenes enim fingunt poete tres fuisse sorores que suauitate cantus nautas insomnũ inducerent, consopitos mergerent in mari, de quibus superius diximus abunde. Trepidi laris, trepide domus que omnibus esset formidabilis. Ac polyphemus, pater seuus qualis polyphemus cyclops, qui itidem duos ex sociis Vlyssis dentibus absumpsit vt diximus superius, Cyclopes autem scribit Thucydides lib. vi. p̃mos Sicilie cultores fuisse, vnde fratres etnei a poetis sunt appellati Virgi. Cernimus astantes nequicq̃ lumine toruo etneos fratres: coelo capita alta ferẽtes. Tum felix, ita immanitate gaudet vt tum sibi felix videatur quũ contigerit aliquem ex seruis candenti ferro aduri. Nam serui commisso furto candenti ferro notabantur in fronte, vnde Apuleius in nono de asino aureo Frontes litterati, & capillum semirasi & pedes annulati. Plinius lib. xviii. At nunc eadem illa vincti pedes damnate manus inscripti vultus exercent. Valerius in sexto de fide seruorum ait sic. Seruius ab eo vinculorum poena coercitus inexpiabiliq; litterarum nota per summam oris contumeliam inustus. Tortore vocato, idest seruo Lorario qui alios iussu domini cedebat. Propter lintea, subaudi surrepta. Quid suadet iuueni, sensus est, pater qui letus est tormentis alienis quid suadet iuueni, idest quã

Antiphates

Sirenes

Cyclopes

viam viuendi ostendit tenẽdam nisi quam ipse tenet? Letus, idest pater letus. Stridore cathene, vtrum qua verberatur seruus an cõpedes intelligit quibus continetur in ergastulis. Afficiunt, delectant. Est enim afficere verbum medium vt ad bonam malamq; partem trahatur, vt ego afficior sũma leticia, & summo dolore. Ergastula, hoc loco mancipia. De ergastulis in Satyra sexta diximus pluscula illic ergastula tota. Inscripta, signata, vt diximus in fronte cauterio. Carcer rusticus, expositio ẽ, vt sit diffinitio ergastuli, idest ipsi serui qui in cõpedibus habent ad opus rusticum faciendũ, vnde carcerem rusticum appellat. Expectes vt non sit adultera large filia, hec interrogatio ostẽdit liberos fere ex necessario mores parẽtum sequi, vt filia sit adultera si mater eiusdẽ fuit studii. Large, nomen est mulieris note temporibus Iuuenalis infamia adulteriorum, more Satyrico per transitum eã flagellat, vt alibi poetã. Quale, ego vel cluuierus, sic etiam largus nomẽ proprium est viri. Cicero in sexto epistolarum Quum esset mecum largus homo tui studiosissimus. Contexere, connectere. Tanto cursu, tanta verborum celeritate. Vt non ter decies, tam multos quidem habuit adulteros mater, vt filie sit tricies spiritus ante reciprocandus q̃ possit eos commemorare. Ceras pusillas, idest pugillares ceratos. Hac dictãte, scilicet matre que litteras dictat filie mittendas amatoribus. Ferre, infinitum pro participio, idest ferendas. Sic Virgilius Magnum dat ferre talentum. Eisdem cinedis, quibus scilicet ipsa mater litteras suas tradidit ferendas. Cynedis. spadonibus mollibus. Nã serui Eunuchi vt alibi diximus matronis seruiebant.

Sic natura iubet, sic inqt a natura cõparatũ est, vt facilius ad vicia q̃ ad virtutẽ formemur quũ exẽpla magnorum auctorum nobis proposita sunt, sicq; cõiunctim legendum est cũ superioribus. Exempla, exẽplum est auctore Cicerone in rhetoricis ad herennium, alicuius facti aut dicti preteriti cum certi auctoris nomine propositio. Quum subeunt animos, scilicet ipsa exempla vitiorum magnis auctoribus, idest magnis viris existẽtibus auctoribus vitiorum. Nam que exemplo magni alicuius auctoris fiunt ea iure quodammodo fieri putant. vnde cherea ille Terentianus quum iouẽ in hymbrem aureum versum in sinum Danaes decidisse animaduerteret per impluuium tali confirmatus exemplo ait. Hec ego non facerem que Iuppiter fecerat, sicq; puelle vicium intulit, ductus exemplo magni auctoris. Vnus & alter, sensus est. Inuenies forte vnum aut duos ea nature bonitate instructos, vt vitia parentum nõ sequantur, per quod ostendit paucos inueniri de ge

Exemplum

Et meliore luto finxit precordia titan.
Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducūt,
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpe,
Abstineas igitur damnis huiusce,ē enim vel
Vna potens ratio est,ne crimina nostra sequant
Ex nobis geniti,quoniam dociles imitandis
Turpibus ac prauis omnes sumus,ē catilinam
Quocunq in populo videas,quocūq sub axe,
Sed nec brutus erit,bruti nec auūculus vsquā.
Nil dictu fedum,visuq hec limina tangat
Intra que puer est,procul hic,procul inde puelle
Lenonum,ē cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia,si quid
Turpe paras.nec tu pueri contempseris annos
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans,
Nam si quid dignum censoris feceris ira,
Quā quidē ē similem tibi se non corpore tantū
Nec vultu dederit morum quoq filius,ē quū
Omnia deterius tua per vestigia peccet
Corripies nimirum,ē castigabis acerbo
Clamore,aut post hec tabulas mutare parabis,
Vnde tibi frontem,libertatemque parentis,

nerantes a vestigiis paternis. Finxit, Formauit. Titan,idest prometheus nepos Titanis. Nam ꝛ Asia ꝛ Iapeto filio Titanis ꝛ terre natus est. Sed reliquos.s. filios. Sensus est. Fieri inquit potest benignitate nature, vt vnum aut duos inuenias qui a vestigiis paternis declinantes recte viuāt, sed reliqui per omnia mores sequūt paternos. Ducunt.trahūt. Orbita mōstrata.i.iter mōstratum, metaphora sumpta a rota cuius signum orbita dicit ab orbe ipsius rote, vn̄ eleganter formatum vocabulum est a Tertulliano exorbitare,qđ signat extra orbitam ire,ꝛ quasi a recto tramite discedere. Asconius aut orbitam etiam capi pro ipsa rota. Veteris culpe.i. veterum vitiorū. Abstineas igit damnis huiusce. Quum videas inquit fieri, vt filii exemplo tuo corrumpant, debes abstinere vitiis ꝛ dānis huiusce culpe.i. per quā culpam tot damna eueniunt damnum.n. est maximum filios malo parentum exemplo corrumpi. Et enim vel, sensus est, hac vna etiam ratione debemus vitiis abstinere.s.ne filii nostro exemplo fiant deteriores,ꝛ sequantur nostra crimina. Potens est,efficax est,ꝛ nos monere potest. Vel,etiam. Quoniam, ratio est quare honeste viuendum sit, parentibus, quia inquit oēs ad discēda turpia sumus valde dociles, vnde est illud Senece ad Lucilium. Ad deteriora faciles sumus, qa nec dux potest nec comes deesse. Et catilinam, pbat per exempla homines magis ad vitia ꝙ ad virtutem esse pronos, nā vbiq gētium pessimos homines qualis fuit catilina facile est inuenire, boni autē quales fuerunt Brutus ꝛ Cato nusq̄ reperientur, sicq ostendit malos viros vbiq quasi sponte sua nasci ꝛ fieri,bonos autem non facile reperiri, vnde est illud Senece ad Lucillium, Omne tēpus clodios,non omne Catones fert. Ergo per catilinam,de cuius moribus Salustius multa quēcunq ciuem malum intelligit. Sub axe,sub quacunq celi parte. Nam duo sunt axes septētrionalis ꝛ australis. Brutus,hoc loco de Bruto intelligit qui in senatu Iulium Cesarem interemit vt patriam in libertatem assereret, hic ex seruilia Catonis vticensis sorore genitus fuit, in pharsalia Augusto ꝛ Antonio vrgentibus occubuit. Auunculus Bruti,idest Cato vticensis frater Seruilie matris Bruti.

Orbita **Exorbitare** **Brutus**

Nil dictu foedum,attende saluberrimum consilium per qđ monet liberos vsq ab infantia sanctissimis esse moribus alendos. Puelle lenonum, hoc est scorta.ꝛ infames mulieres,que sepe in conuiuia admittebantur vt gestibus ꝛ saltationibus indecoris delectarent. Alibi vt gaditana canoro incipiat prurire choro. Inde est illud Diui Hieronymi ad Furiam. Cantor pelatur vt noxius. Fidicinas ꝛ psaltrias ē istiusmodi chorum diaboli qua mortifera sirenum carmina deuita, ac perturba ex edibus tuis. Procul hinc, subaudi sint. Parasiti, Nam parasiti qui causa gule mensas potentiorum sequebantur. canticis obscoenis ꝛ ludibriis, quibus ipsi afficisbantur delectabant conuiuas. vnde conqueritur sic. Quintilianus in primo. Omne conuiuiū obscoenis canticis strepis, pudenda dictu spectantur. De parasito plura diximus in prima satyra. Pernoctantis, pernoctare est noctem extra domum suā agere. Maxima reuerentia,maximus respectus. Tranquillus in Caligula, Nihilominus reuerentior in senatum.i. magnum habebat respectum aduersus senatum. Contempseris annos pueri, refellit eos qui possent dicere pueros per etatem non posse obscoena cognoscere.

Pernocto

Infans filius etiam vitiis abst.nēdum est vbi sit filius infans. Obsistat,sit tibi impedimento ne pecces,ne ei sit malo exemplo. vnde legit apud Plutar. Catonem seniorem a verborum turpitudine presente puero filio sic temperasse, quasi vestalibus virginibus arbitris locuturus esset, nec cum eo vnquam lauit. Nam si quid dignum, sensus est. Quomodo filium tuum audeas corripere ꝛ castigare siquid fecerit, quod dignum sit punitione, quandoquidem is non modo corpore et vultu, sed ꝛ moribus sit tibi similis, ꝛ iam peccet exemplo tuo longe etiam deterius te. Ordo autem est Corripies nimirum, scilicet filium tuum, siquid fecerit dignum ira Censoris, quandoquidem filius dederit se sibi similem non tantum corpore nec tantum vultu, sed etiam morum ꝛc. Corripies nimirum. cum ironia legendum ꝛ pronunciatiue, quasi dicat non corripies nec castigabis quia non audebis conscius vitiorum tuorum. Ira Censoris. Nam Censores vt dictum est sepius in superioribus Satyris, preerant moribus ciuitatis. Morum,pro moribus. Per tua vestigia, idest imitando tanquam vestigia mores tuos. Deterius, scilicet te. Mutare tabulas, idest testamentum, solent enim patres irasi minitarii filiis se mutaturos testamenta ē scripturos alios heredes. Vnde tibi frontem,idest vnde tibi sumes audaciam castigandi ē seueritudinē,cuius sedes est in supercilio ꝛ frōte. Libertatemque parentis,idest qua libere parentes solent filios corripere, quasi dicat non audebis libertate paterna filium castigare,quum tu longe deteriora facias iam senex.

Quum facias peiora senex? vacuumq; cerebro
Iampridem caput hoc ventosa cucurbita q̃rat?
Hospite venturo cessabit nemo tuorum,
Vere pauimentum, nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela,
Hic lauet argentū, vasa aspera tergeat alter,
Vox domini fremit istantis; virgamq; tenētis.
Ergo miser trepidas ne stercore foeda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen vno
Semodio scobis hęc emendat seruulus vnus.
Illud non agitas, vt sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, vitioq; carentem?
Gratum est quod patrię ciuē populoq; dedisti,
Si facis, vt patrię sit idoneus, vtilis agris,
Vtilis & bellorum, & rebus pacis agendis.
Plurimū.n. intererit qbus artibus, & qbus hunc tu
Moribus instituas, serpente ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
Illi eadem sumptis quęrunt animalia pennis.
Vultur iumento & canibus, crucibusq; relictis

Cucurbita CVCVRbita ventosa, & quū ea obscęna facias quę te omnis rationis expertem esse doceant, vt merito tibi e capite sanguis sit educendus vt fieri solet in delirio licet id etiam fiat ex brachiis, vt diximus illic O medici mediam pertundite venam. Cucurbita ventosa, vasculum est vitreum, apud veteres vero vt ostēdit Cor. Cel. ęreum fuit & corneum, quo sanguis educit̃ facta prius leni sacrificatione a medico, per diminutionem etiā dicimus Cucurbitulā, ventosam dixit quī concepto vēto ex flāma stupę intus accēsę cuti adherescat, vn̄ Cor. celsus lib. iii. capite. xviii. scribit Phreneticis neq; alienum esse si neq; sanguis ante missus est, neq; mens constat, neq; somnus accedit, occipitio inciso cucurbitulam admonere, quę quia leuat morbum potest etiā somnum facere. Vacuum cerebro, viduum eare quę mentis humanę est gubernaculum, vn̄ illud est Plinianum lib. xi. capite. xxxvii. Cerebrum vni homini i infantia palpitare nec roborari ante primum sermōis exordium, hoc esse viscerum excelsissimum proximumq; cęlo capitis hic habere sensuum arcē, huc venarū omnem a corde vim tendere, hic culmen altissimū, hic mentis esse regimen.

Hospite venturo. Tam inquit a recta viuendi via aberras, vt venturo hospite scrupulosa diligentia isstes. vt tota domus sit speciosa, illud autem non curas vt filius illam aspiciat carentem omnibus (quod primum esse debet) viciis. Illud enim est boni patris curare vt filius non pulchram suppellectilem, nō ornatam domū, sed vt sanctos mores tanq̄ speculum intueatur, vnde ē illud Senecę ad Lucilium. Qui domum intrauerit nos potius miretur q̄ suppellectilem nostram. Verriculum Verre, mūda, a quo verriculum & pro genere retis piscatorii & instrumento quo domus verrūtur. Est autem ordo. Vox domini instantis & tenentis virgam fremit verre pauimentum.i. magno fremitu inclamat Verre pauimentū. sic illud apud Plautum in Asinaria, Iussin scelesste hac ianua hoc stercus hinc auferri. Iussin columnis deiici operas aranearū? Pauimentum, solum ipsius domus stratum, quod alio vocabulo appellamus Ostracū, grę Ostracum ci enim ostra contestam appellant, vnde pauimentum testaceum ostracum nūcupamus, fit enim ex testis frustillatim contritis, dictum autem pauimētum q̄ pauia Pauimentū tur.i. crebiter feriatur paniculis. De pauimentis autem multa Plinius Victruuius & palladius. Vasa aspera, quę gręci anaglypta vel anaglypha vocant idest desuper sculpta. Aspera ergo propter celaturam, vnde Persius, quid sis optare. quid asper vtile nummus habet.i. celatus. Plinius loquens de poculis, Ea inquit excisa erant in asperitatem. Virgi. Cymbiaq; argēto perfecta, atq; aspera signis. Tergeat, ab eo quod est tergeo. Nā secundum tertiam & secundam coniugationem declinatur. Virgi. Pars leuis clypeos & spicula lucida tergent.

Virgamq; tenētis, qua & minetur & verberet. Ergo, hinc tota est indignatio poetę. Perfusa, perlita & polluta. Emendat hęc nitida hęc facit. Semodio Semodius Est enim semodius quasi semis modius. Martialis. Hos fustus animorq; dat Sabello Farris semodius fabęq; fresę Et thuris piperisq; tres selibrę.

Scobs Scobis, Scobs.i. quod ab aliqua materia minutissimum decidit dū aut per serram secat̃ aut per terebram perforatur nec non ex attrisione laterū scobs habetur. Plinius li. xvi. cap. lxiii. Arida enim latius q̄ viridia serris pter robur & buxū quę pertinacius resistūt, serrarumq; dentes replēt equalitate inerti, qua de causa alterna inclinatione egerunt scobem Columella in quinto. Antiqua terebra scobem faciebat. Heliogabalus Scobsa scobe auri atq; argenti porticum strauit vt author est Lampridius. Inuenitur etiam Scobina, sed diuersa significatione hoc est pro genere limę, vnde Victruuius lib. liii. Ad ipsumq; coronę mēsum incidet lima, quę scobrina dr̃, vnde eleganter Tertullianus in Apologetico sic scribit. At in deos vestros, per oia mēbra validius incūbunt ascię, & runcinę, & Scobinę &c.

Aspiciat domū sine labe, qd̄ ante oia maxie est quęrendum. Gratū est, placet inqt gignas liberos patrię mō cures vt bonis instituant̃ artibus. Serpente Cicōia. exemplis oñdit q̄ a teneris annis discunt̃ firmiter mentibus inherere, nec inde facile auelli, vn̄ illud est Horatii. Quo semel est ibuta recens seruabit odorē testa diu. Pul li.n. Ciconię quia a matrę educati sunt & assuefacti serpentibus, eundē viuēdi morē per totū vitę suę cursum tenent, sicq; aperte docet tales esse liberos quales a patribus instituunt̃. Ciconia, auis est serpentibus inimica, cui ob exitiū serpentiū tm̄ honoris apud veteres tribuebat̃, vt in Thessalia capitale fuerit Authore Plinio occidisse ciconiam, eadem poena quę in homicidā. Deuia, deorsum & longe a via. Ouidius Et cecinit moestū deuia carmen auis. Vultur. Vulturem triduo an̄ aūt Vultur biduo volare vbi cadauera futura sunt auctor est Pli. lib. x. Plautus in truculento. Iam quasi vulturii triduo prius pdiu. nant quo die esuri sient. Ex cadaueribus sibi escam q̄nt, iterficit aūt nihil nec destruat aiantium, volucribus ob affinitatē ēt mortuis abstinet. lege Plutar. in vita Romuli. Inde aūt quum se matura leuabat ordo est, pgenies festinat ad illā pdā quā primū gustauerit rupto ouo, quū leuabat se matura ide.i. ex cubili.

Ad foetus properat,partemq cadaueris affert.
Hic est ergo cibus magni quoq vulturis, & se·
Pascentis propria quũ iam facit arbore nidos.
Sed leporẽ aut capreã famulę iouis & generosę
In saltu venantur aues,tunc prȩda cubili
Ponitur, inde autem quum se matura leuauit
Progenies stimulante fame festinat ad illam
Quam primũ prȩdam rupto gustauerit ouo.
Aedificator erat centronius,& modo curuo
Littore caietę,summa nunc tyburis arce,
Nunc prenestinis in montibus alta parabat
Culmina villarum,gręcis longeq petitis
Marmoribus, vincens fortunę, ac herculis ędẽ,
Vt spado vincebat capitolia nostra posides.
Dum sic ergo habitat centronius iminuit rem,
Fregit opes,nec parua tamen mensura relictę
Partis erat,totam hanc turbauit filius amens
Dum meliore nouas attolit marmore villas

AD foetus,ad pullos suos. Iumento,subaudi relicto ab inferioribus. Nam iumentum & canes relinquit, & cruces, ex quibus aliquid tantum aufert non totum. Appellatione iumenti ea cõmuniter intelligimus animalia quę hominem iuuant dorso, vt equum, asinũ, mulum, Lactantius tamen Firmianus ait iumenta dicta esse magnarum virium animalia a iuuando q in excolenda terra iuuarent, de iumentis superius dictum abunde. Magni quoq vulturis, idest quũ factus est magnus eodem se nutrit cibo quo a parentibus est educatus pullus. Propria arbore, atqui in arboribus non nidificant vultures sed i altissimis rupibus vt scribit Plinius. Famulę iouis, idest

Aqlę Ionis armigera aquilę, quę Iouis armigerę dicuntur secundum fabulas q in bello gigan teo Ioui aduersus gigantes fulmina ministrasse feruntur. Pli. vero ait iõ Iouis appellari famulas quia fulmine non tan/tur. Ponitur cubili.i. pullis existentibus in cubili idest nido vt sit datiuus, illud apud Martia. Tota mihi ponatur anas. Matura, adulta & volatilis. Gustauerit ouo rupto.i. quum nata est rupto putamine oui, quod rostello a pullo perforatur quum excluditur. Aedificator, variis exẽplis ostendit liberos vestigia paterna sequi solere. Centronius, hic erigendo ędificia ingens patrimonium absum

Caieta psit, filius secutus vestigia patris quodcũq ab eo relictũ fuerat ędificando totum atriuit. Caietę, oppidum littorale campanię. Curuo littore, verbi ętimologiam epitheto expressit. Nam vt Strabo inquit Caietam nominauerunt veteres, quoniam curua omnia Caietas lacones appellauere. Virgilius tamen a nutrice Aeneę caietam nominatam esse cecinit. Tu quoq littoribus nostris Aeneia nutrix Eternam moriens famam Caieta dedisti. Diodorus vero ait ab Argonautis ędificatã fuisse.

Tibur Tiburis arce, in montibus enim suũ est Tibur non

Prene ste longe ab vrbe Roma. Prenestinis, Preneste enim ciuitas est non longe ab vrbe Roma quõdam Stephane & polystephãos a copia coronaꝝ appellata, Stra. In Romę vero cõspectu sunt Tibur, ꝑnestę Tuculũ. Gręcis marmoribus, ex laconia petebatur marmor viride & ꝑciosum cunctisq hilarius, auctor Plinius. Papinius in syluis de balneo etbrusci sic, vix locus Eurotę viridi, intelligis enim marmor laconium. Longeq. Nam & ex ęgypto Armenia & Numidia marmora petebantur.

Fortunę ędes Aedem fortunę, docet Plinius lib. xxxvi. ędem fortunę Romę ꝑciocissimo marmore extructã fuisse sed hoc loco poeta itelligit de templo fortunę prenestinę, vt ędificia quę in agro prenestino Tiburtinoq erigebantur a Centronio, recte comparent templo fortunę prenestinę & templo Herculis tiburtini. Templum illic fuisse fortunę docet Syluis, Sacrisq dicatum fortunę preneste ingis, inde etiam dari certa responsa ostendit Papinius in Syluis. Et prenestinę poterant migrare sorores. De quibus & Propertius lib. secundo Nam quid prenestis dubias o cynthia sortes. Quid petis ęaei mœnia Thelegoni? Strabo in quinto. Habet prenestę fortunę templũ illustre, vnde certa eduntur oracula, de quibus ita scribit Tranquillus in Tiberio. Vicina vero oracula disiicere conatus ẽ, sed maiestate prenestinarum sortium territus destitit. Herculis, ędem Herculis & musarum extruxit Martius Philippus Augusti victricus auctor est Tranquillus in Augusto. Romę Herculi etiam Domitianus templũ erexit magno ĩpẽdio, vbi se coli voluit. vnde Martialis Herculis in magni vultus descendere Cęsar. verum hoc loco vt diximus poeta intelligit de templo Herculis, quod Tibure fuit cum bibliotheca varia librorum supellectile referta, de qua Gelius libro. xviii. capi. v. vnde & Tibur Herculeum appellatum est q Herculi dicatum fuit. Martia. Tibur in Herculeum migrauit nigra lycoris. Strabo in quinto Tibur inquit Herculeum est.

Posides Posides, hic Claudii Cęsaris libertus fuit, de quo Tranquillus sic in Claudio, libertorum precipue suspexit posidem spadonem, quem & Britannico triumpho inter militares viros hasta pura donauit. Hic in tantas euectus est opes vt luxu insanas ędificiorum extructiones superaret. In littore baiano vt tradit Pli. balneas extruxit quę possidianę vocatę fuerunt, accepto nomine ab eodem Claudii Cęsaris liberto.

Capitolium Capitolia nostra, aut nostri temporis quę antea incensa quum fuissent magnificentius fuerũt restituta a Domitiano, aut renera nr̃a dixit hoc est Romana quia & Capuę alia fuere capitolia, de quibus Syluis in. xi. Monstrant capitolia celsa stellatesq docent campos. Tranquillus in Tiberio, peragrata campania, quum Capuę capitolium, nolę tẽplum Augusti dedicasset. Idem in Caligula. Capitolium Capuę idibus Martiis de cęlo tactum est. fuit & Capitolium Beneuenti, de quo ita Suetonius de claris grãmaticis & Rhetoribus. Statua orbilii Beneuenti ostenditur in Capitolio ad sinistrum latus marmorea, habitu sedentis ac palliati appositis duobus scriniis. Dum sic habitat, dum ędificia tam luxuriosa sibi ędificat habitanda. Rem, patrimonium. Partis relictę, idest opum. Turbauit, dissipauit. Villas, domicilia in agris, de quibus in prima Satyra. Quidam sortiti, alio exemplo ostendit quod dictum est tales esse filios quales a parentibus instituuntur. Nonnulli inquit sunt qui Romę sacra iudeorum colunt & illorum seruant ritus exemplo parentum qui idem ante fecerunt, vnde Tranquillus in Domitiano. Prȩter cęteros iudaicus fiscus acerbissime actus est, ad quem deferebantur qui

velut professi iudaicam intra vrbem viuerent vitam, vel dissimulata origine imposita genti tributa non pependissent. interfuisse me adulescentulũ memini quum a procuratore frequentissimoq; cõsilio inspiceret nonagenarius senex an circumcisus esset. Sicq; poeta per transitum religionem iudeorum & eius cultores irridet atq; subsanat. Tria autem percurrit, in quibus iudaicę religionis sacramẽta cõsistũt, quę omnia a Mose tradita sunt iudeis sed alio sensu quã ipsi accepere hęc autem fuere, vt scilicet sabbatis quiescerent, vacui ab oĩ ope circumciderẽt, & carne suilla abstinerẽt.

Quidam sortiti metuentem sabbata patrem
Nil pręter nubes, & coeli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit, mox & pręputia ponunt,
Romanas autem soliti contemnere leges
Iudaicum ediscunt, & seruant & metuunt ius
Tradidit arcano quodcũq; volumine moses

Sabbata. i. Iudeorũ festa. Nã sabbatum lingua Iudeorũ quies dicitur. Moses. n. Damascena patria antiqua repetita montẽ Sinai occupauit, quo septẽ dierũ ieiunio per deserta arabię cũ populo suo fatigatus quũ tandẽ venisset, septimũ diẽ more gentis sabbatũ. i. diem quietis appellatũ in oẽ æuũ ieiunio seruauit & quiete, quoniã illa dies famẽ eis erroremq; finierat. De eo ieiunio ita scribit Trãquillus in Augusto. Et rursus ne iudeus quidem mi Tiberi tam diligenter sabbatis ieiunium seruat quã hodie ego seruaui, de Mose multa Iustinus libro. xxxvi. Strabo libro. xvi. Iosephus in libris de antiquitatibus Iudeorum, Eusebius libro octauo de pręparatione euangelica, Cornelius Tacitus libro. xxi. Lactantius firmianus libro quarto capi. xvii. Qui scribit a Iudeis irę atq; inuidię plenis Christum accusari, quod legem dei per Mosem datam solueret, idest quod sabbatis non vacaret operans salutem hominũ, quod circuncisionem vacuefaceret, quod abstinentiam suillę carnis auferret. a sabbato igitur Sabbatarii sunt appellati, vnde martialis, Ieiunia sabbatariorum. Nil pręter
Sabbatarii nubes, videtur hoc dictum in ęmulationẽ Aristophanis qui in Comedia quam Nephelas, idest nebulas appellauit inducit Socratem colere nubes, vt sit manifesta irrisio Iudeorum. Non quod omnino nubes colant, sed vt ostendat eos longe errare a cęterorum cultu diuino, quasi dicat adorant deos quos non vident, aut re vera quod maxime placet ad id respexit quod Deus apparuit Mose in nebula totum montem Sinai tegente per sex dies, qui septimo die vocauit Mosen ex medio caliginis, ingressusq; Moses medium nebulę ascendit in montem, fuitq; ibi quadraginta diebus & quadraginta noctibus, vbi a deo accepit tabulas lapideas legem & mandata quę scripsit deus, vt doceret filios Israel, vnde & Dauid in psalterio, Inuocabant dominum & ipse exaudiebat eos & in columna nubis loquebatur ad eos. Et idem alibi. Inclinauit cęlos & descendit, & caligo sub pedibus eius & posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius tenebrosa aqua in nubibus aeris, Iudei ergo nubes adorabant quia deus in nubibus semper eis apparebat, vnde illud Mose in numeris, Nubes tua protegat illos & in columna nubis precedet eos per diem & in columna ignis per noctẽ.

Numen cęli, Hoc dicit quia mente sola vnum duntaxat numen (vt scribit Tacitus vltimo libro) intelligunt prophanum qui deum imagines, mortalibus materiis in species hominũ effingant summum illud & ęternũ, neq; mutabile, neque interiturum, igitur nulla simulachra vrbibus suis nedum templis sunt, non regibus hęc adulatio non Cęsaribus honor. Poeta igitur eos irridet, quasi non recte sentientes qui vnum tantum deum agnoscant, quum Romani cęterę; nationes plurimos quasi altiore consilio colant deos, vnde est illud Plinii in. xiii. capi. iiii. Iudea gens contumelia numinum insignis, Nam iudei vnum tãtum deum colunt, vnde est illud in diuinis scripturis, Vnus deus Hebreorum qui creauit omnia, atque terram stabiliuit & fundauit maria. De quo sic etiã Apollo quodam oraculo meminit, vt est apud Eusebiũ de pręparatione euangelica, Caldęi quę vera esset sapientia tantum. Hebreisq; ipsis cõcessum agnoscere pura ęternum qui mente colunt regemq; deumq;. Nec distare putant suillam carnem. Carne enim suilla abstinent iudei, de cuius rei instituto sic scribit Tacitus libro. xxi. Sue abstinent Iudei memoria cladis, qua ipsos scabies quondã turpauerat, cui id animal obnoxium, verum vt tradit Lactantius quum Deus iudeos carne suilla abstinere iussit id potissimum voluit intelligi. vt se a peccatis atque immundiciis abstinerent. Est enim lutulentum hoc animal & immundum, nec vnquam cęlum aspicit, sed in terra toto corpore proiectum & ore uentri semper & pabulo seruit, nec vllum alium dum viuit pręstare vsum potest, sicut cęterę animantes &c. Interdixit ergo ne porcina carne vterentur, idest ne vitam porcorum imitarentur qui ad solam mortem nutriuntur, ne ventri ac voluptatibus seruientes ad faciendam iustitiam inutiles essent, ac morte afficerentur. Item ne foedis libidinibus imergerentur sicut sus, quę se coeno ingurgitat, vel ne terrenis seruiant simulachris, ac se luto inquinent.

Pater abstinuit, cuius vestigia per omnia sequitur

Pręputia ponunt. i. circũciduntur more iudeorum ex Mose sacerdotis instituto, de quo sic Strabo, A successoribus mose ex superstitione institutam carnium abstinentiam a quibus abstinent & circũcisiones & excisiones & si qua sunt huiusmodi alia. De quo sic etiam Tacitus Circũcidere genitalia instituere vt diuersitate noscantur. Suetonius loquens de iudeis in Domitiano. Interfuisse me adolescẽtulum memini quũ a procuratore frequẽtissimoq; consilio inspiceretur nonagenarius senex an circumcisus esset. Cęterum (vt auctor est Lactantius) figura circũcisionis erat vt significaret nudandũ esse pectus. i. aperto & simplici corde oportere nos viuere, quoniam pars illa corporis quę circũciditur habet quãdam similitudinẽ cordis & est pudenda. Et ob hanc causam deus nudari eã iussit, vt hoc argumẽto nos admoneret ne inuolutũ pectus haberemus. i. ne quod pudendum facimus intra conscientię secreta velemus. Deus ergo circũcisionem a carne mortali ad animam transtulit, quę sola mansura est. pręputium vt diximus illic, mox & pręputia dicit. ea pellicula appellatur, quę glandem in cole tegit et Pręputium
reduci potest. Arcano volumine, Pentateuchũ intelligit. i. quinq; volumina veteris testamẽti a Mose conscripta, videlicet. Genesim, Exodum, Leuiticũ, Numeros, Deuteronomiũ, Dictũ aũt Pentateuchũ a πεντε quinq; & τευχος volumẽ, i quo deus leges dedit Mose quę seruabant in arcanis, eas Moses tradidit iudeis.

Hesperidum serpēs.aut pōticus,adde qđ hūc, de
Quo loquor,egregiū populus putat, atq̧ verē
Artificē,qppe his crescūt pr̄imonia fabris, (dū
Sed crescunt quocunq̧ modo,maioraq̧ fiunt
Incude assidua,semperq̧ ardente camino.
Et pater ergo animi felicis credit auaros
Qui mirantur opes,qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant,iuuenes hortatur vt illam
Ire viam pergant,ē eidem incumbere sectę,
Sunt q̄dam vitiorū elementa,his protinus illos
Imbuit,ē cogit minimas ediscere sordes,
Mox acquirēdi docet insatiabile votum,
Seruorum ventres modio castigat iniquo
Ipse quoq̧ esuriens; neq̧ enī omnia sustinet vnq̄
Mucida cęrulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio seruare minutal
Septembri,necnon differre in tempora coenę
Alterius conchem ęstiui cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio putriq̧ siluro,
Filaq̧ sectiui numerata includere porri,
Inuitatus ad hęc aliquis de ponte negabit;
Sed quo diuitias hęc per tormenta coactas,

ADDE q̧ hunc de quo,hoc etiam summa cum indignatione infertur,q̧ malus vt bonus laudetur. Venerandum,in honore habendum vt hominem solertissimum. quippe his.Nec mirum inquit est si in precio sunt tales,ꝛ laudantur, vt optimi artifices, nam hi quidem sunt qui patrimonia norunt ampliare ꝛ proinde in precio sunt, iuxta illud Ouidii. In precio precium nūc est. dat cēsus honores, census amicitias, pauper vbiq̧ iacet, Quocunq̧,idest p fas ꝛ nefas. Incude assidua, metaphora sumpta a fabris ferrariis,qui assidue cudēdo ferrum extendunt, ergo incude labore ꝛ solertia. Ardente camino, idest animi cupidine flagrante.

Et pater ergo. Sensus est.quum ergo patrimonia solertia ꝛ diligentia amplientur, pater appellat creditq̧ auaros felices. vtpote diuites ꝛ qui mirentur ꝛ amplectantur opes, ꝛ qui nullum pauperem inter felices numerent, ꝛ proinde hortatur filios vt eandem vitę sequantur viam,legēdum enim est hortatur numero singulari vt sic exponas, pater hortatur iuuenes vt imitentur vestigia auari. Mirant suscipiunt. Iuuenes,filios adolescentes. Sectę, quam tenent auari a sequendo dicta est secta,ea proprie est philosophorum, qui.n. Platonis dogma tenebant platonicā sectam tenere dicebantur,qui Socratis,Socraticam.Seneca ad Lucilium.

Secta

Sunt quędam vitiorum elementa. Auari inquit nō statim filios ad extremas sordes producunt. Sed quędam habent principia auaricię, quę paulatim teneris puerorum mentibus insinuant. Elementa, principia. Bene autem elemēta principia appellamus,ex quatuor enim elementis omnia principium suum habere dicūtur. Sordes,proprie dicuntur maculę in vestibus, sed metaphoricos ad animum transfertur vocabulum.Vt pro auaricia ponatur, quę non minus hominis animū polluit q̄ sordes vestimenta.Oratius. Sordidus a tenui multum distabit. Seruorum ventres modio castigat, defraudat seruos cibariis suis, Nam seruis quaterni modii dabantur frumenti in mensem ꝛ id dimensum dicebatur,Vnde Terentius De dimenso suo suum defraudans geniū comparsit miser. Hęc Donatus. Ipse quoque,qui dominus est. Neq̧ enim sustinet, Tanta inquit auaricia premitur, vt ne frustra quidem mucida panis sustineat comedere, ac si dicat non magis iis abstinet q̄ rebus delicatis. Minutal,genus condimenti est, quod ex rebus minutim concisus fiebat vt docet Apicius variis generibus ꝛ noibus,inter cętera fiebat vnum minutal marino pisce,liquamine,oleo, vino,porris, capitatis,coriandro,Dicebatur Tarentinum,Marianum, dulce ex citreis, minutal item ex iecinoribus ꝛ pulmonibus leporis a varietate rerum varium dicitur a Martiale. Septembri, tempore autumnali quo obsonia maxime corrumpuntur, ꝛ hominum corpora morbis sunt obnoxia. Conchem,idest fabam viridem,vt diximus in tertia Satyra. Cuius conche tumes, De qua Martia. Si spumet rubra conchis tibi pallida testa Lautorum coenis sępe negare potes Alii sentiunt genus esse leguminis non absimile lenti. Signatam,custodiam impresso signo aduersus fraudes seruorum Cuius consuetudinis sic meminit Cicero in epistolis. Sicut olim matrem meam facere memini, quę lagenas etiam inanes obsignabat ne dicerent inanes aliquę fuisse q̄ furti ēent exiccatę. Sic ꝛ Plautus in persa. Nam id demū lepidum est triparcos homines vetulos auidos aridos bene admordere qui aliū sermo obsignāt cum sale. Oratius. Et signo lęso non insanire lagenę. Lacerti, piscis est ex Bethica, saxetanus dicitur a patria vbi capitur, pauperibus cū conche vt vtilissimus cibus apponebatur. Martialis. Quum saxetani ponatur cauda lacerti. Et bene si coenas conchis inuncta tibi ē.

Dimensum

Minutal

cōchis

Lacertus

Aestiui,quo tempore obsonia putrescunt. Siluro, piscis est peculiaris lacus biludis quem efficit Nilus. Ibi enim reperiuntur Alaberę,coracini, Siluri, crocodilus quoq̧ auctor Pli.libro.v. Includere.custodire inclusa. Fila numerata,idest ipsum porrum numeratum, ne furtim imminuatur. Filum autem appellat q̧ porrum sectiuum tenue sit ꝛ exile,ad differentiam capitati quod Crassius est. De quibus multa Columella libro.xii. Plinius libro.xix. Inuitatus ad hęc. Adeo inquit sordide viuit vt huiusmodi epulis mendicus abstineret si inuitaretur. Sicque hominis auariciā exaggerādo detestatur. De ponte, idest aliquis medicus. Nam in pontibus pauperes solent mendicare, vt diximus illic Diruisq̧ a ponte satelles. Ordo autem est. Aliquis de ponte inuitatus ad hęc negabit scilicet venire. Sed quo, ostendit extremę illum esse dementię qui nimia parsimonia conseruat quę prodigi heredes absumant. De quibus sic etiā Oratius. Absumet heres cecuba dignior. Seruata centum clauibus ꝛ mero Tinget pauimentum superbo pontificum potiore coenis. Sed quo diuitias, idest ad qđ diuitias coactas per tot labores vis habere si iis vti non vis? sicq̧ hominis vt dixi stulticiā insectat qui duriter ac parce viuit vt heredibus relinq̄t diuitias. Per hęc tot tormenta, p tot sudores ꝛ labores.

Quũ furor haud dubius cũ sit mãifesta phrenetis
Vt locuples moriaris egenti viuerę fato?
Interea pleno cũ turget sacculus ore,
Crescit amor, nũmi, quãtũ ipsa pecunia crescit
Et minus hãc optat qui nõ habet; ergo paratur
Altera villa tibi, quũ rus non sufficit vnum
Et proferre libet fines, maiorque videtur
Et melior vicina seges, mercaris ẽ hanc, ẽ
Arbusta ẽ dense mõtem qui canet oliua,
Quorum si pręcio dominus nõ vincitur vllo
Nocte boues macri, lassoque famelica collo
Armenta ad virides huius mittuntur aristas,
Nec prius inde domum q̃ tota noualia sęuos
In ventres abeant, vt credas falcibus actũ
Dicere vix possis, q̃ multi talia plorent,
Et quot venales iniuria fecerit agros.
Sed qui sermones, quę foedę buccina famę
Quid docet hoc iqt? tunicã mihi malo lupini
Quam si me toto laudet viccinia pago
Exigui ruris paucissima farra secantem
Scilicet ẽ morbis ẽ debilitate carebis,
Et luctũ ẽ curam effugies ẽ tempora vitę
Longa tibi post hęc fato meliore dabuntur,
Si tantum solus culti possideris agri

Phrenetis — Phrenetis morbus est qui continua demẽtia esse incipit, aut quum ęger q̃uis adhuc sapiat, tñ quasdem vanas imagines accipiunt Phreneticus. Viuere egenti fato, egenti sorte et paupere statu. Nihil profecto est absurdius diuite auaro qui vult in paupertate viuere, vt moriatur diues, vnde est illud Ciceronis in Catone maiore Auaritia vero senilis qd sibi velit non intelligo, põt enim esse quicq̃ absurdius q̃ quo minus vię restat, eo plus viatici quęrere. Crescit amor, Imitatio est oratiana. Crescentem sequitur cura pecuniam.

Et minus hanc optat ostendit moraliter poeta pauperẽ ad opes parãdas minus anxium eẽ q̃ diuitem, nec sine ratiõe. Nam qui in opibus nutritus est semper veretur ne ab his decidat, proindeq; semper cogitat non solum quę parta sunt cõseruare, sed augere et multiplicare, pauperi vero q delitias nõ cognouit desiderium habẽdi minus excitatur. Et melior videtur. Sic Horatius de auaro. Quodq; aliena capella gerat distentius vber Tabescat. Ouidius Vicinumq; pecus grandius vber habet. Seges, seges proprie dicitur eorum seminum ex quibus conficitur panis, ac-
Seges cipiturq; pro ipsis frugibus dum adhuc in agris stant, Liui. ab vrbe condita libro scdo. Forte ibi tunc seges farris dicitur fuisse matura messi. Oui. Iam seges est vbi troia Virg. Hic segetes, illic veniũt felicius vuę. Accipitur ẽt seges p omni terra parata ad frumentum accipiendum, quo significato accipit virgilius illic. Quid faciat lętas segetes hoc est ipsam terram, vnde Varro in .ii. rei rusticę. Bos domitus causa fit vt cõmodius nascatur frumentum in segete et pabulum in nouali. Arbusta, Arbustum non solũ apd
Arbusta auctores plerumq; capitur pro loco arboribus consito, sed maxime pro loco cõsito vitibus et arboribus. vnde
Arbustare Columella arbustum inter quadragenos pedes dispositum eẽ conuenit. Sic enim et ipse arbores et appositę vites melius coalescent, fructumq; meliorem dabunt ab eo eleganter etiam deducitur Arbustare verbum, q; est agrum arboribus conserere, Plinius Transpadana italia populo, tilia, acere, orno, carpino, quercu arbustat agros. Canet, albicat. Quorum si pręcio, ostendit poeta periculosum esse habentibus prędia iuxta potentem virum q; importunitate et subdolis artibus cogutur ea vendere, vnde est illud Horatii in odis. quid quod vsq; proximos Reuellis agri terminos, et vltra limites clientium salis auarus. Si non vincitur, si non potest induci vllo pręcio vt vendat ea. Aristas hu-

ius .s. domini vicini. Lasso collo, ratio est quare famelica sint, iugo enim colla subiecta diu habuerunt vt inde per laborem contracta sit fames. Domum subaudi abeunt ab inferiore. nam habeant legẽdum est sine aspiratiõe vt noualia noiatiui sit casus Noualia totę ipse segetes, hyperbole est. Noualia aũt sunt agri q vt docet Pli. lib. xviii. alternis annis seruntur. Sęuos fame exasperatos. Sed q sermones, insultatio est poetę in auarum. Sed quã iqnit tot diuitias p multas iniurias paraueris quã sermones sunt de te: ac si dicat vbiq; male audis. vbiq; vt improbissimus laceraris. Quid docet hoc inquit verba auari respondentis. Nam infamiam auarus contemnit vnde de Auaro ita Ho- Noualia
ratius. Sordidus ac diues populi contẽnere voces. Sic solitus, populus me sibilat, at mihi plando ipse domi simulac nũmos contemplor in arca. Et alibi Iuuenalis in detestationẽ auaritię. Quid eni saluis infamia nummis. Tunicam mihi malo lupini. Auarus tanti facit diuitias, vt pluris ęstimet rem vel vilissimam, q̃ laudẽ ẽ bonum nomen in paupertate. Contra autẽ vir bonus pluris facit bonum nomen q̃ diuitias multas. Est ergo sensus. Ego magis mihi volo siliquã lupini, ac si dicat rem nullius momenti pluris facio, q̃ laudari vt vir bonus in paupertate Tunicam, folliculum. Laudet me vt vir bonũ ordo est, Laudet me secantem. Paucissima farra exigui ruris paupertatẽ summam his verbis expressit. Pago villa, πηγὴ enim fons dicitur inde pagus, iuxta enim fontes villę fieri solent ob aquarum commoda. Scilicet et morbis, ironicos auaro respondet poeta. Est autem sensus. Licet diuitias tibi multas paraueris, ita vt solus tãtum possideas, quãtum vniuersus populus romanus sub tatio possidebat, nõ tñ poteris carere aliis icõmodis ẽ calamitatibus. Sicq; philosophice oñdit diuitias non esse eas quę hominem a corporis iuxta et mentis egritudine queant vendicare neq; longaora felicioraq; tempora vitę largiri, quum diuitem maiores etiam curę comitentur. Est autem imitatio oratiana, qui sic scribit in epistola ad Lolium. Non damus et fundus nõ ęris aceruus et auri, Egroto domini deduxit corpore febres, Non animo curas, valeat possessor oportet. Si comportatis rebus bene cogitat vti. Debilitate, Debiles appella- Debilis
mus, quibus aliqua mẽbra sint vel diminuta vel oblisa vt alibi. Hic coxa debilis. ambos perdidit ille oculos.

Post hęc .i. post istã morborum et aliarum calamitatum carentiam.

Quātum sub tatio populus romanus arabat.
Mox etiam fractis ętate,& punica passis
Proelia,vel pyrrhū imanē, gladiosq̧ molossos,
Tandem pro multis vix iugera bina dabātur
Vulneribus,merces ea sanguinis,atq̧ laboris.
Nullis visa vnq̄ meritis minor,aut ingratę
Curta fides patrię,saturabat glebula talis
Patrem ipsum,turbamq̧ casę,qua foeta iacebat
Vxor,& infantes ludebant quattuor,vnus
Vernula,tres dñi,sed magnis fratribus horum
A scrobe,vel sulco redeuntibus altera coena
Amplior,& grandes fumabant pultibus ollę.
Nunc modus hic agri nostro nō sufficit horto.
Inde fere scelerum causę,nec plura venena
Miscuit,aut ferro grassatur sępius vllum
Humane mentis vitium quam sęua cupido
Indomiti census,nam diues qui fieri vult
Et cito vult fieri,sed quę reuerentia legum?
Quis metus? aut pudor ē vnq̄ pperātis auari.
Viuite contenti casulis,& collibus istis
O pueri marsus dicebat,& hernicus olim,
Vestinusq̧ senex.panem quęramus aratro,
Qui satis est mēsis,laudant hoc numina ruris,
Quorum ope & auxilio gratę post munus aristę

Quantū sub Tatio,ex modestia antiquorum ostendit mores & auariciam sui tpis acriter damnandā. sub Romulo.n.& Tito Tatio duce Sabinorum qui foedere percusso in vrbem cū Sabinis receptus fuit a Romulo, tanta rerum modestia & parsimonia viuebant, vt auctore Pli.libro.xviii.cap.ii.bina tūc iugera populo Ro. satis essent nulliq̧ maiorē modum attribuerit. Dona ēt putauerit amplissima imperatorum ac fortium ciuium, quantū quis vno die plurimū circumarauisset. Columella tñ scribis in pmo limine opis sui de agricolatione. C. Fabriciū & Curiū Dentatū, alterum pyrrho finibus Italię pulso. domitis alterum Sabinis accepta quę viritim diuidebant captiui agri septē iugera, nō minus industrie coluisse q̄ fortiter armis qsierant. Plinius vero tradit Curiū Dentatū quaterna agri iugera viritim populo diuisisse sibi deinde totidem cōstituisse dicentē neminem eē debere cui non tm̄ sufficeret. Mox ēt fractis ętate, oñdit quāta fuerint frugalitate veteres qui ēt ętate & bello cōfecti acceptis binis iugeribus ī premiū contēti erant tanq̄ maximis donati diuitiis. Ordo ē, Mox vix tandem bina iugera dabant pro multis vulneribus ēt fractis ętate & passis pœlia punica, vel pyrrhū īmanem. Mox,deinde. Passis pœlia punica,
Pyrrhus qui arma aduersus poenos gessissent. Pyrrhū, Epirotarum regem,qui quū in auxilium Tarentinorum aduersus Romanos arma tulisset,demū post varia pœlia a Curio & Fabritio superatus in grecia reuersus est, vbi dum argos oppugnaret ictu tegulę interēptus est. Molossos, Epiroticos. Nam molossia pars ē epiri (vt diximus superius), Tandem, hęc particula desiderii significationē habet, vt sit post multū tpis & diutinos labores,refertur q̧ ad effectū expectātis. Cicero. Vix tandem legi litteras dignas Appio clodio. Bina iugera. Nam vt dictum est ex sententia Plinii bina tunc iugera populo Ro. satis erant. Merces sanguinis.s. in prętiis effusi. Nullis visa minor,tanta erant inquit animi moderatiōe & paucis cōtenti, vt ea merces licet exigua, nunquā visa sit inferior meritis quę in rem.p. cōtulissent. Aut ingratę Curta fides patrię, nunq̄ putauerunt fidem patrię curtā esse in se. Et ordo est a superioribus. Aut nunq̄ visa sibi & fides curta patrię ingratę, vt duo dicat,neq̧ patriam visam sibi ingratam, neq̧ eius fidem sibi modicam. aut qđ non minus placet ex affectu poetę dictū.i.licet ingrata esset patria quę pro meritis pmia non redderet,tñ tanta erant animi modesatione, vt nunq̄ putarent modicam esse rei.p.in se fidem. Saturabat, hoc dicit in detestationē deliciarum sui tpis. Talis glebula, tam modicū solum. Qua foeta iacebat vxor, expone qua.s. casa vt sit in qua casa vxor etiam foeta iacebat, vt totū sit ad laudem pscę frugalitatis quū tam exiguis facultatibus ēt languioli optime fouerent. Vnus vernula.i.seruulus vnus infans. Nam vernę dñr serui nati domi ex ancillis. Tres domini.s.infantes. Horum.s.trium dominorum. Magnis.p hoc ostendit pter tres infantes & alios fratres grādiores extitisse. Amplior, ppter exanclatum laborē. Et,pro idest, nam expositio ē amplioris coenę. Ollę grandes, cacabi grandiores. Pultibus. bene inqt pultibus, vt ostēdat lauta obsonia nō solita parari. Nam pulte trecētis annis ante vsum panis vixerūt romani, vt scribunt Verius & Plinius. Nostro non sufficit horto.i.ampliores nunc habemus hortos q̄ antiqui habuerūt agros, vñ est cōquestio illa Plinii quū bina tūc iugera populo Ro.satis essent nec vlli maior modus attribueret, eo seruos paulo ante principis Neronis cōtēpto, huius spacii viridia & piscinas habuisse gratisq̧ eē si nō aliqs & culinas. Inde,ex tāta rerum cupiditate. Causę scelerum.subaudi sunt. Nā hoīes ad oīa scelera cupiditate habēdi facile īpellunt, vñ illud virg. quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fames. Nec plura venena,ordo ē,& sensus. Nec vllum viciū hūanę mentis miscuit plura venena q̄ ipsa auaricia & īmoderata habendi cupiditas. Grassat,seuit. Est.n. grassari supra modū sęuire, vñ Trāqllus ī Calig. His diuerso viciorum gñe grassantibus.i.valde sęuiēribus, Gras- Grassari
sari ēt dicimus īcedere. Salu.in Iugurtino, Grassat via virtutis. Et cito fieri vult, oñdit multa scelera illi ppetrāda eē q modico tpis spacio magnas aggregat diuitias. Viuite cōtenti casulis, ītroducit vba Marsi senis,& Hernici vestiniq̧ ad filios, vt cōtēti sint modicis rebus. Sicq̧ ex frugalitate antiquorum vituperat sui tpis luxū & cupiditatē. O pueri,o filii,pueros.n. greca cōsuetudine p filiis posuit. Sic Oratius Dicā & Alcidē puero q̧ ledę. Marsus, Marsi populi sūt Sabinis cōtermini,de q
bus abūde diximus in.iii.saty.illic. Trāslatus subito ad hernici
marsos. Hernicus, Hernici lauino & Albę vicini erāt vestini
dicti auctore Macro.ab Hernico duce. Vestinus, ve-
stini Sabinis & Marsis vicini sūt. Laudāt hęc numia Numi-
ruris, Agricolę duodecim hēbāt deos quos pcipue cole na
bāt, Iouē & tellurē, Solē & lunā Cererē & liberum. Robigū Ruris

Effugiunt homines veteris fastidia quercus,
Nil vetitum fecisse, volet quem non pudet alto
Per glatiem perone tegi qui summonet euros
Pellibus inuersis, peregrina ignota q̃ nobis
Ad scelus; atq̃ nefas quecũq̃ est purpura ducit
Hęc illi veteres pręcepta minoribus, at nunc
Post finem autũni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, vigila, cās age, perlege rubras
Maiorum leges, aut vitem posce libello,
Sed caput intactum buxo naresq̃ pilosas
Annotet & grandes miretur lęlius alas.
Dirue maurorũ attegias; castella brigantum
Vt locupletẽ aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat. aut longos castrorum ferre labores

& florã, Minernã & venerẽ, Lymphã & bonum euentũ. De iis Varro, Sed nũc liberũ cererẽ itelligit quorũ bñfi' cio mortalibus vsus panis & vini datus ẽ, quũ antea glã dibus vescerẽt, vñ est illud Virg. liber & alma ceres vestro si munere tellus. Chaoniã pingui glãdem mutauit arista. Bacchus.n. vini vsum primus docuit. Ceres vero frumenta inuenit, eadẽ molere et cõficere in Attica italia et sicilia, & ob id dea indicata, hęc Pli. & Diodo. Nil vetitum fecisse volet, ostẽdit poeta hoiem qui mediocritatẽ sequat nulla turpi cupiditate deuiciri. Perõe tegi ac si dicat q in vili habitu ambulat. Est enĩ pero genus calciamenti ex crudo corio quo & in bellis vtebantur. Virgi.
Pero Crudus tegit altera pero Persius. Nam si poscat sibi peronatus arator. Sũmonet euros arcet frigus. Pellibus inuersis.i. pellibus hñtibus pilũ in pte exteriore. Ou.i.iii. de tristibus Pellibus hirsutis arcet mala frigora braccis. Peregrina pur. Sapienter poeta oñdit his q ãbitiose viuant sũptus magnos eẽ faciẽdos et pinde aĩum ad varias rapinas cõuertẽdũ. Purpura, vestis purpura q̃ ex lõgiquo vẽit purpura ãt (vt iã sępe diximus) est piscis ex cuius faucibus habet liquor aptus ad vestes tingendas, is aũt capiebat in mari Tyrio in menynge aphricę. & getulo littore occeni. in lacõica europę. Est ergo sensus. Hõ delectatus luxu, vestiũ vt magnificus videri poscit nõ dubitat vt egregias vestes hẽat quavna ambitiõe correptus est, oia miscere scelera & bonis alienis manum iniicere, omnesq̃ rapinas exercere. Hec precepta. subaudi dabant, hoc est qualia sunt commemorata. Minoribus, filiis et nepotibus. Post finem autumni, iam incipiente hyeme quo tempore homines incipiunt lucubrare & vacare studiis.

Ceras tabellas ceratas. in quibus antiqui stilo scribebant. Causas age, suscipe causas defendendas in foro vt lucrum facias, Nam vt ait martialis, illic ęra sonant.

Rubras leges.i. miniatas. Nã capita legum minio solent notari. Persius. Excepto si quid masuri rubrica vetauit. Vitem, Centurionatum. Nã vitis centurionũ erat gestamen, qua percutiebantur milites de qua plęraq̃ diximus in Stemmata quid faciunt illic. Frãgebat vertice vitẽ. Posce.s. ab impatore. Libello supplici quẽ porrigas iperatori. Sed caput itactũ buxo, Facit quit vt Lęlius a quo scribendus es in militiam videat te negligentem circa cultum corporis nam ita te idoneum putabit militem. Per lęlium autem vnumquẽq̃ intelligit imperatorem. C. enim lęlius qui sapiens vsurpa-
Hircosus tur pretor fregit et cõminuit viriatum lusitanum, ferocitatẽq̃ eius ita repressit vt facile bellum reliquis traderet. Socer autem fuit et Mutii scęuolę auguris et fanii.
Attegie Intactũ buxo.i. pectine qui ex buxo fieri solet. Mart. Multifido buxus quę tibi dente datur. Alas grandes, idest grandibus pilis hirsutas Id enim inducium est vi(?)ritatis, quibus autem hirsutę sunt alę hircosi dicuntur

ob fetorem hircinum Persius. Hic aliquis de gente hircosa cẽturionũ. Dirue maurorũ attegias. i. mapalia et casas quas mauri qui Numidę a romanis appellant sibi extruunt De his Iosephus lib. vii. de bello iudaico sic scribit. Quũ ad festum inquit diẽ venisset. quo attegias in honorẽ dei cõponi ab hominibus mos est cõtubernia. n. iudei singula die festo q pascha appellatur sibi construunt nõ pauciores q̃ denos homines capientia vbi epulantur cęsis hostiis iosippo. Castella. Differt castellum ab oppido. est enim oppidum idẽ q̃d ciuitas. Castellum vero inferius vt neq̃ ciuitas sineq̃ pagus, sed mediũ iter vtrũq̃, vñ pomponius Mella scribit sic, Cartinna et aisinna sũt oppida et ampsa castellum. Salustius in iugur. Castella multa & oppida temere munita aut sine presidio capit a castello fit Castellanus, sicut ab oppido oppidanus, nõ ea significatiõe qua aliqui falso crediderũt hoc est q castello presit, sed q sit ex eo castello, sicut oppidanus q ex eo oppido. Vñ Salustius, iter castellanorũ augustũ admodũ. Qui arci pest arcis custos et pfectus dicit nõ castellanus. Castellũ itẽ munitionẽ appellamus q̃les hodie ẽt fieri videmus ex terra, vñ Cęsar scribit in scdo cõmẽtario. Ab vtroq̃ latere eius collis trãsuersam fossam obduxit circiter passuũ q̃dringentorũ et ad extremas fossas castella cõstituit. ibiq̃ tormẽta collocauit.

Et ĩfra Postea vallo pedũ. xii. i circuitu. xv. miliũ crebrisq̃ castellis circũmuniti oppido se cõtinebant. Ci. li. xiiii. epistolarum ad Catonem sic ait, Vallo et fossa circundedi sex castellis castrisq̃ maximis sepsi. Castella itẽ vt legere est apud victruuiũ Frontinum et iuris consultos multis locis, deriuacula sunt aquę fluẽtes per formas et fistulas suas. Vlpianus castellum est receptaculum quod aquam publicam suscipit. Brigantũ, Brigãtes populi sunt in britãnia vt scribit Strabo. Cornelius Tacitus. Iam ventum haud procul mari ad Hiberniam insulam quũ ortę apud Brigãtes discordię retraxere ducẽ.

Sexagesimus annus, Nam tunc missio dabatur militi quę honesta dicebatur. Nam tres generales vt tradit marcellus de re militari fuerunt missionum causę, honesta causaria & ignominiosa, honesta, est quę tẽpore militię impleto et emeritis stipendiis datur. Cãria quum quis vitio animi vel corporis minus idoneus militię renũciatur. Ignominiosa cã est, quum quis ppter delictum sacramẽto soluitur. Aquilam locupletẽ, id est militiam ipsam opulentam. Aqla enim isigne. fuit Romanorum vnde Valerius flaccus libro. vi. Roma- Aqla
nas veluti seuissima quũ legiões Tisiphõe regesq̃ mouet quorũ agmina pilis Atq̃ aquilis vtrinq̃ micant. De hoc multa superius illic. Da nunc et volucrẽ sceptro q̃ surgit eburno. Aut longos, Sensus est. Aut si forte labor militaris est tibi molestus, nec potes ferre strepitum tubarũ potes negotiationẽ exercere, vñ lucrũ tibi emer-

Castellum · Oppidum · Brigãtes · Missionũ gña

Si piget,& trepido soluunt tibi cornua ventrē
Cum lituis audita pares quod vendere possis
Pluris dimidio,nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandę tyberim vltra,
Nec credas ponendum aliquid discriminis iter
Vnguenta & corium,lucri bonus est odor ex re
Qualibet,illa tuo sententia semper in ore
Versetur diis atq̨ ipso ioue digna poetę
Vnde habeas quęrit nemo,sed oportet habere.
Hoc monstrant vetulę pueris poscētibus assem
Hoc,discunt omnes ante alpha & vita puellę.
Talibus instantē monitis quēcunq̨ parentem
Sic possum affari,dic o vanissime,quis te
Festinare iubet:meliorem presto magistro
Discipulum,securus abi,vinceris vt aiax
Pręteriit thelamonem,vt pelea vicit Achilles.
Parcendū est teneris,nōdū implenere medullas
Natiuę mala nequitię,quū pectere barbam
Coeperit & longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis,vendet periuria summa
Exigua cereris tangens aramq̨ pedēq̨;
Elatam iam crede nurum,si limina vestra
Mortifera cum dote subit,quibus illa premetur
Per somnum digitis,nam quę terraq̨,mariq̨

Sat.Sicq̨ filium instruit ad rē quāq̨ vilissimam vt lucrum faciat. Ordo aūt est. At pares qđ possis vendere pluris dimidio si te piget ferre labores castroꝝ tc. Soluunt ventrem,naturale.n.est vt ex timore soluat venter. Cuius rei rationē ita expōit Aristo.in problema. Calor inquit insitus nobis quasi aīans est,hic ergo rē quācunq̨ timuerit diffugit, qđ quū extrinsecus cō cōturbandi atq̨ metuēdi inuehat atq̨ in ima de superis defluat,z e sūmis ad infima se penetret efficit vt alui & vesicę fundant faciles q̨ reddant. vnde z Macro.li. vii.Satur. Hinc z laxamentū ventris comitat timorē,quia musculi q̨bus claudebant retrimētoꝝ meatus fugientis introrsum aię virtute deserti laxant vincula,quibus retrimenta vsq̨ ad digestionis opportunitatem continebant. Cornua audita cū lituis,hoc aūt dixit ex vetere consuetudine militię. Nam in castris legio habebat Tubicines, cornicines z buccinatores. Tubicines ad bellum vocabāt milites,& rursum receptui canētes reuocabāt. Cornicines z Buccinatores erant ornamentū totius legionis in igressu cōflictus z eius reditu, quotiēs pugnabat Cornicines z tubicines canebāt,hic ergo poeta ait Cornua cū lituis.i.cornicines cū tubicinibus,nā lituus genus erat tubę ad similitudinē litui virgę auguralis. Est.n.virga breuis in parte q̄ robustior est incurua qua augures vtunt,cuius meminit.Virgi. Ipse quirinali lituo paruaq̨ sedebat Succinctus trabea. Lituo pro tuba vsus est Virgi. Et lituo pugnas insignis obibat z hasta. Nec te fastidia,nec te pudeat cōtrectare merces etiā dedecorosas,z q̄ mitti solent trans tyberim,intelligit aūt negociationē corioꝝ. Nā alalia excoriabantur trans tyberim. Mart. Et detracta cani transtyberina cutis. Inter vnguenta.hoc loco poeta docet qđ veꝝ est vnguenta ea tm̄ dici quę voluptatis cā parant, quū reliqua quę ad sanitatē spectant medicamina siue medicamenta dicant. Coriū appellamus oēm pellem non mō pfectam sed z recens detractam alali. Bonus est odor hoc pōt videri dictum in auariciā Vespasiani,q vt scribit Tranquillus rephendenti T tō filio q vectigal et vrinę cōmentus esset,pecuniā ex prima pensione admonit ad nares interrogans an odore offenderet,illo negante atqui inqt e lotio est. Illa sniā poetę.s.Ennii. Nam versus qui sequit ennianus est. Hoc monstrat vetulę.tanta inquit est mortaliū cupiditas vt non solū patres,sed et vetulę doceant puerulos has sordes,tūc pcipue quū stipē aliquā poscunt ad emenda poma,tūc.n. monent versus enniani,vt sint parci. Solent.n.pueri assem a parentibus z familiaribus poscere. Ante alpha z vita,antequā attingāt prima lrāꝝ rudimenta, legi dūq̨ est z vita z nō Beta quū noia sint lrāꝝ grecaꝝ. O vanissime.o stultissime,alibi sic libitū vano qui nos distixit othoni. Quis te festinare iubet, quis cogit te tā cito vrgere filiū ad auariciam,quū ad id vitium spōte sua sit pclinis. Vñ sequit meliorē psto magistro discipulū. Securus abi, non est q dubites qn auaricię studiū facile sequat. Vinceris vt aiax pteriit Thelamonē Ironia est. Ita qdem vinceris virtute a filio tuo vt aiax z Achilles parētes suos vicerunt, vt sit sensus, vt illi virtute z pclaris operibus parentes suos vicere, ita vitio auaricię filius tuus te superabit. Parcendū ē teneris. Est veluti rñsio parētibus conq̄rētibus puerulos non stati esse auaros. Ignoscendū inquit est o pater puerulis si forte ea ętate auaritia te nō vincunt,quia mala inquit huiusce cupiditatis nondū īplenere medullas, nondū penitus ifusa est extrema cupiditas. Sed quū facti erunt gradiores tunc te auaricia superabunt tunc extrema laborabunt cupiditate, falsi.n. erunt testes tē. Nondū implenere medullas, rōnem affert nō eē mirandū si statim in pueritia auariciā non exerceant, nondū.n.sunt maturi vt pfecte auariciā possint exercere. Nā mala natiuę neqtię.i.naturalis auaricię q̄ a natura bolum insita esse vr̄, nondū ipleuerūt medullas,nōdum pfecte puero inhęserunt.q.d. sata qdem sunt a natura auaricię semina in puero, sed nondū ad maturitatē peruenerunt. Quū pectere.tunc inqt quū barbitium pduxerit extremę dabit signa auaricię. falsus.n. erit testis tc. Longi cultri,periphrasis est nouaculę.i.quū coeperit radere barbā. Vendet periuria.peierabit. Summa exigua.modica mercede & lucro. Arā cereris,illic.n.sanctissimū habebat iusiurandū. Elatā iā crede nuꝝ,ita iā vnusquisq̨ auaricia flagrat, vt in periculo nouę nuptę sint,ne a spōsis tollant si dotē grandē intulerint. Elatā.extinctā. Nā efferri proprie dicunt mortui quū ad sepulchrū ferunt. Teren. Effert.imus ad sepulchrum venimus. Dote mortifera,dote grandi ex qua ei mors acceleret. Quibus illa pmit,cū quadam miseratione pnuncianda sunt.quasi dicat aconito infectus,veneficiū.n.intelligit qđ per Aconitū parat, de quo Pli. sic. Cōstat oium venenoꝝ ocyssimū esse Aconitū,z tactis quoq̨ genitalibus foeminini sexus aīaliū, eodē die inferre mortē, hoc fuit venenū quo interēptas dormiē.

Tubicines
Cornicines
Buccinatores
Lituus
Efferri
Aconitum

tes a Calphurnio bestia vxores. M. Cecilius accusator obiecit. Nam q̃ terraq; mariq;, irrisio est poetę. Non mirũ est si adolescens spõsam aconito necat dormientẽ. nã sic facilius ꝛ breuiore itinere sibi. cõparabit diuitias. quę terra ꝛ mari ꝛ longinquis locis acqrendę forent. sicq; mores sui tp̃is poeta subsannat. Nullus labor, mia est

circũscribere ꝛ cętera. Quũ dicis iuueni stultũ. sensus est. pater causa est, vt filius nullũ opus liberalitatis exerceat, sed potius vt spoliet ꝛ decipiat quũ dicit illum stultũ esse q donet amico suo. ꝛ q ꝓpinquo pauperi subueniat: Circũscribere, decipere. tractũ est vocabulũ ab iis q longo circuitu ꝛ anfractu hominem circũligant.

Acquirenda putes, breuior via conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor hęc ego nũq̃
Mandaui dices olim nec talia suasi,
Mentis causa malę tamen est ꝯ origo penes te.
Nam quisquis magni census pręcepit amorem
Et leuo monitu pueros producit auaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicari,
Dat libertatem. ꝯ totas effundit habenas
Curriculo quem si reuoces, subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisq; relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeo indulgent sibi latius ipsi
Quum dicis iuueni stultum qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatq; propinqui,
Et spoliare doces, ꝯ circũscribere, ꝯ omni
Crimine diuitias acquirere, quaꝝ amor in te ẽ,
Quantus erat patrię decioꝝ in pectore quãtũ
Dilexit thebas (si gręcia vera) menoeceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascũt, ꝯ horrida bella capessunt
Continuo, tanquã ꝯ tubicen surrexerit vna

catholica quã p̃nti negotio apte poeta acõmodat vt sit sensus. Ingens scelus sine vllo labore ꝑfici solet, vt puta hoiem veneno, aut ferro tollerẽ, aut domũ incẽdere. Nam quisqs, rõnem affert q̃re filius ꝑ auariciã tot scelera exerceat. vt sit sensus ꝛ ordo, Quicũq; inquit ꝑcepit ꝛ imperauit cupiditatẽ magni cẽsus filiis ꝛ ꝓducit pueros auaros, idest erudit ꝛ docet leuo monitu.i. sinistra ꝛ parua doctrina, ꝛ qui subaudi extrinsecus monet aut aliquid tale p̃rimonia cõduplicari ꝑ fraudes. Dat libertatẽ ꝛ totas habenas effundit curriculo.i. dat potestatẽ adolescẽti, vt rapiat.i. in causa est vt (sic instruẽdo) adolescens animũ suũ ꝑ summã libertatẽ ad auariciam applicet. Pręcepit amorẽ.i. pręcipiendo infudit cupiditatẽ habendi census. Sic ante. Mitẽ animũ ꝛ mores modicis erroribus ęquos ꝑcipit: Et qui ꝑ fraudes. aliqui putãt hoc carmen nõ esse Iuuenalis, nec oino inserendũ, neq; enim sensum elicias, nisi extrinsecus subaudias monet. vt sit sensus. Et q monet p̃rimonio cõduplicari ꝑ fraudes. Totas effundit hẽnas curriculo, metaphora sumpta est ab Auriga q currẽtibus equis in circo habenas relaxat.i. pater remittit habenas filio.i. oẽm potestatẽ facit, vt ꝑ oẽs auaricię cãpos currat ꝛ vagẽt. Curriculo.i. adolescẽte ꝑ extremas sordes currẽti. Sic Virgi. Currũ pro equo posuit, Infrenãt alii currus.i. equos. Et alibi, Nec audit currus habenas.i. ipsi equi nõ audiũt habenas, ꝛ alibi domitãt in puluere currus.i. equos sub curribus. Quem. adolescentẽ filium tuũ. Si reuoces, si velit reuocare a cursu acqrendi.i. ne tanta auaricia laboret. Subsistere nescit, nescit finẽ facere. Rapitur, fertur ꝑceps in ꝓfundã auariciã, ꝓstat aũt in trãslatione aurigę currẽtis in circo. Te contẽpto ꝛ metis relictis, te contẽpto q reuoces, nã te contẽnit si eum dimoneas a cursu suo. Metis relictis tanto inqt auaricię impetu ferẽ, vt nullũ sibi terminũ, aut finẽ faciat, sed oẽs ꝑtereat more aurigę q in circo metas, (vt debet) nõ lustrat sed cursu ꝑterit. Nam in circo duę erant metę. de qbus diximus illic. Spaciũ lustrabit vtrũq; metaꝝ. circũ quas ferebantẽ aurigę, septẽ aũt curricula ludoꝝ circensiũ solẽnia fuisse docet Gelius lib. iii. cap. x. de qbus sic. Proper. Haud prius infrẽcto deposcit ꝑmia cursu. Septima q̃ metam triuerit arte rota. Ordo aũt ẽ est. Et spoliare doces et

curtus ꝑ eqs

Metę duę in circo

Quaꝝ amor.i. quaꝝ diuitiaꝝ studiũ est in te patre tm̃ quantũ fuit decioꝝ in patriã. In pectore decioꝝ, hoc est patris ꝛ filii, quoꝝ vterq; ꝑ patria sed deuouit. P. enĩ Decius pater cõsul bello latino collega Manlio Torquato positis apud vescerim fluuiũ castris; quũ vtriq; consuli somnio obuenisset eos victores futuros quoꝝ dux in ꝓlio cecidisset, quũ collato cũ collega somnio cõuenisset, vt cuius cornu in acie laboraret, iis diis se manibus voueret, inclinante sua pte, secũ hostes per Valeriũ põtificẽ diis manibus deuouit, impetu in hostes facto victoriam suis reliqt. P. aũt Decius filius quarto cõsulatu cũ Fabio maximo. quũ Galli, Sãnites, Vmbri, Tusci cõtra Romanos cõspirassent, vbi exercitu in aciem ducto ꝛ cornu inclinante exemplũ patris imitatus aduocato. M. Liuio pontifice hastę insistens ꝛ solẽnia verba respõdens se ꝛ hostes diis manibus deuouit. Impetu in hostes facto victoriã suis reliquit. corpus a collega laudatum magnifice sepultũ est. Menoeceus, menoeceus Thebanus fuit Creontis filius, q quũ cognouisset ꝑ tyresiã vatem thebas semꝑ liberas fore ꝛ nunq̃ capi posse. si se voluntarię morti exponeret, libens e moenibus trãsfixo pectore sup hostes sese iecit inscio p̃re. Hęc ex Papinii lib. x. Thebaidos. De cuius nece sic tradit. Sãguine tũc spargit turres ꝛ moenia lustrat. Seq; sup medias acies nõdũ ense remisso iecit, ꝛ in seuos cadere est conatus achiuos. Cic. ẽt in. i. Tuscula. sic scribit. Menoeceus vero nõ pretermittit qui oraculo edito largitus est p̃rię suũ sanguinẽ.

De deciis

Menoeceus

Si grecia est vera, hoc tanq̃ fabulosum cõmemorat. Nã greci innumerabiles hñt fabulas. Vnde illud est. Et qcqd grecia mendax Audet in historia. vñ Cice. in. i. de legibus. Pli. lib. viii. ca. xxi. Mirũ est q̃ ꝓcedat grecia credulis, nullam tã impudens mendaciũ est, vt teste careat. In quaꝝ sulcis. fabulosam illã Cadmi historiã tangit. vt thebas patriã Menoecei designet. Cadmus. n. Agenoris filius quũ post raptũ Europę sororis in Boeotia desedisset. ędificatisq; thebis quosdã ex sociis misisset qui ad rẽ diuinã aquã afferrent, nec ii redirent. ipse ꝓfectus cõperit eos a serpẽte iuxta fontẽ stabulante deuoratos, quẽ quũ mirabũdus spectaret audiuit vocẽ fore, vt ipse quoq; serpens spectaret. qđ postea accidit in extrema senectute, nã ipse vna cũ vxore i serpentẽ cõuersus

Cadmus

est. occiso igit̄ eo serpente eius dentes accepto oraculo se uit. ex qbus hoīes armati orti sunt, q oēs statim se mutuis vulneribus cōfoderūt ꝑter septem q Cadmo se iunxerūt. Tanq̄ e tubicen surrexerit vna, tāto qdem cū impetu arma inter se destruxerūt, vt putes ad id certamen tubicine excitatos fuisse. Ergo ignē, sensus est. Filius tuus cui principia ē semina auaricię ostēdit in tantā cupiditatis rabiem missus est, vt oēs quoscunq; possit spoliaturus sit, sed nec tu ipse tutus eris, te. n. interficiet quasi q cupiditati sue obstes. Ignem, rabiem illam ꝛ ardorem acquirendi. ipsum filium tuū feruenti cupiditate accensum, Cuius scintillas, cuius tu semina ꝛ ꝑncipia dedisti. Leo alūnus. i. filius tuus quē hoc modo aluisti te magno fremitu occidet. Trepidū magistrū, alludit ad historiā sui tēporis. Nam leo mansuetus tēporibus Domitiani i theatro magistrū a quo fuerat educatus lac rauit. Mart. Lefcrat ingrato leo perfidus ore magistrum. In canea, septa quibus ferę coercentur, cauee dicunt̄ Horatius Ac velut vrsus obiectos caueę valuit si frāgere clatros, Cicero ad Herenniū. Statim sicut e canea leo missus, aut aliqua teterrima belua soluta ex cathenis volutabit et

Canea vagabitur. qua similitudine canea item appellatur ipsum amphitheatrum. Apuleius in asino aureo. Venus ecce cum magno fauore caueę in ipso meditullio scenę circumfuso populo constitit. Valerius flaccus in quarto argonauticō de polluce loquēs sic inquit. Nam nec ad Aelei pugnā videt ora parentis, Nec sonat oebalius caueę fauor. Plautus in amphytrione, vt cōquisitores singuli in subsellia eant per totam caueam spectatoribus. Nota mathematicis, est veluti respōsio poetę ad patrem dicentem nondū mortis suę tēpus aduenisse, vt mathematici affirmauerūt, vt dicat Scio genesim tuam notā esse mathematicis, ac si dicat scio longam tibi a mathematicis vitam ꝑmitti, sed molestum est filio expectare tantā mortis tue dilationē, te enim interficiet ante tempus tibi a fatis statutū. Math maticis, mathematici

Mathematici nō solum astrorum periti dicuntur, sed ꝛ qui arithmeticę musicę, ē geometrię rationem callent. Nam siderali scientia freti multis futura ꝑdicebāt μαθηματα enim grece, disciplinę dicuntur latinę. Genesis tua. i. genitura tua, ꝛ quid proinde de te futurum sit. Nam hi hominū natiuitates ꝛ horoscopum contemplantes multa, vt diximus futura ꝑdicebant, vnde Tranquillus in Tito. Dicitur etiam cognita vtriusq; genitura imminere ambobus periculum affirmasse. Idem in Caligula. Consulenti quoq; de genitura sua Sulla mathematicus certissimam necem appropinquare affirmauit. Tardas colos, tardam mortem. nam nimis diu viuere ei videris, ꝛ cupit te ante tēpus mori. vnde ꝛ Ouidius. Filius ante diem patrios inquirit i annos. Colos, stamina par

Ergo ignem cuius scintillas ipse dedisti
Flagrantem ē late rapientem cuncta videbis,
Nec tibi parcetur misero, trepidūq; magistrum
In canea magno fremitu leo tollet alumnus
Nota mathematicis genesis tua, sed graue tar-
Expectare colos, morieris stamine nondū (das
Abrupto, iam nunc obstas, ē vota moraris,
Iam torquet iuuenē longa ē ceruina senectus.
Ocyus archigenē quęre, atq; eme qd mitridates
Composuit, si vis aliam decerpere ficum,
Atq; alias tractare rosas, medicamē habēdū est,
Sorbere ante cibū qd debeat aut pater aut rex.
Mōstro voluptatem egregiā, cui nulla theatra
Nulla ęquare queas prętoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, grata multus in arca

carum quibus vita hominis disponitur. Ia nūc. nc obstas, impedimento es filio tuo quippe qui videaris diu viuendo bona domestica atterere, ꝛ sic ostendit adolescentem instructum auaricia in omne scelus ruere. Senectus ceruina. idest longa qualis ceruis attribuitur. Plinius. Vita ceruis in confesso longa post centum annos, aliquibus captis cum torquibus aureis, quos Alexāder magnus addiderat adopertis iam cute in magna obesitate. Archigenem hoc est medicum, nam Archigenes nomē est medici, de quo supra. Aduocat Archigenē. pro quo omnem medicum itelligit. Ocyus quęre. i. medicum cito fac conuenias, vt tibi aduersus filii venena tradat aliquod antidotum. Mitridates composuit, idest antidotum, quale sibi mitridates rex ponti conficiebat aduersus venena efficacissimum, eius compositionem in cōmentario ipsius manu scriptā inuenit Pompeius in eius sanctariis, vt docet Pli. lib. xxiii. ca. ix. ex duabus nucibus siccis, itē ficis totidē ꝛ rutę foliis. xx. simul tritis, addito salis grano, ꝛ q hoc ieiunus sumat nullum venenū nociturū illo die. Sed de hoc plura in fine sextę satyrę. Si vis aliam decerpere ficū, ordo est. Medicamen est tibi habēdum quodaut pater, aut rex debeat sorbere ante cibū si vis decerpere ꝛ cętera. Quod, ꝑ quale tā debeat bibere pater q̄ rex. nā ita patri remēdū est aduersus insidias filioꝝ q̄ regi aduersus ciuium ꝛ domesticoꝝ. vt ostēdat patres nō magis esse tutos ab insidiis filioꝝ q̄ qui regnum possidet ab insidiis ciuium. sicq; notat scelera sui temporis. Ante cibum. vt remedium aduersus venenum. Aliam ficum, idest alium autūnum, ac per hoc alium annum viuere. Monstro voluptatē egregiam, ait poeta in contemptum auari, maiorem voluptatem capi ex laboribus ꝛ anxietate eius dum se multis periculis exponunt causa lucri. q̄ ex ludis theatralibus ꝛ scęnicis. Nulla theatra, nullos ludos theatrales q ad hoīum voluptatē parantur. Nulla pulpita, nullos ludos scęnicos. Nā in scęna pulpita extruebant, vñ alibi. Haud tñ inuideas vati quē pulpita pascūt lege Victrix. Lauti ꝑtoris ad ornatū triūphalē respexit. Nam ꝑtor ludis theatralibus habitu triūphātis ꝑerat. Vñ superius. Quid si vidisset ꝑtorem in curribus altis In tunica Iouis. Quāto discrimine, si cōsideras pericula qbus se obiicit dū studet rē domesticā augere. Multus fiscus, expositio est a. multus sacculus. Nā vt alibi diximus auctore Pediano Sportę, sportulę sportellę nūmoꝝ sūt receptacula ꝛ sacci, sacculi, sacella ꝛ crumenę ꝛ vellerę ꝛ scortę ꝛ mātice ꝛ marsupia, ita fisci fiscinę fiscellę. Fiscū

Fiscus asit ꝑprie pecunię ꝑncipis eē ostēdit Pli. in panegyricis his ꝟbis. At fortasse nō eadē seueritate fiscū q̄ ęrariū cohibes, imo tanto maiore, q̄ o plus tibi licere de tuo q̄ de publico credis. De fisco plura diximus in. iiii. satyra.

Antidotū

Fiscus & ad vigilē ponendi castora nummi,
Ex quo mars vltor galeam quoq̄ pdidit et res
Non potuit seruare suas,ergo omnia florę
Et cereris licet,& cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quiq̄ solent rectū descendere funem,
Quā tu coritia semper qui puppe moraris,

Nummi ponendi ad castora vigilem,cęcitatē aua ri ostendit qui multis sudoribus et periculis vitę pecunias acquirat,quas sępe solet amittere depositas apud trapeʒitas inuenientibus furibus. Vigilem propter custodes, qui tempore noctis excubarent metu furum. Ad castora.i.apud mensarios qui erāt in foro vbi erat edes castoris. Ibi eni apud nūmularios deponebāt pecunias suas quo tutiores essent,quod nostris etiā tēporibus fieri videmus venetiis, Hocq̄ etiā apud priscos factitatum docet multis in locis Plautus tum illic i captiuis. Ibo intro,atq̄ intus subducam ratiunculā quātillum argēti mihi apud trapeʒitam siet. Aedem autem castoris et pollucis fuisse in foro ostēdit Dionysius sic. Huius autē inopinate admirabilisq̄ apparitionis,cum signa adhuc Romę multa,tum vero est ędes Pollucis et castoris,quam super foro extruxit ciuitas vbi visa sunt illorum simulacra. Ex quo mart scribit Trāquillus Augustum publica opera plurima extruxisse,ex quibus precipua forum
Aedes castorū cum ęde martis vltoris fori extruendi causa fuit hominum et iudiciorum multitudo quę videbatur non suffi-
Aedes Martis cientibus duobus etiam tertio indigere. Aedem marti bellophili; pensi vltione paterna sus.epto nouerat. Tēporibus igitur poetę nūmularii qui in foro residebant spoliati omnem pecuniam apud se depositam amiserūt adeo vt dicat poeta iam ex quo forum martis spoliatum est pecunia ad alterum forum castoris eē deponendas. Galeam quoq̄ perdidit,nam fures quū Nummularios diripe-rent ne ipsi quidem marti pepercerunt.nam ei insignia sua abstulerūt. Ergo omnia florę.quum ergo inquit t i variis laborum et periculorum fluctibus auari vita agitetur potes relinquere ludos florares. Cereris & megalesiacos ex quibus non tantam spectandi voluptatem capies quantam ex negotiis & in cōmodis auari. Omnia
Floralia aulęa.omnes ludos theatrales,in quibus aulęa tendunt & alia vela cum ad arcendum solem, tunc ad decorandos ludorum apparatus. Florę,flora quū opes immensas questu meretritio acquisiuisset populum ro.moriens heredem reliquit cum magna pecunia.ex cuius anuo foenore suus natalis dies celebraretur editione ludorum quos appellant floralia. De his multa Lactantius & nos apud Persium illic. Nostra vt floralia possint aprici meminisse senes. Ludi autem voluptuarii erāt et iocosi et cum omni lascinia celebrabantur cōuenientia memorię meretricis.nam preter licentiam verborum quibus omnis obscenitas effunditur exuuntur etiā vestibus populo flagitante meretrices. De quibus meminit et valerius li ii .ca.de maiestate. Catōe ludos floriales spectante populus vt mimę nudarentur postulare erubuit. Martialis, Nosses iocosę dulce cum sacrum florę.cur in theatrum cato seuere venisti? Et cereris.hoc est ludos cereris, quę cerealia dicuntur,qui in circo currentibus eqs
Cerealia celebrabantur. Cor. Tacitus. Vtq̄ circensium cerealium ludicrum pluribus equitum cursibus celebraretur. Oui-
Megalesia dius in.iiii.fastorum. Circus erit pompa celeber numeroq̄ deorum. Primaq̄ ventosis palma petetur equis. His cereris ludi,non est opus indice causę. De ludis circensibus celebratis in honorem cereris et cybeles multa diximus in tertia satyra illic si potes auelli circensibus. Aulæa cibeles,ludos in honorem cybeles magnę matris deū.dicti .n. megalęsiacos απο της μεγαλης μητρος hoc est a magna matre,quos instituit iunius Brutus extructa ęde in palatio, auctor liuius libro. vi. de bello macedonico.

Tanto maiores,licet inquit ex huiusmodi ludis summa capiatur voluptas tamen eos potest relinquere, quia humana negotia maiores sunt ludi et maior delectatio spectandi vt sit ordo,humana negotia sunt tāto maiores ludi ac si dicat multo maiores ludi et maior voluptas. An magis oblectant, comparatiōe ostēdit minorem capi,delectationem ex artibus ludicris q̄ ex vita auari. Nam quum eius negotia contemplaris habebis quod multum rideas, quodq̄ te plurimum delectet. hęc aūt interrogatio q̄ affirmatiue sit vim habet negandi, vt interemi hominem.i.non interemi.contra quę negatiue profertur,affirmat vt nō cœpi hostem.i.cœpi.est aūt sensus. An maiorem affert voluptatem petaurus in theatro quū corpus suū iacit per circulos vel funambulus qui graditur per funē, q̄ tu o auare qui nauigas pp opes maiore periculo vitę q̄ petauri et funambulus ludant in theatris. Iactata,immissa per circulos vt videt significare. Mart. quid sic graciles vias petauri inuitū iubeas subire ladā? Et alibi. Quam rota transmisso totiens impacta petauro. Vbi
Petauristę clare ostendit petaurum nihil aliud significare q̄ illum qui se transmittit per rotam hoc est per circulum impactum humi , nam per circulum admodum angustum agiliter transuolat preceden ibus manibus ,cum reliqua corporis parte,ita vt circulum non tangat & in pedes prosiliat tanta est corporis agilitas,quod aliquando me vidisse memini. Nonius ait a veteribus appellatos petauristas q̄ saltibus vel scenis leuioribus mouerentur. Varro de vita patrū .li.ii. Galli et germani petauristę απεταζω q̄d est extendo & pādo, vel απετω quod ē volo & αερα,aura videt.n.p aerē volare. Descēdere funem periphrasis est funambuli qui per funes ambulat, idem funerepus nominatur ab Apuleio a fune & repo greçe Schoenobates dicitur. Puppe coritia,idest li.i nauę errabunda & propemodum predatoria quum omni
Funambulus Funerepus Schoenobates contempto periculo lucra huc & illuc nauigando sectarentur,quo more errant piratę cilices.sicq̄ auarum lucri studio tāq̄ piratā vult itelligi. Cilices.n. piratę fuerūt teruis simi quos Pōpe.itra q̄dragesimū diē penitus sustulit. Coritios aūt appellauit a Corico oppido cilicię, eiusdē nois ē pmōtoriū portus & antrū. Illic optimū crocum habet vt docet Pli. coriciū ēt antrū nympharum fuit celeberrimū & formosissimū auctore strabone i mōte pnaso. Coro vētus ē q vt docet Pli.li.ii. ca.xlix. Flat ab occasu solsticiali quē greci Argestē vocat. Perditus oi rōne destitutus. Mercator a siculis hoc ē q a siculis mercaris. Olētis sacci,meritū olētiū q̄ saccis ifarciūt,crocū aūt intelligit. Nā sicilia vt auctor ē Strabo frumētū,crocum mel,pecora,pelles,lanas I vrbē mittebat. & sicaniū crocū appellat Papi.i Syluis. Et tenues arabū respirāt gramie

Atq̃ habitas coro semp tollendus ꝫ austro
Perditus a siculis sacci mercator olentis,
Qui gaudes pingue antiquæ de littore cretæ
Passum ꝫ municipes iouis aduexisse lagenas
Hic tamen accipiti figens vestigia planta.
Victũ illa mercede parat brumamq̃ famamque
Illa recte cauet, tu propter mille talenta
Et centum villas temerarius, aspice portus,
Et plenũ magnis trabibus mare, plus hoium ẽ
In pelago, veniet classisquocũq̃ vocarit (iam
Spes lucri, nec carpathiũ getulaq̃ tantum
Aequora transiliet, sed longe calpe relicta
Audiet herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operęprecium est vt tenso folle reuerti
Inde domum posis, tumidaq̃ superbus aluta
Oceani monstrat, ꝫ iuuenes vidisse marinos.

Passũ plume, Siccaniisq̃ crocis. Passũ pigue ppũ ẽ epithetõ passi. est.n. genus vini qd̃ olĩ ex creata mittebãt ex vua quã sticã greci, nos apiã et surpulã appellamus. fit pluribus modis, sed diligentiores vuas siccant sole donec paulo amplius dimidium pondus supersit. sicq̃ a patiendo sole passum denominatur. Lege Pliniũ ⁊ Columellam Varronem ⁊ palladium

Cretę Cretę antiq̃ aut nobilis aut longi tẽporis quũ ibi natus sit ipse iuppiter qui totius mundi moderator habebatur. Insula est in mari ęgeo centum vrbium vt tradit Plini. clarissima fama, vnde Vir. Creta Iouis magni medio iacet insula põto. Mons ideus vbi et gẽtis cunabula nrę Centum vrbes habitant magnas vberrima regna. Nam illic in Ida iuppiter natus est ⁊ nutritus a nimphis et capra amalthea adhibitis curetibus.

Municeps iouis. Ex ea patria qua fuit ⁊ Iuppiter. Nam municepis appellant tam poetę q̃ oratores eiusdem loci cultores quasi qui idem munus capiant. vñ Vulpia. lib. i. digestorum scr bie municipes dici suos cuiusq̃ ciuitatis ciues vt puta campanos puteolanos. Hic tñ Funambulus inquit qui se periculo vitę exponit: id quidem facit, vt necessaria ad victũ et vestitũ assequatur. Tu vero auare nulla te impellante necessitate sola habendi libidine agitatur in omne periculum te demittis, ac per hoc colligit funambulum venia esse digniorem qui necessitate non autem cupiditate studium suum tenuere exercet

Hic. s. funambulus Illa mercede quam consequtur a spectatoribus. Cauet vitae. Tu ppter mille talenta et centum villas temerarius. Sẽsus est. Funãbulus temerarius est vrgente necessitate, sed tu insatiabili cupiditate habendi subandi ergo extrinsecus es. vt sit temerarius es qui nulla habita peri uli ratione m isi te cõmittis.

Talẽtũ Talenta quod nos tal ntum, greci ταλεντον vocãt a pondere et trutina, pondus vero variũ fuit. Nam talentum magnum atticum octoginta tres habet libras, paruum vero sexaginta auctor, Priscianus, apud Romanos vero talentum auctore Seruio. Septuaginta fuit librarum. Plinius. ex auctoritate Varronis scribit lib. xxxiii. capite. iii. talentum ęgy, tium põdo octoginta patere. Erat pterea talentum rhodium quingentorum denariũ. Erat talẽtum euboicum quattuor milium denarioꝶ romanorum. Neapolitanum sex denarium. Syracusanum trium denarium. A pice portus cum indignatione dictum satyrica, in profundã mortalium auaritiam. Magnis trabibus. magnis nauibus compactis ex trabibus. Persi. quin trabe fracta. Plus hominum in pelago. subandi extrinsecus est q̃ in terris. Dictumq̃ est in detestationem auaritię, cuius impulsu homines in pericula se dimittunt manifestissima. Veniet classis, vnusquisq̃ non timet eo nauigare vnde aliqua sit sibi spes lucri. Carpathium mare quod est inter rhodum ęgiptum a Carpatho insula denominatũ q̃ vna ẽ ex Sporadibus. Getula lybica. nam getula pars est aphricę mauritanię contermina dicta a getulia Vulcani filia. Sed longe calpe relicta sensus est, Etiã in oceanum exibit in gaditano freto. Nam calpe mons est hyspanię qui occurrit nauigantibu in oceanum alio cacumine ad radices habet oppidum Calpen, quod Timosthenes scribit cõditum fuisse ab hercule, Carteiolim appellatum Heracleam. Illud autem obseruandum quod et Priscianus miratus est lib. vi. Iuuenalẽ Calpe ablatiuum corripuisse, quũ sit simile hoc nomen: penelope Arachne. Calliope quę nomina nũq̃ corripiuntur cum. n. littera greca semper in e longã vertatur. **Calpe** Solem stridentem hoc est ex sentẽtia posidonii, qui aucto re straboneait. Solem in finitimit oceani littoribus maiorem occidere ĩgenti strepitu acsi in illo restiguẽdo pelagus efferuescat vnde Statius in genethliaco Lucani. Sũmis oceani vides inundis Stridorem q̃ rotę cadentis audis. Gurgite herculeo, oceano atlantico quod est extra columnas Herculis, colũnas autem appellant Abilam ⁊ Calpen montes, quibus scissis oceanus ob occasu solis irrumpens leuo latere Europã radit aphricam d xtro. atq̃ inter mauros funditur ⁊ hispaniam. Grande operę precium est. insultat auaro per ironiam. Operę precium, id est volupiuauũ ⁊ vtile sumptum ab operariis quibus post opus finaue ẽ premium laboris sui accipere. Tẽso folle. i. pleno marsupio. Alibi ante. Si reddat veterem cum tota erugine follem. **Abila** Tumida aluta. idẽ est idest plena crumena ex aluta facta. **Aluta** Aluta enim pro omni pelle molli accipimus.

Oceani monstra ⁊ iuuenes vidisse marinos. scribit Plin. lib. ix. In oceano gaditano marinum hominem **Oceani mõstra** toto corpore absoluta similitudine ascẽdere nauigia nocturnis tẽporibus statimq̃ degrauari quas insederit partes. Item circa littus lugdunensis prouintię trecentas amplius bestias mire varietatis ⁊ magnitudinis a reciprocãte destitutas oceano. preterea legatos vlisiponẽsium nũciasse Tiberio Cęsari visum auditumq̃ quodã in specu concha canentem tritonem, ⁊ in littore Santonũ elephantes et arietes candore tantum cornibus assimulatos ac nereidas multas visas fuisse. item multa alia monstruoso. Non vnus mentes agitat. plurima inquit fiunt stultorum genera, alii enim aliis modis in saniunt, sed **Orestes** auarus quoq̃ insania vexatur quũ studio acquirẽdi tot se exponat periculis. Ille sororis. oresten intelligit qui post necem maternam tanto furore correptus est, vt Eumenides expauesceret. Nam sibi videbatur videre furias armatas serpentibus faces intentare ardẽtes et cum ex lectis exilire vellet, eũ electra manibus apprehẽsum tenebat mox a pilade in tauricam regionem perductus ab Iphigenia sorore sacerdote dianę purificatus est. Eu-

Non vnus mentes agitat furor, ille sororis
In manibus vultu eumenidum terretur, & igni,
Hic bove percusso mugire agamēnona credit,
Aut Ithacū parcat tunicis licet atq; lacernis
Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad summū latus, & tabula distinguitur vnda,
Quū sit causa mali tanti, & discriminis huius
Concisum argentū in titulos, faciesq; minutas.
Occurrunt nubes & fulgura, soluite funem
Frumēti dominus clamat, piperisq; coemptor.
Nihil color hic celi, nil fascia nigra minatur,
Aestiuum tonat, infelix ac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuq; p̄metur
Obrutus, & zonam leua morsuq; tenebit.
Sed cuius votis modo non suffecerat aurum,
Quod tagus & rutila voluit pactolus arena,
Frigida sufficient velantes inguina panni,
Exiguusq; cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis cura maiore metuq;
Servantur, misera est magni custodia census.

menidum.i.furias īfernaliū, dicto est greca nā ευμενης mitē & beniuolum, vñ per cōtrarium dicimus mites & maliuolas. Et igni.i.facibus ardentibus. Hic bove.i.aiax thelamonius qui superatus in armorū iudicio ab Vlysse in furorē est conuersus, ita vt sumpto flagro in boues saeuiret, quos per insaniam putabat esse mō Vlyssem, modo Menelaum, modo Agamēnonē, cuius iudicio offensus erat Vnde est illud Oratii. Mille ouiū īsanus morti dedit, inclytum Vlyssem, & Menelaū vna mecum se occidere clamās. Ithacum, Vlyssem ab ithaca patria dictum. Parcat. sensus ē Qui mare conscendit & nauigat demens oino est licet vestimenta sibi non scindat more furiosi. Curatoris eget. ac si dicat & ille qdem furiosus est qui nauigat. & proinde curatoris eget. Nam curatores danī non solum pupillis, sed & furiosis & prodigis, sed differentia magna. Nam pupilli curatori rerū oium administratio, duobus reliquis sola custodia, & rerū, que deteriores future sūt, vēditio cōmittitur hec Vlpianus. vñ ē illud Oratianum de īsano. Interdicto huic oē adimat ius Pretor, & ad sanos eat tutela propinquos. Et tabula distinguit vnda. corrigendus est locus vt legas vnda & non vda, vt sit sensus. distinguit vnda.i.mari tabula.i.crassitudine tabule. Causa tanti mali. nā a nūmo prima (vt docet Pli.) est origo auaricie excogitata foenore, quaestuosaq; segnitia. Concisum argentum in titulos. periphrasis est pecunie, que tota variis est signata imaginibus & titulis vt pecude vñ pecunia nominata, Iano, naui. victoria. Bigis, quadri-

Bigati quadrigati Victoriati nūmi gis, & inde bigati quadrigati & victoriati nummi dicti. hi autem erant ex argento. Nota eris fuit ex altera parte Ianus geminus, ex altera rostrum nauis. Lege Plinium lib.xxxiii.capi.iii. Occurrūt nubes. tanta est auari cupiditas vt licet cuncta tempestatem minenē, tamen imperet vt nauigetur, posset inquit absterreri occurrentibus nubibus & fulguribus, sed ille inquit nautis soluite funem. Soluite funē.i. portu exite soluta naui. Fascia nigra.i.dest nubes que instar fascie celum obnubilat. Aestiuum tonat. non minantur inquit hec tempestatem, sed tonitrua fiunt qualia estate, & nominatiuus est casus absolute positus, vt sit estiuum tonat.i. res estiua ē qualis solet estate. sic etiam dicimus celum tonat. Virgi. Celum tonat omne fragore. Infelix. cum mise

Zona ratione dictum. Zonam q; tenebit.i. cingulum. greca est dictio. ζωνη. Nec sine ratione ait Zonam teneri. nā

Aurū n zōis priscis temporibus auro monetali Zone ornabanī ita vt magni essent precii. vnde est illud apud Mattheum in euangelio capite. x. Nolite possidere aurum neq; argē tum neq; pecuniam in zonis vestris. & Diuus Marcus ait in euangelio capi. vi. & precepit eis nequid tollerēt in via nisi virgam tantum. non peram, non panem, neq; in zona es agus. Gracchus in oratione quam habuit de parsimōia & pudicitia sua reuersus ex Sardinia. Itaque inquit. Quirites quum Romam profectus sum, zonas quas plenas argenti extuli, eas ex prouincia inanes retuli. Trāquillus in vitelio, zona se aureorum plena circundedit. Apuleius i septimo metamorphosis loquens de quadam plotina sic. Et auro monetali zonis refertis incincta. Aelius Lampridius i vita Alexandri. Miles nō timet nisi vestitus armatus calciatus & satur & habens aliquid in zonula. Leua. Zonam enim tenebit sinistra, dextra vero natabit. Sed cuius votis. Sēsus est. Auaro cui omne aurum quod vsq; non sufficit, necesse erit facto naufragio contentus sit exiguis pānis velantibus inguina. Tagus amnis hispanie qui vt tradit Solinus ob are-

Pactolus nas auriferas ceteris amnibus prefertur. Pactolus, lydie flauius est & ipse arena ferens aureas. Picta tempestate. nam mos erat vt naufragi in tabella ab humeris dependente ferrent pictum naufragium suum mendicantes. vnde Persius, Cantas quum te fracta in trabe pictum Ex humero portes. vnde est apud Philostratum illud dictum cuiusdam cilicis diuitis. Quum diuitie quotidie augescerent propter timorem factus sum diuitiarum seruus & magnas pecunias per custodiendis diuitiis erogarem &c. Tantis parta malis.i.dest res parte tantis incommodis, miseram ostēdit auari solicitudinē circa res partas dum timet ne sibi surripiantur. Misera est, miseriarum plena est & solicitudinum. Custodia magni census. Custodiam ponī ab auctoribus pro carceratis & damnatis manifestum est. vnde Sueto. in Tiberio & in recognoscendis custodiis precanti cuidam poene maturitatem respōdit nondum tecum in gratiam redii. Vnde apud Iurisconsultos titulo de custodia reorū scriptum est. Si custodia se interfecerit vel precipitauerit, militis culpe ascribiī. Itē si custos custodiā interfecerit. Poni ēt pro ipsa custoditione hoc est obseruatione hoc loco docet poeta, vnde Vale. li. ix. Masanissa rex parū fidei i pectoribus hoium retinēs salutem suā custodia canū vallauit. Custodio itē ponit pro loco vbi quid custodiī, vñ Vale. eodem lib. sic scribit. In publica custodia spiritū posuit & idē in. vi. in publica custodia necari iussit. Pli. lib. xxi. ca iiii. inde eductam e custodia bibere iussit ilico expirantē. Custodia itē ponit pro custode, vñ Virgi. in. vi. Cernis custodia qualis vestibulo sedeat Pli. de viris illustribus sic scribit

Dispositis prędines armis vigilare cohortem
Seruorum noctu licinus iubet, attonitus pro
Electro, signisq́ suis. phrygiaq́ columna,
Atq́ ebore, & lata testudine, dolia nudi
Non ardent cynici, si fregeris altera fiet
Cras domus aut eadē plūbo cōmissa manebit.
Sensit Alexander testa cum vidit in illa
Magnū habitatorem, quantū felicior hic qui
Nil cuperet, q̄ totum qui sibi posceret orbem,
Passurus gestis ęquanda pericula rebus.
Nullum numen habes si sit prudentia, sed te

Decius intempesta nocte per medias custodias somno oppressas icolumis euasit. Tibullus poterat custodia vinci. Dispositis pdiues armis. Mendosi codices habent hamis, nos vero correximus armis, auarus .n. dispositis armis res suas custodit, non hamis qd alii inepte exponūt quibus fures caperent, nam per Synaloephen excludit es sicut apd Lucretium vbi de odore disserit. Verum aliis alius & magis est animantibus aptus. Virgi. in bucco. Ille latus niueū molli suffultus hiacyntho. Mani. Sardonicas smaragdos adamātas iaspidas vno Virg. in geor. Aut onium foetus aut, vrentis culta capellę. Cohortem seruorum, luxuriam Romanorum ostendit qui vt scribit Pli. tantum seruorum numerum alebāt, vt iustum exercitum diceres. Preterea docet nō alibi grauiores esse curas q̄ vbi maiores opes sunt. Licinus, pro quocunq, diuite ponit. Nā Licinū diuitē fuisse diximus illic. Ego possideo plus pallante & licinis. De
Licinus licino itē Persius. Nunc licini in cāpos nūc Crassi mittit in ędes, vbi de eo multa recitauimus. Mart. altaq, cū licinis marmora puluis erunt. Eiusdem meminit Se
Electrū neca in epistolis. Licinum diuitiis. Apiciū coenis. Mecoenatem delitiis prouocat. Electro .i. vasis suis ex electro. Est aūt electrum aurum habens quintam portionem argenti. Electrum etiam .i. qd alio noīe succinum vocamus, qd ex arboribus manat hec Pli. ex cuius auctoritate nos multa ante. Signisq, suis, hoc est statuis. Phrygiaq, colūna .i. ex marmore synadico qd phrygiū est vt scribit Stra. & pciosum. De quo Tibullus. Quid ne domus prodest phrygiis innixa columnis. Atq, ebore, pro supellectile ebore ornata. Vsurpabat .n. ebur cum ad lacunaria ornanda tum valuas & ad alia domus ornamenta. Propertius. Et valuę lybici nobile dentis opus. Lata testudine, hoc est lectis discubitoriis qui putaminibus testudinum integebātur. Nam Carbilius pollio auctore Plinio, prodigi & sagacis ad luxurię instrumenta ingenii instituit testudinum putamina secare in laminas, lectosq, & repositoria his vestire. Dolia nudi non, ostendit poeta exemplo Diogenis cynici paupertatem hoc est eum qui pauca possideat, & qui nihil cupiat feliciorem esse diuite auaro, vt sit sensus. Quum multis inquit auarus curis agitetur ne res suas pciosas aut furto aut alia ratione amittat Diogenes pauper neq, incēdiū neq, aliam calamitatem domicilio suo timet, quod si et accidat leui impensa instaurari statim potest, vt omni
Dolia no colligat beatiorē esse qui modica cupiat q̄ auarum qui insatiabilis est. & multa cupit. Dolia, vasa sunt argillacea non tam vinaria, & aquaria q̄ olearia. Pli. lib. xv. Dolia olearia cadosq, imbui amurca ne bibant oleum. Terentius. Dolia oia relleui. Nudi cynici .i. Diogenis qui ita diuitias contempsit nullam in iis prorsus felicitatem reponens, vt ne quidem ad bibēdum poculum voluerit, quum natura id ei pstitisset manibus concauis aquam suggerentibus, & quum datis litteris ad artificē (vt scribit Laertius) posceret sibi cellulam, isq, serius id efficeret, dolium pro domo habuerit, vnde illud est in laudem Diogenis apud Senecam. Quomodo oro te conuenit & vt Diogenem mireris & Dedalum? vter ex his sapiens tibi videtur. qui serram commentus est, an ille qui quum vidisset puerum caua manu bibentē aquā, fregit protinus exemptum e perula calicem: ...bat obiurgatione sui, quādiu homo stultus supervacuas sarcinulas habui? Qui se complicuit in dolio & in eo cubitauit, vnde & illud Ausonii. Diogenes cui parua penus, cui dolia sedes Ad manes abiit, cerberus inde vetat. De Cynicis item superiore satyra abūde dictum est illic. Et q nec Cynicos nec stoica dogmata legit. Non ardent, erant enim terrea, vnde sequitur in illa testa. Cōmissa, coniun
Cōmissure cta, vnde cōmissuras appellamus iuncturas lapidum. Sensit Alexander, Sēsus est. Alexāder facile animaduertit quantum felicior esset Diogenes in illa paupertate qa nihil cuperet, q̄ ipse esset qui multa appeteret & totius mundi imperium affectaret. Ferunt enim eum quum Corinthum venisset. illicq, offendisset Diogenem & ab eo non salutaretur, ad ipsum accessisse, rogantiq, vt si qua sibi pstari vellet indicaret, nunc quidem paululum inquit velim a sole absis, offecerat videlicet apricanti, quibus verbis docuit continentiam suam nullis diuitiis superari posse. In illa testa, in illo dolio quod vt diximus argillaceū erat. Magnum habitatorem, ipsum Diogenem tam excellentis animi vtpote qui omnes diuitias prorsus contemneret. Posceret sibi totum orbem. Nam Alexander tanta glorię cupidine flagrauit vt Anaxarcho comiti suo ex auctoritate Democriti pceptoris innumerabilis mundos referenti Heu me miserum dixerit, q nec vno sum potitus, vnde supius. Vnus pelleo Iuueni nō sufficit orbis. Passurus, cui adhuc non minora pteritis subeunda essent pericula. Nullum numen habes, hoc superioribus coniungit. Diogenes quum in tanta versabat inopia poterat videri seuissimis fortunę fluctibus agitari, sed re vera inquit Diogenes tanta sui animi prudentia vt fortuna quam nos parum prudentes deam facimus. vires suas in eum nunq̄ exercere potuerit quominus esset & felix & fortunatissimus. Nam prudentia sua fortunam superauit, Is .n. fortunam superare dicitur cuius vita rationis ductu gubernatur, vñ ostendit Iuuenalis fortunam nullam habere potestatē in hominem si rōne vt Diogenes regat. Nullū numen habes .i. nullam potentiā. Nā numen dicit pprie dei potentia, vt legendū sit habes & non abest. Nā sermo ē ad fortunā. Si sit prudētia .i. si hō vsu rōnis gubernetur. Nam prudentia virtus est quę in delectu consistit bonorum & malorum, vt ostendat felicioris vitę viam inuenisse Diogenem per prudentiam quā fortunā, vt tradit Lactantiu. aliud nihil sit q̄ accidētium rerum subitus atq, inopinatus euentus, vulgus putat fortunā esse quę tribuit bona & mala hominibus, Cui opinioni & stipulat, & Salustius q ait sed profecto fortunā in oi re dn̄at.

Nos facimus fortuna deam, mensura tñ que
Sufficiat census si quis me consulat edam,
Inquantũ sitis atq̃ fames, ẽ frigora poscunt,
Quãtum epicure tibi parnis sufficit in hortis,
Quantum socratici coeperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicet.
Acribus exemplis videor te claudere, misce
Ergo aliquid de nostris moribus, effice summã
Bis septẽ ordinibus quã lex dignatur othonis,
Hec quoq̃ si rugam trahit, extenditq̃ labellum
Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
Si non impleui gremium, si panditur vltra
Nec croesi fortuna vnquam, nec persica regna
Sufficient animo, nec diuitie narcissi
Indulsit cesar cui claudius omnia, cuius
Paruit imperiis vxorem occidere iussus.

Nos facimus te deam, Adeo inquit nos ceci sumus vt si quid nobis vel bene vel secus cesserit fortune numini assignemus, nec id prudentia accidisse, aut prudẽtia, aut ignorãtia nostra. Mensura tamẽ, verba sunt ad auarũ. Si tu inquit vult scire auarus quantũ sibi sit appetendũ, id appetat quod necessarium tñ sit, vt ostẽdat illum qui rebus necessariis cõtentus nõ sit nullo modo beatũ esse posse, quũ assiduo cupiditatis fluctu agitetur. Eadem dicam. Inquantũ .i. tãtum sufficit inquantũ sitis & fames & frigora poscũt, idest victus & vestitus. Epicure tibi, Epicurus licet summũ bonum poneret in voluptate, tñ tenui victu contẽtus fuit. Nam vt scri. Laertius, aqua tñ & cibario pane cõtentũ se esse testatur. Paruis hortis. Nam Athenis vt docet Plin. libro xix. horto; habuit quos primus instituit, vnde & hortorũ magister est appellatus. Nam vsq; ad eum moris nõ fuerat in oppidis haberi rura. Penates socratici .i. ipse Socrates, & deinceps secta socratica, q rebus nature necessariis vixerunt cõtenti. Coeperũt, apphenderũt. Ante, Nam Socrates ante Epicurum fuit. Nunq̃ aliud naturã; Diluit ea q̃ sibi obiici poterant ab Auaro, ea .s. q̃ pposuerit ad suadendã frugalitatem eẽ ex pceptis phie q̃ doceat mediocritatẽ oibus in rebus eẽ tenendã, Ait ergo poeta, id etiam naturam dicere qd & philosophia dicit, nec vnq̃ naturã a phia discrepare, que .n. philosophi dicunt a natura oia prompta sunt, ea enim nobis oium virtutũ veluti igniculos & semina dedit, vt qui naturã hoc est prima illa nature semina secutus fuerit nunq̃ aberrauerit. Est .n. natura, vt docet Cicero in libro de natura deorum vis quedã sine ratio ciens motus in corporibus necessarios. Videor te claudere, fortasse inquit videor te efficacibus exẽplis ad nimiam te cogere frugalitatẽ. Idq; tibi minime est gratũ. Acribus exẽplis, efficacibus que tibi protuli & Epicuri & Socratis ad bene honesteq; viuendũ, homines .n. melius exemplis instituuntur. Claudere, cogere. Misce ergo, cum indignatione, dñr hec a poeta, si pcepta inquit mea & exempla tibi grata non sunt, sequere ergo affectus & mores humanos, q sunt vt hec bona tẽporalia omni studio sequamur & diuitias cõparemus. Sic & Persius indignatus in auarum quẽ insatiabilem videt exclamat. Vende animã lucro, mercare atq; excute solers, Omne latus mũdi ne sit te ditior alter. Misce, tracta, agita. De moribus nostris, sm mores nostros & affectus humanos, q illuc omnino tendere videntur, vt opes comparentur. Effice summam, compara tibi quadringenta sestertia quã summã q habebat eques, erat Romanus, & in .xiiii. gradu Theatri poterat sedere, de qua re plura diuersis locis, sed maxime diximus illic. Sic libitum vano qui nos distinxit Othoni. Est autem ordo, Effice summã, quã lex Othonis dignatur bis septem ordinibus, hoc est quã summã facit dignam quatuordecim gradibus. Bis septem ordinibus, idest quatuordecim gradibus Theatri. Lex Othonis, legẽ enim tulerat Roscius otho, vt diximus superius nequis in quatuordecim gradibus sederet, nisi qui summã quadringentorũ sestertium haberet. Hec quoq;, idest si hec summa adhuc tibi satis nõ est sume tibi sũmã duorum equitũ, ẽ id si parũ tibi videtur sume triũ. Sed hoc te volo scire illum nulla diuitiarũ magnitudine expleri posse qui rebus necessariis nõ sit cõtentus, iuxta illud Claudiani libro primo in Ruffinum, Semper inops quicunq; cupit. Et rugam trahit, metaphora sumpta a sacco qui quũ plenus non sit rugam trahit. Imitatio est Persii. Iam decies iã mihi quarto, iam redit in rugam. Extenditq; labellum, sumptũ abi is qui tanq̃ famelici labra oris extẽdunt ad cibum capiendũ. Duos equites, censum duorũ equitũ .i. octingẽta sestertia. Fac tertia, si adhuc octingentis sestertiis non es cõtentus sume mille & ducenta, vt sit summa trium equitũ. Sed (vt dixi) hec cum stomacho sunt legenda. Si non impleui gremiũ, hec cum inferioribus coniũguntur, vt sit sensus. Si adhuc nõ potui te his diuitiis saciare, vt adhuc alias velis, nec fortuna vnq̃ croesi, nec regna persica, nec diuitie Narcissi sufficient aio tuo .i. nulla opum magnitudo poterit aium tuũ explere, bene aũt aium dixit, animus enim homines diuites nõ arca facit, & ita ostendit auarũ insatiabilem penitus esse. Gremium, persistit in metaphora vestis. Si panditur .s. gremiũ. Vltra .i. si adhuc plura q̃ris. Fortuna croesi. Hic est ille Croesus lydorũ rex. De quo plura diximus in decima satyra illic. Regem transeo ponti & Croesum. Regna persica, Diuitie persice. Reges .n. persarũ quales fuere Xerxes & Cyrus mira extitere potentia opibusq; amplissimis. Diuitie Narcissi, libertorũ duos pcipue suspexit Claudius Cesar Narcissum & pallantem decreto quoq; senatus non pmiis modo ingentibus, sed & q̃storiis ptoriisq; ornamẽtis ornari libẽter passus est, tñ pterea acquirere & rapere, vt querente eo quondã de fisci exiguitate non absurde sit dictũ abũdaturũ si a duobus libertis in consortiũ reciperet. De his Tranquillus & Tacitus meminerunt. Indulsit oia, cõcessit & permisit oia. Nam vt dixi multis rapinis locupletati sunt. Cuius imperiis .s. Narcissi, vt sit ordo Cuius iperiis Claudius paruit iussus occidere Messalinam vxorem, vt ostẽdat tanta auctoritate Narcissum fuisse apud Imperatorem, vt quodammodo videretur ipsi principi imperare. Nam ei auctor fuit, vt vxorem interficeret deprehensam in adulterio cum Silio, cui daturus erat veniam, nisi Narcissus cedem ei maturauisset immissis centurionibus & tribuno, cuius ictu & transfixa est in hortis Lucullianis.

Epicurus

Natura

Iunii Iunenalis Aquinatis Satyra.xv.

VIS nescit Volusi Bithinice
qualia demens
Aegyptus portenta colat? Cro
codilon adorat
Pars hec, illa pauet saturam ser
pentibus ibim.
Effigies sacri nitet aurea cercopitheci,
Dimidio magice resonant vbi mēnone chorde,
Atq vetus thebe centum iacet obruta portis.

SATYRA.xv.ad Volusium Bithinicum
de feritate egyptiorum.

QVIS nescit Volusi. Hac Satyra Volusium
Bithinicum amicum suum alloquitur de-
testans non sine quadam miseratione odiū
mutuum & feritatem egyptiorum, quos ait
tanta animorum dissen
sione inter sese seuire, vt
calcata omni humani-
tate in mutuam pernici
em ruant, vnguibusq
& dentibus se lacerent &
absumant, causamq tā
ti odii ostendit esse ex di
uersa superstitiōe & mul
tiplici deorum cultu, si-
mulq ridet eorum sup-
stitiōem qui animalia
bruta colant & homines
necent & comedant. Sa-
tyra inscribitur de feri-
tate egyptiorū. Cur aūt
animalia diuinis cole-
rentur honoribus inter alias causas hec maxime tradi-
tur. Multitudine enim aiunt crebro in reges magno
insurgente consensu, diuersorum animalium cultum di-
uersis ciuitatibus a quodam rege statutum fuisse, vt dū
singuli religionem reuererent suam, & ceterorum contēnūt
non possent vniuersi in vnum egyptii conspirare. Alii
inter quos Ouidius rem ad fabula referētes aiunt deos
gigantum impetum fugientes in egyptum vsq venis-
se, ibiq mentitis figuris in varia se cōuertisse animalia,
vnde factum est, vt egyptii diuersa pro diis animalia
colant. Qualia portenta. Nam egyptii vniuersi colūt
quedā aīalia queadmodū ex terrestribus tria Bouē, ca-
nē, felē, Ex volatilibus accipitrē atq ibim. Ex aq̄tilibus
duo lepidotū piscē & oxyrynchū. Sunt alia que quisq
seorsum colit, vt Saite & Thebani ouē. Latū vero q pi
scis qdā est in nilo Latopolitani. Cepū Babylonii q sunt
iuxta mēphim. Caprā & hircum Mendesii, Murē. Ara-
neū Athribite Aq̄lā thebani, Itē alii aliud. Itaq egy-
ptiorum mentibus adeo superstitio hec inhesit vt pmente
aliquando egyptios fame plures ab humana carne ob
inopiam cibi non abstinerent, animalia sacra intacta
relinquerēt. De quo cultu sic meminit. Et Cicero in.v.
Thusc. Aegyptiorum morem quis ignorat? quorum
imbute mentes prauitatis erroribus quāuis carnificinā
prius subierint q̄ ibim aut aspidem aut felem aut canē
aut crocodilum violent. Quorum etiam si imprudentes
quippiam fecerint poenam nullam recusent, vñ Quū
quidam etiam Romanus felem per imprudentiam oc
cidisset ad domum eius a plebe concursum est, neq ab
regiis ad id missis principibus neq Romanorum timo
re a poena hominis absterreri potuerunt. Demens, be
ne demens vt que bruta tanq̄ deos adoret in homines
impie seuiat, & ita auget inuidiam feritatis eorum q vi
lissimis animalibus summam religionem & cultū diui
num exhibeant & homines crudelissime necent. Ae-
gyptus. prima ps, Asie egyptus est inter Catabashmō
& Arabas, ethiopiam cōtingit, ad meridiem refugit, ter — Aegyptus
ra expers imbrium, mire tamen fertilis. Crocodilon.
Animal est quadrupedet specie lacerte & in terra & i flu
mine pariter valet, linguā non habet, maxillam mouet
superiorem, oua similia anserinis edit, ad sexdecem cubi
torum longitudinem crescit, vt alii tradūt q̄diu viuit.
Crocodilos primus Romam. M. Scaurus inuexit. De
eo multa scribunt Plinius Strabo, Diodorus, Solinus, — Crocodilus
Herodotus & Apuleius. Pars hec.i.illi qui apud Meri
diem lacum habitant. Nam ab iis auctore Diodoro co-
litur Crocodilus, colitur etiam a Combitis vt paulo
post dicemus. Sed quū
Crocodilus hominē in-
terimat edatq. mirātur
multi quare colat, Sed
hec videtur ratio, quia
toti patrie securitatē nō
solum nilus afferre vide
tur, sed & qui in eo sunt
Crocodilli, quos Ara-
bie libieq latrones veri
ti non audent flumē trā
sire populatum. Ibim
saturam serpētibus, ibis
auis ē peculiaris egypti — Ibis
circa ripas nili, ea serpen
tium populat oua gra-
tissimamq ex his escā
nidis suis defert. Sicq puentus foetuū noxiorum rarescūt.
Serpentes deuorant, quo merito sacre sunt & illese. De
moni aūt cui Ibis dicata est nomen est Teuthi, qui pri-
mus vt scribit Plato in phoedro numerum & cōparationē
inuenisse fert numerorum, geometriāq & astronomiā, talorum
rursus alearum ludos & literas. Cercopitheci, Cercopithe
cus simia caudata est, κερκος enim caudā significat & — Cercopithecus
πιθηκος simiā. Nam vt scribit Pli. simie inter se caudis
distinguunt. Cercopithecos ait esse nigris capitibus pi-
loq asini, iuxta Nilū scribit Soli. multos simios nasci, &
Cercopithecos adorari in Arabia ad Memnoniū. Ni
tet, splendet.s.illic. Vbi resonant Dimidio mēnone,
Thebas intelligit vrbē egypti que postea diospolis ap-
pellata est, centū portarum fuit. Ad quā cōmertia arabes
vndiq gentium subuehunt. huic regio thebaica dicta, — Thebe
Strabo. spe vicatum hitabat, ita vt pt altera in Arabia — egyptie
esset altera pars in vlteriore ripa, vbi Memnoniū erat.i.
sepulcrū Mēnonis, illic duo erant colossi ex integris lapi- — Mēnonis
dibus inter se propinqui, quorum alter mutilatus, erat & di — statua
midiatus ruina superioris partis, In cuius basi exaudie tua
basi quotidie sonitus quidā ignota cā. Strabo ait li. vii.
se illic affuisse cum Helio gallo & sonitum esse factū, sed
se ignorare cām & auctorē, nec posse credere id ex cōpo-
sitione lapidū nullo ipulsore fieri, de hoc et Pli. sic me-
minit lib, xxxvi. Non absimiliter illi narrat in thebis de
lubro serapis vt puto Mēnonis statua dicatus, quē quo-
tidiano solis ortu contactū radiis crepare dicunt.i. crepi
tum facere. Dimidio Mēnone.i. dimidiata & mutila
ta statua Mēnonis. Resonant, crepant. Corde magi
ce.i. sonitus qui putat fieri arte magica, nulla alia extan
te cā. Vetus thebe, grece dixit, vnde singularē numerum
posuit, sicut Virgi. in.v. Micene posuit numero singula-
ri. Depulsus & vrbe Micene Silius. Ante Agamēnoniā
gratissima tecta Micenen. Et fit Thebe thebus sicut Pe
nelope penelopes. Thebas in egypto condidit Busiris,
quorum moenia cōplexa erant centū quadraginta stadia
centū portas, siue vt alii aiunt, centū aulas hūt, totidem
olim pricipū domos, solitasq singulas vbi negociū exe-
gerat dena armatorum milia effundere. De quibus Plinius,
Strabo, Diodorus. Solinus, Homerus, & Mella. Cētū
obruta portis, Nam euerse erat vt scribit Stra. Centū

Illic cęruleos,hic piscem fluminis,illic
Oppida tota canem venerantur, nemo dianã.
Porrum & cępe nefas violare ac frãgere morsu.
O sanctas gẽtes,quibus hęc nascunt in hortis
Numina,lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa,nefas illic foetum iugulare capellę,
Carnibus humanis vesci licet, attonito quum
Tale super coenam facinus nararet Vlysses
Alcinoo,bilem aut risum fortasse quibusdam
Moverat vt mẽdax aretalogus,in mare nemo
Hunc abicit sęua dignum veraq; carybdi,
Fingentẽ immanes Lęstrygonas, & cyclopasẽ

portis,pro centũ portarum quas vt diximus habuit, quę in Boeotia fuerunt,septẽ tm̃ habuerũt, vñ Home. quis centum portę portarum quãq; ducenti Sublimes in equis hoies & curribus erranti. Illic cęruleos,in alia inqt parte ęgypti tota oppida venerant pisces marinos vt lepidotum & oxyrynchũ. Hic piscem fluminis.i. apud Latopolitanos qui vt diximus Latum piscem Nili colunt, aut Babyloni os qui cepum piscẽ adorãt. Oppida tota, vniversa vt diximus ęgyptus canẽ Bonẽ & feriem colit. sed tanto cultu canem vt auctore Herodoto tota domus in qua canis extinguatur acta lamentatione toto corpore radat.q̃d indiciũ est maximi apud illos luctus. Hocq; id facere vident q; canis cum venatibus tum custodię domesticę aptus est.propterea deum qui apud eos Anubis vocatur capite fingunt canino, significantes custodem corporis osiridis atq; Isidis fuisse, vnde Oui. lib. ix.meta.loquẽs de comitibus Isidis sic inqt. Cum qua latrator Anubis. De eo multa Diodorus & Herodotus & Eusebius de pparatione euangelica. Nemo Dianam. Hoc dictum est stomacho.colunt inquit canẽ quo vtit Diana in venationibus,ipsam vero deã negligũt. Scribit tñ Herodo.lib.ii.Bubastim coli ab ęgyptiis q̃ apud grecos Diana appellat in vrbe Bubasti tẽplo oium ma-

Buba stis

xime memorabili & aspectu in circũdissimo. vñ Oui. li.ix.meta. Sanctaq; Bubastis,variisq; coloribus apis, dicta aũt Diana auctore Cicero.in lib.de na.deorum q; no-

Diana vnde

ctu quasi diem efficeret. Porrum & cepe. Tradit Diodorus ęgyptios vtilitatis cã abstinere alios faba. Lente alios,nõnullos caseo, alios cepis & porris. Gelius aũt ait eã cãm ab sacerdotibus ęgyptiis afferri mari cur pelusiotę cepe non edant,quia solũ olerum oinm cõtra lunę aucta atq; dãna vices minuendi & augẽdi habeat cõtrarias. Pli. lib.xix.cap.v. Aliũ.Cepasq; inter deos iureiurando hẽt ęgyptus. O sanctas gentes. Acclamatio per derisum in stultã superstitionẽ ęgyptiorum q olera & bruta vt numina colant & non edant,carnibus vero humanis vescant. Aĩalibus Lanatis. Ouẽ.n. vt diximus Saitę & Thebani colũt hac rõne q; bis pariat, & lanicio velamẽta corpori.l:cte vero & caseo alimenta pstet. Foetũ capellę,Capra & hircus apud Mendesios colunt. Carnibus humanis.hinc exit ois poetę indignatio, comedũt inquit carnes humanas tanq̃ fas sit. Attonito quum, Vlysses post euersum Ilion quũ in patriã rediret decem annis p mare agitatus,naue amissa naufragus & nudus in Corcyrã insulã ad pheaces adnatauit, nudũ inuenit frondibus opertũ Nausica filia Alcinio regis,quę veste donatũ ad patrem perduxit,is sup cœnã Alcinoo & cęteris cõuiuis narrabat cursum & errores suos: & vt primum ab Ilio pfectus peruenisset ad Ciconas populos in Thraciam,deinde ad Lothophagos in Aphricã,ad Lestrigonas in cãpaniam vbi socium absumpsit Antiphates,ad Cyclopas I Siciliã, e quibus vnus fuisset Polyphemus Neptuni filius,cuius fabulã supius enarrauimus Phęaces deniq; multis eũ opibus donatum in Ithacã deduxerunt.xx.anno postq̃ in bellum Troianũ pfectus fuerat Sensus ergo est. Vlysses quũ Alcinoo regi sup cœnã nararet tale scelus.i.hoies fuisse absumptos ab Antiphate & Polyphemo,qui aderant partim vt rẽ fabulosam ridebant quasi qui ridicula censerent,partim idignabãt, nam Vlyssem vt mendacem aretalogũ hẽbãt. Attonito,mirabundo nouitate rei. Bilẽ mouerat.i.colerã & indignationẽ. Bilis.n.latinũ ẽ, colera vero grecũ. Aretalogus, is dr̃ qui fingẽdis mendaciis auditores monet ab arte verborum.

Areta logus

Nam αρετη significat virtutem,& λογος verbum, Et Tranqllus scribit Augustũ post cœnã aretalogis delectatum,& Porphyrio ait i.i. sermone Crispinũ phm quendam loquacissimũ,aretalogũ appellatũ fuisse. qm̃ carmina garrula scripserit. In mare nemo. Sensus est & ordo. Si aliqs nondũ ebrius & qui minimũ temetum duxerat ex vrna corcyrea subaudi dixit Nemo abiicit hunc in mare:q.d. eũ dignũ esse qui abiiciat vt mẽdacissimus,legendũq; est cũ indignatiõe. Dignũ sęua charybdi, ac si dicat dignũ qui mergat atrocissimo pelago,quale est inter Scyllã & charybdim. Vera

Cha rybdis

q,hoc est non fabulosa a qua oino deuoraret. Nã fabulę tradunt charybdim mulierẽ fuisse voracissimã, quę quũ boues Herculi furata fuisset ab eo in mare fuerit p iecta, vbi nunc & veteres exercet rapinas, vnde nomen mari datũ est, poeta ergo quũ sciat illud fabulosum eẽ q̃d de charybdi narrat,ait Vlyssem dignũ esse verã nõ ficta charybdia qua absumat & deuoret qñ tã mendax sit. Constat aũt charybdim & Scyllã scopulos esse iter Siciliã & Italiã vbi mare piculosum est nautis,q; cõtrarius fluctuũ cursus collisionẽ facit & rapta queq; absorbet & reiicit. Virgi. Dextrũ scylla latus,leuũ implacata charybdis Obsidet. Scopulos & saxa fuisse docet idẽ in iii. Et pater Anchises nimirum hęc illa charybdis. Hos helenus scopulos,hęc saxa horrenda canebat. Mella vero sic scribit. Scylla saxũ est,charybdis mare vtrũq; noxiũ appulsis. Scylla in Italia est charybdis in Sicilia. Fingentẽ,hinc oñdit mendacẽ esse Vlyssem, & q̃ de lęstrygonibus narrant & cyclopibus esse ficta q; hoies.s. comederent. Lestrygones,formię in agro cãpano iuxta caietã sedes fuit Lęstrygonũ,auctor ẽ Pli. Cyclopes,Cyclopes sedes suas habuere I Sicilia (vt diximus supius). Nã citius Scyllã,tã inquit illuda veritate resilit q̃d Lęstrygões & cyclopes comedãt hoies, vt citius credã illud esse verum q̃d de Scylla nobis narrat & Symplegadibus & ventis vtre iclusis. Sicq; oñdit tã hęc q̃ illa fabulosa eẽ, atq; hęc oia pstruit vt fabulosa, vt oñdat q̃ ipse dicturus est esse verissima. Scyllam. fingunt Scyllã nympha filiã Phorci & Cretheidos dilectam fuisse a Glauco quẽ Circe deperibat, & quũ is in Scylla pnior esset,irata Circe fontẽ in quo nympha lauari solebat venenis infecit,in quẽ quũ illa descendisset pubetenus in varias mutata est formas,q̃ horrens deformitatẽ suã in ma-

re se pcipitavit. Canes vero ꝛ lupi ob hoc ex ea nati fingunter, quia ipsa loca plena sunt monstris marinis, ꝛ saxoꝝ asperitas illic imitaẗ latratus caniũ. Virgi. Et cerule is canibus resonantia saxa. Cõcurrẽtia saxa.i. q̃ Symplegades inter se concurrant ꝛ collidanẗ. Finxerunt.n. insulas duas esse in bosphoro thracio instabiles que nõ sine periculo trãseuntiũ concurrerent. Cuius rei hec est rõ q̃ he parvo discrete ĩtervallo ex adverso intrantibus gemine cernebanẗ, pauluq̃ deflexa acie coeuntiũ speciem pbebant. Dicte aũt grece Symplegades ꝛ Syndromades a συνδρομη.i. cõcursu, vnde hĩc ait ꝛ cõcurrẽtia saxa dicte ẽt Cyanee. De his Strabo in.iii. Pli.in.iiii. ẽ Vale. Flac.in.i. Talibus hortaẗ iuvenẽ proprioꝗ iubenti Concutit certus scythico cõcurrere ponto Cyaneas, Cyane vero nomen est fontis in Sicilia apud Syracusas iuxta quem pluto rapuit pserpinã, cui nomen a Cyane Nympha que voluit inhibere plutonẽ ne pserpinã absportaret iditũ scribit Claudia. ꝛ Ovi. Illud aũt sciendũ Cyane pro nympha sive fonte prima corripe.

Sym-plegades

Cyanee

Cyane

Vtres, scribit Home. Aeolũ regẽ ventoꝝ Vlyssi tradidisse vtrẽ in quo inclusi erant oẽs venti adversi, liberũ aũt reliquisse Zephyꝝ qui naviganti secundus erat, sociosq̃ suos ratos messe thesauꝝ dormiẽte Vlysse dissuisse vtrẽ, ꝛ orta tẽpestate relatũ ad Aeolũ, quo tpe vt narrat Alcinoo Apud Home. cogitavit de nece sibi cõsciscenda. Elpenora. Narrat Vlysses apud Home. Quũ Macareus nautus, polites, Elpenor ꝛ Eurylocus cũ duo deviginti alus socus sorte electi missi fuissent ad Circen oẽs ab ea propinatis poculis medicatis ꝛ tactis virga capillis in sus conversos fuisse, pter Eurylochũ qui fugiẽs de oibus monuit Vlyssem q̃ arrepto gladio Circe minitans impetravit vt in pristinã formã restituerenẗ, vñ ita loquiẗ Macareus ca. Ovidi. Sorte sumus lecti, sors me, fidũq̃ polyten. Eurylochũ simul. nimisq̃ elpenora vini, Bisq̃ novẽ socios Circea ad moenia misit. Ceteꝝ elpenor postq̃ impetratus fuit deũ pperanter sequiẗ Vlyssem, e scalis longis decidens collũ sibi fregit, qd ipse apd inferos percunctanti Vlyssi refert, rogatq̃ ne se insepultum relinquat. vñ Marti. ad casum eius allusit quũ diceret de Philostrato. Pene imitatus obit ẽuis Elpenora fatis. Preceps per longos dũ ruit vsq̃ gradus. Et licet Home. tradat socios Vlyssis mutatos in sues. Papi. tñ in syluis dissentiens ait in lupos conversos fuisse. Cedant vitree iuga perfida circes Dulichiis vlulata lupis. Tã vacui capitis. existimavit inq̃t phęacas tã modici cerebri, quibus facile oia persuaderet. Estq̃ dictũ cũ summa indignatione, vt sint verba ipsius Corcyrei ind gnantis tam apertis figmentis deludi, põt hoc ẽt tribui poete dãnati tam aperta mendacia. Phęaca. hoc est Corcyrensem. Nam insula appellata est Corcyra a virgine Corcyra rapta a Neptuno, ex iis natus est Phęacus, a quo Phęaces sunt denoiati, ex Phęaco Alcinous qui Vlyssem in Ithacã duxit, de hoc ẽt aĩ in. v. saty. Sic aliqs subaudi dixit. Merito non iniuria, sicq̃ ostẽdit falsa fuisse q̃ narrarenẗ ab Vlysse, vt merito conuiue stomacharenẗ. Temetũ duxe. i. hauserat ꝛ paꝝ biberat, emẽdãdus est versus vt legas Temetũ duxerat, nõ aũt deduxerat, quũ prima ꝛ secunda syllaba producaẗ in Temeto, qd docet ꝛ Donatus in Andria Terẽtii illic. Sane pol temulenta est mulier. Et Plautus in Aulularia. quia qa Temeti nihil allatũ intelligo, versus est.n. senarius Et Ora. in epist. Pullos, ova, cadũ Temeti. nempe mõ isto, vbi Porphyrio docet primã syllabã Temeto longã esse. Temetũ, tum veteres auctore Pli. Temetum appellavere vinum dictũ ab eo quia teneat mentẽ, vnde ꝛ temulentia noiata. Sub nullo. teste verba sunt poete. Poterat i quit narrare Vlysses que vellet, quia nullum adhibebat testẽ q diceret se monstrũ vidisse, vtpote q solus amissis socus naufragiũ evaserat, sicq̃ cũ sequẽtibus cõiũgit vt sit sensus. Que ab Vlysse dicta fuerũt testibus carẽt, sed que nos narraturi sumus vera sunt ꝛ gesta cõsule vinco, vt q̃ scin possint falsane sint an vera. Cõsule vin. vt vera videreẗ historia posuit nomẽ cõsulis, Vinci rufini eqtis Romani mentionẽ facit. Cor. Taci. q lege cornelia de falsis dãnatus est a Nerone, De Vinco itẽ Trãquillus in Nerone sic memit. Duabus cõiurationibus pvulgatis quarũ prior maiorq̃ pisoniana Rome posterior vinciana Bñuenti cõflata atq̃ detecta est. Et ita dicimus vinciana a vinco, quẽadmodũ Brutiana a Bruto, ꝛ Lucalliana a lucullo, de hocq̃ absurdũ nõ ẽ intelligi. ait.n. Nup gesta, nã Nup de lõgo tpe vt disseruimus in.i. satyra dr̃, vt id ẽt tpibus Neronis accidere potuerit qd mõ narrat factũ in egypto. legendũ igiẗ est vinco, nõ iunco, qd in aliis codicibus legiẗ. Sup moenia. i. vl contra vrbẽ Copton, nã erãt in extrema pte egypti. Copti, coptus cõis est civit is arabũ ꝛ egyptioꝝ, quo oẽ tributũ indicũ, arabicũ ẽ ethiopicũ, qd arabico sinu advehebaẗ, deferebãt velut in cõe emporiũ, auctor est Stra. Calide, pp situ regionis calidũ. Scelus vulgi, qd a vulgo ꝛ plebe egiptia cõmissum est. Et graviora, subaudi a superiore referemus. Cũctis cothurnis, q̃ sint ea que in tragoediis tractanẗ, in qbus nõ cõstat ab vllo populo hoiem fuisse comesum, quẽadmodũ factũ est ab hoc de quo narraturus sum. Cothurnis, calciamẽta sunt tragoedoꝝ, iis ẽt vtebanẗ mulieres, vñ illud ante Nullis adiuta cothurnis. Nã scelus a pyrrha. Sẽsus ẽ, post hũanũ genus reparatũ a Deucaliõe ꝛ pyrrha Nullũ apud tragicos invenies populũ q scelus hoc cõmiserit vt hoiem. s. cõederit, quẽadmodũ fecit populus egyptius. Nã in tragoediis vnũ tñ leges aut paucos hoc scelus cõmisisse vt. s. hoiem occiderint apposuerintq̃ in coenis, ordo aũt est. Nullus populus apud tragicos facit scelus. i. cõmittit hoc scelus vt cõedat hoiem. A pyrrha. i. post pyrrã, hoc est [illegible] reparationẽ hũani generis, qd

Elpenor

Corcyra vñ Phęaces

Vicus Ruffinus

coptus

Nam citius scyllam, vel concurrentia saxa
Cyanees, plenos ẽ tempestatibus vtres
Crediderim, aut tenui pcussum verbere circes,
Et cum remigibus grunisse Elpenora porcis,
Tam vacui capitis populũ Phęaca putavit,
Sic aliquis merito nõdũ ebrius, ẽ minimũ qui
De Corcyrea Temetum duxerat vrna,
Solus.n. hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Nos miranda quidẽ, sed nuper consule vinco
Gesta super calide referemus moenia copti,
Nos vulgi scelus, ẽ cũctis graviora cothurnis,
Nam scelus a pyrrha, q̃q̃ oia syrmata volvas
Nullus apud tragicos populus facit, accipe nr̃o
Dira quod exemplum feritas produxerit evo,

quit acerrime inter se seuiant, nisi tamē aliquem interimunt putant rem iocularem agi. Et sane, ordo est, Et q̄ omnes sic viuant expositiue tot milia turbę sanę rixantis. idest q̄ nullus rixantium interficiatur sed oēs sunt sani. Ergo acrior impetus, subaudi est aut fit. Tela domestica. cōtorquent inquit saxa quę domi

totius grecię vrbes necessaria totius nauigationis diuerticula erant. Altera pars.i.combitę, sensus est vbi a Combitis prelium instauratum est. Tentiritę insequūtur omnes conuersos in fugam. in qua trepidatiōe quidam lapsus interficitur. Qui vicina, ordo est illi qui colunt tentira viciua vmbrosę palmę instant.i.vrgent ē

solent esse in prōptu agētibus seditionem, est ante expositio. Nec hunc lapidē.i. nec talem lapidem torquent. Qualis, accusatiuus est pluralis. Turnus.s.torsit.nā turnus vt scribit Virgi. in xii. ęneam singulari certamine secum pugnantem ingenti saxum iecit. Dale est carmen. Vix illud lecti vix sex ceruice subirent qualia nūc hominum producit corpora tellus. Et aiax nā ꝛ aiax auctore Homero in vii. Iliados ingens saxū contorsit in Hectorem.

Quo.i. quali. Tydes.i.diomedes filius Tydei ꝛ argię Adrasti. qui vt auctor est idem I quinto Iliados in ęneā misit saxum quantum septem homines tollerent, eo nisi venus mater affuisset interemptus fuisset. Sed quē, pro qualem. Dissimiles illis, scilicet dextris turni Aiacis ꝛ diomedis. Nostro tempore, quasi quo iam omnia sunt deteriora. Nam genus, nō est inquit mirum homines in dies fieri imbecilliores. Nā vsq̄ ab ętate Homeri genus humanum decrescebat. Hoc autem ait quia Homerus sępe in iliade conqueritur corpora mortalium fieri minora. Cuius auctoritatem secutus

Et sanę quod tot rixantis milia turbæ
Sic viuant omnes, ergo acriore impetus, ē iam
Saxa inclinatis per humū quęsita lacertis
Incipiūt torquere domestica seditione
Tæla nec hūc lapidem, qualis ē turnus ē aiax,
Et quo tydides percussit pondere coxam
Aeneæ, sed quem valeant emittere dextræ
Illis dissimiles, et nostro tempore natæ.
Nam genus hoc viuo iam decrescebat homero
Terra malos homines nūc educat, atq̄ pusillos,
Ergo deus quicunq̄ aspexit, ridet et odit.
A diuerticulo repetatur fabula. postq̄
Subsidiis auctis pars altera promere ferrū
Audet ē, in sectis pugnam instaurare sagittis.
Terga fugę celeri pręstantibus omnibus instant
Qui vicina colūt vmbrosæ tentira palmę,
Labitur hic quidam nimia formidine cursum
Præcipitans capiturq̄, ast illū in plurima sectū
Frusta ac particulas, vt multis mortuus vnus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno
Aut verubus, longū vsq̄ adeo tardūq̄ putauit
Expectare focos contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet quod nō violauerit ignem
Quem summa cęli raptū de parte prometheus
Donauit terris, elemento gratulor, ē te
Exultare reor, sed qui mordere cadauer
Sustinuit nihil vnquam hac carne libētius edit.
Nam scelere in tanto ne quęras, ē dubites an
Prima voluptatem gula senserit, vltimus antē
Qui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis aliquid de sanguine gustat.

premunt. Palmę, nā illic plurima palma prouenit, vnde Plinius loquens de palma ita scribit. Quędam in Syria ē egipto in binos diuidūt se truncos. Ast illum in plurima sectum frusta, ordo est Ast vitrix turba edit illum sectum in plurima frustra ꝛ particulas ita sectum vt vnus mortuus sufficeret multis. Hinc gaudere libet scelus poeta his verbis aggrauat, est.n.sensus, tā crudele inqt fuit hoīem crudū comedere, vt mihi etiā lętari libeat q̄ sceleri scelus nō addiderūt idest q̄ ignem rem tam sacram coquēdo mortuum non polluerunt, Hic ex hac re.s.q̄ non violauerit ignē. Promotheus Prometheus thems filius fuit iapeti ex Asia nympha quē mirę prudētię fuisse constat, ꝑ̄ ꝛ pmotheus dictus ē απο τησ προμηθειασ idest a prouidentia, cū antiquitas finxit, quū iuppiter mortalibus ignem eripuisset indigne ferens se deceptū a pmetheo in portiōe carnis immolatę, cōsuetū insidiari sua cā erepitū mortalibus ignē restituere cogitasse. itaq̄ cęteris remotis deuenisse ad Iouis ignem, eoq̄ subrepto et in ferulam coniecto currentem iactantēq̄ ferulam ne spiritus in

Plinius.in. vii.ait. Cuncto mortalium generi minorē staturam in dies fieri. Raroq̄ eē parētibus prodeciores. Aspexit tā malos ē pusillos. Rideq̄ pusilli sunt. Odit q̄ mali. A diuerticulo, a digressione quam fecit commemorando hęc de turno. Aiace, et Diomede vt sit sensus a digressione discendamus.i digressionem omittamus ꝛ fabulam ceptam repetamus vt scilicet mutuum inter ęgyptios odium narremus. Est autem diuerticulū vbi iter deuia flectitur Terentius in eunuco. Vbi ad ipsum veni diuerticulum. Est enim vocabulum deductum a diuerto q̄ a via diuertamus. Diuertere etiā capitur pro hospitari. vnde et diuersorium pro quolibet hospitio, quo significat accipitur etiam diuerticulum.

Diuerticulū

Diuertere

Diuersorium

Valerius lib.iiii.cap̄.de abstinentia, fertilissimę debiaq̄

terclusus vaporis extingueretur ad homines detulisse. Quare deoꝝ indignatione pandoram immissam terris poenę causa. nam per eam mulierum patefacto dolio erupisse omnium pestium genera. quibus homines laborarēt. Elemēto.i.igni. quē elemētū appellat q̄ ex cęlesti elemēto raptus fuerit.i. igne illo cęlesti. Ette.s.o volusi. Qui sustinuit, q̄ tollerauit. N.ā rōnē reddit qre tā libenter comederint. Est aūt ordo et sensus, Nā ille q stetit vltimus absumpto iam toto corpore, gustant aliquid de sanguine ductis digitis per terram, hoc dico ne quęras ē ne dubites in tāto scelere an prima gula senserit voluptatem sicq̄ ostendit talem cibum suauem omnibus illis fuisse. Vascones. vascones populi sunt vlterioris hispanię quę in gallicum ꝛ britannicum vergit ocea-

Vascones vt fama est alimentis talibus vsi
Produxere animas, sed res diuersa sed illic
Fortunę inuidia est bellorumq; vltima casus
Extremi, longeq; dira obsidionis egestas
Huius.n.quod nunc agitur miserabile debet
Exemplum eē cibi, sicut modo dicta mihi gēs
Post oēs herbas, post cuncta animalia quicquid
Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis
Pallorem & maciem & tenues miserātibus, artus
Membra aliena fame lacerabant, eē parati
Et sua quisnā hoīum veniam dare qs ve deorū
Viribus abnuerit dira atq; immania passis,
Et quibus illorū poterant ignoscere manes
Quorū corporibus vescantur? sed melius nos
Zenonis pręcepta monent, nec omnia, quędam
Pro vita facienda putat, sed cantaber vnde
Stoicus antiqui pręsertim ętate metelli,
Nūc totus graias nostrasq; habet orbis athenas,
Gallia causidicos docuit facunda britannos

num qui olim a sertorio obsessi ceteris deficientibus alimentis morsus in cadauera suorum iniecerunt, ne.s. fidem suam in populum romanum violarent, quo tēpore Pompeius & Qu. Metellus aduersus Sertorium bella gerebant. De his Apianus. L. Florus & plutarchus. Illud autem obseruandum vascones mediam habere correptam sicuti dicimus Britones & lingones. Ausonius vasconis hoc saltus ęritq; vasconis nominatiuus grecus qui corripitur in fine, sicut britones in hac satyra qua necterribiles cymbri nec britones vnq̄. Talia eni nomina grecā pariter & latinam accipiunt declinationē, Claudianus prospicerem dubiis venturū saxōa ventis. Sic Virgi. grece declinauit troes. Iam vero & rutuli certatim & trōes et omnes vbi breuis ē, es & alibi. Eenęi cyclopes & huc aduertite mentem. Alibi et circū argento clari delphines in orbem. Sed res diuersa.i. dissimilis est. Nam vascones id vrgente necessitate fecerunt quod omnino veniam meret at ęgypti solo quodā detestabili odio & feritate.

Sed illic fortunę inuidia ē, Sensus est, id totū q vascones crudele fecerunt, fortunę omnino est imputandum quę piis inuidere consueuit. vnde Statius, Inuidia fata piis & fors ingentibus ausis illic in eo q vascones fecerūt Bellorūq; vltima.i. extrema necessitas, qualis sępe est in rebus bellicis, vt vltima accipias numero plurali et subaudi sunt. Dira magna. Virg. An sua cuiq; deus fit dira cupido? Casus extremi.s. sunt.i. extrema & i superabilis calamitas, quę omnia factum excusant. Longę obsidiōis qua oppressi sunt a sertorio. Huius enim rōnem affert vascones oīno excusandos eē, Exemplum inquit huius cibi quod nūc agitur.i. de quo loquimur dignum est miseratione. quando impellēte necessitate aliter non potuit fieri, idest si acciderit aut aliqui vrgente necessitate comedant carnes humanas, vt fecerunt vascones digni oīno sūt venia & miseratiōe. Huius cibi.i. talis cibi. Quod, pn̄ie. Miserabile. i. dignū cuius misereamur. Sicut mō, Sēsus ē & ordo.i. quēadmodū gēs dicta mihi mō.i. vascones lacerabāt qcqd cogebat furor vacui vētris post oēs herbas & post cūcta aīalia.i. post absūptionē herbarū et aīaliū lacerabāt inqt mēbra aliena.i. carnes humanas fame.i. instinctu famis hostibus ipsis miserantibus pallorem. Esse parati et sua, idest parati etiam in carnes suas morsus iniicere. Esse enim ē ab edo non a sum. Quisnam hominum, nemo īquit est nec hominū nec deorū, q in huiusmodi delicto vasconibus nō ignoscat, qbus etiā manes cadauerū absumptorū possent ignoscere. Abnuerit, recusauerit. Immania passis, pendēter excusat tale factū qn̄ oīa extrema passi sunt

Viribus.i. viris tam fortibus. Manes antiqui animas quę e corporibus discessissent manes vocauēre, de quibus ex sententia Apulei plura diximus alibi. Sed melius nos Zenonis pręcepta. philosophi stoici docent pro tuenda vita non oīa esse agenda, sed ea dūtaxat quę ab honesto non resiliant, vt ostendat id a vasconibus nō fuisse faciendum vel in extrema fortuna. Ait ergo poeta pręcepta Zenonis stoici (nam stoicę sectę fuit princeps) monere humano generi non id faciendum pro conseruatione vitę. quod fecerūt vascones quum omnino pugnet cum hōesto.

Omnia cum distinctione legendū vt sit. non putat omnia facienda pro vita sed quędam tantū, hoc est quę in honesti nihil habent. Pro vita pro conseruatione vitę.

Sed cantaber vnde stoicus? Cātabri populi sunt hispanię in quorum regionibus sunt vascones, est ergo sensus, Pręcepta stoica optima sūt, sed vnde Stoicus vasco fuit, idest vnde Vascones habuerūt pręcepta philosophię quasi dicat talia pręcepta vt barbari ignorauerūt & pp̄terea comederūt carnes hūanas. Antiqui metelli.i. quo tempore vascōes vt diximus a sertorio obsidebātur. Q. Metellus auctore Apiano bella aduersus sertorium gerebat. Antiqui ergo ad differentiam recentiorū multi enim ab eo fuere metelli. est eni hic ille. Qu. Metellus q aduersus Iugurthā bellum gessit, de quo multa Salustius. Nūc totus graias. nostra inquit ętate oēs scimus disciplinas & grecas & latinas phicas, ita vt nulla extet excusatio si hominem cōedamus. Athenas.i. disciplinas philosophicas atticas et nostras.i. latinas & romanas. Athenis antē omnium disciplinarū floruere studia, vnde Cice. pro. L. Flacco. Adsunt athenienses, vnde humanitas doctrina, religio. fruges, iura, leges ortę atque in omnes terras distribute putantur. Gallia causidicos, in gallia pręclari fuere rethores, Statius Tolosanus de quo Eusebius de temporibus, Vatienus Iulius florus de quo sic meminit Quintilianus. Is fuit iulius florus in eloquentia galliarū quoniā ibi demū exercuit eam princeps alioquin inter paucos disertus et dignus illa propinquitate pręterea Lugduni, vt diximus illic aut lugdunensem rhetor dicturus ad aram, exercebatur ars oratoria, edito certamine a Caligula gręce iam neq; facundię non sine magno amittentium dedecore. Est ergo sensus studia inquit liberalium artium iam ad gentes Barbaras & remotissimas peruenere, quatinus filii Britannorū sub gallica disciplina rhetoricen discunt Nam et supra in. vii. satyra docuit in gallia peritos existere causidicos & magnis affici pręmiis illic nutricula causidicorū Gallia Britannia autē insula est galli.i o:ea

Cantabri

Statius Tolosanus

Vatienus

De conducendo loquitur iam rhetore thule,
Nobilis ille tamen populus, quē diximus, ē par
Virtute atque fide, sed maior clade saguntus,
Tale quid excusat, meotide sęuior ara
Aegyptus, quippe illa nefandi taurica sacri
Inuentrix homines (vt iā quę carmina tradūt
Digna fide credas) tantū immolat, vlterius nil
Aut grauius cultro timet hostia, qs modo casus
Impulit hos, quę tanta fames, infestaq; vallo
Arma coegerunt, tam detestabile monstrum
Audere? an ne aliam terra memphitide sicca
Inuidiam facerent nolenti surgere nilo?
Qua nec terribiles cymbri, nec britones vnq̄

hi. De Britannis scribit sic Cor. Tacitus in vita Iulii agricolę. Iam vero agricola pricipum filios liberalibus artibus erudire, & ingenia Britannorū studiis gallorum anferre vt qui modo linguā romanam abnuebant eloquentia concupiscerent inde ēt habitus nostri honor & frequens toga, vnde recte sequitur De conducendo loquitur iam rhetore Thule Strabo docet Massilię studia litterarum floruisse. Thule hęc est insula

Thule de qua Virg. Tibi seruiat vltima thule. est enim insula in vltima parte septētrionis de qua sic Strabo lib. quarto. De thule itē obscura est historia ꝓpter eius in vltima loca remotionem, hanc si quidem ad septemtrionem expositam locant. Plin. ex aduerso hibernię & Britanię in mari germanico locat vltimam omnium quę memorantur. In qua sol stitio nullas eē noctes indicat cancri signum sole transeunte, nullosq; contra per brumam dies. Nobilis ille populus, sensus est, populus ille nobilis vasconum et vrbs Saguntus licet impii videri possint, alter q; comederit carnes humanas, altera q; se suaq; omnia igni & ferro absumi q̄ hosti tradere maluerit, habent tū vnde illud excusent scilicet extremam necessitatem, sed egyptii nullam honestam habent excusationem quū per summam crudelitatem vltro id faciant. Saguntus autem ci-

Saguntus uitas est hispanię, quę quasi media inter romanoꝝ & cartaginensium fines iure foederis in libertate relicta, post ea romanis addicta initaq; societate romani imperii aduersus se Annibalem cōcitauit, a quo obsessa octauo demum mense capta est, Est autem ordo. Ille nobilis populus quē diximus, & Saguntus par virtute atq; fide, sed clade maior excusat quid tale. Maior clade, ęquiparat Saguntinos vasconibus fide et virtute, sed aut clade maiores fuisse Saguntinos, quippe qui & se & omnia sua penitus igni absumpserint quod non fecerunt vascones. maior ergo clades fuit Saguntinoꝝ. Aegyptus sęuior subaudi est. Ara meotide, meotis paulus ē scytię, quā efficit tanais amnis, qui europā ab asia disterminat, illic in cheronesso taurica quę hostio meotidis adheret templum fuit Dianę, ad cuius aram viui homines immo-

Meotis labantur. de qua intellexit Valerius Flaccus libro secundo loquens de Thoante sic, Taurorumq; locos delubra

Diana taurica q; sęua dianę Aduenit, hic illum tristi dea prę ficis arę Ense dato. De ea multa etiam Ouidius in ponto com-

Tauroscytę memorat. Qui cheronesum ipsam incolunt Tauroscythę sunt appellati a monte tauro qui illic est, licet & in Cilicia alius sit eiusdem nominis. Ara autem meotide dixit pro meotica sicuti ē paulo infra. Memphitide terra pro memphitica, hocq; necessitate metri non recipientis ablatiuū mēphitica. Quippe illa taurica ordo ē illa taurica inuētrix nefandi sacri imolat tm̄ hoīs. vt credas iam digna esse fide quę carmina tradunt. idest quę poetę cecinerūt, quasi dicat potes iam credere & ea quę a poetis referuntur huiusmodi vera esse, quando et apud egyptios tam sęua agantur. Vlterius nil timet, ac si dicat

non timet vt cōmedatur. Qui modo casus, acclamatio in detestationem tantę crudelitatis quum nulla ipellente causa tantum scelus perpetrent. Mōstrum vt homines comedant. An ne inuidiam facerent, si nilus inquit vt iratus egyptum inundare nollet, nūquid egyptii ad eius indignationem possent aliquid crudelius facere ac si dicat possint ne eum grauiore contumelia lacessere, hoc āt icciro dicit & solebāt accolę fluminis aliqua imani crudelitate incrementa & inundatiōē irritare sum pto exemplo a busiride, qui primus imolato homine id instituit a Thrasilo edoctus, quem pmū suo inuento immolauit Cuius meminit Ouidius in arte amandi. Dicitur egyptus caruisse in nātibus arua Imbribus q; atq; annos sicca fuisse nouem Quū Thrasilus busiri adit mōstratq; piari. Hospitis effuso sanguine posse Iouem. illi Busiris fies Iouis hostia primus inquit et egypto tu dabis hospes aqua. Nam eum vt diximus primum immolauit. Ouidius in Ibin. Vt qui post annos sacri monstrator inquit Elicuit pluuias victima cesus aquas. Memphitide terra forma patronymica dixit mēphitide ꝓ memphitica terra, hoc ē egypto, nā memphis ciuitas est egypti, quam sepe poetę pro egypto ponūt, eam condidit Ogdous qui vchorens cognominatus est, ambitus stadiorum centum et quinquaginta vrbem omnium egypti prę clarissimam opportuniore totius eius orę loco, vbi nilus i plures scissus partes efficit formam Deltę, egyptiorum autem regia est, ibi templum est Apidis, qui apud eos pro deo habetur Nolenti surgere nilo, idest nolenti crescere et inundare egyptum, quę quotannis crescente fluuio Nili inundatio

solet inundari. Nam nilus solus inter reliqua flumina adeo vt scribit Diodorus ęstate crescit quum decrescant cętera vt totam inūdet egyptum, hieme minuatur quum reliqua augeātur. Qua nec terribiles, per comparationem egyptios crudelitate omnibus prefert barbaris et immanibus, vt sit ordo et sensus vulgus im Cymbri belle & inutile egyptiorum sęuit hac, idest tali rabie, qua pro quali terribiles cymbri non sęuierunt, ii enim sunt germanię proximi oceano, qui animo et audacia prestātissimi et manuum virtute ac celeritate & impetu egregii in bello. fulguri similes videbātur, itaq; ipsorum impetum nemo sustinere poterat. Nam multos magnosq; exercitus romanos penitus deleuerunt. Vnde iure a Britones poeta terribiles nominantur. Eos demum quum in Italiam venissent. Marius profligauit. Britones, populi sunt germanię denominati a Britone filio terrę, cuius fuit filius Mannius, de quo diximus apud Persium presto est mihi Mannius heres progenies terrę. Illud obseruandum est Britones vltimam corripere quia inflexio sit grę ca sicuti ante Vascones et fama est. Et. apud Virgilium. Iam vero et rutuli certatim et troes et omnes. Et alibi ferrum exercebant vasto Cyclopes in Antro.

Sauromateq́ truces, aut immanes agathyrsi
Hac seuit rabie imbelle & inutile vulgus
Paruula fictibilis solitum dare vela phasellis
Et breuibus pictę remis incumbere testę,
Nec poenam sceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quoꝝ mēte pares sunt
Et similes ira atq́ fames. molissima corda
Humano generi dare se natura fatetur.
Quę lachrymas dedit, hęc nostri ps intima sen
Plorare ergo iubet causam lugētis amici (sus.
Squalloremq́ rei, pupillum ad iura vocantem
Circumscriptorem, cuius manantia fletus
Ora puellares faciunt incerta capilli,
Naturę imperio geminus quū funus adultę
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans
Et minor igne rogi; qs.n.bonus, & face dignus

Sauromatę, populi sunt scythię circa moetim paludem, De quibus pluscula diximus in secūda satyra vltra Sauromatis. Agathyrsi, populi sunt scythię Gelonis cōtermini dicti ab Agatyrso filio Herculis, ora artusq́ pingunt, vt quiq́ maioribus ꝓstant, ita magis vel minus, vnde poeta appellauit pictos Agatyrsos. Hac rabie. i. tali, qualem ostēdimus supra. Vulgus, ęgyptiorum. Solitum dare vela, hinc maxime emergit idignatio q cū in reliquo vitę genere sint molissimi & effeminati carnibus humanis vescantur, quod populi barbari & feri nō faciunt Tradit enim Strabo vt pauloante retulimus ad canopica quędam solēnia ingentem turbam ꝑ fossam ex Alexādria descendere, quę die ac nocte nauiculis plena ē virorum, ac mulierum impudenter canentium, ac saltātium cū omni dissolutione, vbi ait tanta facilitate nauigari, vt scaphis etiam testaties vtātur. i. fictilibus. Phasellis pictis, nauiculis, Virgi. Et circum pictis vehitur sua rura phasellis. Testę, nauiculę testacę. Nec poenam, licet hoc ad ęgyptios pertineat, potest tn̄ & generale in oēs dictum videri, vt sit sensus, illis populis quoꝝ mens ira pariter atq́ praua voluntate ad scelus mouet, paria supplicia & digna nō inuenientur. vt ostendat eos omnino dignissimos esse omni cruciatu. Ille enim qui impulsu irę aliquid crudele facit, leuius peccasse videtur, q̄ qui & impulsu irę & cōsensu animi accedente turpitudinem cōmittit, primi enim illi mētis impetus in potestate nostra nō sunt ex quo digni videmur venia. Sed quū iram sequatur & deliberata voluntas tunc demum scelerati censemur, & omni supplicio dignissimi.

Poenam sceleri inuenies. subaudi a sequētibus dignā & conuenientem. Ira atq́ fames pares & similes, hoc est qui per iram & animi consensum, idest famem quādam & sęuam cupiditatem animū suum ad perficiendum scelus applicant, vt per famen rabidam quādam seuiēdi cupiditatem intelligas, simulq́ respicit ad id qđ quasi per famem cōmederūt carnes humanas. Mollissima corda, hipophora est, quasi aliquis dixerit non esse mirum si tam crudelia cōmittantur, quando ita natura hominem ad crudelitatē formauerit, Et ipse respōdeat, naturam fateri non crudelitatem sed pietatem homini ingenerasse, quando lachrymas dedit quibus indicat incommodis se dolere alienis. Hęc nostri pars optima sensus, Alii sunt qui pars optima legunt, alii ps vltima. Ego autem legendum esse puto, & sic corrigendum. Hęc est pars intima nostri sensus, idest ipię lachrymę sunt quę interiorem partem nostri sensus patefaciunt. nam per lachrymas interiorem pietatem ostendimus. ergo inquit natura nobis dedit pietatem, quę per lachrymas cognoscitur, iubet enim nos aliena incōmoda plorare. Squallorem rei, idest incōmoda & aduersa rei squallentis & moesti. Est enim squallor alta illa cōgeries sordiū quę in corporibus humanis incultis squalorosisq́ apparet. deductūq́ videtur vocabulum a squamis quas situs ille inquinamētorum in corpore imitatur, lege Macrobium & Gelium. Squallentem tamen etiam pro splendente poni apud auctores legimus, vñ Virgi. in. iiii. georgicoꝝ. Alter erit maculis auro squalentibus ardens. — Squal lor

Pupillum, ploramus etiā inquit pupillum q in ius deceptorem & bonorum suorum raptorē vocat. Circūscriptorē, deceptorē a circūscribo, de quo dictum est abūde illic. Quot Basilus socios, quot circūscripserit hirus. Cuius. s. pupilli, est autem ordo, Cuius capilli puellares faciunt ora manantia fletus incerta. Manantia illud obseruandum, apud auctores talem inueniri locutiōem, Aqua dulcis manat ex fonte, Et fons manat aquā dulcē, vt hoc loco & alibi in. vi. saty. Et longam manantia labra salinam, Et fons manat aqua dulci, Plinius libro xxii. cap. xxii. Cauli fractus copioso lacte manat. Propertius ignis odorato ceruix manabat oliuo. Absolute etiam dicimus vlcera quę manant. Capilli puellares, idest crines longi quales sunt puellis. Ora incerta, vt non facile discernas meas an foemina sit. Naturę imperio, quę nobis pietatem indidit. Virginis adultę, tunc enim maxime miseratiōe mouemur quū iam adulta ętate virgo moritur. Et minor igne rogi, hoc autem dicit ex more veterum, qui (vt auctor est Plinius libro septimo) infantem nisi prius genito dente non cremabant. Infantem autem dentire tradit Plinius septimo mense postquam natus est. Minor ergo igne, idest minor q̄ vt conueniat cremari. Terra eni infantes condebantur, quod poeta his verbis innuit, vel terra clauditur infans. — Infantes nō cremā tur

Quis enim bonus, hic sensus est, quis est inquit bonus & a natura bene informatus qui aliena mala cōmunia esse non putet? Iuxta illud Terentianum homo sum, nihil humani a me alienum puto. Est enim hominis bene instituti, vt docet Cicero in Catone maiore & lętari bonis rebus, & dolere contrariis. Et face dignus arcana, periphrasis est hominis pii, quales oportebat sacris cereris interesse & ministrare a quibus sacris impii etiam voce pręconis submonebantur. vnde Suetonius in Nerone, Peregrinatione quidem gręcię eleusinis sacris, quorum imitiatione impii & scelerati voce pręconis submonentur interesse non ausus est. M. Antoninus vt refert Iulius Capitolinus, vt se innocentem probare Cereris templum adiit, sacrariumq́ solus ingressus est. Face arcana, hoc est mystica & secreta. Nam prisci appellauere sacra ea arcana quę mystica gręci hoc est secreta, quasi quę ob sanctitatem aliquam debeant esse separata a nobis, qualia fuere sacra Cereris quę accensis facibus nocte celebra-

Arcana, qualem cereris vult esse sacerdos,
Vlla aliena sibi credat mala? separat hec nos
A grege mutorum, atq; ideo venerabile soli
Sortiti ingenium, diuinorumq; capaces,
Atque exercendis capiendisq; artibus apti,
Sensum e celesti demissum traximus arce,
Cuius egent prona & terram spectantia, mũdi
Principio indulsit cõmunis conditor illis
Tantũ aĩas; nobis aĩum quoq;, mutuus vt nos
Affectus petere auxilium, & prestare iuberet,
Dispersos trahere in populũ, & migrare vetusto
De nemore, & proauis habitatas linquere syluas,
Aedificare domos, laribus coniungere nostris
Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere ciuem.
Cõmuni dare signa tuba, defendier iisdem
Turribus, atq; vna portarum claue teneri.
Sed iam serpentum maior concordia, parcit
Cognatis maculis similis fera, quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquã
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem

bantur a matronis in memoriam Cereris que proserpinam filiam ardentibus faculis quesiuit. Claudianus Templumq; remugit Cecropidum, sanctasq; faces extollit eleusis. Ouidius in fastis. Hinc cereris sacris nunc quoq; teda datur. q; autem nocte celebrarentur docet Iustinus libro secundo his verbis. Megarenses matronas Atheniensium in eleusinus sacris nocte oppressuri naues conscendunt. (Cereris sacra) Ea summo tegebant silẽtio, vnde Apule. lib. vi. metamor. Et cetera q; silentio tegit Eleusis attice sacrariũ. Separat hec nos, natura inquit, que nobis tantam humanitatem dedit, vt alienis incõmodis doleamus separat nos a Brutis, idest ea est que nos dissimiles eẽ facit, a Brutis, quum nobis rationẽ & intellectum tradidit, quibus malum & bonũ cognoscimus. Bruta aũt nullam habentia nec rerum nec temporum discretiõem sensu tantum mouentur, & ad id solũ quod adest quodq; presens est accommodant paulum admodum intelligentia preteritum, aut futurum, que omnia illuc tendunt egyptios a Brutis nõ differre, qui rationis terminos obliti in tantam rabiem feruntur, vt ea faciant que ab oĩ humanitate sint penitus auersa. Atq; ideo. i. ob eam rem scilicet vt a bestiis differremus, ordo autem est, atq; ideo nos soli sortiti ingenium venerabile traximus sensum a celesti arce. Sortiti ingeniũ, quo scilicet omnino Bruta carent. Est enim ingenium vis quedam anime qua se anima explicat atque exercet ad omnium rerum intelligentiam, vt per ingenium intelligas ipsum intellectum & rationẽ, que principale sunt animi partes. Capaces diuinorum, hoc vult significare (Ingenium) intellectum & rationẽ que principales, vt diximus sunt partes animi, quasi communes cum ipsis diis nos habere ac per hoc dixit nos esse capaces diuinorum. Nam recta intelligentia est ipsorum deorum, quibus nos pares esse vult cõmunione ratiõis & intellectus, quo sensu animalia bruta carent, vnde est illud Ciceronis in Catone maiore. Est. n. animus celestis ex altissimo domicilio depressus & quasi demersus in terram locum diuine nature eternitatiq; contrarium. Pythagoras etiam affirmauit nos ex vniuersa mente diuina delibatos habere animos, eosq; immortales credidit Cicero hoc argumento, quum tanta sit celeritas eorum, tanta memoria preteritorum, futurorumq; prouidentia, tot artes, tot scientie, tot inuenta, vnde ait poeta. Atq; exercendis capiendisq; artibus apti, quod homini non accidit nisi beneficio animi qui vt diximus & celestis nos ad omnes artes facit aptos. Indulsit. dedit. Animas, quibus tantum viuunt. Nam animam dicimus esse qua viuimus, animum vero quo sapimus, quo animo ipsa bruta carẽt, quum nihil cognoscant, neq; discernant. Illis, scilicet Brutis. Nobis animum quoq;, hoc dicit nobis animas & animũ quoq; esse datum vt sit sensus animas tantum brutis esse datas sed nobis & animas & animos. Mutuus affectus, mutua caritas, mutuum affectũ dicimus quum par voluntas accipitur & redditur. Iuberet. i. vellet nos ab aliis auxilium petere, & aliis nos subuenire, ob id enim ciuitates condite sunt, vt mutuis homines viuerent officiis. (Mutuus affectus)

Dispersos trahere i populum. Nam homines ab initio i agris passim more bestiaꝝ vagabantur, victũq; sibi pomis syluestribus querebant, verum natura monstrãte intellexerunt sibi conducibile esse si i vnum cõgregarentur locum. Itaq; coeperunt oppida edificare, quo se relictis syluis receperunt. Ora. Oppida coeperunt munire & ponere leges. Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter. (Oratius) Tutos vicino limine somnos. ordo est vt fiducia collata daret somnos tutos in vicino limine. Collata, coniuncta. Protegere armis, ordo est mutuus affectus iuberet protegere hoc est in bellis ciuem ab hostibus conseruare, quũ aut lapsus aut vulneratus fuisset. Communi tuba, communi classico, quum in expeditionem eundum est.

Sed iam serpentum, sensus est. Maiore inquit concordia omnia in suo genere animalia ferme viuunt q; homines, quod quidem Pli. lib. vii. tradit in hunc sensum, vt alter ab altero mutuatus esse videatur, ait enim Deniq; cetera animantia in suo genere probe degunt, congregare videmus & stare contra dissimilia. Leonum feritas inter se non dimicat, serpentũ morsus non petit serpentes, nec maris quidem belue ac pisces nisi in diuersa genera seuiũt. At hercule hoi plura ex hoie sunt mala. Seuis vrsis inter se conuenit. i. inter vrsos concordia est. Dicimus. n. sic. mulieribus inter se conuenit & inter mulieres conuenit. Terentius in Ecyra. Neq; conuentu rum inter nos post hac esse arbitror. Et mihi tecum hoc conuenit. Cicero. Interfectam esse matrem ab Oreste (Cõuenit) Conuenit mihi cum aduersariis, idest nulla mihi de caussa est controuersia cum aduersariis. Et conueni cum mercenariis de precio. Fabius quanti veheret interrogaui, de precio conueni. Indica tigris, Tigrin nõ solum indi, sed & hyrcani ferunt animal velocitatis tremende. Martia. Tigris ab hyrcano gloria rara iugo.

Perpetuam sęuis inter se conuenit vrsis
Ast homini ferrum lętale incude nefanda
Produxisse parum ē.quū rastra,ē sarcula tantū
Assueti coquere ē marris,ac vomere lassi
Nescierunt primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos.quorum non sufficit irę
Occidisse aliquem,sed pectora,brachium vultū
Crediderint genus esse cibi,quid diceret ergo,
Vel quo non fugere,si nunc hęc mōstra videret
Pythagoras,cunctis animalibus abstinuit qui
Tanq̄ homine,ē ventri indulcit nō oē legumē?

Iunii Iuuenalis Aquinatis Satyra sextadecima.

Vis numerare queat felicis pręmia galle
Militię,nam si subeantur prospera castra

Ast homini,per comparationem priscę ętatis,scelera sui temporis amplificat.Est.n.sensus,Tāta inter se inquit homines hoc tempore impietate ruunt,vt ad crudelitatem exercendam parum habeant gladios sibi fabricasse,quos antea fabri assueti tantum instrumentis rusticis excudere nescierunt,vt aspiciamus etiam populos qui nō contēti hominum cęde,in eorum etiam corpora mortuis inliciant ac si diceret satis superum videri poterat gladiis rem agi,nisi etiā homines cęsi comederentur.

Produxisse,cudēdo extendisse. Rastra,a radēda terra sunt dicta. Sarcula,ē marrę,instrumenta sunt rustica ad effodiēdam terram. Lassi marris ac vomere.i.lassi cudendo marras ē vomeres

Nescierant excudere. Virg.in georgicis. Nec dum etiam audierant inflari clasica nec dum impositos duris crepitare incudibus enses. Populos,scilicet ęgyptios. Genus eē cibi,tanta est impietas et rabies. Quid

Pythagoras diceret,per amplificationem detestatur rem tam nefandam. Est enim sensus,Si pythagoras inquit talia fieri videret,quid nō diceret aut quo sibi fugiendum non putaret in tanta rei atrocitate? Pythagorā autem nominat,ꝙ is quum sentiret animas hominū post mortem in brutorum vel hominum corpora transire carnibus abstinuit,ne scilicet edendo in animas humanas sęuiret.Fabis ēt abstinuit,vnde sequitur.Et ventri indulsit nō omne legumē. Tradit Gelius ex auctoritate Ciceronis libro primo de diuinatione pythagoreis fabam interdictam ꝙ inflationē afferat magnam,eumq; cibum tranquillitatem mentis quęrentibus esse contrarium,quare pythagoras spiritalē eē asseuerans velut a cognata abstinuit,vñ est illud apud Oratium in satyris. O quando faba pythagorę cognata,simulq; vncta satis pingui ponentur oluscula lardo.Sed aristoxenus auctore Gel.scribit,nullo pythagorā legumie sępius eē vsū q̄ faba,ꝙ sensim aluū subduceret,porculis quoq; solitū vesci scribit Cic.tū et laertius testāt iis eū abstinuisse,Tradit Pli.fab.i.existimatā eē hebetare sensus insōnia quoq; facere,ob hoc pythagoricā sniā dānatam vel(vt alii tradiderūt)qm̄ mortuorū aie sūt in ea q̄ de cā parētādo vtiq; assumit.De dogmate pythagorico,Lege Ouidium in vltimo metamorphoseon.Pharisęi vero phi iudei aiunt auctore Iosepho de bello iudaico animam omnem incorruptam esse transire autem in alia corpora solas bonorum,improborum autem interminabili supplicio cruciari. Hęc mōstra rem tam nefandam vt carnibus humanis vescātur.

Cunctis animalibus,Nam eorū poeta sequitur opinionem qui dixerunt pytagoram cunctis animalibus abstinuisse.De Pytbagora multa referuntur a philostrato li.viii.Is.n.inq̄t aīalia interra degere permittēs q̄ aūt ex terra nascuntur mūda puraq; esse putans talibus vt nescerentur instituit ꝙ animę corporiq; apte nutriēdo cōgruerēt,vestitū i sup quēplerīq; ex mortiicina materia cōfectū gestāt ipus eē autumās liteis cōstituit ē calciamēta itidē ex arborū corticibus fieri mandauit.

QVis numerare queat, Hac satyra quam nōnulli suspicantur non eē Iuuenalis referuntur commoda,q̄ multa honorificaq; quū leges tū imperatores vt ē legi apud Iuriscōsultos militantibus appliciter indulserunt. Illud autē nō placet ꝙ aliqui tradiderunt eum scripsisse hanc satyram in ęgypto,quū a Paride pantomimo illuc fuisset missus in exilium,quum constet Paridem gratia et auctoritate dūtaxat valuisse apud Domitianū.ē Iuuenalē opus suum sub Traiano vt commemorauimus in vita eius scripsisse.Est ergo sensus.Tāta esse militię pręmia ē commoda quanta numerari nō facile queant. Felicis,aut quę a bellis ciuilibus longe absit(nam militia illa nullo modo potest esse felix,quę belli ciuilis sanguine respersa fuerit)aut in qua non contingeris superari ab hoste,nec aliquā ferre calamitatem Nam si subeantur. Sensus est,Si inquis detur vt eamus in castra prospera id ē quę a sanguine ciuili sint penitus remota,illud optauerim vt mihi prima militię stipendia auspicanti benignitas syderum affulgeat,hoc autem dicit ex disciplina ęgyptia in qua plurimum petosiris et Necepsos laborauere. Nam persuasum est ex astrorum motu nō modo futura cognosci sed felicitatem infelicitatemq; portēdi vnde est illud Iuuenalis. Distas enim quę sydera te excipiant modo primos incipientem edere vagitus sicq; docet poeta omnem in rebus humanis felicitatē ab astris ipsis ē fatis pendere,nec iis aduersantibus quicq̄ prosperū esse posse,vnde sequitur Plus ē enim fati valet hora benigni. Excipiat,optantis est. Pauidum,epitheton tyronis. Tyronem,tyro dicitur nouus miles. Porta, Nam in castris duę erant portę quarum altera pretoria dicitur quę ad orientem spectare,debet aut illum locum qui ab hostes respiciet ea enī exercitus in prelium educitur quia initio pretores erant,qui nunc consules ē ii bella administrabant,quorum tabernaculum quoq; dicebat pretorium. Altera vero Decumana appellatus quę post pretorium est,per quā delinquentes milites educūtur ad poenā auctor Vegetius de re militari ēc. Secundo sydere,benigno deorum nutu. Plus etenim,reddit rationem quare syderum benignitas sit optanda ingrediēdi militiam. qa momētum ipsum syderis benigni plus inquit valet ad

Tyro

Ne panidum excipiat tyronem porta secundo
Sydere, plus etenim fati, valet hora benigni,
Quā si nos veneris cōmendet epistola marti.
Et samia genitrix quę delectatur harena.
Cōmoda tractemus primum comunia, quorū
Haud minimū illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat, immo ē si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat excussos pretori ostendere dentes
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atq; oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus index datur, nec punire volenti
Calceus et grandes magna ad subsellia surę

felicitatem prestandam q̄ si venus per epistolam commendet nos ipsi Marti. qui deus est ipsius militię & qui in gratiam veneris multa faceret. Nam ei cum venere consuetudo stupri fuit. Genitrix quę delectatur, periphrasis est iunonis quę colitur in Samo, mater enim fuit martis, quē vt scribit Ouidius in quito fastor cōcepit cōtactis igenitalibus flore quē Zephyrus ostēderat chloridi vxori, quā latini florem vocant, vī generandi habere. Samia harena. i. Samo ipsa harenosa & parum foecūda, de qua sic Apuleius Rurratio omnis est i sarculo et surculo. quorum prouentu magis fructuosa est insula quam frugifera, insula. n. ē Icarii maris antea parthenia nominata q̄ ibi iuno adoleuerit, ibiq; etiam Ioui nupserit illic enim est templum nobilissimum atq; vetustissimū & simulacrū in habitu nubentis figuratum, & sacra eius anniuersaria nuptiarum ritu celebrantur, Eam dea valde dilexit, vñ est illud Virgilii post habita coluisse Samo. Est etiam alia samos insula maris Ionii inter dulychium & Cephaleniam, de qua intellexit Ouidius illic Dulychii Samii q; quos tulit alta Zacinthos. Tractemus, ostendamus.

Cōmoda communia, idest quę omnibus sunt cō-
Samos muniter militibus. Togatus, militię non ascriptus
Toga Nam toga semper armis opponitur, vnde Cicero Cedāt arma togę. fuit enim toga romanorū qua omnis sexus & conditio vtebatur, vnde Virgilius appellauit romanos rerum dominos gentemq; togatē. Offam nigrā, tumorem nigrum ex percussione. Nam vt diximus ante, & apud Persium. Aut quātas robusti carminis offas ingeris. Offa appellatur omnis res in tumorem crescens
Offa vnde frusta carnis dicimus offas. Varro in re rustica. Dicebat. L. volunnio senatori missam esse offulam cū duabus costis Plinius item res contusas & in vnum conuolutas appellat offas, vt est illud libro decimotertio.
Liuor Pomum purgatum tundunt, seruantq; eius offas. Et alibi Amygdalinum oleum quod aliqui vocant neopū arefactis & in offam contusis exprimitur. Liuoribus liuor proprie appellatur nigrum illud quod apparet in corpore flagellato, metaphoricos autem pro inuidia sumitur. Bardiacus datus, vt intendas inquit militantium commoda si volueris accusare militem a quo fueris verberatus, miles de milite erit iudex, quasi dicat q̄ militi fauebit, et qui aduersabitur, vt sit ordo Bardiacus et calceus et grandes surę dantur tibi iudex volenti punire hęc, vt per tria hęc describat ipsum Centurionem qui gestare solet in castris cucullum bardiacū et calceū
Bardiacus clauatum et qui magnus procerusq; est. Nam ex gallia mittebatur vestis quę Bardocucullus siue cucullus Bar-
Bardocucullus diacus appellatur. Eratq; vestis vilis et apta militibus in qua etiam cubarent in castris quasi quę et similis ob breuitatem et crassitudinem conueniret. vnde Mart. in distichis Gallia santonico vestit te bardocucullo. Cercopithecorum penulas nuper erat. Et in primo vrbica lingonicus tyriantina bardocucullus Alibi poeta. Tempora santonico velas adoperta cucullo. De eo sic et Iulius Capitolinus in. p. Heluio pertinace. Auctio sane rerum cōmodi in his insignior fuit vestis subtegmine serico aureis filis insignior p tunicas penulasq; lacernas & chiridotas dalmatarum & cuculli bardiaci. Ergo p bardiacum intelliges cucullum crassioris lanę quo maxime galli vtūtur Nam Bardi natio est gallorum quę maxime, vt docet Strabo lib. iiii. Laudationibus rebusq; poeticis studet. De qbus Lucanus, Plurima securi fudistis carmia bardi. Ex bardo igitur & cucullo fit bardocucullus siue bardiacus cucullus. Absolute q; quādoq; ponitur, vt hoc loco sicut etiā apud Martialem in. iiii. Lassi Bardiacus qd̄ euocati. Bardi. sic etiam absolute laurem enūciamus, quū ēt dicamus coronam Lauream & rosaceum absolute & oleum rosaceum, sic & multa alia. Bardi etiam dicunt ingenio tardi. Nā apud grecos βαρδίστον tardū significat Plautus in persa, Nimis tandē equidē pro barda & p rustica reor habitā eē abs te. Idē in epidico. Me aūt sic assimulabā quasi stolidū, quū bardū me faciebā. Cice. in libro de fato. Zophyrus physognomon q̄ se psitebat hoium mores naturāq; ex corpe, oculis, vultu, fronte, pnoscere, stupidū eē Socratē dixit & bardū, q̄ iugula cōcaua nō haberet. Calceus, calceū militarē Calceus intelligit quē alio noie caligam dixere, qui multis clauis militaris nis suffigebat. vt diximus in. iii. satyra. de quo sic Iosephus in bello iudaico lib. vii. scribēs de cede Iuliani hecatōtarchi. Calceos nāq; habens creberrimis atq; acutis (vt ceteri solent milites) clauis fixos. dū strato saxeis crustis solo occurreret, labit. Grādes surę. i. magnę staturę cēturio. Nam cēturiones eligebant q̄ & pceri & magnis viribus eēnt, vñ & in. iii. satyra. Magna mox vndiq; planta calcor. hoc est plantis magnorum militū. Ad
Tribunalia magna subsellia, bene aūt dixit subsellia nam Tribuna-
Subsellia lia maiorū sunt magistratuū, vt cōsulis & ptoris. Subsellia vero minorū vt ędiliū, Questorū. Volēti punire, idest rogato volenti & cupiēti militē castigari p iudicē.

Legibus antiquis. subaudi a sequētibus seruatis, vt sit sensus, nō est mirū si miles militi datur iudex, q̄a volūt leges castrorum antiquis seruari, q̄ nō pmittebāt militem vocari ad iudicia extra vallū, neq; ad aliū iudicē q̄ ad cēturionē. More camilli. Nā Camillus instituit ne miles extra castra in ius vocaret, vt mādatis imperatoris cōtra hostes dimicaturi psto eēt. hocq; iter alia militantiū erat cōmoda, de quibus multa apud iuriscōsultos cōmemorantur in digestis. Procul a signis. i. a vexillis & castris ipsis. Iustissima cēturionū, ergo inquit iuste & merito datur iudex Centurio, quādoqdem ita & legibus & prudētia Camilli cautū est ad cōmodū reipu. ne miles aliqua iudicii necessitate euocetur ex castris, vt sit veluti respōsio iniquū nō esse si miles de milite iudicet. Nec mihi deerit vltio. Sensus est, licet inqt miles iudex nobis detur, tū & ego puniar sic peccauero, sed tū hoc vnū erit ilico accusatori incōmodū, q̄ tota

Legibus antiquis castrorum & more camilli
Servato, miles nec vallum litiget extra,
Et procul a signis. iustissima centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio, si iuste defertur causa querele
Tota cohors tñ est inimica, omnisq; manipli
Consensu magno officiunt, curabitis vt sit
Vindicta gravior, q̃ iniuria dignum erit ergo
Declamatoris mutinensis corde vagelli,
Qnũ duo crura habeas offendere tot caligatos
Milia clavorum, quis tam procul absit ab vrbe,
Preterea quis tam pylades molé aggeris vltra
Vt veniat? lachryme siccentur protinus, & se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem iudex quem dixerit, audeat ille
Nescio quis pugnos vidit qui dicere, vidi,
Et credam dignum barba, dignumq; capillis
Maiorum, citius falsum producere testem
Contra paganum possis q̃ vera loquentem
Contra fortunam armati, contraq; pudorem,
Premia nũc alia, atq; alia emolumẽta notemus

cohors ei adversabitur & strepitu terrebit ne gravius in militẽ querat q̃ fuit iniuria ipsius accusatoris percussi. Cohors. Decẽ cohortes erãt in vna quaq; legione, vt diximus in .i. satyra illic. Curam sperare cohortis. Manipuli. Manipulũ Varro exercitus minimã manũ esse tradit, que vnũ sequit signũ, de quo ita Ovidius in fastis. Illa quidẽ foeno (sed erat reverentia, foeno) Quãtam nunc aquilas cernis habere tuas, Pertica suspensos portabat longa maniplos, Inde maniplaris noĩa miles habet. Officiũt, cõquerenti. Curabitis vt sit verba cohortis & ceterorũ militũ cum reprehẽsione. voletis ne vt gravius de milite sumat̃ suppliciũ q̃ sit eius delictũ? Poeta Philosophice ostẽdit iuxta mensurã delicti, modum et adhibendũ plagarũ, vnde Cice. in officiis. Cavendũ est ẽt ne maior poena q̃ culpa sit. Vindicta, illud observãdũ vindicta eẽ noĩatiuũ & vltimã pduci po suiõe sequẽtis dictionis. Dignũ erit ergo. Vagellus mutinẽsis fuit tpibus poete causidicus audacissimus, q cãs vel piculosas suscipiebat defendẽdas, ait ergo poeta, Poteris pfecto diiudicari nõ minus temerarius q̃ vagellus, si ausus fuerit tu togatus offẽdere accusãdo tot milites, vñ tñ tibi immineat piculũ, Qnũ duo habeas crura .i. quũ possis aliq̃ corpis tui ps violari, solẽt .n. multi vlciscẽdo crura succidere adversariis suis. Declamatoris, ptoris. Declamare aũt est forẽses actiões meditari. Tot caligatos .i. tot milites. Nã a caliga calciamẽto militari caligati milites dñr. Trangl. in augusto. Coronas vallares ac murales que honore pcellerẽt, sepe ẽt caligatis tribuit, vñ Caligula auctore Trãqllo cognomẽ castrẽsi loco traxit, qa manipulario habitu iter milites educabat̃. Ausonius Caius cognomẽ caligę cui castra dederũt. De caliga plura diximus in .iiii. satyra. Milia clavorũ, expositio ẽ. Nã caligę clavis (vt modo diximus) suffigebant̃, q ob hoc caligares nũcupant̃, vñ alibi poeta. Clavus mihi militis heret i digito. Iusti. li. xxxviii. de caliga mẽtionẽ sic facit. Argẽti auriq; tñ fuit Antiocho, vt ẽt gregarii milites caligas auro figerẽt, pculcarẽtq; materiã, cuius amore populi ferro dimicaret. Quis tam pcul absit ab vrbe? Preterea qs tã pylades. Sẽsus ẽ. Quis est ille tã rudis tãq; rusticus, aut tã amicus q velit cãm agere adversus militẽ, vt sit sensus. Ille vere imprudẽs & parũ peritus dici põt, q immĩẽte sibi tãto piculo audet hec agere. Tã pylades, tã amicus, velit subire piculũ p amico, vt Pylades fecit p Oreste, q eũ insanientẽ in tauricã vsq; regionẽ cõmitatus ẽ multa adiens picula, vt amicus furore liberaret̃, nota est fabula. Vt veniat molẽ aggeris vltra .i. intra castra ad Cẽturionẽ. Lachrymę siccant̃, iudices solent, aut p lachrymas, aut per amicorũ potissimũ intercessionẽ placari, Ait ergo poeta hec nõ eẽ parãda, qñ nec lachrymę sint pfuturę, nec amici queãt inveniri, Est ergo sensus, lachrymę siccent̃ protinus .i. amove statim lachrymas qa tibi nõ pderunt, est aũt Iperativus modus. Nec solicitemus amicos q ne veniant se excusabunt. Sicq; poeta ostendit paganum & togatũ omni gñe favoris eẽ destitutũ q adversus militẽ agat. Da testem, Esto inqt q sit tibi dandus testis tuarũ verbẽrũ quẽ iudex dixerit se accepturũ, neminẽ invenias q audeat testificari & aperte dire se vidisse qđ vidit. Audeat ille nõ cũ interrogatiõe, sed per pmissionẽ ẽ legẽdũ, q.d. si audeat testificari credã illũ dignũ q inter avos & maiores nros numeret̃ q sũma fuere severitate & animi cõstãtia. Ordo aũt ẽ, Ille nescio qs q vidit pugnos militis .s. percũtẽtis audeat dicere vidi & credã dignũ & cetera .i. si audeat dicere credã illũ eẽ antiqua illa severitate. Barba & capillis. Priscis .n. tpibus intõsi & demissa barba icedebãt. Citius, Sẽsus est. Facilius inqt invenias q falsum dicat testimoniũ adversus hoiem nõ ad scriptum militię .i. nõ militantem q̃ qui verũ dicat adversus militem, ita & dignitatẽ & potentiã suspiciunt militis. Paganũ autem opposuit homini militanti, vt sint vocabula contraria. quod colligas ex iuriscõsultis. Iustinianus in institutionibus libro. secundo de militari testamẽto. Sed testari quidem & si filiifamilię sint propter militiã cõcedit̃ iure tñ cõmuni eadẽ observatiõe, & in eorũ testamẽtis adhibẽda quã in testamẽtis paganorũ proxime exposuimus. Vulpia. titu. de militari testamẽto, est rescriptũ a divo pio in eo q quũ eẽt paganus fecit testamentũ, mox militare coepit. Tertullus Omni modo posthumus rũpet testm̃ illius, sed siquidẽ pagano iam illo facto natus sit. Quin ẽt Paulus sic scribit fiat testm̃. exemplo eius qui paganus fuit, deinde militare coepit. Cor. Tacitus. vñ & seditiosa colloquia, & inter paganos corruptior miles. Pli. quadã epistola ad Traianũ. Apđ me & milites & pagani a qbus iustitia eius & humanitas penitus inspecta est, & cetera. Trãquil. in Galba. Atq; in forũ vsq; pcessit, ibi eqtes qbus mãdata cędes erat quũ per publicũ dimota paganorũ turba equos adegissent. Quibus exẽplis liqdo appet paganũ militi opponi. videsq; inde origo vocabuli orta, q Roma vt scribit Dionysius Halicarnasens lib. iiii. divisa erat in tribus quattuor quas pagos vocitabãt, in qbus habitãtes pagani dicebant̃ q in nullã aliã habitationẽ trãsferri poterãt, paganos itẽ appellamus rusticanos. Nã pagi dñr vici sine villę πηγη .n. fontẽ significat eo q iuxta fontes pagi cõstitui soliti sint. Fortunã, potẽtiã. Pudorẽ, dignitatẽ & cõtra id qđ possit eẽ pudori & dedecori ipi militi.

Manipulus

caligati milites

Paganus

Sacramentorum,conuallem ruris auiti
Improbus aut campū mihi si vicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cū vetulo coluit plus annua libo,
Debitor aut sumptos pergit non reddere nūmos
Vana supernacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit qui lites inchoet annus
Totius populi,sed tunc quoq; mille ferenda
Tedia,mille more,totiens subsellia tantum
Sternuntur,iam facundo ponente lacernas
Ceditio,ē fusco iam micturiente,parati
Digredimur,lentaq; fori pugnamus harena.

Sacramentorum,idest militum qui iureiurando in militiam sunt ascripti,hi autem erant iusti milites,qui singuli iurabant pro re pu. se esse facturos, nec a militia recedebant nisi completis stipendiis. Tale genus militie
Sacramentū sacramentum appellabant.lege Vegetium,de Sacramento ita meminit Valerius in.ii.Po.R o. operam dabat ne imperatoribus capite cē sos sacramento rogare esset necesse. Multi autē ne sacramento militari astringerentur fugiebāt ex vrbe & tanq̄ serui in ergastulis delitescebant, vnde Tranquillus i Tiberio Supprimebāt nō solū viatores, sed & quos sacramēti metus ad huiusmodi latebras cōpulisset. Sacramentum itē longe alia significatione accipitur. Nam vt docet Varro qui in iudicio petebat & qui ificiabatur, de aliis rebus vtriq; qngētos eris apud sacrū pōtificem deponebant.qui i iudicio vicerat suum sacramentum a sacro auferebat,victi ad erarium redibat. Ea igit pecunia que apud sacrum pontificem deponebatur ab vtroq; litigatore sacramentū dicebat, vñ locus ille apud Valerium in septimo de testamentis rescissis a cōmenta
Locus Valerii declaratus toribus male est enarratus.vbi sic scriptū est. Sacramento cum adulescentulo contendere ausi non sunt. Nā sacramentum pro iureiurando accepe ū. Tu vero ita expone vt nos monuimus sacramento.i.sponsiōe,& pecunia deposita apud sacrum pontificem. Conuallem ruris auiti Si forte inqt acciderit vt mihi togato & non scripto in militiā litigandum sit desundo sine finibus p turbatis.aut aliqua alia re annus mihi expectandus ē. Sed si miles litigat,statim et omni amota cunctatione a iudicibus auditur,expediturq;. Ordo est, Annus expectandus erit qui inchoet lites totius populi si vicinus Iprobus ademit mihi conuallem ruris auiti &c. Cōual
Cōuallis lem,cōuallem appellamus planiciem qua versum mōtibus circūseptam. Vallem vero que a duobus lateribus
Vallis sit mōtibus pcincta. Aut saxum effodit.i. si terminū e cōfinio euulsit. Nam lapis aut stipes ad finium discretionem defodiebatur ita vt supra terram extaret,quem terminum vt deum & coronis & victimis venerabant, vnde Tibullus. Nam veneror seu stipes habet desertus in agro. Seu vetus in triuiis florida serta lapis. Agnus huic imolabat. Oui.in fastis Spargitur & ceso cōmunis terminus agno. Dionysius tñ scribit lib. ii. ex instituto Pompilius Termino quotannis pultibus & libis atq; aliis quibusdam fructuum primitiis sacrificari,ex qua cōsuetudine ait poeta Mea plus annua. Limite, Semita que est in confinio agri. Quod s.saxum. Plus,pulte longo tempore Romani vsi sunt vice panis, ea conficiebatur ex farina cocta cum aqua. Debitor,subandi a superioribus si. Sumptos,aut foenore aut mutuo.

Dicens,contendens. Vana esse.i. mendacia. Virgi. Ni frustra augur.ū vani docuere parentes. Salustius in iugurthino.Mauri genus vanū. Chirographa.dicuntur a χειρ quod est manus & γραφη scriptura. Ligni,nam in tabellis ligneis antiqui scribebant. Supernacui,supernacanei & nihil proficiētis quum scripta denegent & debita, hocq; ex persona poete ridentis mores sui temporis,supernacuum enim est tabellas in iudiciū producere debitore scripta inficiante. Lites totius populi,hoc videtur dicere ex consuetudine antiquorum apud quos in ordine vt docet Seruius exponent illud Si vno ordine habetis Achiuos dicebant cause propter multitudinem & tumultum festināntium,'cause enim iudicebantur per sortem ordinate, conueniebāt.n. omnes & ex sorte die ordinem accipiebāt. Alii vero sententiam Seruii vt falsam improbantes talem afferunt sensum longum tempus erit tibi expectādū qd ichoet lites totius populi,hoc ē diutissime tibi expectādū erit anteq̄ cōueniant ad iudicandum centūuiri. Nā centūuiri ex trigintaquinq; tribubus i quas totus populus R o.erat diuisus eligebantur terni ex singulis tribubus, centum dicti vt scribit Pompeius q̄uis essent centum & quinq;. Hi iudicabant de tutelis,agnatiōibus,deposito,finibus, aliisq; ciuilibus causis quales hic cōmemorantur a Iuuenale,sed longis interuallis ad iudicandū conueniebāt, nec enim facile centum iudices cogebantur omnes,nec perpetuo ius dicebant. Iccirco lites que apud eos agebātur in multam differebant diem. Sed tunc quoq; mille ferenda,quum tempus etiā venerit agende cāe. Mille more,mille cunctationes,quum difficile sit tot iudices congregari, Subsellia. vt diximus minorum sunt magistratuum auctore Pediano.totiens tantum sternunt, Sternuntur inquit sepe subsellia tantummodo,nam iudices non sedent quum maior pars absit. Iam facūdo ponente lacernas Ceditio, Sensus est. R ari veniunt iudices & qui veniunt sedent ociosi, nec nos audiunt, ita vt iā nos parati ad dicēdū discedamus nō audita cā. Ceditio.nomē ē iudicis. Ponēte lacernas, deponēte lacernas dū alios expectat iudices veluti vestiū onere grauatus. Sic.n. in iudiciis iudices vestes deponebant qd factū fuisse a Cice.docet Valeri.lib.ix.de mortibus non iugulantibus sic.C.Licinus repetundarū reus dū sententie dicerent in Menianū conscendit siquidē cum. M.Ciceronem qui id iudiciū cogebat prextā ponentē vidisset misit ad eū qui diceret se non damnatū sed reū periisse.

Fusco micturiente, quasi longa sedendi & expectādi mora vrinā contractā emittente. Id.n. fieri solitum docet.C.Ticius in orōne,qua legē Faniā suasit notās mores sui tpis vt tradit Macro.li.iii.his verbis iudex testes poscit.Ipsus it mictū,vbi redit,ait se oia audiuisse,Tabulas poscit,lr̄as inspicit, vix pre vino sustinens palpebras, Pugnamus,sumptū ab gladiatoribus qui i harena dimicant.vt sit sensus.Descēdimus inquit ad certamen & cām agendā,sed res in longū pducit. Nā vt testat in.ii.declamationū Harena p foro ponit iudiciario Et ille id q in foro primū dictus. Tyro dictus ē,pōt ēt ad illud referri q, q litigant mutuit multiplicibusq; cōtumeliis se verberāt,sed prior sensus magis placet. Ha

Ast illis quos arma tegunt, & baltheus ambit
Quod placitum est illis pstatur tépus agédi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis.
Solis preterea testandi militibus ius
Viuo patre datur, nam que sunt parta labore
Militie, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimé pater, ergo Corátũ
Signorum comitem, castrorumq́ era merenté,
Quãuis iá tremulus captat pr̃, hũc labor equo
Prouehit, & pulchro reddi sua dona labori,
Ipsius certe ducis hoc referre videtur,
Vt qui fortis erit, sit foelicissimus idem,
Vt leti phaleris omnes, & torquibus omnes.

rena, theatrum appellatur harena, quia harena sparge-retur quo facilius ludi celebrarent̃. Lenta, quia Lento iudicio cause peragantur. Ast illis. Sed milites inquit ilico vbi volunt audiuntur a iudicibus. Quos arma tegunt, periphrasis militus. Balteus. Cingulum proprie est militare ex coriu, licet ab Apuleio capiatur pro quocunq; cingulo etiá muliebri, Ide militis dependebant arma, bullis aureis plerũq; ornabat̃, vnde ẽi lud Persii, Sed lato balteus auro protegit. Diuus Hieronymus ad Saluinam. Nihil nocuit militanti plandamentum & baltheus. (margin: Balteus)

Nec res atteritur, idest nec causa prorogat̃, nec in longum ducitur sed statim expeditur, aut res idest patrimonium nõ absumit̃ longa litis mora. Longo sufflamine longa mora, nam Sufflamen appellatur q̄d rote obiicitur ne currus retro currat, sed sistat, de quo diximus plura in octaua satyra, ipse rotá stringit multo sufflamine consul. Solis preterea, aliud militis affert cõmodũ. Licet inquit militi viuo patre testari, quum ceteris filiis familie hoc nõ liceat. Nam lege prouisum est, vt que in militia essent per filium acquisita in arbitrio essent & potestate filii, id que peculium castrense dicebantur, vnde ita legit̃ apud Iustinianum de militari testamento. Sed testari quidé & si filii familie sint propter militiam conceditur. Et paulo infra. Et precipue militibus qui in potestate parentũ sunt, quibus de eo quod in castris acquisiuerunt pmissum est ex constitutionibus principum testamentum facere, quod quidem ius ab initio tantum militãtibus datum est, tamen ex auctoritate Augusti q̄ Nerue nec nõ optimi Imperatoris Traiani. Non esse in corpore census, nõ cõnumerari inter bona patris. Ergo, quũ ergo inqt pater cognoscat in arbitrio filii sui Corani esse que per labores militares acquisiuit, blanditiis tentat eũ captare, vt ab eo scribatur heres, alluditq; ad illum Coranum, de quo Oratius in sermonibus. Captatorq; dabit risus Nasica Corano. Signorum, vexillorum. Merentem era. i. stipendia facientem. Quãuis iam tremulus, auariciam sui temporis notat, licet inquit etiam in extrema sit senectute tamen captat filium. Hunc labor equus prouehit. Non est inquit mirum tanto bonore militem decorari, equum enim est paria labori pmia reddi, ergo labor equus idest iustus prouehit hunc scilicet militem. i. extollit & decorat. Iustum aũt appellat laborem quia iustum est vnicuiq; pro patria laborare. Et pulchro reddit sua dona labori. Hunc ego locũ emendandum sic puto vt dicatur Reddi & non reddit, vt sit ordo & sensus, & hoc videtur referre ipsius duci sua dona reddi pulchro labori, idest vt pmia sua habeat pulcher ipse militie labor, ea ratione. s. vt idem sit felicissimus q erit fortis vt omnes leti sint phaleris & torq̄bus. Nisi velimus ita dicere labor reddit sua premia labori, q̄d mihi satis inscitum videtur, vt dicas labor labori reddit premia, sensus prior magis placet. Sua dona, propria premia. Ipsius certe ducis hoc referre videtur, Dux inquit in rem suam putat esse vt sui milites qui fortes sunt, iidé sint & felicissimi & ornatissimi, quasi dicat Imperator ipse gaudet com modis militum, quos & phaleris & torquibus studet vndiq; ornari. Qui fortis erit. s. miles validus & strenuus. Idem sit felicissimus, paribus remuneret̃ premiis, sicq; se in felicitate sentiat. Vt oẽs. s. milites. Leti, subaudi extrinsecus sint.

Phaleris. Phalere ornamenta sunt equorũ declinãturq; numero tãtum plurali grece τα φαλαρα dicunt̃ genere neutro mutata a in e sicut ταλαντον, latine Talétum dicitur, de phaleris Virgi. Primus equum phaleris insignem victor habeto. Et ante Iuuenalis, vt phaleris gauderet equus. Fallũtur aũt qui phaleras nõ solum equo℞, sed etiam equitum nobiliũq; ornamenta esse crediderũt fidi tum dicto illo Pliniano qui ita scribit lib. xxxiii. cap. i. Ab ordine equestri phaleras positas fuisse ex indignatione quum. Cn. Flauius creatus esset edilis curulis tum illo Liuii scribentis in septimo Domitia Flaui edilicia tãtum habuisse indignitatis vt plerique nobilium aureos annulos & phaleras deponerẽt. quasi ipse phalere essent ẽt ornaméta hominum quum oino tm̃ essent equo℞ quá ambiguitaté Vale. li. ix. tollit his verbis. Offensi ãnulos aureos sibimet ipsis, & phaleras equis suis detractas abiecerunt, a phaleris deducit̃ phaleratus. Terẽtius Dictis phaleratis seducis me. Que cunq; igit̃ sunt ad ornamentũ eq phaleras appellari docet Serui. in. vii. illic Aurea pectoribus demissa monilia pendent. Torquibus. Torques ornamenta erant militũ aurea que circa collũ gestabant sumpto more a gallis, vnde Manlius torquatus cognominatus ẽ. Ouidius de ponto. Nec torqué collo, nec habens crinale capillis, genere aũt masculino & foeminino inuenitur. (margin: Sufflamen; Phalere)

Ex Aedibus Alexandri Paganini Venetiis. M.D.XVI. die. xvii. Octobris Leonardo Lausetano Principe Optimo.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S

Omnes sunt quaterni preter S qui est ternus.

